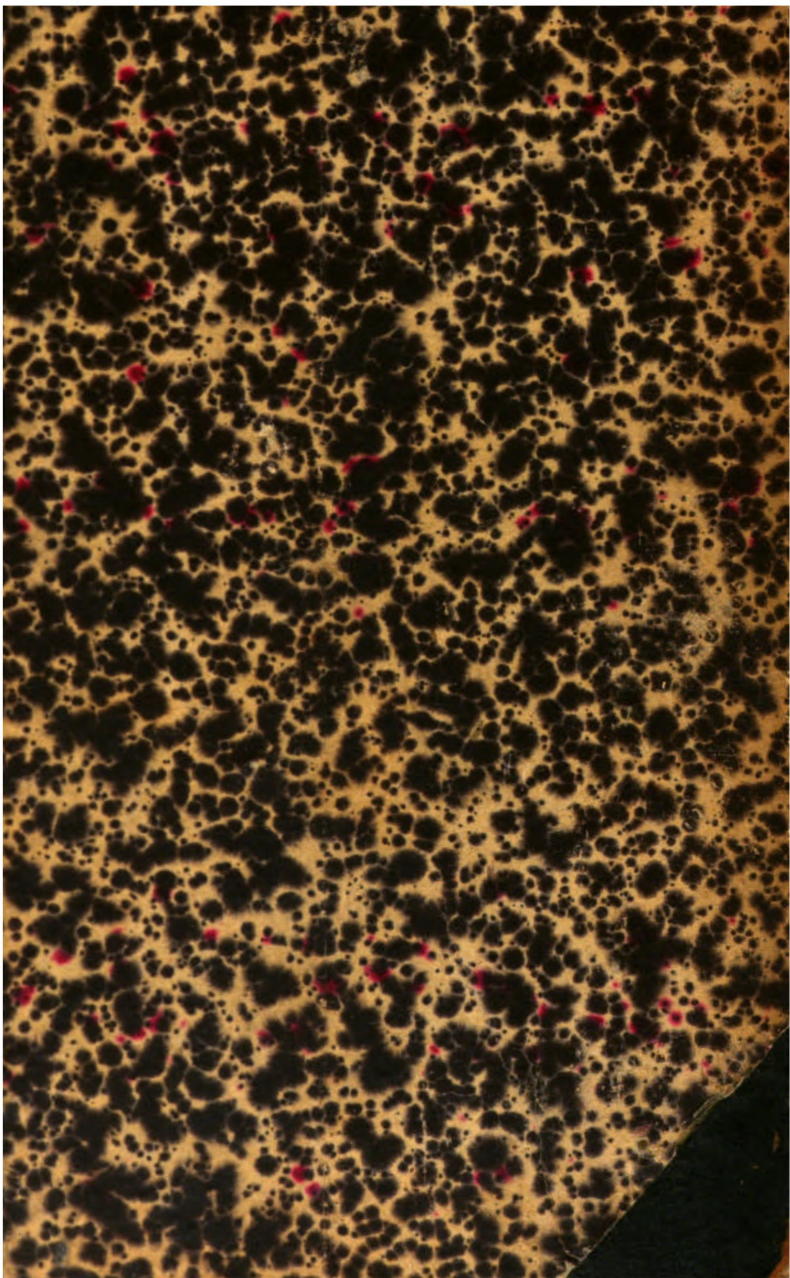

HIERONYMUS
ANDOVER-HARVARD
THEOLOGICAL LIBRARY

no 1

Kirkelig Maanedstidende,

Organ

for den Norsk-Evangelisk-Lutherske Kirke i Amerika.

Motto. "Dersom I blive i mit Ord, ere I sandelig mine Disciple, "og I skulle erkjende Sandheden, og Sandheden skal fri- "gjöre Eder." Joh. 8, 31. 32.

Femte Aargang.

Redigeret af

Pastor H. A. Preus.

Madison, Wis.

Udgivet af C. Fr. Solberg.

"Emigrantens" Offizin.

1860.

No 1

Kirkelig Maanedstidende,

Organ

for den Norsk-Evangelisk-Lutherske Kirke i Amerika.

Motto. "Dersom I blive i mit Ord, ere I sandelig mine Disciple, "og I skulle erkjende Sandheden, og Sandheden skal fri-"gjöre Eder." Joh. 8, 31. 32.

Femte Aargang.

Redigeret af

Pastor H. A. Preus.

Madison, Wis.

Udgivet af C. Fr. Solberg.

"Emigrantens" Officin.

1860.

Indholdsliste.

	Side
Forord	1
Tilbageblik	2, 24
Gravskrift over Morten Luther	5
Synodalforhandlinger	7, 33, 65
John Baptist Dasalu	25, 46
Indstændig Opfordring	29
Taksigelse	30, 128
Bog-Anmeldelser	31
Universitetsfondet	32, 64, 128, 160, 192, 224, 256, 320, 384
Forhandlinger i Chicago-Conferentsen 7—8 Juli 1859	39
Oplysninger angaaende E. Eielsen's Ordination	43
Uddrag af Forhandlingerne i Nordre Illinois Synode Sept. 1859	44
Pastor Andersens Tibagekaldelse	50
Missouri-Synodens Mening om "vore Skole- og Sprogforhold"	50
Generalsynoden	52
Kirkechrönike	53, 82, 114, 203, 247, 312, 342
Missionsefterretninger	60, 120, 209, 254, 318, 378
Prädiken paa 3die Söndag efter Paaske af Laur. Larsen	66
Uddrag af Forhandlingerne i Fort Wayne i Juli 1859.	70
Valerius Herberger	78
Blandinger	81, 93, 127, 139, 148, 165, 222, 290, 320, 338, 352, 353
Luthers Privatliv	85, 111
Kirkeraadsforhandlinger	92, 126, 244, 294, 339, 372
Vore Sprog- og Skoleforholde	94
Hotopu	94
Om Guds-Billedet	96
Passionsbetragtning	97
Hans Thomisson	98
Spiritualismen	104
Amerikansk Lutherforening	105
Andragende i Anledning af Fraskiltes Vielse	107
Jödemissionen	124
Missionsprädiken af Pastor Harms	130
Til Hr. Pastor H. L. Thalberg	134
Den norsk lutherske Kirketidende	136
2 Pet. 3, 16.	138
Luther om den christelige Opdragelses Værd og Betydning	139
Luthers Venner og Medhjälpere	140

Skrivelse fra Coonvalley Menigheds Repræsentant . . 146
Den katholske Propaganda i Finmarken 147
Luther om Sprogenes og Skriftens Nødvendighed for Evangeliets Bevarelse 149
En Chiliast paa Dødsleiet 153
Erindringer af en Landsbypræst's Liv 155
Protestantismens Udbredelse i katholske Egne . . . 156
Om Sognebaand . . . ; 161, 212
De Svenske og Norske i Nordre Illnois Synoden . . 166
Menigheder i Missouri og Kansas 169
Svar til Pastor Rasmussen 172
Af Luthers Store Chatechismus om Daaben . . 173, 353
Om en kristelig Opdragelse 179, 225, 379
Bugenhagens Sørgetale ved Luthers Begravelse . . 185
Martin af Tours 193, 228
Christopher Radzivil 199
Af Luthers Forklaring over Galater-Brevets 2 Cap. 17 V. 200
Jægeren og Fyrst-Biskoppen af Bamberg 202
Lutherforeningen 214, 339
Den Kirkelige Tilstand i Tromsø Stift i Norge . . . 216
Et tabt og gjenfundet Faar 223
Til Redaktøren af Hemlandet 232, 294
Concordia College i St. Louis, Mo. 234, 258
Til de skandinavisk-lutherske Præster i America . . . 246
Til vore Brødre i den evangelisk-lutherske Kirke i Norge . 255
Guds Ord, den eneste Ledestjerne til sand og varig Fred . 266
Om Reformationens Indførelse i Danmark og Norge . . 280
Om Menighedsforholdene i Port Washington . . 285, 296
Om Udsigterne til en Læreanstalt 290
Uddrag af Forhandlingerne ved Præstemødet i Black Earth i Juli 1860. 300
Forhandlinger ved Mødet i Chicago i August 1860 . 308, 321
Christenforfølgelse i Syrien 346
Hvorfor kunde der ei blive nogen Skandinavisk Luthersk Conference den 18de Octbr.? 347, 357
Regnskab over Bidrag til Professor Larsens Løn . . 350
Hemlandets Dom over vor Conferents med Pastor Rasmussen og flere i Chicago 361
Fortrolige Breve om guddommelige Hemmeligheder . . 365
Kirkelig Gavmildhed 371

Kirkelig Maanedstidende

for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Januar. 1860. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 5te Aarg. No. 1.

Forord.

Fred være med Eder!

Saa har jo Jesus befalet os at hilse der, hvor vi träde ind. Med denne Hilsen vil og jeg hilse Eder i det nye Aar, kjäre Venner! Herren forlene, at den Guds Fred, som overgaaer al Forstand, maa boe i Eders Hjerter nu og altid.

Men jeg vilde og, idet jeg nu, som dertil valgt af Synoden, overtager Redactionen af denne Tidende, med denne Hilsen give tilkjende, hvad det er, som jeg anseer for mit Formaal, som jeg af den Kraft, Gud forlener, her vil arbeide til; ligesom jeg ved det Herrens Ord, jeg har sat som Motto over Bladet, har villet betegne, hvorledes jeg mener ved Sandhedens Ord at kunne virke til, at dette Formaal naaes, at Guds Fred ved Hans Naade kan komme til Eder ogsaa gjennem disse Blade. Christus siger jo selv: "Jeg er Sandheden" og atter: "Sandheden skal frigjöre Eder." Ved Christus skal vi seire, i Ham skal vi søge og finde Freden; thi han er vor Fred. Men Christus kommer ei til os gjennem dunkle bedragelige Følelser, saalidt som gjennem klögtige Fabler og menneskelig Viisdoms Tale, men ved sit Ord. Dette Ord, der er Sandhed til Salighed, skal vi höre, det skal vi troe. Ved dette Ord vil Gud selv fri os fra det Syndens Mörke og den aandelige Blindhed, hvori vi Alle af Naturen ere, saa vi erkjende vor Synd og vor Elendighed; ved det vil han udfri os af Syndens Nöd og af Satans Magt, idet han virker i os Troen paa Ham, som er död for vore Synder og opreist til vor Retfärdighed; ved det vil vi daglig styrkes i Troen paa Ham, som forlader Synden og retfärdiggjör Syndere og netop derved giver os Lyst til at gaae i den foreskrevne Kamp, skjänker os Freden midt under Striden og lader os som de, der blive Overmänd, Seier beholde. Og nu, efterdi det er Sandheden, og den alene, som frigjör os, og som virker i os Guds Börns, den sande Frihed og Fred, saa er det, at jeg som Redactör af Maanedstidenden vil have al min Opmärksomhed og Omhu rettet derpaa, at Alt, hvad der i den optages, er "af Sandheden;" denne skal her väre eneberettiget, ikke ligeberettiget med Lögnen og Vildfarelsen. Derfor vil jeg da ikke alene pröve ethvert Stykke og den deri indeholdte Lärdom efter Guds aabenbarede Ord saaledes, som dette er fortolket i vore Bekjendelsesskrifter, og forbeholde mig fuld Ret til at negte ethvert Stykke Optagelse, som i nogen Maade maatte väre i Strid med disse, men jeg vil ogsaa i Valget af Fortällinger og Beretninger ikke blot see derpaa, om de have et opbyggeligt Udseende og let kunne röre og sætte Følelserne i Bevägelse, men dertil vil jeg tage Hensyn, om ogsaa ved dem Vidnesbyrd aflägges om "Sandhedens" Kraft, saa Läserne igjennem dem kunne vækkes til og styrkes og bevares i Troen paa den erkjendte Sandhed, saa Guds Naade ved Alt maa vorde forkyndt og priset, og ei vor egen Roes. See kjäre Venner! dette er nu mit Öiemärke og min Beslutning ved Overtagelsen af denne ligesaa vanskelige som ansvarsfulde Bestilling. Jeg veed, det er Herren, som maa stadfäste vor Gang, det er Ham, som maa udføre det gode Forsät, som han selv haver virket i os. Ja uden denne Fortröstning til Herrens naadige Hjælp og det tillidsfulde Haab om, at Han vil udrette det og lade det lykkes, havde jeg visselig ikke fulgt den gjentagne Opfordring til at modtage Valget, men givet efter for min egen Frygt og store Banghed; og vedblevet min Frasigelse af Valget; thi jeg var ingen-

lunde blind for mine Evners Utilsträkkelighed og min Mangel paa ret Dygtighed til en saadan Gjerning. Jeg saae imidlertid i Synodens Valg et Kald, som jeg for nærværende Tid ikke fandt det rigtigt af mig at undslaae mig for, hvor langt större endog Tilbøieligheden hertil var hos mig. Men paa Grund heraf, ligesom jeg har betinget mig mine Medbrödres Medarbeiden og Hjälp, saa tör jeg da og gjöre Fordring paa Alles Overbærelse; ikke saa at jeg skulde fordre eller endog ønske, at Nogen skulde tie stille til og see igjennem Fingre med nogen Feil eller Urigtighed, hvori jeg som Redactör maatte gjöre mig skyldig; tvertimod jeg vil väre Enhver den Tak skyldig, som gjör mig opmärksom paa noget Misgreb eller Urigtigt fra min Side, hvilket desvärre altfor let kan møde; nei jeg vil kun fordre, at Man ikke skal søge Grunden til saadanne Feilgreb, Mangler eller Urigtigheder, som maatte forekomme, i en ond forvendt Villie, der ingen Gläde og Kjärlighed har til Sandheden og Själenes Frelse, men i min store Skröbelighed, der saa ofte er Aarsag til, at "det Gode, som jeg vil, det gjør jeg ikke, og det Onde, som jeg ikke vil, det gjör jeg."

Saaledes har jeg her gjort Rede for de Grundsætninger, hvorefter jeg vil lede denne Tidendes Redaction; det er jo i Grunden intet Andet, end at jeg ogsaa i denne Gjerning vil sträbe at holde den Ed jeg som Präst i den lutherske Kirke har svoret min Gud. Som jeg veed mig ansvarlig for vor Kirkes Synode, hvis Organ denne Tidende skal väre, for Alt, hvad i den vil komme, saa föler jeg end alvorligere mit Ansvar for vor Kirkes Hoved og Herre, for Ham, som siger: "I skal Intet lægge til det Ord, som jeg byder Eder, og Intet tage derfra!" 5 Mos. 4, 2. Joh. Aab. 22, 18. 19.

Herren give Naade og Velsignelse til dette Arbeide, at det maatte blive os Alle til Opbyggelse, Hans hellige Navn tilÆre! H. A. Preus.

———:o:———

Tilbageblik.

Vi gjorde ved forrige Aars Begyndelse en Rundtur med hverandre til de forskjellige Dele af Christenheden; ogsaa denne Gang ville vi kaste Blikket tilbage, för vi træde ind i det nye Aar. Vort kjäre Fædreneland drager da först vor Opmærksomhed paa sig. Vi blive der vaer den fortsatte Kamp mellem Aanderne saavel indenfor som udenfor Statskirken. Mod dens Volde bryde sig foruden Pavekirken, der ret synes at ville sætte sig fast paa Norges nordligste Pynt, Frikirkelige under Lammers, Methodister omkring Sarpsborg og Fredriksbald, Mormonerne isär i Udkanterne af de større Byer. Af disse Partier er vistnok Lammersianerne de farligste for Statskirken, ikke alene paa Grund af deres Lederes Begavelse, men og fordi de i Læren trods deres aabenbare Frafald dog staae den lutherske Kirke nærmere, end nogen af de andre Secter. Partiet, der har sit Hovedsäde i Skien og Tromsö, har sine Samfund i flere af Byerne og i enkelte Landdistricter. Deres Antal er dog ei syndelig forøget i det sidste Aar. De bringe ei länger med sig Nyhedens Tillokkelse. Indenfor Statskirken er der visselig endnu Bevägelse og det i Folkedybet; er end det höirøstede utaalmodige Raab stillet noget, saa tør der maaskee saa meget kraftigere arbeides paa at afhjälpe Manglerne og læge Skaden. Medens den indre Mission gjennem Bibellläsninger og Traktater arbeider til Massens Väkkelse og Oplysning, söge Lækfolk saavelsom Geistlige gjennem Sammenkomster og Forhandlinger at komme paa det Rene med sig selv og sin Stilling og gjensidig at belære, opmuntre og styrke hverandre. Men heller ikke Kirkens Styrelse synes at ville sidde med Händerne i Skjödet. Paa samme Tid, som den ved Forögelse af Lärernes Tal sørger for, at Guds Ord rigeligere kan forkyndes i Menigheden, stiller den dygtige tildeels yngre Mänd paa de Puncter, som ere meest truede af Partierne. At den har Kirkens Bröst for Oie, har den blandt Andet viist ved at nedsätte Skolecommissionen og Kirkecommissionen. Saa meget vi nu ogsaa ønske og haabe, at herved maa virkes til Gavn for vor kjære lutherske Kirke i Hjemmet, saa ere vi dog forvissede om, at den aldrig vilde kunne kjämpe saa kraftig mod sine Fiender, aldrig saa frit og mägtigt udvikle sig, voxe og ladt sin indre Herlighed komme til-

synes, som naar den kunde löses af de Baand, den ved Sammenkoblingen med Staten er bleven fängslet af—Noget vi godt seer, vistnok ikke kan iværksættes for Øieblikket, men som der dog kunde arbeides hen til. Saa forlade vi vor Fädrenekirke med det inderlige Ønske, at vor Kirkes herlige Bekjendelse maa faae ret godt Fäste i Folkets Hjerter.

I Tydskland seer det jo ret sørgeligt ud, dog ikke saa vi skulle mistrøstes. Som det fordum var Rationalismen, der førte det store Ord og indehavde de fleste Lärestole, saa og nu under "Unionens", "Kirkedagens" og "den evangeliske Alliances" Kaabe. Den nye Hersker i Preussen synes ret for Alvor at ville giennemföre Unionen, og i den evangeliske Alliance have de saakaldte Lutheranere allieret sig med Methodister og Baptister; men alt dette giør kun, at de Rettroende, som Guldet renset fra Slagget, udsondrer sig meer og meer i lutherske Samfund udenfor Landskirken. Især maa det bedrøve os, at Mænd, som hidindtil have beviist sig som ligesaa dygtige som varme Forsvarere af den lutherske Tro, ere faldne i grove Vildfarelser især i Lären om Christi Person.

I Østerrige, der er länkebundet af det med Paven sluttede Concordat, har den protestantiske Kirke i det sidste Aar faaet en Deel Friheder, og det synes, som om den lutherske Kirke i Ungarn skal väre heldig nok til at tilkjämpe sig en friere Forfatning og Selvständighed.

I et Land som Frankrig, hvor en meensvoren Selvhersker har forstaaet at udrydde saa godt som al Frihed, kan man nok forstaae, at et tungt Aag maa ligge paa den lutherske Kirke. Den talte ved Udgangen af forrige Aar 269 Präster og 385 Kirker. Skiønt den efter Loven har Ligeberettigelse med den romerske Kirke, er den dog saa trykket, at den neppe kan röre sig. Dens Präster som Lägmedlemmer ere Gjenstand for de underordnede Embedsmänds Forfølgelser og skammelige Uretfärdighed. For saameget som muligt at kue enhver Livsyttring, har Regjeringen seet sig nødt til at gribe til det yderlige Middel at forbyde Behandling af religiøse Spørgsmaal i Dagbladene.

Italien saae vi nys som Skuepladsen for en af de frygteligste Krige, som Verdenshistorien kjender. Det hedte jo, Krigen förtes for at stille den Uro og Bevägelse, som i saa mange Aar havde gjäret i Landet og ved enhver Leilighed brudt frem i Oprör og Revolutioner. At nu denne Uro har havt sin Grund i det aandelige som legemlige Tyrannie, hvorunder Folket har sukket, er vist, men det er meer end tvivlsomt, om vi i det Hele taget for Øieblikket tör haabe paa en virkelig Reformation blandt Folket, om end baade Pavekirken og Pavestolen ved de seneste Begivenheder har faaet en Knäk, som de aldrig forvinder. Naar först Magthavernes Länker ere afkastede, tör det vel i den närmeste Fremtid vise sig, at Folket söger en tiödelig Frihed og er uvillig til at bäre "det Aag, som er gavnligt og den Byrde, som er let."

Tyrkerriget er endnu "den syge Mand" saavel i religiøs som politisk Henseende. Det bliver et stort Spörgsmaal, om "den Læge," hvis Haand ogsaa her er udrakt, vil kunne hjälpe uden først at maatte foretage en alvorlig Sønderknæelse. Den nuvärende Sultan har giort Troesfriheden store Indrømmelser i sine Stater, men den Mohamedanske Aand kan ei forliges hermed. Dennes Iversyge var vistnok i särdeles Grad en medvirkende Aarsag til den vidtforgrenede Sammensværgelse, der for nylig truede Fyrsten med Tabet af Krone og Liv, men som heldigen blev afvendt. Skjönt den christelige Mission nu har bedre Anledning til her at öve sin Gjerning, vil det vist vare længe, för Korset istedetfor Halvmaanen vil reises fra Sophiakirkens Tag i den gamle christne Keiserstad.

I Mellemasien fremdrage flittige Forskere märkelige Oltidslevninger, der for den närværende Slägt maa bære Vidnesbyrd om Guds herlige Aabenbarelser og om de store Gjerninger, Herren har gjort ved sin vældige Arm. Sinai og Zion, Ninive, Babylon og Jerusalem maa frem af Ruinerne, hvori de have ligget i Aartusinder, for at tale om de store Ting, som ere skedte i Israel. Men Folkene i disse Lande forstaae det ikke. Hedenskabets Mörke hviler over dem.

Paa Asiens Østkyst ligger Japan og China, Lande, der ifölge nys afsluttede Tractater ere aabnede for en udbredt Samfärdsel med de civiliserede Nationer og for Missionens hellige Gjerning. En skjäbnesvanger Tid gaaer det sidste

Rige nu i Møde, da en alvorlig Krig med Frankrig og England staaer for Døren.
Dog det har jo før været Herrens Viis gjennem Krigens Larm at tale til Folkene, saa vi tør haabe, det ogsaa her er hans Villie at ydmyge og gjennem Ydmygelsen berede Evangeliet Vei til Landets Indre og Folkets Hjerter. Thi at Mørkhedens Aand heller ikke i vore Dage godvillig overgiver sig, men vil søge at reise Hedenskabets blinde Tilhängere til Kamp paa Liv og Død, derom vidner det nylig stedfundne Mord paa de christne Missionärer paa Den Borneo ligesaavel som det frygtelige Oprör i Ostindien med dets Christen-Forfölgelser.

Paa Africas Sydkyst er vel de fleste Läsere kjendte; thi der har den norske Kirke sin Mission. Herren lod Missions-Vennerne længe vente paa den Gläde at faae see Frugten af Arbeidet, men saa gjorde han det og i sin Tid langt overflødigere end vi havde ventet. Thi, som vi forrige Aar havde den Gläde at kunne berette om Förstegrøden af Töbte ved Missionsstationen, saa har dette Aar bragt os det frydefulde Budskab, at Herren ved Ordet og Daaben har lagt 7 Sjæle til Menigheden.

Vi komme nu tilbage til vort eget Land og ville da see os om lidt herhjemme. Her er en almindelig Tørst men desværre efter — Guld. Det hedte for et Par Aar siden, at der var en stor Tørst efter Guds Ord, og det kunde synes saa for en overfladisk Betragter ja for hver den, som tager ethvert Ord for godt, naar det kun udgives for Guds Ord. Der skede jo allevegne Overanstrengelser af de "religiöse" Mänd for at fremme Bevägelsen; mig forekommer det for en stor Deel at have väret en liden Adspredelse, som Djävelen har villet give Folket, som mærkede, at det ikke længer svarede Regning med Speculationer og Guldgravning. Nu er vel største Parten kommen tilbage til deres gamle Syssel. Det har viist sig ogsaa her, at Amerikanerne er, hvad en bekjendt Amerikaner nylig sagde blandt os, et praktisk Folk; Tid er Penge—derfor seer man ofte, at, hvor de arbeide for at fremme Guds Rige, kunne de ikke give Tid til at lade Ordet virke, men de mene, de maa hjälpe til paa enhver Maade med Händer og Födder; da gaaer det paa, saa det knager og brager i Borde og Bänke, i Ledemod og Lemmer; thi Mange synes at troe, at de ved rigtig med Eftertryk at traktere en Persons Legeme og Sandser, saa de faae fængslet disse, ogsaa derved have vundet Själene for Guds Rige. Vi nägte ikke, at man paa den Maade kan vinde en Magt over Sjælen, saa den föler sig fængslet og bundet, men ikke saa den vorder friet fra Synden, Døden og Satans Magt. De Fleste af os har vist väret Vidne til at ved en saadan Omvendelsespraxis svandt gjerne Indtrykket med Trykket. De Oprigtige og Sundere virke vistnok mere i Stilhed paa en med Guds Ord mere stemmende Maade og derfor ganske vist ogsaa til Velsignelse. Og nu de sociale og politiske Tilstande? Ja, der er det jo ikke engang nödvendigt for os at see til "Syden", forat tilskyndes til at bede Gud vise sin Barmhjertighed mod det store, men arme Folk, af hvilke de Fleste, som Niniviterne fordum, ikke vide at skelne Høire fra Venstre. Herren styrke sine Oprigtige her og der omkring i Landet til at vidne hver i sin Stilling med Nidkjärhed og Troskab mod Folkets dybe Fordärvelse, at det dog maatte omvende sig til Herren vor Gud og gjøre Hans Gjerninger.

Efterat vi nu saaledes har seet os om i det Fjerne og Näre, ville vi endnu til Slutning mindes, hvad Gud af sin Naade har gjort mod vort lille lutherske Samfund her. Først og fremst at nävne er da, at Han har bevaret sit Ord reent og uforfalsket iblandt os. Jeg nävner dette först og fremst; thi derpaa ligger jo i Grunden Alt. Guds Ord kan ikke komme tomt tilbage. Er vort Samfund kun Menigheden med reent Ord og Herrens Sacramenter, da er den og den Menighed, over hvilken Helvedes Porte aldrig skal faae Overhaand. Og øiensynligt er det, at der hos de Alvorlige netop yttrer sig en hjerteligere Längsel efter den sande og sunde Lärdom, en større Iver for det rene Ords Bevarelse. For kun at nævne Eet; Fra de Opbyggelse søgende Tilhøreres Side er Fordringen til, at der bliver drevet rigtig paa den Hovedartikel i vor Tro om Synderens Retfärdiggiörelse ved Troen alene formedelst Guds Naade i Christo Jesu langt bestemtere og som Følge deraf er og deres Prøven langt skarpere. Men det vi har, kan vi miste, Gud flytter endnu Lysestagen; og vi kunne ikke vente Andet end at Han tager den bort fra os, dersom vi ikke ville fryde os ved det klare Lys, han i Ordet

har tändt blandt os, og hvis vi ei ville vandre ved dets Skin. Vi have visselig ingen Grund til at sige, at det er til Løn for flittig Brug og tro Bevarelse af Ordet fra vor Side, at Han indtil nu har opholdt det iblandt os. For mig staaer det klart, at den ringe Brug af Guds Ord, ja den store Forsømmelse af og Foragten for det, er netop Hovedgrunden saavel til de grovere Synder, som til det jordiske Sind med dets Bekymringer, som findes blandt os, med eet Ord: til at Synden endnu har saa stor Magt iblandt os, som det desværre saa ofte viser sig. Herren vor Gud hjälpe os! Han give os det, at Hans Ord maa bo rigeligen iblandt os!

———:o:———

Gravskrift over Morthen Luther.

Gud og Hans Ord skal evigt staae,
Men Pavens Magt skal snart forgaae.

Eisleben har min Vugge seet,
Som Mand jeg var en Guds Prophet,
Fra Wittenberg, den gjäve By,
Gav Gud ved mig sit Ord paany.
Derved er Pavens Rige laat
Fast öde med hans mörke Magt.
I samme Stad, hvor jeg var födt,
I Jesu Navn jeg nu er död.
I Wittenberg Man seer min Grav,
Tak väre Gud for hvad Han gav!
Snart skal jeg af min Grav opstaae,
Med Jesu Christ med Fryd indgaae.

Martinus Luther er mit Navn;
Gud har mig sendt til Verdens Gavn,
Som Pave-Svig med Helved-Tant
I Mörkets tunge Länker bandt.
Hver ussel Sjel var hildet i
Vrang-Läre og Afguderi.
Det rene Ord, om Livets Vei,
Som er Messias hörtes ei.
Det volder den trekronet Hat
Roms Bisp har paa sit Hoved sat.
Men over denne Jammer svar
Gud Fader sig forbarmet har.
Mig kaldte Han til Prädikant,
Og Trusel ei min Tunge bandt.
Han aabenbarte mig sit Ord
Og frit jeg talte det paa Jord.
Af Skriften lydt beviist jeg har,
Hvad der er Sandhed soleklar,
At Paven som en Anti-Christ,
Sit Udspring har af Djävels List,
Og at Man af hans Daad isär
Kan see, hvad Faders Barn han er.

Guds Bud fornägter han med Spot;
Guds Värk var ham til Latter blot.
Paa Frelserens Retfärdighed
Har han isär vendt op og ned.
Det Ord om Christi Död og Blod
Har han med Haan traadt under Fod,
Og viist til egen Gjerning hen,
Som om man salig blev ved den!

Heel ond, ja djävelsk er hans Agt,
Og stolt han trodser paa sin Magt,
Hvad Ondt er skeet ved denne Mand,
Udtale ingen Tunge kan,
Thi neppe har en Løgn han sagt,
För den ved Klerke er fuldbragt.
Den störste Svig er Ret for ham
Hans Liv er Död i Last og Skam.
Saavidt hans sorte Synder gaae,
At Jord og Himmel skjälve maae!

Og disse Synder, skarpt og vildt,
Jeg har for Verdens Blik fremstilt.
Tidt har jeg viist Guds Vredes Riis,
Tidt lokket Folk til Parardiis.
Dog agte Mange ei mit Raad,
Forstokket blev den störste Hob.

Den rene klare Hovedsum
Af Naadens Evangelium
Om Jesus Christ, Gud Faders Søn,
Har jeg forklaret, ei ilön.
For mangen Synder har jeg tändt
Et Lys, og ham til Himlen sendt
I Kraft af det Forsonings-Blod,
Som skjänked Hjertet Liv og Mod.
Til Jesum hen jeg ledte ham,
Thi Han kun Han er det Guds Lam;
Som Verdens Synd har baaret, da
Han bar sit Kors til Golgatha.
Ei Döden kjøle kan dit Mod,
Er du bestänket med Hans Blod;
Ei Dödens Gift kan skade den,
Som seer paa Kobberslangen hen.
Han er vor Sandhed, Liv og Vei,
Hvo paa Ham troer, omkommer ei,
Men gaaer igjennem Dødens Skin
Til evig Fryd og Frelse ind.
Den arme Synder har forvist
Kun denne Frelser, Jesus Christ,
Thi alt det Värk og Helgen-Skin
Dig bringer ei i Himlen ind.
Dog bör ihu du komme, at
Du op skal staae af Syndens Nat,
Thi Ordet skjänker hellig Saft

Og dämper Synden med sin Kraft.
Hvad Loven dig paalägger, det
Gjör Christi Aand og Läre let.

Hvo dette troer i Själ og Sind,
Han lemmet er i Christus ind,
Han er forløst af Helvedes Garn,
Et elsket og et saligt Barn.

Men vogt dig, vogt dig for den Gift,
Som bydes dig i Ord og Skrift.
Thi Jesus gjør dig karsk og fri,
Men Pavens Värk er Gjögleri.
Christ-Riget bringer evig Fred,
Pavst-Riget gaaer i Helved ned.

Der nu jeg freidigt taler saa,
Den Pave vorder guul og blaae
Af Harm, han spruder Helved-Ild,
Hans Blik er vendt, hans Mine vild.
Frem kalder han et Torden-Veir,
Og väkker op sin sorte Här.
Mig falder an paa Vei og Sti
Det blinde, galne Kleresi.
Mod mig Man pröver al sin Konst,
Dog skal det väre plat omsonst.
Min rene Läre Seier faaer
Med Himlens Hjälp, hvordan det gaaer.

Den Keiser og hans hele Stat
Med mangen Fyrste og Prælat
Vil standse Ordets klare Elv
Til liden Äre for sig selv.
For hele Riget frem jeg stod
Med uforfärdet Mande-Mod.
Vel ydmyg, dog heel trodsig, tog
Jeg i min Haand min Bibel-Bog,
Bekjendte saa, standhaftig-fri
Den Christ jeg funden har deri,
Og Fiendens store Magt og Glands
Bedaared ei min Christen-Sands.
Mod mig stod Alt med Svärd i Belt,
Med mig stod Christ den stärke Helt,
Han om sit Rige värned tro
Og kun af mine Fiender loe.
En Hob af Sekler stormed frem,
Jeg stod i Kamp mod alle dem,
Og har ved Ordets stärke Magt
Omsider dem til Taushed bragt.
Jeg havde mangen Strid og Sorg,
Men Gud var mig saa fast en Borg.
Je grubled har ved Dag og Nat,
Al Skriften har jeg oversat;
Derved er gangen vidt om Land
Et Lys, som Ingen slukke kan.
Desuden Meget, ved Guds Aand,
Jeg har fuldbragt med Pen i Haand;
Min Skrift har mange Själe rørt
Og dem paa Himmel-Veien først.
Hvad Herligt, Gavnligt, Skjønt og Stort
Jeg ved Guds store Kraft har gjort.
Erkjende fromme Christne vel
Med Tak til ham af ganske Själ.
Thi Mit er ikke dette Värk,
Men i min Svaghed Gud var stærk.

Hvo her erkjender Herrens Haand,
Han gribe den med kjærlig Aand.
For Dören staaer en Naade-Skat
Og vil adsprede Syndens Nat.
Op, Jubelaaret er frembrudt!
Op, dyrebart er hvert Minut!
Opladt nu er den Port af Guld,
Den Brudgom vinker, fav'r og huld;
Hvo med Ham indenfor vil gaae,
Maa tage Lysets Klæder paa.
Snart lukker Herren Dören til,
Saa farer du i Mörket vild,
Hvo mig anseer for en Prophet,
Af Gud til Lysets Kamp udseet,
Erfare skal, at hvad min Mund
Har sagt, i Skriften finder Grund.
En Doms-Dag Alle forestaaer,
Men Ingen veed, naar Timen slaaer.
Ak, tænkte du paa denne Dom,
Endnu maaskee du vendte om!

Du, kjære Fader, naadelig
Ved Jesum Christ forbarme Dig,
Og styre ved din Aand i Fred
Din hele arme Christenhed,
Som trues haardt ved Kors og Strid
I denne skjäbnesvangre Tid!
Bevar i den et enigt Sind,
Giv Mod i Bryst, tør Graad af Kind,
Og lärer Nogen kjättersk, saa
Lad intet Hjerte troe derpaa;
Men dem, der lære rent og sandt
Det Ord, som Jord og Himmel bandt,
Dem styrke Du, at uden Sky
De bringe det fra By til By,
Og sige Hvermand frankt og frit,
Hvad Verden jeg har sagt saatidt!
Bevar al christen Øvrighed
Og alle Undersaatter med;
Igjennem Døden Veien viis
Os alle til dit Paradiis!
Nu Amen, ja, det fast skal staae,
Thi aldrig kan dit Ord forgaae.

Ovenstaaende er en Gravskrift over Morthen Luther; den findes ved Ph. Melanchtons Parentation over Luther, trykt i Leipzig 1546. Oversättelsen er af Pastor Jörgen Thisted i Danmark, der har oversat Luthers Prädikener.

Synodalforhandlinger.

Fredagen den 14de Octb. 1859 sammentraadte den norsk-evangelisk-lutherske Synode i Coonprairie Kirke, Dad Ax Co., Wisconsin. — Pastor Ottesen aabnede Synoden med Prädiken over Salomos Ordsprog 5, 20-24. — Efter endt Gudstjeneste oplæste Formanden, Pastor A. C. Preus sin Aarsberetning.

Indberetning

til den 4de Synode for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i America, Octb. 1859.

Siden den Tid, da vor Kirkes Synode sidst var samlet, er der maaskee foregaaet vigtigere Ting og gjort videre Fremskridt end i nogetsomhelst andet lige langt Tidsrum siden vort Kirkesamfunds Organisation her i Landet. Ikke alene at mange nye Menigheder ere blevne stiftede, og flere Präster ere ankomne, saaat vort Samfund er blevet betydeligt udvidet og befästet i ydre Henseende; men vor Stilling ligeoverfor Secter og dissenterende Partier blandt vore Landsmänd er for en stor Deel bleven klarere og bestemt, og vil forhaabentlig og som en Fölge deraf snart blive meer og meer almindelig erkjendt. Det er i Särdeleshed i Minnesota og Iowa, at vort Kirkesamfund i de sidste Aar er bleven geographisk udvidet ved Stiftelsen af et betydeligt Antal större og mindre Menigheder i de ny anlagte Setlementer, medens vi dog ogsaa mod Osten have udvidet vort Samfund ved Stiftelsen af en hurtigt tiltagende og särdeles bekjendelsesfast Menighed i Chicago samt et Par mindre Menigheder i Racine Wis. og Lee Co. Ill. Skjönt vort Kirkesamfund maa beklage Tabet af 3de af dets Präster, nemlig Pastorerne Dietrichson, Duus og Munch, som have fundet sig foranledigede til at gaae tilbage til Fädrenelandet, saa har Herren dog igjen i de sidste 2 Aar naadeligen skjänket os et Tillæg af 5 Präster, nemlig Pastorerne Larsen, Clausen, Magelssen, Jensen og Muus, som her nu ere med os forsamlede og begjäre at optages som Medlemmer af vor Synode. — En for vor Kirke särdeles forhaabningsfuld Sag er og nu kommen i fuld Gang, nemlig Uddannelsen af Präster for vort Samfund her i Landet, idet nu ikke mindre end 7 unge Mänd af gode Säder og med gode Evner forberede sig til det hellige Prästeembede ved Concordia College i St. Louis i Missouri; og vi kunne fremdeles gläde os ved, at denne Sag vil faae en end yderligere Drift og vinde foröget Interesse og Betydning for os derved, at vi nu i Höst see os i Stand til at kunne sende en norsk Professor ned til dette College, nemlig Hr. Pastor Larsen, som har modtaget vort Kald til dette vigtige og ansvarsfulde Hverv, og til hvis Virksomhed vi med fuld Grund knytte de bedste Forhaabninger.

Med de Kirkepartier blandt vore Landsmänd der, skjönt ogsaa bärende det lutherske Navn, dog have forholdt sig adskilte, ja vel endog stridende til os, have vi med yderste Flid sögt at komme i bedre Forstaaelse. Seende at skriftlige Forklaringer gjennem vore Blade Intet frugtede, have vi sögt personlige Sammenkomster med dem, vidende med os selv, at vi aldeles ikke stride for at stifte Partier, men kun for at forsvare og udbrede Sandheden og forebygge Misforstaaelser. Med Pastorerne Rasmussen og Thalberg havde vi saaledes sidste Höst, under Forsäde og Mägling af Professorerne Walther og Cramer af Mis-

souri Synoden, fra hvilken Synode begge de nävnte Pastorer Rasmussen og Thalberg have deres Ordination. Denne Conferents endte da dermed, at vi bleve fuldkommen retfärdiggjorte med Hensyn til den saa ofte og saa länge gjentagne Beskyldning, at vi skulle väre Grundtvigianere, og den eneste Skilsmissegrund syntes da kun at väre den, at Pastor Rasmussen isär, maaskee ogsaa Pastor Thalberg ikke vilde erkjende den 14de Artikel af den Augsburgske Confession i sin rette Forstaaelse for at väre stemmende med Guds Ord. Men dersom denne deres Erkläring ei grunder sig paa en hos dem afgjort pietistisk egenretfärdig Retning, saa närer jeg endnu Haab om, at denne Differents maatte kunne bortfalde, saameget meer som Professorerne Walther og Cramer ogsaa i dette Punct vare enige med os men uenige med Rasmussen og Thalberg. Med de hidtil saakaldte Frankeanere eller den norske Afdeling af nordre Illinois Synode havde vi ogsaa sidstleden Juli Maaned en Conferents, der saalangt som de forhandlede Sager kom til noget Resultat, vare nok saa tilfredsstillende for vort Vedkommende. Ogsaa disse vore Modstandere maatte nu frifinde os for den Beskyldning for Grundtvigianisme, som de saa länge og saa ofte havde gjentaget imod os, og det tör nu väre at haabe, at denne äldgamle, grundlöse Beskyldning endelig vil forstumme. Dette har väret saa at sige det Eneste, hvormed vore Modstandere have sögt at skrämme vore Menigheder og beröve dem Tilliden til os; vi have nu staaende Ansigt til Ansigt med dem i offentlig Forsamling overbeviist dem om, at Beskyldningen har väret ugrundet, og vi haabe at dette vil frugte, omendskjönt alle vore skriftlige Forklaringer og Erkläringer samt vore offentlige Synodebeslutninger have väret utilstrækkelige, saasom de synes at have väret saa uheldige aldrig at blive vidende om noget Skrift eller nogen Beslutning af os, der kunde overbevise dem om, at de toge Feil i deres Beskyldninger mod os. Paa vor Side erkjende og vi, at Constitutionen for nordre Illinois Synode, saaledes som den ved Conferentsen blev fremlagt for os, er luthersk paa Papiret; men forgjeves have de hidtil sträbt at overbevise os om det Rette i, at de som ägte Lutheranere kunne staae i kirkelig Forbindelse med Synoder og Individer, hvis Läre og kirkelige Praxis er ganske uluthersk. Men Conferentsen vil forhaabentlig snart igjen blive fortsat og et bestemtere Resultat da blive opnaaet. Idetmindste er dette vort oprigtige Önske.

Disse Conferentser tilligemed nogle andre dermed i Forbindelse staaende Omständigheder have imidlertid givet Anledning til et nyt Stridspunct mellem disse förnävnte Partier og os, nemlig Läreu om det kirkelige Läreembede og dettes Forhold til det aandelige Prästedömme. Den norsk-Lutherske Kirkes Tilstand i Fädrenelandet i det sidste halvhundrede Aar maatte nödvendigviis före dette Spörgsmaal paa Bane mellem de forskjellige Kirkepartier her i Landet af de fra vort Folk Udvandrede, saasom de norske Samfund hertil jo have medbragt alle Fädrenekirkens Dyder og Lyder, og vel er det til at takke Gud for, at dette Spörgsmaal först nu er bleven reist mellem os, da jeg har det sikkre Haab, at dog i det Mindste vort Samfund er kommet saavidt i confessionel og kirkelig Klarhed, at Spörgsmaalet kan behandles uden Fare

for nye Splittelser og löses til Seier for Sandheden. Jeg henstiller indståndigt til den nu forsamlede Synode saa nöiagtigt og udförligt som muligt at discuttere dette Spörgsmaal og give det sin rette Anvendelse i Kirkens praktiske Forholde.

En anden Sag har ogsaa jävnligen väret Gjenstand for min Overveiese under vore säregne kirkelige Forholde her, og saasom jeg for mit Vedkommende har opgjort min Mening desangaaende, vil jeg og henlede Andres Opmärksomhed derpaa og henstille det til Synodens Overveielse, nemlig om det ei skulde väre gavnligt for vor Kirke offentlig og formelig at antage, foruden dens nuvärende Symboler samtlige de for den tydsk og svensk-Lutherske Kirke gjäldende symbolske Böger. Ei alene vilde dette tjene til at gjöre vor Kirkes doctrinelle Stilling i dette Land saameget bestemtere og fastere, men det vilde bringe os meer i Enhed med den tydsk-Lutherske Kirke her og synes mig tilsidst kun at belöbe sig til en aaben offentlig Erklæring af det som factisk finder Sted.

Af Alt, hvad jeg hidti har havt at bemärke, vil det erkjendes, at Herren paa mange Maader har beviist os sin Naade og fört os frem fra Klarhed til Klarhed. Jeg troer og at jeg ifölge mine egne Erfaringer, der omfatte näre nok hele vort Kirkesamfund, tör vidne, at det er ikke blot i det Hele og samfundsmässigt, at vi saaledes ere fremskredne, (ja dette vilde vel ei engang alene kunne skee,) men at og det indre Troens Liv i Gud ogsaa er bleven fremmet og daglig fremmes i de enkelte Själe, om end alle Saadanne blandt os henhöre "til de Stille i Landet". Men desuden vil jeg ei dölge, hverken for mig selv eller Andre, at der trindtom i vore Menigheder er megen Usselhed og Skröbelighed, men hellere takke Gud for, at han giver os Öine til at see dette og Hjerter til at erkjende, at det er saa, at vi ei skulle aandelig forelske os i os selv og i Lighed med Svärmere og Pharisäere forföres til blind Sikkerhed med Hensyn til os selv og hovmodig Fordömmen over Andre. Kun eet Gode rose vi os af fremfor de Andre, nemlig Guds Ords rene Prädiken og de höihellige Sacramenters uforvanskede Forvaltning efter Herrens Indstiftelse. Maatte Herren aldrig flytte Lysestagen bort fra os! Men, medens vi saaledes gläde os over denne Guds Naade, maatte vi da og ihukomme det dermed forenede Ansvar og derfor og, "som det sömmer sig Guds Börn leve efter det foreskrevne Guds Ord", og saaledes vise os den Naade värdig, som han beviser os derved, at han endnu opholder blandt os sin Christen Kirke. Til at fremme dette skulde en ret og alvorlig Kirketugt tjene. At denne har i mange Henseender manglet og endnu for en stor Deel mangler, maa erkjendes. Mangelen har vist mange Grunde, vanskelige at bortrydde, og som maa söges overvundne med Viisdom; men blandt de Ting, som hindre og let kunne ändres er og visse Bestemmelser i vore kirkelige Love, der lägge praktiske Vanskeligheder i Veien, idet at ethvert Kirketugtsspörgsmaal skal indbringes for det samlede Kirkeraad. Langt simplere og ligesaa overeensstemmende med Kirkens Orden kunde saadanne Sager afgjöres af Synodens Formand i Forening med Präst, Menighedsraad og Menighed. Denne Sag tillader jeg mig og at henstille til närvärende Synodes Behandling og Afgjörelse.

Til Slutning beder jeg Gud den Almägtige om, at han med sin Aand og sin Naade maatte väre hos os og lede os ved vore Forhandlinger og lägge sin Velsignelse til vore Beslutninger, Amen!

Koskonongs Prästegaard den 8de Octbr. 1859.

A. C. Preus.

Af Kirkens Präster vare tilstede:

A. C. Preus, til Koskonong.
H. A. Stub, Coonprairie.
H. Preus, Spring Prairie.
N. Brandt, Rock River.
P. Brodahl, Bluemound.
C. Magelsen, Luther Valley.
V. Koren, Little Jowa.
F. C. Clausen, Norwegian Ridge.
Professor L. Larsen, Rush River.
J. A. Ottesen, Manitowoc.
B. Muus, Goodhue Co.
N. E. Jensen, Highland Prairie.

Paa Formandens Forslag revideredes Fuldmagterne af ham og Pastorerne Ottesen og Jensen.

Fölgende Repræsentanter toge Säde som Medlemmer af denne Synode:

For Koskonong, Gaute Ingebrechtsen.
„ Janesvillee, N. Svæge.
„ Chicago, Svend Jensen.
„ Övre Coon Valley, N. J. Skomsrud.
„ Nedre Coon Valley, G. O. Östrem.
„ Trempeleau Valley, K. A. Lunden.
„ Vest Prairie, Søren Gjermand.
„ La Crosse Valley, Gun. Simonsen.
„ Kikapoo, Ole Halvorsen.
„ Louis Valley, Syv. Olsen, Delegat.
„ Spring Prairie, Endre Knudsen og John Fosmark.
„ Norway Grove, Tjeran Johnsen og Sjur Sjursen Bangsnæs.
„ Bonnet Prairie, Tost. B. Bergkvam.
„ Lodi, Thron Amundsen Bambein.
For Madison, C. F. Solberg.
„ Rock River, Christoffer Aamodt.
„ Wiota, F. Ruud og Lars Johnsen.
„ Jefferson Prairie, Knud Dokstad.
„ Rock Run, Halvor Aasen.
„ Little Jowa, Jvar Ringestad, Peder N. Erikstad og Knud Olsen.
„ Painted Creek, Jacob Östern.
„ Norwegian Ridge, Ole Bend. Olsen, J. Tidemansen og H. Pedersen.
„ Big Canoe, E. Ellefsen og B. Olsen.
„ Hazen Menighed, P. Olsen Eggen.
„ Goodhue Co., S. Knudsen, Delegat.
„ Highland Prairie og Rushford, Anders Byholt, Delegat.
„ Houston, Sigurd Andersen, Delegat.

Ved dette Synodemöde vare altsaa alle vort Kirkesamfunds Präster (12) og 35 Läg-Repräsentanter tilstede. Pastor Muus, der er kaldet til Präst i Goodhue Co. Minnesota, var netop ankommen til La Crosse fra Norge et Par Dage iforveien, og Synoden havde saaledes den Gläde at kunne hilse denne Ordets Tjener i sin Midte. Af Kirkeraadets Läg-Medlemmer var Gulbrand Lommen tilstede.

Pastorerne Brodahl, Magelsen, Larsen, Clausen, Muus og Jensen fremkom med Begjæring om at optages i Synoden, hvilket eenstemmigt blev bevilget.

Paa Pastor Stubs Forslag bleve Pastorerne Ottesen og Jensen eenstemmig valgte til Sekretärer under denne Synodes Forhandlinger.

Som gjäldende Regel for Synodens Forretningsorden i Fremtiden blev, paa Pastor H. Preus's Forslag, eenstemmig besluttet: Synodens Formand fungerer ved ethvert Möde indtil dets Slutning; da först vælges Formand paanyt.

Pastor Koren foreslog, at Kirkeraadsmedlemmet G. Lommen optoges til raadgivende Medlem af Synoden.—Eenstemmig bevilget.

Da en Deel Forslag indleveredes af forskjellige Repräsentanter, udnävnte Formanden en Valgcommittee, bestaaende af Prästerne Brandt og Brodahl samt Lägmändene Iver Ringestad, Berte Olsen og Lars Johnsen, der havde at afgjöre, hvilke af de indkomne Forslag der skulde

först behandles i Committeer. Den valgte igjen en Ordningscommittee, som skulde bestemme, i hvilken Orden de indkomne Forslag skulde behandles. Til Medlemmer af Ordningscommitteen bleve valgte: Præsterne H. A. Preus og L. Larsen samt Lägmändene N. Svege, C. F. Solberg og G. Ingebriktsen.

Denne Ordningscommittee fremkom da med sin Indstilling, saalydende: Den af Synoden nedsatte Ordningscommittee sammentraadte og organiserede sig ved at välge Pastor Larsen til Formand og C. F. Solberg til Sekretär. Committeen afgiver fölgende Erklæring angaaende den Ordensfölge, i hvilken de Synoden foreliggende Sager blive at optages til Behandling. Forudsättende Muligheden af, at de formeentlig meer vigtige Sager vilde optage hele Synodens Tid, troede Committeen det rigtigst, först at inddele Sagerne i tvende Klasser, og opförte dernäst de til hver Klasse henförte Sager i fölgende Orden, saaledes, at alle til förste Klasse henförte Sager optages först og efter deres Nummer og dernäst de til anden Klasse henförte Sager efter disses Nummer.

Förste Klasse.

1) Et Reglement for Synodens Forhandlinger udarbeides. (Foreslaaet af Erik Elleffsen.)

2) Om Kirkeraadsmedlemmers Tale- og Stemmeret. (Forslag af Ottesen.)

3) Synoden udtaler sin Misbilligelse med den Ligegyldighed som mange Menigheder udvise, ved ikke engang at sende Repräsentanter til Synoden. (Foreslaaet af H. Preus.)

4) Om Lägmandsvirksomheden. (A. C. Preus.)

5) Om Menighedslemmers Ret til, at tage sig private Huuslärere. (H. Aasen.)

6) Kunne de váre Menighedslemmer, der enten ikke ville bidrage til eller sende deres Börn til Religionsskolen? (Tjeran Johnsen.)

7) Om Missionen blandt Hedningerne. (H. A. Preus.)

8) Om et eget Universitets Oprettelse. (N. Svege.)

9) Stipendium til en Universitetslärer. (T. Johnsen.)

10) Synodens Ret til at auctorisere Läreböger. (T. Johnsen.)

11) Om Kirketugten. (A. C. Preus.)

12) Oprettelsen af en fälles Kirkekasse. (Koren.)

13) Maanedstidendens Udvidelse og Udbredelse. (H. Preus.)

14) Om Tidendens Redaktion. (Erik Elleffsen.)

15) Om Kaldsretten. (Erik Elleffsen.)

16) Synodens Opmärksomhed henledes paa optagelsen af alle de symbolske Böger i vort Kirkesamfund. (A. C. Preus.)

Anden Klasse.

1) Angaaende de ved Concordia College norske Studerendes Understöttelse. (N. Brandt.)

2) Om et samlet Aftryk af Synodens Grundlov og Love. (L. Larsen.)

3) Skolelärerees Ansättelse og deres Forhold til Synoden. (V. Koren.)

4) Om Skolelärerees Discussionsfrihed i Synoden.

5) Spörgsmaal om aarlige Synodmöder discuteres. (H. Preus.)

6) Alle Synodens Forhandlinger offentliggjöres i Maanedstidenden og de norske Blade i Wisconsin. (N. Svege.)

7) Vigtige Synodeforslag bekjendtgjöres idetmindste 1 Maaned för Synoden sammentræder. (T. Johnsen.)

L. Larsen, Formand. C. F. Solberg, Secretär.

Denne Indstilling vedtoges eenstemmig af Synoden.

Fölgende Sager henvistes til Committeer:

Af förste Klasse No. 8, 11, 12, 13 og 14, der behandles i samme Committee samt No. 16; af anden Klasse No. 3.

Valgcommitteen organiserede sig ved at vælge N. Brandt til Formand og Brodahl til Secretär. Derpaa besattes de forskellige Committeer saaledes:

Til at behandle Sagen No. 8: A. C. Preus, Brodahl, John Fosmark, Knud Dokstad, Gaute Ingebriktsen.

No. 11. Ottesen, Muus, Peder Erikstad, Herman Pedersen, Johan Ruud.

No. 12. Koren, Brandt, Ivar Ringestad, Tosten Bottolfsen, Lars Johnson.

No. 13 og 14. H. A. Preus, N. E. Jensen, Erik Elleffen, Jörgen Tidemansen, Svend Jensen.

No. 16. Larsen, Magelsen, N. Svege, C. F. Solberg, Tjeran Johnsen.

No. 3 af anden Klasse: Stub, Clausen, Knud Andersen Lunden, Ole Vendelbo Olsen, Gunnerus Simensen.

Denne Valgcommitteens Indstilling vedtoges —Mödet sluttedes derpaa med Bön og Psalmesang.

Löverdag den 15de Octbr.

Synoden aabnedes med Bön og Psalmesang.—Derpaa oplæste Pastor Koren et Udkast til et Reglement for Synodens Forhandlinger, saalydende:

Synoden samles paa det Sted og til den Tid, som af sidst afholdte Synode er bestemt. Mindst 4 Uger iforveien besörger Synodens Formand det Fornödne i den Anledning offentliggjort.

Synoden indledes og sluttes med en offentlig Gudstjeneste ligesom der ogsaa ellers i de Dage Synoden er samlet, afholdes Gudstjeneste, naar skee kan. De Præster, hvis Tjeneste dertil udfordres, skulle af Formanden være underrettede derom mindst 6 Uger iforveien.

Umiddelbart efter den indledende Gudstjeneste ordnes Synoden ved Indtegning af de tilstedeværende Præsters og Repræsentanters Navne, hvis Fuldmagter gjennemgaaes.

Naar Synoden er erklæret sat, gjennemgaaes de muligt indkomne Ansögninger om Optagelse i Synoden, og bliver Ansögningen bevilget, antages den ansögende Præst eller Repræsentanten for den ansögende Menighed som Medlem af Synoden.

Derpaa oplæser Formanden Aarsberetningen, i hvilken tillige Uddrag af de af Præsterne indsendte statistiske Opgaver meddeles, samt en Oversigt over de i Synodalterminen afholdte Visitationer.

Efter Aarsberetningen oplæses en Fortegnelse over de til Behand-

ling indsendte Forslag, hvilke, saavidt muligt, skulle have været Kirkeraadet tilsendte mindst 4 Uger, för Synoden samles. Forud indsendte Forslag skulle i Regelen foretages för de först paa Synoden anmeldte. Kirketugtsager, der maatte fordre Synodens Afgjörelse, foretages dog altid först.

Vigtige Sager kunne af Synoden forelägges dertil udvalgte Committeer til forelöbig Behandling.

Alle Forslag skulle, naar de ikke angaae Formsager, fremsättes skriftligt.

Ethvert Medlem af Synoden, der er hindret i at overväre dens Forhandlinger, anmelder dette.

Ethvert Möde aabnes og sluttes med Bön og Psalmesang.

Enhver, der önsker at deeltage i Diskussionen, anmelder dette for Formanden; anmelde Flere sig paa eengang, afgjör Formanden Ordenen mellem dem, ligesom han og er berettiget at afgjöre, hvorvidt nogen Taler, ved ikke at holde sig til den foreliggende Sag, unödvendig forlänger Debatten.

Al Tale i Synoden föres staaende og henvendes udelukkende til Formanden.

Naar et Forslag foreligger til Behandling, og der foreslaaes Forandring eller Forbedring derved, saa afhandles og stemmes först over den foreslaaede Forandring eller Forbedring og dernäst over Forslaget selv.

Synoden afgjör, om en Sag er uddebatteret og skal sättes under Votering.

Ethvert Synodemedlem kan forlange en uddebatteret Sags Afgjörelse ved Stemmegivning udsat til den fölgende Dag; dog fordres Synodebeslutning for en Sags Udsättelse til en fölgende Synode.

Dette Udkast til et Reglement for Synodens Forhandlinger blev, paa Stubs Forslag, eenstemmig vedtaget.

Dernäst behandledes Ottesens Forslag angaaende Kirkeraadets Läg-Medlemmers Tale- og Stemmeret i Synoden.

En Deel Repräsentanter fandt, at der nok burde indrømmes dem Diskussionsfrihed, men ikke Ret til at stemme over de forelagte Sager. Der blev imidlertid henviist til en Beslutning fra forrige Synode, hvorved der gaves Kirkeraadets Lägmänd Ret til baade at tale og stemme i Synoden, og Ottesen foreslog, at denne Synodes Beslutning stadfæstes.—Dette Forslag antoges.

I Anledning af H. A. Preus's Forslag, at "Synoden udtaler sin Beklagelse over og Misbilligelse med den Ligegyldighed, som mange med Synoden forbundne Menigheder vise, ved ikke engang at sende Repräsentanter til Synoden", foreslog Koren, at Forslagsstilleren forfatter en Resolution i denne Anledning. Dette antoges.

Denne Resolution fölger her:

Det er af Synoden bleven paalagt Undertegnede at udtale Synodens Beklagelse og Misbilligelse med den Ligegyldighed, som mange med Synoden forbundne Menigheder vise ved ikke engang at sende Repräsentadter til Synodemöderne. Det er med inderlig Bedrövelse over, at en saadan Synodebeslutning maa ansees fornöden, at jeg herved efterkommer dette Synodens Paaläg.

Skjönt Antallet af Lägrepräsentanterne (36) ved dette Synodemöde var lige saa stort som ved noget tidligere, saa maa det dog erkjendes at være uforholdsmäsfigt lidet, naar der lägges Märke til, at af de 48 Menigheder som höre til vor Synode have kun 23 sendt Repræsentanter, medens de 25 ere blevne urepräsenterede. Saa meget beklageligere er dette, som det er flere af vore äldste og större Menigheder, hvorfra Repräsentanter savnes.

Synoden er vor överste kirkelige Myndighed, der har at overveie og fatte Beslutninger om Alt, hvad der angaaer vort Kirkesamfunds Vel, om Alt hvad der kan befordre dets indre og ydre Vext. Den enkelte Menighed maa som Lem paa dette Synodelegeme tage Deel i hvad der angaaer det hele Samfund, og glöde sig og lide med hvert enkelt Lem deraf.

Naar nu en Menighed ikke engang ved en Repræsentant deeltager i Forhandlinger, som angaae Samfundets dyrebare Interesser, og ikke med eet Ord söge at undskylde sin Forsömmelse, da viser dette en höist sörgelig Mangel paa kirkelig Sands, ja en overmaade bedrövelig Ligegyldighed for Herrens og Hans Kirkes Sag. Höist själden kan de med Reisen forbundne Omkostninger tjene som virkelig Undskyldning; thi der er neppe nogen Menighed, hvor der ikke findes Flere ja ofte Mange som uden noget Savn kunde skaffe de fornödne Reisemidler tilveie, om end ikke vedkommende Repräsentant kunde väre istand til alene at bäre den Udgift. Nei det er ikke fra Guds Side at det mangler paa Penge eller Midler, men det er fra vor Side det feiler paa Alvor, Lyst og Kjerlighed til Guds Sag.

Herren väkke trindt omkring i vore Menigheder mere aandeligt og kirkeligt Liv, og forlene os Alle af sin Naade Villighed til at offre Alt for Christi Skyld! H. A. Preus.

Man gik nu over til at behandle Spörgsmaalet om Lägmandsvirksomheden. For i denne Sag at have bestemte Punkter, hvorom Diskussionen kunde dreie sig, foreslog A. C. Preus, at man först skulde behandle det kirkelige Lärembedes Begreb, dernäst, hvori det aandelige Prästedömme bestaaer, og saa diskuttere det indbyrdes Forhold mellem begge. H. Preus talte for, at kun 3die Punkt behandledes, og dette vedtoges.

Om denne Sag opstod nu en livlig Debat, hvori de fleste Präster og mange af Läg-Repräsentanterne deeltoge. Det blev bemärket, at saavidt det var Synoden bekjendt, gjordes intet Indgreb i de af Menighederne kaldede Præsters Virksomhed af nogen Lägpräsikant inden vort Kirkesamfund, at denne Sag var Synoden paatrungen af Udenforstaaende, men at den glädede sig over, at den var kommen under Behandling, da mange af vore Menigheder önskede, om det var muligt, at see en Erkläring udtalt af Synoden, hvorvidt Lägmandsvirksomheden bör udsträkkes.

Enkelte Repräsentanter fandt, at Skriften hjemler ogsaa Lägfolk Ret til at prädike Guds Ord, forsaavidt de ikke optræde som Separatister, som dem, der vil skille sig fra Kirkesamfundet og söge at hindre Prästernes Virksomhed. Vistnok var et christeligt Liv for en Deel vakt inden vore Menigheder, men en stor Deel laa endnu hensjunken i aandelig

Död og bekymrede sig lidet om Guds Sager. Jver herfor maatte väkkes, thi der var vitterlig Nöd paafärde. Der var vistnok Intet at udsätte paa Prästernes Virksomhed, de vare dygtige og nidkjäre nok, men deres Menigheder vare saa mange og saa langt adspredte fra hverandre at deres Virksomhed kun for en liden Deel kunde komme tilgode. Naar Ordets indviede Tjenere da ikke vare tilstede, turde Lägfolk ikke alene have Ret at opträde som Prädikanter, men enhver Christen burde vidne om Sandheden i Christo. Dette paalaa ham som Pligt. Vi ere Alle seendrägtige til det Gode; derfor var det ikke for meget, om vi Alle opfordrede hverandre til Guds Ords Udbredelse, men Alt paa en ordentlig og sömmelig Maade. — Af dem, der saaledes talte for Lägmänds Virksomhed som Guds Ords Forkyndere, holdt Enkelte for, at enhver Christen, som sagt, havde Ret at opträde som Prädikant, men at de Sammenkomster, hvori han optraadte, ikke maatte väre forud tilsagte; de maatte være tilfäldige, saa at f. Ex. Naboer kom sammen og opbyggede sig ved Guds Ords Betragning. Dog kunde den, som saaledes opkastede sig til Lärer for de Andre, ikke gjöre dette med samme Ret, som Menighedens ordentlig kaldede Präst; han kunde ikke tale for Alle saaledes, at han var Alles Mund og at Alle maatte tie, naar han talte; Enhver kunde have Lov at afbryde ham med sine Bemärkninger. Saaledes vilde ikke Andre have det; de meente, at en Mand, der virkelig talte dreven af Guds Aand, hvilket man vilde kunde höre, havde Ret til at tale, uden at han blev afbrudt.—Paa den anden Side indvendtes der, at en saadan viid Udsträkning af Lägmänds Virksomhed vilde aabne Dören for alskens Sekterere. Det var saa langt fra, at Alt vilde komme til at skee sømmeligt og i Orden, at det Modsatte maatte blive Tilfälde. Man havde dog Exempler nok paa, at saa mange Lægfolk optraadte som Prädikanter, drevne, som de sagde, af Guds Aand, men at det var en ganske anden Forvirrelsens Aand, der talte. Der var i Kirken et Läreembede, overdraget alene dem, der vare prövede, kaldede og indviede dertil. Det var at gjöre Indgreb i Menighedernes Ret, naar enkelte Menighedslemmer opkastede sig til Lärere for de Andre, thi selv om endog en Deel af dem have anmodet Nogen om at tolke Guds Ord for dem, saa havde dog ikke hele Menigheden givet dem den samme Ret. En anden Sag var det med den Präst, Menigheden havde kaldet; til ham havde de ved denne deres Kaldelse netop overdraget Retten at väre Alles Mund og tale for dem og til dem. Det var saa langt fra, at Prästerne vilde hindre Lägfolk i at väre Sandhedens Vidner, at de og netop paalagde dem det som en Pligt; de savnede netop Menighedens Understöttelse i deres Virksomhed. Og denne Menighedernes Virksomhed til Guds Ords Udbredelse var viid nok, saa sandt de vilde benytte den. Hörte Menighedslemmer at Guds Ord blev vanhelliget, at det blev fortolket falskt, da skulde de opträde derimod. De havde desuden en viid Virksomhed i deres Stilling som Huuspräster; der havde de nok at gjøre, naar de varetoge den. Man skulde see, at netop de, som gjerne opkastede sig offentlig til Forkyndere af Guds Ord, just forsømte denne Virksomhed. Den 14de Artikel i den Augsb. Conf. forböd al offentlig Lägprädiken. Lägfolk kunde ved

deres Stilling som Huuspräster virke saa overmaade meget til Guds Riges Fremme, dersom de med Iver drev paa denne Sag; denne Virksomhed var vistnok mindre brammende, men mere indträngende. Sjelden hörte man at Lägprädikanter talte sundt og reent; Misforstaaelse af Lären var i Grunden Aarsag til, at Lägprädikanter opstode. Der henvistes til Pastor Ottesens Opsats i Maanedstidenden, hvori det var antydet, hvad Lägmandsvirksomheden var, og hvori den skulde bestaae. —Den gjensidige Formaning er Pligt for Enhver; den indrömmes Alle; den Ene maa formane den Anden ogsaa i offentlige Forsamlinger. Der, hvor En er Lärer over Alle og for Alle, er Opträdelsen af Lägmänd uberettiget; hvad der berettiger En at opträde som Lärer er, at at han er kaldet af Menigheden. Den gjensidige Belärelse tilkommer Alle. Ingen kan jo der fortrinsviis sige, at han er den Andens Lärer. Den 14de Artikel bliver til Intet, naar der siges, at det aandelige Prästedömme, det indre Kald her er nok. Men det er i den lutherske Kirke anerkjendt som Svärmeri. Naar Alle som Christne skal kunne läre offentlig, saa er det kirkelige Embede ophävet. De Ord i Skriften: Ikke Mange vorde Lärere o. s. v. samt mange andre Steder, lärer klart, at der er et säreget Läreembede. Hvor der vitterlig er Nöd paafärde, ikke nogen indbildt, og hvor Prästen kun sjelden kan komme, der kan jo Präst og Menighed indsätte En til Lärer, give ham Kald dertil. Embedet i Kirken kan deles; det har altid väret Praxis, at der har väret dem, der har faaet Kald inden en bestemt Begrändsning. Prästerne ere og särdeles indskränkede. Den christelige Skolelärer har og en Deel af Läreembedet. En kan holde Läsegudstjenester, give Anviisning, hvorledes det Lärte skal anvendes o. s. v. Forskjel paa offentlig og privat Lärevirksomhed er, at den skeer i en forud offentlig tilsagt Forsamling, at den, som lärer, opträder paa Embedsvegne, opträder som Alles Lärer—for Alle og over Alle, hvem Alle skulle höre som deres Lärer i Guds Sted; privat ere tilfäldige Sammenkomster. Det var desuden intet let Arbeide, som Mange meente, at väre Lärer; man kunde ikke löbe dertil, og Ansvaret var stort. Saamange oppbyggelige Postiller fandtes der nu, som kunde benyttes ved Sammenkomsterne. Luthers Prädikener vare let tilgjängelige for Alle; deraf kunde f. Ex. opläses. Under disse Discussioner optraadte en Lägrepräsentant og sagde, at han för havde givet sig af med at prädike, at han med Skam og Blusel bekjendte det for Gud og Mennesker og advarede Enhver för at paatage sig det tunge Ansvar, som hvilede paa hver den, som ukaldet opkastede sig til en Menigheds Lärer. Han gruede endnu ved at tänke paa, hvad han för havde gjort i denne Henseende. — Det kom ikke til nogen fuldkommen Enighed i Diskussionen angaaende denne Sag; Alle vare enige i, at vitterlig falske Lärere eller og Saadanne, som ikke holdt sig til den rene Läre, saaledes som vi have den inden vort lutherske Kirkesamfund, maatte ikke tillades at opträde som Prädikanter blandt vore Menigheder. Størsteparten af Repräsentanterne vare og enige deri, at Ingensomhelst uden Menighedernes kaldede Präst burde have Ret at prädike offentlig; privat skulde Enhver virke hvad han kunde til Guds Ords Udbredelse. Kun nogle faae Medlem-

mer af Forsamlingen holdt for, at Lægmandsvirksomheden kunde udstrækkes videre.

Da der forelaa Synoden mange andre vigtige Sager, og Tiden ikke kunde hengaae med Diskussionen om Lægmandsvirksomheden alene, besluttedes denne at udsättes indtil videre, og at man skulde gaae over til at behandle de övrige Sager.

Man tog da den 5te Sag, fremsat af Halvor Aasen: Have Menighedslemmer Ret til paa egen Haand at tage sig private Huuslärere? Hertil blev svaret, at det synes klart, at denne Rettighed ikke kan betages noget Menighedslem: han kan tage til Lärer for sine Börn, hvem han vil, men kalder han dertil en Person, der ved sin Underviisning og sit Forhold vilde komme at virke til Skade i Familien og gjennem den altsaa i Menigheden, var han hjemfalden til Kirketugt. Spörgsmaalet om, hvem han kan antage til Huuslärer, blev et Spörgsmaal om, hvorledes han skal leve og Synoden kan ikke bestemme Noget derom, uden det, at han skal føre et christeligt Liv. En Repräsentant meente, at det kom an paa, om Huuslæreren ogsaa skulde undervise i Religion; dersom ikke det var Tilfälde, syntes det ligegyldigt, hvorledes hans Troesbekjendelse var, men herimod blev indvendet, at en Person, der stod i et saa närt Forhold til en Familie, som en Huuslärer kom, til at gjöre, vilde have en stor Indflydelse paa den, og at det var af väsentlig Vigtighed, at han stod paa en reen Troes Grund. — Forældrene bare Ansvaret for deres Börns Opdragelse; de leie En at hjälpe sig i dette Stykke, og man kan ikke beskjäre Forældrenes Ret dertil. At paalægge Foräldrene en bestemt Maade, hvorpaa de skulle give deres Börn den nödvendige christelige Underviisning, vil Synoden ikke indlade sig paa, men sätter det under Menighedens eget Tilsyn. Det er klart, at Foräldrene gjøre Synd og blive underkastede Kirkens Tugt, om de forsömme eller slet udföre den Pligt, at lade deres Börn blive underviste i den christelige Börnelärdom. H. Preus foreslog: Synoden erkjender Enhvers Ret til at antage sig private Huuslärere, dog saa, at Enhver i dette Stykke underkastes Kirkens Diciplin. Dette Forslag blev bifaldt.

Den fölgene, 6te, Sag, som blev taget under Behandling, var det Spörgsmaal, der var gjort Synoden af Tjerand Johnson: Kunne de blive staaende som Menighedslemmer, der enten ikke ville bidrage Noget til Religionsskolen eller sende deres Börn derhen. Der blev med Hensyn til denne Sag ytret, at det naturligviis paahviler ethvert Menighedslem at sörge for deres Börns Underviisning og at understötte Religionsskolen, som Synodallovene bestemme og at de bör bidrage, men at Synoden ikke tör give nogen ufravigelig Bestemmelse med Hensyn til Foräldrenes Forpligtelse til at sende Börnene til Religionsskolen, da de nemlig kan selv holde Huuslärere for dem eller undervise dem hjemme. Johnsens Spörgsmaal blev derfor besvaret med: at saadanne Tilfälde kunde finde Sted. Der blev nu foreslaaet, at Mödet skulde häves, hvilket skede med Bön og Psalmesang.

Manadgen den 17de October.

Efterat Synoden var aabnet med Andagt, og Reglementet opläst,

foreslog Ottesen, at Debatten om Lægmandsvirksomheden optages, da mange af Repräsentanterne havde ytret dette Önske. Diskussionen derom aabnedes da igjen. De forskjellige Repräsentanters Taler gik omtrent ud paa det Samme, som før var sagt, uden at man kom til et bestemt Resultat. Da mange af Repräsentanterne, for de Menigheders Skyld, af hvem de vare valgte, önskede at see noget Bestemt udtalt af Synoden, hvorefter man i Fremtiden kunde rette sig angaaende denne Sag, blev der foreslaaet af Formanden: En Committee, bestaaende af 8 Medlemmer nedsättes, for at indstille til Synoden nogle bestemte Erklæringer, hvorledes Kirkesamfundet inden Confessionens rette Forstaaelse og til Samfundets Opbyggelse kunde give praktiske Regler for Lægmänds Virksomhed. — Dette Forslag antoges, og det blev overdraget Formanden at välge Committeens Medlemmer. Disse blev: Prästerne Ottesen, Larsen, Muus og H. Preus, samt Lägmändene Erik Ellefsen, Peder Erikstad, Börre Olsen og Thron Amundsen. Committeens Indstilling skulde indbringes i Synoden inden Tirsdag Morgen Dens Medlemmer udbad sig Tilladelse til at forlade Synoden, for strax at kunne give sig ifärd med deres Arbeide, hvilket tillodes dem.

Derpaa behandledes 7de Sag: Missionen blandt Hedningerne (fremsat af Pastor H. Preus). Synoden i Almindelighed og ethvert Medlem anmodedes om at virke for denne Sag. Samtidig med Bestræbelsen i saa Henseende vilde et christeligt Liv meer og meer rogne, Noget, der havde viist sig at väre Tilfälde i andre Lande. Nogle meente, at den indre Mission skulde först begunstiges, hvortil Andre indvendte, at man meget godt kunde have sin Opmärksomhed henvendt paa den ydre Mission uden at forsömme den indre. Pastor H. Preus forfattede følgende Resolution i denne Sag:

Synoden erkjender den Pligt, som Herren har paalagt sin Menighed, at virke til Guds Riges Udbredelse. Derfor vil Synoden indtrængende lägge Menighederne og deres Präster alvorlig paa Hjerte den hellige Pligt, som Herren har paalagt sin christen Kirke, med al Flid at virke for Evangeliums Forkyndelse og Guds Riges Udbredelse blandt Hedningerne. Synoden vil og, under de närværende Omständigheder, anbefale Missouri Synodens lutherske Mission blandt Hedningerne, som en Virksomhed, hvilken vore Menigheder isär burde understötte.

Denne Resolution blev af Synoden antaget og bifaldt.

8de Sag. Om et eget Universitets Oprettelse inden vort Kirkesamfunds Midte. (Fremsat af N. Svege.) Til forelöbig at behandle denne Sag var nedsat en Committee: A. C. Preus, Brodahl, John Fosmark, Knud Dokstad og Gaute Ingebrigtsen.

Committeens Indstilling lyder saaledes:

Committeen for Universitetssagen organiserede sig ved at välge Pastor A. C. Preus til Formand og Pastor P. M. Brodahl til Sekretær.

De Punkter, hvorpaa Committeen isär henvendte sin Opmärksomhed, var Tiden, naar et Universitet kunde oprettes iblandt os, samt Stedet, hvor det burde henlägges. Med Hensyn paa det förste Punkt, da maa det väre Formaalet for vort Kirkesamfunds Bestræbelser, at faae denne Anstalt oprettet snarest muligt, dog ere Udsigterne dertil for Öieblikket

meget smaa. Sagen er i mange Menigheder bleven omfattet med saa liden Interesse, at Renterne af det nu samlede Fond neppe ere tilstrækkelige til at lönne den Professor, der af Kirkeraadet er kaldet til Concordia College, langt mindre til at begynde paa et saa stort Foretagende, som at grundlägge Universitetet i vor Midte. Kommitteen udtaler det imidlertid som sit inderlige Önske, at de til St. Louis sendte Studenter maatte kunne fuldende sin Uddannelse i vor Midte, og at derfor Universitetet kunde begynde sin Virksomhed om 3 Aar. Dog afhänger Tiden närmest af, hvor hurtigt og rigeligt de Menigheder, der hidtil have holdt sig tilbage, yde deres Bidrag til Universitetsfondet.

Med Hensyn paa Stedet for Universitetets Henläggelse troede Kommitteen, at der isär maatte sees hen til 3 Ting:

Först, at Anstalten blev henlagt omtrent i Midten af de norske Setlementer. I denne Henseende har La Crosse et ubestrideligt Fortrin, da det er omtrent det geografiske Centrum af den norske Befolkning.

Naar der for det Andet saaes hen til den Iver og Velvillie, hvormed Menighederne i Jowa have omfattet Universitetssagen, synes det, at de med Rette kunde fordre, at Anstalten blev henlagt i deres Närhed, i hvilket Fald Decorah maatte blive det Punkt, hvorpaa man især maatte henvende Opmärksomheden.

For det Tredie maatte de äldre talrige Menigheder i Wisconsin have noget Krav paa, at Anstalten lagdes iblandt dem. I saa Fald antog Kommitteen, at Janesville maatte have Fortrinnet, som beliggende mellem de store norske Setlementer paa Rock Prairie, Jefferson Prairie, Koskonong o. s. v.

Hvilke af disse 3 Hensyn, der burde väre overveiende, drister Komitteen sig ikke til at afgjöre.

Forövrigt maa Kommitteen paa det indstændigste lägge Synodens Medlemmer paa Hjerte, at virke saameget hver i sin Kreds formaar, for at Subskriptionen til Universitetet kan faa Fremgang. Og vil Komitteen paapege, at det meget vilde lette denne Fremgang, naar Alt, hvad der vedkommer Universitetets Pengeväsen, kunde ordnes paa en letvindt og betryggende Maade.

Coonprairie, i Universitetskomitteen, 17de October 1859.

A. C. Preus, Formand. P. M. Brodahl Sekretär.

Alle Synodens Medlemmer vare enige i det Önskelige, at et Universitet saasnart som muligt oprettes inden vort Kirkesamfunds Midte. Angaaende det, at Universitetets Virksombed skulde begynde inden 3 Aar, var det vel vanskeligt, at bestemme Noget i saa Henseende. Meget kan dog gjöres i kort Tid og med faa Kräfter. Det vilde vistnok väre vanskeligt at opdrive Lärerkräfter, men de ville nok ogsaa komme. Der blev foreslaaet: Synoden beslutter, at den besträber sig for inden 3 Aar at kunne oprette en egen Läreanstalt. Dette Forslag blev antaget.

Det blev oplyst, at der til Universitetsfondet var tegnet omfring $12,000, men at kun faa Menigheder havde bidraget Noget. En Sum af $30,000—40,000, hvilken indsaaes tilstrækkeligt, vilde let kunne erholdes, dersom alle Menigheder med Iver vilde bidrage Sit til denne Sags Fremme. Der behövedes kun forholdsviis Lidet af hver Menighed.

Med Hensyn til Spörgsmaalet om Stedet, hvor Universitetet skulde henlägges, saa udtalte Dhr sig derhen, at det toges i väsentlig Betragtning, hvor Interessen havde viist sig störst. Synoden vilde dog angaaende dette ikke afgjöre Noget; det blev henvilst til Fremtiden.

Med Hensyn til Ordningen af Universitetets Pengeväsen forelagde Pastor Koren fölgende Resolution til Antagelse.

I ethvert District eller enhver Menighed välges en Underkasserer, hvilket Valg kommuniceres Universitetets Hovedkasserer. De i ethvert District subskriberede Summer sättes under vedkommende Underkasserers Bestyrelse. De indkomne Renter forsendes halvaarlig til Universitetets Hovedkasserer, gjennem hvis Händer alle Udtällinger ske ifölge Synodens eller Kirkeraadets Ordre. Enhver Underkasserer stiller Kaution til Hovedkassereren for det i hans District subskriberede Belöb. Hovedkassereren stiller Synoden Kaution for et Belöb svarende til Underkasserernes Kautioners tilligemed 3 Aars Renter af Belöbet. Kasserernes Regnskab revideres aarlig og offentliggjöres. Med Hensyn til Kautionsansvaret vil enhver til Universitetsfondet udstedt Note väre ligegjäldende med dens paalydende Belöb.

Denne Resolution blev eenstemmig antaget.

9de Sag. Forslag fra Tjeran Johnsen om Stipendium til en norsk Kandidat, for at uddannes til Universitetslärer. Det Önskelige heri indsaaes nok, men da Universitetsfondet var saa lidet, og dette först og fremst maatte söges at forhöies, besluttede Synoden paa Solbergs Forslag, at udsätte denne Sags Behandling til näste Synode.

10de Sag, angaaende Autorisation af Läreböger. (Tjeran Johnsen) Det var Johnsons Mening at faa Synodens Erklöring om, hvorvidt den havde Ret at indkalde Religions-Läreböger hvori der fandtes vildledende Feil, og at autorisere Läreböger til almindeligt Brug. Han gjorde opmärksom paa flere saadanne Feil, der fandtes i Läreböger som brugtes. Der blev svaret, at Synodens Autorisationsret var forkastet paa en Synode paa Koskonong 1855. Da det blev bragt paa Bane at lade trykke et Oplag af Pontoppidans "Sandhed til Gudfrygtighed", oplystes, at der i Madison var mange Exemplarer af den at erholde, som nylig vare sendte fra Norge, ligesom ogsaa Repräsentanten fra Big Canoe, Erik Ellefsen gjorde bekjendt, at han havde en Deel Exemplarer deraf som var at faa ved at henvende sig til ham. Da Sverdrups Udtog var udsolgt, foreslog Ottesen: Kirkeraadet foranstalter Trykning af et nyt Oplag af Sverdrups Udtog (äldre Udgave) af Pontoppidans Forklaring, gjennemseer denne Udgave, og dette trykkes paa Titelbladet. — Dette Forslag blev antaget. Med Hensyn til Johnsons förste Spørgsmaal svaredes, at Synoden ikke kan indkalde de af ham omtalte Läreböger; Prästerne og andre Vedkommende maa sörge for, at saadanne Läreböger ikke komme i Brug inden Menighederne.

Mödet blev hävet, efter at sædvanlig Andagt var holdt.

Torsdagen den 18de October.

Mödet aabnedes med Bön og Psalmesang.

Komitteen, der var nedsat i Anledning af Lägmändsvirksomheden indleverede sin Indstilling. Den löd saaledes:

Ifölge Synodens Beslutning nedsattes den 17de October 1859 en Committee, bestaaende af Prästerne J. A. Ottesen, Laur Larsen, B. Muus og H. A. Preus, samt Repræsentanterne Erik Ellefsen, Thron Aamundsen, Börre Olsen og Peder Erikstad, for at indstille til Synoden i nogle bestemte Erklåringer, hvorledes Kirkesamfundet inden Confessionens rette Forstaaelse og til Samfundets Opbyggelse kunde give praktiske Regler for Lägmänds Virksomhed.

Denne Committee sammentraadte strax og ordnede sig ved at välge Pastor H. A. Preus til Formand og Laur. Larsen til Sekretär.

Da Principspörgsmaalets Behandling i Synoden havde taget saa lang Tid og endnu ikke ledet til Enighed, blev det ved Stemmefleerhed afgjort, at Sagen i Committeen strax skulde tages fra den praktiske Side, hvorved man haabede, at komme til den Erfaring, at Forskjellen ogsaa i Principet var mindre, end man nu antog. Der fremsattes derpaa af Pastor Ottesen et Forslag til en Erklåring, som, efterat en Deel Forandringer vare foretagne, kom til at lyde saaledes:

§1. Lägmänd kunne og skulle gjensidig belåre hverandre med Guds Ord inden den Orden og Grändse, som i Ordet foreskrives.

§2. Den Orden, som her efter Guds Ord gjälder, er, at Ingen, uden den, som er betroet Embedet, maa opträde som Lårer, i Menigheden for Alle og over Alle, saa at han bliver Alles Mund og Tolk, og saa, at Alle skulle tie og höre.

§3. Lägmänds Virksomhed til Belärelse og Opbyggelse maa derfor skee i den Form og paa den Maade, at det er en gjensidig Underholdning, hvorved hver Enkelt har Ret til i christsömmelig Orden at svare til, spörge op, modsige og berigtige det Falske eller stadfäste det Sande i det, som er sagt. Saalänge Underholdningen skeer paa den Maade og i den Form, er det intet Indgreb i Embedet.

Anmärkning. Hvis her opstod Uorden eller Forvirring enten ved Ordstrid eller ved usund Lære eller lignende, saa blev dette Misbrug af Ordet, hvilket i det enkelte Tilfälde alene kunde bedømmes ved Overveielse af alle Omstændigheder.

§4. Lägmänds Forsamlinger til gjensidig Belärelse og Opbyggelse tänkes derfor bedre at kunne ordnes omtrent saaledes:

En forelåser en Bøn, helst den almindelige Indgangsbön, eller anraaber i et kort Hjertesuk Gud om Naade og Velsignelse. Derefter synges en Indgangspsalme, derpaa låses Kollekt og Epistel, om saadanne for Tilfäldet haves, hvorpaa synges en Psalme. Derefter läses en Prädiken af en rettroende Forfatter, hvorpaa synges en Psalme f. Ex. No. 19 og låses Kollekten for Ordet. Saa synges en Slutningspsalme og låses en Slutningsbön, helst den, som bruges ved den almindelige Gudstjenestes Slutning. Efter dette kunde gjerne, om man önskede det, Forelæseren eller en Anden udhåve enkelte Ting i det Låste, anvende det paa Forholdene, eller ved Catekisation med Börnene eller ved at indlede en Samtale söge at bringe det låste Ord til desto klarere Erkjendelse.

§5. Saadanne Forsamlinger af Lägfolk maa altid skee under Prästernes Tilsyn og som alt Andet i Menigheden våre underkastet Kirkens Tugt, hvis Misbrug skulde indsnige sig.

Dette Forslag blev dog i sin Heelhed kun antaget af nogle af Committeens Medlemmer.

Hvad Committeens samtlige Medlemmer ere blevne enige i, er, hvad der er indeholdt i §1, i Anmärkningen til §3 og i §5 samt ogsaa i saa stor en Deel af §3, at det er indrömmet, at Lägmänds Virksomhed kun maa skee som gjensidig Underholdning. Efter deres Skjön, som antog hele Paragraphen, er herved i Grunden alt det indrömmet, som indeholdes baade i § 2 og 3. Forresten stemmer samtlige Committeens Medlemmer med i det Önske, at det maatte lykkes Synoden at komme til större Eenhed i dette vigtige Spørgsmaal, end det har lykkes dem, Noget, som visselig vilde skee, om Alle kunde blive ved Herrens Ord i alle Stykker. H. A. Preus, Formand.

Laur. Larsen, Sekretär.

(De andre Medlemmers Underskrifter.)

Om denne Indstilling blev der kun lidet diskuteret i Synoden; og §1 blev eenstemmig antaget. Ved Afstemningen over §2 viste det sig, at der endnu var en Minoritet af 5 Medlemmer som ikke med den övrige Synode fandt at de kunde stemme for den. Da der nu ikke var Tid til at fortsätte Discussionen og altsaa ikke Anledning til ved närvärende Synodemöde at faae overbeviist denne Minoritet, saa fremsattes for Synoden Forslag om, at der ikke for Öieblikket skulde skee Afstemning over andre Paragrapher af Committeeindstilling end de som vare vedtagne af hele Committeen, men at man skulde udsätte med Forhandlingen over de andre Paragrapher til näste Synode, da man var enig om, at det i en saadan Sag ikke gjaldt om at faae en om end nok saa stor Majoritets Beslutning, men om at Enhver fik Tid og Leilighed til at overveie Spörgsmaalet, saa den fuldkomneste Eenstemmighed af alle dem, som vare af Sandheden, kunde blive Resultatet Synoden erklärede eenstemmig sit Bifald til de Punkter, som Committeen var enig i, og udsatte Behandlingen af de andre Punkter til näste Synode.

Som 11te Sag behandledes Spörgsmaalet om Kirketugt (A. C. Preus's Forslag). I denne Anledning blev nedsat en Committee, (Ottesen, Muus, Peder Erikstad, Herman Pedersen, Johan Ruud) der fremkom med fölgende

Indstilling.

Committeen ansaae sin Opgave at väre den, at gjennemgaa de särskilte Bestemmelser, som findes i Synodens Love angaaende Kirketugten, for at undersöge, hvilke Forandringer disse Love muligens burde undergaa, og foreslaa dem for Synoden.

Den förste §, som man ikke fandt heldigen affattet, var §9. Begyndelsen af denne § lyder saaledes: "Naar et Medlem af sin Präst er negtet Adgang til det hellige Alter = Sakramente, da maa Prästen inden 8 Dage derom underrette Kirkeraadets Formand, samt angive Grunden for saadan Negtelse. Ligeledes skal Prästens Medhjälpere eller Menighedsraad vedföie deres Erklæring og Mening angaaende saadan Negtelse." Denne § antog man maatte komme i Strid med Præstens Pligter foröbrigt. Man troede nemlig, at der kunde indträffe Tilfälde, hvor Prästen under det private Skriftemaal kunde faa Meddelelser af

Communikanten, som gjorde det til hans Pligt at holde ham borte fra det hellige Sacramentes Nydelse. Saadanne under Skriftemaal gjorte Meddelelser har ingen Präst Lov til at aabenbare for Nogensomhelst, uden Communikantens Tilladelse, hvilken Committeen antog ikke altid kunde erholdes. I saadanne Tilfälde antog Committeen, at ingen Präst havde Ret til "at angive Grunden for sin Negtelse" for Kirkeraadets Formand. Den maatte derfor foreslaa, at denne Bestemmelse skulde udgaa. Da Prästens Medhjälpere eller Menighedsraad i saadanne Tilfälde ikke kunne have nogen Kundskab om Grunden til Negtelsen, vil det for dem väre umuligt at afgive nogen Erklåring desangaaende; derfor maatte ogsaa denne Bestemmelse udgaa

De fölgende Bestemmelser i §9 om at Sagen skulde forelägges Kirkeraadets Präsident og af ham forelägges Kirkeraadet o. s. v. fandt man temmelig tungvindt og upraktisk, ligesom man heller ikke fandt denne Fremgangsmaade absolut nödvendig. Til det Resultat, at det ikke var absolut nödvendigt at forelägge ethvert Kirketugtsspörgsmaal for Kirkeraadet kom man omtrent ved fölgende Betragtninger: Naar Herren i Matth. 18,17 siger: "Siig Menigheden det", saa er det klart, at her menes enhver enkelt nok saa liden Forsamling af troende Christne, altsaa, at Herren her giver hver enkelt Menighed afgjörende Myndighed i sidste Instants i slige Sager, som angaa Kirketugt. Herved er altsaa udelukket a) at blot en Deel deraf enten Präst alene eller Menighed alene eller kun et mindre Udvalg f. Ex. Menighedsraad skulde have denne Myndighed til endeligen at udstöde et Menighedslem; b) at en Repräsentation af flere Menigheder, f. Ex. Synode eller Kirkeraad skulde nödvendig overdrages denne Myndighed. Her läres derimod, at den hele Menighed, Präst og Tilhörere tilsammen, har den sidste Afgjörelsesret i al Kirketugt om Läre som om Liv, naar Spörgsmaalet er om det store Ban.

En anden Sag er det, at en Menighed bör i alle Sager, som ikke ere aldeles klare, söge Raad hos de andre Menigheder og da närmest hos den fälles Repräsentation.

Derfor foreslaaes: at den nuvärende § 9 udelades, og istedet derfor sättes en ny § saalydende:

§9. I Kirketugtssager har hver Menighed med sin Präst fuld Myndighed til endelig Afgjörelse i sidste Grad (Mt. 18, 17). Hvor derimod Sagen forekommer det mindste tvivlsom, bör den enkelte Menighed i Udövelsen af denne sin Ret gjennem sin Präst söge Kirkeraadets eller dets Formands Raad og Formaning inden Afgjörelsen, ligesom i ethvert Fald den Anklagede kan forlange saadan Henvendelse til Kirkens Bestyrelse.

§11 i Slutningen lyder saaledes: Har Prästen nogen Tvivl om en saadan Synders Afviselse fra Sacramentet, da bör han ei afvise ham, förend han har raadfört sig med Menighedsraadet eller indhentet Kirkeraadets Erklåring.

Dette foreslaaes forandret derhen, at der i Slutningen istedetfor "Kirkeraadets" sättes "Kirkeraadets eller dets Formands" Erklåring. Grund: Den nuvärende Bestemmelse vilde fremkalde formeget Tids-

spilde eller Bryderi, om man i ethvert enkelt Tilfälde skulde oppebie det samlede Kirkeraads Erklåring.

Coonprairie den 18de October, 1859.

J. A. Ottesen, Formand. B. Muus, Sekretär.

A. C. Preus foreslog, at denne Sag nu ikke diskuteres i Synoden, men denne Committeeindstilling indsendes til Kirkeraadet, som overveier den og til näste Synode indsender sine Bemärkninger dertil.

Dette Forslag blev vedtaget. (Fortsättes.)

———:o:———

Tilbageblik.

(Fortsat fra Pag. 5.)

Altsaa har vi heller ikke, kjäre Venner! nogen Grund til at rose os for de Fremskridt, vi have gjort i det svundne Aar, da vi jo meget mere bitterligen maa klage over, at netop i det vigtigste Stykke: Ordets flittige Brug, hjertelige Annammelse og trolige Efterfölgelse staaer vort Samfund saare meget tilbage; men desmere maa vi rose og prise vor kjäre naadige Herre Jesus Christus, som ikke har straffet os som vore Synder forskyldte, men uden nogen vor Fortjeneste bevaret sit rene Ord iblandt os og paa saa mange andre Maader ladet sine Velgjerninger og sin Velsignelse tilflyde vort Kirkesamfund. Han har lagt mange Menigheder til vort Samfund, og Lemmer til vore Menigheder, og visselig, saa troe vi, her og der oprigtige troende Lemmer. Han har sendt os Lärere, Gaver til de Helliges Beredelse til Christi Legemes Opbyggelse, der maatte väre os saa meget meer kjärkomne, som Trangen og Nöden inden vort Kirkesamfund var bleven end större derved, at trende af vore äldre Lärere i Vaar vendte hjem til Fädrenelandet. Han har forundt os den Gläde at faae see flere store og smukke Gudshuse blive indviede til hans Tjeneste.

Vort Foretagende til Lärerers Uddannelse for vort Samfund har han paa flere Maader fremmet. Tvende Ynglinge have atter fölt sig drevet til at offre sig til Christi Tjeneste, og den Underviisning og Uddannelse, hvorved de skulle blive dygtiggjorte til Gjerningen, er allerede paabegyndt. Vor kjäre Pastor Larsen har Han sat til en Lärer og Veileder for disse Ynglinge, hvorved deres Dygtiggjörelse til Ordets Tjeneste blandt os end mere er lettet og sikkret. Der er vist Flere blandt os, som herved ere blevne befästede i Haabet om en lysere Fremtid for vort kjäre lille Samfund, og styrkede i Troen paa, at Herren af Naade fremdeles vil bevare sit Saligheds Ord og Sandheds Rige iblandt os og vor Afkom. Ogsaa Midlerne saavel til Prof. Larsens som til Studenternes Underholdning har Han sörget for, idet Han har gjort Hjerter beredvillige til det fornödne Offer, trods den store Lunkenhed for Sagen og sörgelige Mangel paa Deeltagelse, som hidtil har viist sig baade her og der hos mange Menigheder og Menighedslemmer. Det er at haabe, at mere Oplysning og en bedre Forstaaelse af Sagen i Forbindelse med Ordets Tugt vil tilskynde Flere til med Varme at tage sig af Sagen, og med Gläde at frembäre sine Gaver; men de, som

allerede have viist deres Iver for Sagen, formanes til i ethvert Tilfälde ikke at blive trätte og lade Händerne synke. Hvilken Gläde for os Alle, om Gud vilde forunde os inden kort Tid at faae see vor egen Läreanstalt stiftet og opblomstre i vor Midte.

Ogsaa andre Foranstaltninger, sigtende til en närmere indbyrdes Forening og til Befordring af christeligt Liv og christelig Virksomhed i vort Samfund, har Han, som sidste Synode gav glädelige Tegn paa, vakt Lyst hos os til at tage fat paa. Jeg vil kun nævne Grundläggelsen af et Fond til Bestridelse af Synodal-Udgifter og til Udgivelse af christelige Skrifter, og Paabegyndelse af en Missionsvirksomhed. Förstegrøden af Offeret til denne er vel ringe som Enkens Skjärv, men frembaaret i Jesu Navn med Bön om Velsignelse Gud velbehageligt for Jesu Skyld. Herren väkke Iver iblandt os ogsaa for denne hellige Christen-Pligt!

Kjäre Brödre! Herren har sandelig väret god imod os og saare miskundelig! Hvo kan udsige Herrens Gjerninger? Derfor "min Själ lov Herren! Og alt det, som inden i mig er, love hans hellige Navn! Min Själ, lov Herren og glem ikke alle Hans Velgjerninger?" Ja "lovet väre Herren, Israels Gud, fra Evighed og indtil Evighed! Og alt Folket sige Amen, Halleluja!

———:o:———

John Baptist Dasalu.

[Meddeelt efter Baseler Missions-Magazin af verf. Capell. P. Winsnes.]

(Fort. fra No. 11, 4de Aarg.)

Mändene i Abbeokuta vidste at det gjaldt en Kamp paa Liv og Død, og til en saadan rustede hele Byen sig. Men Herren havde i sit Raad besluttet dens Frelse for den store og velsignede Gjernings Skyld, som han der havde begyndt. Mandag Morgen brød frem. Fienderne vare ankomne under Stadens Volde, og nu begyndte den frygtelige Kamp fra begge Sider, medens Missionärerne med de troende Kvinder, Børn og Oldinge anraabte Härskarernes Gud om Redning. Allerede storme Dahomierne med de af Krigsraseri halv vanvittige Kvinder i Spidsen mod Voldene, Kampen er rasende, fortvivlet. Men de Stormende kastes tilbage. Endnu engang og for tredie Gang bliver Stormen afslaaet under blodigt Haandgemæng. Modet voxer hos Mændene i Abbeokuta. De sende en Afdeling af Mandskabet ud fra en affidesliggende Port for at omgaae Fienden og falde ham i Ryggen. Det gjör Udslaget. Da Dahomierne fjerde Gang storme, komme de mellem en dobbelt Ild. De kjæmpe som Løver, men deres Liig fylde Gravene, Markerne, Voldene. Ved Aftenens Frembrud ere de trodsige Fiender i ustandselig Flugt. 1800 af dem ligge ihjelslagne under Abbeokutas Mure, deriblandt allene 1400 Kvinder; endnu 1200 blive dræbte paa Flugten, og 1000 Fanger bringes den fölgende Morgen ind i Staden. Herren havde gjort store Ting mod denne By. Selv de, som endnu vare Hedninger, udtalte aabent den Overbeviisning, at Stadens Frelse skyldtes de Christnes Gud.

Men ogsaa Staden havde store Tab at beklage. Flere end 1000 Mänd savnedes, og ak! deriblandt En, hvis Tab var allersmerteligst for den christne Menighed i Abbeokuta. Dasalu, denne Troens og Kjärlighedens Mand, var en ikke mindre tapper Helt i Striden. Man havde hele Dagen seet ham kjämpe blandt de Forreste; i den hedeste Tummel veeg han ikke en Fodsbred. Man havde endnu om Aftenen seet ham, hvorledes han satte efter de Flygtende; men ak, blandt Hjemvendende var han ikke. Missionär Crowther gik selv ud paa Valpladsen for at söge efter den dyrebare Mand, men kunde ikke finde ham. Dasalus Broder drog ligeledes ud med Sine, betragtede alle Ihjälslagne, gjennemsögte alle Grave og Buske, — Altsammen länge forgjæves. Se, da ligger der

ved Siden en stadselig, men afsjælet Helteskikkelse; Hovedet er skaaret af Kroppen saaledes som Dahomierne bruge. Er det ikke Dasalus Skikkelse? er det ikke hans slanke, kraftige Legeme? er det ikke hans stärke Hænder? er det ikke hans Vaaben? Broderen kan ikke drage det i Tvivl. Han indvikler Liget i et Kläde, graver en Grav og lägger det sorrigfuld deri. Men hjemme begräder Martha, den dybt rystede Enke, en herlig uforglemmelig Mand, og Dasalus Moder gräder bitterlig over Tabet af en trofast, ädel Søn.

Ere vi nu färdige med Dasalus Historie? Ingenlunde! Omtrent 6 Maaneder efter komme 20—30 savnede Abbeokutaner, hvilke man troede döde, men som den flygtende Fiende havde slæbt med sig, pludselig tilbage til sit Hjem og fortälle, at det var lykkedes dem at undslippe fra Fangenskabet og den visse Død, men at endnu 80—90 Andre laae fangne i Dahomiernes Hovedstad. Iblandt dem, ja iblandt dem var ogsaa Dasalu, som endnu levede. Hans Formaninger og trøstende Tiltale havde opretholdt dem i deres svære Trængsel; uden ham skulde de have fortvivlet og taget sig selv af Dage.

Hvilket Budskab for Martha, for Dasalus Moder, for Missionärerne, for den hele Menighed!

Martha ilede paa Kjärlighedens Vinger til Kysten hvor hun kjendte en Høvdinge-Kone, som hun vidste stod i stor Gunst Gezo, Kongen af Dahomey. Denne Kvinde anraabte hun om at anvende sin Indflydelse til Dasalus Befrielse. Hun lovede det.

Tre Maaneder senere kom en Engländer til Abbeokuta fra den dahomiske Kyststad Whyda. Der havde han seet Dasalu og fortalte, at Gezo just paa hiin Kones Bön havde besluttet at frigive Dasalu imod Løsepenge. Dasalu ventede kun paa den fornödne Pengesum fra Sine og paa en Baad, der kunde bringe ham fra Whyda til Lagos eller Badagry. Man ilede nu med at sende Penge og Baad derhen, men da denne kom til Whyda, hed det, at Dasalu allerede igjen var fört derfra. Dette var en falsk Angivelse; thi ikke længe derefter indløb derfra et Brev fra Dasalu selv. Et Brev, siger jeg, men et Brev efter Negermaneer i hine Egne. Det var en Steen, et Stykke Kul, lidt Peber, nogle stegte Hvedekorn og en gammel forreven Klud,—alt dette sammenbundet i et Stykke Töi. Dette Billedsprog udtydede Overbringeren selv paa fölgende Viis: "Dasalu fölte sig endnu saa stærk og kraftig som en Steen, men hans Udsigter til at komme hjem vare mörke som Kul; dette gjorde ham ofte saa feberagtig, at hans Hud brändte som af Peber, saa man derpaa kunde stege Korn; men hans Klæder bestod af intet Andet end forrevne Lapper."

Dette Budskab kom til Abbeokuta i Juli 1852. Nye Ansträngelser, saavel af hans Familie, som af Missionärerne for at opfinde ham og kjöbe ham løs, bleve gjorte, men forgjæves. Man vidste, at han levede, men kunde ikke finde ham. Paa denne Tid var det at den Säd, som Dasalu havde nedlagt i sin Moders Hjerte begyndte at spire. Hun kunde ikke glemme sin dyrebare Søn, og Sorgen over Tabet af ham brød endelig hendes Hjertes Haardhed. Hun gik i sin Kummer til Missionæren og sagde: "Jeg er gammel og skal snart døe. Min Søn var en Christen. Hvis jeg døer som Hedning og i mine Synder, saa ville vi ikke igjen komme sammen; thi min Søn pleiede at sige, at efter Döden ville de Onde ikke komme sammen med de Gode. Jeg vilde gjerne blive en Christen saa jeg idetmindste efter Döden kunde gjenforenes med min Sön." Hun erholdt nu Underviisning og blev döbt i October 1852 og valgte selv Navnet Elisabeth efter Døberens Moder; thi hendes Søn havde jo valgt sit Navn efter Johannes den Döber. Hun førte siden en stille christelig Vandel, men døde allerede Aaret efter i Octbr. 1853, uden her i Verden at faae gjensee sin kjäre Søn. Martha, Dasalus troe Hustru, vedblev imidlertid sine Bestræbelser for at gjenfinde sin Mand, men saa ganske forgjäves vare disse, at hun ligesaavel som de Øvrige tilsidst ganske tabte alt Spor af ham. Dog, Herrens Veie ere underlige! Det skulle vi faae see ogsaa her.

I de sidste Dage af Juli 1855 kom et Skib fra Havanna, Hovedstaden paa den spansk-vestindiske Ø Cuba, til Plymouth i England. Fra dette Skib steg 48 Negere iland af forskjellig Kjøn og Alder. Det var saakaldte Emancipa-

dvs o: befriede Slaver, som just havde forladt Cuba for over England at vende tilbage til det elskede länge savnede Fädreland, Vestafrika. Men inden vi gaae videre i vor Fortälling ville vi her med nogle Ord berøre Slaveforholdene paa Cuba.

Det er bekjendt, at England siden 1807 har arbeidet med megen Opoffrelse paa Slavehandelens Udryddelie. I den Hensigt har det indgaaet Overeenskomster med andre Lande. Saaledes sluttede ogsaa Spanien, til hvis Besiddelser Øen Cuba hører, i 1817 en höitidelig Overeenskomst med England, ifölge hvilken det forpligtede sig til at afskaffe Slavehandelen, og modtog 400,000 Lstrl. af England som Skadeserstatning for det Tab det vilde have ved Ophævelsen af denne fordeelagtige Handel. Begge de enige Parter, England og Spanien, tilstode hinanden gjensidig Ret til at undersöge hinandens Skibe; en blandet Domstol, bestaaende af ligemange engelske og spanske Dommere, blev oprettet i Siera Leona og i Havana for at affige Dom over de opbragte Skibe. Slaverne som fandtes paa Skibene skulde frigives, og enhver af Parterne forpligtede sig til at indestaae for sadanne Negeres Frihed, hvilke paa spansk Side kaldtes Emancipados.

Men medens denne Overeenskomst trolig overholdtes af England, blev den et dødt Bogstav fra Spaniens Side. Fra 1820—1835 indtraadte ikke den ringeste Forandring i den spanske Slavehandel mellem Vestafrica og Cuba. Indförselen af Slaver til Cuba belöb sig i disse Aar til ikke mindre end 600,000, hvilket bliver 40,000 om Aaret. Deraf bleve i de 15 Aar i det Hele kun 20,000 bragte for den blandede Domstol i Havanna og satte i Frihed. En saadan Tingenes Tilstand fordrede fra Englands Side nye og alvorlige Forholdsregler. I 1835 blev derfor Slavetractaterne med Spanien skjärpede og nye Bestemmelser tilföiede. Ifølge heraf blev Slavehandelen noget indskränket. Slaveindførselen til Cuba formindskedes i Aaret 1838 fra 40,000 aarlig til 28,000, ja kom i 1840 ned til 15,000. Men som en saaret Slange lever Handelen endnu, om end med brudt Kraft. I Aaret 1841 sank Indførselen ned til 11,857, ja i 1842 til 3,150, men i det sidste Aarti er den igjen opblomstret. Den orientalske Krig bidrog Sit hertil; thi da maatte England formindske sine Krydsere paa den africanske Kyst, saa at i Aaret 1854 blev alene fra Søhavnen Whyda udskibet i ganske kort Tid over 2000 Slaver.

Efter disse Meddelelser er det begribeligt, at Slaveriet endnu blomstrer paa det spanske Cuba, trods alle Tractater og Love. Vel skeer det stundom, at de spanske Autoriteter, for ikke ganske at overse Lovens Bogstav, af og til borttage et Slaveskib og sätte Slaverne, som findes derpaa, i Frihed. Men disse Emancipados Skjäbne er ikke at misunde. Vel undgaae de det egentlige Slaveri, men de faae dog ikke sin fulde Frihed; ja deres Skjæbne er höist sorgelig. Saasnart en Neger, der er bragt til Havanna paa et opbragt Slaveskib, af den nävnte blandede Ret er bleven erkläret fri, skal han—saa lyder Loven—anbringes for 5 Aar i en agtværdig menneskekjärlig Familie som "Lärling," for der at opdrages til fuld Nydelse af sin Frihed, og blive underviist i Christendommen og andre nyttige Ting; navnlig skal han underviises i borgerlige Kunster og Haandteringer for at han kan blive istand til at fortjene sit Brød. Men hvorledes opfylder den spanske Regiering disse Bestemmelser? Den s ä l g e r formelig en saadan fri Negers Tjeneste til Hvilkensomhelst, der betaler den engang fastsatte Priis, nemlig 153 spanske Daler. Dette gjälder for 5 Aar. Naar de ere tilende, bliver han igjen overgivet Øvrigheden, der da atter igjen sälger ham eller udleier ham for samme Priis til den samme eller en anden Familie; og dette vedbliver saa länge, indtil den saakaldte "frie Neger" ikke duer länger til nogetsomhelst Arbeide.

Saadan er disse Emancipados Stilling. I Sandhed, høist beklagelig er den, og der synes neppe at väre nogen Udsigt for en saadan Emancipado til nogensinde at komme til virkelig Nydelse af sin fulde Frihed, medens der dog staaer de egentlige Slaver en Vei aaben til at arbeide sig igjennem til fuld Frihed. Naar nemlig en Saadan vil kjøbe sig fri, kan han faae Tilladelse af sin Herre til at arbeide for sig selv paa den Betingelse, at han skal betale ham ugentlig en vis Sum spanske Daler. Ere de blevne enige om Summen, som Herren naturligviis sätter saa høi som muligt, gjälder det for Slaven at kunne fortjene saa meget at han, efterat have betalt sin Herre det Bestemte og betalt for sin Underholdning,

kun lägge Noget tilside. Det saaledes Opsparede gjemmes omhyggeligen. En Begyndelse er gjort, og med den större Udholdenhed og Ansträngelse fortsætter han nu sit Trællearbeide for at kunne forøge sine Sparepenge. Naar nu disse efter megen Møie, Slid og Släb, for hvilken mange mindre kraftige Naturer bukke under, endelig ere forøgede til en større Sum, gaaer Slaven til en Øvrighedsperson for at lade sig taxere. I Almindelighed sättes Taxten til 600 Daler, 100 Daler nemlig for hver Arbeidsdag. Nu iler han til sin Herre, betaler ham 100 Daler og kjöber dermed Mandagen fri, saa at han paa den Dag kan arbeide for sig selv og ikke mere behöver at betale Noget til Herren af hvad han da kan fortjene. Nu har han da opnaaet en betydelig Fordeel og kan desto snarere ogsaa kjøbe Tirsdagen fri. Nu har han 2 Dage fri og kan med større Mod, Lyst og Fremgang arbeide indtil han kan kjöbe alle 6 Dage fri. Naar han da endelig er naaet hertil, er han fuldkommen fri og har let for at tjene de Penge han behöver for at komme tilbage til sit elskede Fædrenehjem. De Mänd, som paa denne Maade arbeide sig fri, ere gjerne Mænd af fast Charakteer, af megen Arbeidsdygtighed, stort Mod og Udholdenhed, og staae ved Siden af de bedste Europæere.

Just saadanne Emancipados var det, der, som ovenfor berettet, landede i Plymouth i Juli 1855. Deres Ophold i England trak sig imidlertid ud indtil Begyndelsen af September, da de endelig til Alles store Gläde kunde afseile med Dampskibet "Gambia" til deres Bestemmelsessted — Lagos paa Slavekysten.

Men under deres Ophold i England antoge nogle christeligsindede Missionsvenner sig dem og søgte at bibringe dem Kundskab om Evangeliet. Da Flere af dem kunde læse, fik de ved det britiske Bibelselskabs Beredvillighed spanske Bibler, og det syntes som om Evangeliet ialfald paa Flere af dem gjorde et dybere Indtryk. Hine christeligsindede Menneskers Kjærlighedsgjerning mod disse Negere ledede imidlertid paa saadanne Spor, som Ingen skulde formode at finde her. Da hine Christne i de sidste Dage af Negrenes Ophold i England opdagede, at de hörte til Joruba Stammen, og de tillige vidste, at det kirkelige Missionsselskab havde begyndt en velsignet Mission just i Joruba Landet, faldt det dem ind at henvende sig til dette Selskabs Committee i London med Forespørgsel, om der maaskee ikke for Tiden skulde befinde sig Nogen af de i Joruba Landet stationerede Missionærer i England, og hvis saa var Tilfäldet, om han ikke strax vilde komme til Plymouth for at tale med Emancipados. Og hvor forunderlig var ikke Herrens Styrelse! just den Missionær, der havde begyndt Joruba Missionen og som talte Sproget flydende, nemlig Townsend, var da netop kommen fra Africa til England. Han blev strax underrettet om Missionsvennernes Ønske, og 2 Dage før Emancipados skulde afreise, stod han i deres Midte. Hvo vil beskrive den grændseløse Glæde og Henrykkelse hvormed disse Sorte hørte sig tiltalte i sit eget Modersmaal? Det var en Scene, som ingen Pen kan skildre. Det varede længe inden Glædens Storm lagde sig, men den lagde sig kun for efter en kort Stund atter at vise sig paa en ganske anden Maade. Den hvide Mand, der stod for dem, havde vistnok hurtig vundet deres Kjärlighed derved at han tiltalte dem i deres Modersmaal, men han var dem dog endnu en fremmed Person; de vidste ikke, med hvem de havde at gjøre. De havde ogsaa hjemme i deres Fädreneland truffet hvide Mänd, som kunde Noget af deres Sprog, men det havde väret Slavehandlere. Hvo var nu denne, der her stod i deres Midte? Townsend, som kjendte Negernes Hjerter, ahnede disse Tanker. Han sagde dem at han som Missionær havde väret mange Aar i deres Fädreneland for at forkonde deres Brødre Evangeliet. "Missionär? Missionär?" lød det fra Alles Mund, og disse sorte Ansigter syntes at forklares.

"Hvad er dit Navn?" spurgte nu under den dybeste Taushed En af dem den hvide Mand.

"Jeg hedder Townsend", var Svaret.

"Townsend! Townsend! Det er ham! det er ham!" Saaledes lød det nu fra alle Sider, og Alle trängte sig om Missionæren med den störste Fortrolighed og Kjärlighed.

Townsend var selv ikke lidet forundret over hvad han saae og hørte. "Kjender I mig da?" spurgte han; "hvo har fortalt Eder om mig?" "En Landsmand fra

Abbeokuta", raabte Nogle, "en Landsmand, som for ikke længe siden er bragt til Kuba. Han kjender Dig godt. Han har medgivet os et Brev til Dig og Missionær Gollmer!"

"Hvad hedder han," spurgte Townsend.

"D a s a l u."

Som en Lynstraale faldt dette Navn i Townsends Sjæl. For mere end 2 Aar siden var ethvert Spor af Dasalu forsvundet. Nu træder paa eengang, ligesom umiddelbar fra Guds Haand, de første Spor igjen for Dagen.

"Dasalu i Havanna?" udraabte Townsend, og paa hans Ansigt lyste Glæde og Forbauselse. "Er virkelig Dasalu paa Cuba?" Nu vidste da den Ene efter den Anden at fortälle hvorledes Dasalu for 2 Aar siden var kommen til Cuba paa et Slaveskib. De vare snart blevne kjendte med ham og havde väret meget sammen med ham. Af ham havde de hørt hvad der imidlertid havde tildraget sig i deres Fädreneland; han havde ogsaa fortalt dem om Missionärerne og Evangeliets Fremgang, havde endvidere väret dem behjälpelig med Raad og Daad, havde opmuntret dem til at vende tilbage til Hjemmet, og havde medgivet dem et Brev til Missionærerne. Men det havde de ikke ventet at træffe Townsend i England.

Missionären havde nu en aaben Adgang til deres Hjerter, og hvad han talte til dem om Evangeliet i deres eget Modersmaal, haabe vi ikke har været uden Velsignelse. Han blev hos dem de 2 Dage de havde tilbage i England, og havde ret salige Timer med disse kjäre Folk.

Ved disse Emancipados havde nu altsaa, som vi hörte, Townsend ganske uventet erholdt Kundskab om, at den længe savnede og paa en gaadefuld Maade forsvundne Dasalu befandt sig i Slaveri paa Øen Cuba. Denne Underretning meddeelte han Committeen for det kirkelige Missionsselskab, som strax gjorde de fornødne Skridt til hans Befrielse. Man henvendte sig til Ministeren for de udenlandske Anliggender, Lord Clarendon, med Bøn om at der ved den brittiske General-Consul Crawford i Havanna maatte blive anstillet Efterforskninger efter Dasalu og at de nødvendige Forholdsregler til hans Befrielse maatte blive tagne, hvorhos Missionsselskabet tilböd sig at bäre alle Omkostninger ved hans Reise til England og Africa. Denne Bøn blev strax imødekommet med störste Beredvillighed. Ved Hjælp af General-Consulen i Havanna blev Dasalu opfunden og frigiven og allerede i August 1856 kom han til England, hvorfra han reiste til sit Hjem Abbeokuta, hvor han lykkelig ankom i Begyndelsen af November.

Men vi ville nu i Korthed meddele, hvad han under sit Ophold i England fortalte sine derværende Venner om hvad han havde oplevet. Vi maae da bede Läseren vende tilbage med os til hiin blodige Kamp, der fandt Sted under Abbeokutas Mure i Marts 1851. (Fortsättes).

———:0:———

Indstændig Opfordring.

Jeg har endnu ikke gjennem "Maanedstidenden" meddeelt, at jeg den 14de i forrige Maaned begyndte min Virksomhed som Lærer her, og Grunden hertil er egentlig kun den, at jeg önskede med det Samme at give lidt fuldständigere Beskeed om det hele College og om Underviisningens Orduing i samme, for at de, der vilde forberede sig til senere at komme herned som Elever, kunde have en bestemt Plan at rette sig efter. En saadan udförlig Beskrivelse kan jeg dog endnu ikke give, men, da vi for Øieblikket tiltränge en liden Haandsräkning af vore Venner derhjemme, maa jeg dog med et Par Ord omtale den Deel af Underviisningen, som vore norske Elever her have for sig selv, adskilt fra de tydske. Hertil hörer först og fremst Religionsunderviisningen, som heelt og holdent skal gives dem i det norske Sprog; derved vil den hellige Sandhed visselig komme til at gaae dem närmere til Hjerte (thi "Modersprog er jo Hjer-

tesprog", som tidt er sagt) og tillige ville de derved blive saa meget dygtigere til i Fremtiden selv at undervise i Religion paa Norsk. Dernæst kommer naturligviis det norske Sprog, som de maa kunne tale og skrive med fuldkommen Færdighed, og endelig maa jeg ogsaa undervise de Elever, som senest kom hid, i Tydsk, for at de kunne blive istand til ret at forstaae Underviisningen i alle de øvrige Fag, som de have paa Tydsk sammen med de tydske Elever.

Men Enhver vil indsee, at denne Underviisning ikke kan skee uden Böger, og fordi vi nu uagtet alle Anstrengelser ikke have väret istand til at opdrive disse i tilsträkkeligt Antal, er det, at jeg her maa henvende en indständig Opfordring til Enhver, som kan, til heri at komme os tilhjälp. Til den tydske Underviisning behöve vi endnu to Grammatiker af Autenrieth; til Religionsunderviisningen have vi heldigviis, hvad vi behöve, men til den norske Underviisning have vi saagodt som Intet. Vi mangle der endnu 6 norske Läseböger af P. A. Jensen, 5 danske Grammatiker af Bojesen og vilde ogsaa gjerne have 6 Norges Historie af Sigwart Petersen. Allermeest nödvendig er dog Läsebögerne, da Grammatiken altid kan läres ved mundtligt Foredrag, og Historien kan opsättes indtil videre. Dersom nu Nogen skulde väre i Besiddelse af disse Böger og villig til at overlade os dem, saa skulde vi med Gläde betale ham deres Värdi eller ogsaa skaffe ham nye i Stedet, naar vi til Sommeren kan faae nogen fra Norge. Saalänge kunde maaskee mangen En, som har dem, undväre dem, medens man let indseer, at Savnet af dem her vil være stort. Dersom man sender Böger med Expreß, gjör man bedst i at adressere dem til Msrs Heinecke & Estel, Corner of Main and Chesnut Street; med Post er derimod min Adresse som sädvanlig: Prof. C. F. W. Walter, Concordia College.

Idet jeg til Slutning maa udtale det Haab, at man ikke vil tage mig denne Opfordring ilde op, beder jeg Enhver, som kan og vil efterkomme den: Hvad Du gjör, det gjör snart!

Concordia College, St. Louis, Mo., 22de Decb. 1859.

Laur. Larsen.

——:o:——

Taksigelse.

Med Tak til Gud og de kjære Givere erkjender vi herved at have modtaget til Bestridelse af Udgifterne ved vort Ophold her gjennem Prof. Larsen:

Fra Koskonongs Menighed	$ 14,10
„ Gjerpen Menighed	10,59
Offer 17de Söndag efter Trin. under Synodens Möde paa Coonprairie	38,00
Tilsammende	$ 62,69

hvilke er blevne fordelte mellem os saaledes, at

Ole Johan Hagestad har faaet	$ 17,60	Torger Torgersen	$ 9,09
Lars Folkestad	17,00	Lasse Samsonsen	3,50
Jacob Balestad	12,00	Iver Larsen	3,50

Concordia College, St. Louis, 3die Novbr. 1859.

T. A. Torgersen, L. Samsonsen, J. D. Ballestad, O. J. K. Hagestad, L. E. Folkestad, Iver Larsen, Thomas Johnson.

Ligeledes har jeg at takke for en Skjorte og et Lagen, som gjennem Prof. Larsen blev mig sendt fra John Fosmarks Hustru. L. E. Folkestad.

Da Synodens Præster paa Coonprairie overdrog til mig at fordele ovenanførte Bidrag, havde jeg meget imod at paatage mig dette Arbeide, da jeg var saa ganske ubekiendt med de unge Menneskers Forhold, blandt hvem de skulde fordeles. Efter Samraad med disse selv besluttede jeg imidlertid at fölge den Regel, at, forsaavidt ingen bestemt Forskrift var mig givet, skulde de enkelte bestemte Menigheders Bidrag tilfalde de Studenter, som var fra disse Menigheder, og at hiint Offer paa Coonprairie, der kunde betragtes som en Gave fra det hele Kirkesamfund gjennem dets Repræsentanter, skulde fordeles lige paa Alle. Herfra blev imidlertid med alle de Övriges Bifald gjort den Afvigelse, at Lars Folkestad, som havde en Gjäld af $ 17, fik dette Beløb, uden Hensyn til hiin Regel; desuden gav Thomas Johnson sin Deel af Synodeofferet til Jacob Balestad, og da endelig Pastor Ottesen havde paalagt mig at give $ 5 af Bidraget fra Gjerpen til Jacob Balestad og Resten til Torgersen, kom den hele Fordeling til at skee saaledes: Lars Folkestad fik först $ 17, og af Synodeofferet var altsaa tilover $ 21,—hvilket fordeelt paa de övrige Sex, gav Hver $ 3,50. Saaledes fik altsaa af de Övrige Jacob Balestad af Gjerpen $ 5 — af Synodeofferet sin og Thomas Johnsons Andeel $ 7, altsaa tilsammen $ 12. Torger Torgersen af Gjerpen $ 5,59—af Synodeofferet $ 3,50—tilsammen $ 9,09. Ole Johnsen Hagestad af Koskonong $ 14,10 — af Synodeofferet $ 3,50— tilsammen $ 17,60. Lasse Samsonsen og Iver Larsen af Synodeofferet Hver $ 3,50.

Denne Redegiörelse har jeg anseet det for min Pligt her at afgive, hvorved jeg da ogsaa maa bede alle dem, der har bidraget med til disse Gaver, at tage min Fremgangsmaade ved deres Fordeling op i den bedste Mening, ligesom jeg veed, at jeg har gjort Alt i den bedste Mening.

Concordia College, St. Louis, 3die Novbr. 1859. Laur. Larsen.

Med hjertelig Tak til Gud og de kjäre glade Givere erkjender jeg herved at have modtaget fölgende Kjärlighedsgave fra Koskonongs Menighed, som Bidrag til at bestride mine Udgifter ved mit Ophold ved Concordia College i St. Louis.

Fra vestre Koskonongs Menighed . $ 2,50.

Concordia College 21de Decbr. 1859. O. J. K. Hagestad.

Med inderlig Tak til Gud og de kjäre Givere erkjender jeg herved at have modtaget gjennem Pastor J. A. Ottesen $ 16,50, hvoraf indkommet som Udbytte af en Offerdag i Valders Menighed, Manitowoc Co., Wis. . . . $ 7,50

af en Offerdag i Valders Menighed, Manitowoc Co., Wis. . . .	$ 7,50
i Manitowoc By Menighed	9,50
	$ 17,00
hvoraf fragaaet ved Kjöb af Vexel	0,50
Resten	16,50
Fra O. O. Vogsland, Waupaca, Wis.	4,00
" Thone Andersdatter do. do.	0,50
Tilsammen	21,00

Concordia College, St. Louis, Mo. 19de Decbr. 1859. Jacob Balestad.

Bog-Anmeldelser.

I Baltimore er udkommet et Skrift: "Die Männer der Finsterniß," der skildrer "de hemmelige Selskaber," af hvilke der gives saa mange i America, og til hvilke ogsaa Enkelte af vore Landsmänd af Vantro eller Uvidenhed have sluttet sig. Bogen besvarer tilfredsstillende det Spörgsmaal: "Tör en Christen slutte sig til de saakaldte hemmelige Selskaber?"

Bogen koster 20 Cents og er at erholde, naar ovenstaaende Belöb i Postmärker indsendes under fölgende Adresse: A. Schlitt
Care of G. W. Keyl
No. 20, Barnet St., Baltimore, Maryland.

I Christiania vil Concordiebogen udkomme paa Jac. Dybwads Forlag. Den vil blive udgivet af de DHrr. Prof. Caspari og Lector Johnsen med en historisk Indledning og oplysende Anmärkninger."

Denne Bog er tidligere ikke oversat i vort Sprog, skjönt den er Bekjendelsesskrift for den lutherske Kirke i alle Lande undtagen i Danmark og Norge, hvor den af en calvinsksindet Konge blev opbrændt og forbudt. Den er det Bekjendelsesskrift, som klarest, skarpest og fuldständigst fremstiller vor Kirkes Läre.

Den kan ikke noksom anbefales ethvert Menighedslem.

Prisen paa den vil blive 1 Spd.

———:o:———

Universitetsfondet.

Hovedsum		$9,836
Tegnet ved Past. H. A. Preus.		
I Spring Prairi Menighed:		
Lars Josephsen Lie	$50	
Hans Torsen Jordalen	50	
Anders Eleffsen	40	
Sjur Nielsen Bale	30	
	——	170
Tidligere tegnet	1037	
	——	
Tilsammen	1207	
I Norway Grove:		
Hans Pedersen Mundal	50	
	——	50
Tidligere tegnet	820	
	——	
Tilsammen	870	
I Lodi Menighed:		
Anders Sjaatsen	10	
Iver Larsen	10	
Johannes Olsen Dale	25	
Erik Johannesen Dale	25	
Britha Olsdatter Spilde	5	
Sara Anvidsdatter	5	
Ingeborg Olsdatter	5	
Kari Olsdatter	5	
	——	90
Tidligere tegnet	370	
	——	
Tilsammen	460	
I Madison Menighed:		
C. F. Solberg		100
Tegnet ved Pastor Brodahl.		
Johan C. Rood i Wiota forøget sin Subskription med	$25	
I Otter Creek:		
Hans H. Enger	15	
Halder Narvesen	15	
Erik Olsen	15	
Askild A. Komperud	15	
Mikkel Johnson	15	

John Johuson	$15	
Anders Poulson	15	
Mikkel Larsen	15	
Johan A. Komperud	15	
Elling Pedersen	15	
Jacob Larsen	15	
Jens Olson	15	
Anders Gulliksen	15	
Anders Johnson	15	
Hans Jacobsen	5	
Peder Christiansen	5	
Peder Guldbrandsen	15	
Syver Guldbrandsen	10	
Ole Andersen	15	
Anders Christoffersen	10	
	——	295
Tegnet ved Pastor Brandt.		
I Waupun Menighed:		
Engebreth Fjeldstad	$5	
Anders Bentson	10	
Hans Thompson	10	
Louis Thompson	10	
J. P. Bellerud	25	
Joseph Johnson	10	
Ole Helgeson	15	
Svend Gulbranson	15	
Kilb. Helgeson	15	
Ed. Mason	5	
Erick Bentson	5	
M. K. Dahl	20	
Jacob Hanson	5	
Andreas Krokebraaten betalt til Martin Dahl	5	
Andrea Oleson Jonsrud	3	
	——	158
Pastor A. C. Preus	$100	
" N. Brandt	100	
" H. A. Preus	100	
	——	300
Hovedsum		$10,999

Anm. 1. Disse tre sidste Bidrag have vi forglemt at indföre, skjönt de bleve tegnede ved det förste Kirkeraadsmöde som holdtes efter Synoden i Iowa i 1857.

Anm. 2. I November Heftet for 1858 staaer ved Norway Grove Menighed Thor Lassesen feilagtig indfört for $50 istedetfor $40; Hovedsummen der bliver altsaa $6,392 for $6,402, og 10 Dollars mindre i hvert Nummer indtil närværende No., hvor Feilen er rettet. Redactionen.

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Februar. 1860. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 5te Aarg. No. 2.

Synodalforhandlinger.

(Forts. fra forr. No.)

12te Sag. Koren havde foreslaaet: Synoden tager i Overveielse, hvorledes en fälles Kirkekasse bedst samles og bestyres. Committeen, der i den Anledning var nedsat, (Koren, Brandt, Iver Ringestad, Torsten Bottolfsen og Lars E. Johnsen) fremkom med fölgende Indstilling:

Committeen organiserede sig ved at välge Pastor N. Brandt til Formand og Pastor V. Koren til Sekretär.

Committeen erkjender, at allerede i mange Aar Mangelen af en fälles Kirkekasse har väret fölt som hemmende for vort Kirkesamfunds Bestyrelse og Udvikling i flere Henseender, og at dette, eftersom Kirkesamfundet udvides, vil gjöre sig end mere gjäldende. Som Sager, der hidtil enten ikke have kunnet blive fremmede eller ialfald kun ved Enkeltes personlige Opofrelser, hvilke Committeen antager det ubilligt fremdeles at tage i Beslag, vil Committeen paapege. 1) Forlag af Religions-Skoleböger og Opbyggelsesskrifter for vore Menigheder; 2) Trykning af Synodens Love og Forhandlinger; 3) Avertissementer og Correspondencer her og i Norge; 4) Kirkeraadsmedlemmernes Reiseudgifter; 5) Lønning for Kirkeraadets Formand efter Synodens närmere Bestemmelse; 6) om muligt ogsaa Understöttelse for Kirkesamfundets Blad og Redaktör, samt 7) Bidrag til Synoderepräsentanternes Reiseudgifter. Bestyrelsen af en saadan Kasse tänkte Committeen sig lagt i Synodens Händer, som ved hvert Synodemöde havde at meddele Synodens Kasserer de nödvendige Instruktioner. Kassereren maatte ved hvert Synodemöde aflägge Regnskab over Indtägter og Udgifter, hvilket Regnskab revideres af Synoden og offentliggjöres til Menighedslemmernes Kundskab. Indtägterne til en saadan Kasse tänkte man sig lettest tilveiebragt ved et aarligt Hoffer i Menighederne. Det er kommet til Committeens Kundskab ved en Skrivelse til Synoden, der folger som Bilag, at Little-Jowa Menighed har gjort en Begyndelse til en saadan Kasses Oprettelse ved et Sammenskud af omtrent 200 Bushels Hvede, ligesom ogsaa Springprairie- Lodi- Norway Grove- og Bonnetprairie- Menigheder have ofret til et af de for nävnte Öiemed. Committeen henstiller herved denne Sag til Synodens Overveielse og varme Deeltagelse.

Coonprairie den 15de Octbr. 1859.

N. Brandt, Formand. V. Koren, Sekretär.

Bilag

til Synoden for den norsk-evang.-luth. Kirke i America.

Undertegnede, Menighedsraad i Little Iowa norsk-evang.-luth. Menighed, tillade sig herved at indberette til Synoden, at der i vor Menighed er gjort et Sammenskud til Begyndelse af en vordende fälles Kirkekasse for vort Kirkesamfund. Sammenskudet er tilveiebragt ved frivillige Bidrag af Hvede, ialt omtrent 200 Bushels.

Vi erkjende, at Mangelen af en fälles Kirkekasse paa mange Maader maa hindre og hemme vort Kirkesamfunds Bestyrelse og Udvikling, og i det Haab, at ogsaa de andre Menigheder af vort Kirkesamfund ville arbeide paa, lidt efter lidt at rydde denne Hindring afveien, have vi tänkt ogsaa i de kommende Aar, om Gud vil give Leilighed dertil, at bringe vort ringe Offer af Höstens Gaver til denne Sags Tjeneste.

I Menighedsraadet for Little Iowa Menighed, Winneshiek Co., Iowa, 4de Octbr. 1859.

V. Koren, Rasmus P. Amlien, Elling Stöveren, Iver Gulbrandsen, Hans Thorstensen, Gulbrand Olsen, Ole T. Viig, K. Olsen.

Flere Repræsentanter ytrede sig i Anledning af denne Sag og henstillede til Synoden at antage Indstillingen, idet de dog talte for, at Kirkekassen burde hovedsagelig anvendes til at foranstalte Udgaver af Religionsböger og andre gode Opbyggelsesskrifter. Det paavistes ogsaa, at mange Menighedslemmer gjerne läste og med Iver sögte at erholde gode Andagtsskrifter. Der blev derfor foreslaaet: Synoden gjör Alt til at faae en Synodekasse istand, og först og fremst anvendes den til religiøse Bögers Udgivelse. Dette Forslag blev vedtaget, ligesom der ogsaa, paa Korens Spörgsmaal, om Forsamlingen bifalder Maaden, hvorpaa en saadan Kasse kunde samles, blev svaret eenstemmig Ja. I Forbindelse hermed vedtog Synoden eenstemmig fölgende Forslag: Synoden bevidner sin Gläde over den Beredvillighed, hvormed Pastorerne Korens og H. A. Preus's i ovennävnte Indstilling nävnte Menigheder har taget sig af Kirken og overdrager til Pastor Ottesen at udfärdige en Takadresse til dem.

Som 13de Sag behandledes H. A. Preus's Forslag, at Synoden tager i Overveielse, hvad der kunde gjöres for Maanedstidendens Udvidelse og Udbredelse. I Forbindelse hermed havde Erik Ellefsen foreslaaet, at Tidenden udgives som vort Kirkesamfunds Organ, og at dens Redaktion välges af Synoden. Det blev besluttet, at begge disse Sager, 13 og 14, skulde behandles under Eet i samme Committee, bestaaende af H. A. Preus, N. E. Jensen, Erik Ellefsen, John Tidemansen og Svend Jensen. Denne Committee sammentraadte, organiserede sig ved at vælge H. A. Preus til Formand og N. E. Jensen til Sekretär og forelagde Synoden fölgende Punkter til Antagelse:

§ 1. Synoden udgiver den religiøse Tidende under dens tidligere Navn som Organ for den norsk-evang.-luth. Kirke i Amerika.

§ 2. Synoden välger een Redaktör.

§ 3. Redaktören bestemmer, hvad der skal optages i Tidenden.

§ 4. Redaktören er ansvarlig til Kirkeraadet og Synoden for Tidendens Indhold.

§ 5. Kirkeraadet har Ret til, midlertidig at afsätte Redaktören, dersom det skulde finde h.m udygtig som saadan; i saa Tilfälde indsätter Kirkeraadet en midlertidig Redaktör.

§ 6. Skulde Redaktören negte at indtage i Tidenden Opsatser, der gjendrive deri forekommende Vildfarelser, da kan Vedkommende indsende sine Opsatser til Kirkeraadet, som har Magt til at paalägge Redaktören at optage dem.

§ 7. Tidenden bör udkomme, som tidligere, een Gang om Maaneden, i samme Format, men med dobbelt saa stort Arkeantal som forhen.

§ 8. Synoden bemyndiger Kirkeraadet til, paa dens Vegne at slutte Contrakt angaaende Tidendens Udgivelse; Subskriptionsprisen bör ikke overstige 6 Shilling Aargangen..

§ 9. Dersom Indtägterne af Tidenden ikke skulde dække Udgifterne, da har Kassereren paa Kirkeraadets Anviisning at udbetale det Manglende af Synodekassen

§ 10. Synoden paalägger Kirkens Prästen, Repräsentanter, Skolelärere og øvrige Menighedslemmer at arbeide med al Iver for Tidendens Udbredelse. Koonprairie den 15de Octbr. 1859.

H. A. Preus, Formand. N. E. Jensen, Sekretär.

Synoden havde Lidet at indvende mod denne Indstilling; A. C. Preus foreslog dog, at Subskriptionsprisen forhöies til 1 Dollar, ligesom Solberg holdt for, at kun Kirkens Präster burde välge Tidendens Redaktör, da de bedst forstode at bedömme, hvem der var dueligst til en saa ansvarsfuld Post. Committeens Indstilling blev dog vedtaget af Synoden med den Forandring i § 7; Subskriptionsprisen bestemmes af Kirkeraadet og maa ikke overstige 1 Dollar Aargangen. Paa Formandens Forslag blev ligeledes vedtaget af Synoden følgende Beslutning: Kirkeraadet bemyndiges til, paa Synodens Vegne at besörge Maanedstidendens Redaktör en passende Godtgjörelse for hans Arbeide. — Man fandt det nemlig ubilligt at fordre, at Nogen paatog sig et saa vidtlöftigt Arbeide, som Redaktionen af Tidenden under dens nye Skikkelse vilde blive, uden nogensomhelst Godtgjörelse derfor.

Tillige beslutterde alle Synodens Repräsentanter at virke, hver i deres Kreds, med al Iver for Maanedstidendens Udbredelse.

Derpaa gik man over til Erik Ellefsens Spörgsmaal om Kaldsretten: om Menighederne skulde have Ret at udstede Kaldsbrev og Kirkeraadet at stadfäste eller forkaste det.—Hertil blev svaret, at Kaldsretten laae udelukkende hos Menighederne, men at det var rimeligt, de ved Kaldelse af Präster sögte Kirkestyrelsens Raad. Professor Larsen fremsatte fölgende Forslag i den Anledning:

Synoden erklärer, at Kaldsretten tilhörer egentlig alene Menighederne selv, men ligesom de kan overdrage Andre at udöve denne Ret paa deres Vegne, saaledes bör de ogsaa ifölge den christelige Broderkjärlighed altid söge Raad og Bekräftelse hos Styrelsen i det Kirkesamfund, hvormed de ere forbundne.

Dette Forslag blev uden Debat vedtaget af Synoden.

Som sidste Sag under dette Synodemöde behandledes et Forslag af Formanden, berört i hans Indberetning: "at Synodens Opmärksom-

hed henledes paa Antagelsen af alle den lutherske Kirkes Symboler i vort Kirkesamfund," i Overeensstemmelse med, hvad den svenske og tydske lutherske Kirke har gjort. Til forelöbig at behandle denne Sag var ogsaa nedsat en Committee, der fremkom med en Indstilling, som i sin Heelhed lyder saaledes: Til Synoden!

Committeen, som var indsat i Anledning af, at Formanden i sin Indberetning havde henledet Synodens Opmärksomhed paa Antagelsen af alle den lutherske Kirkes Symboler, bestaaende af Prästerne C. F. Magelsen og Laur. Larsen samt Repræsentanterne N. Svege, C. F. Solberg og Tjerand Johnson, sammentraadte idag og ordnede sig ved at vælge Magelsen til Formand og Larsen til Sekretär.

Det viste sig snart, at Ingen af Committeens Medlemmer vovede for Öieblikket at indgive noget Forslag om Symbolernes Antagelse, men da man heller ikke havde Noget at indvende mod Symbolerne i sig selv, ja tvertimod maatte tänke sig, at de sandsynligviis engang i Fremtiden virkelig vilde blive antagne af vor Kirke, saa glädede man sig over, at nu Opmärksomheden var henledet herpaa. De Bekjendelsesskrifter, som den norske og danske Kirke antager, er, som bekjendt, foruden de tre gamle Symboler (det apostoliske, nicänske og athanasianske), ogsaa den Augsburgske Confession og den lille Katechismus. Ved Siden af disse antages i alle de andre Dele af den lutherske Kirke (i Tydskland og Sverige) ogsaa den store Katechismus, den Augsburgske Confessions Apologie, de Schmalkaldiske Artikler og Concordie-Formlen.

Grunden til, at Committeen ikke for Öieblikket kan foreslaae ogsaa vor Kirke at antage alle disse Bekjendelser, er i Korthed fölgende: For det Förste er Sagen for lidet forberedt, da ikke engang hverken Prästeconferentsen eller Kirkeraadet, forsaavidt man vidste, nogensinde havde havt den under Behandling, endnu mindre nogen af Menighederne engang hört Noget om den. Dernäst ere Menighederne saa ubekjendte med Symbolernes Indhold, at en Antagelse af dem fra disses Side maatte skee reent i Blinde alene paa Prästernes Ord, medens det dog ligger i et christeligt Menighedslivs Natur, at Bekjendelsen maa väre bindende for og antages saavel af Menigheden som af Prästen; at desvärre ogsaa de allerede antagne Bekjendelsesskrifter ere altfor lidet kjendte og brugte blandt os, kan naturligviis ikke betage denne Beviisgrund dens Kraft, da disse dog har väret gjäldende hos os i over 300 Aar. Men endelig er der ogsaa en tredie Grund til, at vi ikke behöve at forhaste os i denne Sag, og det er den, at vi, naar vi blot oprigtig holde fast blot ved de antagne Symboler i alle deres Dele, deri i alt Väsentligt har den samme rene og fulde christelige Läre, som de övrige Symboler kun fuldstændigere og klarere udvikle. Vistnok vilde netop denne fuldstændigere Udvikling i mange Henseender give os et kraftigere Värn mod Vildfarelser (og navnlig vilde Concordie-Formlen med sin klare Udvikling af Skriftprincipet hindre en Grundtvigianer i at indträde i vort Samfund), men da Prästerne og de af Synodens övrige Medlemmer, som kjende disse Skrifter, altid vil have den störste Ärbödighed for dem og bruge dem som kjäre Vidner for den Sandhed, de bekjende, saa maa vi ansee det for mindre farligt, at der ikke finder nogen formelig For-

pligtelse Sted paa dem, end urigtigt og upassende, om de Mangfoldige, der neppe kjende dem af Navn, i blinde skulde ledes til at binde sig til dem. Ja saa stor er vel Uvidenheden om disse Sager blandt os, at Antagelsen af Mange vilde ansees for Indförelse af en ny Läre eller desl. og saaledes give grundet Anledning til Forargelse.

Medens Committeen altsaa for Tiden ikke kan tilraade Synoden at fatte nogen afgjörende Beslutning i denne Sag, kan den dog ikke andet end med Gläde gribe denne Anledning til at fremstille for Synoden, hvor vigtigt det var, om baade vore egne antagne Symboler og disse övrige, som den lutherske Kirke ellers antager, blev mere läste og betragtede blandt os; det vilde visselig väre en af de Ting, som allermeest vilde hjälpe til den rene Läres Befæstelse blandt os og vilde engang i Fremtiden bringe Antagelsen af de andre til at gaae af sig selv. En väsentlig Hindring har vistnok väret, at, saavidt os bekjendt, har hidtil kun Luthers store Katechismus väret oversat i vort Sprog, og idetmindste eet Oplag af denne Oversättelse, som er foretaget af W. A. Wexels, er i flere Henseender paa en uforsvarlig Maade forandret; men denne Hindring er der nu Udsigt til at faa afhjulpet, idet det theologiske Facultet i Christiania for Tiden lader udarbeide en nöiagtig og paalidelig Oversättelse af alle de lutherske Symboler, som vi hjertelig önske at faa see meget udbredt ogsaa her iblandt os.

Coonprairie den 15de Octbr. 1859.

C. F. Magelsen, Formand. Laur. Larsen, Sekretär.

Denne Committeeindstilling blev ogsaa uden videre Debat vedtaget af Synoden.

En Deel Sager, der henhörte under 2den Klasse, stode endnu tilbage at behandle, men da Tiden ikke tillod, at nogen af dem kom under Diskussion paa denne Synode, foreslog Stub, at dette Synodemödes Forhandlinger skulde ansees som sluttede. Dette blev vedtaget. Man skred derpaa til Valg af Embedsmänd, med fölgende Udfald:

Til Formand: Pastor A. C. Preus med 32 Stemmer. Pastorerne Brandt og Koren fik hver 5 og 4 Stemmer.

Til Kirkeraadsmedlemmer: Pastorerne Brandt (34 Stemmer) og H. A. Preus (18), samt Lägmändene: Aslak Olsnäs (29), Aadne Aadnesen (23), Tjerand Johnsen (23). Dernäst havde Erik Ellefsen, Börre Olsen og Gulbrand Lommen de fleste Stemmer.

Suppleanter til Kirkeraad bleve Past. Ottesen med 14 St., Koren 3, Brodahl 3. Lægmänd Erik Ellefsen med 8 St., Börre Olsen 7, Guldbrand Lommen 6 og Lars Lie 5.

Til Casserer: Thore Helgesen med 36 Stemmer.

Suppleant til Kasserer: Aslak Olsnäs med 4 St.

Til Redaktör: H. A. Preus*) med 38 Stemmer.

Pastor A. C. Preus foreslog, at näste Synode samles i Bluemonds i Octbr. 1861. Da den overveiende Deel af Synodens Repräsentanter af forskjellige Grunde foretrak en anden Tid, blev det ved Stemmeflerhed vedtaget, at Synoden samles sidste Onsdag i Juni Maaned 1861.

Ottesen foreslog, at Synoden gjennem Pastor Brandt tilkjendegiver

*) Pastor Preus havde efter Nominationen frabedet sig Valg. Sekr. Anm.

Pastor Stub og hans Menighed efter den fölgende Dags Gudstjeneste sin Tak for den Velvillie, der var beviist Synodens Repräsentanter under deres Samvären.—Eenstemmig antaget.

Derpaa foresloges, at Synoden bevidner Formanden sin Tak saavel for hans Nidkjärhed for Kirkens Vel i Almindelighed som og for den Dygtighed og Kjerlighed, hvormed han havde ledet Synodens Forhandlinger. Eenstemmig antaget. — Ligesaa udtalte Synoden sin Tak til Sekretären*) for hans Möie med Udarbeidelsen af Referaterne.

Mödet sluttedes med Andagt og nogle Ord af Formanden. Han takkede Synoden for den Orden og Rolighed, der havde hersket under Debatterne, og for den Tillid, der var viist ham ved at välge ham paany til Formand. Han takkede Herren, fordi Eendrägtighedens, Fredens og Kjärlighedens Aand havde hvilet over Forsamlingen, fordi Iver og Interesse for de kirkelige Anliggender tydeligen var kommen tilsyne, fordi det havde viist sig, at vort Kirkesamfund skred frem fra Klarhed til Klarhed. Han endte med Herrens Velsignelse. Forsamlingen var dybt beväget, og der var vist Ingen i den, uden han inderlig takkede Gud for alt det Gode, der var kommen for Dagen under dette Synodemöde.

Under Synodens Samvär holdtes ofte Gudstjeneste. Foruden Pastor Ottesen, der, som ovenfor omtalt, indledede Mödets Forhandlinger med Udläggelse af Sal. Ordsp. 6, 20-24, prädikede Prof. Larsen 17de Söndag eft. Trin. over Dagens Evangelium, og Past. Muus om Efterm. over Epistelen. Tirsdag Efterm. holdt Past. H. A. Preus et Missionsforedrag og Onsdag Form. prädikede Formanden, A. C. Preus, over Ps. 127, 1. 2. Efter Gudstjenestens Slutning fremtraadte Past. N. Brandt, og takkede Pastor Stub og hans Menighed for al den Kjärlighed, der var viist Synodens Repräsentanter under deres Ophold paa Coonprairie. Forsamlingen var dybt rört, og Bevägelsen steg, da Pastor Stub paa egne og sine Menigheders Vegne takkede Synoden for den Opbyggelse og hjertelige Gläde, de havde havt under dette Möde. Mindet om disse Dage vilde väre dem en Kilde til Tröst og Styrke under deres Virken for Guds Riges Fremme.—Om Efterm. prädikede Past. Magelsen over 1 Joh. 3, 1-4.

Vort Kirkesamfund vil sandsynligviis snart have den Gläde at kunne gjöre sig bekjendt med Professor Larsens Prädiken, da han, paa Synodens Anmodning til ham, at lade den trykke, lovede at gjöre hvad han kunde, dertil.

Synodemödet var saaledes tilende. Alle havde stor Grund til at takke Herren for dette Samvär. En Deel Repräsentanter deeltoge iaar for förste Gang i saadanne Forhandlinger; de ville sikkert länge bevare Erindringen om disse Dage saa rige paa sand christelig Gläde, og med Längsel imödesee den Stund, det maatte behage Herren at lade dem atter samles til lignende Opbyggelse og Hygge. Herren give af sin Naade, at vi Alle maatte voxe i Troen og saaledes gaae frem i alt klarere og klarere Erkjendelse af Sandheden, saa vi kunne vorde Sandhedens ägte, trofaste Vidner! Han lade sin Velsignelse hvile over os Alle! Amen! N. E. Jensen, Synodens Sekr.

---

*) Da Pastor Ottesen under denne Synodes Forhandlinger var noget upasselig, og desuden deeltog meget i Diskussionen angaaende enkelte Punkter, blev jeg den eneste Sekretär under denne Synodes Forhandlinger. Alt Ansvar for det Mangelfulde i Referatet af disse Forhandlinger falder saaledes paa mig alene.
N. E. Jensen.

Forhandlinger

i den skandinavisk-evangelisk-lutherske Conferents, afholdt i Chicago i vor Frelsers Kirke den 7de og 8de Juli 1859.

[Oversat af A. C. Preus.]

Mødet begyndte med en offentlig Gudstjeneste, ved hvilken Pastor A. C. Preus prädikede over Luc. 13,24. Pastor A. C. Preus kaldte derefter Mødet til Orden. Efter Opfordring antegnede sig som Medlemmer af Conferentsen fölgende: Af den norsk-lutherske Kirke i Amerika, dens Präster: A. C. Preus, H. A. Stub, H. A. Preus, N. Brandt, V. Koren, Laur. Larsen, F. C. Clausen, C. F. Magelsen, N. E. Jensen og J. A. Ottesen; af den evang. lutherske Synode af Nordre Illinois: Prof. L. P. Esbjørn, T. N. Hasselqvist, Paul Andersen, Ole Andrewsen, C. Carlsen, O. J. Hatlestad, Jonas Swensen, O. C. T. Andren, E. Norelius, A. Andreen, P. H. Pettersen.

Efter Forslag af Pastor A. C. Preus blev Professor Esbjørn valgt til Ordförer og Pastorerne J. A. Ottesen og E. Norelius til Secretairer.

Paa Førespörgsel om Anledningen til dette Mødes Sammenkaldelse forklarede Past. A. C. Preus, fra hvem Indbydelsen först udgik, at den nærmeste Anledning var den Strid, som havde fundet Sted mellem Medlemmerne af den norsk-lutherske Kirke i Amerika og Medlemmerne af Synoden af Nordre Illinois, og at om muligt en bedre Forstaaelse kunde tilveiebringes gjennem en broderlig og christelig Discussion angaaende Ulighederne mellem dem, og han foreslog, som Discussionsemne: Er ikke Union i dens almindelige, kirkehistoriske Betydning ubibelsk og uluthersk?

Dette Forslag blev dog ikke antaget, men i dets Sted antoges et af Pastor Carlsen nemlig: Er en Forening mellem os ønskelig?

Pastor Carlsen sagde, at en Forening mellem os var önskelig allerede af den Grund, at vi tale nästen det samme Sprog. Dersom vi talede et for hinanden fremmed Sprog, kunde vi hverken skade eller gavne hinanden; men som dette ikke er Tilfäldet, er og bliver Skaden uberegnelig stor for vort Folk.

Pastor A. C. Preus sagde, at han var af samme Mening og at en Forening mellem os var önskelig ei alene formedelst vor Lighed i Sproget: men endnu meer, fordi vi jo bekjende den samme Tro.

Pastor Carlsen: Forening er Christendommens Aand og Mening; Adsplittelse en Frugt af Synd og Ondskab. Som Christne burde vi derfor staae forenede.

Past. O. C. T. Andren troede, at Ønskeligheden af en närmere Forening mellem os var af Alle erkjendt formedelst det, som allerede var bleven yttret, og at dette Emne ei behövedes videre at discutteres.

Prof. Larsen var af samme Mening og lagde til, som en yderligere Aarsag, til Ønskeligheden af en Forening den Omstændighed, at de svenske og norske Nybyggere kunde blive bedre forsynede med Själesorg, om vi bleve forenede, og anførte Exempel derpaa af sine egne Erfaringer i Minnesota.

Pastor Hasselqvist ønskede dog at høre en meer almeen Yttring fra Conferentsens Medlemmer og vilde, at Grundene for en Forening bleve samlede og fremstillede og derved det Maal, som man havde sat sig, kunde vindes og staae som en Modvägt mod Anledninger til Splittelse, som maatte findes.

Pastor Paul Andersen talede i samme Retning som Past. Carlsen og sagde, at en Forenings Ønskværdighed imellem os forudsatte, at den bör hvile paa Sandheds Grundvold. Om vi sige, at vi önske en Forening, bør vi være oprigtige Vi leve i en Opløsningens Tid. I vore Födelande kjæmpes den samme Strid, som her. Den Strid, som forefindes her, er en Fortsättelse af Striden i vore Fädrenelande. En Forening mellem os her skulde maaske udövc en fordeelagtig Reaction hjemme.

Pastor Koren sagde, at hvad som fornemmelig gjør en Forening mellem os önskelig, er den Omständighed, at de Skandinaver, som tilhöre den Lutherske Kirke, almindelig bekjende sig til vor Kirkes Symboler. Da der fremdeles yttredes, at dette Emne ei tiltrångte videre Discussion, yttrede Past. Carlsen, at han ikke tvivlede om, at alle Conferentsens Medlemmer vare enige om en Forenings

Ønskelighed; men da det dog er almindelig bekjendt, at vi ere adskildte fra hinanden, saa meente han, at det var af megen Vigtighed, at Aarsagerne dertil burde fremsättes, da vi nu paa saadan Maade närmede os hinanden.

Efter nogen fortsat Discussion gjorde Past. A. C. Preus det Forslag, at det Spørgsmaal: Er en Forening önskelig? skulde besvares med Ja, hvilket Forslag eenstemmig blev antaget.

Det andet Spörgsmaal, som nu ifölge Pastor Carlsens Forslag kom for, var dette: Er en Forening mulig?

Pastor A. C. Preus foreslog, at ved Discussionen af dette Spørgsmaal først maatte optages de ulige Meninger, som maatte findes mellem os, eller de Hindringer, som maatte være i Veien for en Forening.

Pastor Carlsen derimod foreslog, at det først maatte blive viist, hvori vi stemme overeens*) og siden, hvad der skiller os ad, hvilken Orden man da kom overeens om at følge.

Herved paapegedes nu at vi paa begge Sider havde en og samme Bekjendelse, hvilket med Rette ansaaes som den vigtigste Aarsag til, at en Forening mellem os var mulig.

Pastorerne A. C. Preus og Ottesen viste, at endskjöndt den norsk-lutherske Kirke i Amerika**) formelig antager den lutherske Kirkes samtlige symbolske Böger, saasom Tilfældet er med de svenske Präster, saa erkjende de dem dog, og som et indirecte Beviis derpaa nävnedes den Omständighed, at den af dem valgte Professor Hr. Larsen ved Tilträdelsen af sit Embede i Concordia College er forpligtet til at forbinde sig til alle Symbolerne. Pastor Koren yttrede sig i samme Retning og troede, at saasom vi havde en og samme Bekjendelse, saa var en Forening imellem os mulig.

Past. O. C. T. Andren troede dog at en nærmere Forklaring om, hvorledes man paa begge Sider opfattede den Augsb. Bekjendelse, var nødvendig. Mange antage den Augsb. Bekjendelse, men med den Tanke, at de have Ret til at tyde den efter deres eget Behag. Have vi samme Opfattelse af dens særskilte Artikler, da er en Forening mulig.

Past. Carlsen var af samme Mening og sagde, det var önskeligt at begge Parter fremlagde sin Opfattelse af Bekjendelsen, samt fremstillede i Sammenhäng dermed, hvorledes de skandinaviske†) Menigheder i Forbindelse med N. Ills. Synoden antage den Augsb. Confession, hvilket Punkt i deres Constitution lyder saaledes:

"Som almindelig christelig og isär som evang.-luthersk erkjender denne Me-"nighed, at den hellige Skrift, som Guds aabenbarede Ord, er den eneste tilsträk-"kelige og ufeilbare Regel og Rettesnor for Menneskers Tro og Levnet; samt "fastholder og bekjender ei alene de 3 äldste Symboler (det apostoliske, nicänske "og athanasianske) men og den uforandrede augsburgske Confession som en kort "men sand Udlägning af Christendommens Hovedlärdomme, forstaaet i Over-"eensstemmelse med den Udvikling deraf, som vor lutherske Kirkes övrige Sym-"boler indeholde."

I Anledning heraf erindrede Past. A. C. Preus atter om, hvad han forhen havde yttret, nemlig, at, omendskjøndt de ei formelig havde antaget alle Symbolerne, erkjende de dem dog med samme Bestemthed og troede ikke at der i denne Henseende kunde være nogen Hindring for en Forening, men spurgte nu, hvorledes en Forening kunde bringes tilveie? Han meente, at den fornemste Hindring for en Forening laa i det falske Unionsbegreb††), som de skandinaviske Præster i Nord.-Ills. Synoden efter hans Formening havde og paastod nu, at Discussionen maatte gaae over til de Punkter, som adskilde os.

---

*) I Grunden at gientage, hvad som allerde var sagt. Overs. Anmärkning.

**) som heller ikke Kirken i Norge. Overs. Anmärkning.

†) Man bemärke her, at det altsaa kun er de skandinaviske Menigheder af N. Ills. Synode, som saaledes ville opfatte Bekjendelsen. Om de andre Menigheder siges der Intet. Overs. Anmärkning.

††) Imedens at Prästerne af N. Ills. saa forsigtig bekymrer sig angaaende vor Opfatning af Symbolerne, staae de forenede med flere Distriktssynoder, som med Bestemthed forkaste 6 Artikler i den Augsb. Confession, deriblandt Læren om begge Sacramenterne; er ikke dette et underligt Unionsbegreb (Foreningsbegreb)? Overs. Anmärkning.

Pastor Koren vilde vide, om den udtalte Erkjendelse af de symbolske Bøger fra Nordre Ills. Synodens Side ogsaa indeholdt en Antagelse af disse Bøgers Forkastelse af al falsk Lære, hvilket besvaredes med Ja.

Pastor A. C. Preus ansaae det nu for nødvendigt at gaae over til Ulighederne imellem os og til de Hindringer, som kunde väre i Veien for en Forening, og han kunde ikke forstaae, hvorfor man var saa ivrig i at ville holde dette Punkt borte. Han syntes at finde en vis Frygtagtighed og Ømfindtlighed for at komme ind paa dette Emne.

Pastor Hasselqvist sagde derimod, at slet ingen saadan Frygtagtighed forefandtes paa deres Side, men meente at det var af stor Vigtighed at faae vide, hvordan vi paa begge Sider opfattede den Augsburgske Confession*) og i Sammenhäng hermed spurgte han, i hvad Forhold Præsterne af den norsk-luth. Kirke i America staae til Grundtvigianismen, som var udbredt i Norge, saasom de og vare blevne beskyldte for at hylde den.

Pastor A. C. Preus besvarede dette Spørgsmaal, idet han paa det Bestemteste nægtede denne Beskyldning og sagde, at Spörgsmaalet om Grundtvigs Anskuelser vel havde været for paa et af deres förste Møder, og at enkelte af deres Präster, som först kom til America, i enkelte Puncter hyldede Grundtvigs Anskuelser, og at det første Forslag til en Constitution for Synoden bar et vist Præg af disse Anskuelser, men at dette Forslag og Grundtvigianismen med det Samme i de allerbestemteste Udtryk bleve forkastede, og dette endog før Synodens endelige Organisation.

Discussionen tog nu en vidtstrakt Retning, og meente Pastor Carlsen i Anledning deraf, at Conferentsen nu var kommet bort fra det egentlige Emne for Discussionen, og fremsatte det Forslag, at, saasom det var bleven godtgjort at vi paa begge Sider antage den lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter, en Forening mellem os er mulig, hvilket eenstemmig antoges.

Paa Forslag af Pastor A. C. Preus kom man nu overeens om, at Discussionen fortsättes saaledes, at Medlemmerne af N. Illinois Synode först fremsætte de Anmærkninger, som de maatte have at gjøre mod Prästerne af den norsk-ev.-luth. Kirke i America i Anledning af deres Läre og Praxis, og at disse derefter gjöre deres Anmærkninger mod de förste. Men saasom Middagstiden nu var kommen, opsattes Forhandlingerne til Kl. 2 Efterm.—Bön af Pastor Larsen.

Andet Møde, Kl. 2 Efterm.

Mödet sammentraadte paa bestemt Tid, og Forhandlingerne begyndtes med Bøn af Pastor O. C. T. Andren. Det norske Referat af Forhandlingerne, indeholdende en kort Fremstilling af Formiddagens Forhandlinger, blev paa Forslag opläst, gjennemgaaet og antaget. Det bestemte Discussionsemne blev nu optaget. Pastor Carlsen sagde: hvad os Svensker angaaer have vi aldrig anført noget Klagemaal, hverken mundtlig eller skriftlig imod den norske Synodes Präster; men Striden er alene bleven fört mellem dem og de norske Præster, som ere forenede med os, om vi end stundom have faaet vore Finter, og da nu de norske Präster, som med os ere forenede, ere tilstede, formodede han, at de selv kunde fremføre det, som havde givet Anledning til Splid og Strid.

Pastor P. Andersen sagde, at Aarsagen, hvorfor han ikke kunde nærme sig den norske Synodes Präster var den, at de idetmindste forhen hyldede Læren om Muligheden af en Omvendelse efter Døden, men vilde ikke nu länger gjøre dette til en Hindring for en Forening, da de havde forkastet dette Lærebegreb. Imedens han gjorde Rede for den Opfatning, som han havde faaet om denne falske Retning, begjerede han at faae Oplysning om den Beslutning, hvorved førnävnte Lärebegreb forkastedes, var fattet før eller efter den norske Synodes Stiftelse.**)

Herpaa svarede Pastor A. C. Preus, at Beslutningen fattedes før Synodens Organisation, og tillagde, at han forundrede sig over, at uagtet de Gang efter Gang tidt og ofte havde gjentaget, at de havde forkastet dette Lärebegreb, kunde

*) Dette vilde Ulighederne klarest vise! Overs. Anmärkning.

**) Hr. Pastor Andersen viser her, at han er temmelig daarlig underrettet. Siden 1851 have vi paa 3 Synoder gjentagende forkastet Läven; i 9 Aar have de beskyldt os for den, uden at vide, hvorfor. Overs. Anmärkning.

Pastor Andersen dog saa nylig gjentage sine Anklagelser imod dem med Hensyn til denne Sag.

Pastor Andersen sagde, at han var glad over at høre fra deres egen Mund, at de forkastede saavel Læren om Omvendelsen efter Døden som den Grundtvigske Lære om Kirken, erkjendte, at han havde feilet i hvad han havde strævet om dem, derfor, at han ei havde kjendt til deres ubetingede Forkastelse af disse Læresgreber. Han sagde, at han nævnede disse Omstændigheder ikke derfor, at han nu paa Grund deraf vilde fremkomme med nogen Anklagelser mod de norske Präster af Wisc. Synoden, men for at vise, hvad der havde väret Aarsagen til at han havde staaet fjernet fra dem, og hvad der havde bevæget ham til at indtage den polemiske Stilling imod dem, som han havde gjort; men saasom han nu erfarer, at de ei hylde saadanne Anskuelser, var han meget glad derover og ansaae deres Forklaring for tilfredsstillende.

I Sammenhæng hermed begjerede Pastor Hatlestad at faae vide af Modparten, hvilken Læsemaade af den 3die Artikel i det apost. Symbolum, om den bestemte eller ubestemte Artikel brugtes foran "hellig christelig Kirke"*), hvorpaa Pastor A. C. Preus oplyste, at Brugen er forskjellig mellem dem, men for at vise, hvilken Läsemaade der blev foretrukket mellem dem, bad han Medlemmerne af den norske Synode selv opgive hvilken Läsemaade de brugte, hvorpaa 3 opgave "den" og de øvrige "en" som den af dem brugte.

Discussionen tog nu et videre Omfang angaaende Grundtvigianismen og dennes Historie i Norge, og syntes den Misforstaaelse, som desangaaende havde fundet Sted mellem den norske Synodes Medlemmer og Medlemmerne af N. Ill. Synode, at blive aldeles bortryddet. Denne Discussion ledede endelig til følgende af Pastor A. C. Preus fremstillede Spørgsmaal, som han ønskede, at Medlemmerne af N. Ill. Synoden skulde besvare, nemlig: Ere Prästerne af N. Ill. Synoden tilfredsstillede ved den Forklaring, som Presterne af den norske Synode have givet med Hensyn til deres Forhold til Grundtvigianismen? hvilket besvaredes med et eenstemmigt "Ja."

Forhandlingerne gik nu over til den Misbilligelse af den svenske Daabsformular og Afløsningsformular, som sagdes undertiden at være bleven udtalt, og i Sammenhæng hermed omtaltes Kirkeritualet i Almindelighed. Prästerne af N. Ill. Synoden vilde nemlig vide, om Prästerne af den norske Synode formedelst de ulige Kirkeskikke, som de havde, vilde ansee dem for uluthetske. Derpaa svaredes, at de holdte sig ogsaa i denne Henseende til den luthetske Bekjendelse, nemlig at Kirkeskikke og Ceremonier ikke ere nødvendige til kirkelig Eenhed. De brugte ogsaa at forrette Daab og Nadvere efter den "svenska Handboken," naar saadanne Tilfälde indtraf**), men forundrede sig dog over, at de norske Medlemmer af Ill. Synode foretrak at bruge "svenska Handboken" istedetfor den i Norge brugelige Alterbog. Siden gik Spörgsmaalet over til Prädikeembedet og Lägmandsprädiken inden Menighederne, og vilde Pastor Hasselqvist høre, hvilke Anskuelser de havde isär om Læsmandsvirksomheden.

Pastor A. C. Preus sagde, at de staae paa den Augsburgske Bekjendelses 14de Artikel. Han ansaae det for høist urigtigt og stridende mod Guds Ordning, at Lägmænd opträde i offentlige Forsamlinger for at holde fri Bön og Prädiken, uden at väre dertil ordentlig kaldede. Men vilde dog i Nødsfald erkjende Lægmandsvirksomheden inden Samfundet.

Ulige Anskuelser syntes her at raade imellem begge Parter, og Discussionen blev ganske livlig.

Pastorerne Andrewson, Hatlestad og Ottesen talte om dette Punct, af hvilke de to første meente, at den norske Synodes Präster havde gaaet til Yderlighed i dette Lärepunct, og erklærede sig for en bemyndiget Lägmandsvirksomhed inden Samfundet.

---

*) I "det svenske Protocol," hvorfra dette er oversat, staaer "almännelig christelig Kyrka," hvilket vel er en Skrivfeil eller Trykfeil, da en saadan Läsemaade aldrig er brugt; maaskee er det en Fortalelse af Hr. Hatlestad, da jeg seer, at P. Andersen oversätter ligefrem det svenske Udtryk. Overs. Anm.

**) nemlig naar Daab og Nadvere forrettes for Svenske, ligesom vi bruge tydsk Agende (Kirkeritual), naar Daab og Nadvere forrettes for Tydskere. Men forrettende for Norske bruge vi kun norsk Alterbog. Overs. Anm.

Pastor A. C. Preus sagde, at Emnet er nyt iblandt os, og om vi end i Theorien have det klart for os, saa herster dog med Hensyn til Praxis en Uklarhed.

Prof. Larsen udtalte den strängere Anskuelse og meente, at Lægmandsvirksomheden var berettiget alene i Nødsfald, og spurgte, hvorfor ikke de Lägmænd, som ansaae sig duelige dertil, kunde lade sig ordentlig pröve og kalde til saadan Virksomhed.

Pastor Ottesen var af samme Mening og antog, at man bestemt maatte holde fast ved den ordentlige Kaldelse, og at det tilkommer baade Präst og Menighed i Fälledskab at ansätte Personer til en saadan Tjeneste, og dette ikke blot for en enkelt Gang, eller for nogen ubestemt Tid, men til et fast og blivende Kald. Enhver offentlig Optræden uden en saadan Kaldelse — med Undtagelse af forekommende Nødstilfälde — ansaae han som stridende mod Guds Ord og den lutherske Kirkes Praxis. Til Nødstilfälde regnede han og, naar en Ulv oplader sin Mund i Menigheden, eller naar Guds Ord bespottes, da er det hver Christens Ret og Pligt offentligt at vidne derimod. Saaledes gjorde Stefanus.

Pastor H. A. Preus sagde, at han havde opmuntret Lägmænd til at samles og læse gode Bøger til Opbyggelse, men forbudt dem at holde frie Taler og Bönner.

Pastor Hasselqvist sagde, at han ansaae dette Spørgsmaal for meget vigtigt, men troede, at det altid var bleven og bestandig vilde blive ulige opfattet. Man maatte her tage en Middelvei; thi den strängere Anskuelse kan let lede til Hierarchie, medens den løse derimod leder til en modsat Yderlighed: Uorden og Opløsning.

Pastor O. C. T. Andren hyldede ogsaa Middelanskuelsen, og meente, at man kunde tilstede Lægmänds Virksomhed, naar det skede med behørig Forsigtighed.

Pastor Carlson talte ogsaa i samme Retning.

Pastor A. C. Preus troede ogsaa, at det i Praxis kunde händes, at Lägmänds Virksomhed kunde tillades, naar Omständighederne kräve det som en Nødhjælp, men hvor langt man kan udstrække Begrebet om Nödsfald, bliver da et praktisk Spörgsmaal.

Pastorerne Ottesen og Larsen forklarede sig udførligere, og meente ikke som det var bleven yttret, at det aandelige Præstedømme git op og tabte sig i det ordentlige Præsteembede, men at hiint ligesuldt forbliver hos Lägmändene og udøves af dem privatim til gjensidig Formaning og Opbyggelse i den huuslige Kreds, og blandt Venner og Naboer, naar Leilighed gives; det var blot den offentlige Udøvelse deraf, som overgaves Embedets Indehavere. — Forhandlingerne opsattes nu til den følgende Dag Kl. 8 Formiddag. — Bön af Past. A. C. Preus.

(Fortsættes).

———:o:———

Nogle Oplysninger angaaende Elling Eielsens Ordination.

I en Række af Aar har Elling Eielsens Prästevielse været omtvistet. Ved mange Leiligheder har Elling været opfordret til at bevise sin Ordination uden at han nogensinde har været istand dertil; derfor er nok den Mening, at Elling aldrig har faaet nogen rigtig präftelig Indvielse, bleven almindelig hos alle dem, som ikke staae i nogen Forbindelse med ham, og som kunne betragte Sagen med ubildede Øine—ja mange af Ellings egne Tilhängere skulle nok nu drage deres Præstes Troværdighed i Tvivl, naar han fortäller dem, at han er kirkelig indviet til Prædikeembedet. Det kunde derfor synes en unødig og overflödig Ting at tale et Ord meer om denne Sag, og jeg vilde vist heller ikke have gjort det, dersom ikke det var kommet til min Kundskab, at Hr. Pastor Rasmussen i et offentligt Møde paa Rockprairie i Höften 1858 havde erklæret, at Elling Eielsen var ordineret i Chicago. Jeg har ogsaa faaet Kundskab om, at Elling Eielsen i et norsk Setlement i Vadax County forleden Vaar blev opfordret til at fremlägge sit Ordinationsbeviis for en Deel Norske, som stode i Begreb med at antage ham til deres Præst, men imidlertid havde Betænkeligheder med Hensyn paa hans Indvielse til Embedet, hvorpaa Elling fremlagde for Forsamlingen et

Papir, hvis Indhold ingen af de Tilstedeværende forstod, men hvorom Elling sagde, at det var hans Ordinationsbeviis, og Mange holdt det for sandt, og Ingen kunde gjendrive Ellings Udsagn, saaat han den samme Dag gjorde et rigt Bytte, idet han fangede flere Familier i fine listige Garn. Under saadanne Omständigheder synes det mig hverken overflödigt eller urigtigt at offentliggjøre fölgende historiske Data beträffende Ellings Ordination, og det saa meget meer som jeg ikke veed, at saadanne ere fremførte for Offentligheden hidtil:

I Hösten 1843 opholdt jeg mig tilligemed en Deel andre Nykommere en kort Tid i Chicago. En Dag, mens jeg var der, gik Elling Eielsen omkring i Husene, hvor Nykommerne boede, og underrettede om, at han den samme Dags Aften vilde holde Forsamling i Augen Aarnæs's Huus. Til fastsat Tid mødte jeg tilligemed omtrent et Snees Andre, meest Nykommere, i det til Opbyggelse bestemte Huus. Kort efterat vi vare komne sammen, traadte tvende, mig og alle de øvrige ubekjendte, Personer ind i Stuen og satte sig ved Siden af Elling Eielsen. Intet Ord blev vexlet mellem Elling og de 2 Fremmede; men Elling tog strax Bibelen og läste et Stykke, hvortil han föiede en almindelig Formaningstale. Umiddelbart derpaa reiste en af de Fremmede sig og tog en Bog, som han havde bragt med sig, og som baade jeg og de Øvrige antog for at være Bibelen, hvoraf han opläste en Deel i et Sprog, som ingen af os forstod; da han var färdig med Læsningen, talte han nogle faa os uforstaaelige Ord, hvorpaa de begge forlode Bärelset uden at tale et eneste Ord til Elling, saavidt jeg husker.

Da de vare gangne bort, spurgte Elling Eielsen, om der var Nogen, som havde forstaaet, hvad den Fremmede havde sagt, hvortil der blev svaret et eenstemmigt "Nei." Da sagde Elling: "De have ordineret mig og indsat mig til Präst", hvorpaa han strax gik over til at opfordre de Tilstedeværende til at kalde ham til deres Präst. Enkelte indgave da deres Navne, men jeg og flere Andre fjernede os strax, da Indskrivningen begyndte. Daterer nu Elling Eielsen sin Ordination fra ovenstaaende Tildragelse i Augen Aarnæs's Huus i Chicago, eller er han indsat og ordineret nogen anden Tid? Er det förste Tilfälde, da seer Enhver, hvorledes hans Ordination er tilgaaen, siger han derimod, at han ei blev indviet til Präst i ovenomtalte Möde, da løi han dengang for mig og alle de andre, da han sagde, "at de to Mænd, som netop vare udgangne af Huset, havde indviet ham til Præst." At Elling Eielsen imidlertid maatte have talt med de 2 Fremmede, som kom ind og satte sig ved hans Side, er jo temmelig sikkert; men hvad de havde talt sammen om før, og i hvad Hensigt den ene af dem läste og talte nogle Ord i Forsamlingen, er mig ganske ubekiendt ligesom og hvo de Personer vare. Jeg er ikke den eneste, som kan bevidne Sandheden af ovenstaaende Tildragelse. Der lever endnu enkelte af dem, som vare med mig tilstede i Augen Aarnäs's Huus hiin Aften, af hvilke jeg her kun vil nævne Torjer Halvorsen, der—saavidt jeg veed—boer paa Liberty Prairie paa Koskonong.

Alt hvad jeg ovenfor har berettet er den fulde Sandhed, hvilken flere med mig vil kunne bevidne og, som jeg har anseet for min Pligt at lade komme til Almeenhedens Kundskab.

Trempelau, Jackson County, Wis., den 7de Novbr. 1859.

Knud A. Lunden.

———:o:———

Uddrag

af Forhandlingerne i Nordre Illinois Synode Sept. 1859.

Den Tydsk-Lutherske Synode af Wisconsin havde sendt Delegater til Nordre Illinois Synode for at afslutte en Overeenskomst mellem begge Synoder om i Forening at oprette et tydsk Professorat ved Universitetet i Springfield. De tydske Delegater närede nogen Frygt om at Nordre Illinois Synode var ägte luthersk, og der udspandt sig i den Anledning en langvarig og varm Discussion mellem Medlemmerne af Nordre Illinois angaaende den Lärdoms Grund, paa

hvilken Synoden staaer. Det viste sig da at der var en betydelig Meningsforskjel saavel med Hensyn til Lærdommen som Kirkeordenen ("considerable diversity of views on some points of doctrine and practice" Olive Branch, Vol. 4, No. 14), hvilket man og alt länge havde väret fuldt vel bekjendt med.

Efter den indledende Forklaring vil jeg gjengive i Oversättelse Abstract of proceedings fra Olive Br.

"Adskillige Aar tilbage var fölgende Forligsbeslutning bleven an-"tagen ved Oprettelsen af det Skandinaviske Professorat:

"Besluttet: At medens vi samtykke i at arbeide tilsammen med hin-"anden i dette og enhver anden god Gjerning, er det vel bekjendt og ty-"delig anerkjendt, at der ei er en fuldkommen Overeensstemmelse imel-"lem os angaaende alle mindre Puncter af Läre og Kirkeorden; og at "medens vi tilsikkre enhver Anden den fuldkomneste og fuldeste Samvit-"tighedsfrihed, Talefrihed og Handlefrihed, naar vi i disse Sager eller "andre give efter for en Deel af Synoden, saa ansee vi ei de övrige "Medlemmer forpligtede til de samme Lärdoms-Anskuelser."

"Havde denne Beslutning väret indforlivet i Synodens Constitution "paa nogen Maade, saa vilde den have frelst os fra alle Vanskelighe-"der; men saasom det kun var en Resolution, saa syntes nogle af Brö-"drene ei at väre tilfreds dermed. Ophidsede ved Discussionen frem-"lagde adskillige Brödre, 9 i Tallet, en Ansögning om häderlig Afsked "fra Synoden, for at danne en ny Synode."

Denne Ansögning blev nägtet disse 9, hvoriblandt var Synodens nys aftraadte Präsident Rev. Thammel; for at stifte Fred og holde dette Forskjelligartede tilsammen, blev følgende Resolution antagen og som en Präamble eller Fortale indlemmet i Constitutionen:

"Ved Antagelsen af den fölgende Constitution for Bestyrelsen af den "Ev.-Luth. Synode af Nordre Illinois og for Samvirken af alle dens "Medlemmer i at fremme vor Kirkes Interesse og vor Frelsers Sag, "er det vel bekjendt og tydelig anerkjendt, at der ikke er en fuldkommen "Eenstemmighed iblandt Medlemmerne af denne Synode angaaende alle "mindre Puncter i Läre og Praxis, men vi tilsikkre hinanden den fuld-"komneste Samvittighedsfrihed, Talefrihed og Handlefrihed, uden at "ansee en Deel af Synoden forpligtet til alle de Lärdoms-Anskuelser, "som maatte findes hos den anden."

Dette blev derefter eenstemmig antaget og indlemmet i Synodens Constitution som en Präamble eller Fortale. Heraf see vi da 3de Ting:

1) At man ei alene i Nordre Illinois Synode optage dem, der holde säregne Lärdoms-Anskuelser; men, naar de, der ei kunne stemme overeens med Majoriteten af Synoden i Läre og Praxis, önske at gaae ud af Synoden, da bliver Tilladelsen til at träde ud eenstemmig nägtet.

2) At hellere end at nogen Anderledestänkende skal gaae ud af Synoden, giver Synoden dem den fuldkomneste Frihed til at troe, tale og gjöre, hvad de ville.

3) At der ingen Grändser er sat for, hvorvidt Meningsforskjellen kan gaae. Man har kun sagt: angaaende de mindre Puncter i Läre og Praxis, hvorfor Enhver ogsaa maa have Ret til at ansee, hvilke Puncter han vil, for större eller mindre. A. C. Preus.

John Baptist Dasalu.

[Meddeelt efter Baseler Missions-Magazin af vers. Capell. P. Winsnes.]

(Slutning fra forr. No.)

Da Dahomierne efter fortvivlede Anstrångelser endelig maatte give tabt og begyndte at tråkke sig tilbage, vovede en lille Hob Abbeokutakrigere at gaae over fra Forsvar til Angreb og gjorde et Udfald for at forfølge Fienden. Iblandt dem var Dasalu. Hans Iver drev ham altfor vidt. Pludselig saae han sig omringet af en fiendtlig Skare og blev tagen til Fange. Strax blev han bunden og ført for Gezo, der befandt sig i en Landsby Aro nær Floden Ogun. Gezo betragtede ham opmårksomt fra Hoved til Fodsaale og begyndte strax at udspörge ham om den bedste og letteste Vei til at trænge ind i Staden. Dasalu gav naturligviis undvigende Svar. Nu begyndte Nedslagtningen af Fangerne. Dahomierne havde nemlig allerede, idet de rykkede mod Staden, fanget en Deel Folk, som udenfor Byen var beskjåftiget med Markarbeide og ikke vidste at Faren var saa når. Alle disse, tilligemed en Deel andre Krigsfanger, bleve nu uden Barmhjertighed myrdede deels af Vrede over det lidte Nederlag, deels for ikke ved dem at hindres paa det tilsomme Tilbagetog. Det var dette Sted, man sidenefter fandt ganske oversaaet med hovedløse Liig af begge Kjøn og af enhver Alder. Hovederne havde Fienden taget med sig; thi en Hovedskal gjælder i hans Øine ligesaameget som en Krigsfange. Ogsaa Dasalus Liv svävede dengang i stor Fare. Näst Gud tilskriver han sin Redning en engelsk Overskjorte, som han bar, da han blev tagen tilfange, og som foranledigede Kong Gezo til at gjöre ham adskillige Spörgsmaal angaaende hans Forbindelser med de hvide Folk i Abbeokuta. Det maa dog bemærkes, at der var Flere foruden Dasalu, som bleve skaanede, for nemlig som Krigsfanger at forherlige Kongens Indtog i hans Hovedstad. Gezos Armee trak sig nu videre tilbage til Ischaga, som ligger omtrent 5 Timers Vei fra Abbeokuta, og hvis Indbyggere Dahomierne havde svoret Hevn, fordi de ved falske Angivelser havde forledet Kongen til at angribe Abbeokuta just fra den Side, hvor Befåstningsværkerne vare stærkest. Med rasende Hevntørst anfaldt de den lille svagtbefåstede By. Men Folkene her gjorde den tappreste Modstand ligetil paa 2den Dag, da—just som det saae ud til at de maatte bukke under for Overmagten —pludselig de seiersdrukne Krigsskarer fra Abbeokuta rykkede frem og bibragte Dahomierne et endnu større Nederlag end disse havde lidt selv foran Abbeokuta. Flugten blev nu almindelig og Gezos Hår ilede i fuld Opløsning til sit eget Land. I denne Forvirring havde Dasalu let kunnet undkomme, hvis han ikke havde mistet sin Penneniv, som en af Missionærerne engang havde foræret ham og hvormed han let havde kunnet overskjære sine Baand. Han maatte paany hengive sig i sin Skjæbne og blev slæbt med af de Flygtende.

Snart naaede man Hovedstaden Abomey, denne Morderhule med dens gyselige Prydelser af Dödningehoveder, til hvilke nu ogsaa kom de friske, som man havde med sig fra det mislykkede Røvertog. De bleve skoldede i kogende Vand og ferniserede. De Fangnes Tal var 128, hvilke tilligemed Hovedskallene bleve kjöbte af Kongen. Soldaterne erholde nemlig ingen anden Sold end den Kjöbesum, Kongen giver dem for ethvert Hoved eller enhver Krigsfange. Hine ulykkelige Fanger befandt sig i en fortvivlet Stilling og Mange af dem skulde ved Selvmord have gjort Ende paa sine Lidelser, hvis ikke Dasalu havde forhindret dem heri ved at foreholde dem Guds Ord. Han selv öste af de Sprog, han erindrede sig, Tröst og Kraft og sögte ogsaa at indgyde sine Ulykkesfåller denne Tröst. Foröwrigt led Dasalu meget i hiin Tid af svåre Anfegtelser. Han forekom sig selv som Nebukadnesar, hvem Gud for hans Synders Skyld udstødte fra Menneskene. Hans hele forgangne Liv stod for hans Øine med alle dets Synder. Han tånkte paa at han selv havde været en Menneskerøver, dræbt mange Uskyldige og uden Medlidenhed solgt Andre. Alt dette var jo gjort i Djævelens Tjeneste, og nu meente han Gud hjemsøgte ham med Trångsler for at låre ham sin Hellighed og Retfærdighed at kjende. Dog forsagede han ikke under disse Anfegtelser; han kunde såtte sin Lid til Guds almægtige Naade. Guds Forelser med Joseph, David og Daniel vare ham til stor Tröst og det lykkedes ham ganske at sætte sit

Haab til deres Gud. Selv Haabet om engang at faae vende tilbage til sit Hjem forlod ham ikke ganske, hvor svagt det end ofte var.

Saadan tillidsfuld Fortröstning til Gud kom ham ogsaa vel med; thi hans Lidelser vare meget store. De Fangne bleve paa mange Maader pinede og plagede. Liden og daarlig Näring fik de ogsaa. Dasalu vandt iövrigt ved sit exemplariske Forhold, ved sin Taalmodighed og Rolighed Opsynsmandens Gunst og fik derfor nogle Lettelser.

I tre Maaneder forblev han i Dahomiernes Hovedstad, og de Skildringer han giver af dette Samlingssted for alle Grusomheder, stemme ganske overeens med hvad man gjennem andre Beretninger har hört derom. Abomey er i Grunden intet Andet end en stor Krigsleir, hvori Soldater, kvindelige som mandlige, kampere. De kvindelige Soldater, "Kongens Kvinder" som de kaldes, boe strengt afsondrede fra Mändene, og det medförer for enhver Mand öieblikkelig Döden, hvis han vover at beträde deres Kvarteer. Börn maae ikke boe i Abomey, og det er en säregen Gunst, naar en Mand faaer Lov til at have sin Kone hos sig.

Efter tre Maaneders Forlöb var det, at Kong Gezo, som för er omtalt, ved hiin Kone i Whyda erfarede, at Missionär Gollmer anstillede Efterforskninger efter Dasalu og vilde löskjöbe ham. Han sendte derfor strax Dasalu til Whyda med den Befaling at frigive ham mod Löfepenge, naar Missionären forlangte det. I de förste otte Maaneder, som Dasalu opholdt sig i Whyda, nød han temmelig megen Frihed; han fik Lov til at boe hos En af sine Landsmänd og kunde gaae frit om i Staden. Men Ingen kom for at løskjøbe ham og hente ham hjem. I denne Tid var det at han tilsendte sin elskede Hustru det för omtalte sindbilledlige Brev. En anden Gang tilsendte han hende en engelsk Bibel, som han havde erholdt af en Sierra-Leone-Mand, hvorved han vilde udtrykke sit inderlige Önske at hun maatte holde trolig fast ved Guds Ord.

Det er märkvärdigt, at trods de af hans Venner i hiin Tid anstillede Efterforskninger, kunde Ingen finde ham op. Selv Admiral Bruce og Capitain Hesieltine gjorde under deres Ophold i Whyda Alt, hvad de kunde, for at finde ham; men Alt forgjæves. Den simple Grund til denne gaadefulde Omständighed er, at John Baptist oprindelig bar to Navne: O g o n og D a s a l u , og at det sidste Navn, som blev brugt ved Efterforskningerne, ikke var det under hvilket han var kjendt blandt Dahomierne. Saaledes forblev vor Ven i sin Slavestand, og ved Enden af de 8 Maaneder kastede Dahomierne, skuffede i deres Forventning om en rigelig Löfepenge, ham igjen i Fängsel. Men ogsaa her vandt han ligesom tidligere i Abomey Fangevogterens Tillid og Kjärlighed. Han blev ikke bunden i Fängselet, men erholdt det ärefulde Embede at tilsee de andre Fanger. Han selv beskjäftigede sig med at flette Kurve, hvortil hans Medfanger skaffede ham Material. Vi maae her uvilkaarlig tænke paa Joseph i Egypten, som ligeledes ved sin hele Opførsel vandt Fangevogterens Tiltro i den Grad, at han satte ham over de andre Fanger. Christendommen, der er den fulde Udvikling af hiin Tro, som allerede Joseph besad i Spiren, virker, naar den faaer udfolde sin hele Kraft i et Menneskehjerte, fornyende og forædlende paa det hele Menneske og meddeler ham, hans ydre Stilling väre hvordan den vil, hiin uimodstaaelige Charakterens Overlegenhed, som ogsaa Verden maa anerkjende, saalidet den end er istand til eller tilböielig til at erkjende den sande Grund dertil. Joseph i Egypten er et Mønster paa det, som Enhver, der bärer Navn af Christen, skulde være i sin Stilling, han väre Träl eller Fri. Derved vilde Evangeliets Kraft og Herlighed bedst anbefales for Verden.

Hvorlänge Dasalu forblev i Whyda er ikke vist, men sandsynligviis var han der indtil Slutningen af 1853 eller Begyndelsen af 1854. Dengang var Englands Krig med Rusland begyndt. Antallet af de engelske Krydsere blev formindsket, fordi man behövede dem for Orienten, og derved lettedes betydelig Udførselen af Slaver. Paa forskjellige Steder af Kysten bleve hele Ladninger af Slaver uforstyrret indskibede. Nu blev ogsaa Dasalu i Länker afsendt til Cuba. Paa samme Skib befandt sig ikke mindre end 620 andre Slaver. De 3 første Dage fik de I n t e t at spise. Siden erholdt Enhver daglig 3 Skibstvebakker og noget Vand, undertiden lidt Meel, Bønner eller Riis.

Men ogsaa her, under Søreisen, var Dasalu til Velsignelse for sine Omgivel-

ser. Nogle af de kjækkeste Negere sammenrottede sig og besluttede at overfalde Kapitainen og Mandskabet, myrde dem og bemægtige sig Skibet. Dasalu blev draget med ind i Hemmeligheden, fordi han var En af de Modigste og Stärkeste. Men han afviste enhver Andeel i et saa ugudeligt Forehavende og fraraadede det paa Bestemteste. Han foreholdt de Sammensvorne af Guds Ord den Uret, de vilde begaae, forestillede dem at hvis de engang vilde døe i Fred, maatte de afstaae fra en saadan Forbrydelse, og bad dem betänke, hvilken Forlegenhed de vilde komme i om det end lykkedes dem at myrde Skibsmandskabet; thi hvad forstod de sig paa Sömandsväsenet? Endelig bad han dem komme ihu, at der var Andre ombord end dem, ikke blot Mänd, men hjälpelöse Qvinder og Børn, hvis Liv blev sat paa Spil. Og det lykkedes ham; de Sammensvorne opgave sin Plan.

Saaledes havde den af Evangeliet oplyste Neger reddet Skibsmandskabet fra en truende Fare og formaaet sine Lidelseskammerater til taalmodigen at bäre den Uret der var dem tilföiet. Hvor ganske anderledes handlede Slavehandleren, der bar Navn af en Christen! En stakkels Negerinde ombord blev syg; for at spare sig den Möie, hendes Pleie foraarsagede, blev hun levende kastet i Havet! Da Skibet nærmede sig Cuba, kom et Dampskib og underrettede Capitainen om, at han ikke maatte lande ved Byen Havanna. Man styrede nu til en liden Havn kaldet Aliheni, i hvis Nærhed laa en Sukkerplantage, som frembød et velkomment Marked for den levende Vare. Her laa vistnok et spansk Krigsskib, som krydsede ved Kysten for efter de indgaaede Traktater med England at undertrykke Slavehandelen, men desuagtet lod det Slavehandleren uforstyrret i 20 Dage drive sin Forretning med at udskibe og sälge Sorte. Vedkommende fik naturligviis sin gode Betaling for at lukke Øinene til. Endelig, efter at den største Deel af de arme Slagtoffere var solgt til Plantage-Eierne, viste i tilsyneladende Embedsiver Commandanten paa hiint Vagtskib sig, lod de tiloversblene 180 (Resten af 620) Slaver bringe ombord igjen paa det Skib, som havde fört dem over Havet, og bragte dem til Havanna som et uimodsigeligt Beviis paa den Samvittighedsfuldhed, hvormed Spanien opfylder alle sine Forpligtelser i Henseende til Slavehandelens Undertrykkelse. Disse 180 Sorte, deriblandt Dasalu, bleve nu af den "blandede Ret" erklärede for Emancipados og anbragte som "Lærlinge," hvilket, som forhen anfört, indbragte Regjeringen 153 Daler pr. Hoved.

Under sit Ophold i Havanna blev Dasalu ret godt behandlet, men maatte arbeide haardt. Ogsaa for hans Sjæl blev der paa en Maade sørget. En katholsk Präst døbte ham nemlig en Dag udenvidere. Han ansaa naturligviis Dasalu for en Hedning, og de Tegn, denne gjorde, blev ikke forstaaet. Præsten bekymrede sig imidlertid ikke det Ringeste for den Døbtes christelige Underviisning. "Mit Hjerte forblev rettet paa Jesum," sagde siden Dasalu til sine Venner i England. Han bad meget, og det ikke blot om sin Befrielse, men fremfor Alt om Naade til snart igjen at deelagtiggjöres i det christelige Samfund og den evangeliske Gudstjeneste. Nu, Herren har hört hans Bøn. Det var et uforglemmeligt Øieblik, da den brittiske General-Consul efter sin Regjerings Anmodning opsögte og fandt ham. Ogsaa paa Dasalus sorte Landsmänd gjorde det et overväldende Indtryk. "Hvo har nogensinde hört Saadant?" sagde de. "Dronningen af England sender Bud til Cuba for iblandt os Alle at udfinde en Slave efter hans Navn og frigive ham. Hvad kan det betyde?"

"Sagde jeg Eder ikke," svarede Dasalu, "at Gud for Jesu Skyld hörer Bønner?" Han fortalte dem nu Sagens Sammenhäng og skiltes fra dem med Trøstens Ord; han skiltes fra dem for som "den Fortabte, men Gjenfundne" at vende over England tilbage til Hjemmet, det dyrebare Hjem.

Det første Skib, som seilede til England, tog ham paa det kirkelige Missionsselskabs Bekostning med til London. Her blev han af sine christelige Venner modtagen med al Kjærlighed og broderlig Deeltagelse; dog undlod de engelske Venner meget viseligen at gjøre ham til Gjenstand for offentlig Beundring. Han blev i Stilhed, og man ilede saameget som muligt med at faae ham affendt til Hjemmet. I September 1856 afseilede han, rigelig forsynet med alt Nød-

vendigt, fra England, og i de sidste Dage af October naaede han lykkelig Havnen Lagos, der hører til Joruba-Landet.

Vi ville til Slutning høre, hvad Missionair Crowther under 3die November skriver om hans Ankomst. "Jeg glæder mig," skriver han, "ved at kunne underrette om, at John Baptist Dasalu lykkelig paa Skibet Gambia har naaet Lagos. Vi tvivlede om han vilde komme med dette Dampskib, og da just Regnen flöd i Strømme ved Skibets Ankomst, var det os umuligt at sende Nogen til Stranden for at høre efter; men snart kom den Efterretning, at han virkelig befandt sig ombord paa Gambia. Omtrent een Time derefter kom han selv og blev paa det Hjerteligste modtaget af os. Men neppe hörte hans Brødre Philip og James, og tvende andre af vore omvendte Indfödte, som forhen havde været forbundne med Dasalu paa det Inderligste, om hans Ankomst, för de kom löbende til os i vort Huus og med et Udtryk af Glæde, der gaaer over al Beskrivelse, løftede ham op paa sine Arme og udraabte den ene Gang efter den anden fuld af Forundring og Forbauselse: Iwoni? Er det Dig? Og neppe havde de sat ham ned igjen paa Jorden, saa omfavnede de ham atter og atter paany og löftede ham igjen op fra Jorden. De vare ganske betagne af Forbauselse og kunde neppe troe deres egne Öine, at den Mand, der stod for dem, virkelig var deres tabte Broder, hvem de forlængesiden havde opgivet Haabet om at faae see igjen i dette Liv. I bogstavelig Forstand gjaldt her Ordet: John Baptist Dasalu var död og er igjen bleven levende, han var fortabt og er igjenfunden.

Efterretningen om hans Ankomst udbredte sig snart i Staden, og det tog ingen Ende paa Besög af Hedninger og Christne. Nogle sad med stum Forundring og saae paa den Mand, der var fört saa forunderlig af Himmelens Gud; Andre kunde ikke undertrykke den Bemärkning, at af de mange Hundrede, som tilligemed ham vare förte over Havet, var han den Eneste, som efter saa kort Tid og under saa ganske forunderlige Omstændigheder var kommet tilbage til dem.

Dasalu havde imidlertid ganske forglemt, at han befandt sig i gjennemvaade Kläder*), og Ingen af de Besögende tänkte paa at erindre ham om, at han maatte klæde sig om, för jeg kom og bad Vennerne at give ham en Smule Tid og Ro dertil.

Den anden Morgen sendte vi strax et Bud til Abbeokuta, for at underrette hans Familie om hans Ankomst."

Meest rörende er det at läse om Dasalus Sammenkomst med Martha, den troe Hustru. Crowther skriver saaledes herom: "Idag Eftermiddag (Torsdag den 30te October) da vi just vare forsamlede i Kirken til vor sædvanlige Ugegudstjeneste, kom Martha fra Abbeokuta hertil. Da Ingen var hjemme i Missionshuset, lagde hun sit Reisetöi efter der og ilede til Kirken, hvorhen Dasalu, som man sagde hende, var gaaet. Vi vare just ved Gudstjenestens Slutning og havde knälet ned til Bønnen, da hun traadte ind ad Kirkedören. Hendes Öine løb rundt for at opsöge Dasalu blandt de Tilstedeværende. Men da Alle vendte Ryggen til Dören, kunde hun ikke finde ham. Nu var Gudstjenesten tilende, og Dasalu viste sig tilligemed de Andre for at forlade Kirken. Da ilede Martha, som strax kjendte ham, hen til ham og omslyngede ham med sine Arme, men overvældet af sine Følelser slap hun ham igjen og bröd af uudsigelig Gläde ud i lydelig Hulken. Vi førte Begge til Missionshuset. Hun kunde länge ikke troe, at Gjensynet var virkeligt; saa ofte havde hun drömt, at Dasalu var igjen hos hende, og naar hun da atter opvaagnede, var hendes Kummer desto smerteligere; derfor syntes hun nu at frygte for, at ogsaa dette kun var en Drøm. Der er et Ordsprog i dette Land, der siger, at en stor Glæde ikke lader sig udtale med Ord. Dette passer netop her i dette Tilfälde. Dasalus Paarörende ere ikke istand til at udtale sin Gläde. Dasalu vil nu snart tilligemed Martha drage til Abbeokuta, hvor Alt er paa det yderste spändt for at see ham."

Den 13de November endelig kom han til sin Fädrenestad Abbeokuta. Missio-

*) Fra Sierra Leone til forbi Bugten ved Benin gives ikke en eneste ordentlig Havn, hvor Skibe sikkert kunne lande. De maae derfor som oftest kaste Anker langt ude i den aabne Sø, og Passagerer og Varer blive da ved Hjälp af Baade förte i Land og det ofte gjennem frygtelige og farlige Brändinger. Mange Reisende ere paa denne Maade omkomne i selve Landings-Öieblikket.

nær Maser skriver derom under 27de November 1856: "John Baptist Dasalu er lykkelig ankommen hertil den 13de d. M. Han ilede strax til os, ledsaget af en stor Mängde Mennesker, som søgte at udtrykke sin Glæde ved idelige Flinteskud. Efterat han havde nydt nogle Forfriskninger, og Missionærerne King og Macaulay vare ankomne fra deres Kvarterer, gik vi Allesammen til Kongen og fremstillede Dasalu for ham som En, der var tagen tilfange af Kongen af Dahomey og ført som Slave til Cuba, men ved den brittiske Regjerings Bestræbelser, ved det kirkelige Missionsselskabs og christelige Venners Hjälp bragt i Frihed og nu igjen overgivet til ham, Landets Herre. Derpaa talte Dasalu for den store Forsamling, som havde trängt sig om Kongen i hans Gaard. Kongen gav ham tilsidst en Dollar i Foræring."

Saaledes er da Dasalu igjen hjemme hos Sine, — et Mindesmärke paa den guddommelige Barmhjertigheds Undere. Vi haabe, at han af Gud bevares til Velsignelse for sine Landsmänd. Han kan nu synge de Ord, som staae skrevne Ps. 107, 10—16.: "De som sadde i Mörket og Dødens Skygge, bundne i Elendighed og Jern, — fordi de vare gjenstridige mod Guds Ord og havde foragtet den Höiestes Raad. Derfor ydmygede han deres Hjerter ved Möie; de stödte an og der var ingen Hjælper. Og de raabte til Herren, da de vare i Angest; han frelste dem af deres Trängsler. Han udförte dem af Mörke og Dødens Skygge og sønderrev deres Baand — lad dem takke Herren for hans Miskundhed og for hans underlige Gjerninger mod Menneskenes Börn, fordi Han sönderbröd Kobberporte og sönderhuggede Jernstänger."

———:o:———

Pastor Andersens Tilbagekaldelse.

De, som läste Paul Andersens Breve fra Norge, ville have fundet i et af dem en Beskyldning mod en herværende Präst forat have tilbageholdt Penge for Böger, som vare modtagne fra Norge, hvilket efter Pastor P. Andersens Sigende skulde være Grunden til at vedkommende Präst ei turde eller vilde reise hjem til Norge. Ingen kunde troe Andet, end at Paul Andersen med denne Präst meente Pastor Rasmussen. I sidste No. af "Olive Branch" har Pastor Andersen imidlertid afgivet den Erklæring, at han slet ikke havde hört i Norge, at Pastor Rasmussen var skyldig for Böger eller i noget Stykke havde handlet anderledes, end det anstaaer en häderlig og oprigtig Mand.

Nu tör vi maaskee näste Gang faae höre Pastor Andersen oplyse, hvad det er for en Präst han da har meent; thi Pastor Andersen skriver da vel ikke uden Mening? Eller—det falder os ind, at vi ved enkelte Leiligheder har bemärket, at Pastor Andersen er et Stykke af en Digter; maaskee det Hele ogsaa kun er et Digt af Pastor Andersen!

———:o:———

Missouri-Synodens Mening om "vore Skole- og Sprogforhold."

(Indsent af Laur. Larsen).

Den "Erklæring om vore Skole- og Sprogforhold," som vor Synodes Præster sidste Sommer afgave, og som findes indrykket i "Kirkelig Maanedstidende" for October 1859, er nu ogsaa bleven oversat paa Tydsk og indrykket i Missourisynodens Tidning "Lehre und Wehre" for Januar 1860. Hertil har Redactionen föiet fölgende Bemärkning: "Da vore norske Brödre forudsee, hvor snart det engelske Sprog under de Forhold, hvori de her befinde sig, maa blive herskende blandt deres

Landsmänd, kan man vistelig ikke Andet end billige, at de drage Omsorg for, at denne Overgang ikke bliver afmägtig modarbeidet, men hellere forberedet og saaledes berövet sin Farlighed for den Tro, som de have reddet med sig hid fra Hjemmet." Allerede Optagelsen af denne vor Erklaring maatte tilsträkkelig bevise, at ogsaa Missourisynodens Redactör billiger de Meninger, som deri ere udtalte. Men endnu mere klart bliver dette af de Bemärkninger, hvormed han ledsager Optagelsen. For det Förste seer man nemlig deraf, at han virkelig forudseer som Noget, der nödvendig maa skee, at det engelske Sprog med Tiden maa "blive herskende" blandt alle de Indvandrede i dette Land, men dog tidligere blandt de Norske end blandt de Tydske, hvortil naturligviis en af de vigtigste Grunde er den, at de Sidste ere saa meget talrigere end de Første. Denne Overgang anseer han heller ikke som Noget, der i sig selv er sörgeligt og ulykkebringende; thi han vil netop ikke, at den skal "modarbeides," men tvertimod "forberedes." Imidlertid kan han, ligesaa lidt som vi, undgaae at bemärke, at der med denne Overgang er en stor Fare forbunden, nemlig at vort lutherske Folk med sit gamle Sprog ogsaa skulde tabe sin gamle Tro, som de have været saa lykkelige at redde med sig over Havet fra det forrige Hjem. Men netop for at undgaae denne Fare er det, at han vil, at vi ikke skulle modarbeide, men forberede Overgangen. At modarbeide den vil dog altid blive forgjeves; netop fordi Overgangen ligger i Naturens Orden vil ethvert Forsög derpaa väre og blive "afmägtigt" og frugteslöst, og kun foröge hiin Fare for at tabe den lutherske Tro. Den rette Vei er derimod at forberede den, og det skeer ved at oplyse Folket om Sagen, vise dem, hvorledes det her er nödvendigt for dem at läre Engelsk, men hvorledes det dog er endnu langt nødvendigere for dem at bevare den rene evangelisk-lutherske Tro, og forklare dem, hvorledes de skulle bäre sig ad for at opnaae begge Dele, netop saaledes som vi have gjort i vor Erklæring og ellers rundt om i Menighederne, hvor dertil har väret Anledning. At vi under disse Omständigheder ogsaa maa arbeide paa at skaffe vor Kirke Präster, der med fuldkommen Færdighed kunne forkynde det rene Guds Ord i det engelske Sprog, og at vi ogsaa maa söge at faae vore gamle gode Läreböger og Opbyggelsesböger oversatte paa Engelsk, fölger naturligviis af sig selv; men ogsaa disse Ting har man her ved Missourisynodens förste Läreanstalt stedse for Öie, det kan jeg efter det Kjendskab, jeg har til Forholdene her, bestemt bevidne.

Det vil uden Tvivl väre mangen En i vore Menigheder kjärt, af disse Linier at erfare, at heller ikke for Missourisynodens Vedkommende er den Beskyldning sand, som man har gjort baade den og os, at den skulde modarbeide alt Amerikansk og fornemmelig det engelske Sprogs Udbredelse blandt sine Medlemmer. Nei—kun saa Meget vil baade den og vi: 1) bevare vor lutherske Tro reen fra alle de amerikanske Secters Besmittelse, og 2) ikke väre altfor raske til at efterabe alt Amerikansk, för vi have prövet, om det er bedre end vort Eget.

——:o:——

Generalsynoden.

"Luth. Observer," Generalsynodens Organ, har saa naturligt taget Forargelse af Pastor Ottesens Opsats: "Blik i Generalsynoden," der er bleven oversat paa Tydsk i "Lehre und Wehre." "Observer" kommer med en lang Lovtale over Generalsynoden som det bedste, fortrinligste lutherske Samfund i Verden. Det siger, at Luther, om han opstod, af alle de Millioner, som bäre hans Navn, vilde udvälge Generalsynoden som den Deel af den lutherske Kirke, med hvilken han vilde forene sig; han vilde her föle sig hjemme; han vilde her finde meer af sin Aand, meer af sin Characteer, meer Iver for Själene, meer Iver for Sandheden—meer af alle ädle Elementer, som vare Reformatoren eiendommelige, end noget andet Sted. Derefter formaner "Observer" os til at söge til Läreanstalten i Springfield istedetfor at oprette en egen iblandt os. Endelig beskylder den os for at väre Schismatikere, fordi vi ikke ved vor Ankomst sluttede os til Generalsynoden, og bebreider os vor Norskhed "De skulde" siger den, "have Kjärlighed for Landets Institutioner" (den have vi taget med os hjemmefra). "Komme de med kirkeligt Sind, skulle de antage Kirken, som de finde den." "Observer" maa undskylde, at vi gjöre Forskjel paa Kirkesamfund og politiske Institutioner; dem tage vi, som de findes; men hvor der er Tale om Tilslutning til Kirken, lade vi os ei nöie med en menneskelig Indretning, et Selskab, som dets egne Medlemmer (ligesom paa Conferentsen i Chicago) negte Navn af "Kirkesamfund;" Guds Ord lade vi og der väre vor eneste Regel.

Beklageligt at "Observer" ei har nogle Dumhoveder for sig, som ikke ville sVärge til "Mesterens Ord," som ei ville troe, at Generalsynoden er et "sundt," "sandt" og "tro" luthersk Samfund, uagtet den selv daglig giver Beviser paa det Modsatte. Vi vide, hvilken er den lutherske Kirkes Läre og Bekjendelse, vi vide at skjelne Modsätningerne, hvilket er meer end "Observer" er i Stand til—vi sige det til dens Undskyldning. Til bedre Bedömmelse af Generalsynoden hidsättes her Udrag af dens i 1845 til Tydskland afsendte Beretning over dens Läre og Praxis, der lyder saa: "Idet vi holde fast ved Luthers Grundsätning, at Guds Ord alene er ufeilbart, have vi pröret Luthers Lärebygning efter dette Ord og fundet den væsentlig rigtig. Vi staae her som overalt i de fleste af vore kirkelige Grundsätninger paa samme Grund som Tydsklands unerte Kirke. Forskjellighederne mellem den gammel-lutherske og den reformerte Kirke ansee vi altsaa ei for väsentlig. Det saakaldte gammel-lutherske Parti's Retning synes os at väre tilbage for vor Tidsalder.—Luthers særegne Anskuelse om Herrens legemlige Tilstedevärelse i Nadveren er forlängst opgivet af störste Delen af vore Prästter."

Denne Erklüring er undertegnet af Dr. S. Schmucker, Dr. Kurtz, Dr. Pohlmann, Dr. Moritz, Prof. Schmidt, de navnkundigste Mänd i Generalsynoden.

Miami-Synoden, der tilhörer Generalsynoden, optog Past. Schwartz, som var bleven udstödt af den engelske Districtsynode af Ohio. Et Medlem af Miami-Synoden forsvarer nu i "Observ." paade Past. Schwartz og Miami-Synoden paa fölgende Maade: "Schwartz er affalden fra den luth. Kirke saavel i Läre som i Praxis," saaledes löd det 3die Anklagepunct mod ham. Det er uden Tvivl saa Tilfäldet med ham; men kan en Präst af saadan Grund blive udstödt af Kirken og afsat? Da maatte den store Majoritet af luth. Präster i de "Forenede Stater" blive afsat fra det hellige Embede.—Maaske kunde Grunden, hvorfor Schwartz blev udstødt og afsat, simpelt blive udtrykt med disse Ord: Han troede, at de Vildfarelser i Læren, for hvilke man beskylder den Augsburgske Confession, virkelig indeholdtes i den. Er det saaledes, da er han skyldig med en stor Mängde Andre, som ere i Generalsynoden."

Her have vi atter Beviis fra Fiendens Leir om at vor Dom om Generalsynoden, som fornegtende den luth. Kirke og dens Tro, er rigtig.

Vi berettede for nogen Tid siden, at Generalsynoden optog Melanchtonsynoden med den Formaning, at den skulde forandre sin Bekjendelse, hvori den erklärer nogle Hovedlärdomme i den Augsburg. Confession for Vildfarelser. Hertil har nu Melanchtonsynodens Präsident Dr. Kurtz svaret, at "de fleste andre Synoder ere langt meer afvegne derfra (nemlig fra den Augsb. Conf.) end Melanchtonsynoden, hvis meget ubetydelige Afvigelse er bleven dadlet saa strengt." Han foreslaaer, "at—saa snart de äldre og visere Synoder, som skulle virke paa de yngre og svagere, ville iagttage de af Generalsynoden anerkjendte Principer for Synodalinddeling, saa snart de praktisk iagttage Constitutionens Forskrifter til Afvärgelse af Spaltninger, og saa snart de ville rette deres egen Lärebasis overeensstemmende med Synodens, saa vil Melanchtonsynoden forpligte sig til at udstryge af sine Lärebestemmelser dem, som have vakt Anstöd."

Nu spörge vi, hvad vore Venner i Nordre Illinois sige hertil. Ville de fremdeles paastaae, at Generalsynoden er luthersk? Vi bede dem og lägge Märke til "Luth. Observer's" Udtalelser om Generalsynoden i No. af 18de Marts f. A., hvor den siger: "Generalsynoden er det mest evangeliske lutherske Samfund i Verden," "er et sundt luthersk Samfund," "Luther vilde udvälge Generalsynoden som den Deel af Kirken;" de maa heraf see, at "Observer" gjör Fordring paa, at Generalsynoden skal ansees som et Kirkesamfund, hvilket Formanden for Conferentsen i Chicago Hr. Prof. Esbjörn med Bestemthed benegtede, og hvorved han ligesom vilde finde en Undskyldning for deres Tilslutning til Generalsynoden.

———:0:———

Kirkechronike.

Norge.

I Christiansand have 3 Personer udmeldt sig af Statskirken og sluttet sig til Frimenighedens. Dog have Flere, som ere komne i Bevægelse, Mistanke til Lammers's Menighed, saa Frafaldet maaskee ei tör blive saa betydeligt.

I Bergen har flere Udtrædelser fundet Sted, omtrent 60. Stor Bevægelse — mange falske Lærere. Selv Mænd som: Luther og Johan Arndt, ere ei gode nok, men skulle mestres. Paa samme Tid ogsaa et kraftigere Liv paa Prädikestolene og rundt omkring.

I Stavanger har en Forening af Israels Venner virket i 15 Aar. Dens Indtægter beløbe sig aarligen til Noget over 100 Spd., som den giver til Missionsselskaberne for Jøderne deels i London deels andre Steder.

Eidsvold. Frimenigheden, der blev oprettet 1857, tæller nu 28 Medlemmer meste af Gaardbrugerstanden.

I Nordre Odalen ere 10 udtraadte af Statskirken.

I Christiania er Bessers Bibellæsninger udkommet i Norsk Oversættelse, besörget ved Past. Balchen og Cand. Corneliussen. Det er en fortrinlig Bog, som vi maatte önske ønske i mange Menighedslemmers Hænder.

I Vang i Valders, hvor det synes Qväkerismen har havt sit Tilhold, er nu den sidste Levning af den udryddet, idet den Familie, som endnu tilhørte denne Sect, indtraadte i Statskirken og den 3die Söndag i Advent lod sine 3 Börn döbe, af hvilke det äldste kunde aflægge Regnskab for sin Tro og Christendomskundskab.

Tromsö. I det aandelige Liv hos os synes der at være indtraadt en Stilstand; man hører ikke om Väkkelser, dog har maaskee Herren sin Gjerning mere i Stilhed; heftige Opväkkelser spores derimod ikke. Ogsaa Dissenterne virke mere i det Skjulte, men söge dog endnu at virke, hvor de kunne faae Indpas for sit Parti og kommer da, efterat de have talt lidt om Omvendelse og Gjenfödelse, ved förste Besög ind paa Kirken og Prästerne. Saa klart kan det nu sees, at Guds Ord gaaer punktlig i Opfyldelse hos os; thi at her er Partier og Secter negte ikke heller de Udtraadte. Eftersom vi her have Frikirkelige eller egentlige Baptister i Ordets rette Betydning, Qvækere, og desuden 1 i Hamburg hos Oncken Gjendøbt, og fik med sidste Dampskib som Tilläg en stakkels Mormonpige, døbt i Vesteraalen af en Vistad fra Trondhjem, der nu atter er i Vesteraalen og har lovet at besøge Tromsö, hvor han tilforn er kjendt — saa er det jo klart, at vi have udenfor det evangelisk-lutherske Samfund 4 Sectpartier. I denne Forvirring er det sandelig ikke godt for nyvakte, uoplyste Själe, der hverken vide af Daab eller sin egen Bekjendelse eller Guds Ord, at vogte sig for Forförelse og Fristelse, thi naar en Lammers gik op i Fristelsen og lod sig forføre, hvad Under da, at den af Syndesövnen heftig og skrämte og aldeles uvidende Lägmand följer falske Aander og Röster, der strax söge at forstyrre Herrens Gjerning ved falske Lärdomme og Fabler. Lammers, der efter sit Parties Mening i Skien skulde väre den, der havde Magt og Myndighed og skulde omstyrte Løgnkirken, faaer nu see til, hvad Lön han höster for denne sin egen Aands Gjerning, og for al den Splidagtighed han har Deel i at have stiftet i mangen Familie. Saasandt som L. engang har väret en sand Arbeider i Herrens Viingaard, saa kan det dog vel ikke längere undgaae hans Blik, at Själe maa förſt komme til Opväkkelse i Statskirken, medens de ere der, forinden de kan fanges af forskjellige Sectaander. Og i den Menighed, hvor den Arafaldne kommer til Omvendelse og Gjenfödelse ved Ordet, der kan ogsaa Herren bevare saadanne Själe, saasandt de vare redeligen opvakte og bearbeidede sin Saliggjörelse med Frygt og Bæven.

Pastor Roll behövedes ikke i Alten, havde jeg nær sagt, thi Katholiken Boller gjør ingen Skade der mere. Gunerus er reist til Vadsø og er en samvittighedsfuld evangelisk Präst. Gud have Tak, fordi han sendte os 3 saa vakre Stiftskapellaner; Han velsigne deres Villie og Bestrábelser med sin Aand og rige Naade til mange Själes Opväkkelse, Bestyrkelse, Tröst, Opmuntring og Befæstelse i sand Tro og reen Läre, Amen! (Norsk Kirketidende).

Frederikshald. Det er länge siden, vi have hørt Noget fra Olaus Nielsen, denne Mand, der engang förte det store Ord, og som fast var anseet for en Profet blandt Ellings Venner herover. Jeg seer dog, han endnu fortsætter med sin Kirkelig Tidende. Han hamrer nu løs paa Lektor Johnson i Anledning af Barnedaabslären, og Prof. Caspary beskylder han paa den skammeligste Maade for at forkaste Läre om Christi Nedfart til Helvede, hvilket naturligviis er puur

Løgn. Han giver ellers nu nogle mærkelige Vetjendelser til Bedste, hvi bevise, hvilken nederdrægtig Hykler denne samme Olaus Nielsen har Jeg vil anføre hans egne Ord: "Vel har Striden (det er hans tidliger med Wexels, han taler om) egentlig og hovedsagelig været ført mod Om sen efter Døden, som man har villet bevise af Christi Nedfart til Helvede viser det sig, som om jeg i Grunden ikke negtede Christi Nedfart til men hvo, som har læst mine Skrifter, vil have bemærket, at jeg har p dette Led senere indskudt som f. Ex. ved Origenes Tid. Mod min Vi Tro og Overbeviisning har jeg deels for Modstandernes, deels for mine Skyld maattet stride denne Strid, som om jeg virkelig erkjendte Christi til Helvede; thi jeg tænkte, at der vindes Intet ved at benegte en gjælder som en fast Troesartikel, da Saadant blot vilde lede til Spot o blandt Modstanderne, som vilde sagt, at en saadan Benegtelse er det som at give sig aldeles tabt." O. Nielsen erklærer altsaa selv, at ha vinde Venner og for at undgaae Spot og Latter, har fornegtet sin Tro o beviisning. Nu er det lettere at forklare, hvorledes han med saadan kunde fremkomme med de forfærdelige Vildfarelser, som indeholdes a hans tidligere Værker; men det er i Sandhed beklageligt, at denne Ma lang en Tid har været saa Manges Lærer og Veileder, ja havt saadan han har været betroet at kalde Præster for deres Menigheder. Det glæde at kunne berette, at hans fleste tidligere Disciple herover nu have forsag siden han har optraadt med Forkastelse af Barnedaaben; men desværre den gamle Suurdeig, hvormed han har gjennemsyret dem, længe blive de ved dem.

I Christiania er til Opførelsen af en mindre Kirke paa Russeløkbak net Bidrag til et Beløb af 2225 Spd. Tomt er allerede anskaffet.

Kirkedepartementet har befalet Christiania Kommune at bygg Kirke ved Vaterlands Bro, stor nok til at rumme 2000 Mennesker.

Johnsons af os tidligere anmeldte Bog om "Barnedaab oversat paa svensk og allerede udkommet i 2det Oplag. Den norske Ud at erholde i "Emigrantens" Trykkeri i Madison.

En Correspondent fra Drammen skildrer de Frikirkelige som i h intollerante. En af dem, en Qvinde, blev greben af Ordet under en B ning, som En af Statskirken holdt. Hun ønskede at tale med ham. søgte hende i hendes Hjem, men blev negtet Adgang af hendes Søster og den Dame i Huset, hvilke tilhørte Frikirken. Selv ere de saare ivri gjøre Proselyter (Tilhængere).

En Mand i Solum ved Skien er gaaet over til Baptismen og døbt den Bæk. En Pige af Frimenigheden er bleven Mormon og døbt. En bruger er indtraadt i Frimenigheden for at slippe at blive Fattig- og ster, Formandsrepræsentant og andet Saadant.

For den nye Kirke i Aker ere anskaffet 2 Klokker, der ere forarbeided norsk Klokkestøber. Den lille bærer følgende vakre Indskrift:

Til Herrens Priis, til Menneskers Trøst
Over Akers Dal jeg sender min Røst;
Saa vide jeg lader min Klang udgaae
At kalde til Kirken Store og Smaae;
Saa blidelig ringer jeg ind til Fred
Hver Slægt, som lægges i Graven ned;
Gud Herren signe min venlige Klang
Over denne Bygd gjennem Tidernes Gang!

Paa den store Klokke stod paa den ene Side:

Lover Herren, paakalder hans Navn,
Kundgjør blandt Folket hans store Gjerninger! Ps. 105,

og paa den anden Side:

Naar bid Du kalder os fra Verdens Larm og Møie,
Hans Røst Du minder os, som throner i det Høie,
At bid vi gaae med Tro i Haab og Kjærlighed
Og tage med os hjem det Bedste — Herrens Fred.

Paa Storklokken til "Vor Frelsers Kirke" i Christiania lyder Indskriften saa:

Til Sabat fra Livets Kvalm
Kalder dig mit klare Malm.
Over mangen Afskedstime
Skal min dumpe Tone kime.
Hör min Röst fra Skyen klinge!
Vaagn, o Själ! og brug din Vinge!

Af en Beretning, som Mormonernes Forstander har afgivet, sees, at ved Juni Maaneds Slutning d. A. udgjorde Medlemmernes Antal 515; deraf vare 52 Ældste, 27 Präster, 32 Lärere og 11 Diakoner. I Christiania fandtes 161 Medlemmer; i vestre Aker 26 Medl.; Frederikshald 17 Medl.; Frederikstad 22 Medl.; Hedemarken 17 Medl.; Drammen 16 Medl.; Hurum 9 Medl.; Brevig 14 Medl.; Riisør 29 Medl.; Christiansand 11 Medl.; Stavanger 17 Medl.; Bergen 6 Medl.. Trondhjem 27 Medl.

Medlemmernes Antal var i 1ste Halvaar 1859 forøget med 54 Medlemmer, der vare vundne isär i Christiania og Stavanger. 16 Medlemmer vare emigrerede til Utah.

Blandt de mange Tilhørere af Fabrikarbeidere ved Østre Sagene ved Christiania sees 40 Själe at väre forlokkede. Der virkes fremdeles af deres "Präster;" men den indre Mission tør antages at have virket med Velsignelse mod dem, saasom deres Tal i den sidste Tid ei er forøget.

I Stavanger har Mormonisnem havt betydelig Fremgang; den prædikes af en dansk Haandværkssvend Frandsen og en Skomagersvend Vinge, der efter 1 Aars Forlöb er bleven Präst. Det er den laveste Klasse i Byens Udkanter, Mormonerne opsøge.

I enkelte Bygder har man gjort kort Proces med Mormonerne og drevet dem ud. Lovforslag i Anledning af Mormonerne siges at ville fremkomme til næste Storthing.

Sverige.

I Upsala, Sveriges Universitetsstad, er en Prof. Broström optraadt med en ny Religionslære; han siges at virke stærkt paa den akademiske Ungdom. Han forkaster Læren om Treenigheden og den guddommelige Aabenbaring, idet han gjör al Adskillelse mellem naturlig og aabenbaret Troessandhed til en Misforstaaelse; saaledes negter han ogsaa den hellige Skrifts Gyldighed som guddommelig Aabenbaring, og Frelsen og Forsoningen med Christus, idet Boström ikke kjender nogen anden Frelse og Forsoning, end den, der er given gjennem Guddommens almindelige Virksomhed som den hellige Aand eller Religionen. Fyldestgjørelsen med Christi Död troer Boström at have ført tilbage til kun at väre en urigtig Opfatning af Straffens Betydning og Endemaal i det borgerlige Samfund, og den Lærde seer i hele Verdensudviklingen ikke Andet end den fortsatte Frelsning og Forsoning for de endelig fornuftige Væsener.

Ligesaa forkaster Hr. Boström Læren om evig Straf og lover alle Väsener evig Salighed, eftersom der ikke kan gives nogen ond Evighed, eller nogen evig Ufuldkommenhed uafhängig af og i Modsätning til den guddommelige Fuldkommenheds Almagt. Nu er Ophævelsen af det Onde (eller Straffen) hos det selvmedvidende Väsen ikke mulig uden ved Sätningen (Virkeliggjörelsen) af det Gode eller af Saligheden, hvorfor det ene i Virkeligheden er ligesaa nødvendigt som det andet (d. v. s. at Saliggjørelsen selv er Straffen).

— Kirkemødet i Lund var särdeles talrigt besøgt fra dansk Side, medens af Nordmänd kun Prästerne Faye og W. Dietrichson og 2 theologiske Studenter vare tilstede. For Svenskerne blev Biskop Thomander valgt til Formand, for Danskerne Professor J. Hammerich. En Deel svenske Præster, som ikke vnde nogensomhelst Tale om Forandring i de i Sverige gjäldende strenge religiöse Love, vare i Forveien komne overeens om, at de ei vilde väre tilstede ved Mødet. Som den mest Fremragedde i Forsamlingen bemärke vi Pastor Rudelbach, der havde den Gläde, at den Sag, for hvilken han saa troligen og saa bygtigen har stridt i snart et halvt Aarhundrede, — Religionsfrihedens — var Hovedgjenstanden for Forsamlingens Tale og Dröftelse. Mange

Stemmer lastedes til dens Forsvar, og neppe nogen fra svensk Side med större Kraft og Dygtighed end den nidkjäre Prästen Hammers. Kun Faa stemte i med Kirkehyrden Lindbergson at forsvare de gamle Tvangslove. Da man kom ind paa at behandle Spörgsmaalet om "Præstefrihed" d. e. at Prästen ei ved Eed bindes til nogen Bekjendelse eller rituel Forskrift, da reiste Rudelbach sig med megen Varme saavel herimod som mod Sognebaandets Lösning, og det maa gläde os, at han blev understöttet isär med Hensyn til förste Spörgsmaal af saagodtsom alle de svenske og af begge de norske Präster. Saavel Spörgsmaalet om "Prästefriheden" som Sognebaandets Lösning har sine ivrigste Forsvarere i Grundtvig og hans Tilhängere i Danmark.

— Det svenske Missionsselskab har oprettet flere Missionsstationer i Finmarken, hvor Börnene opdrages adskilt fra deres Familie og modtage Underviisning förft og fremst i Christendommen, dernäst og i de almindelige Skolefag. Först efter Confirmation, der gjerne forrettes i en sildigere Alder, komme de tilbage til sit Hjem. Dog samles de og sidenefter gjerne engang om Aaret med hverandre ved Missionsstationerne for at opfriske hvad de i Skolen have lärt og opbygges ved Ordet. At de paa den Maade maa have en heldbringende Virkning paa Slägt og Venner i Hjemmet, er öiensynligt.

En usädvanlig Höitid fandt nylig Sted i Götheborg. En ung Jödinde blev ved Daaben optagen i den christen Menighed. Efterat Psalmesangen var endt, fremtraadte den unge Pige i en simpel hvid Dragt. Hun opläste med klar Röst Troesbekjendelsen og besvarede höit og bestemt de til hende gjorte Spörgsmaal, hvorpaa Daabshandlingen udförtes med sädvanlige Ceremonier. Den Döbte fik Navnet Eleonore.

Tydskland.

Vi have forskjellige Gange talt om de lutherske Menigheder i Ungarn. Desværre er deres Tilstand endnu beklagelig som Fölge af den Vantroens Tid, da Rationalister havde de fleste Prädikestole inde. Menighederne ere fattige, men maa dog selv lønne deres Präster og Lærere, der ofte lide stor Nöd. Paa enkelte Steder findes endnu Huusandagt dog især blandt de tydske Familier. Privatskriftemaal og Absolution finder Sted nästen overalt. Det begynder at røre sig i Dödningebenene, og man arbeider ivrig for fri Kirkeforfatning, der dog vil være vanskelig at erholde af det despotiske Østerrig.

— I Böhmen beløb Lutheranernes Tal sig til 12,822 Själe.

— I Darmstadt i Hessen holdt Præsten Evald en Prädiken, hvorudi han forhaanede Skriftens Lære om Arvesynden, Forløseren og om Djævelen. Frelseren gjorde han til et syndigt Menneske, og Djävelen til et Hjernespind. Da han herfor blev skarpt angreben af Cand. Jäger, sendte 1000 af Darmstadts Indvaanere ham en Takadresse. Det Jägerske Skrift fandt stort Bifald blandt Landets Geistlige, men bevægede 80 Geistlige til at indgive en Adresse til Storhertugen, hvori de begjärede den samme Ret for den lutherske Confession som for den reformerte og unerte.

Prof. Tischendorff fra Leipzig har i Ægypten fundet et græsk Haandskrift af af Bibelen, hvilket han antager er fra det 4de Aarhundrede efter Christus. Det er fuldstændigere og ældre end noget tidligere, som er fundet. Det indeholder en stor Deel af det gamle og hele det nye Testamente, saa ei et eneste Blad mangler. Ligesaa har han fundet et Lärebrev fra Barnabas og förste Deel af Hermasses's "pastor."

Østerrige.

Følgende statistiske Meddelelser over Protestanterne i de forskjellige østerrigske Stater følger her.

I Ungarn er der 1,450,090 Reformerte
og 743,726 Lutheranere.
altsaa 4de Delen af Folkemängden.

Siebenburgen	297,419	Reform.	Militärgrændsen	15,381	og i
	199,943	Luther.	Kroatien og Slavonien	4,831	Protest.
Serbien	78,343	Protest.	Schlesien	60,783	„

Böhmen	90,000 Protest.	Steiermark	5,800 Protest
Mähren	52,170 „	Kystlandene	1,500 „
Ovre-Østerrige	18,511 „	Galizien	24,580 „
Nedre-Østerrige	20,000 „	Bukowine	7,280 „
Kaernthen	17,900 „		
Tilsammen omtrent			3,100,000 Protest

Ved et keiserlig Patent af 1ste September har Lutheranerne saavelsom d Reformerte faaet Ret til at give sig selv Kirkelove og välge sine Präster. E Generalsynode, som samles hvert 6te Aar, har den höieste Magt.

Frankrig.

Medens Napoléon paa alle Maader arbeider paa at kue al Frihed, som de luther ske og reformerte Menigheder hidindtil have havt, lader det til at de ville tilintet gjöre sig selv ved en fordærvelig Union. Den lutherske Kirke skriver saalede til den reformerte: "Hjerterne ere tilbøielige til en fuldstændig Union gjen nem gjensidig Eftergivenhed. Vi række Eder den Broderhaand, som Joh. An drea afhug."

Aar 1817 begyndtes en Missionsvirksomhed blandt de Tydske i Paris, son visselig har väret til stor Velsignelse. Indtil Aaret 1830 virkede kun 2 Geist lige; nu arbeide 10 Præster foruden en god Deel Lærere; thi Skolebørnene Antal beløber sig til 1600. Til denne Mission hører 2 Kirker i Paris, 2 Kir ker udenfor og 5 Capeller i Byens Omegn. De indkomne Bidrag beløb sig fo Aaret 1857 til 14,500 Francs.

Spanien.

Hr. Siint, en til Evangeliet omvendt Katholik, der har väret fängslet og for jaget fra Spanien, har i Gibraltar og Omegn stiftet en evangelisk Menighed Der hersker stærk religiös Bevægelse.

I Algerien har 100 Spaniere gaaet over til Protestantismen.

Til Fernando del Po, hvor der har dannet sig en Baptist-Menighed paa 100 Lemmer, er ankommen 6 Jesuiter. Gouvernøren har erklæret, at kun den ro mersk-katholske Religion herefter skal taales.

England.

Det britiske Bibelselskab, der blev oprettet i 1804, har udbredt 35 Mill. Bible i 200 forskjellige Sprog og fremkaldt Oprettelsen af 6000 andre Bibelselskaber Indtägterne for sidste Aar beløb sig til 712,000 Spd. Selskabets Ordfører Grev Shaftesbyry.

Tyrkiet.

Tidligere var her Dødsstraf for en Muhamedaners Overgang til Christen dommen. Nu kan han offentlig bekjende sin Tro i det hele Rige og väre vis paa Regjeringens Beskyttelse. I Constantinopel kunne meer end ti Tilfälde opregnes, hvor voxne Personer, som ere gaaede over til Christendommen, of fentlig have bekjendt deres Tro uden at lide nogen Overlast. En af dem er fo Øieblikket en Evangelist, der hver Søndag forkynder Sandheden i Christo; Ugens Løb fortæller han Mahumedanerne, hvorledes han blev en Christen. I det synes, som om han endog i Pascha'ens Sale har fortalt sin Omvendelses historie.

Italien.

En Slägtning af Keiser Louis Napoleon, Søn af gamle Lucian Bonapart Prinds af Canino, er Präst i den romerske Kirke. Han er i en Fart stegen o til at blive Privat-Secretär hos Pave Pius IX. Man mener, at han vil bliv Cardinal, skjønt han ei har naaet den lovlige Alder, 30 Aar, og saa ved Keise rens Hjälp Pave, naar Pave Pius den IX. engang gaaer af.

— De fleste af vore Läsere have vel hört om den jødiske Familie Mortara, hvis Barn en christen Tjenestepige stjal og bragte til en katholsk Geistlig, der döbte det. Siden blev dette Barn efter den geistlige Rets Befaling med Magt taget fra Foräldrene for at opdrages. Alle Anstrengelser forat faae dette Barn til bage har hidtil viist sig unyttige. Mortara henvendte sig til Cardinaler, ja ti

haven — forgjäves. Deputationer fra de engelske og franske Jøder have kla-
et — forgjäves. Europa har protesteret mod Barneranet — forgjæves. Den
ranske Keiser, lod det til, tog Sagen i sin Haand for at udvirke Frigivelsen,
— forgjæves. Den geistlige Høiesteret har erklæret, at Barnet tilhørte den ro-
merske Kirke, efterdi det havde faaet dens Daab, og at det vilde väre en Døds-
ynd af den romerske Kirke at opgive Barnet.
— Nu da Befolkningen i Mellemitalien er befriet fra de verdslige Tyranner,
om holdt det under Aaget, kommer det tilsyne, hvor ringe i Virkeligheden den
aandelige Magt over Folkene er, hvoraf den katholske Kirke roser sig, hvor ud-
hulet Bunden er under Pavestolen i selve Romagna og Legationerne. Präster-
nes Opførsel har sat Folkets Taalmodighed paa den haardeste Prøve. Paa et
Sted er en Geistlig tvunget ved Almuens bestemte Forlangende til at synge et
Te deum. I Forli forrette Lägmænd Gudstjenesten. I Bologna er en Felt-
präst, der i Rom ansees for en Ugudelig, vedblevet at udøve sit Embede, skjönt
han er lyst i Ban. I mange Byer blev en Söndag ingen Messe läst, idet paa
nogle Steder Prästerne ikke fik Lov til at holde nogen Gudstjeneste, paa andre
Steder ikke vilde. Der er et udödeligt Fiendskab mellem Folket og Pavedöm-
met. I Ravenna begyndte Kannikerne af egen Drift en Takke-Gudstjeneste,
fordi Kong Victor Emanuel havde modtaget Folkets Hyldning. Erkebiskoppen
vilde forbyde den, men alle Kannikerne haanede Bispens Trusler om Ban og
sagde, at det var paa höi Tid, at den forargelige Strid mellem Folket og Geist-
ligheden tog Ende, at Geistligheden skulde tilhøre Folket og gjöre fälles Sag
med det og efterkomme Øvrighedens Bud, hvo end den var, og at de nu saa
meget gladere gjorde dette, som Magten nu var hos Folket.

Asien.

I Beyreut i Syrien arbeider en til Christendommen omvendt Mahomedaner.
Blandt hans mange Tilhørere findes flere Dervisher og 2 Persiske Mahomeda-
nere. Ogsaa blandt Grækerne vinder han mange Venner for Evangeliet.

Amerika.

De tydske Gjendöbere i Amerika have deelt sig i 2 Conferentser, hvoraf den
vestlige omfatter 16 Menighedr med 495 Medlemmer. Desuden skal der u-
denfor Conferentsen i disse vestlige Stater väre 15 Gjendøber-Menigheder med
679 Medlemmer.

Tallet af Medlemmerne af de forskjellige protestantiske Samfund i de Forene-
de Stater er i de sidste 50 Aar steget fra 400,000 til 3½ Million, er altsaa 8
Gange saa stort som det var. Folketallet her er kun bleven firedobbelt saa stort
i den Tid.

Det Amerikanske udenlandske Missonsselskab holdt sit aar-
lige Møde i Philadelphia. Det har nu 170 Missionärer og 1000 Med-
hjälpere.

Det Amerikanske Bibelselskab holdt sit 10de Aarsmöde i New York.
Selskabets Indtägter beløb sig for sidste Aar til 40.000 Dollars. Bibler vare
trykte i det engelse, spanske, tydske, italienske, svenske og norske Sprog og ud-
delte saavel her i Landet som i fremmede Lande.

Det Amerikanske Missionsselskab blandt Hedninger, der
blev stiftet 1810, underholder i Alt 897 Arbeidere; deraf ere 164 Amerikanske
og 210 indfødte Präster; der ere 121 Missionsstationer og 318 Kirker. Sel-
skabet arbeider blandt Indianerne, i Afrika, Grækenland, Syrien, Tyrkiet, Me-
sopotamien, Lilleasien, Persien, Indien, China, Sandwichs Øerne og Australi-
en. 30,000 Menighedslemmer høre til denne Missions Menigheder; de hav-
de en aarlig Indtægt af 334,000 Dollars.

Det Amerikanske Indre-Missionsselskab blev stiftet 1826.
Dets Øiemed er at understötte Menigheder, som ei kunne underholde Præst, og
at forkynde Evangeliet overalt i de Amerikanske Stater for Vantroende. Antallet
af dets Udsendinge beløber sig til 1,012 og Selskabets aarlige Indtägt til 193,-
000 Dollars.

— Ved et Bønnemøde i den presbyterianske Kirke i Washington vare flere

christne Indianere tilstede. En af dem, Mr. Woodman af Methodistkirken, h
en Tale, hvori han sagde, at han likte at møde den hvide Mand, som be
Han havde lært at bede af den hvide Mand, som kom til dem i Christi Na
og som havde givet dem Bibelen, hvilken deres Börn lærte at läse i. Ind
neren troede af sit ganske Hjerte og havde den christelige Religion kjær.
dianeren forsømte ikke Bönnen; Mænd, Qvinder og Børn kom Alle til
derne og lod sig ei afholde af Regn, og naar Nogen var syg, bad de Folk kon
og bede. De hvide Mänd vare ikke Alle gode og venlige. Nogle havde
Indianeren, og Indianeren kunde synge, bede og prädike i sit eget Sprog, n
han kunde ei svärge i sit eget Sprog. Naar Indianeren sværger, maa
bruge de hvide Mänds Sprog. Den hvide Mand gav ham Brändeviin (
vand), som har dræbt Tusinder og Millioner. Den hvide Mand berøver
hans Land. Naar Indianeren seer, at Religionen er god, saa beder han
meer Religion; men den hvide Mand skriger paa: meer Land, meer Land!
han tager vort Land og driver os bort foran sig. Lidt efter lidt vil han d
os til Rocky-Mountains, da vil Vinden blæse os i Havet, og Havet vil skjule
og vi skal finde et Hjem i Himmelen, og den hvide Mand skal beholde
Landet.

Stakkels Indianer! Han har visselig Ret i sin Klage over den hvide M
men hans övrige Tale om hans eget Folk lärer os neppe at kjende den
Tilstand blandt hans Folk, saa lidt som den vidner om klar sund Tro hos
selv. Nei Methodismen kan ei danne sunde Christne.

— I "Lutheran Observer" skriver en Indsender: "(Generalsynodens)
samling i Pittsburg har befæstet vor Union og viist, at intet Spørgsmaal,
angaaer Lären eller Disciplinen eller vor Fremgangsmaade (i de kirkelige
liggender), kan rive os fra hverandre. Vi ere Eet og uadskillelige. Vor U
on ergrundet paa gjensidige Indrømmelser." Og i A
ning af, at Redactören af "Luth. Herald" vil negte dem Navn af Luthera
som ei ville underskrive den Augsburgske Confession, hedder det: Hr. Ludvig
glemmer, at de ni Tiendedele af Generalsynoden ere Amerikanere. Vi ere
opvoxne som Kongers og Prälaters Trälle; vi ere fødte frie, og det vil
haardt at gjøre os underdanige under Menneskers Befalinger."

Den Indsender taler dog aabenhjertig! Ja Generalsynoden er grunde
gjensidige Indrömmelser, nemlig af Sandheden og Løgnen! Men der sk
ei stor Regnekunst til for at see, hvad der kommer ud, naar man lægger S
hed og Lögn sammen? Hovedsummen maa vel blive Løgn!

Mexico. De Liberale have fordrevet fra Landet 1 Biskop, 4 Domini
Munke og 400 Præster.

— Ralph Waldo Emerson siger i en Tale over John Brown, som
de Indfald i Virginien: "Betragt nærmere denne Hellige, som nu i Fär
venter sin Martyrdom, der, hvis han kommer til at lide den, vil forherlige
gen som Korset." Saaledes taler en Amerikansk Geistlig, og saadan
vinder Bifald i en Forsamling, som kalder sig christelig! Hvor meget ma
maa ønske Slaveriet fjernet fra Amerikas Land og altsaa kan samstemme
den Tanke, som har besjælet Kaptain Brown og drevet ham til Handling,
meget man end maa føle Medlidenhed med Manden endog i hans Opr
med hans sørgelige Skjäbne, det bliver dog Menneskeforgudelse og en B
telse af det Hellige at yttre sig som Ralph Emerson i det Ovenstaaende; og
værre saadan Yttring er ikke enestaaende, men mange lignende og endnu
ere udtalte i disse Dage; de vidne om, hvor sørgeligt det staaer til med
høist lovpriste Christendom her tillands.

———:0:———

Missionsefterretninger.

Borneo. Den 7de Mai om Aftenen blev Missionärerne Rott
gandog Kind med deres Koner og Börn Offre for en blodig Katastrof
Tanggohan. En Morderbande under Anförsel af Folk fra Sultanate
alt fra den tidlige Morgen omringet Rotts Huus, hvor de Andre

i Besög, og da Rott aabnede Dören, blev han haardt saaret af et Landsestöd. Forgjäves bad Missionärerne, at man vilde tilstede dem fri Bortgang, idet de erklärede sig villige til at give Alt, hvad de eiede, til Priis. Anföreren for Oprörerne svarede, at de vare affendte for at dräbe dem og maatte fuldbringe dette Hverv. Missionärerne med deres Koner og Börn sögte nu at bane sig en Vei til den närliggende Landingsbro ved Floden, men bleve trufne af Pile og Landsestöd og derpaa kastede i Floden. Rotts Hustru, der holdt sit mindste Barn omslynget, blev i en nästen bevidstlös Tilstand trukken ved Haarene op af Floden og släbt til et närliggende Huus, hvor hun, blottet for Alt og under idelige Truslet tilbragte tre Dage og Nätter i den kvalfuldeste Tilstand, indtil der ankom et Dampskib, som optog hende og hendes to Börn, af hvilke det ene var blevet reddet af en Tjenestepige. Ogsaa Missionären Hofmeister og hans Kone ere blevne myrdede i Penda-Alai, og deres fire Börn bortförte i Fangenskab. De närmere Omständigheder herved ere ikke bekjendte, da Befolkningen der, ligesom paa de övrige Pladse, er flygtet til Skovene. Et Par chinesiske Kjöbmänd, der ere bekjendte med Egnen om Cahaian, ere afsendte for at eftespore Börnene og udfri dem af Fangenskabet. Desvärre ere disse sörgelige Efterretninger kun altfor sande; derimod har vi den Gläde at erfare, at Rygtet om Missionär Klammers Mord, som var omständelig fortalt i de japanesiske Blade, ikke har stadfästet sig. Han boede paa Tameanglajong, altsaa i umiddelbar Närhed af Arnestedet for Oprôret. Uagtet han i hele fire Uger, Dag og Nat, var truet af Mordere og idelig blev indständig opfordret til at flygte, holdt han dog med sandt christeligt Mod ud paa sin Plads, og det var et Vidunder, at han undgik sine Medbrödres Skjäbne. Den 25de Mai ankom han endelig i god Behold til Banjermassing. Ogsaa Enken efter Missionären Huppertz, der allerede tidligere, den 1ste Mai, blev myrdet tilligemed en af sine Sönner og omtrent tyve Europäere paa Kalongan, er med sine syv Börn undflyet fra Fangenskabet og ankommen til Banjermassing. Hollænderne har endnu ikke begyndt Angrebskrigen mod Oprörerne, men det er at haabe, at Opstanden vil blive energisk kvalt af Gouvernementet. Iblandt den hedenske dajakliske Befolkning i de Distrikter, som har ladet sig forföre af Muhamedanernes Lögne til at blive Gouvernementet utro, hersker der allerede en stor Modlöshed. Hele Befolkningen i disse Distrikter er flygtet til Urskovene og lider Hungersnöd, som, da Riishösten staaer for Dören, og Flygtningerne ikke tör vove sig ud for at indsamle Markernes Rigdom, sikkert vil tiltage betydelig og bortrive Mange. Saaledes höster det bedaarede Folk allerede nu Frugten af sine blodige Gjerninger. Missionärerne besträber sig for atter at samle de adspredte indfödte Christne og haaber om ikke ret lang Tid paany at kunne begynde deres Arbeide, idetmindste i Landskaberne Pulajetak, Sihong og Patei.—Til disse Sörgebudskab fra Borneo har den sidste sydafrikanske Post föiet et nyt. Missionären Rath i Damralandet, der for ikke länge siden blev morderisk overfaldet i Ovanolandet og kun reddet ved en sand Guds Styrelse, forlod den 25de Marts med sin Familie Kapstationen for at vende hjem. Ved Captainens og Mandskabets Skjödeslöshed forliste Skibet i Närheden af Hvalfiskebugten,

og Raths Hustru og fire Börn fandt deres Grav i Bølgerne. Saaledes har den rhinske Mission nu i Löbet af tre Fjerdingaar mistet atten af sine Medlemmer, som deels ere myrdede, deels omkomne paa Havet.

Africa. Atter kunne vi meddele Läserne fölgende Beretning om hvorledes vore norske Missionärer i Africa have det. "Min höire Haand smerter mig noget idag, og dette bringer mig til at erindre, at jeg nok ikke hidtil nöiere har underrettet Eder om de närmere Omstændigheder ved mit Uheld ifjor. Der havde nemlig i längere Tid vist sig endog ved höi lys Dag en Leopard i Närheden af Stationen, og en Dag bortsnappede den lige i Närheden af Husene en Kalv, som fulgte med en Ko, hvilken en Indfödt drev over Stationen; og sandsynligen havde dette Udyr oftere sneget sig omkring i det höie Gräs paa Stationen, saa det var en Guds store Naade, at ikke Olsens Smaabørn og Barnepiger vare komne til Skade. Den 14de August indfandt Udyret sig midt iblandt Kväget när Stationen og var just i Begreb med at springe paa et Ungkväg, da Hyrden opdagede det, begyndte at skrige og skrige, indtil Leoparden uvillig og grinende trak sig ind i en liden närliggende Skov. Paa Underretning herom gik jeg med 6 Indfödte hen for at jage den ud af Krattet, da vi ikke önskede dens for näre Naboskab. I Förstningen tog jeg min Stilling et godt Stykke udenfor Skoven paa et ophöiet aabent Sted, hvorfra jeg med Bösseskud kunde skyde den eller ialfald skyde efter den, paa hvilken Kant den saa end löb ud af Skoven; men uagtet Hundene opsögte og gjöede paa den, vilde den dog ikke forlade den tätte Väv af Underbusk og Gräs, men smög kun fra det ene til det andet Sted deri; Gutterne vare ogsaa noget bange for modigt at angribe den. Efterat Gutterne og Hundene saaledes länge havde ältet med den frem og tilbage i Krattet, og Solen var ved at gaae ned, opdagede vi tilsidst gjennem en aaben Plet i Skoven, hvor den i et lidet Krat under et Trä sad skjult, huggende fra Tid til anden efter Hundene, som stode og gjöede paa den, det heftigste de kunde; herpaa böd jeg Gutterne, at vi Side ved Side samlede skulde närme os henimod Stedet, indtil jeg kunde faae tage godt Sigte; men just som jeg havde taget Sigte og skulde fyre, forlod den atter sit Skjul og trak sig dybere ind i Krattet; men med det Samme spredte samtlige Gutter sig og forlode mig. Hvor jeg stod, var aabent og bart, men lige närved nedenfor mig var den tätte Väv af Græs og Snylteplanter, og pludselig märkede jeg en Bevägelse under Gräsväven; jeg anede strax, at det maatte väre Leoparden, og sögte at vige nogle Skridt tilbage, men saae ogsaa med Et, at hiin Bevägelse styrede efter mig, og for da ikke flygtende at blive greben bagfra i Nakken tog jeg aaben Stand ligemod med spändt Bösse; men den ustadige og utydelige Bevägelse under Grässet gjorde mig det umuligt at faae et hurtigt godt Sigte, hvorfor Kuglen kun plöiede en Stribe bag paa Dyrets Länd, og med det Samme Krudtrögen var väk, dukkede Leoparden frem af Gräsväven lige nedenfor mig. Med Bössen i venstre Haand sögte jeg at afparere, men den greb Bössen med sin höire Forlab, og da den sigtede mig efter Struben, sögte jeg at forekomme den ved med min Höire at gribe den ved Struben; men den var saa rask at möde med sin Kjäft, saa at jeg fik den fat i Kjæften og den mig i Haanden, og i samme Nu

udstrakte den sin venstre Forlab og satte sine Klör gjennem min Hat, og med den ene Klo gav den mig et 1½ Tommes Saar lige indtil Hjerneskallen ovenfor höire Tinding. Saaledes stode vi der sammenlänkede, og for at den ikke skulde faae träkke mig overende, sögte jeg med min höire Fod et slöt Fodfäste, men traf istedetfor fast Bund en Hule, hvilket havde til Fölge, at jeg styrte forover hovedkulds, stödende Hovedet mod noget Blödt (formodentlig Leopardens Mave) og gjorde et saa fuldständigt Kundkast, at jeg blev siddende opret,—og borte var Udyret i en Haandevending, formodentlig forskräkket ved de väldige Krumspring, det tänkte jeg gjorde paa Kneb. Naturligviis foregik dette hele Favnetag med dets Indledning og Slutningsakt i langt kortere Tid, end I ville bruge til at gjennemläse denne korte Skildring deraf. Dagen efter kom de närmestboende Stammer for at jage Leoparden, men kunde ikke finde den, og da de allerede vare paa Hjemveien, og kun nogle faa Adspredte endnu gik og søgte med vore Hunde, sprang Leoparden pludselig op af Grässet, greb en Gut i vor Tjeneste over Halsen og kastede ham til Jorden, men forlod ham, da en anden Gut og Hundene kom til. Nu angreb Hundene og 6 indfödte Gutter den, og Jagten endte med, at den sprang paa og greb den ene Guts Skjold (for ikke at komme med sin Haand udenfor Skjoldet, som gjöres af Krägbud, og saaledes udsätte den for at bides, gjennemborede han med Spydet först Skjoldet og saa Leopardens Bringe), men i det samme Nu havde den alle 6 Spyd gjennem Bringen, hvorefter Hundene og Kölleslag fuldendte Kampen. De värste og farligste Bid, jeg fik, vare bibragte af Dyrets venstre övre og nedre Hugtand; hiin trängte ind mellem Pege- og Langfingerens os metacarpi*), og denne gik ind over Tommelfingerens os metacarpi. Men begge disse Hugtänder ere netop de, som ved Kölleslag bleve sönderslaaede, saaledes som det sees paa den hjemsendte Skalle. Den af Leoparden saarede Gut var saa farligt bidt i Halsen, at vi ikke vare uden alvorlig Bekymring for hans Liv; dog kom han sig endog för jeg. Men skjönt kun ubetydelige Ar ere at see paa min Haand, har den dog endnu langtfra gjenvundet sin Kraft og Smidighed; Fingrene ere alle i sin Orden, men Haandledet er endnu noget stivt og ömt, og min värste Beskadigelse var nok en svär Forvridning af Haandledet, idet jeg styrte hovedkulds, medens min Haand var fastnaglet i Leopardens Tänder."

Amerika. Ved sidste Forsamling af Missourisynodens nordlige Distrikt gav Missionär Clöter en mundtlig Beretning over **Minnesota Missionens** Stilling. Af samme hedder det, fremgik, at Ordet paa alle Steder bliver hindret i at bäre Frugt ved Indianernes saa almindelige Drikke og Spillesyge, ved de moralsk fordærvede Handelsmänd, men isär ved deres Wellyst og Uterligheder, som efter Lägers Erklärng inden kort Tid maa bortrydde den nuvärende Slägt

Et ligesaa sörgeligt Billede udkastede Pastor Hugli af Michigan Missionen i Bethanien, dog blev ved denne Mission gjort opmärksom paa enkelte glädelige Träk f. Ex. den 110 aarige Sarahs salige Död, en gammel Hednings Daab, en ung Ægtemands christelige Forhold, men fremfor Alt at Missionär Miehler har begyndt at prädike uden Tolk,

*) D. e. imellem de Been, der fortsätte Pege- og Langfingeren i Stykket mellem Fingrene og Haandledet. (Miss.-T. Red.)

hvorved det er bleven bedre med Kirkebesøget, og endelig at man fremdeles kan have godt Haab med Hensyn til den indianske Ungdom i og om Bethanien, saafremt man kan stille Skranker for den onde Indflydelse fra uden, og der kunde erholdes en dygtigere og meer selvfornegtende Lärer ved Skolen.

Denne Missionens i det Hele taget sörgelige Tilstand var dog en Grund for Synodens Medlemmer til at opmuntre hverandre til ikke at trättes, men til med Iver og Taalmodighed at vente paa Frugten og til at indeslutte Gjerningen saa vel som dem, der arbeide ved den, i Bönnen til Herren. Gud väkke og i vore Menigheder Interesse for denne Mission, som jo ligger os saa när; menneskelig talt, tiltränger den jo visselig baade vore Gaver og vor troende Forbøn, om end Gud vil vide at udrette og den Gjerning uden os; men fordi Gud har befalet ogsaa os Missionens Gjerning, fordi det var saa deiligt at see vore Menigheder ogsaa paa den Maade takke Gud for det salige Evangelium, han har skjänket os, fordi Deeltagelsen i den Gjerning vilde bäre velsignet Frugt til Väkkelse og Troens Bestyrkelse blandt os selv, derfor lader os begynde den Gjerning i Jesu Navn.

———:0:———

Bekjendtgjørelse.

Kirkeraadet for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i America holder Møde den 14de Marts i Rock-River Prästegaard.

H. A. Preus,
Kirkeraadets Secretær.

———:0:———

Universitetsfondet.

Hovedsum		$10,999
Tegnet ved Pastor Koren i Little Iowa Menighed:		
John Aabraaten	$20	
Elling O. Ramsö	20	
Knut Gudmundsen	20	
Ole Sywertsen Sandaker	20	
Harrald Ellingsen	30	
Gudbrand Olsen	20	
Lars Haakonsen	25	
Ole N. Olsen	25	
Knud L. Bergan	20	
Alf A. Rovang	20	
Ola O. Viste	20	
Ola E. Holstad	25	
Tarje Mikkelsen	20	
Gudbrand Gudbrandsen	15	
Erik Egge	20	
Peder E. Hamre	10	
Anders Bø	10	
Roland Tobiassen	20	
Ola Bergan	20	
Elling Stöversen	15 —	385
Tidligere tegnet	2,800	
Tilsammen	3,185	
I Norway Menighed, Iowa:		
Johan Pedersen	30 —	30
Tidligere tegnet	190	
Tilsammen	220	
I Clermont Menighed, Iowa:		
Thorkel Halsteinsen	$30	
Ola E. Lien	25 —	$55
Tidligere tegnet	410	
Tilsammen	465	
I Painted Creek Menighed:		
Erik Frøslien	50	
Østen Joh. Søreim	15	
Niels Lageson	50 —	115
Tidligere tegnet	810	
Tilsammen.	925	
Tegnet ved Pastor H. A. Preus i Spring Prairie Menighed:		
Niels Olsen Havnen	$10	
Aad Knudsen Fadnes	25	
Niels Knudsen Fadnes	35 —	70
Tidligere tegnet	1,207	
Tilsammen	1,277	
I Norway Grove Menighed:		
Johannes Knudsen Grinde	30 —	30
Tidligere tegnet	870	
Tilsammen	900	
Hovedsum		$11,684

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Marts. 1860. } Redigeret af Pastor H. A. Preus. { 5te Aarg. No. 3.

Synodalforhandlinger.

(Slutning.)

Fra Synoden
for
Den norsk evangelisk lutherske Kirke i America
til
de norsk evangelisk lutherske Menigheder i Little Iowa, Springprairie, Bonnetprairie, Norway Grove og Lodi samt disse Menigheders Präster, B. Koren og H. A. Preus.

Vor her forsamlede Synode har overdraget mig at tilskrive Eder for at bevidne Eder vor Erkjendtlighed for den nidkjäre Iver og villige Opoffrelse, hvormed I, Präster som Menigheder tilsammen have virket for vore fälleds kirkelige Anliggender, nemlig ved Eders rigelige Bidrag til Universitetsfondet som og ved Eders velvillige Ydelse til Grundlæggelse af en almindelig Kirkekasse.

Idet vi takke Gud, som har vakt Lyst og Iver og tillige givet Eder Evne til saaledes at kunne virke for Hans Kirke iblandt os, have vi anseet det som en kjär Pligt for os at bevidne Eder den Glæde og Opmuntring, som vi Alle have havt af det gode Exempel, som I herved have givet i vort Kirkesamfund, og som vi haabe og ønske til Gud maa virke til Vækkelse hos Andre, saavel Enkeltmand som Menigheder, at de maatte bringes til at betänke, hvor stor Velgjerning det er af Herren, at han gav os sit Ord reent og puurt, saa de og maatte, som I saa vakkert have viist, gjöre sig en Glæde af at opfylde denne den helligste Pligt mod Gud: efter Evne at bidrage til at bevare og fremme denne Guds herligste Naadegave til os.

Vi bede derfor Gud velsigne Eders Redebonhed til Eders egen Befästelse og til hans Sandheds Udbredelse og derved rigelig lönne Eder efter sit Naadeløfte for ethvert villigt Offer for hans Evangelium; og idet vi bringe Eder Alle, Lærere som Tilhørere vor kjärlige og erkjendtlige Broderhilsen, bede vi Eder vedblive uden at trättes i den gode Gjerning, som I saa villigen have begyndt, men fremfor Alt, at I ville forene Eder med os i Bön til den gode Hyrde, at han, som af Naade samlede os her i det fremmede Land til en liden Hjord og ledte os til sit rene Ords gode Græsgange, maa alt meer og meer befæste os Alle i sin Sandhed og saaledes forene os Alle i den samme Aand paa den ene Sandheds Grund til villig og kraftig Samvirken for den rene Läres Befästelse og Bevarelse for os og vore Børn, samt til tro og freidig Kamp mod dens skjulte eller aabenbare Fiender, Gud Herren til Ære og os til Frelse og Salighed!

Det give Gud af sin Naade for Jesu Skyld Amen!

Hermed Gud befalet og hans Naades Ord.

Paa Synodens Vegne og efter dens Opdrag
Jacob Aall Ottesen.

Coonprairie Præstegaard, 18de Octbr. 1859.

Prædiken

over Epistelen paa 3die Søndag efter Paaske.

(afholdt i 1859 af Laur. Larsen.)

Bön.

Herre Gud himmelske Fader! Vi takke Dig af vore ganske Hjerter, at Di dit hellige Evangelium har ladet forkynde for os Naade og Syndsforladelse ga ske for Intet, uden vor Fortjeneste og uden vore Gjerninger! Nu bede vi T ogsaa, at Du ved din Hellig Aand vil virke i vore Hjerter en saadan oprigt Tro paa dette dit glade Budskab, at vi ikke tage det forfængeligen, leve sikre h i vor Ugudelighed og synde paa Naade, men at vi maa stedse voxe i en sand levende Taknemmelighed og Kjärlighed til Dig for al din Barmhjertighed, vor Tro maa bære Frugt i gode Gjerninger, og at vi maa leve et helligt og g deligt Levnet her og hisset i al Evighed! Det give Du, o Gud, for Jesu Chri Skyld! Amen. Fader vor osv.

1 Petr. 2, 11—21.

Tiden mellem Paaske og Pintstid har den christne Kirke altid anseet som heel sammenhængende Festtid og Glædestid, hvori Hjerterne ret kunde juble fryde sig over Frelserens Opstandelse, hvorved Døden, Syndens Sold (Rom. 23), var opslugt til Seir (1 Cor. 15, 54). Men netop i denne Tid have vi de for ogsaa desto mere Grund til at vise vor taknemmelige Glæde over hans vi underlige Frelsergjerning paa den Maade, som han alene finder Behag i, nem lig ved Lydighed, ved at efterfølge hans Fodspor, ved gode Gjerninger, ved helligt og gudeligt Levnet. Ligesom Christus opstod fra de Døde formedelst F derens Herlighed, saa skulle og vi vandre i et nyt Levnet (Rom. 6, 4); Chri Opstandelse fremstilles jo her netop som et Forbillede paa vor aandelige Opsta delse til et nyt Liv i Gud, efterat vi för have været döde i Overtrædelser (Eph. 1). Og derfor er det ogsaa, at vore Epistler i hele denne Tid give saadanne vorlige Formaninger til et helligt Liv; det er, ligesom man har tænkt sig, netop nu, naar Evangelierne om Christi fuldkomne Seir over Döden fylde Hj terne med Glæde, nu skulde de o saa være saa meget mere modtagelige for F maninger til at bringe sin Gud og Frelser et ringe Takoffer i Livet.

Saaledes see vi da ogsaa af denne Søndags Epistel, at gode Gjerni ger ere nødvendige for den Christne. Han er vistnok fri, siger Ap stelen, men han skal ikke bringe Friheden til Ondskabs Skjul, tvertimod skal h leve som en Guds Tjener. Han skal holde sig fra kjödelige Begjäringer; thi stride mod Själen, den, som hengiver sig til dem, tager Skade paa sin Sjæl, hvad hjælper det et Menneske, om han vandt den ganske Verden, men tog Sk paa sin Själ? (Matth. 16, 26). Og her maa vi da vel märke, at kjødelige Begj ringer er meget Mere, end man i Almindelighed forstaaer herved; dertil hö ikke alene Utugt, Fraadseri, Drukkenskab og Lignende, men ogsaa saadanne Ti som Stolthed, Hovmod, Egennytte, Vrede, Kiv, Nid, kort alt Ondt; thi Kjø betyder i den hellige Skrift det hele gamle Menneske, saavel Sjæl som Legem med alle de naturlige Lyster og Drifter, hvilke alle som een ere onde, alle som e ere fiendske med Gud og ikke Guds Lov underdanige. Alt Saadant, siger Ap stelen, skal den Christne holde sig fra; derimod skal hans Omgjængelse være g han skal gjøre Godt, han skal være al menneskelig Forordning underdanig Herrens Skyld, han skal ære Alle, elske Brødrene, frygte Gud, han skal taalm dig bære sin Sorg, naar han lider Uret. Derved skal han tilstoppe Munden p Hedningernes, de daarlige Menneskers, Vanvittighed, derved skulle disse, der bagtale de Christne som Misdædere, blive i Stand til formedelst deres gode Gj ninger, naar de betragte dem, at prise Gud paa Besøgelsens Dag. De Christn gode Gjerninger skulle altsaa skinne som Lys for deres Bespottere og Foragte disse skulle derved bringes til Eftertanke, omvende sig og selv blive med blan dem, der prise Gud.

Hvilke Formaninger til et helligt Liv kunne vel være stärkere end disse? dog findes gjennem den hele hellige Skrift en Mængde lignende. Hvorledes kan vel komme og sige, at de Christne, fordi de lære, at Menneskene blive salige ul

gne Gjerninger, ansee gode Gjerninger for overflødige? Hvem tør driste sig til n saa daarlig Bagtalelse som den, at den christne Lære gjør Menneskene til Misædere? Men denne Beskyldning fra Hedningernes Side er vel i vore Dage og dette Land heller ikke saa almindelig. Desværre ere der saa saare faa af de christne her, som prædike frit og aabent, uden alle Indskrænkninger og Forbeold, at Menneskene retfærdiggjøres alene af Naade for Christi Skyld uden egne Gjerninger; alle Secter udenfor den rettroende evangelisk-lutherske Kirke ere i ere eller mindre Grad Lovdrivere og søge kun Gjerningshellighed. Derfor kunne e aabenbar Vantroe heller ikke saa let faae det Indtryk, at den christne Religion kulde gjøre Menneskene til Misdædere. Nei tvertimod—Christendommen anees virkelig her i Landet i Almindelighed idetmindste for at stræve efter at gjøre Menneskene gode; de samme Vantroe, som i aandeligt Hovmod mene, at Christendommens Lære ikke passer for saa oplyste Folk som de, men alene for den uoplyste og eenfoldige Mængde, disse samme Spottere ere dog i Almindelighed saa naadige at indrømme, at Christendommen virker til denne Mængdes Forbedring, og, da det nu altid er behageligere og fordeelagtigere at leve blandt gode end blandt onde Mennesker, ere de for sin egen Fordeels Skyld ofte villige til at understøtte de christne Samfund med sin Gunst og sine Gaver.

Men medens det saaledes saavel udenfor som indenfor den christne Kirke for det Meste villig indrømmes, at Christendommen formaner og opmuntrer til, ja fordrer gode Gjerninger, saa er der desværre selv af dem, der kaldes og indbilde sig at være Christne, altfor Mange, der slet ikke vide, hvorfor og hvor strengt de fordres. Disse to Spørgsmaal maa vi derfor her, dersom vi ret skulle kunne forstaae den apostoliske Formaning i Dagens Epistel, nødvendigviis klart og bestemt besvare for os selv, og dette ville vi da her med Guds Hjælp forsøge, først ved at fremstille og gjendrive de falske Svar, som i Almindelighed gives paa disse Spørgsmaal, og dernæst ved at give de sande og rette Svar paa dem af Guds Ord.

Paa det første Spørgsmaal: Hvorfor skulle vi gjøre gode Gjerninger? er det desværre altfor almindeligt at faae til Svar: For at vi derved skulle blive salige. Men alligevel—saa underligt det end maa synes—vilde dog disse samme Mennesker, naar man spørger dem: Hvor strengt fordres gode Gjerninger? for det Meste svare, at Gud ikke regner det saa nøie, men, naar vi kun saa nogenlunde stræve at leve saa godt vi kunne, saa vil Gud dermed være fornøiet. Skjønt de altsaa mene, at deres Salighed skal komme an paa, hvorledes de have levet, saa ville de dog ikke ansee det nødvendigt at tage det saa strengt med sit Liv. De sige — og deri have de ganske Ret — at de ere ikke i Stand til at leve uden Synd; men de glemme, at Gud ikke dømmer os efter den Regel, som vi selv kunde have Lyst til at dømmes efter, men efter sit Ord, efter hvad han selv engang har sagt, at han vil fordre af os, og dette er en fuldkommen Reenhed for al Synd baade i Tanker, Ord og Gjerninger. Ja—det er ogsaa vel at mærke—det er netop med sine kjæreste Synder, sine Skjødesynder, at saadanne Mennesker ikke ville regne det saa nøie, medens de ville regne sig det til Fortjeneste, at de afholde sig fra de Synder, som netop for dem ikke have noget Tillokkende. Hvad skulle vi vel dømme om en saadan Tænkemaade? Maa den ikke selv for den naturlige Forstand vise sig som ganske usammenhængende og meningsløs? Og har den vel Spor af Lighed med Christentro? Man betragte blot nogle saadanne Menneskers Liv lidt nøiere! De mene, at deres Salighed skal komme an paa deres Liv, og dog gjøre de Synd paa Synd, som ethvert Barn kan vide er Synd: saasom bande og sværge, lyve, bedrage, tale ondt om Næsten osv. O hvad Haab, hvad Tryghed kunne dog saadanne Mennesker have for Evigheden! Hvorledes kunne de være rolige for Døden, som dog hvert Øieblik kan ramme dem? Umuligt—de have intet trygt Haab, de have ingen vis Tillid; de tænke: maaskee Gud dog være os naadig, men ud over dette Maaske komme de ikke, en saadan Tro, som den sande Christne har, nemlig en Bestandighed i det, der haabes, og en fast Overbeviisning om det, der ikke sees (Ebr. 11, 1), en saadan Tro bliver dem stedse fremmed, de bespotte den Christne, fordi han føler sig vis paa sin Frelse. Derimod søge de gjerne at trøste sig med, at de i sin sidste Stund skulle faae bedre Tanker og Følelser i sit Hjerte, end de ellers i Livet plei-

ede at have; vi blive vel ikke saa raskt bortrykkede, tænke de, og —: det har god Tid, den Tid den Sorg. O hvor frygteligt ville ikke de Fleste af disse Letsindige ved sit Livs Ende føle sig skuffede! Selv om Gud giver dem et saadant Endeligt, at der kunde være nogen Tid og Anledning til Betænkning, selv om ikke Slægtninge og Venner paa Dødsleiet søge at bestyrke dem i det forfængelige Haab, som selv de allersvageste Syge saa gjerne ville nære, at Sygdommen ikke er til Døden, selv om de da ogsaa have Nogen hos sig, der sandt og eenfoldigt kan foreholde dem Livets Ord, saa skulle de dog erfare, at det Hjerte, som saa længe har trællet under Syndens Aag, nu har mindre Kraft end nogensinde før til at vende om og tro paa ham, som forlader Synder, og at det svage Haab, som før har boet derinde, mere og mere viger Pladsen for en forfærdelig Fortvivlelse. Saaledes svare Verdens Børn paa de Spørgsmaal, hvorfor og hvor strengt gode Gjerninger fordres af os, og saa liden Fred, saa liden Trøst i Liv og Død give deres falske Indbildninger dem, medens de efter Døden gaae hen til Pinens Sted, hvor det er for seent at angre sin Daarlighed. O hvor Mange af Eder, mine Tilhørere, er der vel, som i dette Billede kjende sin egen Sjæls Tilstand igjen? Uvisselig mere end Een, skjønt I Alle ville kalde Eder Christne; og endnu Flere af Eder vilde maaskee føle sig trufne i sin Samvittighed af det Ord, som her er talet, hvis der ikke ved den christelige Gudstjeneste ogsaa vare Saadanne tilstede, som sladre, sove eller opfylde sit Sind med fremmede Tanker.

Hvor langt anderledes, hvor himmelvidt forskjellig fra hiin løse verdslige Tænkemaade er dog ikke den hellige Skrifts Svar paa hiint Hvorfor? og Hvor strengt? Det er ikke for derved at blive salige, at vi skulle føre et helligt og gudeligt Levnet, og dog fordrer Gud dette saa strengt, at hver den, der vil vedblive at gjøre saadan Synd, som han veed er Synd, nødvendig maa blive fordømt. Altsaa til Salighed ere vore gode Gjerninger ikke nødvendige, men dog kan den umulig blive salig, som ikke omvender sig paa en saadan Maade, at han afstaaer fra forsætlig Synd eller, som den i vore Lærebøger kaldes, Ondskabssynd. Ondskabssynd er al den Synd, som vi begaae med Vidende, Villie og Velbehag, og den fordømmer alle sine Elskere, paa denne Synd anvendes med Rette det Ord af Apostelen, at hver den, som gjør den, er af Djævelen (1 Joh. 3, 8). Og nu kan vel Ingen, som har endog kun den allerringeste christelige Oplysning, Andet end vide, at det i de ti Bud er forbudt at bande og sværge, lyve, bedrage, bagtale osv.; altsaa maa Enhver, som begaaer disse Synder, virkelig gjøre dem med Vidende og Villie, ja vi kunne sige: med Velbehag; thi, naar han ikke vil afstaae fra de Ting, som han dog klart maa vide, at Gud har forbudt, saa maa det være, fordi han har Velbehag i dem, fordi de ere ham kjære. Saadan er altsaa Sandheden, som Gud i sit Ord har aabenbaret: Dersom Du end kan sige med Dig selv som Paulus: "Jeg veed Intet med mig selv," dersom Du end altsaa virkelig aldrig med Vidende og Villie gjør Noget, som er ondt, saa maa Du dog ikke tro, at Du derved, af denne Grund, for dette dit Livs Skyld bliver salig; men dersom Du derimod maa tilstaae, at Du stedse vedbliver at gjøre Saadant, som Du veed er Synd — lad det end være, hvad Du kalder sjeldent eller i Smaating —, saa maa Du være ligesaa vis paa, at Guds Vrede bliver over Dig og fordømmer Dig, indtil Du omvender Dig paa en saadan Maade, at Du afstaaer fra slig Synd. Thi det er kun Skrøbelighedssynd, som ikke kan fordømme Guds Børn, ikke fordi at ikke ogsaa den fortjener Fordømmelse, men fordi deres Samfund med Christus befrier dem fra Fordømmelsen for denne Slags Synd, og Skrøbelighedssynd er kun den Synd, som vi begaae imod vor Villie og uden vort Vidende. Vistnok ere de, som elske Synden, saare tilbøielige til at misforstaae denne Forskiel, de ville Alle gjerne mene, at de synde imod sin Villie. Men Saadanne svarer jeg i Herrens Navn: Gud lader sig ikke spotte; Forskjellen er Dig tydelig nok forklaret, forvræng ikke Ordene efter dit eget onde Hjertes Behag, tag dem, som de staae, og prøv saa Dig selv, om Du ikke godt veed, at mange Synder, som Du daglig begaaer, ere af Gud forbudte; erkjend da, at Du gjør dem, fordi Du vil det, fordi Du har Lyst til dem, fordi Du har Velbehag i dem; tilstaae, at de altsaa ere Ondskabssynder, at Du, naar Du gjør dem, viser, at Du er af Djævelen, og at de altsaa fordømme Dig. Eller vil Du det ikke, er

Du for stolt til at böie Dig under Guds Ord, har Djævelen faaet indbildt Dig, at det ikke er saa farligt, som Præsten siger, skjønt Præsten ikke taler sine egne Ord, men Guds, saa skal Du dog engang, naar Herren kommer for at dömme, blive nødt til at böie din haarde Hals og adlyde Fordømmelsens Ord, der sender Dig til Helvede, fordi Du her ikke kjendte din Besøgelses Tid.

Men hvorledes kan dette være muligt? Er dog ikke dette ganske urimeligt, at Gud Fordring til de Christne skulde väre saa streng, og at dog et saadant Liv ikke skulde hjælpe dem det allerringeste til Salighed? at en eneste forsätlig Synd skulde väre nok til at fordömme et Menneske, og at dog selv det Menneske, der ganske kunde afholde sig fra enhver Ondskabssynd, ikke derved skulde kunne fortjene den allermindste Deel af Saligheden? Det naturlige Menneske tänker som saa: skal jeg saa strengt forpligtes til gode Gjerninger, saa vil jeg ogsaa have nogen Ære og Fortjeneste og Lön derfor; faaer jeg derimod ingen Løn eller Fortjeneste for mine gode Gjerninger, saa vil jeg heller ikke gjøre dem. Men saa urimeligt som det, vi ovenfor have lärt, altsaa end er for den naturlige Forstand, saa vist og fast maa det staae for den christne Tro, da det netop hører til Christendommens Grundlærdomme: Den Christne er ikke som Verdens Barn uvis om sin Salighed, og er han det undertiden, saa er det Anfegtelser, hvori Djævelen, Verden og hans Kjöd bringer ham. Men saadan Visbed kunde han ikke have, dersom Saligheden skulde komme an paa en saa skrøbelig og usikker Ting som hans egen Hellighed og Gudelighed. Nei—"han veed, paa hvem hans Tro er sat," han har en langt fastere Grundvold for sin Tillid; thi han troer, at alene hans Herres Jesu Christi hellige og dyrebare Blod har renset ham fra al Synd (1 Joh. 1, 7) d. e. kiöbt ham Syndernes Forladelse, evigt Liv og Salighed. Dette Offerblod anseer han for fuldkommen kraftigt til at sone ud al Verdens Synd, han kan ikke ville forkrænke Christi Ære og hans Forsonings Kraft ved at mene, at noget Andet og Mere skulde behöves til at forløse Menneskene, og allermindst kan han være saa daarlig at mene, at hans egne Gjerninger skulde kunne väre dette Andet og Mere. Men paa den anden Side er det ham ligesaa umuligt at troe, at fordi hans Gjerninger ikke kunne hjælpe ham og ikke behöves til hans Salighed, saa skulde han kunne synde frisktvæk, saa meget som hans gamle Adam lystede. Hiin Tro paa Syndernes Forladelse for Christi Skyld skaber i ham et nyt Liv; i denne Tro er han gienfødt d. e. hans Hjertes Tilstand er forandret, i Forstanden er der kommet et nyt Lys, og i Villien en ny Kraft, Lyst og Längsel. Den, der troer, han vil ikke synde, han afstaaer altsaa fra al saadan Synd, som han kan vide er Synd, og han er hjertelig bedrövet over, at han endnu uden sit Vidende og mod sin Villie synder saa meget. Derfor kan Apostelen sige, at hver den, som er födt af Gud, gjör ikke Synd, fordi hans Säd bliver i ham, og han kan ikke synde, fordi han er født af Gud (1 Joh. 3, 9), og det uagtet han kort iforveien (1, 8) har sagt: Dersom vi sige, vi ikke have Synd, bedrage vi os selv, og Sandheden er ikke i os. Ja visselig — Synd har den christne, selv hans bedste Handlinger ere besmittede; men hans Tro driver ham til at kjämpe mod Synden, med Vidende, Villie og Velbehag begaaer han den ikke, fordi han elsker Gud, som elskede ham først, fordi han gjerne vil bringe Gud et ringe Takoffer for sin dyrekiöbte Frelse ved Jesus Christus.

Saaledes altsaa svarer Sandhedens Ord paa Spörgsmaalet om, hvorfor og hvor strengt gode Gjerninger fordres af den Christne. Ingen egen Fortjeneste kan vindes, men dog kan heller ingen forsætlig og vitterlig Synd taales! O maatte ret Mange alvorlig betänke dette, saa at de virkelig kunde blive værdige det Navn, som i Skriften tillægges de Christne, nemlig Hellige! Betragt dog kun ret alvorlig, hvor strengt Ordet lyder paa saa mange Steder i Skriften! "Vide I ikke, at de Uretfärdige ikke skulle arve Guds Rige? Farer ikke vild, hverken Skjörlevnere, ei heller Afgudsdyrkere, ei heller Horkarle, ei heller Blödagtige, ei heller de, som synde mod Naturen, ei heller Tyve, ei heller Gjerrige, ei heller Drankere, ei heller Skjendegjeste, ei heller Rövere skulle arve Guds Rige" (1 Cor. 6, 9. 10). "Dette maa I vide, at ingen Skjörlevner eller Ureen eller Gjerrig, hvilken er en Afgudsdyrker, har Arv i Christi og Guds Rige" (Eph. 5, 5). "Vandrer i Aanden, saa skulle I ikke fuldkomme

Kjödets Begjäring. . . . . . Men Kjödets Gjerninger ere aabenbare, saasom Hor, Skjörlevnet, Ureenhed, Uterlighed, Afgudsdyrkelse, Troldom, Fiendskaber, Kiv, Nid, Vrede, Trätte, Tvedragt, Partier, Avind, Mord, Drukkenskab, Fraadseri og deslige; om hvilket jeg forud siger Eder, ligesom jeg og for har sagt, at de, som gjøre Saadant, skulle ikke arve Guds Rige. Men Aandens Frugt er Kjærlighed, Gläde, Fred, Langmodighed, Mildhed, Godhed, Trofasthed, Sagtmodighed, Afholdenhed" (Gal. 5, 16. 19—22). Foruden disse Steder kunde endnu en utallig Mängde anføres; men disse maa idag väre nok. Betragt kun, kjäre Venner, hvorledes det ved alle de Synder, som her opregnes, overalt gjentages, at de ville udelukke os fra Guds Rige! og tänk nöie over ved hver enkelt Synd, om ikke ogsaa Du begaaer den, og ved hver enkelt Aandens Frugt, som her opregnes, om den findes hos Dig! Bliver Du ved denne Selvprøvelse til Skamme, saa vend om til din Gud, annam midt i din Syndesorg Evangeliet om Jesu Forløsning, og Du vil i Troen derpaa af Gud faae Kraft til at vandre i et nyt Levnet. Da vil Jesu Opstandelse virkelig blive for Dig, hvad den skal, da har Du rettelig benyttet denne Kirkens Glädestid. O hertil giv Du os, o Gud, ved din Hellig Aand Naade for Jesu Christi Skyld! Amen.

———:o:———

Uddrag af Forhandlingerne

ved den fri evangelisk-lutherske Conferents i Fort-Wayne, Indiana fra 14de til 20de Juli 1859.

(Oversat og indsendt af Jacob Aall Ottesen).

Om 14de Artikel af Augsb. Confession.

Henved 80 Deeltagere fremmödte og optoges som Medlemmer Störstedelen var af Missourisynoden, nogle Faa fra Ohiosynoden og Generalsynoden, Een fra vor Synode og Een, som ikke tilhörer nogen Synode.

Da baade Präsidenten og Vicepräsidenten fra forrige Aars Møde var fraværende, aabnede Stedets Präst, Professor Dr. Sihler, Mödet med den sædvanlige Andagt.

Til Präsident valgtes derpaa Conrector Schieck, til Vicepräsident Pastor Ottesen, til Secretairer Prästerne Schwan og Lindemann.

Först udtrykte Forsamlingen sin hjertelige Bedrövelse over at Prof. Walther, som havde givet förste Stöd til disse frie Conferentser, og ved hvem Gud Herren havde ladet dem tilflyde saa mangen Velsignelse, var ved en Halsesygdom blevet forhindret fra denne Gang at deeltage i Forhandlingerne, og udtalte tillige det Önske, at det maatte behage Gud igjen at helbrede og endnu länge opholde for sin Kirke dette herlige Redskab.

Derpaa blev 14de Artikel af den Augsb. Confession forelästt, og man enedes om at behandle 1) Titel og Overskrift, 2) om den i denne Artikel forudsatte Nödvendighed af det offentlige Prädikeembede, 3) Embedets Indbegreb*) (eller Udsträkning). 4) om Embedets Bärere.

1) Med Hensyn til Overskriften bemærkedes, hvorledes en Sammenligning af Overskriften til denne Artikel med den til 5te hjälper til en rigtig Forstaaelse af begge Artikler. Ved Artikel 5 lyder nemlig Overskriften saa: "om Prädikeembedet," og denne Artikel er sat imod Gjendöberne, som nägte, at Gud giver den hellige Aand ved det udvortes Ord. Allerede deraf viser det sig, at ved Udtrykket 'Prädikeembede''

*) Tydsk Befugniß ɔ: hvad der hörer med dertil: nemlig at prädike, döbe &c. J. A. O.

forstaaes det udvortes Ord. Det samme fremgaaer ogsaa af det Sted i Schwabacher-Artiklene, som har lagt til Grund for 5te Art. af Augsb. Confession, hvor det hedder: "Til Erholdelsen af saadan Tro, eller for at give os Mennesker den, har Gud indsat Prädikeembedet eller det mundtlige Ord, nemlig Evangeliet, ved hvilket han lader forkynde saadan Tro, og dens Magt, Nytte og Frugt og giver ogsaa derved som ved et Middel, Troen med den hellige Aand, naar og hvor han vil. Ellers er der intet Middel eller Vei til at bekomme Troen." Hvo kan vel her ved "Prädikeembede" forstaae Prästembedet, da der udtrykkelig siges, at dermed menes "det mundtlige Ord" eller "Evangeliet," nemlig forsaavidt det gaaer i Gang og Svang? Af alt dette fremgaaer uimodsigelig, at i 5te Art. er ikke Talen om Prädikeembedet in concreto ɔ: om Præstembedet, men om Prädikeembedet in abstracto ɔ: om Forvaltningen af Naademidlerne i Almindelighed afseet fra Forvalterne deraf.

I vor 14de Art derimod lyder Overskriften "De ordine ecclesiastico" (om den geistlige eller kirkelige Embedsstand) eller "om Kirkeregimentet." Dette gaaer paa Personerne. Denne Artikel vil altsaa vise, hvorledes nu ogsaa Naademidlerne, om hvis Forvaltning 5te Art. har talt slethen eller i Almindelighed, skal ved säregne Personer i et säreget Embede, nemlig det offentlige Prädikeembede eller Prästembedet, gaae offentlig i Svang, og hvorledes derved Guds Kirke skal regieres.

Vil man fremdeles tage Hensyn til den Augsb. Conf s Artiklers Fölge i deres Orden overhovedet, saa er vel at märke, at förft foredrager Bekjen elsen Läsen om Naademidlerne, som skal forvaltes, dernäst Läsen om Kirken, hvem disse Midler og deres Forvaltning nærmest og umiddelbar er overdraget, og efter alt dette handler den först om det Embede, hvorved den offentlige Forvaltning af disse skal skee.

Resultatet af denne Udvikling blev derpaa tilslut sammenfattet i fölgende Sats, som alle Tilstedeværende tilstemte:

"Conferentien erkjender af Sammenligning mellem 14de Artikels Overskrift saavel i den tydske som latinske Text med 5te Art.s Overskrift, at 5te Art. handler om Naademidlernes Forvaltning i Almindelighed (da vistnok Prädikeembedet i snävrere Forstand er medindbefattet i Indstiftelsen af Evangeliet som mundtligt Ord), men at der i 14de Artikel tales om Prädikeembedet i snävrere Forstand eller Prästembedet.

2) Med Hensyn til det andet Punkt, nemlig om Prædikeembedets Nödvendighed blev der bemärket: Naar det i denne Art. hedder "at Ingen skal läre offentlig i Kirken uden ordentligt Kald," saa forstaaes af sig selv, at dermed er forudsat, at der i Kirken stedse skal läres i ordentligt Kald, deri ligger altsaa et Vidnesbyrd om Nödvendigheden af Prädikeembedet eller Prästeembedet. Hvorfra denne Nödvendighed kommer, eller af hvad Slags den er, bliver vistnok ikke udtalt her. Der kan imidlertid ikke väre nogen Tvivl om, at jo vore Bekjendere have anseet Oprettelsen af det offentlige Prädikeembede ikke blot for moralsk nödvendig, men at de paastaae Nödvendigheden deraf, fordi de af Guds Ord vare forvissede i Troen om, at Gud Herren selv har stiftet dette Embede, og at det er Hans udtalte Villie og hellige Ordning, at det skal fremdeles bestaae indtil Dagenes Ende.

Denne deres Tro have vore Fädre ogsaa udtalt tydelig paa mange Steder i vore Bekjendelser. Allerede ved Art 5, hvor de bekjende Indsättelsen af Prädikeembedet in abstracto (ɔ: Evangeliet eller det mundtlige Ord), og i Apologiens 13de Artikel, hvor de sige om dette Prædikeembede "Gud har indsat og befalet det," er det efter deres Anskuelse en Sag, som ganske forstaaes af sig selv, at ogsaa Udövelsen af dette Embede ved säregne offentlige Bärere deraf er indsat af Gud. Men de udsige dette og med de tydeligste Ord, idet de ogsaa om Prädikeembede in concreto (ɔ: Prästeembedet) sige i den 13de Art. af Apologien: "Thi Kirken har Guds Befaling, at den skal beskikke Prädikanter og Diaconer;" og idet de af denne Aarsag jo endog ville tillade, at Ordinationen kaldes et Sacrament, uagtet de derhos er langt fra at holde denne Handling og navnlig den dermed forbundne Brug af Haandspaalæggelse for meer end en kirkelig Ceremoni, hvad Anhanget til Schmalkaldiske Artikler og de angjäldende Ord i Apologien selv viser, naar det hedder: "Men hvis man vil kalde Ordenens Sacrament et Sacrament om Prädikeembedet og Evangeliet, saa var det ingen Vanskelighed ved at kalde Ordinationen et Sacrament."

Spörger man videre, hvad de da egentlig har forstaaet under den Befaling, som Kirken har til at beskikke Kirketjenere, saa kan man see Svar herpaa i Stedet i Anhanget "Om Pavens Magt" "at Prädikeembedet kommer af det almindelige Apostelkald". Vore Bekjendere tænkte altsaa aldeles ikke paa et ceremonial-lovligt Bud, men forstod heller ikke ved "Befaling" om det, at Gud Herren blot havde ladet sin Villie heri skutte og märke, men "Befalingen," som de mene er aabenbar Math. 28: "Gaaer ud i al Verden". Thi her staaer 1) Det Bud at bringe al Verden Evangeliet tilligemed Sakramentet, 2) er denne Befaling ikke blot udtalt i Almindelighed, men ogsaa Udövelsen deraf overdraget säregne dertil udsondrede Personer, som et säreget Kald, 3) befales og forjättes her, at det skal blive saa indtil Dagenes Ende; 4) befales det derfor de daværende förste Indehavere af dette Embede at lære de Troende at holde Alt hvad Herren havde budet dem, og altsaa ogsaa dette Stykke, at Evangeliet skal forkyndes offentlig ved dertil särlig kaldede Personer.

Summen af denne Samtale blev derpaa tilslut sammenfattet i fölgende Sats, som Forsamlingen eenstemmig antog:

"Idet den 14de Artikel paa Skriftens Grund forkaster Svärmernes Vildfarelse, at det offentlige Embede kan vilkaarligen forvaltes uden bestemt Kald, bekjender den netop dermed, at ifölge Skriften skulle kun ordentlig Kaldede forvalte det offentlige Embede, og lärer dermed Nödvendigheden af Prästeembedet."

Andet Möde.

Conferentsen gik derpaa over til No. 3 om det offentlige Prästeembedes Indbegreb.

Derom hedder det her i 14de Art. "offentlig i Kirken at läre eller prädike eller räkke Sakramentet." Saa spörges först, hvad menes het ved Udtrykket "offentlig i Kirken"? Efter längere Samtale erkjendte Conferentsen, at der ikke blot läres offentlig da, naar dette skeer i en

offentlig ɔ: forud tilsagt Forsamling, hvor Hver som vil har Adgang, men stedse da, naar Nogen forvalter Naademidlerne *) ifölge overdraget Myndighed ligeoverfor Kirken, ligesom det f. Ex. er en offentlig Udövelse af Embedet, naar Prästen döber i Privathuse, holder Sygecommunion og lignende.

Vilde man endnu tilföie til Forklaringen den formildende Aarsag til saadan Overdragelse og Beskaffenheden af de overdragne Forretninger, saa maatte man sige: Da lärer En offentlig i Kirken, naar han i Kirken, det er: der, hvor der foruden ham er andre Christne, udöver det aandelige Prästedömmes Rettigheder og Goder ikke privat, det er for sin egen Person, men forvalter dem offentlig (publice), det er i offentligt Embede paa Fällesskabets Vegne**). Hvo, som gjör dette uden at have erholdt Ret dertil ved ordentligt Kald, han forkastes af 14de Artikel.

Man kan derfor for at tale tydeligt, til samme Tid betjene sig i denne Sag af begge Udtryk: "i offentligt Embede" og paa "Fällesskabets Vegne". Thi det förste Udtryk er rettet mod Svärmere, det andet mod Romanisterne.

Conferentsen udtrykte derpaa sin eenstemmige Overbeviisning med Hensyn til det her Udtalte i fölgende Sats:

"Naar det hedder i 14de Art., "at Ingen maa i Kirken offentlig läre" ꝛc., saa menes derved, at Ingen skal udöve det aandelige Prästedömmes Rettigheder i offentligt Embede paa Fällesskabets Vegne uden ordentlig Kald".

Tredie Möde.

Naar det var udtalt, at det egentlig ikke er andet end Menighedens Goder og Rettigheder, som forvalles i det offentlige Prädikeembede, saa tänkte man sig den Indvending: Läre og Praxis synes dog da at staae i Modsigelse, naar man paa den ene Side vel bekjender og lärer, at alle Rettigheder, som gives i Kirken, tilhörer Menigheden, men paa den anden Side dog strengt holder paa, at den offentlige Prädiken og Sakramentforvaltning og lignende kun skal skee ved Pastorer, overdrager denne Examination, Ordination og Andet ja selv lader vigtige Menighedsrettigheder udöve af Synoder.

Hertil blev svaret: Et er at have en Ret og et Andet er at bruge den viselig og i ret Orden. Der gives da guddommelige og menneskelige Ordninger. En guddommelig Ordning er det nu, at der, hvor flere Christne ere i et Fällesskab, den offentlige Forhandlen af Ordet og Sakramenterne skeer ved särlig kaldede Personer. Den samme Gud har altsaa i dette Tilfälde givet Retten og tillige foreskrevet Udövelsen af denne Ret. Derfor kan her ikke väre Tale om nogen Modsigelser. Menneskelige Ordninger derimod have, forsaavidt de ere gode, sin Rod deri, at det skal gaae ärligt og ordentligt til i Kirken. Dertil hörer da og følger af Sagens Natur, at man f. Ex. overdrager Examination og Ordination til Kirketjenerne, som de dertil Dygtige og som Menighe-

*) ɔ: Ordet eller Sacramenterne. O.

**) Tydsk: von Gemeinschaftswegen. O.

dens Organer. Dertil hörer fremdeles den Orden og Maade, hvorpaa forskjellige Menigheder kunne iværksætte ogsaa i det Udvortes den af Gud befalede Enighed f. Ex. ved Sammenslutning til en Synode, Landskirke og lignende. Hvor nu saadan Synode bestaaer, hvor de enkelte deri indtraadte Menigheder frivillig have overdraget Synoden Udövelsen af visse Rettigheder, saa er det ikke Modsigelse, men Ret, naar den overdragne Myndighed ogsaa udöves af saadan Synode.

Derpaa gik man over til nærmere at bestemme, hvad der var indbefattet i det offentlige Prædikeembede og hvad der var udelukket derfra. Der omtaltes, at foruden den egentlige Forvaltning af Ordet i Prädiken og af Sakramenternes Administration, hörer uden Tvivl ogsaa den offentlige Bön, Formaning og Haandhävelse af det guddommelige Ord til Bestyrelse af Menighedsmöder med dertil. Ikke indbefattet heri, meget meer ved Oprettelsen af det offentlige Embede er og bliver fornemmelig Fölgende hjemfalden til de enkelte Christnes aandelige Prästedömme:

a) Den private eller huuslige Brug af det guddommelige Ord, saaledes som f. Ex. den lille Catechismus saa vakkert bekjender i Overskrifterne: "hvorledes en Huusfader skal undervise sit Tyende".

b) Den gjensidige Underholdning og Tröst af og efter Guds Ord iblandt christelige Brödre (Schmalkaldiske Art. III, 4).

c) Nödsfald (Traktat om Biskoppernes Magt).

d) Forkyndelse af Ordet iblandt Ikkechristne (efter 14de Art. selv hvor udtrykkelig den Indskränkning gjöres, at Ingen skal läre offentlig i Kirken uden ordentlig Kald).

Fjerde Möde.

Conferentsen gjenoptog Behandlingen af disse 4 Punkter, som fremfor andre hjemfalde de enkelte Christnes aandelige Prästedömme og ikke ere indbefattede i det offentlige Embedes Indbegreb, og udviklede nærmere med Hensyn til b), hvor vidt Ret til gjensidig broderlig Formaning kunde udsträkkes, uden at gjöre Indgreb i det offentlige Prädikeembedes Rettigheder.

Man kunde vistnok ikke, hedte det her, allerede paa Forhaand i faststille Grändserne i alle enkelte Stykker saa nöie, at enhver Udskejelse til hvilkensomhelst Side blev gjort umulig. Meget meer maatte Meget heri henvises til den derhen hörende Casuistik*). Men efter 18d. Art: maa det fastholdes at Sammenkomster i dette Öiemed ikke ere offentlige**) i forhen anförte Forstand og at Opbyggelsen virkelig en mutuals: gjensidig, at altsaa ikke en Person opkaster sig som Lärer, eller antager af de Andre een midlertidig Opfordring, som dog ikke var noget ordentligt Kald til en Hjelpetjeneste for det offentlige Prädikeembede, men at det dog väsentlig er og bliver en gjensidig fri Underholdning.

*) ɔ: som behandler de enkelte Omstændigheder i hvert säreget Tilfälde. O.

**) offentlig betyder ikke blot at Forsamlingen er forud tilsagt, og saa at Enhver som vil har Adgang, men tillige, at Nogen optræder som med overdragen Ret i Alles Sted paa Alles Vegne, som "Lærer for Alle og over Alle", saa de Andre høre og tie og lade sig straffe, formane og belære af den eller de Enkelte, som saaledes opkaste sig til at väre de Andres Lærer.

J. A. O.

som fremdeles ikke unddrager sig Præstens Opsigt, end sige sætter sig i Stedet for eller endog i Opposition mod den offentlige Gudstjeneste og den embedsmæssige Sjælesorg.

Til c.) om Nødsfald, blev henviist til Stedet i Schmalk. Art. "Ligesom da i Nødsfald, ogsaa en slet og ret Lægmand kan absolvere en Anden og blive hans Sognepræst ligesom St. Augustin fortæller". I det vor Bekjendelse her bevidner, at i Nødsfald ogsaa en Lægmand kan døbe, absolvere og for saadant enkelt Tilfælde handle for en Præst, saa bekjender den derved aabenbar, at de Forretninger, som Præsteembedet offentlig udøver, er ingen andre end væsentlig det aandelige Præstedømmes Forretninger. Af Nødsfald sees det og særdeles klart, hvor Retten til disse Ting oprindelig ligger, nemlig i det aandelige Præstedømme. Nød kunde nemlig ingen Ret give, men kun bryde den Ordning, hvori ellers dette skulde bruges. Ligesom den Fader, som ikke kan faae fat paa en Kirkens Tjener og i Nøden selv døber sit Barn, ikke just nu først ved Nøden erholder saadan Ret, men meget meer forvolder her selv og med Rette sin oprindelige Ret til at døbe.

d) Om Forkyndelse af Ordet blandt Ikkechristne gjordes følgende oplysende Bemærkninger: Da der til den offentlige Forkyndelse af Ordet kun da kræves et særeget Kald, naar det skal skee i Kirken, det er der, hvor allerede et Fællesskab af Christne er forhaanden, fordi da øves en Gjerning, hvortil alle Troende oprindelig har Ret, som efter guddommelig Ordning Ingen altsaa selv maa anmasse sig i de Andres Sted, saa følger heraf, at til Forkyndelse af Ordet blandt Ikkechristne har enhver Christen, hvem Gud fører iblandt dem, Ret ja Pligt ifølge sin Daab selv uden særeget Kald. Det er derfor ingenlunde nødvendigt, ja stemmer ikke engang med den rene Lære om Kaldet, at Hedningebudskab allerede forud skulde ligesom kaldede Kirketjenere ordineres, da Ordination uden forudgaaende Kald ikke har nogen ret Mening og til at kalde en Præst for Andre, som hverken begjære det eller forstaae noget derpaa, dertil har Ingen Ret. Naar derfor de saakaldte Missionærer eller Evangelister selv gaae hen paa andre Christnes Bøn og Opmuntring og under deres Forbøn og Velsignelse, (thi en saadan Udsendelse er naturligviis ikke at forkaste) og prædike Evangeliet i hedenske Lande, saa handle de i dette Tilfælde ikke som kaldede Kirketjenere, men som almindelige Christne, og forvalte deres eget Præstedømme, saalænge indtil ved deres Ord en liden Hob Troende have samlet sig, som da ordentlig kalder dem.

Nogle Bemærkninger hertil. (af J. A. O.

Naar jeg her meddeler ovenstaaende Uddrag af den fri Evang. Luth. Conferents's Forhandlinger over 14de Artikel af Augsb. Conf., hvor jeg haaber, at Læseren atter vil see Sandhedens Belærelse i denne Sag, som netop i denne Tid er et af de brændende Spørgsmaal iblandt os eller nærmest ligeoverfor vore Modstandere, der, hvormeget de end ellers indbyrdes ere uenige, der ligesom Herodes og Pilatus enes i dette Ene at stride mod os, naar vi forfægte Sandheden, vil jeg anføre nogle flere Vidnesbyrd, som jeg denne Gang skal hente af Fiendernes egen Leir — for ikke at sige fra deres Hovedkvarteer, nemlig fra Pastor Rasmus-

sens egen Kirketidende, hvor jeg tillige skal have den Fordeel, at hans Venner ikke skal klage over "Fordreielsen" af Fädrenes Ord.

Saaledes läses i P. A. Rasmussens "Kirkelig Tidende" for Decb. 1859, Side 266 §12: "Heraf fölger imidlertid ikke i ringeste Maade, at det, som efter sit Väsen er alle troende Christnes Kald, nu ogsaa paa samme Maade skal udöves af Alle. Tvertimod netop, fordi Alle have det Kald at forkynde Christus og hans Dyder, der har frelst os fra Mörket, netop derfor tör ikke den Enkelte vilkaarligt tiltage sig selv dette offentligt for Menigheden, men har at afvente särligt Valg eller Kald dertil, ligesom ogsaa den troende Menighed ordentligviis holder det for sin Pligt at sörge for saadant Valg eller Kald" (af Dr. Harleß's Satser om Kirke og Embede efter Luthers Läre).

Videre hedder det samme Side i Rasmussens "Kirkl. Tidende": "Luthers Skrivelse til Staden Pragş Borgemester, Raad etc. Walchs Udgave X 1857 f". Dog alt dette have vi alene sagt om alle Christnes fälleds Ret og Magt. Thi efterdi alle de Ting, som vi hidtil have opregnet, og hvis Rigtighed vi have beviist og beviist, skulde väre fälleds for alle Christne, saa vil det ikke sömme sig for en Enkelt af sig selv at tränge sig frem og tilegne sig det, som tilhörer Alle*). — — — Men Fälledsskabets Ret fordrer, at En eller saa Mange, som Menigheden behager, blive udvalgte og antagne til offentligen at forrette disse Embeder i alle deres Sted og Navn, som indehave samme Ret, paa det at der ikke skal blive en afskyelig Uorden blandt Guds Folk og blive et Babylon ud af den Kirke, hvori alle Ting skulle gaae ärligt og ordentligt for sig, som Apostlen lärer 1 Cor. 14, 40. Der er en stor Forskjel mellem at En udförer en fälledsRet efter Menighedens Befaling, og at En benytter sig af samme Ret i Nödstilfälde. I en Menighed, hvor Retten er fri for Enhver, skal Ingen tiltage sig den uden den hele Menigheds Villie og Valg, men i Nödstilfælde kan Enhver, som vil, benytte sig af den". Er det ikke märkeligt, at Pastor Rasmussen selv anförer disse Ord!

Fremdeles läses i Rs. "Kirkl. Tidende" paa fölgende Side § 13 af samme Dr. Harleß: "Ligesaalidt fölger det af det fra Menigheden udgaaende Kald til det Embede, som prädiker Forsoningen, at dette Embede er en blot Menigheds-Tjeneste, en Menigheds-Anordning, en Menigheds Fuldmagt; tvertimod just, fordi den troende Menighed anseer denne Tjeneste for at väre en Indstiftelse, Anordning og Fuldmagt af Christus, som ved sit Ord og sit Ords Tjeneste grunder, opbygger og opholder sin Christenhed, just derfor kalder den til dette Embede". Derpaa anföres et Stykke af Luthers Epistelpräken paa 10de Sønd. eft. Trin. Walch XII S. 1091 af Erlang Udg. Side 219, som Läseren kan eftersee i Postillen, Madison Udgave 2den Deel S. 431 f. . . . . der meddeles kun lidt deraf: "Som det dengang var indrettet i Kirken, saaledes gives der og nutildags ordnede og forskjellige Embeder, Sognepräster, Prädikantere etc. . . . Disse Embeder skulle og kunne ikke forret-

*) anfört af mig Side 69 Mndst. No. 5 1859.

tes ifläng af Alle, som ere Christne, men alene af dem, som ere dertil befalede(!!!) Christus er Herren, hvem Embederne tilhöre,*) og som anordner og opholder dem, Gud giver sine Kræfter og den Hellig-Aand sine Gaver dertil. Af Luthers Skrift om Concilierne og Kirkerne: Walch XIII S 2,791 Erl. Udg. 25, 5, 364 anföres i Rasms. K. Tidende Side 268 . . . thi man maa have Bisskopper, Prdikantere eller Präster, som skal udföre og bestyre de ovenfor nävnte 4 Forretninger eller Helligdomme paa Kirkens Vegne og i dens Navn, eller rettere efter Christi Indsättelse, som St. Paulus siger Eph. 4, 11: han har givet Nogle til Apostle, . . . Lärere, Styrere etc. Thi hele Massen kan ikke udföre dette, men maa overdrage eller lade det overdrages til en Enkelt. Hvad vilde ellers blive Fölgen, naar Alle vilde tale og forrette og Ingen vige for den Anden. "Det maa alene overdrages til En, og ham tilkommer det da at prædike, døbe, absolvere og forvalte Sakramentet. Alle de Övrige skulle väre tilfredse og indvilge deri. Hvor man nu seer, at dette finder Sted, der kan man väre vis paa, at Guds Folk og det christelige hellige Folk er**)", item siger jeg, hvor man seer det Modsatte, nemlig at hvemsomhelst prädiker, En idag, en Anden i Morgen, eller at et Möde — selv med en "saakaldet luthersk" Pastor***) iblandt sig—opfordrer En til at prädike og et andet Møde en Anden, eller 2 elle 3 paa Rad, der kan man väre vis paa, at ikke Guds Folk, det christelige, hellige Folk, som er lydig i Alt, raader og regjerer, men, om det er forborgent i slig Hob, er som i et babylonisk Fangenskab, overmandet af slige. som ville "tage sig selv Lærere i Hobetal, eftersom Ørene klöe" og forandre Guds Orden efter eget "Valg og Andagt" og "efter eget Tykke og Tilböjelighed" kort foreträkke at antage "some new measures," eftersom de finde det expedient!

Dernäst anförer Pastor R. Side 270 af Luthers Udläggelse af Ps. 110 (1539) Walch V, S. 1503 f. Erl Udg. XI S. 170 f. . . . . "der maa först Enhver väre en Christen og en födt Præst, forinden han bliver Prædikant og Bisskop . . . . men, naar han ved Daaben er födt til Präst, saa kommer Embedet siden efter og gjör en Forskjel mellem ham og andre Christne. Thi her maa nu af Christenhedens Hob Nogle udtages til at forestaae de Andre, og dem giver da Gud säregne Gaver og Dygtighed, saa at de due til Embedet . . . . Eph. 4, 11 fg. . . . . thi om vi end Alle ere Präster, saa kunne og skulle vi derfor ikke Alle prädike, lære eller styre, men af den

*) Fordi Embedet tilhörer Herren kan man heller ikke give og tage det efter Vilkaarlighed. Det er at handle letfærdigt med Herrens Kald og Embede, naar en Forsamling i Dag befaler En, i Morgen en Anden til det Embede at prædike for sig, og atter tager Befalingen tilbage efter en Times Tid. Sligt er ikke "ordentligt Kald", men uordentlig Selvraadighed mod Guds Orden.

**) (saa anført af mig Side 69 Mndst. Nr. 5, 59. Men hvorledes Pastor Rasmussen kan antage og anföre slige Ord og dog stride derimod baade i sin Läre og sin Praxis, det overgaaer min Forstand.

***) burde rettere kaldes "methodistisk Pastor", som bruger slig selvvalgt Methode.

hele Hob maa man udvälge og udsondre Nogle, hvem saadant Embede bliver anbetroet. . . . . Thi saadant Embede er ikke Andet end en offentlig Tjeneste, som overdrages En af den hele Menighed, hvis Lemmer alle ere Präster".

Endelig staaer der i Rasm. Tidende Side 274 fölgende Ord af Luther, som jeg synes passer paa hele denne Strid: Walch X 5. 1865. "Dette skrive vi ikke for Andre end for dem, som troe, heller ikke kandet forstaaes af Andre end af dem, som troe, de, som ere vantroende, forstaae det aldeles ikke"! eller for at slutte med nogle Ord af en Nulevende:

"Du Menneskebarn,
Som er hildet i Verdens kunstige Garn,
Du kan det ikke forstaae,
Thi Du troer ej derpaa". That is it.

Var det ikke for at trätte Läserne mere, skulde jeg anföre flere Steder ogsaa af Fiendens Rustkammer, nemlig af Speners "aandelige Prästedömme", hvor accurat lignende Steder forekomme, som udtrykkelig sige, hvad vi paastaae, at ingen maa i Menigheden opträde som Lärer over Alle eller for Alle uden fast Kald. Her faaer disse Steder fra "Hovedkvarteret" väre nok. Pastor Rasmussen synes her at dele en anden stor Generals eller "drabelig Kjæmpes" Skjäbne nemlig Goliath's, for da denne vilde overlegen gaae mod Israels Hyrde, da blev han af denne fældet med sit eget Sverd.

———:o:———

Valerius Herberger.

Valerius Herberger er födt 21de April 1562 i Fraustadt i Storhertugdömmet Posen, som da var under Polen. Hans Fader, Martin Herberger, var Kürschner og desuden god Digter og Sanger i nävnte Sted. Den Samme havde altid det guddommelige Ord kjärt og har digtet mange skjönne Sange om Christi og hans Undergjerninger, hvilke tildeels ere trykte. Moderen, Anna Hoffmann, var den værdige Medhjälp for en saadan Mand. Valerius's Fadder var davärende Präst til Fraustadt Martin Arnold. Er det nogensinde sunget ved et Barns Vugge om det hellige Embede, saa er det skeet ved vor Valerius's. Barnets Födselsdag faldt paa den Dag, da man i det romerske Hedendom feirede Hyrdernes Fest. Faderen, udtydede som flittig Digter dette saaledes, at det lille Barn engang skulde blive en Hyrde for Jesu Christi Faar. Barnets Födselsdag hed efter den davärende Calender Fortunator (den Lykkelige). Faderen haabede derfor og bad, at hans Valerius maatte blive en til Legeme og Själ velsignet Mand. Og efterdi den kjäre Fader i sin Poesi ikke var nogen Natursvärmer eller en Mand, der fortabte sig i sin egen Kraft, men intet Höiere kjendte, elskede og besang end Guds Naade i Christo, saa förte han sin lille Sön tidlig og troligt til denne Frelser. Jeg vil nävne et Træk af hans Opdragelse. Förend han bragte sin lille Sön i Skole, förte han ham til Kirken, knælede ned og bad hjertelig. "Hvad han har bedet," skriver Valerius senere, kan jeg ikke

bestemme. Dengang var jeg saa barnagtig, at jeg ei forstod, hvad Fader havde fore. Ei længe derefter døde min Fader; men Gud døde ei med. Hvad han hiin Gang bad Gud om, det har siidigere kraftig beviist sig paa mig. Mange Gange har jeg med den kjære Jacob kunnet sige: "Jeg er for ringe til din Barmhjertighed." Da han døde, blev jeg formanet til at græde. Men jeg havde paa hans Skødehuus fundet en Pen, som jeg, medens han var frisk, aldrig turde røre. Med denne Pen krøb jeg under Bordet og skrev og lod de Andre græde saa meget de lystede. Mig var det langt vigtigere at være kommen i Besiddelse af min Faders Pen." —

Moderens Armod og Nød, som steg efter Faderens Død, havde næsten tilintetgjort det gamle Haab, at Valerius skulde blive opdraget til det hellige Embede. Moderen giftede sig igjen med en Skomagermester i Fraustadt. Denne Stiffader holdt af Drengen, vilde gjerne paa hurtigste Maade hjælpe ham til Erhverv. Valerius skulde lære Skomagerhaandværket hos ham. Han havde ogsaa Lyst dertil, og den Søndag var nær, da han skulde blive optagen. I Ugen fulgte Skolebørnene et Lig til Graven. Valerius var den Øverste. Da sagde Pastor Arnold, som havde lovet Faderen paa Dødssengen, at han skulde drage Omsorg for, at hans Søn blev holdt til Studeringerne, til ham: "Valerius, kom dog til Skolen til mig!" Da han kom, tog han ham til sig i Stuen og sagde til ham: "Hør min Gudsøn, Du vil lære et Haandværk. Du troer Ingen skal faae det at vide, dog har min Lillefinger sagt mig, at Du paa Søndag vil lade Dig optage. Ingen skal erfare det, men Gud kjender dit Forsæt. Kjære Gudsøn hør paa mig! Din Fader pleiede at sige om Dig: "Denne Søn maa studere, om jeg end skulde maatte tigge derfor." Naar man omvendte Dig, løfted Du tre Fingre i Veiret ligesom Frelseren naar han bærer Verdensæblet. Da sagde din Fader: "I skal see, han vil vist blive en Præst, han vil ligesom Johannes Døber med Fingeren pege paa Herre Jesum." Men min Fader har paa sin Dødsseng bedet mig, at jeg dersom jeg ikke kunde holde Dig til Studeringerne, da jo Alt staaer i Guds Haand, saa skulde jeg dog med Hænder og Fødder stride imod, at Du ikke kom til at lære et Haandværk. Thi saa maatte Du blive trungen til at studerer. Saa stor var din Faders Tro til at Du vilde blive en lærd Mand. Nu er han død i den Tanke, Du vil siden blive en lærd Mand. Men efterdi han i Profeten Daniel har læst: "Lærerne ville lyse ligesom Himmelens Glands, og de, som føre Mange til Retfærdighed, ligesom Stjerner til evig Tid," saa vil han paa den yderste Dag see sig om hvor hans Søn er det store skinnende Lys. Da vil Du staae for alle Guds Hellige, jeg veed ikke i hvilken Krog, og være besmurt med Skomagerbeg. Kjære Gudsøn, betænk Dig!

I denne Tiltale er den yderste Dag og Himmerige tegnet med noget polske Farver. Den gjorde paa Drengen et aanske alvorligt Indtryk. Han kom hjem med den Erklæring: "Nu lære hvo, der vil, et Haandværk, men jeg gjør det aldrig! Skal jeg staae besudlet for min Fader? Nei, det gjør jeg ikke! — Gjør det dig ondt, kjære Læser, at en saa urigtig og ureen Bevæggrund bestemte Drengen til Studium,

saa skal du förft betänke, at Intet er reent for de Urene, og for det Andet, at Herren har sin Haand bag der. Herren bryder Bane for Drengen. Da nu Forældrene mangle de fornödne Midler, tager hans Moders Söster Barbara, Metsger Georg Wendes Kone ham i sit Huus og har holdt ham 8 Aar og 3 Maaneder som sit Barn. I Freystadt har han i 3 Aar besögt Gymnasiets överste Classer; i Frankfurt og Leipzig har han studeert. Han omtaler mange Gange med Taknemmelighed vor Stad i sine Skrifter. Gud har i ham beredet sig et udvalgt Redskab ved den Hellig-Aand. Han har i den Mand lagt en saadan Troens Inderlighed, en saa eenfoldig Hengivelse til det guddommelige Ord og en saa fast og seierrig Stilling paa det Stykke "alene af Naaden," at det er en sand Lyst at fölge ham gjennem hans Liv og Skrifter. Alt, hvad Gud har skjenket ham af Hjerte, Inderlighed, Phantasi, sproglige og historiske Kundskaber, det Alt maa tjene til hans kjäre Frelsers Ære. Af ham og ved ham og til ham ere alle Ting. Tro er Herberger bleven sin naadige Konge indtil Döden. Al Bitterhed fra de Katholskes Side, alt Fiendskab fra Verden forstyrrede ham ikke eller förte ham bort fra hans hellige Grund. Derfor möder vi ogsaa hos ham en forunderlig Troskab i al hans Livsgjerning. Hans Moder, der anden Gang var bleven Enke, boer senere i hans Huus. Han pleier hende indtil hendes Dod. Ogsaa hans Tante Barbara finder tilsidst en Tilflugt hos ham Han har forsörget hende 5 Aar og 8 Maaneder, indtil Herren forsörgede hende. Rörende er den inderlige Forbindelse mellem ham og hans Stad Fraustadt. I samme har han været Lärer, Diacon og Präst efter hinanden. Den daværende evang. Kirke förte Navnet "Christi Krybbe." Da den troe Arbeider ved sine Skrifter fik et Navn i den evangeliske Kirke, modtog han det ene Kald efter det andet. I Freystadt, Liegnitz, i Troppau vilde man have ham. Men det gik ham som den gamle Hieronymus med Bethlehem. Han kunde ikke bort fra Christi Krybbe. Han blev hos sin arme beträngte Menighed. Han skulde endnu tjene den i store Trängsler. I Aaret 1613 rasede Pesten i Staden med saadan Voldsomhed, at den i de förste Uger bortrev 740 Mennesker. Da tilträngtes en saadan Sjælesörger. Han besögte alle Syge; Ingen skulde döe ubetjente. Ofte tilvinkede Folkene ham med Händerne at han maatte blive borte. Han bekymrede sig ei derom, men tilraabte dem idetmindste Trösteord gjennem Vinduet. Mange Lig begrov han med Graveren ganske alene. Han gik bedende foran; Graveren förte Liget paa en liden Vogn bagefter. Paa Vognen hang en liden Klokke til at formane Folk at de skulde blive i Husene og ikke udsätte sig for Smitten. Hans Tro holdt ham oppe under denne Gjerning. Sin Tröst og sin Styrke sammenfattede han i fölgende Ord: "Den, som har Gud i Hjertet, en god Bön bestandig i Beredskab, et ordentligt Kald i Samvittighed, og som ikke gaaer ud fürwitzig, den har en stärk Ledsager, saa ingen Pest kan röre ham." Virkelig tör der Morderengelen hverken angribe ham eller Nogen af hans Huus. I denne Festtid digtede han denne dyrebare Psalme: "Valet will ich dir geben." I Begyndelsesbogstaverne af Psalmens forskjellige Vers

er hans Navn indpræget: Derved vil han leve saa længe der gives en evangelisk Kirke og et christeligt tydsk Folk. I Aaret 1627 paa Söndag Invocavit forkyndte han Herrens Navn for sidste Gang for Menigheden. Han holdt Ligtalen over Hr. Abraham Buck over Skriftens Ord: "Jeg har foretaget mig at tale med Herren endog jeg er Stöv og Aske." Han indsov den 18de Mai samme Aar i en Alder af 65 Aar.

Drengen med Pennen under Bordet giver os et Forbillede paa en Deel af Herbergers velsignede Arbeide. Han har været en meget flittig Arbeider med sin Pen. Hans fortræffeligste Værk er Magnalia Dei ɔ: Guds store Gjerninger ved Jesu, den hele Skrifts Kjerne og Stjerne. Af Prædikener har han efterladt os en rig Skat i den evangeliske Hjertepostil, i Jesus Sirach (97 Prædikener) og i Ligprædikerne. Hjertepostillen er i nyere Tid givet den troende Menighed i Hænderne igjen. Desuden har han forfattet en Prædikensamling: "Det himmelske Jerusalem," som kun sjælden fandtes men nu er oplagt paany i det tydske Sprog. Den staaer slet ikke tilbage for Herbergers övrige Prædikener i salig Troes Forvisning, i virkelig urokkelig Annamselse af Guds Aabenbaring i uforfalsket Hjemve og i barnlig Glæde, der som et Pant flyder over fra Hjemmet i Pillegrims-Livet.

Dr. Ahlfeldt, Forfatteren af dette Livsbillede, fortæller, at, da han stod som Præst i Halle, kom en Dag en Soldat til ham, der bar en vældig Foliant. Det var Herbergers evangeliske og apostoliske Hjertepostil. Eieren nedstammede fra Posen og havde bragt den dyre Bog med sig til Halle. Nu skulde han marschiere til de preussiske Rhinlande eller mod de badenske Oprørere. Han kunde ikke tage Bogen med. Ugjerne afkjöbte jeg ham hans Arv fra det Fædrenehuus, dette store Vidnesbyrd om den høit benaadede Prædiker i Polen. Jeg önsker hver Læser af disse Zionsprædikener, at han maa tage med den kjære Bog til det himmelske Zions Porte. Den lokker og indbyder derhen. Ja den gjör det ret hjemligt i den dyrebare Guds Stad. Maatte engang med mig ret Mange bekjende: "Jeg skylder dette Guds tro Vidne stor Tak. Han har i den Hellig Aands Kraft hjulpet mig at gribe min Herre i enfoldig Tro og til med Paulus at bekjende: "Jeg har Lyst til at vandre herfra og være med Christo." Det give den treenige Gud af Naade. Amen!

—:o:—

Blandinger.

Mr. Thom Pool af England testamenterede ved sin Död det Wesleyske Missionsselskab 50,000 Dollars til Hjælp for dets Mission i China og Indien.

—

Et Gälisk Ordsprog lyder saa: dersom den bedste Mand havde sine Feil skreven paa sin Pande, da vilde han drage Hatten ned over sine Öine.

—

Den engelske Kansler Thomas Morus blev for sin faste Troes Skyld kastet i Fængsel. Hans Hustru bebreidede ham, at han var saa frisindet, medens han, hvis han havde fulgt Biskoppernes og de lærde Mænds Exempel, kunde beholdt Huus og Hjem og boet lykkeligt med Kone og Börn. Taalmodig hörte Morus herpaa og spurgte saa, om ikke Fængslet var lige saa nær Himmelen som hans Bolig. Han sagde: "Jeg vilde være en daarlig Handelsmand, om jeg udsatte mig for den Fare at gaae glip af Saligheden for nogle faa lystige Dages Skyld.

Kirkechronike.

Amerika.

John Handley af Ohio bestemte i sit Testamente en Pengesum til den katholske Kirke, for at anvendes til Bedste for Själene, som ere i Skjärsilden. Arvingerne, misfornöiede hermed, bestrede Gyldigheden af denne Bestemmelse. Sagen kom for Retten, der tilkjendte Arvingerne Pengesummen, saasom den katholske Kirke ingen Vished kunde skaffe for, at der i Skjärsilden virkelig fandtes Mennesker, som vilde have Godt af Messerne og Bönnerne.

— Ohio-Synoden har besluttet, at dens Organ "Lutheran Standard" skal udkomme ugentlig. Prof. Worby valgtes til Redaktør. Ogsaa Udgivelsen af et kirkeligt Blad i det tydske Sprog besluttedes.

Af Forhandlingerne ved den Forsamling, som Episcopal-Kirken for nylig holdt i Virginien, fremgaaer, at den vil fornye de Forslag om at forene svenske Lutheranere med sig, som vi vide i gammel Tid altfor vel lykkedes med Svenskerne langs Delaware-Floden. Vi kjende jo Alle til, hvorledes Episcopal-Præsten Unonius har arbeidet i den Retning baade blandt vore Landsmänd og de svenske Brödre, men med kun lidet Held; vi haabe, at deres nye Forsög ikke vil löbe bedre af.

Men en skammeligere Fremgangsmaade end den, den samme Episcopal Kirke nu har slaaet ind paa i Baltimore for at besnäre de tydske Lutheranere, kunde vi neppe tænke os, at Mormonere kunde udfinde. De have begyndt, hvad de kalde en Tydmission, og for at lokke de mange derværende desværre altfor lidet oplyste Tydskere, have de paa deres Viis oversat Luthers Psalme: "Vor Gud han er saa fast en Borg" og synge nu denne og flere andre efter de for Tydskerne saa velbekjendte lutherske Psalmemelodier med väldige og deilige Chor. Naar Tydskerne nu höre de gamle kjære Melodier, saa troe de, det er deres Fädrenekirke, og saa slutte de sig til den episcopale. Det er Beregningen.

En Deel Präster ere traadte ud af "New Yorker lutherske Ministerium" eller Synode og opfordre til Dannelsen af en ny reen tydsk-evangel.-luth. Synode. Deres Grunde kjende vi ikke.

"De forenede Brødre i Christo" eller Otterbeianerne (efter Stifteren Otterbein död 1813) danne et Samfund af 82,000 Medlemmer med 1278 Präster og med "Fröhliche Botschafter" af Dayton som Samfundets Organ.

Den tydsk-lutherske Synode af Jowa, som for et Par Aar siden gik hen og ordinerede vor Landsmand i Minnesota Pastor Friedriksen, har nu optaget Pastor Schieferdecker, som blev udstødt af Missouri Synoden paa Grund af falsk Läre om det tusindaarige Rige.

Flere Präster, der höre til "Ministeriet for Staten New York," have indgivet en Protest mod en Beslutning af deres Synode, ifölge hvilken en forskjellig Opfattelse af Adiaphora eller Middelting blev sat som skjellig Grund til Udträdelse af Kirkesamfund.

Prästen Stohlmann af det lutherske Ministerium af New York har foreslaaet en ny luth. Generalsynode i Amerika med den uforandrede Augsburgske Confession som Grundlag for Forbindelsen. Den nuvärende saakaldte lutherske Synodes Organ "Luth. Observer" forkaster dette Forslag og siger: "Denne Union maa i ethvert Tilfälde blive dannet ikke paa den forandrede eller uforandrede Augsburgske Confession, men paa (den nuvärende) Generalsynodes Basis. Hvorfor? Fordi Distriktssynoderne kunne antage alle eller en Deel af de symbolske Bøger og dog forene sig med Generalsynoden uden at blive kränkede i sin Tro og uden at giöre Vold paa deres christelige Broders Samvittighed. . . . Maatte Brödrenes Anstrængelser for at tilveiebringe Eenhed i Läre finde Sted i Distriktssynoderne og Conferentserne, men man före ikke disse Spørgsmaal" (om den ene Tro og Lære) "ind i Generalsynoden at splitte og skade den! Vi vide, der gives Nogle i dette Samfund, som haabe at faae forandret dens liberale christelige" (skal hedde uchristelige) "Basis og stillet den paa det gammel-lutherske Standpunkt; men naar de kun i denne Hensigt ere i Generalsy-

noden, saa kunne de ligesaa godt lade være at gaae derind — denne Drøm vil aldrig blive til Virkelighed." Se her er et Svar fra Generalsynoden til vore Venner af Nordre Illinois Synoden, som forsvare deres Stilling i Generalsynoden dermed, at de ville reformere den og faae den stillet paa gammel-luthersk Standpunkt. Se her er det høflige venskabelige Svar fra denne Synode paa den "liberale christelige" Basis: "Vær saa snil og paa Jer; Jers Drøm bliver aldrig til Virkelighed!"

— En Deel af den luthersk.e Tennessee Synode har udskilt sig og dannet en egen Synode under Navn af "Den lutherske Synode af Øst-Tennessee." Den bestaaer hovedsagelig af Tydskere.

Tennessee Synoden bestaaer af 32 Præster, 110 Menigheder og omtrent 9000 Medlemmer.

— Episkopal - Kirken i Amerika er deelt i 33 Dioceser med 43 Bisskopper, 2,030 Præster, 2,110 Menigheder og 135,767 voxne Menighedslemmer; kirkelige Bidrag for sidste Aar 1,627,183 Dollars.

Paa Bestkysten af Afrika, hvor det norske Missionsselskab har sin Missionsvirksomhed under Pastor Schröders Ledelse, arbeide for Tiden følgende Missionsselskaber:

Wesleyan Methodist (Engelsk) med 95 Lærere og 18,000 Medlemmer. Church Mission (Engelsk) med 120 Lærere og 3000 Communikanter. Methodist-episkopal (Amerikansk) Missionärer 23 og Medlemmer 1400. Baptist (Amerikansk) Missionärer 23 og Medlemmer 700. Presbyteriansk (Amerikansk) 25 Missionärer og 150 Communicanter. Episkopal (Amerikansk) 13 Missionærer og 250 Communicanter. Engelske Baptister 6 Missionärer og 130 Medlemmer. Baseler Selskabet (tydsk-luthersk) 3 Missionärer og 40 Medlemmer.

Norge.

Bisskop Kaurin i Bergen har udsendt et Hyrdebrev til Bergens Stifts Geistlige, som vinder almindeligt Bifald. Bisskop Kaurin var med ved Udarbeidelsen af "den omarbeidede Forklaring" og var paa Grund heraf i sin Tid Gjenstand for heftige Angreb. Det glæder os at kunne af hans Hyrdebrev anføre følgende Sted, der viser hvad hans Mening er om det Punkt om Omvendelse efter Døden. Han siger: "I ville saavel i Prædiken som i Samtale omhyggelig vogte Eder for enhver Ytring, hvorpaa den Tanke kunde støttes, det Haab bygges, at om de (Tilhørerne) ikke omvende sig her i Verden, saa er det tidsnok, at dette skeer efter Døden, og at det saaledes ikke er saa farligt, om de her forsømme Naadens Tid. I ville stadig og alvorlig i Herrens Navn advare imod denne Tanke, dette Haab som en Tanke, der er af Djævelen, formastelig og ugudelig i sit Væsen stik imod Guds Ord og en af de mest sjæleforDærvende Tanker, der kan næres."

Ungarn.

Den protestantiske Befolkning i Ungarn har af den Østerrigske Keiser, dets Overherre, forlangt Religionsfrihed og kirkelig Selvstændighed. Keiseren, der syntes at ville komme disse sit troe Folks retmæssige Fordringer med Indrømmelser imøde, har slaaet om i en anden Gade. Han farer nu frem med Forfølgelser og vil med Vold twinge hele Bevægelsen, undertrykke enhver Ytring. Han har ladet fängsle 180 protestantiske Adelsmänd og foretaget strenge Huusundersøgelser hos Geistlige saavel som hos Andre, hvorved mange Voldsomheder ere begaaede.

Italien.

I Toskana er Religionsfrihed trods Pavens Indsigelse tilsikret Protestanterne. I Florents findes en stor Mängde, som tidligere have udtraadt af den romerske Kirke, men før nu ikke turde offentlig forsamle sig. De kalde sig nu "den italiensk-evangeliske Kirke."

Tydskland.

Baptisterne gjöre stor Fremgang i Sydtydskland og have allerede stiftet 70 Menigheder. Al Statskirkens Strænghed mod dem gjør dem stärkere.

— I det nordlige Böhmen synes en religiøs Bevægelse at forberedes. Hele Landsbyer gaae over til Protestantismen, sandsynligviis for at undgaae Trykket af det med Paven sluttede Concordat.

Pastor Buchsel i Berlin har nylig døbt 2 Jøder, af hvilke den Ene vil vie sig til Jødemissionens Tjeneste, den Anden til Hedningemissionens.

Tyrkiet.

Med hvor meget större Fordrageligbed Øvrigheden i Tyrkiet nu gaaer frem mod de Christne vil følgende Fortællinger bevise:

Nogle Armenier fra Yoppet havde mishandlet flere Protestanter i en Boghandel. Da Sagen blev paaanket hos Paschaen, erklårede denne: Jeg maa tilstaae at jeg ikke veed, hvilken af de christelige Secter har den rigtigere Sandheds Erkjendelse, men det veed jeg, at i det hele tyrkiske Rige gjælder Samvittighedsfrihed og Culturfrihed for Enhver, og om i Morgen min egen Søn erklærede mig, at han var bleven Protestant, da maatte jeg tilstede ham det."

For nogen Tid siden vakte en muhamedansk Prædikants Omvendelse stor Opsigt. Om hans Prädikestol pleiede et talrigt ved Aand og Dannelse udmærket Publicum at samle sig. Han havde netop holdt en med meget Bifald optagen Prädiken, da han efter endt Prädiken greb sin Koran, sammenknugede den og kastede den paa Prädikestolen med de Ord: "Denne Bog er Løgn; dens hele Indhold er intet Andet end Løgn." Derpaa steg han ned af Prädikestolen og forlod Moscheen. Nogle Dage derefter modtog han den christelige Daab. Han blev opfordret til at fremstille sig for Øvrigheden for at gjöre Rede for sit Forhold. Her aflagde han et frimodigt Vidnesbyrd for Sandheden. Man spurgte ham: "Hvo har forledet Dig til Frafald fra vor Tro?" "Ingen." "Hvo har faaet Dig til at opföre Dig paa en saadan anstödelig Maade, som Du sidst gjorde paa Prädikestolen?" "Min Samvittighed. Jeg har erkjendt, at Koranen er fuld af Usandhed. Jeg maa forkaste denne Bog som lögnagtig. Det nye Testamente er alene Sandheden; derfor har jeg antaget Christendommen." Øvrigheden anerkjendte disse hans Grunde, og den Nyeomvendte kunde uden Anfegtelse forlade Konstantinopel.

Paa Grund af disse Omstændigheder formerer Protestanternes Tal sig betydeligt. I Mårash er Menigheden i 5 Aar steget fra 50 til 200 Medlemmer.

Det er fornemmelig det Amerikanske Missionsselskab, som virker i Tyrkiet. Det har nu tolv Stationer og underholder 63 Missionärer og 74 indfödte Prädikanter. 45 Menigheder ere ordnede. Kommunikanternes Tal belöber sig til 1,500, medens 5—6,000 ere traadte over til Protestantismen.

China.

Den katholske Kirke underholder nu meer end 300 Præster i China for at katholisere hele Landet.

Indien.

Man har nylig opdaaet 30,000 Christne paa en af Celebes-Øerne. Rygtet havde gaaet i længere Tid, at her var Christne, som havde 3 Bibler og vare blevne faste i sin Tro. De fire Missionærer, som gjorde Opdagelsen, havde ved sin Landing paa Øen truffet en Skolemester med sine Disciple, der i det malayiske Sprog eftersagde Lärerne Ordene: "Som en Hjort skriger efter friskt Vand, saa sukker min Själ, Herre! efter Dig." Ps. 42. Vel havde de ingen Bibler, men de kunde läse den hellige Bogs dyrebare Forjättelser, indskaarne i Træbarken. De Indfødte kiende den apostoliske Troesbekjendelse og den heidelbergske Katekismus; have ogsaa christelige Skikke. Tyve Kirker og Skoler findes endnu paa Øen. Den hollandske Præst Heldrings Iver skyldes Udsendelsen af de fire Missionärer. Faa Dage efter sin Ankomst have de døbt 3,000. Denne Ø tilhørte fordum Hollánderne.

Nylig har en indflydelsesrig hedensk Regent i Indien traadt over til Christendommen. Han har i sit eget Rige forbudt almindeligt Arbeide paa Søndagene og underholder nu selv en christelig Missionær.

Luthers Privatliv.

Det var i Aaret 1525, at Luther pludselig besluttede sig til at träde ind i Ägtestand. Fra hans Fienders Side er dette Skridt bleven ham udlagt paa den värste Maade; ogsaa hans Venner kunde vanskelig finde sig deri; men han selv forklarer sig meget bestemt og aabent angaaende de Hensigter, som ledede ham. "Jeg har ikke," sagde han, "taget en Viv, fordi jeg tänkte at leve länge, men just fordi jeg tänker, at det med det Förste vil have en Ende med mig, efterdi jeg seer, at hver Mand, Höie og Lave, snyse og rase imod mig; jeg har gjort det, paa det at jeg til de svage Samvittigheders Tröst skulde efterlade mig min Läre, stadfästet ved mit eget Exempel." Og medens En af hans Fiender havde yttret: "Dersom denne Munk tager sig en Hustru, saa vil hele Verden og Djävelen selv lee, ogsaa vil han selv dermed tilintetgjöre hele sin Sag," saa havde han tvertimod den glade Tillid, "at Englene skulde gläde sig derover, men Djävlene gräde." Og det vistnok med fuld Ret. Det Kirkens Bud, at de Geistlige skulde leve i ugift Stand, det hele Munke- og Nonnevästen var, ligesom det ligefrem stred imod det guddommelige Ord, ogsaa bleven en Kilde til saa mangfoldig kirkelig Fordärvelse, at Luther ingenlunde kunde nöie sig med at angribe det med Ord alene, men ogsaa med en afgjörende Handling maatte vise, hvor meget han var overbeviist om Ägtestandens uindskränkede Velbehagelighed for Gud. For at forekomme alle sine Venners mulige Indvendinger og sit eget Hjertes unödvendige Betänkeligheder, forlovede han sig derfor ogsaa meget hurtigt med en forhenvärende Nonne, som med flere Söstre for sin Samvittigheds Skyld havde forladt Klosteret Nimpschen ved Grimma og sögt et Tilflugtsted hos Luther i Wittenberg. Hun hedte Katharina, var af den sachsiske adelige Slägt von Bora, sex og tyve Aar gammel, af behagelig Legemsform og Ansigtsdannelse, vistnok uden Formue, men hvad der er mere end denne, tugtig og ärbar, from og gudfrygtig. Til Brylluppet udstedte Luther til sine Venner mangt et herligt Indbydelsesbrev, hvoraf vi endnu have nogle tilbage; og Raadet i Wittenberg bevidnede ham sin Deeltagelse derved, at det, som Bryllupsgave, tilsendte ham et Stöb (4 Potter) Malvasier, et Stöb Rhinskviin og sex Kander Frankerviin. Luther förte et overmaade lykkeligt Ägteskab, og det, fordi han i sit Hjärte var saa vis paa, at der ikke for Gud gaves nogen mere velbehagelig og velsignet Stand, end denne; fordi han betragtede sin Hustru som den ädleste og dyrebareste Guds Gave og havde sin hele Lyst og Gläde i hende som saadan. Han siger: "Guds höieste Naade og Gave er at have en from, venlig, gudfrygtig og huuslig Kone, med hvem du lever i Fred, hvem du tör anbetroe alt dit Gods og hvad du har, ja dit Legeme og Liv." Og paa et andet Sted: "En Hustru er en huldsalig, venlig Livsledsagerinde. Gud har givet redelige Hustruer herlige, store Dyder, som langt overgaa andre ringe Mangler og Skröbeligheder. Derfor er der intet lystigere, venligere eller behageligere Slägtskab, Fällesskab og Selskab, end et godt Ägteskab." Han bevidner derhos, "at han i Besiddelsen af sin Käthe var rigere og lykkeligere end

Krösus, ja rigere end den hele Jord, og vilde ikke bytte hende bort imod Kongeriget Frankrig eller Venetianernes Skatte." Men da Maleren Lucas Kranach forärede ham et Billede af hende, sagde han: "Jeg vil ogsaa lade male en Mand dertil og sende begge Billederne til Mantua, til Kirkeforsamlingen og de der samlede hellige Fädre, og lade spörge, om de helst vilde have, at de Geistlige skulle gifte sig eller leve ugift." Hans Kjärlighed til sin Hustru var ikke en brusende Lidenskab, men den hellige Udaandelse af et Hjärte, der var rigeligen opfyldt af de ømmeste og dybeste menneskelige Følelser. Han siger: "Jeg er ikke opflammet af umaadelig Brynde, men holder min Hustru kjär og dyrebar." Der var intet Overspändt, intet Kunstlet eller Paataget i hele dette skjönne Forhold, og med den barnligste Utvungenhed og den elskvärdigste Aabenhed hengav han sig til alle det ägteskabelige og huuslige Livs Forhold. Vi have endnu en Mängde Breve, som Luther har skrevet til sin Käthe; han taler deri med hende om Stort og Smaat; Alvor og Spög vexler deri paa den behageligste Maade, og de ere samtlige Udtrykket for den inderligste Agtelse og ömmeste Velvillie, hvoraf Luthers Hjerte var opfyldt imod hans Hustru.

Man har derimod villet bebreide Katharina en vis Stolthed og Herskesyge og slutter dette blandt Andet ogsaa deraf, at Luther engang skrev til hende: "Min venlige, kjäre Herre, Katharina Lutherinde, Doctorinde og Prädikantinde i Wittenberg;" men man seer let, at det kun var en Spög. En ädel Selvfölelse havde hun; men hun var derfor alligevel sin Mand af Hjertet undergiven, og Luther giver hende selv det Vidnesbyrd: "Hun har ikke blot pleiet og passet mig som en from Hustru, men ogsaa opvartet mig som en Tjenerinde." Hun vidste, hvad hun i ham eiede, og var derfor stedse hjertelig omhyggelig for ham. Engang vilde Luther udlägge den 22de Psalme, gik op paa sit Kammer, tog Salt og Bröd med sig og stängte Dören efter sig, paa det at Ingen skulde forstyrre ham. Der forblev han i hele tre Dage. Imidlertid löber hans Hustru omkring overalt for at söge ham; hun gräder, banker paa alle Döre, raabte paa ham, men han lukkede ikke op, svarede ikke heller Da sender hun Bud efter Smeden og lader ham opbräkke Dören til en afsidesliggende Celle. Der finder hun ham endelig fordybet i Arbeide; og der manglede ikke paa allehaande venlige Bebreidelser, som hendes Kjärlighed gjorde ham for hans lange, vedholdende Arbeide. Med Luthr peger paa de förste Ord i Psalmen og siger: "Troer du da, at det er noget Ringe, at Gud er forladt af Gud?" Ikke uden särskilt Hensyn paa sin Käthe siger Luther engang: "Manden erhverver, Konen sparer. Men den indsparede Skilling er mere värd end den erhvervede, thi den bliver tilbage." Det behöredes ogsaa ganske vel, at hans Hustru beflittede sig paa at Sparsomhed, thi Begge havde oprindelig ikke nogen Formue, og hvad Luther erhvervede, var ikke meget, thi hans Embede indbragte kun lidet, og for sine Skrifter tog han intet Honorar, dertilmed var han overmaade gavmild og bortgav med Gläde det Sidste, han havde Denne Gavmildhed forekom vistnok ofte den omhyggelige Huusmoder, naar hun tänkte paa sine fem

levende Börn, at gaa forrådt, men hun fandt sig dog ogsaa i denne Henseende i sin Mands Villie. Saaledes kom engang en fattig Student og bad Luther om lidt Reisepenge til sit Hjem. Men Luther havde just ingen Penge forhaanden og sagde det ganske aabent til den Bedende. Da græd den unge Mand og sagde: "Nu veed jeg Ingen, til hvem jeg kan gaae." Det rørte Luther; han saa sig omkring i Værelset, og fik Öie paa et skiönt, invendig forgyldt Sölvbäger. "Der tag kun Bägeret," sagde han, "og reis i Guds Navn." Men den skikkelige Yngling vil ikke tage imod Bägeret, og Huusmoderen spörger sin Mand: "Vil du da give Alting bort?" Da griber Luther hurtigt Bägeret, trykker det sammen med sin stärke Haand og siger til Ynglingen: "Bär det kun til Guldsmeden og sælg det. Jeg behöver ikke Sölvbægeret." En anden Gang kom en fattig Mand til Luther, da han just heller ikke havde en Skilling i Huset; da tager han sin kjäre Hustrues Faderspenge og giver det til den arme Broder. Da hans Kone nu seer paa ham med en betänkelig Mine, siger han: "Gud er rig, han vil skjänke noget og Mere." Denne forträffelige Kones Sparsomhed var vel fornemmelig Skyld i, at Luther dog ved sit Endeligt kunde efterlade sine Börn en liden Arv, som foruden to Huse og en Have i Wittenberg bestod i to smaae Godser: Wachsdorf og Zeulsdorf, paa hvilke der dog hvilede adskillig Gjäld.

Luthers kjäre Ægtefälle fødte ham sex levende Börn, hvoraf dog to döde i en tidlig Alder. Intetsteds aabenbarede sig den store Mands trofaste, venlige og barnlige Sind yndigere end i hans Forhold til disse sine Börn. Han ansaa dem tilligemed sin Hustru som sin kosteligste Skat, og deres Opdragelse for det ädleste Värk. "Det" siger han, "skulle Ægtefolk vide, at Börnene ere Ægteskabets og Kjärlighedens elskeligste Frugter og Baand, saaat de ikke kunne gjöre Gud, Christenheden, hele Verden, sig selv og sine Börn nogen bedre Gjärning eller forskaffe dem nogen större Nytte, end naar de opdrage sine Börn vel, thi det er for dem den retteste Vei til Himmelen, ei heller kunne de för eller bedre naae Himmelen, end ved denne Gjerning." Han saa ogsaa paa Börnene med et ret himmelsk Blik og talte ret elskelige, himmelske Ord om dem og til dem. Engang spögede han med sin lille Lene: da spurgte hun: "Hvad vil den hellige Christus skjänke?" "En gylden Kjole," sagde han, "naar du er from." Imidlertid bragte hans Hustru ham det yngste af Börnene, den lille Martin. Han tog ham op paa sit Fang, kyssede og kjälede for ham og sagde: "Hvor kjär har jeg dem ikke alle: Ak hvilken stor Velsignelse er det ikke? Dog skulde jeg önske, at jeg var död i Barnealderen. Hvor godt gaar det ei de Börn, som döe i en saadan Alder, omendskjöndt det vilde väre mig en stor Hjärtesorg, thi der döde da en Deel af mig og den kjäre Moder. Kjäre Herre Gud, hvilken voldsom Hjärtebanken har det ikke väret, da Abraham skulde dräbe sin eneste og kjäreste Sön Isak!" Da begyndte hans Hustru og sagde: "Jeg kan ikke faa det i mit Hoved, at Gud af Nogen skulde begjäre en saa grusom Ting, som selv at dräbe sit Barn." Derpaa svarede han: "Kjäre Käthe, kan du da troe det, at Gud har ladet sin enbaarne Sön döe for os, da han dog ikke har havt noget Kjärere

i Himmelen og paa Jorden, end denne elskede Sön?" — Da den lille Martin engang laa og diede ved Moderens Bryst, sagde han: "Paven og Alle, som holde med Paven, ere fiendske imod Barnet og Alt hvad der tilhörer mig. Men dette forurolliger slet ikke det kjäre Barn, det frygter ikke for dem, spörger ikke efter, at der er saa mange og dertilmed saa store väldige Herrer, som i sin Hu ere det gramme; det dier med Lyst, seer sig gladelig om, smiler, er ved godt Mod og lader dem vredes, saalänge de ville." Da en anden Gang En tilkjendegav ham sin Gläde og Forundring over, at hans fireaarige Datter talte saa ofte og saa elskeligt om Jesus og de gode Engle, sagde han til denne: "O kjære Barn, hvo der kun fast kunde troe det!" Da saa Barnet paa Faderen og sagde: "Troer da ikke ogsaa du det?" Men Faderen gjenmälede: "Saaledes ere Börnene; vide om ingen Vantro, om ingen Synd, ere desaarsag glade, have en god Samvittighed, frygte for ingen Fare og hvad de höre, troe de enfoldig og blive glade derover. Börnenes Väsen er isandhed Troe og glad Tillid. Derfor har ogsaa Jesus havt dem saa kjär. De staae sig allerbedst med Gud for deres Troes og Levnets Skyld. Vi Gamle plage os selv, have Hjärtesorg angaaende Ordet, om det vel er sandt og hvorledes det kan väre muligt. De holde det for vist og sandt, derfor ere de saa rige og salige." En anden Gang tog han sit lille Barn til sig, legede med det og sagde: "Du er vor Herre Guds lille Nar; du frygter ikke, gjör dig ikke Bekymring for Noget; saaledes som du gjör det, er det godt. Ja Börnene ere de deiligste Spögefugle, de tale og gjöre Alting enfoldig, naturlig og af Hjärtet. Med de Gamle har man ikke saadan Maade; det finder og behager ikke saa vel." Det er bekjendt, at Luther var en Mester i Evangeliets Prädiken, og derfor maa vi heller ikke undre os over, at han forstod at gjöre det ret yndigt og kjärt for sine Börn. Han pleiede at sige: "Kjäre Barn, du har en egen Engel; naar du beder om Morgen og Aften, er denne Engel hos dig, sidder ved din lille Seng, har en hvid Kjole paa, pleier dig, vugger og beskytter dig, at intet Ondt kan faa komme til dig. Naar du skal sige din Bön för Maaltid, vil den lille Engel väre ved Bordet, tjene og bevare dig og vaage over, at intet Ondt skal vederfares dig og at Maden skal komme til dig vel. Men vil du ikke väre from, saa vil din Engel löbe fra dig. Vär derfor from og bed, saa kommer Englen til dig og bliver hos dig." Men det Elskeligste, vi i denne Henseende kunne läse, er et Brev, som Luther i Aaret 1530 skrev til sin lille Hans, da han netop var fire Aar gammel. Det lyder saaledes: "Jeg seer gjärne, at du lärer godt og beder flittig; gjör dette min Sön og bliv ved deri! Naar jeg kommer hjem, vil jeg medbringe en skjön Nytaarsgave til dig. Jeg veed en deilig lystelig Have; deri gaae mange Börn, have guldne, smaa Kjoler paa og sanke skjönne Äbler under Träerne, samt Pärer og Moreller, synge, springe og ere glade, have ogsaa deilige smaae Heste med Guldbidsler og Sölvsadler. Da spurgte jeg Manden, som eier Haven, hvad dette var for Börn? Da sagde han: det er de Börn, som gjerne bede, lære og ere gudfrygtige." Da sagde jeg: "Kjäre Mand! jeg har ogsaa en Sön, som hedder Hans Luther, kunde ikke han ogsaa komme i denne

Have, saaat han ogsaa kunde spise saadanne deilige Æbler og Pärer og ride paa saadanne vakkre Smaabeste og lege med disse Börn?" Da sagde Manden: "Naar han gjärne beder, lärer og er gudfrygtig, saa skal han ogsaa komme i denne Have; Lippus og Jost ogsaa, og naar de Alle tilsammen komme, saa skal de ogsaa faa Trommer, Piber, Harper og alskens Strängespil, saa skal de dandse og skyde med smaa Buer." . . . Derfor kjäre lille Sön Hans! lär og bed du tröstig, sig det ogsaa til Lippus og Jost, saaat ogsaa de läre og bede, saa ville I komme med hinanden i Haven." Med saa söde Ord vidste han at tiltale sin lille Hans; men han forglemte ikke heller det nödvendige Alvor ved Siden af denne Venlighed. Engang vilde han i hele tre Dage ikke lade denne samme Sön komme for sit Ansigt eller atter tage ham til Naade; og da Moderen og hans Venner gik i Forbön for ham, sagde han: "Jeg vilde heller have en död end en uopdragen Sön." Dog vilde han ikke gjärne slaae sin lille Hans meget, thi han troede, at det var meget ilde, naar Börnene for den haarde Strafs Skyld bleve Forældren fiendske.

Det forundtes ikke Luther at beholde alle sine Börn. Ved Tabet af dem kjämpede det brudte Fadershjärtes naturlige Smerte paa en rörende Maade med den troende Christens Haab, saaat han ogsaa her atter viser sig for os som en Mand, der havde Hjärtet paa det rette Sted. Da hans Magdalena laa dödssyg, sad han ved hendes Seng og sagde: "Jeg har hende hjärtelig kjär, men, gode Gud, efterdi det er din Villie, at du vil tage hende bort, saa vil jeg ogsaa gjärne have hende hos dig." Derpaa vendte han sig til sin Datter og sagde: "Magdalene, mit kjäre Barn, du har endnu en Fader i Himmelen, til hvem du skal gaae; du vil gjärne blive hos din Fader her, vil ogsaa gjärne drage til Faderen hist, ikke sandt?" "Ja hjärtens kjäre Fader, som Gud vil!" svarede Barnet. Da sagde Faderen: "Du mit kjäre Barn, Aanden er villig, men Kjödet er skröbeligt!" vendte sig derpaa om, gräd meget og sagde derpaa: "Jeg har hende altfor kjär; men, hvad enten vi leve eller döe, saa ere vi Herrens." Kort derpaa slumrede Barnet stille ind; Moderen havde af Sorg ikke kunnet see derpaa; til hende sagde Faderen: "Kjäre Kone, betänk dog, hvor hun er kommen hen; hun har det jo godt. Jeg havde hende jo ogsaa hjærtelig kjär, og vilde ogsaa gjärne have beholdt hende, hvis den gode Herre Gud vilde have ladet mig have hende; dog skee hans Villie." Da Barnet blev lagt i Kisten, saa han paa det og sagde: "Du kjäre Lene, hvor godt har du faaet det! du skal atter opstaae og lyse som en Stjerne, ja som Solen." Da sagde han endnu: "Jeg er jo saa glad i Aanden, men Hjärtet er meget sörgmodigt; Skilsmissen falder En overmaade tung, det er underligt, at man veed, hun hviler i Fred, og dog er saa bedrövet." Men da man kom for at begrave Liget, og Nogle bevidnede ham sin Sorg, sagde han: "Det skal ikke gjöre Eder ondt, jeg har sendt en Helgen til Himmelen, ja en levende Helgen." Og senere sagde han: "Pigen er ikke död, hun sover kun. Om hun atter skulde blive levende igjen og bringe med til mig det tyrkiske Rige, saa vide jeg det dog ikke. O, han er vel faren. Hvo, der döer saaledes, han er vis paa det evige Liv."

(Forts.)

Missionsefterretning.

Af en Skrivelse fra Missionsmedhjälper Udland, dateret 9. Juli 1858.

Det er med en blandet Følelse, at jeg denne Gang sätter mig ned for at skrive Kvartal-Beretning for denne Station; det vil ogsaa nu hedde, som Sangen siger, at „Sorgen og Glæde de vandre tilhobe." Dog for ei at foregribe, vil jeg gaae lige til at berette.

Som I allerede vide, var jeg nede i D'Urban for at ledsage Jfr. Løwenthal herop, hvor hun midlertidig havde at opholde sig. Pastor Schreuder havde allerede længe tænkt at komme herover; men foruden hans Ulykkestilfælde var der ogsaa andre Ting, som gjorde, at han ikke kom her för efter Paaske. Neppe var han ankommen, för en Pige meldte sig til Daab. Denne Pige har nu omtrent 4 Aar været i Tjeneste hos Larsens og var trolovet med vor Bogndriver Umbijane, hvem I nok kjende af Navn, da han för ofte har været omtalt. Pastor S. begyndte allerede strax at give denne Pige Daabs-Underviisning, og da nogle af Tjenerne önskede at deeltage i Undervisningen, blev det ogsaa dem tilladt, og deriblandt var ogsaa den Mand og Kone som jeg för har yttret Haab om var afgjort for Christendommen. Imidlertid vare Pastor Schreuder og Jfr. Löwenthal komne overeens om at indgaae en nærmere Forbindelse, og en af Hermannsburgerne Hohls, blev anmodet om först efter Kirkens Brug at udføre Brudevielsen, hvilket ogsaa skede, og vi havde saaledes den Fornöielse for første Gang at have den Höitidelighed udfört her om Eftemiddagen den 25de April d. A., og om Aftenen nøde vi alle tilstædeværende Norske Nadveren. Men da Pastor S. havde Forretninger at udføre i Pietermaritsburg, reiste han allerede den 27de s. M. herfra; dog for ikke at standse Daabsunderviisningen fortsatte Larsen og jeg den afvexlende, til han kom tilbage her den 17de Mai. — Omtrent samtidig hermed var Tjenestetiden ude for tvende af de Gutter, som havde deeltaget i Underviisningen, og de droge da til deres Hjem. De havde siden ofte været her, og den Ene vilde ogsaa igjen i Arbeide; men da han fordrede mere Løn, end jeg antog var passende, maatte jeg lade ham gaae. Alligevel kom han siden igjen og indgik paa, hvad jeg vilde give ham i Løn, og nu er han atter her i Arbeide. Den Anden var her idag for at faae en Bog at læse i hjemme, og han fik Marci Evangelium oversat af en af Amerikanerne. Medens Nogle saaledes unddrog sig for Underviisningen, lod det til, at den omtalte Mands Hjerte end mere aabnedes for Evangeliet; thi anden Pintsedag meldte ogsaa han sig til Daabs hos Pastor S., eller som han selv udtrykte sig, var hans Hjerte vakt med Magt, og han önskede at vaskes. Uagtet Pastor S. ikke kunde tvivle paa Utotongwanes Oprigtighed, da det ikke var Øieblikkets Rörelse, saa troede han dog at burde bie lidt, men imidlertid fortsætte Daabsunderviisnigen, og dermed samstemmede ogsaa Manden Utotongwane. Den omtalte Pige havde Pastor S. vel ogsaa önsket at kunne længere forberede; men som han allerede havde väret lang Tid fra sin Station Entumeni, og han idetmindste maatte derhen før Conferencen, saa blev det bestemt, at Daaben skulde udføres første Søndag efter Trinitatis, 6te Juni. Hermannsburgerne havde för anmodet Pastor S. om at besøge dem, og havde nu lovet at komme til dem. Gjerne vilde han väre der en Søndag, og nu var Trinitatis-Söndag den eneste, han havde at afsee, og om Løverdagen den 29de Mai reiste med ham Fru Schreuder, samt jeg og min Kone.

Endelig kom den 6te Juni, den Tid, da den länge ventede og länge ombedede første Hedning skulde ved Daaben optages af den Norske Mission i den christne Menighed. Gudstjenesten varede omtrent 3 Timer, og at Taarer randt af Pigens saavelsom Andres Kinder, lader sig ikke fortänke. Hun lod sig christne med det samme Navn, som hun havde havt, nemlig Umatendhiwaze. Faderen var tilstede og hørte ogsaa til med synlig Opmærksomhed, og da det var en Søndag, vare ogsaa Mange tilstede, men, som vi siden hørte, langtfra saamange, som her vilde have været, om det havde väret mere almeen bekjendt.

Om Mandagen den 7de s. M. blev Umbjane ägteviet med Umatendhiwaze efter som sädvanlig forudgangen tre Gange Lysning til Ægteskab, og uagtet det var en Ugedag, var her ikke saa Faa tilstede, som hørte og saae til med Opmærk-

somhed og Fornøielse, og det var for mig, som jeg antager for os Alle Glædes- og Höitidsdage.

Pastor S.s Ophold her var nu blevet længere, end han havde paatænkt, og han maatte derfor med Frue begive sig paa Tilbagevelen, hvilket skede den 10de Juni. Han havde imidlertid havt Arbeide nok; thi foruden at han daglig havde Daabsunderviisning, holdt han hver Søn- og Helligdag, medens han var her, Gudstjeneste, oversatte Daabsformularen og Brudevielsen m. m. og, da han havde glemt at medtage Oversættelsen af Catechismen, ogsaa nogle Dele af den, ligesom han ogsaa forfattede eller oversatte passende Psalmer ved Daaben og Brudevielsen. Den daglige Morgen- og Aftenandagt og Underviisning havde derimod Larsen og jeg afvexlende som sædvanlig; men ikke sjelden var Pastor S. ogsaa der ikke alene nærværende, men ogsaa den Ledende.

Da jeg hörte, at Larsens vilde til Conferencen, tænkte jeg paa ikke at reise derhen, baade da En herfra jo var nok, og da Pastor S. saa nylig havde været her: men i Betragtning af, at baade jeg og min Kone strantede, tænkte vi, at en Reise maaskee kunde gjøre os godt, og den Extraudgift var undskyldelig. Saa samledes vi iaar alle af den Norske Mission ved Empangeni. Det Væsentligste af det Forhandlede for denne Station var Forslag om at bygge en ny Kirke, og i Haab om, at I give Eders Minde dertil, gjöres allerede Forberedelser til dens Opførelse. I Forbindelse hermed vilde jeg gjerne have bemærket, at Savnet af en Klokke har længe været følt, ikke alene paa denne Station, men ogsaa paa de øvrige, og jeg har længe tænkt paa at anmode om at afhjælpe et saadant Savn. Da det er mig bekjendt, at Kvindeforeninger og Börneselskaber i England, Amerika og Tydskland ikke alene anskaffe Klokker, men ogsaa andre Ting for Missionærerne, vilde det maaskee ikke være uden Nytte, om den ærede Hovedbestyrelse vilde i lignende Retning tage sig af Sagen.

Ved vor Tilbagekomst fra Conferencen vilde vi naturligviis have fortsat Daabsunderviisningen; men neppe vare vi ankomne, för Daabscandidaten sagde os Farvel for at gaa til Biskoppen af Natal, (Colenso). Det var uventet og et haardt Slag for os, og de Forhaabninger, vi havde gjort os om nu at turde begynde at samle, vare saaledes adspredte. Om det end er vor Opgave at samle for Herren og hans Kirke, saa kan vi dog ikke negte, at vi med denne Opgave for Die helst ville samle for den Norske Mission og ved den for Herren, og omendskjøndt Utotongwane bekjendte, ikke at ville gaa tilbage til Hedenskabet, men holde sig til Herren og hos Biskoppen, lade sig fremdeles undervise og forfremme, saa var det, om end nogen Trøst, dog ikke hvad vi önskede. Det er endnu skjult for os, hvad der har bragt ham til at gaa til Biskoppen; kun vide vi, at det er en Klage, som almindelig høres af Missionærerne i Natal, at Biskoppen bruger Lokkemad for at drage fra andre Stationer til sig.

Søndagsforsamlingerne have i denne Tid været mere besøgt end sædvanligt, især i den förste Tid af Pastor S.s Ophold her, og det gav nok det Stød til at gjøre Forslag om at opføre en ny Kirke, da det Huus, som vi nu bruge dertil, er saa lidet, at han var nødt til flere Gange at holde Gudstjenesten ude i Skyggen af nogle Træer.

Paa denne Station er ellers intet Särdeles forefaldet. Vi haabede ved at see Morgenröden, at Naadens Sol ret klart vilde fremkomme, men Skyer har igjen fordunklet dens Skin. Maatte vi blot være taknemmelige for, hvad Herren vil forunde os at see, og i Troen vente paa hans fulde Herligheds Aabenbarelse. Een Sjel er jo dyrebar i Guds Øine, og til den Ene kan han ogsaa lægge Flere, naar hans Tid kommer; og er den dyrebar for ham, da maatte det ogsaa glæde os at have havt Anledning til at bringe den til Herren. Maatte den blot blive bevaret hos ham og paa den store Dag, naar Alle skal aabenbares, sees blandt den frelste Skare; derom haabe vi, at I forenede med os ville bede.

———:o:———

Piron hörte en Prædiken, som blev talt med bestandig större og större Bevægelse af Armene og Overdelen af Legemet. Da han snart forstod, hvad der var Marsag hertil, sagde han til sin Nabo: Se kun til, hvor han söger at redde sig ved at svömme.

Kirkeraadsforhandlinger.

Den 18de Januar 1860 holdt Kirkeraadet sit förste Möde for d. A. paa Koshkonong. Samtlige Medlemmer vare tilstede, nemlig Pastorerne A. C. Preus, N. Brandt og H. A. Preus og Lägmand A. Aadnesen, Tjeran Jonson og Aslak Olsnäs. I Fölgende Sager bleve behandlede: 1 I Anledning af Wiota Menighed meddelte Formanden, at det med Menigheden forbundne "Halling-Setlement" har kaldet Pastor Magelsen paa Rock-Präri til sin Präst. Den övrige Menighed, som Kirkeraadet trods Pastor Munchs modsatte Paastand maa erkjende for at väre en Menighed og ei oplöst, har kaldet Pastor Brodahl i Blue Mound som sin Själesorger. Begge Præster have modtaget Kaldelsen, hvorved da midlertidig er sörget for disse Menigheders Betjening.

Formanden oplyste forövrigt, at han af Mangel paa Tid ikke havde seet sig istand til siden sidste Kirkeraadsmöde at foretage Reisen til Wiota Menighed i Forening med Pastor Brodahl, saaledes ikke kunde fremlägge for Kirkeraadet den Fremstilling af Wiota Meningheds Stilling og af den forhenværende Prästs, Pastor Munchs Forhold til Menigheden, hvilken Kirkeraadet i tidligere Möde besluttede skulde forelägges, forend det kunde sättes i Stand til at fälde en upartisk Dom i Sagen og imödekomme Menighedens Önske om at föie Foranstaltninger til dens Betjening af fast Präst.

2. Formanden indleverede Fuldmagt fra Chikago Menighed til at kalde Menigheden Präst, saafremt ikke Pastor H. A. Preus skulde modtage den til ham fra Menigheden udgangne Kaldelse.

3. Kaldsbrev for Skoponong, Hearth-Präri, Sugar Creek og Whitewater Menigheder udstedtes og affendtes til Norge. Pastor Duus har allerede paa Forhaand forhört sig om i Norge om Präst til Menigheden

4 Kaldsbrev for St. Olafs Menighed i Minnesota udstedtes og afsendtes til Norge.

5. Fölgende Fortegnelse optoges over de for närvärende Tid ledige Prästekald i Amerika:

A. Rush River Menighed, St. Croix Co. Wisconsin, blev ledig i 1859 ved Pastor Larsens Forflyttelse til St. Louis som Professor ved Concordia College.

Kirkeraadsforhandlinger, ved Rush River

Fast Lön $300. Reisebidrag $150. Accidenser som sädvanlig. Prästegaard 80 Acres, hvoraf 23 Acres opbräkket. Omtrent 100 Familier.

Bekjendtgjort ledigt 1859.

B. Waupaca og New Hope Menigheder, Waupaca Co. Wisconsin, blev ledig i Aaret 1858 ved Pastor Duus's Forflyttelse til Whitewater o. fl. Menigheder. Fast Lön 360 Doll., Accidenser, 40 Acres indgjärdet til Prästegaard, hvoraf 13 Acres under Ploug.

Omtrent 300 Familier. Bekjendtgjort ledigt 1858.

C. Whitewater, Skoponong, Sugar-Creek og Hearth Präri Menig-

beder i Walworth Co. Wisconsin. Som fast Lön er tegnet 340 Dollars. Sädvanlige Accidentser, men ingen Präftegaard. Omtrent 65 Familier.

Averteret ledigt i 1859.

D. Roche à Cree, Lemonweir og Newport Menighederne i Adams og Juneau og Columbia Counties, Wisconsin. Fast Lön 410 Dollars. Präftegaard 40 Acres. Sädvanlige Accidenser. Omtrent 150 Familier.

Bekjendtgjort ledigt Höften 1856.

Reisebidrag indsamles nu.

E. La Crosse og tilliggende Menigheder i Wisconsin. Fast Lön 450 Doll. Accidenser. Præstegaard 80 Acres. Omtrent 250 Familier.

Bekjendtgjort ledigt 1856.

F. Painted Creek, Norway og Clermont Menigheder i Iowa. Fast Lön 400 Dollars. Accidenser. Präftegaard 80 Acres.

Bekjendtgjort ledigt Höften 1856.

G. St. Olafs Menighed i Minnesota. Fast Lön 350 Dollar. Accidenser. Præstegaard 60 Acres.

Averteret ledigt i 1859.

H. Manitowoc Menighed i Manitowoc Co. Wisconsin. Fast Løn —, Accidenser og Präftegaard vides ikke.

Bekjendtgjort ledigt 1859.

Desuden ere fölgende Menigheder ledige!

J. Chicago Menighed i Illinois. Fast Lön 650 Dollars og Accidenser. Menigheden staar i Underhandling om fast Præst.

K. Wiota Menighed i Lafayette Co. Wisconsin. Menigheden har dog endnu ikke udstedt noget Kaldsbrev til fast Präst.

Den 11te Menighed i St. Ansgar, Mitchell Co. Iowa, har i f. A. kaldt Hr. C. F. Clausen til fast Präst.

6. Det samlede Kirkeraad gjennemsaa derpaa overeensstemmende med sidste Synodes Beslutning hele Sartorphs Udtog af Forklaringen, gjorde de fornödne Rettelser og oversendte Manuscriptet til den scandinaviske Presseforening for at trykkes.

7. Kirkeraadet möder den 14de Marts hos Pastor Brandt i Rock River Präftegaard.

H. A. Preus.
Kirkeraadets Secretär.

———:0:———

"John Williams", saa hedder Missionsskibet, som i meer end 15 Aar har reist i Missionens Tjeneste til Sydhavs-Öerne. Hvert fjerde Aar gaar det til England med Missionärernes Hustruer og Börn og med Missionsbidragene fra de Indfödte, og vender tilbage til Missionsstationerne med Reisende, Bibler og andre Böger.

———:0:———

Begge Dele er vakkert og oplöftende at väre Vidne til: den Unge, som träder ind i den stridende Kirke, og den Gamle, som gaaer over i den triumpherende Kirke.

Vore Sprog- og Skole-Forholde.

I Anledning af vor Erklåring om Sprog- og Skoleforholde siger Lutherische Kirchen-Zeitung, denne nye Tidende for Ohio Synoden: "Værd at lægge Mærke til er, hvad der siges om de amerikanske Söndagsskoler", og med Hensyn til vort Raad til Menighedslemmerne at se til at faa de engelske Skoler i saadan Stand, at Börnene med Sikkerhed kunde sendes til dem, hedder det: "Dette Raad er i og for sig godt, men under de herskende Forhold ikke muligt at udföre; det eneste varnlige Middel i denne Sag er en god Menigheds-Skole".

Skjöndt vi maa erklære os enige med "Kirchen Zeitung" i, at Oprettelsen af gode Menighedsskoler, hvor Börnene bleve underviste i Engelsk, vilde spare os al Bekymring for den Fare, som kan være forbunden med at sende Börnene til den engelske Skole, og at de forögede Udgifter til saadanne Menighedsskoler vilde være godt anvendte, saa troe vi dog, at vore Landsmænd i Skoledistrikter, hvor Pluraliteten af Setlerne ere norske, baade kunne og skulle öve Indflydelse ved Valget af Lærer til de engelske Skoler. De skulle ikke see paa, om Lönnen er nogle Daler höiere om Maaneden, naar blot Læreren er dygtig og brav. De kunne og skulle paasee, at han opfylder sine Pligter som Lærer, overholder streng Orden i Skolen og endelig selv er et ordentlig Menneske. Men for at faae saadanne Lærere og for at kunneföre saadant Tilsyn, maa de ei vælge til Skolebestyrelsen den første den bedste Politicus af en Yankee, men Mænd, som de kjende have baade Villien og Evnen til at sörge for, at der bliver gode engelske Skoler. Hvor nu dette paa Grund af Norskernes Faatallighed og de Övriges Ligegyldighed skulde vise sig umuligt at gjennemföre, der skulde vi faae faste Menighedsskoler og optage Engelsk som Underviisningsfag. Bekostningen blev naturligviis större; men der er ikke en eneste af vore ældre Menigheder, uden at de meget godt vilde være istand til en saadan Bekostning for deres Börn. At vi dog maatte mere og mere skjønne dette, at gode Kundskaber og en god Opdragelse er en langt bedre Arv at efterlade Börnene end al Verdens Rigdom!

——:o:——

Hotopu.

(En gammel Historie fra Sydhavet.)

Efterretningen om den vidunderlige Forandring paa Tahiti, om Dronning Pomares Tilslutning til Christi Kirke tilligemed en Deel af hendes Undersaatter paa Tahiti og Eimeo, om Opbrændelsen af deres Afgudsbilleder og om andre paafølgende Begivenheder var ogsaa kommen til Öerne Rajatea, Huahine o. s. v. Man havde sendt Læseböger til disse Öer, og nogle af Beboerne der havde begyndt at lære at læse.

Blandt dem, der først havde gjort nogle Fremskridt i denne nye Kunst, var Hotopu og hans Kone. De vare paa den Tid et ungt Ægtepar

med 3 Börn. En Kanoe fra Rajatea havde bragt den Efterretning, at te evanelia (Luce Evangelium) var trykt, og at nogle Exemplarer af samme var kommen til Rajatea. Hotopu og hans Kone talte nu med hinanden om, hvorledes de skulle komme i Besiddelse af en af disse underfulde Böger, som fortalte om Jesus. Men Öen Borabara, paa hvilken de boede, laa mere end 12 Timers Vei fra Rajatea, og paa Grund af den urolige Tilstand paa deres egen Ö holdt Hotopu det for farligt at lade Kone og Börn alene og priisgive de faa europäiske Redskaber, saasom Öxer, Sauge o. dsl., som han allerede besad. Dog te evanelia forekom ham som en saa stor Skat, og han var saa bange for, at alle Exemplarer imidlertid kunde blive solgte, at han med Kone og Börn indskibede sig i sin Kanoe for at fare over til Rajatea, tog ogsaa alle sine Eiendele med saavelsom nogle Galloner Olie for at kunne betale det länge attraaede Klenodie.

Söreisen var saavidt gunstig, som han just kom til rette Tid for at faa fat paa et af de faa Exemplarer, der endnu vare tilovers, og efterat han havde udhvilet en liden Stund, vendte han ufortövet tilbage til sin Ö. Vinden var gunstig, indtil Koralrevet kom i Sigte, hvoraf Borabara er omgiven; da overfaldt dem et heftigt Vindstöd. Hotopu bragte sin Bog i Sikkerhed, idet han indviklede den i noget Sækkelärred og bandt den fast paa sit Hoved. Snart efter kantrede Kanoen og gik af paa Midten. Eiendelene, som han havde taget med, faldt i Havet, og han selv med sin Kone og sine tre Börn laae i de brusende Bölger. De vare nu en god halv Times Stykke fra Revet, men bleve af Strömmen revne hurtigt afsted. Han knyttede derfor strax endnu et andet Stykke Säkkeläred over Hovedet for at beskytte evanelia, tog sit äldste Barn, en Dreng, og svömmede mod Strandbredden, idet han anviste sin Kone, med de to andre Børn at holde sig fast ved den knuste Kanoe. Han naaede velbeholden Strandbredden, satte Drengen af paa Revet, bandt evanelia fast paa hans Hoved, böd ham at bevare samme omhyggeligen, til han kom igjen, og svömmede derpaa atter gjennem den vilde Bränding ud til den kantrede Kanoe. Hans arme Hustru havde imidlertid en ikke let Opgave med at holde de tvende Börn over Vandet; thi neppe havde hun sat eet op paa den vältede Kanoe, för hun maatte dukke under efter det andet, som imidlertid var bortskyllet af Bölgerne; og strax derpaa tumlede det förste ned igjen, fordi det ikke kunde modstaae Söerne. Og hvad der gjorde Sagen endnu slemmere: Kanoen drev bestandig längere og längere ud paa Havet. Endelig kom Hotopu. Han tog det ene Barn og hans Kone det andet, og saaledes svömmede de mod Strandbredden, naaede den lykkeligt og prisede Gud for deres Redning.

Den Missionär, fra hvem vi have denne Historie, siger: "Da den gode gamle Kone fortalte mig denne Tildragelse, havde hun allerede i lange Aar väret et trofast Lem af Kirken og en meget flink Medhjälperske for de forskjellige Missionsfamilier. Og da jeg spurgte hende, hvad de da dengang havde tänkt om Tabet af deres Eiendele, svarede hun: "O, vi tänkte slet ikke paa vor tabte Kanoe og övrige Eiendom af lutter Gläde over, at vi reddede evanelia, som vi atter og atter gjen-

nemläste, indtil vi næsten kunde det udenad."" Hotopu og hans Kone ere endnu i Live. De vare os en Tröst under vort Ophold paa Borabara; og den Dreng, som först blev sat hen paa Revet for at passe paa evanelia, er nu en af de forstandigste Mänd paa Öen og var mig en meget duelig Medhjälper ved mit Missionsarbeide." (Calw. M.-B.)

———:o:———

Om Guds Billedet.

Sporgsmaalet, om Gudsbilledet er tabt, besvarer Joh Geirhard saaledes: 1) Dersom ved Gudsbilledet forstaaes Själens Väsen (Fornuften, Villien og övrige Kräfter) saa kan Man ikke sige, at det er tabt ... Faldet, efterdi Adams Själ med Hensyn til Väsen forbler den samme efter som för Faldet.

2) Dersom ved Guds Billede forstaaes en vis almindelig Analogi, hvorved Menneskets Själ udtrykker noget Guddommeligt, som at den er en selvbevidst Aand og har fri Villie i de dens Magt underlagte Ting, saa kan Man heller ikke sige, at det er tabt.

3) Dersom ved Guds Billede forstaaes Herredömmet over Dyrene, saa kan Man heller ikke sige, at Guds Billede er tabt; thi skjöndt dette Herredömme er formindsket og svækket, saa ere dog endnu Spor af det tilbage.

4) Dersom ved Guds Billede forstaaes en vis Kundskab til den guddommelige Lov, som af Naturen er indskreven i Menneskets Hjärte, idet det kan af Naturens Bog läre, at der er en Gud o. s. v. samt Vidnesbyrdet i Samvittigheden om Guds Dom, saa maa Man ogsaa erkjende, at der er nogle meget svage Levninger tilbage af Guds Billede.

5) Men dersom man efter Skriftens Udvikling og Talebrug forstaar ved Guds Billede den Retfärdighed og Hellighed, den Integritet og Fuldkommenhed, som var i Mennesket för Faldet, saa maa Man bestemt sige, at Guds Billede er tabt ved Faldet.

Derpaa tilföier han:

"Saaofte de Gamle sige, at Guds Billede endnu er tilbage i Mennesket, saa maa det forstaaes om Noget af det, vi lidt ovenfor have anført under No. 1—4, men ikke om det 5te Slags, hvori Guds Billede i Virkeligheden og egentligen bestaaer."

———:o:———

Forat gjöre Nar af den brammende Maade, hvorpaa en stor Deel Amerikanske Präster lader sin Ankomst-Prædiken vorde bekjendtgjort, har et Blad indr. et Brev, som foregives nylig at väre funden i Syrien, og som skal väre forfattet Aar 59 efter Christus. Dette lyder som fölger:

"Efterretningen om Paulus Ankomst udbredte sig, som du kan tänke, med Lynets Fart blandt Brödrene. En Bekjendtgjörelse blev i en Hast gjort istand og cirkulerede af Frygt for Fienderne hemmeligen; den indeholdt fölgende korte Angivelse: Paulus, den store Taler, er landet ved Miletus. Han vil prädike paa Ugens förste Dag ved Havkysten Gjenstanden for hans Prädiken er ikke angivet, men at slutte fra hans velbekjendte Talenter, vil en sjelden intellectuel Nydelse väre at vente. Lad Brödrene i Masse stävne sammen, at han kan have en Tilhörerkreds, värdig hans udmärkede Anseelse.

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

April. 1860. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 5te Aarg. No. 4.

Til Låseren.

Forat undgaa Misforstaaelser, vil jeg herved underrette Låseren om, at Alt, hvad der findes i Maanedstidenden uden Navn eller uden Mærket: "Indsendt" er af Redaktionen enten forfattet eller oversat. Redaktionen bliver naturligviis ligefuldt moralsk ansvarlig ogsaa for de Stykker, som ere indsendte med eller Navns Underskrift.

H. A. Preus.

Passionsbetragtning.

Hvor ombyggelig var ikke hiin Skare og Jödernes Tjenere for at holde fast paa den Herre Jesum, efter at han var kommen i deres Hånder, og for at före ham saa sikkert, at han ikke igjen skulde slippe fra dem! Hvor villig var ikke Ypperstepråsten Annas til at frastge sig sin Sövn og at forblive vaagen indtil Midnat, for ikkun at nyde den syndige Glåde, at see Jesus i Lånker og Baand! Anvende vel vi, som sige, vi gierne ville finde Jesus, for at give ham vort Hjerte, for at blive frelste og salige ved ham, anvende vel vi saadan Flid paa at faae Deel i Herren? og, naar vi have fundet ham, bestråbe vi os da saa ombyggeligen for at holde fast paa ham og ret at forsikkre os ham? Ak, hvor ere de Sjele, som med Begjerlighed gribe Jesus og sige med Jakob: Jeg slipper dig ikke, förend du har velsignet mig! Hvor ere de Sjele, som gjerne undvåre Sövn og Roe, naar en Leilighed tilbyder sig for dem til at vise Christus i hans Lemmer Kjårlighed og Tjenstvillighed, ja som med David staae op om Midnat, for at love Herren og takke ham for hans retfårdige Domme! Ps. 119, 62. Ak, at vi dog ikke långere maatte blive beskjåmmede af Christi Fiender for vor Dorskhed og Tråghed! — Man tåller sex sure Gange, som vor Frelser maatte vandre under sin Lidelse, nemlig: fra Oliebjerget til Annas, fra Annas til Caiphas, fra Caiphas til Pilatus, fra Pilatus til Herodes, fra Herodes igjen tibage til Pilatus, og endelig fra ham til Golgata. Ak, hvor mange besværlige Trin har ikke denne förste Gang kostet vor Frelser! Den lange Vei fra Oliebjerget ind i Staden blev han om Natten ikke saameget fört, som slåbt over Stok og Steen, og Forhaanelser og Smerter var hans bestandige Ledsager. Disse sure og besvårlige Gange havde Guds Sön ikke behövet at gaae, dersom vor Fod ikke var veget ud fra Guds Vei og havde betraadt Fordårvelsens Stier Lader os ihukomme dette, lågge det paa Hjertet og takke ham derfor, og bede ham styre vor Fod paa Fredens og Sandhedens Vei til Salighed. O, hvor

ofte friskes vi ikke til at sätte vor Fod der, hvor vi ikke skulde gaae; hvor mange tusinde syndige Gange skee ikke af Satans Börn, besynderligen ved Maaltide! At dog Enhver vilde pröve sig selv vel, hvorledes hans Gange i Livet have väret beskafne, paa hvilke Veie han har vandret! At dog Enhver, som hidtil har gaaet paa Daarskabens og Fordärvelsens Stier, maatte fatte den faste Beslutning, sin lidende Frelser til Äre at afstaae derfra, maatte i hans Fortjeneste söge Forladelse for sine syndige Trin og herefter overgive sig til hans gode Aands Förelse og Veiledelse!

(Efter J. J. Rambach.)

Mel. Et lidet Barn saa lösteligt.

Her seer jeg jo et Lam at gaae, Som sig til Döden skynder, Et taaligt Lam, som bärer paa Al Verdens Sorg og Synder. Til Pinebænken staaer hans Hu, Han siger: See, her staaer jeg nu, For Adams Kjøn at stride. Man viser alle Piner frem: Han svarer: Gjerne, hvert et Lem Er færdigt til at lide.

Det Lam er Herren, stor og stärk, Med Verdens Kjön forbunden, Som Gud til vor Forløsnings Värk Har ene dygtig funden: Gak hen min kjære Søn, og lid For dem, som intil evig Tid Min Vrede skulde smage. Den Straf er grusom ud at staae, Men Verdens Frelser staaer derpaa: Vil du dig den antage?

Ja, Fader, ja, af Hjertens Grund; Läg paa, jeg vil det taale; Lad komme kun den bitre Stund, Jeg drikker denne Skaale. Hvo vidste for slig Kjärlighed, Saa høi, saa dyb, saa lang, saa bred, At tänke eller nävne? O Kiærlighed saa stärk og stor! Du fører ham til Kors og Mord, For hvilken Klipper revne.

(Poul Gerhard † 1676. Brorson.)

———:0:———

Hans Thomisson,

Th. Knudsöns äldste Sön, blev födt i Hygom 1532, og har rimeligviis besögt den nærliggende Ribe Skole og senere Kjöbenhavns Universitet, hvor han iblandt sine Lärere nävner med kjärlig Erindring Hemmingsen. I sit 22de Aar reiste han til Wittenberg som Hofmester for tre unge Adelsmänd af Familien Venstermand, og kort efter sin Hjemkomst blev han 1557 kaldet af Hans Taussen, dengang Biskop, til Rektor ved Skolen i Ribe. Da Psalme-Sangen udgjorde en väsentlig Deel af Underviisningen i Latin-Skolerne, hvis "Peblinger" besörgede Chor-Sangen i Kirkerne, beflittede han sig her paa at udspørge de rette Psalme-Toner og oversatte selv flere tydske Psalmer. Efter faa Aars Forlöb fik han Löfte paa Rectoratet ved Kjöbenhavns Skole, og reiste derfor til Hovedstaden i Fölge med sin berömte Discipel, Anders Vedel; dette Haab glippede imidlertid for ham, men da Tyge Amundsön just i de Dage blev valgt til Biskop i Lunds Stift, kaldtes Thomissøn til at väre hans Eftermand som Sognepräst til Frue Kirke og Provst over Sokkelunds Herred. Man har kun faa Efterretninger fra hans Embedstid her, men blandt Andet veed man det faldt i hans Lod, at berede den unge Justus Jonas til Döden. Denne, den berömte Dr. Just. Jonä Sön, der var erkläret i Rigets Acht af Keiseren, blev paa en Reise til Sverig, som han skulde indbyde til et Forbund med Hertug Joh. Frederik af Sachsen mod Keiseren, Kongen af Danmark og Chursachsen, opsnappet af en dansk Söcapitain og bragt ind til

Kjöbenhavn, hvor han blev henrettet 1567. Sin Navnkundighed har H. Thomisson vundet ved at skjänke den danske Menighed den förste almindelige Kirke-Psalmebog, som blev i Brug henved halvandet hundrede Aar, indtil den Kingoske ved Udgangen af det 17de Aarhundrede aflöste den. Det var allerede ved kongelig Befaling paalagt Biskop Niels Jespersen i Odense at samle et Graduale for at ordne Kirkesangen, navnlig med Hensyn til Degnene som Forsangere. Thomissön blev det overdraget at udarbeide den tilsvarende Psalmebog; han udförte med megen Flid og Dygtighed dette Hverv 1569, og Værket priser sin Mester. Foruden hvad han optog af äldre Samlinger og de Bidrag, han modtog af Andre, har han selv digtet 9 Psalmer, omarbeidet 4 papistiske og oversat deels af Latin, deels af Tydsk 35; af disse holdt sig endnu 27 i den Kingoske, 7 i den Guldbergske Psalmebog. Naar vi hävde H. Thomissöns Navn som Psalmedigter, og udpege ham som Märkesmanden i det 16de Aarhundrede, da er det ingenlunde for at sammenligne ham med nogen af de senere store Psalme-Digtere, men kun fordi vi mindes, at han tilhører en Tid, der ligger knap en Menneskealder fra de Dage, da Modersmaalet, länge fängslet, bröd det fremmede Aag, en Tid, der ikke spurgte efter läselige Psalmer, naar de blot kunde synges, og endelig en Tid, der var for dybt bevæget og aandelig grebet, at den skulde have Trang til at tälle Födder og veie Riim, saalänge Begeistringen laante de haltende Vers Vinger. Men naar man tager dette i Betänkning, og ikke sammenligner ham med dem, der stode paa hans Skuldre, men med dem, han stod midt iblandt, vil det ikke kunne undgaae en opmärksom Jagttager, at der hos H. Th. er skeet et Fremskridt i Herredömmet over Sproget og Magt til at böie det efter Tanken, der viser, at han var mere end blot Rimer eller slavisk Gjengiver af sine tydske Forbilleder. Hans Thomissön döde i en ung Alder 1573. I sit sidste Leveaar havde han en Strid med Prästen i Hjörlund, Hr. Jakob. Denne var berygtet for at han ved "sorte Konster" kunde vise igjen, mane Fanden, signe, maale og drive andet Kogleri, hvortil han endog misbrugte Guds Ord. Han havde stärkt Tilløb af daarlige Mennesker rundt omkring fra, saa man endog fra Kjöbenhavn reiste 4 Miil ud til ham, og H. Thomisson fandt sig foranlediget til i en Prädiken at advare sin Menighed for ham. Dette tog Hr. Jakob ham meget fortrydeligt op og indstävnede ham for Landmödet, men fik ingen Ret over ham, da Stiftamtmanden og Biskop Madsen erklärede, Thomissön havde gjort vel, men at Hr. Jakob burde afsättes, som ogsaa skete. H. Thomissön var to Gange gift, og havde med sin anden Hustru, som er omtalt under N. Katholm, en Deel Börn, som bare Tilnavnet Jäger. Han har efterladt sig en latinsk Tale, han som Rektor i Ribe holdt over Christian 3, et Par Liig-Prädikener og en haandskreven Samling af et Par tusinde danske Ordsprog, som Peder Syv har benyttet, og endnu gjemmes paa Universitets-Bibliotheket.

Af de Psalmer Thomissön selv har forfattet nävnes her:

1) Den ægte Reformationspsalme, som Rudelbach kalder den: "Den christelige Kirkes skjönne Navn," se Kingos Psalmeb. No. 259.

2) "Herre Gud lär mig mit Endeligt
Ret alvorlig at kjende," se Kingo No. 265.

3) "Jesus Christus er opfaren
Offuer alle Englestare," se Kingo No. 195, der, som Rudelbach siger, bärer det fuldendte Stempel som Himmelfartshymne.

4) "Hvi trodser du og berömmer dig," se Kingo No. 82.

5) "O Gud hvor länge glemmer du
Mig i min store Elende?" Kingo No. 239.

6) "Jeg löffter höit op Oien mine,
naar jeg er sted i Sorrig og Pine", der findes i Kingo No. 101 og i Guldbergs Psalmebog No. 115.

7) Fortörnis ick: naar Du indseer
De Ond at väre mange."

8) "O Herre Gud i höieste Thron,
Offuer oss vilt Du dig forbarme."

Endelig 9) den tröstrige Psalme, der var Kong Christian den 3dies Bekjendelse, den lyder saa:

Til Gud vil ieg sette all mit Haab,
Min Tro oc Hiertens Gläde,
Til Gud min Fader er mit Raab
At hielpe er hand tilrede.
Hans Ord at höre er min Begär,
Oc hannem i Troen kiende,
At ieg kunde som hans Tienere kier
Hans Rigis Krafft befinde.

Min Gud lad din Villie skee,
Mit Kald lad mig befalde:
Giff at ieg kand din Godhed see,
J Sorrig oc Modgang alle.
Min Villie, Hierte, Sind oc Mod,
Du vilt saa styre oc raade:
At Gierninge min kand findis god,
Udaff din Gunst oc Naade.

Tröst mig oc met din Mildheds Haand,
Forsörg mig alle mine Dage,
Bevar o Gud dette Rige oc Land,
Fra Krig oc Orlogs Plage,
Fra Pestilentze oc Hungers Tuang,
Fra alskens Siugdom flere,
At dig kan skee baade Loff oc Sang,
Dit hellige Naffn til Ære.

Allene min Tröst est du Herre Christ,
Naar Synden vil mig fange,
Frels mig fra Satans Argelist,
Som Hiertet gjör fast bange.
J dit Naffn vil ieg tryggelig,
Mig huile met Gläde oc Gammen,
Indtil Basunen opvecker mig
Til Ærens Krune, Amen.

Af Papistiske Psalmer har H. Thomissön christelig forvendt Psalmerne: "Jeg vil meg en Jomfru loffue", "Maria hun er en Jomfru reen", "O Jesu hos mig for din Död" og "Synden gjör Mennisken blind og lam, Fortjen Guds Vrede og Verdsens Skam".

Fra Latin har H. Thomissön oversat fölgende:

1) "Den ypperste Höitid og stor aandelig Gläde", en Himmelfartspsalme forfattet af Rabanus Maurus föd 776, Erkebiskop af Maintz, en af sin Tids lärdeste og frommeste Mänd.

2) "Kom Hedningers Frelser sand,
En Jomfrues Barn uden Mand;" en Bearbeidelse af den udmärkede Ambrosianske Advent-Vesper Psalme. Den findes saa godt som i alle Middelalderens Breviarier, var den förste som Luther oversatte og er endelig ogsaa af Grundtvig gjengivet i Folkevise-Tone. Den findes i Kingo Ps. No. 36.

3) "Herodes hvi frygter du saa saare,
At Christ den Herre os födder vaar?"

En Hymne forfattet af Irlænderen Sedulius, der levede Aar 430. Den er oversat af Luther paa Tydsk. Se Kingo No. 89.

4) Fra Himmelen kom den Engleskar
For Hyrderne sjuntes obenbar." Den er forfattet af Luther. Paany oversat af Grundtvig: "Fra Himlen kom en En Engel klar", Se Kingo No 65.

5) "En Vise ny ville vi nu Gräde
Det raade Gud vor Herre",
Martyrsang forfattet af Luther om Martyrerne, som 1569 bleve brändte i Brysiel. Den var tidligere oversat af H. Tausen.

6) Christus kom selv til Jordans Flod
Efter sin Faders Vilie". Daabs-Psalmen forfattet af Luther, senere oversat paany af Grundtvig. Se Kingo No. 126.

7) "Fryder Eder i denne Tid
I ypper Christne alle." En christelig Psalme til Guds Ords Priis ved Exempler af det gamle og nye Testamente, forfattet af den aandrige Digter Luthers Ven, Erasmus Alber.

8) "Vil Gud vor Herre ey met oss staae,
Naar vore Fiender komme". En mesterlig Omskrivning af Davids Psalmen 124 ved Luthers fortroelige Ven, Justus Jones. Den findes i Kingo No. 84 og Guldberg No. 102.

9) "Mit Hjerte, hui gremmer du dig,
Bedröffuer dig saa sörgelig". Den deilige Tröstepsalme, forfattet af Mestersanger Hans Sachs (död 1576), og med Rette siunget af den ganske lutherske Tunge gjennem Aarhundreder. Findes hos Kingo No. 143.

10) "O Gud Fader, du haffuer Mact,
Kand jeg betract". Ligeledes forfattet af Tydskeren Hans Sachs Skomager i Nyrnberg, om et syndigt Menneskes Samtale med Christo.

11) "Alene til dig, Herre Jesu Christ,
Staar alt mit Haab paa Jorden",
Den store Syndsbekjendelses-Psalme, som bruges i Kirkerne ved Skriftemaal, er forfattet af Joh. Schneesing. Denne var en from Ungdommens Lärer og forträffelig Maler, død som Präst i Gotta 1597. Den findes i Kingo Psb. No. 87. Guldberg Psb. No. 43.

11) "Kommer til mig, sagde Guds Sön,
Som ere besuaret huer oc en." En Omskrivning af Herrens Ord i Matthäus 11. Cap.. forfattet af Witzstat v. Wertheim. Kingo. No. 131.

13) "Christe, du est den klare Dag,
For dig kan skjulis ingen Sag". Forfattet af Micael Weiss, der var Präst i Böhmen paa Luthers Tider. Kingo Psb. No. 271.

14) "O trofast Hjerte, Loff, Tack oc Priss
Giff du din Gud oc Herre," er forfattet af den Samme og findes hos Kingo No. 249.

15) "Almectige oc gode Gud,
Du evig Herre Zebaoth", og

16) "Tacker Herren, thi han er saare venlig,
Thi hans Godhed oc Sandhed bliffer evig."
Disse to smaa Psalmer ere forfattede af Johan Horn fra Böhmen, som Bönner för og efter Maaltidet. Den 1ste af dem slutter med det velbekjendte Vers:

I Jesu Naffn gaa vi til Bord,
At äde vor Mad paa hans Ord,
Hannem til Loff, oc oss til Gaffn,
Saa äde vi i Jesu Navn.

Den 2den slutter saa:

I Jesu Naffn saa haffue vi alle ädt,
Aff Öl oc Mad saa ere vi nu vel mett.

O evig Herre Gud, giff oss der aff Gaffn,
At loffue oc prise dit hellige Naffn.

17) "Loff Gud, du Christenhed,
Tack hannem met Gläde oc Fred",
Den er af den samme Forfatter som de forrige og findes i Kingo No. 151. Luther vurderede särdeles höit disse de 2 Böhmiske Psalmedigteres Psalmer.

18) "O vi arme Syndere,
Vore Misgjerninger". Forfattet af Hermann Bonn, Superintendent i Sachsen, död 1548. Se Kingo Psb. No. 135.

19) "Sancte Pouels Ord oss fölge bör,
At vi ey sörge saa saare", denne saavelsom den fölgende Psalme:

20) "Aff Muld oc Jord Gud Adam skaffte,
Til Aske bliffur jeg i min Graff,
Synden mit jordig Legem oplöste,
Christus allene er min Sjels Tröst." ere forfattede af Luthers Biograph, Joh Matthesius; han var en af Luthers dagligе Bordgjäster. Hans Psalmer ere ligesaa kostelige som eenfoldige. Den förste af dem slutter saa:

"Kom, Jesus Christ, kom Frelser söd,
Før oss fra dette Elende,
Oc myrd vor sidste Fiende, den Död,
Paa al vor Nöd gjör Ende.
Leedsag oss i vort Fädreneland,
For det Blod, som for oss udrand,
Lad oss i Fred henfare."

Den anden er en herlig Opstandelses-Psalme, hvis 2 sidste Vers lyder saa:

Kom snart met stor Mact, Herre Christ,
Din Tilkom forløser mig vist,
Nu er ieg it foractet Lig,
Før mig ind i dit Faders Rige.

Lad mig vel huile ind til den Tid
Udi dit Skiød og Kammer vid,
Lad mig opstande lystig oc glad,
Oc alle Christnes Synd forlad.

21) "Naar min Tid oc Stund er forhaand,
At jeg min Vei skal fare." Denne uovertræffelige Dödsberedelses Psalme er forfattet af Nik. Hermann, den gamle Joachimsdalske Kirkesanger. Han var en sand Folkedigter og det chri-

stelige Folks Yndling, saavel i Tydskland som i Norden, gjennem Oversættelser af hans Psalmer. Guldberg 384.

22) "O Gud Fader, din Soel saa skön
Skinner offuer all Menniskens Kjön."
Forfattet af Hermann, som en Bön efter Psalmen 104. Findes i Kingo, 236.

23) "Sante Paul sinne Corinther
Underviste i denrette Läre" Forfattet af den Samme om Opstandelsen oc det evige Liff til 1 Corinth. XV.

24) "Ligesom det deylige Huedekorn
Saais udi Ageren, oc tilforn". Forfattet af den Samme, som og Morgen- og Aftenpsalmerne.

25) Den klare Soel nu skinner fri,
Gladelig aff Söffn opstande vi,
Gud ske Loff, som oss i denne Nat
Beskermede fra all Dieffuelens Mact.

Idag bevar oss, Jesu Christ,
Fra Synd oc Skam oc Sathans List,
Lad dine hellige Englers Skare
Vore Vectere vere oc oss bevare.

At dig vort Hierte lyde kand,
Dit Ord oc Villie ey gidre Modstand,
For Oyen at vi dig haffue maa
Udi alt det, som vi slaar paa.

Lad fremmis vel vor Gierning all,
Som huer aff oss udrette skal,
Saa at vort Arbeid, Møye oc Flid
Til Loff oc Priss dig skeer altid.

———

26) Solen er nu nedgangen plat,
Oc kommen er den mörcke Nat:
O Jesu, vär vort Liuss oc Skin,
At vi ey skreckis i Mørckheds Trin.

Dig ske Tack, at du oss denne Dag
Fra Skade, Fare oc mangen Plage
Ved dine Engler bevarit haffüer,
Aff faderlig Naade, Gunst oc Gaffue.

Men huess vi haffue fortörnet dig,
Alt det forlad oss naadelig,
Tilregne det icke vor arme Siel,
Lad oss met Fred oc Ro soffue vel.

Lad dine Engler hoss oss vaage,
At Dieffulen ey giør oss Umage,
Fra Spögelsse, Drömme, Skreckelss oc Ild
Fri oss denne Nat, o Herre mild.

27) "Herre Gud, du väre nu priset
Oc tacket for Dricke oc Mad," denne Bön efter Maaltidet er forfattet af Melancthons fortrolige Ven Nikolaus Selnecker, der döde som Præst i Leipzig, bekjendt som Psalmedigter.

28) "Huad min Gud vil, det skee alle Tid,
Hans Villie er den bäste,". Denne ädle Bönnepsalme, for christelige Stridsmänd, er forfattet af den ädle Margreffue Albrets af Brandenborg. Han blev for sin Iver mod Pavedømmet af Keiser Karl den 5te Aar 1544 erkläret i Rigets Act og opholdt sig som Landsflygtig i Frankrig, hvor han lärte Melodien til denne Psalme, der findes i Kingo Psb. No. 68.

29) "Dig bede vi, Börnene dine,
O Fader, Herre Gud,". Denne Psalme, der findes hos Kingo No. 231 og hos Guldberg No. 282 ligesom den anden:

30) "Mit Haab oc Tröst oc all Tillid
Til Gud staar med stor Trygge," der var Kong Fredrich den 2dens Symbolum, og som findes hos Kingo No. 47 og hos Guldberg No. 63, ere begge kun Oversättelser af Hans Thomisjön, men det har ikke väret mig muligt at komme efter hvem den tydske Forfatter er.

Der ere flere Psalmer, som H. Thomissön har oversat, men som Pladsen ei tilsteder at anföre. Naar Läsere slaaer efter i Kingos Psalmebog og gjennemgaar de Psalmer der, som Thomissøn deri har forfattet og deels har oversat, da maa han som vistnok erkjendes som Psalmedigter at have været En af de meest begavede indtil Kingos Tider; thi netop en Deel af disse Psalmer er jo den Dag idag blandt Folkets kjäreste Psalmer..

———:o:———

Spiritualismen.

Maanedstidenden har tidligere indeholdt nogle Stykker om Spiritualismen, om dens Maade at fremträde paa ved Aandemanen, Besvärgelser af de Afdöde, Banken og Bevægelse af Borde o. s. v. og om dens dybe Grund i en satanisk Virksomhed paa samme Tid, som der er gjort opmærksom paa de skammelige Bedragerier, hvorved Enfoldiges Lettroenhed bliver taget til Indtägt. Men netop fordi vi ikke troe at väre färdige med Spiritualismen ved at paastaae, at Bedragerier der ofte finde Sted, men fordi vi ansee den som en Aabenbarelse af, hvorledes Satan teer sig virksom i Vantroens Børn, henvender vi atter Læserens Opmærksomhed paa dette; og det saameget meer, som den jo paa mange Steder gjör Fordring paa at ansees som en Kirkens Tjener, hvilken Gud maa benytte sig af, fordi hans i Bibelen aabenbarede Ord efter deres Mening ikke länger har den Kraft, som er fornøden til at vække og levendegjöre det i Synden döde Menneske. Vi Christne, som tro, at Skriften indeholder Alt hvad der er nødvendigt for os at troe til vor Salighed, og at dens Ord endnu har Kraft i sig til at virke i os denne Tro til Salighed, vi ville jo strax i denne Spiritualismens Fordring see Djävlefoden stikke frem. Naar den kalder sig Guds Tjener, ville vi erkjende den at väre en Satans Affödning, fordi den vil ikke lade Ordet staa. Vi maa derfor ogsaa som Christne, der holde ved vor Daabspagt, forsage Spiritualismen, som Djævelens Gjerning, og enhver Deeltagelse i ja endog kun Tilstedevärelse ved dens Øvelser og Kunster maa dömmes syndige. Vi vide, at Flere af vore Landsmænd af Nysgjärrighed eller for Moro have taget Deel deri, men netop derfor sige vi dette — dem til Advarsel. Omendskjønt Guds Ord og vor Tro paa det er fuldkommen tilsträkkeligt for os til ganske at fordömme denne Spiritualisme, saa kan det dog väre baade glädeligt og styrkende at høre nogle Vidnesbyrd om den af en Präst, som i nästen 20 Aar var forblindet af Spiritualismens mørke Aand og, som han selv siger, kun ved Guds Naade blev oplyst og frigjort fra den.

Det var den amerikanske Präst Harris, som i en Forsamling af Spiritualister i London efter Ørenvidnes Beretning ved sit veltalende, alvorlige, dybtgribende paa Bibelen grundede Foredrag tilföiede Spiritualismen et dødeligt Slag, idet han blottede den i al dens Elendighed og Afskylighed. Tilhørerne skildres som betagne af baade Rädsel og den høieste Grad af Forbauselse, saasom de vare komne sammen i den Tanke at faa höre af den ligesaa begavede som i Spiritualismens Hemmeligheder erfarne Mand et kraftigt Forsvar for den.

Hr. Harris fremstillede sig selv for Tilhörerne som et levende Beviis for og Vidne om den frygtelige Fare og Elendighed, baade legemlig og aandelig, som Spiritualismen bringer med sig. Den havde taget hans Sind saa aldeles i Besiddelse og var bleven saa fuldkommen Mester over ham, at endog hans Muskler vare blevne som forstenede og hans Udseende, som om han ikke hörte blandt de Levendes Tal. Han kjendte andre Spiritualister, der i den Grad vare besatte af den dämoniske Magt, at de havde mistet Madlyst, vare blevne udygtige til enhver almindelig Livsgjerning, berövede deres Kraft, aandelig og legemlig, uden Nattesøvn, medens deres Legemer hentæredes som om de led af en ulägelig Sygdom. Spiritualisterne i America skildrede han overhoved som et Samfund af Pantheister, der forkaste Skriften som Guds Aabenbaring ja selv en personlig Guds Tilvärelse. Störste Delen af dem, sagde han, var amoralske og hen-

givne til den groveste Sandselighed. De ere ydderlig egenkjärlige og ofte næsten uden menneskelig Fölelse. De tro, at de i Evigheden skulle leve det samme liderlige Liv, som de have levet her paa Jorden. De ansee ikke Ægteskabsloftet, som forbindende for dem. Mänd og Qvinder, som oprigtig og hjertelig havde elsket deres Ægtefäller og Børn, havde som Spiritualister forladt dem og levet i aabenbart Hor med andre Ægtemänd og Qvinder, fordi Aanderne have fortalt dem, at de maatte gjöre saa, fordi der var mere aandeligt Slägtskab mellem dem og disse Mänd og Qvinder, end mellem dem og deres Ægtefäller.

Han havde väret Dievidne til hvorledes Spiritualismens Dämoner saa ganske vare blevne Mestere over sit Offer, at de kastede dem ned paa Gulvet eller midt paa offentlige Pladse ligesom de onde Aander gjorde med de Besatte i Christi Dage. Endelig udtalte han sin Medlidenhed med de enkelte Oprigtige, som vare lokkede og holdtes fangne i Spiritualismens Snare. Han vidste ingen Redning for dem uden af Guds Naade ved Ordet.

Ja, Gud fri os fra den Onde!

———:o:———

Amerikansk Lutherforening
til
Udgivelsen af Skrifter af Luther for Folket.

Da Missionssynodens vestlige Distrikt holdt sit Synodemöde i Addison, Du Page Co. Ill., i Mai 1859, stiftede den d. 10de Mai en Forening med ovenstaaende Navn, i hvilken dengang indtraadte 117 Medlemmer. Af denne Forenings Statuter ser man, som allerede Navnet antyder, at dens Hensigt er "lidt efter lidt fuldständig at udgive Luthers Skrifter, forsaavidt de ikke alene vare bestemte for Theologer og Lärde, og igjen at udbrede dem blandt det Lutherske Kristenfolk". Man vil have dem "uforandret aftrykte, kun at den nyere Retskrivning skal anvendes"; man vil ingen "foregivne Betingelser" have, men kun, "for at ethvert Skrift ledes skal kunne forstaae og sättes Pris paa", tilföie "korte Indledninger og Anmärkninger." Den tilsträkkelige Sikkerhed for, at Arbeidet virkelig vil blive godt og ordentlig udfört efter de ovenstaaende Regler, har man sögt at opnaa ved at välge en Kommitte af tre Medlemmer dertil, hvis Embedstid varer i fire Aae, hvorefter Missionssynodens Präsidenter ved de almindelige Synodemöder har Fuldmagt til at vælge nye i deres Sted, hver Gang for tre Aar. For Tiden bestaar denne Kommitte af Pastor Th. J. Brom som Redaktör, Prof. Dr. G. Seyfforth som Kasserer og L. Balking, som har at sörge for Skrifternes Forsendelse. Hvert Aar udkommer saa mange Bind, som man for de indkomne Bidrag ser sig istand til at faa udgivet; i Aar udkom 2 Bind, og det förste af disse har jeg i dette Dieblik liggende for mig. For at man nogenlunde kan bedomme dets Värd, vil jeg af dets Fortale hidsätte nogle Ord om dets Indhold: "I dette förste Bind af Luthers Folkebibliothek räkkes Läseren et Antal mindre Skrifter af Dr. Luther om Alterens Sakramente og nogle andre beslägtede Gjenstande. Omendskjöndt Skrerne i forskjellig Form og til forskjellige Tider, danne de tilsammen et Helt. At netop disse Skrifter bleve valgte, skete i den Hensigt, ved en saadan Samling at byde den lutherske Kristne et Slags Kommunionbog, som han med stor

Nydelse kunde bruge til Forberedelse for den hellige Nadvære. Her finder han en forträffelig Underviisning om. 1) hvad den hellige Nadvære er og med hvilke Grunde vi kunne gjendrive de vildfarende Lärdomme, som herom ere fremsatte, 2) hvad Nytte af samme er, 3) hvorledes man ret og salig skal bruge den, 4) hvorfor vi ofte skulle bruge den, og 5) hvorledes man kan overvinde de mangeslags Hindringer og Anfägtelser, indvortes og udvortes, som ellers ville afkalde En fra den hellige Nadvære." Fremdeles indeholder Bogen Luthers Skrift "Eendelig Maade at bede paa, til en god Ven, Mester Peter, Barberer," hvorom der i Fortalen siges, at det er "en Anviisning til i Bönnen at öve Katechismusens Hovedstykke." Hvor herlig en saadan liden Bog i og for sig er, og hvor velsignelsesrig den rettelig brugt kan blive, indsees lettelig. For at man ogsaa kan vide, at den med Hensyn til Störrelse og Udstyring fuldkommen er värd den Priis, som den i Boghandelen vil blive solgt for (50 Cts.), skal jeg tilföie, at den indeholder 167 Sider, og at Papir, Tryk og Indbinding neppe lader Noget tilbage at önske. Saaledes giver denne förste Pröve os al Grund til at antage, at Foreningen virkelig vil opnaa, hvad den ved sin Stiftelse satte sig som Maal.

Det aarlige Bidrag, man har at give for at blive Medlem af denne Forening, er kun 50 Cts., og derfor erholder man et Exemplar af Alt, hvad Foreningen udgiver, altsaa i Aar 2 Bind, som ellers tilsammen vilde koste det Dobbelte. "Större Bidrag ville imidlertid modtages med Tak og sätte Foreningen i Stand til" at lade Udgivelsen ske saa meget hurtigere. I förste Hefte er indrykket Fortegnelse om dens Medlemmer og de indsendte Bidrag indtil 31te October, og deraf viser det sig, at Medlemmernes Antal da udgjorte 1977, og de indkomne Bidrag $1115.19, saa at man deraf ser, at ikke Faa har givet Mere end det mindste lovbestemte Indskud. Da Prof. Seyffarth har opgivet mig, at förste Bind kun koster Foreningen lidt over 470 Doll., saa vil det sees, at allerede dengang havde man Penge nok til andet Bind. Senere er imidlertid hver Dag kommet flere Medlemmer til, saaledes at disses Antal idag — ifölge Professorens Opgivende — udgjör omtrent 2300 og sikkert inden Aarets Udgang vil naa 3000.

Desvärre er der udenfor Prästestanden saa faa af vore norske Lutheranere, som forstaae Tydsk, at Foreningen neppe fra os kan vente at faa synderligt Tilskud. Men allerede, at et saadant Foretagende er sat i Värk, i sig selv saa glädeligt, at det i höi Grad fortjener vor Opmärksomhed. I disse Tider, da der strides saa meget om, hvad der er luthersk og ikke-luthersk, kan vi ikke Andet end gläde os over, at der dog ere Nogle, som besträber sig for at bringe klare Vidnesbyrd herom for Dagen ved at lade Luthers egne Ord faa sprede sig ret vidt omkring blandt Folket. At dette Foretagende derved vil blive til saa stor Velsignelse, kan Ingen af os betvivle; det var kun at önske, at det ogsaa kunde komme til at virke mere gavnligt blandt os derved, at Väiket blev oversat i et Sprog, som vore Menigheder kunde forstaa. At faa det helt og holdent oversat paa Norsk, kan dog rimeligviis aldrig väre at tänke paa, om det end kunde lade sig gjöre med enkelte

Stykker; kunde man derimod faa det paa Engelsk, saa vilde jo ikke alene Mange i vore Menigheder nu og stedse Fler og Fler i Fremtiden men ogsaa alle de af hele det amerikanske Folk som vilde benytte disse Skrifter, kunne have Gavn af dem. I ethvert Fald maa vi takke baade Gud og de nidkjäre Mänd, der i denne Sag er hans Redskaber, for hvad her i Herrens Navn er begyndt, og baade önske og bede om hans Velsignelse til Arbeidet.

For de Landsmänd, som maatte önske at indiräde som Medlemmer i denne Forening, meddeles herved endelig, at Indmeldelser og Bidrag sendes til Kassereren Prof. G. Seyffortb, Concordia College St. Louis, Mo, eller, da Pro. Seyffortb rimeligviis snart vil reise bort go en ny Kasserer blive antaget, skal jeg med Gläde paatage mig at besörge Indmeldelserne. Desvärre kan vel disse Linier ikke komme ind i Maanedstidenden for dette Aar, og med 31te Decbr. ophörer Adgangen til at erholde de i Aar udkommende Bind for $0.50; dog tror jeg, at Ingen af mine Landsmänd herved vil lade sig afholde fra at tiltræde Foreningen.

St. Louis 22de Novbr. 1859. Laur. Larsen.

—:o:—

Andragende i Anledning af Fraskiltes Vielse.

Det er tidligere i Maanedstidenden berettet, at et Andragende angaaende Fraskiltes Vielse var indsendt til Kongen, undertegnet af et stort Antal Präster.

Vi meddele her Andragendet selv, der lyder saa:

Til Kongen! Vi, Deres Majestäts tro Undersaatter og Guds Ords Tjenere i den norske Statskirke, vove at benytte den Adgang, som aldrig er bleven nägtet den ringeste Undersaat, til i Underdanighed at frembäre vor Bön for Deres Majestäts Throne angaaende en Sag, som i längere Tid har väret Gjenstand for vore alvorligste Overveielser og stedse mere opvakt vor Frygt og Bekymring for at blive bragt i Modsigelse med en samvittighedsfuld Betjening af det kirkelige Embede, der er os betroet.

Sagen angaar den i Praxis bestaaende Ægteskabsret, navnlig sammes Anvendelse paa Ægteskabsskilsmisse og nyt Ægteskab for Fraskilte.

Vi tro ikke at behøve nogen Undskyldning, fordi vi driste os til at fremsätte vor Bekymring over den Retning, som denne Praxis i vor Tid synes at have taget i dette Land. Sagen er vigtig og alvorlig nok; den angaar en Institution af den høieste praktiske Betydning. Ægteskabet er Roden til et vidt forgrenet Trä, hvis Trivsel paa det Nöieste afhänger af Rodens omhyggelige Behandling og Fredning. Ægteskabet danner Grundlaget for de vigtigste Forbindelser og Samfund paa Jorden: for Forældre- og Barnsforholdet, for Börneopdragelsen, for Familien i det Hele, for de derfra sig forgrenende Borger- og Statssamfund. En Svækkelse eller Oplösning af dette Grundlags Sammenholdskraft er ligesaa vist en Kilde til offentlig Ulykke som en Kilde til Elendighed i Privatlivet. Ægteskabet har lige stor Betydning for Statens som for Kirkens Velfærd.

Til denne Betydning svarer ogsaa det Alvor, hvormed saavel Guds Ord og evangelisk Kirkerets Läre som vort Lands ældre Lovgivning betragter og værner om Ægteskabet.

Kirkens Overherre har med klare og bestemte Ord forelagt os Grundvolden for en christelig Ægteskabsret i det ny Testamente, idet han har fört Ægteskabet tilbage til dets Naturgrund i Skaberens Anordning, og derved beseglet det som en reen guddommelig Indstiftelse. "Have I ikke læst, at den, som skabte Mennesket af Begyndelsen, skabte dem Mand og Kvinde og sagde: Derfor skal et Men-

neske forlade sin Fader og sin Moder og blive fast hos sin Hustru, og de To skul blive til et Kjød? Saa at de ere ikke længere to, men et Kjöd". Guds Anordnin af Skabningsforholdet har gjort Ægteskabet til en saa inderlig Sammensöiel af to Personligheder, at de tilsammen danne en virkelig Livsenhed formedel den ömmeste, uoplöseligste Forening, der omfatter det hele Menneske baade me Legeme og Själ. "Derfor — heder det ogsaa — hvad Gud haver sammenföie skal Mennesket ikke adskille" (Matth. 19, 4 — 6). Ægteskabet er altsaa en Gud Orden, som aldrig kan brydes uden Synd og Ugudelighed. Vel kan det indtræ fe, naar den udvortes Forbindelse ikke tillige er en hjertelig Själeforening, at d "formedelst Hjerternes Haardhed" er bedre for et Ægtepar at skilles ad end le sammen; men denne Adskillelse kan efter christelig Ægteskabsret ikke betragte anderledes end som en midlertidig Tugt og Bodsstand, indtil Ægtefællerne Sind forandres, saa de blive istand til igjen at forlige sig med hinanden; selv Ægteskabsbaandet er ingenlunde oplöst. Kun Han, som har indstiftet det, ha ogsaa Ret til igjen at opløse det — ved Döden. Foruden Døden nævner de Christus en Grund til fuldständig Skilsmisse, nemlig Hor. Thi herved blive det Eiendommelige i Ægteskabsforholdet faktisk tilintetgjort: De To ere ik længere et Kjød. Ægteskabet er da løst, vistnok ikke uden den allerdybeste Kræn kelse af Guds Orden, men dog saaledes, at den ikke syndende Part bliver fri o kan uden Synd indgaa nyt Ægteskab. Ellers heder det: "Hvo som skiller s fra sin Hustru og tager en anden til ægte, han bedriver Hor; og hvo, som tage en Fraskilt til ægte, bedriver Hor" (Matth. 19, 9 smlgn. 5, 32, Luk. 16, 18).

Med denne Lov for Skilsmisse og nyt Ægteskab vide og bekjende vi os at vä grundenige. Naar imidlertid vor store Kirkereformator (Luther i Skriftet Vo ehelichen Leben af 1530) stöttende sig til Apostelen Pauli Ord (1 Kor. 7, 4, og 12, 15) ogsaa opstiller som fuldgyldig Skilsmissegrund desertio malitiosa o følges heri af den evangeliske Kirkes tvende Hoveddenominationer, saa bøie v os villig for denne Autoritet. Er det end ikke fuldkommen klart for os Alle, a det anförte Sted hos Paulus begrunder en Skilsmisse (a vinculis matrimonii som berettiger til nyt Ægteskabs Stiftelse, saa erkjende vi dog, at Stedets For staaelse er tvivlsom, og at dets Anvendelse i den kristelige Praxis ikke maa be paa den Enkeltes Skjøn, men paa den Udlæggelse, som har almindelig Ane kjendelse i Kirken.

Heller ikke vide vi os i nogen Modsigelse med den i vort Lands Lovgivnin opstillede Ægteskabsret, saadan som den findes fremsat i N. L. 3 — 18 — 1 Vi finde her de samme Aarsager til gyldig Skilsmisse, de samme Betingels for nyt Ægteskab, som Kirken anerkjender; vi finde Bestemmelser, som reise e kraftig Mur imod Forsøg paa letsindig at "adskille, hvad Gud haver sammenfø et", og vi anerkjende ganske det Alvor, hvormed Loven värner om Ægteskabe Hellighed. Vistnok aabner den Udsigt til nyt Ægteskab ikke blot for den uskyldi men ogsaa for den skyldig Fraskilte. Men da den kun gjør det i Tilfælde af, det forrige Ægteskab ved Dom er oplöst af gyldige Aarsager og kun naar de syndende Part i längere Tid efter Skilsmissen har "skikket sig ærlig og christ lig", saa viser Loven selv, at den heller ikke i disse Bestemmelser fornägter christelige Alvor. Bestemmelserne ere saadanne, at derved den fornødne G ranti tør haabes opnaaet for, at den Fraskilte er kommen til Erkjendelse og A ger over det Forhold, hvorved det første Ægteskab er blevet opløst, saa meg mere, som Loven ikke tilsteder nyt Ægteskab med den Person, med hvem den Fr skilte har forsyndet sig. Skilsmissen har været gyldig, en fuldständig Opløs ning af Ægteskabsbaandet; baade den skyldige og den uskyldige Ægtefälle e løste derfra, da den ene ikke kan løses uden at den anden ogsaa bliver løst; Ingen vil paastaa, at Ægteskabsbrudet, naar det angres, er mere utilgiveli end andre Synder.

Naadigste Konge! vi have hidtil antaget de anförte Bestemmelser for endn gjældende og indbefattede i de Love, som vi have forpligtet os til at lyde, da med vor Embedsed lovede Intet at tilstede imod de kirkelige Forordninger (qvidqvam contra constitutiones ecclesiasticas admittatur). Som Statskirke Tjenere have vi ogsaa at tjene ved Ægteskabets kirkelige Besegling overens stemmende med disse Forordninger; og idet vi anerkjende deres kristelig

Grundtanke og priselige Stråben efter Samklang med Guds hellige Ord og dets kirkelige Forstaaelse, have vi fortrøstet os til at kunne udføre vor Tjeneste under en kristelig Lovgivnings Wgide. Desværre bliver dog denne vor Fortrøstning mere og mere formørket og rokket ved den Udstråkning, hvori Fraskilte allerede mange have kunnet opnaa Bevilling til Indträdelse i nyt Ægteskab i Kraft af den Statsmagten tillagte Dispensationsret. Vi tillade os at minde om, hvad der er noksom bekjendt, at saadan Bevilling er bleven meddeelt Fraskilte ikke blot uden Jagttagelse af de Kauteler, som Loven vil have anvendt selv da, naar der er lovlig Aarsag til Skilsmisse, men endog uden at nogen saadan Aarsag er tilstede, ja endog med Tilladelse til Ægteskab med den samme Person, med hvem der har været al Grund til at antage, at den Fraskilte har bedrevet Utugt. Og om de Ægteskaber, som stiftes efter saadanne Bevillinger, forlanges det saa af Kirkens Tjenere, at de i den treenige Guds Navn skulle erklære dem "rette at våre for Gud og Menneskene," og hellige og velsigne dem med Guds Ord og Bøn, det vil sige, at de høitidelig i Guds Navn skulle erklære det Ægteskab for „ret," som Vor Herre ligefrem erklærer for Hor, og velsigne og hellige med Guds Ord den Forbindelse, som det samme Ord dømmer at våre en Forbindelse i Synd!

Vi have hidtil havt Grund til at antage, at saadanne Vielser ikke vilde blive strængt forlangte af nogen Kirkens Tjener, som støttet til Guds Ord og den kirkelige Bekjendelse og Lov maatte erklære sig udaf Stand til at udföre dem, saalænge Nogen ellers var villig dertil; og skjönt Forholdet, objektivt betragtet, ikke derved blev mindre misligt, da Kirken aldrig under nogen Form kan rettelig befatte sig med at sätte sit d. e. Guds Ords Stempel paa saadanne Ægteskaber, saa have vi dog troet at kunne berolige os derved for vor Deel i taalmodig Forventning om en Revision af Lovgivningen, hvorved Misligheden turde haabes lettet. Men vi kunne ikke länger berolige os med denne Antagelse, efter hvad der i dette Aar er passeret i Landets Hovedstad, da en af Stadens fornemste Geistlige er bleven udtrykkelig paalagt at sørge for en saadan Vielses Fuldbyrdelse. Vi have vel hört, at dette Paalæg er givet en ganske almindelig Form; men vi kunne dog ikke abstrahere Paalægget fra den Sag, det angaar.

Naadigste Konge! vi erkjende levende, at vi ere Tjenere og Undersaatter, som have den Pligt at lyde vor foresatte Øvrighed; men desto dybere er ogsaa just derfor den Bekymring, der opstaar hos os ved at se hen til, hvad der under disse Omstændigheder let kan ventes at blive krævet af os. Thi det Tilfälde ligger os jo Alle nær, der kan medföre Paalåg om kirkelig at sammenvie saadanne Personer, som vi ifölge Christi Ord ei kunne erklære at våre rette Ægtefolk. Og vel skulle vi i saa Tilfälde ingenlunde kunne føle os rammede, naar man foreholder os den Pligt at våre Øvrigheden underdanig som indsat af Gud; thi vi paastaa ikke Andet, end at vi ogsaa med Hensyn til Fraskilte maa udføre den Tjeneste, som vor Øvrighed selv först og fremst har taget os i Ed paa, nemlig "troligen at indpränte den himmelske Lærdom" i den hellige Skrift og Kirkens Bekjendelse og "ikke tilstede Noget mod de kirkelige Forordninger", hvorved vi dog visselig ere langt fra at negte vor foresatte Øvrighed den skyldige og tilbørlige Lydighed (debitum obedientiam et licitum obsequium). Vi formaa vel heller ikke paa nogen Maade at overbevise os om Rigtigheden af den Paastand, som vi have seet fremsätte, at vi skulde kunne våre ganske angerlöse og rolige ved ubetinget at udföre, hvad der bliver os befalet, og overlade Ansvaret til de Befalende, saasom det jo ikke — heder det — ter den Enkeltes Skjøn, der kan eller skal afgjøre, hvad der efter en ret Opfattelse og Anvendelse af Guds Ord skal våre Lov og Ret før et Samfund, eller hvorledes dets Love skal forstaaes, allermindst tilkommer dette Samfundets Tjenere, der kun have at lyde. Er nemlig end den sidste Del af Paastanden, taget i sin abstrakte Almindelighed, sand, saa er det dog ligesaa vist sandt, at hvo der end afgjør Samfundets Lov og Ret, saa gives der ingen Autoritet, som kan erklåre for ret, eller befale Samfundets Tjenere at erklære for ret det, som Guds Ord ligefrem og utilhyllet erklærer for Synd og Brud paa Skaberens Naturlov, eller at stemple som helligt et Forhold, som Guds Ord uudsletteligt har paatrykket Lastens Stempel. Og det skal dog Ingen kunne negte, at Christus har sagt og erklæret, at hvo der ägter en

uden for Hors Sag Fraskilt, han bedriver Hor. Vi se vel, hvad vi her alene kunne gjøre og have at gjöre. Men det kan dog ikke andet end opvække vor alvorligste Bekymring, at der skal gives let forudseelige Tilfälde, i hvilke det bliver os en Umulighed at fyldestgjøre de Fordringer, der stilles til os som Statskirkens Tjenere; — en Udsigt, der falder os saa meget tungere, da det er vort oprigtige Ønske, at vor Øvrighed ikke skal have Grund til at klage over os.

Vi se kun en Maade, hvorpaa denne Bekymring kan hæves; det er Opretholdelsen af en Ægteskabsret, hvorved Ægteskabet virkelig betragtes og kraftig hævdes som en guddommelig Orden og hellig Stiftelse. At vor Regjering ogsaa ønsker det betragtet saaledes, derom kunne vi ingenlunde tvivle. Men dersom et Ægteskab af nästen hvilkensomhelst Aarsag skal kunne oplöses, dersom Ægtefäller, saasnart det ikke länger konvenerer dem at leve sammen, saasnart det ikke længer behager dem at bo med hinanden, eller saasnart de ikke svare til hinandens Forventninger, eller saasnart de blive hinanden til Byrde eller Plage, skulle i deres Hjerters Haardhed ikke alene afbryde det Baand, hvormed Gud har sammenföiet dem, men endog ile til nyt saakaldet Ægteskab og faa det anerkjendt og stemplet som ret: da kommer man aabenbart ind paa en Vei, som fører til at betragte Ægteskabet ikke länger som en hellig af Gud indstiftet Orden, men som et blot og bart borgerligt Kontraktsforhold, hvorved Ægteskabet faar en oprörende Lighed med et Konkubinat, hvorved isär Kvinden nedværdiges og de vigtigste Samfundsforhold rokkes i sin Grund. Og det kan ikke nägtes, at Dispensationsrettens udstrakte Anvendelse fører lige ind paa denne Vei, der vistnok ogsaa i andre Lande er betraadt forlængesiden, men visselig ingenlunde med gode Frugter for Samfundet. og heller ikke uden alvorlig Modsigelse af vægtige Stemmer baade af verdslig og geistlig Stand.

Naadigste Konge! vor underdanige Bön og Forestilling, som vi herved vove at nedlägge for Deres Majestæts Trone, er derfor denne, at det naadigst maatte behage Deres Majestæt at befale en saadan Indskrænkning i Bevillingern til nyt Ægteskab for Fraskilte, at de ikke herefter maa meddeles udenfor de i N. L. 3—18—15 angivne med Guds Ord og ret evangelisk-kirkelig Orden overensstemmende Aarsager. At denne strängere Opretholdelse af Ægteskabets Hellighed skulde, som man har paastaaet, føre til de värste Følger, Ægteskabsbrud og Mord, tro vi ikke bekræftet ved Historiens Vidnesbyrd. Derimod er det vor Overbevisning, at den baade vil reise en Dämning mod letsindig Indtrædelse i Ægteskab og hindre den förste Tanke om Skilsmisse fra lettelig at opkomme hos Ægtefällerne. Og ligesom vi ere visse paa, at mange Kirkens Tjenere med os derved vilde befries for en af de største Bekymringer i Embedet, saaledes tør vi ogsaa forsikre, at en ikke uvæsentlig Betænkelighed ved at forblive i Statskirken vil väre bortryddet hos det kristelige Lägfolk. Der gaar et Pust nuomtiden igjennem vort Land, som vi gjerne ville kalde et Livspust, ved hvis Berörelse Mange bringes til at se op og quide den aandelige Søvn ud af Øinene. Paa Kirken, hvorfra Sandhedens Dagslys kommer dem imøde, og paa Kirkens Tjenere have de saa Blikket fæstet med en forhen ukjendt Opmærksomhed og Forventning, men ogsaa med den förste Opvaagnens Usikkerhed og Tvivlraadighed, som den indtrængende Partiaand flittig arbeider paa at forøge. Hidtil har dette Pust i det Hele väret til vor Landskirkes Fordel; men skulde Kirken og dens Tjenere komme til med Grund at staa for mange af dens vaagne Lemmer som et Samfund, der vitterlig ikke vil opgive, hvad det ved og erkjender stridende mod den Sandhed, det selv forkynder, da frygte vi visselig for, at Pustet snart turde blive til en Kirken sönderrivende Storm. At bidrage Noget til at afvende denne Storm, hvis Tegn allerede ere truende nok, er ogsaa en Hensigt med denne vor Forestilling. Maatte det behage Deres Majestät at høre og lytte til den, saavist som den angaar ikke blot et Spörgsmaal om Muligheden for os i at blive i vor Gjerning, men ogsaa en ikke uvigtig Betingelse for Landskirkens Velfärd og Fred. (ca. 330 Underskrifter.)

Til denne Forestilling slutte sig ogsaa undertegnede Kandidater, da de se i den nuværende Praxis en af Betänkelighederne imod Indträdelse i Prästeembedet. (ca. 80 Underskrifter.)

(Norsk Kirket.)

Luthers Privatliv.

(Sluttet fra forrige No.)

Saaledes fandt hans Tro da tilsidst en vis og bestandig Tröst imod den naturlige Smerte, og glædede sig over det döde, men nu salige Barn, ligesom han glädede sig over de levende Börn, han endnu fik beholde. De artede sig alle vel; hans lille Hans blev siden en agtet Retslärd; en anden Sön Paul blev Kurfyrstens Livläge, hans Datter Margarethe ägtede Georg von Kunheim.

Og Luthers övrige huuslige Liv frembyder, lige som hans ägteskabelige Liv, det skjönne Billede af en fri og glad Troestillid. De, der endnu ikke i Troen ere blevne fuldkommen visse paa sin Frelse, ansee denne letteligt udsat for Fare ved enhver Berörelse med Verden, de uskyldigste Nydelser blive dem til Synd og ere ogsaa Synder for dem, thi Alt det, som ikke er af Tro, er Synd (Rom. 14, 23.), og hvo, som anseer Noget for at väre vanhelligt, ham er det vanhelligt. (Rom. 14, 14.) Men Luther var bleven fuldkommen sikker paa sin Frelser; han havde derved erholdt den Frihed, som kan bruge Verden, uden at misbruge den, hvem Alt tilhörer (1 Kor. 3, 21.), fordi den har Christus, som er en Herre over alle Ting. Fordi han var reen, var ham ogsaa Alt reent.

I sit Huus tilbragte Luther vistnok den meste Tid med Arbeide. Han sagde engang: „Intet Menneske paa Jorden ved eller kan vide, förend paa hiin Dag, hvor tung og suur min Sag har väret mig." Han skulde for det første prädike hver Dag, holde Forelässninger paa Universitetet: han blev daglig saaledes oversvömmet med Bön- Klage- og andre Skrifter og Breve, at Borde, Bänke, Skamler, Pulte, Vinduer, Kister og Alting laae fulde deraf; derhos skrev han saa mange Böger, at han selv näppe vidste Tal paa dem, ikke at tale om de mange Embedsreiser, som han maatte gjöre, de uophörlige Besög, som han maatte modtage af Udländinge, der fra den hele Verden kom til Wittenberg, saavelsom af Indländinge, der alle begjärede hans Raad; desuagtet helligede han dagligen to til tre Timer til Bön og andägtig Betragtning, og vidste desuden at faae mangen Time tilovers for sin Vederkvægelse.

Til disse ham saa nödvendige Adspredelser hörte et behageligt Bordselskab. Luther spiste og drak i det Hele ganske lidet; men han forsmaaede ikke, isär ved festlige Anledninger, et rigeligere og mere smageligt Maaltid. I Regelen havde han nogle gode Venner tilbords hos sig, og syntes godt om, at det da i al Tugt og Ärbarhed gik ret muntert til. „Vi lade," sagde han, „de forträdelige, stumme Munke fare, hvilke anse sin Taushed og Sörgmodighed for Hellighed og Gudstjeneste. Glæde i Synden hörer vistnok Djävlen til: men Gläde med gode, fromme Mennesker i Gudsfrygt, Tugt og Äre, om der end skulde falde et Ord eller en Linie for meget, behager Gud vel, thi han har befalet, at man skal väre glad for ham og vil ikke have noget sörgeligt Offer." Bordsamtalen begyndte Luther sädvanlig med det Spörgsmaal: „Hvad Nyt er der?" eller: „I Prälater og unge Venner, hvad Nyt i Landet?" Derpaa toge de Gamle först Ordet, derefter vendte sig ogsaa de Unge

til ham med deres Spörgsmaal. Han satte hos disse Priis paa god Tugt og vidste ogsaa i Spög at give dem ofte ret alvorlige Lärdomme. Saaledes var engang en fremmed Kjöbmand tilbords hos ham tilligemed sin Sön, hvem han just havde bragt med sig til Wittenberg. Medens nu Luther talte med Faderen, saa han, hvorledes det unge Menneske, der ikke troede sig bemärket af Nogen, lidt efter lidt flaaede Skindet af en stegt Gaas, som just var bleven frembaaret, og lod det smage sig godt. Da spurgte Luther smilende Faderen: „Hvad vilde I have ladet Eders Sön lære, hvis han ikke havde havt Lyst og Anläg til Studeringerne?" „Kjöbmandskab," svarede Faderen. „Nei," sagde Luther, „Garverhaandvärket burde han have lärt„ thi han har isandhed bearbeidet Gaaselädderet ganske vel." Da smilede Alle, som vare i Värelset, men det unge Menneske skammede sig og gjorde det ikke om igjen. Deslige fornöielige Historier og Taler, som forefaldt ved Bordet, have Luthers Venner sidenefter samlet med stor Flid og udgivet dem i Trykken under den Titel: „Dr. Martin Luthers Bordtaler." Disse Bordtaler ere fordetmeste Guldäbler i Sölvskaale; men hvo, der vilde kritisere Skaalen og ikke heller smage paa Äblerne og see paa hans friske, frie, ädle Hjärte, som har lagt dem deri, kunde lettelig tage Anstöd ved flere af dem, saaledes som det ogsaa ofte er skeet.

Ved Siden af et muntert Bordselskab söгte Luther sin Vederkvägelse i den frie Natur. I Nærheden af Wittenberg ved Elbens Bred, ikke langt fra en Skov, laa en Sundhedsbrön, som meget yndigen var omplantet med Linde- og Egeträer, og ved Siden deraf var et Lysthuus. Der gik Luther ofte med Kone og Börn og nogle gode Venner, for at nyde frisk Luft, forglämte ikke heller ved Leilighed her at tale om Jakobsbrönden og den Samtale, som Herren der havde med den samaritanske Kvinde. Men en säregen Gläde havde han af sine Haver, hvoraf han havde flere udenfor Staden, ligesom een ved sit Huus. Han opdyrkede dem forstörstedelen selv og takker engang i et Brev, som vi endnu have, meget sin Ven Link i Nyrnberg for det Frö, som han havde lovet ham til Vaaren. Engang sagde han: „Hvis jeg lever, vil jeg endnu blive Gartner, thi efterdi Satan raser, saa vil jeg imidlertid lee ham ud og betragte Haverne, idet jeg nyder Skaberens Velsignelse og hvad der tjener til hans Priis." Han hørte ikke dem, der i misforstaaet Iver for Guds aabenbarede Ord foragte Naturen; et skjönt Landskab, en Blomst, en Fugl, som hoppede om, kunde han betragte länge og med uendelig Fornöielse. "Guds Gjerning," pleiede han da at sige, "kan man ikke udtänke, ei heller noksom tale derom; heller ikke kan nogen Fornuft begribe eller forstaae dem; men vi skulde have vor Lyst deri og nyde dem med Taksigelse." Endnu mindre hörte han til dem, som foragte Guds aabenbarede Ord for Naturen, og mene, at de behöve nu slet ikke hiint, men kunne öse al Guds Erkjendelse af denne. Han ivrede saameget for begge Aabenbaringers inderlige Forbindelse, at han ansaa det som et stort Fortrin ved den bedre Erkjendelse af Evangeliet, som ved Reformationen atter bragtes for Lyset, at der nu atter var begyndt en rigtig Betragtning af Naturen. "Vi ere nu," siger han, "i det tilkommende Livs Morgenrøde, thi vi begyn-

de atter at erholde den Erkjendelse af Skabningen, som vi havde tabt ved Adams Fald. Nu betragte vi Skabningen med rigtige Öine, mere end under Pavedömmet, og begynde af Guds Naade ogsaa af de fine Blomster at erkjende hans herlige Värk og Undre. I hans Skabninger erkjende vi hans Ords Kraft, hvor mägtigt det er." Han yttrede vistnok, da han engang roste Ferskenens kostlige Saft, at det var dog ikkun usle Skoräbler imod de Frugter, som Adam havde havt för Faldet, ligesom da hele Skabningen ved dette er bleven fordärvet og forstyrret (Rom. 8, 21); men dog saa han hos disse Skabninger mange skjönne og herlige Ting og vidste at tale ret opbyggeligt derom. En Aften saa han en Fugl sidde paa et Trä, da sagde han: "Fuglen har holdt sit Aftensmaaltid og vil her sove rigtig trygt, gjör sig slet ingen Bekymring, sörger heller ikke for den Dag i Morgen eller for Herberge. Den sidder tilfreds paa sin Gren og lader Gud sörge. Ak hvo der kunde gjöre det Samme!" En anden Gang traadte han om Vaaren, da han just var meget bedrövet, ind i sin Have, og, da han her saa Blomsterne staa i fuldt Flor, sagde han: "Lovet väre Gud, vor Skaber, som udaf den döde Skabning atter gjör Alt levende igjen. See hvor yndigt see dog ikke Grenene ud; der have vi et skjönt Billede af de Dödes Opstandelse, da Alt bliver levende og atter grönnes!"

Med saadanne Taler og paa saadan Maade fornöiede Luther sig og Sine i Guds frie Natur; men naar han ikke kunde have disse Nydelser, saa var det andre Vederkvägelser, til hvilke han tog sin Tilflugt. Til disse hörte Schakspil, som han kaldte en ädel Forstandsleeg. Han bragte det deri meget vidt. Engang gjorde to dygtige Schakspillere sig i Fastelavn den Fornöielse, forklädte som Bjergfolk at tage ind hos ham og udfordre ham til en Viddekamp. Luther modtog strax Udfordringen, men allerede inden en Time havde han beseiret dem begge. Ogsaa fandt han Fornöielse i at dreie. Han udbeder sig i et Brev, vi endnu have, af sin Ven Link i Nyrnberg dertil noget finere Värktöi, skjænder paa sine Landsmænd, fordi ingen Kunst eller klog Indsigt vilde trives hos dem, og roser Dreierkunsten ogsaa derfor, at den skulde forskaffe ham det nödvendige Udkomme, naar Verden ikke mere skulde ville ernäre ham for Ordets Skyld. Men fremfor Alt fandt han sin Vederkvägelse i Musiken. Han er fuld af dens Priis. "Musiken," siger han, "er en halv Tugt og Tugtemesterinde, der gjör Menneskene mildere, sagtmodigere, sädeligere og fornuftigere; den er den bedste Opmuntring for et bedrövet Menneske, ved den bliver Hjertet atter tilfreds, vederkväget og opfrisket. Hvo der forstaaer denne Kunst, er af en god Art, ferm til Alt. Men den, som foragter den, som da alle Svärmere gjöre, med ham er jeg ikke tilfreds. Og jeg vilde ikke for noget Stort undväre min ringe Musika." Det er allerede ovenfor omtalt, at Luther allerede som Dreng flittig övede sig i Sang, ogsaa lärte at blæse paa Flöite og spille paa Luth. Alt dette drev han nu fremdeles flittigen paa. Han sang gjärne med sine Venner ved og efter Bordet, men isär om Aftenen, naar han var trät af Arbeidet eller mismodig. Derfor skrev han ret af egen Erfaring til en Ven: "Kjäre Mathias, naar I er mismodig, saa sig: "Op, jeg maa synge og

spille en Sang for vor Herre Christum, han hörer gjärne en munter Sang og Strengeleeg!"" og grib saa rask i Strängene. Naar da Djävelen kommer og indgiver Eder mismodige Tanker, saa värg Eder djärvt og sig: ""Bort Djävel, jeg maa nu synge og spille for min Christum.""
Luther havde i sit Huus et ordentligt Sangkor, og han stod i stadig Forbindelse med mange berömte Tonekunstnere, hvorved det blev ham muligt at faa udfört mange skjönne Sangstykker. En af disse, John Walther, siger: "Jeg veed og vidner isandhed, at den hellige Guds Mand, som harväret den tydske Nations Profet og Apostel, havde stor Lyst til Musiken; jeg har med ham sjunget mangen kjär Stund og oftere seet, hvorledes den dyrebare Mand ved Sangen er bleven saa lystig og glad i Aanden, at han fast ikke kunde blive mät af at synge, og vidste at tale saa herligt om Musiken." Hvilke kostelige Frugter denne Luthers Kjärlighed til Musiken har baaret for den hele Kirke, er almindelig bekjendt. De herligste blandt de af os endnu benyttede Kirkesange har han digtet og sat i Musik. Allerede i Aaret 1524 udgav han en Sangbog, hvortil ogsaa var föiet fiirstemmige Melodier; "af ingen anden Aarsag", siger han i Fortalen, "end at jeg gjärne vilde, at Ungdommen, som dog iövrigt skal og maa blive underviist i Musik og andre ädle Kunster, skulde have Noget, paa det at de kunne blive frie for de liderlige Sange og Gadeviser og i deres Sted lære noget Nyttigt og Retskaffent, og saaledes det Gode kunde, som det sömmer sig de Unge, komme ind med Lyst. Thi jeg vilde gjärne see alle Kunster, men især Musiken, i hans Tjeneste, som har skabt dem." Det er ogsaa det her af Luther givne Stød, som vor Kirke har at takke for den herlige Sangskat, den fremfor alle andre Kirker besidder, og det er kun Skade, at de gamle dyrebare Sange i de nyere Tider ved en saakaldet Oplysnings falske Viisdom ere blevne berövede al sin ädle Kraft og sin Saft.

—:o:—

Kirkechronike.

Amerika.

Efter Opfordring fra Præsten John Good dannede i Novbr. f. A. 7 Præster og 12 Menigheder i Indiana en ny luthersk Synod under Navn af "Union Synod of the Evangelical Lutheran Church". Synoden bekjender den Tro, som er nedlagt i den uforandrede Augsb. Confession og i Luthers lille Catechismus. Naar Synoden er ordentlig traadt i Virksomhed, er det Meningen at träde i Forbindelse med Ohio Synoden for at kunne nyde Godt af den theologiske Læreanstalt i Columbus, Ohio. John Good valgtes til Synodens Präsident.

— En Indsender i Lutheran Standard gjör opmärksom paa de glimrende Beretninger om Omvendelser, som stadigen findes i Luth. Observer og andre methodistiske Blade, og slutter, at dersom det i Virkeligheden svarede til Beretningerne, da vare Flere blevne omvendte end som det kan antages at disse Secter kommer i Berörelse med. Indsenderen forklarer imidlertid Sagen saaledes: Naar det hedder at 80 Personer ere blevne omvendte, da vise de 75 af dem snart, at de ere frafaldne, om de nogensinde vare omvendte, og kun 5 blive staaende. Disse 75 er det da som atter næste Vinter ved "prayer meetings" og „protracted meetings" blive bearbeidede og trukne frem til de anxious bench og som atter straaler i Bladene blandt de Omvendtes Tal. Saaledes gjennemgaa de

samme Folk maaskee en 10 a 12 Omvendelser og ere rimeligviis lige uomvendte. Men hvor kan det være anderledes, naar Man vil arbeide med menneskelige Midler istedetfor med Herrens Naademidler?

Erkebiskop Hughes af New-York og de 7 Suffraganbiskopper have affattet en Skrivelse til Paven, hvori de beklage den fortrykte Stilling, han er kommen i ved Oprøret i hans Provindser og ved at Keiser Napoleon tager Parti med Oprørerne. Biskopperne forsvare Pavens Rettigheder som verdslig Regent over Romagna og Kirkestaten.

Ogsaa Katholikerne i New-Orleans og St. Louis have holdt Møder og Faster i samme Anledning. At den romerske Geistlighed i Irland, Frankrig, Tydskland og Italien forfatter Adresser til Paven, hvori de bevidne deres Sorg over den Forfölgelse, han maa lide, kan ei forundre os, men Man skulde have ventet, at her i dette frie Amerika vilde Katholikerne betänkt sig paa at optræde paa det Viis. Og hvad er det nu for Trængsler, som Paven maa lide! Hvad er det for noget Uhört, som sätter hele den Katholske Verden i en Bevægelse og Uro, som om den romerske Kirkes Tilvärelse staar paa Spil? Jo det er Pavens verdslige Magt, der strides om. Paven vil ikke lade sig nøie med at väre det geistlige Overhoved for to hundrede Millioner Katholiker; han har og som verdslig Regent nogle Dele af Mellemitalien under sig. Folket her vil ei længer finde sig i hans Tyranni og har gjort Oprør. Bønner og Trudsler have været forgjäves; det vil ei lade sig bringe tilbage til Lydighed. Paven söger Hjälp hos sine katholske Fyrster for at kue de Oprörske. Men nu blander Keiseren af Frankrig sig i Sagen, erklærer, at han ei vil taale, at nogen udenlandsk Magt blander sig i det italienske Folks Anliggender, at Paven kunde have hört hans Raad og gjort Reformer i sine Stater; kunde han ikke selv bringe dem til Lydighed, saa maatte han opgive de Dele af Landet; thi Folket skulde ei tvinges af nogen Anden. Ja Napoleon erklærer endog — naturligviis i al sönlig Ydmyghed, — at det var bedre for Paven at han frasagde sig sin verdslige Magt, det vilde og väre bedre for Kirken. Se dette er Grunden til Katholikernes Angstskrig. Sandelig de maa erkjende at det staaer daarlig til med den katholske Kirke, naar de gjøre saadan Allarm, fordi Paven mister noget af sin verdslige Magt. Det lader til at baade de og Paven have glemt Herrens Ord: "Mit Rige er ikke af denne Verden". Kan den romerske Kirke ikke bestaae eller faaer den sit Ulivsaar ved at den verdslige Magt fratages Paven, da er jo det Beviis for at den er ei Herrens Menighed, hvilken Helvedes Porte ei skulle fälde.

— Shaking Quakers. Den overspændte Anna Lee stiftede denne Sect Aar 1774 i New-York. Den ärer Anna som den anden Eva. De have alle Ting tilfälles og leve ugifte. Eftersom Kong David dandsede foran Pagtens Ark, saa holde de al Dandsen for et vigtigt Stykke af deres Gudstjeneste. De ere simpelt klädte som de gamle Quækere. Mänd og Qvinder hver leve efter sit Kjön i Huse, som ere adskilte fra hverandre og komme kun sammen i deres Forsamlingshuse. Disse have 3 Indgange, en for Mändene, en for Qvinderne og en for Verdensbørnene. Först sidde begge Kjøn paa deres säregne Bänke i dyb Taushed; paa givet Tegn falde de ned til stille Bön og derefter bliver en Sang sunget. Derpaa bliver en Formaning holdt til Qvinderne, at de med reen Aand skulle dandse den kommende Dands. Paa Raabet: Now my dear brethren and sisters, let us travel, aflægge Mændene deres Frakker, Qvinderne deres Hoved- og Hals-Tørklæder og under Sang begynder Dandsen hvorunder Man slaar i Händerne, hopper, gaaer frem og tilbage, tilsiden og i rund Ring og det varer i timeviis, indtil de af Udmattelse ikke länger kan løfte Benene. Derpaa gaaer hvert Kjøn ud gjennem sine Døre. Shakernes Antal skal väre 4000 i Amerika.

— I Philadelphia har der dannet sig et religiöst Samfund, som tillägger sig Navnet „Anna Meister". Det lærer: Naar Gud har havt en eneste Sön, saa maa han og forat väre retfärdig mod det qvindelige Kjön have en Datter. Som denne "Guds Datter" äre de en iblandt dem levende tydsk Pige ved Navn "Anna Meister", som nogle Gange har väret i Fængsel for smaa Bedragerier. Selskabet har bestaaet i 2 Aar og täller mange Medlemmer, som bevise deres Gudinde alle Æresbeviisninger og overøser hende med Gaver.

Læs hvad Paulus siger 2 Thess. 2, 11, 12.

— New-York Observer anfører Enhver, som önsker Forbøn af "Bönneforsamlingen i Fulton-Gaden i New-York", til at indsende Ordres pr. Post, der da nöiagtigt skulle blive udførte.

— De gode Folk have ikke lang Vei til Rom.

— Methodister i Missouri have begyndt at missionere i de nordlige Methodisters Menigheder. Begge Partier beraabe sig paa at de have indre Kald dertil. Hvad er her at gjöre.

Norge.

Pastor Lammers udgiver et religiöst Blad, som han kalder "Meddelelser". Om de første No. af disse optage vi efter norsk Kirketidende følgende:

"No. 2 indeholder nogle Ord til de frie evg. Menigheder efter Bertholets la ... samt Fortsättelse af den i No. 1 begyndte Udsigt over de norske Frimenigheder. Menigheden i Tromsö er omtrent af samme Størrelse som Skiens-Menigheden, har 4 Ældste, hvoraf den Ene er Forstander, har Söndagsskole, Ugeskole, o. s. v. Menigheden "har hidtil ingen egentlig Prädikant havt, som Herren havde beskikket den eller kaldet af dens Midte efter Eph. 4, 11", men har hjulpet sig med Besög af Lammers og Bomstad, hvem Hr. L. omtaler som en „benaadet og begavet" Mand. 6 Personer have skilt sig fra Tromsömenigheden for at blive Kväkere, hvilket L. tilskriver "Mangel paa den Kjärlighed, der er saa svär at lære, men saa nødvendig at kunne bäre hinanden i, netop i en Guds Menighed efter Rom. 13, 8. 1 Kor. 13, 4—7 1 P. 4, 8."

Tilslut taler Hr. L. om Menighedens Trängsler og giver den forbausende Meddelelse, som vistnok Vedkommende bør modsige, om de i Sandhed kan, at Geistligheden i Tromsø endog har søgt at modsätte sig den lovlige Adgang til Udtrædelse af Statskirken.

No. 3 indeholder et Stykke af Rochets Skrift: "Bemärkninger efter Guds Ord angaaende Christi Menigheds eller Kirkes Väsen, Forfatning og Hensigt", samt korte Meddelelser om Balsfjordens Frimenighed (Forstander Bomstad, 74 Medlemmer med 4 Ældste), Ramfjordens (20 Medl.), Ulsfjordens (30 Medl.), Lyngens (18 Medl.), Ibbestads (26 Medl.) og Trondenäs Frimenighed (c. 76 Medl.). Samtlige 7 Menigheder nordpaa täller altsaa over 400 Medl.

No. 4 og 5 indeholder et Par Stykker efter "Botschafter des Heils in Christo", Meddelelser om Trondenäs Menigheds Forstander Bernt Johannesen og et Par "Smaaträk" fra de nordlige Egne, saaledes og om den Kvinde i Tromsø, som Lammers ogsaa i Sverig omtalte som det mest livslevende Bevis paa, hvorledes den Herre Jesus forbarmer sig endog med de grovceste Syndere, naar de ville lade sig omvende af ham, ja hvorledes Han af dem kan gjöre rette "indre Missionärer."

No. 6 indeholder "Forsøg til en kort Fremstilling af Guds Ords Hovedlärdomme, som de ere opfattede i de frie apostolisk-christelige Menigheder." Der har länge gaaet Rygte om, at Lammers holdt paa at udarbeide en ny Konfession for sine Menigheder, ligesom man har vidst at fortälle, at Barnedaaben skulde gjöres til en fri Sag i hans frie Samfund, hvori allerede et Par skulle være traadte ind med den udtrykkelige Reservation, at de ei vilde forkaste Barnedaaben. Forsaavidt man har havt visse Forhaabninger om, at Lammers i sin nye Confession skulde närme sig vor Kirke mere end i Grundträkkene", ere disse i höi Grad skuffede. § 11 af närværende "Forsög" slaar det fast, at Ordet er eneste Gjenfödelsesmiddel, og § 13 lærer: "Ved Daaben bør det den, som omvender sig og tror Evangelium, forinden Optagelsen i Menigheden, at bekjende denne Tro, forbinde sig til Herren, hengive sig Ham og iføre sig Ham. Daaben er saaledes et velsignet Pant paa Naaden og tjener til dens Besegling for Sjelen og en god Samvittigheds Pagt med Gud i den Hellig-Aands Kraft." Man ser nu hvorledes L.s Anskuelse om Daaben udvikler sig mere og mere i stedse bestemtere vildfarende Retning. Ved Daaben bør den omvendte Sjel "forbinde sig til Herren", "hengive sig Ham", — Daaben er kun et "Pant" paa, en "Besegling" af Naaden; den ene Vranghed (Selvhengivelsen) slutter sig her til den anden (Beseglingen), ved Siden af den ægte reformerte Betragtning af Sacramentet finde vi en endnu vrangere og dertil saare uklar Opfattelse af samme som den træende

Sjels Selvofring til Herren. Hr. Lammers har søgt at støtte hvert Led i sin nye Konfession ved Sprog af den hellige Skrift; saaledes har han og støttet Ordene "hengive sig Ham" i den ovenanförte § ved 1 Kor. 6, 19. 20: "Eller vide I ikke, at Eders Legeme er den Hellig-Aands Tempel, som er i Eder, hvilken I have af Gud, og at I ikke ere Eders egne? Thi I ere dyrekjøbte; ærer derfor Gud i Eders Legeme og i Eders Aand, hvilke høre Gud til." Hvorledes dette Sted kan begrunde Frimenighedens nye "Offertheori" i Betragtning af Daaben er os ubegribeligt. Af, naar dog de, der fremsætte slige Lærdomme og søge ved spidsfindig og vrang Skriftfortolkning at stille dem paa Guds Ords Grund, ret betänkte, hvorledes de forvirre og forarge de Enfoldiges Hjerter.

§ 14 handler om Nadveren. Vi behöve blot at citere denne § forat vise vore skjönsomme Läsere, hvorledes ogsaa i dette Punkt Vildfarelsen spirer, i det ialtfald omtrent alle hidtil i Kirken opkomne "Theorier" om Nadveren rummes indenfor Frimenighedens "Forsøg": "Den hellige Nadvere har Christus anordnet, til sin Ihukommelse, sin Døds Forkyndelse og sin Menigheds Lemmers Forbindelse med ham selv og indbyrdes. Dette velsignede Maaltid er en Delagtighed i Christi Legem og Blod, hvorved Han vil førvisse alle Sine om deres Forløsning og Helliggjørelse, vederkvæge, styrke, rense og befæste dem i sit Liv og sin Kjærlighed." Sandhedens "dette er mit Legeme og mit Blod" udtales ikke, det ubestemte Udtryk "Delagtighed i Christi Legeme og Blod" udelukker ikke i mindste Maade al Slags Vranglære om Nadveren.

I nogle "Anmärkninger" udtaler Hr. L. sig lidt udförligere, bl. A. om § 13 og ytrer märkeligt nok, at Paastanden om en ny Daabs eller Omdaabs Fornødenhed for alle som Børn Døbte, forinden de kunne stedes til Nadveren, "klarligen fører til värre og farligere Vildfarelser end selve Barnedaaben." Han vil "Frihed for enhver Samvittighed", uden at Anderledestänkende hovmodig dømmes og Forstyrrelse indtræder i de Menigheder, "som virkelig bestaa og ville bestaa af Gjenfødte." Da Hr L. gjentagende har erkläret, at han ei huser Drømmerierne om nogen synlig Menighed af lutter Gjenfødte her i Verden, faar vi antage, at han har været mindre heldig i sin Udtryksmaade ved først at sætte "virkelig bestaa" (hvilket Hr. L. jo ei vil paastaa) og dernäst "ville bestaa". Ligesom Anmärkningen til § 13 drager tilfeldts mod Gjendøberretningen inden Frimenigheden, tales der i en anden Anmärkning om Ed og Krigstjeneste, naturligvis med Hensyn til Kvækerretningen i de Lammerske Menigheder især nordpaa.

Tilslut kommer "nogle Tillägsbemærkninger", hvori L. søger at klargjøre sin Opfattelse og Betragtning af Frimenighedens Stilling, og navnlig udtaler han sig her med større Udførlighed end Klarhed med Hensyn til det i hans Menigheder brändende Spörgsmaal om Gjendaab, der efter hans Sedvse "klarere og klarere" Syn paa Sagen, "optagen og vedtagen som noget Fornødent for alle dem, der ere døbte som Børn, dog er og vilde være et endnu større Misbrug, et endnu værre Formvæsen og en endnu fordärveligere Selvtägt i Guds Rige end selve Spædbarnsdaaben". At der falder dygtig hvasse Ord ogsaa mod "dem, der skulde väre vore Medchristne, men have vendt og vende Sandheden Ryggen, naar det kommer til Prøvens Dag," kan vi nok vide; det gjør imidlertid godt at læse, hvorledes L. denne Gang dog ogsaa har et Alvorsord til sine Egne om "Visdom, Besindighed, Selvfornegtelse og Maadehold" o. s. v. At Frimenigheden lider en Martyrdom i ganske andet Mon end andre levende Christne i Landet, erfare vi af Hr. L.'s Tillägsbemærkninger, men vi ønskede gjerne Fakta for Meddelelsen. At der f. Ex. i vort Blad er faldt mangt et skarpt Ord mod Frimenigheden er vist nok, men Hr. L. burde dog väre den Sidste til af polemiske Bladartikler i Kirketid. og andetsteds og muligens af ukjärlige Ord fra Troendes Läber i det private Liv at flette Martyrkronen om sin og Menighedens Tinding, thi hvorledes taler og skriver ikke han og hans "Medstridere"? Verdens Spot og Haan kan ikke Hr. L. bruge som Materialier til Kronen uden i fuldeste Maal at dele dem med Statskirkens Troende, som vel lide allermest. Og derfor kunne disse med langt större Sandhed end Hr. L. s Menigheder tilegne sig, hvad han skriver om sine: "Herren har sat os i en svær Stilling, men

i en sand Stilling." I den staa vi i ydmyg heltmodig Bukken paa en ublodig Martyrdoms Krone. Vi kan ikke andet, Gud hjelpe os, Amen."

— Til Afholdssagens Fremme er ved Kgl. Resol. bevilget: Til Skolelærer Niels Hvesaker 50 Spd. maanedlig for 3 Mdr. forrige Aar og senere for 5 Mdr. aarlig. Til Afholdsagent John Fjeld 50 Spd. maanedlig i 4 Mdr. Til Afholdsagent Waadeland 150 Spd. i Lønstillæg. Til d. norske Afholdsselskab i Mandal 380 Spd., for at anvendes af Selskabet for Afholdssagen i sin Kreds.

— Den norske Missionsskole i Stavanger begyndte sin Virksomhed i Mai. 8 Elever ere optagne og have begyndt Skolen. 20 Ansøgninger ere indleverede, men det bestemte Antal, som paa een Gang modtages, er kun 12. For det Første ere Underviisningsgjenstandene: Troeslære, Bibelforklaring, Geografi, Historie, Kirkehistorie, Norsk, Tydsk og Skrivning. Senere vil som Fag blive optaget Sædelære og Symbolik, Kirke- og Missions-Historie, det engelske Sprog og praktisk Theologi.

Eftermiddagen anvendes af Eleverne til at lære et Haandværk. 4 Elever ere nu i Snedkerlære, 1 i Smedelære og 1 i Sadelmagerlære. Om Morgenen Kl. 6 og Aftenen Kl. 10 holdes Huusandagt i Missionshuset, ligesom Underviisningstimerne aabnes og sluttes med Bøn og Sang. Eleverne synes at være vel tilfredse. I Adjunkt Eckhoff og Cand. theol. Blessing, der tillige er Missionsselskabets Secretær og Missionstidendens Redaktør, har Skolen faaet to dygtige og nidkjære Lærere, der med Guds Hjælp ville virke til Velsignelse.

Sverrige.

Traktatselskabet i Sverrig har tidligere paadraget sig stor Mistillid derved, at Enkelte af dets Kolportører vare Baptismen og Separatismen hengivne. Medlemmer af Selskabet, som ville holde ved Fædrenes Kirke, have arbeidet med Kraft for at udrense denne Surdei. Kolportørerne have været opfordrede til at gjøre Rede for deres Tro, og de, som hyldede en Lære afvigende fra den Lutherske, ere nægtede Ansættelser som Kolportører for Selskabet. Dette vinder naturligviis herved saameget meer Tillid og kan nu vente sig sand Velsignelse af sin Virksomhed.

— Tvangsdaab blev nylig forrettet paa tre Børn i Norrland. Den ene af Fædrene satte sig til Modværge, men blev overmandet Den anden begav sig til Kirken og kom i en Ordvexel med Præsten, hvorved et Opløb foranledigedes. Denne Begivenhed har vakt Opsigt baade inden- og udenlands. Regjeringen er betænkt paa at udsende Reisepræster, for at Folket paa afsides Steder især kan modtage bedre Oplysning.

Danmark.

Den lutherske Frikirke i Danmark tæller nu 7 Menigheder i forskjellige af Byerne. Den vil nu udsende Missionærer (formodentlig blandt de danske Lutheranere?) forat udvide sine Enemærker. Dens Blad hedder: "En Røst i Ørken". Vi haabe dens Røst ingen Gjenklang finder.

Den Apostol. Provikar i Osnabrük, hvilken har Overopsynet over den romerske Kirke i Norden, har udstedt et Hyrdebrev i Anledning af Krigen, hvoraf Følgende hidsættes: Derfor forordne Vi, at der fra Forkyndelsen af nærværende Reskript indtil dets Tilbagekaldelse, i alle Kirker dagligen efter Sogne, eller Skole-Messen skal bedes i det ovenanførte Øiemed fem "Fadervor" og "Hil dig Maria" til Ære for den Korsfæstedes hellige Vunder og den allersaligste Jomfrues ubesmittede Undfangelse og desuden paa alle Søn- og Festdage efter Formiddags- eller Eftermiddags Gudstjenesten Rosenkrandsen eller Litaniet til alle Helgene tilligemed den 5te og 6te af de derpaafølgende Kirkebønner som ogsaa blive at tilføie den daglige Bøn. Alle Troende, som med Andagt tage Deel i disse offentlige Bønner, kunne derved hver Gang vinde en Aflad paa 300 Dage og en Gang i Maaneden en fuldkommen Aflad paa den Dag, paa hvilken de efter værdig Annammelse af Bodens og Alterens høihellige Sakramenter besøge en Kirke og der forrette en andægtig Bøn i det nævnte Øiemed.

Tydskland.

Ti reformerte Menigheder i Sachsen ere med Allerhøieste Indvilgelse blevne fuldkommen fri for at befølge den unerte Agende (Ritual) og vendte tilbage til deres gamle reformerte.

England.

460 Geistlige af Episkopalkirken i England have i en Ansøgning til Dronningen begjæret et Gjennemsyn og Forkortelse af Liturgien. De ønske at den Athanasianske Troesbekjendelse skal bortfalde, og at Daabsformelen bliver saa forandret, at der ingen Tanke kan blive tilbage om en Gjenfødelse ved Daaben. Med sin tilsyneladende Nærmelse i enkelte Lærepunkter til den lutherske Kirke er Episkopalkirken dog ikke Luthersk men reformeret.

— Puseyiterne, der ere det höikirkelige Parti i den episkopale Kirke, levere Katholicismen idelig nye Proselyter. Især er det Damer af de höiere Stænder, som føle sig tiltrukken af den romerske Kirkes Pomp. I nogle Aar ere ikke mindre end 40 Medlemmer af Parlamentet traadte over til Katholicismen.

Frankrig.

Den franske Keiser har hidindtil holdt sig i sin ophöiede Stilling ved at lade som om han har været en ivrig Velynder af Jesuiterne og det yderste Parti i den katholske Kirke. Nu da han ikke længere kan bruge dem for sine Hensigter, har han saagodt som brudt med Paven og det jesuitiske Parti og undertrykket det berygtede Blad i Frankrig: "Univers". Han vil formodentlig igjen bringe det galikanske Parti i den fransk-katholske Kirke til Anseelse. Han vil, at Paven ikke længer skal være verdslig Regent.

Italien.

Biskoppen af Bergana i Sardinien har i et Hyrdebrev truet de Geistlige i hans Stift med Afsættelse, dersom de forrettede den foreskrevne Kirkebøn for Kong Victor Emanuel. Regjeringen har nu sagt den opsætsige Prælat, at den ingen Forhandlinger vil have med ham, men hvis han ei tager sit Hyrdebrev tilbage, vil han komme til at dele Lod med Erkebiskopperne af Turin og Cagliari og blive afsat fra sit Embede. Det lavere lombardiske Præsteskab er frisindet og staar paa Kongens Side mod Paven, og en lombardisk Geistlig ved Navn Birtolini har optraadt med et Skrift mod de franske Biskoppers Hyrdebreve og erklærer, at Pavens verdslige Magt ikke alene er unødig men ogsaa i høieste Grad til Skade for Kirken.

Schweitz.

I Canton Appenzell vendte de forfulgte Baptister sig til Regjeringen med Bön om Religionsfrihed. Regjeringen afslog deres Bön, forbi det vilde bringe Forvirring i Førelsen af Borgerregisterne, dersom ikke hvert Barn skulde blive døbt og siden komme til den første Communion.

Ungarn.

Den østerrigske Regiering fortsætter med sine Forsög paa at qvæle Misfornöielsen blandt de ungarske Protestanter.

Deputerede fra flere lutherske Menigheder vare forsamlede i den lutherske Kirke i Byen Pesth forat forfatte Petition til Keiseren. Politiet kom og böd Forsamlingen at stilles ad. Da de Forsamlede svarede at de vare komne sammen i Kraft af Keiserens egen Love, bød Politiet dem at gaae, hvis de ei vilde fängsles. Forsamlingen besluttede da at affende den endnu ikke oplæste Petition, hvorpaa Mødet hævedes med fölgende Bön af Præsidenten Spekacz: Jesus, du vor Kirkes eneste Overhoved, se din Bygnings Piller vakle, o hjälp os og giv os, om det maatte blive fornødent, Mod til at döie den smärtefuldeste Död.

I en katholsk Forsamling blev det foreslaaet, at Man skulde sende Paven en Bevidnelse af Forsamlingens Deeltagelse i hans nuværende betrængte Stilling: Forslaget blev imidlertid saagodtsom eenstemmig forkastet. Lignende Forslag ere forkastede af Katholikerne i det preusiske Polen. Pavens Anseelse lader det til er i Synken blandt Katholikerne.

Japan.

De Missionærer, som den presbyterianske og den tydske reformerte Kirke i Amerika have sendt til Japan, have landet uden at møde nogen Hindring. Consul Dorr ansøgte Regjeringen om at erholde Huse anviste til at holde Gudstjeneste i. De fik da Tilladelse til af flere af de hedenske Templer at välge sig to, af hvilke Afgudsbillederne bleve udkastede.

Missionsefterretninger.

Den lutherske Mission blandt Indianerne i Minnesota.

Nedenstaaende er Uddrag af en Missionsberetning meddeelt i "Lutheraner" efter Breve fra Missionär Cloeter, som arbeider blandt Indianerne.

Gabitavigama d. 4 April 1859.

Vor Mission har endnu ikke bedre Udsigter end tidligere. Chippeway Nationens Elendighed har grebet saa vidt om sig, at der neppe er at tänke paa Helbredelse. Drukkenskab, Troldom, Dovenskab og Horeri ere Laster, hvortil de ere hengivne i en saadan Grad, at det overgaaer al Beskrivelse. Indianerne have antaget alle de Hvides Laster og forøget dem, medens de ikke have aflärt dem nogen af deres Dyder.

Gabitavigama 22 Mai 1859.

.... Da jeg sidste Hest havde skrevet om min Haabløshed med Hensyn til de herværende Indianeres Tilstand, blev jeg ved dit Brev opmuntret til endnu engang at tage fat paa Sagen med fornyet Mod. Men hvad jeg i denne Vinter har seet og erfaret, har forstærket og skjærpet min Dom — menneskelig talt haaber jeg Intet meer.

Indianerne ville Intet vide af Guds Ord, gaa med Hensigt af Veien for det, foragte og bespotte det og ere i den Grad nedsunkne og berusede af Kjødslyst, at de ikke kunne blive gjorte ädrue.

I Vinter kunde vi formedelst Snemassen ikke gjøre lange Udflugter; vi besögte da jävnlig flere Familier omtring vor Gabitavigama-Lake og lod os af ingen Snestorm afholde. Hvad var Følgerne deraf? En spurgte som det skulde saa være: "Hvad giver I En, naar han bliver en Christen? I Gull-Lake have de givet dem, som lode sig døbe, omtrent 30 Doll.". Saa er det overalt. Det synes fast umuligt at bringe Indianerne til at erkjende, at Guds Rige er ikke Æden og Drikken. Ja naar vi vilde indföre Gavesystemet, kunde vi faa nok af Christne, men af hvilke Slags? Min Overbeviisning er, at ikke en Eneste af Chippeways i denne Egn er bleven omvendt i vore Dage.

Der er Noget ved denne Nations Nationalcharakteer og Aand, som gjör Evangeliets Indgang absolut umulig, saalænge det bestaaer. Folk, som ere fortrolige med Indianernes Liv og Historie f. Ex. gamle Morrison i Crow Wing, som har levet 50 Aar blandt dem, siger, at en Forbandelse ligger paa Nationen, og jeg troer det nästen. Vel troer jeg, at alle Verdens Folks Tilstand for närværende Tid er en lignende, og at Man kun med Tvivl kan møde de glimrende Beretninger; men värre end her kan det ikke være ..... Den anden Anförer Naganigabos Sön havde länge lidt af Tæring. Da Tiden kom at lave Sukker, kunde Familien ei fölge de Andre, men maatte blive ved Crow Wing, da Sygdommen havde tiltaget. Vi hentede dem med vore Släder og Heste og slog op Wigwam for dem nær vort Huus, i det glade Haab dog i denne Døende at samle en Frugt af vor Mission. Forfängelige Haab! Efter nogle Uger døde Mennesket her som Cains Troesforvandte. Hvad man sagde ham, hörte han rolig paa efter Indianerviis med sit Ischte eller Anangke, men blev ved sin Mening. Aaben Modsigelse kommer Indianerne ikke med, men med saadanne Talemaader: For Hvide kan denne Religion väre god, men Indianerne have andre Tanker.

Engang yttrede den Syge: Om han og omvendte sig nu, saa hjalp det dog ikke, da han havde begaaet et Mord. Dette gav mig igjen noget Haab, men det svandt snart. Senere sagde han, at han formedelst Smärter ei meer kunde tänke over disse Ting. Desuden styrkede hans Fader ham i hans Overtro og anvendte alle mulige Tryllemidler. Saa maatte vi og see dette Menneske dö bort uden at kunne hiælpe ham.

At vi gik omtring til Indianerne i deres Wigwams, vilde de heller ikke lide, da de bleve forstyrrede i deres Kortspil; de lode os da ved deres Anförer sige, at en Wigwam var et stinkende Bedehuus. Jeg svarede, at vi maatte gaae til dem, naar de ei kom til os. Whisky-Drikken er slemmere end nogensinde. Naar de

höre Ordet ischkwebi (drukken), saa forklarer deres hele Ansigt sig. Ved Pine River 5 Miil herfra har en Bande Whisky-Handlere nedsat sig, og Følgen er forfærdelig. Paa en utrolig skamløs Maade gaaer Horeri i Svang. Enhver Indianerinde er en Hore. Massen af de utugtige ugifte eller fra deres Hustruer fjernt levende Hvide, som drive Lumberbeskjäftigelse her, ere fortrinlig skikkede til at foröge Indianernes Letsindighed i dette Punkt. Ved Pine River bleve flere Squaws holdne af Hvide hele Vinteren over. De Hvide gaae ind i en Wigwam, give Forældrene en liden Foräring for en maaske halvvoxen Pige, med hvem de da omgaaes som en Hore i samme Wigwams og i Forældrenes egen Närværelse.

Det tredie Onde er Kortspil. Indianerne komme i deres bedste Stads med Ringe, Baand, Dækkener og Geværer, hvilket Alt bliver bortspillet med største Ligegyldighed. Anføreren Niashougeshig er enten drukken eller syg efter Drik eller paa Reisen efter Whisky. Hvad Skole her skal udrette, veed jeg ei. Herren lede os efter sit Raad og bevare os for Misgreb. . . . . .

Vi have 2 Acres bräkket Land, tilsträkkeligt for Kartofler og Havevæxter. Med vor Ko har vi slet Lykke. Efterat vi hele Vinteren var uden Melk, ventede vi, den skulde kalve. Den blev borte, og vi fandt den med Kalven død i en Myr. Jeg maatte kjöbe en ny for 50 Dollars, da dens Melk er os en mere passende Næring end en Barrel Flesk, som koster 30 a 40 Dollars. Min Kone er bleven lykkelig forløst med en sund Dreng.

Gabitavigama 11 Juni 1859.

En Kone, som længe har lidt men nu er svært syg, blev bragt til os med Begjäring om at blive underviist og döbt. Jeg har underviist hende i 14 Dage. Dette er det første Tilfälde af det Slags siden jeg kom her. Gud give, vi ei haabe forgjäves. Med Høvdingen Niashougeshig havde jeg nylig en Samtale, som overbeviser mig om at Guds Ord og hans egen Salighed er ham saa ligegyldig som et Halmstraa. . . . . .

21 Aug. 1859.

. . . . H. Craemer (som var ham til stor Nytte, fordi han forstod Indianernes Sprog) er kaldet hjem af sin Fader for at fortsätte sin Uddannelse i Fort Wayne. Der bliver mig nu Intet tilovers — uden ganske og alene at lægge mig efter Sproget. Først naar jeg er fremskreden deri, kan jeg lægge en anden Plan. Maatte Gud lade os see lysere Dage i vor Mission! Gud hjälpe mig at läre Sproget; maaskee er det i denne Henseende godt, at H. Craemer maa afsted, saa maa jeg selv deran.

30 Octbr. 1859.

For Øieblikket er min Tjeneste i Missionen usynlig, da jeg er berövet Midlet at prädike for Indianerne. Jeg bliver meget hindret i at lære Sproget, da min Tid er saa meget beslaglagt. Jeg ansaa det derfor for bedst at drage til Crow Wing: herfra er det og let at gjøre Udflugter blandt Indianerne, og Familien er under min Fraværelse bedre beskyttet.

Med Rabbit-Lake-Indianerne er der Intet meer at udrette. Indianernes Tilstand er i Almindelighed nästen forhaabningsløs, dog tör man ei opgive Haabet, naar man kunde bringe dem Evangelium i deres Modersprog. At hente Nogle ud af den almindelige Fordærvelse, vilde väre en saa kostelig Priis, at man derfor ingen Møie eller Offer skulde spare. Siden jeg blev alene, har jeg havt det langt surere. . . . . .

Din
Ottomar Cloeter.

Vi istemme i Meddelerens Pastor Siewers's Bön at Gud vil oplade en Dør til de forhärdede Hedningehjærter og velsigne den opoffrende Missionær Cloeters Studium af Indianernes Sprog, at han snart uden Tolk maa kunne tale til det arme Folk.

Mission af Schreuder i Afrika.

(Af en Skrivelse fra Pastor Schreuder dateret 31te Marts 1859.)

Paa vor Missionsmark er ved Herrens uforskyldte Naade og Hjelp de synlige Virkninger af vor ringe Gjerning bestemtere end nogensinde-

tilforn, da Forberedelse til Daab finder Sted paa samtlige 3 Stationer; ved Empangeni og her endnu kun een paa hvert Sted, men paa Umpumulo (ved min sidste Närvärelse) endog indtil 6, blandt hvilke er nogle interessante Tilfælde, hvorom Kvartalberetningerne derfra forhaabentligen vil berette mere detailleret; f. Ex. en Gut, en Flygtning fra Zululandet i 1857, kaldet Umbaleni, der har meldt sig til Daab, havde tilforn ikke väret i Missionärernes Tjeneste, hvilket derimod er i större eller ringere Grad Tilfäldet ved alle de övrige, som hidtil har meldt sig til Daab. Uagtet enkelte af hine 6 paa Umpumulo staaer tilbage i boglig Kunst, saa kunde jeg dog ikke ved särskilt Samtale med enhver enkelt af dem udfinde andet end, at de mente det ärligt med sit Önske om at blive Kristne.

Dette er nu glädelige Efterretninger, men for min egen Person har jeg at melde fölgende, der som en kjärlig Tilskikkelse herovenfra er vis og god, men som dog paa närvärende Tid synes at komme hemmende ivei en for Missionsgjerningen; dog vore Tanker ere ikke Herrens Tanker, og vore Veie ikke Hans. Ved Juletider begyndte jeg at föle et eget Tilfälde paa eller ved indre Side af Brystbenet (Sternum) omtrent nöjagtig ved 4de Ribbens Bruskforbindelse med Brystbenet; hermed gik det hen uden videre Fölger, foruden en meget begrändset ejendommelig Smerte eller Ömhed paa nävnte Sted, indtil Begyndelsen af Febr., da jeg maatte reise til Empangeni for at forrette Daab og administere Nadveren; men paa Tilbagevejen fra Empangeni havde vi (min Kone var med som selvbuden Fader) et meget ugunstigt Vejr; thi jeg blev 3 Gange vaad den förste Rejsedag og begyndte haardt at angribes for Brystet, og Dagen efter tegnede det til at ville gaae over til Brystbetändelse, men heldigvis fordelte — forunderligt nok — sig Smerterne for Brystet til Hoved, Ben og det hele Legeme, og i denne mislige Forfatning og en ganske overordentlig trykkende Hede kom jeg Dagen efter hjem, hvor näst Herrens Hjelp Brugen af Lägemidler og Trälplastere for Bryst og paa Benene hjalp mig igjennem det värste Anfald; men nu maatte jeg, saasnart Helbreden og Vejret tillod det, ogsaa reise til Umpumulo, hvor der ikke kunde udsättes längere med at flede den Nydobte til Alterens Sacramente. Syg for Brystet tiltraadte jeg den 23de Febr. Rejsen til Umpumulo, syg ankom jeg, skrantende tilbragte jeg der Tiden, til jeg den 7de Marts tiltraadte Hjemreisen, og da jeg, foruden andre helbredprövende uventede Tilstöd paa Rejsen maatte, paa 2 à Times Opholdsvejr nær, rejse den hele sidste Dag i tildels Styrtregn uden egentlige Regnklæder til at holde Regnen ude, saa kan I selv vide, at min Helbred Intet vandt ved en slig Rejse. Kort og godt: siden Hjemreisen fra Empangeni er Tilfäldet for Brystet blevet alt slemmere, saa at det stundom er smerteligt for mig endog kun at löfte en Bog, og hvad det om kort eller längere Tid vil blive, ved alene Gud, og jeg iler med itide at varsko Hovedstyrelsen, at vedbliver hint Tilfälde saaledes, da kan jeg herefter ikke mere saaledes reise til vore andre Stationer; lever jeg saalänge, og er jeg paa nogen Maade istand dertil, skal jeg forsøge endnu dette Aar ud ved personlig Närvärelse — om fornödiges — at udföre gejstlige Forretninger ved Empangeni og Umpumulo. Jeg maae derfor paa det Alvorligste og Instän-

digste anmode Hovedbestyrelsen om, snarest muligt, endog inden dette Aars Udgang at engagere og udsende en værdig Gejstlig (om ikke mere end for et Par Aar, siden hvilken Tid meget kan have opklaret sig) som ved Rejser omkring til vore Stationer kunde udföre de fornödne gejstlige Forretninger for vort Missionspersonale (thi dels Familieforholde, dels Helbredsforfatningen gjör det vanskeligt, ofte næsten umuligt for vore Missionsfamilier altid at kunne komme hertil eller til et bestemt andet Sted, hvor hine gejstlige Forretninger kan blive udförte); thi det synes mig, som det nu lader til at ville gestalte sig, paa höj Tid at spare, hvad der af Kraft endnu maatte være levnet mig for det egentlige Missionsværk blandt de Indfödte, hvorhos ogsaa en saadan midlertidig Missionspersonalpræst i paakommende Tilfælde vilde kunne f. Ex. döbe indfödte Katechumener, naar han havde Hjelp af vore ældre med Sproget bekjendte Missionærer. Det vilde være meget sörgeligt, om, i Tilfælde af min Sygelighed eller Död, vor Missionsgjerning nu skulde hemmes af Mangel paa en ordineret Mand; og de med Udförelsen af mit ovenanförte Forslag forbundne Extraudgifter maa vel ansees for vel anvendte.

Den 9de April. Nu först kan og maae jeg igjen optage Skrivningen af dette Brev. Landet er igjen i Uro, og Begyndelse til blodige Uroligheder (da Prinsen Ugetshwajo synes bestemt paa med Magt og Blodsudgydelse at tvinge samtlige Zuluer over paa sit Parti) er allerede forhaanden: 2 Stammer, som ikke har villet hylde Prinsen, har haft en Ödelæggelseshær sendt mod sig; men en stor Del af dem er undkomne over til Natalkolonien; de boede inde i Landet omtrent 3 Dagsrejser herfra. Vort Haab om den mildere Regjering, som Prinsen syntes engang at ville fremkalde, begynder nu meget at fordunkles. Ogsaa her i min umiddelbare Nærhed havde jeg ved Begyndelsen af d. A. Bevis paa hans blodige Forholdsregler. En Broder af Landets hidtilværende störste Hövding (Umasipula) havde for noget over et Aar siden med Kongens og Prinsens Samtykke nedsat sig i min Nærhed. Paa en ugrundet Beskyldning, og det endog af hans egen Broder Umasipula, lod Prinsen hin Mand ihjelslaa i Slutningen af Januar. Den Trop, der var sendt fra Prinsen for at slaa Manden ihjel, gik i 3 Afdelinger med noget Mellemrum i Tid den ene efter den anden paa en mistænkelig Maade her over Stationen mellem Husene, og uagtet jeg spurgte flere, som jeg godt kjendte, af denne Mordtrop, i hvad Erinde de gik saaledes, som de gik, og hvorhen, vilde de ikke ud med Sandheden, men hver Afdeling kom frem med sit opdigtede Svar paa mit Spörgsmaal. Först da de havde overlistet og dræbt Manden, sendte de gjennem en nærboende Indfödt (som af Nysgjerrighed var gaaet hen for at se, hvad der stod paa i Gaarden, hvor Henrettelsen fandt Sted), Besked til mig om deres fuldendte Erinde. Jeg og Olsen fulgte Sendebudet hen til hin Gaard for at spörge, hvorfor de tvertimod Skik havde skjult for mig Sandheden, og om Prinsen havde indstrueret dem paa den Maade, de havde gjort det, at lægge Veien over Stationen og mellem dens Huse. Da vi kom til Gaarden, skjulte den Del af Troppen, som endnu var der, sig i Husene i Gaarden, og som jeg, efter at have udfundet, hvor Hovedmanden for Troppen var, vilde gaa ind i Huset for at tale med ham, styrtede han i snysende Vrede med Spyd i Haanden udaf Hytten og befalede de övrige ogsaa at gribe til sine Vaaben; i et Öieblik stod vi omringede af tilsyneladende rasende Uvæsener, der gjorde truende og fæle Grimaser og Bevægelser med Spydene; dog var der en ubevæbnet besindig Mand blandt dem, og efter nogen Tid, da de fik höre vort Erinde og se os at være komne ubevæbnede, lode de Heftigheden fare og svarede ordentligen paa mine Spörgsmaal. Grunden til saadan Adfærd var vel egentligen ond Samvittighed og deraf flydende Tanke om, at vi i snysende Vrede var komne for at overfuse eller overfalde dem. Da jeg var nede ved Empangeni sidst, besögte jeg Prinsen og sögte at foreholde ham hans Folks (ɔ: hin Mordtrops) brodefulde Adfærd mod mig; men Hovedmændene for hin Trop, hvilke da

var tilstede hos Prinsen, nægtede at have opført sig usømmeligt end sige brødefuldt, og i dette som i flere lignende Tilfälde søgte Prinsen at undskylde sine Folks Fremfärd, hvilket er et meget misligt Träk i hans Karakter, formodentlig isär fremkaldt ved hans närværende usikkre politiske Stilling. Jeg kunde jo have bragt Sagen for Kongen, som sikkerligen haardt vilde have afstraffet Vedkommende; men jeg vilde derved have sat yderligere Splid mellem Prinsen og Kongen, uden hvis Vidende og imod hvis Samtykke Prinsen havde sendt sin Trop for at dræbe hin omtalte Mand; men jeg sagde Prinsen ligefrem, at jeg heller vilde lade den hele Sag fare, end sætte mere Ondt mellem ham og hans Fader Kongen.

I Brev af 4de April melder Udland, at Usinti, en yngre Broder af Utotongwane, nu har forladt Daabsundervisningen, hvilken han alt havde nydt paa tredie Maaned, for med Utotongwane at gaa til Biskop Colenso's Parti. Denne Colenso og Utotongwane lugter nu for os; Utotongwane har längere Tid väret paa Umpumulo, hvor han, som jeg forvissede mig om, ogsaa søgte at fiske for Colenso's Parti. Formodentlig for at have en haandgribelig Grund til først at bryde med Missionärerne paa Umpumulo, deltog hin Catechumen Usinti først i en hedensk Skik, derefter skilte han sig fra Daabsundervisningen og nu tilslut fra vor Station.

Naar I faar Anledning til at sende hernäst Bøger, ønskede jeg gjerne, at I sendte endel nye Testamenter (om muligt trykte med latinske Typer) med nogle indbundne rene Blade forud eller bagud—for at gives til vore Omvendte, hvis Døbenavne, Daab o. desl. paa de rene Blade kunde blive antegnede.

Den 11te April. Da her denne Gang ikke medfølger Noget fra Br. Oftebro og jeg i forgaars havde Brev fra ham, kan jeg berette, at Oftebro's leve vel, og at han just er kommen tilbage fra en nødvendig Indkjøbsreise til D'Urban. Ved Midten af forrige Maaned reiste Olsens herfra, for at hjälpe til paa Umpumulo.

For nu at komme tilbage til mit Tilfälde for Brystet, da kan jeg ikke med Bestemthed udfinde nogen enkelt Aarsag dertil (det, at jeg paa Reiser uundgaaeligt er bleven saa ofte udsat for meget Helbredprøvende, har vistnok ikke lidet bidraget dertil); heller ikke kan jeg endnu ret udfinde, hvori det egentligen bestaar. Jeg troede, at der vilde danne sig en Absces paa Indsiden af Brystbenet, men heller ikke dette synes vist. Tilfäldet er meget mildere, naar jeg holder mig rolig og ikke udsætter mig for Anstrengelse eller Forkjølelse; ved den ringeste Forkjølelse opstaar nu (tilforn ukjendt) mange Ulemper i Brystet ɔ: fra det ømme Sted udbreder sig straaleformigt stikkende eller skjærende Smerter rundt om i Brysthulheden, enkelte Smertestraaler staar ligesom lige bagtil i Ryggen ɔ: tvertigiennem Brystet, forfra bagtil. Naar jeg har nogen Forkjølelse, føles det, ligesom en Pose med Slim bag Brystbenet eller i Vindpiben stadigen udtømte sig, voldende en Fornemmelse, som om Vindpiben vilde begynde at tilstoppes.

Om det staar i varslende Forbindelse med de Ulykker, som Gud maaske vil sende over Landet, skal jeg lade usagt; men forunderligt nok er i senere Tid heromkring udbrudt et saadant Løveraseri, som er mig ganske ukjendt, siden jeg kom hertil: i kort Tid har jeg forgiftet 6 Løver heromkring; de dräber og æder Kväg baade i Kvägfoldene hjemme og ude paa Marken; for 6 Dage siden kom Løver for første Gang ind i vor Kvägfold her, dräbte 4 Stkr. Kväg, uden at Hunde eller nogen af de mange Folk paa Stationen märkede Noget førend om Morgenen. Vi tør nu neppe lade Folk gaa i de närmeste Smaaskove for at hugge; en Eftermiddag for kort siden mødte to af vore Smaagutter, som skulde samle noget Ved i en nærliggende Skov, en Hanløve kommende netop ud af Skoven paa det Sted, hvor de havde tænkt at gaa ind for at vede; den skjød foran sig en liden Løveunge, som neppe kunde gaa. — — —

Jødemissionen.

Jøderne vare fra den Tid af at Christendommen blev Statsreligion, Gjenstanden for de Christnes Had og Forfølgelse. Om nogen Virksomhed til deres Omvendelse fra de Christnes Side hører Man saa godt som Intet ligetil Begyn-

delsen af det attende Aarhundrede, skjöndt vor store Reformator bevidner sin Bekymring ogsaa for deres Sjæles Frelse.

I de to sidste Aarhundreder have de christne Folk viist Jöderne en anden christeligere Behandling. Lad det end være saa, at Mange have beilet til Jödernes Guld, saa har der dog været dem, som have været drevne af en ädlere Fölelse af Bekymring for deres Salighed.

Paa en af sine Reiser kom Aug. Herm. Franke til en gammel Prälat i Tybingen, en af Bengels Lärere. "Et tredobbelt Önske, sagde Hochstetter, har jeg stadig frembaaret for Gud i min Bön 1) at Herren dog vilde paany indgyde sin Aand over den tydske Christenhed, 2) at han vil sende Arbeidere blandt Hedningerne, 3) at han ogsaa med forbarmende Kjärlighed vilde tänke paa Israels Vinbjerg. De to förste Bönner har min Herre i Naade bönhört, ak at han dog ogsaa vilde lade mit sidste Önske gaae i Opfyldelse." Dette Önske meddelte Franke sine unge Studerende, blandt hvilke og fandtes Johan H. Collenberg, som 1728 grundlagde den förste jödiske Missionsanstalt.

Ved den jødiske Höiskole i Anhalt i Tydskland befandt sig en ung Jöde som Student. En Dag kommer han til en christelig Skrädder for at tage Maal af sig til en Klædning. Skrädderen betragter Ynglingens skjönne Skabning; det gjör ham ondt, at han som en vantroende Jöde skal blive fortabt, og han begynder at græde. Jöden spörger, hvorfor han græder. Da Skrädderen har sagt ham Aarsagen, siger han: Hvad vedkommer min Religion Eder? Gjör I mig en Klädning; det er Eders Kald. Skrædderen svarer: Ak min kjære Broder, naar I kun vilde læse det Nye Testamente, saa vilde I vistnok komme til Sandheds Erkjendelse. Jöden gik bort uden at indlade sig videre derpaa; men den jävne ärlige Mands Taarer og Ordet om det Nye Testamente lod ham ingen Ro. Efter nogle Dage kom han igjen og lod sig vise det Nye T.; men det var i det tydske Sprog, som han ei kunde læse, hvorfor han kastede Bogen fra sig med de Ord: "Hvad skal jeg med saadan en Bog?" Skrædderen græd atter og sagde: "I er jo saa ung og kan endnu läre at läse Tydsk." Da gaaer Ynglingen hemmelig til en Boghandler, der forlanger en halv Thaler for en A-B-C-Bog. Forskräkket gaaer han bort, men Skrädderens Taarer ledsager ham overalt. Manden, siger han til sig selv, har dog ingen Nytte deraf og beder dig dog saa bönligen at läse Bogen. Da kjöbte han den dyre A B C, lærer om Natten det Tydske, henter derpaa hos Skrädderen det Nye Testamente, lukker sig inde paa Vand og Bröd i to Gange 24 Timer, gjennemläser det og Brevet til Romerne to Gange, bringer Eieren Bogen tilbage, lader som om han ikke bekymrede sig noget derom, men mälder sig ei länge derefter i Gotha til Daaben, i hvilken han fik Navnet Henrich Christian Immanuel Frommann. Efterat have besögt Gymnasiet, gaaer han til Universitetet i Halle, hvor han begynder at studere Medicin, da der blev lagt ham Hindringer i Veien for at studere Theologi. Men hans Hjerte brändte af Längsel efter at hjælpe sine Brödre efter Kjödet til Frelse. I Franke og Callenberg fandt han ligesindede Själe. Paa hans Opfordring kjöbte Callenberg for 40 Thaler, som Israels Venner i Halle sammenskjöde, jödisk-tydske Typer. Frommann lärte at sätte. Han satte sin Seng i Kammeret, hvor Typerne vare, og al den Tid, som han fik tilovers fra Medicinens Studium, anvendte han til at sætte den saa velsignelsesrige Traktat "Lys ved Aftentide". Da dette Værk udkom, blev Frommanns Dygtighed og Opoffrelse almindeligt beundret; men han sagde: "Min Frelser er for min Skyld kommen til Verden i Tjenerskikkelse, i Sammenligning med hvilken en Sætters Stand er kostelig. Min Frelser har intet Sted havt at nedlægge sit Hoved, men jeg har havt formegen Beqvemmelighed paa mit Natteleie i Trykkeriet". Til sin Död 1735 bistod han Callenberg troligen i Kjärlighed til Israel. Hans Missionsskrifter bleve udbredte i alle Lande.

— I Grevskabet Devonshire i England er en gammel Park med store vildvoxne Træer. Paa disse Træer har ei Öxe elle Sang været benyttet. De voxe som Gud vil; de falde, naar han nedbryder dem. Og om de allerede staae törre uden Blad og Blomst, der er dog Ingen, som tør fälde dem. For lange Tider siden bestemte Eierinder af denne Park i sit Testamente, at Træerne skulde staae urörte

indtil Israel er omvendt til Jesu Christo. I denne Park red i Aaret 1809 en rig engelsk Adelsmand med sin Ven. Denne forklarte ham Betydningen af disse Træer. Han blev saa mægtig greben heraf, at han gjorde fra den Stund af Israels Befrielse til sin Livsopgave. Han blev den egentlige Begrunder af det engelske Selskab til Christendommens Udbredelse blandt Jøderne. Det første han gjorde til dette Øiemed var at han skjænkede sin Formue 80,000 Thaler til Sagens Fremme. Han aabnede Missionen Bei til Jöderne i Rusland, idet han vandt Keiser Alexanders Hjärte for Sagen. Paa Congressen i Aachen 1818 foreholdt han de forsamlede Fyrster deres Pligt at vise christelig Mildhed og Omsorg for deres jödiske Undersaatters Själe. Han overbeviste Sir. G. Rose, den engelske Gesant i Berlin, om Israels Haab; ham har Berliner Missionsforeningen at takke for sin Stiftelse. Fra Aaret 1809 daterer sig Palæstina-Bladsen i London, denne lille jödisk christelige Stad. L. Way er og Grunderen af Kirken i dens Midte.

———:o:———

Kirkeraadsforhandlinger.

Den 14 Marts 1860 samledes Kirkeraadet i Rock River Menighed. Tilstede Prästerne U. C. Preus, N. Brandt og H A. Preus og Lägmedlem Aslak Olsnes.

Fölgende Sager behandledes:

1 Universitetssagen:

a) Formanden anmeldte en Skrivelse fra Prof. Larsen, hvorai Kirkeraadet med Bedrövelse seer, at Professoren ikke har erholdt den ham lovede Lön og derfor väret udsat for Ubehageligheder. At dette kan undgaaes for Fremtiden, at Professor Larsen ikke af Mangel paa den fornödne Understöttelse skal see sig nödt til at forlade sin Post og vende tilbage til sin forrige Menighed, vil Kirkeraadet herved opfordre de i Menighederne valgte Undercasserere til at sörge for, at Renterne blive indfordrede til den 1ste April og den 1ste October hvert Aar, saa de kunne väre indbetalte til Professoren inden den 14de April og 14de October.

b) Kirkeraadet beslutted, at Professor Larsens Lön bliver at regne fra den 14 October 1859, til hvilken Tid han fratraadte sit Prästekald i Pierce Co.

c) Kirkeraadet vil indträngende lægge paa Hjerte Vigtigheden af, at vi beholde Professor Larsen som Lärer ved Concordia College og fölgelig af at de nödvendige Midler til hans Lön blive tegnede og betalte. Til forskjellige Menigheder og Präster udfærdigedes Circulärskrivelser, hvori de opfordres til med Kraft at medvirke til, at de fornödne Bidrag til Professor Larsens Lön og vore theologiske Studerendes Underholdning indsamles.

2. Skrivelse fra den norsk lutherske Menighed i Town Norway Racine Co. Wisconsin, med Begjering om at blive optagen i Synoden for den norsk evangl. lutherske Kirke i Amerika. Besluttet: Menigheden optages i Synoden.

3. Skrivelse fra Pastor Brodal om, at det Beløb, som er tegnet af Menigheden i Wiota til Lön for en Präst fra Norge, ikke overstiger 200 Doll. og neppe kan drives höiere. Han önsker Kirkeraadets Formening, om der, saalænge Jordanseltlementet ei vil forene sig med Wiota, bör sen-

des Kaldsbrev til Norge. Besluttet: Menigheden tilraades ikke for Tiden at udstede Kaldsbrev, men at vente, indtil Formanden har været i Jordanietlementet og forsøgt en Udjævning mellem denne Menighed og Wiota Menighed.

4. Præsteconferentsen bestemmes til 4de Juli d. A.

5. H. A. Preus foreslog, at Kirkeraadet ved Skrivelse opfordrer den ved Conferentsmødet i Chicago valgte Committe, til snarest muligt at bestemme Tid og Sted for næste Conferentsmøde mellem de norske og svenske Præster af den evangel. luthersk Synode af Nordre Illinois og den norsk luth. Synode af Amerika.

6. Pastor Brandt bemyndiges til paa Kirkeraadets Vegne at tilskrive Professorerne Sihler og Crämer ved Forth Waynes Seminarium for at tilspørge dem, om de og Hr. Student Steger maatte være villige til, at Sidstnævnte efter vel overstaaet Examen indtræder som Præst i vort Samfund.

7. Kirkeraadet beklager, at kun et Par af Præsterne have fulgt den til dem af Kirkeraadet tidligere udstedte Opfordring om at indsende Aarsberetninger. Kirkeraadet vil herved atter bringe denne Opfordring i Erindring og beder enhver af Præsterne at medbringe sin Aarsberetning til Conferentsen.

8. Næste Kirkeraadsmøde holdes paa samme Tid som Conferentsen i July Maaned d. A.

H. A. Preus, Kirker. Secretær.

——:o:——

Blandinger.

"Hvad indbringer Deres Præstekald Dem? spurgte en Bisko p ved sin Visitats en Landspræst. "Just saa meget som deres Bispedømme vil indbringe Deres Herlighed", svarede Præsten, nemlig: enten den rige Saligted eller Helvede, alt efter som vi forvalte det Embede, Gud har anbetroet os".

———

En skjøn Skik. I Missouri-Synoden bliver ved Bryllupper og Barseler Pengebidrag indsamlet for Missionen.

———

En opblæst liden Fyr møder den bekjendte Wesley i en trang Gade, farer paa ham og forsøger at kaste ham tilside, idet han siger! "jeg gaaer aldrig af Veien for en Nar!" "Men jeg gjør det altid!" svarer Wesley ham ganske rolig og lader ham fare forbi.

——:o:——

Meddelelse

angaaende Prof. theol. F. Walther.

Med inderlig Deeltagelse og Smerte erfare vi, at Professor Walters Helbredstilstand i den Grad har forværret sig, at han ved sine Venners Tilskyndelse har følt sig tvungen til i al Fald midlertidig at forlade

sin Stilling som Professor ved Concordia College i St. Louis og foretage en Reise til Tydskland forat benytte de varme Bade der om Gud derigjennem maatte ville hjelpe ham til at gjenvinde sin Sundhed.

Vi have deels ved personligt Samvär deels gjennem den lärde Professors skriftlige Arbeide faaet Hr. Walther hjertelig kjär og maa höiagte ham som en Forkjämper for den rene lutherske Tro. Paa samme Tid som vi takke Gud for hvad han allerede har skjänket den lutherske Kirke i denne dens trofaste Sön, saa er vor Bön til Herren at han af sin Miskundhed vil ledsage den dyrebare Lärer paa hans Reise, lääge sin Velsignelse til de Lägemidler han maatte benytte og före ham karsk tilbage, at han kan fortsätte sin betydningsfulde Lärervirksomhed, af hvilken ogsaa vi haabe Velsignelse for vort norsk-lutherske Kirkesamfund.

———:o:———

Universitetsfondet.

Hovedsum		$11, 684
Tegnet ved Past. Magelf. i Rock Prairi Menighed:		
J. Ingbrechtsen	$20	
A. Aadnesen	20	
Thor Wohre	30	
C. F. Magelsen	50	
Gjärmund Mœlem	1	— 121
I Jefferson Menighed:		
Thor Helgesen	$50	
Knud Wengstad	50	
Torsten Nielsen	20	
William Qvarme	20	
Tollef Bjørgubson	30	
Ole Tellefsen	$20	
Ole Langen	10	
Knud Steffensen	5	
Ole Haagensen	5	
John Järager	5	
Iver Dugstad	10	— 225
I Rock Run Menighed:		
Niels Pettersen	$25	
Halvor H. Aasen	10	
Christopher Kittelf.	10	
Mogen Svennungf.	10	— 75
Hovedsum		$12,105

———:o:———

Taksigelse.

Gjennem Pastor H. A. Preus har jeg modtaget ved Offer i Norway Grove Menighed $32, 55

fra Jens Dalen paa	Norway Grove	1, 00
Johannes Olsen	do.	50
Hans Mundal	do.	50
Johanne Pederdatter	do.	50
Ole Ulvestad	do.	3, 00
	Tilsammende	$38, 05

for hvilke jeg herved aflægger min hjerteligste Taksigtlse til de kjære Givere.

Lasse Samsonsen.

Herved vil jeg aflægge de kjäre Givere min hjertelige Taksigelse for fölgende Bidrag, som jeg deels ved min Afreise deels siden min Ankomst hertil har modtaget. Skomager Pettersen i Portage et Par Stövler,

Pastor H. A. Preus		$20, 00
Ved Offer paa Spring Prairie		12, 85
Aadmund Möen paa Spring Prairi		2, 00
Ved Offer paa Bendet Prairi		4, 00
Eivind Indläggen paa Bonnet Prairi		1, 00
Kittel Folkestad	do.	1, 00
Offer paa Sun Prairi		2, 00

ærbödigst Lars Folkestad.

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Mai. 1860. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 5te Aarg. No. 5.

Missionsprædiken af Pastor Harms.
(Norsk Missionstidende.)

Den 24de og 25de Juni 1857 feiredes som sädvanligt den aarlige Missionsfest i Hermandsburg. Den Prädiken, som Pastor Harms holdt paa Festens förste Dag, vil Indsenderen heraf meddele efter dens omtrentlige Indhold, saaledes som Harms selv i sit Missionsblad angiver samme.

Vor Herres Jesu Christi Naade, Guds Kjärlighed og den Helligaands Samfund väre med os Alle! Amen! Mine Kjäre, det er just idag St. Johannesdag, derfor behöver jeg, Gud väre Tak! ikke at söge efter en Text*) Det maa väre en af Johannestexterne. Da jeg nu har at prädike over Johannesevangeliet paa förste Söndag, fordi Johannesfesten hertillands er henlagt til Söndagen, saa bliver kun Johannesepistelen tilbage for mig idag og den vil jeg da i Guds Navn tage. Hörer hvorledes den staaer skreven Es. 40, 1—8.: "Tröster, tröster mit Folk, skal Eders Gud sige. Taler kjärligen til Jerusalem, og raaber til den, at dens Strid er fuldendt, thi dens Misgjerning er forligt; thi den haver faaet dobbelt af Herrens Haand for alle dens Synder. (Der er) hans Röst, som raaber i Örken: rydder Herrens Vei, gjörer vor Guds banede Vei ret paa den slette Mark. Hver Dal skal ophöies, og hvert Bjerg og Höi skal fornedres, og (hvad som er) krumt, skal blive jävnt, og det Knudrede skal blive (som en slet) Dal. Og Herrens Herlighed skal aabenbares og de skulle se, (ja) alt Kjöd tilhobe, det, som Herrens Mund haver talet. (Der er hans) Röst, som siger: raab! og han sagde: hvad skal jeg raabe? Alt Kjöd er Hö, og al dets Fromhed er som et Blomster paa Marken. Höet bliver tört, Blomstret falder af, naar Herrens Aand bläser derpaa, (ja) Folket er visselig Hö. Höet bliver tört, Blomstret falder af, (men) vor Guds Ord bestaaer evindeligen."

Lader os bede: Kjäre Herre Jesu, Du har givet mig denne Text, nu gjöre du ogsaa en Missionsprädiken deraf; jeg kan det ikke, men Du kan det vel ved din Helligaand. Giv mig ved den at prädike, disse Alle at höre og os Samtlige at adlyde, saa vi gjöre, hvad din Mund siger os. Herre Jesu, udgyd din Helligaand over os og over alt Kjöd.

*) Harms elsker som han selv siger det Givne (de af Kirken givne bestemte Texter), ikke det Selvvalgte.

Velsign os for din Naades og Forbarmelses Skyld. Hvem Du velsigner, den er velsignet. Amen.

Lad os, før Prädikenen begynder, som en Missionsmenighed bekjende vor Tro paa den treenige Gud, som er den alene sande! (Den hele Menighed stod op, og vi bekjendte som een Mand de tre Troesartikler og lovede, med Guds Hjälp at leve og döe derpaa, hvorpaa vi istemte Slutningsverset af vor kjäre her brugelige Konfirmationspsalme: "Gud Fader, Sön og Aand, din jeg er, hvad jeg er" o. s. v. Derved vare vi tilmode som om vi sad paa Konfirmationsbänkene. Og hvo, som saaledes ret gläder sig i sin Christentroes Herlighed, paa hvilken han er döbt og konfirmeret, den kan ikke godt andet end med Hjertenslyst drive Mission, som jo ikke vil Andet end udbrede Christentroens Herlighed over den hele Jord, paa det at alle Folk skulle leve helligt, dö saligt og komme med os i Himlen, til hvilken vor Christentro bereder os Veien, saa vi hisoppe engang evig kunne triumphere med Jesus). Propheten Esaias Spaadom om vor Herres Jesu Christi Kirke ville vi under Guds Velsignelse betragte.

1) I den Herres Jesu Kirke er alene Tröst; thi i den er Syndernes Forladelse. Tröster, tröster mit Folk, siger Eders Gud. Der hörer I först, hvo der taler i Kirken, ingen anden end vor Gud. Ikke Menneske-Ord, Guds Ord have vi i Kirken. Bibelen er Guds Ord, Gud selv har talet Bibelens Ord; thi de hellige Guds Mänd have talet, drevne af den Helligaand. Derfor siger ogsaa Apostelen Paulus: Da vi forkyndte Eder det Guds Ord, antoge I det ikke som Menneske-Ord, men — som det sandeligen er — som Guds Ord. Naar I altsaa læse i Bibelen, eller naar I höre Prädikenen, som er taget af Bibelen og overeensstemmende med Bibelen, da läse og höre I Eders Guds Ord. Og vor Gud, den Sanddrue, der ikke lyver, hvis Ord ere Ja og Amen, Han prädiker i Kirken: tröster, tröster mit Folk. Guds Folk er altsaa du, du Kirkens Folk, din Gud kalder dig selv sit Folk. Og du er det ogsaa, thi Hans er du ved den hellige Daab, ved hvilken I ere gjenfödte til Guds Börn, avlede af den Helligaand, der er i og med Vandet. Guds Folk ere I, thi Gud bespiser Eder uafladelig i Kirke og Skole med Livets Bröd, som er Hans Ord, giver Eder at drikke Livets Vand, som er hans Helligaand. Ja Eders Gud bespiser Eder endog med sin Söns Jesu Christi sande Legeme, giver Eder at drikke Jesu sande Blod i Brödet og Vinen ved den hellige Nadvere, og I maae dog vel väre Guds Folk ved al denne dyrebare Naade, som han beviser Eder, saa I kunne sige: Du i os og vi i Dig, saa vi ere fuldkommen Eet! Derfor maa vi vel väre salige Folk, vi Christenfolk, vi som ere Guds Folk. Og derfor hedder det ogsaa: tröster, tröster mit Folk, taler venligen med Jerusalem, forkynder den at dens Strid er til Ende; thi dens Misgjerninger er forladt, thi den har faaet dobbelt af Herrens Haand for alle dens Synder. Syndernes Forladelse, det er Guds tröstarige Prädiken, Guds venlige Tale til sit Jerusalem, sin Kirkes Folk; ikke det legemlige Jerusalem mener Han, det har forkastet den

Herre Jesus og med Ham Syndernes Forladelse, derfor er det ogsaa udslettet af Jorden som et forbandet Jerusalem. Det aandelige Jerusalem, den nye Pakts Kirke, dette ägte sande Jerusalem, af hvilket det legemlige kun var et Forbillede, det aandelige Jerusalem med Fylden af Herrens Naademidler, det rene Ord og det rene Sakrament, det er det, i hvilket Syndernes Forladelse er. Og hvo, som er et sandt Lem af denne Kirke, han har Syndernes Forladelse, hans Gud har skjänket ham samme ved Ordet og Sakramentet. Men har du Syndernes Forladelse, saa er din Strid til Ende; thi du har fundet Fred og dine Vunder ere lägte. Du har nu det evige Liv; thi hvor Syndernes Forladelse er, der er ogsaa Liv og Salighed, du kan nu döe glad og salig, thi du veed det vist at du kommer i Himlen. Helvede er kun for Syndere; men du har Syndernes Forladelse, derfor jubler du: Död, hvor er din Braad? Helvede, hvor er din Seier? Jeg har Syndernes Forladelse, jeg har den daglig, har den rigelig, har den stedse i min Daab, i mit Guds Ord, i min Nadvere. Da er jo Striden til Ende. Og nu, see engang til de Folk, som staae udenfor Kirken. Hist bader sig en Hindu i Ganges, hvis Vand skal rense ham fra Synden, eller han gaaer med blotte Födder gjennem Ilden, det skal tage Synderne bort fra ham, som om Synderne sad paa Huden eller paa Fodderne. En Anden vandrer hundrede Mile langt, ligemeget om det er til Rom, eller Jerusalem, eller Benares, som om man kunde löbe bort fra sine Synder, eller han giver Prästerne Penge, at de skulle sälge ham Syndernes Forladelse, som om de vare tilfalds for Penge, eller han vil med Beden, Fasten, Selvplageri, ved at give Almisser, ved at gjöre gode Gjerninger fortjene Syndernes Forladelse og Salighed, som om et syndigt Menneske kunde gjöre gode Gjerninger og Gud lod handle med sig som en Skakkerjöde. Det er jo kun hullede Brönde, som ikke give Vand, kun Skyer uden Vand, det er idel forgjäves og daarlig Strid, hvoraf intet Andet kommer end at man geraader i Fortvivlelse, hvis man ikke er en Skurk, og hvis man er en, bliver man en ret Erkeskurk, der sälger sig fuldkommen med Legeme og Själ til Djävelen. Og denne Kirke, see mine Kjäre! denne Kirke, hvori alene Tröst og Syndernes Forladelse er, denne Kirke, som gjör en Ende paa al Strid, fordi den bringer det evige Liv og Himlen, den ville vi bringe Hedningene, thi derved bringe vi dem vor Gud, vort Guds Ord, vor Guds Daab og vor Guds Nadvere. Dette behöve Hedningerne, da blive ogsaa de Guds Folk, Guds salige Folk. Men spörger du endnu, hvad det er for en Kirke, som vi ville bringe Hedningene, der gives jo nemlig en luthersk, en romersk, en reformeert, en uneret, en gräsk o. s. v., saa svarer jeg dig, at jeg egentlig ikke forstaaer dit Spörgsmaal. Thi du seer, man kan intet Andet bringe end hvad man har, og da vi ere den lutherske Kirkes Lemmer, saa kunne og ville vi naturligviis ikke bringe Hedningene nogen anden Kirke end den lutherske, hvis Lemmer vi ere. Og det ogsaa derfor, fordi vi i den lutherske Kirke have Guds Ord i reen uforfalsket Läre og i vor Kirke, Daab og Nadvere blive reent og uforfalsket forvaltet efter vor Herres Jesu Indstiftelse. Derfor

ville vi drive luthersk Mission ligesom vi hidtil have gjort Det Jeg troer at ogsaa Gräkere, Romere, Unerte og Reformerte kunne väi Lemmer af Jesu Christi Kirke og blive salige; det er en Lögn o en forbandet Läre, opfunden af hovmodige Präster, at een a de ovennävnte Kirker er den alene saliggjörende, den bedde n luthersk, eller reformeert, eller uneret, eller romersk, eller gräsk. Hv af disse Kirker, der i Sandhed troer paa Jesus Christus, han blive salig og er et Lem paa Jesu Christi Legeme, altsaa et Lem af han Kirke. Denne Jesu Christi Kirke, til hvilken alle sande Troende höre er den alene saliggjörende, udenfor den er ingen Frel se. Men i den almindelige store Jesu Christi Kirke have vi Luthera nere renest og mest uforfalsket den rigtige Lære og de sande Sa kramenter, derfor ville vi drive luthersk Mission, men gjerne tjene o hjälpe Andre og bede for dem og broderligen gaa ved Siden af dem om vi end ikke kunne gaae med dem.

2) I den Herres Jesu Kirke er alene den rette Sa lighedsvei: Bod og Tro paa den Herre Jesus Chri stus. Thi saa siger Prädikerens Stemme i Orken: "Rydder Her rens Vei, gjörer vor Guds banede Vei ret paa den slette Mark. Hve Dal skal ophöies og hvert Bjerg og Hoi skal fornedres, og (hvad so er) krumt, skal blive jävnt, og det knudrede skal blive (som en sle Dal." Det er Boden. Og naar det hedder videre: "Og Her rens Herlighed skal aabenbares; og de skal see, (ja) alt Kjöd tilhob det som Herrens Mund haver talet", er det Troen. Denne Frel sesvei bliver prädiket i Kirken og fremfor alt i den lutherske, o udenfor Kirken er denne Frelsesvei ubekjendt. Thi alene i Kirken e Lovens Prädiken, hvoraf Boden kommer, og Evangeliets Prä diken, hvoraf Troen kommer. Der hedder det: Det er Guds Vil lie at du skal elske Herren din Gud af dit ganske Hjerte og af di ganske Själ og af dit ganske Sind, derfor skal du ikke tjene frem mede Guder, derfor skal du ikke misbruge din Guds Navn derfor skal du hellige Guds Dag, derfor skal du äre dine Fo resatte, som de der staae i Guds Sted, men du er en Af gudstjener, du tager Guds Navn forfängeligen, du er en Sabatsover træder, du ärer ikke dine Foräldre, derfor er du forbandet og un der Vreden. Og det er Guds Villie: Du skal elske di Näste som dig selv. Derfor skal du holde din Nästes Liv helligt derfor skal du holde din Nästes Ægteskab helligt, derfor skal d holde din Nästes Eiendom hellig, derfor skal du holde din Nästes gode Navn helligt, derfor skal du ikke engang begjäre, hvad som tilhörer din Näste. Men du er en Morder, du er en Horkarl og Æg teskabsbryder, du er en Tyv, du er en Lögner og Bagtaler, du er fuld af onde Lyster og Begjärligheder, derfor er du forbandet og staaer un der Guds Vrede. Og disse dybe Dale, denne Pöl af gemene, stin kende Synder, hvori du välter dig ligesom en So i Skarnet, og disse Bierge og Höie, Hovmodens og Forfängelighedens og Hoffär dighedens Höie, hvoraf du er stolt, og disse krumme Veie, Lögnens, Bedrageriets og Träskhedens Slangeveie, og disse knudrede Ste-

der, de skarpe Kanter, som Strid, Kiv, Trætte og Had danne, de maae bort, med dine Synder kan du ikke komme i Himmelen. Hvad bliver dig da andet tilovers end at gräde, raabe og bede: O vee! vee! jeg har syndet, jeg har gjort ilde jeg arme, elendige, syndige Menneske, hvo vil fri mig fra dette Dödens Legeme, hvo vil bevare mig fra den evige Fordömmelie? Mine Synder gaae over mit Hoved, som en svär Byrde ere de blevne mig for tunge! Det er Bodsprädikenen, og den angaaer Alle, thi der er ingen Forskjel, Fornemme og Ringe, Rige og Fattige, Mänd og Kvinder, Store og Smaa, de ere Alle tilhobe Syndere og fattes den Ros, de skulle have for Gud, det hele Hoved er syg, det hele Legeme er svagt. Fra Fodsaalen indtil Issen er intet Sundt paa os, men kun Saar, Strimer og Adderbylder, som ikke ere lindrede med Olie eller forbundne. Og dog, saa prädiker Herrens Röst videre: I syndige, forlorne, fordömte Mennesker, forsager ikke, fortvivler ikke! Her er Balsom fra Gilead: Herrens Herlighed skal blive aabenbar og alt Kjöd tilsammen skal see det, som Herrens Mund haver talet. Jesus Christus er aabenbaret, Verdens Frelser, den sande Gud er bleven Menneske og vi saa hans Herlighed, en Herlighed som den Eenbaarnes af Faderen, fuld af Naade og Sandhed. Herrens Mund taler: Naade, Naade du forlorne, fordömte Menneske; tro paa den Herre Jesus Christus, saa skal du blive salig. Thi Gud var i Christo og forligte Verden med sig selv og tilregnede den ikke dens Synder og har oprettet blandt os Forsoningens Ord. Gud har gjort den, der ikke vidste af Synd, til Synd for os, paa det at vi i ham skulde vorde retfärdige for Gud. Det er den store eenfoldige Läre; Jesus sand Gud og Menneske, der har forbarmet sig over dig, er gaaet i Borgen for dig, er traadt i dit Sted, og har taget dine Synder paa sig, saa du er løs fra dem, Han har betalt din Skyld, saa den er afgjort, lidt din Straf, saa den er udslettet; Han er död din Död, saa du maa leve, har baaret din Fordømmelse, saa du er salig, naar du troer dette Alt efter din Guds Ord, som ikke lyver. Men Hedningerne vide Intet om Evangeliet, de vide Intet om Boden, og de vide Intet om Troen. Og dog skal alt Kjöd see Herrens Herlighed og alt Kjöd skal höre Herrens Tale. Derfor ville vi skikke Sendebud indtil Jordens Ender, for at bringe Hedningerne Bod og Tro, den eneste Frelsesvei, som Kirken lärer, som i Besynderligvord vor Kirke lärer. Ellers ville Hedningerne paa den yderste Dag anklage os og fordømme os, fordi vi ikke have gjort mod dem, hvad ret er.

3) Og dette maae vi gjöre snart; thi Kirken lärer: alt Kjöd er Hö; kun vor Guds Ord bliver evindelig. Hvo der tjener Synden, den har Syndens Lön; Syndens Sold er Döden. Hvo der tjener Verden, har Verdens Lön; Verden forgaaer med dens Lyst. Hvo der tjener Djävelen, den har Djävelens Løn og Djävelens Lön er Pölen, som bränder med Ild og Svovel. Og Hedningerne kunne kun tjene Synden, Verden og

Djävelen, fordi de ikke have Guds Ord. Derfor maae vi sende hurtig Hjälp; thi uden Guds Ord ere de forlorne. De have Intet som kan hjälpe dem; hvad de have er Kjöd, og, lad det väre nok saa herligt, al dets Herlighed er dog kun som Markens Blomster. Og hvor hurtig iler det mod Enden! Man regner, at hver Dag döe idetmindste 50, 000 Hedninger, og de döe uden Guds Ord. En Gysen gjennemfarer mig, og Hjertet bränder i mig, naar jeg tänker paa, at de döe uden Guds Ord. Og vi have det og skulde ikke bringe det til dem? Sex hundrede Millioner Hedninger, der ere uden Guds Ord og som uden Guds Ord ikke kunne blive salige, sex hundrede Millioner Hedninger udsträkke Händerne til Eder, I Christne! og raaber: Kommer herover og hjälper os! Have I da Hjerter som Steen, siden I ere saa träge til at hjälpe dem? Mig tykkes at Jammerskriget fra sex hundrede Millioner Hedninger ikke skulde kunne lade Eder sove rolig längere, naar I ikke gjöre Alt, hvad I kunne for at hjälpe dem. Forbarmer Eder dog over dem! I Afrika lever mindst 100 Millioner Hedninger, i Asien vist 500 Millioner, i Australien 4 Millioner, i Amerika 10 Millioner, iselve Europa endnu 10 Millioner; thi Tyrkerne ere ligesaavel Hedninger som Samojederne. Bringer dem det guddommelige Ords Prädiken! Anderledes er der ingen Hjälp.

Herre Jesu! udgyd din Helligaand over os dovne Christne, saa vi reise os med brändende Iver til at omvende Hedningeverdenen. Vi love Dig, vi ville hver Dag i vor Huusandagt og hver Söndag i Kirken bede for Hedningernes Omvendelse og gjöre Alt, hvad vi kunde for at sende dem Prädikanter og ved Prädikanterne Dit Ord og Dine Sakramenter. Og vi bede Dig, giv alle Missionärer og fornemmelig vore Missionärer Din Helligaand, at de kunne prädike Dit Ord med Aandens Beviisning og Kraft, og aabne Du Hedningernes Ören og Hjerter, saaat de höre. Amen.

———:0:———

Til Hr. Pastor H. L. Thalberg.

Motto: Skal der ikke svares til de mange Ord?
Og men en Ordgyder skal beholde Ret
Hiob 11, 2.

Disse Ord faldt os ind, da vi läste Deres Opsats i Hr. Rasmussens Kirketidende, og ihvorvel De i Grunden intet Svar har givet ti vor Opsats, men kun har sat tomme Paastande og daarlige Udflugte imod vore Grunde. saa synes vi dog ei, at vi ville lade en saadan Ordgyder beholde endog Skin af Ret. Men faasom vi vide, "that brevity is the soul of wit", skal vi vogte os for at forfalde til en saada Vidde og Längde, som De.

Vi kan tälle til 3 og lidt länger og, Hr. Thalberg; derfor vide v at meer end 3 af os vare Medlemmer af Musqvigo Menighed för De res Komme og hverken De eller Nogen ellers kan excommunicere de At de, som fölge Dem ere flere end de, som fölge med os, det vide v men dermed er endnu ikke beviist at De og Deres Fölge har Ret, t vi paastaa at vi ere den rette Menighed og at I ere en Rottemenighe

De siger, Hr. Pastor Thalberg, at De ei kjender noget Samfund, som constitueret bærer Navn af det Eilingske eller Eielsenske; lidt nedenfor siger De dog, at der var et Samfund, som De kalder "Hr. Rasmussen og Hr. Eielsen samt hele deres Samfund", om hvilke De ei viste Andet end at de vare vel lutherske; men da De, kaldet af dem, kom til Amerika, fandt De at dette Samfunds Constitution indeholdt forskjellige ulutherske Puncter. Her har De Hr. Thalberg aabenbarligen gjendrevet Dem selv og beviist at endnu slaar Falskhed sin egen Herre paa Halsen. Vi behöve derfor ei at sige mere derom.

Hvad nu Deres Examen og Ordination angaar, saa ville vi först tale om det Förste og sidst om det Sidste, skjöndt De som saa ofte, gjör det Omvendte. Vi have forespurgt os om, hvorledes det gaaer til, naar en Student faaer det Raad, at tage sine Examens Besvarelser tilbage. De siger, at Professoren gav Dem det Raad at tage Deres Besvarelser tilbage, för de vare gjennemseede. Men siig os dog Hr. Thalberg, hvorledes kunde Professoren give Dem noget Raad desangaaende, naar han ei havde gjennemgaaet Deres Arbeider? Nu vide vi, at det er yderst sjeldent, at Professorerne have behövet at give en Student et saadant Raad; har nogen Student enten lige som De, villet löbe fortidligt af Skolen, eller har nogen været saa ubeldig, at han ei har kunnet udholde Examen, da have de gjerne selv havt saameget Skjön paa Tingene, at de have kunnet raadet sig selv til at tage sine Arbeider tilbage og har ikke behövet noget venskabeligt Vink fra Professoren. De tilstaaer selv, at De forsögte at tage theologisk Examen, men blev raadet til at gaae tilbage; fölgelig var De da umoden og udygtig; De har siden ikke udstaaet Deres Examen, følgelig have vi den fuldeste Grund til at slutte at De er fremdeles umoden og udygtig, især da velmenende Venner raadede Dem til at tage Deres Examen för De gik til America. Et saadant forstandigt Raad maatte De have fulgt, hvis De havde formaaet det, især da De i Mellemtiden fra Kaldet fra Ellingianerne og indtil Deres Afreise fra Norge, omtrent 1 Aar, havde god Tid dertil. Vi forstaae ei, hvordan De kunde kjende Dem kaldet uden at være prøvet d. e. have Deres Examen.

Vi have aldrig nægtet Gyldigheden af Deres Ordination, som Ordination betragtet, men paastode og paastaae fremdeles, at De har faaet den ved en Tilsnigelse. För Ordinationen skal gaae en Examen eller en Pröve. En saadan Examen har De ikke bestaaet hverken i Norge eller i America; De kaldte Dem eller lod Dem kalde Kandidat Thalberg, hvilket bragte Ministeriet i Missouri til at troe, at De var Kandidat i Theologien, og saa ordinerede de Dem uden at examinere Dem. Vi ere fuldkommen overbeviste om, at dersom Ministeriet i Missouri havde kjendt Dem og Pastor Rasmussen for det, som I Begge i Sandhed ere, saa vilde Ingen af Eder der have faaet Ordination. Vil De gjendrive denne vor Paastand, da fremlæg en Erklæring fra hiint Ministerium om, at de vilde have ordineret Dem og Pastor Rasmussen, dersom Ministeriet den Gang havde kjendt Eder, som de nu kjende Eder.

Sluttelig ville vi endnu kun tilföie, at skjöndt vi kun ere ulærde Mænd, saa skjönne vi dog hvad Christendom er og kunne skjælne en god

Prädiken fra en slet. Men Mage til det Virvar, som De fremförer under Navn af Prädiken og Kathechisation have vi aldrig hört af Nogen, som skulde have studeret til Präst. Om det var passende eller nyttigt, saa kunde vi fremföre Exempler derpaa ei alene til at bevise Deres Uklarhed i Troeslären men endog en Uvidenhed, som er fast utrolig.

Hermed have vi udtalt og haabe at det er sidste Gang, at vi behöve at svare Dem.

Yorkville og Musqvigo Marts 30te 1860.

Sören Simondson. Leiv H. Peterson. Ole Spillum. M. K. Adland. Johannes A. Njös. Hans J. Lansvårk. Peter M. Andsion. S. Sörensen. Knud Adland. Jörgen Larsen. Halvor Pedersen. Peder Halvorsen. John Daaseat.

—:o:—

Den norsk lutherske Kirketidende.

Denne Tidende, som er Organ for den norske Afdeling af Nordre Illinois- Synoden, udgives nu i Milwaukee og redigeres af Pastorerne P. Andersen & O. Hatlestad.

3die Aargangs 1ste No. har et Slags Anmeldelse og Bedömmelse af vor Maanedstidende under dens närvärende Redaktion. Siden Kirketidenden har værdiget vor Ringhed saa megen Opmärksomhed, vil den vist ikke tage det fortrydeligt, om vi gjör nogle smaa Udsättelser ved dens Anmeldelse.

Kirketidenden siger, at den for at Läserne kunne erfare, i hvilken Aand og Tone Maanedstidenden nu redigeres, af Redaktörens Tilbageblik vil bidsätte Noget. Den aftrykker derpaa den förste Deel af vor Främstilling af de religiöse Forhold her i Amerika og vor Bedömmelse af den vilde Bevägelse, som for nogen Tid siden greb saa mange Gemytter. Den udtaler vistnok ingensombelst Dom om "Aanden og Tonen" ikke engang i det af den aftrykte Stykke; den benytter ikke med et Ord Sandheden af hvad deri er udtalt; dog er det tydeligt, at den finder en "Aand og Tone" deri, som slet ikke behager den, og er den selv smittet af den Amerikanske religiöse Aand og Tone, da kan dette ikke väkke vor Forundring. Det vilde nu have väret os kjærere og maaske gavnligere, og mere mandigt handlet af Redaktionen, om den aabent havde udtalt sine Anker mod "Aanden og Tonen" i vort Blad. Vi kunde da have paaviist det Ugrundede i Ankerne, eller, om vi fandt dem grundede, rettet paa "Aanden og Tonen". Nu kan vi derimod ingen af Delene gjöre og altsaa ingen Nytte have af den ärede Redaktions Anmeldelse. Redaktionen vil vel maaske sige, at den slet ikke har tænkt paa at gjöre os til Behag eller at gavne os ved at virke til en bedre "Aand og Tone" i vor Maanedstidende, men at den kun har havt sine Läsere for Öie, og at den ikke regner os blandt disses Tal, skjöndt der vel neppe findes mange, som med större Opmärksomhed og Eftertanke läser Kirketidenden — naar vi undtage dens Avertissementer — end netop os. Nu vel! men saa har vi saa vel paa Läsernes

som paa vor egne Vegne en vägtig Anke at fremsätte mod Kirketidenden og det er for Mangel paa Retfärdighed. Har det väret Kirketidendens Önske, at Läserne skulde sättes istand til at fälde en begrundet og retfärdig Dom over "Aanden og Tonen" i Maanedstidenden, da burde den ikke have revet et lidet Stykke ud af sin Sammenhäng men aftrykt den hele Fremstilling, hvis forskjällige Dele staae i den nöieste Forbindelse med hverandre. Dette vilde kun have väret simpel Retfärdighed af Redaktionen.

Derefter kommer Kirketidenden med et Udfald mod os, fordi vi ikke kunne Andet end paavise den saakaldte lutherske Generalsynodes Ulutherskhed. Dog heller ikke her paaviser Kirketidenden, at vi anförte noget Urigtigt mod Generalsynoden; men den siger kun, at Maanedstidenden synger paa den gamle Tone om Generalsynoden, og at dette hörer nu engang til Dagens Orden hvad Maanedstidenden angaaer.

Hertil have vi nu ikke Andet at sige, end at vi trods Misnöie og Haanord fra enkelt Hold skulle vedblive med at afslöre Generalsynodens Synder og paavise dens Ulutherskhed og Uchristelighed i Läre og Praxis, paa det at dog ingen Skyld skal ligge paa os for at vi ikke have advaret de Mange, som Generalsynoden lokker i sit kunstige Garn og fängsler med sine gyldne Länker. De have haabet, at den Tid vilde komme, da Kirketidenden vilde slaae ind paa de gamle gode Stier og synge paa de gamle Toner, ogsaa naar den taler om Generalsynoden, og det gläder os at see Spor dertil i Kirketidendens No. 2.

I dette Nummer angriber nemlig Pastor P. Andersen "Olive Branch," der redigeres af Prof. Harkey i Springfield, i Anledning af en Opsats, hvori, som Pastor Andersen siger, den latterlige Paastand fremsättes, at "Bibelen er Lutheranernes Symbolum". Vi ville ikke underskrive Enkelthederne i Pastor Andersens Angreb, navnlig tör vi ikke indlade os paa at bestemme, hvad der har väret den indre Beväggrund til Prof. Harkeys taabelige Paastande, men derimod maa vi erklære os enige i Hovedsagen, at nemlig hiin Paastand aldeles forrykker det rette Forhold mellem Guds aabenbarede Ord i Bibelen og Kirkens Symboler, og bortkaster disse paa samme Tid, som den vil tilintetgjöre Bibelens Betydning som Guds Vidnesbyrd. Vi hilse med saameget större Gläde dette Pastor Andersens Angreb paa Springfield-Professoren som et af de förste Tegn paa, at vore Landsmänd i Illinois Synoden have faaet Öinene op og indseet at det er ikke sandt og sundt Alt hvad en freeborn American maatte finde for godt at byde os. Vi haabe at Pastor Andersen ikke vil lade sig forblöffe af de höitravende Talemaader, Hr. Professoren slaaer om sig med i en Artikel i No. 4 af "Olive Branch", hvor han söger at forsvare sin uholdbare Paastand, at "Bibelen er Lutheranernes store symbolske Bog." Det maa jo väre indlysende selv for den Enfoldigste, at Professoren, skjönt han ikke med et eneste Ord vil tilstaae sin Synd og at han har skrevet uforsvarligt, dog igjennem hele sit Tilsvar beviser netop det, som er det Modsatte af hvad han vil bevise, ja netop det som Pastor Andersen jo har paastaaet, at Bibelen nemlig ikke er en symbolsk Bog, hverken stor eller liden, men Grunden, Kilden, Regelen for alle baade store og

smaa symbolske Böger. Alt, hvad Professoren anförer af Concordiaformelen slaaer ham jo selv lige i Ansigtet. Forstaaer ei Hr. Professoren dette eller vil han ikke forstaae det, men indbilde sine Läsere, at Pastor Andersen har negtet at "Bibelen er Lutheranernes Troesregel." Vi beklage i begge Tilfälde Hr. Professoren og nästen endmeer Universitetet.

—————:o:—————

2 Pet. 3, 16.

I ovennävnte Skriftsted siger Peter om Paulus's Skrifter: "blandt hvilke der er Noget svärt at forstaae". Paa samme Tid, som vi troe og läre, at Skiften er klar i alle de Ting, som behöves at vide til Salighed, for hver den, som omgaaer rettelig med den, har vi vist Alle erfaret Sandheden af Apostlens Ord og fundet Meget i Skriften, som var os dunkelt. Denne Dunkelhed eller Utydelighed maa nu ikke betragtes som en Mangel ved Guds Ord, men Grunden dertil maa vi söge hos os selv; thi deels erkjende vi kun stykkeviis, deels har Gud af vise Aarsager talet, som han har gjort, paa Grund af vor Skröbelighed og Ufuldkommenhed i Erkjendelsen.

Om denne Dunkelhed i Guds Ord skriver forskjellige af Fädrene paa fölgende Maade:

Augustin: "Den Hellig Aand har indrettet de hellige Skrifter paa en herlig og gavnlig Maade, saa Han ved de klarere Steder vil stille Hungeren og ved de dunklere afvärge Overmættelse;" "Med det Tydelige föder Han, med det Dunkle över Han."

Quensdedt: "Gud har ikke fremstillet Alt i den hellige Skrift lige klart og tydeligt, men villet läre os Noget brugende en mere dunkel Skrivemaade; paa det at

1) vi kunne blive flittigere til at läse Skriften;

2) Væmmelse og Foragt for det guddommelige Ord kunde blive afvärget; thi det, som vi med Letbed har udforsket, bliver gjerne agtet ringe.)

3) Der for den menneskelige Fräkhed og Hovmod kunde blive sat en Grændse ved den större Möie.

4) vi kunde blive paamindede om vor indfödte Blindhed.

5) vi kunde ledes til med Ærefrygt, med Alvor, og efter foregaaende Bön at stride til Skriftens Läsning.

6) endelig en saa meget heftigere Längsel efter det andet Liv og efter Skolen heroventtil kunde blive antändt i os: thi have vi ved det, som er dunkelt, erkjendt, hvor ufuldkommen vor Erkjendelse i dette Liv er saa sträbe vi saameget ivrigere efter hiint andet salige Liv, hvor det Fuldkomne vil naaes, og det, som er stykkeviis, ophöre".

Skriften bliver tilfäldigviis dunkel formedelst den menneskelige Forstands Blindhed og Uvdytighed og formedelst Kjätternes og vildfarendes Ondskab, hvilke til den naturlige Blindhed föie en frivillig, og ondskabsfuldt til'ukke Forstandens Öie for Skriftens saa klare Glands".

—————:o:—————

Luther om den christelige Opdragelses Værd og Betydning.

Naar en Ägtemand ikke gjorde andet Godt, end at han opdrog sit Barn til Gudsfrygt, saa mener jeg, han havde gjort nok og behövede ikke at gaa til St. Jacob eller til Rom. Den störste Gjerning, Du kan gjöre, er netop den, at Du opdrager dit Barn ret, om Du end ikke skulde kunne komme til Kirke om Söndagen, ikke hörte Messe eller Prädiken. Jeg mener ikke, at Du skal synge ved Buggen, saa det tier, men at det ikke lärer at bande, skjelde o. s. v. Du gjorde da vel saa god en Gjerning som om Du bad hver Søndag en Bön til St Barbara eller fastede hver Uge paa Vand og Brød. Bedre end at höre Messe er det, at du vogter dine Börn, at de ikke gjöre noget Ondt. Lad dette väre Eder sagt! Börnene lære nuomstunder Utugt og Eder, förend de vide, hvad det er. Om jeg end var iført Keiserens Smykke eller en ung Kone Dronningen af Frankrigs Smykke, det vilde väre en herlig og kostelig Ting for Verden, saa Enhver vilde staae og gabe derpaa. Men i Sandhed er Intet at regne mod en Christens aandelige Smykke, naar en Tjener eller Pige er sin Herre og Madmoder tro; eller naar en Qvinde vandrer i Lydighed mod Gud, holder sin Ägtemand i Agt og Äre, optugter sine Börn ret og vel, og retter sig i sit Kald efter Guds Ord og Befaling.

Imod saadant Smykke ere Perler, Silke og Guldenstykke at regne for en pjaltet, sammenflikket Tiggerdragt; thi det er et Smykke efter Guds Ord og Befaling og i Guds Lydighed.

Man skal opdrage Börnene og lære dem Guds Ord, at de kjende og frygte Gud og troe paa ham, saa at en Fader egentlig skal väre en Biskop og Sognepräst i sit Huus; thi ham tilhörer Embedet over hans Börn og Tyende, ligesom en Biskop over hans Menighed.

———:o:———

Blandinger.

"Det er en besynderlig Modsigelse at forbyde Billeder og dog gjøre Sacramenterne til blotte Billeder. Det er en besynderlig Modsigelse, at gjöre Bröd og Viin til blotte og bare Erindringstegn, og saasnart de ere gjorte dertil, at fortäre dem, da Man heller maatte söge at bevare dem for Erindringen.

———

Folkemängden paa hele Jorden anslaaes til 12,00 Millioner Mennesker.

Af disse er Antallet af de Christne	335	Millioner
Romerske Katholske	170	do.
Protestanter	89	do.
Gräsk Katholske	76	do.
Jöder	5	do.
Mohomedaner	160	do.
Buddaister og andre Asiatiske Religionsdyrkere	600	do.
Andre Hedninger	200	do.

Luthers Venner og Medhjelpere.

Hvor selvständig udmærkede Mänds Liv end udvikler sig, saa kan det ingenlunde ganske unddrage sig Indflydelsen af sine Omgivelser; og meest indvirkede paa det samme de, som ved Guds Förelse og et vist Själsslägtskab isär ere kaldede til at träde hine store Aander särdeles när, deres Venner og Staldbrödre. Man forstaaer kun halvt deres Liv, naar man ikke behörigen agter paa disse Forholde. Ogsaa Luther var af Gud bleven omgiven med en saadan Kreds af Venner; og hvor mägtig og overväldende end den Indflydelse var, som hans kraftfulde Aand övede paa alle hans Omgivelser som paa hele hans Tid, saa var denne ydmyge Mands Sind dog altfor aabent og hengivende, til at han ikke ogsaa paa den anden Side skulde have optaget og modtaget Meget fra sine Venner; naar vi derfor ville bedömme ham ret, saa tör vi ligesaalidt med Taushed forbigaae hans Forhold til dem, som hans huuslige Forholde.

Luthers Venner var näst efter Kone og Børn hans allerdyrebareste Skat paa Jorden. Men Ingen af dem alle stod ham saa när, om Ingen havde han saa höie Tanker, Ingen havde giort ham saa väsentlige Tjenester, som den allerede ofte i vor Fortällings Løb nävnte Philip Melanchthon. Han er födt den 16de Februar Aar 1497 i Bretten, en liden Stad i Pfalz ved Rhin. Hans Fader hedte Georg Schwarzerde, hvilket Navn Sönnen efter Datidens Skik og Brug ombyttede med det gräske "Melanchthon," som betyder det Samme. Georg Schwarzerde var af Stand Töimester eller Rustmester og overmaade dygtig i den Kunst at forfärdige Ridder- og Turneersager; hvisaarsag han ogsaa agtedes höit af mange Fyrster og Stormänd, ja selv af Keiser Maximilian. Derhos var han meget from, thi han pleiede hver Nat Klokken 12 at staae op af sin Seng, knälede ned og bede; og havde han nogengang forsömt dette, saa kunde han hele Dagen igjennem ikke give sig tilfreds. Og hans Fromhed beviiste sig ogsaa i Gjerninger. Han var overalt bekjendt som en Mand af den ömmeste Samvittighedsfuldhed: hvad han lovede, det holdt han; aldrig tog han af Kjöberne mere end ret var; og naar han hörte, at de vare fattige, saa tvang han dem til at tage tilbage, hvad de havde betalt. Melanchthons Moder, hvis Familienavn var Reuter, var ogsaa en from, retskaffen Kone; hun pleiede at sige: "At give Almisser forarmer ikke; at gaa i Kirke forsinker ikke; uret Gods formerer sig ikke; Guds Ord bedrager ikke." Moderens Mildhed, saavelsom Faderens Alvor övede en lige velsignet Indflydelse paa det blöde Gemyt hos Drengen, som ved sin opvakte Aand, ved sin Beskedenhed, ved det Behagelige i hele hans Adfärd, ved sin fiinfölende Sky for alt Uanständigt allerede tidlig erhvervede sig almindelig Kjärlighed. Bedstefaderen John Reuter glädede sig isärdeleshed over den meget lovende Dattersön; han sörgede for hans förste Underviisning, og til Lykke befandt der sig dengang i Bretten en meget lärd Mand, Johan fra Ungarn, hos hvem Melanchthon med megen Fremgang lärte Begyndelsesgrundene til den latinske Grammatik. Desvärre mistede han sin Bestefader allerede i sit ellevte Aar, og faa Dage derefter ogsaa

sin Fader. Dette var det förste Slag, der traf ham saa meget mere föleligt, som han hidtil hverken havde erfaret Noget af Sygdom eller Död. Den döende Fader lod Sönnen komme til sin Seng og, efterat han havde formanet ham til Gudsfrygt, sagde han ligesom med prophetisk Aand: "Jeg har oplevet mange og store Ting i Verden; men de, som ville komme, ere större. Gud være med dig min Sön, og före dig saligen!" Og Gud var med den tidlig forældrelöse Dreng. I Pforzheim fandt ham ikke alene i Forstanderen for den lärde Skole, som han nu besögte, en faderlig Ven, der bar den samvittighedsfuldeste Omsorg for hans videre aandelige Uddannelse, men ogsaa i en qvindelig Slägtnings Huus den kjärlighedsfuldeste Pleie. Denne Slägtning var en Söster af den store, for sin overordentlige Lærdom af hele sin Tid beundrede Reuchlin. Hans Sösters flittige Pleiesöns udmärkede Gaver undgik ikke hans skarpsynede Öie. Han skjänkede ham sin inderligste Hengivenhed, understöttede ham ved hans Studier med Raad og Daad, opflammede hans Iver, og han var det ogsaa, af hvis Haand Melanchthon modtog den förste Bibel, fra hvilken han i Fremtiden aldrig vilde skille sig. Under sit toaarige Ophold i Pforzheim havde han gjort saa usädvanlige Fremskridt i det latinske og gräske Sprog, at han som trettenaarig Dräng kunde drage til Universitetet i Heidelberg og her allerede i sit femtende Aar erholdt en akademisk Grad. Men Klimaet her övede en skadelig Indflydelse paa hans Sundhed, og derfor drog han i Aaret 1512 til det dengang meget blomstrende Universitet Tybingen. Her var det, at hans förste Forfatterarbeide, en gräsk Grammatik, udkom, hvorpaa han ved Slutningen af sit syttende Aar blev udnävnt til Magister og Doctor i Filosofien og begyndte at läre offentlig. Stedse aalnede det guddommelige Ords Skatte sig mere og mere for ham; stedse fölte han sig mindre tilfredsstillet ved det daværende Kirkeväsen; og ved sin faderlige Ven Reuchlin, der levede ganske i hans Nærhed og paa hiin Tid just var indviklet i store theologiske Stridigheder, lärte han stedse nöiere at kjende Sandhedens Fiender, og modtog paa denne Maade den förste Forberedelse til den langvarige Kamp, som ventede paa ham. Det varede heller ikke länge förend han blev kaldet frem paa Kamppladsen. Hans Lärdoms Ry havde gjort Kurfyrst Frederik den Vise opmärksom paa ham; og da det var ham overmaade meget om at gjöre, paa alle Maader at häve det af ham grundede Universitetet i Wittenberg, saa overdrog han ham en Post som Lärer i det gräske Sprog ved dette Universitet. Man fölte i Tybingen Tabet af ham meget smärtelig; Tybingerne bevidnede, "at hvor stort end Antallet af lärde Mänd her var, saa formaaede de dog neppe at indsee, hvor stor den Mands Lärdom var, som forlod dem." Men det var et Kald fra Herren, som nu udgik til Melanchthon, thi Gud behøvede just saadanne Mänd, som han for herlig at udföre det Värk, som han nu i Wittenberg beredte ved Luther. Denne erkjendte ogsaa öieblikkelig, hvad Gud havde skjenket ham i Melanchthon. Han skrev strax efter hans Indträdelse i Wittenberg til Spalatin: "Melanchton har fire Dage efter sin Ankomst holdt en särdeles lärd og ypperlig Tale, der i den Grad vandt

ham Alles Bifald og Beundring, at han nu ikke mere behöver din Anbefaling hos os; vi have strax seet bort fra hans Statur og Person og önske os til Lykke med og gläde os i den Skat, som vi i ham besidde. Jeg for min Person önsker mig isandhed ingen anden Lärer i Gräsk, saalænge han lever." Denne Yttring af Luther erholder först sin fuldständige Belysning ved denne Beskrivelse, som en Samtidig giver os af Melanchthons Person. "Han er," siger han, "en liden uanseelig Person, og han saa, naar han gik ved Siden af Luther, ud som en Dreng; men i Forstand, Lärdom og Kunst var han en stor, stärk Jätte og Helt, saaat man kunde undre paa, hvorledes der i et saa lidet Legeme ligger indsluttet et saa stort, uoverseeligt Bjerg af Kunst og Viisdom". Denne Overlegenhed i Viisdom og Lärdom, som udmärkede Melanchthon, fandt meget snart ikke blot i Wittenberg, men ogsaa andetsteds den fortjente Anerkjendelse. Fra alle Kanter, fra Frankrige, England, Ungarn, Italien strömmede Tilhørere til ham, saaat deres Tal voxede til henved 2000.

Uden Misundelse, ja med inderlig Hjertensgläde saa Luther sin Melanchthons Berömmelse. Deres Hjärter sluttede sig stedse inderligere til hinanden; enige i Troens store Hovedsag, erkjendte den Ene hos den Anden de eindommelige Gaver, som Gud havde forlehnet ham, det säregne Kald, som var bleven ham til Deel; og idet den Ene villig underordnede sig den Anden og benyttede den Andens Overflod til at udfylde sin Mangel, befordrede de ved sin sjeldne Eendrägtighed paa en herlig Maade det Värk, til hvis Fuldförelse de begge vare bestemte. Luther var en uoverträffelig Mester i at behandle det tydske Sprog, men han takkede sin gode Philip, fordi han lärer ham Gräsk; var Luther fyrig og heftig, saa blev hans Hidsighed töilet ved Melanchthons Sagtmodighed og Eftergivenhed; var denne tilbageholden, ja ikke sjelden endogsaa frygtsom, saa hævede ham Luthers djärve Heltemod. "Jeg er dertil födt," siger denne selv, "at jeg maa ligge tilfelts med Partier og Djävle, derfor ere mine Böger meget stormende og krigerske. Jeg maa bortrydde Stubber og Stammer, borthugge Torne og Häkke, udfylde Pöle, og er den grove Skovrydder, der maa bryde og jävne Banen. Men Magister Philip gaar fortryllende og stille tilvärks, dyrker og planter, saaer og vander med Lyst, eftersom Gud har givet ham sine Gaver rigelig." Luther traadte derfor altid frem, naar der skulde aflägges et frimodigt Vidnesbyrd eller udfägtes en haard Kamp; Melanchthon blev derimod stedse brugt, hvor der gaves Noget at mägle og at underhandle. Han var derfor Själen i alle de forskjellige Religionssamtaler, som holdtes imellem de stridende Partier. For Luther var han her visnok ofte altfor eftergivende, og i Striden med Sakramenterne var denne engang saa lidt tilfreds med ham, at han tänkte at skrive imod ham. Og det lader sig ikke nägte, at denne Forskjellighed i Karakter og Anskuelse i de senere Tider oftere indvirkede forstyrrende paa disse to Mänds Forhold, et nyt Beviis paa den menneskelige Naturs Svaghed og Skröbelighed: dog var deres Hjerters Forbund for fast knyttet, til at det nogensinde kunde have lidt noget väsentligt Skaar. Endogsaa kort Tid för Luthers Död, da denne engang i sin

Uvillie vilde forlade Wittenberg, erklärede Melanchthon, at da vilde han ogsaa gaae.

Udödelig Fortjeneste af Kirken har Melanchthon erhvervet sig ved sin Deeltagelse i Bibeloversättelsen, ved hvilken Luther tog ham paa Raad fremfor alle Andre, ved Forfattelsen af den Augsbergske Konfession og ved saa mange andre Skrifter, som ere en Guldgrube af evangelisk Viisdom. Derhos var han i sine huuslige Forholde det elskvärdigste Menneske. Han levede i 37 Aar i et lykkeligt Ægteskab med Katharina Krapp, bar hendes Svagheder i stor Taalmodighed og deelte redelig med hende Omsorgen selv for Börnenes tidlige Pleie. Engang fandt en Fremmed ham, med den ene Haand gyngende sit Barns Vugge og holdende en Bog i den anden. Den fremmede Mand forundrede sig herover, men Melanchthon svarede; "De seer, jeg er Fader; han som böd Havet og Stormen, saaat det blev blik stille, tog ogsaa de smaa Börn paa sine Arme og kjärtegnede dem. Ak kunde jeg kun bevirke, at enhver Dag af mit Barns Liv blev for det, som denne Stund af söd Slummer." Den Fremmede hörte det og gik — klogere derfra. Melanchthon undte sig liden Vederkvägelse; han var allerede Kl. et to eller tre om Morgenen ved sit Arbeidsbord og pleiede at sige: "Arbeidet for mig, Pengene for Andre." Han havde lidet af det Sidste; hans hele Gage bestod i 200 Gylden; men lig sin Hustru meddelte han deraf saa rigelig til de Fattige, at han ret ofte selv led Nöd. Han meente, Skillingen kunde man nok faae igjen, men aldrig den engang tabte Tid. Hans Livs Aften var mörk. Hans Luther döde för ham. Det var ham et Skaar i hans Liv, og dette syntes med ham at have tabt sin Styrke, thi denne let bevägelige Mands naturlige Kjärlighed til Freden udartede nu ofte til en Vankelmodighed, som maatte väkke Betänkelighed. Paa hiin Tid klagede han: "Den Smerte, der raser i mit sönderrevne Hjärte, lader sig ikke beskrive. Ligesom af to Reisende, der gik en og samme Vei, den ene klager, naar den anden falder död til Jorden, saaledes klager jeg over min Luther. Jeg haabede at døe forend han, og maa nu endog overleve ham. Gud veed hvad der endnu er bestemt for os!" Og hvor meget var ikke det! Melanchthon saa endnu den schmalkaldiske Krigs Rädsler, sin Kurfyrstes Tilfangetagelse, Universitetets Opløsning. Han maatte flye fra sit Herbärg, og, da han atter vendte tilbage didhen, maatte han, undertiden ikke ganske uden Skyld, af den strängluthersle Læres Tilhängere finde sig i de haardeste og kjärlighedslöseste Domme, saaat han sagde: "Befri mig, Herre, fra de stridslystne Lärere!" og längedes hjärtelig efter den evige Freds Boliger. Han döde den 19de April 1560. Hans sidste Ord vare: "Ak, at Kirken maa blive eendrägtig! Jeg länges nu efter Himmelen. Paa Dig, Herre, har jeg haabet." Denne inderlige fromme, ydmyge, sagtmodige, uegennyttige og ofte miskjändte Mands Död opvakte dyb Sorg hos hans Disciple og Beundrede; han fik hvile ved Luthers Side, efterat han havde kjämpet og lidt med ham, og efter ham fuldendt sine Lidelsers Maal. Efter hans Död fandt man paa hans Skrivebord en Seddel, paa hvilken han selv havde optegnet det, som kunde lette ham Udgangen

af dette Liv. Til Höire stod her: "Du vil komme til Lyset; du vil skue Guds Sön; du vil lære at kjende hine underbare Hemmeligheder, som du i dette Liv ikke har kunnet forstaae, f. Ex. Foreningen af begge Naturer i Christo;" til Venstre; "Du vil aflade fra Synden; du vil befries fra alle Möisommeder og fra Thelogernes Trättekjärhed."

Foruden Melanchthon havde Luther fremfor Alle endnu to särdeles dyrebare Venner og Medhjälpere: Johan Bugenhagen og Justus Jonas. Bugenhagen var fødd i Aaret 1485 i Wollin i Pommern, hvorfor han ogsaa sädvanlig kaldtes Dr. Pommeranus eller Pommer. Allerede i sit tyvende Aar blev han ansat som Rektor ved Skolen i Treptow, gik derpaa i det närliggende Kloster Belbuck, og kom i saadan Ry for sin Lärdom, at Hertugen af Pommern, der var en stor Ynder af Historien, gav ham det Hverv at skrive Pommerns Historie. Engang faldt Luthers Bog om det babyloniske Fangenskab i hans Händer. Efterat han havde læst nogle Blade deri, udraabte han: „Lige fra Christi Fötsel af havde mange Kjättere angrebet Kirken, men ingensinde har der väret noget værre, end den, som har skrevet denne Bog." Guds gode Haand holdt ham dog fast ved dette Skrift, og da han havde gjennemläst det, blev det lyst i hans Själ; han tilbagekaldte i sine Kammeraters Närvärelse sin forrige Tale og sagde: „Hvi skal jeg tale meget til Eder? Verden er blind og ligger begravet i stort Mørke; denne Mand alene seer, hvad der er Sandhed. Derpaa begyndte han at forsvare alle Bogens Sätninger, og det lykkedes ham i den Grad at overbevise mange af sine Venner om den evangeliske Sandhed, at de gjorde fälleds Sag med ham. Men näppe havde Biskoppen af Cammin faaet Kundskab derom, förend Bugenhagen maatte gribe til Flugten formedelst hans Forfölgelser. I Wittenberg holdt han först ganske i Stilhed Forelåsninger over Psalmerne for nogle Studenter; men snart steeg han her til saadan Anseelse, at han Aar 1521 eenstemmig blev udvalgt til Sognepräst. Fra denne Tid af tjente han saavel Kirken som Universitetet med den störste Fremgang, og Luther sagde om ham: "Näst efter Melanchthon er han den anden offentlige Lärer i Theologien i denne Stad, saavelsom i hele Verden." Han var ogsaa meget omkring i Verden. Da Hamburg havde antaget den evangeliske Tro, udbad denne Stad sig hos Luther Dr. Pomeranus, for fra nyt af at indrette Kirkeväsenet der; lignende Bönner udgik senere fra Staden Lübeck og Hertugerne af Pommern, fra Kongen af Danmark, fra Staden Brunsvig og Hildesheim, og paa alle disse Steder blev han, understøttet af Luthers Raad, Skaber af en ny kirkelig Orden, som har holdt sig indtil de sildigste Tider, og Stifter af mange forträffelige Skoler. Man gjorde ham de mest glimrende Tilbud om Ansättelser andetsteds, men han vilde heller forblive i Wittenberg hos sin Luther. Begge havde hinanden hjärtelig kjär og stode hinanden trolig bi med Raad og Daad. Han var Luthers Skriftefader, og imedens denne overalt ydede ham den fortjente Ros, har han intet Andet at udsätte paa ham, end at han prädikede for länge. Ogsaa han rammedes efter Luthers Död, ligesom Melanchthon, af de stridslystne Læreres Forfölgelser, der overalt lugtede

Kjätteri; men han vidste, paa hvem han troede, og i denne Tro indslumrede han salig i Wittenberg Aar 1558.

Justus Jonas var födt i Aaret 1493 i Nordhausen og studerede först Retsvidenskaben i Erfurt og i Wittenberg, hvor han tilsidst ogsaa holdt Forelæsninger over den pavelige Ret. Men efterat han havde vendt sig til Theologiens Studium, blev han snart Mester deri, saa at han allerede Aar 1521 erholdt et Provsteembede i Wittenberg. Han er bleven kaldet Luthers Jonathan, fordi han stedse stod saa trofast ved hans Side. Han ledsagede ham paa de fleste af hans Reiser og tjente ham med sin Indsigt ved Oversättelsen af Bibelen, som han nästen kunde udenad. Luther sagde om ham: Dr. Jonas har alle gode Dyder og Gaver, som man kan have, kun at han saa ofte harker, det kan man ikke holde den gode Mand til Gode, thi Verden er ond og seer snart Skröbeligheder hos Prädikanterne.” Desuagtet roses Dr. Jonas som en meget veltalende Mand, der forstod at tale til Folks Samvittighed Luther agtede ham derfor meget höit. Da han engang af ganske intetsigende Grunde var falden i Unaade ved det kurfyrstelige Hof og derfor led en Forminskelse i sine Indtägter, saa at han kom i den nödtörftigste Stilling, talte Luther ret kraftig for ham og sagde: ”Jonas er en Mand, som man her paa Jorden skulde kjöbe dyrt og beholde. Men Gud vil dog vistnok vel forsörge os, saa at der ikke fattes os Noget, om I end afdrager endnu Noget fra vor Smule Penge og Underhold.” Og Gud forsörgede ogsaa sidenefter Jonas rigelig; han blev i Aaret 1541 kaldet til överste evangelisk Präst i Halle og satte der med stort Held Reformationen i Värk, saa at han her indtil denne Dag med störste Taknemmelighed äres som Stifter af det nye Kirkeväsen. Luther besögte ham ofte her, ogsaa paa sin sidste Reise til Eisleben, hvorhen han da tog ham med sig og sov ind i hans Arme. Sednereben forestod han som Superintendent ogsaa Kurfyrstendömmet Koburg, hvor han salig endte sit Liv i Aaret 1555. Den fromme Mand havde den sörgelige Skjäbne at efterlade en forloren Sön, som 1567 blev halshugget paa det offentlige Torv i Kjöbenhavn.

Dr. Jonas, Bugenhagen og Melanchton vare Luthers tre ældste, fortroligste Venner, med hvem og ved hvem han under Guds Beskyttelse begyndte og fuldförte Reformationsværket. Gud havde forlehnet hver af dem sine säregne Gaver; de have med disse tjent hverandre, men deres fälleds Arbeides Hensigt og Maal var Guds Ære og hans Kirkes Berommelse. Guds Ord var deres Virkens Grund, Regel og Retlesnor, og hvorledes Enhver bidrog Sit til dette Ords Forherligelse, derom udtrykker Melanchton sig saaledes: ”Dr. Pomeranus lägger sig paa Textens Ordforklaring; jeg seer paa, hvorledes Texten hänger sammen med sig selv og hvad der christelig og med god Grund deraf vil lade sig udspinde og slutte; Dr. Jonas er en Taler, som herlig og tydelig kan udtale Textordene, forklare dem og opstille dem til Alles Brug; men Dr. Martin er Alt i Alle; denne Undermands og udvalgte Redskabs Tale og Skrift har Händer og Födder, tränger igjennem Hjärte og Marv og efterlader sin Skarphed og Tröst i mange Menneskers Hjerter.

Der kunde nu endnu lade sig meget sige om andre Luthers Venner, Velyndere og Medhjälpere af alle Ständer og adskillige Livsforhold, hvilke ved hans Virk beviste ham ikke ringe Kjärlighed og Bistand, om de ädle Fyrster og Riddere, som have beskyttet ham, om forträffelige Embedsmänd, der have tjent ham med gode Raad, som den kurfyrstlige Sekretär Spalatin og Kantsler Brück, om fromme Kunstnere, der med sin Pensel og sin Sang have forherliget hans Värker, som Maleren Lucas Kranach og Mestersanger Hans Sachs, og om mange Prädikanter, som hjalp til at träkke Garnet med ham; men hvad der er sagt, er nok for at overbevise os om, at Gud havde Behag i sit udvalgte Redskab, efterdi han opvakte ham saamange Medstridere og Hjälpere, hvilke samtlige, ligesaalidt som han selv, skulde forglemmes af os.

——:o:——

Skrivelse fra Coonvalley Menigheds Repræsentant.

Pastor Stub har anmodet mig om at optage nedenstaaende Skrivelse, for at Man kunde höre Aarsagen til, at Coon Valley Menighed og enkelte med den forbundne Menigheder endnu ikke har subscriberet til Universitetsfondet. Vi skal kun forudskikke Skrivelsen fölgende liden Bemärkning: Om end hine Menigheder ansee det for bedst at udsätte med Tegningen af Bidrag til Hösten, i det Haab herved at gavne Sagen, kunne de ikke derfor strax indbetale et lidet Bidrag, omtrent svarende til Renterne af det Beløb, som de maatte agte senere hen at tegne? Det tiltränges saare. Red.

S. T. Hr. Pastor H. A. Stub.

I Anledning af den i Synoden paa Coonprairi fattede Beslutning i Universitetssagen maa jeg som Repräsentant for Menigheden i den vestre Deel af Coonvalley tillade mig paa Menighedens Vegne at oplyse fölgende i Menigheden existerende Forhold og bede Dem godhedsfuld at gjöre Kirkeraadet bekjendt dermed. — Som De ved, blev denne Menighed organiseret i forrige Vaar eller for ikke fuldt et Aar siden. Den bestaar af 35 a 36, Medlemmer, alle ny Settlere, og de fleste af disse ere fattige eller i daarlig Forfatning. — Siden Menighedens Organisation har disse saa Medlemmer opført et stort og bekvemt Huus, der er bestemt til Menighedens Kirke; men endnu mangler Alt til Indredningen; og til dette Øiemed udfordres et betydeligt Pengebidrag af Menigheden. Og at faa Kirken istand er en paaträngende Nødvendighed derfom Guds Ord med Värdighed og til Menighedens Opbyggelse skal blive fortyndt iblandt os. — Men hvis en Subskription til Universitetsfondet nu skulde foretages, saa maatte enten Kirkens Indredning blive udsat til en ubestemt Fremtid eller ogsaa vilde bemeldte Subskription blive saare ubetydelig. Jeg troer, at det bedste Resultat vil opnaas ved at udsætte med Subskriptionen til Universitetsfondet til næste Höst for at se, om Menighedens pecuniære Forholde kunde forbedres noget, og jeg er sikker paa, at et langt betydeligere Belöb vilde blive subskriberet da end nu. Og da Tiden for Pengenes Indbetaling er ansat til tre Aar fra afvigte Höst, saa vil formentlig denne Udsættelse ikke være til nogen Hinder, da Fondets Midler, naturligvis, ikke vil blive brugte inden bemeldte Tidsrum. Dette ønskede jeg paa min egen og Menighedens Vegne, at gjøre baade Dem, Hr. Pastor! og Kirkeraadet opmärksom paa, for at denne lille Menighed ikke skal blive betragtet som uvillig til at bidrage efter Evne til et saa vigtigt og i sine Følger saa velsignelsesrigt Foretagende, som et Universitets Oprettelse iblandt os.

Coon Valley den 19de Februar 1860. Ærbødigst.

G. O. Østereng

Den katholske Propaganda i Finmarken.

Det lader til at den katholske Mission har kastet sine Øine paa Tromsö By og Landet, at den frembyder de fleste Betingelser for dens Gjernings Fremgang og derfor bør väre Midtpunktet for dens Bestrābelser. Prāfekten Dr. Etienne har nemlig i Februar Maaned anvendt 5000 Spd. til at indkjøbe en af de større Gaarde i Tromsö, der foruden at tiene Præsten til Bolig nok skal afgive Skolelokale og Plads for et lidet Bogtrykkeri, som skal sättes igang her, da man skal have negtet Missionen den fornødne Bevilling til at drive et saadant i Landdistriktet Alten. Paa den til Gaarden hörende ikke ubetydelige Tomt agtes opført et Kapel. Allerede Dagen efter Kjöbet blev Grunden indviet af Präfekten med al den Höitidelighed, som med den faatallige Menighed var muligt. Denne Gang fik nemlig ikke Präfekten Anlening til at berette l'Univers, at de norske Autoriteter begunstige Papismen, saaledes som det hed, dengang en höitstaaende norsk Embedsmand ved hint Selskab i Alten Gaard udbragte Pavens Skaal. Præfekten ytrede i sin Indvielsestale, at nu den Kirke atter grundlagdes i Tromsö, som allerede 1163 var grundlagt der af en Konge, som hed Hakon Magnussen (som bekjendt regjerede da i Norge Magnus Erlingsen, saa Præfektens Hakon og hans Kirkebygning nok hører til de Nyheder, hvormed den norske Kirkehistorie fra den Kant skal beriges). Præfekten haabede forresten, at det Frafald, som senere havde omstyrtet Hakons Tempel, snart skulde være beseiret. Det er Katholikerne altid meget om at gjøre at skildre Reformationen som et Frafald fra det Bestaaende ligesom Frimenighedens, hvilket de dog i saa höi Grad dadle. Under disse Tiltag i Tromsö drives dog fremdeles Missionen paa Alten Gaard; den varetages i Bollers Fravær af en Masfranc. Dr. Etienne (som forövrigt nu skal taales i Rusland, medens der før har ligget Stikbreve paa Grändsen, for at han ved given Leilighed kunde gribes) skal snart forlade disse Egne og kommer vel ikke saasnart igjen, da hans Helbred lider for meget under det haarde Klima. Han skal efter Sigende erstattes med Nordmanden Stub, der for Tiden er Klosterprior i Turin, ligesom Kräfterne i det Hele skulle yderligere forøges, blandt Andet med en jödisk Konvertit. Boller vedbliver imidlertid ufortrøden at holde Gudstjeneste om Søndagen og Foredrag 2 a 3 Gange om Ugen. I disse søger han efter Kathetismus Romanus at fremstille Pavekirkens Läre, men paa Grund af sit Bekjendtskab til Almuesmandens Trang og Retning giver han saa meget som muligt disse sine Foredrag en opbyggelig Karakter, idet han dog i Medfør af sit Kald benytter enhver Leilighed til at blotte Statskirkens virkelige eller formentlige Mangler. Han begynder allerede at se Frugter af sit Arbeide: Antallet af hans Tilhörere tiltager, 9 Personer ere optagne og ligesaamange skulle staa i Begreb med at gaa over. Det bør dog bemärkes, at de Fleste af disse, ja, det kan vel gjerne siges Alle paa et Barn nær, som er optaget ved Daaben, er alt Andet end godt anseede, og medens de andre Samfund vraget dem— de ere saaledes udstödte af Frimenigheden — optager Boller dem gjerne og haaber Alt af Fremtiden, naar han blot har faaet dem ind i sin Kirke. Ogsaa Bollers Menighed i Alten bestaar af ialtfald tvivlsomme Personer, hvoraf flere ikke synes at väre blevne meget forbedrede ved sit Ophold i Strafanstalter; de ere ellers ikke ilde farne i det Timelige; thi Missionen föder dem hele Vinteren, ligesom det er et almindeligt Ord, at en Mand faar "laant" 15 Spd. og en Kone 10 Spd., naar de gaa over til Papismen.

Under den vedvarende religiøse Bevägelse er naturligvis Tromsø ikke nogen daarlig valgt Hovedstation for Propagandaen, som her ret kan fiske i rört Vand og bruge den tiltagende Splittelse. Vi sige tiltagende — og tænke da nærmest paa den Spaltning, der mere og mere herjer de mindre Samfund. Kvækerne har nu delt sig i 2 Partier: Hoikvækere og almindelige Kvækere. De förste ere ægte Kvåkere, der benegte enhversomhelst middelbar Meddelelse af Aanden, altsaa ved Ordet. Kvåkernes Antal er i det Hele ringe, omtrent 20. Som naturlig har de faaet sit störste Tilløb fra Frimenigheden. Hvad denne angaar, saa skal vor Drammenskorrespondents Skildring af den derværende temmelig nöie passe paa den i Tromsö. Spørgsmaalet om Gjendaabens Nødvendighed truer

med at vække Splid; de Frikirkelige kan jo umulig i Længden skjule for sig sel den paatagelige Inkonsekvents i deres Besvarelse af dette Spørgsmaal.

Man ser saaledes, at der i Tromsö er Røver flere end nok til at forvirre d Sögendes Sjæle. Det er saaledes ret at ønske, at vor Kirke maatte gjøre Al hvad den kan, for at saa Faa som muligt skulle fare vild. Noget er jo allerel gjort, idet Pastor Kauring ligetil sin Afreise fra Tromsö holdt Foredrag til Be lysning af den katholske Kirkes Vildfarelser; en kort, historisk Fremstilling a disses Opkomst og Udvikling i Tidernes Löb er som før meddelt allerede udgiv i Trondhjems Forening for indre Mission, ligesom der i Februar Maaned Tromsø skal väre begyndt Udgivelsen af et "Evangelisk Flyveblad", hvilket og saa lader til fortrinsvis at ville optage Kampen mod Katholicismen. Den ano nyme Udgiver har senere navngivet sig i Tromsø Avis, efterat Hr Boller hav de fundet for godt i et af sine Foredrag at skjelde paa Bladet og bebreide For fatteren hans Anonymitet; han heder Eilert Ellingsen.

Det er vel at haabe, at Tromsö Forening for indre Mission ogsaa vil bidrag til at danne et Værn mod siälefordärvende Vrangläre. Denne Forening ha allerede bestaaet i længere Tid, men den har for nylig forandret sine Love, saa ledes at de have faaet en större Lighed med Christiania Forenings, i det Haab at den derved bedre skulde ramme sit Maal.

Vi ytrede for nylig, at Papismens Optræden her tillands for Tiden forekom os temmelig betydningsløs, og især sammenlignet f. Ex. med Methodismen dens mere eller mindre udprägede Skikkelse, lidet farlig for vor Landskirke Hvad vi sidst have hørt fra Tromsø, forandrer ikke i nogen særdeles Grad vo Mening. Katholicismen faar i denne By vistnok kun en Smule midlerti dig Betydning ved at Vandene derstieds ere stärkt oprörte, den kan egentlig ku holde sig oppe ved Striden mellem de forskjellige Partier, fra hvilke de nu og da fisker en Själ, som andre Samfund ialtfald betragter som raadden og derfor ka ster ud af Garnet. Det farligste er maaske den Seighed, hvormed Romerkirke holder sig paa et Punkt, hvor den engang er slaaet ned, og den Udholdenhed der var en bedre Sag værdig, hvormed dens Tjenere fortsätte sin Virksomhed o intet Middel spare for at lokke, og dog lade sig nøie med meget sjelden og som Tromsöforholdene viser, meget daarlig Frugt uden dog at slippe Taget Dertil kommer da, at Papismen gjerne raader over timelige Midler til at sätte sig fast ved ydre Anstalter, navnlig ved at bygge Kirker. Vi kjende forövrig for lidet til Forholdene for med nogen Sikkerhed at kunne tale om Pavedømmet Udsigter, om det med nogen Kraft søgte at skaffe sig Indpas blandt Lapperne men vi maa anse det for et godt Tegn, at Altenmissionen, der jo ogsaa har söge Berörelse med dette Folkefærd, trods alle sine samvittighedsløse Midler ikk gjennem næsten 4 Aar har vundet flere Proselytter end skeet er.

Dog, hvorom Alting er, den katholske Kirke hjelper ogsaa til at ville under grave vor Landskirke; hver Själ, som hildes i dens Vildfarelser, er dog en dy rekjøbt Själ, som, om den end ikke kan siges at väre vundet fra Landskirken fordi den maaske, kommen til Skjäls Aar og Alder, ikke i Sandhed har tilhört no get Kirkesamfund, dog kunde väre vundet for den Kirke hvori den ved Daaben ble optagen. Og derfor bör der virkes med Kraft ogsaa mod Katholicismen, derfo maa vi gläde os ved, at Tromsø for Tiden har en Biskop, som baade har Villi og Evne til at arbeide for, at der virkes med de rette Vaaben til at ødelägge d Räve, som springe over Gjerderne for at ødelägge Viingaarden for os.

———:o:———

Det er i Virkeligheden besynderligt, at der i dette oplyste Aarhundrede endnu gives Folk, som mene, at Man vel kan synge "af Hjertet" af en Sangbog men ikke bede "af Hjertet" af en Bønnebog. Enhver skulde dog vide at man ligesaa let kan af Hjertet efterbede en af en Anden forfattet Bön, som a Hjertet eftersynge en af en Anden forfattet Sang. Saalänge Folk ikke kunne forfatte sine egne Sange, skulde de heller ikke sige Noget mod dem, som hjertelig opbygge sig ved Andres trykte Bønner. ("Luther. Zeitsch.")

Luther om Sprogenes og Skriftens Nødvendighed for Evangeliets Bevarelse.

(Af Luthers Skrift "an die Rathsherren aller Städte Deutschlands, dass sie christliche Schulen aufrichten und halten sollen."
Walch T. X. S. 545—54.)

— — — Ja, siger Du alter, om man end bör og maa have Skoler, hvad gavner det os at läre det latinske, gräske og hebraiske Sprog og andre frie Kunster? Vi kunde jo dog läre Bibelen og Guds Ord, som er os nok til Salighed, paa Tydsk? Svar: Ja, jeg ved desvärre meget vel, at vi Tydskere altid maa väre og forblive Bestier og gale Dyr, som da ogsaa vore Naboer kalde os og vi ogsaa vel fortjene. Men jeg undres, hvorfor vi ikke ogsaa engang sige: Hvad skulle vi med Silke, Vin, Kryderier og de Fremmedes udenlandske Varer, da vi dog selv ikke alene have fuldt op til Näring af Vin, Korn, Uld, Hör, Trä og Sten i de tydske Lande, men ogsaa efter Behag frit kunde välge til Äre og Prydelse? Kunsterne og Sprogene, som ikke ere os til nogen Skade, men tvärtimod til större Prydelse, Nytte, Äre og Gavn, baade til at forstaa den hellige Skrift og til at före verdsligt Regimente, ville vi foragte: og de udenlandske Varer, som hverken ere os nödvendige eller nyttige, og som dertil flaa os til det Yderste, dem ville vi ikke undväre. Kaldes det ikke med Rette tydske Narrer og Bestier? — om Sprogene end ikke havde anden Nytte, saa skulde dog idetmindste det billigen gläde os og bringe vore Hjerter til at glöde, at de ere en saa ädel og skjön Guds Gave, hvormed Gud nuomstunder hjemsöger og benaader os Tydskere saa rigeligen nästen fremfor alle Lande. Man ser ikke stort til, at Djävelen har ladet dem opblomstre ved Höiskolerne og Klosterne; ja de have stedse paa det heftigste raset mod dem og rase endnu. Djävelen lugtede Lunten, at der, hvor Sprogene kom frem, vilde hans Rige faa et Hul, som han ikke let igjen vilde kunde tilstoppe. Efterdi han nu ikke mägtede at hindre dem i at komme frem, tänker han dog at holde dem saa knapt, at de igjen af sig selv skulde forgaa og falde. Det er ham ikke nogen kjär Gjäst, som er kommen i Huset, derfor vil han ogsaa bespise ham saaledes, at han ikke bliver länge. Denne Djävelens Underfundighed ser kun altfor faa af os, kjäre Herrer. — Derfor, kjäre Tydskere, lader os lukke Öinene op, takke Gud for det ädle Klenooi og holde fast ved det, for at det ikke igjen maa rives fra os og Djävelen ikke tilfredsstille sin Lyst; thi det kunde vi ikke negte: ihvorvel Evangeliet er kommet og daglig kommer ene ved den Helligaand, saa er det dog kommet ved Sprogenes Middel, og har ogsaa tiltaget derved, maa ogsaa opretholdes derved. Thi med det samme Gud vilde lade Evangeliet komme til al Verden ved Apostlerne, gav han ogsaa Tungerne dertil. Og han havde ogsaa iforveien ved Romernes Regimente udbredt det gräske og latinske Sprog saa vidt over alle Lande, for at hans Evangelium endelig snart maatte bringe Frugt vidt og bredt. Saa har han ogsaa gjort nu. Ingen har vidst, hvorfor Gud lod Sprogene komme frem, förend man nu först ser, at det er skeet for.

Evangeliets Skyld, som han derefter har villet aabenbare og derved blottet og forstyrre Antichristens Regimente. Derfor har han ogsaa givet Gräkenland i Tyrkens Haand, for at Gräkerne, forjagede og adsplittede, skulde bringe det gräske Sprog ud og blive en Begyndelse til ogsaa at lære andre Sprog.

Saa kjärt nu som Evangeliet er os, saa fast lader os holde ved Sprogene; thi Gud har ikke for intet ladet skrive i sin Skrift alene i de to Sprog, det gamle Testamente i det hebraiske, det ny i det gräske. De som nu Gud ikke har foragtet, men udvalgt til sit Ord fremfor alle andre, dem skulle ogsaa vi äre fremfor alle andre. Thi St. Paulus roser det som en säregen Ære og Fordel for det hebraiske Sprog, at Guds Ord er givet deri, naar han Rom. 3, 1. 2. siger: "Hvad gavner Omskjärelsen? Meget i alle Maader; fornemmeligen at Guds Ord ere dem betroede." Dette roser ogsaa Kong David Ps. 147, 19: "Han har kundgjort Jakob sine Ord, Israel sine Skikke og sin Ret. Han har ikke gjort saaledes ved noget Folk, og de Rette, dem kjende de ikke." Derfor heder ogsaa det hebraiske Sprog helligt. Og St. Paulus kalder den Rom. 1, 2 "den hellige Skrift" udentvivl for Guds hellige Ords Skyld, som deri er forfattet. Saaledes kan vel ogsaa det gräske Sprog kaldes helligt, fordi det fremfor andre er udvalgt dertil, at det Ny Testamente skulde skrives deri, og fordi dette gjennem Oversättelser er flydt deraf som af en Brönd i andre Sprog, og har helliget ogsaa disse.

Og lad dette väre os sagt, at vi ikke vel ville beholde Evangeliet uden Sprogene. Sprogene ere den Skede, hvori dette Aandens Svärd stikker, de ere det Skrin, hvori man bärer dette Klenodie, de ere det Fad, som indeholder denne Drik, de ere det Kar, hvori denne Spise ligger. Og som Evangeliet selv viser, ere de de Kurve, hvori man bevarer disse Bröd og Fisk og Smuler. — Ja, hvis vi forse os, saa at vi — hvad Gud forbyde! — lade Sprogene fare, saa ville vi ikke alene miste Evangeliet, men vi ville tilsidst ogsaa komme derhen, at vi hverken kunne rigtig tale eller skrive Latin eller Tydsk. Lader os tage til Bevis og Advarsel det sörgelige, gruelige Exempel fra de höje Skoler og Klostrene, hvor man ikke alene har glemt Evangeliet, men ogsaa fordärvet det latinske og tydske Sprog, saa at de arme Folk nästen ere blevne til rene Bestier og ikke kunne rigtigt tale eller skrive hverken Tydsk eller Latin og nästen have mistet ogsaa den naturlige Fornuft.

Derfor have ogsaa Apostlene selv anseet det for nödvendigt, at de indesluttede og bandt det Ny Testamente til det gräske Sprog; udentvivl for der at forvare det for os sikkert og vel, som i en hellig Ark. Thi de have seet alt det, som var tilkommende og nu er skeet: naar det alene indesluttedes i Hovederne, da vilde der opstaa i Christenheden ligesom mangen vild Uorden og Forvirrng, saaledes ogsaa mange haande Meninger, Partier og Lærdomme, som man ikke paa nogen Vis kunde afvärge eller beskytte de En-

oldige imod, hvis ikke det ny Testamente sikkert var ndesluttet i Skrift og Sprog. Derfor er det vist: vor Sprogene ikke blive, der maa Evangliet tilsidst aa under. — Dette har ogsaa Erfaring bevist og viser det endnu; di saasnart efter Apostlernes Tid Sprogene ophörte, aftog ogsaa Evangeliet og Troen og hele Christenheden mere og mere, indtil den uner Paven er ganske nedsunken; og siden Sprogene forfaldt, har i hristenheden ikke tildraget sig meget Udmärket, men mange gruelige Vederstyggeligheder ere skeede af Uvidenhed i Sprogene. Ligeledes omvendt: fordi nu Sprogene ere komne frem, bringe de et saadant Lys ned sig og gjöre saa store Ting, at al Verden forundrer sig og maa bejende, at vi have Evangeliet saa purt og rent, nästen som Apostlene ave havt det, og at det er kommet ganske i sin förste Renhed og langt nere rent, end det har väret til St. Hieronymi eller Augustins Tid. Og Summa: den Helligaand er ingen Nar, omgaaes heller ikke med etfärdige unyttige Ting; han har holdt Sprogene for saa nyttige og nödvendige i Christenheden, at han ofte har bragt dem med sig fra Himmelen. Hvilket alene skulde noksom beväge os til at söge dem ned Flid og Ære og ikke foragte dem, fordi han nu selv igjen opväkker dem paa Jorden. — Ja, siger Du, mange Fädre ere blevne salige og have ogsaa lärt uden Sprog. Det er sandt. Men hvad regner Du det, at de saa ofte have feilet i Skriften? Hvor ofte feiler ikke St. Augustin i Psalteret og anden Fortolkning, ligesom Hilarius, ja Alle, om uden Sprogene have fordristet sig til at udlägge Skrifterne? Og om de end maaske have talt rigtigt, have de dog ikke väret sikre i Tingene, om det virkelig stod paa det Sted, hvor de fandt det — — — Men naar man saaledes forsvarer Troen med usikre Grunde og feilagtige Sprog, er det da ikke Skam og Spot for de Christne hos Modstanderne, som ere kyndige i Sproget; og de blive kun halstarrige i Vildfarelsen og holde med tilsyneladende Ret vor Tro for en Menneskedröm.

Hvem bärer nu Skylden for, at vor Tro bliver saaledes til Skamme: At vi ikke forstaa Sprogene, og her er ingen Hjälp uden at forstaa Sprogene. Blev ikke St. Hieronymus nödt til at oversätte Psalteret paany fra Hebraisk af den Grund, at Jöderne, naar man handlede med dem af vort Psalter, spottede over os, at det ikke stod saaledes i det Hebraiske, som Vore anförte det. Nu ere alle gamle Fädres Udläggelse, der have behandlet Skriften uden Sprog — omendskjöndt de ikke läre noget Galt — dog saaledes beskaffen, at de meget ofte anföre uvisse og upassende Sprog og famle som en Blind mod Väggen, at de meget ofte forfeile den rette Text og dreie den efter sine Tanker, saa at ogsaa St. Augustinus selv maa bekjende, som han skriver "de doctrina christiana," at en christelig Lärer, som skal udlägge Skrifterne, tränger foruden til det latinske, ogsaa til det gräske og hebraiske Sprog; det er ellers umuligt, at han ikke overalt stöder an, ja der er endnu Nöd og Arbeide, om En end er vel erfaren i Sprogene. — Derfor er det en ganske anden Sag med en simpel Troens Prädikant og med en Skriftfortolker eller, som Paulus kalder det, en Profet. En simpel

Prädikant, det er sandt, har saa mange klare Sprog og Texter ved Oversättelsen, at han kan forstaa Christum, läre og leve helligt og prädike for Andre. Men til at udlägge Skriften og handle paa egen Haand og stride mod de vildfarende Aander, naar de anföre Skriften, er han for ringe; dette lader sig ikke gjöre uden Sprog. Nu maa man i Christenheden til alle Tider have saadanne Profeter, som drive paa og udlägge Skriften og ogsaa due til Strid; og et helligt Liv og at läre ret er ikke nok. Derfor ere Sprogene ganske og aldeles nödvendige i Christenheden, ligesom Profeterne eller Fortolkerne, ihvorvel det ikke er nödvendigt eller maa väre saa, at enhver Christen eller Prädikant er en saadan Profet, som St. Paulus siger 1 Kor. 12. og Eph. 4. — Deraf kommer det, at efter Apostlernes Tid Skriften er bleven saa dunkel og ingensinde sikre og varige Udläggelser ere skrevne over dem. Thi ogsaa de hellige Fädre have, som sagt, ofte feilet og, fordi de have väret ukyndige i Sprogene, stemme de meget skjælden overens; den Ene gaar her, den Anden der. St. Bernhard har väret en Mand af stor Aand, saa at jeg nästen kunde sätte ham over alle Lärere, der ere berömte, baade gamle og ny; men se, hvorledes han ofte — ihvorvel aandrigt — leger med Skriften og forfeiler den rette Mening. Derfor have ogsaa Sofisterne sagt, at Skriften er dunkel, have ment, at Guds Ord var i sig selv saa dunkelt og talte saa besynderligt. Men de se ikke, at den hele Mangel ligger i Sprogene, ellers vilde ikke noget Lettere nogensinde väre talt end Guds Ord, naar vi forstode Sprogene. En Tyrk, som dog et tyrkisk Barn paa syv Aar meget vel forstaar, maa vel tale dunkelt for mig, efterdi jeg ikke kjender Sproget. Derfor har det vel ogsaa väret Galmands Gjerning, at man har villet läre Skriften gjennem Fædrenes Udläggelse og ved at läse mange Bøger og Gloser. I dets Sted skulde man have lagt sig efter Sprogene. Thi de kjäre Fädre, efterdi de vare uden Sprog, have de undertiden med mange Ord arbeidet paa et Sprog og dog kun neppe kommet efter det, og have halvt truffet, halvt forfeilet det. Saa löber Du efter det med megen Möie og kunde dog ved Hjälp af Sprogene meget vel selv hjelpe den, som du fölger. Thi som Solen er mod Skyggen, saaledes er Sproget mod alle Fädrenes Gloser. Da det nu sömmer sig de Christne at öve den hellige Skrift som sin egen eneste Bog, og det er en Synd og Skam, at vi ikke kjende vor egen Bog og heller ikke kjende vor Guds Sprog og Ord, saa er det endnu meget mere Synd og Skam, at vi ikke läre Sprogene, isynderlighed da Gud nu räkker og giver os Folk og Böger og Alt, hvad dertil tjener, og ligesom opfordrer os dertil og gjerne vilde have sin Bog aaben. O, hvor glade skulde de kjäre Fædre have väret, hvis de havde kunnet komme saaledes til den hellige Skrift og läre Sprogene, som vi kunne! Hvorledes have de ikke med stor Møje og Flid neppe nok vundet Smulerne, medens vi med det halve, ja nästen uden alt Arbeide kunne vinde det hele Bröd! O, hvor beskjämmer deres Flid vor Dovenskab; ja, hvor strängt vil Gud ogsaa straffe denne vor Efterladenhed og Utaknemmelighed! — Herhen hører ogsaa, at St. Paulus 1 Kor. 14 vil, at der i Christenheden skal väre Dom over al Läre, hvortil det er aldeles fornødent at forstaa Sproge-

ne. Thi Prädikanten eller Læreren kan godt läse Bibelen gjennem og gjennem, som han vil, han träffe det Rette eller feile, naar der ikke er Nogen som dömmer, om han gjör det ret eller ikke. Skal man da dömme, saa maa Sprogkundskaben väre der, ellers er det forgjäves. Derfor, ihvorvel Troen og Evangeliet godt kan prädikes ved simple Prädikanter, saa gaar det dog trägt og skröbeligt, og man bliver tilsidst trät og kjed og falder til Jorden. Men hvor Sprogene ere, der gaar det friskt og raskt og bliver Skriften gjennemplöiet og findes Troen stedse ny.

Det skal heller ikke vildlede os, at Nogle rose sig af Aanden og agte Skriften ringe; Nogle ogsaa, som Brödrene Valdenserne, ikke agte Sprogene for nyttige. Men kjäre Ven, Aand her, Aand der, jeg har ogsaa været i Aanden og har seet Aander (hvis det skal gjälde at rose sig af eget Kjöd). Ogsaa har min Aand beviist sig Noget, medens deres Aand er ganske stille i Krogen og ikke gjör synderligt mere end stikker sin Ros frem. Men det ved jeg vel, hvor saare Aanden gjör Alt alene. Jeg var ikke kommen nogen Vei, naar ikke Sprogene havde hjulpet mig og gjort mig sikker og vis i Skriften. Jeg havde vel ogsaa kunnet være from og i Stilhed prädiket ret; men Paven og Sofisterne med det hele antichristelige Regimente vilde jeg vel havemaattet lade väre hvad de ere. Djävelen agter ikke min Aand saameget, som mit Sprog og min Pen i Skriften. Thi min Aand tager intet fra ham uden mig alene, men den hellige Skrift og Sprogene gjöre ham Verden for trang og gjöre ham Skade i hans Rige.

Saa kan jeg heller ikke paa nogen Maade rose Brödrene Valdenserne deri, at de foragte Sprogene. Thi om de end lärte rigtigt, saa maa de dog meget ofte forfeile den rette Text og ogsaa blive urustede og udygtige til at kjämpe for Troen mod Vildfarelsen. Derhos er deres Väsen saa dunkelt og foredrages paa en säregen Maade, anderledes end Skriften taler, at jeg frygter for, at det ikke er eller bliver rent. Thi det er meget farligt at tale om guddommelige Ting anderledes eller med andre Ord, end Guds Ord selv bruger. Korteligen, de kunne läre og leve helligt for sig selv, men fordi de blive uden Sprogene, vil det mangle dem, som mangler alle Andre, nemlig, at de ikke omgaaes sikkert og grundigen med Skriften, heller ikke kunne väre nyttige for andre Folk. Men da de nu meget vel kunne gjöre dette, men ikke ville gjöre det, maa de se til, hvorledes det kan forsvares for Gud.

———:o:———

En Chiliast paa Dødsleiet.

(Oversat fra der Lutheraner.)

Adolph Held, födt 1592 i Stade, blev Aar 1626 Pastor ved Nicolai Kirke i denne Bye. I Begyndelsen viste han sig meget ivrig i Läre og Levnet. Men endelig geraadede han tilligemed Andre i chiliastiske Vildfarelser. Da han ikke lod sig sige, blev han i Aaret 1639 affat fra sit Embede. Han forlod derfor Stade, gik först til Bremen og drev derpaa längere Tid omkring i Holland, hvor han blandt andre

fanatiske Värker udgav fölgende Skrifter: "Praedicatio aeterni evangelii," Det er: Forkyndelsen af et evigt Evangelium om Christi Riges Fornyelse i det nye Forbunds Tid, som Gud har lovet sit Folk til samme Tid, Aab. 14, 6.7". Den stakkels Mand fandt dog heller ikke i Holland, hvor da nästen alle Svärmere forsamlede sig, nogen Ro, og gik tilsidst til Altona i Holsteen. Her, hvor Held igjen kom i Berörelse med rettroende lutherske Präster, synes dog snart en Forandring at väre foregaaet med ham. Den før saa sikkre Mand blev igjen uvis og ilede derfor til Wittenberg for at samtale med den dengang her levende store Theolog Abrahan Calov, fordi han, som han udtrykkelig erklärede, "var overbeviist om, at han ikke af Nogen kunde blive bedre underviist med Hensyn til sin Troesmeninger." Calov bragte det ogsaa snart ved klare Skriftsprog dertil, at han maatte forstumme. Med en Braad i Samvittigheden vendte han derfor tilbage til Altona. Da Gud nu snart derefter lagde ham paa Dödsleiet, opvaagnede alle Tvivl, som han havde bragt med fra Wittenberg. Med Skräk indsaa han, at han slet ikke, som han hidtil havde villet indbilde sig, havde skilt sig fra den lutherske Kirke for Guds Ords Skyld, men for sine egne Menneskketankers Skyld. Guds Dom, paa hvilken han saa ofte forhen kjäkt havde beraabt sig, opfyldte nu hans Hjerte med Angst og Skräk. Saa lod han da hente Pastor primarius og Consistorial-Assessor Arnold Schepler i Altona, hvem han hidtil havde skyet; for ham bekjendte han med stor Beklage sine forrige Afveie og bad om Tröst ved det af ham hidtil saa höiligt foragtede lutherske Prädikeembede. Den berömte Theolog Johan Fecht har offentliggjort den af ovennävnte Arnold Schepler efterladte skriftlige Opsats om dennes Samtaler med den dödssyge Chiliast Held, hvoraf J. G. Erlman giver et Udtrag, hvori det blandt Andet hedder: "Jeg erkjender og bekjender", sagde den syge Held", at jeg har väret hoffärdig; jeg har ikke havt den rette Erkjendelse om Gud; jeg har udelukket mig af deres Tal, som bekjende den Augsburgske Confession, og er udtraadt af Guds Kirke og Menighed. Nu har Gud efter sin store Barmhjärtighed draget mig til sig i denne min store Svaghed, Angst og Nöd. Jeg beder derfor Eders Ærvärdighed, at I vil undervise og tröste mig i Kraft af Eders Embede. — Jeg bekjender mig en stor Synder at väre. Hr. Pastoren ville dog i Kraft af Eders höie Embede antage og optage mig som En, der oftere har faret vild, oftere syndet. Jeg har aldrig kunnet tänke, at jeg skulde opleve denne Dag, komme saaledes til sand Erkjendelse Derfor beder jeg Dem om at ville tröste mig ꝛc. "Da den salige Pastor Schepler derpaa havde foreholdt ham det ene Fornødne, hörte han ikke alene til med ivrig Andagt, men udtrykte ogsaa sit Hjertes redelige Forlangende, at blive udsonet med Gud og Hans Kirke. "Jeg bekjender af Hjertet, sagde han, det var mig en stor Gläde at höre Eders Ærvärdighed; Jeg seer Eder som en Guds Engel for mig; thi Satan har forhindret mig, at jeg ikke för har talt med Eders Ærvärdighed. I Theologien har jeg forbrudt mig meget, vil ikke raade Nogen, at han gaar saa vidt; ogsaa har der väret mange höie Folk, som ogsaa ere gaaede for vidt; Mange ere igjen vendte tilbage, men de Fleste ere

blevne i deres Vildfarelse. Men min Hr. Pastor, jeg beder Eder, I ville dog lade mig nyde godt af Eders höie Embede og gläde mig med den hellige Absolution og Jesu Christi Legems og Blods höihellige Aftensmaaltid, at jeg maatte blive forsikret om Guds Barmhjertighed i Christo Jesu til min Själs Salighed." Da han derpaa med mange Ord havde bevidnet sin Omvendelse og sande Höiagtelse for den Augsburgske Confession og andre forhen foragtede symbolske Bekjendelser af vor evangeliske (Lutherske) Kirke, vedblev han at bede: "Eders Ærværdighed ville dog optage mig som en uværdig Tjener og lade mig annamme Löfenöglen og det hellige Aftensmaaltid." Da Schepler havde lovet at opfylde hans Önske, raabte han med usädvanlig Iver: "Lader mine Børn komme, paa det at de kunne see og höre min Omvendelse, at ogsaa de maatte omvende sig." Da disse ikke saasnart kunde blive bragte fra Hamburg, hvor de opholdt sig, raabte han atter: Guds Naade vil ikke taale nogen Opsättelse; henter nogle Naboer! hvilke kunne väre Vidner til, hvad jeg vil sige." Efter modtagen Absolution og Communion udraabte han bedende: "Nu være Du priset Gud Fader, Gud Sön, Gud Hellig Aand, Du höilovede Treenighed, fra Evighed og til Evighed! Du som igjen efter Din store Barmhjertighed haver draget mig til Dig i min store Svaghed, Angst og Nöd, som ikke haver ladet mig döe i mine Synder, men nu atter optaget mig i Din Kirke og Menighed. Naar nu mine Börn höre denne min Omvendelse, ville de gläde sig, ogsaa omvende sig. Andre, som höre det, ville ogsaa gläde sig og med mig takke Herren for saadan Barmhjärtighed. Om ogsaa Nogle ikke ville unde mig den, maa de dog lade mig beholde den. Jeg takker Gud af Hjärtet, og vil takke ham, saalänge jeg er her, at han har ladet mig nyde Eucharistia (det hellige Aftensmaaltid), hvorved jeg er bleven forsikret om, at jeg nu atter er optaget i Guds Kirke og Menighed. I mit hele Liv har jeg ikke havt en saadan Dag, som denne Dag og Time. Thi Velsignelse er dog vederfaret dette Huus." Den fölgende Dag gjentog han dette endnu engang og forsikrede, at han havde talt saaledes uden Hykleri, om end med svag Stemme formedelst tiltagende Mathed. Snart derefter paafulgte Helds Död. Dette skede i Aaret 1653. Hans Lig blev bragt til Stade og her i Betragtning af den Hensovedes udviiste hjertelige Omvendelse, offentlig og höitideligt begravet.

———:o:———

Erindringer af en Landsbypræsts's Liv.

(Oversat fra Tydsk.)

Nød og Angest ved Udarbeidelsen af mine Prædikener havde drevet mig til Bön, ligesaa Sorgen for min egen Sjæl, men for Menigheden, hvis Præst jeg for et Par Aar siden i en ung Alder var bleven, havde jeg ikke bedet. Jeg begyndte da med daglig at gjöre Forbøn for den, men maatte snart erfare, at dertil manglede mig Tro og Mod. Jeg tvivlede vel ikke paa Guds Ords Kraft og vidste og, at for Gud er Intet umuligt, men naar jeg saa, hvorledes Menneskene færdedes og boede i deres Huse, og blev var, hvorledes ethvert Hensyn til et höiere Liv og enhver Sorg for en salig Ende feilede dem, da var jeg for forsagt til at bede om Noget saa Stort. Jeg kom da paa den Tanke at bede derom, at det

maatte blive givet mig at finde og träffe en Enestes Hjerte. Men ved den Ene tænkte jeg snart paa denne og snart paa hiin og tabte den rette Tillid af en, snart af en anden Grund. Endelig besluttede jeg mig til at vælge min närmeste Nabo, som jeg daglig kunde see fra mit Vindu i hans Gaard og som i Grunden ikke var slettere og ikke bedre end de övrige Bönder. Jeg havde fortsat nogle Uger med min Forbøn for denne Mand og kunde föle, hvorledes min Bekymring og Kjärlighed for ham tiltog. Men naar jeg da atter — som ofte skede — hørte ham bande og skjændes med sin Hustru og Tyende, eller naar jeg saa, hvorledes han Söndag Eftermiddag og til langt paa Natten spilte Kort med andre Bönder eller gik til Värtshuset for at tilbringe Aftenen, da blev det mig igjen vanskeligt at fortsætte Bönnen.

Da jeg engang i Prædikenen talede om deres Elendighed, som leve uden Gud i Verden, og i Særdeleshed beklagede de gudløse Ægtefolks Jammer, hvorledes de daglig maatte plage og qvæle hverandre, og hvorledes Satan har sin Lyst af at bruge den Ene forat gjøre den Anden ret ulykkelig, og särdeles henviste paa de ulykkelige Fölger for de arme Börn, da kunde jeg see, hvorledes Taarerne kom min Nabo i Øiene. Mit Haab voxede, og jeg takkede Gud. Men da jeg om Eftermiddagen sad i min Stue, hørte jeg pludselig en stærk Larm. Jeg traadte til Vinduet og saa, hvorledes min Nabo slog sin Dreng og bandede noget frygteligt. Konen kom til og vilde redde Drengen, men tog saa bagvendt afsted, at Spektaklet blev endnu værre. Jeg var meget nedslagen og kom allerede paa de Tanker, ikke længer at fortsätte Forbönnen for min Nabo. Mod Aftenen gik jeg lidt ud paa Marken. Min Nabo mödte mig, og om han end venlig rakte mig Haanden, saa kunde jeg dog bemärke, at han fölte sig tvungen i min Närhed. Han talte snart om en snart om en anden Ting og syntes at ville tale alene. Min naturlige Forknythed og vel ogsaa min Ungdom afholdt mig fra at indlade mig paa den Sag, som laa mig og vel ogsaa ham paa Hjerte. Men om Aftenen fortsatte jeg min Bön. Nogen Tid derefter hörte jeg, at han ikke meer gik i Värtshuset og kun sjelden spilte Kort. Jeg kunde ogsaa see, hvorledes det gjorde ham en virkelig Glæde at bevise mig en Tjeneste. Det blev Høst, og Aftenerne vare allerede temmelig lange, da bankede det paa Døren; det var min Nabo. Han besøgte mig for første Gang. Han havde aabenbart en säregen Anledning, men som det gjerne gaaer, han sagde ikke hvad han vilde, men talte om Heste og Ager og Börn. Efter en god Time gik han, ved Dören sagde han endelig, at han i overmorgen vilde gaae til Nadver og føiede han til med bevæget Stemme: Bed De for mig og min Kone! Jeg förte ham tilbage og sagde ham, at jeg allerede länge havde gjort det hver Dag. Han sukkede dybt og sagde: "Jeg ønskede gjerne at blive salig; men jeg har syndet meget i mit Liv og er saa usſel." Min Gläde var saare stor ved Mandens Bekjendelse, og jeg maatte betänke mig paa hvad jeg skulde svare for ei at fordærve det. Han var villig til at bede med mig. Men jeg var den Nat saa lykkelig og opfyldt af Tak til Gud, som hörer Bønner, at jeg länge ikke kunde sove ind.

———:o:———

Protestantismens Udbredelse og Befæstelse i katholske Egne.

(Efter Norsk Kirketidende, Christiania.

Om endog den Tilvext, som den evangeliske Kirke nu fra Aar til Aar har i de katholske Lande, kun synes liden ligeoverfor de store Tab, som den der engang har lidt ved den voldsomste Restauration, saa viser den dog paa den glädeligste Maade, hvilken rig, skiön Høst der meget snart atter vilde opvoxe og modnes for denne Kirke, hvis Evangeliet engang kunde prædikes der, om endog kun nogle Aar, med fuldkommen Frihed. Det bedste Bevis derfor have vi i Irland, hvor den evangeliske Mission har den forønskede Frihed. Her bestaar nu i et eneste Distrikt af Provindsen Galway 21 evang. Menigheder, hvor der før kun var 2, og i 2 Aar er der sammesteds bleven opbygget 28 store Skolehuse, ligesaa skal paa Øen Achill i Löbet af 20 Aar allerede over 12,000 Personer väre traadt

over. Mest tager sig af denne Gjerning den anglikanske Biskop af Tuam, der med stor Opofrelse söger at tilveiebringe de fornödne Midler til Stiftelsen af Kirker og Skoler og til Geistliges og Læreres Underholdning, ja tildels yder dem af sin egen Lönning, men ogsaa Erkebiskoppen af Canterbury, der har tegnet sig for et aarligt Bidrag af 500 Pd. I Frankrig viser der sig i mange Egne, især i Syden og i Nordmandiet, en sand Begjærlighed efter det rene Evangelium, og dersom ikke Evangelisationen der havde en saa mægtig og haardnakket Modstander i Regjeringen, vilde vi vel ugentlig høre om nye Fremskridt af Protestantismen. I Belgien udbreder denne sig ikke alene blandt Wallonerne (i Guesmes ved Mons, i la Rouverie, Verours etc.), men ogsaa blandt den flamske Befolkning i Mecheln, Løwen, Ostende, altsaa i det romerske Väjens Centrum, og i Antwerpen og Brügge er der i 1857 bleven kjøbt over 1000 Bibler. I Italien er der i Löbet af 10 Aar opstaaet en märkelig protestantisk Bevägelse, som vistnok her og der har sin Grund i politiske, men dog og i rent religiöse Motiver, ligesom den da ogsaa viser sig i langt höiere Grad blandt de fattigere end blandt de höiere, politisk utilfredse Klasser. Efter en Korrespondence i Christian Times solgtes der atter i det sidstforløbne Aar alene i Genua 4000 og i Nizza (hvor Oplaget nu er i det tungt prövede Ægtepar Rosa og Francesco Madiais Händer) 2000 Bibler. I det Hele turde der nu i Italien väre kommet mindst 20,000 Bibler, hvoraf gsaa overmaade mange trods Toldforanstaltninger og Politi ere blevne afsatte i Lombardiet, i Toskana, Neapel og de pavelige Stater. Hvorledes der i Sardinien, Genua, Turin og Alessandria ved Siden af Waldenserkirken danner sig en evangelisk-italiensk Kirke, som allerede nu af sin egen Midte har udsendt 15 Evangelister til forskjellige Steder, er tidligere meddelt i vort Blad. Men paa samme Maade danner der sig i det sträng-katholske Toskana, i Lombardiet og i de pavelige Stater smaa evangeliske Samfund, som for det Meste holde sine Sammenkomster hemmeligt og betjende sig til det i Aaret 1848 af Genfer-Kirken opstillede Normativ. I Toskana er paany Flere blevne satte i Fængsel for sin Troes Skyld, men Nogle ogsaa i Alessandria paa falsk Anklage for at have forhaanet den katholske Religion. I Grækenland udkommer der fra dette Aars Begyndelse et Blad, der søger at virke for Evangeliets Sag. Det udgives af en Gräker, Kalopotakes, der i Nordamerika er kommen til Erkjendelse af den evangeliske Sandhed; desuden gives der i Athen nogle amerikanske Missionärer. I Posen, hvor Ultramontanismen nu agiteres saa stärkt, synes dog det tydsk-evangeliske Element at opnaa altstørre Betydning. Endnu for 70 Aar siden maatte de Evangeliske i Staden Posen bygge sin störste Kirke paa en Ø i Warthafloden, fordi den skulde være minst 300 Alen fjernt fra enhver katholsk; nu danner der sig blandt Provindsens 440,000 evangeliske Beboere det ene nye Prästegjeld efter det andet; der gives ligeledes 2 tydske evangeliske Gymnasier og 2 evangeliske Skolelärerseminarier. Til Alexandrien ankom den 16de Oktober forrige Aar Domkandidat Sior fra Berlin som Präst for den tydske og franskstalende evangeliske Menighed. Af tydsk evangeliske Menigheder gives der nu i Orienten 5: i Constantinopel, Smyrna, Beirut, Jerusalem og Alexandrien. Blandt de Evangeliske i Algier virke nu 13 Geistlige, deriblandt 6, som prädikede paa Tydsk. Missionär Dürr erhverver sig der meget store Fortjenester. Den lykkeligste Fremgang har den Mission blandt Armenierne i det tyrkiske Rige især i og omkring Constantinopel, som först siden 1831 har väret drevet af Amerikanerne. I 16 Stationer og 26 Ydrestationer virke 27 Missionærer med 29 Medhjælpere, 5 indfödte Prädikanter og 73 indfødte Medhjälpere. Seminariet i Bebek täller 40, de øvrige i Smyrna, Tokat, Erzerum og Aintab 21 Elever. De protestantiske Armenieres Menighed indbefatter nu 3600 Lemmer og har alene i Hovedstaden 5 Skoler med 82 Børn.

Ydre Mission.

Omendskjøndt Missionsgjerningen i de to sidste Aar har lidt mangt et haardt Slag, viser der sig dog intetsteds noget Spor til, at man har tabt Modet, men overalt kappes man mere end nogensinde i at foranstalte Kollekter og udsende nye Missionärer. Efter en Beregning i Allg. K.-Ztg. No. 35 ff. er der alene i England ved de derværende 8 Missionsselskaber i det sidste Aar indkommet

681,000 Pund, hvoraf Størstedelen er bleven anvendt paa Hedningemissionen, der nu i det Hele nyder en aarlig Understøttelse af henved 5 Mill. Thlr. I England er det høikirkelige Selskab, hvis Opmærksomhed overalt er henvendt paa kirkelig Organisation og Civilisation; men det kirkelige (Church Missionary Society) har sit Hovedgebet i Sydindien, hvor det i Distriktet Tinnewely i 513 Landsbyer har 30,000 Döbte, dernäst Ostindien, Afrika etc.; det har nu i Alt 129 Stationer med 218 Missionærer. Londonerselskabet bestaar af Biskoppelige, Presbyterianere og Indepedenter og uden Hensyn til Konfessionen udsender sine Evangelister. Dets Arbeidsmark er Sydhavet, Sydafrika, Sydindien (hvor det i Provinsen Travancore tæller 17,000 Döbte) o. fl. St.; det har nu 154 Stationer. Wesleyanerne virke fornemmelig paa Ceylon, i Ostindien, China, Syd- og Vestafrika, Vestindien, Sydhavet etc. og har 458 Stationer. Baptisterne arbeide i Vest- og Ostindien. Af Selskaberne i Nordamerika er det under Navnet American Board of Commissioners for foreign Missions bekjendte det äldste og störste; det er indrettet efter Londonerselskabets Mönster, bestaar hovedsagelig af Kongregationalister, har sit Säde i Boston og arbeider isär blandt Amenierne (16 Stationer), i Ostindien, Siam, China og i Afrika, hvor det tilsammen har 124 Hovedstationer med 119 Kirker. Baptisterne har alene i Birma 13,000 Menighedslemmer og et af de skjønneste Missionsgebeter. Presbyterianerne. De Biskoppelige virke blandt Indianerne, i China, Tyrkiet og Vestafrika. Methodisterne blandt Indianerne og Negerne. Paa det europæiske Fastland er det nederlandske Missionsselskab (grundet 1797 i Rotterdam) det ældste, men som först fra 1819 af har virket adskildt fra Londonerselskabet (paa Molukkerne, paa Java og Celebes); det nyder en temmelig regelmæssig Indtægt af Menighederne. Baseler Selskabet (grundet 1815) arbeider især i Ostindien, hvor det i Nordcanara, Sydcanara og Malabar har 15 Stationer med 35 Missionærer, i det vestlige Afrika (5 Stationer, deriblandt Christiansborg og Akropong) og i China, hvor dog dets Gjerning blev afbrudt ved Krigen; det gläder sig heilig over, at dets pekuniære Forholde atter har forbedret sig. Dets Grundsätninger, "ikke at udbrede nogensomhelst konfessionel, men en rent bibelsk Christendom (?!)." Berliner Missionsselskabet har i Sydafrika paa 10 Stationer underholdt 18 Arbeidere, nu ägte luthersk, har det i längere Tid lidt meget under konfessionelle Stridigheder og udvortes Modgang. I Aaret 1836 traadte Præsten Goßner ud og grundede en evangelisk Missionsforening, der ogsaa har holdt sig indtil nu og isär virker i Nysydwales. Det rhinske Missionsselskab har et blomstrende Seminarium i Barmen og Stationer i Sydafrika (19), Borneo (8) og China (2). Det nordtydske, der er opstaaet af flere Foreninger, har sit Centralpunkt i Bremen og staar paa Baselernes Standpunkt, havde i 1857 i Vestafrika 8, paa Ny-Zeeland 3 Missionärer. Brødremenigheden har nu i 14 Provindser (Grönland, Vestindien, Sydafrika, Nordamerika, Labrador, Moskito, Australien, Thibet etc.) 72 Stationer med 304 Missionärer, og 74,000 Själe nyde dens aandelige Pleie. Dens Virksomhed har uimodsigelig været den mest velsignede. Det paa ægte luthersk Grund staaende Evangelisk-Lutherske Selskab i Leipzig (før Dresden), som Dr. Graul og Dr. Beßer styrer, underholder nu 14 Missionærer og täller omtrent 4500 Döbte i Tamulerlandet. Den af den lutherske Pastor Harms grundede Hermannsburger Forening har sendt Missionärer og Kolonister til Port Natal. I det Hele har nu 15 Hovedselskaber 1581 Missionærer med 1311 Medhjälpere paa 862 Stationer i Virksomhed, og Antalet af alle Døbte beløber sig omtrent til 700,000.

Vistnok er dette kun et lidet Resultat, naar man betänker, at det har kostet 50 Aars Arbeide og en Udgift af maaske 100 Millioner Thlr.; men Saameget er dog ialfald vist, at paa denne Maade udföres Forarbeider, der ved Guds Naade ville lede til rig Höst overalt der, hvor Missionen med Alvor har begyndt sin Gjerning, samt at de verdenshistoriske Bevægelser, som nu ere indtraadte i Afrika, China, Indien,—Handelens, Koloniernes, Civilisationens Fremträngen, uden Tvivl i Herrens Haand vil hjälpe Missionen at fuldende Gjerningen.

Det nu dämpede Oprör i Indien synes som tidligere meddelt i Kirketidenden,

at have medført en større Naadehunger, end man tidligere har bemärket hos Hinduerne. Fra det nordlige Indien, Oprørets Arnested, berettes, at der paa mange Steder viser sig en stor Begjærlighed efter at høre Missionærernes Prädiken, og at i den sidste Tid flere Indfödte have omvendt sig end forhen i samme Tidsrum. Baptist-Missionärerne i Agra f. Ex. have et ganske usädvanligt Tilløb baade i Byen og Omegnen. De Goßnerske Missionärer blandt Coles-Stammerne skrive, at Omvendelsesvärket gaar med rivende Hurtighed fremad der. Skarer af Hedninger trænge med Magt ind i Himmeriges Rige. En engelsk Missionær skriver: "Vore Udsigter og Forhaabninger ere store og forøges daglig. En Høstens Tid närmer sig. Maatte blot ogsaa Missionärernes Antal forøges! Vi tiltränge megen Hjälp og Bistand." I England træffer man ogsaa Forberedelser til at efterkomme disse Opfordringer. Weslevanerne ville sende 50 nye Arbeidere; det kirkelige Missionsselskab har forpligtet sig til at udvide sin Virksomhed i Indien, og Selskabet til Evangeliets Udbredelse har fattet Beslutning om at fordoble Antallet af sine europæiske Missionärer og ved alle det til Raadighed staaende Midler at befordre Opdragelsen, Uddannelsen og Ordinationen af grundigen Omvendte af de Indfødte selv. Ogsaa den Goßnerske Missionsforening har eftertrykkelig opfordret til Understöttelse af sine ostindiske Arbeidere.

I det sydlige Indien er den samme Mangel paa Arbeidere, men ikke den samme Hunger efter Guds Ord. Og paa Øerne i Bagindien staar det for det meste endnu misligere til. Muhamedanske Missionærer fra Mekka og Muhammedanske Hadschis ɔ: Indfödte, som have gjort Valfart til Mekka, gjennemreise disse Øer og gjöre med hvert Aar större og större Fremskridt; de trænge allerede frem ligetil det stille Hav. Evangeliets Sendebud staa ganske ensomme, forlade gamle Stationer og have kun paa nogle faa Steder öiensynlig Fremgang. Holländernes Politik, der över sin Indflydelse paa disse Øer, er ikke synderlig egnet til at fremme Missionens Interesser. Paa Sumatra bestaar slet ingen Mission; paa Java er der i den nyere Tid kun i Egnen ved Surabaya og Samarang stiftet smaa levende Menigheder af de Indfödte; paa Borneo, i den sydlige Del af Øen, have nu de Rhinske Missionärer allerede arbeidet i 20 Aar, men med ringe Fremgang, i den nordlige Del have engelske Sendebud for nogle Aar siden begyndt at virke, men hidtil kun seet ringe Frugter af Arbeidet; paa Nordsiden af Øen Celebes, hvor Rotterdamer-Missionærer arbeide, finder man Missionen paa Bagindiens Øer i bedst Forfatning. Ogsaa her, blandt Alfurerne, havde Holländerne allerede tidligere ligesom paa Ceylon drevet sin overfladiske Mission, og den var paa lignende Vis geraadet i Forfald; men i de 20 sidste Aar er det gaaet rask fremad med Reformationsvärket her baade i Kirker og Skoler. Ogsaa paa Øens Sydside er der for nogle Aar siden af Rotterdamer- og Goßnerske Missionärer gjort en Begyndelse, der dog endnu er ubetydelig. Paa de mange store og smaa Øer, der Syd for Celebes strække sig hen imod Australien, findes ingen Missionær. Tidligere have vistnok Nogle arbeidet her under megen Möie og Besvär, men nu er Alt forladt, og de faderløse Menigheder maa kummerligen nøies med uvidende Skolelärere af de Indfödte. Disse erholde de fra Molukkerne, hvor Middelpunktet er for den Missionsvirksomhed, der for disse Øer underholdes af den hollandske Regjering. Paa Øen Amboina, Sädet for denne Regjering paa Molukkerne, befinder sig 28 Landsbyer med indfödte Christne, enhver paa 800—1000 Själe; de hidhøre mest fra tidligere Tider; den Själepleie, de erholde, er tarvelig nok; den ydes for Tiden af 4 Missionärer fra Selskabet i Rotterdam, hvilke desuden ogsaa have at betänke de omliggende Smaaöer. For saavidt muligt at afhjälpe denne Nød have for nogle Aar siden endel vakte Holländere i Batavia paa Java sluttet sig sammen; det er meget glädeligt at bemärke dette Livstegn. De virksomme Missionärer i Batavia have sat sig i Forbindelse med salig Goßner og fra ham erholdt Missionärer, af hvilke nogle have nedsat sig paa Sangirøerne i Nord for Celebes, andre paa Vestkysten af Ny-Guinea, men hidtil arbeidet uden Frugt. Paa Bagindiens Fastland derimod frembyder Missionen et glædeligt Skue, isär i den sydlige Del af Riget Birma, hvilken tilligemed Landet Pegu

for nogle Aar siden er bleven indlemmet i de engelske Besiddelser i Ostindien. Hvad de nordamerikanske Baptister siden Dr. Judsons Dage have oplevet blandt Karenerne i denne Del af Bagindien, er verdensbekjendt og ganske vist en af de herligste Frugter af det nyere Missionsarbeide. Efter Dr. Judson har det især väret Dr. Mason, der ved Oversättelse af den hellige Skrift i Karenersproget väsentlig har fremmet Værket, og ikke i nogen Mission i vore Dage har der väret saa dygtige Nationalmedhjælpere som blandt Karenerne. At opstille et saadant Antal Nationalmedhjälpere, som her er gjort, saa at 45 Stationer ere besatte med Lærere af Indfödte, der virke uden nogensomhelst Bistand af Missionärerne, dette er en Kjendsgjerning, der ikke har sin Lige i Missionshistorien og maa anerkjendes som et Herrens Värk. Enhver Menighed har fra sin förste Grundlæggelse af selv underholdt sine Lärere. Det virkelige Antal omvendte Christne blandt Karenerne i Provindsen Pegu overstiger 10,000, og medregnes deres Familier, er der sandsynlig et Antal af 50,000, der nyde christelig Undervisning eller staar under christelig Indflydelse. Denne til Hösten modne Mark synes ogsaa at sträkke sig ud over Birma. De nordamerikanske Missionærer i Naboriget Siam finde paa sine Reiser i Landet en fra Siameserne forskjellig Folkestamme, kaldet Vava, om hvilken de skrive, at den er meget lig Karenerne i Birma, men har antaget Siamesernes Dannelse. Men Missionärernes Arbeide blandt Siameserne i Bankok, hvilket de nu i en lang Räkke af Aar have fortsat, har kun havt saare liden Fremgang; Budhismen er her meget stiv og haard. Dette have selv de romersk katholske Missionærer erfaret, hvilke nu i et Par Aarhundreder have arbeidet i Bagindien; de have intetsteds höstet saa liden Frugt som her i Siam. Desto mere Indgang have de fundet i Naboriget Anam. Landene Cochinchina, Cambodcha og Tonkin ere höitberömte i den romersk-katholske Missions Aarböger. Forfölgelserne mod de mere end 50,000 Katholiker ere siden 1857 atter paa det Heftigste udbrudte, og Biskoppen er bleven henrettet. Hans Efterfölger holdes fangen i Hue, Landets Hovedstad. Da denne Mission drives saavel fra Frankrig af, som fra de Spanske paa Philippinerne, saa have de Franskes Keiser og Dronningen af Spanien paafört Kongen af Anam Krig.

———:o:———

Universitetsfondet.

Hovedsum $12,105

Tegnet ved Pastor Stub i Coonprairi Menighed

Mikael Larsen	$50	
Lars Tallaksen	40	
Tönnes Larsen Ekern	40	
Enok Enoksen	50	
Even Olsen	50	
H. A. Stub	50	
Torsten Vestby	20	
Peder Hågge	50	
Hendrik Olsen	50	
Elias Jonsen Qvärnstuen	50	
Niels Hansen Nåprud	50	— 500

Tegnet ved Pastor H. A. Preus i Bonnet Prairie Menighed:

Torstein Bergvam	50	
Ole Johnsen	30	
Ole Danielsen	20	
John Andersen	10	
Amund Amundsen	20	— 130
Tidligere tegnet	625	
Tilsammen	755	

Tegnet i Loti Menighed:

Engel Anvidf. Sponeim	25	— 25
Tidligere tegnet	460	
Tilsammen	485	

Hovedsum $12,750

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Juni. 1860. } Redigeret af Pastor H. A. Preus. {5te Aarg. No. 6.

Om Sognebaand.

(Af Jacob Aall Ottesen.)

1) I rettroende Menigheder.

1) Naar rettroende Christne bo tilsammen i en Egn, saa vil Gud, at Alle, som i lokal*) Henseende kunne naa hverandre, skulle forsamles til bestemte Tider for at höre hans Ord og bruge hans Sakramenter til deres Troes Bestyrkelse og til deres Herres Dyrkelse.

2) Den Orden og Maade, som Gud i denne Henseende befaler, er, at ikke Alle skulle islæng forvalte Ordet og Sakramenterne i saadanne offentlige Forsamlinger, men at En eller saa Mange, som behöves, skulle indsättes dertil i hver Stad eller paa hvert Sted.

"Hvorledes skulle de høre, uden der er Nogen, som prædiker, og hvorledes skulle de prædike, dersom de ikke udsendes". Rom. 10, 14 f. Jac. 3, 1. Tit. 1, 5: "indsätte Ældste i hver Stat". 1 Cor. 12, 28 f: "Og Gud haver indsat i Menigheden Nogle til Lärere — — — monne Alle väre Lærere?"

3) Paa denne Maade forsamler Herren sin christne Kirke og Menighed om sit Ords rene Forkyndelse og sine Sakramenters rette Forvaltning.

4) En saadan Menighed er derfor de Troendes egen Forsamling, fordi den er Herrens Forsamling, da han selv er midt iblandt dem, som efter hans Orden samles om rent Ord og rent Sakrament, og hvor Herren er, der vil hans Disciple og väre, og derfor ikke forlade saadan Forsamling, Hebr. 10, 25.; og dens ordentlig kaldede Lärer er Herrens Sendebud, der beder i Christi Sted: "Lader Eder forlige med Gud." (2 Cor. 5, 20). Om en saadan Lärer gjälder Christi Ord: "Ligesom Faderen haver udsendt mig, saa sender jeg Eder" Joh. 20, 21., og ligesom Faderen sagde om Sönnen: "Ham skulle I höre," saa siger Sönnen og om saadanne Sendebud: "Hvo, der hörer Eder, hörer mig; hvo, som foragter Eder, foragter mig."

5) Og om end 10 eller 20 eller Hundreder af ikke rettroende Menigheder og Lärere (ɔ: uden rent Ord og rent Sakrament) er eller i Aarhundreder har väret i en Stad eller paa et Sted, hvortil Christne i lokal Henseende kunne sogne, saa vedkommer Alt ikke slet ikke Christi sande Disciple, som kjendes paa, at de blive ved hans Tale og derfor fly og sky alle falske Profeter og deres falsklärende Sam-

*) ɔ: med Hensyn til Stedsafstand.

fund. At udenforstaaende stifte en rettroende Menighed inden inden slige Sekters lokale Omraade, er baade Ret og Pligt.

6) Kun den rettroende Menigheds ordentlig kaldede Lärer, der prädiker Ordet purt og rent og forvalter Sakramenterne efter hans Indstiftelse, er det Herrens rette Sendebud og Aeldste i en Stad eller paa et Sted, til hvem Herren byder sine Disciple at s o g n e, det er: samles for at höre hans Ord og bruge hans Sakramenter til egen Bestyrkelse og til hans Dyrkelse.

7) Dette "S o g n e b a a n d" kan ingen Statskirke eller Synode eller Menighedsforfatning gjöre efter eller gjöre bedre ved menneskelige Love og Udvidelser eller Indskränkninger — men heller ingen Statskirke ophäve eller Frikirke mene sig löst fra.

Anm. 1) Om end den Christne i et Land med fuldstændig Religionsfrihed ikke tvinges ved borgerlig Lov til sligt Sognebaand — saa menes dog derved ingenlunde, at en F r i k i r k e, som vil kaldes Christkirke, er fri ogsaa fra Herrens Orden og kan vilkaarlig oprette, hvad Slags Orden den vil. Men dens Frihed bestaar deri, at den ikke tvungen, men i frivillig Lydighed kan oprette og bruge "den Orden og Maade, han selv har foreskrevet os," og tillige er sikret for nogensinde at tvinges til at følge noget Menneskebud eller nogen Orden efter menneskeligt Tykke (1Tim. 5, 21.) mod Guds Ord.

Anm. 2) Om det er Mange eller Faa i en Stad eller paa et Sted, som efter Herrens Befaling oprette denne hans Orden, gjør Intet, var det end kun 2 eller 3. Thi gjöre de det efter hans Ord, saa er det ikke dem, som samle sig, men Herren, som samler dem, ikke dem, som kalde sig "Aeldste", men Herren, som ved dem beskikker dem s i t Sendebud. Derfor er det da alle de Andres Pligt, som Herren i lokal Henseende har fört did, at slutte sig dertil, enten de nu have "indskrevet sig forud og gjennem sin Mund (Trusteesene) kaldet vedkommende Präst"*) eller ikke. Om derfor end de Udenforstaaende Intet mene at maatte have med sine 2 eller 3 eller deres Trustees — saa faa de dog smukt have med Herren at gjøre, om de ellers ere hans Disciple, som skulle være lydige i Alt (1 Cor. 2, 9.) Men da vide de, at saadan Herrens Forsamling og skal väre deres egen, (Hbr. 10, 25), som de s k u l l e slutte sig til og ikke forlade, og et saadant Herrens Sendebud og Aeldste i en Stat s k u l l e de høre, ikke for de 2 eller 3 eller deres Trusteesers Skyld, men for den Herres Skyld, som siger om s i n e Sendebud: "Hvo, som hører dem, hörer mig, hvo, som foragter dem, foragter mig."

Alle menneskelige Kaldsbreve eller Papirer om Trusteeser og andre Ordninger er ikke det bindende, derfor gjør det Intet fra eller til, om Enkelte ikke have taget Del deri. Herrens Sognebaand: "Du skal ikke forlade din egen Forsamling" — og "hvo, som hører Eder, hörer mig" er det eneste, men og fuldt tilstrækkelige Foreningsbaand, med uopløselig

*) Dette väre forelöbigt Svar til Christiania "Norske Kirketidende," hvoraf den anförte Linie er taget. Den tilföier tillige: "Og andre Norske, som bo i samme Distrikt, ere ingenlunde Sekterere eller Kjättere eller vildfarende Brödre, fordi de muligens, allerede forinden en theologisk dannet Präst ankom fra Norge, have sluttet sig til Pastor Rasmussen eller en anden l u t h e r s k Präst." Nei heri er jeg ogsaa enig, forsaavidt vedkommende Präst virkelig er l u t h e r s k ɔ: rettroende. Men det er jo netop Spörgsmaalet! Er han v i r k e l i g rettroende og ikke blot af Navn, saa er hver Indblanden eller Indträngen af den fra Norge komne Präst i dennes lokale Omraade, uden hans Vidende eller kjärlige Samtykke, Oprör mod Gud og Brud paa Herrens Sognebaand, var den förste Menighed end kun 2 eller 3 Familier; thi da er det Herrens Forsamling og Herrens Aeldste paa det Sted, hvortil Alle i "Distriktet" ere henviste af Gud. Men omvendt, hvis det kan b e v i s e s at denne blot er Navnluthersk og ikke i Virkeligheden rettroende, men derimod den fra Norge, af andre derboende Norske kaldede Präst er virkelig rettroende, da er han og hans Forsamling dem, som Herren byder alle Norske paa Stedet at sogne til. "Chr. Krk. Tid," erklärer vistnok, at den ikke kan dömme paa saa langt Hold om de enkelte Tilfälde. Men Hovedsagen er, at den först maa bevise: hvem ere d e r e t t r o e n d e Präster eller Menigheder. Thi af 2 eller flere s t r i d e n d e Samfund kan dog kun et väre det. Närvärende Opsats er ellers ikke foranlediget ved hine Ord af "Chr. K. T." — Vi skulle maaske svare den närmere en anden Gang.

stærkere Forbindtlighed end alskens Synodeforfatning eller Menighedsordning paa Papiret, som alt kan väre nyttigt og tjenligt nok, men aldeles ikke er det første eller eller sidste eller eneste, som binder de sande Christne sammen til udvortes Menighed. Alt dette her sagte gjelder naturligvis kun under den ovenfor nävnte Forudsätning, at Forsamling og Ældste virkelig er rettroende ɔ: fører rent Ord og rent Sakrament.

8) De, som holde sig borte fra eller skille sig fra saadan rettroende Forsamling med rettroende Präst, foragte eller bryde Herrens Sognebaand og ere enten Sekterere og Kjättere, om de ville före en anden Läre, eller Separatister, om de bekjende samme rene Läre med Munden, men dog holde sig borte eller skille sig ud derfra.

9) Hvis slige Sekterere eller Kjättere, som bo inden saadan Menigheds lokale Omraade, forsamle sig til en Menighed og kalde en Präst paa deres falske Läre efter eget Tykke, da er dette et ugudeligt Tyveri fra den Herrens Forsamling og Präst, hvorhen de efter Guds Orden skulle höre.

Anm. Har en eller flere slige Sektmenigheder bestaaet för den rettroende Menigheds Stiftelse, saa blive de siden kun dobbelt ugudelige, naar de forhärde sig til i Fälledsskab at modstaa Herren, naar han naadigen kommer med sin rette Forsamling og sit rette Sendebud. Thi deres förste Pligt var da at opløse sig og slutte sig til Hans Forsamling og høre hans Hyrdes Røst og fordrive sin Ulv.

10 Hvis Separatister, som bo inden slig rettroende Menigheds Omraade forsamle sig og kalde en Lärer, selv med rettroende Läre og Bekjendelse paa Papiret, saa er dette en Separatistmenighed, der synder mod Guds Orden i at forlade hans Forsamling og forsmaa hans Sendebud, og som viser, at om de end före rettroende Bekjendelse paa Papiret, saa have de dog falsk Läre om Kirke og Embede og ere altsaa i Virkeligheden ikke rettroende, de kalde sig nu saa nok saa meget.

11) En anden Sag er, hvis lokale Forhold gjorde det tjenligt til Guds Äre og Själenes Frelse, at to eller flere rettroende Forsamlinger med hver sin Präst stiftedes paa et Sted, eller at en allerede stiftet Menighed deltes i flere. Da maatte dette ske i Fred og kjärlig Overenskomst mellem alle Vedkommende.

12) Dette var ingen Splittelse eller Separatisme, men en kjerlig, fredelig Ordning, hvorved disse Forsamlinger ikke stod i Strid eller gjensidig Modstand med hverandre, men som kjärlige Söstermenigheder med sine bestemte geografiske Afgrändsninger, saa hver Forsamling og hver Ældste var anvist sit lokale Omraade.

Anm. 1. Paa Grund af menneskelig Skrøbelighed kunde vel her enkelte i al Fald midlertidige Afvigelser fra den strängeste lokale Begrändsning tilstedes, intil Angjeldende blev bedre belärt. Kun, at det altid ansaaes som Skröbelighed, der taaltes i kjärlig Overbärelse fra de Andres Side. Eget Tykke, selvraadigt Valgslägtskab (elective affinity) af blot personlig Lyst eller Fordom har ingen Ret i Ordningen af Herrens Forsamlinger, hvor Herren samler os og sender hvert Sted (Tit. 1, 5) sin Ældste, og ikke vi "efter eget Valg og Andagt" gaa did, som vi have mest Lyst til.

Anm. 2) Om nogen vilde træde fredelig ud af en rettroende Menighed for at gaa ind i en anden ikke rettroende Menighed, eller for at staa alene, kan slig aldrig gives "ärefuld Afsked", da han synder i at bryde det

Baand, hvormed Herren og ikke blot hans eget Indfald har bundet ham til sin egen Forsamling. Den eneste Afsked, som rettroende Menigheder, kan give slig Udtrædende er efter gjentagen Formaning overensstemmende med Matth. 18, 16 at excommunicere ham, eller, om han gaar ud uden at ville gjennemgaa disse Grader, at erklære ham offentlig som en Hedning eller Tolder, der har excommuniceret sig selv. Dette maa i al Fald ske, hvor der føres ordentlig Kirketugt.

13) Hvis en Del af en rettroende Menighed uden den anden Dels Vidende eller kjärlige Samtykke skiller sig, og samler sig til Menighed og kalder en Präst, da er disse Separatister, der mod Kjärlighed splitte Herrens Forsamling ved mod hans Ord at forlade den, og om slig Separatistmenighed gjelder, hvad under No. 10 er anfört, selv om de ikke antage formelt falsk Bekjendelse.

Antage de derimod falsk Läre og kalde Lärer derefter, da er det en Sektmenighed med sin falske Profet, hvorom gjelder, hvad under No. 9 er anfört.

14 Kun hvis en hidtil rettroende Menighed med sin Präst bevislig henfalder til falsk Läre, og en Del forgjäves formaner og protesterer gjentagende og efter Guds Ord derimod först da ikke blot kan, men skal denne Del udträde; thi dette er da ingen Splittelse eller Udträdelse af Herrens Forsamling, men en i Gjerning bevist Erklä ring fra Herrens Disciple, at Menigheden ikke länger er Herrens Forsamling, men en Sekt, og dens Lärer ikke en ret Hyrde, men en Ulv, som de skal fly og sky.

15) Den udtraadte Del er da ingen Separatistforsamling, var det end kun 2 eller 3, men den rette Herrens Forsamling, og deres ordentlig kaldede Lärer Herrens Ældste og Sendebud paa det Sted, kun altid forudsat, at de bevise klarlig efter Guds Ord, at den gamle Menighed og Præst ikke længer er rettroende, og at de kjerlig formane og beläre den for at overtale den til at rette sig.

16) Hemmelig eller ved List eller endog ved Svig eller Lögn at begynde og söge at fremme slig Splittelse er ugudeligt, selv om man i Sagen har Ret. Den Christne gaar altid aabent og ärligt frem og ved, at selv den rene Läre kan kun bespottes ved Snigveie eller lögnagtige Omveie. De, som bruge sligt, ere Tyve og Rövere, som kun bruge den rene Läre til Ondskabs Skalkeskjul.

17) Den Präst, som antager sig en udträdende Del, bliver baade for Gud og Mennesker ansvarlig, ikke blot i Sagen, om de Udtraadte virkelig have Sandheden, og Menigheden ikke, men og med Hensyn til den ydre Maade, hvorvidt de have efter Guds Ord skilt sig aabent og ärligt efter kjärlig Formaning og offentlig gjentagen Protest mod Menighedens falske Läre.

18) Hvis en udträdende Del virkelig har Sandheden, og Menigheden ikke vil höre den, saa kan en rettroende Präst antage sig de Udträdende, selv om der er skeet flere Misgreb i den Form og Maade, hvorpaa de have baade begyndt og fuldfört Udträdelsen, kun at han da maa beläre og formane dem til at se og erkjende og hos Menigheden afbede disse Forseelser, og derved altsaa ligesom begynde Udträdelsen paa ny, om derved Menigheden kunde lade sig beväge til

at erkjende den falske Låre, for hvis Skyld Bevägelsen skete.

19 De Oprigtige blandt de Udtraadte, som virkelig ere af Sandhed, ville da lade sig sige af Sandhed (Joh. 18, 37.) og snart bevåges til kjärlig Afbigt

20) Hvis da Menigheden ikke vil tilgive dem, som oprigtig afbede sin Forseelse i Formen, men hvis den derimod fremdeles forhårder sig mod deres nu rigtigen gjorte Formaning og Protest og fremturer i den beviste falske Låre — saa er dette kun ny Ondskab og Synd af Menigheden, og den tilkaldte Lårer kan da trygt optage saadanne Udtraadte

21) De af de Udtraadte, som derimod ikke vil lade sig belåre til at erkjende og afbede virkelige Forseelser i den Maade, hvorpaa de udtraadte, bevise derved, om de end have Ret i Sagen, at de dog ikke elske den Sandhed, for hvis Skyld de udtraadte, men have kun brugt den som Paaskud for personlig Ondskab og Ukjærlighed. Disse kunne derfor ikke optages i denne nye Menighed, saalänge de ikke gjøre Bod, da de ere aabenbare i deres Ondskab.

22) Men selv om alle de Udtraadte af en saadan Menighed ikke engang brugte Låren som Paaskud, men alene udtraadte af kjödelige Grunde, som personlig Uvillie og Gjenstridighed, eller endog for at fly velfortjent Tugtelse — saa maatte dog den rettroende Lårer, som disse henvendte sig til, ikke afvise dem uden Videre, men först söge at overbevise dem om deres store Synd i de Grunde, som havde foranlediget dem til at udtråde, og den Maade, hvorpaa de have gjort det, men dernäst og til at se Menighedens Afvigelse fra den rene Låre, saa de ikke skulde gaa tilbage til den for at lade sig optage igjen, men kun gaa tilbage for at gjöre alvorlig og oprigtig Afbedelse af al deres Synd i den Maade, hvorpaa de udtraadte. De, som lade sig formane hertil, kan optages i en rettroende Menighed. De Andre blive kun des meer aabenbare som forhårdede Syndere, som ikke höre hjemme i nogen Herrens Menighed, hvoraf aabenbare Syndere, som ei ville gjöre Bod, altid skal udstødes og derfor aldrig optages deri

23) Hvis derimod de Udtraadte ikke har Ret i Sagen, men Menigheden er virkelig rettroende og hine kun Oprörere mod den rene Låre, da skal den rettroende Lårer, som de henvende sig til, alvorlig formane dem til at gaa tilbage og ikke blot afbede sin store Synd i at splitte Herrens Forsamling, men og til at lade sig optage efter gjort Bod og ikke mer forlade den Forsamling, hvortil Herrens Sognebaand binder dem.

———:o:———

En katholsk Geistlig, som ei kunde faa sin Menighed til at undertegne en Adresse til Paven, skjælte Menigheden ud for slette og uvärdige Christne; derpaa vedblev han: Borgemester H. jeg udlukker Dem i Kraft af mit Embede fra alle de Äregjerninger som ere forbudne med deres Embede." Borgemesteren gik sin Vei, ligesaa Menighedsraadet, hvem den samme Hilsen blev sendt. Derpaa gik hele Menigheden ud af Kirken, og Prästen blev alene for at skjälde paa Väggene.

De Svenske og Norske i Nordre Illinois Synoden.

Da vi ifjor Sommer ved Chicago-Mødet forhandlede med vore norske og svenske Brødre af Illinoissynoden, var jo en af vore Hovedanker mod dem deres Forbindelse med denne Synode, og igjennem den med Generalsynoden. Denne Forening erklærede vi at være stridende mod Guds Ord og en aabenbar Krænkelse af den lutherske Bekjendelse, hvilken Brödrene bekjendte som deres Hjertes-Tro, og i deres Constitution offentlig vedkjendte sig. Denne vor Paastand, hvilken vi for Sandhedens Skyld ei kunde fravige, blev af næsten Alle fra den anden Side paa det Heftigste bestridt, og alle mulige Grunde bleve anførte for at gjendrive os. Det kunde ikke andet end smerte os, at vi her skulde möde den skarpeste Modstand og faa høre saa mangen Ytring, som vidnede om at vore Hensigter bleve miskjendte, medens vi dog visseligen Samtlige inderligen ønskede at række dem Broderhaand paa Sandhedens Grund. Det maatte smerte os, at denne deres Forbindelse, som vi fandt i høi Grad farlig, fordi den var syndig, den syntes de ingen Betänkelighed at finde ved at fortsätte; de syntes meget mere at väre overbeviste om, at denne deres kirkelige Forbindelse og Samvirken med dem, som de selv erkjendte for i flere Stykker at före uluthersk Lære, ikke alene uden Synd kunde fortsættes af dem, men at den ogsaa var en Pligt for dem og vilde väre til Velsignelse for deres Samfund. Kun Pastor O. C. T. Andreen syntes ved sine Erkläringer at ville udtale, at han fandt denne Forbindelse ikke alene ikke ønskelig, men endog sörgelig, uden at han dog var bleven forvisset i sin Samvittighed om, at det var Guds Villie, at han allerede paa den Tid skulde träde ud og häve Forbindelsen. Dette var i al Fald min Opfatning af deres Stilling til Spørgsmaalet; men om vi end saaledes maatte skilles fra hverandre med saa ganske modsatte Meninger, jeg kan dog sige, at jeg gik derfra baade med det Ønske og det Haab, at den Tid vilde komme, da Brödrene vilde erkjende, at deres hidtilvärende Synodeforbindelse ikke vilde kunne fortsættes, uden at de vilde blive nødte til at fornägte eller endog ganske opgive den lutherske Kirkes Tro og Bekjendelse. Men hvem skulde have troet, at denne Tid saa snart skulde indtræde, at samtlige Brødre allerede inden eet Aar var omme, skulde komme til Erkjendelse af at det virkelig var deres Pligt at häve den kirkelige Forbindelse, hvori de hidintil havde staaet med Nordre Illinois Synoden og Generalsynoden og skille sig fra disse vranglärende Samfund? Og dog er dette skeet, og derfor have ogsaa vi at takke vor naadige Gud, som ikke vil, at vi skulle fortabes, men komme til Sandheds Erkjendelse og blive salige. Ja den er skeet af Herren denne Gjerning, og tage vi derfor saa meget hjerteligere Deel i den og glæde os over den, fordi det er mod en stor Skare af vore egne Landsmænd og vore Frändes hiinsides Fjeldet, at Gud har beviist sig saa naadig, at han har friet dem ud af det Løgnens Garn, hvori Djævelen søgte at holde dem fangne.

Allerede for en 14 Dage siden gav "Hemlandet" os den overraskende Medde-

lelse at Prof. Esbjørn havde nedlagt sit Embede som Professor ved Universitetet i Springfield, og største Delen af de norske og svenske Studerende forladt Springfield for at drage til Chicago. Prof. Esbjörns Grund til at fratræde anföres der at väre den, "at der var gjort Forsøg til at besmitte de Scandinaviske Studenter med de amerikanske ny-lutherske Ideer, hvilke ere alt Andet end lutherske, og at Man havde taget det meget ilde op, da Prof. Esbjørn søgte at beskytte Studenterne mod den skadelige Paavirkning."

Hemlandet for 2den Mai meddeler os Protokollen, som blev ført ved den Conferents, de Svenske og Norske holdt i Chicago fra den 23de til 27de April. Heraf ville vi gjöre et kort Uddrag for vore Läsere. Prof. Esbjörn fremlagde her sine Grunde for Nedläggelse af sit Embede. En Committe nedsattes for at tage Sagen under Behandling. Derpaa fremtraadte Professorerne Reynolds og Harkey som Delegater fra Springfield-Universitetets Fakultet forat meddele Oplysninger i Sagen, hvorpaa de fremlagde Raport fra Fakultetet angaaende Prof. Esbjörns Embedsfrasigelse, ligesom og Prof. Harkey indleverede en Rapport angaaende de Bidrag, som de skandinaviske Studenter havde erholdt af Understøttelsesselskabet. Begge disse Rapporter bleve overleverede den til Sagens Behandling nedsatte Committe; denne indkom derpaa med sin Indstilling, der gik ud paa, at Conferentsen skulde antage følgende Indledning og Beslutning:

Da vi ere fast overbeviste om, at der i vor Synode findes en bestemt Forskjellighed i Lären; og da der allerede er en Splittelse istedetfor en Forening inden Synoden; og da Tvist og Stridigheder kun tjene til at formindske Tilliden og spälte vore Kräfter og hindre vor Fremgang; og da vi til enhver Tid ere udsatte for ved en tilfäldig Majoritet af Stemmer imod os at paatvinges en Forandring i vort doctrinelle Standpunkt; og da det er vor helligste Pligt at forsvare og bevare vor Trosbekjendelse ubesmittet saa vel i vore Forsamlinger som ved den theologiske Undervisning, der meddeles vore Studenter, og endelig i den Indflydelse, hvilken udøves paa dem, som skulle blive vore Forsamlingers Präster og Sjæleførgere, og da vor Erfaring klarlig viser os, at vi i disse Stykker ikke have nogen Sikkerhed i den Forbindelse, hvori vi hidindtil have staaet; derfor besluttet:

1. At vi godkjende Prof. Esbjørns Embedsnedlæggelse som vor Skandinaviske Professor ved Illinois Stats-Universitet, og at vi give ham vor oprigtige Taksigelse for den Flid, hvormed han har arbeidet for, og den Troskab, hvormed han i Egenskab af Professor har vaaget over vore Forsamlingers Velfärd, samt for den faderlige Omsorg og Godhed, han har bevist vore Studerende, og at vi godkjende den Maade, hvorpaa han har uddelt de Midler, som han har erholdt til deres Understøttelse.

2. At vi Skandinaviske Præster og Menigheder, som hidtil have väret forenede med den Evang.-Luth.-Synode af Nordre Illinois hermed udträde af vor kirkelige Forbindelse med nævnte Synode, og at vor Conferentses Em-

hedsmänd meddele nævnte Synodes Præsident Underretning om denne vor Udträdelse.

3. At vi herved bestemme at komme sammen den 5te Juni i Clinton, Rock Co. Wisconsin, for at stifte en Synode, og at en Committe af Tre udnävnes for at udarbeide en Constitution.

4. At vi i den Regning, som er meddelt fra 3 Medlemmer af Understøttelses-selskabets Committe i Springfield, med Forbauselse se, at ingen af de Penge, som ere modtagne fra de Evangelisk-Lutherske Forsamlinger i Østen, erkjendes som skjenkede til de skandinaviske Studerendes Underholdning, medens vi dog ere fuldt overbevidste om, at idetmindste nogle af disse Penge ere givne i dette Øiemed, og vi desuden vide, at vore Medlemmer og Forsamlinger ved forskjellige Tilfälde have bidraget til Springfield Universitetet for andre Endemaal saavel som for Understøttelsesvæsenet. Vi kunne derfor ikke finde nogen Billighed i deres Fordring om, at vi skulle erstatte, hvad der af den fälles Casse er anvendt for vore Studerende, medens vi vare i Forbindelse med Lärean-stalten."

Conferentsen antog denne Indstilling og gav tillige en Erklæring om, at den ikke gjorde dette Skridt af personlig Uvillie til Nogen, men af den inderligste Kjærlighed til vor Bekjendelse.

"Olive Branch" indeholder et Par Artikler om denne Sag. I den första meddeler den Professor Esbjörns Fratrædelseserklæring saalydende:

"Da jeg gjennem smertelig Erfaring har fundet, at jeg ikke har fuld Frihed til at meddele saadan religiös Undervisning og øve saadan Omsorg og Opsyn i religiös Henseende over de Skandinaviske Studerende ved Illinois Stats-Universitetet, som det var vore Skandinaviske Präster og Menigheders Mening med min Ansättelse til det Skandinaviske Professorat, saa föler jeg mig i min Samvittighed nødt til herved i Ærbødighed at anmelde for Dem og for Trusteeserne min Fraträdelse fra det Skandinaviske Professorat."

Olive Branch söger at imødegaae de af Prof. Esbjörn anførte Grunde for hans Fraträdelse og erklärer, at Professoren ingensomhelst Aarsag har til saa-danne Klagemaal, men at den hele Bevägelse har sin Oprindelse fra Professorens ophidsede, forblindede og mistänksomme Indbildningskraft. Olive Branch forklarer endvidere, at "Skolen ikke blev grundet paa symbolske Principer og aldrig har været ledet som saadan: den blev grundet paa Generalsynodens brede Grundvold, idet fuldkommen Tolerants blev indrömmet alle forskjellige Partier i den Lutherske Kirke og Samvittighedfri-hed og lige Rettigheder bleve sikkrede Enhver."

Nu hvorvidt Prof. Esbjörn kan have begaaet nogen Feil i den Maade, hvor-paa han er fratraadt, hverken kunne vi eller ere vi kaldede til at dømme om; men naar Olive Branch erklærer, at Prof. Esbjørns Fremstilling at Sagen ikke er begrundet i Sandheden, da synes en saadan Beskyldning os vel dröi, naar intet Bevis føres. Desuden da Prof. Harkey som Redaktør af Olive Branch, ved et Par tidligere Anledninger ikke har givet os den bedste Mening om hans

Paalidelighed, saa ville vi lade Prof. Esbjörns "Ja" staa til Troende ligeoverfor Prof. Harkeys "Nei", indtil den Sidste beviser, at han har Ret. Forövrigt behøve vi ikke ydermere at udtale, paa hvis Side Retten i Virkeligheden er, saasom det jo netop er dette vi i lang Tid har paastaaet, at Brødrene vare for Gud forpligtede til at gjöre netop det Skridt, som de nu have gjort.

Vi önske og bede af Hjertet, at Herren vil lade denne saa vigtige Gjerning blive til Velsignelse for Brødrene selv og for vort kjäre lutherske Zion, og gläde os oprigtig ved at saaledes den vigtigste Anstöd og Hindring for et inderligere og fortroligere Forhold mellem os og dem saaledes ved Guds Naade er bortryddet. Herren lade os Alle voxe i Sandheds Erkjendelse, og annamme Kraft af Ham til at fuldkomme Hans Villie.

———:o:———

Menigheder i Missouri og Kansas.

(Indsendt af Lauris Larsen).

Det vil vist gläde mange af Maanedstidendens Läsere at erfare, at min Närvärelse her i St. Louis har givet Anledning til, at Herrens Ord og Sakramenter efter vor Bekjendelse og Kirkeorden er blevet forkyndt og forvaltet ogsaa i disse Egne, der ligge saa fjernt fra den norske Hovedbefolkning i Amerika, og at Menigheder ere blevne stiftede her af saadanne, som länge med Sorg og Savn have maattet undväre norsk-luthersk Gudstjeneste.

Allerede Juledag 1859 holdt jeg i St. Louis Gudstjeneste for en Deel Skandinaver, som vi fornemmelig ved den tydske Präst Bungers Flid og Iver havde fundet op i denne store Bys Vrimmel og faaet samlet sammen. Saavel Pastor Rasmussen som nogle af vor Synodes Præster have ved Besög her tidligere prädiket, men kun havt faa Tilhörere. Heller ikke jeg kan rose mig af det store Antal; der var vel förste Gang höist 40 Mennesker tilstede, og siden har der nok heller väret färre end flere. Men jeg har dog fortsat at prädike först en Gang om Maaneden, men allerede fra Februar Maaneds Begyndelse hver anden Søndag, og nogle have dog altid med Opmärksomhed lyttet til Ordet, saa at vi sikkert tör haabe, at det ei vil vende tomt tilbage; ja den 25de Marts blev der endelig, efterat der 14 Dage iforveien havde väret Altergang, stiftet en skandinavisk-evangelisk-luthersk Menighed paa samme Betingelser som de, der findes omtalte i en Opsats i Maanestidenden for Marts og April 1859 om skandinavisk-lutherske Menigheder. Der var naturligvis nok af dem, som havde alle Slags Betänkeligheder, maaske mest hvad Pengesagerne angik. Dette syntes rigtignok her temmelig overflödigt, da jeg som Präst ingen Lön vilde have, og den tydske Menighed velvillig overlader os et Skolehus til Afbenyttelse, uden derfor at fordre nogen Betaling; og desuden, selv om store Pengeoffre havde väre nödvendige, hvortil skulde vi da vel bedre kunne anvende enhver Cent, som Gud giver over det daglige Bröd, end til at sörge for, at Guds Ord bliver prædiket ikke alene for os selv, men ogsaa for saa mange andre som muligt? Men det er jo vel saa temme-

lig vist, at der er ingen Last, som mere holder Menneskene borte fra Guds Rige end Gjärrighed, og hver den, som dyrker denne Afgud i sit Hjerte, maa ogsaa heller blive udenfor end melde sig ind i kristelige Menigheder. Imidlertid har jeg dog det Haab, at flere lidt efter lidt ville melde sig ind, og Gud kan jo selv af den allerringeste Begyndelse gjöre selv de störste Undervärker. Den tydske Menighed i St. Louis's Forstad New Bremen bestod oprindelig af to Medlemmer, og nu har den en stor smuk Kirke, Prästebolig og Skolehus, egen Präst og en fast Skoleholder, om den ikke alt, som man tänkte paa, i de sidste Dage har taget sig endnu en Skolelärer. At vi havde en skandinavisk Menighed her i St. Louis, vilde især väre af Vigtighed, dersom vore Prästeelever skulde blive hernede saalänge, til de skulde begynde at öve sig i at prädike; de kunde jo vistnok gjöre dette hjemme i Ferierne under de forskjellige Prästers Opsigt, men bedst syntes det jo at maatte väre, at deres faste norske Lärer her ogsaa heri var deres Veileder, og dertil fordredes jo, at her var nogen at prädike for. Nu — Gud kjender bedst vor Trang og vort Tarv i dette som i alt andet; han styre ogsaa denne lille Menigheds Skjebne i St. Louis saaledes, som han veed at det er bedst for alle dem, der elske ham!

Allerede ifjor Sommer var jeg i Chicago bleven anmodet om, naar jeg kom hid, at besöge et norsk Setlement ved St. Joseph, Mo., og en Tid efter min Ankomst til St. Louis skrev jeg derhen. Jeg fik til Svar, at der i Missouri 4 Miil fra St. Joseph var et Setlement, og et andet paa den anden Side af Missourielven i Kansas 12 Mil fra St. Joseph, og i begge vare der flere kristelige Folk, som gjerne vilde, at jeg skulde besöge dem. I Paasken reiste jeg da afsted og holdt jeg Gudstjeneste i Missourisetlememtet Skjärtorsdag og Langfredag, og i Kaasas förste og anden Paaskedag. Den störste Deel af Folket var fra Egnen strax östenfor Kristianssand og omkring Topdalsfjorden (Tved og Holmedals Prästegjeld); mange af dem havde väret der i 13 Aar, de vare efter den engang temmelig bekjendte Reiersens Anviisning komme over New Orleans, var med Baad gaaede op til St. Louis og derfra til St. Joseph uden for Resten at gjöre sig bekjendte med nogen Deel af Amerika. Naturligviis var Kansassetlementet meget yngre, men bestod dog for det meste af saadanne, som vare flyttede over fra Missouri, ja man talte endog om, at alle eller de fleste af Setlerne i Missouri lidt efter lidt vilde flytte over til Kansas, da de i Missouri kunne faa sit Land saa godt betalt, at de let og snart kunne faa sig en langt anseligere Farm i Kansas, hvor Landet er meget billigere. De norske Setleres Antal udgjorde vel nu i Missouri 10—12 og i Kansas 20—25, og det var da ikke at undres over, at isär den yngre Slägt af en saa liden norsk Befolkning midt iblandt Amerikanerne var bleven temmelig amerikaniseret, saa at de vel läste Engelsk bedre end Norsk; thi der var nok af engelske Skoler, men ingen norske. Sin Trang til religiös Opbyggelse og kirkeligt Samfund havde de ogsaa for en stor Del sögt tilfredsstillet derved, at de havde besögt forskjellige amerikanske Kirker, presbyterianske, methodiske og baptistiske, men Faa havde dog formelig sluttet sig til noget af disse Samfund. Nogen

klar Erkjendelse af Forskjellen mellem disse Sekters og vor Kirkes Läre kunde man naturligviis ikke vente, og heller ikke, at de ret skulde fatte den höie Vigtighed af ren Läre; skjöndt der paa den anden Side ogsaa vare de, som baade havde holdt og läst Maanestidenden og derved faaet en temmelig klar Indsigt i vore kirkelige Forholds Udvikling, ligesom ethvert Forsög fra min Side paa at oplyse om den lutherske Kirkes sande og rette Stilling midt imellem Sekternes Vrimmel blev modtaget med opmärksomt og villigt Öre. Overhovedet viste aabenbar her som overalt den rene Läre sine vidunderlige Kraft, og jeg tror, det kom til Bevidsthed hos mange, baade hvor klar og grei, og tillig hvor tröstерig og kraftigt lägende for det arme syndebetyngede Hjerte Sandheden er i Sammenligning med Sekternes söde Svärmerier. Jeg var selv paa hele denne Reise langtfra frisk, og med Nöd og näppe havde jeg Kraft nok til at faa udrettet, hvad der paalaa mig, mindre end nogensinde ellers kunde jeg derfor her fristes til at indbilde mig, at det var mine personlige Evner, som her vare den virkende Kraft; Nei — ligesom Ordets Kraft altid kommer fra Gud og aldrig fra det Menneske som forkynder det, saaledes maatte jeg her isär takke Gud af mit ganske Hjerte, fordi han selv i min store legemlige Skröbelighed brugte mig som Redskab til sit Riges Fremme iblandt disse kjäre Landsmänd, der saa länge havde väret som Faar uden Hyrde. I begge Setlementer stiftedes Menigheder, og det var temmelig faa, som ikke gik ind i disse; "indtil Gud vilde forunde dem en mere rigelig Betjening med Ordets Embede," kaldte de mig til deres Präst, og jeg forpligtede mig til at besöge dem tre Gange om Aaret, nemlig til Jul, til Paaske og ved Enden af de store Sommerferier ved Concordia College, som vare gjennem hele Juli og August Maaned. Jeg konfirmerede denne Gang i Kansas 3 — tre — gifte Koner i en Alder af 27, 23 og 23 Aar, og näste Gang vil jeg formodentlig faa mange flere Konfirmanter, baade gifte og ugifte. Jeg fik Bestilling paa 22 engelske Oversättelser af Luthers lille Katekismus, som jeg skulde skaffe dem tilsendte, og paa 9 norske Katechismer fra Madison, saa jeg haaber, der vil blive flittig Katekchismuslāsning i Sommer; men man ser ellers af Forholdet mellem engelske og norske Boger, hvilket Sprog Ungdommen er mest fortrolig med. For min egen Del vilde jeg naturligvis helst drive al Undervisning i det Sprog, som jeg kan bedst, nemlig mit Modersmaal; men paa den anden Side er det jo ogsaa skjønt, at det rene Guds Ord bliver udbredt i det Sprog, som Massen af denne store Nation taler. Det er i Sandhed sörgeligt, at betragte, hvilken tyk Uvidenhed om de Ting, der höre til Guds Rige, og hvilke forfärdelig falske og forvirrede Tanker og Meninger om de aandelige Ting der herske blandt dette Folk, som roser sig af at väre det frieste og mest oplyste i Verden; det er aabenbart en Straf fra Gud over dem for deres store Frafald, og denne Straf skal maaske ikke borttages ligetil Verdens Ende: Men om det ved Guds Naade kunde lykkes nogen af os faa, svage og foragtede Lutheranere ved at prädike det rene Guds Ord i Landets Sprog at blive Redskaber til at vinde enkelte Själe og före dem over fra Mörket til Lyset,

da maatte vi ret af Hjertet gläde os over paa en saadan Maade at kunne befale vor Taknemmelighedsgläde til det Land, hvis Bröd vi äde, og hvor de fleste af vore Landsmänd have nydt saa stor timelig Velsignelse. Disse Menigheder omkring St. Joseph burde have egen Präst, og nödvendigvis en, som kunde prädike paa engelsk. En saadan vilde vi kunne skaffe dem, naar engang nogle af vore Elever her ved Concordia College blive färdige, men Menighederne ere, som de nu ere, for smaa til at lönne en fast Präst. Dersom Antallet blev forö-get til det dobbelte, vilde det gaa an, da der vist er temmelig god Velstand blandt de nuvärende Setlere; men jeg tör ikke overtale nogen til at flytte derhen, og vi burde vel ogsaa heller söge at faa vor Kirkes Medlemmer närmere sammen end at sprede dem videre ud. Ikke heller forstaar jeg mig stort paa Landboväsenet, og jeg frygter meget for at narre nogen ved min Skildring af Forholdene derhenne; men enkelte Ting kan jeg i al Korthed meddele. Landet i Kansas er udmärket godt, Skoven er ubetydelig, men de forskjellige Slags Bord faaes for 1—2 Doll. pr 100 Fod; Bräkking koster 2½—3 Doll. pr. Acer, og Landet selv 5—10 Doll. pr. Acer. Et vigtigt Produkt er Hamp, og Maisen lykkes i Almindelighed fortrinlig; Vinterhveden bliver ogsaa for det meste god, men Vaarhveden er gjerne udsat for at törkes bort af Heden, förend den faar sat Kjerne. Sundhedstilstanden ansees der for ligesaa god som i det meste af Wisconsin; Koldfebre forekomme, men ikke i nogen särdeles höi Grad. Markedet i St. Joseph maa vistnok väre meget godt, saalænge den store Udvandring til Pike's Peak varer. Og her maa jeg da med det samme omtale noget, som er de Norske ved St. Joseph til stor Ære: jeg hörte ikke, at nogen tänkte paa at drage til Guldlandet, uagtet de hver Dag have for sine Öine de store Rækker af Vogne, som reise derhen; de synes altsaa at have indseet, at det bedste Guld er det, som en flittig og ordentlig Farmer arbeider ud af sin Jord, og deri have de Ret.

Ja Gud give, at disse kjäre smaa Menigheder ret maatte komme til at blomstre og voxe saavel udvortes i Antal som indvortes i kristelig Kundskab, Tro og Kjärlighed, til Guds Ære og Själens evige Salighed! Amen

St. Louis, Mo., den 5te Mai 1860.

———:o:———

Svar til Hr. Pastor Rasmussen.

I sin "Kirkelig Tidende" for April har Hr. Pastor Rasmussen angrebet mig for nogle Udtryk i min Indberetning til Synoden (Synodaltale, som han kalde den).

Märkeligt er det imidlertid at see Hr. Rasmussen nu en 6 Maaneder bagefter at bryde lös for en saadan Bagatel som den mindre Nöiagtighed, der muligens kan lägges ind i disse Ord, medens der er et virkeligt Livsspörgsmaal aabent til Discussion imellem os. Havde jeg enten tilsigtet eller virkelig ved det mindre velvalgte Udtryk tilföiet Hr. Rasmussen en personlig Fornärmelse, da skulde jeg ikke undret mig over dette Udbrud; men som det er, at jeg nemlig ikke har den mindste Forestilling om at have fornärmet eller ville fornärme ham, saa er hans Vrede mig ufattelig, ja nästen comisk.

Men ikke comisk er det, at see Hr. Rasmussen ved et uredeligt Citat at maat-

te bane sig Vei til sit i Formen ikke anständige Angreb. Han siger med Anførselstegn "at han (Preus) og hans Embedsbrödre," istedetfor "vi," som der staaer i min Indberetning; men ved dette "vi," mener jeg ikke blot os Prästerne men det hele Samfund; i Indberetningen taler jeg i det hele Samfunds Navn, men Hr. Rasmussen bringer mig, ved sin Forandring i Citatet, til at tale blot i mit eget og Prästernes Navn. Hr. Rasmussen, der saa gjerne opkaster sig til en Lærer for Alle, maa dog vide dette, at Grammatikens Lov kräver en o r d r e t Anförsel, naar man citerer en Andens Ord under Anførselstegn. — Den hele Sammenhæng i Indberetningen viser dernæst, at jeg taler i det hele Samfunds Navn, skildrende de vigtigste Träk i vor Stilling, og naar jeg venter af Hr. Rasmussen saa megen Skjønsomhed og Billighed, at han vilde tage Hensyn hertil, skulde da dette väre formeget at vente af en Præst og en Christen? Men jeg mener med fuldeste Ret at kunne sige, at vort Samfund blev ved Rockprairie Conferentsen frifunden for al Grundtvigianisme, og selv om jeg personlig havde gjort end langt større og flere Indrömmelser og Tilbagekaldelser for en 8 Aars gammel Afhandling end jeg virkelig gjorde, selv om jeg havde väret en Grundtvigianer, som jeg aldrig har väret, saa skal mine Ord i Indberetningen ved Magt at stande: "vi", d. e. vort Kirkesamfund bleve ved hiin Konferents som ved Conferentsen i Chicago frifundne for at väre Grundtvigianere, hylde og lære Grundtvigianismen. Angaaende det andet Punct, hvori jeg siger, at Hr. R. ikke vilde erkjende den 14de Artikel af Augsb. Conf. for stemmende med Guds Ord, da kan jeg gjerne indrømme, at jeg kunde have udtrykt dette anderledes, men paastaaer derhos, at hvad jeg har sagt, er faktisk rigtig efter Rasmussens hele Udtalelset baade paa Mödet og ved andre Leiligheder. Det hedder i Forhandl. "Ottesen spurgte derefter Rasm. om han "ogsaa ansaa Lägfolk berettigede til at lære og formane i offenlige Opbyggelses-"forsaml. o. s. v."

"Rasmussen svarede "Ja" hertil, og paastod det Samme ogsaa efter at han "var bleven gjort opmärksom paa, hvorledes dette stred mod Læren om det hel-"lige Prästeembede, saaledes som den indeholdes i Guds Ord og er bekjendt og "fremsat i 14de Artikel o. s. v." —

Nu heraf fremgaaer jo klarlig 2 Ting 1) At Hr. Rasm. paa den ene Side og Professorerne Walter og Crämer tilligemed os paa den anden Side, have forskjellig Opfattelse af den 14de Art. i Aug. Conf. 2) at enten han eller vi tage feil, og da vi naturligviis mene at vi have Ret, saa synes jeg at jeg maa have Lov til at sige dette, og mener at jeg siger det paa en meget skaansom og høntelig Maade i min Indberetning til Synoden. — Havde jeg besiddet den Selvtillid og Ukjærlighed i at dømme Andre, som Hr. Rasmussens Opsats synes at vidne om han har, saa havde jeg rimeligviis uden Indskrænkning sagt, at Hr. Rasmussen forkastede baade den Augsb. Conf. og Guds Ord!! —

Saameget da for Hr. Rasmussens store Vrede over Ingenting. Skulde han oftere finde forgodt at begynde en saa uvigtig og unödvendig Ordkrig, da erklärer jeg herved paa Forhaand, at jeg svarer ham ikke. Jeg er for länge siden hjertelig kjed af saadanne Stridigheder, der ei er til Gavn eller Ære for Nogen!

Koskonong Prstg. 13de May 1860.

A. C. Preus.

——:o:——

Af Luthers Store Chatechismus om Daaben.

Ved sidste Synodemöde blev det bragt paa Bane at vor Synode burde antage den lutherske Kirkes samtlige Symboler. For i Fremtiden at gjöre dette muligt blev det besluttet, at Man burde gjöre disse Symboler bekjendte blandt Menighederne; jeg har derfor bestemt at ville meddele Luthers Forklaring over Daabens og Alterens Sakramente, hvilken findes i hans store Catechismus. Vistnok har vi denne oversat i vort Sprog af Pastor. Wexels, men den er dog

nok kun ganske lidet bekjendt. Jeg har i det Fölgende fulgt Werels Oversättelse, dog altid med Luthers tydske Text for Öie, saa jeg overalt hvor den latinske Text, hvilken Werels har oversat efter, er forskjellig fra den tydske, der har jeg sögt at gjengive den tydske Text saa noie som muligt.

Forövrigt ere jo disse Luthers Forklaringer over Daab og Nadvere det Ypperligste, som vi have over disse Gjenstande og Noget som vi Alle have godt af atter og atter at tage til Hjerte, forat vi kunne läre ret at fatte Daabens og Nadverens Värd for os.

Om Daaben.

Först tage vi da Daaben for os, ved hvilken vi först blive optagne i Christenheden. Men, paadet man vel kan fatte det, ville vi ordentligen afhandle det og alene blive ved det, som er os nödvendigt at vide. Thi vi ville overlade til de Lärde, hvorledes Det skal blive bevaret og forsvaret mod Kjättere og Secter.

For det Förste maa man fremfor Alting vel vide Ordene, paa hvilke Daaben er grundet, og hvortil Alt sigter, hvad man derom har at sige, de Ord nemlig, som den Herre Christus siger hos Matthäus i det sidste Kapitel 19 V.: Gaaer hen i al Verden, lärer alle Folk og döber dem i Navnet Faderens og Sönnens og den Hellig-Aands. Item hos Markus (16, 16.): Hvo som troer og bliver döbt, skal blive salig, men hvo, som ikke troer, skal fordömmes.

I disse Ord skal du for det förste märke, at her staaer Guds Bud og Indstiftelse, saa man ei skal tvivle paa, at Daaben er en guddommelig Ting, ikke udtänkt eller opfunden af Mennesker. Thi, ligesaa vel som jeg kan sige: "De ti Bud, Troens Artikle og Fadervor har intet Menneske udspundet af sit eget Hoved, men de ere aabenbarede og givne af Gud Selv," kan jeg og sige, at Daaben er ikke Menneske-Tant, men indsat af Gud Selv; og derhos saa alvorligt og strængt paabuden, at vi maae lade os döbe eller — gaae glip af den evige Salighed, saa man skal ikke tänke, det er en saa ligegyldig Ting, som at träkke en ny röd Kjole paa. Thi den höieste Magt ligger derpaa, at Man anseer Daaben forträffelig, herlig og höi, hvorover vi aleneste maa stride og fägte; efterdi Verden er saa fuld af Secter, som raabe, at Daaben er en udvortes Ting, men en udvortes Ting er til ingen Nytte. Men lad det väre en udvortes Ting, som det bestandig kan väre; men der staaer Guds Ord og Bud, som indstifter, grunder og stadfäster Daaben. Men hvad Gud indsätter og befaler, det kan ikke väre unyttigt, men maa väre en heel kostelig Ting, om det endog, efter udvortes Udseende at dömme, var ringere end et Halmstraa. Har man hidtil kunnet agte det for noget Stort, naar Paven med Breve og Buller uddelte Aflad eller helligede Altere og Kirker, og det alene for Brevets og Seglets Skyld, saa skulle vi agte Daaben langt höiere og kosteligere, efterdi Gud har befalet den, desuden beskikket den i sit Navn; thi saa lyde Ordene: Gaaer hen og döber, men ikke i Eders, men i Guds Navn!

Thi at döbes i Guds Navn er nemlig at döbes, ikke af

Mennesker, men af Gud Selv. Skeer det da end ved Menneskets Haand, saa er det dog sandelig Guds eget Värk; heraf kan Enhver slutte, at det er noget langt Höiere; thi hvad större Gjerninger kan man gjöre, end Guds Gjerning? Men her har Djävelen travelt med at blände os med et falskt Skin og före os fra Guds Värk til egen Gjerning, og vi selv agte Alt langt höiere, hvad vi selv gjöre og fortjene. Men Skriften lærer saaledes: Om man end samlede alle Munkes Gjerninger tilhobe, saa er det dog vist, at hvor deiligt et Skin de end ville have, saa vare de dog ikke saa ædle og gode, som om Gud tog et Halmstraa op af Jorden. Hvorfor? Fordi Personen er ädlere og bedre. Nu maa man her ikke agte Personer efter Gjerningerne, men Gjerningerne efter Personen, fra hvem de maae hente deres Värd. Men langt Höiere end enhver Gjerning, som er gjort af et Menneske eller en Helig; thi hvad större Gjerninger vi gjöre, saa skal den heller ikke gjälde Noget. Men det vil den daarlige Fornuft ikke agte paa, og fordi dette ikke glimrer som de Gjerninger, hvilke vi gjöre, saa skal den ikke gjälde Noget.

Lär nu af dette, at faae en ret Forstand paa Sagen, og at svare paa det Spörgsmaal, hvad Daaben er, nemlig saa at den er ikke simpelt Vand alene, men Vand, som er indesluttet i Guds Ord og Bud og derved helliget, saa at det ikke er Andet, end et Guds Vand; at ikke Vandet i sig selv er ädlere end andet Vand, men fordi Guds Ord og Bud kommer dertil. Derfor er det idelt Djävelskab, at vore nye Aander, til Bespottelse for Daaben, adskille Guds Ord og Befaling derfra, og betragte den ikke anderledes end det Vand, som man öser af Brönden, hvorfor de ogsaa komme frem med ugudeligt Snak og sige: "Hvad skulde vel en Haandfuld Vand hjälpe Själen?" Ja Kjäre! hvem veed ikke, at, naar Vandet og Ordet i Daaben adskilles, da bliver Vand Vand? Men hvor tör du saa gribe ind i Guds Indstiftelse og rive det kosteligste Klenodie derfra, hvormed Gud har forbundet og indfattet det, og som Han aldrig vil skal adskilles derfra? Thi Kjærnen i Vandet er Guds Ord eller Bud og Guds Navn, og denne Skat er langt höiere og ädlere, end Himmelen og Jorden.

Fat nu altsaa vel den Forskjel, at Daaben er en langt anden Ting, end alt andet Vand, ikke med Hensyn til Daabs-Vandets naturlige Väsen og Beskaffenhed, men fordi her kommer noget Ædlere til; thi Gud Selv föier sin Ære dertil og lägger sin Kraft og Magt deri. Derfor er det ikke alene et naturligt Vand, men et guddommeligt, himmelsk, helligt og saligt Vand, og hvilke andre Navne man nu vil prise det med, Altsammen for Ordets Skyld, som er et himmelsk og herligt Ord, hvilket Ingen tilfulde kan prise, thi det indeslutter og formaar Alt, hvad der er Guds. Deraf har ogsaa Daaben sit Väsen, saa at den bedder et Sakramente; lige som ogsaa den hellige Augustinus har lært: "Naar Ordet kommer til Vandets Element eller naturlige Väsen, saa bliver der et Sakramente deraf," det er, en hellig og guddommelig Ting.

Derfor läre vi stedse, at Sakramenterne og andre udvortes Gjer-

ninger, som Gud anordner og indstifter, skal man ikke betragte og bedömme efter den grove udvortes Skikkelse, som man seer Skallen om Nödden, men see hen til, hvorlunde Guds Ord deri er indesluttet. Thi saaledes tale vi ogsaa om Forældrenes Stand og den verdslige Övrighed. Vil man kun ansee paa dem hvorledes de have Öine, Näse, Hud og Haar, Kjöd og Been, saa see de ud som Tyrker og Hedninger, og her kunde da ogsaa En fare til og sige: "Hvorfor skulde jeg agte dem höiere end Andre?" Men efterdi Guds Bud kommer til: Du skal hädre din Fader og din Moder! da seer jeg et andet Menneske, smykket og prydet med Guds Majestät og Herlighed. Budet, siger jeg, er den gyldne Kjäde, som han bärer om Halsen, ja Kronen paa hans Hoved, som viser mig, hvorledes og hvorfor man skal hädre dette Kjöd og Blod. Saaledes og meget mere skal du for Ordets Skyld hädre og höit agte Daaben, hvilken Gud Selv har hädret baade med Ord og Gjerninger, og desuden bekräftet med Järtegn fra Himmelen. Thi mener du vel, at det var en Spög, da Christus lod Sig döbe, Himmelen aabnede sig, den Hellig-Aand synlig nedfor og der var idel guddommelig Herlighed og Majestät? Derfor formaner jeg atter og atter, at man for Alting ikke maa taale, at de tvende Dele, Ordet og Vandet, adskilles fra hinanden; thi, skiller man Ordet derfra, da er det ikke andet Vand, end det hvori Pigen koger Maden, og kan vel da kaldes en Bade-Daab; men, naar det er tilstede, ligesom Gud har anordnet det, da bliver det et Sakramente og hedder da Christi Daab. Dette väre det förste Stykke om det hellige Sakramentes Väsen og Värdighed.

For det Andet, efterdi vi nu vide, hvad Daaben er, og hvad man skal troe om den, maa vi ogsaa lære hvorfor og hvortil den er indsat, det er, hvad den gavner, giver og forskaffer. Ogsaa dette kan man ikke fatte bedre, end af de ovenfor anförte Christi Ord: Hvo som troer og bliver döbt, skal blive salig. Fat det da paa det Allereenfoldigste saaledes: Daabens Kraft, Virkning, Gavn, Frugt og Endemaal er at den gjör salig. Thi Man döber Ingen derfor, at han skal blive en Fyrste, men at han skal blive salig. Men at vorde salig, veed man vel, er intet Andet end at vorde forlöst fra Synden, Döden og Djävelen, at komme i Christi Rige og evig leve med Ham. Der seer du da atter, hvor dyrebar og vigtig Daaben maa agtes at være, efterdi vi i samme modtage en saadan uudsigelig Skat; og klart er det ogsaa heraf, at Daaben ikke kan väre simpelt Vand alene, thi simpelt Vand kunde jo ikke udrette saa store Ting. Men Ordet gjör det, og at, som ovenfor er sagt, Guds Navn er deri. Thi hvor Guds Navn er, der maa ogsaa väre Liv og Salighed, saa det med Rette hedder et guddommeligt, saligt, frugtbart og naaderigt Vand; ved Ordet faaer det den Kraft, at det vorder et Gjenfödelsens Bad, som St. Paulus kalder det i sit Brev til Titus, 3, 5.

Men naar vore kloge Folk de nye Aander fortälle os, at Troen alene gjör salig, men at Gjerningerne og udvortes Ting Intet dertil kan hjälpe, da svare vi, at det er vistnok, at i os virker intet Andet til

Salighed, end Troen, hvorom vi snart skulle höre Mere. Men dette ville de blinde Veiledere ikke see, at Troen maa have Noget, som den troer, det er, Noget, hvortil den holder sig og hvorpaa den fæster fast Fod. Saaledes hänger nu Troen ved Vandet, og troer, at det er en Daab, hvorudi der findes idel Salighed og Liv, ikke formedelst Vandet, men fordi det er forenet med Guds Ord og Bud, og Hans Navn ligger deri. Naar jeg nu troer dette, hvad troer jeg da Andet, end paa Gud, som Den, der har forenet sit Ord med Vandet og forholder os denne udvortes Ting, for at vi derudi kunne gribe en saadan Skat?

Nu ere Hine saa daarlige, at de adskille Troen og den Ting, hvortil Troen hefter og er bunden, omendskjöndt denne er en udvortes Ting, ja den maa og skal ogsaa väre en udvortes Ting, paadet at man kan fatte og gribe det med Sandserne, og derved bringe det ind i Hjertet, ligesom det hele Evangelium jo er en udvortes og mundtlig Prädiken. Kort sagt, hvad Gud skaber og virker i os, det vil Han virke ved saadan udvortes Indstiftelse. Hvor Han nu taler, eller rettere, hvorhen Hans Ord viser os og hvorved Han taler, der skal Troen see hen og holde sig derved. Nu have vi her de Ord: Den som troer og bliver döbt, skal blive salig. Hvorom ere disse Ord talte, uden om Daaben, det er, Vandet indesluttet i Guds Befaling? Deraf fölger, at Den, som forkaster Daaben, Den forkaster Guds Ord, Troen og Christum, som henviser og binder os til Daaben.

For det Tredie, saasom vi nu kjende Daabens store Gavn og Kraft, saa lad os videre see, hvem den Person er, der annammer Det, som Daaben giver og gavner. Ogsaa dette er paa det Skjönneste og Klareste udtrykt ved de Ord: Hvo, som troer og bliver döbt, skal vorde salig, det er: Troen alene gjör Mennesket skikket til med Velsignelse at annamme det frelsende guddommelige Vand. Thi ligesom dette her forjättes og tilbydes os i Ordet, som ledsager Vandet, saa kan det ikke modtages anderledes, end derved, at vi troe det af Hjertet; uden Tro er det ikke til noget Gavn for os, endskjöndt det i og for sig selv er en guddommelig uvurdeerlig Skat. Af den Grund formaaer det eneste Ord: "Hvo som troer," saa Meget, at det udelukker og driver tilbage alle de Gjerninger, som vi kunne ville foretage os i den Mening, derved at erhverve og fortjene Saligheden. Thi det er uigjenkaldelig besluttet: hvad der ikke er Tro, det virker slet Intet dertil, det modtager og Intet. Men siger de, som de pleie: "Daaben selv er dog ogsaa en Gjerning, og du siger, at Gjerninger ikke gjälde til Salighed, hvorledes bliver det da med Troen? Svar: det er sandt, vore Gjerninger due visstnok ikke til Salighed; men Daaben er ikke vor, men Guds Gjerning; og Guds Gjerninger ere frelsende og nödvendige til Salighed, og de udelukke ei Troen, men fordre den, thi uden Tro kunde man ikke fatte dem. Thi, som sagt, Christi Daab maa du adskille vidt fra en Bade-Daab. Thi derved, at du lader gyde Vand over dig, har du ikke endnu annammet Daaben, saa den gavner dig noget; men da

först bliver den dig til Gavn, naar du lader dig döbe i Kraft af Guds Befaling og Indstiftelse, og i Guds Navn, for i Vandet at modtage den forjättede Salighed. Nu kan hverken Haanden eller Legemet gjöre dette, men Hjertet maa troe det.

Saaledes seer du klarligen, at her er ingen Gjerning, foretaget af os, men en Skat, som Han giver os, og som Troen griber; ligesom den Herre Christus paa Korset ikke er en Gjerning, men en Skat, indesluttet og forelagt os i Ordet, og annammet ved Troen. Derfor gjöre Modstanderne os Uret, naar de raabe imod os, som om vi prädikede mod Troen, da det dog er alene derpaa vi drive, at den er saa aldeles nödvendig dertil, at vi uden den Intet kunne modtage og nyde.

Saaledes have vi de tre Stykker, som enhver Christen bör vide om dette Sakramente, i Besynderlighed, at det er en Guds Indstiftelse som maa alene holdes i al Häder og Ære; hvilket burde väre nok, om den end var en aldeles udvortes Ting, ligesom det Bud: Du skal hädre din Fader og Moder, kun sigter til legemligt Kjød og Blod, og man dog ikkun seer dette Kjöd og Blod, men Guds Bud, hvori det er fattet, og i Kraft af hvilket hiint Kjød og Blod kaldes Fader og Moder: saaledes ogsaa, om vi ikke have Mere end de Ord: Gaaer hen og döber alle Folk 2c., saa maatte vi dog annamme og benytte Daaben, som Guds Anordning. Nu er ikke blot Guds Bud og Befaling tilstede, men ogsaa Forjättelsen; derfor er Daaben endnu langt herligere, end hvad Gud ellers har befalet og anordnet, kort saa fuld af Tröst og Naade, at Himmel og Jord ikke kan fatte det. Men der hörer Kunst til, at man troer Saadant; paa Skatten mangler det ikke, men derpaa mangler det at man griber den og holder fast derpaa.

Derfor giver Daaben den Christne hans hele Levetid igjennem Nok at läre og öve sig paa; thi han maa uafladelig söge efter en fastere og fastere Tro paa hvad Daaben tilsiger og bringer, nemlig Seier over Djævelen og Döden, Syndernes Forladelse, Guds Naade, den hele Christum og den Hellig-Aand med Hans Gaver. Kort sagt, Daabens Rigdomme overgaae saa aldeles al menneskelig Tanke, at, naar vor skröbelige Natur kunde betänke det, skulde den vel tvivle paa, om det ogsaa kunde väre sandt. Tänk kun selv efter: Var der en Läge, som forstod den Kunst at frie Folk fra Döden, eller for stedse at gjöre dem levende igjen, naar de vare döde, hvor vilde da ikke Store og Smaae strömme til ham, hvor vilde da ikke al Verden lade det regne og snee over ham med Guld, saa at Ingen for de Riges Skyld vilde naae ham. Men nu bliver her i Daaben til Enhver og for Intet bragt en saadan Skat, et saadant Lägemiddel, som opsluger Döden og opholder Mennesket ilive.

Vi skulle da saaledes betragte Daaben og före os den til Nytte, at vi styrke og tröste os ved den, naar vore Synder og Samvittighed besväre os, og sige: "Jeg er dog döbt; men er jeg döbt, saa er det mig ogsaa forjættet, at jeg skal blive salig og have det evige Liv baade paa Själ og Legeme. Thi derfor skeer begge Dele i Daaben, baade at

Legemet overgydes, hvilket ei kan modtage Andet end Vandet, og dertil Ordet udtales, for at Själen kan annamme dette. Efterdi nu begge Dele, Vandet og Ordet, ere een Daab, saa maa ogsaa baade Legeme og Själ vorde salige og leve evindeligen, Själen ved Ordet paa hvilket den troer, men Legemet, fordi det er forenet med Själen og annammer Daaben, saavidt det kan annamme den. Derfor have vi hverken paa Själ eller Legeme noget kosteligere Klenodie, end Daaben; thi derved vorde vi hellige og salige, hvilket ellers intet Liv, ingen Gjerning paa Jorden kan udrette. Dette väre nu her nok talt om Daabens Väsen, Nytte og Brug. (Forts.)

———:o:———

Om en kristelig Opdragelse.

(Af A. Bräm)

Net vel mindes jeg endnu, hvor ofte jeg fordum grublede over det Spörgsmaal: "Naar skal man sige Börn Noget om Gud, naar skal man sige dem Noget om deres Frelser? Tör man gjöre det i de tidlige Barndomsaar, eller skal man tøve dermed, indtil deres Forstand er kommen til en vis Modenhed?" — Tidens Viismänd udraabte det saa høit, saa eenstemmigen, saa tillidsfuldt: "Forsöger ikke paa, i Eders Börns tidligere Aar at bringe dem til at kjende Gud! Sligt kunne Börn, hvis Forstand först er i Begreb med at udvikle sig, ikke fatte." Mangen agtet forfatter foreslog vel endog at bie dermed, indtil Forstanden havde naaet sin fulde Modenhed, og derpaa ved en stärk gribende Skildring af Guds store Egenskaber og hans herlige Gjerninger i Naturens saavel som i Naadens Rige at gjöre et nyt og overraskende og derfor desto dybere Indtryk. Det kom mig nu rigtignok underligt for, og jeg tvilede om, at disse Mänd virkelig vare bekjendte med det menneskelige Hjerte, som jo, naar Kundskaben om Gud forholdes det, ikke kan andet end blive mindre og mindre modtageligt for den, medens det mere og mere forvildes i Egenkjärlighedens endelöse og forfärdelige Öde. Hvad mig angaaer, da blev det mig stedse tydeligere, at Börnene tidligen burde föres til deres Gud og Frelser, at det giver Liv og Kraft til deres Udvikling, at Gudskundskaben ikke blot er Forstandens, men Hjertets Sag, og at Religionens Väsen jo bestaar i Oprigtighed og Kjärlighed; som lettere fremvirkes i Barnehjertet end hos de Voxne. Dog da saa mange Stemmer lode sig höre for den modsatte Mening, tänkte jeg: "Du kjender endnu ikke Barnehjertets forborgne Dybder: maaske feiler du, idet du vil gjöre Anvendelse af dine almindelige Grundsätninger. Giv Tid og giv Agt, og sög at samle Erfaring!"

Erfaringen kom, og hvad for en Afgjörelse bragte den? — den gamle og dog evig nye Sandhed, at Gud har Ret, og Menneskene med al deres Kunst og Viisdom ere Lögnere; at de evige Guddomsord stedse paany finde tusindfold Bekräftelse i Livet; at vi kun da ere vise

og finde Viisdom, naar vi fremfor Alt tage den Trofaste og Sanddrue paa Ordet; og skue ud over Livet med Hans Ord i Hjertet; og Ham er det, som har sagt: "Lader de smaa Börn komme til mig, og formener dem ikke, thi Guds Rige hörer saadanne til" (Mc. 10, 14).

Jeg havde Leilighed til at iagttage Opdragelsen i saadanne Huse, hvor den barnlige Tro paa Herren og hans Ord og Hjertets Samfund med Jesus ikke havde hjemme; Forældrene vare iövrigt dannede og forstandige, ja hvad Verden kalder gode Mennesker, og deres Börns Uddannelse laa dem paa Hjerte. Men der saae jeg Straffen for, at man ikke vilde troe det faste og tilforladelige Guddomsord, og at det stakkels Menneske med sin Viisdom vil väre klogere end den store Opdrager i Himmelen. Under deres Haand bliver enhver Ting saa kunstlet, saa vanskelig. Det Simpleste bliver forviklet; allevegne behöver man saa mange Beregninger, saa mange Omveie; — og for al sin Möie har man kun den bittre Løn, at Egenkjärligheden, der er det fordärvede Menneskehjerte saa naturlig, voxer til hos Barnet, fordi ingen opvarmende Straale af Frelserens Kjärlighed har kunnet tränge ind i dets Hjerte. Det saae jeg, og jeg erkjendte deri den evige Sandheds majestätiske Forkastelsesdom over de vantroe Viisdomsmänds store og dristige Ord. Ja, Guds Domme ere retfärdige, og vel burde vort Öre lytte til Hans Vidnesbyrd. Hvi klage Folk over de Skarer af unge selvkjärlige Mennesker, som voxe op i Landene? Hvi knurre de over den yngre Slägts Stolthed og Ulydighed? Enhver knurre over sin egen Synd; thi saa taler Herren til Hjerterne: "Seer og erkjender Tidens Afguder, kjender Eders Hjerters Vantro af dens Frugter!"

Fölgende Begivenhed gjorde et dybt Indtryk paa mit Sind. Een af mine Venner havde en Sön, der skulde bede en anden Dreng, som han havde fornærmet, om Forladelse. Efter en heftig indvortes Kamp gjorde han det endelig. Dette betragtede hans Familie nu som en haard Straf og en stor Ydmygelse; stiltiende forudsatte man, at det var alt for smertelig en Kränkelse at erkjende, at man havde feilet, og bede om Tilgivelse: saa stärkt maatte man ikke gaae Stoltheden tillivs. Det bedrövede mig. Hvorledes? — tänkte jeg — skal det, der er saa tjenligt til at give os den tabte Fred tilbage, ved hele Opdragelsen forestilles Barnet som saa tung og smertelig en Sag? Ulykkelige Barn, som ikke faaer nogen Veiledning til at erkjende din Brøde, og til den gavnlige Sädvane, hver Gang at söge Tilgivelse! Stor er visselig vort Hjertes Stolthed, og bitter finder den Syndens Erkjendelse, derfor bliver det saa tungt for det ulykkelige Hjerte, at ydmyge sig for Gud, at bekjende sin Syndighed for Ham og at bede Ham om den Tilgivelse, som Kristus har forhvervet os. Men netop derfor er det, at Freden ikke geister Hjerterne, og den uböielige Stolthed er det, som hos saa Mange gjör hele den kostbare Naadens Tid til — spildt Tid! Just derfor skulde i denne Henseende Opdragelsen lägge en god Grundvold, der kunde tjene til at sikkre Barnet og end mere senere den Voxne Hjertefreden og gjöre hans fölgende Skridt paa den trange Vei

lettere; den skulde vænne Barnet til ikke at väre roligt, för det havde tilstaaet sin Forseelse og erholdt Tilgivelse. Et saadant Gemyt vilde da vorde ligedan stadet imod Gud, og ved enhver Synd ligesaa lidt finde Ro, för Själens Herre og Frelser igjen havde fornyet sin Kjärlighed og sin Fred i Hjertet. — Her blev jeg mig en væsentlig Forskjel bevist mellem den levende kristelig Opdragelse og den, som Verden priser.

Senere lod Herren mig den store Naade vederfares, at komme i nöiere Samfund med *levende Kristne*. *Der* saae jeg atter Börn og deres Opdragelse, og mit Hjerte frydedes over den Simpelhed og Kraft, som Troen paa Jesus Kristus skjenker denne ellers saa vanskelige Gjerning, over den Fred, der boede i Börnenes Hjerter, over den Hellig Aands kjendelige Virksomhed i dem, over deres Indsigt i de Ting, som höre til Guds Rige, over deres fromme Tro og over Frugterne af alt dette i Lydighed, i Kjärlighed, i en friere og mere uhindret Udvikling af alle Anläg, forbunden med et muntrere og barnligere Väsen, end jeg nogensinde havde seet hos andre Börn. Men det bemärkede jeg ogsaa, at i de fleste Familier, hvor denne Velsignelse fandtes, begge Foräldrene vare inderlig forenede i Herren, og at navnlig Mödrene bare Präg af hin skjönne Kvindelighed, som kun Evangeliet kjender og skjenkede. — "Jeg vil, at Kvinderne skulle pryde sig i sömmelig Klädning med Blufärdighed og Tugtighed, ikke med Fletninger eller Guld eller Perler eller kosteligt Klädebon, men, som det sömmer sig Kvinder, der bekjende sig til Gudsfrygt, med gode Gjerninger. Kvinden bör tage mod Lärdom i Stilhed, med al Underdanighed; men Kvinden tilsteder jeg ikke at läre, ikke heller at byde over Manden, men at väre i Stilhed. Thi Adam blev först skabt, siden Eva; og Adam blev ikke först forfört, men Kvinden blev forfört og faldt i Overträdelse. Men hun skal frelses ved Börnefödsel, dersom de blive i Tro og Kjärlighed og Hellighed med Tugt" (1 Tim. 2, 9—15). "De gamle Kvinder bör anföre de unge til at elske deres Mänd og at elske deres Börn, at väre sindige, kydske, huuslige, velvillige, deres Mänd underdanige, at Guds Ord ikke skal bespottes" (Tit. 2, 4—5). "I Kvinder, väre Eders Ægtemänd underdanige, paa det at ogsaa de, som ikke troe Ordet, kunne vindes uden Ord ved Kvindernes Omgjängelse, naar de skue Eders kydske Omgjängelse i Herrens Frygt. Eders Prydelse skal ikke väre den udvortes, Haarflätning og paahängte Guldsmykker eller Klädedragt; men Hjertets skjulte Menneske i en sagtmodig og stille Aands uforkränkelige Væsen, hvilket er meget kosteligt for Gud. Thi saaledes prydede sig fordum og de hellige Kvinder, som haabede paa Gud og vare deres Ægtemænd underdanige; som Sara var Abraham lydig og kaldte ham Herre; og hendes Börn ere I blevne, dersom I gjöre Godt og ikke frygte for nogen Rädsel" (1 Pet. 3, 1—6). Dette er det Billede, som den hellige Skrift giver af denne Kvindelighed. Hvor disse Ord vorde levende, der er godt at väre. *Der* findes hos Huusmoderen en stille og saagtmodig Aand, en velgjörende indre Dannelse, selv naar det skorter paa Kundskaber, en ufordärvet Sands for det rigtige i at dömme saavel som i at handle, en velbenyttet Livserfaring. *Der* finder den

huuslige Virkekreds i al sin Betydning og Vigtighed levende Anerkjendelse, og over hele det huuslige Liv udbreder sig en mild, vederkvägende Aand, som nödvendig maa tiltale Enhver, der kommer i Beröring med et saadant Familieliv, og virke paa ham til Forädling og Velsignelse. Der trives Opdragelsen, der jager man ikke efter Skinnet, der lader man det ikke blive ved halvgjort Gjerning, der findes den i sin Kraft. — Dyrebare Söster i Herren! Skuer hen til det Billede, som Guds Aand har fremstillet for Eder, lad det vorde Eders Lyst at virke i Stilhed, uden at gjöre Opsigt! Vogter Eder for den Virksomhed, der gaaer videre! Vel gives der i alle Livsforhold Meget, som skal og maa gjöres, og Meget, der kun synes at have noget Värd, finde vi selv paa under et godt Skin at give os af med; vel gives der ofte Leilighed til udenfor Huset at finde Velsignelse for Aand og Hjerte. Men vogter Eder, at ikke den vigtigste og frugtbareste Virksomhed, som Gud har anviist Eder, derover maa staae tilbage, at I ikke skulle gaae glip af den Velsignelses Rigdom, som er tiltänkt Eder i denne Livets og Kärlighedens stille Helligdom. Det, som ikke stiller sig til Skue, som ikke har Navn og endnu mindre Glands, det er Eders Hverv. Kvinden bliver salig ved Börnefödsel og — Börnetugt.

En säregen Vigtighed erholdt de Tilfælde for mig, hvor jeg som Deeltagende var tilstede, naar troende Forälldres Börn i den hellige Daab overgaves til Herren. Der fölte jeg den fulde Vigtighed af det som skete. Daaben var ikke en Skik eller Ceremoni, ikke blot Indvielse og Optagelse i det udvortes Kirkesamfund, men noget langt Höiere, et Sakramente, en Herrens Gjerning, et Naadens Under; og der fik jeg Öie for Opdragelsens oprindelige og väsentlige Stilling og Forhold til hele det christelige Livs Udvikling, hvorefter dens Öiemed og Beskaffenhed maa bestemmes.

Allevegne hvor troende Foräldre have en glädelig Forvisning om Herrens Längsel efter Själens Frelse, om de smaa Börns Forhold til Foräldrene, om Frelseren som den eneste rette Opdrager, der er Barnedaaben Väsen og Sandhed. Dem skeer, som de troede, og de ere berettigede til ikke längere at ansee Börnene for unge Hedninger, der först skulle opdrages til at vorde Kristne; de tör tvertimod handle i den tillidsfulde Overbeviisning, at der fra nu af ved Siden af den naturlige Fordärvelse tillige hos de Smaa findes en Spire til Livet af Gud. Opdragelsen er den Udvikling og Tilegnelse af det i Daaben Meddeelte, ved hvilken Foräldrene virke som tjenende Aander; den naaer til Konfirmationen, hvormed dette Afsnit i Daabsnaadens Udvikling og Tilegnelse endes. Gid man derfor engang vilde höre op med at fordre som en udvortes Pligt af de Vantroe, hvad der som en Naade er tilstaaet de Troende i denne Henseende. Uden at tale om den Skade, som Kirken i det Hele taget har lidt ved slige Feiltagelser, er det sörgeligt at bemärke, at endog troende Foräldre ikke mere ret vide, hvad der er skjenket dem ved deres Börns Daab, fordi de trindt omkring see Tusinder, som, uagtet de ere döbte, ere fremmede for Gud og Livet i Ham. Derfor er Daaben og dens Kraft bleven fordunklet og hindret i at vorde bemärket i Livet, og efterdi de Erfaringsbeviser

for dens Kraft, som Opdragelsen tilbyder, ikke vorde bekjendte som saadanne, tjene de hverken til at opmuntre eller til at väkke de Ældre. Det er derfor Pligt for Guds Börn at agte paa det höiere Liv, der ved Daaben er skjenket deres Smaa, dets Udvikling og Virksomhed, for at de maae läre at erkjende, hvorledes den Hellig Aand ogsaa i denne Henseende levende kommer Troen imöde, og blive skikkede til under mangehaande Erfaringer selv at finde sig tilrette og at opmuntre Andre.

Naar da et Barn blev bragt til den hellige Daab, var det især fölgende Tanker, som glädede min Själ.

1. Jeg kjender Herrens Villie, at Han ikke vil nogen Synders Död, men at han skal omvende sig og leve. Hans Hjerte flyder over af forbarmende Kjärlighed imod Menneskens Börn; og over Intet er der större Gläde i Himmelen, end over at een af den syndige Slägt kommer til Livet. Hertil kommer endnu med Hensyn til troende Forälbres Börn et säregnet Forhold. "Dersom Förstegröden er hellig, maa man der sige, da er Deien ligesaa" (Rom. 11, 16). Og Zion er ikke blot bestemt til selv at blive salige, men den har ogsaa den Forjättelse: "Alle dine Börn skulle väre lärte af Herren, og dine Börn skal have stor Fred" (Es. 54, 13). Jeg maa jo da erkjende, hvad der er tiltänkt troende Forälbres Börn, hvorledes han tilegner sig dem, og kan da ikke tvivle paa, at han vil skjenke dem Frelsen i Kristo Jesu.

2. Troen er ikke blot en Erkjendelse, men et Liv, en Kraft, som Gud Fader ifölge den samme Magt, hvormed han opvakte Jesum fra de Döde, udgyder i et Menneskehjerte. Denne Tro yttrer sig, saasnart Barnet bliver bekjendt med eet af de Ord, der udgaae af Guds Mund; den bliver derved kjendelig og udvikler sig, men den kan väre tilstede i Forveien. Som Livsspire kan den af Faderen i Himmelen ubemärket väre bleven nedlagt i Barnehjertet, endnu medens den Späde uden nogen Udvikling hviler i mine Arme.

3. Dybt og inderligt er Barnets Forhold til Forälbrene. Ligesom Barnet i Moderslív näres af hendes Livskraft og, som om det var Eet med hende, medens det modnes til Födselen, deler hendes legemlige Velbefindende: saaledes ligger det endnu senere med Hensyn til det Aandelige i sine Forälbres Skjöd og er som om det var Eet med dem, i sin Udvikling afhängigt af deres Tro, af deres Kjärlighed, kort sagt af Livskraften i deres Själe. Deres Tro er derfor en väsentlig Aandsföde for Barnet, indtil det opnaar en Selvständighed, da det mere udelukkende skal fortsätte Vandringen alene under sin himmelske Vens Veiledning.

4. Saa spörge vi da med Rette: hvad hindrer, at disse Börn blive döbte i Navnet Faderens og Sönnens og den Hellig Aands? Vi troe, og vor Tro er ubemärket deres förste Aandsföde; vi troe, og Herren skjenker disse Kviste Troen med den samme Magt til at opväkke det Döde, hvormed han skjenkede Os den. Saa blive de da döbte og derved tillige begravede til Kristi Död, regnede med til den store Skare, for hvem og i hvis Sted Offerlammet har blödt, hvis Bröde af Straf Han har baaret, som i Ham ere döde for Kjödets gamle Väsen,

der er under Fordömmelse, — og ligeledes regnede iblandt dem, der tilligemed Ham ere opreiste, der ere oversatte i det himmelske Rige tilligemed Ham, der ere Lemmer paa Hans Legeme, Hans Brödre og Söstre for hvilke han nu er deres Saliggjörelses Stifter, deres Konge og Ypperstepräst. De vide det vel ikke, men de staae dog nu i dette inderlige Forhold til ham, og fra nu af bliver det, som de i Daaben have annammet, fuldkommet, og opfyldt i dem: Döden med Kristus og Opreisningen med Ham. Det skal fra nu af være Indholdet af deres Levnetsløb, og idet Forældrene forrette Engletjeneste ved denne store og velsignede Udvikling af den i Barnet slumrende Spire til et evigt Liv, hvilken det modtog i den hellige Daab, ere de Opdragere.

Herren undlader ikke at lade Erfaringen besegle alt dette. At han selv er Börnenes rette Opdrager, deres Herre og Hoved, det er den uudtømmelige Kilde til Tröst og Bestyrkelse for troende Forældre og Opdragere. Især har jeg bemärket, at det paa en kjendelig Maade aabenbarede sig i saadanne Öieblik, da Fader- eller Moderhjertet fölte sig besväret ved at mindes, hvor ofte man havde valgt urigtige Midler, hvor Meget man havde forsömt; da Forældrene tydeligt indsaae, at, dersom Sagen var overladt til dem, kunde de ved deres Syndighed og Svaghed kun gjöre Skade istedetfor Gavn. Da blev ikke sjelden det nedböiede Sind paa en saa uventet Maade overrasket ved glædelige Tegn paa et höiere indre Liv hos de Smaa, at man med inderlig Tak maatte skue op til den trofaste Frelser, der ligesaa vist samler Lammene i sine Arme og bäre dem i sit Skjöd, som han leder de Faar, der ere med Lam (Es. 40, 11). Det er paafaldende, hvor ofte Barnets Öre, der ellers höre saa lydt, bliver dövt for det Onde, hvorledes dets ustadige Sind bliver fastholdt af noget Godt, hvor mangen skadelig Indvirkning, der lod os befrygte det Värste, af en usynlig Haand beröves sin Braad. Den, som giver vel Agt paa Naadens Bevægelser og den Hellig Aands Tugtelse i Barnehjertet, paa den Fred og det Samfund med Herren, som ofte findes der, han gjenkjender deres himmelske Opdrager: Börnevennen.

Og netop fordi Han er Opdrageren, saa ere I, som paa Jorden have det Kald at väre Opdragere, ikkun Tjenere ved Hans Gjerning; Eders Kald er at passe og pleie Börnene, at väre Redskaber i Hans Haand, Medarbeidere til Befordring af Hans Frelsergläde. Erkjender dette Eders Kald! En kostbar Skat er Eder betroet: Sjæle, hvis Engle i Himmelen altid se Faderens Ansigt, som er i Himmelen, — dyrebare Skabninger, som I bör betragte med Ærbödighed, thi saadanne börer Guds Rige til. Eder er det ikke, som förer dem til det store Maal, en Anden er det, som förer dem, og som virker i dem, hvad I aldrig kunne give dem. Det er ikke Eders vilkaarlige Villie, der skal lede dem, ikke Eders Veie, de skulle gaae, ikke Eders Forventninger og Eders Hjerters Tanker, der skulle gaae i Opfyldelse paa dem, det er ikke Eders Fordringer, de have at tilfredsstille. Beder derfor til Herren om stille agtsomme, uegennyttige, fordringslöse Hjerter, beder Ham, at han vil give Eder seende Öine og

en skarp Sands til at märke paa hans Vink og forstaae hans Förei-ser, at han vil läre Eder taalmodigen at bie paa ham, at vorde eenfoldige og brugbare Redskaber i hans Haand, rene og ubesmittede Kanaler, hvorigjennem han kan udgyde sin Velsignelse.

Lader Herren raade, men värer frimodige i den Forvisning, at Han er Börnenes Opdrager. Derfor er Bönnen Eders vigtigste Gjerning. Den er Eders store Syssel, den skaffer Kraft til Eders Kald, den bringer Liv og Fylde for de Smaa og i de Smaa, og fra dens naadefulde Bönhörelse kommer al Viisdom og al Velsignelse ved Opdragelsen. Gaaer til Börnenes Opdrager og haver Samfund med Ham, gaae til Livskilden og henter der, hvad I saavel som Börnene tränge til.

Fremdeles: erkjender Eder skyldige for Herren! Det er et andet Hovedpunkt. Bekjender for Ham alle de Synder, som I begaae ved Opdragelsen, bekjender det for Ham, hvergang Fordärvelsen i Eders Hjerte har virket fordärveligt paa dem, hvergang I have forsömt Noget, hvergang I have gjort noget Galt, hvergang I have givet Forargelse. Tager alle Forseelser paa Eder, söger ikke efter Undskyldninger, kaster ikke Skylden paa Andre, paa Omständighederne, paa Börnene; men nedlägger det Altsammen under Forsonerens Kors. Bekjende I oprigtigen Eders Forseelse, saa er Herren den, som opretter det Forsömte, som gjör Eders Feil uskadelige, som läger og velsigner. Bekjender I ikke Eders Feil, og blive de som en Følge deraf ikke aftvættede i Hans Blod, saa maa Herren stille Eder dem for Öine i Eders Börn, indtil I omvende Eder og gjöre Bod. (Forts.)

———:0:———

Bugenhagens Sørgetale ved Dr. M. Luthers Begravelse

den 22de Februar 1546.

Luther døde i sin Fødeby Eisleben den 18de Februar 1546 tidligt om Morgenen, og hans Lig Dagen efter blev baaret hen i Kirken, hvor Dr. Jonas prädikede for det store Fölge over 1 Thess. 4, 13—18. Næste Morgen den 20de blev der igjen ringet sammen til anden Dags Sørge-Gudstjeneste, og Mag. Coelius (grevelig Hofpräst i Mansfeld) holdt Ligprædiken over disse Ord af Prof. Esaias i det 57de Kapitel: "Den Retfærdige omkommer, og Ingen lägger det paa Hjerte; fromme Folk bortkaldes, og der er Ingen, som agter derpaa. Thi den Retfärdige rives bort fra det Onde, og de, som have vandret rettelig, gaae hjem i Fred, de skulle hvile i deres Sovekammer." Derefter blev Liget baaret ud af Kirken og sat paa en Vogn. Et anseligt Følge af Høie og Lave gik bagefter til den yderste Port, og nu gik Toget mod Wittenberg, fordi det var Kurfyrstens Villie, at Luther skulde begraves i Slotskirken sammesteds. Greverne af Mansfeld, med et Følge af 50 Adelige til Hest, ledsagede Liget; Luthers Sønner og Beslägtede fulgte efter paa en Vogn. I alle Landsbyer, som Toget kom igjennem eller forbi, blev der ringet med Klokkerne, og Folk

strømmede til. Klokken 5 naaede Man Halle. Unge og Gamle, Mænd og Kvinder gik Ligskaren imøde. Toget gik til Frue Kirke, hvor Psalmen "Af Dybsens Nöd raaber jeg til Dig" istemtes, men den blev efter et Øienvidnes Beretning mere grædt, end sjunget ud. Det var for sildigt til at holde Ligprædiken. Liget blev staaende Natten over i Sakristiet, og endeel af Borgerne i Halle holdt Vagt ved det. Näste Morgen tidlig satte Toget sig atter i Bevägelse. Ved Middagstid kom Man til Bitterfeld paa den kursaxiske Grändse. Her vare Affendinge fra Wittenberg, for at tage mod Liget, og Toget naaede samme Dags Aften til Kemberg. Liget stod ogsaa her Natten over i Kirken. Om Morgenen tidlig den 22de brød Man atter op, og hen imod Middag naaede Man Wittenberg ved Elsterporten. Her sluttede en stor Skare sig til Toget, der under alle Klokkers Lyd bevægede sig langsomt over Torvet og gjennem et Par Gader til Slotskirken. Hele Staden var i Bevägelse; Høie og Lave, Fyrster, Grever og Friherrer og hele Universitetet kappedes om at vise den Hensovede den sidste Ære. Bag ved Ligvognen kjørte Luthers Enke, Katrine Bora, med nogle Fruer. Herpaa fulgte Luthers tre Sönner, hans Brøder Jakob, begge hans Søstersønner, Georg og Cyriakus Kaufmann, og flere Beslägtede. Kisten blev baaren af nogle Magistre ind i Kirken og sat paa en Forhöining ligeoverfor Prädikestolen. Efterat nogle Gravpsalmer vare afsjungne, holdt Dr. Joh. Bugenhagen for flere tusinde Mennesker Ligprædiken over 1 Thess. 4, 13. 14: "Men jeg vil ikke, at I skulle være uvidende, Brödre, om de Hensovede, paa det I ikke skulle sørge som de Andre, der ikke have Haab. Thi dersom vi troe, at Jesus er død og opstanden, da skal og Gud saaledes före de Hensovede ved Jesum frem med ham." Derpaa besteg Luthers trofaste Ven og utrættelige Medarbeider, Melanchton, Prädikestolen, og holdt en Ligtale paa det latinske Sprog, efter Tidens Skik. Endelig blev Kisten i hele Forsamlingens Nærværelse sänket ned i Graven, der var gravet i selve Kirken ved den söndre Side, til Høire for den Prædikestol, fra hvilken Luther i levende Live saa ofte havde forkyndt Troens Ord til Mangfoldiges Opbyggelse. Saaledes jordedes Han, der vel maa kaldes sin Tids største Mand, og hvis Navn skal lyde paa Børns og myndige Kristnes Læber med Taksigelse og Velsignelse indtil de sildigste Slägter. — Men det var egentlig Bugenhagens Ligprädiken over Luther, jeg vilde meddele. Her er den:

"Kjäre Venner! Jeg skal nu, og vil ogsaa gjerne holde en Prädiken ved vor Faders, salige Dr. M. Luthers Jordfärd. Men hvad eller hvorledes skal jeg tale, jeg som for Graad neppe kan fremföre et Ord? Og hvo skal tröste Eder, naar Jeg, Eders Præst og Sjælesørger, ikke kan tale? Hvorhen kan jeg vende mig fra Eder? Jeg vil uden Tvivl foröge Eders Sorg med min Tale; thi skulde vi ikke alle af Hjertet sørge, da dette haarde Slag har ramt os efter Guds Tilskikkelse, idet Han i sin Viisdom har bortkaldt den dyrebare Mand, den ärværdige Doktor Morten Luther, ved hvem han har ladet Os og alle christne Menigheder, ei blot i Tydskland, men ogsaa i fremmede Lande, saa overvättes megen Naade vederfares, ved hvem han ogsaa herligen har seiret over Satans

Magt og Rige, over skändigt Afguderi og formastelig Menneskelärdom; ved hvem vor kjäre Frelser Jesus Kristus har forsvaret sit Evangelium mod den lede Pave og mangehaande Tyranner, ja mod alle Helvedes Porte! Og denne dyrebare Mand havde Herren givet Kraftens og Styrkens Aand, saa han ikke frygtede Nogen, han maatte nu väre saa stor og mägtig, han være vilde, men med et freidigt Mod forfægtede Evangeliet og den rene Lärdom, saa at Verden ofte meente, han tog det alt for strengt og satte for skarpt irette, ligesom ogsaa Jøderne og Farisäerne tilforn meente om Christus, fordi de smerteligt fölte Øien af den alvorlige Revselse med Sandhedens Svöbe.

Denne forträffelige Lärer og Profet, denne af Gud sendte Kirkereformator har den Almägtige taget fra os. Ak, hvor kunne vi da undlade at sørge og gräde! Hvor kunne vi dog her fölge den kjære Paulus, naar han siger: I skulle ikke sörge over de Hensovede! Men han lägger jo rigtignok til: ligesom de Andre, der ikke have Haab. Vi, som troe, vide jo for vist, at de som ere hensovede i Kristo, igjen skulle opväkkes til et nyt Liv, hvori vi skulle samles med dem og være hos dem til evig Tid.

Men Verden var det ikke værd, at den længere skulde beholde denne dyrebare Guds Mand, den har kun takket ham slet, hvorvel den har annammet meget Godt ved ham, især Forlösning fra det lede Pavedoms Tyranni. Dog gives der ogsaa blandt vore Modstandere dem, der ønske, at denne kjäre Mand maatte have levet længere.

Dette har jeg sagt til Indgang, at vi have stor Aarsag til at sörge ret af Hjertens Grund, efterdi vi have mistet en saa uforlignelig Lärer og Ven. Og sandelig, kan det trøste os, da er det vitterligt, at med Os sörge christelige Konger, Fyrster, Lande og Städer, og alle de, der have erkjendt Sandhedens Evangelium, saa Vi ingenlunde bedrøvedes alene, men mange Tusinde trindt omkring i Christenheden tilligemed os. Og ei skal den nuvärende Pave lystes ved denne Mands Død. Ei heller skulle Fienderne nu triumphere; thi vel er han hensovet i Christo, men den mægtige, guddommelige Läre, som han prädikede, lever endnu paa det Kraftigste.

Thi han var uden Tvivl den Engel, hvorom skrevet staar i Aabenbaringens 14de Kapitel 6te og 7de Vers, som saaes "flyve midt igjennem Himmelen og have et evigt Evangelium at forkynde dem, der boe paa Jorden, og sagde med höi Røst: Frygter Gud og giver Ham Ære, thi hans Doms Time er kommen; og tilbeder Den, som haver gjort Himmelen og Jorden og Havet og Vandenes Kilder. Og en anden Engel fulgte — hedder det fremdeles (Joh. Aab. 14, 8) — som sagde: Den er falden, den er falden, Babylon, den store Stad!"

Den Engel som sagde: "Frygter Gud og giver Ham Ære," var Dr. Morten Luther, og dette Sprog indeholder de to Stykker af hans Lære, Loven og Evangelium, hvorved Skriften oplades og Christus erkjendes, som er vor Retfärdighed og vort Liv. Men efter denne Engel vil komme en Anden, og derfor skulle Fienderne ikke frydes ved vor Bedrövelse.

Dette være Nok talt om vor billige Sorg over denne dyrebare Mands, denne

rette Sjælehyrdes og Tilsynsmands Bortgang. Elemme maae vi ikke i vor Sorg at erkjende Guds Godhed og Barmhjertighed imod os, og takke Ham, at Han, hundrede Aar efter at den hellige Johan Huss var piint tildøde paa Baalet for Sandhedens Skyld (1415), ved sin Aand har opvakt denne store Doktor Morten Luther mod den antichristelige Pave- og Djævlelærdom. Ligesom da ogsaa Johan Huss selv før sin Død har profeteret om en Svane, der skulde komme. "Idag sagde han, idag stege I en Gaas (thi Huss betyder i det böhmiske Sprog en Gaas), men Gud skal efter mig opvække en Svane — den skulle I lade gaae." Og da de opløftede et stort Skrig imod ham, saa han ikke kunde komme til Orde, skal han blot have sagt: "Om hundrede Aar skal jeg nok svare Jer!" Det har han og ärligt og redeligt gjort ved vor kjäre Fader Dr. Luther. Thi bør vi Alle som Een takke Gud, at Han har bevaret denne velsignede Mand i de heftige Stridigheder, i saa mange haarde Kampe, og at Christus ved ham har ladet sin Kirke vinde saa mangen herlig Seir, nu hartad i tredive Aar, den Herre Jesus väre Priis og Äre i Evighed! Amen.

Men vi skulle ogsaa med vor kjäre Fader Luther frydes ved, at han saaledes i det höie Apostelkald, som han troligen har forvaltet, er gaaet bort fra os og er vandret til den Herre Christus, hos hvem han finder de hellige Patriarker, Profeter, Apostler, og Mange, som have hört ham prädike Evangeliet.

Nu trøstes Han. Men hvad Trøst og Rolighed de Troende have indtil den yderste Dag, og hvilken Uro de Ugudelige martres med, det kunne vi ikke saa lige afgjøre — Skriften siger: de sove. Ligesom nu de Karske vederkväges og styrkes ved den naturlige Sövn, og slumre sødt og blidt; de Syge og de Bedrövede og de, som ligge i Dødens Frygt, derimod sove uroligt og plages af frygtelige Drömme, saa de finde ligesaa liden Hvile sovende som vaagende: saaledes er der og en stor Forskjel paa de Henfarnes Søvn, alt som deres Tro og Christendom har väret til. Men herom kunne vi ikke sige og slutte videre, end den hellige Skrifts Ord lyde.

Vor kjære Fader Dr. Morten Luther har nu opnaaet, hvad han ofte har begjäret; og hvis han nu kom til os igjen, vilde han straffe vor store Sorg og Bedrøvelse med Christi Ord: Havde i mig kjær, vilde I fryde Eder, thi jeg gaaer til Faderen (Joh. 14, 28), og unde mig den evige Fred og Glæde. Christus har overvundet Döden for os — hvi forsage vi da? Legemets Død er for os, som troe, en Begyndelse til det evige, salige Liv ved Jesum Christum, vor Herre, som for os er bleven et ädelt, dyrebart Offer.

Jeg mindes endnu godt, hvorledes den ärværdige Mand, vor kjäre Fader Dr. M. Luther, naar han saae Nogen sove sødt og saligt hen i Christi Bekjendelse, bad denne Bøn og sagde: "Gud give, at ogsaa Jeg maa saa blidt og roligt hensove i Christi Skjød, uden at martres med svåre Legemssmerter i min Död — dog skee Guds naadige Villie!"

Her iblandt os ved Universitetet i Wittenberg levede Magister Ambrosius Bernhardus, min kjære Broder i Herren, en from Mand, som havde Christum saare kjär. Han laae nogle Dage før sin Död meget svag og syg, men Gud

betog ham dog al Fornemmelse af Sygdommen, saa det syntes, som om han alt var i et andet Liv. Han talte til os med stor Venlighed, og sagde, at han vilde komme til os og fryde sig med os. Men at han var saa farlig syg, at han maatte døe, det vidste han slet ikke noget af. Han saae visselig ikke Døden, derfor kunde han ei heller rädde s for den. Han var ikke mere i dette Liv, uden alene naar man talede om Christus: saa bekjendte han frimodig af sit ganske Hjerte den store Naade og Salighed, som er os vederfaret i Christo af den himmelske Fader: thi han hängte ved Frelseren med al sin Själs Styrke, og pleiede gjerne at bede og paakalde Ham i Aand og Sandhed. Naar man saa kort efter betragtede ham som Een, der var kommen til sig selv igjen, og talte til ham om hans kjäre Hustru, hans Børn, Huus og Eiendom og deslige: see, da var han strax igjen som i en anden Verden, hvorvel han kjendte os Alle og nävnede os ved Navn; han talte da gladelig, med et venligt Smiil, om andre Ting, saa at den, der ikke vidste af hans Fantasi eller Feberdrøm at sige, skulde sikkert have troet, at han var ganske karsk og feilede slet Intet. Men vor kjäre Herre Jesus Christus tog ham til sig i saadan Tilstand, dog i en fast Bekjendelse af den christne Tro, saa han alt var död for denne Verden nogle Dage før han døde, thi han vidste slet Intet paa hele Jorden, som han behövede at sörge for. Ja, al Kval var tagen bort af hans Hjerte, saa han ikke märkede noget af sin Sygdom, ei heller bekymrede sig om Döden, men var et Vidne om Troværdigheden af Christi Ord: (Joh. 8, 51), hvilke Ord ogsaa herligen stadfästes paa alle troende Christne. Thi hvorvel de ikke Alle døe saa let, som denne Ambrosius, men ofte pines med store Smerter, ligesom Guds egen Sön blev piint paa Korsets Trä, saa see de dog Livet, og ikke Døden, naar den rette Time kommer, og sige Alle: Fader, jeg befaler min Aand i dine Händer! Ligesom da ogsaa vor kjäre Herre Jesus Christus med saadan salig Afsked har taget vor dyrebare Fader Luther til sig af denne Jammerdal, — Gud väre Lov og Tak i al Evighed!

Som nu Magister Ambrosius saaledes laae hen, og jeg lagde märke til, at han slet ingen Sövn fik, bad jeg tvende Doktorer i Lägevidenskaben, om de vilde lave ham en stärk Sovedrik; hvorpaa de svarede mig, at det var en farlig Sag, og Man vilde give dem Skylden, hvis det løb ilde af. Jeg sagde: "Jeg vil forsvare det, om det end skulde volde ham Döden. Giver ham kun en Sovedrik i Guds Navn, eftersom alt Livshaab er ude, og man ikke kan vide, om det dog maaskee kunde hjälpe." — Læegerne gave ham da den Drik, men ikke saa stærk, som jeg begjärede, thi de frygtede hoiligen. Nu blev han paa eengang overväldet af Søvn, og han sov henved to Timer; men da han vognede op, følte han heftige Smerter og klagede meget derover, og talte med sin Kone om forskjellige jordiske Anliggender, navnlig om hvad der henhørte til Huusvæsenet, altsammen heel forstaaeligt; men en halv Time efter var han atter i sit forrige muntre Væsen, og vidste ikke mere af denne Verden at sige, indtil han efter nogle Dages Forlöb opgav sin Aand i Kristo.

Denne venlige og fornöielige Historie om Magister Ambrosius har jeg fortalt for tvende Aarsagers Skyld. Först, fordi jeg ønskede dermed at kunne standse

Eders Graad og Klage en Smule; thi Gud har visselig bedrøvet os. — Hans Naade tröste os igjen; dernäst, fordi denne Fortälling hører til den Sag, hvorom vi nu tale.

Thi denne Magister Ambrosius var Doktor M. Luthers Svoger. Derfor besøgte han ham ofte i hans Sygdom, og naar han talte med ham om den Herre Christus, saa talte Ambrosius ogsaa om Christus, alt efter det kjære Evangelium; men naar han begyndte at tale med ham om Hustru, Börn og timelige Ting, saa vidste Ambrosius Intet at svare derpaa, men fantaserede muntert eller talede vildt, som ovenfor er bemärket. Iblandt Andet sagde han med et saare venligt Smil: "I skal ret have Tak, Hr. Dokter, at I er kommen til mig. Jeg skal komme til Eder igjen en Aftenstund; saa ville vi ret fornøie os med hinanden, thi jeg har mange behagelige Ting at tale med Eder om." (Nu kunne de afgjöre det med hinanden i det evige Liv, hvortil de Begge ere gaaede ind i Herrens Fred; thi hernede kom de ikke mere sammen paa denne Maade.) Da nu Dr. Luther gik fra ham, sagde han til mig: "Han er allerede saa godt som faret heden, han veed af ingen Død at sige. Naar vi raade ham, hvorledes han skal beskikke sit Huus saa veed han ikke at svare derpaa, men er munter, leer, og bringer andre Ting paa Bane, og har os en Smule til Bedste med saadanne Ord, som om han vilde sige: Jeg giver den ganske Verden en god Dag. Gud forunde dog ogsaa Mig med det Allerførste en saadan stille og salig Dödsstund! Hvad skal jeg vel paa Jorden längere?"

Da nu Magister Ambrosius var begravet i den haarde Vinter, Aar 1542, gik Luther kort Tid derefter over Kirkegaarden med en Ven. Da pegede han paa sin Svogers Grav og sagde: "Han var dødssyg, og vidste Intet deraf; han var sig heller ikke bevidst, at han döde, og døde dog med Christi Bekjendelse paa sine Läber. Der ligger han, og veed endnu ikke, at han er död. Kjäre Herre Jesu Christe, tag ogsaa Mig saaledes til dig af denne Graadens Dal!"

Sligt maatte jeg ofte høre af min kjære (aandelige) Fader, og naar han märkede, hvor när jeg tog mig det, sagde han til mig: "Bed dog vor kjære Herre Gud, at han snart vil tage mig til sig. Jeg kan intet udrette paa Jorden mere, jeg duer jo til ingen Verdens Ting. Hjälp mig med Eders Bøn, og bed ikke at jeg maa leve længer!" — Nu kan Enhver vel tænke, hvad jeg har svaret min dyrebare Fader, vor hjertens kjäre Doktor, paa saadan Tale. Men alt dette viste klarlig, hvor gjerne han vilde forløses fra dette forkrænkelige Liv og være med Christo. Nu har han da sjunget sit "Det er fuldbragt," og befalet sin Aand i den himmelske Faders Hænder.

Man kunde ogsaa tydeligt märke forud paa adskillige Tegn, at han snart vilde vandre til et bedre Liv. Thi hele det sidste Aar har han havt en besynderlig Uro paa sig og idelig talt om, hvorledes han gjerne ønskede at flytte til et andet Sted. Virkelig har han ogsaa gjort adskillige Reiser, nemlig til Mansfeld, til Zeitz, til Merseburg og Halle: hvilket er at ansee som en Profeti om hans Reise til et andet og bedre Liv. Derfor har det ogsaa tildraget sig, at han er hensovet i den Stad Eisleben, hvor han var födt og döbt, alt som han

havde begjeret af Gud, undtagen at han dog gjerne vilde have havt sin kjære Hustru og sine Børn hos sig paa det Sidste. Men Gud föiede det anderledes.

Men at I mine kjære Venner, kuhne have en kort Beretning om vor dyrebare Faders, Doktor Mortens salige Affked, vil jeg endnu tilföie dette. Da han mærkede, at hans Time var kommen, foldede han sine Händer og bad saaledes: „O min himmelske Fader, vor Herre Jesu Kristi Gud og Fader, Du al Trøstens Gud! jeg takker Dig, at du har aabenbaret mig din kjære Søn, Jesum Christum, paa hvem jeg troer, hvem jeg har prædiket og bekjendt, hvem jeg har elsket og lovet, hvem den lede Pave og alle Ugudelige vanære, forfölge og bespotte. Jeg beder Dig, min Herre Jesu Christe, lad min arme Själ väre Dig befalet! — O himmelske Fader! om jeg end maa forlade dette Legeme og bortrykkes fra dette Liv, saa veed jeg dog for vist, at jeg skal väre hos Dig evindelig, og at Ingen skal rive mig af din Haand. Thi saa elskede Gud Verden, at han hengav sin eenbaarne Sön, paa det at hver den, som troer paa Ham, ikke skal fortabes, men have det evige Liv (Joh. 3, 16). Og vi have en Gud, som er en Gud til megen Salighed, og hos Herren, vor Herre, er Udgang fra Döden'' (Ps. 68, 21).

Een af de tilstedevärende Læger vilde endnu forsöge et Middel, som han altid havde hos sig, og kun pleiede at anvende i Nødstilfælde. Luther tog ogsaa en Skeefuld deraf, men sagde atter; "jeg farer herfra, jeg opgiver min Aand," og gjentog tre Gange efter hinanden, meget hurtig, disse Ord: „Fader, i dine Händer befaler jeg min Aand! Du har forlöst mig, Herre du trofaste Gud!" — Derpaa foldede han atter sine Hænder, og kort efter hensov han sødt og saligt, uden Smerte, i Jesu velsignede Navn. — Derfor er det billigt, at vi frydes med Ham, saavidt vi kunde for vor egen Sorg.

Her maa jeg ihukomme den hellige Biskop St. Martin (af Tours), om hvem der fortälles, at alle Kjättere blegne, naar de blot höre hans Navn. Der han døde, bleve mange sande, troende Kristne gjennemträngte af stor Sorg og Bedrövelse, og der var adskillige Städer og Lande, som trättedes om, hvo der skulde have hans Lig. Det samme har tildraget sig med den hellige Christi Apostel og Profet, vor Prædikant og Evangelist, Dr. Morten Luther. Men derom vilde jeg ikke tale videre. Nu hviler han i Guds Skjød, han, som i dette Liv havde Os og Christi Kirke meget kjär. Gud lönne vor hjertens kjære Fader derfor i hiint Liv, hvor vi Alle haabe at samles med ham!

Gud give, at der maa være to Dele af Guds Aand over Efterslägten, og at al Lykke og Salighed maa vorde större i Kristenheden, end den har väret i Doktor Mortens levende Live! Vi bede Gud, som Profeten Elisa bad Elias, da denne blev taget bort fra ham i en Storm.

Men naar vi betänke, at Gud har bortkaldt denne velsignede Mand fra os for vor Synd og Utaknemmeligheds Skyld, da maa vi vel opvækkes til at forbedre vort Levnet, og ved Christum anraabe Gud, vor himmelske Fader, ret af dybeste Hjertens Grund, at vi maae forblive i den rene, salige Läre om Troen, og ved Ham krafteligen beskjermes imod alle Tyranner og Helvedes Porte. Bevar, Herre

Christe, din arme Christenhed, at den kan prise Dig evindelig derfor! Hjælp os, du almägtige Frelser, og vär os Syndere naadig for dit hellige Navns Skyld! Giv din Kirke gode og troofaste Prædikanter, giv dem Kraft og Styrke ved den Hellig Aand!

Fiendernes gruelige Bespottelser, saavel som vor egen Utaknemmelighed, kan vel afstedkomme stor Ulykke i Verden, og fremkalde Guds retfærdige Straffedomme; men vi skulle bede Gud Fader i Sønnens, vor Herres Jesu Christi Navn, at han for sin Naades Skyld vil opfylde og stadfäste den Gravskrift og Profeti, som vor kjäre Fader Dr. Morten Luther selv har op sat Aar 1530 i Hr Spalatins Huus i Koburg, saaledes lydende:

Hör mig, du Pavst, jeg väre vil
Din Pestilents, mens jeg er til.
Naar Jeg er död, skal du forgaae,
Det siger Luther, vaer derpaa!

Gud väre lovet i Evighed, ved Jesum Christum vor Herre! Amen.

———:o:———

Universitetsfondet.

Fortegnelse over de i Koskonongs vestre Menighed tegnede Bidrag til Universitetsfondet.

Hovedsum $12,750

Bidragydernes Navne	Bidrag.
A. C. Preus,	$100
Johannes Mälaas	30
Wetle O. Wetlesen,	10
Ole S. Skatter,	20
Anders E. Qvale,	15
Ole B. Ostelie,	5
Ole O. Ostelie	10
Ole Aunundsen	5
J. A. Jonsen	10
Johan N. Bruun,	5
Gunder T. Lie,	25
Colbein Eilsen,	30
John O. Subbe,	25
Fredrik P. Bruun,	5
Ole Wetlesen,	25
Tolef O. Kaase,	10
Halvor O. Jerjord,	25
Tolef G. Guldsteen,	50
Knud A. Gjøitel,	25
Torbjörn E. Skaatöi,	15
Knud A. Juve,	10
Gunder T. Mandt,	25
Björguf O. Tvedte,	10
Nicols Halvorsen,	10
Hellik G. Washovd,	20
Ole E. Teigen,	10
Gunder G. Felland,	20
Goute Ingebretsen,	25
Wetle G. Felland	25
Amund O. Drotning	$10
Knud O. Odland	20
Johannes S. Hundere	10
Ole G. Felland	51
Torgrim Amundsen,	5
Kirsti Washovd,	20
Aggerholm,	5
Ole A. Mälaas,	30
Nils T. Holtan	15
Halvor G. Holtan	10
Kittel G. Baglie,	10
Tollef Kittelsen,	10
Ole R. Myklejord,	5
Gunder Kittelsen,	10
Johannes Natvik,	10
Rikard Olsen,	5
Halvor K. Tesberg	5
Salm G. Jordahl,	5
Aslak Amundsen,	5
Iver K. Grönsie,	10
Henrik O. Häve,	10
Ingri Larsen Gjärde	10
Marta Knudsen,	10
Gunder Tollessen,	10
Bottol Pedersen,	10
Ole O. Fortun,	5
Carl Ansteensen,	2
Ole A. Bärstads Enke	20
	$892
Hovedsum	$13,542

———:o:———

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Juli. 1860. } Redigeret af Pastor H. A. Preus. { 5te Aarg. No. 7.

Martin af Tours.

Et Livsbillede fra den gamle Kirke.

(Oversat fra "der Lutheraner".)

Luthers Døbenavn Martinus holder i friskt Minde hos os Erindringen om en anden Martinus, til hvis Ære Hans Luther opkaldte sin Sön, der blev født Natten før St. Martinusfesten (11te November.) Det er den hellige Martinus af Tours. Ingen skal hindre os i at glæde os i ham som vor Helgen. Thi han er et Vidne om den Tro, ved hvilken vi blive salige, og lyser klart i den Vidnesky, som vi have omkring os, som Skriften siger (Hebr. 12, 1.) ligesom Sky- og Ildstøtten, der omgav Israels Folk paa dets Vandring igjennem Ørkenen. „Hvor vore Fædres Tro straaler for Guds Aasyn, der synger for länge siden Martinus Triumphsange, og hans Värker har fulgt ham efter; men Frugterne af dem ere ogsaa blevne den Kirke til Deel, som endnu strider hernede. Hvad han saaede, skulde Mange höste. Med fin Takt have de Gamle anordnet (Luc. 19, 11-27) Lignelsen om de anbetroede Pund, til Text for St. Martinus Dagen. Af de ti Pund, hvilke Herrens Pund i Martinus's troe Hænder fortjente, lader Kirkens Historie os see Noget, og Magten over ti Städer, som skal krone ham, ville vi see paa den evige Forsamlings Dag. Maatte de Helliges Liv, som vi nu ville betragte, ogsaa være velsignet for os i Kraft af Herrens Ord: "Arbeider indtil jeg kommer."

Martinus blev født i Sabaria i Pannonien omtr. Aar 315, altsaa ved Udgangen af den Tid, da Kirken maatte stride mod den hedenske Verdensmagt med sine Martyrers Blod — ved Begyndelsen af en ny Tid, da Skarer af Folkeslag gik ind i Kirken, fordi det hidtil forfulgte Kors nu som et seierrigt Tegn smykkede de keiserlige Faner. Det christne Navn kunde Keiserne paatvinge sine Undersaatter, men ikke plante den christne Tro i Hjerterne! og dog vilde Herren gjerne gjöre dem salige, som antoge hans Tegn, — vilde og drage Folkeslagene til Erkjendelsen af hans Navn, og blandt det lille Stykke Suurdeig, det hellige Evangelium, i tre Maader Meel, indtil det efterhaanden kunde gjennemsyre den hele Dei. Et Värktøi for Kirken til Opfyldelsen af dens Kald i denne Tid, da Verden tog sig Bolig i den og truede med at beröve "Jordens Salt" sin Kraft, skulde Martinus blive. Hans Forældre vare Hedninger, hans

Fader Anförer i den keiserlige Hær, og han henlevede sine tidligere Aar i Vaabenlarm. Dog noget andet end Soldatervæsen lokkede Drengen. Han havde lært Christus at kiende i sin Faders Cohorte, hvem det stod skrevet paa Panden, hvilken Herren den tjente. Often lyttede han til deres Sange, som de sang for Christus som deres Gud. Ind i hans Själ tonede mægtigt: "Gloria in excelsis, vor "Alene Gud i Himmerig", hvilken endnu for kort Tid siden Martyrerne paa Baalet havde istemt, og de Forjagede sunget i Bjergklöfterne. O, hvor jublede hans Hjerte Ham imøde, som havde kjærtegnet og velsignet Børnene. I sit tiende Aar blev han optaget blandt Kathechumerne i Pavia, thi hans Fader kunde ikke længere modstaae Barnets grädende Bönner. Moderen begyndte at märke, at hendes Barns Gud var stärkere end hendes Families Huusguder, og gjerne hørte hun paa de Historier, som den lille Martinus fortalte, paa de Sange, som han sang med klar Stemme. Dog et Hjem havde Barnet ikke mere herefter i Fädrenehuset; endog Moderens ömme Kjærlighed kunde ikke forhindre, at hans Själ pintes af de utugtige Gjerninger, han dagligen maatte have for Oie, af de hedenske Forlystelser som angave ham. Havde han turdet fölge sin kjäreste Tilbøilighed, saa havde han allerede i sit trettende Aar flygtet ud i Ørkenens Eensomhed, thi Munkevæsenet drog just dengang ind i Vesterlandene, og mange alvorlige Gemytter, tilbagestødte ved det hedenske Väsen af Verdens Navn-Christne, önskede i Eensomheden at läre, hvad det vil sige: at forlade Alt og følge Jesum Christum. Men Martinus saae sig nödt til at skjule sin Længsel efter at blive Munk under en Rytterkappe. Han maatte sværge til Keiser Constantins Fane.

"Gaaer det imod Naturen, saa gaaer det jævnt og fiint" — for Martinus var den militäre Prägt og Prunk en større Pröve paa Selvfornægtelse, end den störste Fattigdom vilde have väret ham. Og Gud viste ham ogsaa, at hans Vei behagede ham. Med Kjärlighedens Iver stred han for sine Kammeraters Sjæle, og det Dydens Smykke, hvormed de saae Daabskandidaten beklädt, hans Venlighed, Blidhed, Godhed og Ydmyghed var en indtrængende Missionsprædiken for dem. Kun een Tjener havde han til Fölgesvend, og denne tjente ham ofte, löste ham hans Skoremmer op og vaskede hans Fødder. Af sin Sold tog han kun for sig selv, hvad der var nødvendigt til dagligt Bröd; alt det Tiloverblevne tilhörte de Fattige, de Saarede, Enkerne og de Forældreløse. Da han engang i den haarde Vintertid red ind ad Porten i Amiens, saa han en halvnøgen, af Kulde skjælvende Betler, som bad de Forbigaaende om en Almisse; men Alle gik forbi den Fattige. Martinus havde intet Andet end den Kappe, hvori han selv var hyllet. Hurtig drog han sit Svärd, sønderskar Mantelen i to Dele og gav Betleren den ene Halvdeel, den anden viklede han igjen om sig. Nogle lo vel over den vanzirede keiserlige Ridder; men Andre märkede hvor skjøn denne "Kongekappe" var, og skammede sig. I den følgende Nat (saa fortäller Martinus's Historeskriver og Samtidige Sulpicius Severus) saa Martinus i Drøm den Herre Jesus beklædt med den Fattiges halve Mantel og hörte, hvorledes han med lydelig Stemme sagde til den omstaaende Mängde af Engle:" Seer, med

dette Kläde har Martinus, der endnu er en Katechumen, bedäkket mig. Et Hospital betegnede siden det Sted, hvor Martinus havde klädet den Fattige. Snart derefter i sit 18de Aar fik han den hjertelig ønskede Daab. Endnu to Aar forblev han i Soldaterstanden, isärdeleshed forat föie sin Hövedsmand, der i ham erkjendte sit Regimentes gode Aand. Men da Keiser Julian efter sin Tronbestigelse uddelte den sædvanlige Soldatergave blandt Hären, da holdt Martinus det for den rette Tid at bede om sin Afsked. "Hidtil," sagde han til Keiseren, "har jeg väret din Soldat: tillad, at jeg nu bliver en Guds Soldat. Giv din Soldatergave til den, som vil fortjene den; jeg er en Christi Stridsmand, det vil ikke längere passe sig for mig at kjämpe i dine Slag." Keiseren, som dybt foragtede de Christne, forhaanede ham, og mente, at det ikke vor Andet end skjändig Feighed, at han vägrede sig ved at føre Svärdet, at hans Religion kom ham idag vistnok meget tilpas, thi imorgen skulde der staae Slag. "Vel an, svarede Martinus, da du tilskriver Feigheden, hvad der er en Fölge af Troen, saa lad mig imorgen staae ubevähnet i forreste Räkke, og i den Herres Jesu Navn, med Korsets Tegn, ikke bedækket med Skjold og Hjelm, vil jeg gaae den fiendtlige Slagorden imöde." Keiseren modtog Tilbudet, og Martinus blev bragt i sikker Forvaring for näste Dag at indløse sit Ord. Dog, hvad skede? Tidlig om Morgenen kom Gesanter fra Fienden til Leiren og bade om Fred. Hvad Christi Stridsmand hiin Nat gjorde i Eensomheden, fortäller Ingen os; han maa have kjämpet med Jacobs Vaaben.

Afskediget fra Krigstjenesten besögte Martinus Biskop Hilarius af Poitier. Han var en Stötte for den apostoliske Sandhed i hiin svare Vildfarelsernes Tid. Vestens Athanasius, en dybsindig Theolog og kraftig Taler, af hvis salvede Mund Talen strømmede "hurtig som Floden Rhodanes (siger Hieronymus) og ved hvis hellige, Gud lige i Magt og Ære "klart bevidnende Sange (f. Ex: Epiphaniesangen: Jesus refulsit omnium pius redemptor gentium, Jesus, Verdens Frelsermand) de Arianske Kjættersange bleve overstemte. Et Mesterstykke af guddommelig Førelse erkjende vi deri, at disse to Mänd bleve forenede ved inderligt Venskab. Hilarius's Undervisning befrugtede Martinus's daadkraftige Aand med god Sæd og gjorde ham fast i den velsignelsesrige Läre, medens han selv af sin Discipel modtog uudslettelige Indtryk af Livet. Gjärne havde Biskoppen beholdt hos sig den af Kjærlighed til Christus opfyldte Yngling, som saa snart havde indtaget hans Hjerte; han tilböd ham en Diakons Embede; men dertil holdt Martinus sig uvärdig og undveg Hilarius's Venner idet han begav sig paa Veien til sit Hjem.

I Alpernes Sleve forvildede han sig og faldt i Hænderne paa Røvere, som bandt ham, lode ham af En af deres Kammerater släbe i en Hule. "Hvem er du," spurgte Røveren ham. "Jeg er en Christen," svarede Martinus, og hans fuldkomne Rolighed tilkjendegav, hvor sikker han just nu vidste sig under sin Herres Beskyttelse; ikke over sig klagede han, kun over de Elendige, som ved sit forfärdelige Levnet agtede sig uvärdige Guds Barmhjärtighed, og saaledes prädikede han Evangeliet for Röveren. Denne gik i sig selv og löslod Martinus, ledsagede

sagede ham lige til Storveien, og bad ham med mange Taarer, at han vilde anraabe Gud om Naade for ham. Paa sin videre Reise havde Martinus at bestaae tungere Anfägtelser end Lidelser af Mennesker. Det forekom ham, at en fiendtlig Magt overalt stod ham i Veien. "Hvorhen vil du?" hørte han en modbydelig Stemme spörge, "Hvorhen Herren kalder mig," svarede han, og det kunde han vide, thi Bekymring for hans endnu hedenske Forældres Själe drev ham til Panonien. "See, jeg vil modstaae dig," hørte han Stemmen igjen sige, "hvorhen du og saa gaaer, og hvad du, ogsaa foretager." Han svarede; "Herren er min Hjälper, jeg frygter ikke." Da forstummede Fiendens Stemme. Hjemme lykkedes det ham ved sit Vidnesbyrd om Christus at udrive sin Moder af Hedenskabet, og med hende endnu mange Andre; dog, hans Fader vilde ikke omvende sig og blev "en Pål i Kjödet" for Sönnen hele hans Liv, at han ikke maatte hovmode sig over sin Vidne- og Bøns-Gave.

Megen Bekymring foraarsagdes han af Arianerne, som ogsaa havde opfyldt Illyrien med sin Vranglære. Formedelst hans trofaste Bekjendelse af Jesu Christi sande Guddom nägtede den ene Stad efter den anden ham Optagelse; ja, det kom dertil, at man offentlig pidskede og forjog ham af Landet. I Mailand haabede han at finde Ro i et Kloster, som han byggede; men ogsaa herfra fordrev Arianeren Auxentius ham. Saa søgte han da, ledsaget af en from Presbytter, et Tilflugtsted paa den eensomme Ø Gallinaria ved Genua, hvor han tilbragte nogle Aar i al Stilhed med sin Gud. Legemlig havde han ofte kun Rödder til Næring, men desto rigeligere blev han styrket med Fortröstninger i Christo. Hvad Wartburg var for vor Luther, det har Galinaria väret for den første Martinus, og naar Erfaringer i Paradis, hvorom den hellige Paulus 2 Cor. 12, 2 ff taler, blev ham til Deel i Arabiens Ørken, saa maa Martinus have besøgt samme höie Skole paa sin öde Ø. Da han hörte, at Hilarius, der ligeledes af de herskende Arianere var jaget i Landflygtighed, havde erholdt Tilladelse til at vende tilbage, begav han sig paany til Poitiers, og grundet i Närheden af denne Stad Klostret Licuge, det første i Gallien. Livsens Kilder udgjöde sig fra dette Kloster vidt omkring i Landet. Det Mindste er, hvad Sulpicius fortæller om Martinus's Mirakelgave, som først her viste sig mägtig. Var ogsaa, f Ex. en Katechumenynglings Opvákkelse fra de Døde, som bliver tilskrevet den Helliges Bön, kun et Sagn, saa tilkommer ham dog Navn af en apostolisk Mand, thi Herren har ved ham gjort Værker, som ere större end Opväkkelse til legemligt Liv. Derom ere de Mange, sam han hjalp til det aandelige Liv, evige uforkastelige Vidner.

Klosteret Licuge blev snart et Tilflugtsted for mange Fred søgende Sjæle, o Navnet Martinus var i hele Gallien "som en udgydt Salve." I Tours for langte man ham til Biskop. Dog var det ingen let Sag at bringe Munken ud a hans Kloster. Tilsidst lykkedes det en Borger i Tours, som holdt en List fo tilladt, at bringe ham til Byen for at bistaae en Syg. Allerede underveis ko Skarer af Borgere fra de nærliggende Städer ham imöde og førte ham som Kjärlighedsfange med voldsom Æresbeviisning til Tours. Han föiede sig eft

Alles eenstemige Forlangende, men med Frygt og Bäven, og modtog endelig Kaldelsen til et Bispops=Embede (i Aaret 372.) Har nogensinde en Bispop befulgt den hellige Peters Ord: "Ikke som de, der herske over Folket," saa var det Martinus, som i hjertelig Ydmyghed bestyrede sit Embede som en Efterfölger af den, der var Alles Tjener og som toede sine Disciplers Födder.

Landfolket i Gallien var i hiin Tid for største Delen endnu hedensk. Grueligt Afguderi og Troldomskunst herskede vidtomkring i Landet. Lige når ind til Tours streifede de vilde Processioner, foran hvilke sædvanligvis hvide, tilslörede Afgudsbilleder bleve baarne. Bispopssædet i Tours var tillige en Missionsstation. Undertiden bereiste Martinus det omkring liggende Landskab. Skarer af Hedninger pleiede da at forsamle sig om ham og bringe sine Syge til ham. Da stod han blandt Folket, en høi smuk Stikkelse, og hans Ansigt straalede af forbarmende Kjärlighed. Endnu förend han talede, prädikede Synet af ham; Kraft udgik af hans Öine. Hjerteligt sukkede han, skuende op mod Himmelen, og sagde: "O Frelser, hvorfor kjender denne store Mängde Dig ikke?" Og nu klang fra hans Mund Guds det levende Ord. De, som hørte ham prädike, sagde vel, at hans Stemme klang som fra en anden Verden. Nu er jo Evangeliet af Enhvers Mund den Hellig=Aands Stemme, fra Himmelen (1 Ptr. 1, 12); dog, den, hvis Vandel er saa himmelsk, som denne Prædikants Vandel var, den taler med den Sandhed, som han som Vidne har erfaret, og paa ham passer hint Ord, som Gregor af Nazianz siger til sin Hjertensven Basilius den i Sandhed "kongelige" Kirkelærer: "Hans Tale virkede ligesom Tordenen, thi hans Liv var Lyn dertil." De hedenske Templer og hellige Träer kunde ikke holde sig mod en saadan Missionärs Prädiken og Benner. Ofte bevägede han Hedningerne saaledes, at de selv forstyrrede sine Helligdomme, men ofte gav han vel med egen Haand Tegnet til Ödeläggelse, og da engang Hedningerne modstode ham og trängte ind paa ham med Öxer, fängslede han dem saaledes med sit Blik, at de lode Armene synke, som allerede varé hävede imod ham. I Borg — Landsbyen Ambaise stod en uhyre Søile, der vidt omkring gjaldt for Hedningerne som en stor Hellighdom. Martinus havde sendt sin Presbyter Marcellus derhen for at ødelægge den. Denne kom tilbage og forsikrede, at denne Steenmasse var saa stärk, at neppe en heel Afdeling Soldater vilde kunne rive den ned. Da henvendte Martinus sig til sit prövede Middel for al Hjälp, og forblev hele Natten i Bön. Da næste Morgen brød frem, laa Afgudssøilen i Ruiner. Nogle sagde, at Engle havde styrtet den om, Andre, at et Stormveir havde gjort det. Det kommer ud paa Eet — thi — Gud gjör sine Engle til Vinde (Ps: 104, 4), og Stormvinde udrette hans Befaling (Ps: 148,8).

Ikke var det skjuldt for Christi Tjener, at Hedningernes Hjertes Afguder ikke vare forstyrrede med Steenbillederne, og han gjorde hvad han kunde, for at opdrage de Tusinder af döbte Galler til den saliggjørende Tro. Gjerne samlede han en Børneskare om sig og sang Sange med dem; det var ham kjärt at vogte Lammene.

Naar han saa, at hedensk Vandel skjændede det christne Navn, var han fuld af Bedrøvelse, og Frelserens Ord: "Men dette Slags farer ikke ud uden ved Bøn og Faste," (Matth. 17, 21) var en Hovedregel i hans Missionspraxis. Han har arbeidet mere i Natten end ved Dag, mere ved Taler med end om Gud. Og at Guds stille Undergjärninger paa Sjelene gjaldt ham mere, end alle øvrige Mirakler, at han altsaa heller önskede at være en Lärer end at gjöre Mirakler, maa vi erkjende af det Svar, som han engang gav sine Medreisende, da de priste ham, fordi ham bortskræmte en Slange med de Ord: "I Herrens Navn befaler jeg dig at vige tilbage." Han sukkede nemlig og sagde: "Ak, Slangerne höre paa mig, men Menneskene ikke!" Ofte blev han forskräkket, naar Syge bleve bragte til ham, for at han skulde lægge Hænderne paa dem; "For hvem holde I mig," kunde han da sige, "jeg har intet; det maatte da være, at Gud skjänker mig det". Aldrig gav han sig ud for at väre en Mirakelmager, men som en Tjener saa han paa sin Herres Hænder, og modtog under vedholdende Bön Gaver fra det Höie.

En ret Bønnens Mand var Martinus, og hans Navn har ikke väret nogen daarlig Navnegave for vor Luther. Hvad det betyder, "at bede uden Afladelse," at leve et i Gud skjult Liv, det viste hans Vandel, der skinnede af Glandsen af det guddommelige Aasyn, som han stedse søgte.

"Som Smedene pleie at gjøre," siger Sulpicius, "der, idet de hamre Jernet, undertiden slaae paa Ambolten ligesom til Lettelse i Arbeidet; saaledes bad Martinus stedse, ogsaa naar han syntes at gjöre noget Andet." Og selv bekjendte han for en Ven: uden jevnligt at lägge sig til Christi Bryst kunde han ikke leve.

"At prædike Guds Ord, siger Luther, er ikke Andet, end at opväkke det hele Helvedes og Satans og al hans Magts Raseri imod sig. Det er den allerfarligste Leveviis, at kaste sig for saa mange Satans Tænder. Heraf har ogsaa Martinus erfaret sin Deel. Hvad vore Fædre kaldte "de höie Anfægtelser", dermed var han af Erfaring grundig bekjendt, og af de tre Stykker, som gjør en Theolog, Bön, Betragtning og Anfægtelser, saa denne sidste Läremesterinde ikke mindst øvet ham. En af hans indre Erfaringer vil jeg derfor fortälle, da et bekjendt Ord af Luther ligesom giver Forklaringen dertil. En Dag da han länge havde bedet, saa han en Skikkelse staa i hans Zelle, klædt helt prägtigt i Purpur, med et Diadem paa Hovedet, og gyldne Sko paa Födderne. Han hörte mange smigrende og rasende Ord. "Erkjend den, du seer", tiltalte den ham endelig. Martinus svarede Intet. "Hvad! tvivler du endnu, naar du seer? hed det igjen, jeg er Christus". Da sagde Martinus: "Hvis jeg ikke seer Korsnaglerne, vil jeg ikke tro, at du er Christus, trods din Purpur og din Krone." Ved disse Ord forsvandt Skikkelsen strax som en Røg. Ligesaa vilde jo Luther ikke tro nogen herlig Skikkelse af Christus, "uden at han först havde seet den som den Korsfästede". Og ligesom Luther, den i Kampen med Satan prövede Helt, vidste at trøste svage og anfægtede Sjæle, saaledes ogsaa den gamle Martinus. Ham var det Bibelsprog kosteligt:

(Fort f.)

Christopher Radzivil.

(Oversat fra "Der Lutheraner.")

Den polske Prinds Radzivil saa med største Bekymring, at under Kong Sigismund August Reformationen udbredte sig stedse videre; han reiste derpaa til Rom og beviste Paven alle optænkelige Æresbevisninger. Denne, der vilde gjöre en saa fornem Mand til Visag, forärede ham ved hans Afreise en lille Kasse med Reliqvier. Efterretningen om denne kostelige Gave var neppe bleven udbredt, förend nogle Franciscanermunke kom til Fyrsten og ansögte ham om at laane dem de medbragte Reliqvier, fordi de vilde forsöge, om ikke en vis haardnakket Djävel, som havde besat en af deres Myndlinge og ikke vilde vige for nogen Besvärgelse, kunde uddrives ved Reliqviernes Kraft. Fyrsten indvilgede gjerne deres Begjäring. Med stor Pragt og mange höitidelige Ceremonier bleve de hellige Levninger bragte i Kirken og opstillede paa Alteret. En utallig Mængde forsamlede sig paa den berammede Dag. Efter de sädvanlige Besvärgelsesformularer bleve Reliqvierne anvendte. Öieblikkelig foer den foregivne Dämon ud af Mennesket under gyselige Träkninger og Fordreininger. Hele Verden skreg: Miräkel, Mirakel! og Fyrsten hävede Händer og Öine mod Himmelen, for at udtrykke sin Taknemmelighed for en saa velsignet undergjörende Skat. Men da han snart efter, endnu beruset af Beundring og Glæde, med svärmeriske Lovprisninger talede om disse Reliqviers Herlighed bemärkede han, at En af hans Tjenere hemmeligt loe. Vred over en saadan Ugudelighed, spurgte han om Aarsagen til denne, efter hans Mening gudsbespottelige Latter. Men Ynglingen erklärede, at han kun kunde angive Aarsagen paa den Betingelse, at man lovede ham, at der intet Ondt skulde vederfares ham. Fyrsten lovede ham dette, og erfarede da af ham, at han selv paa Tilbageveien havde tabt Reliqvikassen, som var ham anbetroet til Forvaring; for nu at undgaae Straffen, som han havde paadraget sig ved sin Uforsigtighed, havde han anskaffet sig en lille Kasse af samme Udseende som den tabte og fyldt den med smaa Dyreknokler og saadanne Ting; da han nu saa, at der var vederfaret dette smudsige Rusk saa stor Ære, og at der endog blev tilskrevet dem Kraft til at fordrive Djävelen, saa havde han visnok ikke kunnet Andet end undret sig derover.—Fyrsten, som ikke havde Grund til at mistvivle om Tjenerens Udsagn, og gjerne tilbunds vilde undersöge Bedrageriet, lod Dagen efter Munkene hente, og forlangte Underretning, om der ikke endnu gaves flere Besatte, som behövede Reliqviernes Hjälp. Efter nogle Dages Forlöb bragte Munkene virkelig et Menneske til ham, som teede sig netop som den Forrige. Fyrsten befalede at forsöge de sädvanlige Besvärgelsesformularer paa ham i hans Närvärelse, og da disse blev frugteslöse, lod han ham forblive hos sig, og lod Munkene gaa. Da disse vare borte, overgav han den foregivne Besatte til sine tartariske Staldrenge, som overeenstemmende med de modtagne Befalinger först formanede ham til at sige Sandheden; men da han vedblev at grine og skjäre Tænder imod dem, pidskede de ham saa ubarmhjertigt, at han

blev tvungen til at bede Fyrsten om Naade; denne tilgav ham ogsaa, saasnart han havde tilstaaet Sandheden.

Dagen derpaa lod Fyrsten igjen Munkene kalde, i hvis Overvär da Mennesket fuldt Fyrsten tilsode og bekjendte, at han hverken var besat eller havde väret besat. Munkene bad Fyrsten imidlertid om ikke at tro Satan, som talte af den Ulykkeliges Mund; men Fyrsten svarede: Da hans Tartarer havde kunnet tvinge Djävelen til at sige Sandheden, saa vilde forhaabentlig det Samme lykkes dem med Munkene. Disse, der saaledes bleve bragte i Klemme, tilstode Bedrageriet og sagde, at de havde gjort Alt i en god Mening og blot gjort det for at standse det overhaandtagende Kjätteri. Fyrsten takkede for, at Bedrageriet var opdaget; men fra den Tid af blev Katholicismen ham mistänkelig, fordi han maatte mistroe en Religion, som behövede saa slette Kunster til sin Bestyrkelse. — For ikke längere at väre afhängig af andre Mennesker i Henseende til sin Tro eller sin Salighed, begyndte han med uträttelig Flid at studere den hellige Skrift. I fire Maaneder, som han uafbrudt tilbragte med Bön og Läsning, gjorde han beundringsvärdige Fremskridt i Gudsfrygt og Erkjendelse af den evangeliske Sandhed. Derpaa aflagde han med sin hele Familie Aar 1564 den evangelisk lutherske Troesbekjendelse.

———:0:———

Af Luthers Forklaring over Galater Brevets andet Capitels 17de V.

. . . Han straffer da her de falske Apostler og alle Gjerningshelgene og Hyklere derfor, at de forvende alting, gjöre Lov af Naaden, og derimod en Naade af Loven; de gjöre Mosen til Christum, og Christum til Mosen rc. idet de läre, at om nogen vil blive retfärdig, saa maa han, naar han alt har faaet Troen paa Christum og er bleven retfärdiggjort ved ham, endda ogsaa holde Loven, om han ellers vil blive retfärdiggjort. Her bliver da Loven til Christus, hvilken Forvendelse ingenlunde bör taales; thi man tilskriver Loven det, som medrette tilkommer Christo. Thi de foregive og sige saaledes: Gjör du Lovens Gjerninger, saa bliver du retfärdiggjort; hvis ikke, da kan du aldrig blive retfärdiggjort, om du end nok saa meget troer, paa Christum. Men er det sandt, at Christus ikke gjör retfärdig, men er en Syndens Tjener, som det nödvendig maa følge af deres Lärdom, saa maa Christus sandelig väre det selvsamme, som Loven er; saasom vi have intet andet af ham, end det selvsamme, som vi have af Loven, nemlig at han lärer os, at vi alle ere Syndere, og denne Syndens Lärer, Christus, driver os da til Loven og Mosen, som skal retfärdiggjøre os..

Det kan derfor ogsaa aldrig andet väre, end jo alle Papister, Gjendöbere saavelsom alle andre, der ikke vide af Christi Retfärdighed at sige, eller ikke forstaae den ret, de maae endelig gjöre Christum til

en Mosen og Lov, og Mosen med Loven til en Christum; thi saaledes läre de: Troen paa Christum gjör vel retfærdig; dog alligevel ikke uden Guds Bud holdes. Sandt er det, at Guds Bud skal holdes: thi der staaer jo Matth. 19, 17. "Vil du indgaae til Livet, saa hold Guds Bud." Men hvordan vi skal komme til at holde dem, det vide de intet af; thi de mene, det skeer kun ved vore Gjerninger; saa er da Christus strax fornägtet, og Troen kuldkastet, efterdi man tillägger Guds Bud eller Loven det, som alene tilkommer Christo. Thi vil man ret tale om Christo, hvad han er, saa kan og maa man med Sandhed ikke andet sige, end at han er en Igjenlöser fra Synden, og retfärdiggjör os for Gud. Naar jeg nu ogsaa tilskriver Loven dette, saa er Loven strax bleven min Retfärdiggjörer istedetfor Christus, som ved sine Gjerninger, dem jeg gjör, igjenlöser mig fra Synden. Og saaledes bliver Loven til en Christun, og Christus mister ganske og aldeles sit rette Navn, Embede og Ære, og bliver ikke til andet end til en Lovens Tjener, som straffer og forskräkker den arme Synder, henviser og fremstiller ham for en anden, der kan gjöre ham retfärdig; hvilket dog ikke er Christi, men medrette alene Lovens Embede.

Men dette er Christi eget og särdeles Embede, at den, som ved Loven er bleven til en Synder og Uretfärdig, den antager han ganske mildelig til Naade, og ved Evangelium frikjender ham af sine Synder, naar og om han troer det. "Thi Christus er Lovens Ende til Retfärdighed for hver den, som troer," Rom. 10, 4. "Han er det Guds Lam, som bärer Verdens Synder," Joh. 1, 29. Men det forvende Papisterne og Sectererne reent, og de kan ikke heller andet gjöre, saasom de forstaae ikke den Lärdom, hvordan og hvorved man skal blive retfärdiggjort. Det er derfor i sig selv Hovedpunktet af deres Lärdom, endskjöndt de sätte andre Ord derpaa for at besmykke det, nemlig at de ansee Christum for Mose, og läre andre saaledes; og derimod Mosen for Christum &c. og belee os, fordi vi saa flittig og alvorlig läre Troen, og sige: Haha, Tro, Tro, bie kun saalänge, indtil du kommer i Himmerig ved Troen; du maa sandelig gaae höiere og videre, du maa holde Guds Lov, som der staaer Luc 10, 28. "Gjör det, saa skal du leve;" du maa lide meget, udgyde dit Blod, forlade Huus og Gaard, Kone og Born, og efterfölge Christi Exempel; med eders Prädiken om Troen gjöre I kun Folk sikre, saa de blive dorske og dovne. Saaledes falde de fra Christo til Mosen og blive pure Mosaister, Lovens og Gjerningers Lärere, og afföre saaledes Folket fra Troen og Christi Forjättelse til Loven og Gjerningerne, gjöre saaledes Naaden til en Lov, og Loven til Naade ...

Enhver sand Christen bör da läre at gjöre vel Forskjel i sit Hjerte paa Loven og Evangelium og vide at bruge det ene ret som det skal bruges for det andet; og ikke alene i Ord, som den galne Pave og vore Sværmere gjöre; thi saavidt Ordene angaaer, da gjöre de, som jeg har sagt, vel Forskjel derimellem; men i Gjerningen blande de det isandhed strax sammen, og gjöre een Kage af det; thi de ville ikke tilstaae, at Troen alene kan gjöre retfärdig. Men dersom det skal väre sandt, saa er Christus mig intet til Nytte; thi om jeg endskjöndt har

en sand Tro, saa kan jeg dog efter deres Mening derved ikke blive retfärdiggjort, med mindre jeg derhos tillige har Kjärligheden. Saa gjör Christus ikke retfärdig, naar han endskjönt omsavnes i Troen, Naaden hjälper og ikke, saa kan Troen ikke heller väre noget retskaffent uden Kjärlighed; eller, som Gjendöberne sige, uden Kors, Lidelse og Blodsudgydelse; men naar Kjärligheden med Gjerninger og Lidelser er derhos, saa er Troen ret og gjör retfärdig.

Med denne Lä dom fordunkle nuomstunder de fordömmelige galne Svärmere og Secter Naaden og Christi Velgjerninger paany, beröve ham sin tilbörlige Äre, at han ikke alene retfärdiggjör, og gjöre ham reent ud til en Syndens Tjener. De have derfor ikke lärt andet af os, end at de sige hvert Ord efter, og forstaae dog ikke det ringeste af Sagen, som de ville tale om. De ville holdes for og ansees, som de lärte Evangelium ligesaa reent og puurt, som vi gjöre; men de ere i Bund og Grund kun Lovens Lärere i alle Stykker, ligesom de falske Apostler vare. . . . Der er derfor ikke een af dem, som ret grundig veedog forstaaer hvad Forskjel der er imellem Loven og Naaden, om de endskjönt noksaameget indbilde sig at være lärde og kloge; thi Erfarenhed overbeviser dem, naar de ret skal bruge Tingene og handle om dem, at de have ingen ret Forstand derpaa.

———:0:———

Jægeren og Fyrst-Biskoppen af Bamberg.

(Oversat fra Luth. Zeitschrift.)

En Jäger, som med et middelmaadigt Udkomme havde 7 Börn at opdrage, närmede sig engang sin Landsfader, Frants Ludvig, Biskop af Bamberg, med Bön om at befrie ham fra en svær Kummer, som laa paa hans Hjerte. "Naadigste Herre", sagde han, "jeg har mange Børn at ernäre i mit Ansigtes Sved, og jeg er vel tilfreds dermed. Kun det Ønske har jeg tilbage at faa mine Børn underviste i Christendom, i Læsning og Skrivning og andre nyttige Kundskaber. Men jeg boer i en Egn, hvor ingen christelig Skole findes i Närheden, og til at holde en egen Huuslærer ville mine Indtägter ikke räkke, og at have dem i Kost andetsteds udenfor min Opsigt, ønskede jeg ikke gjerne". Den ædelmodige Fyrste, som gjerne vilde afhjälpe sine Undersaatters Trang, og hvis ypperlige Opdragelsesanstalter bevise, hvor meget Börneopdragelsen laa ham paa Hjerte, hørte rolig paa ham og bad ham foreslaae, hvorledes han kunde hjälpe ham. „Naadigste Herre", svarede Jægeren, "i Egnen ved N. boer en anden Jäger nær en Landsby, hvor der er en god Skole; han har ingen Börn. Naar nu Eders Naade vilde tillade det og Jægeren vilde være tilfreds dermed, saa vilde jeg bytte Plads med ham; vel indbringer hans ham 100 Dollars meer end min, men denne Sum vil jeg aarlig udbetale ham; thi det er mig ei om Indtægten at gjöre, men at mine Børn kan faa den nødvendige Underviisning, som jeg nu ikke kan give dem." Denne faderlige Omhu for Børnenes Uddannelse behagede Fyrsten; han billigede Forslaget, lod den anden Jæger komme til sig og forelagde ham selv Sagen. Denne havde ogsaa Hjertet paa det rette Sted og var värd at tjene en saadan Fyrste. "Af ganske Hjerte" sagde han, "indvilger jeg i dette Forslag, kun skal Manden med sine 7 Börn ogsaa beholde de 100 Dollars; jeg har ingen Børn og kan let undvære den Sum." Det rörte Fyrsten dybt at have saa brave Tjenere, og til Beviis paa sit Velbehag skjænkede han Jægeren med de 7 Børn 100 Ducater og lod ham beholde hele Indtægten af sin nye Post, men til den Andens Løn lagde han 100 Dollars af sin Privatkasse.

Denne Jäger var en romersk Katholik og Fyrsten en romersk Biskop i forrige Aarhundrede. Hvor langt staae ikke mange Lutheranere i vore Dage tilbage for dem i Iver for Børnenes christelige Underviisning og opdragelse.

—:o:—

Kirkechronike.

Amerika.

I Pensylvanien har der dannet sig en ny Sect, idet et Parti under Navn af de „Almindelige Brødre i Christo" har lösrevet sig fra "de Forenede Brödres" Samfund..

— En katholsk Præst ved Navn Chiniqui i Illinois blev excommuniseret (sat i Ban); han er nu tilligemed sin Menighed gaaet over til Presbyterianernes Samfund; dog havde han først samlet Bidrag i Episkopalkirken og udtalt sin Overeensstemmelse med dens Lære.

— I Brasilien har der blandt de tydske Colonister dannet sig flere lutheriske Menigheder, som saare længes efter at erholde Præst.

— Vi berettede for nogen Tid siden, at nogle Präster af Nordre-Illinois Synoden begjærede Tilladelse til at træde ud, men at denne blev nägtet dem. En af disse svare paa en Skrivelse, som blev stilet til dem af 9 Medlemmer af Synoden blandt Andet Følgende: "Vi troe ikke paa Christi legemlige Tilstedeværelse i Nadvären, paa Gjenfödelse ved Daaben, Messens Ceremonier og lignende Daarskaber". Forøvrigt paastaar han, at mandig Uafhängighed, Selvagtelse og Bestemthed er Grunden til, at de ville udtræde.

— Legislaturen i Newyork har givet en Lov, hvorefter det skal väre lovlig Grund til Skilsmisse, naar en Mand i 3 Aar har levet jävnlig i Drukkenskab og er falden i denne Last efter Ægteskabs Indgaaelse.

At denne Lov, om end given i den velmente Hensigt at indskränke og straffe Drukkenskabslasten, er imod Guds Ord, maa Enhver kunne indsee, ligesom den vist vil väre kjærkommen for det vellystige Menneske, som saaledes paa en let Maade kan blive qvit den Ægtefælle, som han ikke länger ønsker at leve sammen med.

— Pittsburg Conferencen for Methodist-Episkopal Kirken har erkläret Brugen af Tobak skadelig for Mennesket i legemlig, aandelig og moralsk Henseende, forbudt i Bibelen og ganske stridende med, hvad der er sømmeligt, især naar det skeer i Guds Huus. Conferentsen har derfor besluttet

1) at ville ved Formaning og Exempel afskaffe Brugen af Tobak i Guds Huus,

2) at ville fraraade alle unge Mänd, som ville blive Candidater til Embedet, at vänne sig til Brugen af Tobak under nogensomhelst Form.

— En serbisk luth. Kirke i Amerika. For fem Aar siden udvandrede en Coloni af Serbier i Forbindelse med Tydske fra Schlesien til dette Land under Prästen Killian. De havde i Hjemmet lidt meget formedelst deres tro Vedhängen ved Luthers Läre. Paa Overreisen led de frygtelig af Cholera og Skibs-

feber, og da de ankom til Galveston, Texas, bleve de angrebne af Gule-Feberen. De Tiloversblevne nedsatte sig i Bastrop County. Nu tæller den Serbiske Coloni 50 Familier; have opbygt en smuk Kirke og Præstegaard. 10 Octob. 1859 blev Hjörnestenen lagt til Kirken, der kaldes "Den første Serbiske Lutherske Kirke i Texas."

— Mormonerne have delt sig i 2 Partier. I Amboy, Illinois, holdtes nylig en Conferents, hvor Forsamlingen med Joe Smith den Yngre i Spidsen erklærede, at de ophävede al Forbindelse med Brigham Young, ikke kunde erkjende hans Prästedömme og forkastede mange af hans Lärdomme. De vilde sende Missionærer til Utah for at omvende de andre Mormoner. Dette Parti af Mormonerne, der som det synes fordömme Flerkoneri, skal have fundet stort Tilhäng i de vestlige Stater.

— New-Jersey Methodist Conferents har udtalt sin Misbilligelse af, at unge Präster gifter sig, før deres Prøvelsestid er ude, ligesaa af at de holde Campmeetings om Søndagen.

— Tre Ynglinge, som studerede ved et Academi i en af de östlige Stater, ere blevne bortviste fra Academiet paa Grund af Hengivenhed til Drik. En anden Yngling døde for kort Tid siden af Fölgerne af Drukkenskab, som han henfaldt til under sit Besøg ved Academiet.

— Den katholske Præst Chiniquy's Optagelse af Presbyteriet i Chicago har vakt adskillige Forhandlinger og Modstand, fordi Presbyteriet ikke havde fordret, at Prästen og den øvrige Katholiker bleve døbte om igjen. I 1845 blev det nemlig af en Generalforsamling med 173 mod 8 Stemmer erklæret, at "Daaben i den Katholske Kirke er ikke gjældende. Sagen vil komme for ved næste Generalforsamling i Presbyterianernes Samfund.

— Pastor Thom. Stockton har som Capellan i Congressen holdt en Prædiken for Congresmedlemmerne, hvilken har fundet megen Omtale og vundet megen Ros. Han paastod og udviklede Biblens Ophöiethed over Constitutionen og alle jordiske Love. Denne Paastand saa simpel for enhver Christen, kunde dog ikke Andet end forarge adskillige af de häderlige Tilhørere, der ei vilde vide af nogen höiere Lov end Constitutionen.

Stockton var 25 Aar siden Capellan i Congressen.

Norge.

Tromsø. I Kvædfjord, hvor Mormonen Ørstad for Tiden opholder sig, ere 5 Personer gaaede over til Mormonismen og have ladet sig døbe. Lægprædikanterns Antal der er opgivet til 14.

— Pluraliteten af Kirkecommitteen i Storthinget foreslog: "det skal være enhver Biskop tilladt at indvie til Missionspræst, hvem han dertil efter anstillet Pröve finder skikket. Saadan Indvielse giver ikke den Indviede Ret til her i Landet at udföre nogen ministeriel Forretning". Biskop Lippe var af en anden Mening og gav en Minoritetsindstilling, som vi her lade aftrykke:

"Undertegnede von der Lippe har ikke i denne Sag kunnet komme til samme Resultat som Kommitteens øvrige Medlemmer; jeg er enig med dem i, at en

Lov, som den af Missionsbestyrelsen i Stavanger foreslaaede, ikke kan indstilles til Bifald; man kan ikke knytte offentlige Love til private Selskaber, der styres af Generalforsamlinger, som kun er bundne til hvad de selv vedtage, men jeg har anseet det ufornødent idethele at udgive en Lov, der i en anden Form tilstod Selskabet, hvad der er tilsigtet ved Forslaget. Selskabet har nemlig uden Lov Udsigt til at faa sine Udsendinge ordinerede, og det er først, naar det Modsatte var Tilfældet, Lovgivningen maatte træde til for at forhindre, at Udsendinge fra et norsk evangelisk-luthersk Missionsselskab, der ogsaa forövrigt præsterede den fornödne Garanti, skulde forblive uordinerede, eller maatte tye til andre Selskaber, for ved dem at erholde Hjälp i denne Henseende. Det norske Missionsselskabs Skole for Missionärer er begyndt i afvigte Aar, det vil ikke kunne udsende nogen af dem för flere Aar er hengaaede, og jeg betragter ogsaa dette som Grund for ej nu at bevirke nogen Lov udgivet om denne Gjenstand. Den af mig omhandlede Udsigt for Selskabet til at faa sine Udsendinge ordinerede, finder jeg begrundet i en Sagen vedlagt Skrivelse fra Kirkedepartementet til Kristianssands Biskop af 14de Januar 1859, der er meddelt Missionsbestyresen, og i hvilken det heder: "Efterat have givet saavel det theologiske Fakultet som samtlige övrige Biskopper Anledning til at ytre sig over det i Skrivelse til Hr. Biskoppen af 15de Januar f. A. omhandlede og hoslagte tilbagefølgende Andragende fra Hovedbestyrelsen for det norske Missionsselskab om, at Missionselever, der underkaster sig en i Andragendet nærmere antydet Prøve istedetfor de for Theologer ialmindelighed anordnede Examina, maa tillades ordinerede ved en af Rigets Biskopper, skulde man bede Vedkommende tilkjendegivet, at da dette Andragende i det Väsentlige falder sammen med det Andragende fra samme Selskab, som ved naadigst Resolution af 30de November 1846, meddelt Hr. Biskoppen ved Skrivelse af 9deDecbr., ikke naadigst indvilgedes, og Departementet i Hovedsagen fremdeles maa henholde sig til de Anskuelser, som ved hin Leilighed blev gjort gjeldende, finder man ikke at kunne tilraade Afgivelsen af nogen almindelig Bestemmelse som den ansögte. Man skal i saa Henseende navnlig fremhäve, at ligesom det overhovedet ansees tvivlsomt, om der er formel Adgang til at träffe nogen saadan almindelig Bestemmelse uden som Lov, saaledes antages selv under denne Form Meddelelsen af en Tilladelse af den Udsträkning, som ansögt, i flere Henseender forbunden med overveiende Betänkeligheder. Departementet formener derfor, at om end de af Bestyrelsen fremhävede Vanskeligheder ved at formaa theologiske Kandidater til at indträde i Selskabets Tjeneste maatte kunne afgive Føie til at tilraade Ordination af nogen enkelt Person uden saadan videnskabelig Dannelse for Missionsvirksomheden, saa bör derom dog ikke blive Spörgsmaal uden efter særskilt Ansögning, saa at der gives det Offentlige umiddelbar Adgang til en Bedömmelse af hans Kvalifikationer, under hvilken Forudsätning imidlertid hans Prövelse särlig ved det theologiske Fakultet ansees mindre fornøden, idet efter Omstændighederne ogsaa en Pröve for den Biskop, ved hvem Ordinationen skulde forrettes, i Overvær af et Par Präster antages at kunne findes fyldestgjörende. navnlig da der under denne saavelsom ved andre hensigtssvarende Undersögelser antages sandsynligviis at kunde erhverves en nærmere Dom ogsaa om Vedkommendes Personlighed idethele, end ved en fortrinsviis paa hans Kundskaber rettet Prøve er gjörligt".

Den af Kommitteens Pluralitet foreslaaede Lov forekommer mig derfor ikke at fortjene Bifald; den unddrager nemlig Kirkestyrelsen den Kontrol med Udsendingen af Missionærer, den bör have, da deres Myndighed blive dem meddelt af den norske evangelisk-lutherske Kirke. Missionsselskabets Bestyrelse har ved at bilägge sit Forslag med forskjellige Oplysninger om dets Virksomhed erkjendt, at det var fornödent, at det stillede en Garanti for at bevæge Kirkestyrelsen til at gaa ind paa dets Forslag. Undersögelsen af denne Garanti har Kommitteen ved den indstillede Lovbeslutning unddraget Kirkestyrelsen, og dette kan jeg ikke billige. Loven vil ikke alene angaa det norske Missionsselskab som det nu er, men ogsaa det samme, om det senere ej kunde stille samme Garanti som nu, og tillige ethvert andet, der maatte opstaa i Landet.

Bedømmelsen har man vel overdraget til Biskoppen, og forsaavidt den kun angaar dens Kvalifikationer, der skal udsendes, har jeg Intet imod, at Ansvaret paahviler ham, der ogsaa i andre Tilfälde maa bäre et lignende, men naar Talen er om Udsendelsen fra vedkommende Udsenders Standpunkt, forekommer det mig, at Kirkestyrelsen ej kan frasktrive sig Bedömmelsen i ethvert enkelt forekommende Tilfälde. Det forekommer mig ogsaa at väre uden Exempel i vor kirkelige Lovgivning, at saaledes det hele Ansvar uden Norm og uden Kontrol skal være paalagt den, der er betroet Tilsynsembedet i en bestemt Kreds, og ej kan paalægges at virke udenfor samme. Allerede Forsigtighed forekommer mig at tilraade, at man ej ved en saadan Sag giver Slip paa den Tryghed, det giver at lade den gaa igjennem flere Instanser."

— Der er for Tiden megen Tale om at dele Christiania Bispedømme, hvilket visselig høiligen tiltränges. Stiftet udgjör i Udstrækning 1500 geogr. Kvadratmile med en Befolkning af mere end 640,000 Sjæle. Drammen, Tønsberg og Hamar ere nävnede som det nye Bispesäde.

Ved Begyndelsen af 1860 talte Frimenighederne 900 Själe, hvoraf Skiens Menighed alene täller 209 og Menighederne i Levanger, Størdalen, Throndhjem, Bergen, Stavanger, Klep, Christiania, Drammen, Edsvold og Odalen tilsammen 250 Medlemmer.

Sverige.

En Präst Lindgren har ingivet et Forslag om, at der skulde tilstaaes Pastor Unonius en Pension af 500 Riksdaler aarlig eller 3000 Riksdaler een Gang for alle, i Betragtning af de store Tjenester, han har beviist de Svenske i Amerika. Høist sandsynligt er Pensionen ikke bevilget og ikke kunne vi finde nogen Grund for den svenske Stat til at bevilge Pastoren den, hvor gjerne vi end vilde unde ham den. Pastor Unonius virkede först en längere Tid blandt de Norske ved Pine Lake, senere forestod han en svensk-norsk Menighed i Chicago. Hans Virksomhed og hans Fortjenester kunne vi af Mangel paa Kjendskab ikke bedömme, men at han ikke har gavnet den lutherske Kirke her, men tvertimod skadet den, det vide vi. At en Deel Svenske og Norske ere faldne fra den lutherske til den episkopale Kirke, maa närmest tilskrives Pastor Unonius, der i alt Fald ikke altid gjorde dem, som indtraadte i hans Menighed, opmærksom paa, at deres Indträdelse var et Frafald.

Tydskland.

Den protestantiske Adel i Mecklenburg har afsendt 3000 Gylden til Understöttelse for den haardtbetrængte Pave. De ledsage Gaven med en Skrivelse, hvori de bede Paven modtage Gaven som Tegn paa deres Ærbödighed og Erkjendlighed for den Rolighed og Fasthed, hvormed han modsätter sig Oprör og Voldsomheder.

— Edward von Zsedenyc, en udmärket ungarsk Protestant, opfordrede i en offentlig Forsamling sit Folk til at indlevere en Ansøgning til Keiseren og begjære af ham Fuldbyrdelsen af de Rettigheder, som vare lovede den protestantiske Kirke. Paa Grund heraf er Zsedenyc dømt til 4 Aars Strafarbeide i Jern, fordi han, som det hedder, "har ophidset Folket til Foragt og Modstand imod Lovene."

— Lysvennerne, som omtring Aaret 1848 gjorde sig saa bemærkelige, forsvinde meer og meer. Uhlick, Hovedet for denne "nye Reformation," fandt i Magdeburg, hvor han selv var bosat, Menigheden svunden ind fra 8000 til 400 Medlemmer. Ogsaa de Tydske —, Katholske gaa tilligemed deres Fører Ronge al Kjødets Gang.

— Det er nu lykkets Pavestolen at faaet sluttet Concordat med Hertugen af Nassau, hvorved ogsaa dette Land er kommen under Pavekirkens Herredømme.

— I Prag og andre Steder i Böhmen skal stor religiös Bevægelse finde Sted. Talrige Omvendelse til Evangelium have fundet Sted. To Landsbyer med én Befolkning af 500 Själe gik over til Protestantismen. Der gives mange romerske katholske Præster, som forkynde det rene Evangelium, og Bibelen bliver meget udbredt. Folket begjærer med Alvor, at Gudstjeneste skal finde Sted i Landets Sprog. Alt synes at tyde paa, at Böhmen, Reformations-Vuggen, hvor firehundredeaarige Forfølgelser ikke have väret i Stand til at udslukke Evangeliets Lys, atter vil gjøre et nyt Fremskridt i den guddomlige Sandhed.

I Berlin har dannet sig en Forening for ved Udsendelse af Prästier og Underholdning af Reisepräditanter at understötte de evangeliske Tydske i Nordamerika. Med at anskaffe Bibliotheker for to eller tre Synoder i Wisconsin og Missouri ville de befordre de tydsk-nationale og evangelisk-kirkelige Interesser.

— Den evangeliske Alliance vil holde sin näste store Forsamling i Genf.

— Baptisterne udbrede sig stærkt i Tydskland; forrige Aar traadte 955 Personer over til dem, saa nu tälle de 7918 Medlemmer. De ville bygge 30 Kapeller til i Tydskland.

— I det sydlige Tydskland klagede Katholske over at Tallet paa theologiske Studerende aftager.—Det samme skal väre Tilfäldet i det reformerte Schweitz.

England.

125 Medlemmer af Oxford Universitet ere traadte over fra den episkopale Kirke til den katholske. Iblandt dem vare 2 Ærkediakoner og 84 andre Geistlige; de Ovrige vare Lägmänd.

Frankrig.

En märkelig Bevägelse i den romerske Kirke i dette Land vækker stor Opmærksomhed. Flere Præster staae i Spidsen for den. De have forarget sig over Afgudstjenesten i deres Kirke og isär over den bespottelige Forgudelse af Jomfrue Marias ubesmittede Undfangelse.

— Keiser Napoleon har hidindtil väret heldig i Kampen med sine forskjellige Fiender; men hans seneste Politik har nu bragt ham en Modstander, som det bliver et stort Spörgsmaal, om selv Keisere formaaer at magte. Pave Pius den 9de, mod hvem Keiseren aabent er traadt i Skranken, er vistnok en svag Olding, som helst önskede at unddrage sig al Kamp ved at trække sig tilbage i et Kloster, men den romerske Kirke med dens Clerefi, dens Jesuiter og 2 a 3 hundrede Millioner Beljendere er en Magt, som der maa et andet [illegible] til end Keiserens forat fälde. Keiseren föler dette, og da han formodentlig [illegible] led-

för af Omstændighederne har seet sig nødt til en fiendtlig Opträden, saa søger han nu af al Magt at give Sagen det Udseende, at hans Strid med Paven dreier sig om värdslige Interesser og ei om religiöse Spørgsmaal. Dog hermed vil Keiseren aldrig berolige Pavedømmet; thi dets värdslige og aandelige Interesser kunne ikke adskilles, uden at Pavedömmet opgiver sig selv. Berøv Pavestolen dens verdslige Besiddelser, og det vil ikke vare länge, før det er ude med dens verdslige Magt; og da er det Svärd, hvormed Romerkirken i Aarhundrede har herſket, vristet den af Haanden, og hvormed skal den da kjæmpe? Det aandelige Sværd har den i almindelige Tider ikke brugt. Pavestolen føler dette; derfor vil den före Kampen mod Keiseren paa Liv og Död. Paa et varigt Forlig er neppe at tänke; høist sandsynligt vil Kampen ende med den ene eller anden af Parternes Undergang. Keiseren forlanger nu, at Frankrigs høie Geistlige skal anvende deres Indflydelse paa at före de lavere Geistlige, hvis Iver for Paven har forledet dem til at overtræde Landets Love, tilbage til deres Pligt og deres Troskab mod Keiseren. Indenrigsministeren bemyndiger Prefekterne til at forbyde Udbredelsen af Skrifter, der udkommer uden Regjeringens Tilladelse og til at angive for Statsraadet de Misbrug, som Prästerne gjör sig skyldige i, idet de fra Prädikestolene søger at ophidse Folket mod den keiserlige Regiering. Det synes, at Keiseren vil søge sig en Støtte i Kampen ved at stille sig i Spidsen for det gallikanske Parti i den katholske Kirke; paa den anden Side har Jesuiterne vundet en Bundsforvandt i Keiserinden, der ved flere Leiligheder skjøndt hidindtil forgjæves har søgt at gjöre sin keiserlige Ægtefälle venligere stemt mod Pavestolen.

— I Algier, en Provinds i Nordafrika, der tilhører Frankrig, har der dannet sig flere protestantiske Menigheder, hvis udvortes Stilling dog er meget slet: derimod ere deres Skoler särdeles vel besøgte. En Menighed har og dannet sig af spanske Protestanter; ved den første Communion deltog 42.

Italien.

Hoffet i Rom udfärdigede en Adresse til Paven forat bevidne sin Deltagelse. Man søgte at faa Studenterne ved Universitetet i Rom til at undertegne den. Men Studenterne gjorde Modstand i Hundredeviis, rev Adressen af Rektorenes Haand, sønderrev den derpaa og brändte Stykkerne. Derefter skreg de "Italien" og "Viktor Emanuel", hvorpaa de adspredte sig. Siden skede Arrestationer blandt de Opsædtsige.

— Det berettes, at Inqvisitoren Filetti, som lod bortföre Jödebarnet Mortara, er sat under Tiltale.

— Paven har nu givet Sardiniens Konge Victor Emanuel den anden Advarsel, der gaaer umiddelbart foran Bansättelsen, hvilken vi nu kunne vente hver Dag at see fuldbyrdet. Naar den kommer, ere Byerne i Sardinien og Lombardiet belavede paa at illuminere.

— I Toskana blive nu Bibler i Tusindtal indförte uden Told, og Efterspørgselen skal väre overordentlig. Protestanternes Antal beløber sig til 200; de have leiet sig en stor Sal, for at Evangeliet der kan blive offentlig forkyndt.

Ogsaa i flere andre italienske Byer danne sig smaa protestantiske Menigheder.

— Det amerikanske College i Rom blev i December Maaned f. A. aabnet med 12 amerikanske Studenter. I sin Tale talede Cardinalen om denne Anstalt som "Amerikas Haab," hvorfra Lyset skal udbrede sig til de vildfarende Brødre.

— Den 26de Marts lyste Paven det store Kirkeban med Tilføielse af andre Kirkestraffe over alle Ophavsmänd, Udbredere, Medhjælpere, Raadgivere og Deltagere i Oprøret og Indfaldet i Kirkestaten.

Hverken Victor Emanuel eller Keiseren ere særskilte nävnte, men den förste trues dermed i det Øieblik, sardinske Tropper rykke ind i Ramagnaen. Keiseren lader bringe i Erindring, at ifölge Konkordatet maa ingen Bulle eller Brev eller Reskript, Dekret eller Mandat modtages, trykkes eller offentliggjöres i Frankrig uden Regjeringens Tilladelse.

Da Banbullen var bleven medd lt den sardinske Justitsminister i Turin, samledes Statsraadet, det erklærede derpaa Bullen ugyldig og forbød dens Offentliggjørelse, fordi den ei havde modtaget Kongens Bifald.

I den Pavens Skrivelse til Victor Emanuel, som han før Bansättelsen lod udgaa, hedder det: "Den Tanke, som Deres Majestæt i Brevet til mig udtaler, er uvärdig en ärlig Mand, en Katholik og især den, som nedstammer fra Huset Savoyens ædle Slägt...." Jeg græder ei over mig selv, men over Eders Majestäts Själetilstand, der paa Grund af de efter Deres Omgivelses Raad forövede Gjerninger er hjemfalden til Kirkens straffende Love, og fremdeles vil hjemfalde til dem for de Gjerninger, som De har fore. Jeg erindrer Deres Majestät om, at den Tid er ikke fjern, da De for den ubönhörligste Dommer skal aflægge Regnskab for de hidtil givne Forargelser og for de Ulykker, som De ved Deres Handlinger har tilföiet vort arme Italien.

Rusland.

I dette Land hører ni og en halv Million til Statskirken, som er den gräskkatholske; 2,750,000 er Romersk-Katholiker; 14000 Arminianer; 380,000 „Forenede Græker", 2000,000 Lutheranere, 2,750,000 Mahomedanere, 1,250,000 Jøder og 200,000 Buddhister.

— I Siberien, den mest bortfjernede Provinds i Rusland, findes 40,000 Protestanter, hvoraf Halvdelen tilhører den lutherske Kirke. Af Romersk-Katholske er der 6000, af Gräsk-Katholske 4,500,000; der ere 2,500,000 Afgudsdyrkere.

———:0:———

Missionsefterretninger.

Den norske Mission i Afrika.

(Af en Skrivelse fra Schreuder af 15de Juli 1859.)

Jeg har nu väret paa anden Uge herover og agter idag ud paa Formiddagen at tilträde Hjemreisen til Intume, hvor jeg maatte efterlade min Kone for nogenledes at varetage Stationens Tarv, saa hun Stakkel ikke kunde faa deltage i disse Dages Herlighed, i hvilke 7 Indfödte er blevne ved Daaben optagne i Kristi Kirke, og to Indfødte har i Forening med os nydt Alterens

Sakramente. Jeg har modtaget to Gange Brev fra Eder; men en stor Del af Mellemtiden har jeg skrantet og forresten været saa belemret af forefaldne Arbejder, at jeg lidet har været oplagt til at skrive hjem; ogsaa nu skeer det kun i al Korthed og indskrænket til det Allernødvendigste. Paa Entumeni og ved Empangeni forberedes 1 paa hvert Sted til Daab, og nogle flere, dels Zuluer, dels Tjenere fra Natal, har paa begge Steder ladet sig forstaa med, at de ønske at vorde Kristne; ogsaa her paa Umpumulo har en ny Daabskandidat meldt sig, og andre er ivente. Vi er storligen blevne glædede ved den rundt Norges Land sig aabenbarende Interesse for vore Kirkers Udstyrelse. Naar jeg kommer tilbage til Entumeni, skal jeg see til at give nærmere Vejledning med Hensyn til Fordelingen af hin vakte Interesse paa vore 3 Stationer. Kirken her paa Umpumulo bliver vel, om Gud vil, först färdig: dens Alter bliver omtrent 4 Fod langt, 2 Fod bredt og 3 Fod höjt: Prædikestolens Störrelse og Form vides endnu ikke; hele Kirkens Størrelse bliver 40 Fod lang, 20 Fod bred og 12 Fod under Bjelkerne. Naar Kirkebygningen paa Entumeni bliver paabegyndt, ved jeg slet ikke; havde jeg den fornödne Hjælp, kunde den strax paabegyndes, da Materialerne ere forhaanden; men nu venter jeg paa personlig Hjelp fra Norge, og lader den, om muligt, komme snart!"

I Vest-Afrika tæller man meer end 100 christelige Menigheder med 200 christelige Skoler. Missionærerne have lært 50 Afrikanske Dialekter (Bygdemaal) og ordnet dem, saa Böger kunde skrives og trykkes i dem.

Det Arabiske Sprog bliver talt af 80 Millioner Mennesker i Syrien, Nordofrika, Hindostan og China. Tusinder af disse vise nu en alvorlig Længsel efter at höre og läse Guds Ord i deres Modersprog.

— Atter ere Breve komne fra Afrika, hvori meldes om 3 Indfödtes Daab paa Empagni. John Hougvaldstad Daab paa Entumeni — fortäller Schreuder — fremkaldte en glädelig Opväkkelse paa denne hans Station, saa at han nu har omtrent et halvt Snes Indfödte i Daabsunderviisning. Prinds Utjekjevajo, den eventuelle Thronarving, der bor 1½ Times Vei fra Empageni, har bedet om Underviisning i Läsning og Skrivning. Mose, en af de 3 Nydöbte paa Empangeni, gaar til ham i denne Anledning, saa ofte Oftebro selv er forhindret, og Prindsen viser sig särdeles lärelysten. Guds Ord har oftere för vakt Prindsens Eftertanke, og Oftebro anholder om Missionsvenners Forbönner for denne Själ.

Desvärre ledsagedes disse glädelige Efterretninger ogsaa af endel nedslaaende. Den engelske episkopale Biskop Colenzo i Natal tænker paa at begynde en Mission paa sin Vis i storartet Maalestok, ogsaa i Zululandet, og har til den Ende, anbefalet af den engleske Kolonial-Regjering i Natal, aflagt Besög hos Umpande med Begjäring om Tilladelse til at anlägge en Station oppe blandt Kongegaardene, hvilket dog blev afslaaet, hvorimod han blev anviist Kwamakwaza, et Strög tät ved Entumeni. Schreuder er meget mismodig herover; thi af Hensyn til Colenzos löse Christendomsanskuelser kan han vanskelig betragte Biskoppen som nogen egentlig omvendt Mand, ligesom det ogsaa synes at vare Colenzo om at gjöre mere at udbrede ydre Kultur og Dannelse, end med sit Missionsværk at sigte paa Hjertens Gjenfödelse. Fire af de paa Umpumulo Döbte havde tilkjendegivet Schreuder deres Bestemmelse at flytte over til Colenzos Station i Natal. Det er en almindelig Klage ogsaa blandt de övrige Missionärer i Kolonien, at deres Menighedslemmer drages over til Biskoppen.

(Morgenbl.)

— Fra Pastor Schreuder har Hovedbestyrelsen for Missionsselskabet modtaget en Skrivelse dat. Entumeni den 27de Debr 1859, hvori han meddeler, at han nu har besluttet sig til at ordinere de af vore Missionärer derude, som maatte önske det, og at han allerede har fastsat Ordinationsdagen til 2den Söndag efter Paaske, den 22de April d. A., i Haab om, at alle sande Missionsvenner baade för og paa den Dag med sin Forbön ville gjöre sit til, at denne Gjerning maa blive i Sandhed velsignet og til Guds Ære. Han melder tillige, at han havde Haab om paa Helligtrekongersdag at kunne döbe flere Katechumer.

Det norske Missionsselskab har den 20de ds. udsendt fra Bergen over England til Afrika endeel Medhjälpere til det ydre Arbeide ved dets Mission dernede, nemlig Snedkerarbeider Daniel Nielsen fra Bergen med Hustru og 2 Börn, Mekanikus Thor Christian Thorsen fra Bergen, Jomfru Anne Cathrine Elv fra Bergen (närmest bestemt til Huusjomfru hos Schreuder,) Muursvend Georg Fredrik Carlsen fra Christiania med Hustru og 1 Barn og endelig Snedkerarbeider Engebretsen fra Vinger, ialt 7 Voxne og 3 Börn. I Dagene fra 8de—13de ds. vare de her i Stavanger (Ingebretsen ankom östenfra först den 13de om Aftenen) for at tage Afsked med Hovedbestyrelsen, i hvilken Anledning denne foranstaltede afholdt en Missionsgudstjeneste i Hetlands Kirke Söndagen den 11te Kl. 4½ Efterm., hvor Kand. Blessing prädikede over Hebr. 11, 1. 2. og Kaldskapellan G. Dietrichson talede nogle Slutningsord fra Kordören. Efter Gudstjenesten samlede man sig i Forsamlingshuset i Nygaden, hvor Hovedbestyrelsens Formand, Pastor W. Dietrichsen, efter Afsyngelsen af en Salme, foretog den egentlige Afsendelseshandling Han begyndte med Opläsning af Luk. 9, 57—62, hvortil han knyttede nogle korte Bemärkninger, omtalte saa den Tjenesteforpligtelse, som de Reisende nogle Timer forud havde skrevet i Missionshuset i Hovedbestyrelsens Forhandlingsprotokol, og som nu atter höit oplästes af Sekretären, hvorpaa Formanden opfordrede dem til endnu engang med et lydeligt Ja at udtale deres Samtykke i Forpligtelsen og til ydderligere Bekräftelse at give deres Haandslag til Hovedbestyrelsens Medlemmer. Da dette var gjort, overrakte Formanden En for En af de Bortdragende den skriftelige Beskikkelse til deres Gjerning paa Missionsmarken tilligemed et Exemplar paa Selskabets Grundregler og af deres Instrux for Missionärerne, ledsagede Overräkkelsen af et Sprog af den hellige Skrift. Derpaa holdt han en kort Tale og afsluttede Handlingen med Bön og Läsning af den sädvanlige kirkelige Velsignelse. Efterat Forsamlingen derpaa havde afsunget Salmen: "Gud velsigne Eder alle, som uddrage paa vor Jord," skiltes man ad.

— Vi meddele her en Fortegnelse over de forskjellige mest lutherske Missionsselskaber i Europa med Angivelse af Tiden, paa hvilken de ere stiftede:

1) Det Kongelige danske Missions Collegium 1714
2) Herrnhuter Mission 1732
3) Nederlandske Missionsselskab 1797

4) Basler Missionsselskab 1816
5) Pariser Selskabet for Evang. Mission 1822
6) Det Rhinske Missionsselskab 1828
7) Berliner Missionsselskabet 1833
8) Det Svenske Missionsselskab i Stockholm 1835
9) Goßners evangeliske Forening 1836
10) Leipziger Evang.-Luth.-Missionsselskab 1836
11) Det Nordtydske Selskab 1836
12) Det Norske Missionsselskab 1842
13) Det Svenske Missionsselskab i Lund 1846
14) Berliner Missionsforeningen for China 1850
15) Hermansburger Missionsforening, stiftet af Pastor Harms for faa Aar siden.

-- Dr. Graul, der i flere Aar har været Directör for Missionsanstalten i Leipzig, har nedlag' dette sit Embede. Pastor Hardeland, Broder til Hardeland, der er Superintendent i Hermannsburger Missionens Tieneste, er valgt til Derectör i Granli Sted. Dr. Graul vedbliver dog som Lärer ved Anstalten og som Medlem af Collegiet, ligesom han har erklåret, at han og fremdeles vil efter Evne tjene Missionen med Reiser og ved Skrifter.

———:o:———

Om Sognebaand.

(Fortsättelse fra No 6)

II) I Sektmenigheder.

1. Det er Guds strängeste Villie, at vi skulle fly og sky falske Profeter og deres Samfunds ugudelige Trældom, og at de Troende, som er der, saasnart de låre at see sit Samfunds Vildfareiser, og saasnart deres kjärlige Formaning og alvorlige Vidnesbyrd derimod ei bliver hört, strax skulle gaa ud og frasskille sig. Hvo, som ser Vildfarelsen og tier og bliver, er ikke en Troende, hvo som ser den og träder ind i slig Sekt, er en Spotter, som i Ulydighed frister Gud.
2. Dog vide vi og, at, forsaavidt en Sekt har väsentlige Dele af Sandheden, f. Ex. rigtig Daab, den hellige Skrift eller dog uforfalskede Affsnit deraf, de christelige Troesartikler o. s. v., saa kan Gud derved skabe og opholde i slig Sekt sande Guds Börn, der da bliver som forborgne Troende i et babylonisk Fangenskab under Vrangtroendes og Ugudeliges Tyrani.
3. Derfor kaldes og en Sekt, for disse forborgne, trälbundne Troendes Skyld, en Menighed og dens Samfund Kirke.
4. Da alle sande Troende have Del i alle de Rettigheder, som Herren har givet sin Kirke, fordi de have Del i ham, saa at alt hvad hans er, er og deres, saa have og disse i Sekterne forborgent adspredte Troende Del i alle kirkelige Gaver og Embeder og saaledes ogsaa Ret til at beskikke Präst.
5. For disses Skyld er altsaa Embedet og dets Gaver i slige Sekter

af Gud, om end de Ugudelige deri overmaade de Troende i Udövelsen af disses Ret til at oprette Embedet i Guds Navn og med hans Fuldmagt og kalde Folket Profeter istedetfor rette Hyrder.

6. Men faktisk sidde dog og slige Sektpräster paa Mose Stol, om de end ugudeligen misbruge dette Säde til Nedbrydelse ved falsk Läre istedetfor til Opbyggelse ved ren Läre, som var de Troendes Begjär, hvis Kald de modtog, og Guds Bud, som gav disse denne Kaldsret.

7. De ere derfor som al verdslig Övrighed, selv den onde, af Gud i hans Embede, de Ugudelige i Sekten til velfortjent Straf, men de forborgne Troende til Kors og Tugtelse, hvorunder han i Visdom holder dem som tilfangetagne, indtil han i Naade fører dem ud af Fangeskabet, ved at aabne deres Öine for Sandheden; thi da kan og skal de strax gaa ud.

8. Men imidlertid maa selv den rettroende Kirke af ovennävnte Grunde anerkjende Sekterne som Menigheder og deres Präster som Indehavere af Herrens Embede, om de end sidde der som Tyve og Rövere eller "som Ulve i Faareklöder."

9. De ere retteligi Embede, om end ikke rigtig (vocatio rata, non recta,) ɔ: trods skjändig Misbrug af de Ugudelige ved Kaldelsen og af Prästerne ved Embedets Forvaltning — saa ere de dog nu engang komne did.

10. Derfor maa vi anerkjende et vist Sognebaand ogsaa i en Sektmenighed, kun, at dette ikke har noget lokalt Omraade, men alene er et individuelt ɔ: alene de Enkelte, som have "indskrevet" sig og altsaa selv bundet sig til sligt Fangenskab, höre til slig Menighed, udenfor disse har den ingen Ret eller Krav.

11. Derfor skal en rettroende Präst aldrig udföre Forretninger for slig Sekts Menighedslemmer uden deres Prästs Vidende og Villie, selv som de begjärede det, saafremt de ikke först ville lade sig belære om Sectens Vildfarelse og udtræde paa ärlig Maade.

12. Da kan en rettroende Präst optage og betjene slige, naar de tillige offentlig beridne sin Troskab mod den rene Läre og sin Anger og Bod over hidtil at have ladet sig träbinde under Vildfarelsen.

13. Medens saaledes en rettroende Präst aldrig maa gjöre Indgreb i en Sekts individuelle Omraade (ɔ: antage de "Indskrevne," för de udträde, som i No. 11 og 12 er vist), saa er det dog en rettroende Prästs Ret som Pligt: at stifte en rettroende Menighed af Udenforstaaende inden Sektens lokale Omraade, om slige kalde ham dertil, da en Sekt, som ovenfor sagt, ikke har noget Sognebaand med lokalt Omraade (sml. I, No 5 herom.)

14. Hvis en Sektmenighed i Forbindelse med sin Präst vil anmode om eller ved given Lejlighed tillade, at en rettroende Präst prädiker i deres Kirker eller Sogn enten for dem eller for hans egen paa samme Sted värende rettroende Forsamling, da er derimod Intet til Hinder, kun at den rettroende Präst i sit Vidnesbyrd ikke lader der väre engang Skin af Troesenhed mellem ham og vedkommende Sekt.

15. Derimod omvendt kan aldrig en rettroende Menighed og Präst tillade en Sektpräst at prädike i deres Kirke eller Huse, det väre nu for Sektmenigheden, om den mangler Lokale, eller som Gjesteprædiken for den rettroende Menighed, selv om det er samme Sektmenighed, der paa et andet Sted har laant den rettroende Präst sin Kirke.

16. Thi her gjelder ikke Lige for Lige Medens den rene Läre helliger Alt, saa at altsaa en rettroende Präst kan prädike, hvorsomhelst det i Fred og paa sömmelig Maade tillades ham, naar han retteligt kaldes dertil, saa vanhelliger den falske Läre Alt og derfor og en rettroende Menigheds Kirke eller Privathuse, som dog Herren vilde skulde väre Sandheds Templer og ikke Tilflugtsted for Djävlens Lögne.

17. Og da falsk Läre er den allerstörste Synd paa Jorden, fordi den forkränker den hellige og barmhjertige Guds Äre, forvanske hans Sandhed og gjör Gud til en Daare og Lögner — og tillige forgifter Hjerterne og udsätter dem for evig Fordärvelse, da falsk Läre altsaa er et Ranog Rov, som beröver Gud hans Äre og Menneskehjertet sand Tröst—saa kan aldrig en rettroende Menighed med sin Präst gjöre sig delagtig i slig fremmed Synd, og ligesaalidt som de vilde aabne sine Huse eller Kirker til Värksted for Falskmyntere eller Tyve bander, ligesaalidt—ja ti Gange mindre for dem, som forfalske Guds Ord. Thi der staar skrevet: "hvo som häler med en Tyv, han hader sin Själ."

———:0:———

Lutherforeningen.

I den Beretning om Foreningen til Udgivelsen af Luthers Skrifter for Folket, som findes indrykket i "Maanedstidenden" for April dette Aar, findes foruden mange mindre følgende vildledende Trykfeil, som jeg maa bede rettede:

Side	105	Linie	1ste og 16de	Missionssynodens	— for: Missourisynodens
"	"	"	2	stiftede den	— for: stiftedes der
"	"	"	9	Betingelser	— for: Berigtigelser
"	"	"	10	ledes	— for: lettere
"	"	"	17	Th. J. Brom	— for: Th. J. Brohm
"	"	"	18 og S. 106 L. 29, S. 107 L. 10 og 11	Seyfforth	— for: Seyffarth
"	"	"	"	L. Balking	— for: L. Bolkening
"	"	"	21	udkom	— for: udkomme
"	106	"	1	Nydelse	— for: Nytte
"	"	"	4	Nytte	— for: Nytten
"	"	"	7	afkalde	— for: afholde
"	"	"	9	Endelig	— for: Enfoldig
"	"	"	11	Hovedstykke	— for: Hovedstykker
"	"	"	28	$1115,19	— for: $1119,19
"	"	"	38	i sig selv	— for: er i sig selv
"	"	"	43	saa	— for: saare

Siden den 22de Novbr. 1859, da jeg nedskrev hin Beretning, har Foreningen vedblevet at gjøre de bedste Fremskridt. 2det Bind er udkommet, af förste har man maattet trykke flere Exemplarer, saa at Antallet af begge Bind nu udgjör 9000. Heraf var den 2den April i Behold 1400, saa altsaa 7600 af disse herlige smaa Böger i mindre end et Aar fra Foreningens Stiftelse ere spredte ud over Landet. Bogladeprisen er ikke, som oprindelig paatänkt, 50 Ct., men kun 35

Ct. Stykket samt 10 Ct. Postporto, dersom man önsker Bögerne sendte med Posten. Hvad derimod i dette Aar vil komme ud, hvilket ogsaa mindst vil blive 2 Bind, kunne nye tilträdende Medlemmer faa for det aarlige Bidrag af 50 Ct.

Andet Bind udgjör 184 Sider og er, hvad Papir, Tryk og Indbinding angaar, endnu bedre udstyret end förste. Dets Indhold er: 1) Fire Prädikener over 1 Cor. 15, 35—57 om de Dödes Opstandelse og den sidste Basune. Luther holdt dem i 1544 og 1545 i Ugerne mellem Paaske og Pintse; de bleve udskrevne af Georg Rörer og förste Gang udgivne i 1563 af Andreas Poach 2) Om Gjendaaben, til to Präster. Dette lille Skrift udgav Luther i 1528, da man havde udbredt det Rygte om ham at han stemmede overens med Gjendöberne; han har dermed den Hensigt" — saa heder det i Fortalen til närvärende Udgave—"at forsvare Barnedaaben mod Gjendöbernes Angreb, og dette gjör han med saa seierrige Vaaben, at den gamle Conrad Porta i sit Pastorale Lutheri skriver om dette Luthers Skrift, at Barnedaaben deri er saa fast begrundet, at Djävelen i Helvede ikke kan ophäve eller afskaffe den, langt mindre Gjendöberne og andre Svärmere." Ogsaa blandt os har Spörgsmaalet om Barnedaaben i den sidste Tid beväget Själene stärkt Vel har Kampen hovedsagelig staaet i vort Fädreland, hvor Lammers og Olaus Nielsen fornemmelig i dette Stykke have forkyndt et andet Evangelium end det, Herren og hans Apostle prädikede (Gal. 1, 8). Men ogsaa i Amerika har den i det mindste vakt megen Opmärksomhed og givet megen Anledning til Eftertanke; det viser blandt Andet den Iver, hvormed Johnsons Bog om Barnedaaben her harväret läst. Men mon det ikke skulde have väret endnu bedre, om Luthers eget Vidnesbyrd i denne Sag var givet Folket ihände? Mon man ikke i Norge vilde have skaffet sig et endnu bedre Vaaben mod Vildfarelsen ved at have oversat dette lille Skrift? Jo—ganske vist; men Luthers Skrifter ere endnu altfor lidet läste baade af läge og lärde, Tidens Aand er endnu for spagelig til at finde nogen alvorlig Trang til og Behag i den sunde, men kraftige Föde, som de give. Maatte Gud i Naade läge og styrke os med sin Aand og atter skjenke os noget af den Opväkkelse, som i Reformazionstiden greb Folkene, og som visselig var af en anden Art end de nymodens Revivals! Näst Guds eget Ord vilde intet bedre Middel hertil gives end Luthers Skrifter. — De sidste Blade af det Bind, hvis Indhold her skal meddeles, udfyldes, af 3) en "Sendeskrivelse til Hartmuth af Cronberg" og 'Luthers Fortale til den förste Del af hans tydske Böger, udgive i 1539." Den förste er skreven i Marts 1522 til en kjär Ven og Trosbroder; den "er et herligt Vidnesbyrd om denne Guds Mands Trosmod og Freidighed og er nyttig og tröstelig at läse ikke alene for dem, der lide Forfölgelse for Kristi og hans Ords Skyld, men ogsaa for alle Uirygtige, med hvilken Anfägtelse de end ere betyngede." Den sidste er saa skjön, at jeg ikke ved, hvilket i den jeg isär skulde fremhäve, men hellere vil söge at faa Anledning til at meddele den fuldständig for Maanedstidendens Läsere.

Slutteligt skylder jeg et tilföie, at Bestillinger af Böger og Indmel-

delser i Foreningen sendes til L. Volkening, 54 Franklin Avenue, St. Louis, Mo, og maa altid väre ledsagede af kontant Betaling.

St. Louis 18de Mai 1860. Laur. Larsen

———:0:———

Den kirkelige Tilstand i Tromsø Stift i Norge.

Nedenstaaende Meddelelse om de religiöse Forhold i det nordlige Norge vil vist interessere Läserne. Vi aftrykke den efter Norsk Kirketidende Christiania:

"Kunde man faa Kaldene delt og yngre Präster, troer jeg, Meget vilde väre vundet; og saa et Önske til opfyldt, og det er at det Offentlige vilde komme Skoleväsenet til Hjälp. Lad være, at der vel er Menigheder, som kunne skaffe större Bidrag til Skolen end det, de hidtil have ydet, der er dog de Sogne, som ikke kunne skaffe det Nödvendige til ordentlig Skoleväsen, til flere Skolelærere o. s. v.; aarlig en 2, 3 a 4 Ugers Skoletid, forudsat endog at Barnet hver Dag kommer i Skolen, er dog alt for Lidet. At endog med offentlig Hjälp Skolelovens Fordring maa modificeres for dette Stift, staar desvärre neppe til at nägte. Og dog — trods Alt dette, trods alle de Hindringer, baade det Ene og det Andet har lagt i Veien, har der her i mangt et Prästegjäld i de senere Aar fremspiret et sandt christeligt Liv, og drager end Sektererne nogle af de opvakte Själe (thi det er kun efter dem, de jager; jeg skulde betvivle, at de ofte, ja maaske ikke nogensinde, har ved sin Virksomhed bragt en sovende Synder til at vaagne op) ud paa sine vildfarende Stier, det er dog kun et ringe Antal, lovet väre Herrens Naade og Hans Aand, som er mægtig nok til at bevare de ydmyge Sjele og lede dem frem til Klarhed. Hvem der har väret Redskaber til at frembringe denne Vækkelse, derom skulle vi ikke disputere; at Lägmandsvirksomhed i altfald har en stor Andel, kan dog Ingen negte, om man end maa indrömme, at der i Forveien kan have gaaet de, der saaede i Troskab, hvor en Anden fik böste. Det kan jo ogsaa väre det Samme, hvo der har väret Herrens Redskab; jeg vnder ikke denne Opnävnelse af dens og dens Navn, som ogsaa kan blive til en Hovmods Snare; Herren har gjort det, Ham tilkommer alene Æren og lader os ikke give Redskabet den Ære, Mesteren tilkommer. Priset väre Herren, at vi kunne sige, at Forfriskelsens Timer ere komne fra Ham, at det nu er Besögelsens Tid for os, at fast dagligen Sjele vaagne op og spörge: Hvad skulle vi gjöre, hvorledes skulle vi naa frem til Naaden og Freden med Gud? Og vi haabe, at ogsaa paa de Steder, hvor der endnu er aandelig Död og Mörke, Herrens Aand vil vise sin Magt og bringe ved sine mägtige Vingeslag de döde Ben til at röre sig.—Vil man nu spörge, hvorledes det christelige Liv yttrer sig, da er det vel saa, at det kan väre forskjelligt paa de forskjellige Steder, väre mere eller mindre rent, alt eftersom det kan have fundet ret Ledelse. Märkeligt er det dog, hvilken evangelisk Aand, der gaaer igjennem det paa de fleste Steder. Stärkt holdes paa Retfärdiggjörelsen ved Troen alene, og man frygter meget for den Slags Helliggjörelse, som, idet den gaar forud for Retfärdiggjörelsen, ikke

bliver Andet end en ny Lap paa det gamle Klädebond, og saaledes en Vederstyggelighed for Herren. I det man og med Rette forkaster den jo ogsaa ulutherske og papistiske Läre, at et Menneske ikke kan faa Vished om sin Naadestand og Barneforhold til Gud, men maa blive staaende ved, at man haaber mulig ens at väre eller engang at blive en Troende (af bare kainitisk Ydmyghed og Helgenväsen, som Luther kalder det) mistydende Paulus's Ord: "ikke at jeg allerede har grebet det", kan det vel undertiden gaa saa, at man forvexler Troens Overbevisning, Forvisning med Fölelsens Forvisning; jeg har saaledes et Sted truffet paa en ikke ringe Vildfarelse i dette Stykke, idet der var de, som erklärede det for nödvendigtr at have Fölelsen af Naaden, för der kunde blive Tale om at tro, imidlertid skylder jeg her at tilföie, at paa samme Sted mange af de opvakte Själe kjempede mod dette som e falsk Retning, og det med Frugt. Noget fra dette Forskjelligt er naturligvis det, at man hävder Sandheden af, at en levende Tro ikke kan väre uden Fölelse", paa den ene forudsättende "syndig Jammers Fölelse," og paa den anden blivende fulgt af Fölelsen af Fred og Gläde, dog ikke som Noget, der hörer med til Troen selv, men som Troens, ofte kun kort blomstrende og let visnende Blomst, Noget som og Gud uddeler i forskjelligt Maal til de Forskjellige, eftersom Han vil. (Hvor tört end Gud förer Nogle, Han lader dog ogsaa dem finde Hvilepladse, Ordet virker dog ogsaa paa dem, at de ogsaa fornemme, föle dets Södme, og ikke blot dets bitre Skarphed; at de med andre Ord ikke blot faa föle Vegten af Ordet om Synden, Loven, paa sit Hjerte men ogsaa Kraften af Ordet om Naaden, Evangelium). Dette maa fremhäves i Modsätning til den Slags "nögne Tro", "Stor-Troen", som idet den ikke er Andet end död Tro og tom Indbildning, lader Hjertet urört og uforandret, den, som saaledes ogsaa slaar en Streg over al Følelse, kaldende det Föleri. Den Bebreidelse höres vel, at man i sin Iver for Retfärdiggjörelsen lägger alt for liden Vegt paa Helliggjörelsen, men, naar naturligvis undtages Hyklere, vise de opvakte Sjeles hele Färd, at de ikke glemme Ordet: „Vorder hellige i al Eders Omgjängelse". En anden Bebreidelse er den, at "de Troende" ikke vil omgaaes med "de Vantro". At Mange ikke gaa frem med Vantroens Börn i den rette Sagtmodigheds Aand, slaar vist ikke til at nægte, og det er vel ogsaa Noget, som skal läres efterhaanden (den Nyvakte vil jo gjerne storme frem for om muligt at drage Alle til Christum) det at have den rette Taalmodigheds og Sagtmodigheds Aand og omgaaes i Kjärlighed uden dog at skikke sig ligemed denne Verden, uden at blive draget med af den. At Mange holde sig borte fra dem, de maa anse som Vantro, af Frygt for at de skulle väre for svage og bringes til af Menneskefrygt at fornegte den Herre, som dem kjöbte, i Ord eller Gjerning, kan vel Ingen dadle, ligesaalidt som at den troende Christne har samme Ret som ethvert Menneske til at välge sin Omgangskreds. Og jeg opkaster frimodigen det Spörgsmaal: Naar en troende Christen bliver opfordret til at gaapaa Steder, hvor han ved, at alskens unyttige Ting ville haves for, og letsindig Tale lyde, for at da hans Närvärelse — han, som ansees for en Troende — skal ligesom sätte et

Stempel paa alt Dette, og han derbos ved, at han ikke har Kraft nok til at vidne, skal han saa gaa? Beder han ikke: Led os ikke udi Fristelse? Skal han saa styrte sig i Fristelse? Og hvad den Tale angaar, at han kan bekjende ved at tiestille, da ved jeg vel, at Taushed er ogsaa en Bekjendelse, men det maa forstaaes rettelig og maa være, hvor jeg maa være og ved, at det ikke nytter at tale. Den tause Bekjendelse er nok altfor ofte blot Skalkeskjul.

Beskyldningen for Hovmod, naar man er frimodig, som den, der af Guds Naade har lært at tro sine Synders naadige Forladelse og faaet Barneretten hos Gud, høres ogsaa, men dens Urigtighed ligger jo klart for Dagen, enten den kommer fra den aabenbarne Ugudelighed eller fra dem, som ville holde sig til Lovens Gjerninger. Beklageligt, at der ogsaa findes blandt de sidstnævnte Præster (paa hvem Provsten Carling i "Mørke og Lys", saaledes som han en Tid var, er et passende Billede)! Saare beklageligt, at Vækkelsen i det Hele ikke vurderes ret af Præsterne. Vel kan det ikke negtes, og hvad underligt er det vel ogsaa deri, at der ofte i Begyndelsen viser sig stor Skrøbelighed og Skjevhed, men hvad kan det hindre; skal det ikke mere tilskynde Præsten til saa at sige at "dukke ned i Vækkelsen", lære den at kjende, hvorledes den arter sig i hans Menighed og lede den fremad til det Rette, forudsat at han kan det da. Langtfra mig er det at negte at flere Præster ogsaa virkelig have gjort det, jeg kunde nævne Saadanne, men hvorfor gjøre det? Deres Navne staa opskrevne hos Herren, som kjender dem og skal føre det Alt for Lyset og give dem Naadelønnen som tro Tjenere. Men jeg gjentager det med Tak til Gud, der baade blandt Gamle og Unge har beredt sig tro Huusholdere, man kan dog ikke lukke Øiet for, at der er dem, som ikke ville være "de Vaktes' Præst og gjælder det ikke,at han skal være hele Menighedens, ikke blot de Vantroes? Og mangen Gang er det derved fremkomne Misforhold Skyld i, at de Vakte komme ind i Vildfarelse. Lad være, Skyld hviler ogsaa paa Menighederne, hviler paa dem, som kunne bede, og undlade at bede for sin Præst. Ja visselig er dette en stor Skyld, at man undlader Forbønnen for Ordets Forkynder, og hvor langt mere velsignelsesrigt vilde det ikke blive, med hvor megen større Kraft og indtrængende Klarhed vilde der da ikke blive prædiket! Hvor stor Skyld der end hviler hos Menighederne, hvor meget vi end maa fastholde, at den daarlige Præst er en Guds Straf over Menigheden, dette, ligesaalidt som det befrier ham for Ansvaret for Gud, ligesaalidt kan det give os Grund til at tie hverken ligeoverfor Gud eller Mennesker. Maatte vi heller ikke tie stille ligeoverfor Gud, men raabe til Ham om at sende os hid rette Hyrder og Lærere, saa vil Han, som ogsaa kan det, lede Menneskenes Veie, at vi faa saadanne. For os ser det ud, som at dersom det ikke sker, der lettelig kan ske en end større Splittelse. Hvad hjelper det, at man strider tappert mod Udskeielse og river ned det Urette, men ikke bygger op det Rette? Er det nok, om man end holder Folk udvortes staaende i vort lutherske Samfund, i vor Statskirke? Tror man, at det skal give Statskirken Kraft til at

Saa ligeoverfor Sekterernes Anlöb? Maaske er det overflödigt, men jeg kommer til at tänke paa dem, som er af den Mening, at man i vore Dage ikke skal udtale et misbilligende Ord om Geistligheden, da der er Klager nok mod den alligevel. Min Mening er imidlertid den, at vi altid er bedst tjent med Sandheden, og den er, at er der end skeet stor Forandring, der maa blive en endnu större, hvis ikke Ansvaret skal blive altfor forfärdeligt at bære. Bliver det Tilfäldet, vil nok Klagen forstumme, og man behöver slet ikke drömme om et uopnaaeligt Ideal. Fordringerne ere ikke saa store.

Men tilbage til det christelige Liv her. De Stykker, hvori egentlig Uklarhed har raadet, er vel "Daab og Embede". Men netop Sektväsenet, dets Forkastelse af Barnedaaben, har aabnet Öinene paa Mange og hjulpet til en rettere Betragtning af Daaben At det begynder at klarne sig om Embedet, tror jeg ogsaa at kunne sige, men isaafald skyldes det ikke tornende Udbrud fra Prädikestolen om Embedets Værdighed uanseet Bärerens Personlighed, men det, at Präster ved den Forkyndelse af Ordet og christeligt Liv har vundet först for sin Person og derigjennem for Embedet, som man da ogsaa leilighedsvis gjennem Samtaler kan faa bibragt oprigtige Christne det rette Begreb. En närmere Tilslutning mellem Præst og Menighed er paa mange Steder ogsaa bevirket af Sektväsenet, som bringer begge Parter til at erkjende Nödvendigheden af en saadan nöiere Tilslutning. Jeg tror ogsaa, at de undertiden forekommende hadske Udfald fra enkelte Disjenteres Side mod Prästerne ikke alene ikke gjøre Skade, men tvertimod Godt. Naar der f. E. bliver sagt om en Präst, at han er en Djävelens Tjener, kommen for at korsfäste Christum, vil det, isär dersom de troende Christne holde af denne Präst, bringe dem baade til at erkjende, at saadanne Ord maa komme fra et "underligt" Hjerte, og tillige bevirke, at de end mere slutter sig til sin Präst.

Naar jeg siger, at det klarner sig med Hensyn til Daab og Embede, at en ret Betragtning af samme forhaabentlig mere og mere vil gjöre sig gjäldende, da mener jeg naturligvis ikke den Grundtvigske, men den gamle-lutherske, den, som hvad Daaben angaar, nylig er hævdet af Lektor Johnsen og Provst Vinsnes. Den Grundtvigske Retning har jeg ikke fundet heroppe, og glädeligt er det, thi den vilde have foraarsaget Splid og Forvirring, hvoraf vi allerede have mere end nok. Ja, jeg tror at kunne sige med Sandhed, og der gives Steder, hvor, hvis Grundtvigske Meninger isär om Daaben bleve prädikede, Splittelse vil blive en uudblivelig Fölge. Ikke mig alene, men Mange her har hine Opsatser i Kirket. "om Gjenfödelsen og Daab" baade glädet og gavnet. Lad man saa kalde os "Pontoppidanere, Pietister," eller hvad man vil! Med det Samme kan tilföies, at man nok ogsaa heroppe er "Pietister" i den Forstand, at man mener, at en Troende vil undlade at deltage i de saakaldte "Adiaphora" (sensu strictiori.) Medens det vel erkjendes, at det ikke er paa Undladelse af Saadant, det egentlig kommer an, og at Forandringen maa foregaa indenfra udad, fastholdes tillige, og mener jeg med Rette, at Deltagelsen i saadan-

ne Ting vil falde bort af sig selv for den, der har nok i Herren vor Gud og Frelser.

At der paa Steder, hvor Väkkelse netop er begyndt, og hvor det endnu ikke er kommet til nogen Klarhed og christeligt Liv, kan vise sig flere Skjävheder og Udvärter, isär der hvor Dissentere ogsaa udöve sin Paavirkning, kan ikke nägtes, men det viser sig ogsaa, at hvor der er Nogen, som kan lede Bevägelsen, fornemlig da Prästen, naar han har Tillid, der gaar saadant efterhaanden bort. Som saadan Udvärt kan nävnes Uvillie mod jordisk Arbeide, det, der för har väret en Afgud; imidlertid har jeg selv ikke paa noget Sted truffet dette. Og til Alt, hvad der fortälles om "de Vakte" skal man ikke fäste ubetinget Tiltro. Kan gjerne täre, at det, at man ikke längere vil arbeide om Söndagen, bliver erkläret for Foragt for jordisk Arbeide.

Noget, jeg derimod selv har seet lidt til, er det, jeg maa kalde det Krampagtige, som underliden viser sig, hvorvel jeg aldrig har seet det saaledes, som Andre vide at fortälle om det. Jeg har saaledes hört, at paa det eller det Sted, hvor jeg netop skulde hen, var det saa forfärdeligt med, at Folk "faldt bort", "havde Anfägtelser" (som det ogsaa med et vistnok ubeldigt Udtryk kaldes) og ofte i Forbindelse dermed krampagtige Bevägelser og undertiden Syner og Aabenbarelser. Naar jeg saa er kommen derhen, har jeg ikke fundet Noget af det Sidstnärnte ialtfald. At det kan have väret, ved jeg jo i enkelt Tilfälde, men det gaar hurtigt forbi, ialtfald i sin grovere Form. Skal man indlade sig paa at bedömme dette, som jeg maa sige, at jeg anser for ikke saa let, at adskille nemlig, hvad der kan väre Hykleri, väre paataget fra hvad der kan ligge paa Bunden, af dette, faar jeg da blot holde mig til, hvad jeg har seet eller ved er fuldkommen paalidelig Sandhed. Det händer sig, naar Guds Ord prädikes, at Nogle blive, efter sin egen Forklaring, saa overväldede af dette, at de "falde bort" som i en Besvimelse, ofte med krampagtig Hulken. At dette ikke kommer af, at Helvedes Rädsler udmales for dem, men ogsaa naar Christi store Kjärlighed og Naade skildres, er maaske nödvendigt at tilföie. Bortseet nu fra Syner og Aabenbarelser, hvilke enten maa komme af egen Indbildningskraft eller af Satan, forsaavidt de stride mod Ordet, hvad skal man da sige, at det er? Vantroen vil le og haane ad det Altsammen, vilde vel, at man skulde blot lade dem väre; men det mener jeg, hverken den troende Christen, end mindre den troende Präst kan gjöre. Han maa gaa ind paa dette, for om der paa Bunden skulde ligge Noget om end kun en Gnist af Sandheden, da at faa denne frem og al Løgnen bort. Er det noget rent Legemligt, det selv bevirke? Visselig er det saa i nogle Tilfälde, men ikke i alle. At Syndserkjendelsen kan virke ogsaa paa Legemet d. e. at dette kan skjälve og bäve under Bevidstheden af Synd, tror jeg ikke alene Frelseren selv i Gethsemane viser, men ogsaa mange Troendes Erfaring. Men Frelseren var alene med sin Gud, og det er vel ogsaa i Lönkammeret, at Saadant finder Sted. Ellers vil let Farisäisme indsnige sig. Men jeg tror ogsaa, at det kan väre en Aands Gjerning paa disse Mennesker. Men nu er Spörgsmaalet: Er det en god eller en ond Aand?

Mit Svar herpaa er: Det maa väre en ond Aand. Guds den gode Helligaands Gjerning er gjennem Ordet at lede Sjelene til Christum, og Han kan ikke stride mod sig selv. Naar nu Hint kommer over et Menneske, hindres han ikke alene selv fra at höre Ordet, men hindrer ogsaa Andre fra det, og dette kan umulig väre den gode Aands Gjerning. Dette har ogsaa aabnet Öinene paa Mange. Men det maa lägges til, at hos disse Mennesker viser det sig virkelig, at Syndens Erkjendelse begynder at opgaa for dem, og at der altsaa er Noget paa Bunden. Vilde man ved uvidig Haardhed stöde dem fra sig, kan jeg ikke skjönne Andet, end at man skadede baade dem og Guds Rige. End og den mindste Gnist kan, rettelig behandlet, blive til en lys Lue. Paa et enkelt Sted skal der have vist sig Noget, jeg beklager, at jeg ikke selv havde Anledning til at undersöge, nemlig en Bevägelse blandt Börn, der fik Krampe og ordentlig Anfald, naar En kom ind, idet de sagde, at de ikke led dette for sin egen, men for den Indträdendes Vantros Skyld. Baade Godt og Ondt skal forgjäves väre forsögt; imidlertid var der ingen Präst tilstede, ikke heller tror jeg Nogen, der ret kunde bedömme dette. Efter en Tid hörte det ganske op. Jeg forurgte om, hvordan disse Börns Forhold fender var, men fik til Svar, at de vare meget egensindige og ukjärlige. Frit er det ikke for, at der viser sig en Tilböielighed til hvad jeg vil kalde "legemligen" at gribe Christum.

Idet jeg blot skal tilföie, at Missionssagen, en hidtil paa de fleste Steder ukjendt Sag, nu begynder at vinde Anklang, at Fällesforeningen er kommen tillive igjen, og at vi i Aar havde et Fällesmöde paa Tromsø, der var besjälet af en sjelden Kjärlighedens og Enighedens Aand, skal jeg ogsaa omtale Sekterernе noget. Hvad der tidligere er sagt om Dissenternes Maade at fortolke Guds Ord paa, gjelder fornemlig Landdistrikterne. At Frimenigheden i Tromsö ogsaa i saa Henseender staar over de andre, kan man vel forstaa, lige om jeg ikke der har fundet den Bitterhedens Aand mod Kirke og Geistlighed; skjönt heller ikke den har nogen videre dygtig Leder, er den dog bedre hjulpen end de andre Frimenigheder, der ofte slet ingen Leder have. Etsteds er der en Kvinde, som holder Opbyggelser, som det nok er, skjönt det kaldes Bön. At mange sörgelige Vildfarelser, foruden de for Frimenigheden fælles, saaledes let kunne indsnige sig, er jo let tänkelig; leilighedsvis höres Ytringer, som at den sande Troende ikke har Kamp mellem Aand og Kjöd at före, da der hos ham er blot Ro og Fred, at daglig Bön er unödvendig, o. s. v. Frikirkens Tanke om rent Samfund synes ialtfald en af dens Menigheder at have opgivet, og ogsaa de maa vel sande, at der altid bliver Klinte og Hvede, gode og raadne Fiske. Medens i Tromsö Udmeldelsen er betydelig standset, forekommer den hyppigere paa andre Steder, ja det stadfäster sig: de skulle overgives til mægtige Vildfarelser, at Gud, idet de ikke ville se, heller ikke lader dem faa se. Sandheden kan lägges saa klart for dem, at de undertiden bringes til at vakle og tvivle, men snart skydes det bort som "en Anfägtelse af Djävelen." Ja, den, som taler med dem, bliver kaldt en Djävel, En, der hänger ved Skjögen, som og En, der drikker baade Herrens og Djävelens Kalk. Möde de

saa Modstand og Modsigelse, beder det strax, at de lide for Christi Skyld, at de ere de rette Korsdragere, glemmende, at "der stod tre Kors paa Golgatha, og at kun det Ene er Christi." Dog, der er ogsaa sagtmodige, stille Själe blandt dem; at dog Herren maatte faa aabnet deres Öine! Han var bundet os til Tro og Daab. Det synes mig en Umulighed, at de kunne blive staaende paa sit nuvärende Standpunkt; Spor af en mulig Overgang til Gjendaab eller Kväkerisme viser sig. Med det Samme jeg nävner Gjendaab, kommer jeg til at tänke paa en Samtale med en Dissenter, som, bragt i Forlegenhed ved Spörgsmaalet om, hvor han havde sin Daab, da han havde erklaret Barnedaaben for at väre af Mennesker og ikke af Gud og altsaa for en falsk Daab, svarede, at vel var det saa, men han vilde ikke lade sig döbe om igjen, da det vilde väre at bespotte og forhaane den Helligaand (et forunderligt Vidnesbyrd, synes mig, om, at Guds den gode Hellig Aand dog holdt Barnedaabens Sandhed frem for ham). Det vil ikke forundre mig om de Udtraadte snart gjör et nyt Skridt. O! tänk, om de vendte tilbage! Men dertil skal en saadan Selvböielse og Ydmyghed, at det vel neppe sker uden Herren hjelpe dem. Os ville de ikke höre paa; men dog kunne vi hverken slippe Bönnen eller Haabet om, at de Oprigtige blandt dem maa faa Öiet op for, at Sandheden er i vor Kirke med det rene Ord og de rettelig forvaltede Sakramenter, trods alle de Bröst, den forövrigt kan have, hvoraf dog ingen kan hindre dem, som ikke ville modstaa den Helligaand, virkende gjennem Ordet og Sakramenterne, fra at komme til og blive hos Herren.

Mormonerne have faaet lidt Indpas paa et Par Steder; deres to Prädikanter ere nok nu i Finmarken. Ogsaa denne djävelske Läre finde vel Ören, som kildres af den. De paaberaabe sig ogsaa den Forfölgelse, de sige sig at lide, som et ägte Bevis paa, at de ere Christi sande Disciple. Hvorledes Katholikerne, der nu vel er over 20 Stykker, färdes, kjender jeg kun lidet til. At de ikke tage det saa nöie med Sandheden, viser deres Skrifter, hvoraf jeg har havt Anledning til at se et, der indeholdt adskillige Lögne om Luther, at han skulde tilladt Flerkoneri o. s. v.

Men "Ordet skal de lade staa" og den rene Kirke med! Den vil, den maa gaa luttret ud af al denne Strid, som vel var nödvendig for os for vor Lunkenheds Skyld, for vor ringe Taknämmelighed for det rene Ord og de rene Sakramenter.

30te Juni 1859.

———:o:———

Blandinger.

Pastor Moore i Portland, Maine, standsede, midt i sin Prädiken og sagde, at han havde anvendt megen Möie og Arbeide paa sin Prädiken, men da nu hans Tilhörere ikke syntes at finde nogen Interesse i den og Flere endog vare faldne i Sövn, saa vilde han ophöre. Som sagt saa gjort.

Unitarierne. Denne Sect, der som bekjendt nägter Guds Treenighed og altsaa ikke er nogen christelig Sect, har i den seneste Tid tabt i Betydning ved at flere fremragende Medlemmer have indseet deres Vildfarelse og traadt ud. Nylig har Hr. Huntington, Professor ved Havard Universitet, det äldste i Amerika og Unitariernes Hovedsädt, opgivet sine unitariske Anskuelser og bekjender Troen paa en treenig Gud.

———:o:———

Exempel paa et tabt og gjenfundet lille Faar.

(Oversat fra Der Lutheraner.)

En fattig Enkemand havde den Sorg, at hans äldste Datter blev af en gjendöbersk Familie, i hvis Tjeneste hun stod, forfört til at gaae over til dens Sect Denne Familie sögte ikke alene ved glimrende Gaver at vende denne Datters Hjerte fra hendes gamle Fader, men traktede ogsaa efter at gjöre hende vor Daab og overhovedet Kirke og Samfund saa fordägtig, at hun kom paa den Tanke, at hun i höi Grad vilde forsynde sig, om hun igjen betraadte sin Faders Huus eller vor Kirke. Alle disse Begivenheder vare den gamle Fader ubekjendte, derfor kan man let tanke, at den förste Efterretning om, at hans Datter näste Dag vilde blive döbt i Floden, nästen havde kostet ham Livet, dersom Gud ikke vidunderlig havde styrket ham. Han iler bort, for öieblikkelig at hente sin Datter hjem; dog denne vilde ikke alene ikke adlyde sin Fader, men vilde ikke engang värdige ham et Blik eller et Svar. Ligesaa forgjäves var et andet Forsøg, ved Hjälp af en när Beslägtet at bringe Datteren tilbage fra hendes Vildfarelse. Efter disse Forsög vover den gamle Fader det sidste, og gaar med sin Stav med taarefyldte Öine og blödende Hjerte i samme Stund til samme Sted, hvor hans Datter skulde blive döbt, for endnu om muligt at bevåge hende ved sine Taarer og klagende Ord til at vende tilbage. Dog al Beden, Advaren, Formanen, som han her fremstillede med det sorrigfuldeste Billede, möder et tillukt Öre og et steenhaart Hjerte. Ja, da han holder sin törre Stav iveiret til Vidne, at han havde forsögt Alt, hvad der var ham muligt til hans Datters Omvendelse, og at hun ikke skulde kunne anklage ham for Christi Domstol, styrter Gjendöberen, hos hvem hans Datter stod i Tjeneste, frem med stort Raserie og slaar den gamle Olding med hans egen Stav til Jorden. Oldingen lader Manden indstävne for denne afskyelige Handling; men denne bliver frikjendt ved Vidnesbyrd af en Hob ligesindede Brödre, som om han blot havde ydet Datteren nödvendig Hjälp. Datteren forsikkrede ogsaa selv, at hun havde maattet befrygte en livsfarlig Mishandling af sin Fader. Dog dömte Retten, at Faderen havde en Ret til at bestemme angaaende sin mindreaarige Datter, og at hendes Huusbond öieblikkelig skulde lade hende fölge med Faderen paa hans Forlangende. Efter dette blev jeg tilkaldt for med Guds Hjälp at söge det forlorne Faar og igjen före hende tilbage paa Ordets rette Sti. Jeg sögte da at belyse Gjendöbernes Läre, af Guds Ord, hvilket havde den velsignede Virkning, at denne Datter for alle Tilstedevärende

bevidnede, at hun kun var ved Gudsdöbernes skjönne Ord, hvormed de havde nedsat og forkastet vor Kirke og Läre, og ved deres Kirkes ydre hellige Skin var bleven bländet og forfört til at gjöre dette Skridt, forkaste vor Kirke og slutte sig til deres; dog erkjendte hun, at hun havde hoiligen forsyndet sig mod Herren hendes Gud ved at fornägte sin Tro ved at bryde sin Daabspagt og Confirmationslöfte; ja, hun bekjendte, at hun var falden endnu dybere, thi hun havde vidnet og svoret urigtigt, at hendes Fader havde villet mishandle hende livsfarligt, som ovenfor viist, skjöndt hun dog vidste, at hendes Fader blot havde villet udtrykke det brändende Önske derved at afskräkke hende fra Gjendöbernes Daab. Ved denne Yttring sank hun ned for Faderens Födder, og bad lydeligt grädende om Tilgivelse for sin store Synd, saa at alle Tilstedeværende bleve saa overväldede, at de gräd med hende. At den gamle Fader med den inderligste Gläde var beredt til at skjenke hende Tilgivelse, da hans kjäre Datter, som det forlorne Faar, nu var gjenfunden, behöve vi ikke at fortälle.

—:o:—

Universitetsfondet.

			Hovedsum $13,562
Tegnet ved Pastor B. Koren i Painted Creek Menighed:			
Gudbrand Fägre	30		
Petter Thorson	30		
P. G. Ruud	15		
P. O. Monsrud	20		
Lars Arneson	20		
Östen Lundseter	30		
Peder Thoresen	20		
Thor Knudson	10		
Ola Jakobson	5		
Baard S. Bold	10		
Erik K. Gjeilum	20	—	210
Forhen tegnet	830		
Jalt	$1040		
Norway Menighed:			
Ola O. Rodegaard	20		
Sören Olsen	10		
Endre O. Bold	20	—	50
Forhen tegnet	190		
Jalt	$240		
Clermont Menighed			
Eilif Gunnarson	25	—	25
Forhen tegnet	410		
Jalt	$435		

Litle Turkeyriver Menighed:			
John Svenningson	30		
Gregor Olson	10		
Aslak Thorvilson	10		
Knud C. Kultan	10		
Tollef Olsen	15		
Ola Torstenson	15		
Ketil Haugen	50		
John Landsvärk	50	—	190
Jalt	$190		
Tegnet ved Pastor H. A. Preus Hearth Prairi Menighed:			
Hans Arresen	50		
Hans Rygaard	35		
Christen Mädsen	15		
Mads Christensen	10		
Aslak Halvors.	30		
Gunder Halvorsen Bale	15		
Gunder Hanes	15		
Anders Bjerva	25		
Jörgen A. Nielsen	25		
Thomas Bale	25		
Niels Jörgensen	10	—	255
Tilsammen	255		
Sugar Creek Menighed			
Peder Jensen	30		
Jens Pedersen	15		
Tilsammen	45	—	45
			Hovedsum $14,337.

—:o:—

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

August 1860. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 5te Aarg. No. 8.

Om en kristelig Opdragelse.

(Af B. Bräm)

(Fortsättelse fra No. 6.)

Efterdi Herren er Börnenes Opdrager, saa viser dem til Ham, hvem de tilhöre. Giörer ikke dem blot tidligen bekiendte med Ham, men seer til, at de snart blive sig bevidst, hvorledes Han elsker dem, stedse er hos dem, tilgiver dem, virker i dem. At de selv snart maa träde i Samfund med Ham, det väre Eders Längsel; at Eders Indflydelse paa dem ret snart i nogen Maade maa aftage og Hans tiltage, det väre Eders Attraa og Eders Gläde.

Endelig väre det en Hovedbesträbelse, at I give Ham, den ene rette Opdrager, Æren for Alt. Den tilkommer Ham alene. Troende Foräldre, som staa under den Hellig Aands Tugt, vide dette heelt vel af Erfaring. Hvad er det usle Stöv uden den Livsaande, som Han alene skienker? Hvo giver Sind til at sörge for og agte paa de Smaa, til Bön og Tillid? Hvo giver Viisdom og Kraft? Hvo gjör det godt, som Vi have gjort ilde, og opretter det, Vi have forsömt? Hvem er det, som beskiermer de Smaa og vaager over dem, som virker mägtigen i dem, som holder dem i sine Arme? Ja, det er södt at give Ham Æren og prise Ham for alle de underlige Gjerninger, som Han uden vor Fortjeneste virker iblandt os. Men i vort gamle Menneske boer der en nhyre Daarskab, og dens Navn er Stolthed; derfor giöres det vel behov, at ivre for Guds Ære og med hellig Nidkiärhed at vaage over, at Opröreren i Hjertet ikke tilegner sig Noget af denne dyrebare Skat. Saa länge vi ere nidkiäre og aarvaagne i denne Henseende, er Opdragelsen en let Sag; thi Gud kan da uhindret lade sin Velsignelses rige Fylde nedströmme til os. Men forsömmer du den hellige Opmärksomhed derpaa, begynder Hjertet at finde Behag i sit eget Värk, og hvor godt det lykkes, og Herren da igien fornedrer, hvad sig selv ophöier, og ved Smerte og Beskämmelse aabenbarer dig din egen Nögenhed og Uselhed: saa lad dig ydmyge, kiäre Siäl, lad dig ydmyge og erkiend din Brøde! Undslaa dig ikke for Tugtelse, thi Herren har udrakt sin Haand, dig og Dine til Bedste, og vil ikke lade dig fare. Din Ydmygelse tjener til din Fred og giver ny Kraft til Opdragelsen.

Overhovedet maae Forældre og Opdragere nödvendigen tilligemed deres Börn lade sig selv opdrage

af Herren, dersom der skal komme Noget ud af Opdragelsen. Vore lönlige Bröst (Ps. 19, 13), de Synder, med hvilke vi kæmpe, og de, som, efterat de længe have slumret, uformodentlig igien begynde at röre sig, den nedarvede Fordärvelse i Hjertets dybeste Grund og dens almindeligste Yttring, Vantroen, — alle disse ere vore Modstandere, som söge at fordärve Herrens Värk i Börnene. Jeg seer ikke längere, end mit Oie naaer, og formaaer kun hvad mine Evner tillade mig. Men den enfoldige Barnetro er mit Oie, og det inderlige og ved Hans Naade ubrödelige Samfund med den Herre, i hvem Guddommens Fylde boer, er min Styrke. Men Ham behager det nu at gjöre Börnene til Redskaber ved min Opdragelse, efterat han har sat mig til at opdrage dem. Derfor lader han min Själs Tilstand afspeile sig i Börnene, min Tro vorder til Vederkvägelse og Oplöftelse for dem; saa länge mit Hjerte bliver i Ydmyghed, lader han Fred og Velsignelse boe iblandt dem, lader Kjärligheden i mit Hjerte udöve en säregen Magt over deres. Derimod lader han deres Opförsel vise mig den Feil, som mit Hjerte saa gjerne vil tilhylle og forskiönne, i sit rette Lys, lader mit Hjertes Forvendthed staa som en Skillevæg, der hindrer enhver Velsignelse, og, vil mit Ore endda ikke höre, saa lader han mig vaagne op af min Sikkerhed ved et af hine Tankeglimt, som man saa ofte faaer at höre af Börnemunde. Her et Exempel: Minna bliver klädt paa af sin Moder. Denne, ellers en from og en ydmyg Själ, gav ikke Agt paa den Forfängelighed, som rörte sig i hendes Hjerte over Barnets Paaklädning. "Ei Minna, hvor er du smuk!" sagde Moderen i Spög, idet hun stillede sig ligeoverfor den Lille og saae paa hende. "Ja vist, Moder, ligesaa smuk som en Papegöie!" svarede Barnet, der kun var tre Aar gammelt og neppe vidste, hvad en Papegöie var, — og Moderen vaagnede af sin Tankelöshed. — Der gives Själe, som til visse Tider maae gjöre mange smertelige Erfaringer paa sig selv og paa Andre, hvor Ydmygelse fölger paa Ydmygelse, Prövelse paa Prövelse, hvor de mörke Dage ere mange og lange, — og som da atter overraskes med rige Velsignelser, megen Frugt af deres Arbeide, Viisdom og Dygtighed? Hvorfor det? det skeer ikke blot for deres egen Skyld, men de dannes derved til deres Kald; de Börn, der ere dem betroede, behöve Veiledere, og disse Veiledere dannes dertil i Herrens Skole. Her gjälder det, at Opdrageren giver Tid og giver Agt!

Staa nu Forältre og Opdragere i det rette Forhold til den store Själehyrde, saa aabenbarer det sig ogsaa hos Börnene, hvorledes Daaben väsentlig bestaar deri, at vi gjenfødes af Vand og den Hellig Aand, at vi döe med Kristus og opstaa med Ham til et nyt Levnet. Efterdi Herren er död for os, og ved Hans Död det gamle syndige Väsen med samt dets Herredömme over os og Krav paa os er taget af Dage, saa bliver som en Fölge deraf ved Hans Aands Virksomhed i dem, der höre Ham til, Synden först erkiendt og straffet og tilgivet, derefter betvunget og fört til Döden.

At den nedarvede Syndighed er tilstede og efterhaanden yttrer sig selv hos meget smaa Börn, kan ikke undgaa nogen troende og opmärksom

Jagttager. Kun den ulykkelige Hang til at undskylde Alt, hvorved Menneskene udelukke sig selv fra den tilbudne Naade, eller Fölelsen af den Forlegenhed, hvori man med sin indbildte Retfärdighed vilde komme, dersom man nödtes til at indrömme det menneskelige Hjertes dybe Fordärvelse, eller en blind Abekiärlighed, der giör de smaa Kiäledägger til Forälderenes Afguder, — kun disse Ting er det, som hindre saa mange Forälder i at erkiende denne Sandhed. Ellers er det ingenlunde vanskeligt at skielne imellem den Graad, som Nöd og Smerte afpresser Barnet, og det Skrig, hvori den vaagnende Egenraadighed eller Forbittrelse giver sig Luft. Held det Barn, hvis Forälder tidligen giöre Forskiel i denne Henseende, og, hvor Kiödets Sands vil giøre sig giäldende, lade den möde Afslag og Afviisning. Bedre er det, at Barnet udskriger sin Egensindighed eller seer Misbilligelse i sine Forälderes Ansigt eller blive straffet, end at denne indre onde Magt skulde faa Overhaand. Endog ganske smaa Börn, hvis Selvraadighed er bleven tugtet, yttre bagefter ved et mere barnligt og tillidsfuldt Väsen, at Freden er vendt tilbage i deres Inderste. Men her behöves Alvor, Klarhed og Bestemthed, her giälder det at vogte sig for slöv Eftergivenhed, Magelighed og Skiödeslöshed. Dertil skienker Herren Kraft og Viisdom. Han undlader heller ikke troligen at bringe Alt, hvad der er i Barnets Hjerte, for Dagen, for at det maa vorde straffet af Lyset. Og for at ikke blot Forälderene stedse maa blive bedre bekiendte med Barnets Hjerte, og aldrig glemme, at Börnene ere syndige Väsener ligesom de selv, men ogsaa Barnet komme til levende Erkjendelse af sin syndige Tilstand, saa at der kan blive lagt en god Grund for Naadens Indvirkning, — derfor kan det ikke väre andet, end at Barnet fra Tid til anden og i längere eller kortere Tidsrum vil komme til ret slemt at lägge sin syndige Fordärvelse for Dagen. Det er da tunge Tider for Forälderene, bestandigt er der Noget at laste eller at straffe, da bliver man saa saare let fristet til Vrede eller til Ligegyldighed, og aner sjelden, hvorledes Herrens Naade viser sig i saadanne Fölelser. Men, naar Forældrene taalmodigen finde sig i slige Tider og blive uträttelige i deres Gierning med Alvor og Sagtmodighed, naar de ret erkende, hvormeget Skylden ligger hos dem selv, saa ville de paa sig selv og paa Börnene spore megen Velsignelse. — "Ak, kjäre Moder, — sagde den lille femaarige Vilhelm — "naar Frelseren ikke ogsaa holder af de ugudelige Börn, saa er det ude med mig." — Der er Jordbunden beredt for Naaden. Derimod havde Rudolf sin hele Ungdom igjennem stedse väret et artigt Barn, som egentlig aldrig havde lärt at erkjende sig selv for en Synder. Da stormede senere den kjödelige Visdoms Vinde lös paa hans Hjerte, og hans Huus faldt, thi det var bygget paa Sand. Först ad smertelige Omveie kom han til den Tro, at Jesus Kristus ogsaa retfärdiggjør den Ugudelige. Klager derfor ikke, dyrebare Forälder, men beder, arbeider og bier efter Herren! Det er Plöitiden, den faar Ende, og siden kommer Hösten.

Det er i denne Henseende en stor Velsignelse for Börnene, naar deres Närmeste paa en saa afgjort Maade have revet sig lös fra Verden og

saa eenfoldigen og barnligen tragte efter Helliggiörelsen, at Börnene udelukkende bevåge sig i et Sandhedens og Kiärlighedens, Reenhedens og Fredens Rige, hvor de snart maa erkiende selv den svageste Yttring af Selvraadighed, den mindste Løgn, den mindre iöinefaldende Ulydighed mod Gud for det, som den er i Guds Öine, for noget höist Fordärveligt. I dette Tilfälde er baade Foräldrenes Tugtelser og de grovere Udbrud af Fordärvelsen, hine Forvildelsens Tider ikke saa nödvendige, Barnet kommer uden dem til at erkiende sin Syndighed, fordi det er Enfoldigheden og Oprigtigheden närmere. Hedder det derfor i dit Hjerte, kiäre Medkristen: "Et er fornödent," — saa er, ikke blot hvad dig selv, men ogsaa hvad dine Börn angaaer, Hovedsagen i Orden; men finder du mange straffende Ord imod Barnet paa din Tunge, og maa du ofte gribe til den Stav Vee (jvnfr. Zak. 11, 7): o saa erkiend, at du ikke er uskyldig deri, og undersög, hvad Barnet seer og hörer hos dig og Dine.

(Fortsættes.)

——:o:——

Martin af Tours.

Et Livsbillede fra den gamle Kirke.

(Oversat fra "der Lutheraner".)

(Fortsättelse fra Nr. 7.)

Herren udskjælde dig, du Satan. Er denne ikke en Brand, som er reddet af Ilden? ("Sach. 3, 2). Saaledes havde han engang igjen optaget nogle Klosterbrødre, der vare blevne troløse og kom tilbage bodfærdige. I den følgende Nat traadte Djävelen til ham og opregnede paa det Nöieste de mange Synder, som disse gjenfundne Sønner havde begaaet. "Hvorledes har du, fräkke Biskop, kunnet absolvere saadanne Forbrydere?" foer han imod ham, og da Martinus holdt Troens Skjold paa Christi Blod imod ham, lo han haanligt og raabte: "For Affaldne, som hine ere, gives der ingen Naade. Det ved jeg bedst." Da svarede Martinus ham: "Naar du selv, o Elendige! aflader fra at forföre Menneskene, og endnu idag kunde finde Bod for dit Fald, saa lover jeg dig med Fortrøstning Christi Barmhjärtighed." Sandelig, Martinus havde smagt Christi Venlighed og erkjendt Kjerlighedens Dybder. Skal det forundre os, at den Mand, som havde at stride saa haardt med Fristeren, ogsaa blev qväget paa en usädvanlig Maade og erfoer, hvad det vil sige: "Da forlod Djævelen ham, og se, Englene traadte til ham og tjente ham?" (Math. 4, 11).

I sit stille Kloster, hvor han sögte at leve afsondret i Gud, samlede Martinus hiin underbare Magt over Gemytterne, for hvilke endog Jordens Mägtige ikke kunde undlade at böie sig. Den hellige Mands Bönner brändte Keiser Valentian som Ild under Fodsaalerne, og dennes arianske Gemalinde saa sine Ränker strande mod denne barnlige Helt. En keiserlig Oberst, Avitian, som havde tilföiet Staden Tours meget Ondt, zittrede for Biskoppens straffende Blik, for hvilket han ikke kunde sove ind; uden at være bedet derom, gav han

de fangne Borgere fri. Men paa en særdeles skjøn Maade viste sig Martinus's ægte Biskopssind ved fölgende Leilighed. I Spanien var nemlig dengang, omtr. Aar 380, opkommet en Art manichæisk Sekt, efter sit Overhoved kaldet Priscillianer, for hvilken endog nogle Biskopper havde ladet sig vinde. Kjätterne trodsede den Excommunication, der var udtalt over dem af en Synode, fordi de havde et Rygstød i Priscillians mange Penge; thi de to Verdensmagter, Guld og Penge, udøvede allerede dengang paa den til Statskirke fornedrede Christi Kirke en svær Indflydelse. Mod Priscillians Penge kaldte den værdsligsindede Biskop Ithacius den nye Keiser Maximius's Jern til Hjælp. Denne nedsatte en Domstol, og Dödsdom blev afsagt over Priscillian og sex af hans Tilhängere og fuldbyrdet med Sverdet. Tillige sendte Keiseren en militär Inqvisition til Spanien for at fängsle Kjætterne og straffe dem paa Liv og Gods. De Biskopper, som i Trier vare forsamlede om Keiseren, glädede sig over den skammelige "Kirkens Seier", eller taug dog dertil. En Eneste, Theognistus, protesterede, men forgjäves. Da kom som en Lynstraale den Efterretning, at Biskoppen af Tours var paa Veien til Trier. Ithacius raadede Keiseren at lukke Stadens Porte for ham, dog hertil havde denne ikke Mod. Han sendte den frygtede Biskop Bud imøde, som skulde affordre ham det Löfte, at han kom med de forsamlede Biskoppers Fred. "Jeg kommer med Christi Fred," svarede Martinus. Om Natten betraadte han Staden og ilede først i Guds Huus forat bede. Den næste Morgen gik han i Keiserens Pallads, Biskopperne overhang Keiseren med, at han skulde lukke sit Øre for deres Embedsbroders Forestillinger. Men Keiseren blev truffen af Martinus's frimodige Erklāring; "en ny og uhört Forbrydelse var det, at den værdslige Dommer sad i Retten angaaende Kirkens Sag;" med Biskopper, som forraadte deres Fuldmagt til Keiseren, vilde han aldrig holde Samqvem i Kirkens Anliggender. Da Keiseren erklärede sig beredt til at tilbagekalde de til Spanien sendte Inqvisitorer, naar kun Martinus igjen vilde indgaae kirkeligt Samfund med Ithacius, var den ängstede Biskop en lille Stund uvis, men endelig indvilgede han for at gjøre en Ende paa de blodige Voldshandlinger. Han bivaanede altsaa en Ordination, som just blev holdt af Biskopperne. Den näste Dag vendte han hjem, men en stor Sörgmodighed overfaldt ham paa Veien. Han kunde ikke bede som ellers; det laa ham ligesom en stor Steen paa Hjertet. For en Syg, som bad om hans Forbøn og Hjælp, klagede han: "Jeg er sygere end du," og kunde ikke gjöre ham frisk. Ikke før kunde han gjenvinde Aandens Ro og Tilfredshed, förend han havde løssagt sig fra kirkeligt Samfund med de Biskopper, som vedbleve i deres uchristelige Fremfärd. Til megen Styrkelse var ham i denne Tid den evangeliske Klarhed og Standhaftighed, hvormed Biskop Ambrosius af Mailand forsvarede den i sin Frihed truede Kirke mod dens formentlige Venner.

Den samme Mand, som "ikke kunde fordrage det Onde" (Aab. 2, 2.) fordi han gruede sig for at kalde det Onde godt, levede tillige efter den apostoliske Regel: "Men en Herrens Tjener bör det ikke at være kivagtig, men at være

mild imod Alle, beqvem til at läre, istand til at taale Ondt" (Tim. 2, 24.) Ingen har nogensinde hørt ham udtale et Skjældsord, Ingen seet vredagtige Lader hos ham. Blev han kränket, navnlig af troløse og utaknemmelige Disciple, saa pleiede han at sige: "Jeg erindrer mig, at min Herre Christus har taalt Judas." Hans Ansigt udviste dyb Alvor, men derhos saadan himmelsk Venlighed, at den, som ikke elskede eller vilde elske den, hvis Afglands denne Venlighed var, den Herligste blandt Menneskene, han vilde heller have taalt en mørk Pande end disse klare Øine fulde af Kjärlighed. Imod sine Undergivne var han lige saa venlig som mod Fremmede og Fornemme. Ved Keiserens Bord, hvis Gemalinde — som hun sagde — holdt det for en Ære at vise Christi Tjener Martatjeneste, saa man ham i ingen Henseende anderledes end ved Bordet i hans Kloster. I Omgang med Brödre, endogsaa den ringeste, var han venlig og hjertelig, og hans Tale altid krydret med Salt. Ethvert Ord af hans Mund var som en Pil, affendt ikke paa det Uvisse men for at träffe. At tale Godt om Andre var hans Gläde, og det Ord: "Agter i Ydmyghed hverandre høiere end Eder selv" (Phil. 2, 3.) efterlevede han i sjelden Grad. Sulpicius fortäller om sit Besøg hos ham følgende: "Om Aftenen vaskede han selv Fødderne paa os Gjäster. Jeg vovede ikke at modsätte mig, saaledes havde hans Væsens Majestæt henrevet mig. I Samtalen kom han stedse tilbage paa Emnet, at forlade Verden med dens Lyst og Byrde, paa det vi kunde efterfølge Herren med en ganske befriet Aand. Med veltalende Gläde priste han Christi dyrebare Discipels, Paulinuk's*) Exempel; ham skulde vi tage os til Mønster, thi af ham kunde vor Tid läre, at det sandelig er muligt for Gud, som er umuligt for Menneskene. Hv lket Alvor, hvilken Kraft laa i alle hans Ord! Og hvor var han altid rede til at fremdrage Nyt og Gammelt af sin Skat, naar det gjalt om Udlägningen af et Skriftsprog! Hans Sprog var derhos saa flydende og rent, at Ingen kunde mærke den ustuderede Mand i ham, som havde tilbragt sin Ungdom ikke i en lärd Skole, men under Vaaben."

Martinus's sidste Bispopsreise (i Aaret 397) lignede vor Martin Luthers sidste Reise. Allerede fölte han tydeligt, at hans Ende närmede sig, da han havde at reise i en fjerntliggende Egn af sit Deoces for at stifte Fred imellem nogle Geistlige, som vare blevne uenige. Fra denne Gang lod han sig ikke afholde. Efterat Fredsværket var lykkedes ham, og han just lavede sig til Hjemreisen, blev han pludselig overfalden af en Afmagt, og da han vaagnede af den, sagde han til sine Ledsagere: "Lad mig nu dø!" Da blev der omkring hans Leie Graad og Klage, som han neppe kunde stille. "Ja, vi vide vel, svarede Brödrene paa deres Biskops Formaninger, at du længes efter at være hos Christus, men din Krone er jo sikker forbeholden dig; bliv dog endnu hos os, forlad os endnu ikke, hav Medlidenhed med os, elskede Fader!" Og atter græde de höit. Men Martinus

*) Paulinus af Nola (†431), en "rig Yngling" af fornem gallisk Familie, som drog sig tilbage med sin Kone i en eensom Egn i Spanien, og i skjönne Sange roste Christus og Martyrerne. Han var en Ven af Augustinus, og blev senere Biskop i Nola i Campanien.

hävede Händerne og bad: "Herre, skal jeg endnu tjene Dit Folk, vægrer jeg mig ikke for Arbeidet; din Villie skee!" I Løbet af flere Dage biede Döden ved den Syges Leie, som om den ømmede sig ved at tillukke en Mund, som var saa fuld af Jesu NavnsLov, saa fuld af Trøst for de tröstesløse Brødre, saa fuld af Forbøn for Bispedömmets Menigheder og den ganske Kirke. Endelig kom den sidste Stund. Ikke uden Anfägtelse og hed Kamp fuldendte Martinus sin Livsvandring. Han hörer til de Troende, som Fienden grum begjärer endnu i den sidste Kamp, og ve dem, som ikke da (som den hellige Bernhard siger) viser ham en for al Selv-Egenretfærdighed blottet Häl! Den Döendes sidste Ord vare "Herren kommer — — jeg er beredt — — Hvad staaer du her, glubske Drage? Du vil intet finde hos mig: her er Jesus! Mig optager Abrahams Skjöd." Og hans Aasyn lyste som Englenes Aasyn, der bare ham op. Hans Ligtog kom en talløs Mängde fra Tours og det hele Landskab imöde. Henved to Tusinde Munke fulgte hans Kiste til Graven; i deres Veklager blandede sig Seiers- og Glädespsalmer, som Jomfruer og Børn sang i Chor. "Det var et Triumphtog, siger Sulpicius, men istedetfor de Fangne, som blive förte frem i Heltens Fölge, saa man her Seierherrer, som, ledede af den bortsovede Hellige, havde overvundet denne Verden."

Til den hellige Martinus's Grav valfartede Vesterlandenes Pillegrime i Løbet af Aarhundreder. I den Stad, hvor der allerede i det fjerde Aarhundrede havde boet Christne, i Mainz, hävede sig endnu för Bonifacius's Tider en St. Martins Kirke, og blandt de til Mainzer Bispedømmet hørende Distrikter var det isär Thüringen, hvor St. Martinsfesten blev feiret som en kjär Folkefest. Man satte denne Dag istedetfor den gamle hedenske Wodansdag! Martinshorn fortrengte Hestehovederne, hvilke bleve brugte som Offertegn, under hvilke vore hedenske Forfädre holdt sine Festmaaltider til WodansÆre, og Wodans tappre Fugl, Goosen, blev til Martinsgaas. Et Thüringer Yndlingsnavn var det, med hvilket vor Luther skulde blive kaldt, og i Martin Luther er der tildelt den hellige Martinus et fortræffeligt Monument af ägte tydsk Slags. I det 16de Aarhundrede have Hugonoterne forbrändt og omstrøet Asken af Helgenens afgudisk tilbedte Been. Men vi ville gjerne paa Martinusdagen erindre to Hellige, nemlig to ved Troen paa Christus helligede Syndere —, og bede Gud at den Kirke, som ved Martin Luthers Vidnesbyrd blev fört tilbage til al Hellighedsrene Brønd, maatte til alle Tider forfriske sig af denne evige Kilde, for at blive rig paa Mænd, som vandre i Martin af Tours's Aand og Kraft og som — om de ogsaa ikke gjöre Undergjerninger, selv ere Undere.

———:o:———

Til Redaktøren af Hemlandet.

I No. 24 af Hemlandet findes en Indsendelse fra Clinton, hvori vor norsk lutherske Kirke omtales som "Statskirkepartiet", altsaa som staaende i Forbindelse med eller i Afhängighedsforhold til Statskirken i Norge. Da dette er optaget uden nogen Bemärkning fra Redaktionens Side, formoder vi det er undgaaet dens Opmärksomhed, da vi ikke kunne antage, at Redaktionen kan väre uvidende om det sande Forhold.

Da den religiöse Frihed, den Frihed ifölge hvilken Enhver kan offentlig dyrke Gud paa den Maade, som han finder rigtigst, og ifölge hvilken altsaa ogsaa den rettroende Kirke kan ordne sine kirkelige Anliggender paa den med Guds Ord mest stemmende Maade uden at väre hindret af nogen borgerlig Lov, — da denne Frihed er det störste Gode, som dette Land skjenker sine Borgere, saa vilde det väre en stor Bröst ved vort Kirkesamfund, ja en Synd, om det selv havde paany ladet sig binde med Baand, som Gud engang havde löst. Thi Herren har gjort det for at det frit og uhindret skal kunne udvikle sig, idet det alene stoler paa sin usyndige Konge og Herre, annammer Hjälp og Kraft af Ham gjennem Hans Naademidler og kun med Hans, de aandelige Vaaben, vil före sin Kamp uden at söge eller benytte de jordiske Magters Bistand. Havde vi, havde vort Kirkesamfund traadt i saadan Forbindelse med Statskirken i vort Fädreneland, at vi med Ret fortjente det Navn af "Statskirkepartiet", det var da ikke at undres over men vel berettiget, om mangen En betänkte sig og närede Frygt for at slutte sig til vort Kirkesamfund, thi vi lagde jo ved et saadant Skridt for Dagen, at vi paa den ene Side miskjendte Religionsfrihedens Värd og paa den anden gjorde Kjödet til vor Arm og ikke satte vor Tillid til Herren. Men hvormed skulle Indsenderen og Redaktören kunne begrunde en saadan Dom? Hvortil kunne de stötte sig, naar de give os Navn af Statskirkepartiet? Visselig de kunne Intet anföre! Vort Samfunds Stilling og Forhold til Statskirken i Norge er i ingensomhelst Henseende et andet end vore svenske og norske Brödres, end "Augustana-Synodens" Forhold til den svenske Statskirke. Vi dele med Fädrenekirken "een Tro, een Daab" vi have med den "een Gud og een Fader"; vi have derfor eet Troessamfund med den paa samme Maade som med alle rettroende Samfund paa den ganske Jord; men saa langt og ikke et Haar länger sträkker sig Forbindelsen, og skal det ikke heller; thi denne Forbindelse er tilsträkkelig, fordi den er inderlig og har den rette Grund. Vi har søgt og faaet Lärere fra Norge, men kunde vi blot erholde dem dygtige og skikkede for vore Forholde fra noget andet rettroende Samfund, vi tog dem strax og det med oprigtig Tak og Gläde, hvor de saa kom fra. Ogsaa I have jo sögt Lärere fra Sverige, ligesom vi fra Norge. De norske Biskopper have erholdt kongelig Tilladelse til at ordinere de Lärere, som blive kaldte hertil; disse have altsaa erholdt Ordination i Statskirken; det takke vi den for, men vi lägge ingen särdeles Vägt derpaa, heller ikke blive Lärerne ved saadan Ordination Lärere i eller

komme i nogetsomhelst Afhängighedsforhold til Statskirken. Intet viser dette bedre end den kongelige Resolution selv, der udtrykkelig erklärer, at Ordinationen paa ingen Maade berettiger den hertil kaldede Präst at udföre nogensomhelst prästelig Forretning i Norge.

At ifölge kongelig Resolution den norske Statskirke ikke vil meddele Ordination, uden at vor Kirkes Kirkeraad med Kaldsbrevet giver sin Erklüring angaaende den Menighed, som kalder, det vidner dog vel heller ikke om, at vi staa i noget Afhængighedsforhold til Statskirken; det maa da väre klart, at den forlanger saadan Erklüring alene til Betryggelse for sig selv, at den ikke skal blive bedraget, ligesom vi betragte os selv som Guds Tjenere for Menigheden i Amerika og som staaende under dette Lands Love, saa blive vi og betragtede som Saadanne af den norske Statskirke; dens överste Styrelse har selv erklüret, at den ikke kan modtage nogen Ansøgning fra os om Ansättelse i Norge, saalänge vi opholde os her, da den maatte ansee os som Borgere af dette Land og som Saadanne den uvedkommende. Vi have aldrig henvendt os til den norske Regjering med Bön om Pengehjälp eller anden Understöttelse; det kunde aldrig falde os ind, fordi vi klart indsaa, at vort Forhold til Statskirken gjorde en saadan Bevilgning saa godt som umulig; medens vi derimod have seet, at I have ansögt den svenske Regjering om saadan Understøttelse og klaget over, at Eders Ansögning ei er bleven bevilget, hvilket dog kunde opfattes, som om I endnu betragtede Eder som staaende i et saadant Forhold til den svenske Statskirke, at I med Ret kunde gjöre Fordring paa dens Understöttelse. Vi ville ikke troe, at I ansee Eders Forhold at väre af saadan Natur, men vi fordre paa den anden Side ogsaa, at I ikke med endnu mindre Grund dömmer vort Forhold til den norske Statskirke at väre et saadant. Vi ville heller ikke troe, at Indsenderen og Redaktionen med velberaad Hu har kaldt vort Kirkesamfund "Statskirkepartiet" forat väkke Mistillid og Misnöie mod os, men snarere at Ordet i Ubetänksomhed er faldet dem af, men derfor haabe vi og saa meget sikrere, at Redaktionen vil vise os den Retfärdighed i et fölgende No. af Hemlandet at tilbagekalde den urigtige og misvisende Benævnelse af vort Samfund og give sine Läsere en ret Fremstilling af vor Kirkes Forhold til den norske Statskirke.

Ærbödigst

Spring Prairie Prästegaard, den 26de Juni 1860.

H. A. Preus.

—:o:—

Concordia College i St. Louis, Mo.

(Indsendt af Laur. Larsen.)

I) Kort Fremstilling af dets Historie.

(Oversat og uddraget af "Der Lutheraner.")

A. Indtil Sommeren 1856.

(Efter et Manuskript af Prof. A. Biewend.)

Ved de sachsiske Menigheders Udvandring i Aaret 1838*) havde det väret en Hovedhensigt, saavel at bevare Börnene i Almindelighed for en ukristelig Skoleundervisning, som ogsaa at forberede den studerende Ungdom iblandt dem til deres fremtidige Kald efter den äldre lutherske Kirkes Forbillede og paa en mere kristelig Maade, end det fordetmeste var Tilfældet paa de fleste af Tydsklands lärde Skoler. Men da Präster og Menigheder havde nok at gjöre med sig selv, og da de sidste ikke alene fra Tydskland af vare vante til at overlade Ordningen og Styrelsen af sine Skolesager i geistlig og verdslig Övrigheds Händer, men ogsaa for störste Delen vare blevne for fattige til at grunde en Dannelsesanstalt for Studerende og underholde egne Lärere ved samme: — saa besluttede i Aaret 1839 nogle af de Kandidater, som havde fulgt med Udvandrerne, sig til for störste Delen af egne Midler at anlägge et bertillands saakaldet College og undervise nogle Drenge, som havde Lyst og Evner dertil, i Kristendom og de sädvanlige Skolevidenskaber samt tillige i det latinske og gräske, tydske og engelske Sprog. Dette var de theologiske Kandidater Th. J. Brohm, O. Fürbringer og J. F. Bünger, som nærmest i Forbindelse med Pastor C. F. W. Walther i Perry Co., Mo., lagde den förste Haand paa dette Foretagende. Men da allerede meget snart Pastor Walther og Kandidat Bünger modtoge Kald andetsteds, saa fortsatte de to Kandidater Brohm og Fürbringer Arbeidet alene; og da endelig ogsaa den sidste havde antaget et Kald som Präst, drog den förste paa Indbydelse fra den nu salige Pastor G. H. Löber i Altenburg i (Perry Co. Mo.) fra det Loghus, hvor Skolen hidtil havde väret holdt, til dennes Hus og der overtoge nu begge i Fällesskab Undervisningen, dog saaledes, at Kandidat Brohm beholdt den störste Del af samme. Saaledes pleiede de under Guds Bistand i flere Aar sit Sennepskorn af et lidet College i den daværende Altenburg Prästebolig, indtil Kandidat Brohm i 1843 fik Kald til det lutherske Prästeembede i New York hvorpaa Pastor Löber i et halvt Aar for störste Delen fortsatte Undervisningen alene, medens en Del af samme blev overtaget af Pastor E. G. W. Keil, dengang i Frohna tät ved Altenburg. Da nu Menighederne ydre Tilstand var bleven noget gunstigere, saa begyndte ogsaa disse — ligesom allerede nogle enkelte Medlemmer af og til havde gjort — at tage sig virksomt af Anstalten. Isär foregik Menigheden

*) Som allerede omtalt i Delegaternes Beretning i Maanedst. 2den Aarg. Nr. 12 er Grunden til Missourisynoden lagt af en Del sachsiske Menigheder, som med sine Präster og nogle theol. Kandidater i Aaret 1838 udvandrede til Amerika for mere i Fred og Frihed, end derhjemme var dem tilladt, at bygge Guds Rige iblandt sig. O. A.

i St. Louis med godt Exempel og kaldte af sin Midte theologisk Kandidat J. Gönner som egen Lärer og Rektor ved Collegiet med fast Lön, og denne Kaldelse toge da ogsaa andre Menigheder i Perry Co. Del i. Rektor Gönner ankom til Altenburg i Sept. 1853. Eleverne Antal var dengang 8, af hvilke 3 äldre paa 16—20 Aar dannede den förste, og 5 yngre paa 11—14 den anden Klasse, som igjen i nogle Fag havde to Afdelinger. Af Anstaltens Lärere blev i Fällesskab udkastet en Skoleplan, efter hvilken de forskjellige Undervisningstimer i de enkelte Fag bleve fordelte. Skolelärer Winter gav begge Klasser Undervisning i Sang og paa Klaver. Eleverne lode sig ikke alene villig lede ved Tugt og Formaning af Guds Ord, men anvendte ogsaa saa megen Flid, at Arbeidet med dem aldeles ikke var forgjæves.

I Aaret 1847 besluttede den i Chicago forsamlede Synode af Missouri, Ohio o. a. St. at foresporge sig hos Menigtederne i Altenburg og St. Louis, om de vare tilböielige til at overlade Anstalten i Altenburg til dens Styrelse og Varetägt. I det fölgende Aar erklärede Menighederne for den i St. Louis forsamlede Synode sig villige hertil; men medens Altenburgs Menighed ønskede, at Synoden maatte lade Anstalten blive i Altenburg, saa önskede Menigheden i St. Louis, at den vilde forlägge den derhen, anviste Land for den og aabnede betydelige Kilder til at underholde Professorer. Den Kommitte, som Synoden havde nedsat for at behandle denne Gjenstand, foreslog at flytte Anstalten til St. Louis.

I det fölgende Aar (1849) kom Synoden ved sit Möde i Fort Wayne, hvor man atter behandlede denne Sag, paany til den Overbevisning, at, naar man gjorde en kraftigere Udvikling og större Virksomhed af Anstalten og dermed Kirkens Vel i det hele taget til Hovedøiemedet, saa var der langt flere og vigtigere Grunde til at flytte Anstalten til St. Louis, og den besluttede derfor saa snart som muligt at foretage denne Flytning, samt i Stedet for Pastor Löber, som märkede, at hans Legemskräfter toge af, og derfor önskede sig befriet fra det vanskelige Arbeide ved Seminariet, at kalde en anden Professor i Theologi, at formere Lärerpersonalet og saa snart som muligt at gjöre Begyndelsen med Collegebygningen, i hvilken Hensigt en Bygningskommission blev udnævnt. Den 19de August det samme Aar döde i Herren den uforglemmelige Pastor Löber, som saa flittig, trofast og uegennyttig havde underviist ved den ogsaa ved hans Medvirkning grundede Anstalt, efterat endnu den Gläde var bleven ham til Del, at se tre af sine Disciple (J. F. Biltz, J. A. F. W. Müller og R. Lange, hvilken sidste dog kun i kortere Tid var i Anstalten) träde ind i Prädikeembedet. Hans Äresminde findes i "Der Lutheraner" Aarg. 6, Nr. 19 og 20. Pastor C. F. W. Walther blev nu ved Synodens Valgkollegium kaldet til Collegiet, der fik Navnet Concordia, som Professor i Theologi og nedlagde ifölge dette Kald Pastoratet ved Treenighedskirken i St. Louis for at kunne ofre sin nye Stilling desto mere Tid og Kräfter, men gik ind paa den Betingelse fra sin Menigheds Side, ogsaa i Fremtiden at tage embedsmässig Del i dens Styrelse og hver Maaned at prädike en Gang i begge Kirker. I October

udstedte Bygningskommissionen et Opraab til den lutherske Kirke i de Forenede Stater i Nordamerika om Hjälp til Bygningen. Anstalten havde, efter nu at have bestaaet i 10 Aar, endnu ingen egen Bygning. Undervisningen var meddelt af sal. Pastor Löber, en Lärer i de gamle Sprog (Rektor Gönner) og en Hjälpelærer (siden 1847 Hr. K. J O. Nitzschke), fem unge Mänd vare udgangne af den og ansatte som Arbeidere i den store Höst (J F. Biltz, J. A. F. W. Müller, H. Löber, R. Lange og H. Wunder, af hvilke de to sidste kun tilbragte det sidste korte Afsnit af sin Studertid i Anstalten), og ni Elever befandt sig endnu i den, af hvilke fire vare unge Drenge. Menigheden i St. Louis havde skjänket to värdifulde Acres Land i Närheden af Byen til Byggeplads, anvist til College'et Nettoindtägten af sin Kirkegaardskasse og Overskuddet af Salget af den Psalmebog, som udkom paa dens Forlag, samt endelig bevilget og indsamlet 2000 Dollars til Bygningen. Bygningskommitteen udkastede en Plan til Opförelsen af Bygning for College og Prästeseminarium, men besluttede for det förste alene at begynde med i Guds Navn at bygge den sydlige Flöi og at overlade Arbeidets Fortsättelse og Fuldendelse ved Opförelse ogsaa af Mellem- eller Hovedbygningen med dens anden Flöi til sildigere Tider.

Den 8de November blev Grundstenen höitidelig lagt, og den 11te Juli i det fölgende Aar (1850) fandt Indvielsen Sted. Hele Anstaltens Personale, Lärere, Husforvalterne med sine Familier og sexten Elever, af hvilke 6 Studenter og 10 Disciple i Gymnasiet*) droge nu ind med Lov og Tak til Gud. Pastor A. Biewend, som dengang midlertidig forrettede som anden Lärer ved det theologiske Seminarium i Fort Wayne i Stedet for den nylig afdöde Pastor A. Wolter, blev kaldet til Concordia College som Professor i Philosophi og modtog Kaldet. Ved Synodemödet i St Louis i October skede den formelige Overgivelse af Anstalten fra Menighederne i Altenburg og St. Louis til Synoden. Blandt de i den Anledning stillede og af Synoden antagne Betingelser vare de fornemste, at Anstalten for bestandig skal tjene den lutherske Kirke og kun opdrage Lärere og Präster for den, at det eneste Undervisningsmiddel i College't skal väre det tydske Sprog**), at Anstalten vedbliver at bestaa af et Gymnasium til Ud-

*) Det hele College deles i et Gymnasium eller en Latinskole, hvor Eleverne endnu blot forberedes til det egentlig theologiske Studium, og et theologisk Seminarium, hvor de faa den Uddannelse, som ellers ved Universiteterne meddeles Studenterne. O. A.

**) Hermed er ikke sagt og ikke ment, at det engelske Sprog ikke baade maa läres og tillige i enkelte Fag maa benyttes som Undervisningsmiddel, og man vil ogsaa i den Beskrivelse af College'ets indre Indretning, som vil fölge i näste Nr., se, at flere Fag läses paa Engelsk. Men Meningen er kun den, at Anstalten er bestemt til at väre en tydsk Anstalt og til at opdrage Präster for tydske Menigheder, saaledes at det tydske Sprog nödvendig maa blive Hovedsprog. I Engelsk söger man at bringe Eleverne saa vidt, at de med fuldkommen Lethed kunne forstaa og läse det, tale og skrive det saa godt, som i det daglige Liv behöves, og tillige faa en saa grundig Kundskab i det, at de, hvis de skulde komme i saadanne Forhold, hvor det var nödvendigt, selv uden Vanskelighed kunde läre sig til at prädike og kathechisere paa Engelsk. O. A.

dannelse i de Videnskaber, der danne den nödvendige Forberedelse för Theologien, og af et theologisk Seminarium; at, omendskjöndt ogsaa saadanne unge Mennesker, der ikke ville ofre sig for den lutherske Theologi, kunne benytte Gymnasiet, saa skulle de Legater og Gaver, som Anstalten faar, alene komme saadanne tilgode, som forberede sig til at tjene den lutherske Kirke, og endelig at den nuvärende Hensigt med Anstalten stedse skal beholdes for Öie, selv om det engang skulde vise sig gjörligt at udvide den ogsaa til andre Fakultetsvidenskaber. Synoden lod derpaa ved en Kommitte udkaste en Konstitution for Anstalten, som indeholder Bestemmelser fornemmelig om Opsynskommitteen og dens Forretninger, Anstaltens Direktion (Bestyrelse), Kassereren, Undervisningsplanen, Optagelse i Anstalten, Haandhävelse af kristelig Disciplin (Tugt), en Elevs Bortvisning fra Anstalten og Lärernes Valg.

Närmest gik nu Besträbelsen ud paa at häve Gymnasiet, som hidtil fornemmelig kun havde tjent det theologiske Seminarum ved at forberede Drenge og unge Mänd til at träde ind i samme, til en selvständig Anstalt, i hvilken man fik en almindelig Dannelse og saaledes ogsaa en Forberedelse for andre Fagstudier. Dog kunde det formedelst Mangel paa Lärere forelöbig kun deles i to Hovedafdelinger: Over- og Undergymnasium. I "Der Lutheraner" Aarg. 7 Nr. 11 udkom et Program for Anstalten. I Seminariet blev fra den Tid af foredraget af Prof. Walther: Logik, Dogmatik, Kirkehistorie, de tre förste Evangliers Synopse, Hermenentik, kristelig Archäologi, Katechetik og Homiletik, begge forbundne med praktiske Övelser; af Rektor Gönner: Hebraisk, Fortolkning af förste Mosebog, det Gamle Testamentes historiske Böger deelvis, udvalgte Stykker af Jesaias og Psalmerne og af Evangelierne i hebraisk Oversättelse; af Prof. Biewend: de övrige philosofiske Discipliner undtagen Logik, fremdeles Physik, Indledning til det nye Testamente, Fortolkning af Brevet til Epheserne og i Engelsk Literaturhistorie og Stileövelser. I Gymnasiet blev underviist af Professor Walther i Religion, Deklamation, Musik og Sang med Prosodi; af Rektor Gönner i Hebraisk, Gräsk og Latin — man læste Evangelierne, Apostlenes Gjerninger, Xenophon og Cicero —, bibelsk og Reformationshistorie; af Prof. Biwend: i gräsk og latinsk Grammatik — man läste Jacobs gräske Läsebog og Cornelius Nepos —, i tydsk Grammatik, engelsk Grammatik, Mathematik, Geografi og almindelig Historie.

I Foraaret 1852 blev Anstalten inkorporet af Staten Missouris Legislatur.

Allerede i det andet Aar efter, at den förste Flöis Bygning var fuldendt, fölte man Trang til mere Rum. Anstaltens Personale bestod paa den Tid af tre Lärere med deres Familier, Husforvalteren med hans Familie og 34 — fire og tredive — Elever. En Lärer med hans Familie og otte Elever vare nödte til at boe udenfor College'et. Opmuntret ved Löfter fra Brödrene i Tydskland om efter Evne at ville hjälpe til og i Tillid til ham, som ved sin uventede Velsignelse havde gjort Bygningens Udvidelse nödvendig, skred da Bygnings-

kommissionen i Foraaret 1852 i Guds Navn til Opförelsen af den anden Flöi og udstedte i Aarets Löb et Bön- og Hjälperaab til Medlemmerne af de Menigheder, der hörte til Synoden, hvilket ogsaa villig og rigelig blev besvaret. Den anden Flöi blev om Hösten färdig, og det hele Personale havde nu den Gläde at finde sig samlet i Anstalten. I Foraaret 1853 blev 6 Elever dimitterede fra Seminariet, hvilke efter vel bestaaet Examen strax traadte ind i Prästeembeder (G. Volk, E. Metz, M. Günther, O. Eisfeld, M. Stephan Th. Gruber.)

Da med Anstaltens Tilväxt snart ogsaa Trangen til flere Lärekräfter blev fölelig, saa besluttede Synoden ved sit Möde i Cleveland 1853 at ansätte en anden Lärer i Theologi i Seminariet og overdrog Valgkollegiet at söge at vinde Licentiat Ströbel i Zeitz i den preussiske Provinds Sachsen for dette Embede. I "Der Lutheraner" Aarg. 10 Nr. 4 blev der igjen givet Meddelelser om Anstalten og ved den Anledning Beliggenheden, Bygningen og Livet i den udförlig beskrevet.

Da de Skridt, som Valgkollegiet havde gjort med Hensyn til Ströbels Kaldelse, vare blevne frugtlöse, saa blev paa Synodens näste Möde i St. Louis 1854 Overveielsen af denne vigtige Gjenstand igjen optagen, og den Beslutning fattet, for det förste ikke at kalde nogen anden Professor i Theologi, men at lade denne Plads aaben, indtil man kunde vinde en dygtig Theolog af Fag, men derimod at kalde en Lärer til Gymnasiet, hvilken for det förste ogsaa kunde hjälpe med til at udfylde Hullerne i Seminariet. Tillige blev besluttet til bedre indre Ordning af Anstalten at udnävne en Präsident for den og en Direktor for Gymnasiet; det förste blev Prof. Walther, det sidste skulde overdrages den nye Gymnasiallärer, der skulde vælges. Ifölge disse Beslutninger foretog Valgkollegiet Valget af en Direktor, og dette faldt paa Pastor A. Hoyer i Philadelphia.

Imidlertid var Anstaltens Personale voxet til fire Lärere med deres Familier (iberegnet den ventede Direktor), Husforvalteren med hans Familie (siden Foraaret 1853 L. Wüllner) og 45 Elever: 9 Studenter og 36 Disciple i Gymnasiet, saa at de to Flöie allerede igjen bleve for trange, og Bygningskommitteen alvorlig tänkte paa Collegebygningens Fuldendelse. Allerede om Hösten 1854 skede atter et Opraab til alle Medlemmer og Venner af den evang.-lutherske Synode af Missouri o. s. v med Opfordring til kristelig Garmildhed til Bedste for Anstalten. Anstalten begyndte nu ogsaa stedse mere at tiltrække sig Opmärksomhed hos den lutherske Kirke i Tydskland og modtog ikke ubetydelig Understöttelse derfra.

Da Pastor Hoyer afslog det til ham udgangne Kald, saa blev et nyt Valg foranstaltet, og Prof Biewend valgt til Gymnasiets Direktor om Hösten 1855. Paa denne Tid blev der ogsaa udarbeidet Plan til en Husorden for Anstalten. Omendskjönt nu Direktorposten paa den nävnte Maade var besat, saa manglede der dog endnu en ny Gymnasiallärer. Valgkolligiet skred derfor atter til et Valg, hvorved Pastor G. Schick i Chicago blev kaldet til Conrektor. Imidlertid havde

Kandidat A. Hoppe, som om Höften 1855 var kommen til St. Louis, venlig tilbudt sig at hjälpe til med at undervise i College'et, indtil han fik Kald til en Menighed som Präst, og overtog strax Undervisningen i Tydsk og Latin i Undergymnasiet og i gräsk Gramatik i Overgymnasiet i Vinteren 1855 til 1856.

Bygningskommitteen besluttede nu, efterat en temmelig betydelig Sum var indkommen for den nye Bygning og Elevernes Antal steget til 52 (9 i Seminariet og 43 i Gymnasiet), at lägge Haand paa Verket, men dog at udföre Bygningen paa en mere storartet og sit Maal värdigere Maade, end oprindeligt var tilsigtet; og i "Der Lutheraner' blev to Gange opfordret til virksom Hjälp. Bygningen blev paabegyndt i Foraaret 1856.

Til Paaske blev fem Elever, som havde fuldendt sit Kursus i Seminariet, (C. Groß, F. Abner G S. Löber, A. Hügli, H. Hauser) dimitterede og indtraadte ligesom en, der blev dimitteret om Höften det foregaaende Aar (J. P. Bever), efter bestaaet Examen strax i Prästeembedet. Efter Paaske bleve Direktoren og Conrektoren indförte i sine Embeder. Noget senere udkom igjen en Beretning om Concordia College, som blandt andet indeholdt en Fortegnelse over Anstaltens Elever siden dens Henläggelse til St. Louis. Ved Paasketid samme Aar var Rektor Gönner af det evang.-lutherske Bibelselskab i St. Louis, som havde besluttet at udgive den saakaldte Altenburger Bibel eller for det förste i det mindste det nye Testament af samme, bleven opfordret til at overtage Korrekturen deraf, og da han med Opsynskommitteens Samtykke fulgte denne Opfordring, traf det sig saa heldigt, at en duelig Mand blev funden til at erstatte ham i Hr. G. A. Saxer, som paa Opsynskommitteens Begjäring i Mai indtraadte som Lärer i Anstalten. I Juli kom Professor Dr. G. Seyffarth forhen Professor i Archäologi ved Universitetet i Leipzig, til St. Louis og begjärede af Kjärlighed til den lutherske Kirke at ofre sine Gaver og Kräfter til dens Tjeneste i det paa lärde Mänd saa fattige Amerika; han overtog ifölge midlertidigt Kald fra Opsynskommitteen et Professorat i Theologi i Seminariet. Den almindelige Synode i Höften 1857 gav begge de sidstnävnte Herrer et bestemt Kald, den sidste til Professor ved Seminariet og den første til Lärer ved Gymnasiet, hvilket ogsaa blev modtaget af dem begge.

Ved Guds naadige Bistand havde saaledes Anstalten indtil Sommeren 1856 kunnet uddanne og byde Kirken 17 — sytten — Ordets Tjenere, af hvilke dog to (Wolf og Eisfeld) efter Guds uudgrundelige Raad allerede vare indgangne til Hvile; med et temmelig betydeligt Antal andre unge Mennesker havde den kunnet fortsätte den samme Forberedelsens Gjerning mere eller mindre vidt; dernäst havde den nylig vundet en ligesaa uventet som fortrinlig Tilväxt af Lärerkräfter, og endelig närmede den rummelige og smukke Collegebygning sig sin Fuldendelse. Visselig var der derfor Grund til at slutte denne Fremstilling af Anstaltens Historie, som Prof. Biewend omtrent paa hin Tid har skrevet, saavel med glad og lydelig Lov og Pris til Gud for, hvad han hidtil havde gjort, som og med den Bön,: "Gid

alle fromme Hjerter i sit Fadervor ogsaa flittig vilde ihukomme vor Planteskole til Dannelse af Lärere og Präster, at Gud i Naade maatte fremme vore Händers Gjerning, give Lärerne Visdom, Kraft, Troskab og Taalmodighed og lade de unge Planter grønnes og blomstre til hans Pris."

B. De fire sidste Skoleaar.

(Meddelt af Direktør G. A. Sayer.)

Ovenstaaende Beretning om Anstaltens Historie indtil Sommeren 1856 blev forfattet af sal. Prof. Adolph Biewend. I det fölgende give vi en kort Fortsättelse, som indeholder en Beretning om de sidste fire Aar. Den groveste Del af den nye Skolebygning blev vel allerede fuldendt om Hösten 1856, og det andet Stokvärk kunde allerede i den fölgende Vinter tages i Brug som Sovesal; men dog trak Bygningens Fuldendelse ud til senhöstes i Aaret 1857, saa at Beboelses- og Skoleværelserne först i November Maaned kunde tages i Brug. Den hele Bygning, som nu bestod af tre Huse, indbefattede fem Familieboliger for Lärere, Beboelses- og Skolerum for de 48 Elever, som man dengang havde og alle nödvendige Husholdningsrum. Desuden havde man en Bolig for Husforvalteren og en Staldbygning.

Det vilde väre vanskeligt ved en saa meget senere Beskrivelse at give de fjerntstaaende en Forstilling om den Gläde, Tillid, Haab og daglig nye Taknemmelighedsfölelse, hvori de nærmeststaaende, navnlig Anstaltens Lärere og Elever, dengang levede og arbeidede. Den store nye Bygning, som ved Synodens hjertelige Kjärlighed var bleven fuldfört, opfyldte Önsker og Bönner, som man saa länge havde näret; der var aabnet Rum ikke blot for de Elever, man dengang havde, men ogsaa for en god Del nye, og man tör vist til Ære for Gud og Sandheden sige, at alle Lärerne varetoge sit Kald i hjertelig Enighed og med stor Tillid, og at Disciplene nästen uden Undtagelse viste Troskab, Flid og Lydighed. Den betydelige Forøgelse af Disciplenes Antal om Hösten 1857, det nys vundne Rum og Lärekollegiets Forstärkelse gjorde de höist glädelige Fremskridt i Anstalten mulige, at den Klasseinddeling, som behöves for at faa Bugt med det omfangsrige Lärestof, närmede sig sin önskede Fuldendelse. Alle Klasser lige til Prima vare besatte, og regelmässige Undervisningskursus kunne gjennemföres.

Den höitidelige Indvielse af den nye Bygning blev opsat til den i April 1858 forestaaende Distriktssynode, da man önskede at forhöie dens Gläde og Höitidelighed ved de forsamlede Synodalmedlemmers Deltagelse. Dog Gud havde besluttet det anderledes. Han lagde sin troe Tjener, vor uforglemmelige Prof. A. Biewend, i Ugen för Paaske paa et haardt Sygeleie, og det behagede ham efter hans uransagelige Raad den 10de April 1858 at kalde denne Mand bort i hans kraftigste Alder fra en talrig Familie og fra den velsignelsesrige Virkekreds, som han med fuld Mandskraft, med de mangfoldigste Gaver og med udelt Hjerte havde hengivet sig til. Det vil stedse blive alle denne Anstalts Venner uforglemmeligt, med hvilken dyb Smerte

hint Sörgebudskab opfyldte den hele Synode. Glädesfesten, som man ventede ved Synodemödet, blev forvandlet til en Sörgegudstjeneste. Men den trofaste Gud, der har bevist sig som vor Anstalts Fader og Beskytter, vil engang, enten her eller hisset, aabenbare, at han ogsaa herved vel vilde tugte, men ikke fordärve; og om end dette bitre Tab endnu länge vil föles i Anstaltens Udvikling, saa er dog Herrens Haand ikke för kort til at redde og til at läge Saarene, hvis han ellers har Velbehag i Arbeidet. Den kjäre Dödes afsjälede Legeme blev om Söndagen den 11te udstillet i Skolebygningens store Hal og den fölgende Morgen fört til den hervärende evang.-lutherske Menigheds Kirkegaard, som stöder lige ind til College'ets Tomt. Den talrige Mængde Ledsagere gav et sjeldent Vidnesbyrd om den uforlignelige Kjärlighed og Höiagtelse, som man i den videste Kreds bar til den Afdöde. Heller ikke havde Menigheden villet tillade nogen anden at sörge for Begravelsen, og senere har den ladet sætte et Kjärlighedens og Taknemmelighedens Mindesmärke over Graven.

Det var umuligt strax at udfylde det store Hul i Anstaltens Lærerkollegium. Gud berövede os ikke alene en trofast Fader og Broder, men lod os ogsaa en Tidlang väre ligesom faderlöse. Man behövede i Sandhed daglig alvorlig at mindes om Guds alene vise Regjering og om hans Befaling at stole alene paa ham og ikke paa Mennesker, for i hin store Nöd igjen at begynde det forladte Dagsarbeide og fortsätte det, saavidt Gud gav Kraft og Naade. Först i det näste Skoleaar, der begyndte med den 1ste Sptbr. 1858, lykkedes det at finde en Eftermand i sal. Prof. Biewends Sted, idet Hr. Pastor R. Lange, selv en af Anstaltens förste Elever og forhen Präst i St. Charles, Mo., i Decbr. 1858 som Professor i Philosofi og det engelske Sprog ankom til College'et. Dog havde vi allerede kort Tid iforveien den Gläde i Pastor Th. J. Brohm, en af hine College'ets förste Grundläggere og forhen Präst i New-York, at faa en stor og rig Gevinst for vor Anstalt. Denne var kaldet som Präst for den hervärende lutherske Menigheds Concordia-Distrikt og overtog da tillige dels at väre Anstaltens Själesörger, dels at hjälpe til ved Undervisningen i det theologiske Seminarium og i Gymnasiet.

Direktoratets Forretninger bleve midlertidig overdragne Nedskriveren af disse Linjer, og ved Undervisningsgjenstandenes Fordeling rettede man sig som forhen efter Omständigheder, Kräfter og Gaver, idet alle Lärere gjensidig sögte at understötte hverandre. Paa denne Maade lykkedes det efter Hr. Prof. Langes Ankomst atter at faa en bestemt Fordeling af Lärrfagene i Stand.

I Aaret 1858 blev tre, i 1859 atter tre og endelig i dette Aar ti Elever dimitterede fra det theologiske Seminarium for at blive Präster. En af disse fortsätter endnu sit Studium ved et Universitet i Tydskland; alle de andre ere allerede kaldede til Kirkens Tjeneste, og de fleste ere allerede i Arbeide. Elevernes Antal voxede rakst fra Aar til Aar, saa at det i Löbet af dette Skoleaar (1ste Spbr 1859 — 1ste Juli 1860) naaede op til 86. Nästen alle forberedes til Prädikeembedet.

Omendskjöndt smertelige Erfaringer og mange Slags Hindringer, som jo under lignende Forhold aldrig ville udeblive, mangen Gang syntes at dämpe Modet og at hemme en glädelig Fremgang, saa maa vi dog til Guds Pris og til Tröst for alle Kristne, som tage sig af denne Anstalt, bekjende, at, hvor det blev mörkt for vore Öine, der har Herren stedse hjulpet og bevidst os al Barmhjertighed Han har lindret Smerten i de nedslaaende Erfaringer ved ogsaa at give Beviser paa sin Velvilje. Til hine hörer fremfor alle Ting et langvarigt Sygeleie, hvormed Herren har hjemsögt Rektor Gönner, og Prof. Walthers höist betænkelige Helbredstilstand i den forlöbne Vinter. Desuden saa Prof. Dr. Seyffarth sig i forrige Höst foranlediget til i det mindste for en Tid at unddrage Anstalten sin Närvärelse for i New York at kunne benytte de videnskabelige Hjælpemidler, som der findes, til sine literäre Arbeider. Til Beviserne paa Herrens Velvilje hører, at Rektor Gönner har oplevet den Gläde, atter at kunne overtage sin Undervisning, og at vi tör näre de bedste Forhaabninger om Prof. Walthers Helbredelse. Det er allerede vidt og bredt bekiendt, at Prof. Walther ved Lägens alvorlige Raad og Venners indständige Opfordring lod sig beväge til ganske at afbryde sit Arbeide og söge at gjenvinde sin Helbred ved en Reise til Tydskland og ved at bruge et Bad der. Han gik ombord i New Orleans den 10de Marts dette Aar, og Breve, som ankom i Slutningen af Mai, melde, at den lange Sjøreise ikke alene er lykkelig overstaaet, men ogsaa allerede har virket saare gunstigt paa hans Helbred. Vi have god Grund til at vente, at vi i næste Skoleaar igjen kunne hilse ham med nye Kräfter i vor Midte.

I November 1859 fik Anstalten en ny i to Henseender höist glädelig Tilvärt, idet Prof. L. Larsen, forhen Präst til Rush River i Wisconsin, fik og modtog Kald fra den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika til et Professorat ved Concordia College, hvortil der var aabnet denne Synode Adgang. Allerede i 1857 knyttede den nävnte Söstersynode ved Delegater en Forbindelse med os i den Hensigt at opsöge en Skole, hvor de kunde lade Präster uddanne for norske Lutheranere. Paa vor almindelige Synode i Fort Wayne i Aaret 1857 kom som bekjendt en formelig Overenskomst om denne Sag i Stand. Den norske Synodes Begjäring fandt broderlig Modtagelse, den forpligtede sig til at underholde en Professor ved vor Anstalt og fik derfor den Ret, at dens norske Elever bleve stillede fulkommen lige med vore. Allerede om Hösten 1858 kunde de sende tre Elever. Besättelsen af Professoratet kom til at blive udsat, fordi de Forsög, man gjorde paa at faa en duelig Mand fra Norge, mislykkedes, og fordi det var vanskeligt at undväre en Mand af det forholdsvis ringe Antal norske Præster, som ere her. Trangen viste sig dog snart saa stor, at Prof. Larsen fölte sig nödt til ikke at afslaa det Kald, der var udgaaet til ham. I Sptbr. 1859 traadte atter fire nye norske Elever ind i College'et, og dem fulgte snart endnu en femte Disse otte Elever faa nu ved Prof. Larsen Undervisning i sit Modersmaal og i Religion, og de fem senest ankomne desuden ogsaa i Tydsk; for

övrigt ere de med i den regelmässige Undervisning, i hvis Ledning ogsaa Prof. Larsen tager Del.

Tirsdag efter Paaske havde vi den Glæde i Hr. F. W. Reinke og hans Hustru at faa trofaste og kjärlige Husbestyrere for vore Elever. De bragte det Offer at forlade sin egen Arne ved Addison, Du Page Co., Ills., (nær ved Chicago) for at overtage Omsorgen for Elevernes Kostholdd og den övrige Husbestyrelse. Den tidligere Husforvalter L. Wüllner og hans Hustru havde kort forud sögt og faaet Afsked fra sin Post, fordi de store Besvärligheder ved denne, medens de selv havde en talrig Familie, oversteget deres Kræfter.

Der er endnu en Ting tilbage at omtale, som paa den ene Side skaffer Bekymring, men paa den anden Side den störste Glæde, og som hermed skal väre anbefalet til alle Kristnes udholdende og ivrige Kjärlighed: Som allerede omtalt voxer Elevernes Tal hurtigt, og ogsaa for näste Skoleaar have vi sikker Udsigt til en ganske betydelig Forögelse af samme. Da nu allerede i dette Aar alt Rum har väret fuldstændig besat, saa fordrer den mest paatrængende Nödvendighed, at der endnu i Sommerens Löb träffes nye Foranstalninger til Elevers Optagelse. At den store nye Bygning saa meget hurtigere, end man turde vente, er bleven for trang, kan vist ikke väkke andet end taknemmelig Glæde og maa i Stedet for Bekymring fremkalde ny Kjerlighedsvirksomhed. Allerede har vedkommende Synodalembedsmänd i Overbevisningen om, at Sagen ingen Opsættelse taaler, lagt Haand paa Verket, og om Gud vil, saa er Nöden inden Hösten paa en eller anden Maade afhjulpen.

Slutningsbemärkninger.

Maaske vilde mange af Maanedstidendens Läsere finde ovenstaaende Beretning om Concordia College's Historie for vidlöftig for sig og önske, at jeg hellere havde gjort et kortere Uddrag af samme; men to Grunde have beväget mig til at meddele den saa fuldstændig; og det er dels den Tanke, at dog nogle Läsere vist gjerne vilde have den saadan, dels en Ulyst til at gjöre betydelige Forandringer i den Del, som er en Arv efter sal. Prof. Biewend. Samle vi forövrigt i en kort Sum, hvad her er fortalt, saa finde vi, at denne Læreanstalt i Aarene fra 1839 til 56 blot kunde dimmittere (d. e. sende bort som fuldlärte) 17 Elever, medens den i de sidste 4 Aar allerede har udexamineret 16 Kandidater til det kirkelige Embede. Eller — dersom vi hellere dele Anstaltens Historie efter dens Flytning til St. Louis i 1850, saa finde vi, at den nidkjäre opofrende Pastor G. H. Löber, som i nästen hele ti Aar havde väret Lärer og i sex Aar havt den störste Del af Arbeidet ved Anstalten, dog kun havde seet tre af sine Elever fuldende sine Studier, og at det hele Udbytte af disse 11 förste Aars Virksomhed i Altenburg var fem färdige Kandidater. Lärerkräfterne vare visnok i dette Tidsrum heller ikke store; fra 1839 til 1843 kunne vi nästen ikke regne mere end en Lärer, nemlig Kand. Brohm; thi de övrige, som havde väret med at grundlägge Anstalten, droge jo alle snart bort, og Pastor Löber ydede dengang kun en mindre betydelig Hjälp. Fra

1843 til 1849 ledede derimod denne saagodtsom alene hele den theologiske Undervisning, og Rektor Gønner den forberedende philologiske, saa at vi i denne Tid maa regne to Lärere. Men i alle disse 11 Aar havde Anstalten hjulpet sig uden nogen egen Bygning.

Siden 1850 derimod, da College'et flyttedes til St. Louis, finde vi, at det har fuldendt Uddannelsen af 28 Kandidater, og at det hele Antal af dens Elever endog har naaet op til 86. Af Lärere har den fra 1850 til 1856 havt tre, nemlig Rektor Gönner, Prof. Walther (som var traadt i Pastor Löbers Sted) og Prof. Biewend. I 1856 fik den ved Conrektor Schicks Ansättelse fire; men mere har den i Grunden siden heller ikke havt, da deels Sygdom, deels anden Beskjäftigelse, men fornemmelig det uerstattelige Tab af Prof. Biewend, altid igjen har ophävet den Forögelse i Lärerkräfterne, som flere nye Lärerees Tilkomst ellers maatte have bevirket. De Bygninger, som her i St. Louis have väret opförte for College'et, have kostet omtrent 20000 Dollars, men ere nu allerede for smaa.

Ogsaa ved denne Läreanstalts Udvikling viser det sig altsaa, at al Begyndelse er vanskelig, og at der behöves store Offere og lang Tids taalmodig Venten, förend man kan haabe at se Frugter modne. Man tänke sig blot, at en Mand har maattet arbeide i fire Aar, og derefter to Mänd i sex Aar for at faa uddannet fem Kandidater til Prästeembedet! og dog vare to af disse Elever nästen allerede fuldlärte iforveien! Senere have rigtignok Frugterne viist sig större; men tre Lärerees Arbeide i sex Aar og derefter fire Læreres Arbeide i fire Aar og dertil 20,000 Doll. til Bygninger ere dog ogsaa store Offere for at faa 28 Kandidater uddannede. Vore Menigheder, som netop nu have begyndt paa det samme Arbeide, kunne heraf drage mangen gavnlig Lärdom. Der er her fremstillet dem et skjönt Exempel paa opofrende og ydmyg Tro og Taalmodighed, og de kunne nu spörge sig selv, om de ville efterfölge det. Visstnok synes det, som om vor Tro ikke vil blive sat paa saa haard en Pröve, da vi netop ved disse tydske Brödres kjärlige Bistand kunne vente en noget större og hurtigere Fremgang, end disse selv i Förstningen have havt; dog ville vist mange af os ved at läse Concordia College's Historie og endnu mere ved at läse den fölgende Beskrivelse af dets indre Indretning, komme til at erkjende, at denne Sag dog vil koste os mere Tid og flere Offre, end vi för have tänkt. Lad os derfor alle bede Gud om at give os Kraft og Mod til at arbeide ufortrödent i hans Navn, saa vil ogsaa han give Lykke og Held; thi vor Sag er Herrens.

———:o:———

Kirkeraadsforhandlinger.

Tirsdagen den 10de Juli 1860 holdtes Kirkeraadsmöde i Black Earth Prästegaard.

Tilstede vare Prästerne N. Brandt, H. A. Preus og J. Ottesen som Supleant for Formanden A. C. Preus, der paa Grund af sin Hustrues Sygdom var

forhindret fra at møde. Fra Lægmedlemmerne var ingen Anmeldelse om Forfald indløben til Kirkeraadet.

Følgende Sager behandledes:

1) Pastor Brandt anmeldte, at han havde tilskrevet Professorerne Crämer og Sibler og erholdt det Svar fra dem, at Pastor Steger allerede havde modtaget Kaldelse fra en tydsk luthersk Menighed i Cumberland. Fra Steger var endnu ingen Skrivelse indløben.

2) Pastor Brodahl anmeldte en Kirketugtssag fra Wyota Menighed. Svar meddeltes Pastoren.

3) Meddelelse fra Pastor J. C. Clausen i Minnesota angaaende Forholdene i hans Menighed. I den Anledning bemyndigedes Pastor V. Korn til paa Kirkeraadets Vegne at besøge Pastor Clausen og hans Menighed.

4) Pastor J. Ottesen anmeldte som Prästeconferentsens Secretär, at denne paa Grund af vort Folks Nød og den overvättes store Mangel paa Præster havde besluttet at sende Professor Larsen til Norge, om det kunde lykkes ham ved sin personlige Närværelse at formaa Theologer der til at vie sig til Kirkens Tjeneste blandt vore herværende Landsmänd. I den Anledning ansøgte Prästeconferentsen derfor Kirkeraadet om Tjenestledighed for Professor Larsen i nogle Maaneder i anstundende Höst eller Vinter.

Kirkeraadet indseer vistnok det betænkelige i, at lade Professor Larsen em end kun nogle faa Maaneder väre fraværende fra sin Lärerpost; imidlertid troer dog Kirkeraadet, at Grundene for Professorens Reise til Norge ere saa tvingende, at Kirkens Nöd er saa skrigende, at det ikke tager i Betänkning at indvilge Prästeconferentsens Ansøgning og at tillade Prof. Larsen at väre fraværende fra sin Lärerpost nogle Maaneder i Høst for at foretage en Reise til Norge i ovennävnte Øiemed, saafremt Directionen for Concordia College maatte väre villig til for sin Part at meddele ham Reisetilladelse. Kirkeraadet er og af den Mening, at det under den närværende Nöd vilde väre forbunden med endnu større Vanskelighed, om nogen af vore Präster skulde forlade sine Menigheder forat foretage en saadan Reise til Norge.

Kirkeraadet udfärdigede Skrivelse til Bestyrelsen for Concordia College. Forøvrigt bemyndigedes Professor Larsen til at träffe de fornödne Anordninger med Bestyrelsen for College'et i Anledning af hans Reise. I det Haab, at ingen uovervindelig Hindring vil stille sig i Veien for Hr. Professorens Reise, tilönsker Kirkeraadet ham, at Herren maa ledsage og bevare ham paa hans farefulde og vanskelige Mission og lade den Gjerning, hvorfor han skal virke, lykkes.

5) Parochialberetninger fra Prästerne modtaget. Parochialberetninger for indeværende Aar efter et og samme Schema, som skal blive Præsterne tilstillet, ville alle Præsterne indsende til Kirkeraadets Secretær inden 1ste Februar nästkommende Aar.

H. A. Preus.
Kirkeraadets Secretär.

Digitized by Google

Til de skandinavisk-lutherske Præster i Amerika.

Ved den skandinavisk lutherske Conferents i Chicago f. A. blev det udtalt som et almindeligt Ønske, at den Tilnärmelse, som ved hiin Conferents var begyndt mellem de forskjellige skandin. luth. Parter her i Landet, ved et senere Möde kunde fortsättes.

Hvad der siden har tildraget sig synes at berettige til det Haab, at en grundig og i christelig Kjærlighed foretagen Undersögelse af hvad der skiller os, maatte ved Guds Naade kunne bäre gode Frugter for os alle.

Vi erkjende dybt det Sørgelige i det Schisma, som splitter vor Kirkes Kræfter, og bringer dem til at opträde mod hverandre, som dog unägtelig burde see sig kaldede til at gjöre fälles Sag mod fälles Fiender og til at enes med hverandre i Forsvaret for den Fällesarv, som vi have fra vore Fädre, en af Guds Ord alene bundet og derfor fra al menneskelig Selvklögt fri og reen Kirketro.

Dersom da Erkjendelsen af denne fælles Pligt er levende hos os, og dersom tillige det Syndige i enhver Kirkesplittelse, og det overmaade tunge Ansvar, som for den vil falde paa den Skyldige, er os indlysende, saa maa enhver, der idet mindste vil bevare Udseendet af at väre en Sandhedens Ven, være villig og efter Evne behjelpelig til, at det kan blive erkjendt, hvor Aarsagen til den kirkelige Splid er at söge og hvor Afvigelsen fra Sandheden er skeet.

At alene Guds Ord i den hellige Skrift kan give den hertil nödvendige Oplysning er jo ganske klart, og den eneste Vei baade for os og for dem, som har staaet imod os, bliver da den, at vi tilsammen gaae til Guds Ord og raadsperge dette, i det Haab til Gud at Han vil give de Feilende, det väre nu os eller andre, Hjertelag til at lade sig belære og overbevise. Dette forekommer os at väre en hellig Pligt, som ikke uden stor Synd kan forsömmes. Det er ogsaa denne Erkjendelse alene, der bevæger os til at udstede denne Indbydelse. Vi kan hverken ønske eller tilraade en øieblikkelig Sammensmeltning af vore forskjellige Kirkesamfund; derimod önske vi hjertelig gjerne at bidrage vort til det størst mulige Sammenhold i al ret kirkelig Virksomhed og til Endrægtighed i Forsvaret for den gode Bekjendelse. For at opnaae dette troe vi det rettest indtil videre at udsätte de lidet opbyggelige Undersøgelser om den Uret, der fra de forskjellige Sider kan have väret begaaet i de hidtil förte Stridigheder, medens vi derimod saameget grundigere bør undersøge, om vi, lydige mod Guds Ord og ærlige i vor Bekjendelse, troe og läre den samme Vei til Salighed.

Med denne vor Pligt for Øie og med den Bön til Gud, at Han vil give os Viisdom og Villie til at opfylde den, indbyde vi herved de i Amerika værende skandinaviske Präster, der bekjende sig til den augsburgske Confession, til med os at samles til en almindelig Conferents i "Vor Frelsers N. E. L. Kirke" i Chicago den 18de October 1860, Kl. 10.

De svenske og norske Præster, som maatte være villige til at deeltage i dette

Møde, vil gjøre os en Tjeneste ved snarest muligt derom at underrette Pastor H. A. Preus, Leeds P. O., Columbia Co. Wis.

Black Earth, Wis. 12te Juli 1860.

A. C. Preus, N. Brandt, H. A. Preus, H. A. Stub, J. A. Ottesen, P. M. Brodahl, F. C. Clausen, L. Larsen, B. Muus, B. Korn, C. Magelssen.

———:o:———

Kirkechronike.

Amerika.

Den tydsk-lutherske Wisconsin-Synode, der ifjor besluttede at oprette et tydsk Professorat ved Springfield Universitet, har nu ved sit sidste Synodemøde traadt tilbage fra den paatænkte Forbindelse.

— De Norske og Svenske, som før stode som Medlemmer af Nordre-Illinois-Synoden, have ikke alene skildt sig fra denne, men og fra Genneralsynoden og dannet en egen Synode under Navn af den skandinavisk-evangl.-lutherske Augustana Synode.

— Pensylvania Synode synes ogsaa at begynde at blive urolig paa Grund af sin Forbindelse med Generalsynoden. Ved det 113de Møde, den forny̆lig holdt, fremhävede Formanden Nødvendigheden af en ny Læreanstalts Oprettelse som og af, at der ved Examen iagttoges större Strenghed med Hensyn til Candidaternes Rettroenhed. Man besluttede, at for Eftertiden skulde Medlemmer af andre lutherske Synoder have raadgivende Stemmer ved Synodens Møder, men Präster af andre Bekjendelser skulde blot indföres og indbydes til Sæde.

En ny Menighedsordning blev antaget; i denne er vor Kirkes Tro efter Bekjendelsesskrifterne bestemt fastholdt. Det besluttedes, at samtlige Präster skulde udføre sit Embede overeensstemmende med den antagne Agende; tidligere har Enhver gaaet frem efter Godtbefindende. Ligeledes skulde den gamle Embedsdragt benyttes, hvor Menighedsforstanderne fandt det passende.

En Committe nedsattes forat overveie det Hensigtsmæssige i Oprettelsen af en Superintendents Embede. En Committe nedsattes og forat bringe den engelske Oversättelse af Luthers Catechisme i Overeensstemmelse med den tydske Text. Naar Synoden derimod ikke vil erkjende Gyldigheden af en Daab (Nøddaab undtagen), som ei er udført af en ordentlig befuldmægtiget Præst, da farer den vild; thi til Daabens Gyldighed fordres intet Andet end, at den er udført efter Herrens Indstiftelse.

— Spiritualisterne eller Aandemanerne, om hvem vi flere Gange i Maanedstidenden have talt, har udgivet sin fjerde Aarsberetning. Tallet paa Tilhängerne af dette nymodens Djävelskab angives til 1,600,000, af hvilke der findes alene i New York 420,000.—160,000 Medlemmer have i det sidste Aar sluttet sig til denne Sect. Det hedder i Beretningen: "I dette Land gives der 226 Mediums eller Midlere mellem den synlige Verden og Aande-

verdenen, hvilke i en Tilstand af Henrykkelse omgaaes med Luftens Beboere og meddele Menneskene Orakler. De ere 303, som besidde Gave til at helbrede Sygdomme. 182 Prädikanter drage om forat udbrede det spiritualistiske Evangelium og gjøre Proselytter. 1, 500 Steder gives der, hvor regelmæssig spiritualistiske Forsamlinger blive afholdte. 600 forskjellige Böger og Skrifter.saavelsom 30periodiske Journaler med 200,000Abbonnenter virke i Tjeneste for denne nye eller meget meer urgamle og bestandig paany under en anden Form paany opdukkende spiritualistiske Lære."

Læseren gjennemsee til Bedömmelse af denne djävelske Sect følgede Bibelsteder; Jesaias 8, 19-22. Ephes. 2, 2. 1 Tim 4, 1. 1 Thessal. 2, 11. 12.

— I Erie County, New York, har der dannet sig en ny Menighed af "Jerusalems Venner". Menigheden kalder sig Maresa. Den har ved en valgt Committe kjøbt sig Land 5 Miil fra Buffalo; den samme Committe har at afgjöre, om en ny Broder skal optages i Menigheden. Menigheden staar i Forbindelse med Pastor Hoffmann og hans chiliastiske judaiserende Samfund i Wyrtemberg i Tydskland.

—For 5 Aar siden udvandrede en Deel Lutheranere fra Serbien til Texas; disse er det lykkets at danne en Menighed paa omtrent 50 Familier: de have kaldet sig Präst, bygget Kirke og ved Julefesten indviet den.

Norge.

Efter Kirketidende fra Christiania indføres følgende Uddrag af Lammers's Meddelelser:

"I Danmark synes en skräkkelig Fare at väre brudt løs over idetmindste en Del af vore kjäre Brødre. Alt i Midten af forrige Aar erfor Udg. hvorledes et af de smaa Samfund af Guds Börn, som i Broderlandet Sverige havde samlet sig paa Sandhedens Grund uden dog at gaa over til Baptismens Ensidighed, maatte lide Bedrövelse og Forsmedelse ved at have maattet udelukke En af sine Medlemmer, om hvem man för og ellers havde gjort sig de bedste Forhaabninger, fra Samfundet, da han under Navn af christelig Frihed vilde forsvare og udöve Flerkoneriet! Det er en forhenvärende Präst i den svenske Statskirke, der havde erkjendt dennes ubibelske Grund og Stilling, som formuende Mand nedlagt sit Embede, havde udgivet skarpe Skrifter imod den, og sögt at vise, hvor falskt uchristelig eller uoverensstemmende med det nye Testamente Prästevæsenet og Prästeväldet i alle de saakaldte Kirker ere, ikke Sekternes heller undtagne, og allermindst Mormonismens, hvis gammeltestamentlige Prästeordener og Præstetyranni han paa det Klareste frembeles i hvad han striver beviser at väre den värste Karikatur og Overdrivelse af Katholicismen. Men idet han har faaet Øiet opladt for Christi Menigheds rette Stilling i Verden, hvad kommer han saa til ved at skulle stille de jordiske Forhold og saaledes navnlig Ægtestanden i sin Forbindelse hermed?! At heri kan gjerne det Gamle Testamentes Væsen raade! Huslivet har Intet at bestille med Christendommen! Ligesom der for sande Christne kunde vært Noget, som kunde adskilles fra deres Sind og Väsen i Christo! Der staar jo, siger han, 2 Sam. 12, 8, at

Gud havde givet David hans Harem af flere Hustruer, og glemmer rent, hvad Gud tilstedede dengang, deels for Hjerternes Haardheds Skyld og deels fordi det ulde Lys og den fulde Kraft til at vandre anderledes fattedes, skjönt alt forstandige Hedninger senere begyndte at indse og erkjende Flerkoneriets Fordærvelighed i mange Henseender, Nedværdigelse baade for Manden og end mere Kvinden, og Skade for det rette og sande Familieliv, hvad saa end det kjødelige Sind unde finde og har fundet som Forsvar derfor, og endskjöndt Frelserens sunde Fortægtelseslære og rene Kjärlighedslære sætter det udenfor al Tvivl, hvad det ette Sind og det rette Begreb i denne Henseende er. Matth. 19, 4. Ved Christi Apostles Virksomhed blev ogsaa Flerkoneriet klarligen negtet sin Beretigelse, om det end först efterhaanden kunde aldeles afskaffes blandt de Troende, 1 Kor. 7, 2) idet Ingen, som levede i det maatte antages i noget Embede i Menigheden (1 Tim. 3, 2. 12. Tit. 1, 6). Og i ingen christelig Menighed inde vi det erkjendt for christeligt eller taalt blandt Christne efter Apostlenes Dage. Blandt den falske Profets Tilhængere, Mohamedanerne, opkom det ret gjen; paa Luthers Dage finde vi Sværmeraanderne som Forsvarere deraf; Mormonerne havde hidtil i vore Dage alene vovet at være det. Men nu synes det, om om det og skulde vove frækt at opløfte Hovedet selv blandt dem, der ellers vilde og skulde erkjendes for sande levende Christne. Og det er det Forfærdelige, der dog med Guds Magt ikke skal fordærve Sandhedens Seier, men ogsaa deror alvorligen maa kjendes og affiges blandt os og aabenbart for hele Verden.

Vor arme Broder Sommer er desværre nu ogsaa indkommen paa Forvildelsens Vei i flere Henseender og saaledes ogsaa i denne, skjöndt vi ville haabe, at hans fattige Stilling i Verden har forhindret og vil forhindre ham i at praktisere sine Ideer saaledes, som den rige Mand i Sverige alt har begyndt det. Da Sommer forhen var os en kjær Medarbeider i Herren, om hvis Livsförelser og Virksomhed for Guds Rige vi nyligen have hørt og glædet os med hverandre, men som nu pludseligen sees at være falden i den ene Forvildelse efter den anden, og det med en mere eller mindre Grad af Offentlighed, skylder Udg. derfor ligesaa offentligen at erklære baade paa egne og paa Menighedernes Vegne, at de med ham og han med dem ingen Deel har heri og ikke kan vedkjende sig denne Mands Lære eller Menighedssamfundet med ham, dersom han fremturer i den og ikke offentligen tilbagekalder den. Först var det en falsk Opfattelse af et sandt Guds Barns Frihed for Synd, der, efter hvad Udgiveren har kunnet erfare, gjorde Nogle af Brödrene i Danmark bange for Sommers Aandsretning. Udg. er dog vis paa, at han tildels blev misforstaaet heri og selv alvorligen stred mod Synden og sögte at være retskaffen for Herren. Men saa om Satan paa en anden Kant og gjorde ham paa en falsk Maade vis i sin egen Hellighed og Retskaffenhed, og det Andet blev alt værre, end det Förste. Saa kom nemlig i en Hast Indbildninger om Broderskabet med Christus i en falsk Forstand; Christus blev ei mere den, der var evigt i Faderens Skjöd, ja fra Evighed Et med Ham, men blot den Förstefødte blandt mange Brødre, der

Alle, ialtfald ved Ham, ikke blot vare renfede og helligede, men allerede rene og hellige ogsaa i sin egen gode Villie og i sin egen Aandelighed — det fineste Stin hvori Egenretfærdigheden atter kan komme just de ebrigtigste Sjæle nær og indtage dem, om de ei blive ädrue af alle Djævelens Snarer; Derpaa kom nu Hellighedsbevistheden, der hæver sig over alt det Jordiske og i Grunden betragter denne Tilværelse i Kjødet, ikke i Ydmyghed som en Skole og Opdragelsestid for det evige Liv, men med Foragt, saa man tilsidst kan omgaaes i Kjødet som man vil: og saa begynder man at tage Guds Ord til Forsvar og en Stötte derfor. Kjender man Historien Noget, vil man se, at det er den samme Vei, som det gik med Gjendöberiets Udvikling paa Luthers Tider, hvorfor Udg. kalder al saadan Aandelighed Gjendøberväsen, idet fornemlig det ogsaa förer til Ombaab. Det viste sig ogsaa ved denforrige baptistiske Bevägelse i Danmark, som hos Mange endte med Mormonisme. Broder Sommer og hin Mand i Sverige ivre nu vistnok, som sagt, mod Mormonismen med dens falske og taabelige Omdaab, Præstevåsen og Præstevälde, men om det saa blot er Flerkoneriet, hvori de ere enige med hine, saa blive de dog Kjødets Ypperstepræster paa en lige fordärvelig Vis og stifte et Kjödets Prästeherredömme for de Rige, som staær i den grelleste Modsætning til hvad de ellers läre om "Frihed, Lighed og Brodersind".

Udgiveren blev först bekjendt med den sörgelige Vei, det havde taget med Sommer, i December f. A. ved et Brev fra en Ældste i en af Menighederne paa Själland, hvori denne begjærede vor Forbön for den arme Broder som den, der närede falske Begreber og førte falsk Låre om en Christens Frihed fra Synd og om Christi Naturs Væsen; derpaa ved et Brev fra Haderslev angaaende det Samme; og senere ved en i det svenske Blad "Tiden"*)indrykket Brevvexling, hvori Sommer i en Skrivelse til den för omhandlede Mand i Sverige ligefrem forsvarer Flerkoneri, idet han ytrer, "at den intet Begreb har om Ægteskabet, som ikke ved, at det er en hel verdslig, privat og Christendommen ganske uvedkommende Sag, enten en Mand bliver enig med en, to eller flere Hustruer at leve med." Han forvexler her Ægteskabet med Maaden, hvorpaa Ægteskab stiftes. Hin svenske Mand har i bemeldte Brevvexling i Bladet "Tiden" tilligemed Sommers Skrivelse offentliggjort et Svar til denne, hvori han skriver adskilligt Sandt og Ret, saaledes ogsaa om "farisäiske Surdeig, der i stigende Grad har bortskjemt det når nok til en Mode blevne Läseri." Han har vistnok megen Befdielse til at yttre, at istedetfor som Christus siger til Sine, at de skulde være Jordens Salt, ere Mange af de saakaldte Opvakte eller Troende eller af dem, som vilde gjelde derfor, ligere det, som Herren ikke mener med hine Ord, nemlig "lunket Vand eller et andet Bräkmiddel", i deres Tale og Väsen, og saa lägger man en saadan Vägt paa at afholde sig fra mange ydre, i og for sig selv ligegyldige Ting, at man strax sätter En paa de Fordömtes Liste blot paa Grund af Afvigelse i noget Saadant, saa at det vel kan være Pligt at vise denne fal-

*) Den evang. Alliances svenske Afd.s Blad.

N. K. Red.

ske fromme Verden, hvad der er Christendommen vedkommende og uvedkommende. Men naar Manden i sin Afhandling herom kommer med sine Exempler, saa gaar han allerede forvidt, og naar det skal tjene til Forsvar for hans Polygami (Flerkoneri), saa er han lige meget inde paa den falske Friheds Vei, som paa Kjödets uchristelige Väsen." —

Vi hidsætte endnu en liden Oplysning om M. Sommer, som karakteriserer den Letbed, hvormed han skifter "Retninger". I 1856 udgav han "Brudstykker" af V. Birkedals "Synd og Naade" (Odense 1856 100 S. 8vo), ledsaget af et "Forord", hvori Birkedals Postille häves til Styerne i aldeles utrolig stärke Udtryk (f. Ex. den, der kjøber Postillen "vil i Tid og Evighed ikke fortryde at have anskaffet sig et Stykke, som jeg tør sige, er en uundvärlig Skat for en troende Christen" o. s. v. o. s. v.). I Begyndelsen af 1856 ialtfald var altsaa Sommer Grundtvigianer. Men ifølge L. s. Meddelelser (October 1859) "prædikede Sommer især fra 1856 af den rene apostoliske *) Lære, forkastede Daabens Anvendelse paa Spædebørn, men arbeidede imod Omdaab, som han klart saa at være en Vildfarelse, og talte ligeledes mod Syndsforladelsen ved Nadveren; men der blev ogsaa her mindre og mindre Udsigt til, at han kunde blive staaende i sin Stilling. I Slutningen af Juli 1856 modtog han et af vore "Grundtræk til en fri apostolisk christelig Menigheds Forfatning," ved en norsk Handelsreisende, som i den Tid opholdt sig i Christiansfeld; heri fandt han nu ganske den Lærdomsform, som han selv forkyndte. Uden videre Betänkning lod han disse Grundtræk trykke i Haderslev med et Oplag af 2000 Exemplarer. Da dette blev meldt for Øvrigheden, gjorde den Foranstaltninger til at hindre deres Udbredelse og lægge dem under Beslag; men med Snildhed fik han dem overdragne til en Bogbinder for at bestjäres og senere derfra transporterede til det egentlige Danmark, saa at kun enkelte Exemplarer kom i Øvrighedens Hænder." (!?)

I Midten af 1856 var altsaa Sommer Baptist. I September Maaned 1859 var han endnu Frimenighedens "kjäre Broder,, i December samme Aar förte han falsk Läre om en "Christens Frihed fra Synd og om Christi Natur og Væsen."

Tromsø.

I. Af Lammers's eller de saakaldte fri-apostoliske Menigheder haves her i Stiftet 8, idet 2 nye ere tilkomne i 1859, nemlig:

1) Sandvärs, 2) Brevigs, 3) Lyngens, 4) Gibostads, 5) Trondenäs, 6) Ramsjords, 7) Balsfjordens, 8) Tromsö.

Disse Menigheder have ialt 444 Medlemmer.

II. Kväkernes Antal vides ikke bestemt, da de ikke have vist sig som Menighed; de ere delte i 2 Partier, idet nemlig 3 Individer ere et Slags Høikväkere, der Intet ville forretage sig, uden Herren maa aabenbare dem det först.

III. Romersk-Katholske: den 31te December 22 Medlemmer, heraf 7

*) Ikke i Virkeligheden reen, men kun efter den vranglärende Lammers's Mening. Maanedsst's Red's Anmärk.

Børn. Af disse ere 3 af Tromsö By, foruden en tydsk Konditorsvend, En indflyttet til Hammerfest, de Øvrige i Alten, dels derfra dels fra Gisvär; Präſten og Präfekten ere udenfor dette Tal. 1 Ægteskab indgaaet i Alten. 1 Pige er gaet tilbage til Statskirken.

Ved 1858 Aars Slutning opgaves Katholikernes Antal til 10 No. af hvilke No. 6 indbefattede 3 Börn.

IV. Mormoner. I Kvædfjord 3 Mdk. og 2 Kvdk., ialt 5. Øiſtad driver ſit Væſen der.

I Tromsö har en dertil fra Vesteraalen flyttet Mormonpige frasagt sig Mormonismen.

Siden Nytaar er Ingen her i Byen udtraadt af Statskirken over til Frimenigheden; og synes Overgangen til denne nogenlunde standset her.

Danmark.

En ung dansk Mand, Laurits Olsen, Katekel ved Fredrikshaabs Missionnariat, har besluttet, om Gud vil, at foretage en Missionsreise til Grønlands Østkyst, hvor et Antal hedenske Grønländere endnu bo. Til at fremme dette Forretagende har det danske Missionsselskab besluttet at understøtte Olsen, hvis han drager derhen, med 50 Rdl. Glædeligt vilde det väre, om ogsaa disse endnu hedenske Grønlændere og de Nord for de danske Kolonier Boende kunde snart faa Guds Ords Prædiken at höre.

Tydskland.

Den ærvärdige Professor Hengstenberg i Berlin er fängslet paa Grund af nogle Yttringer imod Stats- og Kirke-Styrelsen. Prof. Hengstenberg har gjennem en Række af Aar, skjönt tidligere hörende til Unionspartiet, indtaget en fremragende Stilling som Professor og Forfatter i den lutherske Kirke, hvilken han har gjort väsentlige Tjenester. Men da Unionspartiet med den preussiske Cultusminister Bethmann-Holweg i Spidsen aabent, har vist, at det bärer intet mindre i sit Skjold end at faae den lutherske Kirke og Tro udryddet, saa er Prof. Hengstenberg optraadt med ligesaamegen Dygtighed som Bestemthed og Skarphed mod Cultusministeren og hele Partiet.

— De bekjendelsestro lutherske Theologer i de tre hessiske Lande komme nu aarligen sammen for ved gjensidig Belärelse og Underholdning at styrke hverandre i den eneste sande Tro. Oldingen Prof. Wilmar fra Marburg udmærker sig mest ved disse Conferentser og er at betragte som Lederen.

— I Berlin har dannet sig en "christelig-jödisk" Menighed under Ledelsen af den amerikanske Missionspräst Thomas.

Han lärer, at de menneskelige Själe ere faldne Engle, som med deres Første Satan ere kastede ned paa Jorden. Snart begynder det tusindaarige Rige med Israels Samlen til Jerusalem. Det hedder, at Gud i 1822 fornyede Mose Lov ved Sectens Stifter, John Wroe.

Det hele gaar ud paa en Forening af Christendom og Jödedom. Hedningerne kan ikke ved Evangelium alene blive salig; han maa og opfylde Loven og frem for Alt lade sig omskjäre.

— En syg Qvinde af katholsk Bekjendelse fik paa Anmodning laant en Bönnebog af en Bakkerkone i Baden. Da denne efter nogen Tids Forløb tilbagefordrede sin Eiendom, sagde den Syge, at Præsten ved et Besög havde faaet-sat paa den og saa kastet den i Ovnen. Bakkerkonen stevnede Præsten, der af Retten blev dömt til at betale hende en Skadeserstatning.

I det preusiske Polen er Protestanternes Tal 383,000 og de Katholskes 316,000. Medens Protestanterne i de sidste 10 Aar ere forøgede med 37,000, er de Katholskes Tal formindsket med 60,000.

Schweitz.

I Canton Basel blev Hr. Ramzka indsat til det mangaliske Prästeembede. Hr. Ramzka har tidligere indehavt flere höie Poster i den romerske Kirke; han har været Consistorialraad og Kantsler. For to Aar siden traadte han ud af den romerske Kirke, og mange österrigske Geistlige have fulgt hans Exempel.

England.

Den romerske Cardinal Wisemann, der i mange Aar har virket i England, har nylig offentlig erklåret, at det er iſår Kjätteriet i England, som den romerske Kirke for nårværende Tid har for Øie at udrydde; thi, siger han, "naar det først er betvunget i England, da er det betvunget over den hele Verden. I England som Middelpunktet maa Guds Kirke i sin hele Kraft blive samlet."

Italien.

Alt som Folket i Italien vinder mere Frihed, benytter det denne til at uddrive Jesuiterne; det seer i disse dets Friheds værste Fiender. I det Hele taget er den romerske Geistlighed lagt for Had, da Italienerne anseer den for Østerrigernes Bundsforvandte. Kun den lavere Geistlighed i Lombardiet gjör herfra en Undtagelse; den gjör fålles Sag med Folket.

I de forskjellige Nordre- og Medlem-Italiens Stater er Troes- og Religions-Frihed givet, saa Ingen paa Grund af sin Tro maa nægtes den fulde Nydelse af sine borgerlige Rettigheder. Protestantiske Kirker opbygges; Bibel- og Traktatselskaber ere i fuld Virksomhed for at give Folket Midlerne ihænde til dets Oplysning.

Spanien.

I Gibraltar paa Sydspidsen af Spanien har den förste spanskprotestantiske Menighed dannet sig af omvendte Katholiker. 24 Personer, hvoriblandt flere Familiefådre, anerkjende offentlig Bibelen som den eneste Rettesnor for deres Tro og ere udtraadt af den romerske Kirke.

Tyrkiet.

Den til Christendommen omvendte Muhamedaner Williams har bygget en Missionsanstalt ligeoverfor et keiserligt Pallads, hvilket for 15 Aar siden vilde våret en reen Umulighed. Han fortåller, hvorledes Prindser og Paschas gaa forbi og see paa Opförelsen uden at sige et Ord. Ogsaa andre Tyrker behandle ham trods hans Overgang med stor Agtelse. Mange Muhomedaner komme til ham for at tale med ham om religiöse Gjenstande. Naar han gaaer ud,

finder han altid Tilhørere; ja selv i en Moschee turde han tale og eftervise af Choranen, at Christus er Gud. 5 Personer bleve af ham forberedte til Daaben.

— Meer end 6000 Bibler ere i de sidste 4 Aar til Tyrker solgte i Constantinopel. Biblen bliver solgt paa Gaderne, og i Mosfeerne ved Siden af Koranen. Tyrkerne sige selv, at mindst 10,000 af deres Folk i Constantinopel læse Biblen med Alvor. I Jerusalem modtage 7 Officerer og 8 Soldater stadig Undervisning i Bibelen af en af Biskop Gobats Medhjælpere.

— En religiös Bevägelse har taget sin Begyndelse i Constantinopel. Omar Effendi staaer i Spidsen for den. Han er en gammel godmodig Mand, Doktor i den muhamedanske Theologi og Professor ved en theologisk Läreanstalt. Denne ärvärdige Mand har allerede for nogle Aar siden erklæret, at en Omdannelse af Muhamedanismen er nödvendig, han har samlet 10,000 Tilhængere. og ligesaa Mange skulle være tilbörlige til at slutte sig til ham. Uden at nävne Bibelen som sin Erkjendelseskilde, har han lärt sine Disciple dens väsentligste Stykker, deriblandt Læren om Christi Menneskeblivelse. Ved Undervisningen har han brugt Skriftens Ord, thi hans Disiple kunne fremsige hele Stykker af den uden at have läst den. Ved Begyndelsen af det sidste Aar blev han mistænkt af den tyrkiske Regjering og forvist til Broussa. Hans Tilhængere bleve straffede af Politiet uden at väre beskyldte for at have kränket Lovene.

Hans Tilhængere forsamle sig fremdeles til gjensidig Opbyggelse og have indbudet den tyrkiske Missionær Selim Effendi til at lede deres Forsamlinger. En Bönnens Aand hersker i disse Forsamlinger. Medhjälperne læste Bibelen med stor Begjärlighed og ere uträttelige i deres Spørgsmaal om Forlösningen.

——:o:——

Missionsefterretning.

Missionærer myrdede.

Skonnerten, Allen Gardner, der tilhører den Patagoniske Mission, seilede 7 October 1859 fra Falklands Øerne til Terra Del Fuego. Da man i 3 Maaneder ikke hörte Noget til dem, reiste Capt. Smyley med Skonnerten Nancy forat opsøge dem. Han fandt Allen Gardner i de Indfødtes Besiddelse. En af Mandskabet Edward Cook kom i en Cano med den Underretning, at han var den eneste Tiloversblevne. Catechisten Phillipus, Capitainen, hans Broder og 5 af Mandskabet vare den 6te November strax efter Gudstjenesten greben og myrdede af de Indfödte. Cook lod de leve, for at han skulde koge Maden. Siden fandt han Anledning til at flygte til Skovene, hvor han forblev i flere Dage. En af Stammen fandt ham dog og förte ham til Settlementet. Da en Mængde Canoer omringede Skibet, afseilede man strax uden at kaste Anker. Flere Folk med Vaaben ere paany afsendte forat finde de Afdødes Legemer og for at komme i Besiddelse af Skonnerten.

Til
vore Brødre i den evangelisk-lutherske Kirke, i Norge fornemmelig til dens Præster og theologiske Candidater!

Kjäre Brödre! Medforlöste ved Christo Jesu vor Herre! Fra et fjernt og fremmed Land vende vi os til Eder, idet vi tro, at der er eet Samfund mellem de Hellige, at der er een Kjärlighed til hverandre hos dem, som ere een Faders Börn, een Mesters Disciple, een Tro og eet Haab om at vorde frelst, een Sträben, at elske Herren vor Gud over alle Ting og vor Näste som os selv.

Alene denne Tro giver os Frimodighed til atter at henvende os til Eder med en indträngende Opfordring, uagtet vore Besträbelser have baaret saa liden Frugt. Det har ofte forekommet os, som om den evangelisk-lutherske Kirke i Norge har anseet sine Troesbrödres aandelige Nød her i Landet som dem uvedkommende, som om den intet Hjerte havde for Brödre i Christo, naar de vare udenfor Landets Grändser, som om det var den ligegyldigt, om Tusinder af Själe gik fortabte, som maaske ved en ringe Anstrængelse fra dens Side kunde frelses. Men vi har dog fastholdt Troen paa, at det, uagtet vore mange Besträbelser for at gjöre det bekjendt, at Gud kalder Arbeidere til sin Viingaard herover, dog ikke er af Foragt for dette Guds Kald, at Arbeiderne ere udeblevne, men af Mangel paa Erkjendelse af hvad der her efter vor Overbevisning maa for mange af dem være en uafviselig Pligt, og derfor ogsaa af Mangel paa ret hellig Villiekraft til at følge den.

Vor sörgelige Stilling kan väre Mange af Eder ganske fremmed. Her ere mange af vore Landsmänd, som ere uden nogen Hyrde og Lärer. Mange höre Ordet forkyndt af os enkelte Gange, og af dem, som ere heldigst stillede, er der kun saare faa, om der ellers er nogen, hvem Tiden tillader os at yde en saadan Tjeneste, hvortil de have Behov. Mange af vore Missionsmenigheder länges hjertelig efter Præst og have gjort alle Offre, som man kan forlange, for at timelige Hensyn ikke skulle give nogensomhelst Grund til at afstaa at tjene dem. Vi faa paa vore Reiser idelig det Spörgsmaal: faa vi snart Præst? eller: vi faa vel ikke nogen Præst iaar? Hvad skal vi svare dem, kjære Brødre? Skal vi svare dem, at de theologiske Kandidater i Norge heller ville gjöre hviltetsomhelst Andet end at arbeide paa Själenes Frelse, naar disse Själe bo udenfor Norges Land?

For at vi kunne gjöre Noget for at tilintetgjöre de mange Samvittighedstvivl, som under disse piinlige Omständigheder idelig vil komme over os, at vi muligens ikke have gjort alt Vort, have vi besluttet os til den for vort Kirkesamfund store Opofrelse at sende En af vor Midte til Eder, for at han personlig kan sträbe at väkke Eders Opmærksomhed for vort Kirkesamfunds Nød.

Vi lägge vore Brødre i den norske Kirke alvorligen paa Hjerte at overveie denne Sag, som for Herrens Ansigt, og at höre, hvad vor Udsending närmere vil udvikle.

Ingen af Eder kan finde det rimeligt, at vi Gang efter Gang vilde henvende os til dem, om hvem vi have været fristede til at tro, at dens Øren vare døve og Hjerter haarde for Guds Kirkes Nød, dersom denne ikke havde været altfor skrigende. Vor Udsending vil tale i vort Navn, og dersom der er nogen Kjärlighed til os, dersom der er nogen Längsel hos Eder selv efter at gjöre Herrens Villie, saa höre, hvad han har at sige Eder.

Vi önske ikke at overtale nogen til at komme, uden at han har følt Herrens Kald og Dragelse i sit Hjerte; men vi tro, at hver den, som vil lytte til Herrens Röst, skal finde denne i dette vort Nødraab, og derfor bede vi Enhver, som i sit Hjerte er den Herres Jesu Christi Discipel, at høre paa os.

Hermed anbefale vi vor Sag i den almægtige og barmhjertige Guds Haand. Det forekommer os, at dersom dette vort Forsøg ikke frugter, saa har vor Moderkirke slaaet Haanden af os. Men Gud vil ikke forlade os; Ham väre Ære i al Evighed i Jesu Navn! Amen.

(Undertegnet af alle Kirkens Präster.)

———:0:———

Meddelelse.

"Der Lutheraner" meddeler den glædelige Underretning, at Prof. F. W. Walther er efter heldig Reise ankommen til Tydskland. Professoren har allerede sporet gavnlige Fölger for sin Sundhed af Söreisen og haaber at väre tilbage i St. Louis tidlig ihøst.

———:0:———

Universitetsfondet.

	Hovedsum $14,837
Tegnet ved Pastor B. J. Muus i Holden Menighed:	
Halvor O. Huuset	$50,00
Kjöstol G. Nässet	50,00
Knut P. Haugen	50,00
Anders K. Baanhuus	20,00
Ole O. Huuset	30,00
Knut K. Finseth	40,00
Anders L. Otternäs	10,00
Amund G. Mäland	10,00
Johannes Ingebrigtsen	15,00
Truls Fingalsen	10 00
Johannes Botolfsen	10,00
Ole Runtop	10,00
Ole & Andres K. Finseth	50,00
Elling Halgrimsen	10,00
Ivar Stene	10,00
Svein Nordgaarden	20,00
Saave K. Aaker	10,00
Kittil Erikson	10,00
Guttorm Pedersen	8,00
Christen Vestermo	20,00
Ole Bakke	10,00
Ole J. Solberg	5,00
Halvor Einersen	10,00
	468,00

	Transp. $468,00
John Bele	$3,00
Hans C. Vestermo	5,00
Johannes Finne	5,00
Kittil Finnesgaarden	7,00
Peder N. Langemo	5,00
Knut Thoresen	5,00
Thöge Nielsen	10,00
Thorbjörn Einersen	10,00
Nils Qvärnodden	20,00
Halstein Thorsen	5,00
Thomas Kjos	10,00
Erik Aavaldsen	5,00
Knut Aaker	5,00
Lasse Olsen	10,00
Anon Ofteli	10,00
Erik Ödegaarden	5,00
Ingebrigt Olsen	6,00
Peder P. Lie	5,00
Mikkel Olsen	5,00
Halvor Augunson	10,00
Lars K. Aaker	25,00
	Summa 170,00
	Summa 638 — Cts
	Hovedsum $15,475

———:0:———

Kirkelig Maanedstidende

for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Septbr. 1860. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 5te Aarg. No. 9.

Concordia College i St. Louis, Mo.

(Indsendt af Laur. Larsen.)

II) Program

eller Beskrivelse af dets Indretning, især med Hensyn til de Norske i samme..

(Efter "Der Lutheraner.")

Forstandere.

1) Synodens Präses eller Formand, f. T. Pastor F. Wyneken.
2) Board of Trustees.
3) Opsynskommitteen, bestaaende af tre af Synoden valgte Personer.

Lärere.

1) Det theologiske Seminarium:

Prof. C. F. W. Walther, Præsident for den hele Anstalt.
— G. Seyfarth, Dr. theol. og Dr. ph. M. A. (siden forrige Höst fraværende for længere Tid.)
— L. Larsen.
— A. Lange.

II) Gymnasiet (eller Latinskolen):

Rektor J. Gönner,
Prof. C. F. W. Walther,
Conrektor G. Schick,
Subrektor G. A. Saxer, Gymnasiets Direktor,
Prof. A. Lange,
— L. Larsen.

Husbestyrere:

Hr. Reinke og hans Hustru.

Elever.

i Skoleaaret fra 1ste Sptbr. 1859 til 1ste Juli 1860.

I Seminariet:

14, af hvilke i 1850 en, og i 1869 ti blere uderaminerede.

I Gymnasiet:

74, nemlig i Prima*) 5, i Secunda 9, i Tertia 8, i Qvarta 14, i Qvinta 13 og i Sexta 25. Af disse have i Aarets Löb 4 forladt Anstalten. Alle paa fem når (foruden de udtraadte) forberedes til at studere Theologi. Af disse 74 Elever ere 8 norske, nemlig

i Qvarta	Jakob Jakobsen fra Pine Lake Menighed,	födt den	16. Juli 1842,
	Torger Andreas Torgersen fra Waupacca	—	— 26de Januar 1838
	Lasse Samson fra Norway Grove	—	— 29de Octbr. 1840,
i Qvinta	Ole Johnson Hagestad Koskonong	—	— 1ste Januar 1839,
	Lars Folkestad fra Bonnet Prairie	—	omtrent 20 Aar gammel,
	Iver Larsen fra Big Canoe	—	— 1ste Novbr. 1837,
	Tomas Johnsen fra Little Jowa	—	— 27de April 1837,
i Sexta	Jakob Fleischer fra Madison	—	— 1ste August 1845,

Af disse otte forberedes alle paa en (Jakob Fleischer) når til at studere Theologi.

Läreplan.

1. Det theologiske Seminarium.

Seminariets Hensigt er at uddanne Präster for den evang.-lutherske Kirke, isär den tydske (og nu tillige den norske) i Amerika.

Undervisningstiden er tre Aar, og de Gienstande, som läses, ere fölgende: af Prof. C. F. W. Walther: Theologisk Encyclopädi og Methodologi, forbunden med Literaturhistorie; Hermeneutik; det Nye Testamentes Exegise; Kirkehistorie forbunden med Dogmehistorie; Dogmatik forbunden med Ethik; Symbolik forbunden med Polemik og Apologetik; Liturgik og Sangövelse; latinsk Disputaturium.

Pastor Th. Brohm: Katechetik med Övelser; Homiletik med Övelser; Pastoraltheologi og Casuistik.

Prof. Seyfforth: Isagogik; Archäologi.

Prof. L. Larsen: (efter Prof. Seyffarths Bortreise) Isagogik.

Conr G. Schick: det gamle Testamentes Exegise.

Prof. R. Lange: Logik; Metaphysik; Philosophiens Historie; Övelser i Engelsk og engelsk Literatur.

Desuden holdt endnu Prof. Walther private Sammenkomster med Studenterne til fri Samtale om theologiske Tidsspörgsmaal o. lige.

*) Navnene paa Klasserne Prima, Secunda o. s. v. (d. e. den förste, den anden o. s. v.) er her den Forskjel fra de norske Latinskoler, at her kaldes den överste Klasse den förste, medens i Norge den nederste blev kaldet saa.

2. Gymnasiet.

Gymnasiets Hensigt er at give Eleverne en kristelig Opdragelse og en almindelig klassisk Fordannelse for videnskabeligt Studium efter tydske Gymnasiers Mönster.

Derfor omfatter Underviisningen

først de saakaldte historiske Videnskaber, som Religion, klassiske (latinsk, gräsk, hebraisk) og levende (tydsk, engelsk) Sprog og Literatur, Historie og Geographie;

dernäst de saakaldte exakte Videnskaber, som Naturhistorie, Physik, almindelig Geographi, Mathematik.

Endelig kommer dertil Underviisning af Övelse i Sang, og som Fag udenfor den regelmässige Orden: Instrumentalmusik, Tegning, Fransk.

For Legemsövelser er sörget ved en Turnplads med Apparat.

Underviisningstimernes Antal udgjör 24 til 28 om Ugen. Tiden til Forberedelse fra 28 til 32 Timer om Ugen.

Den störste Del af Underviisningen meddeles i det tydske Sprog; dog benyttes Engelsk ved Underviisning i dette Sprog og dets Literatur samt i en Deel af Mathematiken og Geographien.

De norske Elever faa Underviisning i Religion saavelsom i det norske Sprog i sit Modersmaal. I Religion have de i dette Skoleaar (fra 14de Novbr. 1859) läst den lille Katechismus, det nye Testamentes Bibelhistorie efter den hellige Skrift selv, fornemmelig efter Lucas Evangelium, samt en Del af Pontoppidans "Sandhed til Gudfrygtighed." I de norske Sprogtimer have de havt Diktat, Grammatik, Läsning og Deklamation; desuden have de i private Timer läst enkelte af den nyeere norske Skiönliteraturs Värker. Til den särskilte Underviisning, som de norske Elever have nydt, hörer endelig ogsaa, at jeg med dem i Qvinta og Sexta har läst tre Timer Tydsk ugentlig, for saa hurtigt som muligt at skaffe dem den Dygtighed i dette Sprog, som de nödvendig behöver for at have rigtig Nytte af Underviisningen i det hele.

At meddele, hvilke Fag hver enkelt Lärer har i Gymnasiet, kan ikke väre nödvendigt; men maaske vilde mangen norsk Lärer gjerne se, hvor stor en Hjelp den norske Lærer har kunnet yde College'et til Gjengjäld for den store Nytte, vore norske Elever have af samme. I December Maaned overtog jeg Arithmetik i Qvinta og Sexta, i Januar Häbraisk i Prima, og i Februar latinsk Grammatik i Qvinta. Paa samme Tid blev jeg imidlertid befriet fra mine Timer i Seminariet; thi da Prof. Walther, som der har den störste Del af Underviisningen, reiste bort, og da der paa samme Tid ved 10 Kandidaters Afgang kun blev tre Studenter tilbage, saa gik Underviisningen der for Resten af dette Skoleaar ind, og de tre Studenter fortsätte imidlertid i Fällesskab sine Studier paa egen Haand.*)

*) Desuden underviste jeg en kort Tid för Prof. Walthers Sygdom de tydske Lärere i det norske Sprog, og i de sidste syv Uger af Skoleaaret har jeg underviist en Del saavel norske som tydske Elever, der bad mig om det, i Fransk.

Examina, Vidnesbyrd og Opflytning i andre Klasser.

Examenskommissionen for Seminariet bestaar af Prof. C. F. W. Walther og Pastor G. Schaller. Den theologiske Examen finder Sted efter Fuldendelse af det thelogiske Studium og sker offentlig. Udfaldet af samme dokumenteres ved et udförligt Vidnesbyrd.

Examina i Gymnasiet afholdes af Lärekollegiet i Opsynskommitteens Närvärelse og bestaa af;

1. Privat Klasse-Examen i de förste Dage af Februar;
2. offentlig Examen strax för Skoleaarets Slutning.

Efter den offentlige Examen faa alle Gymnasiets Elever udförlige skriftelige Vidnesbyrd om Opförsel, Flid og Fremskridt i det forlöbne Skoleaar.

Efter Fuldendelsen af det hele Gymnasialkursus skal herefter holdes en Modenhedspröve, hvis specielle Ordning er under Overveielse. Opflytningerne fra en Klasse i en anden ske i Regelen kun hvert Aar efter den offentlige Examen.

Bibliothek.

Bibliothekar: Conr. G. Schick.

Eleverne nyde under Opsigt af Bibliothekaren godt af et betydeligt og aarlig voxende Bibliothek. Det indeholder over 5000 Bind af alle Literaturens Grene. En stor Del deraf er beregnet paa Elevernes Trang til Belärelse og Underholdning, og ved dets Forögelse tages stadig Hensyn hertil.

Tugt.

Kristelig Ærbarhed og Sädelighed danner i det hele taget Grundlaget for Tugten i denne Anstalt. Medens dens Maal er, at Hjerterne i Lydighed mod Guds Ord skulle regjere sig selv, skal den ydre Tugt som Veiledning og Beskyttelse uden Persons Anseelse öves med Alvor og Sagtmodighed.

Tugtemidler ere Opsyn, Belärelse, Formaning, Straf.

Straffe ere: Dadel i forskjellige Grader ligetil offentlig Irettesättelse i de samledes Läreres og Skolekammeraters Närvärelse; de sädvanlige mindre Midler til Skoletugt; Tab af et Maaltid eller af visse Friheder; Indestängning; officiel Anmeldelse hos Forälдre eller andre, som ere i deres Sted; Bortvisning fra Anstalten.

Legemlig Tugtelse i dette sädvanlige Ords Betydning er ganske udelukket fra de regelmässige Straffemidler; i dens Sted træder, naar den viser sig uundgaaelig, Bortvisning fra Anstalten.

I Almindelighed tilkommer Ovelsen af Tugt og Straf, baade som Ret og Pligt, alle Lärere, de handler derved i lette Tilfälde hver for sig, i alle noget betänkelige Tilfälde efter fælles Raadförelse og Beslutning.

Isärdeleshed paaligger Opsynet og Gjennemförelsen af Husordenen Anstaltens Präsident og Gymnasiets Direktor.

Husorden.

Husordenen indeholder udförlige Bestemmelser for Elevernes For-

hold i Skolen, i og udenfor Huset, forsaavidt saadanne uden ängstelig Indskränkning kunne gives eller anvendes ved Siden af den personlige Opsigt. Den indeholder

1. Dagsinddelingen.

Den regelmässige Dagsinddeling er følgende:

fra Paaske til Mikkelsdag:

Morgen	Kl.	5		staa alle op,
—	—	5 til	5, 20	kläde de sig paa,
—	—	5, 20 -	5, 35	Morgenandagt,
—	—	5, 35 -	5, 50	Frokost,
—	—	5, 50 -	6,	Ordning af Sengene,
—	—	6, -	8, 30	Studium (d. e. Forberedelse paa Lectierne.)
—	--	8, 30 -	9	Fritid og Ordning af Skoleværelserne ved de ugentlige Ordningsmänd,
—	—	9, -	12	Undervisning,
Middag	Kl.	12,		Middagsmad,
Efterm.		-	2	Fritid,
—	—	2, -	5, 30	Undervisning og Studium,
—	—	5, 30 -	6	Fritid,
—	—	6,		Aftensmad,
—	—	-	7, 30	Fritid,
—	—	7, 30 -	8, 45	Studium,
—	—	8, 45 -	9	Aftenandagt,
—	—	9,		gaa de yngere Elever tilsengs,
—	—	9, -	10	fri Läsetid for de ældre Elever,
—	—	10		maa alle gaa tilsengs.

Afvigelser fra denne Orden ere: Onsdag, da Elevernes Fritid om Eftermiddagen begynder Kl. 4 istederfor ellers Kl. 5, 30, og Lördag, da de fra Middag af ere fuldkommen frie.

Dagsinddelingen fra Mikkelsdag til Paaske adskiller sig fra den ovenstaaende kun derved, at man da først staar op Kl. 5, 30 og at altsaa Arbeidet om Morgenen först kan begynde Kl. 6, 30 istedetfor 6; desuden falder Fritiden om Eftermiddagen en halv Time tidligere end om Sommeren, nemlig fra Kl. 5—7, medens Aftensmaaltidet dog ogsaa i denne Tid holdes Kl. 6.

Hvad Husordenens övrige Indhold angaar, vil det väre tilsträkkeligt kun at anföre Overskrifterne over dens forskjellige Dele, nemlig:

2. Forskrifter for Elevernes Forhold:

a. imod deres Lærere og foresatte, imod hverandre indbyrdes, imod Husbestyreren og Husfolkene, imod enhver;
b. i Skole- og Arbeidstiden;
c. i Fritiden, i eller udenfor Huset.

3. Orden i Beboelses- og Undervisningsværelserne.
4. — i Sovesalen.
5. — i Vaskeværelset.
6. — i Spiseværelset.
7. — paa Legepladsen.

8. Orden for fälles Udflugter.
9. — ved Bade i Mississippi om Sommeren.
10. — for Benyttelse af Skolens Eiendom.
11. — for Benyttelse af Bibliotheket.
12. — for Ferierne.
13. — for Klasseinspektörerne i Arbeidstiden (disse vålges blandt de äldre Elever).
14. — for de ugentlige Ordningsmänd, der ogsaa vålges blandt Eleverne, ved de Husarbeider, som disse selv have at forrette, nemlig Klassernes Feiing, Sengenes Opredning, Besörgelse af Vand i Vaskeväreiset o. s. v., Hjälp ved enkelte Leiligheder i Hus, Gaard og Have.

Betingelse for Optagelse.

1) For det theologiske Seminar: et godt moralsk Vidnesbyrd og videnskabelig Fordannelse; for Gymnasiet: ligeledes et godt moralsk Vidnesbyrd, de Elementarkundskaber, som almindelig faaes i en Borgerskole, en Alder af mindst elleve Aar.
2) For Kost og Bolig i et Kvartal (eller omtrent 11 Uger) $ 16,50 forudbetalt; Skolepenge for et Kvartal $ 8,00 i Sexta og Qvinta, $ 10,00 i Qvarta og Tertia, $ 12,00 i Secunda og Prima; for Brände $ 2,00—4,00 om Aaret. Indträdelsespenge $ 5,00 en Gang for alle.
3) Enhver Elev maa väre forsynet med Madras, Hovedpude, et stukket Täppe (quilt), Uldtäppe (blanket), Lagener, Lampe, Oliekrus, Vaskebäkken med Tilbehör, Handkläder, Skrivesager, to Kufferter eller Kister. Af disse Ting er det altid bedst ikke at anskaffe sig Madras, Lampe, Oliekrus og Vaskebäkken, för man kommer til St. Louis.
4) Kun Elever af luthersk Trosbekjendelse ere forpligtede til at tage Del i Religionsundervisningen. Deltagelsen i andre Undervisningsfag i Gymnasiet bestemmes ved gjensidig Overeenskomst.
5) Elever i Gymnasiet, som forberede sig til det theologiske Studium, fritages ikke for nogen Undervisningsgren. Imod at Menighederne i Synoden understötte Anstalten med Kjärlighedsgaver, nyde de derimod Undervisningen uden Betaling og betale for Kost og Bolig kun $ 11,00 Kvartalet. Men de maa skriftlig forpligte sig til, hvis de senere skulde opgive det theologiske Studium, da at godtgjöre Anstalten disse Nedsättelser i den fulde Betaling.
6) Enhver Elev er ubetinget underkastet den bestaaende Husorden.

Indmeldelser,

til det theologiske Seminarium stiles til Anstaltens Präsident, Prof. C. F. W. Walther; til Gymnasiet til dettes Direktor, G. A. Saxer, der ogsaa vil besvare alle videre Spörgsmaal om Vilkaar og Indretning.

☞ I de to Maaneder Juli og August er Anstalten lukket. Kun tre Dage efter Skoleaarets Slutning og tre Dage för dets Begyndelse sörges for Kost til Eleverne.

Ved Gjennemläsningen af dette Program kan vist ingen undgaa at lägge Märke til, at de fleste af de norske Elever her have altfor höi Alder for den Klasse, hvori de ere, og i Virkeligheden er ogsaa nästen alle deres Klassekammerater rene Börn, medens de selv ere fuldvoxne Mænd. Dette gjör baade deres og Lärernes Stilling meget vanskelig; thi, om Forstanden i den voxne Aler er langt mere moden og udviklet, saa er ikke Hukommelsen saa vel skikket til at holde fast paa den Masse af grammatikalske Former og Regler og fremmede Ord, som Sprogstudiet, der udgjör den störste Del af Undervisningen, nödvendig fører med sig, og desuden burde Undervisningsmaaden väre en anden for voxne end for Börn. Hertil kommer endnu den store Vanskelighed for de norske, at de maa modtage den störste Del af Undervisningen paa Tydsk, hvilket, selv om de havde en temmelig fuldkommen Kundskab deri, dog maatte falde dem langt tungere end deres eget Modersmaal. Alt dette gjälder især om dem, der ankom ifjor og nu ere i Qvinta; thi de i Qvarta, som ankom i 1858, vare paa en när meget yngre end hine og havde maaske ogsaa iforveien nydt längere og fuldständigere Undervisning. At derfor disse, som nu have overvundet de värste Vanskeligheder, med Held ville kunne fuldende sine Studeier her, tör med Guds Hjälp anses at väre udenfor al Tvivl. Hine derimod ville med sine gode Evner og alvorlige Vilje vel ogsaa kunne gjöre det; men deres Karakters Fasthed, deres Taalmodighed og Udholdenhed vil visselig ofte endnu blive sat paa saadanne Pröver, som alene et Hjerte, der bränder af Iver for at virke for Guds Rige, med hans naadige Bistand vil kunne bestaa. Jeg maa derfor herved alvorlig lägge mine kristne Brödre, saavel Prästег som Lägfolk, paa Hjerte, at de for Fremtiden fornemmelig sträbe efter at skaffe os yngre Elever herned. Elleve Aar er, som man vil have seet, den laveste Alder, i hvilken nogen optages, og da det hele Kursus er bestemt til at vare i 9 Aar, vilde en af den Alder kunne blive färdig, til han var tyve Aar. Men da vilde han jo dog väre for ung til at blive Präst, og, skjönt han jo altid kunde anvende et Par Venteaar paa en for sig og Kirken nyttig Maade, saa var det dog maaske bedre at lade dem, der sendes herned, blive et Par Aar äldre. Dersom nogen f. Ex. nödig vilde sende sine Sønner saa langt bort, för de blev confermerede, saa kunde han jo ogsaa bie, til de vare en 14—15 Aar og forberede dem for Qvinta; saa at de kun vilde have et otte Aars Kursus at gjennemgaa. Man maatte da fornemmelig läre saadanne godt Tydsk, saa at de nogenlunde let kunne läse en tydsk Bog og have faaet den tydske Grammatiks Formläre vel indprentet og indövet, fremdeles läre dem at regne med hele Tal og Brök og i Latin fuldstændig og grundig gjennemgaa en liden Bog ved Navn Tirocinium, som er at faa her for 25 Ct. Da flere engelske Böger benyttes (f. Ex. Geographi), bör de ogsaa kunne läse dette Sprog. I en saadan Alder vilde det ogsaa nogenlunde have vist sig, baade om en Gut havde gode Evner, og om han havde fattet et alvorlig kristeligt Sind; men hvad det sidste angaar, saa kunde man have det bedste Haab om, at ogsaa et yngre Barn, naar det kun ikke er smittet af grove Synder,

som vilde hindre dets Optagelse, kunde faa et saadant Sind ved den ägte kristelige, alvorlige, men dog saa kjärlige Opdragelse, det her vilde faa. Med mere end en er dette för skeet her, og — Gud väre lovet — Eleverne vise sig virkelig i det hele som saadanne, der have Kristi Aand; Forseelser kunne begaas, isär af dem, som nylig ere indkomne, men Tugten forfeiler nästen aldrig sin Virkning, og sjelden er man nödt til at ty til dens strengeste Grader. Anstalten bärer ret Präget af en kristelig Anstalt; den viser sig i saa Henseende som et ägte Barn af denne Menighed, af denne Synode, hvor man finder ren Läre parret med varm Kjärlighed, kristeligt Alvor med barnlig Fromhed, men intet Svärmeri, intet Hovedhängeri, *ingen* selvvalgt Dyrkelse af noget Slags. Ja Gud bevare og velsigne rigelig disse sine trofaste Tjenere og Vidner her og give, at ogsaa vi maatte kunne faa nogen Frugt af deres Arbeide! Det kunne vi netop ved denne Forbindelse, hvori vi nu ere komne med Missouri-Synoden; thi dersom vi om et Par Aar selv kunne faa os en Skole for vore Präster, da ville vi allerede inden den Tid — om Gud vil — have höstet saa megen Erfaring og Belärelse her, at vor Anstalt vil blive mange Gange bedre, end den nu strax kunde väre bleven. Men derfor maa vi väre ret flinke til at sende unge Mennesker herned og omhyggelige for at välge netop dem, som ere mest skikkede dertil, og for at forberede disse vel, d. v. s. vi maa sende unge Gutter og lade dem läre fremfor alt Tydsk, för de komme hid. At det ogsaa kan gaa godt med ældre, viser den Erfaring, vi hidtil havt; men vi maa ikke gjöre Undtagelsen til Regel, ellers vilde visselig mindre gode Fölger snart vise sig. Og lad os da ikke frygte for at faa for mange; thi under den närvärende Prästetrang vilde 20 neppe väre nok, og desuden skal man betänke, at den her ansatte norske Lärer ikke vil faa stort mere at gjöre med mange end med faa, medens han, selv om her er nok saa faa norske, ikke kan undväres.

En anden Ting, som jeg her maa giöre vore Menigheder opmärksomme paa, er fölgende. I Maanedstidendens 3die Aarg. S. 41 findes en Bestemmelse meddelt, som blev fattet i Overenskomsten mellem vore norske Delegater og Missourisynoden ved dens Forsamling i Ft. Wayne i Octbr. 1857, og som lyder saaledes: "Endelig blev med Hensyn til Kostpenge for de norske theologiske Studenter fastsat, at hvis de norske Menigheder vilde understötte Anstalten ved Kjärligheds-gaver, ligesom de tydske gjöre, — da skulde det samme Afslag gjälde for dem som for vore (d. e. de tydske); men i andet Fald skulde Kostpengene väre det samme for dem, som de ere for dem, der ikke have viet sig til det theologiske Studium." Ifölge denne Overeenskomst tror jeg, at vore Präster i Almindelighed have tänkt ikke at ville opfordre Menighederne til at understötte Concordia College med Gaver, fordi de syntes, at der var saa mange Slags Udgifter alligevel, og Subskriptionen til Universitetsfondet vilde tage alle Kräfter i Beslag. I alle Fald har hverken Synode eller Kirkeraadet gjort nogen Opfordring til saadanne Gaver, og de Elever, som ere komne herned, have derfor gjort Regning paa at maatte betale fulde Kostpenge. Paa den anden Side have derimod Lärerne her troet, at vore Menigheder vilde i

dette Stykke stille sig paa lige Fod med de tydske; de have önsket det og fundet det at väre det smukkeste, og derfor have de ikke beregnet mere end den for Theologer bestemte Betaling, og de have vedblevet dermed, uagtet i to Aar ingen Gaver ere indkomne; thi de have sagt: frivillige Kjärlighedsgaver kunne og skulle ikke maales og beregnes. Imidlertid vil enhver indse, at heri maa ske en Forandring. Enten maa vi erkläre, at vi ikke ville understötte Anstalten med Gaver, og derhos betale saavel fuldt ud for den Tid, som er gaaet, (d. e. $ 22,00 om Aaret for 3 Elever i 2 Aar og for 4 i 1 eller i alt $ 220,00) som for Fremtiden. Eller vore Menigheder maa virkelig understötte denne Anstalt med Kjärlighedsgaver, som da ikke skulle beregnes og tälles for at se, om de blive större eller mindre end de Nedsättelser, som vore Elever faa, men simpelthen udspringe af et Hjerte, som derved vil vise sin taknemmelige Gjenkjerlighed for den Kjärlighed og store Tjeneste, som her bevises os alle.

Til Slutning faar jeg Lov til endnu at sige et Par Ord om Understöttelse af de Elever, som her uddanne sig til at blive vor Kirkes Tjenere. Denne har hidtil i det hele väret saa knap, at flere af dem neppe have kunnet däkket sine Udgifter her, og College'ets fattige Kasse har ofte ventet länge nok paa at faa den ubetydelige Betaling, som den skulde have af dem. Er nu Elevernes Arbeide allerede för tungt nok, saa skulde man dog ikke gjöre dem det endnu tungere ved Näringssorger; og er selv de fulde Kostpenge her saa smaa, at Udgifterne derved neppe däkkes, saa skulde dog den nedsatte Betaling, som hidtil med stort Tab for Anstalten har väret alt, hvad man har fordret, skaffes tilveie i rette Tid d. e. forskudsvis. Det er ikke rigtigt, dersom nogen betragter sine Gaver til Eleverne her som en personlig Tjeneste, han viser dem. Thi det Kald, som de berede sig til, skal ikke väre og er ikke hertillands en magelig og god Levevei, som man af kjödelige Grunde skulde fristes til at tragte efter; nei det er tungt og besvärligt, tungere end den kan vide, som ei selv har prövet det, skjönt dog den sande christne maa kunne tänke sig det. Ingen skulde derfor her tänke paa at gaa denne Vei uden dem, som havde det oprigtige Forsät alene at virke for Guds Rige, og enhver Kristen skulde understötte en saadan baade med sin Forbön og Opmuntring og med timelig Hjälp, fordi han erkjendte, at det var Herrens Rige, han derved fremmede. Sandelig—Dagene ere onde; Ondskaben udbredes, Kjærligheden fortränges; Mammon vinder stedse flere og flere Tilbedere, medens Gud og hans Enbaarne glemmes. Er ikke Verden moden til Dom? Har ikke Guds Langmodighed ventet länge nok? Og sukker ikke tusinde af Kristenhjerter efter den yderste Dag, da hin Bön "Frels os fra det onde" först tilfulde kan opfyldes paa hans udvalgte? O hvor maatte da ikke denne Tidens Trängsel kraftigen opfordre os baade til at forarbeide vor egen Salighed med Frygt og Bävelse og til at arbeide for andres Frelse! Hvor ivrige skulde vi ikke väre for at faa udsent ret mange tro Arbeidere i Herrens Vingaard, om vi derved endnu kunde frelse nogle Själe ligesom en Brand ud af Ilden! Se derfor skulde denne Gjerning, som vi her nys have begyndt, ret ligge os alvorlig paa Hjerte,

og enhver skulde villig og ivrig understötte dem, og ingen anse sig eller sin Gave at väre altforringe; thi Gud er det jo dog, som maa gjöre det alt, og i hans Haand er mange Gange det ringe et bedre Redskab end det store. Ja Gud oplade ret vore Hjerter og velsigne vor Gjerning i Jesu Navn! Amen.

St. Louis den 30te Juni 1860.

———:o:———

Guds Ord, den eneste Ledestjerne til sand og varig Fred.

(Et Ord til dem, som *søge*, men ikke have Freden.)

Hvoraf kommer det vel, at der, uagtet Gud i de sidste Aar har skjænket sit Folk saa mange kraftige Ordets Forkyndere, vistnok findes et nogenlunde stort Antal Vakte, men saa Faa, der ere naaede frem til Retfärdiggjørelsens Fred?— Den hellige Johannes siger i sit første Brev 3, 2 med tillidsfuld Fortrøstning om sig og sin Tids Christne: "*Vi vide, at vi ere gaaede over fra Døden til Livet,*" -- og i 4, 4 tiltaler han dem saaledes: "*Mine Börn! I ere af Gud.*" Der gives altsaa en Vished om Barneforholdet til Gud; der gives Mennesker, som kunne sige om sig selv, at de ere overgangne fra Døden til Livet. Men hvorfor findes der da nu for Tiden saa faa saadanne Mennesker? Hvorfor blive de Fleste forskräkkede, naar man opfordrer dem til at svare *Ja* eller *Nei* uden Omsvöb paa det Spörgsmaal: "*Er du gjenfödt? er du et Guds Barn? lever du det Liv, som er af Gud?*" Hvorfor fölger der saa sjelden paa saadanne Spørgsmaal et stille, ydmygt, men bestemt: "*Ja, du siger det?*" Hvorfor besvares de for det Meste med et rødmende: "*Nei!*" et forlegent: "*Jeg ved ikke*", eller et stormende, heftigt: "Ja!" paa hvilket man tydeligt mærker, at det er et Øieblikkets Foster, og har endnu mindre Värd, end: "*Nei*" og„ *Jeg ved ikke?*„—Hvoraf kommer det, at ved evangeliske Läreres Prædikener saa mange, især unge Hjerter opvaagne, höre Ordet med Begjærlighed og Vedholdenhed, kjämpe og stride, saaat man gjerne skulde gaa i Borgen for deres Redelighed; — og om nogle Aar, naar Forholdene forandres, naar de gifte sig eller overhovedet sätte sit eget Bo, forsvinder med de röde Kinder ogsaa den ungdommelige Christendom, og disse haabefulde vakte Sjæle, der vare fine Läreres Gläde og Krone, befindes at väre som Grässet paa Marken, hvilket, ikke af uforgjængelig Säd, men oprundet af Jorden, havde sin Tid, ligesom Alt her i Verden? Hvad er Aarsagen til, at mangen en sat Mand, mangen en sat Huusmoder med et vemodigt Smil ser hen til sin Ungdoms Väkkelse og paastaar, at denne Vækkelse har udgjort deres Ungdomsglæde — Hver har jo sin! —, men at den, ligesom andre Ungdomsfornøielser, ihvorvel den vistnok var renere og helligere, alligevel blot har väret Sværmeri? Hvoraf kommer det, at mangen En med et Slags Foragt ser ned paa unge, i den første Vækkelse gløbende Själe, og udbryder: "*Saadan har ogsaa jeg engang väret; men—det duede ikke til Noget.*"

Til disse sørgelige Foreteelser i vore Dage kunne maaske mangehaande Aarsager opvises. Følgende i Särdeleshed vil jeg henstille til Eders Bedömmelse. Brödre! overveier, om hvad jeg siger er Sandhed! —

Naar en Sjæl er vakt, og nu alvorligen spørger: "Hvad skal jeg gjöre, at jeg kan blive salig?" saa heder det aldeles rigtigt: "Søg blot Jesum og hans Lys; alt Andet er Grus og Skarn." Men hvor man skal söge Christus, derom faar man sädvanligvis utilsträkkelig Besked. For det Meste faa de Spørgende Anvisning til paa sine Knæ at söge Herren,—med Sjæle, der länges og tränges, at raabe til Ham; saa skal Han ikke undlade at aabenbare sig i sin Tid, i den Stund, Han finder for godt. De arme Sjæle forsøge nu Alt; de skrige til Herren, de slippe Ham ikke, medmindre Han velsigner dem; og Herren, som høre Ravnungernes Skrig, velsigner dem ogsaa med den salige Fornemmelse af sin Nærhed. Henrykt staar den Vakte op fra sin Bøn, og tror, — tror, at han nu har fundet sin Frelser. Hans rørte Hjerte er villigt til at dø, ligesom Simeon; thi det har erfaret Guds Salighed. — Men ak, det gaar let over. Hos Barnet, hos Ynglingen i Christo indträffe saadanne Tider ofte; men jo äldre man bliver i Christendommen, desto sjeldnere erfarer man saadanne Glædesrörelser; og, har man paa dem grundet sin Christendom, da er dennes Varighed stakket. Man henfalder da til en tungsindig Smægten efter det, som man har bag sig, og bliver en bedrøvelig Saltstötte, ligesom Loths Hustru, der saa sig tilbage, og for den Sags Skyld ikke naaede det foran hende liggende Zoar, det stille Frelsens Sted. — Denne Fare erkjender ogsaa mangen en redelig Guds Tjener; derfor söger han allehaande Midler til at undgaa den. Han söger at bringe sine Faar sammen. Han formaner dem til fortroligere Omgang, danner smaa Menigheder i Menigheden, formaner sine Børn til at elske hverandre, at advare og formane hverandre, at opmuntre hverandre, paa det at Ingen maa tabe den første Kjärlighed. Han anbefaler den ene Broder at bede med den anden. Han giver mange Slags Forskrifter, träffer allehaande Foranstaltninger, sparer ingen Møie, hverken Dag eller Nat; — og hvem vilde dadle ham derfor? Det er vel ment, og skal, saafremt Guds Naadegaver i samme Forhold forøges, ikke være uden kraftig Virkning; — det har ogsaa Forjättelse af Herren. Men desværre kan et saa inderligt og engt Samliv blot finde Sted der, hvor det, som f. Ex. i Brödremenigheden, er gaaet over til en bestemt Samfundsorden, og, hvor man har draget Omsorg for, at man enten overalt gjenfinder det, eller, naar dette er umuligt, at de Vakte blot træffe sammen der, hvor de kunne finde det. Men dette er sjelden Tilfældet; derhos bliver det altid blot en ydre Orden, der er uden Frugt, hvis Naadens Tilstrømning ophører. Under de Forhold, der sædvanligvis finde Sted indenfor den stridende Kirke, gaar det helt anderledes til. Herren, som vælger andre Veie end de, der ere behagelige for Menneskene, — som fordum oplöste den første Menighed i Jerusalem, da dens Samfundsliv var allerinderligst og hjerteligst, — förer den Ene hid og den Anden did i Verden, til Steder, hvor virkelig Själesorg og broderlig Opmuntring ere sjeldne at finde, hvor en ringe Hob af Ligesindede,

der støtte og trøste hverandre, er et Särsyn, og en Christen med sit Kors staar ensom og overladt til sig selv. Herved kommer det svage Hjerte i stor Nød. Omgangen med Verden, i hvilken Satan bor, foraarsager Anfägtelse og Fristelse, og det skröbelige Fartøi udsättes for Storm og Bölger. "Vaag og bed!" raaber Herren i sit Ord formanende til Sjælen; men denne, der er uvant til ensom, uden Samfund med Brödrene, at vaage og bestaa i Striden, uvant til at bede uden Aron og Hur, erfarer nu, at Aanden er villig, men Kjödet skröbeligt, og at dens Bönner og Sukke ere for matte, til at den derved skulde vinde Guds Hjälp.

Ofte gaar det dog ogsaa saaledes, at En uforstyrret kan forblive i Omgang med sine Brödre. Han lever nu ikke i Verden; men Verden lever i ham. Han faar erfare, at endog Omgangslivet med Brödrene ikke altid er en Himmel paa Jorden. Han erfarer, at ogsaa de Christne have sine Luner og sine vexlende Sindsstemninger at bekjämpe. Idag er han glad iblandt sine Brødre; imorgen er han atter iblandt dem, men bedrøvet. Idag fraadser han i Kjærlighedssamfundet med trofaste Hjerter; imorgen er han i de samme Brødres Midte, og Anledningerne til Kjärlighed og Talsigelse ere maaske større end igaar; men ikke destomindre föler han sig ensom. Idag er han opfyldt af jublende Følelser; havde han Vinger, vilde han flyve til Jesu Throne; imorgen vandrer han i Ørkenen, og Guds Manna tykkes ham at være en løs Mad. Fra sin Ro er han kommen ind i Anfegtelse; han har tabt Sindets Ligevegt, og forstaar ei at bedømme sig selv. Hans vaklende, af de mest stridende Fölelser sønderslidte Hjerte forvolder ham den største Smerte. Han forekommer sig selv lig den forlorne Søn, der er langt borte fra sin Fader. Hele hans Christendom, de Timer, da han var Gud saa när, synes ham Sværmeri. Han klager og gräder, indtil atter en Glädestund kommer og for et Øieblik lader ham forglemme sin Bedrøvelse. Siden taber han sin Gläde atter, taber den endnu oftere, indtil han over denne idelige Omskiftning faar alvorlige Tvivl,—indtil hans Hjerte, svarligen beklemt og anfägtet af Frygt for at väre forladt af Gud, ikke länger kan holde det ud, men under hede Taarer söger Tröst hos Venner og Bekjendte, hos Lærere og Själesørgere. Disse grunde og gruble over, hvorledes dette Hjerte skal tröstes. De komme til den Slutning, at det maa savne Tro. Men hvad den syge Själ har at tro til Tröst i sine Anfegtelser, det bliver den ikke sagt; thi de kunne ikke sige det, som ikke vide det. Eller ogsaa siger En, — idet han tror at vide det. — "tro, at Gud uagtet alt dette lige fuldt er Dig naadig", eller noget Lignende. Men, om nu den bekymrede Själ spörger: "Ved du vist, at han er mig naadig? Hvorledes beviser du mig det? Jeg føler det Modsatte deraf!" da kan Raadgiveren ikke i Hast finde Beviser for Visheden, finde nogen Borgen for sine Tröstegrunde; thi han har dem ikke i sit Hjerte, — deri ligger Feilen! Eller ogsaa har han lärt sig dem, men kan ikke med Tro og Overbevisning frembäre dem (han har ikke Troens Methode, hvorpaa det saare meget kommer an, og hvilken ikke er

Form uden Väsen). — Og saa dör det arme Hjerte bort i sin Uro, og har ingen sikker Trøst, — ingen i Livet, end mindre i Døden.

Kjäre Brødre! Denne Vei förer ikke til Fred, ikke til den Gudhengivenhedens Fortrøstning, at Intet mere kan skille os fra Guds Kjärlighed. Denne Vei er umiskjendeligen ingen anden end en Følelsens og Gjerningernes Vei, som man vandrer paa Krykker, og, inden man ved et Ord deraf, er den store Guds salige Evangelium forvandlet til en gjerningshellig, egensindig Følelseschristendom;—det er da heller ikke uden Aarsag, at man benävner saa mange yngre Ordets Forkyndere og deres Tilhängere Følelseschristne. Vi tilhöre alle en slappet Tid, som ikke kjender nogen anden Gläde end Fölelsens, ingen anden Storhed end Gjerningernes. Dyd og Fölelse er den nyere Tids Løsen. Derfor hänger det ogsaa ved os endnu i Christendommen, ja i Prädikeembedet, at vi, med Vidende eller uafvidende, bygge vort Vel paa Fölelse og Gjerninger, endskjønt en saadan sentimental og katholsk Vei lige saa lidt anbefales af de hellige Apostle som af Reformatorerne.

Man vil forgjæves i deres Breve og Skrifter søge Steder, i hvilke de indrömme Følelsen og Gjerningerne (i höiere Stil kaldte "Dyd") saa stor en Betydning, som de Nyere gjøre. Hvad man i Psalmerne finder i den Retning, er dels af en anden Art; dels er det skrevet just for at veilede os til at komme ud af slige sörgelige Vildfarelser. Ogsaa i Reformatorernes Tid gik man en ganske anden Vei med Hensyn til Själenes Ledelse. Man kjendte og bekjæmpede vel Følelsernes urolige Hav; men man forstod frit og sikkert at beseile dette Hav i Stedet for at snige sig langs med den af Brændinger opfyldte Kyst. Man vidste da ikke om Indelingen af Själens Evner i Tanke, Villie og Fölelser, men satte ganske trykt Erindringen i Følelsesevnens Sted. Og give Gud, at vi i Lære og Levnet ogsaa havde lagt større Vägt paa Erindringen, — saa havde vi maaske ikke saasnart glemt bort Fredens engang vel bekjendte Vei. Vi forvexle sädvanligen Tro og Fölelse, uagtet Troen er Følelsens Modsætning, og, saafremt den i tilbörlig Styrke findes hos os, vil sige vor Fölelse imod, men paa samme Tid under de nedslagne Følelsers kvälende Byrde vil väre vor himmelske og bedre Erstatning, vor Prøfet og Trøster. Naar Nogen er bleven vakt, burde det derfor väre vor første Gjerning at sige ham, at hans Sindsrörelse og den Gläde, han for Tiden maaske fornämmer (thi ikke enhver Vækkelse ledsages af stärke—väre sig søde eller bitre — Fölelser), ikke er det Bestaaende eller det Väsentlige i Sagen. Han skal gläde sig saaledes, som om han ikke glædede sig, og ikke tillägge denne Fölelse saa stort Värd, at han over dens Udeblivelse skulde føle sit Livs Grundvold vakle og bæve. Derimod skal han —, og det er Hovedsagen, hvortil vi raade, — fra Begyndelsen indtil Enden af sit aandelige Liv ikke se paa det Foranderlige hos sig selv, men paa Guds Ords uforanderlige Løfter, som, Gud väre Tak! staa udenfor os, utilgjængelige for vore Fölelser, og som for de gjenløste Själe ere en guddommelig Borgen og Visheb,—deres Sikkerheds- og Frihedsbrev. Ja, vi bør for nyvakte Christne holde disse Guds Löfter frem

som større og vigtigere end deres Tro. Thi Troen er i vort Forløsningsværk det, som er i Mennesket, — som er dette anbetroet, og netop derfor ikke altid sig selv lig, men snart svag, snart stærk; medens Guds Naade i Aartusinder har bestaaet uden Omskiftning. Saa meget, som Gud er høiere end Mennesket, saa meget er Guds Ord og Forjättelse høiere end vor Tro. Ligesom vor Salighed beror paa Gud og ikke paa os, saaledes er det af langt större Betydenhed og Vigtighed, at Guds Ord ikke fattes, end at vor Tro ikke brister. Troen er stor eller ringe; Guds Ord er den ene Gang som den anden. Guds Ord er Guds aabenbarede Trofasthed og Barmhjertighed. Guds Ord er Guds Naades- eller Vredes-Närvärelse, alt eftersom man vil det. Hvor Guds Ord og Forjättelse er, der er ogsaa Guds Naades og det evige Livs Kraft.

Naar derfor en Själ er vakt, saa give man den det Raad: "Søg blot Jesum og hans Lys! alt Andet er Gruus og Skarn," men vise den tillige Guds Ord og sige: "Det er dette, som vidner om Ham!" Man paalägge den ikke først at udbede sig Guds Aabenbarelse, men fuld af Taknemmelighed og Glæde at modtage Guds forhaandenvärende Aabenbarelse og Närvärelse i Skriften. Man vise af Guds Ord med simple, kraftige Sprog, hvem Jesus er, hvad der er hans Embede og Kald, og hvor stor hans Trofasthed er. Derpaa sige man med et gjenlöst Guds Barns og en Engels Värdighed og Tillidsfuldhed: "Nu kjender Du Ham. Han er overalt nærværende, især der, hvor Hans Ords og Hans Navns Ihukommelse er. Han elsker dem, som ikke søge Ham, og meget mere dem, der söge Ham. — Hvor kan du vove at modsige Hans Forjættelser for dit trodsige og lidettroende Hjertes Skyld? Tror du, at Hans Hjerte er som dit? Nei, nei! Hans Hjerte er Forbarmelse og Trofasthed; du er kold og Ham utro; Han ved det, Han kjender dig. Tro Hans Ord; far blot ikke vild fra dette! Alt Andet kan gaa under; med alt Andet kan det gaa, som det vil; Hans Forjättelse mangler du ikke. I Verden har du Angst — hvad siger det? Hos Ham, i Hans Forjættelse har du Fred!" — Har man nu saaledes nödet Själen til endeligen at give sig og blive salig igjennem Ordet, saa sätte man heller ikke efter dette sin Lid til ydre Midler, ikke til vor Aarvaagenhed og Bøn, overhovedet ikke til vor Gjören og Laden; men det samme Middel, som har gjort Själen bekjendt med Jesus, maa ogsaa holde den fast ved Hans Navn, nemlig ubetinget Tro paa Guds Ord og Forjättelse. Kommer Nogen i Anfägtelser, i Vildfarelser, i Følelsestilstande, det være af hvilkensomhelst Art, saa forblive man altid staaende ved den strenge Adskillelse imellem Gud og Mennesker, Guds Ord og Fölelsen, Guds Trofasthed og Mennesketro — og henvise paa denne Maade til den ubetingede, fölelsesfrie Tro, som alene hænger ved Ordet, — til Thomas's smale Vei, ikke at se og dog at tro. Man love og prise Israels Beskytter, som ikke sover, ei heller slumrer; som kjender alle bekymrede Själe og deres Smerte og derfor har aaben-

baret for dem saa herlige og hjertegribende Ord om sin uforanderlige Fredspagt, forat de, ligesom rundt omkring omgivne af Hunde og vilde Dyr, over sig, paa et uangribeligt Sted, skulde have sine Fødders Lygte, Hans Tilsagn, der gaa op ligesom Sole for aldrig mere at gaa ned. Paa denne Maade giver man Själen et Holdepunkt udenfor Verden, paa hvilket hver Fristelse er fjern fra den, og al Bedrøvelse forvandles til idel Fredstanker. Saaledes danner man stille, faste Hjerter, som taalmodigt holde ud i Livets Kampe! Den, som øver sig i denne blinde (men dog hvor klare!) Tillid til Ordet, han lärer sig til at forstaa Troens Kamp. Han slynger sine Arme ikke blot omkring Ordet, men i dette omkring Herren selv, som kaldes en Klippe; og han antager da selv lidt efter lidt samme Natur som Klippen, der ikke ved nogen Ting kan bringes til at vige fra sin Grundvold. Man vise anfægtede Själe overalt og ved alle Leiligheder, at al Brøst forsvinder, al Synd tilgives, saasnart man atter med ubetinget Tillid vender sig til Ordet om Korset, ja, at al deres Elendighed og alle deres Synder komme deraf, at de vige fra den rene, fölelsesfrie Tro og Fortrøstning til Guds Forjättelser. Man søge til den Ende for det aandelige Livs forskjellige Sygdomme nogle faa, klare og tydelige Sprog af Skriften, og anvende dem i al Enfoldighed og under Bön til Trøst for de beklemte Själe. Prægtige Taler af menneskelig Visdom eller Guds Sandhed indsvøbt i menneskelig Dragt hjelper her ikke. Guds Ord i Guds Mening stavet for Hjertet med Anvisning til dets Udøvelse (thi Ordets Udøvelse er dets Forklaring!), udretter langt Mere end al Verdens Beviser. Et anfegtet Hjerte agter ofte omhyggeligen paa sin Lärers Ord og kan igjennem Sjælesørgerens simple, men bestemte Tale beovåges til at vende sit svage Troesöie bort fra sig selv til Guds Ord. Det fatter neppe Guds efter de Enfoldiges Begreber afpassede Ord, langt mindre möisommelige menneskelige Forstandsräsonementer og Bevisförelser for Frelsens evige Vished. "Jeg tror aldeles enfoldigt," siger det tröstede Hjerte hos En, der dör i Herren, og stöder medrette fra sig al Mennesketrøst. Man frygte ikke for, at det skulde väre urigtigt at gjöre et Menneskes Vel afhængigt af nogle enkeltstaaende Sprog. Det er dog forgjæves at paalägge Nogen at udtømme al Guds Trøst eller hele Guds Ord; det kunne de Lærde lige saa lidt som ulärde Lægfolk. Man frygte heller ikke, om Anfägtelsens Aand lärer de arme Själe at paaberaabe sig andre, modsatte Sprog. Man dele blot efter Apostelens Bud Guds Ord retteligen ud; da maa det blive aabenbart, at hvert Sprog er aldeles sandt og en Himmel, fuld af Salighed. Man indskränke sig uforsagt til nogle faa Sprog, og gjentage dem atter og atter. Man forsikre under dette ofte og flittigen, at disse Sprog ere Guds Ord, som er evig Sandhed, men alle Mennesker Lögnere. Man give ikke Noget af Skriften efter, og give intet Menneske Ret ved Siden af denne, selv om han taler rigtigen, paa det at Själene kunne lære at se bort fra Mennesker, hvilke ere utilforladelige og ubestandige, og vänne sig til alene at fly til sin Gud og af Hans Ord hente al Tröst. Er Nogen anfægtet af Tvivl, saa anføre man ikke Fornuftgrunde for at overbevise ham. Thi den Anfägtede indser ikke,

at Tvivlsmaal ikke komme af Fornuften, men af Ufornuft og Uforstandighed; han tror netop at väre rigtig fornuftig, naar han tvivler. Man foreholde Tvivleren Guds Ord, og blive fast ved, at det er høit ophöiet over hans Tvivl. En saadan Troestillid hos en Själesørger nedslaar Tvivlen, og opvätter Fortröstningen der, hvor den er slumret ind. Den frimodige, paa Guds Ord trøstende Foragt fremfor Alt for den Fornuft, der opreiser sig imod Gud, tvinger denne til at römme Marken.

Er Nogen stedt i dyb Anger, da forkynde man i guddommelig Kraft Herrens Tilgivelse, og vidne, at den er större og mägtigere end alle Verdens Synder. Bliver Nogen urolig i Dödens Stund, da opsende man en Taksigelse til Den, i hvis hellige Skrift hvert tredie Ord taler tydeligt om det evige Liv, og prise for den Døende Guds Forjättelses store Sikkerhed, imod hvilken ogsaa Døden med al sin Rädsel er en skammelig Løgner. — Anfægtes Nogen af Satans List og Magt, saa vide vi, hvilket Svärd vi have at give ham ihände. — Vil Nogen undskylde sig og bevise sig uskyldig, da vise man ham Guds i Ordet udtalte Dom over alle Mennesker, og hvorledes denne gjör alle Menneskers Ros til Intet. Er Nogen tilbøielig til at begaa Synd, da vise man ham af det hellige Ord Guds Kjærlighed og Advarsel, Guds Vrede og Forbandelse, og hvad kan man saa mere? — !

Saaledes bekjæmpede Christus sine Fiender — Slangen og Slangens Säd, og overvandt dem altid — lige indtil den Stund, da han raabte: "Det er fuldbragt!" — Saaledes nedslog Luther i Guds Navn Pavens Magt og alle hans Løgne. Saaledes kan Hver og En tilkjämpe sig Seiren. Man bekjende sig i Ord, Läre og Levnet altid og ved alle Leiligheder til Guds Ord; det er den bedste, stärkeste, roligste ag sikreste Protestantisme. Thi uden det guddommelige Ords faste Grund svæver Troen i Luft og Taage og er blot en Drøm og en Indbildning.

Denne Vei bringer Fred; den synes let; men der gives intet Sværere end selv at gaa den og lære Andre samme Vei. Man kaste et Blik paa de fleste Prädikanters Prädikener; hvad ere de? Skjønne Ord, vel ordnede Sætninger, prägtige Vendinger og vammel Ordbram; men Troens Middel, i Guds Ord at give Själen dens eneste og rette Grundvold, forstaa de ikke. Af vore Prædikanter og Sjælesörgere ere hundrede Fölelses- og Gjerningsprædikanter for hver En, som i selvfornægtende Kjærlighed til Guds Ord ikke har noget höiere Maal for sine Ord end at sige, hvad Gud siger, — som sætter sin största Ære i at lade Guds Ord triumfere over sig og sine Gaver, i Stedet for med dem at stride ud over Guds Ord og Text og ville være Mester over disse. Havde flere Prædikanter fundet sin Fred i Guds Ord, da gaves der färre lärde Snakkebrødre paa Prädikestolene og nedenfor Prädikestolene flere trøstede og glade Hjerter, som med Sikkerhed vidste, paa hvem de troede, — som i Nöd og Død kunde aflägge det Fredens Vidnesbyrd: "Min Ven er min, og jeg Hans!"

Fred väre med Eder! Amen. W. Löhe.

——:o:——

☞ Nedenstaaende Opsats af Hr. Elleffen har vi trods Forfatterens ugrundede Frygt for det Modsatte optaget; thi naar Synoden ansaa det nødvendigt at udsätte med den endelige Afgjørelse af dette Lærepunkt, fordi den ikke kunde vente, at Alle endnu vare nok beläxte og altsaa istand til at see, hvad Herrens Villie er, naar den derfor udsatte Spörgsmaalets Behandling til näste Synodemøde, saa maa ogsaa Synodens Organ indtil videre staa aabent for Behandlingen af dette Spörgsmaal, for at enhver Misforstaaelse kan blive fjerne, og Alle, som ville lade sig belære af Sandheden, kunne blive overbeviste. Dermed er naturligviis ikke indrömmet, hvad Forfatteren i Indledningen synes at fordre, at Redaktionen for Maanedstidenden, der er vort Samfunds Organ, skulde være forpligtet til at optage enhver Artikel, som et Medlem af Samfundet maatte indsende, selv om den i andre Stykker indeholdt aabenbare Vildfarelser; thi Maanedstidenden skal väre et Middel, hvorved den lutherske Kirke, men ikke nogen andens Tro og Läre bliver forkyndt, dog skjöndt den som en Sandhedens Ven aldrig maa frygte for de Anfald, som Satan gjør paa den Sandhed, den forsvarer, men vil staa fast imod i Troens Rustning, saa maa den dog ikke gjöre sig til et Middel, hvorigjennem Satan skal faae Lov til at lade sine fordømmelige Vildfarelser tilflyde Menigheden.

Men paa samme Tid, som vi slet ikke vægre for os for at optage Opsatsen, saa finder jeg det dog for Forfatterens, for vor egen og for Läserens Skyld fornødent at ledsage den med nogle Anmærkninger og Tilsvar.

For Korthebs Skyld har vi med Tal betegnet de Steder i Opsatsen, ved hvilke vi have fundet det fornödent at gjöre Anmärkninger. Red.

Vorder ikke mange Lärere.
Jacobs 3,1.

I den lange Strid, som har været ført inden de Lutherske Samfund i dette Land og inden den Norsk Evangelisk Lutherske Kirke, imellem en Deel af dens Præster og Lægmänd, har ovennævnte Skriftsted ofte været anført, som Beviis for at Lägfolk ingen Ret have, til at tale Guds Ord, eller bede fore i offentlig forud tilsagte Forhandlinger.

For mit Vedkommende har det været en Hjärtesag at komme paa det Rene i denne, som andre Lärepunkter saa nöie forbundne med vor Saligheds Läre; og jeg har al Grund til at troe, at dette Spørgsmaal har bragt mange velmeente Lägfolk til Undersøgelse og Overveielse, og mange ville maaskee ængstelig spørge, naar begge Parterne fordre Retten som sin: "Hvad er Sandhed?"

Maaneds-Tidenden har hidtil kun behandlet Spörgsmaalet fra den ene Side; men da den er Samfunds og ikke Partie Organ, fordre vi med Billighed at begge Parterne skulle faa Tilladelse at høres. Samfundet frygter aldrig for Undersøgelse og alsidig Dröftelse; men vil ved hvært Anfald imod den, kun klarere og klarere fremskinne. Jeg troer derfor at Maanedstidendens Redaction vil finde sig befölet til at optage disse Linier, da de tillige udtale en Anskuelse

og Tro, som er Samfundets Bekjendelse for en stor Deel af dets Medlemmer.1)

For mig er det endnu umulig at see, at anførte Skriftsted2) med Rette kan anvendes, som Forbud imod christelige Lägfolks Opbyggelses tilsammenkomster3), Aldenstund de ikke opträdе i Menigheden, som de der have Alles Kald, og paa alles Vegne, hellers maae Jacob komme i Strid med mange andre Steder i Bibelen. Paulus siger i förste Thess. 5, 11. "Formaner hverandre og opbygger den Ene den Anden." Samt Ebr. 3, 13, med flere Städer. Her gjør Paulus (siger Luther.) Alle til Lærere. Ved at sammenholde disse og flere Steder af Skriften, da fremgaar paa det Klareste derfra, at der inden Guds Menighed paa Jorden er en dobbelt Läre Virksomhed, nemlig den, som skeer af de Personer der ere christelig og kirkelig indsatte i det offentlige Läreembede, hvilke i egentlig Forstand kan kaldes og ere offentlige Lärere, da de komme paa Offentlighedens Vegne, og som Sendebud i Herrens Sted, af dette Slags Lärere troer jeg, Apostelen Jacob. beder os "ikke at vorde formange, paa det vi ikke skulle faae des större Dom."4) Den anden Läre Virksomhed, er den,

Anmk. 1. Om dette Lärepunct har der ikke väret fort nogen lang Strid inden vor evang. luth. Kirke ialfald ingen offentlig Strid. Vi baade have haabet og haabe fremdeles, at den tilsyneladende Uenighed og märkelige Uklarhed, som med Hensyn til dette Punct har viist sig hist og her i vort Samfund, vil vige for den gamle Christentro, alt eftersom ogsaa i dette Stykke Guds klare Ord faaer Magten istedetfor "Meninger og Anskuelser", som af forskjellige, stundom i og for sig agtværdige Grunde kan väre bleven En og Anden kjäre.

Mindre Haab vilde der väre om Enighed lige overfor saadanne Modstandere, om hvem der maatte väre Grund til at tro, at deres Uenighed med os i dette Punct kun var et af flere Kjendetegn paa, at der var en Grundforskjel tilstede i deres og vor hele Aandsretning, og at deres Läre om Embedet, om Den Hellig Aands Naadevirkninger, om Naademidlerne, om Saliggjørelsens Orden o. s. v., trods deres Beraabelse paa den augsb. Confession, dog i Grunden var mere pietistisk eller methodistisk end reen evangelisk.

Det glæder os at vi tör troe, at Forfatteren af nærværende Opsats ikke hörer til det Slags Modstandere.

Anmk. 2. Det anförte Skriftsted er, som Herr. E. vel veed, kun eet af de mange, i hvilke Guds Ord fordrer et bestemt Kald, før Nogen fremträder som "Folkets Veileder", "og Lärer". Stedet i Jacobs Brev er ikke engang Hovedstedet. Herr. E. bör overveie f. Ex: Rom. 10, 15. 12, 6—8., 1 Cor. 12, 28. 29. Eph. 4, 11. Jerm. 23, 21. o. s. v. o. s. v.

Anmk. 3. "Mod christelige Lägfolks Opbyggelsestilsammenkomster" har saavidt vides Ingen af vort Kirkesamfund yttret sig.

Anmk. 4. Denne Forfatterens Udvikling af den dobbelte Lærervirksomhed blandt de Christne er en Gjentagelse af, hvad der i Maanedstidenden paa mange Steder paa det tydeligste har väret läst.

Dersom Herr. E. vil med Troskab fastholde dette og tillige erinde, at begge

som i anførte Steder af Paulus, og paa mange andre Steder er paalagt alle Christne dertil dygtige.5) Den begynder i Familien og siger til alle Fädre: "Opføder eders Børn i Tugt og Herrens Formaning". "De Ord, som jeg byder dig idag skal väre paa dit Hjerte; du skal igjentage dem for dine Børn, tale om dem naar du sidder i dit Huus, naar du gaaer paa Veien, naar du lägger dig og naar du opstaaer." Den bringer os til Nästen, og paalægger os at straffe den Ugudelige, og det under den stränge Dom, at hans Blod skal kräves af dens Haand, som forsømmer denne Pligt. Den paalägger os at tröste de Bedrøvede, ophjælpe de Kleinmodige, styrke de Svage, og belære de Vankundige med mere. Af dette Slags Lærere kan der ei være tale om mange, da denne Lære Virksomhed er paalagt alle dertil dygtige Christne;6) og de anförte Ord af Jacob kan her slet ikke gjøres anvendelige, med mindre en Christen ei längere hemmelig og offentlig skal have Ret til at forkynde Herrens Dyder i Gjerning og Ord. Under denne Lære Virksomhed indbefattes den private Sjælesorg,7) og Udövelsen af det aandelige Præstedömme, som er tilfälles for den kongelige Familie, og hvori enhver er paalagt at deeltage og udøve hvad Herren har dygtiggjort ham til, enten denne Gjerning skeer i Familie, eller iblandt Naboer, iblandt mange eller iblandt faae.8) Og her mener jeg er vel at mærke, at den

---

Slags Virksomhed have baade deres Grund og deres Grändse i Guds Kald, saa blive vi nok enige.

Anmk. 5. Tilsätningen: "dertil dygtige" er urigtig. Den Tanke, som ligger deri, har ingen Grund i Skriften: thi til denne Lärervirksomhed, som bestaaes i christelig Barnetugt, gjensidig Belärelse og Formaning, skulle alle Christne väre dygtige. Se 1 Pet. 2, 9. Col. 3, 16. Ebr. 5, 12. 8, 11 o. s. v. Sammenlign ogsaa Luthers af Herr. E. ovenfor anförte Ord.

Anmk. 6. Se Anmrk. 5.

Anmk. 7. Dersom dette Ord tages i sin gangbare Betydning (og Andet kan vel Herr. E. ikke mene) saa er Bemärkningen urigtig. Prästens saakaldte "private Sjelesorg" er ingen Privatsag, men en Embedsgjerning. Naar den offentlige Lärer hemmelig straffer Synden hos den Enkelte (hvilket jo er en Deel af den "private Sjelesorg") saa er dette en "offentlig Handling", forsaavidt den skeer paa Embedsvegne — ligesaavist som det er en offentlig Handling (skjönt ikke aabenbar) naar f. Ex. en Prast skriftligt henvender sig til sin Övrighed om en kirkelig Sag, eller naar et Synodemedlem i et Comitemöde for lukkede Döre gjör sin Mening gjeldende, eller naar en Jury holder sine hemmelige Raadslagninger osv.

Mere end overflödigt Beviis for at den saakaldte private Sjelesorg udgjör en Deel af det säregne Lärerkald i Kirken, vil en opmärksom Gjennemläsning af St. Pauli Breve til Timotheus og Titus give.

Anmk. 8. Her burde väre tilföiet: "Alt efter den Orden og Maade, som Gud selv har foreskrevet".

eller de Talende komme som private Mænd i sit Christen Navn, som Medarbeidere, ikke i Offentlighedens Navn eller paa dens Vegne, ikke som offentlig kaldede Lærere, men som Troens Vidner, Bekjendere og Forsvarere.9) De som vove sig til at byde de Christne afholde sig fra at bede, formane og tale om Guds Ord fordi der ere mange tilstede10) de gjorde vel om de enten vilde bevise samme af Guds Ord, heller erindre at al Guds-Dyrkelse er forgjeves som grunder sig i Menneskebud. Herren har intet Steds sagt "Bekjend mit Navn for faae, men fortie det i fleres Närvärelse; men han siger, at de som ville negte ham for Menneskene vil han negte for sin Fader og hans Engle, og dem som bekjende ham for Menneskene, vil han bekjende for sin Fader og hans Engle. En saadan Bekjender maatte Stephanus være; og det er vel bekjendt at han talede til mange og paa offentlige Steder, dog finde vi ikke at han beskyldtes for Indgreb i Embedet, endskjøndt han ikke var kaldet af Mennesker til Lærer, men kun til Fattigforstander. Ingen vil vel paastaae at han overtraadte den 14de Artikel af Augsburgske Confession, heller ikke Hyrderne ved Betlehem enskjøndt de, som fattige Hyrder havde den Ære, at prædikke om Engle-Prädikken og Englesang (Eder er idag en Frelser født) førend dette skeede af noget andet

---

Anmk: 9. Forhaabentlig er det blot Udtrykkene og ikke Tanken, som her er uklar.

"At komme som private Mänd og Medarbeidere i sit Christen Navn" er et Udtryk som er godt skikket til at betegne netop Svärmernes Vei, som i deres Forblindelse fremträde selvkaldede baade offentlig og privat, rose sig af Den Hellig Aand og sige, at de maa fremträde — idet de mene, at de formedelst deres store Dygtighed eller inderlige Nidkjärhed "ere Noget" eller kunne "formaae Noget" — og at det ligesom vilde see galt ud for Guds gode Sag, dersom de ikke hjalp til. Her gjälder Luthers: "Vi! vil Gud have det, saa vil Han vel finde Dig."

Baade ved Udövelsen af det offentlige Läreembede og af det almindelige Prästedömme er der kun eet Navn, i hvilket den Christne tör opträde og det er Guds Navn; — men i Guds Navn kan alene den opträde, som dertil har Befaling fra Gud, d. e. Kald. Ikke engang Vor Herre Jesus selv fremträder anderledes, men siger altid til Folket, at Han kommer ikke "af sig selv" men udsendt af Faderen; derfor blev ogsaa Hans Kald paa mange Maader stadfästet for Folket.

Ligesom det nu er Befalingen fra Gud (Kaldet), som alene giver Ret til Gjerningen, og ligesom denne samme Befaling forbyder al Forsömmelse af Gjerningen — saa er det ogsaa Guds Ord alene, som bringe, Frugten, uden nogen Medvirkning af vor Dygtighed, Oprigtighed osv.

Det er af det Ord, som Gud har befalet os at tale, at Velsignelsen kommer og ikke af vor Evne til at fremsige det skjönt eller ivrigt. Paa den anden Side er det jo ogsaa klart, at vi ved vor Dovenskab eller Utroskab i at bäre frem det Ärinde, som Gud sender os i, forskylde, at Velsignelsen forspildes.

Baade Prästen og enhver anden Christen skal altsaa erindre, at den Tale,

Menneske, efter Herrens Födsel11). Vi finde og at Herrens Disciple i utidig Nidkjärhed forbøde nogle, som uddreve Djävle i hans Navn, at gjöre saa, fordi de ikke fulgte Disciplene, og fik Irettesættelse af Herren; med den forunderlige Bemärkning, "Ingen kan gjøre kraftige Gjerninger i mit Navn og strax tale ilde om mig." Naar derfor Herrens Ord saaledes forkyndes i Herrens Navn, at Syndere vækkes, Bedrøvede trøstes og Troende stadfästes: Skeer der da ikke kraftige Gjerninger? Uddrives da ikke Djävle? Og har ikke dette været gjort af Lägfolk? og lyder da ikkeBudet fra Herren"Forbyde dem ikke."12)

Den 14de Art af den Augsburgske Confession fordrer lovligt Kald, men ikke mere. Og hvad er da lovligt Kald, og Loven hvorefter Kaldet bør skee forat väre lovligt? Er ikke Loven Herrens Ord i Bibelen? og maae ikke Kaldet stemme med denne Lov for at kunne kaldes lovligt og retteligt? Er ikke dette den Lutherske Kirkes Läre? Maa ikke Kirkens Symboler underordnes Bibelen, og saaledes forklares at de harmonisere med den? I 1ste Timotheus 3, 1—15 og Titus 1, 1—6 læres os paa hvad Maade Kirkens Biskopper og offentlige Lärere skal indsättes i Embede; og hvis vi finde vore Lärere blottede for de

---

Straf, Formaning o. s. v. som han i sit Kald under de forskjellige Forholde har at fremföre, aldrig er nogen Privatsag, men at den er en Kaldsgjerning, som altsaa skal udföres efter Guds Befaling og med Ansvar for Gud—men derfor ogsaa med Myndighed og i Troens Forvisning. Al anden Fremgangsmaade er i din rette Grund Gudsbespottelse, fordi den giver Mennesket, hvad der kun tilkommer Gud.

Joh. 5, 31 flg. 43 og mange andre Steder.

Anmrk. 10. Dette Forbud og den af Herr. E. anförte Grund er ingensteds fremsat af dem, som Herr. E. anseer for sine Modstandere, ikke engang af Herr. Ottesen, der hvor han skarpest träkker Gränbsen mellem offentlig og ikke offentlig

Anmrk 11. At en Paaberaabelse af Stephanus, Hyrderne ved Betlehem, Martyrerne osv. slet ikke vedkommer de Spörgsmaal, hvorom her handles, turde man dog maaske haabe maatte väre indlysende for enhver skjönsom Läser af hvad der tidligere i Mdstd. har väret anfört. I saadanne Forhold, som Stephanus og Martyrerne, hvor man er omgiven af Christi bittre Fiender og Bespottere og af disse fristes eller trues til Deelagtighed i deres Synd eller til taust Samtykke, der er detvist baade Ret og Pligt for enhver Christen at handle som Stephanus, selv om han ikke som denne har Gave til at gjöre Undergjerninger. Ja ikke alene blandt aabenbare Bespottere, men ogsaa ligeoverfor en falsk Lärer, enten denne er Präst eller ei, gjälder denne Pligt.

Om Hyrderne ved Betlehem og den Befaling, de havde fra Gud, er det dog forhaabentlig ikke nödvendigt at tale noget i denne Forbindelse. Om dem kan läses i Luc. 2 alt det Fornödne.

Anmrk. 12. At Gud baade kan og vil gjennem Lägmänd udföre baade de her nävnte og alle andre kraftige Gjerninger, tränger ikke til nogen Indrömmelse. Det skeer jo daglig i Huusstanden. Han kan dertil bruge Stenuvge.

deri nævnte Qvalificationer, da mener jeg, de have liden Grund til at rose sig af lovligt Kald. Hvis derfor Lærerne indsätte nogen i Embedet, paa anden Maade end Guds Ord lärer, da er Loven overtraadt, Gjerningen ulovlig og den Kaldte ulovlig i Embedet.13)

Naar paa den anden Side christelige Lägfolk ere Loven i Guds Ord lydige i at opföde sine Börn i Tugt og Herrens Formaning, lade Guds Ord boe rigelig i sine Huse, paaminde den Ene den Anden, bekjende og bede for hverandre, formane, läre og trøste hverandre, enten der er mange eller faae tilstede: Ere de da ikke i sit lovlige Kald? Tränge de sig da ind i en fremmed Bestilling.14) Saa maa det hellige Kald hvormed alle Christene ere kaldte väre

---

har dertil brugt ugudelige Mennesker, ja umälende Dyr, endsige de troende Christne.

Hvilken Orden Gud imidlertid foruden Husstanden har indsat for at före Menneskene fra Satans Magt til sig kan tydelig läses i Rom. 10, 13 — Enden, hvorfor ogsaa vi Lutheraner bekjende den 5 Art. i den augsb. Confession.

Vi bör vogte os for at mene, at Gud ikke har indrettet det klogt nok.

Bemärkes maa det ogsaa, at ikke enhver Opväkkelse er en Opväkkelse til et sandt Liv, ikke enhver Omvendelse er Omvendelse til Christus, ikke enhver Tröst og Gläde varig og vel begrundet. Forsagelse af udvortes Synd er ikke altid Tegn paa Befrielse fra Satans Magt, og Overgang fra en grovere til en finere Vildfarelse er ingen Oversättelse fra Mörket til Lyset — skiönt i vore Dage, isär i dette Land gjerne enhver aandelig Opvækkelse (revival) om end fuld af Daarskab og Ulydighed mod Guds Ord, bliver udraabt som en kraftig Gjerning, en Udgydelse af Den Hellig Aand.

Men selv om Gud, hvad jo utvivlsomt ofte er skeet, har brugt en Lägmand som Redskab til i sandhed at omvende mange Andre, saa gaar det dog aldrig an at anföre denne velsignede Frugt af en Lägmands Virksomhed som Beviis for, at Lägmänd have det Kald af Gud isläng at fremträde for Folket ialmindetighed som Prädikanter. Thi dersom det er den velsignede Virkning, som skal bevise, at Lägmanden havde Ret til Gjerningen — saa fölger jo deraf, at dersom denne Virkning udebliver, og Ingen bliver omvent osv. — saa har Lägmanden ingen Ret havt, men har handlet imod Guds Villie!

Enhver Lägmand og enhver Präst, som med Troskab vil virke i det Kald, tilhvilket han har faaet Befaling fra Gud, skal hvor han i dette Kald frembärer Guds Ord for Andre, tröstig kunne sige: Den, som forkaste mig, forkaster Gud — thi jeg taler kun, hvad jeg af Gud har faaet Befaling at sige og at sige netop til Eder, som nu höre mig.

Den, som ikke med god Samvittighed i Pagt med Guds Ord kan sige dette, han skal tilstille.

Anmk. 13. Ganske rigtig: Dersom en Prästs Kald er ulovligt (d. e. imod de anförte eller andre Ord i Skriften) saa er det ikke lovligt. Der i ere vi enige.

Anmk. 14. Ogsaa dette maa vist Alle enes i:

Naar christelige Lägfolk ere Loven i Guds Ord lydige, saa ere de i deres

ulovligt; hellers har ingen christelig Ret til at forbyde de Troende at tjene hver=andre, med sine annammede Naadegaver.

See vi tilbage til Christi Tider, da finde vi at Christi Navns Bekjendere truedes med Udelukkelse af Synagogen, og det af dem som kaldte sig Abrahams Børn. I Kirkens förste Aarhundreder ledtes da Troende til Sagterbänken baade af Jøder og Hedninger, for sin frimodige Bekjendelse i Lære og Liv, hemmeligt og offentligt. I Middelalderen maatte Herrens Vidner udstaae Forfölgelse, Bespottelse, Død og Bandsättelse, og det for en stor Deel af dem, som kaldte sig Herrens Huusholdere. Selv i vort kjære Fädreland Norge maatte en Hauge inden Fängslets Mure fortäre meget af sin dyrebare Livs Kraft; og hvorfor spørger du christelige Läser? Fordi han som var en Lägmand vovede at forkynde og bekjende Herrens Navn hemmeligt og aabenbart.15) Hvad troer du om Hauge christelige Läser? Var han i sit lovlige Kalds Gjerning; eller var det hans Efterstræbere, som adlöd Guds Ords Lov og Vidnesbyrd.

Selv paa Amerikas Grund, hvor den Norske Evangelisk`Lutherske Kirke, som en liden Gren af Viinträet, har søgt at fäste Rod, for om muelig at bäre nogen Frugt til Guds Ære og Nestens Gavn, er allerede gjordt Forsøg paa at hindre denne Bekjendelse offentlig fra at fremtræde, hvorfor de sande Christne have taalt Skade paa Alt.16) Heller hvad menes der naar vi i Maanedstidenden Nr. 6 af 1859 Pagina 82 läse følgende: "Og saaledes mene vi med Rette, at, det "strider imod Guds Ord og den Lutherske Kirkes Läre, at hvor ei er Nød, Läg=" folk läre eller bede fore, i offentlige Opbyggelses Forsamlinger ɔ: saadanne som "ere forud tilsagte og hvor enhver som vil kan komme."

---

lovlige Kald, og ville drage Omsorg for den christelige Börnetugt, Omgang med Guds Ord, gjensidig Belärelse, Formaning, osv.

Anmk. 15. Her gjälder hvad der er sagt i Anmk. 11. Ligeoverfor Christi aabenbare Fiender eller falske Lärere har enhver Christen som saadan Kald til at vidne; det Modsatte turde i mange Tilfälde blive en Fornägtelse af Christus. Det er mange iblandt os bekjendt, at Herr. E. baade har indseet dette og selv benyttet dette Kald, og som vi haabe ikke uden Velsignelse. Der er vist heller ikke Nogen, som derfor har anseet ham for at have indträngt sig i en fremmed Bestilling.

Det Samme kan da ogsaa i end höiere Grad anvendes paa en stor Deel af Hauges Virksomhed.

Anmk. 16. Det bör haabes, at Herr. E. ikke vel har betänkt sig, för han nedskrev denne gruelige Beskyldning mod Pastor Ottesen, at han nemlig har gjort "Forsög paa at hindre" de Troende i at bekjende Christus. Det gjör os ondt at see Herr. E. skrive saaledes; thi Pastor Ottesens Opsatser i Mdstd. ere med Hensyn til denne Sag saa tydelige, at ingen Läser kan have gjennemgaaet dem og dog med velberaad Hu fremsätte den Beskyldning, som Herr. E. her har gjort, uden at erkläre Her O. for en Hykler og en Lögner, en Christi Fiende.

Jeg venter at disse Linier af Her Ottesen ville betragtes for endnu mere vildfarende og skadeligere, end alt han møder i Fiendens Leir og dens Rustkammer "det aandelige Prästedømme." Hvis Her O. strider for Herrens Sandhed i Herrens Lys og Kraft, da behøver han hverken at spotte eller forarge sig eller frygte; thi Sandheden skal i sin Tid frigjøre alle sine Elskere, men vaaver at sige: "Tie stille," naar Herren siger: "Tal," da vilde han have godt af at sätte sig ved Gamaliels Födder, og lytte til hans Raad, i ei at stride imod Gud.17)

Deres Erich Elleffen.

———:0:———

Aabent Brev fra Kong Christan den 3die i Anledning af Reformationens Indførelse i Danmark og Norge.

(Meddelt af B. Koren.)

Forbemärkning: Da den evangeliske Lære i Aarene 1520 — 40 havde faaet Indgang i Danmark og Norge og var bleven vedtagen som den i Rigerne ene gjeldende, saa maatte naturligvis med den papistiske (katholske) Tro ogsaa alle i sig selv papistiske Love og Kirkeskikke afskaffes, — det hele Kirkeväsen maatte altsaa reformeres.

Den förste Lovbog (Ordinants), ved hvilken den danske og norske Kirke saaledes blev ombannet fra katholsk til evangelisk, blev i Aaret 1537 udgivet paa Latin efter Kong Christian den 3dies Foranstaltning, og forsynet med det her meddelte Brev fra Kongen som Fortale. To Aar senere blev Ordinantsen oversat paa Dansk of Biskop Peder Plade (almindelig kaldes Palladius) og forelagt Herredagen i Odense, hvor den blev antagen og underskreven den 14de Juni. I Aaret 1542 blev den forøget med de 26 saakaldte Ribe-Artikler, og paany udgivet tilligemed en Eftertale af Palladius, i hvilken han strängt tilholder enhver Präst at anskaffe sig Ordinantsen og at holde sig den efterrettelig.

I sidstnävnte Udgave findes der (Blad 91) en Artikel med Overskrift: "Om Norge", hvori der loves at Kongen, saasnart han kunde komme til Norge, skulde efter Samraad med Biskopperne ordne de Sager, som efter de säregne nor-

---

Anmk. 17. Herr. Ottesen Besträbelse har gaaet ud paa at vise at Gud i sit Ord baade har indstiftet Prädikeembedet og bestemt dets Gjerning. Han drager deraf den Slutning: Dersom Nogen, som ikke af Gud har Kald til Prädikeembedet, alligevel overtager en Deel af Embedets Gjerning og opträder som offentlig Lärer, saa handler han mod Guds Ordning.

Han vil derfor vist med os Alle give Herr. E. Ret, naar denne advarer mod at sige: ti stille! naar Herren siger: tal! men ganske med samme Alvor skal Herr. E. erindre om Herrens Vrede der, hvor det i Jer. 23. hedder: jeg sendte ikke Profeterne og de, de löb; jeg talede ikke til dem, og de, de spaaede.

ske Forhold maatte indrettes anderledes, end det efter Ordinantsen skulde skee i Danmark (saaledes f. Ex. Skolevæsenet, Præsternes Underholdning o. s. v.) Saavidt Indsenderen bekjendt blev dette Löfte ikke indfriet för i Aaret 1607, da Christian den 4des Norske Kirkeordinants udkom; i alt Væsentligt er den overeensstemmende med Christian den 3dies.

Den første fuldstændige evang. luth. Alterbog i vort Sprog blev udarbeidet af Palladius og indført Aar 1556.

Disse Kirkelove — Christian den 3dies (og i Norge senere Christian den 4des) Kirkeordinants med tilhørende Alterbog var, med nogle paa Forandringer og Tillæg, som i Tidens Løb blev gjort, gjäldende indtil 1685. Paa den Tid udkom Christian den 5tes bekjendte Lovbog og i denne blev optaget alle de Bestemmelser i Ordinantsen, som vedkom Kirkeretten. Det derimod, som angik det reent Kirkelige, Ordets og Sacramenternes Forvaltning, blev i Aaret 1685, efter at være revideret af Biskop H. Bagger, udgivet særskilt under Navn af "Danmarks og Norges Kirke-Ritual."

Tre Aar senere udkom den nu brugelige Alterbog, revideret af samme Biskop. I det Væsentlige er den overeensstemmende med den ovenfor nävnte äldste luth. Alterbog af Palladius.

Ritualet og Alterbogen af 1685 og 1688 ere de Lovböger, som endnu gjelde i vore Kirker. De faa Forandringer og Tilsætninger, som, med mere eller mindre Ret, til forskjellige Tider ere foretagne ved dem, have dog hverken skadet det evangeliske Kjerneindhold, eller beröwet os de ärværdige og for den barnlige Tro saa saare opbyggelige Kirkeskikke. Derimod maa vi meget beklage, at aandelig Dorskhed og Vantro baade hos Præster og Menigheder, isär i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede, har bragt mange vigtige Dele af hine Kirkelove ud af Brug iblandt os, uagtet de aldrig lovligt har været ophävede, saaledes f. Ex. Ritualets Anordninger om Skriftemaalet, om Bindeseglens Brug. m. m.

Da den omtalte ældste lutherske Kirkeordinants (1537) nu er en saa sjelden Bog, at maaske neppe nogen af Maanedstidendens Läsere har havt Anledning til at see den, saa har Indsenderen troet, at det her meddelte Stykke vilde være mange af dem kjærkomment; thi det er et ligesaa glædeligt som det er et sjeldent Syn at see en Konge træde frem for sit Folk med et saadant Vidnesbyrd om sin Tro og med en saadan Formaning til Folket om Troskab mod den Herre Christus.

Gud give at den barnlige Lydighed mod Ordet, og den hjertelige, brändende Glæde og Taknemmelighed over det glade Budskab om Syndernes Forladelse, og det ivrige Forsæt til at ville leve efter Ordet, som lyser gjennem hver Tanke i dette skjönne Vidnesbyrd, ogsaa maatte fylde Hjerterne i vore Menigheder. Der skulde da blive et andet Liv blandt os, og ingen Uvished længere om hvad evangelisk-luthersk Christentro er.

Med Hensyn til Aftrykket bemærkes at det er Ord til andet efter Originalen; dog har Indsenderen anseet det nødvendigt at bogstavere Ordene paa den nu

brugelige Maade, da den forældede Skrivemaade sandsynligviis vilde have gjort Stykket uforstaaeligt for en stor Deel af Læserne.

Vi Christian, med GUDs Naade, Danmarks, Norges, Slavers og Gothers Konning, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken, Greve i Oldenborg og Delmenhorst Hilse vore Riger og Hertugdømmer med Naade, Fred og Lykke af GUD.

Efterat GUD vor HERRE haver vel stillet denne Orlog og Bulder,*) som

*) Krigen i Kong Frederik den 1ste Tid.

nu paa nogen Tid väret haver, og givet os vor Herre Faderfaders og vor Herre Faders Rige at styre og regjere, da er det vor allerypperste og største Villie og Begjering, at vi maatte ophjälpe JESU CHRISTI vor HERRES forfaldne Lærdom, og ret sand Christen Dyrkelse. Hvilket vi længe tilforn vore Lande önsket havde,saalænge til vi det nu fuldkommen kunde der vorHERRE JESUS CHRISTUS Tak og Lov have. For hvis Skyld vi forsamle lode høilärde Mänd og Prädikanter af Kirkerne udi Danmarks Rige og vore Hertugdømmer og befole dem at de os skulde beskrive en christelig Ordinants om hvilken vi os raadspörge kunde. Og der samme Ordinants os blev overantvordet, forsendte vi hende til värdige Fader Doctor Morten Luther, ved hvilken GUD af sin Mildhed og Barmhjertighed (i disse sidste Tider) haver sendt igjen CHRISTI hellige og rene Evangelium; saa oversaa han med andre flere höilärde Mänd i den hellige Skrift udi Vittemberg samme Ordinants, og dömte hende god og ret at väre.

Men paa det saadan en gudelig Handel maatte gaa des rettere til, da have vi begjeret af Höibaarne Förste John Frederik, Hertug af Sachsen, Kurförste etc., vor besynderlig gode Ven, at han hid sendte os elskelig Hans Bugenhagen af Pommern, en Doctor i den hellige Skrift, hvis samme høilærde Mands Raad og Tilhjälp vi med vort Raad have bruget til at fuldgjöre denne hellige Ordinants, at man skal vide os ikke at have väret selvraadige eller fremfusende her udi denne Handel, men at have brugt saa mange og märkelige Medhjælpere.

Der samme Ordinants var nu bleven fuldkommen, da indförte vi hende ved vor Cansler for vort menige Riges Raad; saa bejaede de samme Ordinants og samtykte den udi alle Maader.

Alleneste vare de det begjærende, at Prädikerne maatte paamindes, at de med det Første vilde fare lempelige udi den christne Menighed med de Syndere, hvilke med Tiden kan formenes det hellig Sacramente. Og hvem vilde ei lade sig dette vel behage, om han ellers er en Christen? Efterdi der tракteres dog intet andet end det rene og klare Evangelium; desligeste Sacramenterne efter Christi egen Indskikkelse; Sang og Lectier; om en ærlig Samkvem til Prædiken og det hellige Sacramentes Tildelelse; hvorledes Ungdommen maa optugtes udi Bogen og gode Konster, til GUDS hellige Ord og den hellige Skrift; hvorledes Tjenerne udi den hellige Kirke maa blive forsörgede og Skolerne hol-

des ved Magt; de Fattige have deres Røgt; at Børnelærdommen maa våre udi alle Huus, at ogsaa Börnebörn maa nu herefter vide det som ei alenesteBønder, men ogsaa Adels Mænd, ja vel og Konger og Förster have ikke selv her til Dags vidst. For hvilket d e skulle staa Christo tilrette, som sig have berømmet den hellige Kirkes Hoveder, og dog alligevel have taget sig selv og sin egen Nytte vare.

Hvad kan nu herudaf våre mishageligt? Hvo vil sige noget heraf at våre, det christne Mennesker skulde ei selv hjertelig gjerne see gaa for sig?

Men at man ei skal mene os at have aldeles herudi brugt andermands Tykke, da bekjende vi med stor Taknemmelighed at GUD af sin Godhed haver given endogsaa os nogen Forstand udi det hellige Evangelio; saa ville vi nu sige denne vor Tykke om denne Ordinants.

Tohaande Stykker forhandles her i denne Ordinants; det ene hörer GUD alenefte til, som vi ville have GUDS Ord som ere Loven og Evangelium retfindelige prädiket, Sacramenterne ret uddelte, Börn vel oplærte, at de maa blive udi CHRISTUS, som ind i CHRISTUM ere døbte, at Kirketjenerne, Stolerne og fattige Folk maa forsörges fin Føde.

Saadant er ikke v o r Ordinants, men dermed ville vi tjene vor HERRES JESU CHRISTI Ordinants; hvilken er vor enefte Lårer og Mester, saavelsom vor enefte Frelser og vi\sse Salighed, om hvilken Faderen raabte og sagde: "Hører denne"; som han og selv siger: "Mine Faar höre min Röst." Den Samme haver og selv aabenbaret og givet os Evangelium udi Verden, hvilket tilforn havde været af Evighed udi Gud skjult. Og det befoel Han at prædike for alle Creature.

Saa indstiftede Han og Daaben og det hellige Alters Sacramente, hvilke Han befoel at uddele og annamme lige efter den samme sin egen Indstiftelse og ei anderledes.

Imod det hellige Evangelium og den Christi Indstiftelse skal man Ingen høre eller skjötte, om det end var en Engel af Himmelen, som Paulus tør sige. Ja som CHRISTUS end selv siger: Mine Faar kjende ingen fremmed Mands Röst, men fly derfor. Hvi vilde vi nu våre saa daarlige at vi vilde herudi bie paa noget Concilium*), og (maaske) her forinden dø udi vor Vantro og Ugudelighed? Concilia eller menneskelig Ordinants kunde Intet her gjøre imod GUDS Ordinants. Dersom de Concilia vilde fordömme Djävelens Lärdom og antichristel:g Skik, af hvilke vi hertil Dags ere blevne bedragne, og vilde befale at prædike Evangelium reenligen og retskaffenligen, og lade Sacramenterne uddeles efter Christi egen Indstiftelse og den apostoliske Lærdom, saa som vi nu gjøre med dette vort Concilio og Ordinants, — da maatte de jo våre ugudelige og ingen Christne, som dem ikke annammede; men saadant have vi länge alt forgjäves biet efter osv.

Nu ville de sige: Vi formene ikke Evangelium, men I skulle dog oppebie vor Dom og Sigelse paa Eders Lärdom.

Der svare vi saa til at vi intet agte saadan skuffelig og daarlig Snak. Vi

*) Det er Kirkeforsamling.

have det rette og sande Evangelium som prädiker de beslagne Samvittigheder Synders Forladelse til Givendes, aleneste for Christi, GUDS Söns Skyld, som given er for os; og naar vi saaledes ere skilte ved Synden, da regnes vi retfärdige for GUD, og ere GUDS Börn og Arvinger til det evige Liv og til alt det Gode, GUD haver, hvilke GUD Fader vil evindelig elske udi sin elskelige Søn, den vi formedelst Troen have annammet. Den Samme haver Faderen givet os, hvi skulde Han ei ogsaa give os alt andet Godt med Hannem?

Andet Evangelium have vi ikke.

Men (istedet) for dette Evangelium, af hvilket GUD prises og æres, haver det antichristelige Parti faaet os Djävelens Lærdom, som lærer at prädike Løgn under Skrømteri, saa hundredelige synes at näre en sand GUDS-Tjeneste. Der have de faaet os Pligt og Bod for Synden, Statuter, Klosterregel, Observantser, Aflad, Pilgrimsgang, Broderskab, deres optänkte Offring, deres vederstyggelige Messer, Skjärsild, viet Vand, beskikede Fastedage, unyttige Prästetider, Vigilier for de Döde, Hellige Steder, Klokke-Daab, Smörelse, Ragelse, viede Kläder, deres urene Reenlivethed, deres forsvorne Ægteskab, hvilket GUD dog haver skikket og indstiftet, forbuden Mod Christi Blods Kald, den de have forbudet, Helgens Paakald, den Misbrug de have indført udi alle Gjerninger og Ceremonier, ved hvilke de have lärt os at vi skulle forlige og med GUD og gjöre Pligt og Bod for Synden, og saaledes forhverve Syndsens Forladelse o. s. v.*)

De sagde sig vel at kjende GUD, som Paulus siger; men med saadan Lärdom og Handel negte de det sande hllige Evangelium, JESU CHRISTI Blod, og GUD Faders Barmhjertighed, der de ikke lode Synders Forladelse blive til Givendes, aleneste for JESU CHRISTI Skyld.

Disse antichristelige Lärdom, Lögn og Bedrageri sende vi nu Djævelen hjem igjen, den de ere komne fra, og give GUD Ære, idet vi tage ved CHRISTI Evangelium. Saa lade vi ogsaa Sacramenterne gives, og annamme dem retteelige efter CHRISTI egen Indstiftelse; ja, vi annamme dem af vor HERRE JESU CHRISTO Selv, end og ved Tjenerens Haand, ligesom vi og annamme Evangelium af Hannem Selv, endog ved Tjenerens Mund, som det forkynder.

Hvad fattes os nu, at vi ei have det sande Evangelium, efterdi vi ere nu ved Troen til CHRISTUM forligte med GUD og gjorte til GUDS Börn?

Saa bekjende vi nu det samme som vi tro; vi läre og vore Börn ligesaa; vi paakalde, vi bede, vi takke GUD, og høre GUDS Ord; der blive vi varagtige udi; det er og den sande GUDS-Dyrkelse efter de 3 förste Bud osv.

Ogsaa lade vi os läre om gode Gjerninger, og et christeligt Levnet, om Taalmodighed under det hellige Kors, om Lydelse, om at christne Folk have ikke uden een Lov at leve efter som er Kjärlighed, udi hvilken hver efter sit Kald tjener andre sine Näste, og er der vis paa at han gjør det CHRISTO Selv til Tjeneste. GUD give os Naade til at gjøre saadanne gode Troens Frugter i god og bekvemmelig Tid.

---

*) Alle de her opregnede Ting ere papistiske Vildfarelser, som endnu fastholdes af den saakaldte katholske Kirke.

Tillæg
til Maanedstidenden Nr. 9.

Statuter
for
Den norske Lutherforening i Amerika
til
Udgivelsen af Luthers Skrifter for Folket.

§ 1.

Undertegnede träde herved sammen til en Forening, som skal bäre Navnet: "Den norske Lutherforening i Amerika, til Udgivelsen af Luthers Skrifter for Folket."

§ 2.

Foreningens Hensigt er först og fremst at udgive i norsk Oversättelse alle dem af Luthers Skrifter, som ikke ere bestemte for Theologer og Lärde alene og saavidt som muligt udbrede dem blandt de norske Lutheranere.

§ 3.

For paa bedste og letteste Maade at opnaae denne Hensigt, vil Foreningen lade oversätte "Luthers Volksbibliothek", som udgives af den amerikanske Lutherforening.

§ 4.

Dette Värk oversättes i samme Orden, hvori det er udkommet og herefter udkommer samt med de af Udgiverne tilføiede Forkaler og Anmärkninger. Skulde endnu flere Anmärkninger väre nødvendige for norske Läsere, da betegnes disse som "Oversätterens Anmärkninger".

§ 5.

Ethvert Bind af den norske Oversättelse bärer fölgende Titel: "Luthers Folkebibliothek". Udvalgte fuldständige Skrifter af Dr. Martin Luther til Nytte og Gavn for det lutherske Christenfolk, nöiagtig oversatte og udgivne af "den norske Lutherforening i Amerika til Udgivelsen af Luthers Skrifter for Folket".

§ 6.

Foreningens Värker trykkes paa godt og smukt Papir med noget mere compres Sats end den amerikanske Lutherforenings Udgaver; 2 Bind af dennes Skrifter indbindes i eet. Värket stereotyperes.

§ 7.

Foreningen udgiver, saavidt muligt, hvert Aar et saadant Bind, og for det mulige Overskud af de gjorte Bidrag skal Bestyrelsen udgive andre rettroende Opbyggelsesböger.

§ 8.

Enhver, som betaler et aarligt Bidrag af 75 Cents til Foreningens Kasse, bliver derved Medlem af Foreningen og erholder for dette, saalänge han er Medlem, et Exemplar af alt det, som Foreningen lader trykke. Höiere Bidrag modtages med Taknemlighed og ville sätte Foreningen istand til bedre og hurtigere at naae sit Maal.

§ 9.

Alle Bidrag maa betales forskudsviis, og Indmeldelser, som ikke ledsages af det bestemte Pengebidrag, blive ikke tagne i Betragtning.

§ 10

Intet Skrift udgives, förend de dertil nödvendige Penge ved de regelmässige Bidrag, Gaver eller paa andre Maader ere indkomne i Foreningens Kasse.

§ 11.

Foreningens nuvärende Medlemmer välge for de näste tre Aar en Udgivelsescommittee af 4 Personer, som har at besörge Oversättelsen udfört, afgjöre, hvilke andre Skrifter skulle trykkes, före Regnskabet og besörge Skrifternes Forsendelse. Synoden for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika opfordres til at overtage Omsorgen for Foreningen, samt efter Udløbet af de 3 Aar at välge Udgivelsescommitteens Medlemmer.

§ 12.

Udgivelsescommitteen afgiver aarlig til Synoden gjennem Kirkeraadet sit Regnskab og Beretning over Foreningens Virksomhed.

§ 13.

En Oversigt over Foreningens Regnskab og Virksomhed meddeles mindst een Gang om Aaret i "Kirkelig Maanedstidende" og saavidt muligt i de andre norske og svenske luthersk - kirkelige Tidender her i Landet.

§ 14.

Hvis noget Medlem af Committeen udtræder inden sin Embedstids Udlöb, välge de övrige for den Tid, som er igjen, strax et nyt Medlem.

§ 15.

Foreningens förste Aargang ansees sluttet, naar förste Bind udkommer.
Black Earth, Wis., den 11te Juli 1860.

N. Brandt. P. M. Brodahl. C. L. Claussen. F. C. Claussen. N. E. Jensen. V. Koren. Laur. Larsen. C. F. Magelssen. B. J. Muus. J. A. Ottesen. A. C. Preus. H. A. Preus. H. A. Stub.

Til Udgivelsescommittee for de förste tre Aar valgtes Professor L. Larsen samt Pastorerne A. C. Preus, H. A. Preus og J. A. Ottesen, den Sidste som Casserer.

———

Idet ovenstaaende Statuter for den norske Lutherforening i Amerika herved offentliggjöres, tillader jeg mig paa Udgivelsescommitteens Vegne at opfordre lutherske Medchristne til kjärlig Medvirken til det Foretagende, som deraf sees at väre Foreningens Formaal. De to förste Bind, som allerede ere udgivne af den amerikanske Lutherforening, indeholde: 1ste Bind: a) Luthers Prädiken over Christi Legems og Blods Sakrament; b) do. paa Paaskedag om en värdig Modtagelse af Sakramentet c) Formaning i Anledning af Herrens Legems og Blods Sakrament; d) tvende Tröstebreve til Vallentin Hausmann. Om Anfägtelse paa Grund af svag, ängstelig og frygtsom Tro; e) Formaningsskrivelse til en god Ven om ikke at afholde sig fra Sakramentet etc.; f) christelig Formaning, som Präster og Kirketjenere kunne foreläse Folket för Communionen; g) Enfoldig Maade at bede paa for en god Ven, Mester Peter Barber. Dette vil saaledes udgjöre en Communionbog af Luther, som vist vil modtages med stor Gläde iblandt os, hvor hidtil Savnet af en god Communionbog har väret meget fölt. 2det Bind: a) 4 Prädikener af Luther over 15de Capitel af Pauli 1ste Brev til Corinth., V. 35—37 om de Dödes Opstandelse og Guds sidste Basun; b) om Gjendaab til to Präster; c) Sendeskrivelse til Harmuth af Cronberg; d) Luthers Fortale til förste Deel af hans tydske Böger. Alt dette tilsammen kommer altsaa til at indeholdes i

1ste Bind af den norske Lutherforenings Udgave for en Priis af 175 Cents, som i Forhold til Priser paa andre Böger her maa ansees särdeles lav.

Da vi näst den hellige Skrift vel neppe have nogen Skrifter, der i den Grad som Luthers kunne ved Guds Bistand klart og kraftigt lede Läseren ind i en sund evangelisk Troesretning og opholde og forfremme ham deri og tillige bevare ham fra de mange af vor Tids falske og sværmeriske Retninger, som saa mange af de nyere Bogforeninger navnlig i dette Land ofte indpode og fremme iblandt os ved at udgive forskjellige Böger, hvoraf mange i Virkeligheden före bort fra Evangeliet, selv om de kalde sig "Läsning til evangelisk Christendoms Fremme",—saa vil vist denne Udgivelse af Luthers Skrifter for Folket vinde oprigtig Bifald og kraftig Medvirken hos de Mange, som vist ofte have beklaget, at baade de selv og Andre hidtil have havt saa liden Adgang til det rige Fond af sund evangelisk Oplysning og Belärelse, som de altid have fundet i de kun faa Skrifter af Luther, som hidil have väret dem tilgjängelige.

Det er Committeens Önske og Haab strax at kunne lade trykke mindst 2000 Exemplarer og at første Bind skulde udkomme i Begyndelsen af næste Aar. Men for at dette kan skee, maatte den og faa kraftig Medvirken ved en talrig og gavmild Subskription.

Da Intet af Trykningen kan paabegyndes, förend de nödvendige Midler til 1ste Binds Udgivelse ere indkomne, vil jeg kjärlig anmode Alle, hvem denne Indbydelse tilsendes, som og Enhver, der interesserer sig for Sagen, om snarest mulig ikke blot at tegne sig baade for sig selv og Sine f. Ex. for Börn, der ofte ere eller kunne komme til at väre hjemmefra og da burde kunne medtage slig Läsning uden at berøve Familien den, men og at opfordre Venner og Bekjendte til at gjöre ligesaa. Og hvis din Ven eller Nabo maaskee endnu ikke har Sands nok for Nytten heraf, saa gjör Du som saamange af den amerikanske Forening have gjort, tegne Dig selv strax for to eller flere Exemplarer, og naar da Bogen udkommer, saa laan den ud til Saadanne. Naar de da läse deri, ville de faae Bogen kjär og strax kjöbe den af Dig og indtegne sig selv for den fölgende Tid. Paa denne Maade kunde man fremskynde Udgivelsen og tillige maaskee bevirke, at Committeen ogsaa kunde ved Siden af det ene Bind aarlig af Luthers Skrifter udgive en

anden god Opbyggelsesbog, som da Subskribenterne fik i Tilgift uden särskilt Betaling.

Og derom föle vi os forvissede, at enhver oprigtig Christen, som först faaer Kjendskab til Luthers Skrifter, vil altid med Gläde bidrage Alt, hvad han kan baade for at faae dem selv og faae dem udbredt blandt Andre, ja takke Gud, at han värdiges den Naade og Ære af Ham til at väre Hans Redskab til Hans rene Läres Udbredelse blandt os.

Nogle af vore Präster have lovet at besörge Oversättelsen, og Udgivelsescommitteen vil naturligviis indestaae for at Oversättelsen bliver fuldkommen tro.

Hermed være da Sagen anbefalet til de kjäre Medchristnes Deeltagelse. Den Herre, i hvis Navn vi begynde denne Sag, väkke Hjerterne til oprigtig Iver herfor og lade den lykkes til sin Ære ved hans saliggjörende Kundskabs Fremme og til vores Alles Gläde og Gavn i Jesu Navn!

———:o:———

Indtegnelser og Bidrag bedes snarest mulig indsendt til Undertegnede, som strax vil kvittere for Modtagelsen i Maanedstidenden. Til Dato ere fölgende Medlemmer indtraadte, for hvis vedföiede Bidrag herved kvitteres: Prof. Laur. Larsen, Fru K. Larsen, P. Larsen, Jomfru H. Neuberg, Pastor P. M. Brodahl, Jensine Brodahl, Sören Brodahl, Carl Brodahl, Pastor N. Brandt, Fru D. Brandt, Mary Brandt, R. Ottesen Brandt, Laura Brodahl, Pastor V. Koren, Past. J. A. Ottesen 1 D., Fru Cathinka Ottesen 1 D., Fröken C. Norman 1 D., Provstinde D. Ottesen, Toten 1 D., Diderikke Ottesen, O. C. Ottesen, Pastor H. A. Preus 2 D., Fru Linka Preus, Chr. Keyser Preus, Sina Preus, Agnes Preus, Past. B. J. Muus 1 D., Past. C. F. Magelssen 1 D., Past. C. L. Clausen 1 D., Past. F. C. Clausen 1 D., Past. H. A. Stub 1 D. — samt ved Gudstjenesten i Black Earth 11te Juli: Johannes Johannesen, Christen Paulsen, Syvert Syvertsen 1 D., Anders Andersen 1 D., Tosten Andersen 1 D., Einer Nilsen Sande, John Petersen Dybdahl, Mrs. Betzy Dahlby, Ole B. Olsen. NB. hvor ingen Sum er tilföiet, betyder det 75 Cents. Altsaa indkommet nu $33 50.

For Postforsendelsens Skyld var det kanskee bedst, om Flere slog sig sammen og sendte Penge under Eet, f. Ex. for 4 Exemplarer 3 D.

etc. Denne Indbydelse udsendes herved til hver Abonnent paa "Maanedstidenden", der vel med liden Möie kunde faae 3 andre med sig, saa hver Abonnent kunde mindst samle og indsende disse 3 D. for 4 Expl. Hvor der er flere Exemplarer af nårvårende Indbydelse indesluttet til en enkelt Abonnent, bedes han venlig levere de övrige til Andre, som han kunde troe vilde arbeide for Sagen. Alle Pengebidrag sendes paa Foreningens Ansvar, naar kun Brevet er omhyggelig forseglet og adresseret samt ordentlig indleveret i Posten, saa at dette i paakommende Tilfålde kunde godtgjöres. I Distrikter, hvor der er Pråst af vort Samfund, vil han udentvivl i ethvert Tilfålde godhedsfuld besörge Forsendelsen af de Bidrag, som maatte indleveres til ham.

Koskonong Pråstegaard, 15de Juli 1860.

Jacob Aall Ottesen,

Adr. Utica P. O., Dane C., Wis.

———:o:———

Medlemmernes Navne.	Postoffice.	Bidrag.	Antal Exemplarer.	

Dette have vi hertil sagt om de Stykker, som høre til GUDS Ordinants og Skik, hvilken ikke skal kaldes vor, ikke heller skal af noget Menneske krænkes og overträdes. Og byde vi hende at holdes, paa det vi dermed blive vor HERRE JESU CHRISTO lydige, som samme Ordinants haver skikket og befalet, sig til Ære og os til Salighed.

Men det andet Stykke i denne Ordinants maa kaldes at väre vort, fordi derudi maa vel somt (foruden GUDS Fortørnelse) forvandles, endog det ogsaa GUD tilhører: Som er hvad Vi have skikket, om Personer, Tid, Sted, Tal, Maade, Prästetider, Sang og Ceremonier, om Visitats, om en årlig Samkvem o. s. v. Ikke foruden skjellig Sag, og ei med nogen synderlig Hellighebs Mening, men den sande GUDS Ordinants, der för er omtalt, til Tjeneste; at den maatte desbedre med bekvemHäderlighed holdes; thi altSaadant skal tjeneGUDS Ord. Og hvem vilde nu herefter, udi saadant et evangelisk Lys begjære hine unyttige og forfængelige Ceremonier, som og have vrange Meninger paa sig om GUDS Dyrkelse og Retfærdighed; hvilke man pleier at holde for Gudstjeneste, og saadanne gode Gjerninger, der Fortjeneste skulde have med sig, imod Troen til CHRISTUM og GUDS Riges Evangelium? Vi have herefter vel nok at gjøre med de rette nødvendige og gode Gjerninger, at vi tøre ei besvære os med saadant Klammer og unytteligt Tingest!

Thi bede vi alle vore Undersaatter, ihvad Stand de ere udi, at de annamme og hver paa sin Maade holde og bevare denne GUDS og vor Ordinants, den vi her have ladet udgaa; opsaa vore Lsmänd og; og Superattendenter, at de med det Förste, de kunne, lade gaa for sig, baade i Kjöbstäder og paa Landsbyer, det som her beskikket staar, og tänker der ved eder selv, at efterdi de forskaffe sig selv en Dom og Fordömmelse (som Paulus siger), hvilke denne Guds Ordinants ere modstandige, som er: Verdslig Magt og Øvrighed — hvormeget mere de da monne fordømme sig selve, som foragte og modstandige ere Vor HERRES JESU CHRISTI hellige Evangelio. Hvilket Mose haver os tilforn kundgjort: "Hvilken som ikke hörer denne Profete (Christum) den vil jeg hevne over, siger HERREN."

Ikke skulle vi end heller lade det blive ustraffet, dersom Nogen fordrister sig til af Egensindighed at staa imod Noget udi denne Ordinants, thi vi have ikke end heller den Magt, os er af GUD given, til forgjeves.

Vor HERRE CHRISTUS bevare Eder evindelig!

AMEN!

——:o:——

„Om Menighedsforholdene i Port Washington."

Under denne Overskrift have Pastor Thalbergs Tilhängere i Port Washington i Rasmussens "Kirkelig Tidende" No. 5, August Heftet for 1859, offentliggjort en, som de kalde, Redegjörelse for deres Udträdelse af vor "norsk-evan-

gelisk-lutherske Menighed" derstedt; men som i Virkeligheden er intet andet end et aabenbart Angreb paa mig og min Virken, som hiin Menigheds forhenværende Præst.

Gjerne kunde jeg lade de 11 Mänd i Port Washington og deres hele Skriveri fare; thi enhver ärlig og upartisk Jagttager af de kirkelige Bevägelser iblandt os vil vist have betragtet dette Angreb som en ligefrem Frugt af Sectaanden hos de Udtraadte; men for at det ikke for Nogen skal faae Udseende af, at jeg paa denne Maade vil vise Angrebet fra mig og undslaae mig fra et sömmeligt Forsvar, skal jeg da ogsaa her indgaae paa en Gjendrivelse af hine Folks falske Fremstilling af min Fremgangsmaade mod Menigheden i Port Washington.

Först beskyldes baade jeg og de andre norsk lutherske Präster for, "at vi under Synodemödet paa Koskonong i 1853 nägtede at døbe i Overeensstemmelse med Daabsformularen i vort Kirkeritual," og at jeg senere "i Mai Maaned samme Aar i Port Washington vedblev at nägte at døbe Børn efter Ritualet. 3 Börn blev hjembaarne udøbte og et blev döbt paa den Maade Præsten önskede," saa siger Indsenderne.

Da der allerede för er skrevet saa meget om vort Forhold til Läsemaaden af den 3die Artikel, og denne Sag er saa vel belyst fra alle Sider, vil jeg kun berøre den Beskyldning, som de fremsætte mod mig, at jeg nägtede at döbe en Deel Börn i Port Washington.

Da jeg den 22de Mai 1853 kom til Port Washington forat holde Gudstjeneste, fremmödte nogle af Menighedens Medlemmer Dagen för Forretningen og begjærede at faae deres Børn döbte, men med det udtrykkelige Tillæg, at jeg skulde läse den 3die Artikel ordret efter Alterbogen. Heraf udspandt sig nu en Discussion mellem mig og disse Folk, idet jeg sögte at overbevise dem om, at de lagde en urigtig og utilbørlig Vägt paa Ord, som ikke egentlig höre Artikelen til, men ere tilföiede som Forklaring, hvilken ogsaa jeg i alle Maader billigede og vilde lære Børnene efter, men mente dog, at det var naturligst at læse Artikelen ved Daaben uden Forklaring, og saa lade Forklaringen komme til, naar Børnene skulle oplæres i den christelige Börnelärdom; medens hine Mænd holdt Alterbogens Læsemaade af Artikelen for den absolut rigtige; og da de endog erklærede, "at ikke nogen anden Läsemaade skulde bruges i Menigheden, fordi de andre Læsemaader vare falske og vildledende", erklærede jeg, at jeg ei kunde indgaae paa Forlangendet under de forhaandenværende Omständigheder; thi det stod da for mig, som Indrömmelsen af disse Folks Forlangende var det samme som at erkläre min tidligere brugte Läsemaade af den 3die Artikel for falsk, hvorved naturligvis betydelige Betänkeligheder og Ængstelser kunde opstaae hos Mange med Hensyn paa de tidligere döbte Børn. Den fölgende Dag blev da et Barn døbt, idet jeg läste den 3die Artik. som sädvanligt; men 3 bragtes hjem udøbte, idet Forältrene ansaae det galt, at ei "at være" "som er" og "efter Døden" blev läst med i 3die Artikel.

Da jeg imidlertid den 23de Novbr. holdt min næste Gudstjeneste i Port Washington, erklærede jeg mig offentlig for Menigheden over det omtvistede

Punkt saaledes, at jeg vilde læse Artiklen efter Alterbogen, fordi jeg ansaa Tillägsordene for rette og rigtigeForklaringsord, der hverken tog noget fra eller lagde noget tilArtiklen selv; mens paa den andenSide det ikke maatte forstaaes saa, at jeg herved erklärede min tidligere Læsemaade for urigtig; thi den var baade rigtig og fuldt berettiget; men for de svage Samvittigheders Skyld var jeg rede til at lempe mig efter dem, og da nu Ingen erklärede min tidligere brugte Læsemaade for falsk, bleve, til hjertelig Gläde for mig og den ganske Menighed, de Børn døbte, som den forrige Gang vare afholdte fra Daaben.

Nu spörger jeg: "Hvad kan man med Ret og Billighed bebreide mig i denne Sag?" Hvor er den falske Läre, jeg her har været hildet i? Jo, sige Port Washington Folkene: "Vi stred saa imod den Läsemaade, Stub brugte af 3die Artikel, fordi en fra den Lutherske Kirke afvigende Lære havde sögt og søgtes saavel skriftlig som mundtlig at ville indtrænge sig i Menigheden, nemlig med Hensyn til Kirkebegrebet. Inden om Synoden var offentlig bekjendt, 1) Kirkens Grund er Daaben og Troesbekjendelsen, 2) Troesbekjendelsen maa ledsage Ordet, som den Regle, der oplader Ordets Hemmeligheder, 3) Kirken er Samlingen af alle Døbte, 4) Troen paa Kirken, 5) Kirken og de Helliges Samfund tvende forskjellige Led, 6) Kirkens Väsen bestaaer "af Evangeliet i Ordet og Sacramenterne." Dette havde Pastor A. C. Preus skrevet — saaledes fortsætte de — men Pastor Stub erklærede sig, da vi talede med ham derom, enig med Preus, og saa udtalte han offentlig "Mulighed af Omvendelse efter Döden og meget andet." Af ovenstaaende er det klart, at Indsenderne ville sige, at jeg ved min mundtlige Undervisning havde arbeidet paa at före Menigheden vild ved at søge at bibringe den et aldeles falskt Begreb om "Kirken." Ja de sige, at de havde fremstillet for mig de ovenfor nævnte 6 Punkter og derover afäsket min Erkläring, og at jeg havde erkläret hine Satser for rigtige. Det er länge siden jeg har seet en saa grovUsandhed givet tilPriis for Almeenheden. Vore bittreste Fiender og Modstandere have dog fordetmeste undseet sig for at sammenrotte sig til en hel Komplot indtil 11 i Tallet, naar de ville opdigte Noget til vor Skade og Forkleinelse; men dette have ikke hine Thalbergs Tilhängere i Port Washington taget i Betänkning, naar det gjaldt at dadle og nedsätte deres forrige Lærer og Präst. Sandheden er, at hine Folk aldrig have talt med mig om hine 6 Punkter, som de sige A. C. Preus offentlig har udtalt i Skrift.

Jeg har aldrig været enig i den grundtvigske Läre om Kirken, hvilket jo vil være klart nok bevist for Enhver derved, at jeg baade erklärede Alterbogens Läsemaade af Artiklen for ret, og selv optog den og brugte den. Dette vilde aldrig en Grundtvigianer have kunnet gjøre. Sömmer det sig da disse Folk som dengang vare tilfredse, nu at fremkomme med en vitterlig Usandhed imod mig forat besmykke sig selv? Videre anföres, "at jeg offenlig udtalte Tro om Muligheden af Omvendelse efter Døden." Omend jeg antager, at min tidligere Stilling til denne Läre er Almeenheden bekjendt, faaer jeg, da det nu atter er fremsat, berøre det med et Par Ord: Paa den förste Synode, der holdt-

tes paa Rock-Prairie i Begyndelsen af Aaret 1851, udtalte jeg aabent, da Forslag fremsattes om Forkastelsen af enhver Läre af Mulighed af Omvendelse efter Döden, at jeg havde den Anskuelse, at der for Hedninger, som her aldrig havde faaet höre Evangeliet, var Mulighed af Omvendelse efter Döden; medens jeg paa den anden Side erklærede, at jeg aldrig vilde läre dette, ja ikke engang kunde lære det, da det kun angik Hedningerne og altsaa aldrig kunde blive gjort til Gjenstand for Lære for en christen Menighed. Jeg er virkelig glad over, i denne Anledning at kunne ogsaa i Skrift offentlig erklære, at jeg for längere Tid siden ved den Helligaands naadige Oplysning gjennem Ordet er kommen til at see, at min tidligere Anskuelse var falsk og gjennemfört i sine nødvendige Conceqventser vilde lede til en Läre om Omvendelse efter Døden ialmindelighed. Men ogsaa den Tid, da jeg havde hiin Mening, lærte jeg dog aldrig eller søgte at bibringe Menigheden en saadan Anskuelse. Jeg skammer mig ikke ved at gjøre denne Bekjendelse, og ønskeligt vilde det väre, om vore Modstandere, hvoraf nogle indtage at fra deres tidligere saa forskjelligt Standpunkt med Hensyn til Kirkeforbindelse og til Läre, vilde väre ydmyge og ärlige nok til at erkjende og bekjende deres tidligere Feil; der turde da väre bedre Haab om, at de ogsaa vilde forlade de Vildfarelser, i hvilke de endnu befinde sig. "Dette og meget andet, gav Anledning til Misforndielsen blandt Menigheden," sige Indsenderne. Ved "dette" menes Læsemaaden af 3die Artikel samt de omtalte 6 Punkter og Omvendelseslären efter Döden, hvilket jeg ovenfor har givet den rette og sande Fremstilling; men nu komme de med "og meget andet." Hvad er da dette "meget andet," som skal have givet Anledning til Misfornøielse i Menigheden? Hvem kan värge sig mod saadanne Angreb? Hvorfor ikke fremkomme med det "meget andet". Der var dog vel Rum nok for det altsammen i Pastor Rasmussens "Kirkelig Tidende?" Jeg faaer da lade det "meget andet" fare som en blot og bar Insinuation og gaa over til det, som dernæst fremsættes som Anke imod mig: Indsenderne fortälle "at de i Forening med Muskigo Menighed havde i Decber 1853 udarbeidet et Kaldsbrev, som skulde udelukke al falsk Lære af Menigheden, hvilket blev forelagt mig, men jeg forkastede det uden dog at anføre nogen væsentlig Grund hvorfor; hvorimod jeg fik Menighedens Samtykke til selv i Forening med nogle Menighedslemmer paa Yorkville og i Muskego at udarbeide et andet, hvilket, paa Grund af de Lærepunkter, som indeholdtes deri, gav megen Anledning til Striden i Port Washington." Med Hensyn til dette vare meget at sige; men jeg skal indskränke mig til de nöddvendigste Oplysninger. For det første er det ikke sandt, som Indsenderne sige, at der udgik Opfordring fra Muskegos til Port Washingtons Menighed, om at denne sidste skulde deeltage med Muskegos i Udarbeidelsen af et Kaldsbrev; tvertimod — hele denne Anstalt med det omtalte Kaldsbrev skeede saa ganske skjult og hemmeligt, at en stor Deel af Menigheden ikke vidste deraf, förend der blev holdt Möder hist og her omkring i Setlementet.

(Sluttes i näste Nr.)

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

October. 1860. — Redigeret af Pastor H. A. Preus. — 5te Aarg. No. 10.

Som den gyldne Soel udbryder
Giennem den kulsorte Sky,
Og sin Straale-Glands udskyder,
Saa alt Mulm og Mörke flye,
Saa igiennem Lögn og Tant,
Da Guds Herre-Dag oprandt,
Ordet bröd med Lys og Ære,
Herrens Navn velsignet være!

Lover Gud, I Christne fromme,
Gjäster ved hans Naade-Bord!
Lad i Sang os ihukomme
Herrens Gierninger paa Jord!
Alter-Bordets klare Guld
Var som sjunket under Muld,
Men, trods Keiser, Band og Pave
Herren lod sit Guld opgrave!

Herrens Bog var lagt paa Hylden,
Aventyr i Kirken löb,
For en Krone, for en Gylden
Himmerig tilfalds de böd,
Sandheds Lys og Korsets Ord
Var som sjunket ned i Jord,
At de skulde ei fordömme
Pave-Lögn og Munke-Drömme.

Stärke dog er Herrens Domme,
Liv og Aand er Herrens Ord,
Lover Gud, I Christne fromme!
Lover Gud, I Engle-Chor!
Lyset kom og Mörket svandt,
Paven tabde, Ordet vandt,
Läs af Lögn, som Bjerg at skue,
Välted Biblens Myre-Tue!

Herrens Raad ei Stöv udgrunder,
Verden aldrig dem forstaaer,
I Guds Haand gjör Smaating Under,
Ligger-Munk gjör Jubel-Aar;
Morten Luther med Guds Ord
Tändte Lys igien paa Jord,
Saa hans Navn skal gaae med Solen,
Straale under Naade-Stolen!

Lover Gud, I Folk, og sjunger:
Guds Apostler trindt paa Jord
Nu igjen med vore Tunger
Tale klart Guds rene Ord!
Hjerte-Sproget nu paany
Lyde skal i höien Sky,
Tunger glöde, Hjerter brände,
Ved Guds Ord til Verdens Ende!

Tak vor Fader i det Höie!
Tak i Jesu Christi Navn!
Naade for dit Guddoms Öie
Fandt vor ringe Föde-Stavn,
Ordet over Bölgen blaa
Böd i Aandens Kraft du gaae,
Lod til Salighed det virke
Järtegn i vor lave Kirke!

Aldrig Gud, du det forandre!
Lad i fromme Fädres Fjed,
I dit Ansigts Lys os vandre,
Lyses hjem til dig i Fred!
Dagen hälder, hos os bliv,
Du som er vort Lys og Liv!
Mät du os med Själe-Föde!
Giör en liflig Aften-Röde!

—:o:—

Den 31te October 1517.

Churfyrst Frederik af Saxen havde om Morgenen den 31te October 1517 fölgende Dröm;

"Efter Midnat drömte jeg, at den almægtige Gud sendte en Munk til mig, hvilken havde til Ledsagere alle de kjäre Hellige, at de skulde vidne for ham, at han virkelig var et Sendebud fra Gud. Og Gud böd mig, jeg skulde lade den-

ne Munk skrive Noget paa mit Slotscapel i Wittenberg, og jeg skulde da ikke angre det. Nu begyndte Munken at skrive saadanne store Bogstaver, at jeg kunde skjeldne dem her i Schweidnitz 24 Mile fra Wittenberg. Han benyttede dertil en saa usædvanlig lang Pen, at den øverste Ende af den rakte til Rom og stak en Löve, som laa der, i Øret, og rystede saaledes i Pavestolen, at den begyndte at vakle og var näeved at falde ned. Paa Grund heraf begyndte Löven at bröle saa frygtelig, at Alle skyndte sig for at faae at vide, hvad der stod paa; og Paven fordrede af mig, at jeg skulde standse Munken, forsaavidt han opholdt sig i mine Lande. Vi begyndte for Alvor at sönderbryde Munkens Pen, men jo meer vi brød, des mere spraged og knirked den, som om den var af Jern, saa det skar mig baade i Ørene og i Hjertet.

Tilsidst blev vi trätte og standsed dermed, thi vi var bange, for at Munken forstod meer end sit "Fadervor"; dog spurgte jeg ham, hvorfra han havde faaet en saa uböielig Pen. Han svarede mig, at den var kommen fra en hundredeaars gammel Böhmisk Gaas, og at den var saa stiv, fordi det var umuligt at tage bort dens Aand og Själ. Snart gik det Rygte, at en utallig Mängde andre Penne vare voxede ud af Munkens uhyre lange Pen, og at alle disse med Tiden kunde blive lige saa lange. Idet jeg nu bestemte mig til personlig at samtale med Munken, vaagnede jeg; jeg nedskrev strax Drömmen for at erindre den saa meget bedre."

Hvad kan vel Meningen have väret med denne Dröm? Historien giver os Forklaring derpaa. Lad os den samme Dag 31te October 1517 vandre til Wittenberg og høre det Uhörte, som hver Mand taler om:

Det er Aften, koldt og stormende er det ude; en Mand i Augustinermunkenes Kutte iler afsted med hurtige Skridt over Markedspladsen til Slotskirken i Wittenbergen; under sin venstre Arm bärer han en Papirrulle og i den höire Haand en Hammer.

Hans Udseende saavel som hans Holdning bærer Præget af en bestemt fast Caracteer. Saasnart han er kommen til Kirkedören, standser han, og nu väkker Lyden af Hammerslagene Vandrerens Opmärksomhed. Slagene bliver stärkere og stärkere, gjentagne efter korte Mellemrum, indtil det sidste falder med saadan Kraft, at den gamle Egedör skjälver i sine Hängsler, og Nabohusene gjører Gjenlyd. Manden stod der som en Kjæmpe, der just har udfordret sin Modstander, og rundt omkring havde samlet sig en Skare, der med Forbauselse saa paa de "95 Theses," som nu vare naglede til Kirkedören.

Overskriften lød saa:

"Den ärværdige Fader Martin Luther, Augustinermunk i Wittenberg, vil af sand alvorlig Kjærlighed og inderlig Ønske om at bringe Sandheden for Lyset, ved Guds Naade disputere om, forsvare og fast bekräfte mod Broder John Tetzel, Domminicanermunk, fölgende Sätninger angaaende Afladen."

Disse Sätninger fremstillede klart de Misbrug og falske Lærdomme, särdeles om Afladen, som havde indsneget sig i den katholske Kirke. Derfor da Luther skrev disse Sätninger, da begyndte allerede hans Pen at naae til Rom og stil

ke Löven i Øret, saa han begyndte at brøle forfærdelig, og Kronen var näsved at falde af hans Hoved.

Men ikke alene i Wittenberg og i Rom vakte denne Begivenhed Opmärksomhed, men over hele Tydskland, ja over Europa foer Efterretningen derom som en Löbeild og vakte den störste Bevägelse blandt Gemytterne. Snart kom andre Penne i Bevägelse, og med Lynets Fart bleve Evangeliets Skatte frembaarne for de hungrige forsmägtende Sjæle.

Det Værk, Gud ved Luther begyndte den 31te October 1517, det satte han ligesom Seglet paa den 25de Juni 1530 i Augsburg.

Den lutherske Kirke kan ei glemme den 31te October, men holder den hellig til Äre for Luthers Minde, Gud til Lov og Priis!"

——:0:——

Lidt om Udsigterne til en Læreanstalt.

Kjære Ven:

En rum Tid er nu forløben, siden du hörte fra mig; og jeg veed derfor, du länges efter at faae nogen Underretning om, hvorledes det staaer sig med vore kirkelige Anliggender, for hvilke du altid har havt en stor Interesse. Da jeg nu har et Par Timer til Raadighed, vil jeg fortälle dig lidt om, hvorledes det gaaer med vor Läreanstalt og hvad dermed staaer i Forbindelse, hvilke du veed for Tiden er den vigtigste Sag, vi have fore.

Mangelen paa Lærere er jo vor Alles störste Nød her; thi vore Menigheder tiltage stadig i Antal og Udsträkning. Forøges end ikke vore Fiender, Secternes, Tal, og have vi end ikke Mere at befrygte for dem, saa er jo dog Behovet for dygtige christeligsindede Lærere ligestort al den Tid, Guds Ord og det alene er Midlet, hvormed det rette christelige Liv i Menighederne skal väkkes og näres, saa de kunne fremstille hvad de skulle: "Staden, som ligger paa Bjerget," og virke som Surdeigen i Verdens usyrede Masse. Jo jevnligere og stadigere Guds Ord kan blive forkyndt reent og puurt, og ikke som nu fra 1 og 2 Gange om Aaret til hver 3die og 4de Uge, som vel er det bedste Kaar, nogen Menighed her har, desto bedre Haab kunne vi have om, at hiint Maal kan naaes.

For at forsöge det sidste Middel til en öieblikkelig Afhjælp for den største Trang besluttede vi ved vor Præsteconferents i Sommer at sende vor Broder Professor Larsen til Norge for der at forsøge, hvad han med Guds Hjälp kunde, til at faae nogle Präster over til os. Hvor vanskeligt det end for Närværende er for os at undväre ham ved Läreanstalten i St. Louis, og hvor stor Opoffrelse det end er for vort lille Samfund, som for Øieblikket har saa mange Jern i Ilden, at udrede de med hans Reise forbundne Omkostninger, saa saae vi os dog nødt til at gribe denne Udvei som den eneste, der nu stod os tilbage. Vi havde jo ikke faaet den ringeste Udsigt til, at endog kun en eneste Lärer vilde komme hertil i Aar. Skjöndt ikke mindre end 9 a 10 store Prästekald i längere Tid have väret bekjendtgjorte ledige. Vi näre heller ingen Frygt for, at Menighederne, hvis Lemmer meer og meer almindelig erkjender den store

Nödsstand, jo med Gläde ville udrede ogsaa denne saa nödvendige Udgift.

Vort Haab om, at Nöden skal blive afhjulpen, og at vore Menigheder skal blive ordentlig og rigelig betjente med det velsignede Ord, staaer dog egentlig dertil, at vi kan faae unge Mänd iblandt os uddannet og dygtiggjort til Embedet; vort Haab staaer altsaa til en egen Läreanstalt, hvor vi fortröste os til, at Herren vil berede og dygtiggjøre os de Lærere, vi tiltränge. Thi jo länger Tiden gaar hen, des mindre skikkede ville Lærere fra Norge, der ere ubekjendte baade med Sproget og de herværende Forhold, väre til med saadan Velsignelse at virke her, som indfödte og med Forholdene fra Barnsbeen fortrolige Mänd ville kunne.

Nu erindrer du vel, at vi ifjor havde 7 unge Mänd ved det tydsk-lutherske College i St. Louis; desværre var det vanskeligt nok og ikke uden temmelig Opoffrelse fra Enkeltes Side at skaffe tilveie de nödvendige Midler til disses Underholdning og til Professorens Lönning. Ved Skoleaarets Udgang skyldte ikke alene enkelte af Eleverne lidt, men hele vort Samfund havde forsømt at give det frivillige Bidrag til Seminariet, som er Betingelsen for, at vi kan have Eleverne for en saa overordentlig billig Penge om Aaret, ikke at tale om, at vi betalte, hvad vi skulde, i Efterskud istedetfor i Forskud. Nu i alt dette har de tydske Brödre med christelig Kjærlighed og en mærkvärdig Taalmodighed baaret over med os, men vi maa nu see saavidt muligt at indhente det Forsömte og i ethvert Fald betale dem, hvad vi staa til Rest med.

Men hvor stor Hjælp end vore tydske Troesfrvandte have vist os, og saa inderlig taknemmelige vi maa og ville väre dem for al den Opoffrelse og Beitvillie, de for Christi Skyld have vist os, saa maa vi dog ikke länger end nödvendigt träkke Vexler paa deres Godhed. Da hertil kommer, at vore til det kolder Klimat vante Folk have ondt for ret at blive fortrolige med den i St. Louis herskende Varme, saa ere vi bestemte paa til näste Aar ved Synoden at fremkomme med Forslag om, at vi strax begynder en egen Læreanstalt iblandt os. Vi ansee det saa meget nödvendigere ikke at udsätte med Grundelsen af vor egen Anstalt, som vi jo og have en fölelig Mangel paa christelige Skolelærere, ligesom vi jo godt indsee, hvor overmaade der vilde være vundet for hele vor Befolkning ved, at vi fik en Skole, hvor enhver for sine Børns christelige Opdragelse nidkjär Fader uden for stor Opoffrelse kunde sende dem hen, for at de kunde erholde en grundig Uddannelse og forskaffe sig flere Kundskaber end de tarvelige, som bibringes dem i vore Religionsskoler og i de offentlige "common schools."

Derfor har og Professor Larsen faaet i Opdrag under sit Ophold i Norge at prøve, om han ikke der kunde finde os et dygtigt Professoremne; thi vi maa naturligviis da have mindst 2 Professorer foruden en Underlärer.

Men nu spörger du nok forundret, hvorledes vi tör tänke paa saa snart at begynde et saadant Foretagende, saasom Interessen for en Læreanstalt hidtil har vist sig saa liden, saa Bidragene endnu ikke løbe op til stort mere end til dermed at udrede den nuvärende Professors aarlige Løn. Og du kan nok have

Ret til at gjøre et saadant Spörgsmaal, thi det er jo virkelig sørgeligt at være Vidne til, hvor liden Fremgang denne vigtige Sag har havt paa mange Steder, hvor man maatte vente, den skulde blevet understøttet med Rundhaandethed; ja det er höist bedrøveliget, hvad enten Man seer hen til Vedkommendes Formuesforfatning eller til den Taknemmelighed, hvortil de ere Herren forpligtede paa Grund af Hans usigelige Naade, som i saa lang Tid har ladet dem nyde Godt af det rene Guds Ords Forkyndelse. Det er jo største Parten af vore Menigheder og deriblandt nogle af vore äldste største og mest velstaaende, hvorfra slet intet eller saagodt som slet intet Bidrag hidindtil ere indkomne. Nu kan jo vistnok enkelte af disse tildels være undskyldte, fordi der Ingen har været, som har givet dem de fornödne Oplysninger og lagt dem Sagen alvorlig paa Hjerte, medens de lidet kjende til Maanedstidenden, hvor Sagen jævnlig har väret behandlet; men saa er det desvärre at befrygte, at Grunden til den liden Deeltagelse hos Mangen er at söge i det jordiske gjerrige Sind, som er saa ligegyldigt for de sande, de aandelige Goder, som nok vil tjene Gud, men dog ikke slippe Mammon, som heller vil, at Andre skulle bäre deres Byrde, end selv bäre den, end sige da, at de skulde bäre Andres. Vist er det, at det mangler os ingenlunde paa Evne til at udføre dette som andre til Guds Riges Fremme sigtende Foretagender og allermindst nu iaar. Herren har jo givet en saadan Velsignelse i det Timelige, som den meest Begjærlige neppe turde ønske sig. Men saalænge Mennesket søger og tragter efter det Jordiske, vil det altid være trägt til saadanne Offere, og Vorherre maa lade sig nöie med de Smuler, som af den store Overflødighed bliver tilkastet Ham.

At söge det Timelige, at söge at blive rig istedetfor at vente og modtage det som en Gave af Herrens Haand, hvilken han, som veed, at vi have disse Ting Behov, vil skjænke os af sin Naade for Jesu Skyld, dette er jo intet andet end Mammontjeneste, og ligesom paa den ene Side al vor Gudstjeneste da er en Herren vederstyggelig Afgudstjeneste, saa kan der naturligviis ikke väre Tale om, at vi, saalänge vi ere i den Tilstand, skal finde en Lyst og Gläde i at tjene Gud med Alt hvad han skjänker os, ja til med hans Apostle at forlade alle Ting for Jesu Skyld.

Det vil heller ikke blive anderledes, saalänge ikke Gud og hans Naades-Ord er blevet Alt for os; skeer det derimod, er Guds Ord blevet os inderligt ja uendeligt kjärt og dyrebart, er det blevet vor eneste Livs- og Trøste-Kilde, da bekymre vi os ikke længer om de jordiske Skatte; vort Hjerte har funden sin Skat og har evig nok i den; kun forsaavidt vi med de jordiske Skatte ogsaa kunne fremme Guds Ære og hans Rige, forsaavidt annamme vi dem med Tak af Gud og ere glade ved at kunne anvende dem alene i Herrens Øiemed. Ja har vi selv i Guds Ord fundet en saa kostelig Manna, en saa vederqvægende Drik, saa Intet kan lignes derved, saa ville vi gierne, at vore arme Medbrødre skulle faae smage af den samme Lædskedrik og lære at kjende Ham og Hans Kjærlighed, som alene kan tröste i Nød og Død, og kunne vi ved de jordiske

Midler faae bragt Frelsens Ord til vore Medforløste, saa vil Intet være os kjærere, end at kunde anvende Guds Gaver saaledes til vor Næstes Trøst og Salighed.

Jeg veed, kjære Ven, at du er enig med mig i alt dette; Gud give, at vi Alle maatte "søge først Guds Rige og hans Retfärdighed", Intet over og Intet ved Siden heraf. Visselig vi skulle da og forsage den store Ugudelighed og Vederstyggelighed: at tragte efter det Jordiske og søge at blive rige; vi vilde da med Hensyn til disse Ting slaae os til Ro og være ganske trøstige ved det naadige Tilsagn, Herren har givet os, at "alle disse Ting skulle tillægges os"!.

———:o:———

Til Hemlandet.

Hemlandet for 5te September indeholder et Stykke med Overskrift "Ny Opfindelse i Theologien." Redaktionen har her taget enkelte Yttringer, som bleve fremførte ved vor sidste Prästeconferents i Chicago, ud af sin Sammenhæng og søgt paa en latterlig og spottende Maade at fremstille Meningen af dem. En saadan Fremgangsmaade kunde Man efter den Dom, Hemlandet stadig har fäldet over dens Modstander Frihedsvennen, ventet sig af denne, men at et religiöst Blad med Präst til Redaktør vil behandle et alvorligt Lärespörgsmaal paa en saa haanende og pøbelagtig Maade, havde vi ikke troet muligt. Troede Redaktionen af vore Yttringer, at vi nærede saa urigtige Meninger, da burde den beläre og overbevise os, naar den vilde behandle Sagen; men at söge at "latterliggjöre" Nogen, det er "Verdens" Skik. Skulde dette blive den gjängse Tone, hvori "Hemlandet" vil behandle alvorlige Sager, da skal vi for Eftertiden ikke tage nogen Notits af dens Yttringer, men vurdere Bladet som det sig bör. Vi haabe imidlertid, at dette ikke maa blive Tilfældet, men at Redaktionen vil gjöre Bod for sin syndige Skrivemaade.

Red.

———:o:———

Kirkeraadsforhandlinger.

Aar 1860 den 16de August holdtes Kirkeraadsmøde i Spring Prairie Præstegaard.

Tilstede vare Pastorerne A. C. Preus, N. Brandt og H. A. Preus.

Følgende Sager behandledes:

1.) Angaaende Bestyrelsen af Fondet for vor Lærcanstalt oplyste Secretären, at enkelte af de af Synode og Kirkeraad tidligere fattede Bestemmelser ikke staae i Samklang med de Love, ifølge hvilke vor Synode er incorporeret, hvorfor det ikke er muligt for Øieblikket at holde en fuldkommen Regnskabsförsel, før Synoden har fattet enkelte nye Bestemmelser. Paa Grund heraf besluttedes:

a) Foranstaltning bliver föiet til, at Synodens Charter bliver antaget af Iowas, Illinois's og Minnesotas Legislaturer.

De ved Synodemødet i Iowa med Hensyn til Skolefondet fattede Bestemmelser blive formelig bekræftede ved näste Synodemøde i Wisconsin.

2) Ved Mødet i Black Earth i Juli havde Hr. Hans Duborg, der i 1 Aar havde virket som Præst i den tydske Wisconsin-Synode, tilbudt vor Synode sin Tjeneste. I den Anledning foreslog Præsteconferentsen for Kirkeraadet, at dettes geistlige Medlemmer tilligemed Prof. Larsen og Pastor Ottesen danner en Examenscommittee, hvilken det skulde overdrages at undersöge de Vidnesbyrd, Pastor Duborg medbragte fra den Synode, i hvilken han hidintil havde været et Medlem, samt bedømme, om hans Udtrædelse af Synoden saavelsom Grundene for samme vare christelige og derpaa, naar alt dette behandles i Orden, at anstille en Pröve med ham overeensstemmende med vor Synodes Love.

Dette Forslag af Præsteconferentsen bifaldtes af Kirkeraadet, som derfor tilkaldte Prof. Larsen og Pastor Ottesen til Committeemøde i Spring Prairie Præstegaard den 16de August. Til Mödet kom Pastor Duborg paa Grund af Sygdom saa seent, at kun en foreløbig Samtale med ham kunde finde Sted, ved hvilken Committeen kom overeens med ham, at han skulde meddele den tydske Wisconsin-Synodes Præsident Pastor Bading en Protest mod Wisconsin-Synodens Ulutherskhed og erholde Sikkerhed for, at den af Pastor Duborg betjente Menighed erholdt en rettroende luthersk Præst.

Pastor Brandt blev dernæst bemyndiget til paa Committeens Vegne at conferere med Präsident Bading og meddele ham et Referat af den af Committeen førte Protokol. Sagens videre Behandling udsattes til et Møde i Chicago.

Den 28de August samledes i Chicago af Committens Medlemmer Prof. Larsen og Pastorerne A. C. Preus, N. Brandt og H. A. Preus med Pastor Duborg. Efter de af Pastor Duborg fremlagte Vidnesbyrd fra Universiteterne i Kiel og Kjøbenhaven i Danmark og fra Wisconsin-Synoden saavelsom efter de af ham og af Pastor Brandt meddelte Oplysninger om hans Udträdelse af Wisconsin-Synoden og de Stridt, han havde gjort forat sikkre sine Menigheder en rettroende Præst, troede Committeens Medlemmer, at der Intet var til Hinder forat stede Pastoren til Prøvelse. Denne fandt Sted følgende Dags Aften og heri deeltog ogsaa Pastor Ottesen, der havde väret forhindret fra at deltage i den foregaaende Dags Møde; Pastor Duborg prøvedes i Fortolkning af det gamle og nye Testamente, i Dogmatik, Ethik, Kirkehistorie og praktisk Theologi, og fandt Committeen sig tilfredsstillet ved de Kundskaber, han lagde for Dagen, og erklärede ham forsaavidt dygtig til at forvalte Læreembedet i vor Kirke. Committeen besluttede derefter, at Pastor Duborg skulde holde en Pröve-Prædiken og Katechisation for Pastor H. A. Preus og indlevere en Afskrift af sin Prædiken og Katechisation til Committeens øvrige Medlemmer, der saa vilde have at fatte endelig Beslutning, om Pastor Duborg kunde erklæres dygtig til at forvalte Ordets hellige Embede i vort Kirkesamfund.

H. A. Preus,
Kirkeraadets Secrtær.

"Om Menighedsforholdene i Port Washington."

(Slutning fra forrige No.)

Jeg vidste intet af det hele Stel, førend en Mand i Menigheden, der tilfældigviis havde faaet Kundskab herom, underrettede mig om disse gjorte Foranstaltninger. Hverken Menighedens Trustees eller Medhjelpere forelagde mig noget saadant Kaldsbrev, som det Indsenderne omtale, til Antagelse, men der blev spurgt mig ganske privat om min Mening derom, og da erklærede jeg, at det var umuligt at gaae ind paa Ting, som til Ex. følgende: "Ungdommen skulde undervises i Pontoppidans "Sandhed til Gudfrygtighed" efter alle dens Ord og Sätninger." Skulde jeg have fulgt en saadan Forskrift, som den ovenomtalte, vilde jeg have handlet ilde mod mange Unge, der vare oplærte i den enkelte Forklaring og kom med den til Confirmationsunderviisningen. Dette Punkt blev stärkt udhævet og af alle Upartiske og Forstandige i Menigheden indrømmet, at det var rent galt; og naar Indsenderne fortälle, at jeg ei anförte nogen Grund, hvorfor jeg ei vilde antage et saadant Kaldsbrev, er det ei sandt; thi hin alt omtalte Grund var ei den eneste, hvorfor jeg ei vilde have noget med hiint Kaldsbrev at skaffe, ogsaa Forbindelsen af de 3 Menigheder til et Kald—med Udelukkelsen af Setlementerne i Walworth var efter min Mening urigtig; og ikke før kom Menigheden i Muskego sammen, førend den antog mit Forslag om, at en Deel af Menighedslemmerne i Forening med mig skulde udarbeide et Kaldsbrev, der skulde forelægges Menigheden til Antagelse. Dette skeede 3die Januar 1854, og det Kaldsbrev, som da udarbeidedes, blev ogsaa antaget og undertegnet af hele Menigheden i Muskego og angik ogsaa Muskego alene, mens Port Washington som Annex maatte udstede Kald for sig selv. Imidlertid give nu Indsenderne følgende Bedømmelse af hiint Kaldsbrev: "I det blev fornemmelig Menighedens Pligter mod Præsten udhævede samt "at al Sjælesorg baade privat og offentlig skulde overlades til ham alene." Og saa føie de til: "Dette sidste fandt vi betänkeligt og turde ei indgaae derpaa." Da jeg læste dette, blev jeg nästen end mere forbauset, end da jeg havde läst, "at de talede med mig om de 6 Punkter, de havde fundet ud af Pastor Preus's Skrift, og hveri jeg skulde have erkläret mig enig." Thi her gjöre Indsenderne, saa mange i Tallet de end ere, sig ikke blot skyldige i Usandhed, men i virkelig Falskneri. Naar de sige, at Menighedens Pligter mod Præsten bleve fornemlig udhävede i omtalte Kaldsbrev, da maa man tro, at de enten ikke have læst det Document, hvorom de skrive, eller at de sige vitterlig Usandhed; thi i det omhandlede Kaldsbrev er Prästens Pligter mod Menigheden eller hvad denne fordrer af ham ligesaa stærkt om ikke stærkere udhævet end Menighedens Pligter mod ham. Han er forpligtet til at lære ret efter Guds Ord og følge vor Kirkes Anordninger i alle Punkter, have flittig Tilsyn med Religionsskolen, i hvilken den dobbelte Forklaring skal bruges som Lærebog. Ja han forpligtes endog til ikke blot at varetage sit Embede offentlig i Kirken; men ogsaa at være flittig og nidkjær under den private Sjælesorg. Dette er nemlig aabenbar Meningen af den Sats, som Indsenderne have faaet til at lyde saale-

des, "at al Sjælesorg baade privat og offentlig, skulde overlades til ham alene.„ Her have de gjort sig skyldig i hvad jeg ovenfor kaldte "Falskneri", idet de baade have udeladt og tilsat Ord efter eget Tykke. I hvilken Hensigt Indsenderne have begaaet denne Synd, er ikke saa godt at vide, da de ikke sige, hvorledes de forstaae denne selvgjorte Sats, men kun, "at de fandt det betänkeligt." Videre sige de: "Ovenstaaende Kaldsbrev og de Lärepunkter, som indeholdtes deri, gav megen Anledning til Striden her i Menigheden." Her nävnes altsaa 2 Ting, som gav Anledning til Striden, det er 1) Kaldsbrevet 2) de deri indeholdte Lærepunkter. At Kaldsbrevet, som Muskego Menighed nu udstedte til mig, vakte megen Misnöie hos Indsenderne i Port Washington, kan letteligt forklares, naar man veed, at de ikke fik fremmet deres Anslag med det paa Snigveie istandkomne Kaldsbrev; men at deres ganske Plan kuldkastedes, saa at de maatte vandre hjem med uforrettet Sag. Hvilke ere da de Lærepunkter i Kaldsbrevet, der foranledigede Striden i Port Washington? Heller ikke her nävne de et Ord om, hvilke Lärepunkter det er. Det er en let Sag at angribe Folk paa en saadan Vis. Sandheden er, at dersom disse Folk have läst hiint Kaldsbrev eller kjende til Lærepunkterne deri, da tør de ei andet end tilstaae, at deri indeholdes ingen anden Lære end vor lutherske Kirkes rene Sandhed. Lärepunkterne i hiint Kaldsbrev, som just nu ligger for mig, ere netop de samme, som de der ere fastsatte i vor Synodes Grundlov. "For at bilægge den Strid, som nu reiste sig—saa berette Indsenderne videre—holdtes et Møde den 11te Marts 1854, hvor iblandt andre Ting—som de ei nævne—følgende besluttedes: "Menighedens religiöse og kirkelige Anliggender vaages over og bestyres af et i og af Menigheden valgt Menighedsraad, der bestaaer af 3 Mænd, som er den kirkelige Autoritet i Menigheden." Som Grunde for denne nye Indretning anføres, 1) at Pastor Stub—saavidt Indsenderne troe—aldrig havde været samlet med sine Medhjelpere for at raadslaae om Menighedens Tarv, 2) for at hindre de gruntvigske og wexelske Grundsætninger fra at tränge sig ind i Menigheden." Dette skrive Indsenderne, omendskjønt de vide, at baade Medhjelperne og andre af de meest levende Menighedslemmer næsten bestandig indfandt sig hos mig Dagen før Gudstjenesten paa det Sted, hvor jeg boede, naar jeg kom at forrette i Menigheden, og omendskjönt jeg ei havde nogen särskilt officiel- formel Raadslagning netop med Medhjelperne specielt, saa blev dog ved enhver saadan Anledning Menighedens Tarv overveiet. Den Frygt, hine havde for Grundtvigianismen, var ogsaa, som ovenfor vist—kun et Hiernespind; medens deres eget Menighedsraads Sammensätning jo er et aldeles uskriftmässigt og uluthersk Foster, idet Menighedens Præst og Själesörger er udelukket, og de 3 Mänd alene er den kirkelige Autoritet i Menigheden. At Menighedslemmer fra Port Ulao og mange Andre maatte opløse Staldbroderskabet med en Complot, der vilde indsätte i Menigheden en uskriftmæssig Autoritet—at fornemlig en i sine Grundsätninger saa klar og grundig Lutheraner som Gjermund Gjermundsen da maatte sige: "Nei Tak godt Folk, I kunne ligesaa godt selv være Lærere og Præster allesammen." Derover kan jeg ei i

mindste Maade undres. Nu komme Indsenderne endelig til den Historie, som allerede før er fortalt i Pastor Rasmussens "Kirkelig Tidende" Juli Heftet f. A. i Indsendelsen fra Thalbergs Tilhängere i Muskego. Da hele Tildragelsen i Port Washington er tilsträkkelig belyst i vor "Maanedstidende" for December f. A., vilde det kun väre at trätte Läserne atter igjen at nævne noget derom. Til Slutning komme vi da endelig til Indsendernes Redegjörelse, hvorfor de udtraadte af Menigheden i Port Washington, hvilken lyder saaledes: "Gjermund Gjermundsen opläste i Menighedsmødet den 13de Januar 1855 Kaldsbrevet samt de andre Bestemmelser, som han i Forening med Muskego Menighed havde forfattet. Men da der i hine Bestemmelser ei fandtes nogle af de af os forlangte Punkter (her kommer indskudt en usandsærdig Fortälling om, at jeg kun paa Menighedens indständige Anmodning gav Lector G. Johnsen Fuldmagt til i Forening med Pastor Steensrud at udvälge Menighedens Präst. Jeg havde intet imod, at vi ogsaa henvendte os til Lector Johnsen, saa at Menighedens indständige Andmodning dertil ikke behövedes) og da vi frygtede for at faae en ligesindet — nemlig med Pastor Steensrud — da vi muligens derved vilde sanke Brænde til den Ild, vi sögte at udslukke, da vi ogsaa troede, at ingen Velsignelse vilde ledsage et paa saadan Maade tilblevet og udstedt Kald. Og da den gamle Menigheds-Forfatning nu skulde ophäves og den nye blive gjældende, hvilken vi, som ovenfor anført, ei fandt Grund til at antage, saa nödtes vi saa at sige til at udgaae og meldte os da ud af Menigheden." Her ere nu hine elleve Mänds Grunde for deres Udtrædelse af Menigheden, og har ikke Enhver för klart seet, at disse Mænd vare Separatister, saa vil det nu blive ret indlysende; thi naar man blot løselig prøver disse deres fremstillede Grunde, bliver intet igjen af det Hele uden dette: "Vi fik ei indtaget i Kaldsbrevet nogle af de Punkter, vi önskede." Thi naar nu det Kald, som paa ordentlig og lovlig Maade var kommet istand, forelagdes disse Folk, saa skulde de have prøvet Kaldsbestemmelserne, om deri forefandtes noget Galt eller Falsk, eller om der var nogen väsentlig Mangel derved, og dersom dette ei var Tilfäldet, da skulde og burde de — ifald de vilde have Navn af Christne, som vedligeholdt Aandens Enighed i Fredens Baand, — da burde de i Kjärlighed have givet Slip paa deres egne Sætninger og forenet sig med deres Brödre til Opnaaelsen af et fälles Maal. Det de taler om deres Frygt for at skulle faae en Grundtvigianer til Präst er aabenbar Usands, da "den Grundtvig-Wexelske Anskuelse" var aabenbar forkastet i Kaldsbrevet. En ligesaa stor Usands er ogsaa deres Tale om, at den gamle Menighedsforfatning skulde ophæves og en ny antages. Hvilken var den gamle Menighedsforfatning? Var det disse elleve Mänds Bestemmelse om "de Tre, der skulle være den kirkelige Autoritet i Menigheden?" Eller var det Bestemmelsen, at "Ungdommen skulde læres: "Sandhed til Gudfrygtighed" efter alle dens Ord og Sætninger?" Eller hvad er det de kalde den gamle Menighedsforfatning, som skulde ophäves?

Sagen er jo simpelthen denne. Da det var afgjort, at jeg i Sommeren 1855 skulde fraflytte Muskego og gaae til Coonprairie, hvorfra jeg havde mod-

taget Kald, maatte det våre alle de Menigheder, der hidtil vare blevne betjente af mig, om at gjøre at ordne sig paa en saadan Maade, at de kunde faae en Sjæleførger i mit Sted. Desaarsag enedes Menighederne paa den samme Læres Grund, paa hvilken de før havde staaet, om at udstede et Kaldsbrev til en vordende Präst, i hvilket alle nødvendige Forsigtighedsregler forat hindre falsk Lære bleve iagttagne, og rette og med Guds Ord stemmende Fordringer bleve gjorte til den Mand, som i Herrens Navn vilde modtage Kaldet, medens Menighederne fra sin Side indgik de Forpligtelser til ham, som stemme med Guds Ord. Lad hine Elleve paavise, hvori det urigtige eller farlige i Kaldsbrevet eller det væsentlige Manglende deri bestod! Lad dem paavise, hvori Opløsningen af den gamle Menighedorden bestod — uden forsaavidt angik det Oekonomiske i Menighederne, som af Fornødenhed maatte forandres under det nye Kald. — Lad dem anføre en rimelig Grund, hvorpaa de kunne stötte deres Frygt for, at en Grundtvigianer vilde modtage det fra Muskego og de andre Menigheder udstedte Kald! Nei — dette kunne de ei. Det eneste, som staaer tilbage, er: "Nogle af de af dem forlangte Punkter bleve ikke antagne." Det er den eneste Grund; derfor meldte de sig ud af Menigheden, og netop derfor ere de blevne Separatister og Sekterere. De vilde gjøre deres egen Villie og deres egne Indbildninger gjeldende imod alle de övrige Menigheder, istedetfor som ydmyge Christne — hvor det ikke gjalt Tro og Läre — at have föiet sig efter de Andre og i Christen-Kjärlighed at have forenet sig med dem. Og hvor bliver det endeligt til Slutning af deres høitidelige Forsikringer om, "at alle deres Bestræbelser kun have hensigtet til den rene Læres Bevarelse, og at de derfor maatte sätte sig til Modværge for ikke at blive revet ned af de mange Lärdoms Veir, som lade sig höre, hvor bliver det af dette, naar vi give Agt paa, hvorhen endelig deres Bestræbelser have fört dem? Medens de bestandig kjæmpede med Mistanke imod mig og de andre "Norsk-Lutherske" Præster, kaldte de til deres Själeførger en Mand, der (efter alle hidtil offentliggjorte historiske Vidnesbyrd) gjennem Olaus Nielsen og Elling Eielsen var kaldet herover, og altsaa efter det ydre Udseende at dömme vel ogsaa delte disse Mänds Anskuelser. Hvilken Modsigelse hos disse Elleve: Naar det gjalt at have noget med os at gjøre, da vare de saa bange for falsk Läre; men naar de fik gaae deres egen Vei og raade sig selv, da frygtede de ikke engang O. Nielsen og E. Eielsens aabenbare og grundstyrtende Vildfarelser.

Men denne deres Färd faae de selv svare for for Gud og deres egne Samvittigheder. Ingenlunde önsker jeg at vælte mig ind paa dem paa nogen Maade; men vil lade det väre nok med hvad jeg nu har skrevet. Det eneste, som var mig om at gjöre, var at stille min Færd som Washington Menigheds Präst i det rette Lys lige overfor den falske Fremstilling, hine Elleve havde givet af den. Og herpaa tager jeg Afsked fra dem, bedende, at de og maa gaae i sig selv og spørge sig alvorligt, om de ei have gjort mig Uret, da de tvang mig til

at skrive dette Indlæg. Gud hjelpe baade dem og os Alle til ret at gaae i os selv og ydmyg bekjende vore mange Feil og Skröbeligheder.

Coonprairie Præstegaard den 25de Juni 1860.

H. A. Stub.

Ovenstaaende Opsats var allerede i Vaar af Pastor Stub indsendt til Redaktionen; denne bærer derfor Skylden for, at den först nu fremkommer i Bladet. Red.

———:o:———

Uddrag af Forhandlingerne ved Præstemødet i Black Earth fra 5te til 11te July 1860.

(Meddelt af J. A. Ottesen.)

Mödet aabnedes med Bön, Psalmesang og Bibellæsning. Da Formanden Pastor A. C. Preus ikke var tilstede, valgtes Pastor H. A. Preus til Formand. Tilstede var alle Prästerne uden Pastor N. E. Jensen og Pastor A. C. Preus, som Begge havde indsendt Undskyldningsskrivelser, der af Mödet antoges som gyldige.

Pastor C. L. Clausen fra St. Ansgar var tilstede som Gjäst hos os, og vore Forhandlinger med ham gav os det glädelige Haab, at han ved näste Synode vilde anmelde sig til Optagelse og blive optaget i vort Samfund.

I et Par Dage havde tillige Prästemödet den Gläde at see Hr. Pastor Wyneken, Präsident for Missourisynoden. Pastor Duborg af den tydsk-lutherske Wisconsin Synode var ogsaa tilstede ved et Formiddagsmöde.

1.) Om at sende en Delegat til Norge for at faa Präster hid.

Pastor Koren foreslog, at Præstemödet skulde udvälge en af Prästerne som Delegat til Norge for der at forsöge at forskaffe os flere Präster hid til vort Samfund. Dette Forslag optoges strax til Behandling. Der omtaltes da, hvorledes vi for Öieblikket have 10—11 Kald ledige, som alle have väret offentlig averteret i Norge, flere endog i flere Aar, medens det syntes, som om de unge Theologer i Norge slet ikke vare tilböielige til at agte paa disse Menigheders gjentagne Kaldelse. Og endnu flere Menigheder kunde og letteligen samles og ordnes til at kalde Präst, naar der blot var Haab om, at nogen Theolog fra Norge vilde komme. Under disse Omständigheder var der naturligvis en stor Nöd i vort Samfund. Ikke blot at saamange Menigheder, som saaledes forgjäves sögte Präst, maatte undväre til-

skräkkelig Betjening, og derved hemmes i den rette Växt i christeligt Liv, men de Präster, som nu maatte betiene alle disse ledige Menigheder, bleve herved i den Grad overlæssede med Arbeide og Reiser, at de ikke blot, som Tilfälde alt er med Flere af dem, stod Fare for at nedbrydes af Overansträngelse baade paa Sjel og Legeme og för Tiden blive aldeles uskikkede til at virke längere, men ogsaa lammedes saa meget i sin Virken paa hvert enkelt Sted, naar de maatte fordele den paa saamange ofte vidt adspredte Menigheder, saa fast Intet kunde gjöres ret tilgavns nogetsteds. Paa samme Tid söge Sekterere og Svärmere at benytte sig af saadan Nödstilstand, og mange Sjele forföres og ledes bort fra Sandheden. Under disse Omständigheder troede Prästemödet, at det var vor Pligt at forsöge dette Skridt at sende En af vor Midte til Norge, som kunde skildre denne store Trang i vort unge Kirkesamfund og ret alvorlig lägge det paa de unge Theologers Hjerte, at de dog for den Herres Skyld, til hvis Tjeneste de havde offret sig, for de mange Sjeles Skyld, hvis Forförelse og Fortabelse blandt Sekter og Vildfarelser de maaske i Guds Haand kunde väre Redskab til at forebygge, og derfor og for deres egen Samvittigheds Skyld—maatte anse det som deres Pligt at fölge det Raad, som atter og atter forgjäves löd fra Herrens Kirke her og derigjennem fra Herren selv til dem, at de skulde gaa hen og arbeide i hans Vingaard herover.

Vistnok havde flere af vore Präster hidtil baade i Aviserne i Norge og ved private Breve til Theologer der forsögt at foreholde dem alt dette og tillige givet Oplysninger om Forholdene her—men dels havde jo dette hidtil vist sig utilskräkkeligt, siden der ikke synes at komme Nogen iaar trods de mange Kaldsbrev, som er sendt til Norge, dels ved man, at slige skriftlige Meddelelser isär, hvor det gjälder at beskrive Forholde, der, som vore, ere saa fremmede for Vedkommende, aldrig kunne blive saa fuldstàndige og klare, som naar En, der baade selv nöie kjender dem og tillige omfatter dem med levende Varme og inderlig Kjärlighed, kan mundtlig skildre dem.

Man lod heller ikke ud af Betragtning, at de herfra ifjor hjemdragne Präster vel og maatte kunne give Oplysninger om vore Forhold, men dels vare disse ved Embedsforretninger hindrede fra saa udelukkende at kunne ofre Tid og Iver for denne Sag, dels vilde vel i mange Candidaters Öine netop deres Tilbagevenden til Norge väre en Hindring for dem i ret indträngende at kunne overtale Andre til at overtage en Tjeneste,

som de selv havde anseet sig berettiget eller nødt til at forlade paa en Tid, hvor deres Forbliven deri havde väret allermest nödvendig.

De senest hidkomne Präster mente og, at hvad der isär afholdt Candidaterne fra at komme hid var, at de endnu ikke havde ret Indsigt i vore Forhold, navnlig de kirkelige, og vi Alle mente derfor, at en Delegat fra vort Prästemöde, som särlig sendtes i denne Hensigt, vilde kunne baade give al fornöden Oplysning og tillige mer väkke Candidaternes Opmärksomhed for vor store Nöd, naar de saa, at vi foranstaltede en saadan Sendelse til dem, som de vilde selv forstaa var forbunden baade med store Opofrelser i økonomisk Henseender som og med saa mange Vanskeligheder i at afse en Lärer for den Tid netop, naar Alles Arbeidskraft var saa optaget blandt os. Dette mente vi Alle vilde— om Gud forresten lagde Velsignelse til vor Sendelse, väre af en ganske anden Vägt for de norske Theologer end alle vore skriftlige Meddelelser eller hvilkesomhelst Besträbelser fra de hidkomne Präster herfra eller fra Andre der, som havde Iver for vor Sag, og vi troede derfor i Guds Navn og under Bön til Ham om Velsignelse og Lykke dertil at burde udsende En af vor Midte i dette Øiemed.

Selv om det mod al Forventning skulde vise sig ligesaa frugtesløst, om vi paa denne Maade forsögte at overtale Theologerne derhjemme til at agte paa vor Nöd, saa troede vi dog at burde gjöre det for at kunne berolige vor Samvittighed, at vi Intet havde forsömt fra vor Side heri og heller kun beklage, at vi ikke forlängst havde opfyldt saadan Pligt, som det syntes os at väre; men dernäst vilde, selv i dette Tilfälde, ikke Sendelsen väre uden Nytte. Thi medens nu paa mange Steder Menighederne lammes i deres Sträben for at faa Prästeer oplärte her ved den Tanke, at det dog endnu for endel Aar maatte kunne gaa an at faa Präster fra Norge, og at der dog vel altid blandt de mange ledige Candidater derhjemme maatte väre dem, som kunde väre villige til at komme hid— saa vilde det da, hvis selv en slig Sendelse viste sig frugteslös, blive Alle klart, at vi for Fremtiden maatte indrette os derefter og desto ivrigere og flittigere arbeide i fälles udelt Samvirken for at faa vor Trang afhjulpen ved at faa det nödvendige Antal Präster oplärte her iblandt os.

Vi havde i denne Sag ogsaa Anledning til at höre Raad af den kjäre Pastor Wyneken, Präsident for Missourisynoden, og han var ogsaa ganske af vor Mening, at en saadan Forföining var fra vor Side paa-

trängende nödvendig, og at vi i Guds Navn burde forsöge det trods alle Vanskeligheder og sätte Udfaldet i Guds Haand.

De nödvendige Reisepenge for en saadan Delegat haabede vi kunde samles ved frivillige Collekter i Menighederne, og, skjöndt der vistnok er mange Ting, som for Öieblikket kräver deres Deltagelse og timeligeOpofrelser—saa tvivlede vi dog ikke paa,at denneUdgift,som fordelt paa saa mange jo vilde blive en ren Ubetydelighed i Forhold til det vigtige Öiemed, letteligt kunde bäres af de Mange, som vist med os vilde erkjende, at Nöden böd et saadant Skridt, og som derfor villigen vilde deltage i at bidrage i Kjärlighed til at bringe de nödvendige Reisepenge tilveie.

Efter at Mödet saaledes havde enstemmig besluttet, at En skulde sendes, overlagdes omhyggeligen, hvem man dertil skulde välge; baade med Hensyn til, hvem der kunde väre tjenligst dertil som og med Hensyn til hvem der kunde bedst affees for den Tid til mindst Skade for Embedet. Efter längere Raadslagning herom valgtes Professor Laur. Larsen til som Delegat snarest muligt at afreise til Norge i ovenomtalte Öiemed. Den Herre, hvis Kirkes Nöd vi dermed haabede at lette, lede da Sagen til sin Äre og vor Hensigts Opnaaelse!

Sekretairen overdroges at anmelde denne Beslutning for Kirkeraadet og paa Prästemödets Vegne ansöge om dets Tilladelse for Prof. Larsen til at reise samt, at Kirkeraadet vilde ordne det Fornödne i den Anledning med Direktoriet for Concordia-College i St. Louis, hvis kjärlige Imödekommen i Sagen allerede Präses Wyneken havde ladet os haabe.

Sekretairen paalagdes tillige at opfordre Menighederne til kjärlig Medvirken i denne Sag.

Som Suppleant valgtes Pastor V. Koren, som det paalagdes at overtage denne Sendelse, saafremt ikke Professor Larsen skulde kunne komme afsted inden Udgangen af November.

2.) Om hvorvidt det ansaaes tilraadeligt at sende nogle af vore Präste-Elever til Läreanstalten i Fort Wayne.

Med Hensyn til det theologiske Seminar i Fort Wayne bemärkedes först, at der ikke krävedes den fuldständige academiskeForberedelse som ved Seminaret i St. Louis. Derimod bleve Theologerne i Fort Wayne grundig fört ind i den rene Läre, navnlig drives Studiet af

samtlige Symboler särdeles alvorlig, og Bibelfortolkning, om end ikke fra Grundterten, foredrages meget grundigt. Ved Siden heraf haves der fortreffelig Veiledning i praktiske Övelser baade i at prädike og catechisere. Ottesen oplyste, at han ved et längere Ophold der i Vinter havde med Gläde erfaret, hvorledes de Präster, som uddannedes der, bleve grundig befästede i den rene Läre og vare särdeles dygtige baade til at prädike og catechisere, ligesom og flere af vore Præster ved personligt Bekjendtskab med flere derfra udgaaede Präster havde forvisset sig om, at särdeles dygtige Folk uddannedes derfra.

Präses Wyneken, som ogsaa deltog i denne Sags Behandling, bemärkede, at, selv om man havde eller kunde faa nok af Präster, som havde faaet fuldstændig videnskabelig Uddannelse, saa var det dog tienligt at have og bruge en Anstalt, som Fort Wayne-Seminar, hvor äldre Folk med fast udpräget christelig Charakter kunde uddannes for Kirkens Tjeneste. Disse fandt ved en saadan Anstalt fuld Tilfredsstillelse, medens de ofte vilde lammes eller faa en anden Retning, om de i den Alder skulde plages med at maatte gjennemgaa et 6—7aarigt Cursus blot med Forberedelser i gamle Sprog zc. Kirken maa ikke frastöde slige Folk ved at kräve den samme Masse Latin og Gräsk zc. af dem som af de Yngre. Mod Sekterne behöve vi paany at begrunde den rene Läre, dertil behöves videnskabelig uddannede Folk, jo lärdere des bedre. Derimöd staa disse da i Fare for, hvis de staa alene, at gjöre den videnskabelige Form til Hovedsag. Derfor tiltränges praktiske livserfarne Folk ved Siden for at afvärge Formalisme og Orthodoxisme.

Flere af vore Präster tilstemmede dette med Gläde og udhävede ogsaa, hvorledes ofte slige äldre Folk ved en saadan praktisk Uddannelse kunde blive til stor Velsignelse baade i sine Menigheder og for Kirken i det Hele ved at danne Modvägt mod en tör Videnskabelighed, medens de ellers letlelig, om man ikke antog dem og ledede dem til Klarhed, naar de virkelig besjæledes af en oprigtig Iver for at tjene Kirken og havde baade Evner og Lyst dertil, kunde skeie ud og blive mer til Kirkens Forstyrrelse baade med at före falsk Lære og ved at opträde som Lärere paa egen Haand mod Guds Orden. Man havde nok af afskräkkende Exempler herpaa i de gamle Lande, hvor sträng videnskabelig Dannelse krävedes udelukkende af Enhver. Derved bortstödte man ofte særdeles tjenlige Emner, og vendte dem mod Kirken, som

ved en rigtig Ledelse kunde väre blevne den til stor Gavn og Skade. Man mente derfor, at selv fraseet den närværende Trang for Lärere, burde altid Kirken have aaben Adgang for Slige til at kunne praktisk forberedes til at indträde i Lärerstanden, og at en modsat Ordning ofte har vist sig til Kirkens Skade — naturligvis altid forudsat, at den videnskabelige Dannelse ikke forsömtes eller agtedes ringe, men netop dreves desto grundigere for dem, som havde Evner og Anläg dertil, da Kirken altid tiltrænger Saadanne ogsaa.

Sagen burde derfor ordnes saa, at naar Elever kom til St. Louis eller Fort Wayne og det viste sig paa Grund af Alder og Anläg, at En var meer skikket for den anden Anstalt, saa sendtes de did, hvor de passede bedst. Derved kunde og paasees, at ikke Dovenskab eller umoden Lyst til snarest mulig at komme i Embede, eller andre kjödelige Beväggrunde skulde drive Folk til at välge den letteste Vei. Slige Folk var naturligvis Intet värd.

Efter längere Samtale herom stilledes det Spörgsmaal til Forsamlingen: Anser Prästemödet det under närværende Omständigheder tienligt for vor Kirke ogsaa at benytte Läreanstalten i Fort Wayne? Dette Spörgsmaal besvaredes med enstemmigt Ja.

I Forbindelse hermed forelagde Professor Larsen Spörgsmaal til Prästemödet, hvorvidt vi ansaa det tjenligt, at tre af Eleverne i St. Louis, nemlig Iver Larsen, Ole J. Hagestad og Thomas Iversen, raades til at gaa til Fort Wayne. Efterat Prof. Larsen havde givet de fornödne Oplysninger om disse Elevers Alder, Anläg ꝛc. svarte Mödet herpaa: "Fordi Kirkens Trang til Lärere for Tiden er saa stor og, fordi disse 3 Elever efter det af Prof. Larsen Oplyste maa ansees skikkede for Läreanstalten i Fort Wayne, tilraades de at gaa did strax. Forsaavidt de selv ikke önske dette, men foreträkke at blive i St. Louis, ansees det önskeligst — ligesaa efter hvad Prof. Larsen har oplyst — at de opflyttes i Quarta."

3) Om Understöttelse for Eleverne.

Da Kirkens Trang gjör det aldeles nödvendigt, at vi i Bön til Gud om hans Velsignelse dertil maa kraftig arbeide for at faa oplärt unge Mænd, som Gud maatte have givet Gaver og Lyst dertil, for Ordets Embede, saa er det naturligvis Prästers som Menigheders hellige Forpligtelse at sörge for, at saadanne unge Mennesker, om de selv mangle Midler, kunde understöttes tilsträkkelig til at kunne gjennemgaa Studeringerne.

At christne Forældre, hvem Gud maatte have givet nok af timelige Midler til at kunne holde en Sön til Studeringer, maatte anse det som en Gläde at anvende disse dertil, naar Gud havde nedlagt Evner og Lyst hos deres Sön til at tjene Kirken, faldt jo af sig selv, da de jo aldrig bedre kunde anvende deres Midler og heller aldrig bedre tjene sit Barn, for hvis Skyld de jo ellers opoffre Alt med Gläde. Det faldt derfor af sig selv, at de Elever, som selv eller ved deres Forāldre havde Midler dertil, burde ogsaa understötte sig selv. Hvor derimod Gud anviste os Andre med gode Evner, Lyst og Anlæg dertil, skulde vi med Tak annamme slige Gaver fra Gud og villigen hjälpe dem, om de selv mangle Penge dertil, og saa langt fra at anse dette som en Byrde heller anse det som en Naade og Ære af Gud, at Han värdiger os, at vi paa den Maade kunne väre Redskaber i Hans Haand til at bevare og fremme den rene Läre baade for os selv og for vor Efterslägt.

Menighederne bör derfor kjärlig formanes til at agte herpaa og mindes om, at vi ikke kunne vente Guds Velsignelse til vort Ansigtes Sved eller til at nyde Arbeidets Lön i vor jordiske Bedrift, om vi karrigen og snäverhjertet forsömte denne Pligt eller kun med Suk og Knur bidrog, hvor Herren kræver en glad Giver, som skulde takke Gud, der velsignede hans Arbeide, saa han kunde give, og tillige aabnede ham Leilighed til at kunne give til et saa värdigt Öiemed. Prästemödet besluttede derfor at tilraade Menighederne venligen at bidrage til en fälles Understöttelseskasse for trängende, värdige Studerende. Om Enkelte i Menigheden eller en enkelt Menighed vilde anvise sin Understöttelse for en bestemt Discipel, saa var der naturligvis Intet til Hinder for dette, dog at en saadan Menighed burde ikke derfor unddrage sig for at bidrage til den fälles Understöttelse, men, om den kunde, ogsaa deltage heri efter Evne og Hjertelag, da jo en stor og rigere Menighed lettere kunde hjälpe flere Disciple, end et lidet, fattigt Distrikt kunde hjälpe En.

Til Kasserer for denne fälles Understöttelseskasse for trängende Studerende valgtes Pastor Ottesen, til hvem derfor Bidrag indsendes (adr. Utica P. O., Dane Co., Wis.) Han modtager Meddelelser fra Läreanstalterne, om hvad der behöves for de enkelte Studerende, og fordeler derefter de indsendte Bidrag.

I Forbindelse med denne Sag oplyste Prof. Larsen, at Kostpenge-

ne i St. Louis egentlig var 16½ Doll. kvartaliter, men for Theologer af deres egne Menigheder, som sende Kjärlighedsgaver til College'ets Kostholdkasse, har der kun väret betalt 11 Doll. kvartaliter. Da nu vor Synodes Delegat underhandlede med Missourisynoden i Fort Wayne Okt. 1857, blev det vedtaget, at, saafremt vore Menigheder vilde deltage i disse Kjärlighedsgaver til Kostholdkassen, saa skulde ogsaa vore theologiske Elever have Kost og Logis for denne nedsatte Betaling, men i modsat Fald betale fuldt.

Denne nedsatte Betaling har hidtil kun väret betalt af vore Elever, uden at dog vore Menigheder har endnu deltaget det Mindste i disse Kjärlighedsgaver. Og da nu Enhver ved, at i St. Louis Ingen kan faa Boarding under mindst det Dobbelte af, hvad der nu betales, saa sees snart, at egentlig vore Elever leve af de Tydskes Kjärlighedsgaver for omtrent Halvdelen af Aaret. Forskjellen mellem den fulde Betaling 66 D. aarlig og den lavere 44 D. vil for de hidtilvärende Elevers Vedkommende i disse 2 Aar udgjöre 230 Doll., som derfor er en Gjeld, som Ære og Pligt byder os at söge godtgjort, da det jo ingen Billighed er, at vore Elever skal for det Halve ligge Andre til Byrde og at vi skulde träkke paa de tydske Brödres Godgjörenhed, medens vi selv af Gjärrighed eller Lunkenhed forsömte vor Pligt. Prästemödet besluttede derfor at forelägge denne Sag for Menighederne, saa vilde de snart forstaa, at det var deres Pligt i Kjärlighed ogsaa at deltage i lignende Bidrag til Anstaltens Kostholdskasse, eller og maatte vore Elever for Fremtiden betale den fulde Pris 66 D., som jo ogsaa var sat saa lav kun paa Grund af de tydske Menigheders redebonne Kjärlighedsgaver.

Og da det samme er Tilfälde i Fort Wayne, saa burde vore Menigheder opfordres til at yde Kjärlighedsgaver til begge Anstalters Kostholdkasse, da vi jo nu ved at sende Elever til Fort Wayne ogsaa komme til at nyde Godt af de Tydskes rige Kjärlighedsgaver til den Anstalt.

Disse Bidrag sendes ogsaa til Pastor Ottesen, som Kasserer for Studenternes Understöttelsesfond, og de, som indsende slige Bidrag, skulde da bemärke, hvortil det Indsendte er bestemt, om a) til en enkelt Elev eller b) til Elevernes fälles Understöttelseskasse eller c) til Läreanstalternes Kostholdkasse.

Det paalagdes ogsaa Ottesen leilighedsvis i Maandst. at opmuntre Menighederne til villig og kraftig at tage sig af denne Sag. (Forts.)

Forhandlinger ved Mödet i vor Frelsers Kirke i Chicago

Tirsdagen den 28 August og fölgende Dage.

Efter forud skeet Indbydelse af Pastor A. C. Preus samledes Pastor P. A. Rasmussen, J. Fjeld og Amlund med Prästerne A. C. Preus, H. A. Preus, Magelsen, Brandt, Larsen, Koren, Muus, Brodahl, C. L. Claussen og J A. Ottesen til et Möde i vor Frelsers Kirke i Chicago. Mödet aabnedes med Gudstjeneste ved Prof. Larsen. Pastor A. C. Preus kaldte derpaa Mödet til Orden og opfordrede Forsamlingen til at välge en Formand. Paa Forslag af Past. Rasmussen valgtes Past. A. C. Preus dertil. Til Secretärer valgtes Pastor Magelsen og Pastor Ottesen.

Fölgende Präster af Augustana Synode, som vare tilstäde: Professor Esbjörn og Prästerne Carlsen, Norelius, Jacobsen, Hasselquist og Hatlestad, indbödes til at tage Säde i Mödet. Professor Craemer, der var indbuden til Mödet, ankomsenere og optoges som raadgivende Medlem.

Efter Anmodning fremstillede Pastor Rasmussen först sin Opfattelse af Spörgsmaalet om Lägmänds Ret til at läre eller bede i offentlige Forsamlinger. Han maatte bekjende, at han endnu var aldeles af samme Mening som paa Rock Prairie Mödet Oct. 1858 og troede, at troende Lägfolk havde saadan Ret. Dette grundede han 1) paa det almindelige Prästedömme 2) paa den christelige Broderkjärlighed 3) paa den förste christne Kirkes Praxis.

Til 1. Han mente, alle enedes i, at der er et aandeligt Prästedömme, og at alle sande Troende have dette. Kun hvorvidt dermed fulgte Ret til at bede og formane i offentlige Forsamlinger, kun derom var man uenig. Han mente, at det aandelige Prästedömme har sit gammeltestamentlige Forbillede i det levitiske Prästedömme. Dette havde jo ikke blot at ofre, men og at läre Guds Ord og Vilje, 5 Mos. 33, 10. Dette var Forbilledet for det Nye Testamentes aandelige Prästedömme, derfor maa og dette have samme Forretning; dette bestaar närmest i at ofre sig selv med Alt, hvad man har og er, til Herren, men det kan ske paa 2 Maader; först umiddelbart: naar en Christen hengiver Hjerte, Sjel og Sind til Herren, lader sit Liv väre Tilbedelse og Hengivelse eller undertrykker og korsfäster Kjöd og Blod; og dernäst middelbart ved at rende

sig til Nästen og tjene ham, thi hvad man i christelig Kjärlighed gjör for Nästen, gjör man jo for Herren, og saadanne Ofre behage Gud Ebr. 10, 24. Nu skulle vi jo ikke blot meddele vor Näste timelige Goder men og aandelige, og, da alt aandeligt Gode kommer gjennem Ordet, saa maatte jo den Christne netop frembäre dette, naar han vil meddele Andre de for ham dyrebareste Goder, de aandelige himmelske Goder i Christo Jesu.

Heri mente han, var vel Alle enig. Men her bliver Spörgsmaalet om den Maade, hvorpaa Christne kan, skal og bör bringe slige Goder til sine Medmennesker. Og da troede han, at dette skal ikke blot ske leilighedsvis eller i privat Omgang, eller blot i Forbön — men ogsaa i Sammenkomst, at altsaa Christne have Ret til at samles for at bede med hverandre og formane hverandre. Da nu Stridspunktet netop gjaldt om den Form og Maade, hvorpaa dette skulde ske, mente han närmere siden at komme ind derpaa og vilde derfor nu strax gaa over til den anden Grund:

II. Den christelige Broderkjärlighed. Som Börn födte af en Fader, som Medarvinger, som Lemmer paa samme Legeme, hvis Hoved er Christus, som Grene paa samme Vinstok, som Meddelagtige i en Daab, en Tro, et Haab, saa have de Christne inderlig Kjärlighed til hverandre, der knytter dem saa fast, ja fastere end naturligt Slägtskabs Baand. I denne levende Kjärlighed smelte de sammen og ville derfor gjerne tale med hverandre, hjälpe hverandre og minde hverandre om de Farer og Fiender, som de have at stride mod, om hvor vanskeligt det er at väre tro indtil Enden. Derfor bliver det Trang at anraabe Herren tilsammen. Og i Erkjendelsen af denne fälles Nöd erkjende de og Nödvendigheden af at formane og tilskynde hverandre, og have de saadan Trang indbyrdes, saa have de og Trang til at räkke Haanden ud til Andre, som endnu ei ere vakte til Troen, og hvor derfor Guds Börn forsamles til Opbyggelse, hvad Under da, om man i slige Forsamlinger kan önske at räkke et Ord til saadanne Uomvendtes Frelse.

Dog al slig Övelse maa ei komme i Strid med den Orden, som Guds Ord foreskriver; og som lutherske Christne maa vi heller ikke i denne Övelse komme i Strid med Symbolerne.

Hensigten med slige Forsamlinger var ikke, at En eller Flere vilde opkaste sig til Lärere for Alle og over Alle eller i Alles Sted, men at

man maatte opbygge hverandre gjensidig. Han vilde aldrig taale, at Nogen paa egen Haand af egen Drift, uden de andre Troendes Samtykke, vilde beramme saadanne Opbyggelsesforsamlinger. Alle Troende har vistnok Ret til at tale i slig Forsamling. men for Ordens Skyld kan blot Nogle öve den. De Troende lade derfor de Ældre og mer Erfarne lede saadanne Möder. Man opträder da ei som de Andres Lärer, men med gjensidig Formaning. Det er derfor efter hans Mening hverken uluthersk eller ubibelsk, at Folk saaledes samles og at Enkelte, som maatte have Gave dertil, formane de Andre. Erfaring har vist, at der har fulgt stor Velsignelse deraf. Han vidste vel, at alene derpaa kan man ei grunde dette. Men, naar han ikke finder Noget i Ordet eller Bekjendelserne mod det og da tillige ser velsignelsesrige Fölger, da kan og maa han holde derpaa.

III. Den apostoliske Kirkes Praxis. Paulus siger i 1 Cor. 14: "I kunne Alle profetere." Retten have de Alle, men for Ordens Skyld skulde kun 2 eller 3 öve denne Ret. Stephan prädikede ogsaa, skjöndt han kun var Lägmand. Ligesaa Philippus og Apollos.

Fra den anden Side bemärkedes hertil navnlig af Ottesen, Larsen. H. A. Preus og Korn, at man naturligvis var enig med Rasmussen i, at de Christne skulde opbygge hverandre ved Guds Ord, og ogsaa kunde gjöre dette i Forsamlinger ved gjensidig at läre, paaminde og formane den Ene den Anden, naar dette blot fastholdtes, at det altid blev en gjensidig Underholdning, saa ikke En eller Enkelte optraadte som Alles Lärer, men saaledes, at der altid var Anledning for de Andre ogsaa til at spörge og alle svare til, det väre til at bekräfte eller modsige det Sagte.

Sagen oplystes ved Sammenligning med närvärende Forsamling, hvor Hver isär kunde holde längere Taler, men altid dog i den Form og paa den Maade, at en Anden kunde svare til og modsige eller stadfäste det Sagte i Modsätning til, om En holdt en Prädiken; der vilde det stride mod Talens Anläg og Hensigt, om de Andre tog sig til at gjennemgaa den paa samme Maade, som det skeer i disse Forsamlinger, der jo tilvisse kunde väre baade belärende og opbyggende, men hvor dog Alle stode lige og ikke den Ene var fortrinvis den Andens Lärer, men hvor netop Hvers Ytringer jo var beregnet paa, at Andre enten havde talt forud eller vilde svare til. Vilde Ingen svare til, saa vilde jo strax den Talende holde op og sige: Jeg staar ei her for at läre E-

der, vi er kommen sammen til gjensidig Underholdning eller Forsamling, vil Ingen svare til eller tale med — saa maa vi slutte. Saa og i slige Opbyggelsesforsamlinger af Lägfolk. Vilde Ingen uden En ytre sig, maatte han jo sige: Jeg er ikke Eders Lärer, jeg taler ikke saaledes for Alle og over Alle, vil Ingen tage Del heri—saa kan det jo ingen gjensidig Underholdning blive. Fremdeles mente derfor Flere, hvoriblandt og C. L. Clausen, at, da det at bede fore jo var en Henvendelse til Gud paa Alles Vegne, hvor altsaa En fremstod som Alles Tolk og sagde: lader os Alle bede, altsaa i Alles Navn frembar Bön til Gud, saa kunde der aldrig blive Tale om en gjensidig Underholdning, naar En bad fore, da var han faktisk Alles Leder eller Mund, og da Bönnen altid maa hvile paa Ordet, ja er kun en Griben af Gud i hans Ord, at jeg foreholder ham hans Ord og derpaa grunder min Begjäring eller Tak og Pris, saa sees det let, at det at bede fore er at fremföre en Läre i Alles Sted, altsaa at fremträde som Alles Lärer, hvor det klarligt laa i Bönnens Form, at det ikke vilde väre passende at modsige i eller tilsvare efter en Bön. Det vilde i al Fald forstyrre Bönnens Carakter. Derfor mente man, at Ingen kunde saaledes bede fore i en offentlig Forsamling, uden han var pröwet og kaldet, saa man havde i al Fald en menneskelig Sandsynlighed for, at Forbederen baade kunde og vilde tale saaledes, at ikke de, i hvis Navn han bad, skulde ligesom maatte protestere hans Bön for Guds Throne.

Past. Rasm. bemärkede hertil, at han kunde ei enes i, at Bön var Läre i en anden Form, saa at, hvad der gjaldt offentlig Lären, ogsaa skulde gjälde offentlig Bön. Dernäst troede han ikke, at der burde väre saa stor Ængstelse for, at den, som bad saaledes offentlig, skulde fremföre noget Urigtigt. Han spurgte derfor: er Bönnens Gave en Skjänk af Gud, eller er den en Frugt af Studium? og var den en Gave af Gud, saa maatte dog vel En, som havde denne, kunne bede baade Gud til Behag og andre Mennesker til Opbyggelse. Fra den anden Side svartes hertil, at visnok Bönnen var en Guds Gave, dog ikke umiddelbart men middelbart ved Ordet, altsaa ved alvorligt "Studium," det er en ydmyg "Grunden" paa Guds Ord. Men dette maa altsaa kunne pröves, ligesom man ellers pröver, hvor vidt En er kommen i slig Grunden, hvad Frugt han deraf har draget, eller hvad Gave Gud derved har skjänket.

(Sluttes i näste No.)

Kirkechronike.

Amerika.

I Chicago forsøgtes for nogle Aar siden Dannelsen af en engelsk luthersk Menighed. I en saa stor Stad syntes dette at maatte være temmelig let; men at i denne korte Tid allerede 3 Präster have forsögt sig, og den sidste, Pastor Bowers, nu var bestemt paa at forlade Stedet paa samme Tid, som han i en Beretning gjorde opmærksom paa, at Forsamlingens Kirke for Gjæld vilde blive solgt, dette viser, at Foretagendet dog havde sine store Vanskeligheder. Og slet ikke er dette saa forunderligt for dem, som kjender det Miskmask af Lärdomme, som forkyndes i den "amerikanske" lutherske Kirke, hvilket Alt udgives for Guds Ord. Følgen er naturligviis, at ingen Kjærlighed til Sandheden kan vækkes og näres hos dens Lemmer; ved forekommende Leilighed gaa derfor disse over til beslægtede Secter, især naar det er forbunden med färdeles Opoffrelse for dem at forblive i deres saakaldte lutherske Kirke; saaledes har det været i Chicago. De amerikanske Lutheranere har fundet sig vel hjemme i Presbyterianers og Congregationalisternes Samfund og føle ingen særdeles Trang til en luthersk Menighed. Imidlertid er der naturligviis ogsaa i Generalsynoden Enkelte, som ere den lutherske Lære hengivne og önsker den bevaret og udbredt.

Pastor Passavant, Redacter af "Missionary" og almindelig bekjendt af "The Orphans Home," en Anstalt for forældreløse Børn, hvilken han har stiftet og med Iver, Troskab og Dygtighed sörget for—P. Passavant er vistnok en saadan oprigtig luthersksindet Mand. Ham har det gaaet til Hjertet, at ikke en engelsk-luthersk Menighed skulde kunne holde sig i Chicago. Han har derfor ved et Besøg for nylig forsögt, hvad han kunde gjøre for den Sag; han har lovet selv at bidrage 50 Doll. for Aaret til Lärerens Løn og skaffe 15 Mand i Osten, som ville gjøre det samme. Menigheden skulde da afbetale den Gjæld, hvori den er, og vedligeholde Huset. Sagen er endnu ikke endelig afgjort.

— Methodisterne holdt i August et Möde i Red Wing, Her bevilgedes 2,800 Doll. til Mission blandt Skandinaverne. N. Ohlström, D. Fortsberg og Niels Christophersen ordineredes til Diakoner. Ikke mindre end 11 svenske og norske Methodistpräster ansattes af Biskop Scott i de forskjellige Distrikter i Minnesota. DHrr. Ebogreen og Tidlund bleve ansatte som en Committee til at examinere Candidater. Der blev desuden foreslaaet at udgive baade en norsk og en svensk methodistisk Tidende, og man anholdt hos Missionscommitteen, at den vilde bevilge det Fornödne til Tidendens Udgivelse.

Det gläder os dog af Ovenstaaende at see, at Methodisterne ikke har saa stor Tiltro blandt Folket, at de trøster sig til at udgive deres Tidender, uden at de faae Udgifterne dækkede i Forveien af Missionsselskabet. Det tyder jo paa, at de ikke engang selv troe, at Methodismen har saa mange Venner blandt Skandinaverne, at en Tidende vil bære sig.

—Fra Wartburger Seminariet i Jowa har Jowa-Synoden siden 1858 udsendt 7 Präster; for Tiden befinde 14 Elever sig i Seminariet. At Fortolkningen

af Johannes Aabenbaring og af Profeten Daniel er en Hovedsag ved dette Seminarium, følger naturligt af Synodens chiliastiske Vildfarelse.

—En Mængde Bøhmere, som ere den lutherske Kirke hengivne, skulle i de sidste Aar have setlet i Wisconsin og skulle være blevne antagne af den tydsk: Wisconsin-Synode.

— Episkopalkirken har i Amerika 33 Diocesert, 2030 Præster, 43 Biskopper. Communicanter 135,767. Gaver til Mission og andre Anstalter beløb sig til 1,627,189 Dollars.

Methodistkirken i Amerika talte 1,819,000 Läg-Medlemmer og 11,500 Reisepræbikanter.

— I Pennsylvania erklærer den nye Straffelov, at alle Personer, som taler med Foragt om Gud, Christus og Bibelen, ere skyldige i Gudsbespottelse og skulle lide en 3 Maaneders Fængselsstraf eller betale en Mulkt af ikke over 100 Dollars.

— Ved Methodisternes sidste Generalconferents besluttedes, at de, som holder Slaver, skulde blive udelukkede af Menigheden. I Anledning heraf er der opstaaet en heftig Strid inden Methodistkirken.

— Presbyterianer-Kirken af den gamle Skole täller i Amerika 2,578 Præster, 3,487 Menigheder og 279,000 Menighedslemmer. Presbyterianerne af den nye Skole har 1500 Præster og 40,000 Menighedslemmer. Cumberland-Presbyterianerne have 1,200 Präster, 1,800 Menigheder og 38,000 Menighedslemmer.

— I Philadelphia er istedetfor "Lutheran Home Journal" begyndt Udgivelsen af en kirkelig Tidende i Engelsk, der kalder sig "The Lutheran." Vi behöve blot at sige: Navnet har de vel, men Aanden fattes.

— Passavant, Redaktör af "Missionary," et af Generalsynodens Organer, havde for nogen Tid siden en Artikel om Luthers lille Catechisme; han taler med den dybeste Agtelse, med inderlig Kjærlighed om den som en Bog, Forældre og Lærere skal undervise deres Smaa i. Han advarer for alle de Bøger, som Man nu skriver og vil faae Børnene til at läse istedetfor Luthers Catechisme, og siger, at han seer i dem en Fiende, medens han vil hilse den som en Ven, som virkelig vil lede til Brugen af Luthers Catechismus. Saavel over denne Lovtale af Luthers Catechisme, som Advarsel for Andres Catechismer er et Parti i Generalsynoden kommet i Fyr og Flamme. Prof. Smucher, berygtet formedelst sin "definite Platform," har nemlig selv udgivet en saadan Catechismus, som han formodentlig haaber at faa sine amerikanske Brödre til at indføre istedetfor Luthers Catechisme, og i hvilken han naturligviis har forkastet flere af de eiendommelig lutherske Lærestykker.

Dette Parti er nu i "Observer," et andet Organ for Generalsynoden, kommet med et Angreb paa Pastor Passavant, og skjälder ham for en Pave, fordi han troer, at Luthers Catechisme er den bedste og fordi han advarer mod alle de falske.

Sidste "Missionary" indeholder et Gjensvar af Passavant, som er noget af det bedste og glädeligste, vi har läst fra den Kant. Han taler reent ud af Posen og viser, hvorledes Platformisterne under det for Amerikanere saa vel klingende

Navn af "Amerikansk Lutherisme" söger at "puff, peddle and parade" deres falske Lärdomme og falske Catechismer og andre Skrifter over det hele Land og paa samme Tid, som de fordre fuldkommen Frihed for sig selv til at gjöre saa, skjøndt de kalde sig Lutheranere, saa negte de Andre, som ønsker at blive troe ved den lutherske Lære og Bekjendelse, Ret og Frihed til at forsvare denne og advare for Forfalskninger og kalde dem Paver, fordi de ikke stiltiende ville være Vidner til, at Platformisterne i Generalsynoden misbruge Friheden til Själenes Bedrag og Fordärvelse.

Vi önske Pastor Passavant Troesmod og Fasthed i hans protesterende Stilling i Generalsynoden.

— Det er af Regjeringen i Washington foreslaaet, at Mormonerne skulde udvandre fra Utah og slaae sig ned paa en af de Ostindiske Øer. Mormonerne skulle have samtykket, saafremt de kunne faae nogen Erstatning for deres Eiendomme i Utah.

— En Menighed i Syden med antislaviske Principer er indstevnet for Retten, og der er nedlagt Paastand om, at ethvert Medlem skal lide 1 Aars Fängselsstraf for förste Gang, som det bivaaner en Meeting, og Döden for den anden Gang.

Norge.

Christiania. Fuldmägtig i Marinedepartementet H. S. B. Broch er af Kirkedepartementet antaget til Lærer i Kirke-Ret ved det praktisk-theologiske Seminarium. Forebragene i dette Fag skulle foruden den positive norske kirkelige Lovgivning omfatte den almindelige christelige Kirke-Ret og være saaledes indrettede, at de i Lighed med de övrige Forebrag ved Seminariet kunne være tilendebragte i et Kursus eller to Semestre.

Sarpsborg. Paa Gaarden Solberg i Onsø skal i denne Tid Husets Datter, Sön og dennes Kone samt en Tjenestepige og forøvrigt Gaardens Husmänd, indtil ialt 12 Personer, have gaaet over til Mormonismen og ladet sig döbe af en paa samme Gaard for Tiden sig opholdende Mormonprædikant ved Navn Larsen fra Drammen. Manden selv, der har givet bemeldte Mormon Adgang til sit Hus, skal paa Grund af hans Kones indstændige Forestillinger endnu ikke väre bleven döbt som Mormon.

Skien. Lammers's "Meddelelser" for Mai Maaned d. A. indeholder et "aabent Brev til Frimenighederne", hvoraf vi hidsätte Fölgende, der viser, hvilken Tilstand der er indtraadt i hans Menigheder:

"I den ene Menighed efter den anden har man lige til i disse Dage maattet udelukke Personer for Usädeligheds Skyld. Men der er et endnu farligere Uvæsen, der allevegne og til alle Tider har vist sig, hvor lignende Bevægelser have fundet Sted, som de, der have fremkaldt ogsaa vore Frimenigheder, og stundom har fordærvet hele Sagen, for hvilket det da gjälder end mere at lade sig advare og at tage sig vare, og som er endnu vanskeligere at tugte og hemme. Dette Uväsen er en egenraadig og trodsig Omtumlen i egne Meninger

som man i en falsk Aandelighed eller Tillid til sin egen Aandelighed faar ud af Guds Ord snart i en og snart i en anden Retning, og dog altid som den eneste, afgjörende Sandhed ja fast som en Aabenbarelse fra Herren, medens dog Profeternes Aander saaledes ikke ere Profeterne underdanige, men imod hverandre (1 Kor. 14, 32). — — — — Der har disse faa Aar siden vore Menigheders Dannelse ikke Faa skilt sig eller maatte udelukkes fra Samfundet i de nordlige Menigheder, fordi de i Spørgsmaalet om, hvorledes Menigheden bruger Herrens Naademidler retteligen, ikke kunne skille Afskaffelsen af Misbrug fra Forkastelsen af Indstiftelserne selv. — — — — Men ak, hvilken sörgelig, ensidig, hovmodig og egenraadig Aand have de dog ladet sig indtage og besnäre af! Hvor uaandelige, hvorlidet en Aand med Herren ere de dog midt i al deres selvtagne og fremhävede Aandelighed: Alt skal väre i Aanden, mene de, og ville saaledes Intet vide af Daab, Nadvære og Ordets Forkyndelse uden efter Aanden. Men de forkaste da ikke Menneskeværk alene, men hvad Herren klarligen har anordnet, det hvorved de selv alene ere blevne delagtige i Christi Erkjendelse, og det, uden hvilket Hans Menighed ikke kan bestaa eller Evangeliet, Vidnesbyrdet om Naaden, Livet og Saligheden i Christo ikke skulle have været til i Verden paa denne Dag. — — — — Sydfra lyder der nu en end alvorligere Röst til os med denne Formaning. Det er Forvirringens Röst i de danske Menigheder, hvorom jeg har maattet skrive Noget i Meddelelsernes No. 1. 2 og 4 d. A. Det lader til at blive värre og ikke bedre der."

Lammers bemärker derhos, at han paa Grund af forskjellige Omständigheder og Mangel paa Helbred agter at träkke sig tilbage fra den mere offentlige Virksomhed i alle Menighedernes Tjeneste og maaske ogsaa snart at ophøre med Udgivelsen af sit Blad.

Sverige.

En ny kongelig Forordning angaaende Religionsfriheden er udgaaet. I denne Lov er Fængselsstraf eller Böder fastsat for Enhver, som offentlig forkynder eller udspreder Lärdomme, som ere i Strid mod den rene evangeliske Läre. Dog skal ei andre Religionsbekjendere herved indskrænkes i deres Ret til fri Religionsøvelse og Underviisning.

Samme Straf lider Enhver, som med timelige Fordele forleder Nogen til Affald fra den rene Läre eller forlokker Mindreaarige.

Christne Bekjendere af en anden Läre end den rene maa af Kongen erholde Tilladelse til at holde offentlig Gudstjeneste, dog aldrig udenfor bestemt Kirke eller Bedehuus. Kongen kan opløse Forsamlingen, naar Retten bliver misbrugt. Menighedsforstanderen maa give nöie Oplysninger om Menigheder til Regjeringen.

Munke- eller Nonnekloster maa ei oprettes. Fremmede Religionssamfund kan ei erhverve anden fast Eiendom end Kirkepladsen.

I deres Skoler maa de ei optage Andre end dem, som tilhøre deres Samfund.

Lysning til Ægteskab skal ske af Statskirkens Präster ogsaa for dem, som høre til fremmed Tro. De have samme borgerlige Rettigheder og Skyldigheder som Statskirkens Lemmer.

Ingen maa optages i et andet Samfund för sit 18de Aar og da först efter at have hørt Formaning og modtaget Belärelse af Præst og Domkapital. Har han offentlig Tjeneste, kan han afsættes.

— Det bekjendte svenske Blad Wäktaren modsätter sig, at der skal meddeles Jöderne statsborgerlige Rettigheder; men som Grund anförer den, at Jöderne efter Skristens Ord engang skal vende tilbage til Palästina og saaledes ikkuns ere fremmede i Europa.

— Nu har alle anerkjendte Christne i Sverig Valgret, men kun Lutheranere og Reformerte kunne vælges til Rigsdagsmänd.

England.

Et Selskab har dannet sig i London for at redde de faldne Fruentimmer. De bleve indbudne til at møde ved Midnatstid paa en stor festlig smykket Sal. En Mängde Damer og Herrer af de fornemste Classer af Samfundet havde indfundet sig. Alle Gjästerne bleve bevärtede med The, Kaffe og Kager, hvorpaa forskjellige Præster traadte op og forklarede Selskabets Hensigt, lagde de arme Syndere paa Hjerte at gjöre Omvendelse og forsikkrede dem om Selskabets Bistand, saafremt Nogen maatte have det Forsæt at ville begynde et bedre Levnet. En Anstalt var indrettet til deres Optagelse, ligesom allerede omtrent 10,000 Dollars vare samlede til deres Understöttelse.

Ved den første Forsamling anmeldte 22 og ved den anden 23 af disse ynkvärdige Fruentimmer, at de ønskede at ophöre med deres syndige Levnet, og begjärede Selskabets Hjelp dertil.

Tydskland.

En stærk religiøs Bevægelse siges at gaae for sig i Böhmen, dette Land, hvilket vi som Huss's Hjemstavn kunne kalde Reformationens Vugge. De katholske Präster skulle ikke länger prädike Legender og Fabler men Evangelium i Folkets eget Sprog, medens Bibelen bliver meget udbredt blandt Lägfolket. Jo meer saaledes den sande Oplysning ved Guds Ord bliver Folkets Eiendom, des meer skal det läre at kjende Pavedömmets Vildfarelser og protestere imod dem.

Under Krigen bed det, at Protestanterne vilde blive udjagede, hvis Østerrigerne seirede. Østerrigerne tabte, og Katholikernes Mod er sjunket noget. Den evangeliske Kirke i Ungarn har erholdt sin Forfatning af Regjeringen, og den er derfor meget bekymret for Fremtiden. I de katholske Kirker holdes Bönner for Paven, men det katholske Folk ryster paa Hovedet.

I Böhmen kan Katholikerne deles i 3 Klasser. En Deel bestaaende af Embedsmänd, Kjøbmænd og Fabrikanter, bekymre sig slet ikke om Religionssager, gaa en og anden Gang for Regjeringens Skyld til Kirke men aldrig til Alters, drive Spot med Kirkens Lære, Ceremonier og Indretninger og leve i den groveste Vantro. De have skarpt Øie for Geistlighedens Synder, hvorfor denne ogsaa frygter dem og lader dem i Ro. Den anden Deel bestaaer af den store uoplyste Hob, der fuld af Overtro er et villieløst Redskab i de blinde Veilederes Haand,

Til den 3die Deel høre de Oprigtige, som længes efter Sandheden og sukke i det Stille, men tør ei lukke Munden op for Tyrannernes Skyld. Disse ere i Regelen den protestantiske Kirke hengivne, men af Frygt for Forfølgelse blive de i den romerske. Ved Udtrædelse vilde de miste deres borgelige Rettigheder; hvis ikke det var, vilde de skareviis udtræde.

Italien.

General Garibaldi, som efter Neapolitanernes Fordrivelse fra Sicilien midlertidig regjerer over Øen, har forviist Jesuiterne og Ligorianerne fra den.

Frankrig.

Erkebiskoppen udtrykte sig i en Tale, han holdt, paa følgende Maade om Paven, da han i Biskoppernes Forsamling fastsatte Dogmet om Marias Syndeløshed: "Femti tusinde Troende omgive ham, og der hersker en höitidelig Stilhed som i en Ørken. Vi Alle, Biskopper, Præster og Lägfolk hang ved hans Läber. Alles Blik syntes at sige ham: "Tal, du er Sandhedens ubedragelige Orakel! tal, dit Ord skal være Rettesnoren for vor Tro!" Greben af dyb Rørelse gav Paven os kun Taarer til Svar. Men pludselig griber Guds Aand ham, hans Stemme lyder, og Efterklangen af den toner endnu i vor Själs Inderste, og Maria er som ubesmittet i sin Undfangelse erkjendt, erkläret og proclameret. Himmelen og Jorden, Englene og Menneskene vare fulde af Beundring."

Biskop Forcade klagede nylig i en Kirkeforsamling over Splittelsen i den romerske Kirke paa fölgende Maade: "Man kan med al Möie i Folkemassen neppe finde Spor af nogen Läre; Alle ere ligegyldige. Hvad vil blive af denne uhyre Masse? Kun den lille Hob af sande Christne, som bestandig smelter meer og meer sammen, og den altid voksende Hob af Fritänkere, som negte enhver Lære."

Ligesaa klager Biskop Parisis: "Deelt i Meninger og i det Uendelige sønderplittet, som vi ere, gjör vi vor Stilling end vanskeligere derved, at vi troe os berettigede til ubønhørlig at forfølge Enhver, som ikke staaer paa vor Side. Naar ville vi ophöre med gjensidig at æde hinanden, medens vi til vor Undskyldning sige: "Jeg hører til Paulus, jeg hörer til Apollo, jeg hører til Kephas!" Iblandt Biskopperne ere mange Modstandere af de pavelige Anmasselser. Selv Ultramontanerne ere indbyrdes uenige om, hvor megen Myndighed skal tillægges Paven.

Tyrkiet.

Den 12 Juli fandt ogsaa i Constantinopel Uroligheder Sted mellem Mahomedanerne og de christne Armenier. Da en af disse sidste skulde blive begraven paa deres egen Kirkegaard, söyte de mahomedanske Armenier at hindre det. De Christne henvendte sig til Patriarken, der sendte Politiet for at hjælpe, men Hoben modsatte sig. Sultanen erklærede sig for de Christne og ordred Militærmagten ud. Den 16de gik Patriarchen over til Mobbens Parti, og ... blev Sultanen bange og tilbagekaldte Ordren.

Den engelske og amerikanske Minister trængte nu ind paa Sultanen til Fordel for de Christne, og Soldaterne drev Hoben bort fra Gravpladsen. Den 17de skulde nu Begravelsen gaa for sig. Mobben blev rasende og trængte ind paa de Tusinder af Soldater, som vare tilstede. Commandanten blev bange og befalede, at Graven skulde tilkastes og en anden Grav opkastes midt i en Alfarvei. Protestanterne vilde ikke dette og maatte lade Liget i Tyrkernes Hænder. Disse begrov det ved Veien, og Mobben trampede saa over det. Muhamedanerne siges at være blevne ophidsede af Russerne, der gjerne ønsker Splid i Tyrkiet.

Syrien.

Druser, Kurder og Beduiner havde angrebet Staden Zahli og dräbt 1000 Christne. En Foranledning til denne Christenforfølgelse paastaaer Man, at Franskmændene skal have givet. Den franske Consul skal i den senere Tid have bestræbt sig for at forene Maroniterne med de andre paa Libanon boende gräske Sekter, for at de tilsammen skulde undertrykke eller fordrive Mahomedanerne og de med dem beslägtede Stammer. Men det gik ikke, som Consulen ønskede; disse bleve de Christne for mægtige.

Det hedder, at 11,000 franske Tropper og 3,500 engelske tillige med en Flaade, ligesom og nogle østerrigske Krigsskibe ere afgaaede til Syrien. Sultanen siger: at han vil straffe Oprørerne med Stränghed, men at han protesterer mod Frankriges Indblanding. Der berettes og, at Druserne og Maroniterne nu have sluttet Fred.

———:0:———

Missionsefterretninger.

Efter Hovedbestyrelsens indständige Opfordring havde Pastor Schreuder omsider bestemt sig til at ordinere dem af hine tre Missions-Medhjälpere, som maatte önske det, til Missionspræster. Da han for flere Maaneder siden havde berammet denne Forretning til 2den Söndag efter Paaske, den 22de April, for at Moderkirkens Missionsvenner kunde i Aanden være tilstede ved denne for vor Missionsvirksomhed saa vigtige Handling og indslutte den i sine Forbönner, nedbades ogsaa sidste Søndag i Forbindelse med den almindelige Kirkebøn for Missionen Guds Velsignelse baade over Ordinator og Ordinanderne.

Missionen i Afrika.

Stavanger. Isöndags ankom Breve fra Afrika, hvori meldes om 7 Indfödtes Daab paa Entumeni Helligetrekongersdag sidstleden, medens en af de paa Umpumulo tidligere Døbte er frafalden. Paa sidstnävnte Station er der for Tiden Tre i Daabsundervisning. En af hine Syv paa Entumeni er opkaldt efter den nidkjäre Missionsveninde i Bergen, Jfr. Lovise Olsen. Paa Empangeni holde de 3 der forhen Døbte sig ret godt. Prinds Ucelwaje haabes at ville fortsætte sin "Kamp med ABC'en," naar han vender tilbage til Amangwä fra en Reise i Landet. Han nærer ellers Frygt for Fiendtligheder fra sine Brödres Side. Schreuder havde i Februar besögt Kongen, som önsker sig et grundmuret europäisk Huus med Huusgeraad o: Kopper, Kar, Kni-

ve, Seng ꝛc. Fire af Hermannsburgerne og saa mange af Schreuders Gutter, som kunne afsees, skulle understöttede af Haandlangere, som Kongen skal skaffe, med det Förste paabegynde Forberedelserne til Bygningen. Hermannsburgerne skulle arbeide til Kongen en Trillevogn paa 3 Hjul, hvori han kan trækkes omkring af et Par Mand. Schreuder havde meget interessante og vigtige Samtaler med Lemmer af den kongelige Familie, navnlig Kongens Moder og flere Prindsesser, som meente, at de "baade kunde og vilde omvende sig," og den gamle Enkedronning, som ellers har taget det meget ilde op, naar Döden og Dommen lagdes hende for nær, bad om, at der snart igjen maatte prädikes i hendes Gaard. Som bekjendt har Schreuder för faaet Tilladelse at anlägge en Station oppe blandt Kongegaardene, og det er af flere Grunde nu af yderste Vigtighed, at dette med det Förste kan ske. — Den i Mai f. A. herfra afreiste ökonomiske Assistent Tjomsland ankom til Entumeni den 4de Januar.

Leipziger Missionen.

I Pintseugen holdt den evangl.-luth. Mission sit Aarsmøde i Leipzig i Sachsen.

Den nye Direktør Hardeland, der har overtaget Bestyrelsen efter Direktør Graul, gav sin Aarsberetning. Först dvælede han ved det Sørgelige i, at flere Missionärer paa Grund af Kastespørgsmaalet i Ostindien vare fratraadte deres Poster i Missionens Tjeneste.

Pastor Wolff var for längere Tid siden fratraadt; efter ham fulgte Ochs, der understöttet af Engländerne havde sögt at grunde en Modmission. Wendlandt var reist til Syd-Afrika og indtraadt i den Harmsske Missions Tjeneste; Meischel var paa Missionscollege'ets Raad reist til Australien og indtraadt i Kirkens Tjeneste der.

Ogsaa i Hjemmet i Tydskland havde 10 Lauenburgske Präster af samme Grund skilt sig fra Missionsselskabet; de søgte nu at danne et eget Missionsselskab og vinde Venner derfor, hvorved Kräfterne vilde splittes til Skade for Missionen.

Foruden denne Modgang var Missionen bleven meget hjemsøgt af Sygdom. Schwartz og Ouchterlong vare meget syge; Kelber havde maattet vende tilbage til Tydskland, og det var tvivlsomt, om han mere kunde udholde det indiske Climat og fortsätte sin Missionsvirksomhed; Kremners Kräfter vare udtømte, saa han næste Aar maatte begjäre Orlov fra Tjenesten; fra Baierlein var netop Brev indløben, at Lægerne havde befalet ham at vende tilbage til Europa, for at undgaae et Nerve- eller Hjerne-Slag. Men Missionen turde sige: "Jeg takker dig Herre, at du haver ydmyget mig."

Kirkevisitationer vare begyndte, og ved den sidste Synode i Trankebar havde Aandens Enighed sammenbundet Lemmerne. 507 nye Menighedslemmer, deraf 115 Hedninger og 150 Christne-Börn, vare optagne; fra andre Kirkesamfund, navnlig det romerske vare 236 Medlemmer optagne.

Selskabets Indtægter belöb sig for det svundne Aar til 42,000; Udgifterne til 35,000 Thaler.

Bestyrelsen havde besluttet at oprette et Bogtrykkeri tilligemed Bogbinderi i Trankebar til Understöttelse for Missionen og især for Missionær Blomstrands Virksomhed. Bogtrykker Hobusch vilde i de Dage afreise over England for at sætte Trykkeriet i Virksomhed og overtage Ledelsen. Med ham vilde Pastor Döderlein, der i 10 Aar havde virket som Präst i Bayern, fölge som Missionær.

Ved Missionens Läreanstalt i Leipzig forberedtes for Tiden 9 Mænd, deraf 3 Studenter, til Missionens Tjeneste.

Ved Generalforsamlingen blev eenstemmig besluttet at udstede et Opraab til theologiske Candidater at stille sig til den nu saa beträngte Missions Tjeneste.

———:o:———

Universitetsfondet.

Hovedsum $15,475

Tegnet ved Past. C. F. Magelsen i Rock Run Menighed:

Clemet Stabäk	$25,00
Neri Theresen Fulsaas	10,00
Aslack Stabbestad	10,00
Knud Svenningsen	5,00
	$50,00 — 50

Hovedsum $15,525

Rettelse: I Aprilheftet er ved en Sætterfeil udeglemt under Rock Run Menighed:

Halvor A. Aasen $20,00.

Imidlertid medförer denne Rettelse ingen Forandring i Hovedsummen, da Belobet tilfældig er regnet med i April-Heftet.

———:o:———

Bidrag til Missionen.

I "Der Lutheraner" findes Qvittering for følgende Bidrag til Missionen blandt Indianerne:

I 1859,

Thrond Amundsen, Lodi Menighed	2 Doll.
H. A. Preus Spring Prairie	3 —

og I 1860.

Thrond Amundsen, Lodi	$16,05

———:o:———

Meddelelse.

Den 28de August vendte Prof. Walther, helbredet af sin Sygdom, tilbage fra sin Reise til Tydskland. Han har allerede overtaget sin Lærerpost ved St. Louis Seminarium, ligesom og Redaktionen af "Lehre und Wehre" og "Der Lutheraner."

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Novbr. 1860. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 5te Aarg. No. 11.

Forhandlinger ved Mödet i vor Frelsers Kirke i Chicago.

(Slutning fra forrige No.)

Forresten viste der sig, at der endnu var flere Misforstaaelser paa begge Sider med Hensyn til forskjellige Ytringer og Udtryk. Dette sögte man da at rette paa ved at fremstille Skriftens Läre om det offentlige Prädikeembede. Og det bemärkedes da af dem, som ytrede sig fra den norske Synodes Side, at dette bestaar deri, at Gud har ordnet det saa, at En eller Flere, som dertil er indsat, skal läre i Menigheden paa Alles Vegne og i Alles Sted. Gud giver selv Lärere ved Menighedens Kald, disse have da den offentlige Udövelse af Ordets Prädiken og Sacramenternes Forvaltning. Ved "offentlig" forstaaes da ikke blot i Kirken eller i Forsamlinger, hvor Enhver, som vil, kan komme, men, at det sker paa Offentlighedens, hele Fällesskabets eller Menighedens Vegne og tillige paa Guds Vegne. Derfor selv om en Präst i Enerum formaner en Enkelt, saa er det en offentlig Formaning, da den sker ifölge hans offentlige Stilling, sker paa Embedets Vegne, det er i Alles Sted. Men naar nu En i en Forsamling tager Ordet og taler i Alles Sted, ikke til en gjensidig Underholdning, men i et Läreforedrag som Alles Lärer, da er han en Tyv, hvis han ikke har ordentligt Kald og Beskikkelse dertil. Hvis derfor Lägfolk vil läre i en offentlig Forsamling, maa det ske i den Form, at det er en gjensidig Underholdning, hvor hans Ytring altid enten er Gjensvar paa Andres Ord eller og i al Fald stiltiende eller indirekte indeholder Spörgsmaal om, hvad mener nu du, lär nu du ogsaa mig eller er du ikke enig heri. Sker Belärelsen i en anden Form, da er det jo netop, at han opträder som Alles Lärer i Alles Sted — men dertil kräves som sagt Kald.

Pastor Rasmussen fremsatte dernäst paa Opfordring sin Opfattelse af 14de Artikel af den Augsburgske Confession. Denne handler om Kirkeregimente, at Ordets offentlige Forkyndelse og Sacramenternes Forvaltning skal alene ske af dertil Kaldede. De handle da for Alle og over Alle og i Alles Sted. Dertil har ingen Anden Ret. Det skal väre den Kaldedes Livsopgave ved denne Forvaltning at söge Själenes Frelse. Han träder frem som Menighedens Tjener og tillige som Herrens Tjener; som en Hyrde for den Hjord, som Herren har betroet ham, har han at rette sin hele Opmärksomhed paa dens aandelige Velfärd, har at före den frem til Overhyrden, har at tröste, styrke og formane, kort at udöve det Embede til Guds Äre og Själenes Frelse. Han fremträder offentlig overalt, ikke blot i Kirken, men og i Husene, fordi det er et offentligt, det er overdraget Hverv; derfor handler han paa Offentlighedens Vegne overalt, fordi han er kaldet dertil. Gjör han dette uden Kald, er han en Tyv, som griber ind i fremmed Bestilling, thi paa egen Haand maa Ingen opträde og virke. Men ved Siden af dette Embede bestaar det aandelige Prästedömme, ifölge hvilket alle Christne have Ret og Pligt til at opbygge og formane hverandre gjensidig, og gjensidig mente han, at Opbyggelsen ogsaa da kunde väre, hvor enten blot En eller Nogle dels for Gaverne, dels for Ordets Skyld övede den Ret, som tilkom Alle. Fjeld maatte tilstaa, at han var aldeles overrasket, ved at höre, at man ikke troede, at Lägfolk havde Ret til at bede lydeligt og med egne Ord i offentlige Forsamlinger. Han havde i Norge talt med mange Theologer og hört deres Mening herom, men han havde endnu aldrig hört, at Nogen der var imod dette.

Flere af den norske Synodes Präster erklærte, at de vare fast ganske enige i Pastor Rasmussens sidste Fremstilling af 14de Artikel, især i den positive Side deraf. Derimod maatte de med Beklagelse befrygte, at der dog var Meningsforskjel tilstede, da det lod, som om han mente, at kun naar en Lägmand udtrykkelig sagde, at han vilde tale i Alles Sted eller vilde läre for Alle og over Alle, at kun da overtraadte han 14de Artikel, ligesom det og lod til, at Rasmussen forbandt en ganske anden Mening med Ordet gjensidig end den, som de, der ytrede sig fra den anden Side, forbandt dermed. Enkelte mente, at der fremdeles herskede store "Misforstaaelser" mellem begge Sider, og troede,

at naar disse kunde opklares, vilde der vise sig ikke at våre saa stor "Meningsforskjel" endda. Andre mente dog anderledes.

Onsdag 29de August 1860.

Pastor Duborg blev indført og indbudt til at tage Säde ved Mödet.

Professſ. Crämer troede, at det vilde lede til at lette Forhandlingerne först at se, hvorvidt man enedes om den rette Forklaring af 14de Artikel, og stilede derfor det Forslag til Mödet at erklåre: "Naar det i Virkeligheden viser sig, at en Forsamling i Sandhed er en offentlig Gudstjeneste, da strider det mod 14de Artikel af Augsb. Conf., at Nogen uden ordentligt Kald offentlig lärer, formaner, beder fore eller räkker Sacramenter," samt at man tillige for at undgaa al Misforstaaelse skulde närmere forklare sig derover saaledes: "at Meningen er ikke, at först naar alle disse Stykker öves, först da sker Brud paa 14de Artikel, men at hvo, som uden ordentligt Kald udöver hvilketsomhelst enkelt af disse Stykker i en Forsamling, som i Sandhed er offentlig Gudstjeneste, han overtråder 14de Artikel."

Pastor Muus begjärede Ordet, inden dette Forslag optoges, for at erklåre, at han ikke var enig med de foregaaende Talere af hans Synode. Han troede at finde en altfor formalistisk Retning hos disse, som han vistnok indrömmede, at de gjennemförte baade consekvent og smukt nok, men dog — efter hans Mening — i Strid med Guds Ord. Han har länge og meget studert paa en Forklaring over 14de Artikel, men har aldrig kunnet finde den. Der er i Confessionen en Låre om, at i Kirken er det offentlige Låreembede med sine Rettigheder fremfor Lägmänds Ret — men Grändsen har han aldrig kunnet finde, thi han finder paa den anden Side i Skriften, at enhver Christen skal arbeide for sig og Andre efter den Naade, han fik af HErren, og efter den Troskab, han har. Han tror, der er et almindeligt Prästedömme, hvis Gjerning er at ofre og at läre, dertil er hver Christen viet og indsat af Gud, i det Öieblik han bliver en Christen. Denne Ret kan man ikke bortgive til Andre, saaledes, at man ikke ligefuldt har Ret til at udöve den selv, naar Andres Opbyggelse kräver det. Hvor man har ansat en kaldet Präst, der har man vistnok betroet den offentlige Udövelse af denne Ret til ham, men hvor nu Prästen ikke kan eller vil udöve denne Ret, der maa den Christnes Bestemmelse fuldkommes, altsaa denne selv gjöre det. I det Hele indeholder efter hans Mening Ordene i 14de Artikel af Augsb. Conf. ikke Klarhed nok til, at

man deraf kan udfinde dens rette Mening; for at udfinde den, troede han, at man maa gaa til Skriften. Han tror, at 14de Artikel er ogsaa sat for at sikre, at Guds Ord skal forkyndes rigelig inden Menigheden. Dersom man fastholder (urgerer) Prästens Ret saa strängt, at Ordet ikke rigtig forkyndes, da gaar man forvidt, og omvendt hvis man fastholder (urgerer) Lägmänds Ret saa strängt, at Prästens Virksomhed hämmes, da er det at gaa forvidt. Han saa sig aldeles ikke istand til at se nogen Grändse. Han syntes, at det var klart, at man her havde trukket urimelige Consekventser. At det, at en Lägmand bad offentlig med egne Ord i offentlige Forsamlinger, skulde väre urigtigt eller Synd mod Guds Orden, havde han aldrig hört för i sit Liv. Han troede netop, at dette var tjenligt og väkkende. Derved sattes Fölelsen bedre i Bevägelse, isär hos lidet vakte Tilhörere. Disse maatte, mente han, först og närmest paavirkes fra Fölelsens Side.

Fjeld var aldeles enig med Muus og mente, at det dräber Själen i det aandige Prästedömme f. Ex. naar man siger, at det er Synd at bede. Han mente med Muus, at man her er for formalistisk, det har altid vist sig skadeligt at ville styre Livet ved for stränge ydre Former, det bryder sig dog Vei, og Aarsagen til saa mange Svärmerier er dette, at man ei har villet lade Livet have sin Ret. Det offentlige Läreembede kan saa let misbruge sin Ret, f. Ex.: naar man vil forbyde Lägfolks Sammengaaen til fälles Opbyggelse. Alle sande Troende kan komme sammen og bede, eftersom de have faaet Naade, og naar de ere sunde i Läre isär om Retfärdiggjörelsen af Troen, saa er dette deres Ret og Pligt. Men naar de ville gaa videre, gaa ind i Kirken og forrette Gudstjeneste, er det urigtigt ligesaa at ville döbe udenfor Nöd. Dette havde han troet sin Pligt at ytre — skjönt han ellers langt fra önskede at gjöre Klöften större, end den var.

Hertil bemärkedes fra den anden Side, at det aldrig er nägtet Lägfolk at gaa tilsammen for at bede med hverandre eller opbygge hverandre, at der aldrig er sagt, at det er Synd at bede, kun at, naar Formaning og Opbyggelse skal väre gjensidig, saa kan Ingen tale i Alles Sted som Lärer, men altid i den Forudsätning, med det Önske og Forventning, at Alle og vil svare til og belärе igjen, saa den Talende altid erkjender de Andres Ret og Pligt til at formane og beläre ham igjen. Forskjellen blev da kun i Formen og Maaden. Lägmänds Formaning maa derfor blive i en anden Form end den,

hvori Prästen i Alles Sted formane. Ordet har jo naturligvis den samme Kraft; deri ligger ingen Forskjel. Hvorledes der ellers skal gjöres Forskjel mellem Prästens Embedsgjerning at formane offentligt i Alles Sted og de enkelte Lägmänds private gjensidige Belärelse og Formaning, kunde ikke indsees. Dette er ikke en selvtänkt Formbestemmelse: men Skriften antyder jo to Maader at läre paa: en fälles for alle o: den gjensidige, og en, som kun skal öves af dem, som Han haver sat hertil o: den offentlige i Alles Sted. Og da nu som för sagt Bön aldrig kan blive gjensidig, men er en Opträden i Alles Sted, saa er det sagt i den Forstand, at det at bede offentlig fore er at läre offentlig i Alles Sted i en anden Form og maa altsaa väre mod 14de Artikel, og naar vi nu troe og bekjende, at 14de Artikel er stemmende med Guds Ord, saa er enhver Overträdelse af Confessionen ogsaa en Overträdelse af Ordet, altsaa Synd. Paa denne Maade siges det, at det at bede offentlig fore i Alles Sted er ligesaavel som det at läre offentlig mod Artiklen, altsaa mod Ordet, Synd. Man beklagede at skulle behöve at värge sig mod slige Beskyldninger som, at Bön ansaaes for Synd, dette har aldrig väret sagt saaledes i sin Nögenhed; thi man vidste vel, at Alt skal helliges ved Ordet og Bönnen, og at alle Christne skulde bede uden Afladelse. Derfor burde heller ikke slige Beskyldninger fremföres. Det var altid indrömmet, at man skulde ogsaa i Forsamlinger bede med og for hverandre i Hjertet eller i Psalmesang eller ved Foreläsen af de deilige Bönner, vi have.—At bede höit i en Forsamling blot i sit eget Navn var jo ingen Mening i, da kunde og burde han vel helst bede i sit Lönkammer, bede stille i sit Hjerte. Herren lärer jo selv, at ogsaa der kan väre en Maade at bede paa, som er Synd. Den eneste Hensigt med at bede höit, er dog vel for at bede i Alles Sted, före Alles Hjerter med til Herren, men da er han jo deres Mund, som taler for Alle og over Alle; og dette er det alene, som er kaldt Overträdelse af 14de Artikel og altsaa Synd. Men da er det langt bedre at bruge Bönner, som Alle kjende, som er godtkjendte af Menigheden, saa Enhver trygt ved, at han kan bede med. Saa mente vore Fädre og foreskrev derfor Prästen i Kirken bestemte Bönner, baade for Alteret og paa Prädikestolen, ved Daab, Vielse, Confirmation, kort fast ved alle Forretninger. Og dette gjorde vel vore Fädre simpelthen af den Grund, at de fandt det gavnligere, at selv, naar den kaldede Lärer fremstod og sagde til Menigheden: "La-

der os Alle bede", saa burde han heller bruge forud vedtagne Bönneord for deri at fremböre sine og Menighedens Sukke til Herren, end vilkaarlige selvvalgte Ord. Ligesaa hedte det i vor Börnelärdom: "Hvorledes en Husfader skal läre Tyende og Börn Morgensignelsen." Havde vore Fädre havt samme Mening om frie Bönners Fortrin for de foreskrevne, som nu tildags höres saa ofte, saa havde de vel heller fraraadet foreskrevne end at paabyde dem fast ved alle Leiligheder i Kirke som i Hus, selv om flere ordentlig kaldede Lärere er tilstede (f. Ex. ved Kirkeindvielser, Prästeordinationer o. l.) Og man burde og betänke, at Modstanden mod de foreskrevne Bönner netop skrive sig fra Tiden, hvor Kirkens Forfald var allerförst, og at senere Svärmere og Sekterere fremdeles principmässig altid opsöge frie Bönner som saa langt aandeligere, og aldeles udestänge og forsmaa alle foreskrevne ligeindtil Fadervor — Hvorfor? Jo fordi de ikke se, at det er Ordenes Sandhed, hvorpaa det kommer an, og ikke dens Aandelighed, som siger dem, eller den rörende eller gribende Maade, hvorpaa det fremföres. Vistnok kunde Ordets Kraft hämmes ved tör og död, kold og ligegyldig Opramsen af Bönnens Ord, og det er en Guds Bespottelse, er Synd med det 2det Bud, naar dette sker. Dog maatte det altid huskes, at Ordet alligevel har sin iboende Kraft, og at det derfor altid var vigtigst, hvilke Ord der brugtes og ikke hvorledes disse fremförtes. Derfor skulde man altid först og fremst se til, at de Bönnens Ord, som skal lyde i Alles Navn, virkelig er sande og sunde, da, og först da, kan de virke og da kan de naturligvis paa Grund af sin boende Kraft virke paa Tilhörerne det, hvortil Herren gav dem, selv om de fremföres paa en död og opramsende Maade, hvor usömmeligt og urigtigt end altid dette bliver af den, som gjör det.

Efter disse närmere Forklaringer for at söge at afvärge gjensidige Misforstaaelser, gik man over til at behandle Prof. Crämers Forslag.

Erkläringen: "Naar det i Virkeligheden viser sig, at en Forsamling i Sandhed er en offentlig Gudstjeneste, da strider det mod 14de Artikel, at Nogen uden ordentligt Kald offentlig lärer, formaner, beder fore eller räkker Sakramenter" — antoges enstemmig. Den foreslaaede Forklaring hertil var: "Meningen er ikke, at först, naar alle disse Stykker öves, först da sker Brud paa 14de Artikel, men at hvo, som uden ordentligt Kald udöver hvilkesomhelst enkelt af disse Stykker i en Forsamling, som i Sandhed er offenlig Gudstjeneste,

han overtræder 14de Artikel". Herimod gjorde Pastor Rasmussen og Field Indvendinger, at de ikke kunde antage denne Forklaring, at de vistnok mente, at Lægfolk kunde ogsaa lære, bede og formane saaledes, at de overtraadte 14de Artikel. Dermod ikke omvendt, at Enhver Lægmand, som gjorde dette i en saadan Forsamling, overtraadte 14de Artikel.

I den Mening af Ordet "offentlig", som Confessionen bruger, troede de at kunne tilstemme denne Forklaring, men da man maatte befrygte, at Ordet offentlig vilde optages i en anden Forstand saaledes, at herved forstodes ogsaa blot offentlige Forsamlinger, som er forud tilsagt og hvortil hver, som vil, kan komme, saa kunde de ei tilstemme denne Forklaring.

Pastor Muus foreslog derfor Forklaringen saaledes: Ikke alene ved Sacramenternes Forvaltning af Ukaldede kan 14de Artikel krænkes, men Ordet kan ogsaa forkyndes paa den Maade af Ukaldede, at 14de Artikel krænkes.

Fra Flere af den norske Synode ytredes, at de ikke kunde antage denne Forklaring, som var foreslaaet af Muus, da 14de Artikel sagde efter deres Mening meget meer: nemlig ikke blot, at Ordet kunde af Ukaldede forkyndes paa en Maade, som stred mod Guds Orden, men ligefrem lærte, at enhver Ukaldet, som lærer offentlig (hvortil og hører at bede offentlig fore, formane, straffe ɔc. i Alles Sted for Alle og over Alle), overtræder Guds Orden. Efter længere Samtale viste det sig, at man ikke kunde enes heri, og det foresloges, at henlægge begge disse Forslag til en Forklaring over hin Erklæring, hvilket antoges mod 3 Stemmer.

Pastor A. C. Preus søgte at paavise Grunden til de Vanskeligheder, som havde vist sig iblandt os i Anledning af Lægmandssagen. Han troede, at den havde sin Grund i Forholde, der vare ældre end vi, og vilde udlede dem af Tilstanden i vor Fædrenekirke. Da H. Hauge for en 60 Aar siden fremtraadte, var den norske Geistlighed for største Delen vantroe og fordærvet, og de Faae, som endnu maatte regnes for troende Præster, næsten Alle hildede i pietistiske Vildfarelser, og uden at afgjøre, om Hauge handlede i kirkelig Orden eller ei, saa syntes det ham, at om Hauge da havde tiet, maatte Stenene have talet. Hauge og alle Troende bleve forfulgte, endog med Vold, men Opvækkelsen blandt Lægfolket standsedes ei derved. Trangen

til en bedre aandelig Näring end den, der bödes i marvlös rationalistiske Prädikener, søgtes tilfredsstillet i gudelige Forsamlinger, hvilke den vantroe Deel af Geistligheden søgte at hindre. Fra den Tid begyndte Lägmändenes ängstelige Frygt for at berøves sin christelige Ret til at komme sammen for at tale om Guds Ord. Hauge søgte imidlertid alvorlig at hindre al Udskeielse, men hans Regler sattes meer og meer ud af Betragtning, og for en 20—30 Aar siden troede Enhver, der enten virkelig havde en Väkkelse eller indbildte sig at have en saadan, at han maatte gaae ud for at prädike. Imedens at Lägmändenes Virksomhed saaledes meer og meer skeiede ud, foregik der lidt efter lidt en saare glädelig Forandring med Geistligheden, og det var naturligt, at der nu blev Spørgsmaal om den rette Grändse mellem Läreembedet og det aandelige Prästedömme. Følgen af disse Forhandlinger er en saa god Orden i Lägmändenes Virksomhed, som det kan ventes under Statskirkens Former. Spørgsmaalet er og kommet til os, og at det under vore frie Forholde er bleven meer brändende, er ikke underligt. Men det er os paatvunget af Modstanderne, og jeg kjender intet Exempel paa, at nogen af vore Präster er kommet i Strid med et Menighedslem, fordi dette nägtede sin Ret ifølge sit aandelige Prästedömme. Men naarsomhelst vi maatte udtale os imod den Misbrug, som øvedes med Forsamlinger og altid af Personer udenfor vort Samfund, da blev det udlagt, som om vi vilde betage Lägmanden den Ret, som han i Nødens haardeste Tid havde tilkjämpet sig, men og derefter ofte misbrugt.

Men, hvorlangt gaaer denne Ret? eller hvor er Grändsen mellem offentlige og private Forsamlinger, og derfor og mellem offentlig Läen og privat Belären? Forskjellen beror ikke hverken paa Tid eller Sted, eiheller hvormange, der ere tilstede, eiheller paa Forsamlingens Øiemed, som altid maa väre at opbygge. Den beroer paa den Forudsätning, hvori de komme sammen. Ved den offentlige Gudstjeneste taler En for Alle og over Alle, og ingen Anden end han maa tale der; ved den private Opbyggelse har Enhver Ret til at tale; Underviisningen er gjensidig; men det Gjensidige bestaaer fornemmelig deri, at denne Ret for Enhver er fuldelig erkjendt. Nogle have meent, at dette Gjensidige betingedes isär deraf, at enhver Tale var saa, at den forudsatte et Gjensvar, og at et Gjensvar tillige maatte komme; men Gjensidighedens Caracteer kan ei deraf betinges; thi de Talendes Antal maa blive en Accidents; om endog kun een blev den Talen-

de, men med fuld Forstaaelse af, at Enhver har Frihed til at tale, saa er Forsamlingen og Talen privat og Undervisningen gjensidig. Dette synes Taleren den eneste definerlige Grund, den eneste forstaaelige Grändse mellem offentlige og private Forsamlinger.

Pastor Rasmussen opstäste följende Satser:

1) Troende Christne have Ret til at opbygge sig indbyrdes med Bön, Guds Ords Läsning og Formaning.

2) Saadan Ret viser Guds Ord os, at de have gjennem deres aandelige Prästedömme og ifölge den broderlige Kjärlighedslov.

3) Öve saadan Ret kan de troende Christne paa flere Maader, dels i privat Omgang ved tilfäldige Leiligheder, ved Husandagt som og i til gjensidig Opbyggelse berammede Sammenkomster.

4) I saadanne Forsamlinger maa Ingen paa egen Haand opkaste sig til Lärer over de Andre og tiltage sig nogen Myndighed over de Andre, da her de troende Christne have som aandelige Präster lige Rettigheder.

5) Om for Ordnings Skyld En eller Flere lede saadanne Forsamlinger og om for Gavernes Skyld blot Nogle kan bede eller formane og saaledes öve saadan Ret, som tilkommer ogsaa de andre Troende, saa have de dermed ingen Myndighed over de Andre eller noget Fortrin fremfor de Andre, da de Alle have den samme Ret, om end Nogle for Gavernes Skyld över den og Nogle for Ordnings Skyld lede saadanne Forsamlinger.

Det foresloges og vedtoges da at behandle disse. § 1 vedtoges enstemmig, ligesaa § 2 efter nogle uväsentlige Rettelser. § 3 og 4 antoges.

Ved § 5 bemärkedes af Professor Crämer, at hvis de her tänkte Forsamlinger skal väre, som det synes, Andet end blot udvidet Husandagt, da kan ingen Anden väre Leder af saadanne end Prästen, det er den, som haver Embedet, skjönt denne vel kan indsätte en anden i sit Sted, ligesom Husfaderen kan opfordre en Anden til i sit Sted at lede Husandagten. Her er en Uklarhed og Sammenblanding, hvor Grändselinien ei er fastholdt. Slige Forsamlinger er kun en Mellemting, som dog griber ind i Prädikeembedet. Det var indrömmet udtrykkelig af Forslagsstilleren, at Lederne skulde bestemme, hvem der havde Gaver til at maatte kunne opträde og tale, da mente Crämer, var det ikke alene betänkeligt men mod 14de Artikel. Han mente, at Enighed kun

kan komme istand paa Sandheds Grund, ikke ved at virkelig Läreforskjel tildäkkes under svävende Udtryk. Hvor Forsamlinger virkelig er Andet end privat Husandagt, kan der kun väre Tale om, at Prästen og ingen Anden maa lede slige. Han kunde vel, hvor en sygelig Trang var tilstede, välge En i sit Sted—men var det Laver og virkelig Trang, da maatte Lederen ordentlig kaldes til den Hjelpetjeneste.

Flere af den norske Synode erklärede sig bestemt mod denne § som et Forslag til Compromis, trods virkelig bevidst Läreforskjel, og vilde for sin Samvittighed bestemt stemme derimod under disse Omständigheder, selv om ellers de enkelte Udtryk paa det närmeste i og for sig selv kunde antages. Men naar de vidste, at de maatte optage dem ganske anderledes i en ganske anden Forstaaelse, end Forslagsstilleren selv forklarte dem — saa vilde de aldrig gaa ind derpaa.

Andre af Synoden mente dog, at det var nok her at holde sig til Ordene i og for sig selv, hvis disse ikke indeholdt noget bestemt Urigtigt, troede de, at man kunde stemme derfor.

Torsdag.

Forhandlingerne fortsattes angaaende § 5. Rasmussen märkede, at man havde forstaaet ham saaledes, som om han mente, at Lederne skulde tillägges en Myndighed, som kränkede de Övriges Ret, saa at Ingen skulde have Tilladelse til at yttre sig uden hines Samtykke. Men det mente han ikke, kun at de skulde paase Orden.

Professor Crämer mente, at dog var Grändselinien mellem gjensidig Opbyggelse og den ved offentlig Gudstjeneste ophävet i denne §. Han kunde ikke anse saadanne Forsamlinger paa anden Maade tilladelige, end at der läses et Stykke og at bagefter En eller Anden yttrer sig i gjensidig Underholdning. Men dertil behöves ingen Leder. At Ingen skal tale i Munden paa den Anden forstaar sig selv. Saasnart Nogen faar det Hverv at skulle öve nogen Myndighed over de Andre, er der tillagt Noget mer, end de tilkom ifölge det almindelige Prästedömme. Slige Ledere maatte da under enhver Omständighed beskikkes af Menigheden. Gud har udtrykkelig givet den offentlige Ret til at tale paa Alles Vegne til Enkelte, og Gud har vidst, hvad han gjorde, og om vi ikke kunne fatte det med vor Forstand, saa maa vi dog blive staaende ved Ordet. Hvor denne Guds Orden er overtraadt, der gives Svärmeriet Indgang. Om Nogen siger: hos os gaar det ordentlig til, saa kan Gud til Straf for, at hans Orden er overtraadt,

overgive Mennesket til Svärmeri, thi hvem borger for, at, om det en Gang gaar ordentlig til, at saa fremdeles vil ske.

Rasmussen gjentog, at Lederne tillägges ingen Myndighed, de ere kun for Ordens Skyld, de have ikke at bestemme Gaverne, har Nogen Gaver, saa kunne Lederne opfordre dem.

Da Enkelte fra den anden Side erklärte, at de ikke kunde tilstemme hen paa Grund af Ordet "bede", ytrede atter Rasmussen, at han naturligvis mente derunder ogsaa bede höit med egne Ord, hvorom der havde vist sig för, at vi ikke kunde enes.

C. L. Clausen ytrede, at en lydelig Bön med egne Ord i offentlige Forsamlinger maatte blive for Alle og i Alles Sted og kunde ikke henregnes under gjensidig Opbyggelse. Derfor maa kun En, som er "ordentlig kaldet", gjöre dette. Han har seet altfor ofte i slige Forsamlinger, at skjöndt man har kaldt det Bön og tildels indrettet Formen derefter, saa har det dog väret ligesaameget afbrudt af ligefrem Belärelse og Formaning og ligefrem Henvendelse til Folket istedetfor til Gud. Tildels brugte man saaledes at give Talen Navn og af og til Form af Bön, om ei bevidst dog virkelig for at undgaa Tilsvar eller Bemärkninger (Critik), da det var uhyggeligere at gjöre slige efter en Bön end ved en Tale i Almindelighed. Saaledes saae man jo og, at slige Möder ofte kaldtes Bönnemöder, hvor der dog mest holtes Läreforedrag, og ligesaa kaldtes det ofte Möder til gjensidig Opbyggelse, hvor dog kun den Ene aflöste den Anden med at holde Bönner, hvor altsaa slet ikke nogen gjensidig Underholdning fandt Sted i Virkeligheden. Fremdeles bemärkedes ogsaa ofte en särdeles farlig Retning i slige Bönner, nemlig, at man lagde saa meget an paa at sätte Fölelsen i Bevägelse. De mest rörende Udtryk sögtes, og ofte gjorde den Mening sig gjeldende, at de, som röres mest paa den Maade, er de bedste Christne, ja at de ikke vare ret Christne, som ikke lade sig röre paa den Maade. Selv, medens man derfor i Formen talte til Gud, var dog ofte Tanken öiensynlig mest rettet paa at välge de Ord, som kunne träffe bedst, röre mest og gjöre ret Indtryk paa Tilhörerne, — men da var det dog en ren Misbrug af Bönnen, og Bönnens Väsen gik da ganske tabt. (At ogsaa Präster ligesaa vel som Lägfolk maatte altid have at give Agt herpaa, faldt af sig selv.) Derfor overskredes det aandelige Prästedömmes Grändser snarest og hyppigst i slige offentlige Bönner. At Lägmänd under visse Omständigheder kan

med Ret bede höit og med egne Ord i slige Forsamlinger, nägtede han ikke. Kun at det ikke blev i Alles Sted.

Muus var enig med Clausen i, at hvad man kaldte Bön i slige Forsamlinger, ofte slet ikke var Bön, men Belärelse, eller Straffetale og Formaning, som slet ingen Bön er. Men i Norge var Tanken paa det Utilladelige i at bede höit med egne Ord i slige Forsamlinger fast ikke kjendt, medens vel med Hensyn til at "läre", derfor sögte Mange for ikke at komme i Strid hermed at give Formaning eller Belärelse Bönnens Form. Isär blandt Hauges äldre Venner var den Anskuelse gjeldende, at det var lettere at "holde en Bön" end en Formaningstale. De tillod derfor unge Folk at begynde med at holde en kort Bön og saa lidt efter lidt fik de ogsaa Lov til at formane. Han erkjendte vistnok, at det var Misbrug at fremsätte Formaninger i Form af Bön, men om nu dette ofte kunde ske af Ubehjälpelighed, maatte man ikke derfor strax bryde Staven derover. Han kunde med Clausen väre enig i, at man ofte kunde lägge for megen Vägt paa Fölelsen, men han troede dog, at for Folk, som staa paa det förste Väkkelses Standpunkt, för Ordets Kundskab har ret levende gjennemträngt Hjertet, er det tjenligt at lägge overveiende Vägt paa at tiltale deres Fölelse og väkke det sövnige Kjöd og paavirke det til aarvaagnere Kamp, men hvor man er kommen videre frem paa Helliggjörelsens Vei, da bör man ei tiltale Fölelsen saa meget, skjöndt ogsaa da maa dette ikke forsömmes. Han tror og, at Skriften viser dette. De Nyvakte tro, at den er aandeligst, som kan saaledes röre dem, det kunde väre urigtigt, men for dem er han dog den tjenligste, og det Eneste til at lede dem er jo da at gjöre det, som er tjenligst, til at före dem fremad. Kort, om der end kunde väre Fare for Misbrug og virkelig meget betänkeligt i den almindelige Praxis, saa maatte man dog ikke strax derfor forkaste, hvad der ikke var absolut forkasteligt.

Prof. Crämer troede, det vilde väre vigtigt at opklare for sig, hvori den syjelige Trang bestod, som laae til Grund for slige offentlige Forsamlinger. Ordet "bede" i Rasmussens Forslag kunde ikke saaledes nögent staa hen uden noget närmere forklarende Tilläg, som om vi tillod Bönnen i hvilkensomhelst Form. Der gives vistnok Tilfälde af säregen Nöd, hvor en Enkelt kunde bede fore i Alles Navn med egne Ord, men ellers maatte det Princip fastholdes, at det at bede i Alles Sted var Indgreb i Prädikeembedet. Larsen mente, at det er en Selv-

fölge, at Huusfaderen eller hvem, han maatte anmode derom, vilde paasee, at under saadanne Samlinger Intet skeer mod christelig Orden, og om blot En eller Nogle öve den Ret til at formane, som ogsaa tilkommer de andre Troende, saa have de hermed ingen Myndighed over de Andre eller Fortrin fremfor de Andre, og disse beholde derfor ligefuldt sin Ret ubeskaaren. Det er jo ikke Gaverne, som give dem Retten til at tale, selv de allermindst Begavede bör og i en Forsamling til gjensidig Belärelse kunne faa yttre sig, ja kunde ofte tränge allermest til at maatte svare til eller spörge op for at kunne beläres i mulige Misforstaaelser, da det jo altid tänkes, at noget Forelägst lägges til Grund. — Under det Begreb af "gjensidig", som vi altid have fastholdt, kunde Bön aldrig komme.

Fjeld vilde ikke have Indgreb i Embedet eller stride mod Guds Orden, men vilde heller ikke lade det aandelige Prästedömme faa for lidet. Han tror, at dettes Ret og bestaar i at bede höit i Forsamlinger. Han agter höit vore Forfädres foreskrevne Bönner og bruger dem ofte, isär naar han föler sig mat og fattig, men han vil, at den Frihed, som Gud har givet, skal hver faa beholde, og derfor kan Lägfolk og bede höit med egne Ord i offentlige Forsamlinger. Han ved, der er Udskeielser, men han mener, at kun de sande Troende skal bede i Forsamlingen. Han ved og Faren ved, at Mange blot arbeide paa at väkke Fölelsen, og det er ham imod, men han vil heller ikke have en Christendom uden Fölelse. Han forstaar ikke, at lydelig Bön i Forsamlinger er Bön som Alles Tolk. Skulde vi derfor maatte skilles her af den Grund, saa var det ikke af Uvilje eller personlige Grunde, men alene for at have en god Samvittighed for Gud. Nu da han selv er kaldet til Präst, vil han allermindst indskränke det aandelige Prästedömme. Han anser hin Läre om Utilladeligheden af, at Lägmänd bede lydelig med egne Ord i offentlige Forsamlinger, som en syndig Indskränkning af de Troendes Ret. Hvad der er talt om hine Lederes Myndighed fremfor de Andre, har han aldrig kjendt til; i Norge har netop Geistligheden väret for, at der var en Ledelse, saa at der iforveien var lidt Orden med hvem, der skulde tale, bede og synge o s v.

A. C. Preus maatte väre aldeles uenig med Muus's Tale om det Tjenlige i at tiltale Fölelsen hos Nyvakte, og enig i Clausens Klage over Bönnens Misbrug. Men Misbrugen ophäver ikke Brugen. Derfor kunde han godt tänke sig, at der kunde väre Tilfälde, hvori En

kunde bede höit uden at bede i Alles Sted, men blot for sig selv og paa egne Vegne. Han vilde derfor ikke have mod §, da han syntes, at det Gjensidige var bibeholdt, naar Enhver havde samme Ret, og allermindst nu, da det laa ham saa oprigtigt paa Hjerte at vise, hvor villigt han vilde gaa ind paa Alt, hvad han paa Sandheds Grund kunde, naar han derved kunde närme sig dem paa den anden Side. Hovedsagelig nedstamme jo deres Folk fra Haugianerne i Norge, og det har altid smertet ham, saa länge han har väret her i Amerika, at der har väret saadant Brud mellem os og dem, der dog i Norge var Statskirkens Salt i dens store Forfalds Tid. Derfor önskede han at gjöre Alt for at drage deres Börn til vort Samfund. Rasmussens Samfund har, siden det skilte sig fra Elling Eielsen og hans Folk, der synes nu at synke dybere og dybere i et sörgeligt Svärmeri, gaaet unägtelig fremad, og da bör vi og vise al den kjärlige Visdom og Eftergivenhed, som vi paa Sandheds Grund kan.

Rasmussen vilde ikke udelade Ordet "bede." Man mener, at, naar Forsamlingen skal väre gjensidig, skal Ingen bede höit med egne Ord uden i säregen Nöd. Men Guds Börns Trang er dog väsentlig den samme for dem Alle, naar derfor en Troende beder, saa bliver dette ikke noget fremmed for de Övrige. Erkjendelse af Nöd önsked han skulde väre levende i enhver Forsamling. Derfor mente han, det kunde kaldes gjensidig, naar En saaledes i en Forsamling beder höit.

Ottesen maatte tilstaa, at Intet af, hvad der var talt i disse Dage, havde kunnet overbevise ham om, at han burde end tilbagekalde Noget af sin tidligere ytrede Mening her eller tilforn i Skrift. Det var ikke af Paastaaelighed, men ene og alene for Samvittighedens Skyld, og ligesom han villig tiltroer de Andre det samme, haabede han at og de vilde mene ligedan om ham. Det er ikke Formalisme af os, naar vi mene, at Forskjellen i den Maade, hvorpaa en Präst eller en Lägmand kan og skal opträde i en Forsamling, ligger for en Del i Formen, men det er fordi vi mene, at Ordet anviser os slig Forskjel. Alle selvvalgte Grändser og selvtänkte Former er tyranniske, men vi holde os til Ordet, og naar vi hävde den Form, som Ordet anviser, saa er det ikke Formalisme. Vi have ofte bedet de Andre vise os, om vi feile i at mene, at Skriften fremstiller to Maader at "läre" paa, en fälles for Alle, og en kun for de dertil kaldede — men Ingen har end forsögt at gaa ind paa Sagen eller belære os om, at vi feile heri, end

mindre forklaret os, hvorvidt de se nogen slig Forskjel antydet i Skriften, og hvori de tro, den ligger. Her maa derfor efter hans Mening Forskjällen ligge i Formen, at Prästen taler som den, det er overdraget at tale, altsaa officielt optråder paa Alles Vegne. De enkelte Tilfälde maatte senere klares, det blev Kasuistik. Han beklager ogsaa flere Ytringer fra Medlemmer af vor Synode, hvori han langtfra stemmer, hverken i de Ord, som er talt om Fölelsen—eller om, at vor Bekjendelses Ord skulde i 14de Artikel våre saa uklare, at man maatte söge Meningen andetsteds. Han kan ogsaa i Sandhed sige, at han önsked Intet heller end nårmere Tilslutten med de Andre, som han gjerne vilde kalde Venner og ikke Fiender, selv om de vare af anden Mening end ham. Den store Jammer, som det er, at der skal våre slig Splittelse inden den lutherske Kirke, var ham sårdeles smårtelig og nårnlig, at der skal våre Strid her hos os med Folk, som forresten stod os saa når og hos hvem han saa oprigtig anerkjendte saa meget, som vidnede om alvorligt Önske om at gaae fremad i Sandheds Erkjendelse. Men han har ikke Ret til at gaa efter personlig Forkjärligheds Fölelse, Herrens Ord er det Eneste, hvorefter han beder Gud om Naade til at gaa, og ikke efter sit eget Hjerte. Han var villig til at tro, at de Andre feilede uvitterlig—men han maatte anse deres Opfattelse af 14de Artikel som feilagtig mod Artikelens Ord og derfor mod Skriften og altsaa Synd. Naar han derfor stred herimod, var det ikke mod Personer, men ene mod de Vildfarelser, hvori han mente, de vare hildede. Kunde man efter Skriften vise ham, at han feilede, vilde han våre den förste til at tilbagekalde. Rasmussens Ytring om den fålles Nöd, som altid var forhaanden, passede ikke her, thi vistnok er det sandt, at det var önskeligt, at enhver Forsamling altid levende kjendte den, men naar nu En frembar den for Gud i Bön, saa blev han jo netop Alles Tolk og Mand. Men til at våre det, har Gud jo anordnet Ordets Tjenere til at tale paa Alles Vegne, og forresten kunde man jo allerlettest fremlågge den almindelige Syndenöd i de foreskrevne Bonner. Derimod mente vi, at först særegen Nöd, som ikke saa let kunde indslyttes deri—kunde undtagelsesvis berettige, at en Lågmand fremtraadte som Alles Tolk,. Altsaa Undtagelser kan finde Sted; i Praxis maa man og sagtmodig båre over med dem, som feile, saalænge det tör kaldes Skröbelighed, men ligefuldt maa man

bestemt fastholde Principet og ikke spörge efter, hvad vi anser mest väkkende eller tjenligt.

Professor Crämer mente med A. C. Preus, at der ogsaa kan i Forsamlinger holdes Bön, som ikke nödvendig maatte ske i Alles Sted, og at man i praktiske Tilfälde ikke maa for oprigtige Folk drage Consekventser, som de endnu ikke selv kunne se; da maa man bäre over og belä-re dem og vise, hvorledes det strider mod den rene Läre, og ikke strax forlange, at det skal sees. Man maa ofte länge bäre over med meget Usundt og Skröbeligt i Praxis — kun at vi dog fastholde altid, at det er Usundt.

Rasmussen bemärked, at han af Hjerte tilstemte 14de Art. baade positiv og negativ, kun at han vilde holde sig til Confessionens Udtryk uden at drage nogen Fölgeslutning om, at Bön i Forsamlinger er deri forbudt.

C. L. Clausen vilde udhäve, at, naar det hedder, at vi indrömme, at i säregen Nöd kunde Lägfolk undtagelsesvis bede höit med egne Ord i offentlige Forsamlinger, saa var det ikke närmest blot tänkt paa store Landeplager eller andre ganske sjeldne og overordentlige Nödstilstande, hvori Alle led — men ogsaa virkelig säregen Nöd, hvori en Enkelt eller Enkelte i aandelig eller timelig Henseende kunde väre, hvor Alle kunde derover gribes af oprigtig Medfölelse og saaledes have Trang til at lade deres Suk fremkomme for Gud i fälles Bön ved at lade En tolke den paa Alles Vegne. Derimod den almindelige Syndenød kan jo ikke menes, da den kan altid allerbedst indsluttes i de mange deilige Bönner, vi have foreskrevet, eller i Fadervor. Der behövedes ingen säregen Tolk. Derfor maatte det altid fastholdes som Regel, at Ingen bad som Alles Tolk og Mund udenfor säregen Nöd. I de enkelte Tilfälde var det ofte vanskeligt at afgjöre, naar Overgreb skete.

Endelig sattes §5 under Afstemning, efter at den var under Forhandlingerne rettet til fölgende Form:

Om for Ordens Skyld En eller Flere med Husfaderens eller Forsamlingens Samtykke lede saadanne Forsamlinger, og om blot En eller Nogle öve saadan Ret til at bede og formane, under Erkjendelse af, at og de andre Troende have samme Ret, saa ophäves derved ikke det Gjensidige i Opbyggelsen, og disse faa derved ingen Myndighed over de Andre eller Fortrin fremfor de Andre.

Besluttet at afstemme den ved Navneopraab: A. C. Preus, C. L. Clausen, Muus, Fjeld, Rasmussen, Amlund og Brodahl. 7 — Ja. Ottesen, Larsen, Koren, Brandt og Magelssen. 5 — Nei. Larsen motiverte siden sit Nei saaledes, at han stemte mod denne §, fordi Ordet "bede" saaledes er henstillet for sig selv, uden at det er bestemt nærmere, paa hvad Maade og i hvad Form Lägfolks Bön i Forsamlinger til gjensidig Opbyggelse skulde finde Sted.

Ottesen foreslog derpaa, at Forsamlingen skulde erklære, hvorvidt de enedes i, "at i offentlige Forsamlinger maa al Belärelse og Formaning blandt Lägfolk kun väre gjensidig, saa ingen Enkelt opträder som Lärer for Alle og over Alle uden ordentligt Kald." Enstemmig antaget.

Dernäst foresloges: Forsamlingen erklärer, at man saa, at der var Uenighed tilstede angaaende, hvorvidt Retten for Lægfolk gik til i offentlige Forsamlinger at bede höit med egne Ord.

Enstemmig antaget.

Man maatte nu slutte for Tidens Skyld, og Rasmussen udtalte det christelige i, at man kunde, inden man skiltes ad, enes om senere hen atter at kunne möde til Forhandlinger med hverandre. Flere af Synodens Medlemmer udtalte sin Gläde over, at dette Önske kom fra Rasmussen, og forsikrede sin oprigtige Villie hertil. Der foresloges, at Mödet häves, og at Conferentsen holder en senere Sammenkomst Kl. 5 näste Morgen. Enstemmig antaget.

Formanden bevidnede Prof. Crämer Mödets Tak, fordi han havde deltaget med i disse Forhandlinger.

Rasmussen udtalte Forsamlingens Tak til Formanden for den kjärlige og sagtmodige Maade, hvorpaa han havde ledet Forhandlingerne.

Ottesen bad Pastor Preus fremböre fra Prästerne af den norske Synode deres kjärlige Tak til vor Frelsers Menighed for den venlige Gjästfrihed, de havde nydt hos den under Mödet.

Mödet hävet til Fredag Kl. 5 Morgen.

Fredag Morgen.

Koren foreslog fölgende Erklæring: Medens Synodens Medlemmer under Mödet paa Rock Prairie opfattede Pastor Rasmussens Forstaaelse af 18de Artikel som en Vildfarelse af den Betydning, at den gjorde et Schisma uundgaaeligt, saa erklärede de nu, at de med

Glæde erfarede, at dette ikke var Tilfældet. Mødets Medlemmer enedes derfor om paa begge Sider at erklære, at da det under disse Forhandlinger viste sig, at de forskjellige Opfattelser af hin Artikel ikke saaledes afveg fra hinanden, som det för havde været antaget, saa kunde de nu i den endnu tilstedeværende Forskjel i Forstaaelsen af 14de Art. ikke mer finde Grund til nogen Kirkeskillelse mellem dem.

A. C. Preus. J. N. Fjeld. P. A. Rasmussen. B. J. Muus. C. L. Clausen. N. Amlund. N. Koren. P. M. Brodahl. N. Brandt.

J. A. Ottesen. Sekr.

Da den Erklæring, som jeg afgav strax det 5te af Pastor Rasmussens Punkter blev fremsat, ikke er tilföiet Protokollen, og jeg selv paa Grund af min tidligere Afreise ikke kunde paasee, at det skede, saa maa jeg her tilföie, at jeg ligesaa lidt nu som dengang kan stemme for dette 5te Punkt, da det efter min Overbeviisning strider mod den 14de Art. i den Augsburgske Confession. Ligesaa da jeg ikke var tilstede ved de tvende sidste Dages Forhandlinger og Samtaler med Pastor Rasmussen, hvorved flere af mine Medbrödre foranledigedes til at afgive den endelige Erklæring, saa kan jeg for Tiden heller ikke underskrive denne, som den nu lyder.

Spring Prairie Præstegaard. H. A. Preus.

Advents-Psalme.

1) I Jesu Navn, med Christi Kaar,
Begynder jeg mit Kirkeaar,
Som til Guds ny Jerusalem
Mig videre skal føre frem,
Indtil jeg med det sidste Trin
Gaaer salig til min Frelser ind.

2) Paa Jesu sande Livsens Ord
Min Tro og Salighed beroer;
Den Vei, Han viser, vil jeg gaae,
Den Arv, Han lover, vil jeg faae,
Og uden Ordets klare Skin
Jeg ei vil gjøre mindste Trin.

3) Jeg holder glad min Kirkegang
Og priser Gud i Bön og Sang;
Hosianna mig i Mund og Sind
Skal følge baade ud og ind,
Fordi, o Davids Sön, du est,
Hver Dag mit Hjertes søde Gjæst.

4) O, Gud skee Lov til evig Tid,
At Dagen er saa himmelblid,
Ret ligesom det var en Vaar
Til Evighedens Kirke-Aar,
Saa vi kan alt begynde paa,
For Tronen Nat og Dag at staae!

5) Op Zion, læg din Enkedragt!
Iför dig Lysets Brudepragt!
Ströe Palmer for din Jesu Fod!
Og priis Ham höit, den Herre god!
Forkynd, hvor huld Han er og blid
Fra nu og indtil evig Tid!

Kirkeraadsforhandlinger.

Den 1ste November 1860 holdtes Kirkeraadsmöde i Koskonong Præstegaard. Tilstede vare Pastorene A. C. Preus, N. Brandt, og H. A. Preus. Aslak Olsnes havde undskyldt sig. Fölgende Sager behandledes:

1) Refereret en Skrivelse fra Prof. Larsen med fuldstændigt Regnskab over, hvad han havde modtaget af sin Løn før sin Afreise til Norge.

Besluttet: Professor Larsens Regnskab offentliggjøres i Maanedstidenden og oversendes Casserer Thore Helgesen.

2) Schema til Parochialrapport udarbeides. Afskrift deraf oversendes enhver af Præsterne.

Overeensstemmende med Beslutning fattet i tidligere Kirkeraadsmöde indsendes næste Parochialrapport til Kirkeraadets Secretär inden 11te Februar næstkommende.

3) Refereret en Indberetning fra Pastor Koren om Resultatet af det Möde, som han paa Kirkeraadets Vegne havde holdt med Menigheden i Big Canoe og sammes Præst F. C. Clausen. Da det ikke lykkedes Pastor Koren i Mindelighed at bilægge den derværende Strid, saa besluttede Kirkeraadet at afholde et Møde i Big Cano Menighed Thorsdagen den 10de Januar Klokken 10.

Kirkeraadets Secretær opfordrer Pastor Clausen til til nævnte Tid at sammenkalde Menighedsmöde i Big Cano Menighed og tilkalde Medhjälperne og 5 Delegater fra Norwegian-Ridge Menighed, for at være tilstede ved det berammede Möde.

Kirkeraadets Secretær bevidnede Pastor Koren Kirkeraadets Tak for og Tilfredshed med Udførelsen af dette ham overdragne Hverv.

Pastor Koren anmodes om at väre tilstede ved Mødet i Big Cano Menighed den 10de Januar. —

4) Pastor H. A. Preus anmeldte, at Pastor H. A. Stub paa Grund af Sygdom rimeligviis ikke vilde kunne betjene sine Menigheder i dette Aar og derfor trängte til Hjælp. Formanden meddelte, at han havde anmodet Pastor Jensen at besøge Pastor Stub.

Besluttet: Kirkeraadet opfordrer Pastor Jensen til saavidt muligt at yde Pastor Stub den fornödne Bistand ved Betjeningen af hans Menigheder. Kirkeraadets Secretär meddeler Pastor Stub Underretning herom.

H. A. Preus, Kirkeraadets Secretær.

———:o:———

Lutherforeningen.

(Oversat fra "Der Lutheraner.")

Da vi just nu have oprettet en Forening med ovenstaaende Navn, hvis Diemed er at oversätte og besørge udgivet Luthers Skrifter for Folket, vil det forhaabentlig bidrage til Foreningens og Sagens Fremme at lade Läserne høre nogle Vidnesbyrd af äldre lutherske Lärere om Luthers Skrifter, om den Værd de have, og den Nytte, Läsningen af dem maa stifte.

Da der nu netop i "Der Lutheraner" findes et Stykke, hvori flere saadanne Vidnesbyrd ere givne, saa meddeles i det følgende dette Stykke i Oversættelse for Maamedstidens Læsere:

Da jeg efter en Reise, jeg for min Sundhed foretog til Tydskland, paa Tilbageveien her i en af mine forrige Menigheder hörte bekjendtgjöres, at der i Missourisynoden havde dannet sig en Lutherforening, da sprang mit Hjerte af Glæde. Thi jeg har Gud skee Lov, selv erfaret, hvilken Velsignelse man har af at läse Luthers Skrifter, og maa samstemme med Calvin deri, at man i Luthers Skrifter finder mere Aand og Kraft paa een Side, end i hele Bøger af andre Lärere.

Der vil nu udkomme et Værk for Folket, der vil langt overtræffe de hidtil bekjendte Uddrag af Luthers Skrifter, som alle ere mangelfulde. Dette Värk vil ikke vorde for dyrt, og dog sikkert være tilsträkkeligt og udkomme uforandret; og hvad kunde man inderligere önske, end at vor kjäre Herre Jesus vilde skjänke Velsignelse til Udgivelsen og ret mange villige Hjerter til Anskaffelsen af dette Värk. Enhver luthersk Christen burde eie samme for selv at pröve, hvilke Skatte vor Kirke har. Og troe mig kun, kjäre Medchristen, der ligger meer i Luthers Skrifter, end du aner og kan betale. Nu skal du efterhaanden höre og beundre, hvilken Aand der var i denne Luther; du vil med Nysgjerrighed forske efter, hvorledes han saa reent, saa slaaende, saa grundigen og med saa megen Tydelighed forklarer Troesartiklen. Hvor kosteligen forklarer han ikke enkelte Stykker af den hellige Skrift som til Exempel første Mosebog, Bordpsalmerne, de fleste Propheter, Kjernekapitlerne af Johannes Evangelium og mere andet! Du vil undre dig, hvor rent han fastsätter Læren om den hellige Daab, Nögleembedet (eller Skrifte), den hellige Nadvære (i Särdeleshed, at de Ord: "dette er mit Legeme", endnu staae fast), om Band, Aager, om Synd mod den hellig Aand, Troldom osv., og hvis Gud endnu länge lader Verden staae, og Lutherforeningen ei gaaer istaa, saa vil ogsaa Luthers Breve, Bordtaler, Psalmer og andet mere komme frem for Lyset. Kjäre Landsmänd, Markedet er for Døren, samler, samler, samler!!! Gjerne vilde jeg ogsaa meddele et Raad med Hensyn til Læsningen af disse Lutherskrifter, som udkomme; nemlig, at man ei indhyller dem i Svøbedugen og er ængstelig for, at de skulle blive smudsige, men at man læser dem saaledes, at Mand og Kone, Svend og Pige, og hvad der hører til Huusfolket, ogsaa høre noget deraf. Den bedste Tid hertil er vel om Middagen efter Maaltidet, medens endnu Alle sidder sammen, og Landmanden i Särdeleshed gjerne hviler lidt. Og hvis jeg vär et Medlem af Menigheden, da vilde jeg ikke lade min Präst för faae Ro, inden han ofrede een Aften hver Uge for denne Sag; der vilde da nok indfinde sig nogle Venner. Ved saadan fälles Læsning vilde Man läse meget imellem Linierne; Mangen vilde finde sig foranlediget til at forlange Forklaring, og paa denne Maade vilde vore Lutherskrifter finde Indgang i Huset, Ihukommelsen i Hjertet og i Livet. Dette er mit Raad; men lader os videre høre, hvilket Raad Luthers fortrolige Ven, Hr. Nicolaus von Amsdorf den 18de Febr.

1555 giver sin kjære Fyrste Joh. Friederich og alle fromme Christne og Hellige paa Jorden. Han skriver: "Skjöndt den kjäre hellige Guds Mand ofte har ønsket og begjäret, at hans Bøger maatte gaae til Grunde og Enhver maatte vorde bevåget og dreven til den hellige Skrifts levende Kilde og Brönd (i hvilken Hensigt alene han har skrevet og gjort Alt), saa bør vi dog see og agte mere paa, hvad der er tjenlig og nødvendig for den christlige Kirke, end paa hans Ønske og Villie.

Thi det veed jeg forsandt, at siden St. Pauli Tid er ei hans Lige kommen paa Jorden, som med et saadant Alvor, saadan Aand og Forstand har forklaret og udlagt den hellige Skrift og ved Guds Ord saa väldigen har gjendrevet og omstödt alle Vildfarelser, falske Lärdomme og Kjätterier, särdeles det förste og sidste, ogsaa det värste og skadeligste Kjätterie, der nogensinde er fremkommet paa Jorden, nemlig at gode Gjerninger ere nödvendige til Salighed. Heller aldrig er der kommet Nogen, heller ikke vil der komme Nogen, der saa tydeligen, herligt og bestemt som Luther med Guds Ord har begrundet og stadfästet vor hellig christelige Troes Artikler og begge Sacramenterne, hvilke Christus vor kjäre Herre og Frelser har stiftet, indsat og befalet os at holde, isärdeleshed Alterens Sacramente, mod Zwingli og hans Tilhængere. Derfor vil jeg lade Læserne selv erfare, hvilken Nytte og Gavn det vil bringe at läse Dr. Mr. Luthers Böger. Ligesom ogsaa Gjerningen vil give og vise det af sig selv, som det hedder: Värket priser Mesteren.

Thi för Luthers Tider har Ingen vidst, end ikke de bedste og helligste Munke selv, hvorledes man skulde vorde Synden qvit og komme til Himmelen og vorde salig. Derfor har Enhver da søgt og udvalgt en egen Vei, hvorved han har villet faa Naade til at blive salig. Men af den salige Dr. M. Luther have vi, Gud være Lov, nu lært meget anderledes, nemlig at der ikke er meer end en eneste Vei og et Middel til at faae Naade og Salighed, nemlig: Troen paa Jesum Christum, vor kjære Herre osv.

Og naar vi ingen anden Nytte eller Gavn havde af salig Dr. M. Luthers Bøger end denne ovenfor viste, saa burde vi dog holde hans Böger heit og have dem kjär og aldrig nogensinde lade dem komme ud af vore Händer.

Nu ere desuden i sal. Dr. Martini Böger, som ogsaa ovenfor er anmeldt, alle Artikler af vor christelige Tro saa tydelig og sikkert forklarede, at end ei Helvedes Porte formaae at sige eller fremføre noget derimod. Og i Særdeleshed disse tre Artikler, at der ere tre Personer i et guddommeligt Væsen; item, at Jesus Christus er sand Gud og sandt Menneske, og Läoren om Retfærdiggjörelsen. Dertil kan man ogsaa regne Antichristens Aabenbarelse i Rom. Disse Artikler af vor hellige christelige Tro har ingen Doctor, saa længe som Christenheden har bestaaet efter Apostlens Tid, saa tydeligen forklaret, beviist, befästet og grundet udaf Bibelen, som ham, hvorfor ogsaa hans Böger ikke ere at betale med al Verdens Gods og Penge. Vi kunne aldrig nogensinde takke Gud nok derfor, at han af sin synderlige Naade har opvakt og

givet os denne Mand, sit udvalgte Redskab, Dr. Martin. Derfor vil jeg have disse Bøger af Dr. Martin Luther, den hellige Mand og Jesu Christi troe Tjener, anbefalet, ikke til Sternetyderne, som spaae efter Stjernerne, hvorledes det skal gaae Folk, men til de fromme og eenfoldige Christne, at de med Alvor, Betänksomhed og Flid læse dem. Paa det nu en saadan dyrebar, stor og uudsigelig Skat i Dr. Luthers Bøger ikke skal bortvendes fra Kirken eller blive den berøvet og undertrykket, men at den maa blive sammen og bevares, at den ei heller maa tilsøles, forandres eller forfalskes ved fremmede Bögers Tilsätning med menneskelig Viisdom, saa er det for vore Efterkommeres Skyld bleven befalet at trykke disse Dr. Luthers Böger ganske reent og uforfalsket, hvori Intet er tilføiet eller forandret, men saa som den kjäre Guds Mand selv har skrevet, læst og prädiket dem, fra Ord til andet, (Fortale til den Jenaiske Udgave).

Et af Dr. Hieron. Wellers mange Vidnesbyrd om Luthers Skrifter lyder saaledes: "Lutherus har vidst mesterligen at raade og tröste i alle Slags Angst, Nød, Vanheld, Ulykkestilsælde og Anfägtelse; i det Stykke overträffer han langt alle Lærere i Christenheden, der nogensinde have været eller ville komme; hvilket han ikke kunde have gjort, hvis han ei havde havt en saa rig Aand og ei havde udstaaet saa mange Storme og Mordangreb fra Djævelen."

Og i Benj. Lindners Udgave af Luthers Breve hedder det i Fortalen: "Luthers Skrifter anprise for de Elendige og Fattige, for de Trätte og Besvärede, for de Svage og Bekymrede usädvanlig (ugemeent) hjerteligen Jesum Christum, den Korsfästede og Forherligede, hans Retfärdighed, Naade og Frelse, hele Evangeliets samtlige Skatte og hvad der kun kan høre til den nye Pagtes Naade. Disse väkke og opmuntre saadanne Sjæle til enfoldig og simpel Tro, og vise, hvorledes man kan komme dertil; ja disse ere fuldkommen efter deres Smag, der hungre og begjäre efter Frelse, forbi de vise dem den ligeste Vei, hvorledes de skulle opnaae Tilfredsstillelse af deres Forlangende og komme til den rette Ro. Og Erfaringen baade i Nu- og Fortiden har viist det, at Sjæle, der have været enfoldige og meget uvidende, men ere blevne vakte, have ved at læse Luthers Skrifter faaet den Velsignelse, at der er opgaaet er ret Lys for dem til at forstaae Troens Veie, til levende at läre at kjende Christus og gribe ham; hvorfor Herrens Navn väre lovet."

———:o:———

Kirkechronike.

Amerika.

Pastor Mann, Præsident for Pennsylvania-Synoden, har ladet en Sendeskrivelse udgaa til Synodens Medlemmer.

I denne opfordrer han alvorlig til Fastholden ved Kirkens Beljendelse og advarer for "Ny Lutheranismen" med dens Vildfarelser, anbefaler meer Overeensstemmelse i Anordninger for Gudstjenesten og i Ceremonier,

formaner Menigheden til Deeltagelse i Sangen ved Gudstjenesten. Han opfordrer Menighederne til at sørge for, at de kunne have oftere Gudstjeneste blandt sig, og foreslaaer Deling af de store Menigheder. Han advarer for de mange nye Paafund og Opfindelser, hvorved Man vil søge at frembringe Vækkelse og Bevägelse i Menighederne, og gjør opmärksom paa, at ikke enhver synbar Opvälkelse er en sand Omvendelse. Har revser Menighederne for den Ligegyldighed, som ofte vises ved Valg af Præster. Han lægger dem Ungdommens Opdragelse paa Hjertet.

Derpaa revser han forskjellig Uorden og Synder, som ere gjængse; klager saa over Mangelen paa Præster og opfordrer Alle til at afhjælpe denne Mangel. Han formaner og til ret Helligholdelse af Søndagen. Nedbeder til Slutning Herrens Velsignelse over Alle. Sendeskrivelsen gjør et godt Indtryk.

— Paa Anmodning af Kapellanerne i Congressen, har det Amerikanske Bibelselskab oversendt Congressen en Bibel til Brug ved den offentlige Gudstjeneste i Capitoliet.

Selskabet har derefter modtaget følgende Takskrivelse:

Capitol. U. St., Washington 19. May 1860.

Til Bestyrelsen for det Americanske Bibelselskab.

Vi har den Fornøielse at erkjende Modtagelsen af en herlig Quart-Udgave af Bibelen ved Deres Secretär til Brug for Congressen. Paa Congressens Vegne ønske vi at vise Dem vor hjärtelige Tak for denne Gave, og at udtale det Haab, at de store Sandheder, som indeholdes i den hellige Skrift, maa virke paa alle vore Sind og Hjerter.

Med Følelsen af den dybeste Agtelse have vi den Ære at være Deres ydmyge Tjenere.

J. C. Breckinridge, Præsid. i Senatet.
Pennington, Speaker i Huset.

— Methodisternes General-Conferents har ved sit Møde 31te May i Buffalo med Hensyn til Slaveriet erkläret, at Kjöb og Salg og Besiddelse af Slaver strider imod den Forskrift i Disicplinen, at Man ikke skal tilföie sin Næste noget Ondt eller nogen Skade.

Conferentsen formaner derfor Præster og Menigheder til selv at holde sig reen for dette store Onde og med alle lovlige Midler søge at faae det udryddet.

— Trusteeserne for Universitetet i Columbus, Ohio, besluttede ved et Møde den 12. Juli, at de 1500 Dollars, som Jenny Lind i sin Tid gav til Oprettelsen af en skandinavisk Professorpost ved Universitetet i Columbus, skulde udbetales til den af de Norske og Svenske dannede Augustana-Synode, for af den at anvendes i nävnte Øiemed. Trusteeserne erklære dog, at Universitetets nuværende Tilstand ikke tillader nogen Udbetaling nu for Tiden, ligesom de heller ikke vide, hvorvidt Lovene kunne lägge nogen Hindring i Veien derfor.

Norge.

Følgende Fortegnelse viser at der findes i:

Christiania Stift	— 21	Provstier	185	Præstegjeld.	
Christiansand	„ — 18	„	85	„	
Bergen	— 11	„	74	„	
Trondhjem	— 10	„	76	„	
Tromsø	— 11	„	60	„	
	66	Provstier	480	Præstegjeld.	

Der er 48 Præster, som have levet fra 15 til 20 Aar i samme Menighed, og 64 Præster have våret over 20 Aar i samme Menighed. 31 Präster har været fra 20—25 Aar i samme Menighed; 17 fra 25—30 Aar, 9 fra 30—35 Aar, 2 fra 35—40 Aar, 3 fra 40—45 Aar og 2 fra 50—55 Aar i samme Menighed.

Der er 480 Präster i fast Stilling og 67 personelle Kapellaner.

Sverige.

Efterretningerne fra Sverige vise os, at den religiøse Bevægelse i dette Land snarere tiltager end formindskes. At paa en saadan Tid mange Forvildelser og sörgelige Vildfarelser blive aabenbare, er saa naturligt.

Saaledes har en Portrætmaler optraadt som Forkynder af en ny Sandhed. Han paastaaer, at Jesus er født med Synd, og som Følge deraf ere de, som i Sandhed annamme ham, syndefrie. Han synes saaledes at våre et Slags Efterfølger af den berygtede Erik Jansen. Mange af Bapisterne have sluttet sig til ham.

Blandt Baptisterne, hedder det, at Nogle have begyndt at fornegte Legemets Opstandelse, ja endog et evigt Liv.

Paa flere Stedes misforstaa de forvildede Själe Evangeliet saaledes, at de benytte det til Skjul for deres Synder. Al Prædiken af Loven hade de. De sees at være af det Slags, om hvem Apostelen Paulus taler, som ville synde, paa det at Naaden kan blive saa meget overflødigere.

Frankrig.

Siden Höften udkommer i Paris et mærkeligt Tidsskrift. Som dets Navn "L'Union chrétienne" antyder, er dets Formaal en Forening af den christne Kirkes forskjellige Samfund, dog ikke nårmest de protestantiske, men meget meer de romersk-katholske, gräsk-katholske og arminianske. Den Hovedlärdom, hvorpaa efter Tidsskriftets Mening Foreningen maa bygges, er den, at det er alle Biskopperne tilsammen og ikke blot en enkelt af dem, ikke blot Paven, hvem Herren har givet sin Fuldmagt og Himmeriges Nögler. Heri ere ikke alene den græske og armeniske Kirke enige, men ogsaa den gallicanske og andre Afdelinger af den romerske Kirke. Byggende paa denne Grundvold gjör det sig meget Haab om, at ogsaa ikke alene den episkopale Kirke, hvis Lære om Biskoppernes Magt stemmer temmelig med den ovenanførte, men at ogsaa den svenske Kirke skal lade sig inddrage i Foreningen; i den svenske Kirke har nemlig

Biskopperne en Magt og Betydning som i ingen anden af de lutherske Kirkesamfund, ligesom de jo og kunne rose sig af den apostoliske Succession, om de ville. Ja Redaktionen haaber, at Foreningen skal strække sig endog til de presbyterianske Kirkesamfund, fordi de lærer vel ikke, at Biskopperne, men at alle Präster have denne aandelige Fuldmagt umiddelbart af Christus. Kun om dem, som lære, at Christus har givet denne Magt umiddelbart til Menigheden og ikke til nogle Enkelte, Biskopper eller Präster, men at disse efter Herrens Ordning overdrages Magten af Menighederne ved Kaldelsen, kun om dem gjör "Union" sig intet Haab om Forening.

Vort Kirkesamfund er saaledes blandt dem, som "Union" ikke tør haabe at faa forenet med den katholske Kirke.

Det forstaaer sig af sig selv, at "L'Union" er en Fiende af det ultramontanistiske Parti; det seer i Pavens nuvärende beträngte Stilling, deri at han mister sin verdslige Magt, et kraftigt Middel til Foreningens Fremme. Endelig ønsker det den franske Regjering til Lykke med, at den har stillet sig paa den gallikanske Kirkes Side og er optraadt mod Pavens verdslige Magt.

Tidsskriftet skal have fundet Udbredelse og Sympathie ikke alene i Frankrige, men ogsaa i Rusland, Italien og Spanien, og anseede mägtige Mänd skulle have bevidnet sin Tilstemning til Ideen.

Tydskland.

Professor Hengstenberg, Stahl og Jordan ere udtraadte af Kirkedagens mindre Udvalg. Ogsaa Prästeconferentsen i Berlin tegner til at opløses paa Grund af de Angreb, Stahl og Hengstenberg der har gjort paa forskjellige af Kirkeøvrighedens Foranstaltninger.

Pastor W. Löhe har vägret sig for at vie et Brudepar af hans Menighed, af hvilket den Ene var fraskilt sin forrige Ægtefälle; Overconsistoriet havde reklæret, at der ingen Hindring var for Ægteskabet. Dette har ledet til et aabent Brud mellem Løhe og Kirken, i det Løhe er suspenderet.

Løhe paastaaer, at Kirkens nuværende elendige Tilstand har sin Grund i, at den styres af et Consistorium. Han troer det vilde være meget bedre, naar hver Menighed var overladt til sig selv.

—I Bremen har Methodisterne faaet sig en Missionsanstalt, hvor der for Tiden findes 8 Elever.

—Iglesia y Barcones, Patriark af Indien, har i et Hyrdebrev anført det Sted af den gamle hedenske Forfatter Horats: "det er födt og ærefuldt at døe for Fædrenelandet", som et Sted af den Hellige Skrift.

Det kan man kalde Skriftkundskab.

Afrika.

I Æthiopiens Höilande har Major Harris fundet et christeligt Kongedømme, som regner sin Alder fra de äldste Tider.

Denne Kirke har endog flere Helligdage end Pavekirken. Ikke alene Jomfru Maria, men og Englene og en Masse Helgener vises guddommelig Tilbedelse.

Deres Skikke og Ceremonier ligne ligesaa meget Jødernes som de Christnes. Deres Tempel er som det jödiske deelt i 3 Dele; i den inderste Part, det Allerhelligste, kommer alene Præsterne.

Gudstjenesten finder Sted i et af de døde Sprog, og Dands er hos dem en väsentlig Ceremoni. De holde den 7de Dag lige saavel som den 1te Dag i Ugen hellig. De æde ikke urene Dyr og spise aldrig sammen med Muhamedaner og Hedninger. De bruge Omskjärelsen og fordrer den af hver Hedning, for han bliver Christen. De tillade Flerkoneriet. Paa Epiphania Festen mindes de Christi Daab ved, at Alle, Mänd, Qvinder og Börn gaae til Floden og i en usömmelig Blanding lade sig døbe tilhobe. Fasten holde de strængt hver Onsdag og Fredag. Med Almisser og Fyldestgjørelser mene de at udsone deres Synder.

—:o:—

Christenforfølgelse i Syrien.

En frygtelig Forfølgelse af de Christne har fundet Sted i Syrien. Fra gammel Tid har Drusernes Stamme väret den mägtigste og talrigste i Libanons Bjergegne. De bryder sig lidet om de tyrkiske Paschaer i Damaskus og Beyrut, hvilke egentlig skulde väre deres Overherrer.

Deres Religion er hedensk med Tilsätninger af den mahomedanske Bekjendelse.

Druserne have i lang Tid ligget i blodig Kamp med Maroniterne, en gammel christen Sect; fra dem er Drusernes Had gaaet over paa hele den christne Befolkning, saa de gjöre ingen Forskjel paa græsk- og romersk-katholske eller paa protestantiske Christne, men forfölge og søge at udrydde dem alle. At Mohamedanerne, som skulde holde dem i Ave og paasee, at de christne Undersaatter af det tyrkiske Rige ingen Skade led, i Grunden med Glæde et Bidne til de Christnes Ödeläggelse og at de snarere fremmer end hindrer den, er en naturlig Fölge af Mohamedanernes Had til de Christne. Derfor finde vi og, at de tyrkiske Befalingsmænd, som af Sultanen ere sendte for at lune Bevægelsen, er ørkesløse Vidner til de blodigste Scener, ja da en Deel Christne havde trukket sig tilbage til Hasberga, en By paa 5000 christne Indvaanere, for der at finde Beskyttelse hos den tyrkiske Befalingsmand, fik denne dem til at udlevere deres Vaaben og forraadte dem saa til Druserne. Af 4000 græske Christne blev ei meer end 33 tilbage, af 300 Protestanter kun 3, som kunde give Beretning om de frygtelige Mordscener.

Det er nu sikkert, at ikke mindre end 151 christne Landsbyer ere brändte og plyndrede af Druserne siden 27de Mai og mindst 75000 Christne ere blevne huusvilde og meer end 5000 ere blevne Enker og 1600 Börn ere blevne foräldreløse. Kirker, Klostre og Skoler ere blevne plyndrede og ödelagte. Druserne have intet mindre for Øie, end aldeles udrydde alle Christne og ødelägge al deres Eiendom.

En liden Landsby ved Navn Bludan i Antilibanon blev angreben af Druser

og Muhamedaner i Forening; med Sværdet tvang de de christne Præster og alt Mandfolk til at lade sig omskjære og bekjende den muhamedanske Tro.

Et stort Antal af de indfödte Christne sendte deres Familier bort fra Beirut, og Kjøbmænd vente blot paa at faa gjort op deres Forretninger for at slutte og reise bort.

Da Porten ikke længer er istand til eller er uvillig til at raade Bod paa og holde Uroftifterne i Tømme, saa have baade Frankrig og England allerede skredet ind for at beskytte de Christne; men skal det nu som det synes blive Muhamedanernes og flere med dem beslägtede Samfunds sidste Kamp paa Liv og Død, da tör vi maaske i den nærmeste Fremtid blive Vidne til en Krig med alle dens Rädsler og Blodsudgydelse, hvorpaa Opröret i Indien for 2 Aar siden og den nuværende Forfølgelse i Syrien kun er Begyndelsen. Den 9de Juli blev Damascus angreben af Druserne, og de Myrdedes Antal anslaaes til 7 a 8000.

———:o:———

(Af A. C. Preus.)

Hvorfor kunde der ei blive nogen Skandinavisk Luthersk Conference den 18de Octbr?

Maanedstidendens og Emigrantens Læsere have erfaret af en Indbydelse, udstedt af os norske Præster og bekjendtgjort i begge de nävnte Blade, at vi ønskede at møde sammen til en Conference med alle de skandinaviske Præster i America, hvilke bekjende sig til den uforandrede Augsburgske Confession. Vi meente, at de, der ere Landsmænd eller saa godt som Landsmänd, tale det samme Sprog eller i al Fald et gjensidigt ganske forstaaeligt Sprog, og bekjende den samme Troe, maatte attraae i et fremmed Land at komme i den bedste mulige Forstaaelse og midt imellem alle Slags vildfarende Secter i Forening og med fælles Kraft at forsvare den rene Lære, som vi fra troende Fädre have arvet. Seende altsaa hen til Alt det, som vi have fælles, have vi troet og troe fremdeles, at dersom vi paa begge Sider ere Sandheden troe i Kjærlighed, da maatte alle Stridigheder mellem os kunne udjævnes, naar vi kom sammen og i christbroderlig Kjærlighed og Oprigtighed og under Guds Ords Veiledning søgte at forklare os for hverandre, stræbende i Sagtmodighed at overbevise den, der muligens maatte fare vild, og med Ydmyghed modtagende Belærelse af den, der maatte have en bedre Indsigt i Guds Ord og den rene Lære. Vi have troet og troe fremdeles, at ikke blot de hidtil havte Stridigheder kunde ophøre, men at endog en nærmere Forbindelse og Samvirken kunde opnaaes imellem os, om ikke just til at forenes i een Synode, saa dog til Opnaaelsen af visse större fælles Formaal f. Ex. Oprettelsen af en präftelig Läreanstalt; thi det følger af sig selv, at et saadant Formaal snarere, lettere og fuldstændigere kan opnaaes, jo flere Kräfter derom forenes. Det er derhos en givet Sag, at hverken Augusta-Synoden eller vi have nogen saadan Overflödighed paa Hjälpemidler til Opnaaelsen af et saa vigtigt Øiemed, at vi i Stolthed kunne slaae Vrag paa den Bistand, som vi muligens kunne erholde fra andre Landsmänd,

som ville det samme. — Saaledes have vi tænkt og saaledes tænke vi fremdeles. Vi stride aldeles ikke for särskilte Partier eller egne Interessser eller for at öve Herredømme over Andre; vi stride for Sandheden og dens Udbredelse og Befæstelse, og for dens Skyld er det vort Ønske og Bestræbelse at sätte alle personlige Hensyn tilside. Vi have desuden en oprigtig Frygt for saaledes at give os til at herske over Herrens Arv, at vi skulle ville forkaste eller udelukke Nogen, som muligens kunde være af Sandheden, fölgelig enig med os; nei Enhver, om hvem vi kunde have et endog kun svagt Haab, at han enten er af Sandheden eller kan ledes til Sandheden, ham ville vi söge, og det er vort oprigtige Ønske at komme sammen med alle Saadanne og forenes med dem saa när som muligt paa Sandheds Grund. — Men trods denne vor Indbydelse, der er udstädt i christsömmelige Udtrykke, trods de uigjendrivelige Grunde, hvorpaa den hviler, saa har jeg dog seet mig nødt til at give Underretning om, at vor Indbydelse til en Conference har väret forgjäves, fordi de svenske Präster eller i det mindste deres Ledere, Dhrr. Professor Esbjørn og Pastor Carlsen, nægte bestemt at ville møde, og de norske Præster af den saakaldte Augustana Synode nok i Almindelighed i denne, som i alle andre Sager ganske rettte sig efter de svenske Præsters Bestemmelse; dersom Svenskerne møde, saa ville de Norske og möde, dersom Svenskerne ikke møde, saa ville de Norske ikke heller möde. Denne Betragtningsmaade kan maaskee være letvindt nok og synes tilfredsstillende nok for de norske Präster af Augustana Synoden; imidlertid synes den mig meer end tvivlsom, og jeg skal tillade mig senere at tage den i nærmere Øiesyn.

Imidlertid vil det väre i Orden først at undersöge de svenske Præsters Grunde; thi disse er det, som egentlig skulle besvare det af mig opkastede Spörgsmaal: Hvorfor kunde vi ei have nogen skandinavisk luthersk Conference den 18de October? Mange have gjort mig dette Spørgsmaal, og med fuld Føie kunne alle skandinaviske Lutheranere, hvem den Lutherske Kirkes Vee og Vel ligger paa Hjerte, gjöre dette Spörgsmaal og fordre et Svar derpaa. Jeg har anmodet Hr. Pastor Carlsen om et optage i "Hemlandet" vor Indbydelse og at give Svar derpaa; men saa langt som jeg endnu har läst denne hans politisk-religiøse Avis, saa er dette endnu ikke skeet. Jeg skal imidlertid give de svenske Herrers Grunde saa nøiagtigt og fuldständigt, som de af dem selv ere givne; jeg skal ikke betage dem end det Ringeste af deres Kraft; thi visselig de taale ikke at tabe noget. Grundene ere givne i alt Väsentligt paa samme Maade baade af Hr. Esbjørn og Hr. Carlsen. Jeg tillader mig herved at anmode Hr. Carlsen om at optage denne min Artikel i "Hemlandet", paadet at de svenske Menigheder kunne have Anledning til at høre ogsaa vor Side af Sagen.

Den förste Indvending mod at afholde en Conference med os var den, at vi havde forestaaet en bestemt Dag (d. 18de Octbr.), uden først at underhandle

derom med de svenske Präster*). I Anledning af denne Indvending vil jeg indrømme Alt, hvad som kan forlanges, nemlig, at dette burde väre gjort, dersom der havde väret nogen Anledning dertil. Vi sögte at gjöre dette, forsaavidt vi havde Anledning; Pastorerne Brandt og Magelsen vare tilstede ved Augustana Synodens Möde i Juni sidstleden; de udtalte da Ønsket om, at en Conference kunde bestemmes; jeg selv talede med Carlsen om det Samme kort efter Synodemödet, men ved begge Leiligheder fik vi kun undvigende Svar. Nu synes Dagen os en ligegyldig Sag; den ene Dag kan väre saa god dertil som en anden, naar den kun er nävnet i saa betimelig Tid, at Alle kunne have Anledning til at indrette sig saa, at ikke för bestemte Forretninger skulde hindre dem fra at møde. Da vi nu ved vor Conference i Juli Maaned ei vidste nogen Anledning til videre Underhandling med Augustana Synodens Präster angaaende Tiden for en Conference, foresloge vi den 18de Octbr., meer end et ½ Aar i Forveien, og tænkte ikke i mindste Maade dermed at fornärme de svenske Präster. Om de svenske Præster ved deres Synode havde nävnet en Dag, saa vilde vi uden mindste Betänkning eller Fornärmelse have gaaet ind derpaa. Saalangt fra at see en Fornärmelse deri, vilde vi deri have seet et Tegn paa et beredvilligt Brodersind og glædet os derover. Men endnu langt mindre kunde det have faldet os ind i en saa vigtig Sag at gjøre en saadan ubetydelig Formfeil til en Indvending imod et saadant Møde. Til Beviis tilbød jeg Svenskerne, at de maatte bestemme en anden Dag, hvilkensomhelst; men dette vilde de ikke heller.

Den anden Indvending hentede de fra en Opsats, skreven af Hr. Pastor Ottesen i Marts Maaned f. A. og bekjendtgjort i Maanedstidenden for August Maaned f. A. I denne Opsats fremstiller Ottesen Generalsynoden, nordre Illinois Synoden og Hr. Paul Andersen i deres rette Lys og uden nogen synderlig Skaansel. Med Hensyn til denne Indvending, da vil jeg og indrømme Alt, hvad der bør indrømmes, nemlig at denne Opsats ei burde været offentliggjort, ikke som om den indeholdt nogen Urigtighed eller Usandhed; nei Pastor Ottesens Opsats var en aldeles rigtig og vel begrundet Fremstilling fra först til sidst; men Opsatsen burde ei være bleven trykt, fordi der da skulde väre Vaabenstilstand mellem os. (Forts.)

*) Redaktionen maa her tillade sig at gjöre opmärksom paa, at Kirkeraadet som berettet i No. 4 af Maanedstidenden allerede i Marts ved dets Secretär opfordrede Committemedlemmerne, Pastorerne Carlsen og Poul Andersen, til i Forening med A. C. Preus snarest muligt at bestemme Tid og Sted for en Conferents. Secretären har indtil denne Dag ikke faaet et eneste Ord som Svar fra de ärede Pastorer.

Hvorledes Pastor Carlsen, efter den Behandling han har viist os i denne Sag, kan dömme os saa strengt, fordi vi have bestemt Tid og Sted (beleiligt for dem, men ubeleiligt for nästen alle os) for en Conferents, forstaae vi ikke. Red.

Regnskab over Bidrag til Professor Larsens Løn.

Chicago den 5te Septbr. 1860.

Hr. Thore Helgesen!

Ogden, Rock Co., Wis.

Ifølge den vedtagne Forretningsorden sender jeg herved en Liste eller almindelig Kvittering over, hvad jeg indtil denne Dag har modtaget af Universitets-fondet, og hvorfor jeg har givet de enkelte Underkasserere eller Präster särskilte Kvitteringer. Til närmere Oplysning tilföies fölgende:

For de i min første Indberetning nävnte $2,80 og for de her nävnte $37,55, har Pastor Stub modtaget en Kvittering, nemlig for $40,35.

For de i første Indberetning nævnte $55,77 og de her nævnte $36,74 o: Tilsammen $92,51 har Pastor H. A. Preus faaet fölgende särskilte Kvitteringer:

for Norway Grove	$25,56,
„ — —	1,75,
Spring Prairie	31,13,
Lodi	13,87,
Bonnet Prairie	20,20,
	$92,51.

Følgende af de paa Listen opfört Summer ere mig bekjendte som hørende til Capitalen ikke til Renterne:

de den 2den April 1860 fra Pastor A. C. Preus modtagne (som er Thor. L. Balstads Subskription 75,00 med Fradrag af 75 c. for Vexel)	$74,25
de den 12te April 1860 fra Pastor Muus modtaget	$21,65
de den 19de Juni — „ — — —	1,25
de den 23de „ — „ — Magelsen —	50,00
de den 8de Juli — „ — Brodahl —	19,42

For fölgende af de ovenstaaende Summer har jeg dog endnu ikke givet särskilte Kvitteringer:

de den 19de Juni fra Pastor Muus modtagne	$ 1,25
de den 8de Juli „ — Brodahl —	19,42
de den „ „ „ — J. C. Clausen —	1,25
de den 26de August „ — Magelsen —	0,25

Jeg sender dette gjennem Pastor H. A. Preus som Maanedstidendens Redaktør og Kirkeraadets Sekretär for at ogsaa Kirkeraadet kan saa benytte de her meddelte Oplysninger, og for at man kan faae offentliggjort, hvad som maatte være nödvendigt.

New York 15de Septbr. 1860.

Laur. Larsen.

Meddelt Hovedkassererne Novbr. 1859 som modtaget $230,94½.

Modt. 9de Decbr. 1859 ved Pastor Brandt fra

Kasserer Jörgen Olsen i Waupacca	modt. $	6,21
— fra — Knud Eriksen i Iola	—	2,10
11te Januar 1860 modt. fra Pastor Ottesen	—	25,00
14de — — — „ — Korn		100,00
23de — — — „ — Stub		37,55
25de — — — „ — H. A. Preus		36,74
26de — — — ved — Brandt fra Kasserer Jakob Hansen i Waupun		5,53
fra Kasserer Nelson i Holden		6,30
„ — Jørgen Olsen i Skandinavia		9,90
11te Febr. 1860 modt. fra Pastor A. C. Preus		50,00
2den April — — „ — — —		74,25
12te — — — „ — Muus		21,65
19de — — ved Pastor Brandt fra Kasserer John Johnson i Pine Lake		16,40
— — Erik Helgeson i Ashippun		4,36
Christian Forsæth i Rock River		4,90
— — fra Pastor Ottesen — —		29,40
26de April 1860 modt. fra Pastor Stub		39,00
30te — — — „ — Korn		75,00
15de Mai — — fra Kass. Jørgen Tidemansen Norw. Ridge		15,00
22de — — — „ — Gjermund Gjärmundsen Pt. Washington		12,67
— — ved Pastor Brandt fra Rock River Menighed		6,54
Iola Menighed		2,06
Skandinavia Menighed		24,52
Holden		3,96
27de Mai fra Pastor Koren		34,65
1ste Juni ved H. A. Preus for Lodi Menighed		19,62
Bonnet Prairie		19,77
Norway Grove		27,31
Spring Prairie		50,13
Madison		7,00
19de Juni 1860 modt. ved Pastor Muus		1,25
20de — — — — — Brodahl		20,00
23de — — — — — Magelsen		50,00
— — — — ved Pastor Brandt fra John Johnson i Pine Lake		3,45
Jakob Hansen i Waupun		5,45
Erik Helgeson i Ashippun		7,10

8de Juli 1860 fra Pastor Brodahl Offer	$19,42
— — « — Koren	8,50
— — « — Magelssen	22,93
— — « — F. C. Claussen	1,45
11te August 1860 fra Rush River Menighed	3,00
26de — — « Pastor Magelssen	0,25
23de — — « — Ottesen	21,20
Altsaa har jeg ialt til Dato modtaget	$1162,47

elleve hundrede to og sexti Dollars og syv og firti Cents.

New York 15de Septbr. 1860.

Laur. Larsen.

—————:o:—————

Fortegnelse

over de norske Studerende:

1) ved Concordia College, St. Louis.

Torger Andreas Torgersen	i	Tertia
Jacob D. Jacobsen Ballestad(frav.)	«	—
Sterk S. Reque	«	Qvarta
Iver Larsen (fraværende)	«	—
Lars E. Folkestad	«	Quinta
Ole Juul	«	—
Knud E. Bergh	«	—
Brynnild C. Hovde	«	—
Jacob F. Fleischer	«	Sexta a.
Knud W. Aslaksen	«	— «
Nils J. Eide	«	— «
John A. Fleischer	«	— b.

2) ved det theologiske Seminarium i Fort Wayne, Indiana:

Ole John Hagestad,
Thomas Johnsen,
Amund Mikkelsen.

—————:o:—————

Meddelelse.

Vi have den Glæde at meddele Läserne, at der er indlöben fra vor kjäre Udsending, Professor Larsen, en Skrivelse, som er dateret fra den britiske Canal. Herren, som har fört ham vel saa langt, holde fremdeles sin Haand over ham og lade hans Gjerning lykkes i Hjemmet, hvor han nu forhaabentlig allerede en längere Tid har rygtet sit Hverv.

— Gjennem Privat-Efterretninger fra Norge er det kommet til vor Kundskab, at trende theologiske Candidater skulle være temmelig fast bestemte paa at drage herover som Präster til anstundende Vaar!

Ja Gud sende os ret mange Lærere, der ere troe og dygtige til Gjerningen! Det väre vor stadige Bøn til Ham, som sender Arbeidere i sin Viingaard.

—————:o:—————

Rettelse.

Blandt de Qvitteringer, som findes i No. 10 af Maanedstidenden, er urigtig indfört særskilt Qvittering af O. J. K. Hagestad for 40 Dollar; disse 40 Dollar ere nemlig at indbefatte i de 75 Dollar, for hvilke der og findes Qvittering sammesteds.

Kirkelig

Maanedstidende

for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Decbr. 1860. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 5te Aarg. No. 12.

Julpesalme.

(Efter Luther.)

Fra Himlen höit vi komme her
Med Nyt til Alle fjern og nær;
Godt Bud vi bringe: hörer til,
Mens vi derom nu synge vil!

Idag er Eder født en Sön
Udaf en Jomfru reen og skjön,
Et lidet Barn, saa favr og fiin,
Til Fryd og Glæde for hvert Sind.

Det er den Herre Christ, vor Gud,
Som Eder frier af Trængsel ud;
Han være vil en Frelsermand
Og löse alle Syndens Baand.

Saa mærker Eder Tegnet ret,
En Stald, en Krybbe, lav og slet,
Der vil I finde Barnet lagt,
Som har al Verden i sin Magt.

Saa gaa vi da saa hjerteglad
Med Hyrderne til Davids Stad,
At see, hvad Gave os af Gud
Er givet i hans Söns Brud.

See vid, mit Hjerte! giv vel Agt,
Saa hvad der er i Krybben lagt!
Hvis Barn er det? Hvad hedder han?
Han hedder Jesus, Gud og Mand.

O vær velkommen ædle Gjest!
For Synders Skyld du kommen est
I Verdens Jammer ned til mig:
Jeg aldrig kan fuldtakke dig.

Var Verden nok saa vid og lang,
Dig var den dog en Vugge trang,
Og dig ei værd, var den end fuld
Af Perler, Ædelsteen og Guld.

O Herre, Verdens Skaber god!
Hvor kom du dog i stor Armod,
I Stalden födt, du lagdes ned
Paa Hø og Straa i Uselhed!

Saaledes det behaged Dig
For klarlig at forkynde mig
At Verdens Ære, Gods og Magt
For Dig ei gjelder, ei har Pragt.

Nu kjære Herre, Jesu Christ!
Gjør dig en Vugge i mit Bryst,
Her er mit Hjerte, hvil Dig der,
At jeg Dig aldrig glemmer meer!

Da skal i Sjælen fro og glad
Jeg synge høit mit Glædesqvad.
Halleluja, den søde Lyd,
Jeg sjunge skal med Hjertens Fryd!

———:o:———

Af Luthers Store Chatechismus om Daaben.

(Fortsat fra No. 6.)

Her möder os et Spørgsmaal, hvormed Djævelen ved sine Sekter forvirrer Verden, nemlig Spörgsmaalet om Barne-Daab, om Börnene ogsaa troe og blive rettelig døbte? Dertil svare vi korteligen: Den, som er enfoldig, han slaa Spørgsmaalet fra sig og henvise det til de Lærde. Men vil du svare, saa svar saaledes: At Barne-Daaben behager Christus, det

bevises tilfulde af hans egen Gjerning nemlig, at Han helliggjör Mange af dem, som saaledes ere döbte, og har givet dem den Helligaand; endnu den Dag idag ere der Mange, hos hvilke man saavel af deres Lære som Liv sporer, at de have den Hellig=Aand, ligesom det jo ogsaa af Guds Naade er givet os at kunne udlägge den hellige Skrift og erkjende Christum, hvilket ingenlunde kan skee uden ved den Hellig=Aand. Men dersom Gud ikke antog Börnenes Daab for gyldig, saa vilde Han heller ikke give nogen af dem den Hellig=Aand, ja ikke den mindste Deel af Aandens Gaver; kort sagt, igjennem saa lang Tid indtil denne Dag skulde der ikke have väret et christent Menneske paa Jorden. Efterdi nu Gud bekräfter Daaben ved at meddele sin Hellig=Aand, som man vel märker hos adskillige Fædre, saasom Sanct Bernhard, Gerson, Johan Huss og Andre, som ere döbte i Barndommen, og den hellige christelige Kirke aldrig indtil Verdens Ende skal forgaae, saa maae de bekjende, at Barne=Daaben er Gud velbehagelig; thi Han kan jo ikke väre imod Sig Selv, ikke understette Lögn og Ugudelighed eller give sin Naade og Aand dertil. Dette er det bedste og kraftigste Beviis for de Eenfoldige og Ulærde; thi man vil ikke kunne berøve eller omstöde den Artikel: Jeg troer en hellig christelig Kirke, de Helliges Samfund.

Fremdeles paastaae vi, at, (hvad Daabens Väsen angaaer), kommer det os ikke mest derpaa an, om den, som døbes, troer eller ikke troer, thi derved bliver Daaben ikke urigtig; men alt beroer paa Guds Ord og Bud. Dette er nu vistnok lidt skarpt men det grunder sig paa, hvad jeg ovenfor sagde, at Daaben ei er andet, end Vand og Guds Ord, der ere forenede tilsammen, det er: Naar Ordet er hos Vandet, da er Daaben ret, om saa Troen ikke kommer dertil; thi min Tro frembringer ikke Daaben, den modtager kun Daaben. Nu bliver Daaben selv ikke uret, fordi den modtages eller bruges urigtigt, da den, som sagt, ikke er bunden til vor Tro, men til Guds Ord. Om nu idag en Jöde, fuld af Hykleri og i en ugudelig Hensigt, kom og begjerede Daaben, og vi døbte ham med fuldt Alvor, saa skulle vi ikke destomindre sige, at den Daab var ret; thi Vandet og Guds Ord er her tilstede, omendskjøndt hiin Person ikke annammede Daaben, som han skulde; ligesom de, der gaae uverdigen til Herrens Bord, annamme det rette Sakramente, omendskjøndt de ikke troe.

Saaledes seer Du, at Sectaandernes Indvending duer ikke noget; thi, som sagt, om end Børnene ikke troede, (hvilket dog, som vi have viist, ei er Tilfældet), saa var Daaben dog ret, og Ingen skal døbe dem igjen; ligesom Nadverens Sakramente ei heller taber noget, om Nogen end med ondt Forsät nyder det, og det heller ikke burde tillades, at han, for Misbrugs Skyld, i samme Stund atter nød det, som om han forhen ikke virkeligen havde annammet Sakramentet. Dette vilde være paa det Høieste at forhaane og bespotte Sakramentet. Hvorledes kunne vi komme til at paastaae, at Guds Ord og Indstiftelse skulde väre urettelig og Intet gjälde, fordi vi urettelig bruge samme? Derfor siger jeg: "Har du ikke troet förl saa troe nu, og sig: da Daaben var visselig ret, men jeg har desværre ikke modtaget den ret." Thi jeg selv

og Alle, som lade sig döbe, nødes til at tale saaledes for Gud: Jeg kommer her i min og ogsaa Andres Tro; dog kan jeg ikke bygge derpaa, at jeg troer, og at Mange bede for mig, men derpaa stoler jeg, at det er dit Ord og Bud; ligesom jeg gaaer til Nadveren ikke paa min Tro, men paa Christi Ord, jeg være nu stärk eller svag, derfor lader jeg Gud raade; men det veed jeg, at Han byder mig at gaae hen at äde og drikke ved sit Bord, og at Han giver mig sit Legeme og Blod, det vil ikke lyve eller bedrage mig.

Saaledes gjöre vi ogsaa med Barne-Daaben. Vi bäre Barnet frem i den Tanke og det Haab, at det troer, og vi bede at Gud vil give det Troen; dog döbe vi ikke derpaa, men alene derpaa at Gud har befalet det. Hvorfor det? Fordi vi vide, at Gud ikke lyver. Jeg og min Näste og, kort sagt, alle Mennesker kunne feile og skuffe, men Guds Ord kan ikke feile.

Derfor er det hovmodige og daarlige Aander, som slutte saaledes: Hvor Troen ikke er ret, der kan Daaben ikke heller väre ret. Det er, som om jeg vilde sige: Naar jeg ikke troer, saa er Christus Intet; naar jeg ikke er lydig, saa er Fader, Moder og Øvrighed Intet. Er det at slutte ret: Naar En ikke gjør, hvad han skal gjöre, saa er Tingen i sig selv Intet og gjälder Intet? Vend det heller om Kjäre og sig: Just derfor er Daaben Noget og ret, fordi man urigtig har modtaget den. Thi, dersom den ikke i og for sig selv var ret, saa kunde man ikke misbruge den eller derved synde. Derfor hedder det: En Tings Misbrug borttager ikke dens Væsen, men bekräfter det; Guld bliver ikke destomindre Guld, om end en Skjöge bärer det med Synd og Skam.

Det er da vist og sandt i alle Maader, at Daaben altid er ret og beholder sit fulde Väsen, om end kun et eneste Menneske blev døbt, og dette derhos ikke havde nogen sand Tro; thi Guds Anordning og Ord lader sig ikke af Mennesker gjøre foranderlig og omskifte. Men Sværmer-Aanderne ere saa forblindede, at de ikke see Guds Ord og Bud, ikke betragte Daaben anderledes end Vand i en Bæk eller et Kar, ei heller Øvrigheden anderledes end et andet Menneske, og, naar de ingen Tro eller Lydighed see, saa skal det ikke väre Noget. Herunder er en hemmelig og oprörsk Djævel skjult, som gjerne vilde rive Kronen af Øvrighedens Hoved, forat man derefter kunde träde den med Fødder, ja som vilde vende op og ned paa og tilintetgjøre al Guds Gjerning og Anordning. Derfor maae vi være vaagne og i fuld Rustning, ikke lade os bortvise eller bortdrage fra Ordet, at vi ikke lade Daaben blive et tomt Tegn, som Sværmere drömme.

For det Sidste maa man ogsaa vide, hvad Daaben betegner, og hvorfor Gud just har føiet saadant udvortes Tegn og Handling til det Sakramente, ved hvilke vi først blive optagne i Christenheden. Men Tegnet eller den udvortes Handling er den, at man sänker os ned i Vandet, som gaaer over os, og derpaa atter drager os op deraf. Disse to Stykker: at synke under Vandet og atter at komme op, forklarer Daabens Kraft og Gjerning, som ikke er Andet, end den gamle Adams Dödelse og det nye Menneskes Opstandelse, hvilke begge Dele vort hele Liv igjennem skulle skee i os, saaledes,

at et christeligt Liv ei er Andet end en daglig Daab, eengang begyndt, men stedse fortsat. Thi det maa uden Afladelse skee, at man bestandig udrenser, hvad der tilhörer den gamle Adam, og at Det, som tilhører den nye, fremkommer. Hvad er da det gamle Menneske? Det er den Natur, som er os medfödt fra Adam, og som er bitter, hadsk, misundelig, ukydsk, gjerrig, dorsk, hoffærdig, vantro, kort sagt, besmittet med allehaande Laster og i hvilken intet Godt boer. Naar vi nu komme i Christi Rige, skal Saadant dagligen aftage, at vi blive, jo længere, des mildere, taalmodigere og sagtmodigere, og mere og mere udrydde Vantro, Gjerrighed, Had, Misundelse og Hovmod.

Dette er den rette Brug af Daaben mellem Christne, hvilken Brug bliver betegnet ved Neddyppelse i Vandet. Hvor nu en saadan Daabens Øvelse ikke skeer, men den gamle Adam gives frit Raaderum, saa at han kun vorder stärkere og stærkere, det hedder ikke at bruge Daaben, men at stride imod den. Thi de, som ere udenfor Christus, kunne ei Andet, end Dag for Dag blive værre og värre, som ogsaa Ordsproget lyder og Sandheden er: Jo længere jo värre. Har et Menneske for et Aar siden begyndt at være stolt og gjerrig, saa er han i Aar end meer stolt og gjerrig, saaledes at Lasten fra Ungdommen af opvoxer og gaaer frem med ham. Hos det späde Barn seer man ikke nogen egentlig bestemt Last, men, naar det voxer til, bliver det gjenstridigt og besmittet af allehaande Ureenhed; kommer det til fuld Mands Alder, saa öves Lasterne ret jo längere, jo mere. Saaledes følger det gamle Menneske bestandig sin Natur, naar man ikke ved Daabens Kraft hindrer og tæmmer det; men paa den anden Side, naar man er bleven Christen, aftager det dagligen, indtil det aldeles undergaaer. Og det er ret at nedsænkes i Daaben, og dagligen atter at opstaae. Saaledes er det udvortes Tegn givet, ikke alene for kraftigen at virke, men ogsaa for at betegne Noget. Hvor nu Troen med dens Frugter findes, der er altsaa ikke blot Betydningen, men Gjerningen selv; men hvor Tro ikke er, der bliver Daaben blot ufrugtbart Tegn.*)

Og her seer du, at Daaben baade med sin Kraft og Betydning ogsaa indbefatter tredie Sakramente, (hvilket Navn man har givet Boden,) eller Boden, saasom denne egentlig ikke er Andet end Daaben. Thi hvad betyder vel Boden Andet, end med Alvor at angribe det gamle Menneske og träde ind i et nyt Liv? Derfor naar du lever i Boden, saa omgaaes du i Daaben, der ikke alene betegner, men ogsaa virker, begynder og över et saadant nyt Liv. Deri gives nemlig Naade, Aand og Kraft til at undertrykke det gamle Menneske, saa at det nye fremkommer og styrkes. Daaben bliver saaledes altid staaende; og, om end Nogen falder fra og synder, saa have vi dog bestandig Adgang til den, saa at man igjen undertvinger det gamle Menneske.

*) Naar Luther her siger, at hvor Tro ikke er, der bliver Daaben blot et ufrugtbart Tegn, da taler Luther her ikke om Daabens Väsen og Kraft i Almindelighed; men kort ovenfor har han jo sagt, at Daaben beholder sit fulde Väsen, om end den Döbte ikke har den sande Tro. Luther taler her kun om Daabens saliggjörende Virkning, hvilken han siger er afhängig af Troen, saa at, hvor Troen ikke er, der bliver Daaben ufrugtbar og har ikke saadan saliggjörende Virkning.

Men med Vand skal man ikke mere overgyde os; thi, om man end hundrede Gange lod sig nedsænke i Vand, saa er det dog ikke mere end een Daab, men Daabens Gjerning og Betydning fortsættes og vedblive stedse. Saaledes er Boden ei Andet, end en Tilbagevenden og Hentræden til Daaben, saa at man atter söger og øver, hvad man tilforn har begyndt, men afladt fra.

Dette siger jeg, for at man ikke skal falde paa den Tanke, som vi i lang Tid have näret, idet vi nemlig have meent, at, naar vi igjen vare faldne i Synd, saa var Daaben forbi, saa at vi ikke mere kunde bruge den. Det gjör, at man ikke betragter Daaben videre, end efter den udvortes Handling, som eengang er skeet. Dette er vel kommen derfra, at St. Hieronymus har skrevet: Boden er det andet Bret, hvorpaa vi maae svømme ud og komme over, efterat det Skib er sønderbrudt, i hvilke vi indtræde og fare over, naar vi indlemmes i Christenheden. Derved bliver nu Daabens Brug berövet os, saa at den ikke mere kan gavne os. Derfor er det ikke ret talt eller maaske ikke ret forstaaet; thi Skibet (Daaben) sönderbrydes ikke, saasom det er Guds Ordning, og ei vor Ting; men vel skeer det, at vi glide og falde ud. Falder da Nogen ud, da see han til, at han igjen svömmer til Skibet og holder sig fast derved, indtil han atter kommer ind der og vandrer deri, som han forhen havde begyndt.

Saa seer man da, hvilken stor og kostelig Ting Daaben er, som river os ud af Djävelens Strube, giver os Gud til Eiendom, dæmper og borttager Synden, dernæst dagligen styrker det nye Menneske, og stedse bliver ved Magt og gaaer sin uafbrudte Gang, indtil vi ere kommet fra dette elendige Liv til den evige Herlighed. Derfor skal Enhver ansee Daaben som sin daglige Klædning, i hvilken han altid skal gaae, saa han stedse lader sig finde i Troen og dens Frugter, undertrykker det gamle Menneske og voxer i det nye. Thi, ville vi være Christne, saa maae vi öve Daabens Gjerning, som gjör os til Christne. Men falder Nogen derfra, saa vender han atter tilbage. Thi ligesom Christus Selv, som er Naade-Stolen, ikke viger, eller nägter os atter at komme til Ham, fordi vi synde: saaledes bliver ogsaa al Hans Skat og Gave. Ligesom Syndernes Forladelse nu eengang er nedlagt i Daaben, saaledes bliver den der dagligen, saalænge vi leve, det er, saalänge vi bäre det gamle Menneske om med os.

———:o:———

Hvorfor kunde der ei blive nogen Skandinavisk Luthersk Conference den 18de Octbr?

(Af A. C. Preus.)

(Fortsättelse fra forrige No.)

Pastor Ottesens Opsats blev trykt uden vor Villie og uden vort Vidende; vi bleve alle bedrøvede over, hvad der var skeet, og da vi i October nästefter vare forsamlede ved vor Synode, forfattede vi en Erklæring, hvilken samtlige norske Præster underskreve, og denne Erklæring sendte vi til Hr. Pastor Carlsen med Begjering om at indføre den i "Hemlandet". I

denne Erklæring udtale vi vor Bedrøvelse over, hvad der var skeet, og bade de svenske og norske Präster, nu af Augustana Synoden, at de vilde tilgive os dette ufrivillige Brud paa den mellem os værende Vaabenstilstand. Men Hr. Carlsen nægtede ogsaa at optage denne Erklæring, omendskjönt han paa en for en christelig og prästelig Redacteur taktløs Maade criticerede i sit Blad offentlig en Erklæring, som han ei vilde lade sine Læsere see. Her Professor Esbjörn fandt sig især fornärmet ved, at Her Pastor Ottesen havde erklä-ret deres davärende Forbindelse med nordre Illinois Synoden og Generalsynoden for syndig, og forlangte, at dette Udtryk skulde tilbagekaldes; men nu er det vor Overbevisning, at en saadan Forbindelse er syndig, hvorledes skulle vi da kunne tilbagekalde? Hr. Esbjørn og hans Medbrødre maae da først overbevise os om, at vi heri tage Feil, da skulle vi gjerne tilbagekalde; thi vi give altid Sandheden Magt. Hr. Professoren meente, at det var klart i sig selv, at en saadan Forbindelse ikke var syndig; vi mene, at det Modsatte er klart i sig selv; kuns en Conference kan gjøre os enige i dette Punct, og naar Hr. Professoren nägter at möde til en saadan, förend vi have tilbagekaldt, da stiller han en ubillig og urimelig Fordring til os. For os seer det ligefrem saaledes ud: enten var det en Synd at være i Synodeforbindelse med Generalsynoden, eller var det en Synd at træde ud deraf; nu have Prästerne af Augustana Synoden været i bägge Tilfälde; altsaa have de syndet enten i det Ene eller i det Andet.

Den 3die Indvending hentede de fra min Beretning ved sidstafholdte Synode. Jeg taler deri om den mod vor Synode saa ofte fremsatte Beskyldning. at den skulde være Grundtvigiansk, og beretter, at vi i Conferencer baade med Her Pastor Rasmussen og de norske Präster af Illinois-Synoden endelig havde faaet dette Punct saaledes klart, at denne Beskyldning vel nu vilde bortfalde. Nu havde Svenskerne og deltaget i den ene af disse Conferencer, og de ere nu fornärmede over, at jeg ikke ogsaa i min Beretning omtaler deres Deeltagelse; men jeg omtaler disse Conferencer hovedsagelig alene med Hensyn til disse Beskyldninger for Grundtvigianisme, og da nu de svenske Præster aldrig havde fremført en saadan Beskyldning, saa kom det ei inden min Plan at omtale deres Deltagelse i Conferencen. Desuden havde vi ikke ved nogen anden Anledning staaet i nogensomhelst Berørelse med de svensk-lutherske Präster, saa at det ei faldt mig ind at tage noget Hensyn til et saa enkeltstaaende Factum i den Betragtning over vor kirkelige Stilling, som jeg i hiin Synodal-Rapport anstiller. — Men da jeg nu mærker, at de svenske Brödre ere saa särdeles kildne paa deres Ære og staa saa stærkt paa deres Honneur og saa gjerne ville være i Omtale, saa lover jeg dem, at jeg visselig herefter skal yde dem og deres Foretagender al mulig Opmærksomhed.

Her har jeg da fremsat "Summen" af Alt, hvad der af de svenske Præster har väret indvendt mod en Conference med os, og jeg kan forsikre, at Intet er bleven puttet under Stolen. Hvad synes nu Du min kjäre Läser? Er dette virkelig saadanne Indvendinger, som for Christne og Präster i en rigtig kirke-

lig Sag skulde kunne gjælde som afgjørende Grund. Jeg mener nei, og naar jeg atter igjen overtänker disse Skindgrunde, da haaber jeg virkelig, at D. Hrr. Professor Esbjørn og Pastor Carlsen, naar de läse dem, maa blive i Stand til at rödme af Skam over en saa barnagtig Tale! Dette kan synes haarde Ord til en Professor i Theologien og en Præst; men just fordi de ere betroede saadanne Embeder, siger jeg min Mening uden Skrømt og med størst Ret; thi af Männd i saadanne Stillinger skulde man vente grundige Overveielser og vägtige Grunde. Jeg siger det endvidere, fordi at disse af D. Hrr. Esbjørn og Carlsen anförte Grunde tage sig desto ynkeligere ud, naar man betänker den Sags Beskaffenhed, ved hvis Behandling de ere anvendte. Dersom der endog kun var Tale om en Strid mellem 2de Menighedslemmer, og den ene af dem ønskede at komme sammen med sin Modstander for at søge Forlig med ham, men Modstanderen nägtede at komme og vilde give ligesaa slette Grunde eller ikke bedre Grunde, end de af Hrr. Esbjörn og Carlsen anførte, mon de da ei selv vilde sige, at en saadan Nægtelse var syndig og saadanne Grunde utilsträkkelige? Mon ikke Enhver, i det mindste enhver Christen, vilde sige, at han maatte "forlige sig med sin Modstander, medens han er med ham paa Veien". Men skal da Präster, ja en heel Synodes Prästeskab kunne tillade sig paa et heelt Kirkesamfunds Vegne at gjöre det, som for det enkelte Menighedslem vilde väre syndigt? Er Kjärlighedsbudet et andet mellem Samfund og Samfund end mellem Mand og Mand? Skal maaskee Forfängeligheds og saaret Egenkjærligheds Tale gjælde som christelige Grunde i kirkelige Sager? Jeg anbefaler D. Hrr. Professor Esbjörn og Pastor Carlsen at gjennemlæse og eftertänke følgende Skriftsteder og at anvende dem paa sig selv og deres Färd i denne Sag, nemlig: Mat. C. 5, 25. 26 C. 18, 21. 22. 35. Jeg skulde önske at vide, hvorledes de ville komme tilrette med disse Frelserens Ord.

Hvad nu de norske Præster af Augustana Synoden angaaer, da have de ei, saavidt mig bekjendt, indladt sig paa at give nogen anden Grund for deres Udeblivelse end den, at de ei ville møde, naar ei de svenske Präster ville møde. Deres Grund til her ganske at ville gaae i Kjølvandet af de svenske Præster er den, at de troe sig dertil forpligtede, fordi de udgjøre een Synode. Denne Grund falder dermed, at der i Virkeligheden ei endnu existerer nogen Augustana Synode. Thi hvad er en Synode? Er den maaskee ikke andet, end at nogle Præster og Delegater komme sammen, discuttere nogle Paragrapher, som de kalde en Constitution, antage disse og lade dem trykke? Ere Menighederne derved bundne og forpligtede til at väre en saadan Synode saaledes undergivne, som Augustana Synodens Constitution bestemmer, da er dette i Virkeligheden ikke andet end et nyt Pavedömme, og det gjør lidet til Sagen, enten Paven hedder Pius den 9de eller Synode. Men dette er et falskt Begreb om Synode; efter den Betydning, som Ordet maa have under vore Forholde, betegner det det kirkelige Samfund mellem alle dem, der bekjende sig til den samme Troe og Kirkeorden, betegner altsaa Troessamfundet mellem Menighederne, og ingen Menighed kan med christelig kirkelig Ret siges at tilhöre en Synode eller et saa-

dant Samfund, med mindre Menigheden har havt Anledning til med fuld fri Selvbestemmelse at erklære sig over den Forfatning, hvorigjennem Samfundets Bekjendelse og Kirkeorden bliver udtrykt, og först naar Menigheden har antaget denne som et tro Udtryk for dens Bekjendelse ag Orden, først da kan Menigheden siges at tilhøre Synoden, og først naar flere Menigheder saaledes have antaget en saadan Samfundsorden eller Synodeconstitution, først da existerer der en saadan Synode. Men dette er ikke skeet med den Constitution, som kaldes Augustana Synodens Constitution, i det mindste ei hvis ikke i den allersidste Tid, saaat der i al Fald ei existerede i Ordets sande Betydning nogen Augustana Synode dengang, da vi udstedte vor Indbydelse til en Conference. Vistnok tales der i Augustana Ministeriets Möde om, at alle de Kandidater, som skulde ordineres ved dets Möde i Juni Maaned, havde Kald "fra Menigheder i Forening med vor Synode;" men dette beviser for mig ikke andet end, at det höiærværdige Ministerium ikke har overveiet, hvad en Synode egentlig er. Interdum dormitat Homerus! — I det Øieblik da Skandinaverne havde oplöst deres Synodeforbindelse med nordre Illinois Synode, da tilhörte de ei nogen Synode, d. e. noget særskilt Samfund, forinden at de atter igjen med fuld christelig fri Selvbestemmelse saaledes have erklæret sig. Menigheden er intet ufrivilligt Appendix til Prästen og hans Delegat. — Da nu altsaa de gamle Baand vare løste, da nu Menighederne fik at see, at de vare undslupne et Samfund, der var vildfarende, skulde de ei da have dobbelt Opfordring til at see sig for, forinden de atter igjen bandt sig med et nyt Baand? Og skulde der ei nu väre stärk Opfordring for de norske Präster og Menigheder, der traadte ud af nordre Illinois Synode, til at tage i Overveielse, om ikke en Forening med deres Landsmänd skulde være meer attraaværdig end en Forening med andre, der dog ei ere Landsmænd, om de end staar os nær. De norske Präster, nu af den saakaldte Augustana Synode, ere ikke ubekjendte med, at mange af deres indsigtsfuldeste Medlemmer önske en Forening med os og foreträkke den langt for en Forening med de Svenske, naar de Svenske absolut ville være uden Samvirken med os; derfor mener jeg, at de norske Präster have havt stor Opfordring til at handle paa deres egen Haand og selvständigt og ikke saaledes uden videre at fölge i Svenskernes Kjølvand, og isär da disse Grunde og Hensyn ei i alle Dele passe for de Norske.

Jeg vil imidlertid nu slutte denne Opsats og slutte den med de samme Ord, hvormed jeg sluttede min sidste Samtale med Hr. Pastor Carlsen: dixi et liberavi animam meam, d. e. jeg har sagt min Mening og er for saavidt tilfreds. At denne min Mening saaledes som jeg nu har fundet mig beføiet til at udtale den ei bliver saa vel optaget isär af Hhrr. Professor Esbjørn og Pastor Carlsen, derpaa er jeg beredt; men naar jeg veed, at jeg taler Rettens og Sandhedens Sag, saa spørger jeg ei meget efter, om den bliver vel eller ilde optaget. Her Pastor Carlsen har engang spurgt mig om, hvorfor vi ei kunde lade dem uändset, og hvo der giver os Ret til at dömme dem. Dertil vil jeg nu her offentlig svare: Guds Ord giver os ei alene den Ret, men gjör os det

til Pligt at paatale og søge at ändre det, som er Uret. Det er Uret at sönder-splitte og sönderlemme Herrens Kirke, at adskille det, som Herren i en fælles Bekiendelse har forenet; det bliver saameget större Uret, som vore Kräfter til at arbeide for Herrens Kirke derved lammes, ja ikke blot det, men vi hvert Öie-eblik som 2de adskilte Partier ere udsatte for at komme i Strid med hinanden og saaledes rive ned istedetfor i Fælledsskab at bygge op. Jeg har ikke skrevet denne Opsats, fordi jeg elsker Strid, men just fordi jeg elsker Fred, men vel veed dette, at i mange, mange Tilfælde er Fred ei at opnaae, forinden vi til-kjempe os den gjennem en ofte alvorlig Strid. Saa kan jeg ei have en grun-dig Fred, saa foretrækker jeg en ret varm Kamp for denne Ligegyldighedens kol-de Rolighed, der lader sem väre lige og lader Verden gaae sin skjäve Gand, si-gende som hine Jerusalems Präster: "hvad kommer det os ved?" Ligefra den Stund, jeg optraadte som Præst blandt mine Landsmænd her i America og saa den sörgelige og Gud mishagelige Tvist mellem dem, som i enhver Hense-ende skulde väre Brødre, har det været en Opgave, hvortil jeg stedse har arbei-det, at sträbe til at udsone Partierne. Jeg har fundet mig dertil saameget meer opfordret, som jeg seer, at Skilsmissen for en stor Deel har havt sin Grund i enkelte Lederes Beſträbelser, som deels vitterlig, deels uvitterlig have fremstillet mange Forholde i et falsk Lys. Hvor haablöse end disse mine Be-sträbelser ofte have kunnet synes, saa har jeg aldrig opgivet dem. Skjöndt of-te meget meer end mange af mine Medbrødre udsat for haarde personlige An-greb, har jeg aldrig funcet mig berettiget til at tage Hensyn til personlige Fornärmelser, naar det gjaldt Kirkens Sag; thi ellers havde jeg vel aldrig vil-let møde i en Conference f. Ex. med Hr. Paul Andersen, der havde tilföiet mig offentlig den største Fornærmelse, som en Präst kan tilföie en anden. Saa skal jeg og väre rede til at møde de svenske Präster, naarsomhelst og hvor-somhelst, og har jeg i denne min Opsats eller ved nogen anden Leilighed for-närmet dem i Ord eller Gjerning eller gjort dem Uret i noget Stykke, da skal jeg være villig til at gjøre enhver nödvendig Afbigt. Men sige min Mening, som jeg efter Guds Ord og et Lands frie Love maae, det vil jeg, enten det fin-der Behag hos Andre eller ei.

Chicago den 16de October 1860. A. C. Preus.

———:0:———

Hemlandets Dom over vor Conferents med Pastor Rasmussen og flere i Chicago.

Vi tilbagevisteiNr. 10 afMaanedst. en haanende Omtale af vor Con-ferents i Chicago, hvilken stod at läse i Hemlandet; vi nödes atter til at tage tilGjenmäle mod den Bedömmelse, som Redaktionen af nävnte Blad i Nr.40giver i Anledning af samme Emne. DenneBedömmelse er visnok affattet i en skikkeligere Tone end den tidligere omtalte; dog

er ogsaa denne af saadan Natur, at vi ikke kunne lade den gaa upaatalt hen.

Redaktionen fortäller först, "at Mödet begyndte ved en Prädiken af Professor Larsen, hvilken Prädiken den derefter tillader sig paa följende Viis at bedömme: "hvilken tyktes at smage mere af orthodoxt Overmod end af et enfoldigt troende og en Discipels ydmyge Sind." Dette er Redaktionens Dom eller rettere Fordömmelse ikke af Professor Larsens Prädiken, men af Professor Larsen selv. Og det er herimod, det er imod en saadan uchristelig Critik, at vi nedlägger vor alvorlige Protest:

Redaktionen siger ikke et Ord mere om Larsens Prädiken, end vi ovenfor have anfört, omtaler ikke med en Stavelse Prädikenens Indhold ja ikke engang dens Thema, den anförer intetsomhelst urigtigt eller uchristeligt i Prädikenen, tvertimod den erkjender den for orthodox, det er rettroende, stemmende med Guds Ord, og dog fälder den paa Grund af denne rettroende Prädiken en saadan gruelig haard Dom over Professor Larsen, at han efter den besidder mere af Overmod end af enfoldig Tro og en Christi Discipels ydmyge Sind. Professor Larsen hverken staaer eller falder for en saadan Dom, for en saadan Dommer, ham gjör det Intet at dömmes af en saadan. Dog, det er heller ikke for hans Skyld, vi protestere imod Fordömmelsesdommen, men for Redaktionens, for Pastor Carlsens egen Skyld. Vi nägte ikke, at en offentlig Prädiken kan blive en Gjenstand for offentlig Bedömmelse, skjöndt vi endnu ikke vide nogensinde at have seet den saaledes övet. Som häderlig Redaktion, der vilde lade Gjenstanden for dens Angreb vederfares al Ret, skulde Redaktionen have gjengivet Professor Larsens Prädiken eller anfört saadanne Steder af den, hvorpaa den vilde begrunde sin haarde Dom; men at udslynge en saadan Fordömmelse over en Mand, og dog ikke give Läserne Anledning til at höre et Ord af, hvad han har sagt, for at kunne fatte en Mening om Dommens Rigtighed, det sige vi er uhäderligt og röber liden Sands hos Redaktionen for, hvad der er dens Pligt.

Forövrigt ville vi med Hensyn til det, at vi offentlig skulle bedömme hverandres Prädikener — hvilket vi have erkjendt i visse Tilfälde kan väre rigtigt — her kun gjöre opmärksom paa, at vi gjentagne Gange have väret opfordrede til i vor Tidende at offentliggjöre Stykker af Prädikener og Katechisationer, holdte af en af Augustana Syno-

dens Präster—nogen Bedömmelse af dem var det ganske ufornödent at tilföie, de talte for sig selv. Vore Grunde til, at vi hidindtil have nägtet at optage disse Stykker, ere vi villige til at anföre, om Hemlandets Redaktion skulde önske at kjende dem; vi ville blot sige, de have ikke väret partiske mod Hemlandets Parti.

Vi nägte heller ikke, at en offentlig Lärer kan blive Gjenstand for en offentlig Bedömmelse. Men en Christen og end mere en christen Präst dömmer om, hvad han seer og hörer, om hvad der er aabenbaret, ikke om hvad der er skjult; vel have vi af Augustana Synodens Constitution seet, at denne Synode tiltroer sit Ministerium Evnen til at "forvisse sig om deres Candidaters levende Tro" men at Pastor Carlsen vilde bringe denne Bestemmelse i Anvendelse ligeoverfor Professor Larsen, som dog ikke var Ansöger til noget Prästeembede blandt dem, det havde vi ikke troet muligt. Men Pastor Carlsen har giort det; han har dömt Professor Larsens Hjerte og Sind, han har maalet Overmodet og Ydmygheden og den enfoldige Tro i Professor Larsens Hjerte, og af dennes rettroende Prädiken har han fundet, at der er mindre af Tro og Ydmyghed end af Overmod.

Det er nästen utroligt, at en Präst, som kalder sig luthersk, kan gjöre sig skyldig i at fälde en saadan paa een Gang saa uchristelig og saa taabelig Dom, men Prästen Carlsen i Augustana Synoden har giort det. Vi ville ikke dömme, hvilke Pastor Carlsens Tanker have väret ved denne Gjerning, thi vi kunne det ikke, men Gjerningen, sige vi, er uchristelig. Og ligesom Redaktionen som retskaffen kun har Et at gjöre, nemlig undskylde sin mindre end retfärdige Fremgangsmaade i at bedömme Professor Larsens Prädiken paa, saa staaer der for Prästen kun Et tilbage, nemlig: gjöre Bod for den uchristelige Dom, han har fäldet over Professor Larsen.

Vi komme nu til den anden Deel af Stykket, hvor Redaktionen omtaler vore Forhandlinger om den 14de Art. af den Augsburgske Confession.

Da Redaktionen kun henkaster nogle löse Ytringer med Hensyn til Sagen selv og blot lader falde nogle dadlende Ord her og nogle smigrende der, uden tydelig at angive Grunden til dens Smiger og Dadel og uden at lade os forstaae, hvad der egentlig er dens Mening om Sagen selv, saa skulle vi ikke opholde os videre derved, men dente med

nærmere at udtale os, indtil vi engang fra den Kant faae at see en Udvikling af Spörgsmaalet. Kun ville vi föie et Par Bemärkninger til nogle af de af Redaktionen brugte Udtryk.

Den siger först, at Tvisteemnet ved vor Conferents var "Spörgsmaalet om det aandelige Prästedömme og Lägmandsvirksomheden. Dette er en urigtig Fremstilling af Redaktionen. Striden dreiede sig ei om Lägmandsvirksomheden i Almindelighed, men alene om Lägfolks offentlige Prädiken.

Senere hvor Redaktionen bifalder Rasmussens Foredrag, fremsätter den Hovedindholdet deraf saa: "han (Rasmussen) ansaae en begrändset Lägmandsvirksomhed berettiget, ja önskelig." Da nu vi ere ganske enige heri og ansee Lägmandsvirksomheden ikke alene "berettiget, ja önskelig," men ogsaa saa nödvendig, at, om den ikke finder Sted, saa mene vi Djävelen har faaet Overhaand over Herrens Menighed, saa haabe vi, at ogsaa vi blive delagtige i Redaktionens Bifald.

Naar endvidere Redaktionen yttrer, at vi vare enige i, at der gives et aandeligt Prästedömme, men at vi fornegtede en Christens Rettighed til offentlig at udöve dette sit aandelige Prästedömme, da beklage vi Redaktionens Mangel paa Evne til at fatte, hvorom Spörgsmaalet dreier sig; thi vi have aldrig negtet en Christens Rettighed til baade privat og offentlig at öve sit aandelige Prästedömme, men til at forvalte det offentlige Prästeembede have vi negtet den Ukaldede — han väre Läg eller Lärd — Ret uden for Nödstilfälde.

Endelig hedder det: "Deres (vor) Mening syntes os at väre den, at naar nogle Christne välge sig en Lärer, give de ham Fuldmagt til at forvalte Prädikeembedet i deres Sted og paa deres Vegne." For at undgaae Mistydning vilde vi have tilföiet Confessionens Ord "offentlig", saa det kom til at hedde: "Fuldmagt til offentlig at forvalte Prädikeembedet osv." Og naar saa dette er vor Mening, saa spörger vi Redaktionen, om det ikke ogsaa er dens Mening, "at Menigheden giver sin Lärer Fuldmagt til offentlig at forvalte Prädikeembedet i dens Sted og paa dens Vegne", eller mener Redaktionen maaskee med Pavekirken, at Gud har indsat en egen Prästestand, hvor Läreren ikke har sin Fuldmagt fra Gud igjennem Menigheden, men umiddelbart fra Gud, at Gud har givet til denne Prästestand, men ikke til sin Menighed, Ordet og Sacramenterne. Vi

tör ikke sige med Bestemthed, at dette er Redaktionens Läre om "Embedet," skjönt der nu og da har forekommet Yttringer i Hemlandet, som har bragt os paa denne Tanke, ligesom og adskillige Bestemmelmelser i Augustasynodens Constitution om Ministeriets Magt osv. tyder hen herpaa. Skulde dette väre Tilfäldet, da ere vi vistnok i langt större Strid med Redaktionen, end vi hidtil have troet, og det vil da vist ogsaa vise sig, at Pastor Rasmussen i Grunden var langt enigere med os end med Redaktionen.

Hermed tage vi for denne Gang Afsked med Hemlandets Redaktion.

———:o:———

Fortrolige Breve om guddommelige Hemmeligheder.

(Oversat fra Der Lutheraner af Professor Larsen.)

Kjære Hans!

Nylig er jeg rigtig kommen i Nød, og jeg ved, at Du er en skriftlærd Mand og er temmelig erfaren i Guds Vei. Jeg tænkte derfor: Hans ved, hvor Skoen trykker en, ham skal Du forestille din Nød, og derfor begynder jeg uden Complimenter. Egentlig märker Du vel, at det haardeste Stød allerede er forbi, men det gaar endnu undertiden temmelig slemt omkring i Hovedet paa mig. Se engang, naar Du med Glæde havde tjendt vor kjäre Herre i tre Aar og daglig sad ved hans Bord, og lod ham sätte frem og skjänke i for Dig af det allerbedste, og der saa kom en og sagde: "Bort, du hører ikke hid, du har ingen Bryllupsklädning paa," — skulde da ikke det gjøre Dig temmelig forskrækket? Saaledes er det gaaet mig for sex Uger siden. Der kom en Vedhandler, et langt stort Menneske — dog Længden gjør ikke noget til Sagen — men Folk gjorde et svare stort Væsen af ham, og sligt et Ord førte han; det maatte altsammen være saa, som han sagde, og det var ligesom trykt. Det ene Bibelsprog og vakkre Psalmevers efter det andet, og naar han havde sagt noget vigtigt, da sagde han: Amen! Der var ogsaa slet ingen Tvivl om det, som han sagde, det havde den Hellig Aand indgivet ham altsammen. Le har jeg slet ikke seet ham gjøre. Man maatte ordentlig vogte sig for ham; thi han saae enhver nöie paa Fingrene, og enhver fik sin Text, skjøndt i al Orden. Kort — jeg vilde kun sige dig, at jeg fik Respekt i Livet, og i to Dage har jeg blot saaledes gabet ind i Munden paa ham. Endelig tog jeg Mod til mig, da jeg just var alene med ham. Kjäre Broder Klas, sagde jeg, tag det ikke ilde op, at jeg spørger eder om noget. Jeg kan ikke ret komme afsted med min Christendom. Thi jeg har indseet det paa eder, at jeg endnu er et lidet Svøbebarn, jeg vilde gjerne blive ret from og fuld af den Hellig Aand, men jeg finder bestandig mere urent hos mig. — Da begyndte han at spørge, naar jeg

var omvendt. Jeg sagde ham, det vidste jeg ikke saa nöie, jeg havde allerede i mange Aar arbeidet paa det. Men i de sidste tre eller fire Aar var Lyset blevet mig meget klarere, og da havde jeg egentlig først ret indseet, hvad for et elendigt, fortabt Menneske jeg var. Det følte jeg ogsaa endnu og märkede, at det bestandig blev værre. Imidlertid havde jeg dog trøstet mig med Guds Naade og havde holdt min gamle Adam i Tømme, hvor han havde villet frem; og dermed var jeg saa nogenlunde bleven ovenpaa. Denne Tale tænkte jeg slet ikke, at det var noget galt i; men jeg skal tro, jeg fik det. Hvad? sagde han, I ved ikke, naar og til hvilken Tid I er bleven omvendt? Har I da endnu ikke havt nogen Bodskamp? Bodskamp? sagde jeg. Om Forladelse, hvorledes skal jeg forstaa det? Og jeg var fra Top til Taa lutter Øre i Forventning om de nye Aabenbaringer, som skulde komme. Da sagde han: I er endnu kun næret med Melk; jeg vil nu give eder stärk Spise. Saa længe Ærens høipriste Konge ikke har aabenbaret eder eders Synd paa en saadan Maade, som om I strax maatte fare til Helvede, og saa at I Dag og Nat har Angest derover, kjæmper, gräder og raaber om Naade som en elendig Orm, der krummer sig under vore Fødder, og saalænge I ikke endelig bliver antagen til Naade og faar Fred og en Forsikring fra Gud, at han har antaget eder, saaledes at I af Glæde og Hjertenslyst mener at springe ind i Himmelen: — saalänge det ikke har staaet saaledes til hos eder, er I endnu ikke noget udvalgt Guds Barn. — Da er jeg det ikke, sagde jeg halv sagte med nedslagne Øine. Men I kan og maa blive det, svarede han, og for at I ikke skal gaa fortabt, vil jeg bede med eder. — Men nu skulde Du bare have hørt, Hans! Da kastede han sig paa Knä, og jeg ogsaa; jeg vidste ikke hvad jeg gjorde, jeg faldt bare slig hen, som et Faar, der föres til Slagterbänken. En halv Time bad han, som om han skulde have havt Bodskampen for mig, og de tykke Taarer løb over begge hans Kinder og over mine ogsaa. Hvad han egentlig bad, ved jeg ikke mere rigtig, thi jeg var ganske sønderknust og ikke mägtig over mine Tanker. Tre Gange raabte han Amen! og stod op. Da jeg var kommen noget til mig selv, spurgte jeg ham, om dette nu var min Bodskamp? Thi jeg kan sige Dig, saaledes var jeg i mine Levedage endnu aldrig kommen i Nød og Själeangest. Men han saa medlidende paa mig, trak paa Skuldrene og begyndte at tale om andre Ting. Kjäre Hans! hvad skal jeg nu mene om dette? Er jeg en Christen eller er jeg det ikke? Egentlig staar dog skrevet: Rom. 10, 1 Hvo som af Hjertet tror, han bliver retfärdiggjort, og hvo som bekjender med Munden, han bliver salig. Dermed har jeg trøstet mig; ellers var jeg löben rent ud af Verden. Vär nu saa god og gjør det bare klart for mig, at jeg dog kan vide, hvordan det er med mig. Thi undertiden ved jeg ikke, om jeg staar paa Hovedet eller paa Benene. Jeg er og bliver i vor Herre Christo

din Henrik.

Kjære Henrik!

Min Hustru og jeg have læst dit Brev tre, fire Gange, og Lisbeth sagde: de have rigtig havt Henrik under sig; men Henrik bliver alle sine Dage Hen-

rik. Han mener bestandig, andre forstaa det bedre end han og lader dem da snakke sig allehaande Ting fore. Jeg vil sige Dig, kjäre Henrik, Lisbeth har Ret, men Du har ogsaa Ret, Du er et Svøbebarn. Jeg vil nu rigtig engang falde med Dören ind i Huset; thi istedetfor at tröste Dig, maa jeg rigtig ludvaske Dig. Hvad er det for en barnagtig Enfoldighed, at Du strax lægger Dig alle Slags Sniksnak paa Hjertet og spørger ikke først, om det ogsaa staar saa i Guds Ord? Den lange, store Mand kan vel väre en rigtig hellig Mand; men vi have ikke her med hans Hellighed at gjöre, men med Guds Ord. Hvor da i Guds Ord staar nu det, som han har snakket Dig fore? Det skal Du først have ladet ham vise Dig, og han skulde have sagt: Se her, Henrik, der og der har Gud befalet og sagt det, saa og saa maa din Bodskamp se ud, ellers bliver du ikke salig. Hvorfor lader Du Dig da skræmme saaledes, medens Du endnu kan vente i al Ro? Naar Du bärer Dig slig ad, vil enhver barbenet Landstryger, bare han har en vidvasket og velkjemmet Faareklädning paa, kunne tage Dig i Luggen og stikke Dig ind iblandt Djævelens Landeværn, hvor Du maa exercere, til Blodet löber Dig af Näse og Mund. Jeg følger kun, naar jeg hører Kommandoordet fra min eneste Anförer til Salighed; andre have ikke noget at kommandere mig. Og nu kunde jeg her slutte Brevet, og vi kunde vente, indtil den lange, store Mand viste os sin Bibel, om den maaske er anderledes trykt. Men, kjære Henrik, jeg vil dog give Dig nogle Draaber af vor himmelske Läges Apothek for at kurere Dig for din Skräk.

Jeg vil först sige Dig, hvad Bod er. Naar den lange, store Mand skjenker egen Visdom i for Dig, og Du drikker den ud i fulde Drag uden først at bekymre Dig om Guds Visdom i hans Ord: — se, da har Du mere Respekt for Mennesker end for Gud og gaar Menneskenes Vei istedetfor at gaa Guds Vei. Det kalder man Ubodfærdighed. Men naar Du nu angrer det af Hjertet, at Du saaledes vender din Gud og Frelser Ryggen og ikke först spørger og anraaber ham, og naar Du nu forandrer dit Sind og fordømmer denne din slette Opførsel og Dig selv med, se, det er Bod. Jeg siger Dig, kjäre Henrik, naar et Menneske er bedrövet over sin Fordærvelse og vil gjerne frelses for ikke at fare til Djävelen, da spørger jeg ikke, hvor dybt han allerede har väret nede i Helvede. Men nu vil jeg ogsaa sige Dig, hvad den rette Bodskamp er. Den kan Du läse om i Matth. 15, 21 osv. Det er, naar man foreholder Gud hans Ord og staar fast paa det, og dersom han kaster en ud af Dören, da kommer ind igjen igjennem Bagdøren. Siger nu Gud: jeg vil ikke, at nogen skal gaa fortabt, saa kan en sige mig, hvad han vil, og om der ogsaa kom hundrede lange, store Mænd og tusinde Engle og titusinde Propheter og skrege mig ud for et fortabt og fordømt Menneske: — jeg vilde blot med den kananäiske Kvinde begynde at bede og läre af hende de fire Ord: — ja Herre, men dog. Men dog har du sagt: jeg vil ikke, at nogen skal blive fortabt. Kjäre Henrik, Gud vil det ikke, jeg vil det heller ikke; sig mig dog, hvem i al Verden har da endnu noget at sige heri, naar vi to ikke ville det. Jeg tänker, saa fornuftig er Du dog ogsaa, Sagen angaar slet ikke nogen uden min kjäre Gud og mig.

Naar han siger ja, og jeg siger ja, saa sige vi begge to ja. Men jeg vil sätte det Fald: han siger ja, og du siger nei, eller Du lader Dig oversnakke og tvivler, om Du ogsaa tör sige ja, naar Gud siger ja, — ja da er Sagen anderledes. Det er nu den rette Bodskamp: naar Du selv eller en anden vil oversnakke Dig saaledes, saa sig: Vig bort fra mig, Satan, thi Du er mig til Forargelse. Og da sig kun tre Gange Amen! men i den rette Tro. Og en Gang er ogsaa nok. Kjære Henrik! det er virkelig en Kamp, som varer, saa længe vi leve. Du har endnu ikke lært den ud, jeg heller ikke. Den er tungere, end naar engang Hveden er ødelagt af Hagel, og Folk mene, at de skulle sulte ihjel, men komme snart igjen ovenpaa og have nu fuldt op for sit hele Liv.

Se, kjäre Henrik, mig er det ogsaa gaaet saaledes. Jeg havde ogsaa saadant noget, som de kalde en Bodskamp. Dengang var jeg atten Aar gammel. Gud ved hvorledes Angstsveden dengang er løben mig ned over Panden. Taarerne löb mig just ikke ud af Öinene, thi græde kunde jeg af Skræk ikke; men mit hele Legeme udgjød saa at sige Taarer. Det var godt. Jeg kom mig igjen, og i et helt Aar skulde Du ikke have kunnet se et lykkeligere Menneske end mig. Hvor jeg gik og stod, der sang jeg og lovede Gud i Hjertet. Nu, som sagt, det var godt. Men hvad, som kom bagefter, var ikke godt. Jeg gjaldt nu for en ret Christen og holdt mig selv for at väre det. Märk nu, hvorledes Djævelen träkker Folk ved Näsen. Jeg forlod mig nu paa min Bodskomp og paa det, at jeg bagefter var overøst med saa megen Gläde, mente, at Christendommen dog var en ganske let og fornöielig Ting, naar bare Folk vidste det. Men da nu Hvedebrødsdagene vare tilende, og Vinen var opbrugt, da mærkede jeg, at det dog ikke gik saa let. Min Tro kunde ikke ret holde sig paa Benene, og ogsaa ellers fandt jeg, at jeg var en rigtig doven og sövnig Christen. Havde jeg ikke havt saadan en Bodskamp, saa havde jeg tænkt: Du er endnu ingen rigtig Christen, du maa endnu først begynde paa at blive det. Det vilde have väret ret sundt for mig. Men nu tänkte jeg: Der er ingen Tvil om, at du er paa rette Vei. Jeg vil kun i Korthed sige dig, Henrik, jeg blev sikker, thi jeg forlod mig ikke i den rette Tro paa Guds Ord alene, men jeg forlod mig paa min Bodskamp og paa min Glæde, som jeg havde havt. Jeg nærede min hungrige Själ med Ting, som for länge siden vare fortärede, og hvoraf jeg intet mere havde at fremvise. Det har jeg maattet betale dyrt. Der kom tre Aar, om dem ønsker jeg ikke at tale. Jeg kunde endnu före gode aandelige Samtaler og tog mig ogsaa i vare for andre Folk. Men, men! Nu, jeg vil tie derom; jeg gav gjerne min hele Bodskamp bort, naar jeg dermed kunde kjöbe de Aar ud af mit Liv. Ved Guds Naade og erfarne Folks Undervisning märkede jeg lidt efter lidt, hvor den Klokke hang, som jeg hidtil bestandig bare havde hørt ringe. Da er jeg igjen kommen ind i Boden, men jeg er endnu ikke færdig med den, jeg arbeider endnu med den og vil vel ogsaa komme til at holde paa. Hvad Synd er, hvor dybt den stikker i Menneskene, hvilken stor Skyld vi have paa os, det har jeg nu

först lært eller begynder i det mindste at låre det. Men fremfor alt, takker jeg Gud, at jeg er kommen ind i hans Ord, ellers maatte jeg trods al min Bod varme Ovnen med Snebolde. Og nu skal da ingen igjen faa mig ud; som Sneglen i sit Hus og Fuglen i sine Fjädre, saa vil jeg sidde i Guds Ord og holde fast derved, krybe dermed og flyve dermed — trods enhver, som vil tage det fra mig. Det, kjäre Henrik, skal väre min Bodskamp til den sidste Dödskamp.

Vilde Du dog bare engang gjøre dig den Umag og gjennemse den hellige Skrift, hvor Talen lyder om Bod og Omvendelse, da skulle Du snart indse, at jeg har Ret. Sig mig dog engang, de tretusinde paa Pintsefesten (Apost. Gjern. 2, 37—41), hvor er der noget om saadan en Bodskamp at låse? Dem gaar Prædikenen til Hjerte, og de spörge: hvad maa vi gjöre? Apostlen siger: Omvender eder og lader eder døbe! Da blive alle tretusinde döbte paa Stedet. Er det Dig ikke klart nok, saa læs Apost. Gjern. 8, 29—39. Har Philipus da först spurgt efter Kammersvendens Bodskamp? Eller staar der engang en Töddel om Bodskamp? Philipus siger: Du maa tro af Hjertet. Kammersvenden siger: Det gjør jeg. Da er det rigtigt, da bliver han döbt. Men maaske har han bagefter undervist ham derom. Mange Tak! Aanden förte Philipus bort, og Kammersvenden saa ham ikke mere. Eller læs Apost. Gjern. 10, fremdeles Apost. Gjern. 16, 14—15 osv. Og er det ikke nok for Dig, saa lås hele Apostlenes Breve igjennem, hvor der dog bestandig låres om denne Sag; og dersom Du bare finder noget sikkert om saadan en Bodskamp saa vil jeg med min Lisbeth og mine tre Börn for dine og al Verdens Øire krybe igjennem et Naaløie. Men naar der intet staar, hvor vil Du da finde Bodskampen?

Forstaa mig ret! Tolderen, (Luc. 18, 13) og den store Synderinde, (Luc. 7, 37 fg.) og Petrus, da han havde fornägtet Herren (Matth. 26, 75), og Paulus, da han gik til Damaskus (Ap. Gj. 9, 3 fg.), de havde gjort Bod, der næsten ser ud som en Bodskamp af det Slags, som den lange Mand vil have. Du mener vel ogsaa, at jeg ikke havde kunnet modsige ham, han havde vist tjent mig med disse Exempler. Ja i Sandhed — det er mig rette Skriftlærde, som af enkelte Exempler vride ud en Lov og sige: Fordi Paulus har havt en saadan Bodskamp, saa maa Du ogsaa have den. Da vilde jeg smukt vende det om og sige: Fordi Paulus er bleven blind, saa maa Du ogsaa blive det. Eller hellere saa: gjöre I af Petrus en Lov, saa gjør jeg af Kammersvenden en Lov. Kammersvenden har ikke havt nogen Bodskamp, altsaa er det ikke tilladt at have nogen Bodskamp. Det ene er ligesaa rigtigt som det andet, det vil sige, fordi det ene er galt, saa er det andet ogsaa galt. Thi jeg vil i Sandhed ikke sige, at hos en rigtig Christen maatte en saadan pludselig, skarp Bod slet ikke forekomme. Vor Herre Gud lader mangen en paa en Gang blive bankerot og antänder i en Nat Huset over hans Hoved. Men min Nabo er i de sidste ti Aar lidt efter lidt, nästen uden at han har mærket det, kommen saaledes paa Knäerne, at han maa tage sin Stok i Haanden og vandre ud.

Nu ere de begge to bankerot, og det gjör vel ingen Forskjel, at den ene er bleven det paa en Gang, den anden i ti Aar. Og om den ene ogsaa har sukket, grædt og lamenteret mere derved, fordi det med en Gang er kommet over ham, kjære Henrik, hvad gjör det? De Smerter, som man saaledes bärer paa Aar efter Aar, har jeg den störste Respekt for. Mangen, som lider i Aarevis, vilde gjerne i et Par Dage lide dobbelt og tredobbelt, naar han kunde gjöre det af dermed. Saaledes kan Du ogsaa i Psalmerne läse om tunge Bodskampe, men dem har David havt, efterat han allerede for länge siden var omvendt til Gud og havde sunget ham mangen vakker Lovsang, som vi endnu opbygge os ved. Og har ikke ogsaa Petrus gjort sin store Bod, efterat den Herre Jesus allerede länge iforveien havde erklæret ham salig (Matth. 16, 17) og ren for Synder og for sin Ven (Joh. 15, 3 15)? Disse Exempler skulde altsaa slet ikke sige os, til hvilken Tid og i hvilken Grad vi maa have en Bodskamp; men de skulle väre en Trøst for anfegtede, saa at de tänke; Se, den og den er det ogsaa gaaet saaledes, han havde mistet begge Øinene, saa han ikke engang kunde skimte Trøstens Lys, og Gud har dog antaget ham og bragt ham paa rette Vei; saa vil jeg da sätte mig paa samme Bænk som David og den store Synderinde, da vil jeg vel ogsaa faa komme derhen, hvor de ere komne. Saaledes, kjære Henrik, gjør man af disse Historier et rigtigt trösteligt Evangelium. Men gjør man som den lange Klas, saa bliver der en rigtig grov Lovens Storslägge af dem, som ingen kan staa sig for, den lange Klas heller ikke. Jeg siger det rent ud, Klas's Läre er en rigtig giftig Läre, dermed fordømmer han de svage og Begyndere, som vor troe Hyrde mest vil have pleiede; og han ødelægger ogsaa de stærke dermed, fordi han gjør dem sikre. Men Hovedsagen er og bliver bestandig, denne Läre er ikke grundet i Guds Ord. Thi naar der staar: Gjörer Bod! saa er dette, som enhver ved eller dog skulde vide, det samme som: Vender om, I maa blive anderledes, ikke eders Kjole, eders Geberder, eders Talemaader, men först Hjerte, Sinde og Hu. Den ugudelige Skjelm, den gamle Adam, som sidder der inde i Hjertet og gjör sig saa bred, som om hele Verden hörte ham til, han skal have et saadant Slag, at han tumler overende. Men det gaar ikke saa let af, thi han er vort Kjælebarn, og da gaar Boden ikke af uden mange Smerter, som vi ogsaa läre, Matth. 5, 3—6. Om alt dette giver den hellige Apostel et kort Begreb, Eph. 4, 22—24, hvilket Du kan læse efter. Hold Dig saa til det og lad Klas väre Klas, thi Klas maa ogsaa lade Guds Ord være Guds Ord.

När havde jeg forglemt at fortælle, at Klas ogsaa var her forrige Søndag. Han synes at drage meget omkring for at styrke de troende. (Jeg kan ikke godt like de Folk, som streife saaledes omkring uden Kald; de ere for det meste ligesaa ustadige som deres Liv og kläkke alle Slags besynderlige Ting ud.) Med mig var han strax färdig; jeg var vel, sagde han, endnu aldrig gaaet gjennem det röde Hav, saaledes kalder han sin Bodskamp. Jeg var ham for verdslig, fordi jeg kun talte saaledes ganske almindeligt, ligesom andre Folk, ikke med saadan Salvelse og saa höitflyvende, og fordi jeg ikke skreg Brand,

Brand! naar jeg indvendig havde Overflod paa Vand. Det er nu saa min Vis. Jeg taler, som Näbbet mig er voxet, ved vel, at jeg ofte skulde være mere fuld af Guds Pris og hans Aands Salvelse. Men kjäre Henrik, hvad hjälper det mig, at jeg träkke paa en Søndagskjole, naar jeg har Virkedagsarbeide fore. Jeg vil ikke hylle for min Gud og hellere bäre min Armod til Skue end bedrage mig selv og andre med laant Rigdom. Klas kan tänker om mig, hvad han vil; jeg har dog min Herre ret kjär, og Han mig endnu mere, for Resten behøver jeg altsaa ikke at sørge. Men Dig, min Henrik, har jeg ogsaa kjær og tänker, Du vil ikke være saa enfoldig og drukne i det røde Hav. Det er en vaad Død, den bekommer ikke godt. Jeg har udsögt mig et andet Sted, hvor jeg vil dø, det er i min gode Hyrdes Arme. Der er det dellig varmt, der dør man ganske trøstigt.

Og dermed anbefaler jeg Dig til Gud og hans hellige Ord. Din

Hans.

Kirkelig Gavmildhed.

Den tydsk-lutherske Synode af Missouri har i det sidste Aar til Læreres Uddannelse, til Missionen og til lignende Øiemed bidraget og anvendt 15,000 Doll. omtrent paa fölgende Maade.

For fattige Studenter i St. Louis og Fort Wayne	$4,871,99
For Synodekasse	2,803,11
Til Professorers Løn	3,263,48
Til Afbetaling paa Gjäld til Skolebygningerne	680,25
Til Hedningemissionen	1,697,73
Til fattige Menigheder til Kirker	208,92
Til en Professors Enke og nogle trængende Präster	770,60
Til Mission i California	613,57
Til Orgel i Fort Wayne	88,00
	$14,997,65

Heri er ikke medregnet Gaver til Lutherforeningen og maaskee heller ikke et Par Tusind Daler som Indtägt af "Der Lutheraner", hvilke ere anvendte til Lærernes Løn i St. Louis; heller ikke er Menighedernes "Almindelige og Local-Velgjørenhed" medregnet.

Vi ville erindre, at Missouri Synoden ingen Agent har, der reiser om og samler Bidrag af egne og fremmede Menigheder, de holde ingen Skuespil, ingen "Parties" i deres Gudshuse for at träkke de Nysgjærrige, heller ingen Udstillinger (fair) i deres Kirker for at lokke Pengene af Folks Lommer, de skrive ingen Opraab til Østens rige Menigheder, hvilket Alt er den almindelige Maade, hvorpaa ikke alene de engelske Menigheder her i Vesten, men ogsaa de tydske indsamle, hvad de tiltränge; ja med Smerte have vi jo seet, hvorledes

vore svenske og norske Landsmænd nu af Augustanasynoden have taget efter denne americanske Ufkik, idet deres Professor har udstedt rörende Opraab om Hjælp i engelske Tidninger, og "fairs" og "Parties" ere holdte i de norske Menigheder. Men hvad er da Grunden til, at Missourisynoden, uden at tye til saadanne ynkelige Midler, dog kan faae saa betydelige Bidrag? Grunden er intet andet, end at de prædike det rene Evangelium; det gjör Folk taknemmelige og villige til at meddele af de timelige Goder for de aandelige, de have modtaget. Dette er og det eneste Middel, som duer.

———:o:———

Kirkeraadsforhandlinger.

Amerika.

Vi have i Aar faaet to lutherske Calendere; den ene er udgivet af Pastor Brobst i det tydske Sprog, den anden af Pastor Kurtz i Baltimore i det engelske Sprog.

Begge indeholde en Statistik over den lutherske Kirke i dette Land og en Fortegnelse over alle lutherske Präster her; men dette er nu og det eneste „Lutherske", som findes i den engelske Almanak, medens man forövrigt forgjäves leder efter Noget i dens Läsestof, som kunde berettige den til Navnet "luthersk". Den tydske derimod indeholder en Deel Smaastykker af lutherske Lærere isär Luther, desuden en Deel korte, let fattelige Forklaringer over forskjellige Ceremonier og Ordninger i den lutherske Kirke her i Landet. Den koster 6 Cents og er at erholde hos Pastor Brobst i Allentown i Pennsylvania.

— Missouri-Synoden har nu begyndt den tidligere omtalte Indre-Mission i Californien. Pastor Büchler ifra Baltimore, der er uddannet ved Concordia College, er allerede ankommen til St. Francisco, hvor en Deel Tydske har dannet sig til en luthersk Menighed.

—Fra Connecticut skrives Fölgende: Spiritualismen har udbredt sig i en frygtelig Grad her, men og overalt frembragt Elendighed. Skolerne ere blevne lukkede; Uenighed mellem Ægtefolk er bleven almindelig; Ægteskaber sluttes for at opløses inden faa Uger eller Maaneder. Familier, som tidligere levede i gode Kaar, gaa nu i Laser og savne Livets første Fornødenheder; thi, hvad de have höstet, gaaer med til at underholde disse Folk, som ikke gide arbeide, men altid overhänge dem med deres Snak.

— Vi have tidligere gjort opmärksom paa, at der i forskjellige Qvarterer af Generalsynoden har viist sig en Opposition imod den nye "amerikanske" Lutheranisme, som i de senere Aar har gjort sig gjäldende der. Af Forhandlingerne af Hartwich Synodens sidste Möde sees, at ogsaa der findes Flere og Flere, som ere misfornöiede med de nye Lärdomme; det Ønske syntes at være temmelig almindeligt, at Synoden atter vilde vende tilbage til Fædrenes gamle Stier og igien stille sig paa den Augsburgske uforandrede Confessions Grund, hvilken de saa daarligen have forladt.

— "Lutheran Observer", Generalsynodens Blad, er kommen ganske i Harnisk ved Tanken paa, at den strænge Lutheranisme skulde gjöre Fremskridt.

Den er meget heftig forbitret paa det nye Blad "The Lutheran", som ikke synes at være fuldt saa ligegyldigt for Læren som den selv. Den forlanger nu og, at symbolsk-sindede Lutheranere skulle fratræde "amerikansk lutherske" Menigheder, at disse ikke skulle blive "gammel-lutherske". Fremdeles fordrer den, at den tydske Prof. Schäffer i Gattysburg skal blive fiernet, fordi han overtræder Seminariets Constitution, idet han anerkjender og lærer efter de Symbolske Bøger.

Den siger til Slutning meget fornuftigt: "Naar Alle vare tilfredse med Generalsynodens Lærebasis, som den nu bestaaer, saa havde vi ikke mere nogen Stridighed.

—I October holdt Maryland Synoden sit Aarsmøde. I sin Synodaltale angreb Präsidenten den Retning i Generalsynoden, som finder saameget at dadle ved den lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter; han dadlede de "nye Forholdsregler" og anpriste en Tilbagevenden til "de gamle Stier". Synoden bifaldt eenstemmig Præsidentens Udtalelser og paalagde deres Sendebud ved Generalsynodens næste Møde at forsvare en Tilbagevenden til og strængere Fastholden ved Kirkens Symboler.

Almindelig Sympati vandt et Forslag om, at de enkelte Synoder skulde styrke sig ved en närmere Forening og Sammenslutning, og Delegater bleve valgte til Virginia Synoden for at fremsätte dette Forslag til denne Synodes Overveielse.

Virginia Synoden har i Anledning af Forslaget fra Maryland Synoden om en nærmere Tilslutning udvalgt en Committee til at udarbeide et Grundlag for Foreningen og besluttet, at dette Grundlag bliver forelagt begge Synoder i et fälles Møde, som skal afholdes i Mai 1861.

— Universalisterne holder nu sin National-Convention i Boston. Secten täller i America 692 Prædikanter, 969 Forsamlingshuse og 1276 Menigheder, 3 Colleger, 6 Akademier, 1 theologisk Lærranstalt og 17 Tidninger.

— Mennonisternes Samfund har ved den i Westpoint, Iowa, holdte Conferents besluttet at oprette et theologisk Seminarium, hvilket er saa meget mere at lægge Mærke til, som denne Sect tidligere har forkastet al Lärdom.

— I San Francisco have Chineserne opfört et hedensk Tempel for 20,000 Dollars, og for en större Sum bestilt et Afgudsbillede, som forestiller en berömt chinesisk Statsmand.

— Hvor daarligt det maa staa til i New York i religiös Henseende, kan man tildeels slutte af det ringe Antal Kirker, som findes der i Forhold til Folkemængden. "World" beretter, at i de nedre Dele af Staden er i de sidste 20 Aar ikke mindre end 32 Kirker solgte til andet Brug, medens ingen nye ere byggede her, men kun i den övre Deel. I 7de Ward med en Befolkning af 35,000 Själe findes 6 Kirker; i 11te Ward med 80,000 Sjæle 12 Kirker, som kun kunne rumme 10,000 Mennesker. I hele New York er der kun 300 Kirker, der ikke give Rum for meer end en Trediedeel af Befolkningen i den store Stad.

Sverige.

Tre Folkeskolelærerseminarier ere i Strengnes, Calmar og Skara aabnede udelukkende for qvindelige Elever. Ialt have 26 af dem indtegnet sig.

Italien.

Den sardinske Minister Cavour har lovet at ville anstille Undersögelser om, i hvilken katholsk Opdragelsesanstalt Paven og hans Haandlangere har indsat den jödiske Dreng Mortara, hvis Rov for nogle Aar siden opvakte hele Europas Harme. Ministerens Bestræbelser vil gaae ud paa, at Drengen kan blive gjengivet sine jödiske Forældre.

— For nogen Tid siden blev Ordres givet af den sardinske Regjering til Ophævelse af det katholsk-biskoppelige Seminarium i Piacenza, og det hedte den Gang, at Grunden var, at Biskoppen der ikke vilde tillade Taksigelsesmesse i Anledning af den sardinske Constitutions Aarsdag. Biskoppen fik Medhold af Paven. Nu lader det derimod til, at Grunden var en anden, nemlig den, at Eleverne i Seminariet indsugede Lærdomme, der vare fordærvelige for Staten. En af Eleverne opfordrede nemlig sin Fader til at skyde Kong Victor Emanuel og tilföiede mod Faderens Irettesættelse, at mod en Bansat kunde man med Ret foretage sig Alt, og at Kongens Död vilde være til Frelse for Mange, derfor var den berettiget.

— For første Gang i umindelige Tider ere nu Bibler blevne solgte i Neapel. Det var en Bog, som ikke 1 af 1000 Personer der nogensinde havde seet, og skjøndt der vrimler af Præster, er Vankundigheden dog saa stor, at neppe 1 af 100 er istand til at læse den.

— Ved et Decret ere alle erkebiskoppelige Fonds i Neapel erklærede for offentlig Eiendom. Biskopperne skulle af Staten have en Lön af ikke over 2000 Ducater.

— Paven lader nu paa Grund af sin store Nød "Peterspengen" indkræve. Dette er en tvungen Skat, som bliver paalagt enhver Katholik i hele Verden. Snart har den bestaaet i, at enhver Familiefader betaler 1 Pence, snart at Enhver betaler 1 Pence for hver 20 Penny, han eier. Af vort Fædrenelands Historie vide vi, hvormegen Møie og Strid det voldte Geistligheden i den katholske Tid at faae "Peterspengen" indkrævet af vore Forfædre; det samme har i forskjellige andre Lande været Tilfældet. Det er nu lang Tid siden "Peterspengen" har været fordret. Det bliver vel end vanskeligere i vore Dage at faae Katholiker i frie Lande til at betale denne Skat, hvorved de i Grunden erkjende sig at staae under en anden verdslig Øvrighed end den, som er i det Land, af hvilket de ere Borgere.

Tyrkiet.

Jesuiterne skulle paa den Franske Keisers Foranstaltning være drevne ud af Tyrkiet.

England.

I en engelsk Tidning hedder det, at den engelske Statskirke (den episkopale) har begyndt at "sälge ud".

Parlamentet har nemlig antaget en Act, ifølge hvilken 49 Kirker tilhørende Statskirken skulde sælges. Til disse 49 Kirker hørte nemlig ikke mere end 1039 Communicanter, medens der tjente 64 Præster ved dem. Til disses Lønning og til de øvrige Udgifter ved Kirkerne havde Staten aarlig at udbetale 100,000 Dollars, hvilket blev en Udgift af omtrent 100 Doll. for hver Communicant. Dette syntes Parlamentet var formeget, og derfor vilde det heller see at blive dem qvit.

Disse Kirker ville rimeligviis inden kort Tid komme i de forskjellige Secters Hænder, der formodentlig ville fylde dem bedre.

Polen.

Den lutherske Kirke i Polen staaer siden 20 Aar under Ledelse af Superintendent Ludvig i Warschau.

I denne lange Tid har Pastor Ludvig, der er en grov Rationalist, viist sig som en Fiende ikke alene af al Lutherdom, men og af al sand Christendom. De ældre orthodoxe Präster har han sögt at qväle med alle Slags aandsdræbende Forretninger, og de yngre, som fra Lærestolen i Dorpat ere alvorligen paavirkede, søger han at vinde for sig deels ved Spotterier deels ved at forkynde dem sin, Kjødet smigrende, Opfatning af Christendommen.

Paa Grund heraf ere nu Menighederne i den elendigste Tilstand, og de Geistlige ere ikke alene höist forsømmelige i deres Sjælesorg, men føre og et forargeligt Levnet, Rationalismens naturlige Frugt. For at hindre en Forbedring i Kirken har han og modsat sig den befalede Afholdelse af Synoder, skjöndt den reformerte Kirke, med hvilken den lutherske indtil 1849 var forenet, siden den Tid jevnlig har holdt Synodemøder og havt Velsignelse deraf. Nu har en Deel Präster i Anledning af en Superintendents Död fordret Sammenkaldelse af en Synode, for at af denne Valg kan foretages paa en nye Superintendent.

Frankrig.

Pavens Gesandt havde forladt Paris, og Man troede ikke, han vilde vende tilbage. De katholske Biskopper og Præster i Frankrig var gruelig forbittrede paa Keiseren og Sardinien, som havde rykket ind i de pavelige Stater.

— Jöderne i Frankrig have fra Paris gjort et Opraab til deres Troesforvandte over hele Verden om at slutte en Forening, der har at arbeide for Jödernes Frihed i religiøs og politisk Henseende.

Ogsaa hedder det, at der skal arbeides til Jødernes snarlige Tilbagevenden til det forjättede Land.

Naar det svenske Blad "Wæktaren", fra hvem vi efter "Hemlandet" har optaget Ovenstaaende", med Glæde seer heri en Opfyldelse af Spaadommer i Bibelen om "Israels" Tilbagevenden og Annammelse af den forkastede Messias, da kunne vi ikke ansee dette for andet end chiliastisk Svärmeri og kunne altsaa ikke dele "Wæktarens" Gläde, skjöndt vi og ønske Jøderne baade borgerlig og religiös Frihed.

Tydskland.

Den gamle Rigsstad Aachen fremstillede sidste Juli Maaned et underlig

Stue, der satte En tilbage i Middelalderens overtroiske Dage. I Domkirken fremvistes nemlig "Helligdommene", som kun hvert 7de Aar stilles til Stue. En Mængde Præster men endnu flere Folk fra Landet havde forsamlet sig der.

I Sacristiet bleve de saakaldte "smaa Reliqvier" fremviste, deriblandt: et Stykke af den Svamp, hvoraf Herren fik at drikke; en Splint af det hellige Kors; den hellige Apostel Bartholomæus's Haar; Benene af Zacharias, Johannes den Døbers Fader; 2 Tænder af den hellige Apostel Thomas; en Deel af den hellige Olding Simeons Arm; Olie, som flød af den hellige Katharinas Been; den hellige Katharinas Tand; Keiser Carl den Stores Skinnebeen.

Derefter kom Besögerne ind i Høichoret, hvor de "store Helligdomme" stode. Der var 1) Jomfru Marias Gravklædning. 2) Sammes Svøb. 3) Den Dug, i hvilken Johannes den Döbers Legeme blev lagt af hans Disciple. 4) Det Linnedkläde, som hang om Jesu Lænder, da han döde paa Korset.

Disse sidste vare i Glaskasser, som man stille, uden Tegn paa Tilbedelse, gik forbi. Derimod hang Marias af graat Linned gjorte Skjorte foran Alteret og ved Siden af den stode 2 Präster. Disse havde den Forretning at bringe passende Gjenstande f. Ex. Andagtsbøger, Rosenkrandse, Skrifter, Documenter, som de Troende bragte, i Berörelse med den hellige Klædning. Det skede da ogsaa af Mange, der efter den hellige Berörelse med megen Tilfredsstillelse vendte tilbage.

Hvor sörgeligt, at Christne skal kunne forföres til at tage Deel i saadant Comediespil, og hvor maa vi takke Herren for hans Sandheds-Ord, som lärer os at tilbede Gud i Aand og Sandhed!

Pastor Bruun i Nassau har ladet udgaae en Opfordring til de lutherske Præster i Tydskland, at komme de herværende tydsk-lutherske Menigheder til Hjælp ved at skaffe dem Präster. Pastor Bruun foreslaaer selv at forberede Ynglinge og saa sende dem over til Amerika for her at fuldende deres theologiske Studier ved Seminarierne i Fort-Wayne og St. Louis. Han har i de forløbne Aar forberedt 4 Mänd, som nu allerede virke med Velsignelse som Ordets Forkyndere blandt de Tydske Lutheranere i dette Land.

At der dog i Norge maatte findes en Præst, hvem vort Nødraab maatte gaae saa til Hjerte, som Tydskernes Nødraab har gaaet Pastor Bruun til Hjerte! At dog Medlidenhed med vore forladte Landsmänd, og Iver for Guds Kirkes Opbyggelse iblandt dem maatte tilskynde Nogen der hjemme til paa samme Maade at komme os til Hjelp i vor store Nöd. Hvor meget kunde ei enkelte Präster i Norge med saa ganske liden Opoffrelse udrette til vor Kirkes Bedste ved at forberede christelige Ynglinger og saa sende dem over til os!

— Den 11te evangeliske Kirkedag har holdt sit Møde i Barmen. Den har atter udstedt en Protest mod Spillebanke og Hazardspil, som drives i en saa stor Maalestok i Tydskland og understøttes af flere Staters Regjering for den dermed forbundne Indtægts Skyld. De opfordrer nu Alle til at medvirke til, at disse Ugudeligheder kunne blive forviste fra det tydske Fädreneland.

Østerrige.

Keiseren har endelig seet sig nödt til at give efter for Ungarernes Fordringer af Frygt for, at den almindelige Misfornøielse skulde give sig Udbrud i Oprør over hele Landet. Den 21de October har han tilstaaet Ungarerne en Deel af de af dem forlangte Friheder i religiøs og politisk Henseende. Budskabet herom blev dog modtaget med megen Kulde af Folket i Ungarn, deels fordi en Deel väsentlige Friheder vare dem nägtede, deels fordi de nu ingen Tillid have til de keiserlige Indrömmelser, som de troe ere giorte af Frygt, og som de derfor og mene, Keiseren vil tage tilbage, saasnart bedre Leilighed dertil gives. Idet Keiseren af Østerrige har giort betydelige Indrømmelser til Protestanterne i Ungarn, saa fordrer nu fast alle Protestanter i Keiserdömmet Ligeberettigelse med Katholikerne, og selve Pressen har faaet saa meget Mod, at den begynder at forsvare Protestanternes Fordringer. Et Udkast til en Kirkeforfatning for de Evangeliske i alle de østerrigske Lande venter paa Keiserens Sanction.

Holland.

Den gammeltroende Deel af Jødemenigheden i Amsterdam har giort et Forsög paa at stene Rabineren Dr. Chronik tilligemed 6 Forstandere. Dr. Chronik, der var ankommen fra Tydskland, hører til Reformvennernes Parti inden Jødesamfundet. En Christen, som var Midlet til deres Frelse, blev selv slemt saaret. Voldsmændene ere satte fast.

Rusland.

I alle Districter i dette Land ere Seminarier til Uddannelse af Skolelærere oprettede efter preusisk Mönster.

Palæstina.

I Nablus, det gamle Sichem, boer Cahin Amram, Samaritanernes Overhoved og Præst. Flere Reisende beretter, at den Pentateuch (de 5 Moseböger), som befinder sig i Samaritanernes Besiddelse, afviger i flere vigtige Punkter saavel fra den, som Jøderne, som og fra den, vi have. Iblandt de 10 Bud hos dem skal et befale, at et Alter skulde opføres for den eneste sande Gud paa Garizim; dette Bud skulde Esras have udeladt, for at ikke Tempelbygningen paa Zion skulde erkläres at väre mod Guds Lov. De protestere og mod, at man udleder deres Navn Samaritanere af Samaria; de sige, at deres hebraiske Navn er Schomrim, der betyder "Jagttager af den guddommelige Lov", og at det kun er Partihadet, som ikke har villet regne dem til Israeliterne. De kalde sig ikke Jøder, fordi, sige de, de nedstamme ikke fra Juda men fra Joseph, Jacobs Søn.

Afrika.

Blandt de koptiske Christne er der begyndt en märkelig religiøs Bevägelse, ledet af Missionär Lieder. Selv Patriarken, en Mand af megen Iver og fast Charakter, er greben deraf. Al sin Eiendom anvender han for Kirken; han har bygget en stor prægtig Bygning til Läreanstalt for Kopterne i Almindelighed, men især til Præsters Opdragelse. Der bliver lärt Arabisk, Engelsk,

Tyrkisk, Fransk, Græsk og Italiensk. Det ligger ham særdeles paa at faae Geistligheden vel lært og til at vise et godt Forhold; han underviser selv Præsteskabet 2 Gange om Ugen. Han er meget taknemmelig for det nye Testamente i det koptiske Sprog, som han har erholdt af Missionären.

Spanien.

Bibelcolportör Escalante, som var dömt til 9 Aars Tugthuus, fordi han havde udbredt Bibelen, og for hvem den engelske Gren af det Evangeliske Forbund anvendte sin Indflydelse hos den udenlandske Minister, er bleven lösladt.

—:o:—

Missionsefterretninger.

"Den Lutherske Generalsynode i America" har begyndt en Mission i Liberia i Afrika og til det Øiemed af Republikens Präsident erholdt i Gave 100 Acres og desuden Forkjöbsret til de nærmestliggende 200 Acres Land for der at danne en Coloni af Farvede, som tilhöre deres Lutherske Kirke.

— En Franziscanermunk har i Nærheden af Neapel oprettet en Anstalt, hvori 52 unge sorte Afrikanere blive uddannede til Missionstjenesten. De blive underviste i det franske, italienske, latinske og arabiske Sprog. Den katholske Kirke vil have stor Nytte af disse ved sin Mission i Afrika. For længere Tid siden har den catholske Kirke oprettet en lignende Anstalt for Chineserne.

— I Indien søge de Katholske atter at faa fast Fod men forgjæves. I 300 Aar have de nu arbeidet der og have 22 Biskopper og 800 Präster men endnu ikke 1 Million Katholiker. De söge bestandig Masse-Omvendelser og tilstede derfor mange hedenske Skikke og Ceremonier ved Gudstjenesten.

— Den Dronning, som i lang Tid har behersket Øen Madagaskar paa Østkysten af Afrika, har været berygtet for sine grusomme Forfölgelser mod de Christne. For hendes egen Söns Födsel lovede hun Kronen til sin Söster's ældste Sön. Nu ønskede hun derimod, at hendes egen Søn skulde komme i Besiddelse af den. Hun lod derfor 2 Krukker fylde, den ene med Jord fra hendes Mands Grav, den anden med Juveler; derpaa lod hun begge de unge Mænd lägge Haanden paa en af Krukkerne med den Bestemmelse, at den, som lagde den paa Krukken med Kongens Støv, skulde väre Regent. Hendes egen Sön blev paa Grund heraf den Udkaarede og strax erklæret for Madagaskars Regent. Da han altid har viist sig som en Ven af de Christne, have Missionärerne de bedste Forhaabninger til Guds Riges Fremme paa Øen under hans Regjering.

— Nogle engelske Missionærer paa Patagonien ere myrdede paa en gyselig Maade.

—Missionärerne iConstantinopel sige,at Sultanen læser selv flittig i Bibelen.

—De omvendte Hedningers Gavmildhed beskjæmme de Christne.5000 Menighedslemmer paaGuinea og Jamaica have bidraget 38000Dollars til kirkelige Øiemed i det sidste Aar. Daglønnere gav hver 1 Dags Løn til Kirken.

—Det er ikke meer end 40Aar siden, at det Amerikanske Missionsselskab begyndte sin Mission blandt Sandwichøernes Beboere. Og nu har dette Folk

lärt at läse, skrive og regne, faaet sig Grammatik og Lexicon, erholdt Bibelen og enkelte Opbyggelsesbøger oversatte i deres eget Sprog. Skoler ere oprettede og indfödte Lärere uddannede. Dette Folk, der for saa kort Tid siden levede som halvnögne Vilde, ädende raa Fisk, hengivne til den sæleste Sandselighed, det lever nu som et civiliseret Folk, har en constitutionel Forfatning og dyrker og tilbeder den treenige Gud.

—Armenierne i Tyrkiet belöbe sig til 2 Millioner. De ere modtagelige for Evangeliet. De tilbede Hellige, Präster og Billeder. De Amerikanske Missionærer have dannet flere Menigheder af protestantiske Armenier, hvilke have afsagt Fädrenes Vildfarelser og antaget Bibelen som eneste Rettesnor for Tro og Liv. I nogle af disse blive kun de optagne, hvis Bekjendelse og Vandel berettiger til den Tro, at de ere omvendte; i andre bliver Enhver optagen, ogsaa uden at man har Grund til at troe, at han er omvendt,

———:0:———

Om en kristelig Opdragelse.

(Af A. Bräm.)

Fortsat fra No 6.

Revselse er uundvärlig og gavnlig, naar man forstaar at anvende den rigtigt. Naar Synden vorder aabenbar, maa den straffes af Lyset, det vil sige, den maa fremstilles i sin Skändighed, sin Lastvärdighed, sin Fordärvelighed, og det saaledes, at det kan efterlade et dybt Indtryk. Kun hvad der tjener til at opnaa dette Öiemed, fortjener Navn af Revselse. Gud sammenligner i sit Ord Tugtelser med Tärskning. Landmanden tärsker ikke af Hevn, ikke heller sönderknuser han Kornet, men han lader det ikke fattes paa Slag og tugter enhver Sädeart paa sin Viis, for at Kjärnerne maa lösne sig og skilles fra Avnerne. Saaledes ogsaa Herren (Es. 28, 25—29). Nu bedder det rigtignok med Rette, at de kjödelige Fædre ere Optugtere, som revse efter deres Tykke (Hebr. 12, 9. 10), thi de ere svage, kortsynede Väsener, som desuden saa saare ofte forföres af Selvklogskab og uägte Ridkjärhed; men desuagtet bör den Troende have Herrens Exempel for Öie og see vel til, först, at der ved Revselsen bibringes Börnene en dyb Fölelse af Syndens Afskyelighed og Strafvärdighed, dernäst, at de komme til oprigtigen og aldeles at vende sig bort fra den, at hade og forsage den. Er det hans fulde Alvor med denne Besträbelse, saa bidrager han väsentlig til det, som jeg gad kalde Levnets-Daaben, fordi det nemlig bestaar i Udviklingen af den i Daaben skjenkede og begyndte Naade, den Kristnes hele Levnet igjennem: da vil han ogsaa läre at fatte, hvad Revselse, Tugtelse

og Straf betyder i Skriftens Sprog. Vistnok er især i den tidligere Alder Riset det bedste og ustadeligste Straffe-Redskab; det er ingenlunde uden Grund, at det i Guds Ord hyppigen nævnes som et saadant, og ofte som et billedligt Udtryk sættes istedetfor alle Arter af Straffe; Forældre bör ikke forsömme at bruge det, hvor det gjöres nödigt. Vistnok gives der efter Omständighederne ogsaa andre smertelige Savn og besværlige Handlinger, hvorved det vi have skildret som Straffens Hensigt, lader sig opnaa; men saadanne haarde og smertelige Revselser ere ingenlunde de eneste. Anvender man dem, da skee det ikke uden Selvprövelse, ikke uden at være bleven sig bevidst, i hvad Aand man bruger dem. „I Fædre! opirrer ikke eders Börn, men opföder dem i Tugt og Herrens Formaning" (Eph. 6, 4). Men, kjære Forældre, naar I kun sætte Eders Egensindighed imod deres Egensindighed, naar I i deres Feil ikke fæste Blikket paa Andet, end hvorledes de derved have skuffet Eders Forventning, Eders Stolthed, Eders Forfængelighed, forstyrret Eders Magelighed, foraarsaget Eder Tab; naar I lade Eder overile af Vrede og öve Hevn, idet I mene at straffe dem: da bör Sligt ikke kaldes Revselse, men da bruge I kjödelige Vaaben, saae i Kjödet og opirre de Smaa. Börnene bör vide det, bör kunne märke det paa Forældrene, at de straffe af Kjærlighed, bedrövede og ugjerne: da vil det ogsaa komme dertil, at de selv ansee Straffen for nödvendig, frivilligen underkaste sig den, ja opfordre Forældrene til at straffe; men da vil det ogsaa være dem det Smerteligste af Alt, at de have bedrövet deres Forældre, da ville de hungre og törste efter Tilgivelse. Men der gives Tugtelser, der bör anvendes endnu oftere og virke endnu kraftigere end hine haarde og smertelige, der ikke gjöre Hjertet haardt imod Straffen, men virke ligesom Draaben, der efterhaanden udhuler Stenen. Forsög, kjære Opdrager, hvad et kjærligt Blik, der udtrykker din Bedrövelse over Barnets Feil, hvad et alvorligt og bestemt advarende eller belærende Ord formaar. Gjör Barnet opmärksomt paa Forskjellen mellem det gamle og nye Menneske i hans Inderste, paa Djävelens List og Forförelse; formaa ham til ikke at bedröve Herren, den trofaste Frelser, men at blive Ham tro, gjöre Ham Glæde, at elske og bevare Samfundet med Ham. Naar Bönner og Formaninger virke, naar et Ord eller et Blik er nok til at straffe, naar Undseelsen og Samvittighedens Stemme faaer Magt i Hjertet, saa glæd dig og spar

de haardere Tugtelser, indtil de ere nödvendige og hensigtsmässige, de virke da destobedre og forekomme desuagtet tit nok.

Medens Revselse og Straf tjener til at gjöre Synden bitter og ubehagelig, til at aabenbare dens Afskyelighed og dens Jammer, maa paa den anden Side den virkelige indvortes Värt, Livskraft og Livsnäring komme til, for at Hjertet kan blive fast i det Gode. Intet af disse Elementer i Opdragelsen virker alene, det ene maa nödvendig til, for at gjöre det andet fuldständigt; thi formedelst Daaben skal ikke blot det gamle Menneske döe, men ogsaa det nye Menneske opstaa og voxe.

Her bliver det nu fremfor Alt vigtigt, at de Synder, som Barnet har erkjendt, og som ere blevne straffede af Lyset, forlades og tilgives. Denne Tilgivelse kunne Börn ikke undväre uden väsentlig Skade for det höiere Liv, der er begyndt i dem. At beklage ere de Börn, som kunne gaae saadan hen, uden at erholde Tilgivelse, og ikke mindre at beklage ere de Opdragere, som forsömme det, der skulde krone deres Gjerning, og enten ikke tilgive Börnene deres Feil, men ikkun glemme dem, eller dog ikke tilgive paa den rette Maade. Enhver Synd udspringer af Fordärvelsen i Barnets Indre og forstyrrer Freden der, som da kun Tilgivelsen er istand til paa ny at tilveiebringe. Bliver Feilen ikkun glemt, saa kan hverken Freden i Barnets Indre eller det hjertelige Forhold til Forältrene vorde ordentlig fornyet, Barnet vänner sig til at gaae saadan hen uden den rette Fred i Hjertet, det begynder at føle sig fremmed for Forældrene, eller det kommer med List og Smigreri, for at pröve, om Foräldrene nu have glemt det Hele, om de nu ere gode igjen. At bede om Tilgivelse ligger Barnet saare när, især naar det er bleven ydmyget og indseer, at det har feilet. Agter man da ikke derpaa, saa kommer Stoltheden til Kräfter, og denne vigtige Bön bliver stedse vanskeligere; men dette er en yderst farlig Tilstand. Foräldrene staae Barnet i Guds Sted, og Gud har i Fädrenehuset beredet det en Skole til Forberedelse for Livet og for Faderhuset herovenfil. Hvad det har lärt i sit Forhold til Foräldrene, deri vil det i sit Forhold til Gud beväge sig med end större Frihed og Lethed; som det var mod sine Foräldre, vil det väre imod Gud. Hvor sørgeligt er det derfor, naar en ung Själ ikke kan bede om Tilgivelse, men er kommen i med den usalige Vane at gaae saadan hen, uden Fred i sit Indre, uden Samfund med Faderhjertet. Da bliver det jordiske Fädrenehuus til en Planteskole for Aander, der af Stolthed og Vantro

aldrig finde Fred eller Hvile. — Mange Forældre have vænt sig til ikkun da at skjenke deres Börn Tilgivelse, naar disse höitideligen love dem ikke at gjentage den Feil, de have begaaet. Smukt og godt! Det er af Vigtighed, at der hos Barnet danner sig et stedse fastere Forsät ganske at forsage Synden, at dets Hjerte stedse faaer mindre og mindre Deel i de Feil, det begaaer; men man vogte sig vel for, at man derved lärer Barnet at hykle eller at oprette sig en egen Retfärdighed. Erfaringen lärer jo Barnet selv, at det ideligen begaaer den samme Feil paa ny, det kan da ikke af ganske Hjerte love "aldrig at gjöre det mere", men vännes let til at ansee dette Löfte som den Priis, for hvilken det kan kjöbe Tilgivelse. Bedre var det, at man ligefrem gav Barnet den Underviisning, at det formedelst den Syndighed, som boer i det, uden Frelserens Hjelp ikke kan vogte sig for at feile, for at det tidligen kunde läre at see Sagen i det rette Lys, at vandre i Sandheden og ikke at kunne leve uden Frelseren. — Dog netop den hyppige Gjentagelse af de samme Feil er det, som gjör saamange Forældre og Opdragere utaalmodige. "Jeg tilgiver dig ikke mere," sige de, "thi du gjör det jo stedse paa ny." Mener Barnet virkelig Intet med sine Löfter, saa straffe man det for denne Mangel paa Alvor og Oprigtighed, men man vorde derfor ikke trät af at tilgive. Hvad vilde der blive af os, dersom Herren vilde behandle os saaledes? Skulle vi da ikke engang imod vore Börn udöve, hvad Herren med Hensyn til Alle indskärpede Petrus, da han spurgte: hvor ofte skal jeg forlade min Broder, som synder imod mig? indtil syv Gange? "Jeg siger dig, ikke indtil syv Gange, men indtil halvfjerdsindstyve Gange syv Gange!" Man befrygter, at Börnene skulle blive letsindige ved den hyppige Tilgiven. Men de unge Själe trives jo langt bedre i Kjärlighedens end i Frygtens Element. Vil man derimod med hiint Afslag af Tilgivelse sige saameget som: "Jeg vil nu ikke mere skjenke dig Straffen", saa beder jeg dig, Kjäre, lär dog ikke selv dit Barn den ulykkelige Vildfarelse, at Tilgivelse er det samme som Fritagelse for Straf! Enhver Feil bör straffes, derefter bör den tilgives. Föler Barnet sig ikke ydmygt nok ved dit Ord, saa tugt det, saa godt du veed og kan, men kald ikke det at nägte det Tilgivelse; ligesaa lidt bör dit Barns Bön om Tilgivelse betyde saameget som: "straf mig ikke"; men Tilgivelsen bestaaer deri, at al den ved Synden foranledigede Splid udtrykkelig bliver ophävet og Fölelse af Fred og Kjärlighed vender tilbage. (Forts.)

☞ Den 13de December d. A. besluttede den norsk-evangelisk lutherske Menighed i Madison at lade opföre en Kirke i Byen.

Det havde våret et af mange Medlemmer länge næret Önske at besidde en egen Kirke, da det ofte havde viist sig vanskeligt at erholde en tillaans til saadanne Tider, som var beqvemmest for Menigheden. Flere Gange var Sagen bragt for Menigheden og Committeer nedsatte for at tage den under Overveielse, men altid blev det udsat med Udförelsen; thi det er kun en ubetydelig Deel af de sig i Byen opholdende Skandinaver, som ere Medlemmer af Menigheden, hvorfor disse frygtede for, at Omkostningerne vilde blive for svåre for dem selv, som vare saa faa og hvoraf dertil mange vare ubemidlede.

Da det imidlertid ved sidste Møde ved Pröveteguing viste sig, at alene 14 Medlemmer vare villige til at yde en Sum af 500 Dollars til Kirken, fik man Mod og besluttede med al Iver at fortsätte Tegningen og skride til Værket i det Haab, at Foretagendet vilde finde Understøttelse, saavel blandt de skandinaviske Beboere af Madison som og fra de norske Setlementer i Omegnen og maaske og fra fjernere Menigheder.

Undertegnede har lige siden 1852 holdt gudstjenstlige Forretninger i Madison. I Begyndelsen var der ikke mere end 2 a 3 Familier bosatte her i Byen; i flere Aar hörte jeg stadig: "Vi ere for faa til at vedligeholde nogen Menighed„. Jeg troede dog af flere Grunde, at det var saare vigtigt, at vort Samfund havde en Menighed i denne By; isär frygtede jeg for de sörgelige Følger af at saa stor en Skare af Ungdom, som aarlig opholder sig her i Tjeneste og for andet Erhvervs Skyld skulde leve Maaned ud og Maaned ind uden at faae höre Guds Ord prædike for dem. Jeg besluttede derfor, selv om Menigheden skulde ville opløse sig, at ville vedblive at prædike der, og saaledes er Menigheden holdt vedlige indtil den senere Tid, da Menigheden er forøget, isär ved, at flere unge Familier, der have bosat sig i Staden, ere indtraadte i Menigheden.

Trods denne Forøgelse er dog Menigheden ikke istand til ved sine egne Midler alene at opføre en for Tarvet rummelig og passende Kirke, hvis Opförelse naturligviis vil blive kostbarere i denne By end paa Landet, deels paa Grund af Kirkepladsens Kostbarhed, deels paa Grund af det dyrere Levested, der ogsaa gjör Arbeidet en god Deel dyrere. Dernäst maa Menigheden bygge Kirken större end den selv netop efter sin Størrelse kunde tiltrænge; og det just for den store Mængdes Skyld, som jävnlig besöger Gudstjenesterne, selv om de ikke ere Medlemmer af Menigheden. Mangfoldige ere nemlig Medlemmer af de omliggende Menigheder.

Jeg har aldrig været meget for, at Menighederne udstädte Opraab om Hjælp, saalænge de, om end ikke uden store Opofrelser, kunde hjælpe sig selv; jeg har heller villet, at de skulde vente i det Længste med saadanne Foretagender, indtil de kunde bære sin egen Byrde; men her ere Forholde og Omständigheder saa säregne, at jeg i Betragtning af dem ikke har taget i Betænkning med disse Linier at lägge Embedsbrødre og andre Menigheder dette Madisonmenighe-

dens Anliggende paa Hjerte, og opfordre til at yde den Hjælp, og især vil jeg bede de mange Forældre, som have sine Börn i Tjeneste i Madison, betänke, hvor overordentlig vigtigt det er for disse deres Kjäre, at der bestaaer en luthersk Menighed, hvor de formedelst Guds Ords Prädiken kunne blive advarede og bevarede for de utallige Farer, deres arme Sjæle ere udsatte for i en paa Forförelse og Forlystelser saa rig By som Madison, og hvor vigtigt det er baade for Menigheden og de andre norske Beboere, at ikke Mangelen paa et Gudshuus skal lägge dem Hindringer i Veien for deres Sammenkomst til Guds Ords Hørelse og Læsning.

Jeg er forvisset om, at enhver af mine Medbrødre vil modtage de Bidrag, som af Velvillige maatte ydes Menigheden. Dem, som maatte färdes i Madison og personlig vilde yde Bidraget, vil jeg underrette om, at det kan indleveres til Redaktör Solberg eller Kjöbmand Steensland, der begge ere Trusteeser for Menigheden.

Og hermed være Sagen Gud befalet. 20de December 1860. H. A. Preus.
Menighedens Präst.

——:0:——

Universitetsfondet

Hovedsum	$15,525
Tegnet ved Pastor Koren i Little-Iowa Menighed:	
Nils Boldeng	$20
Anton Johnsrud	20
Arne Olsen	5
Halvor Gunulfsen	25
Jacob Nielson	20
Stener Hellerud	25
Tarje Clausen	10
Niels Gundbjörnson	5
John Olsen	5
Jakob Olsen	10
Even Evensen	10
Endre Brekke	15
Anders Alvesen	15
Endre Rolandsen	15
Hermund Albrektsen	10
Torsten Johnsen	10
Ola Bemörk	5
Berger Bergersen	5
Halvor Haavardsen	15
Halvor H. Lia	30
Torger Baardsen	25
Hans Lövstuen	25
Anders Blegen	20
Andreas Evensen	30
Thrond Steen	20
Nils Skaarete	10
P. R. Erikstad	60
Anders Thorstensen	20
Josef Olsen	5
Anders Gautesen	10
Bertel Osuldsen	10
Nils Stangeland forøget sit Bidrag med	10
Leif Thorgrimsen	30
Nils Larsen	5
Anders Pedersen	5
Kristoffer Kristensen	15
Hans Hough	10
Ola P. Egeland	5
Jens og Lars Kloster	5
Mikkel Helgesen	5
Johannes L. Eide	10
Gunnar Larsen	5
Knud Mikkelsen	5
Erik E. Flasterud	25
Ola A. Flasterud	15
Knud Olsen	20
Tobias Tobiasen	25
Ove Lund	25
P. Olsen	20
Sivert Olsen	25
Gullik Andersen	10

B. O. Dahly	$ 25	
Embret Andersen	50	
Ola Vikesland	10	860
Tidligere tegnet	3460	
Tegnet ved Pastor H. A. Preus i Newport Menighed:		
Halvor Nikolaisen	$ 5	
Saave Nikolaisdatter	5	
Kathrine Abrahamsdatter	5	
Jörgen Johnsen	50	
	—	65
i Lemonveir Menighed		
Lars Olsen	$25 —	25
i Skoponong Menighed:		
Halvor Matthiesen	30	
Thora Halvorsdatter	5	
Gunhild Larsdatter	20	
Ole Haraldsen	25	
Ole Olsen Lia	30 —	110
i Sugar Creek Menighed:		
Ole Kittelsen	$10	
Niels Jensen	15	
Lars Jensen	15 —	40
Tidligere tegnet	45	
Tilsammen	$85	
i Sun Prairie Menighed:		
Christen Olsen	30 —	30
i Harth Prairie Menighed:		
Halvor Gundersen	10	
Johannes Halvorsen	5	
Ole Olsen	10 —	25
Tidligere tegnet	$255	
Tilsammen	$280	
i Norway Grove Menighed:		
Erik Christensen Farmi	$ 30 —	30
Tidligere tegnet	900	
Tilsammen	$930	
i Bonnet Prairie Menighed:		
Knud Gunnaldsen	$ 50 —	50
Tidligere tegnet	755	
Tilsammen	$805	
i Spring Prairie Menighed:		
Lars Johannessen Möen	$ 100	
Ole Mikkelsen Meel	50 —	150
Tidligere tegnet	1277	
	$1427	
Hovedsum		$16,000

no 2

Kirkelig Maanedstidende,

Organ

for den Norsk-Evangelisk-Lutherske Kirke i Amerika.

Motto. "Dersom I blive i mit Ord, ere I sandelig mine Disciple, "og I skulle erkjende Sandheden, og Sandheden skal fri-"gjöre Eder." Joh. 8, 31. 32.

Sjette Aargang.

Redigeret af

Pastorerne H. A. Preus og J. A. Ottesen.

Madison, Wis.

Udgivet af C. Fr. Solberg.

"Emigrantens" Officin.

1861.

Indholdsliste.

Side

Forord. 1
Grunde hvorfor man daglig bør læse Guds Ord. 3
Hvilke ere Aarsager til at Nutiden ei finder Smag i Luthers Skrifter. 7
Missionsprædiken af Pastor Harms over Matth. 14, 13—21 ved Missionsfesten i Hermannsburg. 9
Gothilf Henrich von Schubert. 13
Concordiaformelen. 16
Missionsefterretninger. . . . 17, 95, 121, 218, 308, 381
Den tydsk-lutherske Mission i California. 25
Kirkekrönike 20, 60, 87, 117, 156, 188, 215, 281, 312, 374
Reise-Psalme (af Kingo). 33
Melanchtons Dødsdag. 34
Foredrag over de kirkelige Forhold blandt de Norske i Amerika (af Prof. L. Larsen). 40
Kirkeraadsforhandlinger. . . . . . . 51, 138, 274, 368.
Ældre og nyere Stemmer over Luthers Cathechismus. . . 55
Rettelser. 64, 96, 160, 384
Steder af Fädrene, skikkede til at belyse den 14de Art. i den Augsburgske Confession. 65
Beretning om Prof. Larsens Reise i Norge. . . . 67, 153
Augustana-Synoden. 79, 179, 342
Bekjendtgjørelser. 96, 191
Uddrag af Forhandlingerne ved Prästemødet i Black Earth fra 5te til 11te Juli 1860. (Slutning). 97
En Moder og hendes tre Døttre. 102
Om Kirkeregimentet. 107
Træk af Reformationens Historie i Nordtydskland. . . . 111
Smaafortällinger. 114
Nogle Exempler paa Guds Naades Virksomhed paa Tyrkers Hjerter. 122
Om en christelig Opdragelse. 123, 154
Fra Norge. 128
Alle troende Christne ere aandelige Präster. 129
Börnenes Hjerter omvendt til Fædrene. 140
Missouri-Synodens Mission blandt Indianerne i Amerika. 149
Kirkeindvielse. 160
Universitetsfondet. 160, 224, 319
Den norske Kirketidende. 161
Mo. Synodens Forhandlinger om Absolution 166, 193, 289, 301
Augustana-Synodens Constitution. 174

	Side
Forslag til Forandringer i den norsk-evangelisk-lutherske Synodes Love.	186
Taksigelser.	192, 384
Til den norske Kirketidende.	201, 357
Missouri-Synodens Mission.	206
Dr. M. Luthers Lilla Cateches.	211
Hvorledes en Munk nylig er kommen til Erkjendelse af Sandheden.	213
Regnskab over Bidrag til den lutherske Hedningmission blandt Indianerne.	224
Synodalforhandlinger.	225, 257
Forandring i Maanedstidendes Redaktion.	273
Präsidentens Proklamation.	288
Dr. M. Luthers lille Catechismus.	304
Boganmeldelse.	314
Regnskab over Bidrag, indkomne til Understöttelse for de norske Elever i St. Louis og Fort Wayne.	315
Regnskab, over Bidrag, indkomne til Huusholdningsklasserne for Læreanstalterne i St. Louis og Fort Wayne.	316
Regnskab over Omkostningerne ved Prof. Larsens Reise til Norge.	317
Philip Melanchtons Tale ved Dr. Martin Luthers Baare.	321
Forklaring af Pastor Harms ved Missionsfesten i Hermannsburg over Mr. 11, 20—33.	327
Fra Trediveaarskrigen.	330
Præstemødet i Springprairie Præstegaard fra 4de til 11te Juli 1861—Forhandlinger om Lägmands offentlige Bön og Tale i Opbyggelses-Forsamlinger.	333
Melanchton og Luther om Slaveri.	350
Den christelige Konfirmation.	353
Et Vidnesbyrd for Lærens Renhed i Missourisynoden.	356
Anmeldelse af den tydsk-lutherske Kalender.	358
Fortälling af Harms.	364
Forandring i Udgivelsen af Maanedstidende.	372
Flere Präster.	373
Et godt Exempel.	373

—:o:—

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Januar 1861. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 6te Aarg. No. 1.

Forord.

Maanedstidenden begynder med dette Hefte en ny Aargang. Det er jo gjerne saa, at naar et nyt Aar träder ind, saa standser man lidt, kaster sit Blik baade tilbage og fremad og befinder sig paa, hvor man er. Der kan da intet Underligt väre deri, at ogsaa Redaktionen gjör saa.

Naar vi saa seer tilbage og pröver, hvad Maanedstidenden har havt at give sine Läsere, saa vil den maaske ikke finde mange strängere Dommere, end os selv.

Det har nemlig gaaet saa til, at jo meer vi have gjort os Rede for de Pligter, som paaligge Redaktionen af et kirkeligt Blad, og navnlig under vore Forholde, desmere have vi erkjendt baade det Vanskelige og Ansvarsfulde i vor Stilling, og des bedre have vi indseet ikke alene hvor ufuldkomment, men og med hvor stor Skröbelighed vi have udrettet vor Gjerning. Men paa samme Tid, som vi villigen gjöre saadan Bekjendelse og udtale det som vort glade og visse Haab, at den Tid snart vil komme, da dygtigere Kräfter ville forene sig og arbeide til at skaffe vort Kirkesamfund en Tidende, der fuldkommen vil svare til de Forventninger, man med Ret kan gjöre til et Samfund som vort, og som bedre vil tilfredsstille den store forhaandenvärende Trang—paa samme Tid tör vi og frit paastaa, at vi under vor Redaktion i det sidste Aar har havt den dybeste Trang og störste Nöd i vore Menigheder stadig for Öie og har, saavidt vore Evner, Kräfter og Tid strak til, uafladelig sträbt at tilfredsstille og afhjälpe den.

Det er Dag for Dag bleven os mere klart, at vort Kirkesamfunds store Nöd stikker ikke blot i den grove Vantro, som aabenbarer sig i alskens Ugudelighed, Gjärrighed og andre Laster, men meget meer i en finere Vantro, en falsk Tro, som ikke har Nok i Guds *uforskyldte Naade*, men altid vil bringe noget med sig af sit Eget, om man dog

derved kunde blive noget mere värdig til denne Guds Naade. Med denne falske Tro fölger en falsk, adskillig Retning, som er väsentlig pietistisk; for den er den christelige Frihed, dette Guds Börns af Herren selv skjänkede Klenodie, en skjult Skat, ja en Forargelse; den fatter ikke dette uvurderlige Gode, og gjör derfor ikke alene sine egne Tilhängere til Trälle under Verdens Börnelärdom, men vil og tvinge Andre til at väre det. Paa den anden Side gaaer i Ledtog med denne falske Tro en Hovmod, der yttrer sig i en Ligegyldighed for Sandheden, for den i Ordet aabenbarede Sandhed. For den ere de modstridende Anskuelser, Meninger altsaa — Lögn og Sandheden lige gjäldende, lige berettigede; den udbryder med Paulus: Ja hvad er Sandhed?

Denne falske Tro, Pietisme og Ligegyldighed, skjult under Kjärligheds Maske, er vor Arv fra Fädrene, ikke fra de gamle, som drak af den guddommelige Viisdoms Kilde og som stode urokkelige som Kjämper paa Ordets faste Klippegrund, nei men fra de nye, som ved Tale og Skrifter fyldte Ören og Hjerter med deres svgelige Drömmerier, forvendte Talemaader og vandige Snak. Denne Ballast, som kun kan hindre Troen, dens Liv og dens Gjerning, den skulle vi see snarest muligt at faa kastet overbord. Derfor skal det hedde: Tilbage til Luther, til de ägte lutherske Lärere!

Og dette har väret vort Formaal i den forrige Aargang, som det skal blive det i den näste, at före disse saa höitbenaadede, saa klare, saa fuldtonende evangeliske Röster frem for MenighedernesÖren; derved ere vi forvissede om, at Trangen i Hjerterne bedst skal tilfredsstilles og Nöden afhjälpes.

Tidenden kunde forekomme En og Anden noget tynd, at lide af Mangel paa originale Arbeider og större Afhandlinger; og vi ville gjerne indrömme dette, og ikke engang paakalde til vor Undskyldning vor egen og Medbrödres fra Embedsforretninger knapt tilmaalte Tid, der neppe tilsteder os at läse, langt mindre at affatte lærde Afhandlinger, som og lidet vilde passe for Flertallet af vore Läsere. Nei vi bekjende aabent som vor Regel, at vi meget heller ville oversätte fortrinlige Stykker og Afhandlinger, end selv levere eller lade levere originale Arbeider, som kun vare middelmaadige. Vi skamme os slet ikke ved at sidde som Disciple ved de Ældres Födder og bryde for Menighederne de Brödstykker, som de räkke os fra Herren. Og vilde kun alle

Nutidens saakaldte lutherske Lærere høre lidt mere paa, hvad Luther og Mändene af hans Skole läre, og ikke mene, at de ved at komme fra Examensbordet have slugt al Viisdom og saa forsöge sig paa egen Haand, ja saa vilde det staa en god Deel bedre til med den lutherske Kirke, baade dens Lärere og dens Läge. Gud give af sin Naade, at det maa blive bedre!

Hvad nu det Økonomiske angaar, da er det saa vidt, at Indtägterne kunne däkke de med Trykningen forbundne Omkostninger. Den forhöiede Pris af 1 Doll., som sidste Aargang paa Grund af Tidendens Udvidelse har kostet, har gjort, at en Deel äldre Abonnenter have opsagt Tidenden, medens deres Tal ikke opveies ved de nye tilträdende Abonnenter. At der her baade burde og kunne gjöres noget for Tidendens större Udbredelse, deri vil vist den väre enig med os, som paa den ene Side ikke stiller Fordringerne til Tidenden höiere, end de med Billighed kunne vente fyldestgjorte, og som paa den anden Side kjender til, hvor store og mange Menigheder vi tälle.

Det kunde vist ikke väre saa vanskeligt, naar nogen Flid anventes, at samle 1 a 2000 Abonnenter istedet for de 6 a 800, som Tidenden nu har. Foröörigt er dette et Stykke, som forhaabentlig vil undskyldes Redaktionen, om den overlader til Andre at drive paa.

Og herved anbefale vi os til Läserens Velvillie, men til Guds Naade. Red.

———:o:———

Grunde, hvorfor man daglig bør læse Guds Ord.

Af Franciscus Bierlings Fortale til Altenburger-Biblen, udgiven 1676. (Oversat fra det Tydske.)

Den dyrebare hellige Bibel skal daglig og flittigen blive forelæst Guds Folk, i Särdeleshed ved de sädvanlige ordentlige Forsamlinger i Kirken.

For det Første fordi Gud vor Herre har befalet saadant, han som bedst forstaaer, hvad der er godt, nödvendigt og nyttigt for os Mennesker, hans Børn paa Jorden. Gud Faders Befaling er den, som staaer opskreven i det 31te Kap. af 5te Moseb. 9. ff. "Og Mose skrev denne Lov og gav den til Præsterne, Levi Sønner, som bære Herrens Pagtes Ark, og til alle de Ældste af Israel. Og Mose bød dem og sagde: Naar syv Aar er tilende, paa Eftergivelsens bestemte Tid, paa Løvsalernes Høitid, naar al Israel kommer at sees for Herrens, din Guds Ansigt paa det Sted, som han skal udvälge, da skal du udraabe denne Lov for al Israel, for deres Øren. Lad samle Folket, Män-

dene, Qvinderne og smaa Börn og din Fremmede, som ere inden dine Porte, at de maa höre, og at de maa låre og frygte Herren Eders Gud, og tage vare paa at gjöre alle Ordene i denne Lov; og at deres Börn, som ikke vide det, skulle høre og låre at frygte Herren Eders Gud alle Eders Livsdage.

Disse Ord lære, at det er Guds endelige og alvorlige Villie, at man flittigen skal forelæse for det christelige Folk den guddommelige Lære, som er indbefattet i de Böger, hvilke man kalder den hellige Skrift eller Biblia, hvilket ei blot skal skee een Gang i syv Aar, men bør gaae i Svang hvert Aar og hver Dag bestandigen; i Särdeleshed paa alle Sabbath-, Sön- og Helligdage. Guds Sön, vor Herre Jesus Christus, har ogsaa befalet og paabudt dette; thi saaledes siger han Luc. 16de: "De have Moses og Propheterne, lad dem høre dem." Og atter siger Johannes i 5te Kapitel: "Randsager i Skriften," (formaner ved stadig Læsning, andægtig Høren og flittig Betragtning), thi denne er det, som vidner om mig. Disse vor Herres Christi Mandater og Befalinger skal enhver Christen saaledes forestille sig, som om han tilraaber ham samme hver Dag; derfor skal han ikke lade nogen Dag gaa forbi (saafremt han ei forhindres ved vigtige og nödvendige Forretninger) uden at höre Guds Ord. Gud den hellig Aand befaler ogsaa dette og formaner dertil ved Paulus, Herrens Apostel og dyrebare Redskab, Col. 3die, og siger: Lader Christi Ord boe rigeligen iblandt Eder, i al Visdom. Disse Ord ere et sligt guddommeligt Bud, at Guds Ord skal gaae i fuld Svang hos os og våre og bestandigen forblive vel bekjendt for os. Thi at boe, hedder at våre og forblive ret lang Tid paa et Sted, saa man ikke snart drager bort derfra. Den hellige Bibel skal våre os saare vel bekjendt, ei mindre end saadanne Folk ere det, som boe hos os i samme Huus, eller strax ved Siden af os, med hvilke vi dagligen omgaaes meget, holde Samtaler og have at bestille. Guds Ord bør være ligesaa almindelig hos os som det daglige Bröd, hvilket vi hver Dag maae have og nyde og ei kunne undvåre nogen Dag til vor Nødtørftighed. Thi ligesom det daglige Brød er en legemlig Mad, som ophölder og nærer Legemet, saaledes er Guds Ord en aandelig Själens Mad, som maa opholde os til det evige Liv. Deraf fölger, at vi paa ny have en stärk Befaling til paa Grund heraf dagligen at læse og høre Guds Ord. Den anden Aarsag, hvorfor Guds Ord skal forelåses hver Dag i Kirkeforsamlingerne ligger i Nøden, da alle Mennesker, unge og gamle, i alle Ständer vel tränger dertil. Thi Menneskene ere af Naturen kun altfor tilböielige til Synden. Saaledes sätter Djævelen dagligen ind paa Menneskene med såregne Anslag og Stykker for at lokke, forføre og styrte dem. Verdens Börns Forargelser ere ogsaa store og overalt almindelige. Paa det at nu enhver maa bevares imod saadanne Farer og Elendigheder, er det jo nødvendigt, at Guds Ord dagligen forelåses til Advarsel, paa det at ingen maa lade sig forlede til Synder eller lade sig forføre til timelig og evig Skade, hverken ved sit eget Kjød og Blod, ei heller ved den onde misundelige Djävel eller den forargelige Verden. Thi dersom vi retteligen skulle indrette hele vort indre og ydre Liv og Vandel,

og være istand til at dæmpe vore onde Affekter og Tilbøieligheder og holde dem i Tömme, samt troligen forestaae vort Kald og Embede trods alle Forargelser og Hindringer, da maa Guds Ord være vort Lys i alle vore Foretagender, Idrätter og Gjerninger, i al vor Gjören og Laden. Thi den hellige Skrift er den eneste Norm og Form, Regel og Rettesnor, ikke alene for den rette saliggjörende Tro, men ogsaa for al Gudfrygtighed, som lärer, hvorledes man i Sandhed og ham til Velbehag skal tjene Gud i ret Tro og god Samvittighed. Dette bevidner den kongelige Prophet David i Spörgsmaal og Svar, der han i 119de Psalme siger: Hvormed skal en Ung holde sin Sti reen? derved, at han holder sig efter dit Ord. Og videre siger han; Jeg gjemte dit Ord i mit Hjerte, paa det at jeg ikke skal synde imod dig. Dit Ord er en Lygte for min Fod og et Lys paa min Sti. Saaledes er ogsaa Guds Ord en stærk Forvaring og Antidotum mod Synden, mod Djävelens Lokkelse og imod de ugudelige Epikuräers og Synderes Forargelser, som nedgraves og lägges i Veien for de Christne, hvor de skulle gaae. Saaledes ere ogsaa altid iblandt de sande Christne bedrøvede Hjerter, som bære det hellige Korses Aag snart paa Legemet, snart paa deres Næring, i disse ret kummerlige og flygtige Tider, snart paa Ægtefälle og Börn, og som ere besværede med Tungsindighed og Anfägtelse, saa at de ydmyge sig i denne deres Nød under Guds väldige Haand, og ikke lade dette deres Kors kue sig, men dagligen have fornøden Trøst, fatte deres Själ med Taalmodighed og i sand Tro forvente den forjättede visse Hjælp fra Gud. Derfor kräver fremdeles saadanne og andre Korsbäreres og Korsbærerinders Nød, at Guds Ord dem til Trøst dagligen maa vorde forelääst. Thi den hellige Skrift er ogsaa den rette Trøstebog, hvoraf ene og alene ængstede, bekymrede og anfægtede Hjerter til enhver Tid ville kunne øse og faae ret, sikker og bestandig Trøst formedelst den hellig Aands Naade, hvis Bog den er og som er den rette himmelske Prädikant. Derom vidner fremdeles David, den israelitiske Konge og Guds Prophet i 119de Psalme og siger: Dersom din Lov ikke havde været min Lyst, da havde jeg omkommet udi min Elendighed. Og den hellige Prophet Jeremias i 15de Capitel takker Herren for saadan Kraft og Nytte af hans guddommelige Ord og tiltaler ham saa: "Dine Ord ere fundne og jeg haver ädet dem, og dit Ord var mig til Fryd og mit Hjertes Glæde." Om det guddommelige Ords kraftige og saliggjørende Virkning vidner ogsaa den hellige Apostel Paulus i 15de Capitel af sin Epistel til de Romere, med derpaa følgende Lovtale: "Thi hvadsomhelst tilforn er skrevet, er tilforn skrevet os til Lærdom; paa det vi skulle have Haab formedelst Taalmodigheden og Skrifternes Tröst. Endvidere er dette ogsaa en stor Fornödenhed for alle Mennesker, fordi vi leve og vide ikke, hvor länge, og fordi vi dö, og vide ikke, naar; at enhver, ligesom med Navn, saa og med Gjerningen maa være og blive en sand Christen, for at han ikke ellers skal døe i Synd og evig fordärves. Her er ogsaa Spørgsmaalet, hvo der da er en ret Christen? Svar: En ret Christen er det Menneske, som lever i daglig sand christelig Bod, som hver Dag beder Gud, den himmelske Fader, i Jesu Christo, hans kjære Söns Navn om Forladelse

for alle sine Synder, som ogsaa i ethvert Øieblik indeslutter indenfor sit Legeme et troende Hjerte, der glæder sig ved at være forløst og forsonet med Gud og have erholdt Naade for den Herre Christi Lydigheds og Lidelsers Skyld, som flittigen beder for sig selv, for Sine, og for Christenhedens almindelige Nød, som er taalmodig under det Kors, Gud paalægger ham; som i det Kald vogter sig for vitterlige modvillige og forsætlige Synder, og derimod lever tugtig imod sig selv, retfærdig imod Næsten og gudfrygtig imod Gud, saavidt ham muligt er ved den Hellig Aands Hjælp, og som, naar han af menneskelig Svaghed eller ved Verdens og Djævelens Forførelse begaar et Feiltrin og synder med onde Tanker, Ord eller Gjerninger, da snart i sand Tro beder Gud om Forladelse, og endelig indsover saligt i den Herre Christo og skilles fra denne Verden. Disse den sande Christendoms Bevægelser, Gjerninger og Dyder komme af Guds Ord og styrkes og forøges dagligen i dem, som med Alvor, Andagt og Flid høre Guds Ord og øve sig i dets Lydighed. Paa denne Maade udkræver altsaa alle Menneskers Nødtørft, at de derom belæres og derfor formanes af Guds Ord.

Men at den hellige Skrift og Guds Ord lærer og underviser saaledes om sand Christendom, bekræfter følgende Vidnesbyrd især af vor Hedningernes Apostel Paulus:

Rom. 3 siger han: Ved Loven kommer Syndens Erkjendelse.

Rom. 10: Saaledes kommer Troen af Prædiken, men Prædiken ved Guds Ord.

2 Cor. 5: Gud forligte os med sig selv formedelst Jesum Christum og gav os Forligelsens Tjeneste, efterdi Gud i Christo forligte Verden med sig selv, idet han ikke tilregnede dem deres Overtrædelser og oprettede Forligelsens Ord iblandt os.

Rom. 10. Hver den, som paakalder Herrens Navn, skal vorde salig. Hvorledes skulde de da paakalde den, paa hvem de ikke have troet? Men hvorledes skulle de troe paa den, om hvem de ikke have hørt? men hvorledes skulle de høre uden der er Nogen, som prædiker?

Rom. 15. Paa det vi have Haab formedelst Taalmodigheden og Skrifternes Trøst.

2 Tim. 3. Den ganske Skrift er indblæst af Gud, og nyttig til Lærdom, til Overbeviisning, til Rettelse, til Optugtelse i Retfærdighed.

Rom. 1. Thi Christi Evangelium er en Guds Kraft til Saliggjørelse, for hver den, som troer.

1 Cor. 1. Efterdi Verden formedelst Viisdom ikke kjendte Gud i Guds Viisdom, da behagede det Gud formedelst denne Prædikens Daarlighed at gjøre dem salige, som tro.

Den tredie Grund, hvorfor Man ogsaa i vore Dage daglig skal forelæse Guds Ord og øve sig deri, ere de ærværdige Anordninger og de særegne Exempler af Guds Hellige og de dyrebare værdige Mænd i den hellige christelige Kirke f. Ex.

I 1 Moseb. 12 Cap. bliver sagt om Patriarken og Stamfaderen Abra-

ham, at han oprettede en Hytte og byggede Herren et Alter og prädikede om Herrens Navn, det er, han har hver Dag lärt Sine om den forjättede Messias og erindret dem om hans Velgjerninger, ligesom dette i den nuvärende Tid skeer ved den daglige Foreläsen og ved Prädikener over Guds Ord.

Det 13. Kap. af Apostlernes Gjerninger melder tydelig, at i Jødedommen har väret den særegne Ordning, at Loven eller Mose og Profeternes Bøger enhver Sabbath ere blevne forelæste i Synagogerne og Jödeskolerne.

Dette bekräfter og vor Herres Jesu Christi Exempel Luc. 4; thi da han kom til Nazareth, hvor han var undfangen og opvoxen, og han paa Sabbaten gik i Skolen, og der efter Sädvane staar op og vil läse, da bliver Profeten Jesaiä Bog rakt ham, hvoraf han har gjort en trøstelig Prædiken om den nærvärende Naadetid, hvorom bemeldte Profet i 61de Cap. har forkyndt.

I 15 Kap. af de hellige Apostlers Historie bliver atter givet Vidnesbyrd om denne jødiske Ordning. Thi saa siger Jacobus: Moses har fra gamle Tider i alle Städer dem, som prädike ham, og han bliver enhver Sabbat läst i Skolerne. Og tidligen i det 13 Kapitel er ogsaa Talen om Loven og Profeternes Læsning, som har været sædvanlig paa Sabaten i Jödeskolerne og er bleven holdt i stadig Brug. Af alt dette er aabenbart, at ligesom för Christi Födsel saa har det og i Apostlernes Tid og Levedage overalt været i Brug, at man ikke alene paa alle Feste og Sabbater men ogsaa dagligen har foreläst og udlagt for Folket Mose Lov saa vel som Profeternes Skrifter baade i Templet i Jerusalem og i alle Synagoger og Skoler, ligesom man den Dag i Dag seer det i de nuvärende Jödeskoler.

Denne nödvendige Øvelse i den hellige guddommelige Läre have ogsaa vor Herres Christi Apostlers tro Efterfølgere, de gamle christelige Kirkelärere beholdt; de have baade paa Fest- og Høitidsdage og ellers, naar man kom tilsammen, foredraget, forelæst og udlagt de hellige Profeteres og Apostlers Skrifter for den christelige Menighed og Forsamling i deres Gudshuse og offentlige Forsamlinger.

———:o:———

Hvilke ere Aarsagerne til, at Nutiden ei finder Smag i Luthers Skrifter.

Som Svar paa ovenstaaende Spörgsmaal ville vi oversätte Fölgende fra Forhandlingerne i Missouri-Synodens östlige Distrikt for Aaret 1859.

"Aarsagerne synes dels at väre indre, dels ydre. Til de indre regne vi en eiendommelig Aands- og Hjertes-Retning hos mange af vore Nutids Lutheranere, frembragt ved den förste aandelige Vækkelse, de have modtaget fra Mänd eller Skrifter, der fortrinsviis tilhörte den pietistiske Skole. Denne Retning foraarsager, at Luther synes for dem ikke rigtig at passe for vor Tid, fordi han efter deres

Mening ikke gjör Forskjel nok mellem Hjerte- og Mundtro, eller ikke forvarer Evangeliet nok imod Misbrug." Af den Vestlige Distrikts-Synode gaves herpaa fölgende ret slaaende og betegnende Svar: "Det er en fiin Modsigelse, hvori Nutidens lutherske Christenhed ubevidst befinder sig med Luthers Lärebegreb, i Särdeleshed med Luthers Centrallära om Retfärdiggjörelsen af Troen."

Flere Bekjendelser fra Synodal-Medlemmer bevidnede, at de havde näret hos sig netop de ovenanförte Tanker imod Luther, hvem man dog ingenlunde kan gjöre den Bebreidelse, at han ikke nok adskiller Mund- og Hjertetro. Men hvoraf kommer det, at vi ved at gjennemläse hans Skrifter alligevel faae dette Indtryk? Svar: Fordi vi i vore Tider have et ganske andet Begreb om Hjertetro end Luther havde det.

En ret og derfor retfärdiggjörende Tro var for ham den, som med Gläde og Frimodighed griber Christum og hans Fortjeneste; for os derimod bliver Troen först en saadan, naar den kan opvise gode Gjerninger, hvorved altsaa paa en falsk Maade Troens Frugt og Virkning gjöres til dens Väsen. Paa gode Gjerninger har Luther rigtignok ikke lagt synderlig Vägt, naar han taler om Troen, tvertimod, det hörte, som han siger, til et andet Capitel; han fremsätter Evangeliets rige Naadegaver i deres hele Fylde og siger: "Tro det, saa har du det, og tvivl ei i mindste Maade derpaa". Men i vore Tider har man altid mere Frygt og Ængstelse for, at Folk maatte komme til at tro for tidligt; og derfor kommer man strax bagefter med Loven, for at Ingen skal tilegne sig Christum og hans Naade, inden hans Tro er uden Mangler. En aabenbar Modsigelse.— Dette see vi paa Mange, särdeles paa Methodisterne, som vel ogsaa prädike Christum, men derpaa sige: "Nu pröver paa, om I kunne beväge Gud ved Eders Skrig og Raab og vorde deelagtige i hans Naade". Dette er Forskjällen imellem os og Luther, og derfra kommer hiint aldeles ugrundede Indtryk.

En anden Aarsag, hvorfor man nutildags finder saa liden Smag i Luthers Skrifter, er ogsaa den falske Mening, man gjör sig om, at Luther ikke nok indskjärpede Bod og Helliggjörelse. Grunden, hvorfor vi faa et saadant Indtryk, ligger deri: Luther begyndte forfra, vi ville begynde bagfra; Luther vilde först bringe Menneskene til Selvbevisthed, at de ved Jesum Christum ere forsonede, vidende for vist, at da

Helliggjörelsen af sig selv vilde fölge bagefter,—vi forlange först Helliggjörelsen, og ville med den betinge Retfärdiggjörelsen. Eller med andre Ord: Luther brugte Evangeliet, Aanden til at levendegjöre — vi ville gjöre levende med Loven, Bogstaven. Paa hvilken Side Retten er, er derfor let at indsee."

———:o:———

Missionsprædiken af Pastor Harms over Math. 14, 13—21 ved Missionsfesten i Hermansburg.

(Oversat fra det Tydske.)

Denne Fortälling om Bespisningen af de 5000 i Örkenen er et saa yndigt Forbillede paa Missionen, at jeg ikke kan undgaae at fremlägge denne Text for Eder idag. Der vare 5000 Mänd foruden Qvinder og Börn. Lader nu Qvindernes og Börnenes Antal väre ligesaa stort, saa var der altsaa komne sammen 10,000. Og hvorfor? Maaskee for at bivaane en Skydefest eller en Dands eller en Forestilling af Konstberidere? Derefter löbe jo Folk, som om de vare galne. Eller for at tage Deel i et Fraadse- og Drikkelag henströmme de jo i Hobetal. Eller for at bivaane en Demokrat-Forsamling for at gjöre Revolution? Deraf gjör man jo nu meget Skraal. Dog intet af alt dette var Grunden, men for at höre Guds Ord. De havde der ikke noget Dandsetelt til $300; havde de noget Telt, saa var det den blaa Himmel, derunden Hede og ingen Mad. Men Jesus var der, hans Prädiken vilde de höre. Der var aandelig Hunger og Törst. Saa länge bleve de, indtil hver Smule, de havde medbragt, var fortäret, og da gik de end ikke af sig selv, men Disciplene maa minde dem om at gaae bort. Deraf seer jeg ogsaa noget, saa ofte jeg holder Missionsfest. Der komme ogsaa mange Tusinde sammen, endnu for godt 8 Dage siden har jeg holdt en Missionsfest under styllende Regn, og Ingen randt det i Tanker at gaae fra Stedet for Regnens Skyld. Hvoraf kommer det? Sande Christne gaae ligesaa flittig til Gudstjenesten den regelmässige Söndag som paa Missionsfester. Men paa Missionsfester kommer de Troende sammen fra alle Sider, de som have Guds Rige kjärt, derfor ere Missionsfesterne ret egentligen de Troendes Gudstjenester, dette er det, som gjör dem saa listige og giver dem Ynde. Ere vi da forsamlede her idag som

Troende, hvilket Gud give, saa lader os först tilsammen bede vore 3 Troens Artikle, (dette stete).

Vort Evangeliums Fortälling er overmaade yndig og enfoldig. Folket hungrer og Jesus siger til sine Disciple: giver dem at äde. Disciplene ere forlegne, fordi de intet have. Men efter at Jesus har velsignet Maden, da uddele de bestandig og det gaaer slet ikke op, og der bliver endnu langt mere tilovers, end der var forhen. Dette er et Under af Guds Almagt. Derfor er det en Spot for Verden, men yndigt for de Troende. Derfor betragte vi:

Bespisningen af de 5000 som et Forbillede paa Hedningemissionen.

1) Örkenen, det er de hedenske Lande.

2) De hungrende, det er Hedningerne.

3) Den, som mätter dem, det er Jesus.

4) De, til hvilke han giver Embedet at uddele Spisen, det er vi.

1) Örkenen, det er de hedenske Lande, Forskräkkeligt; thi det er en legemlig og en aandelig Örken. Brödrene i Afrika have for kort siden reist igjennem et ualmindeligt frugtbart Land med Skove og Bäkke, alligevel en frygtelig, stor Udörk; 4 Dage have de gaaet uden at träffe endog kun Spor af Mennesker, Qväg eller Hjorder, derimod have de seet flere end 30 Spor, hvor der för have staaet Landsbyer, nu ere de borte. Naar de spörge Kafferne: Siger os dog, hvorfor er det her saa öde i dette skönne Land? saa svare Kafferne dem: Alt dödt, alt dödt af Umpandes Svärd. Krig og uafladelig Blodsudgydelse myrder og fortärer alt Liv. Ifjor har der iblandt Betphuanerne väret saa stor Hungersnöd, at Brödrene fortälle, i det Mindste 300 Mennesker vare omkomne af Hunger for deres Öine, uden at de formaaede at frelse dem. Iaar skal der igjen väre en Hungersnöd, som endnu er värre. Hvad Hungeren forskaaner, det forstyrre Fyrsterne og Anförerne. Dersom Christendommen ikke antog sig Hedningerne, saa vilde der om 10 Aar neppe väre nogen Hedning mere at finde i hele Syd-Afrika. Endnu mere forskräkkelig er den aandelige Örk. Hedningerne hist tilbede Slangen. Brödrene have spurgt dem: Hvorledes kan denne Slange väre Eders Gud? De svare: Denne Slange tilbede vi ikke, men i denne Slange er endnu en usynlig Slange, den tilbede vi. Saaledes tilbede Hedningerne Satan som deres Gud. Spörger du dem, om de blive salige? saa svare de: Blive

salig, hvad er det? Mener du, at drikke Øl, at spise Kjöd, at tage til Wyte, at ligge i Solen? Det er Kaffernes Salighed. Er det ikke en skrækkelig Örken? Spörger du dem, om de have Forladelse? han svarede: Hvad er det? Synd? Kjender jeg ikke. Siger du til ham: Du har stjaalet 10 Oxne, saa mener han, det er Synd, at han kun har stjaalet 10 og ladet de andre 10 være. Det er deres Synd, at aflade fra Synden; at stjæle er for dem Tapperhed og Klogskab. Naar nu disse Folk döe, hvorledes skulle de blive salige, som hverken have eller ville have Syndens Forladelse? Kan Gud tage saadanne i Himmelen? Dette er Hedningeörkenen, deri maa de vansmægte.

2) Derfor ere de Hungrende Hedningerne. De forgaae legemligt og aandeligt, og klage og jamre sig ikke derover, ikke förend at Evangeliet kommer til dem, da först vender en Fornemmelse tilbage.

Seer her i Texten et Forbillede. I höre ingen af de 5000 anraabe Jesum om Spise, men stumme see de paa Jesum; saaledes anraabe ei heller Hedningerne Jesum i deres Hunger, de formaae det jo ikke mere. Men Hedningernes Hunger selv er den skrigende Röst, som trænger igjennem Skyerne og kalder Guds Barmhjertighed vaagen. Der gives skrigende Tiggere, som blive bag efter Folk og trygle dem med höi Röst; men Hungerens störste Elendighed er stum, naar Mennesket er saa vidt, at det ikke meer kan skrige og tigge, men ligger der söndergnavet af Hunger og gloer med de hule Öine, maalelös paa de Forbigaaende; saadanne ere Hedningerne. Her iblandt os er vel Nöd, her findes skrigende Tiggere for Redningshuse, Blinde- og Döv-stumme-Anstalter, og enhver kan ogsaa gjerne hjælpe dertil, men de vansmægtende Hedninger ere dog de elendigste; thi de ere stumme af Hunger.

3) Jesus er den, som mætter dem. Han siger: jeg ynkes over Folket, saa at jeg maa forbarme mig over dem, lader jeg dem fare hjem fastende, saa ville de forsmægte paa Veien. O! forfærdelig er Synderens Forsmægten paa Veien til Evigheden.

Hvo kan hjelpe der? Jesus alene. Naar Jesus kommer, da kommer Mættelse og Fred legemlig og aandelig, da forvandles Sværdene til Plovjern, da kommer Agerdyrkning, Handel, Haandværk; Folkene kommer sig paa en vidunderlig Maade, voxe og formere sig. Saaledes er det skeet med vore gamle tydske Hedninger, de vare ligesaadanne vilde, med Spyd og Sværd, slak hverandre ihjel ved Bægerne,

og drog Sværdet ved Maaltidet. De tydske Franker vare 200,000 Mänd, da Christendommen kom iblandt dem; efter 10 Aar vare de nästen fordoblede, efter 30—40 Aar 500,000 standhaftige Krigere, som kunde bäre Svärd. Saaledes tämmer Jesus de vilde og bringer Velsignelse og Fremgang blandt Folkene. Saaledes har han ogsaa allerede brudt op til Afrika, Jesus vil frelse dem fra den legemlige Elendighed, Död og Fordärvelse, Jesus er det ogsaa, som giver dem det aandelige Bröd, Jesus giver dem det evige Liv, Jesus maa forlade dem deres Synder, Jesus maa overvinde Satan, Jesus maa bringes til dem. Derfor bede vi: Gak hen o Jesu til Hedningerne; frels du dem, o Jesu fra al deres Nöd; giv du o Jesu de Vansmägtende Spise, baade til Legeme og Själ.

4) Og hvad svarer Jesus paa vor Bön? Gaaer I hen og giver I dem at spise. Siger du, hvorledes skal jeg forstaae dette? Da svarer Jesus dig: Hvem har jeg givet min Daab? Er det ikke Eder, mine Tjenere? Til hvem har jeg givet mit Ord? Er det ikke til Eder, mit Folk? Til hvem har jeg givet min Nadväre? Er det ikke til Eder, mine Forlöste? Saa ere vi nu Huusholdere over Guds Hemmeligheder, derfor maa vi uddele. Thi Jesus siger til os: Giver I dem et spise; vi altsaa maae uddele til dem Guds Ord, Daaben, Nadveren, som Jesus för har givet os. Han siger det til alle Christne, men i särdeleshed til os Lutheranere. Han siger det til alle Christne, som endnu have noget af reen Läre og Sakrament. Men Lysvennerne, som nu drive deres Väsen i Preussenlandet, med Uhlich i Spidsen, de troe ei mere paa den treenige Gud, til dem har Jesus ikke sagt: Giver I dem at äde; thi de have selv Intet, de ere selv Hedninger. Katholikerne og de Reformerte, skjöndt de ikke have det rene Ord og Sakrament, de have dog noget, til dem siger Herren det vel ogsaa, men til os Lutheranere siger han det fremfor til alle: Jeg har givet Eder Mad, mit rene Ord og Sakrament, derfor giver I de hungrende Hedninge at äde, paa det at den rene Kirke, som desvärre indtil for kort siden var den Ufrugtbare, maa have Börn i Mängde. Vi ere saa dovne til at hjälpe, skjöndt vi dog have alt. Derfor lader os tage det Ord til Hjerte: Giver I dem at äde, lyder kun bestandigen, det skal ikke gaae op; uddeler kun uafladelig, der er nok for den hele Verden. Det ville vi gjöre, inden det er for sent in-

ten Hedningerne ere döde legemligt og aandeligt. Og :seer, hvor overvättes hans Naades Fylde er:

Af de 5 Bröd og 2 Fiske blev der tilovers 12 Kurve fulde af Krummer mere, end der tilforn havde väret, dermed giver Herren os den Forjättelse: Udsender kun altid; naar I udsende 12 Sendebud, saa skulle der blive 24 tilovers, som vilde gaae hen, og naar I udsende 24, saa skulle 48 blive tilovers.

———:o:———

Gotthilf Heinrich von Schubert.

Den 1ste Juli bortkaldtes fra dette Liv den christelige Naturforsker og den ved sine Fortällinger saa bekjendte Geheimeraad Dr. G. H. von Schubert. Han var födt 1780 i Hohenstein i Sachsen.

I sin Ungdom blev han mägtig greben af Philosophen Schellings System og nedsänkede sig med rastlös Iver i Studiet af den materielle Natur. Han blev alle sine Dage en Naturens Ven og glädede sig ved al dens Pragt og Herlighed. Ved sine mangfoldige Reiser i de forskjelligste Verdensdele lärte han bedre end de Fleste af sine Samtidige at kjende Naturens Kräfter og meget af, hvad vi kalde dens Hemmeligheder; og mesterlig forstaaer han i sine Fortällinger at skildre dens Skjönhed og Rigdom. Dog aldrig fandt han Hvile for sin Själ ved at hengive sig til den blotte Natur; der var hos ham for dyb en Trang, for inderlig en Längsel efter Forlösning fra Synden til, at han skulde kunne finde Fred og Hvile noget andet Sted end hos vor Frelser Jesum Christum. Naturen var for ham intet meer end en Bog, hvori Gud havde skrevet saa vidunderlig deilige Ting, hvilket alt opfordrede ham til Lov og Tak, men netop derfor var Naturen ham og saa kjär. Efter fuldendte Studeringer virkede han som Läge paa forskjellige Steder i Sachsen, blev derefter Director af Realinstitutet i Nürnberg, Opdrager ved Hoffet i Schwerin og endelig Professor i Naturvidenskaberne först i Erlangen, siden i München.

Ved sin Lärebog i Naturhistorien, sin "Gammelt og Nyt", sine Fortällinger og endelig ved sine "Blandede Skrifter," der var hans sidste Arbeide i 2 Bind i det 80de Aar af hans Alder, har han gjort sit eget Navn bekjendt, agtet og elsket blandt Höie og Lave og — hvad der var hans Hensigt dermed — forherliget Guds Navn og stiftet megen Velsignelse i og uden for sit Fädreneland.

Siden mange Aar pleiede denne begeistrede Prädiker af Naturens

Andere at tilbringe Sommertiden i stille Liv paa Landet, hvor han kunde have Udsigter til sine deilige Bjerge og Skove. Sidste Sommer längedes han atter derud, men ikke sit kjäre Påhl kunde han denne Gang besöge, men for at våre i Närheden af sin Läge, sin elskede äldste Sönnesön, valgte han Laufjorn, hvar denne havde et Landgods. I Begyndelsen kaldte han for Spög denne trange, af store Skove omgivne Egn, hvor han ikke havde sin gamle frie Udsigt, sin Ørken; snart skulde han erfare, at Herren i en anden Forstand havde fört ham i en Orken — fuld af Smerte og Banghed, fuld af bede Dage og lange Nätter; men han erfarede og Profeten Hoseas Ord: "Jeg vil före dem i Orkenen, jeg vil tale venligt med dem." Ja Herren talte med ham og opholdt under Orkenens Storme hans Troes Lys klart brändende til Vederqvägelse for ham selv, til Tröst for Andre. "Herrens Godhed bliver ny hver Morgen og hans Kjärlighed ophörer aldrig" sagde han i en tung Time. "Syv og firti Aar har min tro Hustru staaet ved min Side, og hendes Kjärlighed er bestandig bleven den samme, og jeg er vis paa, hun er villig til at gaae i Döden for mig. Hvorfra kommer dog en saadan uforanderlig Kjärlighed i et Menneskes Hjerte, som dog af Naturen er utro? Herren har givet hende denne Kjärlighed; men naar han skjenker en Kjärlighed, som ikke ophörer, kan da hans Kjärlighed ophöre?"

Faa Uger för hans Död spurgte en höitstaaende Herre ham, om han var ganske vis paa sin Salighed. Han svarede: Ja ganske vist, ligesom der ikke kan gives noget vissere; jeg har en Fortjeneste, for hvilken Himmelens Porte maa oplukke sig; den er vistnok ikke min egen Fortjeneste men min Herres Jesu Christi Fortjeneste. Hvo vil röve mig den Himmel, som Guds Sön allerede har skjänket mig i Troen."

En anden Gang sagde han efter heftige Anfald, hvorved han vilde qväles: "Paulus og Petrus have paa samme Tid taalt Martyrdöden; Petrus, som blev korsfästet med Hovedet nedad, maatte lide Döden ved at qväles. Men Paulus, som gjorde Brug af sin romerske Borgerret, turde lide Döden opretstaaende. Jeg önskede og at döe med opret Hoved og ikke ved at qväles, og jeg har sagt min Herre det, at jeg gjör Fordring paa min Borgerret." Ved megen Beden havde han faaet Mod til at bede. I mange Aar havde han efter Huusandagten lukket sig ind i sit Kammer og der knälende talt länge

med sin Herre. Han siger om sit Liv i Bönnen: I tidligere Dage, naar meget Arbeide paalaa mig, og jeg havde arbeidet til langt ud paa Natten og skulde staae tidlig op, bad jeg ofte min Herre, at han maatte sende mig en snar og kraftig Sövn; men ikke altid blev min Bön strax opfyldt, og jeg var när ved at knurre; men at det ikke skulde komme dertil, saa har jeg strax talt med min Herre, og för jeg vidste deraf, laa jeg i dyb Sövn. Saaledes har jeg ogsaa nu bedet min Herre, at han snart vil hente mig hjem; thi jeg har hjertelig Lyst til at skilles herfra og väre med Christo. Nu som han dväler med at komme, vil jeg ikke knurre, thi jeg kjender hans Viis; för jeg tänker det, vil mine Öine lukke sig og jeg vil skue min Herre."

Otte Dage för sin Död begjärede han Sacramentet, efterat han var kommen sig lidt efter et svärt Anfald. Han havde stedse väret en flittig Gjäst ved Herrens Bord; den sidste Nadvere vilde han nyde i Samfund med alle de Kjäre, som vare om ham i hans Sygdom. Efterat han alene med dybeste Bevägelse og stor Frimodighed havde udtalt sin Synde- og Troesbekjendelse, lod han Dörene aabne. Han laa stille i salig Fred paa sin Seng, hans tro Ægtefälle stod ved hans Side; fra Sidekammeret tonede en Choral til Forberedelse för Nadveren. Han, en Lärkenatur, som hans Hustru pleiede at kalde ham, fordi han saa ofte väkkede det ganske Huus med sin Morgensang, stemmede glad i; det er kun afbrudte Toner han kan frembringe, dog synger han; han synger for sidste Gang i dette Liv og synger saa glad. Efter modtagen Nadvere udtalte han sin Fred og Gläde i Ord, der udtrykte den inderligste Tak og Kjärlighed, uforglemmelige for Alle. Endnu 10 Dage tövede Herren med at hjemföre sin tro Tjener, og der kom endnu mange lange Timer og hede Kampe, men over hans Läber kom aldrig et Klageord. "Jeg kan bede! hvad feiler mig da?", var ofte hans Svar til dem, som spurgte ham, hvorledes det stod til. Mange andre herlige og kostelige Ord bleve hörte af hans Mund i disse Dage. Ved hans Seng kunde Ingen väre sörgmodig.

Der var en egen Stemning blandt hans Egne; om de og gräd over, at de skulde miste ham, som havde väret deres Huus's Roes, deres Taarer aftörredes, saa snart de saa hans Ansigt. Hvo kunde väre Vidne til hans Frimodighed og dog gräde? Indtil Enden blev hans Aand lys og klar, indtil Enden kunde Munden fremföre al Begjäring i Bön med Taksigelse for Gud.

Paa den Tiltale: "Snart vil du see din Frelser" sagde han: Jeg seer ham allerede." I de sidste Timer vare hans Öine tilsluttede som i en salig Slummer. "Hvor skjönt, hvor herligt kjære Frelser!" hviskede hans Läber, og han havde fuldendt.

Som fri Borger, i fuld Bevidsthed om sin himmelske Borgerret, med opløftet Hoved, ligesom han havde udbedet sig af sin Herre, er han indgangen i den levende Guds Stad.

Paa det skjönne blege Ansigt laa Guds Fred udbredt, og den Skrift stod at läse: "Jeg ligger og sover ganske i Fred, thi Du Herre hjalp mig, at jeg boer sikker."

Ja salig er den, som döer den Retfärdiges Död. Amen.

———:o:———

Concordieformelen.

Der var Forslag til forrige Synode om at vi som den tydsk-lutherske Kirke skulde antage Concordieformelen som Bekjendelsesskrift for vor Kirke. Det bliver nu oversat paa Norsk af Professorerne Caspary og Johnson i Christiania.

Vi meddele her en Beretning om, hvorledes Concordieformelen er bleven til og hvad der gav Anledning til dens Affattelse.

I den lutherske Kirkes Leir udbröd snart efter Luthers Död mangehaande Stridigheder, og desværre som Hovedforanledningen hertil fra Philipismen, d. e. den Retning, som udgik fra Melanchthon, og i Baggrunden intet andet indeholdt end en Tilslutning til det reformerte Dogma om Nadveren. Den ivrigste Modstand herimod viste Theologerne i Jena, med Flacius i Spidsen. Mange Slags Conferentser og Sammenkomster holdtes, dog uden noget Resultat. Da forsamlede paa Kursachsens Foranstaltning og med de fornemste evangeliske Fyrsters Indvilgelse et Antal ansete Theologer sig i Aaret 1576 i Torgau; iblandt dem var navnlig Jacob Andreä og Martin Chemnitz. Den förste havde ogsaa gjort sig megen Umage for ved personlig Opfordring at forene Partierne, det strenglutherske og det mere melanchtonske. I Forening med Martin Chemnitz havde han efter mange Forhandlinger med svabiske og saxiske Theologer 1574 forfattet den saakaldte svabisk-saxiske Concordie. Denne blev derefter paa ny gjennemseet i et theologisk Convent i Klosteret Maulbronn i det Würtembergske

1575, og fik nu Navn af den Maulbronnske Formel. Til begge disse Theologer havde sluttet sig: David Chyträus fra Rostock, Andreas Musculus og Christoph Körner (Cornerus) fra Frankfurt ved Oderen, og desuden 12 kursaxiske Theologer.

Ved deres fälles Raadslutning over Maulbronner Formelen og dens Omarbeidelse opstod den saakaldte Torgauske Bog, der blev overrakt til Kurfyrst August den 7de Juni. Man indhentede ogsaa Bedömmelser over den fra udenlandske Theologer igjennem de evangeliske Fyrster, for at höre Indvendingerne, Betänkelighederne og Indsigelser fra Venner og Fiender. Man lod det derved ikke mangle paa Forsigtighed; thi fra Kursachsen udgik under Medvirkning af Kurpfalz og Kurbrandenburg og under Deeltagelse af mange Fyrster og Steder i Syd- og Nord-Tydskland Afskrifter af Formelen til Kirkens forskjellige Kredse over hele Tydskland for at indbyde til Prövelse og Undertegning.

I Marts 1577 forsamlede sig derpaa i Klosteret Bergen ved Magdeburg til Omarbeidelse af hiin Bog Theologerne Andreä, Chemnitz og Nicolaus Selnecker, til hvilke Chyträus, Musculus og Körner senere sluttede sig. Og saaledes kom da den Bergiske Bog, Concordieformelen, istand fra 19de til 28de Mai 1577. De mange Bönner af fromme Fyrster og troe Hyrder opfyldtes. De flittige Forarbeider fra alle Dele i Tydskland flöd sammen i Concordieformelen, og i og med denne kom Concordiebogen som den evangelisk-lutherske Kirkes Fällesbekjendelse til Afslutning, til Bortfjernelse og Afvärgelse af indträngende Vildfarelser i Lären, til Overvindelse af de hidtilvärende Eiendommeligheder i de forskjellige Lande.

———:0:———

Missionsefterretninger.

Det norske Missionsselskab og den norske Mission i Afrika.

Det norske Missionsselskabs 18de Aarsberetning ligger for os; af den ville vi gjöre et Udtrag for at see Selskabets nuvärende Tilstand.

Det norske Missionsselskab er inddeelt i fölgende 5 Klasser: Sta-

vanger, Christiansand, Christiania, Throndhjem og Bergen. I det Hele taget synes Missionens Sag i samtlige Kredse at vinde Fremgang, og er dette især Tilfældet i Throndhjems og Bergens Kredse; i den første af disse ere 11 og i den sidste 3 nye Foreninger dannede i Aarets Løb.

De glædelige Efterretninger fra Missionsmarken i Zululandet have efter forskjellige Beretninger bidraget særdeles til at vække mere Liv for Missionen, især har dette viist sig i et høist glædeligt Lys i Bergens By; ogsaa den ny oprettede Missionsskole, som synes at have alle Betingelser for en heldig Udvikling, har havt og vil i Fremtiden faa en end gavnligere Indflydelse paa Missionsinteressen i vort Land.

Medens Selskabet har havt et Tab af 3 Foreninger, af hvilke 1 er død hen, men de to i Modum og Nordre Land ere udtraadte, fordi de ikke have fuld Fortrøstning til den norske Mission, saa har derimod en Tilvext af 19 nye Foreninger fundet Sted.

Selskabets Indtægter have været større end i noget foregaaende Aar, nemlig 5859 Spd. 118 Skill.; dog have Udgifterne oversteget dem, som Følge deels af Missionsskolens Oprettelse, deels af flere Assistenters Udsendelse, deels af Byggeforetagendet i Afrika. Udgifterne løbe op til 8067 Spd. 13 Skill. I Bergens Kreds er fra Enkeltmand indkommen den betydelige Gave af 1108 Spd. 33 ß. ifølge Testamente af Bjerch og Hustru i Bergen. Ligesaa har afdøde Kirkesanger Steensaas skjænket 300 Spdl. til Missionen.

Som et Tegn paa voxende Deeltagelse kan nævnes, at Missionstidendens Oplag er forøget med 300 nye Expl.

Missionsskolen i Stavanger sluttede sit første Aar sidstleden Mai med Examen og festlig Sammenkomst. Skolens Virksomhed begyndte 9de Mai 1858 med 3 Elever, hvis Tal i Aarets Løb er forøget indtil 12, hvilket er det Antal, Huset kan rumme. I det Hele have 80 Personer meldt sig til "Optagelse", hvilket er en glædelig Kjendsgjerning. De 12 Missionselever er følgende: 1) Bogtrykkersvend Ole Sigbjørsen Steenberg fra Lunde Sogn i Christiansands Stift. 2) Seminarist Hans N. Hansen fra Tromsø. 3) Niels Nielssen, Lysestøber fra Bergen. 4) Marcus Olsen Dahle fra Grytten i Romsdal. 5) Carl Larsen Øvre Titlestad, Skolelærer fra Fane i Bergens Stift. 6) Ole Onensen Tjomsland fra Holme i Christiansands Stift. 7) Cigararbeider Peter G. Nilsen fra Christiansand. 8) Agronom Gun-

vald Gundersen Moseid fra Övrebo, Christianssands Stift. 9) Martinus Borgen, Skomagersvend fra Kongsberg. 10) John Eng, Snedkersvend fra Christiania. 11) Christoffer Eskildsen Gaustad, Bogbinderdreng fra Bergen. 12) Hans Christian M. G. Leisegang, Snedkersvend fra Christiania.

Hovedbestyrelsens Lovforslag til sidste Storthing om Missionselevers Ordination bifaldtes noget forandret med stor Pluralitet af Thinget, men fik ikke kongelig Sanction. Dog er det at haabe, at Eleverne, naar den Tid kommer, at de skulle udsendes, ville erholde Kirkens Ordination paa säregen underdanig Ansögning til Kongen.

Hvad nu vor Missionsmark angaar og, for det Förste, den Trang til flere Arbeidere, som især i de sidste Aar har väret meget fölelig, da maa vi ogsaa her erkjende med Tak og Pris, at Gud fanddelig arbeider med os. I forrige Aarsberetning omtales, at det kun var lykkedes os at udsende en Medhjelper i det ydre Arbeide, Ole Olsen Tjomsland (der ankom til Entumeni den 4de Januar indeværende Aar); denne Gang kunne vi melde, at der i Slutningen af Marts sidstleden afgik en yderligere Forstärkning, som nu maa antages allerede for en rum Tid siden med Guds Bistand at have naaet sit Bestemmelsessted og i Forening med de äldre Assistenter fuldständigen at have afhjulpet Trangen for Tiden til Medhjelp i det ydre Arbeide. Vi hidsätte her Navnene paa disse sidste Udsendinge, der efter noget over en Maaneds Ophold i Glasgow, hvor de maatte vente paa Leilighed, afgik videre derfra den 9de Mai direkte til Port Natal: Snedkerarbeider Daniel Nielsen fra Bergen (födt 28 Januar 1828 paa Remö i Herö Sogn, Söndmöre) med Hustru Caroline Paulsen fra Bergen (födt 6te Marts 1835) og 2 Börn i Alderen 1 og 3 Aar; Mekanikus Thor Christian Thorsen fra Bergen (födt 17 Mai 1833); Jomfru Anna Cathrine Elv fra Bergen (födt 18 October 1823, närmest bestemt til Huusjomfru hos Schreuders); Mursvend Georg Frederik Carlsen fra Christiania (födt 22 Februar 1834) med Hustru Johanne Olsdatter Fedt af Solvorn i Sogn (Jordemoder) og dennes Barn af förste Ægteskab, en Pige paa 2 Aar, og endelig Snedkerarbeider Erik Ingebretsen fra Vinger Prästegjäld (30 Aar gammel.) Vort äldre Missionspersonale er uforandret fra forrige Aar: paa Entumeni Schreuder med Hustru (samt Tjomsland siden Begyndelsen af indeværende Aar), paa Empangeni Oftebro med Hustru og fire Börn, paa Umpumulo Larsen

med Hustru, Udland med Hustru samt Olsen med Hustru og 3 Börn. Det hele Personale vil altsaa for Tiden udgjöre 18 Voxne og 10 Börn. Snart haabe vi ogsaa at kunne sende Forstärkning i det egentlige Missionsarbeide. Kand. Paul Wettergreen har i Sommer meldt sig og er af Hovedbestyrelsen antagen til Selskabets Missionär i Afrika. Han er Sön af Hr. Sognepräst P. W. Wettergreen i Österrisör, födt 4de Januar 1835 og tog theologisk Embedsexamen i Juni sidstleden med bedste Karakter. I längere Tid har han fölt et bestemt Kald til Missionär og agter nu blot at tage den tilbagestaaende praktiske Deel af den theologiske Examen, hvilket vil ske i Januar förstkommende, for derpaa til Vaaren at udgaa til vor Missionsmark. Trangen til flere ordinerede Arbeidere har, siden Herren begyndte at aabne Hedningehjerterne for sit Ords Prädiken, väret dobbelt fölelig, hvorved ogsaa den önskede Ordination af Pastor Schreuders 3 äldste Medhjelpere, nemlig Oftebro, Larsen og Udland, er bleven paaskyndet. Efterat Hovedbestyrelsen forgjäves havde beströbt sig for at skaffe Schreuder biskoppelig Bemyndigelse til denne Ordination herhjemmefra, besluttede han engang at udföre den uden nogen saadan og fastsatte Dagen til den 22de April sidstleden og Stedet at väre Empangeni. Ifölge nys modtaget Brev fra Schreuder er Ordinationen fuldbyrdet til fastsat Tid og Sted. Og saaledes har den gode Gud gjort Begyndelsen til ogsaa at afhjelpe Trangen til ordinerede Arbeidere. I vor forrige Aarsberetning omtales, at Schreuder, närmest foranlediget af et Ildebefindende, havde foreslaaet, at der udsendtes for et Par Aars Tid en ordineret Mand, der kunde overtage hans hidtil havte Forretning at yde vort Missionspersonale paa de forskjellige Stationer prästelig Betjening. Vore Beströbelser i denne Retning kronedes ikke med Held; og nu, da Schreuders äldre Medhjelpere ere ordinerede, vil ogsaa en Präst for Missionspersonalet väre overflödig.

Men i andre Henseender havde det visnok väret godt, om vi allerede tidligere havde havt en Präst at sende til midlertidig Undsätning. Det har nemlig i det forlöbne Aar händt sig, at Selskabet paa Grund af dets egentlige Missionärers vedvarende Faatallighed er gaaet glip af en for vor Mission meget vigtig Plads, Kwamakwaza i Närheden af Entumeni, hvor Schreuder ofte har prädiket og baade i 1852 og 1859 af Kongen erholdt Tilladelse til at anlägge en Station. Nu er Stedet i dette Öiemed bortgivet af Kongen til den engelske Biskop Co-

lenso, der er „Hovedet for sin egen Mission i Natalkolonien", og nu agter at udstrække sin Virksomhed ogsaa til Zululandet.

— — — Paa samtlige 3 Stationer er der i det forløbne Aar dannet Menigheder af Indfødte. Vor forrige Aarsberetning meldte om Missionens Førstegrøde paa Umpumulo den 6te Juni 1858, og endnu medens Beretningen var under Pressen, indløb den glædelige Efterretning, at 7 andre Hedninger paa Umpumulo vare ved Daaben optagne i den christne Kirke i Juli 1859, først et Barn af Vognstriveren Umbijane den 12te Juli og dernæst 6 Voxne den 14de, hvoriblandt en 14 a 15 Aars gammel Pige, Unokutemba, hvis Omvendelseshistorie Pastor Schreuder udførligen har fortalt i Miss.-Tid. N. 2 indeværende Aar. De andre vare Drenge og havde tilligemed hende været i Tjeneste paa Stationen; deres Daabsnavne ere: Ukosi, Utomase (Thomas), Usimomi (Simon), Uvelemu (Vilhelm), Uhendreke (Hendrik). Men Umbijanes Barn var sygt, og allerede den 16de døde det. Man lagde det i en Kiste og stedede det til Jorde paa norsk Maade, og da Schreuder allerede var afreist den 15de, holdt Oftebro som med sin Familie befandt sig paa Umpumulo i de Dage, en passende Tale ved Graven. — I forrige Aarsberetning omtaltes ligeledes, at der foruden Katekumenerne paa Umpumulo ogsaa forberededes en paa hver af de to andre Stationer til Daaben. Den Ene paa Empangeni var Udulela, en af Oftebros Tjenestegutter. Han blev dog senere saa efterladen, at Undervisningen maatte indstilles en Tid. Men da en anden af Tjenestegutterne, Uzibokjana, siden meldte sig, blev ogsaa hin paany opmuntret; en tredie, Usethlasenjuka, Halvbroder til Udulela, kom til, og saaledes kunde Oftebro med disse tre atter paabegynde Daabsundervisning. Det var efter hans Tilbagekomst fra det ovenberørte Ophold paa Umpumulo, i Slutningen af Juli. Daabskandidaten paa Entumeni var en 16 Aars gammel Gut, som havde været i Schreuders Tjeneste næsten uafbrudt siden dennes Ankomst til Entumeni. I August var Forberedelsen med ham tilende, saa at han den 14de kunde døbes og antog i Daaben Navnet Ujohannese Hogwalstad efter den bekjendte afdøde Missionsven i Stavanger, John Haugvalstad. Foruden Fru Schreuder vare de nydøbte Gutter fra Umpumulo Daabsvidner, ligesom ogsaa Oftebros ovennævnte 3 Katekumener vare tilstede. Disse bleve særdeles oplivede ved denne Leilighed, og næste Maaned den 25de September kunde ogsaa de ved den hel-

lige Daab indpodes i Christum. Udulela antog Navnet Uisake (Isak), Uzibokjana Umse (Moses) og Usethlasenjuka Upaule (Paulus). Daabsvidner vare Thomas, Simon, Vilhelm og Kosi fra Umpumulo, John Haugwalstad fra Entumeni samt Br. Oftebro. Desforuden vare tilstede 2 Döbte fra Hermannsburgernes Station ved Umlalazi og omtrent et Dusin Daabslärlinge fra Entumeni. Det var vel förste Gang i vor Mission, at saa mange Sorte, der alle elskede Guds Ord, var samlede til fällesGudstjeneste,—alle mere eller mindre fuldständig paaklädte. Daabsbörnene havde Fru Oftebro med Umlalazi-Skrädderens Hjelp forsynet med nye Kläder. — Af det talrige sorte Fölge, som kom med Pastor Schreuder til Empangeni ved denne Leilighed, see vi, at der imidlertid paa Entumeni efter Johns Daab var foregaaet en Väkkelse blandt Schreuders Tjenere, saa at han snart kunde tage 13 Personer i Daabsundervisning. Vistnok bestode ikke fire af de yngste Gutter, der havde meldt sig, Ildpröven i Livet, med en 5te Gut kom det ikke til noget bestemt Gjennembrud, og den 6te kaldte Faderen, som bor i Närheden af Umpumulo, tilbage, da han hörte om, at Sönnen vilde blive Troende; men med de övrige Syv hjalp den gode Gud ham saa vel fremad, at han med stor Frimodighed kunde optage dem i Christi Kirke Helligtrekongersdag indeværende Aar. Han omtaler dem i Korthed i Miss.-Tid. No 6 d. A.: 1) Udawide (David), omtrent 40 Aar gammel, havde väret paa Entumeni siden Krigen i 1856. 2) Ujosefa (Josef), mellem 20 og 30 Aar, havde mere eller mindre väret i vore Missionärers Tjeneste siden 1850 og var den, som pleiede Schreuder troligst i hans Lidelser efter Leopardbidet; er gift, har Hjem og Kone i Närheden af Umpumulo; hans Kone overvar hans Daab og vendte tilbage med det Forsät at söge Guds Ord, afslaa fra hedenske Skikke og kläde sig ordentligt, hvilket Alt Manden paalagde hende, og hun godvilligen samtykkede i. 3) Uluka (Lukas) af Utulwana-Regimentet, hvortil ogsaa Prinds Ucekjwajo hörer; paa underlig Maade fört til Entumeni; beslägtet med Landets störste Familier; har et godt Hoved og kan ved Guds Hjelp blive til Nytte i Missionen, ligesom han selv blev ved en endnu hedensk Zulus Prädiken tilskyndet til at söge "den korsfästede og gjenopstandne Frelser Jesus, Guds Sön", hvilket var Hovedindholdet af hin Zulus Prädiken. 4) Umateu (Matthäus), Broder til Uttoongwane, som baade denne og Colenso forgjäves havde gjort sig Umage for at faa over til den Sidstes Station, og som er den samme

Uzinti, der ifjor trak sig tilbage fra Daabsundervisningen paa Umpumulo. 5) Umaria Magdalena (forhen Unomadoda), der maatte bestaa en haard Kamp med sine Paarörende for sin Troes Skyld. 6) og 7) Ubenjamine (Benjamin) og Ulowise Mand og Kone, egentlig ikke en Frugt af vore Missionärers Virksomhed, men havde formedelst Gjenvordigheder i Livet tyet til Entumeni; Konen, forhen Unondonga, i Daaben opkaldt efter Jomfru Lovise Olsen i Bergen, havde i over en halv Menneskealder väret sögende Herren.— Endelig beretter Schreuder i sit sidste Brev af 11te Juni, at han den 10de Mai ved Barnedaab optog i Kirken en 10 Aars gammel Pige, som i längere Tid har begjäret Daaben, og som opkaldtes efter afdöde Bispinde Gislesen: Henriete Jakobine Martine. Hun er en Datter af Umkonto när Umpumulo og Söster eller Halvsöster af John Haugvaldstad paa Entumeni og af Isak og Paulus paa Empangeni, der alle ere Börn af hin Mand. Endelig har han ifölge samme Brev den 3die Juni döbt et Drengebarn, hvormed Ulowise nedkom den 16de Mai. Barnet fik Navnet Samuel.

I det sidste Aar har Herren altsaa lagt til vor Menighed i Afrika: Paa Entumeni 10 Själe, paa Empangeni 3 og paa Umpumulo 7, ialt 20, hvortil kommer Förstegröden fra 1858 Umatendhjwaze. Af dette Tal ere dog to Spädbörn födte af Menighedslemmer, nemlig nys nävnte Samuel og Umatendhjwazes og Umbijanes Barn, hvilket döde strax efter Daaben.

Og Herren synes ogsaa virkelig at ville fortsätte det Naadeværk, han har begyndt i vor Mission blandt Zuluerne. Paa Empangeni haaber Oftebro snart at kunne döbe en Pige (atter et Barn af Umkonto), og udtaler sig for övrigt saaledes: "Af Guds Ords Virkning paa Hedningerne heromkring kommer fremdeles lidet tilsyne. Jeg har dog Grund til at tro, at der hos flere unge Mennesker, især Piger, rører sig Lyst og Önske om at slippe ud af Hedningelivet og blive Christne, hvis de kun öinede Udsigt til at kunne det, og mine Christne fortälle, at de ofte höre Hedningerne tale om, hvad de have hört af Guds Ord, saa de forundre sig og tro, at naar det först engang kom til at bryde lös, og man ikke längere holdtes fangen af "Zulufrygt", saa skulde vi faa se, at Guds Ord i det Skjulte virker paa Mange."

Amerika.

Pastor Klineworth, Medlem af den tydsk lutherske Synode af Iowa, skal en-

ten være myrdet af Indianerne eller befinde sig i deres Fangenskab.

— Paa Fidsschi Øerne i Sydhavet have 60,000 antaget Christendommen; deraf ere 11,000 Methodister; men endnu er der 140,000 Hedninger, frygtelige Menneskeædere, som endog udgrave Ligene og fortære dem. Hedningerne boe i Bjergene og tillade ei Missionærer at komme til dem. Men romerske Præster tænke, under Beskyttelse af franske Kanoner, at tiltvinge sig Adgang til dem.

— Paa Jamaica bleve alle Slaver frigivne. Siden den Tid er Øen gaaet betydelig tilbage i Velstand. Plantagebesidderne ere forsvundne, og store Landsstrækninger ligge øde og Skatterne tynge svært paa de friblevne Negere. De erklære, at de ikke kunne sørge fuldstændig for Kirkernes Vedligeholdelse eller forskaffe sig det fornødne Antal Præster. De bede Missionsselskabet i England at komme dem tilhjælp, at ikke Hedendom igjen skal tage Overhaand paa Øen.

Danmark.

Ved en i Fyen af mange Præster og Lægfolk besøgt Missionsforsamling er det besluttet, at alle Filial-Missionsforeninger skulle tilsammen danne "det danske Missionsselskab". Præsten Brandt i Fyen har oprettet en Missionsskole i Lighed med Pastor Harms i Hermannsburg.

Tidligere har Missionsselskaberne i Danmark understøttet fremmede Missioner, især den i Indien, som drives af Leipziger-Missionsselskabet.

England.

Det engelsk-kirkelige Missionsselskab havde forrige Aar en Indtægt af 1 Million Dollars. Det har 142 Stationer med 236 Missionærer, hvoraf 51 ere Indfødte, og meer end 2000 indfødte Katecheter og Lærere. Det arbeider i Indien, Nyseeland, Vestafrika, de tyrkiske Lande, Ceilon og Nordvestamerica ved Mackenziefloden.

Ogsaa i Japan vil Selskabet nu begynde en Mission.

Japan.

Den af det nederlandske Missionsselskab udsendte Pastor Brown har holdt den første protestantiske Prædiken i Staden Jeddo. Den amerikanske Missionær Hepburn og Hustru studere med stor Flid Sproget, arbeider paa en engelsk Ordbog og er betænkt paa i sin Tid at oversætte det nye Testamente i det Japanesiske. H. Braun forretter Pastoraltjenesten, men Regjeringen har nylig fratages ham hans indfødte Tjener og Lærer. Det vil blive yderst vanskeligt at vinde Indgang for Christendommen i Japan, saalænge Regjeringen er den saa fiendtlig sindet.

Indien.

Christianiseringen af the Kols i Nagpore Distriktet gaaer for sig med hurtige Skridt. 2000 Personer have allerede ladet sig døbe. 90 bleve døbte blot i Januar Maaned.

En Missionær fra Ranchee skriver, at 800 Landsbyer have modtaget Evangeliet, og saa stort var Antallet af "the Kols", som begjærede Daab, at 3 Missionærer vare beskjæftigede hele Dagen med at give dem Underviisning. Der

arbeider i dette Distrikt 6 lutherske Missionærer af Pastor Gosšners Seminar i Berlin. 18000 Personer bivaane deres Prädikener.

— Paa Øen Celebes har Missionär Schwartz under sin 30aarige Virksomhed selv døbt 15000 Hedninger. Hele Landsbyer af Alfurerne gaae over til Christendommen; 400 bleve nylig døbte paa eengang. Hos en anden Missionär meldte sig 10,000 Hedninger, alle de som boede i hans Distrikt; de erklärede deres Affald fra Afgudstjenesten og Tro paa Christum.

Mange indfödte Alfurer prädike allerede for deres hedenske Landsmänd. Mange synes af Hjertet at bekjende sig til Christum.

———:o:———

Den tydsk lutherske Mission i California.

Vi meddele i Oversättelse fra "Der Lutheraner" nedenstaaende Brev fra Pastor Bühler, som er den tidligere omtalte Præst, Missourisynoden har sendt til Californien for at samle de der adspredte tydske Lutheranere til Kirken med det rene Ord:

San Francisco den 4de October 1860.

Höiärværdige kjäre Hr. Professor! Efterdi allerede fem Uger ere forløbne siden min Ankomst hertil, er det mig nu muligt at see, hvorledes Sagerne staae her med Hensyn til vor kjære Frelsers Rige. Desvärre ere de Forestillinger kun altfor sande, som man sædvanlig gjör sig om de kirkelige Forholde i dette ellers saa rigelig velsignede Land. Det maatte vel ogsaa enhver enfoldig Christen, som kjender Guds Ord og sit eget Hjerte, forudsätte som afgjort. Man kan nu engang ikke tjene to Herrer, og her, hvor Guldklumpe söges af saa Mange som deres eneste Tröst, maa naturligviis den kjäre Gud foragtes med sit dyrebare Evangelium. Men dersom store og pragtfulde Kirker vare de rette Kjendetegn paa den sande Menighed af Hellige, ja da havde alle Christne Aarsag nok til at gläde sig hjerteligen over Tingenes Stilling her; men i de fleste Kirker forkyndes ikke Christus den Korsfæstede frem for Alt, men meget mere formaner man til Dyd og Sædelighed.

Den Velsignelse, som skulde flyde af det guddommelige Ords Brug og Forelässen, berøves derfor igjen Tilhørerne ved Prædikantens Forfalskninger. Uagtet de mange og store Kirker er der dog kun liden Tro og Kjærlighed at erkjende, og just derfor er det hos Amerikanerne allerede blevet til Ordsprog, at man her finder "many churches, but little religion".

Men endnu sörgeligere seer det ud i denne Henseende med vore Landsmänd, Tydskerne. Afseet fra Katholikerne, fra to Methodist-Menigheder, hvis Medlemmer-Antal dog er ubetydeligt, og fra en "evangelisk" (unert) Menighed, der bestaaer af 70 saakaldte bidragende Medlemmer, gives der ogsaa en saakaldt lutherisk Menighed her, der täller omtrent 20 Medlemmer.

Men just her, hvor det vakkre Navn lover saa meget, seer det overordentlig beklageligt ud. Deres hidtilværende Präst have de for nogen Tid siden afsat, rigtignok ikke fordi han har omgaaet som en Fusker med det hellige Guds Ord,

hvilket han har gjort länge før sin Afsättelse, men fordi han har ført en uredentlig Vandel.

De Medlemmer, som i denne Menighed have den største Indflydelse, ere Fritænkere eller grove Rationalister, og det er et stort Spørgsmaal, om der overhovedet er Nogen deriblandt, som kjender sin Frelser. Denne Menighed har nylig udstillet et Kaldsbrev til mig, men jeg maatte tilbagevise samme, allerede af den Grund, at den paa ingen Maade vilde sörge for min Underholdning, men henviste mig til Gaver andetsteds fra, og desuden fordi den fraskjendte mig Ret til at bortfjerne Fritänkerne og de aabenbart Vantroe, og endelig fordi jeg skulde lade mig indföre af en meget populär engelsk Præst.

Der bestaaer altsaa i denne store By, hvis tydske Befolkning skal beløbe sig til 16,000, kun 4 tydske Menigheder, og herved maa endnu bemärkes, at Evangeliets Lys har skinnet klarest hos Methodisterne, hvormeget det end fordunkles ved denne Läres Smuds. Men det er kun Enkelte, som overhovedet bekymre sig om Gudstjeneste; de Fleste synes ganske at have forglemt, at Søndagen er helliget til Gudsdyrkelsens Gjerning. De glæde sig vel Alle til Söndagens Komme, men ikke for at vandre til Herrens Tempel, men for at kunne tjene denne Verdens Gud; og ak! hvor flittige og ivrige ere de i hans Tjeneste! Hine gruelige Tider ere aabenbart komne, i hvilke man elsker Vellyst mere end Gud. Til de offentlige Forlystelsessteder strömmer derfor Folkemassen om Söndagen allerede ved Daggry, for efter fuldbragt Arbeide om Ugen at udhvile ved Dands.

Søndaghelligholdelsen i St. Louis er endnu Fromhed imod den her. Næsten hele det tydske Folk her lever hen uden Gud i Verden. Og er Samvittigheden blevet urolig hos Enkelte, saa har man hidindtil trøstet sig med, at der jo ikke var nogen ordentlig luthersk Menighed her, istedetfor ved hjertelig Bön til Høstens Herre at sørge for Prädikeembedets Oprettelse.

Den ovenfornävnte lutherske Menighed har givet mig Tilladelse til at benytte dens Kirkelocale, og her har jeg da forkyndt det søde Evangelium siden min Ankomst, og til GudsÆre tør jeg vel tilføie — ikke uden Velsignelse. Skjønt jeg ikke har at melde om Omvendelser og Revivals, saa have dog nogle Familier indfundet sig, som med hjertelig Gläde annamme Evangeliets Prædiken. Ogsaa har Tilhörernes Antal tiltaget med hver Söndag, saa at Evangeliets Röst synes altid videre at tränge sig ind. Herren maa jo selv velsigne sit kjäre Ord, at det ved Ven og Fiende bliver bestandig videre bekjendt. En Fiende har forpligtet mig til stor Tak ved en lille Opsats mod mig i et herværende Blad, hvorved han har gjort mig bekjendt i fjernere Kredse og skaffet Tilhørere hid.

Den hidtilvärende lutherske Prästs slette Opförsel har rigtignok ikke bidraget lidet til at opväkke Mistillid hos Folkene imod enhver Präst, men Herren har nu ved hiin Menighed gjort ham uskadelig; ja hans Afsættelse maa tilsidst kun tjene til Evangeliets Udbredelse, da en saa stor Hindring er bortryddet. Herrens Ord vil dog have sig Vei. Om end Velsignelsen ikke strax skulde aa-

aabenbare sig, saa er den dog der. Vi kunne vel takke Herren, vor Gud, at han bringer sit kjære Ord og Luthers Läre indtil Jordens Ende og i Særdeleshed bereder vor Kirke den Glæde, at snart ogsaa her i det fjerne Vesten en Reformationsfest kan feires. Jeg vilde ogsaa gjerne opfordre Alle, som have vort lutherske Zion kjær, til i hjertelig Forbøn at anraabe Herren, at han vil give Visdom, Kraft og Velsignelse til fortsat Forkyndelse af det rene Evangelium, paa det at han ogsaa her maa have et Folk, som erkjender, ærer og tilbeder ham og tjener hans hellige Navn. Forvist tör vi haabe, at han, som jo elsker Själene hjerteligere og inderligere end vi, ogsaa vil frelse ved sit Ord alt, hvad der er at frelse, om end kun en eneste Familie skulde udgaae fra Sodom.

En særegen Gläde er det for mig at kunne give Dem Efterretning om, at Skriveren af hint Brev, hvorved den Californiske Mission igjen opfriskedes, har bekjendt sig til samme. Det var nemlig en Moder i Israel, som selv har lärt at kjende Guds Naade i Christo og nu af taknemmelig Kjærlighed nærede det Önske, at det søde Evangelium ogsaa her maatte blive forkyndt til Guds herlige Naades Lov og til Sjælenes Frelse. En arm Synderinde—sagde hun—har skrevet Brevet, men hun er bleven renset i Frelserens Blod. Denne gudfrygtige Kones Navn, som saaledes har forvaltet en Prästindes Embede, er Elisabeth Schreiber; hun var før bosat i Rochester, N. Y., hvor hun blev bekjendt med Hr. Fleischmann og Ernst af vor Synode. Hendes Familie vil ogsaa her sörge og arbeide for Guds Riges Udbredelse. Hr. Jacob Schreiber, hendes Sön, der boer her med sin Familie, beviste sin Kjærlighed til Guds Ord og sin hjertelige Deeltagelse for Oprettelsen af Prädikeembedet herstedsderved, at han optog mig paa den venligste Maade og indböd mig at boe hos ham, hvilken Indbydelse jeg fulgte.

Her vil jeg og bemärke, at Hr. August Fricke, en Broder til Pastor Fricke af vor Synode, allerede iforveien venligst havde optaget mig, inden jeg blev bekjendt med Hr. J. Schreiber. Den trofaste Gud gjengjälde disse Venner efter Matth. 10,42.

Med Hensyn til de øvrige Stæder kan jeg endnu intet Sikkert skrive. I hvert Tilfælde ere Udsigterne ingensteds saa gunstige som i denne By; thi her have de fleste Familier bosat sig, medens ellers næsten kun ugifte Herrer ere at finde, som ikke have noget fast Opholdssted. Maaskee vil det være mig muligt at skrive noget Nøiagtigere og, om Gud vil, noget glädeligere i næste Brev.

Forøvrigt bliver det ogsaa her sandt, at det tilkommer Præsten at plante og vande, medens alle gode Gavers Giver maa give Vext. Gid han derfor maa virke med og stadfäste sit Ord; ja han fremme vore Händers Gjerning for sit Navns Skyld! Amen.

Af Ovenanførte see vi, kjäre Hr. Professor, at vi dog ere berettigede til det Haab, at Herren ogsaa her har og vil have sit Folk. Men i ethvert Tilfälde vil det väre nødvendigt snarest muligt ogsaa at oprette et Skoleembede. Vil man hjelpe Kirkerne—siger Luther—da maa man sandelig begynde med Skolerne, og det er navnligen her sandt, hvor der nu stiftes saa mange Familier.

Ogsaa önsker jeg meget at have en Collega, enten han er Lærer eller Præst. Skulde der fremdeles indløbe Penge for denne Mission, saa kan det anvendes til at udsende en anden Præst eller en dygtig Lærer; thi for min Understøttelse behöver Synoden nu vel ikke mere at sörge, da jeg, Gud ske Lov, ikke veed af nogen Nöd, efterdi Herren sörger for mig. Overhovedet savner jeg Intet undtagen Samfund med en Collega og mine Bøger; dog er jeg glad, at jeg har medbragt et Bibliothek, som indeholder det, som jeg nødvendigviis maa vide, da jo den kjære "Lutheraner" har gjennemgaaet de samme Forhold, som de ere her.

Disse Linier vil komme i Deres Hænder omtrent til den Tid, da den almindelige Synode forsamles. Ak at jeg dog ogsaa kunde have været tilstede og hørt til! Det forstaaer sig af sig selv, at jeg vil optages i Synoden, dersom Synoden intet har at indvende. Herren give sin rigeste Velsignelse til dens Forhandlinger, han lede den i alle vanskelige Forholde i al Sandhed og befæste den erkjendte, rene og alene saliggjörende Lære!

Med Høiagtelse og hjertelig Kjärlighed Deres J. Buehler.

——:o:——

Kirkekrønike.

Norge.

Den vigtigste kirkelige Efterretning, vi med seneste Post have modtaget fra Norge, er, at Pastor Lammers ikke alene er udtraadt af Frikirken, som han selv har stiftet, men at han ogsaa har indmeldt sig i Statskirken. Han har i sine "Meddelelser" ved sin Udtrædelse givet en aaben Bekjendelse, som vi maaskee senere, naar Rummet tillader det, ville meddele Läseren. Her ville vi kun give Begyndelsen af denne Bekjendelse, og dertil föie nogle faae Bemärkninger. Den lyder saa: "Gjennem mange Tugtelser i og med denne og andre Menigheder, gjennem alvorlig Prövelse og Selvprövelse, gjennem Overveielse af vor Sag for Gud i Ensomhed og Stilhed, er jeg for min Deel kommen til den Overtydning, at der har blandet sig meget Ureent ind med i vor Udtrædelse af Statskirken, vore Foreninger, vor Bekjendelse, og navnlig det i den, som omhandler og vedkommer Daaben, dens Väsen og Brug.

Läseren vil allerede af denne Indledning see, at det er Udskeielserne i Lammers's egne Menigheder og isär ved Brugen af Daaben, som har aabnet Hr. Lammers's Öine for det daarlige i det Skridt, han gjorde, da han udtraadte af Statskirken. Fornemmelig har det, at flere af hans engang mest betroede Venner lode sig gjendöbe, bragt ham til at oversee og nöiere pröve sin og sin Menigheds falske Stilling og falske

Bekjendelse. "Jeg maa bekjende mig", siger han, "af fuld Overtydelse som aldrig för til den Augsburgske Confession og saaledes träde tilbage i Eendrägtighed med den lutherske Menighed." Vi maa vistelig gläde os over denne Forandring, som er foregaaet med Pastor Lammers, og ville knytte de bedste Forhaabninger dertil baade for ham selv og for Fädrenekirken, der vistnok tränger til en Mand med Pastor Lammers's Gaver; dog ville vi vist tage meget Feil, dersom vi troede nu at finde hos Hr. Lammers en klar Erkjendelse af tidligere Grundvildfarelser og en saameget bestemtere Fastholden ved de modsatte Sandheder. Nei ikke alene enkelte Yttringer men hele hans "Bekjendelse" vidner om en märkelig Uklarhed. Det er ikke, saa forekommer det os, Guds Ord, som har overbeviist ham om hans tidligere Troes og Bekjendelses Falskhed, men det er de styggе Udskeielser og forfärdelige Aabenbarelser i Livet, hvilke dog ikke vare Andet end Vildfarelsernes naturlige Fölger, der bragte ham til at föle, at der maatte väre noget Galt i selve Samfundets Bekjendelse og Anläg. Det er ikke saameget hans tidligere Forkastelse af Barnedaaben, som for Hr. Lammers er grundfalsk, som den af saadan falsk Läre fölgende Gjendaab, som er forfärdelig i hans Öine. Han synes endog til en vis Grad at billige, tör i al Fald ikke fordömme deres Mening, som ville udsätte deres Börns Daab, indtil de komme til Själs Aar og Alder. Det undrer os derfor heller ikke saa meget, at vi i Her Lammers's Bekjendelse savne den dybe Selvanklage, der istedet for at lade Bebreidelsen for Udskeielserne tynge paa de fra först af vildledte, vilde lade den väsentlig falde paa ham selv, som Vildfarelsernes oprindelige Talsmand. Paa samme Tid synes der os at gaa en saadan ydmyg Gud hengiven Aand igjennem Bekjendelsen, der vidner for os om, at Hr. Lammers gjerne aabent vil tilstaa Alt, hvad han erkjender, han har syndet i, og som berettiger os til det Haab, at han ogsaa meer og meer vil faae Öiet op for den falske Subjektivisme, hvori han vistnok tildeels erkjender, at han har ligget, men hvori han desvärre endnu stikker. Det Objektive i Christendommen, i Ordet og Sacramenterne vil da vinde sin rette Betydning for ham; Hr. Lammers vil da faa en fast Grund i Guds Ord at staae paa, hvilket af hans Bekjendelser at dömme er Hovedstykket, som endnu fattes ham.

-- Torkel Talleffsen Hammersmark i Heggeboſtad har gjort Optryk af det nye Teſtamente af Udgaven fra Aar 1633.

Det hedder om den, at Sproget i den er tungvindt, de latinſke, for Mängden uforſtaaelige Navne paa Bögerne i de hellige Skrifter og tildeels latinſke Udtryk ere beholdte i ſamme, ſaa at de ſtore Forhaabninger, man närede om denne Udgave, ikke ere tilfredsſtillede. Det britiſke Bibelſelſkabs Udgave ſaavel af Bibelen ſom af det nye Teſtamente kjöbes derimod meget i Heggeboſtads og Eyens Sogne, hvortil Aanon Klungeland ſom Kolportör iſär har bidraget meget.

— Paa Stavangerkanten ere 5 Perſoner, der har tilhört Vennernes eller Qväkernes Samfund, ved Daaben indlemmede i den evangeliſk lutherſke Kirke.

— Sognepräſt Carl Esſendrop er conſtitueret ſom Biſkop i Tromsö. Til Biſkop i Throndhjem har Paſtorerne Grimelund, S. Bruun og Stiftsprovſt Jenſen de fleſte Stemmer ved Provſternes Valg.

— Ligeſom Kväkerudſendinger har holdt "Gudstjeneſteforſamlinger" i Chriſtiania og ere fremkomne med bittre og ſpöttende Udfald iſär mod Sakramenterne og Kirken, ſaa har Mormonerne nylig döbt Flere, og deres gudsbeſpottelige "Bönneforſamlinger" beſöges af mange Menneſker, hvoraf omtrent 150 tilhörer deres Samfund. De ſaakaldte "Forſtandere" forkynde paa en ualmindelig letfärdig og fräk Maade Joſeph Smith iſtedetfor den Herre Kriſt og taler märkeligt nok om, at Enhvers Tro kan väre god nok for ſig; om ſaa En troede paa en Hund, ſkal det agtes, naar han har valgt ſig denne til en Gud efter ſit Hjerte. "Fölgelig", ſlutter vedkommende Mormonprädikant, "er Mormonismen god nok for ſig, ligeſaa god ſom en anden Tro." Andre af disſe Prädikanter taler i en anden Tone om Sandheden, ſom ſkal ſeire.

Sverig.

En Jöde vilde for nogen Tid ſiden ägte en chriſten Pige. Hofprädicant Anjou vägrede ſig for at lyſe for dem. Conſiſtoriet har billiget hans Vägring, fordi det hedder i en Reſolution af 1782, at "Jöde kun tör indgaae Ägteſkab med ſine egne Troesforvante, men derimod ikke med Andre". Sagen er indanket for den överſte kirkelige Autoritet, Eccleſiaſtik-Expeditionen.

Danmark.

Biſkop Brammer har udſtedt en Opfordring til de danſke Chriſtne

at understötte den bekjendte "Fader Chiniquy" i Canada. Denne har skilt sig fra den romerske Kirke, og Mangfoldige have fulgt ham.

Han skildres af Biskop Brammer som "Vestens Reformator" og som en Troens Martyr. Nu det ville vi lade staae ved sit Värd, men saa meget er vist, at han er af Nutidens märkeligste Mänd, synes at väre en ivrig Christen og allerede har lidt meget for den Tro, han anseer for den sande.

England.

I London vil Dr. Hildenbein udgive et tydsk theologisk Tidsskrift, om hvilket Redaktionen selv siger, at det "hverken skal väre anglicansk eller luthersk, hverken reformert eller methodistisk, men det skal forsvare en Videnskab, som er modnet paa bibelsk-historisk Grund og blive et theologisk Tidsskrift i Ordets strenge Forstand".

Med andre Ord: det skal blive Alting og Ingenting.

— Biskopen af London, som tidligere har holdt Prädikener for Hyrekuskene i deres Vognskur, har nu flere Gange prädiket paa Gaden for en Forsamling af 1 a 2 Tusinde Arbeidere i de mest afsides og berygtede Forstäder af London.

Tydskland.

For tre Aar siden blev Philosophen Günthers Läre om Menneskets Natur forkastet af Paven, og Günther böiede sig under Pavens Dom. Dog Günthers Läre havde fundet Tilhäng. Professor Baltzer i Breslau har nu sögt at vise, at Günther har ansete Forgjängere i den äldre Kirke. Fyrstbiskopen maatte skride ind, men Baltzer appellerede til Pavens Kjendelse. Paven henholder sig i sit Svar til sin Erkläring i Günthers Sag, i hvilken det hedder, at "Mennesket bestaaer af Själ og Legeme, og at Själen er det, som giver Legemet Livet." Paven indrömmer, at der har väret og vil altid blive forskjellige Meninger om det Punkt, og at han kun fölger den, som er mest udbredt, men naar Baltzer har erkläret den hans egen modsatte Anskuelse for kjättersk, da maa Paven gjöre det samme, og naar Baltzer forsvarer Günthers Läre, saa paastaar han, "at Paven, der har fordömt den, har faret vild". Baltzer skal derfor fölge Apostlernes Exempel og tage Fornuften fangen under Troens (Pavens) Lydighed, altsaa erkjende ikke blot Kirkens men Pavens Ufeilbarhed, eller at Paven er Kirken og derfor ikke kan feile.

Pavedömmet arbeider nu for Tiden meer og meer til det Maal, at der kan blive Eenhed i Lären derved, at Pavens Theologi bliver eneg jeldende.

Italien.

Al Verdens Öine ere rettede paa de politiske Omveltninger i Romernes gamle Land; vi ville fäste vort Blik lidt paa de religiöse Bevägelser der. At Grunden til den store Elendighed, hvori Folket i politisk og borgerlig Henseende i Aarhundreder har ligget, er at söge deri, at Folket, ledet af Paven og Geistligheden, har forladt Guds Ord og traadt Herrens Evangelium i Stövet, maa väre indlysende for enhver Christen, men ligesaa vist er det, at skal Folkets Tilstand

i borgerlig Henseende blive bedre og lykkeligere, da maa Lärerne atter forkynde Evangelium, og Folket maa atter vende sig til Herren og annamme hans Frelse i Evangelium. Det synes ogsaa, som om en Deel af de Italienere, hvem deres Fädrenelands Vel ligger paa Hjerte, har erkjendt dette.

Af saadanne Mänd og af Udländinge bliver Bibelen i tusindeviis udbredt overalt i Landet, og det ikke i det for Folket uforstaaelige latinske Sprog men i Modersmaalet. Evangelister gjennemdrager Landet paa alle Kanter, og hvor Ordet prädikes, samler Skarer sig om det for at höre det.

I mange af Norditaliens Städer og Landsbyer, i de länge tilsluttede Hertugdömmer danne sig smaa Samfund. I Nizza bestaaer Menigheden af 80—100 Personer, i Genua af 250, i Alessandrien omtrent 80 Communicanter, i Novi en Menighed, som daglig voxer, ligesaa i Navarra, Biella Azti og Fasale. Intetsteds hindrer Övrigheden nu Biblers Udbredelse heller ikke Evangeliums Forkyndelse. Siden Lombardiet er friet fra Österrigs Aag og bleven forenet med Sardinien, gjennemreise Evangelister og Colportörer Landet, og Spor til religiöst Liv viser sig paa flere Steder. Ogsaa i Florents har en Menighed paa 100 Lemmer dannet sig.

Signor Mazarella og Dr. de Sanctis ere Evangelister, som især have udmärket sig ved deres Lärdom og ved deres Iver.

En klar evangelisk Erkjendelse forenet med et sundt og kraftigt kristeligt Liv tör man naturligviis ikke vente meget af endnu, men meget meer mange Udvexter, meget Sekterisk og Svermerisk; og det feiler jo ikke, at saadant allerede er kommen tilsyne. Det var egentlig Waldenserne, som i de senere Dage begyndte Italiens Evangeliseren fra Norden af, og i Begyndelsen sluttede Alle, hos hvem en religiös Trang vaagnede og som ikke länger fandt Tilfredsstillelse for den i de katholske Kirkers Ceremonier og Gjöglespil, sig til Waldenserne; men snart var der ikke Fribed nok; de af Pavedömmets Länker undslupne Aander, Aander, som endnu ikke havde ladet sig binde til Herren med Evangeliets söde Baand, fandt det for trangt i Waldenserkirken. De maatte ud og dannede sig nye Samfund, i Regelen uden nogen bestemt Bekjendelse og uden nogen kirkelig Orden. Et stort Parti iblandt dem har antaget de saakaldte Plymouth-Brödres Grundsätninger. De synes at ville aldeles forkaste—ikke alene en säregen Präste- Stand, men ogsaa at säregne Personer udvälges til offentlig at forvalte det hellige Embede; de ville Alle väre Lärere. Men omendskjöndt vi heri see Svermeriets visse Tegn og frygte for de sörgelige Frugter, som heraf i Tiden vil vise sig, saa gläde vi os dog ved den hele Bevägelse, og naar vi höre om, hvorledes smaa og store Skarer komme sammen og läse Guds Ord for hverandre og tale med hverandre derover, saa tvivle vi ikke, at ogsaa her Sandhedens og Livets Ord vil bevise sin Kraft paa alle dem, som ere af Sandheden; thi de ville lade sig beläre og lede af Sandheden til Salighed, og at det maa blive ret Mange er vor Bön.

Kirkelig

Maanedstidende

for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Februar 1861. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 6te Aarg. No. 2.

Reise-Psalme.

(af Kingo.)

I Jesu himmel-søde Navn
Min Reyse jeg begynder,
Fra min saa kjäre Hjemmestavn,
Hvortil min Tarv mig skynder;
Jeg signer Hustru, Huus og Hiem,
Og dermed Afskeed tager,
Gud selv skal väre hen og hiem
Min Fader og Ledsager.

Jeg fik min Vandre-Stav i Haand,
Da näp et Ord jeg talte;
Saasnart jeg kom af Svöbe-Baand
Man slap mig løs og kaldte,
Ja lokked mig med kierlig Smiil,
Saa jeg sloe løs at gange,
Tre Trin var mere end en Miil,
Thi jeg vaar spä og bange.

Min Barne-Kiep jeg siden reed
Og prøved Glutte-Dyster,
Jeg loe ad Verdens Herlighed,
Men elsked Barnelyster,
Den Vey, som laa til Skoole-Gang,
Besværlig var at träde,
Hand faldt mig stundom meget lang,
Og korted mig min Gläde.

Min Ungdom lod mig Porten op
Til Verdens mange Veye:
En viste mig til Ærens Top,
Til Lyst mon andre skeye;
Paa Ærens Vey Arbeyde stood
Med meysom Sved i Pande;
Men sminket Lyst med skiden Food
Bred om til mørke Lande.

Den rette Vey har Gud mig kiendt
Fra Ungdom op at löbe,
Endog jeg heller hafde rendt
For Lysters lekre Svöbe,
Og om jeg end af Veyen vred
Til Lysters Afkrogs Telte,
Saa hialp min Gud om Foden gleed,
Jeg dog ey gandske velte.

Dend Gud, som har ledsaget mig,
Jeg ævig Tak tilskriver,
Hand paa min Reyse vísselig
Min Fölge-Stötte bliver:
At jeg om Dagen kiende maa
Hans Sky og Skyttis Glæde,
Hans Lius og Ild om Natten staa
Mit Reyse-Telt at klæde.

Jo flere Aar jeg faar paa Bag,
Jo fleer Bekymrings Bylter,
Jo meere voxer Dag for Dag
Min Sorrigs Tal og Tylter;
Tiit giennem Morgenrödens Dör
Dend gyldne Sool fremtræder,
Naar jeg staar op og færdiggiør
Mit Reyse-Töy og Kläder.

Udi min Vogn jeg aldrig mig
Saa'snart til Säde mager,
Jeg mindis jo hvor hastelig
At Tidens Vogn henjager,
Og hvert Minut i Tiden er
En liden Drive-Svöbe,
Ved hvilket jeg i ald min Fær
Mit Maal skal snart udlöbe.

Om Solen da mig unde vil
Sit blide Skin og Øye,
Og giver Vey og Veyrlig til,
Mit Øyemeed at føye,
Jeg takker Gud, dog bliver ey
Saa tryg, at jeg vil vente,
At Lykkens Sool paa Verdens Vey
Vil jo til Nedgang skrente.

Om Regn og Torden, Storm og Snee
Med Hast vil paa mig sette,
Saa næp jeg tør med Øye see

Udaf min Reyse-Hätte,
Da tänker jeg, at Verdens Nöd
En Synde-Sky mon være,
Hvor Soolen, Jesus giennembröd,
Hans Navn skee ævig Ære!

Jeg seer saa tidt en Vandringsmand
Paa Veyen mig at möde,
Hvis Kjøp er al hans Stads og Stand,
Som hand sig til kan stöde;
En Anden bær med bange Kor
Sin svage Krop paa Krykke,
Og Nogle gaar og gräder for
Sin vildsom Vey og Lykke.

En faderløs og nøgen Hob,
Som ingensted har hiemme,
Mig kommer for med Suk og Raab,
At Gud dem ey vil hiemme;
Der lässer Een sin Vogn saa fuld
Af Sorg, sam han kand age:
En Anden tier med sin Buld
Og vil sig ey beklage.

Jeg seer og Andre prägtelig
I Lykkens Vogn at kiøre,
Ved Ærens Töyel holde sig
I Standen som de före;
Dog merker jeg, at Vognen skiær
Dybt i for store Helte
Paa Lykkens Bane, hvor her er
En farlig Vey at velte.

Saa holder hver sin Reyse-Fær,
Som Himlen det behager;
Vel dend, som takker Gud isär
For det, hand til ham mager!
Naar Döden har fra Vognen spendt
I Gravens Orme-Sträde,
Da skal det ikke blifve kiendt,
Hvo höyst har sidt i Sæde.

Saa tänker jeg mig om og om,
Mens jeg min Reyse driver,
Og til min Siöls andægtig Dom
Jeg disse Ting opskrifver,
Slet Intet jeg paa Veyen seer,
Som kand mig jo betiene,
At kiende Gud jo meer og meer,
Og mig fra Verden vänne.

O søde Jesu, Livsens Vey,
Slip mig ey af dit Øye,
Men lad dit Kors og Contrasey
Paa rette Vey mig bøye,
Paa Korsets Vey at jeg ey skal
Dit søde Aag henkaste,
Og hen til Lysters Döde-Dall
Blant syndig Selskab haste!

Vær med mig, hvor jeg vandrer hen,
Med dine Engle-Skare,
At jeg maa komme glad igien
Til Huus og Hiem at vare,
Giv Naade, Lykke, Salighed
Til det jeg skal forrette,
Min Uvens Raad, min Haders Meed
Du selv tilbagesette!

Naar da min Siälis Reyse-Vogn,
Mit Legem, aflägs blifver,
Og i de Dødis Orme-Sogn
Man mig et Beenhuus gifver,
Lad da min Siæl, o Jesu fort
Opvandre til dit Sæde,
Indtil min Krop fra Döbjens Port
Skal reyse op til Glæde!

—— —:o:——

Melanchthons Dödsdag.

Philipp Schwarzerd, Sön af en kunstrig Vaabensmed, blev född den 16 Februar 1497 i Bretten i Rhinphalz (det nuvärende Baden). Af hans lärde og berömte Onkel Reuchlin blev efter den Tids Sädvane hans tydske Navn forvandlet til det gräske Melanchton. Han havde en inderlig from Moder og en tro dygtig Lärer, som glädede sig over hans själdne Gaver og hans paafaldende tidlige Udvikling. I sit 15de Aar indtraadte han paa Tybingens Universitet, i sit 16de Aar udgav han til en Tid, hvor mange berömte Theologer ikke forstod Gräsk, sin gräske Sprogläre, i sit 17de Aar blev han Magister og begyndte at holde Forelässninger. I Aaret 1518 blev den 21

aarige Yngling kaldet til det nye Universitet i Wittenberg som en af sin Tids berömteste Lärde, og udviklede her dels ved sine Forelåsninger, der holdtes for Tusinder af Tilhörere, dels ved sine Läreböger, der snart udbredtes over hele Tydskland, en saadan Dygtighed, at Hädernavnet praeceptor Germaniae (Tydsklands Lärer) tillagdes ham.

Han sluttede snart Venskab med Luther, hvis evangeliske Vidnesbyrd fra Begyndelsen havde gjort stort Indtryk paa ham, og som igjen blev hans Discipel i Gräsk; under Luthers Indflydelse vendte han sit Sind mere til Theologien, baade i egne Studier og Underrisningen, medens i Begyndelsen de gamle Sprog vare hans fortrinligste Arbeidsvärk. 1521 udkom (af Forelåsninger over Romerbrevet) det förste Oplag af hans loci theologici, den förste banebrydende Begyndelse til en videnskabelig Fremstilling af den evangeliske Läre, et livskraftig Skud, af hvilket i de närmeste to Aarhundreder den lutherske Troeslåres höie og vidtragende Trä er fremgroet. Over denne Bog isärdeleshed havde Luther stor Glåde. Han skrev 1529 i sin Fortale til Melanchthons Udläggelse af Kolossenserbrevet: "Jeg holder mere af Magister Philips Böger end af mine egne, seer ogsaa heller dem baade paa Latin og Tydsk udbredte end mine. Jeg er födt til at före Krig med Sekter og Djävle, hvorfor mine Böger ere meget brusende og krigerske. Jeg maa udrydde Stubber og Stammer, hugge bort Gjerder, udfylde Pöle og er den, som maae gjöre den grove Oprydden, bryde Veie og tilberede. Men Magister Philip farer frem lemfäldig og stille, bygger og planter, saar og vander med Lyst, eftersom Gud rigeligen har meddelt ham af sine Gaver." Og endnu senere skrev han: "Maaske er jeg Philippi Forlöber, hvem jeg efter Eliä Exempel maa berede Veien i Aand og i Sandhed ved at forvirre Israel og Achabiterne, mig skal I altid have til Medhjälper, om jeg end endnu er en raa Begynder. Og det skal ikke angre mig at före Krigen under en saadan Mester." Men til at väre en Reformator, som uden Frygt og hensynslöst kjäkt skulde gjennembryde alle Hindringer, var den blide betänkelige Melanchthon alligevel slet ikke skikket, men vel til at väre Reformatorens förste Medhjälper; og det er han da ogsaa bleven paa en herlig frugtbar Maade. Som saadan stod han troligen ved Luthers Side i Wittemberg, ligeledes ved Kirkevisitationen i Kursachsen og ikke mindre paa Marbinger Religionssamtalen imod Zwingli og hans Tilhängere. Men fremfor alt knytter sig Melanch-

thons Navn til vor Kirkes förste og vigtigste Bekjendelse, til den i Aaret 1530 overrakte Augsburgske Confession, som er affattet af ham, idet han lagde de af Luther og andre Theologer udarbeidede Artikler til Grund for samme under Samraad med de paa Rigsdagen tilstedevärende Theologer. Luther, som paa Grund af Rigsagten var bleven tilbage i Coburg, svarede, da den var bleven ham tilsendt til Gjennemsyn og for, at han kunde gjöre de Forandringer, som han maatte finde passende: "Jeg har gjennemläst Magister Philips Apologi; den behager mig meget godt, og jeg veed intet at forbedre eller forandre ved den; heller ikke vilde det passe, for jeg kan ikke gaae frem saa sagtmodig og stille. Christus, vor Herre, hjälpe, at den maa bringe megen og god Frugt, hvilket vi haabe og bede." Derpaa forfattede Melanchthon ogsaa Svar paa den Gjendrivelse, som Modstanderne havde prövet paa, nemlig den udförligere Apologi eller Forsvar for den Augsburgske Confession, en af de fortrinligste Böger, som nogensinde ere skrevne.

Men netop med den Augsburgske Confession, som sikrer hans Navn et blivende Minde ogsaa iblandt det christelige Folk, omgikkes Melanchthon senere paa en Maade, som med Ret paadrog ham de heftigste Bebreidelser.

Efterat han allerede tidligere ved gjentagne Aftryk havde gjort enkelte sproglige Forandringer, foretog han i Udgaven fra 1540 en formelig Omarbeidelse med den lutherske Text. Af betänkelig Betydning var i Särdeleshed Forandringen af den 10 Artikel om den hellige Nadvere. Den oprindelige Affattelse lyder i den tydske Udgave (som tilsvarer til den Latinske) saaledes: "Om Herrens hellige Nadvere läres, at Christi sande Legeme og Blod i Sandhed er tilstede i Nadveren under Skikkelse af Bröd og Vin og der meddeles og modtages. Hvorfor ogsaa den modsatte Läre forkastes." Medens Melanchthon lod denne Text forblive uforandret i den tydske Udgave fra 1540, satte han i den latinske Text fölgende Ord i Stedet: "De coena Dominio docent, quod cum pane et vino vere exhibeantur corpus et sanguis Christi vescentibus in coena Domini." ("Om Herrens Nadväre läres saaledes, at med Brödet og Vinen uddeles i Sandhed Christi Legeme og Blod til de Nydende i Herrens hellige Nadvere") Aabenbart er her den lutherske Bekjendelse ikke saa skarpt og klart udpräget; og Forkastelsen af Modstandernes Läre er ganske udeladt.

Denne betänkelige og tvetydige Forandring skete til Gunst for Calvins Mäglingsforsög, som dengang sögte at bringe den altfor nögne Zwinglisske Läre om Nadveren i Udtrykket närmere det Luthersske, uden dog at ville med Munden bekjende Christi Legems og Blods Nydelse i Nadveren. Melanchthon stod ikke blot personligen i venskabeligt Forhold til Calvin og var ikke utilböielig til hans Unionsforsög, men han var endog i denne Tid i det mindste for saa vidt bleven tvivlsom mod den Luthersske Nadverläre, at han ikke mere formaaede at forsvare samme med fast Overbevisning som uomstödeligt Guds Ord ligeoverfor alle Modstandere. Meget betegnende for Melanchthon er det, at denne hans Usikkerhed begyndte dengang, da Zwinglis Tilhänger Oekolampadius overbeviste ham om, at den luthersske Nadverläre dog ikke fandtes hos nogle Kirkefädre, som Melanchthon havde anseet som Vidner for samme. At staa fast og trodse paa Guds Ord imod al menneskelig Anseelse, faldt Melanchthon langt tungere end Luther.

Efterat Mel. engang var bleven vaklende i Lären, viste det sig snart i forskjellige Retninger. Ved Regensburger Religionssamtalen 1541, paa hvilken de Romersske optraadte meget mildt og eftergivende, mente han at maatte give noget efter i mindre rigtige Ting og tänkte allerede at have Unionen istand med dem. Saa länge Luther levede, i hvem han fandt en Skranke, traadte rigtignok hans indre Holdningslöshed ikke paafaldende frem; men efter hans Död viste den sig snart paa en bedrövelig Maade. Da Johan Frederik den Stormodige i den schmalkaldiske Krig var beseiret af Keiseren ved Hjälp af den protestantiske Hertug Moritz af Sachsen og havde mistet en Deel af sine Lande tilligemed Kurvärdigheden, sluttede Mel. for at vedligholde sit kjäre Universitet i Wittenberg, sig meget hurtigt og ivrigt til den nye Kurfyrste, den tvetydige Moritz, som ogsaa havde faaet Wittenberg. Formedelst Brevet til Hr. von Karlowitz, hvori han udtalte sig saa skammeligen over den afdöde Luther, häfter der en uudslettelig Skamplet paa hans glimrende Navn.

1548 lod den seierrige Keiser Augsburger Interimet udgaa. Forelöbigt indtil Conciliets Afgjörelse skulde Protestanterne, hvilke man gjorde nogle Tilstaaelser med Hensyn til Kalken, Prästernes Ægtestand og Andet, iövrigt vende tilbage under den romersske Kirkes Lydighed. Da Antagelsen heraf havde väret en aabenbar Fornegtelse, lod Moritz af Sachsen ved sine Theologer under Mel.'s Anförsel i

Modsätning hertil opstille Leipziger Interim. Heri blev med Hensyn til Läven det Uevangeliske tilbagevist, men den störste Deel af de romerske Ceremonier erkjendtes som ligegyldige. Dette Interim indförtes med Magt i Kursachsen trods heftig Modstand. Men i Magdeburg samlede sig under Flacius' Anförsel de der eller andensteds forträngte troe Vidner, hvilke gjorde gjäldende, at under Forfölgelsens Tider, hvor det gjaldt ligeover for den falske Läre at aflägge Bekjendelse, var Eftergivenhed i Ting, deri sig selv vare ligegyldige, en Fornägtelse.

I denne adiaphoristiske Strid beskyldtes Mel. aabent af dem for Forräderi mod den evangeliske Sandhed. Hans forrige Anseelse fik for bestandig et stärkt Stöd hos de stränge Lutheranere formedelst denne hans Opförsel; ogsaa, efterat denne Storm havde lagt sig, maatte han döie bestandige Angreb fra hin Side. Han maatte opleve, at der 1557 blev lagt Grundvold til Universitetet i Jena som Borg for den rene lutherske Läre ligeoverfor det tvetydige Wittenberg. Herfra förtes Kampen uafladelig imod ham, og han gav rigelig Foranledning hertil. Han, som var Forfatter til Apologien, hvori netop Retfärdiggjörelseslären paa den mest levende Maade gjennemtränger og behersker alt, havde i de senere Udgaver af sin Troeslære afsvækket Modsätningen til de Romerske saa meget, at han paa en meget betänkelig Maade talte om gode Gjerningers Nödvendighed og opstillede den Sätning: "Näst Guds Naade maatte ogsaa Menneskets samstemmende Villie medvirke til Omvendelsen". Herover optändtes den Synergistiske Strid. Og paa den anden Side stod Mel. imod Slutningen af sit Liv Calvinisterne saa när, at hans hemmelige Godkjendelse, der först blev offentliggjort efter hans Död, kunde danne det Grundlag, hvorpaa Kurfyrst Frederik Pfalz efter 1559 gjennemförte sit Lands voldsomme Calvinisering. Saaledes var han desvärre bleven til et Rör, som bevägedes hid og did. Af sine talrige Tilhängere feiredes han, der i Wittenberg ubestreden förte Regimentet som den vise Styrmand, der med betänksom Forsigtighed og Varsomhed vidste at före Kirkens Skib velbeholden gjennem Storm og Klipper; men af de strängluthersk Modstandere betragtedes han som Forräder mod den evangeliske Sandhed og derfor som Fiende. Fuld af Längsel efter Forlösning fra "Theologernes rasende Forbittrelse" og efter at skue den hellige Treenighed döde han i Wittenberg den 19de April 1560.

Den onde Säd, som han i sin sidste Tid havde udsaaet, spirede efter

hans Död snart op. Philipister kaldte man efter ham de af hans Efterfölgere, som hemmelig vare Tilhängere af Calvinismen (derfor ogsaa kaldt Kryptocalvinister) og som fra Wittenberg af ved falske Kunster trende Gange nästen havde bragt samme til Herredömme endog selv i Kursachsen. Men begge Gange var Aflösningen af deres Hensigt tilstrækkelig til at styrte dem og at forskaffe den lutherske Rettroenhed fuldkommen Seir. Alligevel have de der og paa andre Steder med deres falske Fredskonster anrettet megen Kiv og Forvirring, og at i hiin Tid enkelte Landsdele i Tydskland bragtes over fra den lutherske til den reformerte Kirke, var fornemmelig deres Värk.

Men ei blot denne onde Sid er kommet op og fremspiret, men ogsaa den gode, som Mel. jo ogsaa og isär i sin tidligere bedre Tid rigeligen havde udströet.

Ikke blot Philipisterne vare hans Disciple, men ogsaa en Räkke af duelige Kirkelärere, der ikke vilde vide noget af hans falske Mäglingskonster, men dog derved taknemmelig erkjendte den Fremmelse i Erkjendelsen, som de ved hin rigt begavede Mester havde vundet, og som troligen brugte samme til videre at opbygge den lutherske Troesbekjendelse. I denne videre Mening kaldte nästen alle Forfattere af Concordieformelen sig Mel.'s Lärlinge. Iblandt dem er isär Martin Clämnitz fremragende, som paa den Grundvold, hvilken Mel. i sine loci Theologici havde lagt, byggede videre i sin Troesläre, der bärer samme Navn som Mel.'s og er en Udvidelse og Forklaring af den i sträng luthersk Aand. Paa hans Skuldre staa igjen vor Kirkes senere Dogmatikere (Joh. Gerhard, Quenstedt, Calov o. s. v.) og saaledes betegnes Mel. med Rette som den lutherske Dogmatiks Fader.

Summa: Vi ville ikke forglemme eller fortie, men med Tak til Herren bekjende og prise, hvad han ved Melanchthons Tjeneste har skjenket sin Kirke. Men vi tör og ville ikke miskjende og tilhylle hos en saadan Mand de store Svagheder og Vildfarelser, ved hvilke han i sin sidste Levetid har anrettet saa megen Skade og Forvirring. Ingen Menneskers Anseelse bör bestikke os: alle Mennesker ere Lögnere; men

(V. D. M. I. A.)

(Vardum Die Manet In Aternum)

D. e. Guds Ord bliver i Evighed. Dette var de troe Vidners Symbol i Magdeburg i den onde Tid. Det skal med Guds Hjälp ogsaa väre og blive vort.

F. N. L.

Foredrag over de kirkelige Forhold blandt de Norske i Amerika.

(Ifölge Kirkeraadets Beslutning aftrykt efter Morgenbladet.)

(Af Laur. Larsen.)

Det vil väre mine Tilhörere (og Läsere) bekjendt, at jeg er udsendt af Prästerne i "den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika" for at skildre for vore Brödre i Norge vor Kirkes Tilstand, fornemmelig dens Nöd paa Grund af Mangel paa Lärekräfter, og for, om muligt, at beväge Theologer eller andre dertil skikkede Mänd til at modtage eller at uddanne sig for Modtagelsen af Prästekald iblandt os. Det er mig paalagt at sige, at det er den hele norske Kirkes Pligt at hjälpe os; thi vi have samme Tro og Bekjendelse som den, vi tjene den samme Gud og Frelser som den, vi ere med eet Ord: christeligt Brodersamfund med den, og dette Baand er lige stärkt, om vi end bo i et andet Land, og store Have adskiller os. Ere de, som i Norge bekjende den christelige Tro efter den lutherske Kirkes rene Läre, virkelig i Hjertet sande Christne, saa maa de anse os som Brödre, saa maa de anse det som sin Pligt at hjälpe os med alle de Midler, de have til sin Raadighed. De maa allesammen anvende Forbönnens kraftige Hjälpemiddel, thi det kunne de alle bruge; og de, som kunne hjälpe med Gjerning, maa det ogsaa. De, der altsaa ved sin Uddannelse, ere gjorte dygtige til Prästeembedet og her ikke have saa stor Adgang som der til at bruge denne sin Dygtighed, de maa ifölge den almindelige Kjärligheds Lov väre forpligtede til at anvende den der, hvor der er Trang dertil, ja hvor den saa hjertelig begjeres, hvor der gjöres saa stor Opofrelse for at faa den.

Man har herimod villet gjöre den Indvending, at det indre Kald, Hjertets Lyst og de personlige Gaver her maatte komme i väsentlig Betragtning. Men Gaverne gjör man dog vel rettest i at overlade til andre at bedömme, til dem, der pröve og kalde; selv ville vi saa gjerne enten af Hovmod overvurdere eller af falsk Ydmyghed undervurdere dem. Og Lysten, vort eget Hjertes Lyst, den er—saalänge Aanden og Kjödet stride mod hinanden i vort Hjerte—det bedrageligste af alt. Lyst og Tilböielighed er jo i intet Tilfälde det, hvorefter vi have Lov til at rette vort Livs Vandel, indre Aabenbarelse af Gud maa vi ikke vente paa; den ydre, som vi have i det skrevne Ord, er nok. Ordet i den hellige Skrift siger vel ikke specielt til den enkelte: Du skal gaa hid eller did; men det giver almindelige Regler, som ere saa klare og

tydelige, at den Christne ved dem altid i ethvert givet Tilfälde kan finde, hvad det er hans Pligt at gjöre. Det giver saaledes ogsaa den almindelige Regel, at vi skulle leve kun for Guds Äre og Nästens Gavn, det lärer os, at den vigtigste af alle Gjerninger er, at Evangelium bliver prädiket; og det synes derfor at maatte väre en klar og simpel Slutning, at den, som er dygtig til denne Gjerning, den, som af kyndige Mänd erkläres dygtig til denne Gjerning, maa väre pligtig til at udföre den der, hvor det tiltränges, ja pligtig til, om han er i Embedet eller kan komme ind i Embedet et andet Sted, dog hellere at gaa derhen, hvor han kan antages at ville virke mere, fordi Trangen er större eller Kredsen videre. Ligeoverfor det Faktum, at her ere mange, saare mange theologiske Kandidater, som ikke ere i Embede, maa det altsaa for os vise sig som klart, at mange af dem maatte väre forpligtede til at blive Präster hos os. At nogle ved sin personlige Livsstilling kunne have Grund til at unddrage sig, indrömmes gjerne; men de, der ere Lärere ved Skolen, Klokkere o. s. v., skulle betänke, at den Kundskab, de der, udenfor Religionsundervisningen, udbrede, vel kan virke forädlende, vel kan blive et Middel i Guds Haand til at före Själen hen til hans Ord; men den er dog ikke nödvendig til Salighed, den giver ikke i og for sig selv Menneskene det evige Liv, den er dog ikke det saliggjörende Ord selv, hvilket de som Präster skulle bringe til Menneskene. Skolegjerningen maa altsaa nödvendigt staa tilside for Prädikeembedet, og om end som sagt virkelig i enkelte Tilfälde personlige Livsforhold, ja ogsaa säregne Gaver kunne gjöre det til Pligt for nogle, selv midt i denne Nöd, dog at blive i den förste Tjeneste, saa maa mange (ja mon ikke de fleste?) af de Theologer, som ere ved Skolerne, baade kunne forlade dem og have Udsigt til at virke mere til Velsignelse som Präster, naar Kald udgaar til dem. Man betänke dog, at Prästens Gjerning jo ikke er hans egen, men Herrens, at han ikke gaar for at bringe sit eget Ord og Budskab til Menneskene, men at han gaar i Guds Ärende, for at sige dem fra ham, hvorledes de skulle blive salige. Enhver, der selv ved dette, maa ogsaa kunne sige det til andre, og enhver, der har den formale Dannelse, som en theologisk Kandidat har, maa ogsaa kunne sige det i den Form og paa den Maade, som det af Ordets offentlige Forkynder fordres. Lad väre, at en, hvor Kirken ikke var i Nöd, kunde paa Grund af säregne Gaver närmest väre kaldet til Skolen, saa maatte han dog, hvor saa mange

Själe hungre af Mangel paa det evige Livs Brød, saasandt han selv kjender den kostelige Föde, hellere, saa godt han formaaede, gaa og bringe dem denne end lade dem evig dö.

En anden Indvending, som gjöres, er Fädrelandets Krav. Men hvad Vägt har dette ved Siden af Guds Krav? Hvem har gjort den störste Gjerning, enten den, som frelser 9 Landsmänd, eller den som frelser 10 fremmede? Er ikke een Själs Frelse mere värd end det hele Fädreneland, ja den ganske Verden? Kun, hvor alt ellers stod lige, maatte derfor Fädrenelandet have Fortrinnet, hvor Virkekredsen her kunne synes at maatte blive ligesaa velsignelsesrig som der; hvor der derimod var menneskelig Sandsynlighed for, at i et andet Land kunde virkes mere for Guds Rige end i vort eget, da maatte intet Hensyn til Fädrelandet afholde nogen fra at gaa til Verdens Ende.

Naar foröorigt enkelte endnu maatte tage Anstöd af, at vi bruge Fordringens Form og Tale til Kandidaterne om deres Pligt, naar man maaske endog paa en tvivlende og bebreidende Maade vil spörge os, om vi bede nok til Höstens Herre, at han vil uddrive Arbeidere til sin Höst, da skal jeg for det förste bede bemärket, at vi Präster i Amerika jo egentlig ikke fordre Hjälp for os selv, men for vore Menigheder; vi ville alligevel faa saa meget Arbeide, som vi kunde overtage, selv om der kom nok saa mange Präster, ja—dersom jeg ogsaa skal berôre saadant—vi maa jo tabe i Indtägter, naar vi miste Betjeningen af saa mange Menigheder. Og dernäst maa jeg tilbagevise Beskyldningen for eller Mistanken om, at vi ikke bede nok, som virkelig stridende mod det ottende Bud; thi hvem her kan vide, hvad der bedes i Amerika? og mine Embedsbrödre fortälle mig i sine Breve, hvorledes min Sendelse til Norge baade er optaget i Kirkebönnen og den daglige Husandagt.

Idet jeg altsaa anseer det som bevist, at hvor Nöd er, skal enhver, som kan, hjälpe, og at navnlig de Theologer, som her virke mindre i Kirkens Tjeneste, end de derover antages at kunne, for en stor Deel maa ansees forpligtede til at blive Präster i Amerika, hvis der virkelig er Nöd forhaanden, skal jeg nu gaa over til en Beskrivelse af de ledige Kald for derved baade at bevise, at Nöden er der, og tillige godtgjöre, at Forhold og Vilkaar for de kommende Präster ere saadanne, at ingen af dem skal behöve at frygte for, at han selv skal komme til at lide Nöd, om han modtager et af hine Kald. Jeg skal i saa

Henseende knytte mine Bemärkninger til den Fortegnelse over Kaldene, som findes i Norsk Kirketidende No. 24 for dette Aar.

Men maaske kunde der i de bestaaende Forhold derover, de kirkelige eller ogsaa de borgerlige, väre noget, som kunde gjöre det tilladeligt for Kandidaterne at vise dette Nödraab fra sig, eller som i det mindste kunde undskylde deres Betänkeligheder ved at efterkomme det. Jeg troer det ikke, og jeg skal for at bevise denne Paastand tillade mig at give nogle närmere Oplysninger om saadanne Ting, hvori Forholdene i Amerika kunne antages at afvige fra de her bestaaende.

Först og fremst kommer jeg da til at tänke paa Kirkeforfatningen, som visselig er meget forskjellig fra Norges. Det er almindelig bekjendt, at de Forenede Staters Regjering ligefra deres Stiftelse af har indtaget en fuldkommen ligegyldig Stilling ligeover for enhver Religion og Kirke; Staten er altsaa der paa ingen Maade kristelig, den overlader ganske og aldeles til Borgerne selv, om de ville have nogen Religion eller ikke, og lader dem selv sörge for enhver kirkelig Ordning, som de maatte önske at foretage; kun beskytter den naturligvis enhver Borger som i hans övrige Bedrift saaledes ogsaa i Udövelsen af hans Gudsdyrkelse, forsaavidt han deri holder sig indenfor den offentlige Ordens og Sädeligheds Grändse. Der kan väre Spörgsmaal, om en saadan fuldkommen religiös Ligegyldighed fra Statens Side er rigtig; i alle Fald, naar man erfarer, at af de Forenede Staters 30 Mill Indvaanere kun de 5 Mill. endnu gjöre Fordring paa det kristne Navn, saa er jo dette visselig et stort, forfärdeligt Frafald. Men for os, som komme fra et andet Land og derfra medbringe en Tro, som vi holde for den sande, og en Kirkeorden, som vi elske, kunde intet väre kjärere end at faa en uindskränket Frihed til atter at opbygge vor gamle Kirke i det nye Land. Hermed gaar det nu i Almindelighed saa til, at, naar en Del norske have samlet sig paa et Sted, saa tale de sammen om at faa en Präst hen til sig, anmode dernäst gjerne en af os om at komme og holde Gudstjeneste, og under Prästens Veiledning ordne de da en Menighed og kalde enten ham eller den anden Präst, for hvem det falder bekvemmest, til at komme og besöge dem et vist Antal Gange om Aaret. Lidt efter lidt faa de sig da en Kirkegaard, som Prästen indvier, og en Kirke eller Skolehus til Gudstjeneste, og ser Setlementet ud til at skulle blive stort, skaffe de sig i tide, medens Landet er billigt, en Prästegaard og udstede, naar de

blive mägtige nok dertil, Kaldsbrev for at faa en Präst bosat iblandt sig. Menighedsgrundloven bestaar gjerne af nogle faa simple Paragrafer, hvori der bestemmes, at Läaren altid skal väre den, som er aabenbaret i Guds Ord i Bibelens kanoniske Skrifter, fortolkede efter den norsk-lutherske Kirkes Bekiendelse; fremdeles, at Gudstjenesten skal udföres efter det norske Ritual og Alterbog; at Prästen skal väre rettelig prövet, kaldet og indviet efter den norske Kirkes Läre og Orden, og endelig, at Menigheden skal vise ham Lydighed i alt, hvad han fordrer og gjör overensstemmende med Guds Ord og Kirkens Orden. Hertil föies da efterhaanden andre Love og Bestemmelser, eftersom de tiltränges, men i Almindelighed söger man af disse at have saa faa som muligt, og slet ikke indföre nogen, uden et Erkjendelsen af dens Nytte virkelig er trängt ind i Menighedens Bevisthed, og den saaledes virkelig kan gjennemföres i Praxis. Det kan naturligvis ikke väre anderledes, end at en stor Mängde af disse nye Menighedslemmer virkelig ere uden noget alvorligt kristeligt Liv, naar de indträde i Menigheden; de gjöre det vel for en stor Del blot af Vane, ja endog af endnu daarligere Beväggrunde. Men det er dog langt glädeligere at iagttage denne udvortes Ærbödighed for Kirken end den fräkke Vantro og Bespottelse, som man finder hos Flerheden af f. Ex. Tydskerne. Kirken har dog hos hine et Tilknytningspunkt, den kan dog naae dem med Sandhedens Ord, og den maa have den Tillid til Gud, at dette Ords Almagt virkelig skal gjöre en stor Del af dem til det, de för väre, til sande Christne. Vistnok har man i vor frie Kirke ligeoverfor det syndige Väsen intet andet Vaaben end Guds Ord; man har paa ingen Kant noget Rygstöd i verdslig Magt, ja vor lille Flok af norske Lutheranere bor jo midt iblandt en stor fremmed Befolkning, som kun, saalänge Sproget er en Hindring, kan finde det undskyldeligt, at vi saaledes danner en Kirke for os selv. Men netop fordi de kjödelige Baand, som kunde knytte Folk til vore Menigheder, baade fra först af ere og med Tiden endnu mere blive saa langt svagere end herhjemme, netop fordi vi derfor alene ere henviste til Ordets Magt, kan denne udfolde sig saa langt kraftigere. Naar derfor Prästen som Menighedens Styrer paa de Menighedsmöder, som maa afholdes flere Gange aarlig, kun simpelthen söger at forelägge Menigheden det, som er sandt og ret, saa kan han med Guds Hjälp ogsaa sätte det igjennem. Han kan maaske väre nödt til taalmodig at vente en Tid, ja en lang Tid,

men til sidst maa dog Sandheden tränge igjennem hos dem, der ikke ville forhärde sig. Selv om derfor— hvad isär i Begyndelsen vil väre Tilfäldet — virkelig den störste Del af Menigheden endnu er i en uomvendt Tilstand, saa vil dog denne Flerhed i det höieste blot kunne virke lammende og hemmende paa den kirkelige Udvikling; thi den kan naturligvis ikke tvinge Prästen og de sande Christne til at gjöre noget syndigt; derved vilde dens Ondskab blive aabenbaret, den vilde komme i Modsigelse med sin egen Bekjendelse og i Grunden träde ud af Menigheden, hvilket man da ogsaa kunde nöde den til. Den kan derfor i det höieste kun foranledige Opsättelse af nyttige Foranstaltninger og i höi Grad sätte Prästens og de bedre Menigheds-Lemmers Taalmodighed paa Pröve. Men tilsidst maa dog Sandheden seire, og dem, som ikke ville adlyde den, er det i Grunden bedre at blive fri for jo för jo hellere. Herren har jo forjettet, at Helvedes Porte ikke skulle faa Magt over hans Menighed, og skjönt man maa indrömme, at vel en enkelt Lokalmenighed kan gaa under eller aftage saaledes i Antal, at den ei kan underholde en Präst, saa har dog Erfaring vist, at saadanne Tilfälde ere meget sjeldne, og selv denne Mulighed maa en Präst, som har Tillid til Gud, dristig se imöde; thi om han saaledes fordrives, vil han visselig ikke mangle Plads paa andre Steder. Det er ogsaa en Ting, som ikke er vanskelig at indse, at hvor Menigheden saaledes er ganske overladt til sig selv og maa gjöre alt selv, der bliver der gjennem den Interesse, som den er nödt til at föle for den udvortes kirkelige Ordning, ogsaa meget mere Anledning til at gjöre Guds Ord gjäldende i det daglige Liv. Der faar man netop under disse Forhandlinger om Kirkeordningen atter og atter Anledning til at formane til christelig Broderkjerlighed og til "i Ydmyghed at väre hverandre underdanige i alle Ting", til at afstaa fra Gjerrighed og väre villige til at ofre alt,ogsaa det timelige Gods, til Herren. Her har man da baade at straffe med Lovens Svärd og söge at virke Taknemmelighed mod Gud ved at minde om hans store Velgjerninger i det timelige og aandelige, fornemmelig at han ikke alene har givet sin Sön hen for os, men ogsaa ladet os höre det rene Evangelium om den Frelse, han saaledes fuldbragte. Se alt dette giver selve den frie Forfatning meget rigere Anledning til end Statskirken, og derfor tror jeg, at der i Forfatningen saa langtfra skulde ligge noget afskräkkende for Kandidaterne,at tvertimod deres Embedsgjerning under den nöd-

nendigvis maa have bedre Udsigt til at bäre Frugt end under nogensomhelst anden. Herved ville vi ikke laste paa Statskirken der, hvor den bestaaer; nei — ingen kan bedre end vi vurdere dens velsignede Virksomhed; thi hvem anden end den skyldes det, at vore norske Udvandrere staa paa et saa meget bedre Standpunkt i christelig og kirkelig Henseende end de fleste andre Nationers? Men dette har Statskirken gjort, ikke fordi den er Statskirke, men fordi Guds rene Ord virker i den, og naar vi nu i Amerika kunne bruge dette Ord frit og uhindret, mon vi da ikke skulde gläde os over, at de Baand, der her hjemme laa paa Menighederne, ere löste, og over, at ingen Statslove tvinge döde Lemmer ind i Kirken? At stole paa saadanne Love, at se sig längselsfuldt om efter en menneskelig Autoritet i Kirken, det bliver tilsidst dog kun at holde Kjöd for sin Arm og at tragte efter et nyt Pavedom i Stedet for at stole alene paa Gud og paa hans Ord.

Med Ordets Vaaben alene sendte Herren jo sine Apostle ud, og naar nogen forhärdede sig derimod, da befalede han dem ikke at söge Övrighedens Hjelp for at tvinge dem, men at ryste Stövet af sine Födder og gaa ud fra saadanne. Med dette Vaaben overvandt Apostlene Verden, og med dette overvinde vi den endnu; Kirken kan godt bestaa uden noget andet. Naar derfor vi Präster i Amerika og en stor Deel af vore Menigheder have forenet sig til en Synode, saa have vi heller ikke givet denne nogen tvingende eller befalende Myndighed, men kun en ledende og raadgivende. Med Hensyn til alle udvortes Foranstaltninger beslutter naturlig Synoden eller det af den udvalgte Kirkeraad (som bestaar af 3 Präster og 3 Lægfolk) eller endog blot Synodens (og Kirkeraadets) Formand; men det staar dog enhver af de enkelte Menigheder selv frit for at afgjøre, om de ville tage Deel i Beslutningens Udførelse eller ikke. I Lärespörgsmaal kan Synoden naturligviis endnu mindre paabyde Antagelsen af noget nyt Dogme, eller hvorledes et gammelt skal forstaaes; den kan naturligviis kun give sin Mening tilkjende, og dennes Värd og Vägt beror alene paa, om den stemmer med Guds Ord eller ikke. Synoden har altsaa overhovedet kun en raadgivende Myndighed og er ogsaa kun henvist til at virke ved Ordets og Overbevisningens Magt.

Men om saaledes Kirkeforfatningen heller burde opmuntre end afskrække Theologer fra at indträde i Præsteembede hos os, saa kunde maaske enkelte mene, at det med vor Lære ikke stod saa ganske rigtig til. Forelöbig vil jeg bemärke, at om saa var, saa kunde den Mand, som heri var mere paa det rene end vi, netop paa Grund af Forfatningen have den allerstørste Udsigt til at sætte det igjennem, som han ansaa for Sandhed. Han forpligtes dog ved sin Kaldelse kun til Skriften og den lutherske Bekjendelse, og finder han, at vi afvige herfra, saa maa han vel have den Tillid til det, han selv anseer for Sandhed, at

han dermed turde vove sig i Kamp med vor formeentlige Vildfarelse. Men — Gud väre lovet—vi ere ikke afvegne fra den gode gamle Troesgrund og skulle med Guds Hjælp heller ikke gjöre det. Vi have udtrykkelig forkastet en Deel Lärdomme, som almindelig henføres under Navnet Gruntvigianisme; vi forkaste den Mening, at det apostoliske Symbol skulde staa ved Siden af eller over den hellige Skrift; vi forkaste enhver Läre om Mulighe den af en Omvendelse efter Döden; vi forkaste den Lære om Kirken, som findes i den "omarbeidede Forklaring", og som strider mod Art. 7 og 8 i den Augsb. Konfession; vi have derfor aldeles afskaffet den omarbeidede Forklaring. Her kan naturligviis ikke være Stedet til en Dröftelse af alle disse Spørgsmaal; jeg maa blot fremsætte disse Ting som Fakta og haabe, at jeg her kan tale som til forstandige, der selv kunne pröve og bedömme alt dette; men vi ere hjertelige villige til, naar og hvor det maatte forlanges, at forsvare den Paastand, at vi ved Forkastelsen af Alt dette kun hävde og forsvare den gamle lutherske Läre. Men medens vi saaledes sträbe efter at holde os frie for den höikirkelige og romaniserende Retning, saa have vi ikke mindre skarpt stillet os i Modsätning til den svermerisk-pietistiske, og her har Striden fornemmelig dreiet sig om den 14de Art. i den Augsb. Konfession, som vi have søgt at fastholde saaledes, som den lyder, at "ingen maa lære offentlig i Menigheden uden at være ordentlig kaldet", og at derfor Lægfolks (d. e. ikke-kaldedes) Virksomhed til Opbyggelse altid maa ske paa den Maade og den Form, at det bliver en gjensidig Underholdning, hvorved den ene formaner og belärer den anden. At Nød her kan indträde og bryde Ordenen, indrømmes; men dette Spörgsmaal have vi under vore frikirkelige Forhold ganske kunnet sätte ud af Betragtning. Thi hos os fordres intet bestemt Kvantum Kundskab for at blive Pröst; den, som virkelig er dygtig til at läre offentlig, kan altid strax blive prøvet, kaldet og indviet, og den, som ikke er dygtig dertil, skal naturligviis endnu mindre gjöre det uden Kald. Ogsaa deri tro vi og skulle ogsaa her väre villige til enhver närmere Forklaring, at vi kun forsvare det ägte lutherske og bibelske. Men saa have nogle ment, at vi vare altfor lutherske, at vi bedrev et Afguderi med den Mand, hvis Navn vi saa ofte føre i Munden. Heller ikke en saadan Beskyldning skal dog nogen kunne bevise; vi holde os aldrig til Luther, fordi han har sagt noget, men fordi det, han siger, stemmer med Guds Ord. Men det maa vi rigtignok oprigtig bekjende, at vi hos Luther finde en Klarhed og Fasthed i Sandhedens Erkjendelse, hvori ingen af den nyere Tids Theologer kunne maale sig med ham, og naar det derfor ogsaa stundom bebreides os, at vi blive staaende ved Luther og det 16de Aarhundredes Dogmatikere og ikke taale nogen Læreudvikling i Kirken, saa er dette heller ikke sandt; men vi fordre blot, at de, som ville udvikle Lären, først skulle ret have tilegnet sig Fädrenes Läre, saa at de i Sandhed kunne bygge videre paa den lagte Grund og ikke udenom eller ved Siden af denne. Thi kun een Grund kan väre den sande, og meget, som nu udgives for Læreudvikling, strider stik imod Kirkens Bekjendelse.

Paa dette Punkt kan jeg maaske mest passende give en Forklaring over vor

Stilling til de andre Samfund i America, som kalde sig lutherske. Af disse er der blandt vore Landsmänd to, nemlig Pastor P. A. Rasmussens Parti og den saakaldte Augustanasynode. Den førstnävnte Präst har egentlig hört til Elling Eielsens Parti eller Ellingianerne, der endnu bestaa som et Slags Samfund, men dog ikke længere have nogen stor Betydning. Denne Elling var her Haugianer og omreisende Prædikant, men i America henfaldt han og hans Tilhængere stedse mere og mere til Vildfarelser; saaledes forkastede han Absolutionen og fordrede, at enhver, som optoges i Samfundet, skulde väre enten omvendt eller paa Omvendelsens Vei, paatog sig altsaa at väre Hjertekjender. Dette indsaa Rasmussen snart, udtraadte og begyndte at kripe mod Elling; og herved fik da vi paa vor Side saa meget mere Haab om at komme til en bedre Forstaaelse med ham. I October 1858 lykkedes det os endelig at faa et Möde i Stand med ham paa Rockprairie, og der bleve vi da enige om alt, undtagen den 14de Artikel i den Augsburgske Confession. Herved var det egentlig, at denne Artikel kom under saa alvorlig Dröftelse blandt os; thi i vore egne Menigheder have vi ikke havt meget af ukaldede Prädikanter. Men i den Skriftvexel, som nu paafulgte, syntes Kløften mellem os snarere at blive større end mindre, og först i Sommer skede igjen en Tilnärmelse, da to Mänd fra Norge, John Fjeld og Amlund, kom over ifølge Kaldelse fra nogle af Rasmussens Menigheder. Disse Mænd önskede alvorligt at komme til Forstaaelse med os, og i August kom det endelig til et nyt Møde i Chicago, hvor vore Modstandere syntes at indrömme den ovenfor antydede Forskjel mellem Præstens og Lægmandens Virksomhed, men endnu kun at väre uklare i Opfattelsen af, hvad der egentlig laa i Ordet "gjensidig". Med stor Gläde hørte vi Rasmussen og hans Venner selv först begjære at fortsätte Forhandlingerne med os saavel privat som ved senere almindelige Möder, og da de begjärede af os Ordination for de to nykaldede Præster, troede vi ikke at kunde nägte dem denne, da de ved Prøvelse fandtes saavel at have den nødvendige Kundskab, som og foröwrigt at väre rene i Läæren. Med Guds Hjälp haabe vi derfor, at den Forskjel, som endnu er mellem os, snart skal forsvinde, at der ikke längere skal väre to, men et Samfund, ligesom der kun er en sand Tro, en Daab, en Gud og alles Fader. Mindre glädeligt er derimod vort Forhold til Augustanasynoden. Denne, hvortil alle de svensk-lutherske Präster høre, er först stiftet i Juni dette Aar; indtil den Tid hørte dens Medlemmer til Nordre-Illinois-Synoden, en Distriktsynode under den store Generalsynode, som kalder sig luthersk, men i Virkeligheden er uneert. Det syndige i denne Forbindelse have vi länge foreholdt dem, og navnlig skede det ved et Møde i Chicago i Juli 1859, men uden Frugt. I denne Vaar have de imidlertid dog udskilt sig og, som sagt, antaget et Navn, der ret skulde betegne deres store Kjærlighed til den Augusburgske Bekjendelse (Confessio Augustana). Men de have paa vore gjentagne Opfordringer vist en Uvillie til at närme sig os, som maa give os meget liden Tillid til deres lutherske Karacter. En väsentlig Hindring vil nok väre, at den største Del af de-

res Præster — og navnlig de norske blandt dem — ganske savne theologisk Dannelse.

Foruden disse Partier have vi naturligvis heller ikke havt Mangel paa egentlige Sekter; men iblandt dem alle have, foruden de ovennävnte nu mere forsvindende Ellingianere, nästen kun Methodisterne havt nogen Betydning. Disse gaa i America frem som i Norge med megen Iver og Voldsomhed. De kunne ved sin tilsyneladende store Hellighed, ved sin Iver i at "läse, bede og synge" og ved sin stormende Omvendelsessyge i Begyndelsen gjøre et mägtigt Indtryk; men Reactionen udebliver ikke; jo stærkere Følelsen har väret bevæget, desto større bliver siden Tomheden, og om de end altid rive nogle med sig, saa tjener deres Angreb dog fordetmeste til en gavnlig Opväkkelse og större Befæstelse i den rene Läre. Dette kan jeg ikke alene af egen men ogsaa af mine Embedsbrødres Erfaring bevidne.

Af alt dette fremgaar nu, at en Prästs Stilling blandt os ingenlunde kan kaldes magelig og for Kjöd og Blod behagelig. Vel kan ved Ordets Magt Menigheden regjeres, Tugt anvendes saavel i Liv som Läre, og Seier vindes over alle Fiender; men uden Kamp opnaaes ikke dette, ja Forholdenes egen Magt driver os ind i Kampen, enten vi ville eller ikke. Men — Gud være lovet — under denne Kamp har det christelige Liv ogsaa mere og mere udviklet sig, og navnlig kan vi sige, at jo mere der er drevet paa Lærens Renhed, desto friskere har ogsaa Livet väret. Og dette Liv er ikke blot en Livlighed i at behandle Dagens Stridsspörgsmaal; nei — det viser sig dels i Guds Ords Hörelse og Betragtning, dels i Villighed til timelige Opofrelser. Kirkerne besøges i Almindelighed saa ofte, som der er Anledning dertil, daglig Husandagt indföres stedse mere og mere, og naar der ingen offentlig Gudstjeneste er, kommer man ofte sammen i mindre Kredse til gjensidig Opbyggelse, til Läsning og Samtale. Exempler paa Villighed til timelige Opofrelser vise sig ogsaa overalt, saaledes var vort Universitetsfond i Sommer voxet til over 15,000 Doll., og deraf var dog næsten to Trediedele tegnet hos blot to Präster, saa at det, som hidtil er gjort i denne Sag, endnu kun er en Begyndelse. Jeg kjender en Menighed paa 30 Familier, som har bidraget nästen 1000 Doll., og den samme har tillige netop bygget en Kirke, som koster den 3000 Doll. For saadant kunne vi ikke noksom takke og prise Herren, der saaledes böier Menneskenes Hjerter ved sit Ord; saadant skal ogsaa tjene de forsagte til Opmuntring og forvisse dem om, at Ordet er nok, at Gud er stærk i vor Skröbelighed.

Da enkelte timelige Vanskeligheder og tildels ogsaa borgerlige Forhold ofte indgyde Folk en vis Skräk for America, maa jeg ogsaa herom meddele nogle Oplysninger. Til de förste maa regnes de mange Reiser, som i de nye Setlementer tildels maa ske paa slette Veie; paa disse kan det hænde, at Hesten lägger sig fast i Sumpene, eller at man slet ikke kan komme frem med Hest, ikke engang ridende, at man altsaa maa gaa tilfods, og da i de tætte Skove ofte isandhed fegte i Veiret mod Myg og Fluer; men saadant hörer dog nu mere og mere til Sjeldenheder, og i alle Fald kan ingen ung rask Mand være

bekjendt at frygte for sligt. Erfaring viser ogsaa, at netop dette Reiseliv gjør os sunde og stærke. En anden Styggeside skal være Klimatet; men herom behøver jeg kun at sige, at det i alle de nu ledige Præstekald er saa sundt, som nogen kan önske det. Det var i det sydlige Wisconsin, man i gamle Dage klagede over Klimatfebre; i det nordlige og i Staterne Jowa og Minnesota ere de ukjendte, og en noget stærkere Afvexling fra Hede til Kulde og omvendt samt en noget värmere Sommer og maaske lidt mildere Vinter er den eneste Forskjel, man finder paa Klimatet der og i Norge. Et tredie Skräkkebillede er Tjenernes Stilling, at de ere saa dyre, og at de kunne gaa fra sin Tjeneste, naar de ville. Denne sidste Ulempe opveies dog af den Fordel, at man kan ogsaa skikke dem bort, naar man vil, og overhovedet behøver man sjelden, og allermindst Præsterne, længe at väre i Forlegenhed for Tjenere. Den höiere Lön kan ogsaa enhver Mand betale, som faar noget af de nu ledige Kald. Men saa har man ogsaa en fjerde Bussemand i de usikre Retsforhold og en femte i de usikre Jernbaner og Dampskibe. Begge forsvinde imidlertid ved en nöiere Betragtning; thi den, som lever rolig og fredelig og dertil ikke har store Pengesummer under Händer, kan i America næsten altid väre ligesaa sikker som her, og Laas for Døren bruger man i det Mindste paa Landet ikke ofte. Hvad Ulykkerne ved Dampbefordringen angaar, saa maa bemærkes, at de allerfleste Folk her slet ikke have nogen Forestilling om, hvilken utallig Mängde af Jernbaner og Dampskibe der daglig ere i Bevägelse i de forenede Stater, og i Forhold til denne Mängde er nok Ulykkerne ikke saa hyppige, som man ofte tänker sig. Overhoved bör vel en Herrens Tjener, naar han reiser i sit Kald, tänke, at den, Gud vil bevare, er uden Fare, og ikke frygte, om end Faren vär mange Gange større, end den er.

Jeg kan til Slutning ikke andet end tilföie nogle Bemärkninger om vore Planer og Foranstaltninger til Uddannelse af Präster hos os selv, især da jeg har mærket, at Forestillingerne herom ere meget uklare. Vi önske at anlägge et saakaldet "College", som skal bestaa af en Latinskole og et videnskabeligt theologisk Seminar. Da vi ikke strax kunde have hverken Penge eller Lärere nok hertil, opnaaede vi af "den tydsk-evangelisk-lutherske Synode af Missouri, Ohio o. a. Stater" Tilladelse til at sende vore Elever til dens "Concordia College" i St. Louis, mod at vi der ansatte en norsk Lærer, der baade skulde undervise de norske i Norsk og tillige paa Tydsk (eller Latin) deltage i Undervisningen for samtlige Elever. I denne Post har jeg været ansat siden forrige Høst, og jeg kan ikke noksom rose Anstaltens Fortrinlighed saavelsom hele denne Synodes christelige Alvor og Fasthed i Bekjendelsen. Men ved Siden af denne strengt videnskabelige Dannelsesanstalt har Missourisynoden ogsaa et mere praktisk theologisk Seminar i Fort Wayne i Indiana, hvor voxne Mennesker, som have Lyst og Gave til at virke som Herrens Tjenere, kunne indtræde og i to til tre Aar erholde saavel en god Skriftkundskab som en fuldstændig og grundig Indsigt i den christelige Troeslære, hvorved fornemmelig de symbolske Bøger flittig bruges, ja endog saa meget Latin læres, at de kunne läses i det-

te Sprog. Ogsaa denne sidste Læreanstalt have vi nu besluttet os til at benytte, skjøndt det er slemt, at vi ingen norsk Lærer have der. Vore theologiske Eleveres Antal er nu i St. Louis 10 og i Ft. Wayne 3, men da disse først om 3, og hine først om 6—8 Aar kunne blive färdige, saa sees det let, at vi ikke godt kunne vente saa længe med at faa vore ledige Præstekald besatte.

Herren give, at nogle af deres Hjerter, som have fuldendt sin Uddannelse for det hellige Embede, maatte blive opladte for vor Nöd, og at de maatte faa Frimodighed til at drage over til os for at tjene Herren.

———:o:———

Kirkeraadsforhandlinger.

Den 10de Januar 1861 samledes Kirkeraadet med Big Canoe Menighed i det derværende Skolehuus for at undersøge den imellem en Deel af nævnte Menighed og dens Præst Pastor F. C. Clausen opkomne Strid og raade Menigheden i den Anledning.

Tilstede vare Pastorerne A. C. Preus, N. Brandt og H. A. Preus og Lægmedlemmer Tjeran Johnsen og Guldbrand Lommen som Suppleant.

Aslak Olsnæs var paa Grund af Sygdom i Huset hindret fra at möde. Fra Skolelärer Aadnesen indløb ingen Undskyldningsskrivelse.

Desuden mödte Pastor Koren, der som Kirkeraadets Befuldmægtigede tidligere havde forhandlet med Menigheden i denne Sag. Endelig fremmødte ogsaa efter Tilsigelse Trusteer, Medhjælpere og Repræsentanter fra den med Big Canoe Menighed forenede Norwegian Ridge Menighed.

Kirkeraadet gjennemgik de Beskyldninger, som mod Pastor Clausen bleve fremsatte, og afhørte de Vidnesbyrd, som bleve fremførte.

Forsaavidt det blev bevist, at Pastor Clausen i Prädikener og Katechisationer havde forsnakket sig og uvitterlig brugt Udtryk, som vare urigtige og vildledende, saa ikke alene erkjendte han det men bad og Menigheden om Tilgivelse og bevidnede, at han var sig bevidst, at han med disse urigtige Udtryk aldrig havde forbunden nogen falsk Tro, saa lidt som det havde väret hans Hensigt dermed at forkynde nogen falsk Lære.

Forsaavidt derimod Pastor Clausen ikke først privat var gjort opmærksom paa disse sine Fortalelser, men Klage var fört over ham for Menigheden i offentlig Forsamling, erklärede Menigheden paa Kirkeraadets Raad denne Fremgangsmaade for syndig ifölge Matth. 18, 16, f. f.

Forsaavidt der endelig var fremført mod Pastor Clausen flere falske Beskyldninger, der deels ikke bleve beviste deels bleve modbeviste, saa erklærede hele Menigheden enstemmigen dette for syndigt, som og at de, som havde deeltaget i at fremføre disse Beskyldninger, derved havde forsyndet sig storligen baade mod Pastor Clausen og Menigheden.

Kirkeraadet formanede Vedkommende at erkjende deres Synd og bede baade Gud og Präst og Menighed om Forladelse.

Moderne, der holdtes den 10de og den 11te, i en Forsamling af Menigheden

saa stor, som Huset kunde rumme, baade aabnedes og sluttedes med Oplæsning af et Stykke af Bibelen, Psalmesang og Bön.

Kirkeraadet havde nu tilendebragt den Gjerning, hvorfor det havde samlet sig paa dette Sted, og kunde saameget trøstigere lade Menigheden og dens Præst selv träffe de videre Forföininger, Sagen krævede, som det med hiertelig Tak kunde prise Gud, fordi han gjorde Hjerterne saa villige til at modtage og befølge de velmente Raad, som overeensstemmende med Guds Ord bleve givne.

Den trofaste Overhyrde lade sit salige Evangelium finde mer og mer Rum i Hierterne, saa Guds store Naade ved at forkynde sit Sandheds Ord i Menigheden bliver almindelig paaskjønnet, da skal og Fredens Aand bygge sit Tempel i Menigheden, og den skal synge med Fryd om, hvor lifligt det er, at Brødre bo enigt tilsammen.

Da Formanden bestemte sig til at prædike i Big Canoe Menighed, og Kirkeraadets övrige geistlige Medlemmer skulde prädike om Söndagen paa forskjellige Steder i Pastor Korens Menigheder, saa samledes Kirkeraadets Medlemmer först Mandag Formiddag i Little Iowa Prästegaard for at fortsätte Forhandlinger over fölgende Sager:

1. Ansøgning fra Hr. Studiosus theologiæ Bugge i Christiania om, at vort Kirkesamfund vil bevilge ham omtrent 700 Dollar for i 2 Aar at kunne fortsätte sine Studeringer, ved hvis Tilendebringelse han er villig til at antage en Lærerpost ved det Seminarium, vort Kirkesamfund agter at oprette. Hr. Bugges Ansögning var ledsaget af Vidnesbyrd fra Rector Holmbo i Bergen, Professor Caspary og Pastor Brun i Christiania som og af en Følgeskrivelse fra Professor L. Larsen, der havde gjort Hr. Bugges Bekjendtskab under sit Ophold i Christiania. Endelig havde Hr. Bugge medsendt en af ham affattet Afhandling over "Absolutionen".

Kirkeraadet, som fandt samtlige Vidnesbyrd udmærket gode, som og med Glæde erfarede, at det er Hr. Bugge, som har leveret den nye fortrinlige Oversættelse af Luthers større Catechismus, kunde ikke andet end ansee det for en stor Vinding for vort Kirkesamfund, om disse fortrinlige Gaver og Evner kunde blive anvendte i vor Kirkes Tjeneste.

Derfor besluttet:

a) Kirkeraadet vil indstille til Synoden at bevilge Hr. Bugge det ansøgte Stipendium paa den Betingelse, at han tilbagebetaler Stipendiet, saafremt han ved sine Studiers Tilendebringelse paa Grund af Forskjellighed i Tro og Lære ikke skulde komme til at overtage noget Professorat ved vor vordende Læreanstalt.

b) Forat Hr. Bugge ikke i saa lang Tid som til Synodens Afholdelse skal väre i Uvished om hans Ansögning bliver bevilget og derved maaskee see sig nødt til at fatte anden Bestemmelse, saa vil Kirkeraadet opfordre Kirkens samtlige Præster til at garantere Hr. Bugge det ansøgte Stipendium.

c) Det overdrages Kirkeraadets geistlige Medlemmer at gjennemgaa Hr. Bugges Afhandling om Absolutionen.

d) Hr. Bugge meddeles Underretning om de fattede Beslutninger.

2) Paa Forslag af Pastorerne Koren og H. A. Preus besluttedes:

Kirkeraadet opfordrer Hr. Jacob Midbø, Skolelärer i Koskonong Menighed, til at gjennemgaae et forberedende Cursus under Pastor Ottesens Veiledning, for saa at modtage Kaldelse til Prædikeembedet fra en af vore Menigheder. Skrivelse til Hr. Midbö udfärdiges.

3) Formanden anmeldte, at han havde antaget en Kaldelse fra Wiota Menighed til at betjene den som dens midlertidige Präst fra förste Mai d. A.

4) Affattet en Skrivelse til Pastor J. St. Munch i Anledning af hans Indblanding i Wiota Menigheds og det saakaldte Hallingsetlements Anliggender.

5) Kirkeraadets Formand opfordres til i Forening med Pastorerne Brodahl og Magelsen at gjöre, hvad de formaa, til at tilveiebringe en Forening mellem Wiota Menighed og Hallingsetlementet, for at de i Fællesskab kunne udstede Kaldsbrev.

6) Paa Tilspørgsel af H. A. Preus anmeldte Formanden, at han tilligemed Pastorerne Brandt, Muus, C. L. Clausen og Rasmussen havde prøvet Pastor John Field, kaldet til norske Menigheder i Blue Mound, og Pastor Amlund, kaldet til den norsk-lutherske Menighed i Story Co., Jowa. Efter endt Prøve bleve D.Hrr. Field og Amlund tilspurgte, om de var villige til at forene sig med vor Synode, hvortil Begge svarede, at dette var deres inderlige Ønske, saasnart Tilstanden i deres Menigheder maatte tilstede det. Efterat man havde forvisset sig om deres Dygtighed til Läreembedet, bleve de ordinerede af de ovennävnte Præster af vor Synode.

Ved Ordinationen var og Pastor Magelsen tilstede, medens Pastor Rasmussen ved Sygdom var forhindret fra at deltage. Efter Ordinationen aflagde Prästerne Field og Amlund Præsteeden overeensstemmende med den latinske Præsteed, som aflägges i Norge.

7) Anmeldt, at Studiosus J. P. Johnsen var kommen herover i Følge med Professor Larsen og nu indtraadt i det theologiske Seminarium i Fort-Wayne for at uddannes til det hellige Læreembede i vort Kirkesamfund. 10 Attester, som vare tilsendte Kirkeraadet, vidnede fordelagtigen om Hr. Johnsens Liv, Evner og Kundskaber.

Skrivelse til Hr. Johnsen affattes.

8) Refereret en Skrivelse fra Professor Larsen fra Christiania af 2den Novbr. f. A. og do. fra Fredrikstad af 17de Novbr. f. A.

Besluttet:

a) Kirkeraadet bevidner i en Skrivelse Professor Larsen paa vort Kirkesamfunds Vegne dets oprigtige Tak for den Iver og udmærkede Dygtighed, hvormed han i saa kort en Tid har udført den ham overdragne farefulde og vanskelige Mission til Norge.

b) Professor Larsens i Norge holdte Fordrag, der findes indrykkede i Morgenbladene No. 307 a 308, optages i Maanedstidenden.

9) Opfordring fra Maanedstidendens Redaktør til Kirkeraadet om at tage

under Overveielse, hvad der hensigtmässigen kan foretages til at skaffe Maanedstidenden en større Udbredelse. Det oplystes, at Maanedstidenden nu kun har 6 a 700 Abonnenter, og at dersom deres Tal kunde forøges til 1000 og Forudbetaling skede, da vilde Prisen for Bladet kunne nedsættes maaske til det Halve af, hvad den nu er.

Besluttet:

a) Maanedstidendens Udgiver Hr. Solberg opfordres til at gjöre alt, hvad der staar i hans Magt, til en hurtigst mulig og nöiagtig Expedition.

b) For saavidt muligt at bøde paa Manglerne ved det over al Maade slette Postväsen opfordres först og fremst Kirkens Präster, dernäst enhver Ven af vort Kirkesamfund til at faa En i hvert Setlement til at väre Agent for Maanedstidenden. Agenten skulde modtage og fordele Tidenden til alle Abonnenter i Setlementet, indsamle Contingenten og indsende den ved hvert Aars Begyndelse i Forskud til Trykkeriet.

10). Formanden meddelte, at han fra Missourisynodens Präses, Paster Wynnecken, havde modtaget Anmeldelse om, at der ved den forestaaende Omorganisation af Læreanstalterne i St. Louis, Mo., og Fort-Wayne, Indiana, maaske vilde blive Tale om Prof. L. Larsens Forflyttelse til Fort-Wayne.

Besluttet:

Prof. Larsen opfordres til i Forening med Lärecollegiet i St. Louis at overveie, om det ikke vilde være tjenligere, at han forblev ved Seminariet i St. Louis, for at de äldre Elever der kunde modtage den fornødne Underviisning og Øvelse i det norske Sprog, før de udgik fra Seminariet.

11). Anmodning fra Flere om at bestemme et andet Sted for Synodens Afholdelse, saasom sidste Præstemöde blev afholdt i Black-Earth, og der ikke paa dette Sted er nogen større Menighed.

Besluttet:

Näste Synodemøde afholdes sidste Onsdag i Juni Maaned i Luther-Valley Menigheds Kirke paa Rock-Prairie.

12). Kirkeraadet gjennemgik Synodens Grundlov og Love for at udarbeide Forslag til Forandring i Lovene, hvilket kunde fremlægges ved näste Synodemøde.

13). Kirkeraadet holder sit näste Møde i Black-Earth hos Pastor Brodahl den 28de Februar og 1ste Marts forat fortsætte med Behandlingen af Forslag til Forandringer i Lovene.

Mödet hævedes Onsdag Aften den 16de Januar.

H. A. Preus,
Kirkeraadets Secretær.

———:0:———

Ældre og nyere Stemmer over Luthers lille Katechismus.

(Oversat fra "der Lutheraner").

Foruden den hellige Skrift er ingen Bog i Verden saa bekjendt og udbredt, som Luthers lille Katechismus. Tidligere blev den oversat paa mange levende Sprog, ja ogsaa paa det latinske, gräske, hebraiske, arabiske, syriske og andre döde Sprog. Og i hvormange Sprog er den bleven oversat i den nyere Tid af Hedningemissionärerne! I den lutherske Kirke fik den snart symbolsk Anseelse. Utallige ere de Böger og Smaaskrifter, som i Aarhundreder ere udkomne til dens Forklaring og Oplysning. Hvilket dyrebart Klenodie vi have i den, vil Läreren see af et Antal Stemmer fra äldre og nyere Tid, der maa ansees at väre istand til en moden Dom.

I

1) Fyrst Georg fra Anhalt († 1553), som selv var en Präst og grundig Theolog, kalder den lille Katechismus "den lille eller Lägbibelen, hvori Kjernen af alle prophetiske og apostolske Lärdomme ere korteligen sammenfattede". Han siger: "Den förste Deel er Lären over enhver Läre (Loven); den anden Deel indbefatter "Historien over al Historie "(det apostolske Symbol); den tredie Deel indeholder Bönnen over al Bön (det hellige Fadervor); den fjerde Deel indeholder Ceremonierne over alle Ceremonier (Daab og Nadvere); den femte Part taler om den Magt, der er höiere end al Magt (Nögleembedet). I Anhang staaer en Tavle uden Lige, Huustavlen".

2) Justus Jonas († 1555) siger: "Det er en synderlig Gudsgave og Naade, at Catechismus nu igjen läres rent i Kirken, nemlig de ti Bud, Troen og Fadervor; thi derved har ethvert Menneske den hele Theologi og kan läre at kjende, hvilken der er den rette, bedste, höieste, sande Gudstjeneste, hvad der er Guds Villie og Bud, hvad han fordrer af os; item, hvorledes enhver i sin Stand i al Vandel og Levnet skal omgaaes og forholde sig imod sin Näste. Og om den lutherske Läre, mod hvilken Djävelen er saa bitterfiendsk, ei havde gavnet mere end, at den igjen havde gjort Katechismus og de ti Bud bekjendt for Folket, saa havde den dog bygget mere i den christelige Kirke end alle höie Skoler, saalänge de have väret paa Jorden". Samme T[...] olog vidner om Luthers lille Katechismus, "at den var kun en gu[...]

liden Bog, hvilken man kunde kjöbe for sex Penninge (NB! saa meget har den kostet den Gang), men sex tusinde Verdener formaaede ikke at betale den. Han troede forvist, at den hellig Aand havde indgivet salig Luther samme". Denne Dom er saa meget vigtigere, da den forträffelige Jonas i Aaret 1525 paa Churfyrsten af Sachsens Opfordring endnu för Luther havde forfärdiget en Katechismus.

3) "Saa mange Ord, saa mange Ting; saa mange Afsnit, saa mange Velsignelser; faa Sider, men en uforlignelig Fylde af theologisk Indhold". Saaledes roses vor Katechismus af Dr. J. F. Mayer († 1712).

4) Fordum holdtes ved Universiteterne Foreläsninger over den lille Katechismus, hvilket — Gud väre Tak! — ogsaa skeer igjen i nyeste Tid f. Ex. Dr. Harmäch i Erlangen og Dr. Zeschwitz i Leipzig. En saadan Forelääsning anmeldte Professor Dr. Sigmun Jac. Baumgarten i Halle den 22 Mai 1732 med de Ord: "Jeg vil i Eftermiddagstimerne frit og offentligen läse over Luthers Katechismus, fordi de allerförste, som studere Theologien, vil engang have at forklare samme i Kirke- og Skoleembeder."

Dr. Baumgarten holdt vor lille Katechismus for "et sandt Klenodie i vor Kirke og for et virkeligt Meisterstykke.

5) Aeldre Theologer sige: "Man kan kalde Luthers lille Kathechismus iblandt Bögerne den mindste i Himmerige, lignende Mening, som Christus iblandt Menneskene hedder den mindste i Himmeriges Rige og dog overgaaer Johannes den Döber og alle Mennesker." Andre kalde den den Kirkestjerne, som skinner ind i alle Livets Forhold; vor evangelisk-lutherske Kirkes Sölvklokke og Ros; den rette Börnebibel, den sunde Börnelära, et Mesterstykke i christelig Lärevisdom, den skriftlige Trosgrund, en gylden Tros og Fädernes Sandheds Kilde, en ret Lysthave, hvori bedrövede Sjele kunne vederqväge og fryde sig med rig Husvalelse."

6) Den würtembergske Prälat F. Chr. Oetinger († 1782), denne dybe Tänker og aandrige Mand, aflagde i sin graa Alderdom den Bekjendelse: „Jeg staar nu egentlig igjen paa det gamle Punkt, paa hvilket jeg allerede har staaet som Barn; thi al min Videnskab er indeholdt i den salige Luthers lille Katechismus."

7) Luthers lille Katechismus er en Bekjendelse af Kirken, og iblandt alle Bekjendelser netop den, der er Folket mest bekjendt og behagelig. Det er en afgjort Sag, som ei kan nägtes, at ingen Katechismus i Verden kan bedes, som denne. Men det er mindre bekjendt, end sandt, at det kan kaldes et sandt Under i Betragtning af den overordentlige Fylde og store Rigdom paa Kundskab, som her er udtalt med saa faa Ord. Thi hvo, der tör beskylde den for at väre fattig og mangelfuld, han forstaar den ikke, nei visseligen ikke. . . . Den er et rent Gjenskin af det guddommelige Ord, en Lägebibel og Theologernes Lyst. . . . Den er et Maal, som er ret for alle, baade for Store og Smaa. Derfor skal man intet föie til, ei heller tage fra: men man bör blive ved dens Ord, og frem for alle Ting bringe Folket igjen til en saadan Höide i Erkjendelsen, at det ved, hvad der staaer i Katechismus, og hvad det har i samme. Huusfaderen, Börnene, Tyendet skulde drive derpaa; bede, läre og hölagte den; paa den Maade vil den blive til Sarepterindens Olieflasker, der aldrig manglede Olie. Ja naar Katechismus först igjen bliver til Huusbog, da vil man blive vaer, hvilken Styrkelse Kirken i Almindelighed henter derfra til dens Gjerninger. Den er en norma normata en gudmenneskelig regula fidei (Troseregel), guddommelig i Texten, menneskelig i den trovärdige Forklaring: "det er: et Symbol, et Feltraab, som, naar det tales fra Sjelens Dyb, kan kuldkaste Satans Forskandsninger."

Saaledes Wilh. Löhe i hans "tre Böger om Kirken", Pag. 123 ff.

II.

Dr. Bugenhagen, Luthers fortrolige Ven og Embedsbroder, bar den lille Katechismus "bestandig hos sig, og naar han bemärkede, at Ordinanderne (d. e. de, som vilde og skulde indvies og velsignes til det hellige Prästeembede) ikke skjöttede derom, da satte han haardt ind paa dem."

2) Johan Mathesius (†1565), hin velsignede Präst i Joachimsthal, kalder den lille Katechismus den "salige Skat" og siger: "Om Dr. Luther i sit Levnetslöb ei havde stifte

anrettet noget andet Godt, end at han havde bragt begge Katechismerne (d. e. den store og den lille) i Husene, Skolerne og paa Prädikestolen, og faaet indfört i Husene Bönnen för og efter Maaltidet, samt Bönnerne, naar man lägger sig at sove og staar op igjen, saa kunde dog Verden ikke noksom takke og lönne ham derfor." Samme Mand sukkede og bad: "At den Herre Christus dog vilde bevare den hellige Katechismus med den wittenbergske Forklaring paa vore Prädikestole og i vore Skoler, i fromme Husfädres Huse og i deres Börns Hjerter og naadigen bevare den!

3) "Salige ere de Händer, som have skrevet denne hellige Bog." Saaledes udbröd en papistisk Theolog i Venedig, da han havde läst Luthers lille Katechismus. Den gode Mand havde rigtignok ikke vidst, at Erkekätteren Luther var Forfatteren til denne "hellige" Bog. Saaledes vidste Venetianerne ei heller noget bedre at sende de fangne Christne i Tyrkiet til deres Tros Styrkelse, end Luthers lille Katechismus, hvis Navn rigtignok ikke stod paa Titelbladet.

4) Conventualen Johann Ruedinger fik tilfäldigviis Luthers Katechismus ihände og vilde strax kaste den i Ilden. Da kom han ihu Augustins Ord: tolle et lege"—tag Bogen og läs"—. Han läste og blev derved evangélisk.

5) Concordieformelens Forfattere og Undertegnere (II, 5) bekiende sig "enstemmigen til Dr. Luthers lille og store Katechismus, saaledes som de ere skrevne af ham og indlemmede i hans Skrifter, fordi samme vare blevne enstemmigen bifaldte, antagne og offentligen indförte i Kirker, Skoler og Huse af alle Kirker, der vare beslägtede med den Augsburgske Bekjendelse, og tillige fordi den christelige Lärdom var opfattet og ligerviis efter Fornödenhed forklaret deri udaf Guds Ord paa den rigtigste og enfoldigste Maade for enfoldige Lägfolk.

6) De Tider ere forbi, i hvilke Böger over Luthers Katechismus kunde gjöre Lykke, om den end var indeholdt i disse som et fremmedarted Legeme, ligeledes er det nu eiheller Tid for saadanne Böger, da Underviisningen skulde väre en Overklädning eller Belivelse af hvilkensomhelst Galimathias af en Tros- og Sädeläre.

Der gaae endnu mange smaa Böger omkring af dette Slags, men ikke som Aander, thi de have aldrig havt noget Samfund med Aand, men de ere Jammerskikkelser af usle Forhungrede, som ei have Marv i Knoklerne, ingen Ild i Lemmerne, ingen Kraft i Musklerne, ingen Styrke i Meningen. Luthers Katechismus er og bliver den Bog, i hvilken efter en for Folke- Forstanden passende Maalestok det bibelmässige Bygningsrids til Tankens og Troens Huus er tegnet, hvilket en klog Mand bygger sig for alle Tilfälde, og under hvis Skygge han formaaer at boe trygt (Thils "den aandelige Psalme i Tydsklands evangeliske Folkeskole." Erfurt 1842.)

7) Man behöver blot at stille alle Katechismusarbeider af den nyere Tid ved Siden af den lutherske, og man maatte väre stokblind for ikke at bemärke de förstes matte, smaglöse Flauhed ved Siden af den sidstes friske Kraft, af dens Kjernefuldhed og Passelighed for Folket.... Vi behöve ingen ny Katechismus, Luther gjör sin Tjeneste endnu **fuldkommen** og skal, om Gud vil, heller ikke saa snart blive uduelig." (Saaledes Professor Dr. Palmer i Tübingen i hans "evangeliske Katechetik", 1846 Pag. 292.)

III.

1) Paa Bibliotheket i Gotha findes en lille luthersk Katechismus, som Churfyrst Johan den Bestandige († 1532) med egen Haand har skrevet paa Pergament, hvoraf man kan se, hvor höit i Ære denne gudfrygtige Herre har holdt denne lille Bog

2) Fyrst Joachim fra Anhalt († 1561) sagde: "Näst Bibelen er Luthers lille Katechismus min bedste Bog."

3) Hertug Frederik IV af Liegnitz udtalte (Aar 1580) det Önske, at man skulde give ham Luthers lille Katechismus med i Kisten.

4) Churfyrst August af Sachsen († 1586), hin gudfrygtige Fyrste, som lod Concordieformelens Istandbringelse ligge sig saa meget paa Hjerte, at han anvendte derpaa over 80,000 Rigsdaler, tiltalte engang en af sine Hofpräster med det Spörgsmaal: "Hvorledes studerer min Sön?" Da nu samme svarede: "Vel, Gud Herren väre Tak", vedblev Churfyrsten: "Nu sig mig det kun rentud." Men han svarede igjen ydmygst: "Naadige Churfyrste, Gud väre Tak, alt gaaer ret godt, skjöndt han studerer som en Herre." Hvorpaa den höipriselige

Regent begyndte at lee og sagde: "Det er et godt Svar, velan, han skal ei blive nogen Doktor. Men desuagtet skal han blive mig en Katechismus-Doktor, ellers vilde han ikke due til at väre Herre."

5) "Luther bliver vel Luther, og ingen vil saa snart gjöre ham det efter. Mine Börn skulle läre Katechismus; naar de retteligen forstaa den, have de lärt nok", sagde Sabina, Gemalinde til Churfyrsten af Brandenborg Johan Georg († 1598), som er Stamfaderen til alle Brandenborgske Churfyrster og Markgrever, der have levet efter ham!

6) "Hr. Doktor! Han har idag inderligen bundet den nye Superintendent til denne Menighed; saaledes binder jeg min eneste Sön til ham, paa det at han retteligen og troligen maa opdrages i den rene evangeliske Läre og i Katechismus." Saaledes tiltalte engang den sachsiske Churfyrste Johan Georg II († 1680) sin Hofpräst Weller.

7) „Den Katechismus, som Luther udgav i Aaret 1529, og om hvilken han siger, at han beder den selv, hvor gammel en Doktor han end er, er ligesaa barnlig som dybsindig, ligesaa fattelig, som uudgrundelig, ligesaa enfoldig, som ophöiet. Lyksalig den, som närer sin Sjel dermed, som holder fast derved! Han besidder en uforgjängelig Tröst i ethvert Öieblik, under et tyndt Skal Sandhedens Kjerne, som er tilstrékkelig for den Viseste blandt Vise." Saaledes siger den berömte Historieskriver Leopold Ranke i Berlin ("Tydsk Historie i Reformationens Tidsalder." 1839. II. 445).

———:o:——

Kirkekronike.

Amerika.

Pennsylvania-Synoden fattede ved sit Sommermöde en Beslutning, hvori den erklärede enhver Daab for ugyldig, som var udfört af Nogen, som opkastede sig selv til Präst uden at väre ordineret eller licenseret. Blandt andre har ogsaa Ohio-Synodens Kirketidender ganske rigtig erkläret denne Beslutning i Strid med Skriftens Läre om Daab, som den er fremstillet i Kirkens Symboler, ifölge den er nemlig en i

Overeensstemmelse med Christi Indstiftelse udfört Daab gyldig, selv om den bliver udfört af Uværdige og Ugudelige.

Nu er dog i "Kirkenzeitung" en Ohio-Präst Hr. Hunger optraadt med Forsvar for denne urigtige Beslutning, og Redaktionen for Ohio-Synodens Organ har, vistnok med Modbemärkninger, optaget denne falsk Läre indeholdende Artikel. Vi faae nu see, hvorvidt Ohio-Synoden vil öve Kirketugt ligeoverfor denne Präst af dens Midte, som offentlig opträder med falsk Läre. Allerede at dette kan skee i et saa vigtigt Punkt som Daaben, giver intet godt Vidnesbyrd om Tilstanden i saa Henseende i Ohio-Synoden.

— Brownson kjämper i sin Review med megen Bestemthed mod Pavens verdslige Herredömme og siger, at Christus har anbetroet det verdslige Regimente til Lägfolket, men alene det aandelige til Prästerne; saa bör det og väre i Rom. Brownson, en kunskabsrig og i mange Henseender dygtig Mand, var först Präst blandt Congregationalisterne, derpaa Unitarier, derpaa Pantheist eller Unitarier og nu tilsidst romersk-katholsk. Han er nu ikke Präst men Lägmand, men har dog virket overmaade meget ved sine Lectures for den katholske Kirke i Amerika.

— "Olive Branch"-Synoden täller 8 Präster, hvoraf 3 vare tilstede ved dens sidste Möde.

— Da en Deel Präster af den östlige Ohio-Synode paa Forlangende har forrettet Daaben med Neddypning, saa har Synoden besluttet, at dette ikke meer maa skee, men at Man skal forblive ved den lutherske Kirkes Ritus, som er: Daab med Overösning.

— Dr. Kurti, en af Lederne i Generalsynoden, holdt ved Melanchton-Synodens Forsamling en Prädiken, som blev bifaldt af Forsamlingen, men hvori det hed: "Gjenfödelsen i Daaben ɔ: den Läre, at Börn, som ere uskikkede til at tänke og handle for sig selv, i eller ved Daaben blive gjenfödte, og derfor ikke tiltränge nogen sildigere Omvendelse, eller at da Spiren idetmindste bliver dem indplantet — alt det er et Stykke af papistisk Overtro; den reale Närværelse, eller Meddelelsen af Christi Legeme til Communicanterne i den hellige Nadvere (i, med og under Bröd og Vin), hvilket jeg i Grunden holder for en Omskrivning af Consubstantiationen og for i Sandhed ligesaa uholdbar og urimelig en Läre som Transsubstantiationen selv, — dette er nogle af de phantastiske Paastande, som man har fremhentet af v i l d f a r e n d e F ä d r e s s t ö v e d e S k r i f t e r."

Naar Läseren betänker, at disse "vildfarende Fädre" ere Luther og andre lutherske Lärere, saa har han atter et Bevis paa, hvorledes det staaer til med Generalsynodens Lutherskhed.

— Sidste nordlige Conferents for Pennsylvania-Synoden advarer mod den nymodens Spiritualisme og formaner Folk til ikke at deeltage i Spiritualisternes Handel, idet den minder om 5te Moseb. 18, 10 12, "der skal ikke findes Nogen iblandt Eder, som omgaaes med Aander eller gjör Spörgsmaal til de Döde."

— Susquehanna Conferents for den östlige Pennsylvania-Synode har besluttet Udgivelsen af en Tidende, som vil varetage den Amerikanske Lutheranismes Interesser. Conferentsen er hverken fornöiet med "Observer" eller "Missionary" (som rimeligt nok kan väre), fordi de arbeide ikke for den levende Christendom.

Dette maa väre en haard Dom for de to Blade, som hidintil altid have roest sig af deres levende Christendom og nu maa höre den samme Daddel mod sig selv, som de hidintil have udslynget mod de rettroende lutherske Kirker og Blade.

— I en jödisk Tidende hedder det: "Gud bevare Keiseren (Napoleon). Han er Jödernes Messias. Var jeg en Rabbiner, ligesom du er, saa vilde jeg paa enhver Sabbat sige Nanosen Tosaciah for ham."

— I New York bestaaer siden flere Aar en Menighed af Dövstumme. Den har en skjön Kirke. Den bestaaer af 50 Medlemmer, for hvem der hver Söndag bliver prädiket paa Fingersproget.

— I Methodistbladet den "Christelige Apologet" findes fölgende Yttringer, som vise, at ogsaa nogle af Methodisterne blive fornuftigere og indsee det Uchristelige i mange af deres gudstjenstlige Userkikke. Det hedder: "Ofte er det ogsaa Tilfäldet, at i Forsamlingerne under Prädiken, Bön og Sacramentet Nogle raabe lydeligen: Halleluja! Gloria! Tak väre Gud! osv. eller klappe i Händerne og juble, eller staa op, gaa omkring og räkke hverandre Händerne under Graad og Latter. Hvad skulle vi sige om saadant? Nogle tro, at disse Bevägelser ere den Hellig Aands, og at man ikke skal dämpe Aanden, det er: Man skal ikke undertrykke sine Fölelser, men lade den frit Löb. Nu — Hjertets Oplivelse er vist af den Hellig Aand, men Legemets Bevägelse er i saadanne Tilfälde en af Mennesket selv. Og at beherske Fölelserne hedder ikke at dämpe Aanden, men at döde Kjödet. Herhid hörer og

Sukken og Brummen, medens en Anden beder. Nogle have faaet for Vane paa en saadan Maade at ville foröge sin Andagt eller synes andägtig, medens dog Sukke, som skee i Stilhed, ligesaa godt og hurtigt ville komme til Gud uden at forstyrre Nogen."

Det var godt, om vore methodistiske Lutheranere ville lägge sig paa Hjerte disse Ord af en Methodist, som belärt af Erfaring er kommen til bedre Erkjendelse.

Norge.

En Baptistmenighed er stiftet i Solum og Porsgrund bestaaende af 7 Medlemmer foruden Förstander Fredrik Ludvig Rymker. Menigheden kalder sig: "Regelmässige Baptister eller döbte Christne" og henholder sig med Hensyn til Bekjendelsen til et i Stockholm i 1856 trykt Skrift: Troes Bekändelse og Ordningsreglar antagne af den förste Baptistforsamlingen i Stockholm.

— I sidstafvigte November Maaned forrettede Mormonerne atter Daab ved Badehuset bag Fästningen ved Christiania. 2 Fruentimmer bleve döbte. Da flere Uvedkommende indfandt sig, foregik Daabshandlingen med usädvanlig Hurtighed uden de sädvanlige Ceremonier. Mormonernes Forstander Snedkersvend Johnson har forklaret, at den mormonske Menighed i Christiania holder sine Bönneforsamlinger hver Söndag og Onsdag i Dzwonkowskis Gaard i Storgaden, hvor han, naar han föler sig oplagt, taler. Foröörigt kan Enhver af Menigheden tale, hvorfor det da og skeer, at snart En og snart en Anden opträder. Dersom Nogen föler sig oplagt til at foreslaae nogen Psalme, saa afsynger Man en saadan. Adgangen til Forsamlingerne staaer aaben for Enhver.

— For de ulykkelige christne Brödre i Syrien er i Norge indsamlet 4000 Spd., deraf ved Forstander Lammers omtrent 350 Spd. og en mindre Sum hos den katholske Präst Lichtle. Der har väret viist särdeles Iver for denne Sag, og paa flere Steder har selv den Fattigste villet väre med.

— I de sidste Aar har der yttret sig Stemmer for, at det ved Lov skulde forbydes at fiske paa Helligdagene. Til sidste Storthing indkom der 2 Forslag, hvoraf det ene forböd at udsätte Garn fra Löverdag Nat Kl. 12 til Söndag Nat samme Klokkeslet; det andet gjorde derimod den Indskränkning i Forbudet, at paa 2den Dag Juul, Paaske og Pintse skulde det väre tilladt at udsätte Garn.

Det theologiske Fakultet, hvis Erklæring var afæsket, gav i sin Betænkning en Udvikling af Helligdagenes Betydning for Ordets Skyld ganske i Overeensstemmelse med vor Kirkes Bekjendelsesskrifter, beviste dernæst, hvorledes Staten er berettiget til ved Love at forebygge, at ikke Nogen hindrer i at hellige Hviledagen. Paa Grund heraf erklærer Fakultetet sig imod, at det ved Lov tilstedes at udsætte Garn Kl. 5 paa 2den Dag, da, om Tilladelsen skulde benyttes, hele Dagen vilde blive optaget med Forberedelser til Fisket og Dagens Helligholdelse saaledes hindret.

Paa Pastor Harbitz's Forslag bleve mod 25 Stemmer begge Forslag i Odelsthinget henlagte.

— Fra Tromsö er udgaaet en Opfordring til at reise en Mindestötte over afdöde Biskop Gislesen og hans Hustru. Hvis der efter Tegningen skulde blive noget Overskud, er det paatænkt at besörge et Portræt af Biskoppen ophængt i Tromsö Kirke.

— I Skien er en Baptistmenighed dannet af de fra Frimenigheden Bortviste. Tyve Personer döbtes i Börsesjö den 30te September. Kjöbmand Ording er Formand.

— I Tromsö have de Romersk Katholske, som synes at have forlagt sit Hovedsæde herhid fra Alten, faaet en Capel istand, hvor de holde sine Gudstjenester. Katholikerne ere seige og give ikke let op et Sted, hvor de have slaaet sig ned, saa det er at befrygte, at Uvidenheden ogsaa her kan tilföre dem nogle Proselyter. Hidindtil har dog Fremgangen været saa godt som ingen.

— I Christiania er efter flere Aars Forlöb atter en Udsending af Quækernes Samfund optraadt og har holdt "Gudsdyrkelsesforsamling."

Galizien.

En Adelsmand Sozanski har i det polske Sprog oversat Palearius's bekjendte Bog "om Christi Velgjerninger," men da den fandt megen Udbredelse blandt Folket, har den romerske Geistlighed hindret dens Udbredelse og under Banns Straf forbudt Læsningen af den.

Rettelse.

I Maanedstidenden Nr. 1 er indløbet den Feil, at der staaer i Forordet, 2den Side, Linie 11 fra oven, Paulus istedetfor Pilatus.

Kirkelig

Maanedstidende

for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Martz 1861. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 6te Aarg. No. 3.

Steder af Fædrene, skikkede til at belyse den 14de Art. i den Augsb. Confession.

Vi ville her anföre nogle Steder af de lutherske Fädre, hvoraf kan sees, at ikke vi forklare den 14de Art. i den Augsb. Confession imod men i Overeensstemmelse med den lutherske Kirke. Vore Modstandere bedes närmere at overveie disse Steder.

I den evangeliske Harmoni af Chemnitz, Leyser og Gerhard hedder det:

"Christus har efterladt Kirken Himmerigets Nögler Matth. 18, 18. Og vi bryde os her ikke om deres Spot og Haan, som skrige: "Altsaa have og öve Skomagere og Skrädere, alle Kokke og Haandvärkere Nögle-Retten hos Eder, og saaledes bygge I selve Babel og indföre fuldkommen Forvirring." Jeg svarer: Hvo vil negte, at i Nödstilfälde enhver Troende kan döbe, läre og absolvere en anden Troende hans Synder og saaledes ligesom formedelst Nöglene aabne ham Indgang til den himelske Stad? Og dette Nödstilfälde har Kirken altid undtaget, ligesom Hieronymus skriver og vidner imod Luciferianerne og Augustinus imod Fortunatus. Men udenfor Nödstilfälde tillades Ingen noget saadant, naar han ikke er en retmässig kaldet og beskikket Kirkens Tjener. Thi det vilde stride mod den guddommelige Regel: "Hvorledes kunne de prädike, dersom de ikke sendes?" Rom. 10, 15. Ligeledes: "De löbe, og jeg sendte dem ikke!"

Ikkedesstomindre forbliver dog alligevel for enhver Troende, endog den Ringeste, hans Ret ubeskaaret, hvilken han har paa Nöglene iflge Christi Forjettelse. Thi ligesom alle Borgere i en fri Rigsstad, saa mange af dem, som boe i Byen, have en fälles Ret og lige Frihed, hvad Republiken vedkommer, og ligesom de dog for Ordens Skyld välge Senatorer og sätte over dem en Borgermester, hvem de overgive Stadens Nögler og Statuter, paa det han skal haandhäve samme i Alles fälles Navn og efter samme regjere Republiken: saaledes gjöre ogsaa Borgerne i Guds Stad. Vel have de et Samfund af alle Hellige og alt er deres, det väre Paulus eller Petrus, det väre

Livet eller Döden, det väre det Närværende eller Tilkommende, 1 Cor. 3, 21.; de eie Alt under det ene Hoved Christo, som ved sin blodige Fortjeneste har erhvervet Alt hvad der er nödvendigt til Salighed, for sin Kirke og for ethvert, endog det ringeste Medlem af samme i Särdeleshed, og dog välge de for Ordens Skyld visse Personer, hvilke de overgive Forvaltningen af Himmerigets Nögler, saaledes som der hos os er Diakoner, Präster, Doktorer, Bisfopper eller Superintendenter og deslige, forat, hos os alt maa gaae ordentlig til efter Pauli Läre: 1 Cor. 14."

Ligeledes skriver f. Ex. Ludvig Dunte (Skoleinspektör i Reval död 1639) i sin skjönne Bog om Samvittighedstilfälde: "Enhver Christen har sin Andeel og Rettighed i det hellige Prädikeembede og i alt, hvad der hörer til Kirketjenesten; Christus giver den hele Kirke Magt til efter Guds Ord og Forjättelse at forlade de Bodfärdige deres Synder. Denne Magt har hele Kirken ot overdrage til en Person. Dersom ingen Saadan er forhaanden, da kommer jo Embedet igjen til Kirken, hvilken det tilkommer at forlene samme; ligesom naar en Lehnsmand döer, saa falder Lehnsgodset tilbage til Lehnsherren". Ganske lignende skriver Tilemann Heshusius (död som Professor i Helmstad 1588): "Hvo der nu er en rettroende Christen og et levende Christi Lem, han har sin Deel i og Rettighed til det hellige Prädikembede og til alt, hvad der hörer til Kirketjenesten. Naar Prästerne ikke forrette deres Embede saaledes som de ere skyldige, eller naar der ingen er forhaanden, da kommer Embedet jo igjen til Kirkerne, som have Forlehningsretten. Ligesom naar Lehnsmanden döer eller forspilder sit Liv, da falder Lehnsgodset tilbage til Lehnsherren (Skrift: "Hvo der har Föie og Ret til at kalde Präster".

Ligesaa skriver videre Walentin Löscher (död 1749): "Paa samme Maade läres, at Binde- og Lösenöglen vel er givet til den hele Kirke, men at dog sammes höitidelige Brug ifölge Orden er anbetroet til Prädikeembedet."

Endelig skriver Salomon Deyling (Professor i Leipzig, död 1756) i sin Anvisning til Pastoralklogskab) meget vakkert: "Ligesom Retten til at läre og forvalte Sakramenterne oprindelig tilhörer den hele Kirke, men sammes offentlige Udövelse dens regelmässig kaldede Tjenere: saaledes har ethvert Medlem af Kirken, ligesom den hele Coetus (Hob, Menighed) paa samme Maade Nöglerne, ligesom Magt til at läre, men kun til Privatbrug, ikke til offentligt og höitideligt Brug, paa det at ingen Forvirring skal opstaae, som jammerligen vilde sönderrive Kirken. Men naar man kommer sammen til offentlig Forsamling, da skulle Nöglene blot bruges af dem, til hvilke den hele Kirke ved offentlig Kald har anbetroet sammes Udövelse og Brug."

——— :o:———

Beretning
om min Reise til Norge.

(Af Laur. Larsen.)

Da vor Kirkes Präster i afvigte Juli Maaned ved Mödet i Black Earth besluttede, at jeg skulde foretage en Reise til Norge, modtog jeg tillige en Instrux eller Samling af Forskrifter, hvori Hensigten med Sendelsen erklæres at väre den: "at give en Fremstilling af vor Kirkes Tilstand, fornemmelig af dens store Nød formedelst dens Mangel paa Lærerkræfter, og at opfordre Brödrene i Norge til at komme den tilhjælp i samme." Jeg skulde henvende mig "saavel til Prästerne og de theologiske Kandidater og Studenter som til Lägfolket" og "paalægge det den hele norske Kirke som Pligt at hjälpe os med Forbön og dem, som dertil havde Dygtighed og vare i en Stilling, hvor Trangen til deres Arbeide var mindre end her, at komme over og blive Präster iblandt os." Jeg var i den Henseende ikke indskränket til saadanne, som havde bestaaet alle sine Examina i Norge, men kunde ogsaa raade andre, som af säregne Grunde ikke kunde tage Examen i Norge, til at træde ind i Missourisynodens Læreanstalter i St. Louis og Ft. Wayne for der at fuldende sin Uddannelse til Prästeembedet. For øvrigt skulde jeg ikke derved have nogen Myndighed til at besætte de ledige Kald, men kun, om det maatte ønskes, hjælpe Dhrr. Prof. Johnson og Sognepräst S. Brun tilligemed Pastorerne G. F. Dietrichsen og D. F. Duus med Raad heri, fornemmelig med Hensyn til, hvilke Ansögere der paa Grund af Forholdene i de enkelte Kald bedst maatte passe til hvert af dem. Da det desuden er vel bekjendt, at i Norge mange falske Lærdomme taales, som her hos os bestemt have väret forkastede, saa blev det mig udtrykkelig paalagt ikke at opfordre nogen til at blive Präst hos os, som i noget Stykke afveg fra den lutherske Kirkes Läre, ligesom naturligviis ogsaa det samme maatte gjälde med Hensyn til ugudeligt Liv. Og endelig hørte det ogsaa med til mit Hverv at see mig om efter en passende Mand til Lærer ved det theologiske Seminarium, vi tænke paa at oprette, samt efter gode Skolelærere. Fornemmelig skulde jeg söge at virke i Christiania, men jeg maatte tillige, om jeg fandt det nødvendigt, beføge de andre større Byer og overhovedet foretage enhver Reise i Landet, hvorved jeg kunde vente at udrette noget for vor Sag.

For nu saa snart som muligt at opnaa, hvad der ved dette Middel kunde opnaaes, skulde jeg tiltræde Reisen jo før des hellere. Som Følge deraf forlod jeg St. Louis den 3die Septbr., efterat jeg havde faaet Tilladelse dertil af mine Foresatte ved Concordia College, og begav mig först til Chicago. Her gjorde jeg da de sidste fornödne Ordninger til Reisen, modtog mine Reisepenge og reiste den 6te Septbr. til New York, hvor jeg ankom den 8de, efterat jeg ogsaa havde tilbragt en halv Dag i Ft. Wayne og seet vore nye Elever der vel ankomne. I New York maatte jeg opholde mig en Uge, da Synodens Formand havde overdraget mig at forsöge paa at ordne en Menighed der, hvorom han var anmodet af nogle der bosatte Skandinaver. Skjønt dette ikke har noget at gjöre med den egentlige Hensigt med min Reise, vil det vist glæde mange at erfare, at jeg prädikede der tre Gange for temmelig talrige Forsamlinger og stiftede en skandinavisk-evangelisk-luthersk Menighed, som indgik med Ansøgning til Norges, Sveriges og Danmarks Konger om, at disse for de mange af deres Undersaatters Skyld, der som Sømänd komme til New York, vilde understøtte Menigheden i at holde Präst og bygge Kirke. Det var ikke at vente, at de vilde gjöre saadant for de fast bosattes Skyld, der jo have forladt sit Fädreland og ere blevne et andet Lands Borgere; men for Sjøfolkenes Skyld har den norsk-svenske Regjering ansat Präster i London, Paris og Constantinopel, og det synes derfor rimeligt, at den ogsaa kunde gjöre det i New York, hvor saa mange Skibe strømme ind, isär naar der tillige var en Menighed, der kunde gaa omtrent halvt med i Udgifterne.

Fra New York gik jeg den 15de Septbr. med Dampskib til Hamburg, hvor jeg lykkelig ankom den 2den Octbr., og hvorfra jeg den 7de over Kjøbenhavn naaede Norge. Jeg landede i Moss, hvor jeg strax henvendte mig til en theol.

Kandidat (Olsen) med Opfordring til at tage Prästekald hos os. I Frederiksstad, hvor jeg derpaa opholdt mig et Par Dage hos mine Forældre, henvendte jeg mig til en anden (Eckhoff), men paa begge Steder, som det syntes, uden Frugt. Derfra reiste jeg ogsaa op til Sarpsborg for at tale med en Kand. L. Ottesen, som jeg baade havde Grund til at ansee for vel skikket til at virke her, og som jeg vidste havde tænkt paa at reise over; men heller ikke dette förte til det ønskede Maal. I Frederiksstad erfarede jeg tillige, at Pastor Duus var i Aremark ved Frederikshald, og da jeg vidste, at denne kjäre Broder kun nödig havde forladt os, og turde haabe hos ham maaske at finde mere Understöttelse end hos nogen anden, reiste jeg til ham og benyttede tillige Leiligheden til paa Frederikshald at tale med den Kand. Lund, som i sin Tid havde lovet at komme til Rush River, men derpaa igjen betänkt sig. Denne sidste syntes ikke meget villig til atter at vende tilbage til sin tidligere Beslutning, og hvad Duus angaar, saa paastod han, at det, saa gjerne han end vilde, var ham umuligt at komme. Han havde ellers väret i Christiania og der henvendt sig til adskillige, ligesom han gjennem Morgenbladet havde tilbudt at meddele alle Oplysninger. Jeg skiltes fra ham den 17de, da jeg endelig ankom til Christiania, som jo maatte være Hovedstedet for min Virksomhed.

Her leiede jeg mig strax en Bolig og bekjendtgjorde i Morgenbladet, at og i hvilken Hensigt jeg var kommen, samt at jeg til visse Tider paa Dagen var at träffe for enhver, som önskede Oplysninger om vore kirkelige Forhold. Men jeg maatte jo naturligvis ogsaa selv søge dem op, til hvem jeg var sendt; jeg maatte holde Möder og Foredrag, skrive i Tidningerne, om fornødent, og privat henvende mig til saadanne, som jeg troede kunde tjene os noget. Til at begynde herpaa fik jeg ogsaa strax en Anledning, da der allerede før min Ankomst til Norge i Morgenbladet var skrevet en Opsats, som søgte at bevise, at vort skriftlige Nødraab til vore Brödre i Norge (see Maanedstid. for August 1860) var "utilbörligt", og at vi ikke kunde fordre det som "Pligt" af disse Brødre, at de efter Evne skulde hjälpe os. Märkeligt nok havde jeg hört det samme udtalt af de fleste, jeg endnu för jeg kom til Christiania havde talt med. Selv Grundtvigianere, som jo altid ville paastaa, at de ikke ville lægge saa megen Vegt paa Stemmer og Vidnesbyrd fra Menneskenes eget Indre, (det subjektive), men mere holde sig til dem, der komme udenfra, (det objective), selv disse vilde dog, at det her skulde komme an paa en indre Dragelse og Lyst til Gjerningen, om en Mand skulde være forpligtet til at lyde vort Kald. Jeg fik altsaa strax Kamp at bestaa, og andet havde jeg ikke ventet; thi dersom man i Norge havde havt saadanne Tanker som vi om vore Forhold og om Kristnes Broderpligter mod hverandre, saa havde vi vist ikke behøvet at sende en Mand til Norge for at skaffe os Präster. Men jeg var vis paa at have Gud med mig, fordi vor Sag er hans, og jeg gik derfor tröstig til min Gjerning. Jeg blev i Christiania til den 16de Novbr., og anvendte min Tid efter bedste Evne til at tale vor Sag baade privat og offentlig, baade mundtlig og skriftlig. Kun gjorde jeg den 27de til 29de Octbr. en Reise til Thoten og den 8de til 9de Novbr. en Reise til Asker for at virke paa de derværende Kandidater og Skolelärerelever. Hin Opsats i Morgenbladet besvarede jeg i samme Blad for den 24de Octbr.; men jeg antager det ikke for nödvendigt her særskilt at meddele, hvad jeg der skrev, ligesaa lidt som hvad jeg ellers ved hver enkelt Anledning yttrede. Jeg vil derimod her forsøge i Sammenhæng at give en kort Hovedsum af alt, hvad jeg søgte at fremstille for vore norske Brødre under hele mit Ophold iblandt dem, og jeg kommer da først til at omtale, hvorledes jeg søgte at vise dem, at det var deres Pligt at hjälpe os, hvis de kunde. Her fremhävede jeg især, hvorledes vi overalt have at see hen til Guds Ord og anvende dette paa de Livsforhold, hvori han sätter os, for at bedömme, hvad der er vor Pligt, og at denne ikke beror paa vore egne Lyster og Tilböieligheder, Fölelser og Rørelser, men alene paa, hvad Gud saaledes gjennem sit Ord og gjennem sin Styrelse betegner for os som sin Villie. Vistnok kunne vi i hine indre Dragelser ofte see en Bestyrkelse paa, hvad Gud paalægger os som Pligt, men for Resten kunne jo disse ligesaavel komme fra vort gamle som fra vort nye Menneske, og det

ligger jo i vor syndige Natur, netop at have Ulyst til det, vi skulde, og Lyst til det, vi ikke skulde gjøre; ligesom det ogsaa ofte har vist sig, at netop de Mänd, Gud har brugt til de största Gjerninger i sit Rige, have havt Ulyst dertil og länge undslaaet sig for at lyde Herrens Kald; saaledes f. Ex. Moses og Jeremias. Skulde overhovedet den indre Lyst og Dragelse virkelig nogensinde blive af nogen Vigtighed, da maatte egentlig ogsaa den opfattes som en af de udvortes Omstændigheder, hvorved Gud ligesom vil pege paa den Vei, han vil vi skulle gaa. Men de vigtigste af disse Omständigheder maa i dette Tilfælde i alle Fald väre de to, paa den ene Side Nøden og paa den anden Side Evnen til at hjælpe. Ere disse to tilstede, da synes Spörgsmaalet, om det er Pligt at hjälpe, at väre let at besvare. Thi Gud byder os, at vi ikke skulle see hen til vort eget, ikke leve for os selv, men see hen til andres, leve for Guds Ære og Nästens Gavn; han fordømmer intet mere end Egenkjärlighed og Egennytte, Egenlyst og Egenvillie, han vil, at intet, slet intet andet skal være vor Drivefjær til alle vore Handlinger end Kjærlighed til ham selv og Nästen. Og hvem der er vor Näste, lærer han os i Fortællingen om den barmhjertige Samaritan. Vi skulle ikke spörge efter, i hvilket Land den bor, som tränger til vor Hjälp, eller fra hvad Land han stammer, skjønt den naturlige Kjærlighed til dem, der stamme fra samme Land, her synes at maatte gjöre det guddommelige Kjärlighedsbud saa meget lettere. Vi skulle heller ikke spörge, om den, der er i Nød, selv har forskyldt dette, eller ikke, saaledes som nogle i Norge vilde sige, at vore Landsmänd frivillig havde udvandret og saaledes selv bragt sig i den Nød, hvori de vare; thi egentlig er al vor Nöd en Fölge af Synden og altsaa selvforskyldt, og desuden havde virkelig mange af Udvandrerne ved Fattigdom väret nødte til at söge sig et andet Hjem. Vi skulde overhovedet simpelthen hjälpe, hvor det behöves, ja opofre ethvert Hensyn til os selv for at kunne hjælpe. Dette er Guds Bud og Fordring til enhver Kristen, og naar vi udtale dette Ord, da gjør vi det i Guds Navn, og det skal adlydes, ikke fordi vi elendige Syndere sige det, men fordi det er sandt. Paa en Maade kan enhver Kristen hjälpe os, nemlig ved Forbøn, og denne vil ingen sand Kristen negte os; men det synes os, som om dog ogsaa mange eller dog nogle i vor Fädrekirke maatte kunne hjælpe os ved Gjerning, ved at blive Präster hos os, og kan de det (naturligviis uden at forsömme höiere Pligter), saa skal de det. Vi Præster i den norsk-lutherske Kirke i Amerika "fordre" ikke denne Hjälp for os selv, men for vore arme Menigheder, som vi see tränge til Livets Ord, ja sukke efter Livets Ord, og hvis Trang vi ikke kunne afhjälpe, som den burde afhjälpes. Vi søge baade ved vort Arbeide som Præster og ved denne vor "Fordring" til vore norske Brødre at opfylde Kjærlighedsbudet; lad nu disse see til, hvorledes de gjöre det. Som jeg opfattede mange af deres Ytringer, saa bliver Forskjellen mellem dem og mig egentlig den, at de ansee det for Pligt at hjælpe den Nödlidende, naar de havde Lyst (thi det bliver dog i Grunden Meningen af meget af alt det Snak om indre Kald), medens jeg sagde: det er Pligt at hjälpe for hver den, som kan. Hvem der her har Ret, er vel ikke vanskeligt at see.

Hvad nu Nøden angaar, saa var der heldigvis ikke mange, som benegtede, at den var tilstede. Ja selv Forfatteren af hiint Angreb i Morgenbladet havde faaet det Indtryk af vort Raab om Hjälp, at Nøden i Sandhed maatte være stor, og roste os endog for den Iver, hvormed vi arbeidede paa at faa den afhjulpen. Alligevel ansaa jeg det dog rigtigt — for at give Folk en klarere Forestilling om Nöden — at give en Beskrivelse over de ledige Kald og over den vide Arbeidsmark, som vore Präster nu have. Det er jo nu 8—otte—Kald, som staa ledige, nemlig Rush River, Waupacca, Walworth, Roche a Cree, La Crosse, Painted Creek, St. Olaf og Manitowoc. Rush River betjenes af Pastor Muus, hvis uhyre District er omtrent 200 Mile langt og har mindst 25 Prædikepladse eller Sogn. Waupacca betjenes af Pastor Brandt, som i alt har mindst et halvt Snes Steder at prädike paa. Walworth og Roche a Cree betjenes af Pastor H. A. Preus, som derved ialt har 15 Sogn og desuden er Maanedstidendens Redactör og Kirkeraadets Sekretær. Pastor Stub, som be-

tjener La Crosse, har ogsaa 15 Sogn, og om ham fik jeg netop den Efterretning, at han havde väret dösvog og slet ikke mere kunde overtage La Crosse, medens paa samme Tid den heri Amerika noksom bekjendte A. C. Fredrichsen søger at sætte sig fast der*). De tre sidst anförte Kald betjenes af Prästerne Koren, Jensen og Ottesen, som alle foruden disse Bikald have saa store og vidtstrakte egne Kald, at de burde deles i flere. Ja jeg vovede endog at sige, at foruden de nu ledige otte Kald kunde strax otte til oprettes, naar der blot var den ringeste Udsigt til at faa dem besatte. Thi Wiota, som i fire Aar har havt Präst, og som har Prästegaard staaende tom, burde dog visselig have ny Präst og kunde uden Tvivl underholde en; New York tiltrænger Präst, og ligesaa ifölge Meddelelse fra Pastor C. L. Clausen i Jowa et Setlement ved Bancroft paa Grændsen af Minnesota; La Crosse kunde deles, og ligesaa Præsterne Muus's, Ottesens, Korens og Jensens Kald, saasnart blot Folket ved en rigeligere Prädiken af Evangeliet fik lære at sätte mere Pris paa dette og derved tillige blive mer villige til at gjöre Opofrelser for at faa Præst. En saadan Skildring af Nøden kunde naturligviis ingen modsige, ja den maatte blive endnu mere indträngende, naar jeg tillige gjorde opmärksom paa, hvorledes flere af disse Menigheder allerede siden 1856 havde havt Kaldsbreve liggende i Norge, ja hvorledes de ældste Medlemmer i flere af dem vel allerede i 10 Aar havde arbeidet paa at faa Præst iblandt sig, hvorledes de havde bygget Præstegaarde (i alt staa nu 7 ledige) og Kirker, bevilget og samlet Reisepenge, ja hvorledes de idelig atter og atter sperge os Præster, om de ikke snart kunne vente at faa dette sit höieste Ønske opfyldt.

Men naar nu Spörgsmaalet blev, om man i Norge kunde afhjælpe denne Nöd, saa mödte jeg atter mere Modstand. Jeg holdt mig til, at kort för min Afreise fra Norge i 1857 havde der netop været megen Tale om de theologiske Kandidaters altfor store Antal, og om de daarlige Udsigter, de derfor havde til at blive Präster; der var dengang just foretaget en Tælling, og man fandt, at der vare omtrent 300, og at mange af dem maatte vente at blive 40—50 Aar gamle, førend de kunde faa Embeder. Kunde nu alle disse Kandidater pludselig være forsvundne, eller kunde de i den korte Tid af tre Aar alle väre komne i Embede? Umuligt; og dog svarede man mig, at der ikke var nogen tilovers. Heri kunde der tildels være noget sandt; thi en stor Deel af disse 300 have vel saa længe været i alle Slags andre Stillinger, at de virkelig ere blevne udnelige til at väre Präster og ikke kunne vente Ansättelse i Norge; disse kunne naturligvis vi heller ikke bruge; thi at faa en Præst, som er aldeles uduelig til sit Embede, er dog värre end ingen at faa. Og alle de yngre og dueligere Kandidater ere virkelig i Virksomhed, men vel at mærke ikke i en prästelig, men for det meste som Lærere ved forskjellige Skoler, især i Christiania. Disse svarede mig nu, at de havde et Kald, at de troede, Gud selv havde sat dem i dette, og at de ogsaa deri kunde virke for Guds Rige. Og heri havde de naturligviis ganske Ret: enhver ärlig Stand er af Gud og kan bruges til hans Ære. Men Gud tillader dog ogsaa at forandre sin Stilling, og vore gode Folk i Norge benytte sig ellers rigeligt nok af denne Tilladelse; de flytte fra Prästekald til Prästekald, fra Skole til Skole og — forunderligt nok — nästen altid derhen, hvor de faa høiere Løn eller andre timelige Fordele. Er da dette den rette Grund til at forlade sin Stilling? Er da 100 Dalers större Indtægt strax et Vink fra Gud, at han vil have os andetstedshen? Nei — naar vi have Føde og Klæder, skulle vi dermed lade os nøie; naar vi have dagligt Brød, skulle vi lade den Dag imorgen have sin Plage og saa ikke see hen til noget andet end

*) Netop som jeg forlod Norge, fik jeg fra Sognepräst S. Brun Underretning om, at der fra Fredrichsen og nogle andre i La Crosse var indlöbet en Skrivelse om, at han var kaldet til Präst, og at Brun og Prof. Johnsen skulde sende Kaldsbrevet tilbage. Da Menigheden har givet Kirkeraadet Fuldmagt til at kalde, og Kaldsbrevet er udstedt af dette, sees det altsaa, at Hr. Fr. og de forhaabentlig faa, som han har faaet narret med sig, ville gaa frem paa samme Maade, som det i sin Tid gik til i Muskego, og jeg skrev derfor fra England til Brun og Johnsen og bad dem paa Grund af den Forvirring, som der saaledes viste sig at väre i La Crosse, kun söge saa meget mere at faa Kaldet besat snarest muligt. I Emigr. No. 2 for dette Aar siger ogsaa Hr. Fr., at han "siden 1ste Octbr. 1860 ifölge almindelig Stemmegivning er Menighedens Präst;" det er naturligvis ikke den rette La Crosse Menighed, men kun det af ham selv stiftede Parti, han her mener.

det, hvor vi kunne virke mest til Guds Ære og Næstens Gavn. Ja — svarer man da — dette er ikke altid saa godt at vide. Sandt nok — vi maa pröve og söge og bede, før vi heri komme til en fast Tro paa Guds Kald, men sandelig — naar vi gjøre dette, naar vi nöie pröve alle Omstændigheder, söge Lys i Guds ubedragelige og altid tilstrækkelige Ord og bede om Guds Aands Oplysning, da skal det samme ubedragelige og urokkelige Ord opfyldes, naar det forjætter: Beder, saa skulle I faa, leder, saa skulle I finde, banker, saa skal der oplades for eder. Hvilken Dom udtale ikke de Mennesker over sig selv, som altid ere färdige til at see et Guds Kald, naar de have Udsigt til større Indtægter eller andre personlige Fordele, men derimod aldrig, naar der fordres personlige Opofrelser! Jeg vil ikke dömme nogen enkelt saa haardt, at jeg vil beskylde ham for saadan aabenbar Utroskab; men forunderligt maa det i Sandhed synes, at ingen — eller lad mig hellere sige faa — skal kunne erkjende, at her i America virkelig aabner sig en Virkekreds for dem, der baade er större og tillige maa antages at ville blive mere velsignelsesrig end en Lärerstilling ved en Borger- eller Latinskole i Christiania. Dersom de endda underviste i Religion alene ved disse Skoler, saa kunde der endnu synes at väre nogen Grund til Tvivl om, hvilken af begge Stillinger var mest til Guds Riges Fremme; men som oftest undervise de kun lidet eller slet intet i Religion, men derimod hovedsagelig i Sprog, Historie, Geografi, Regning osv. Og det kan lidet hjælpe, om de ved Siden virke ved Bibelläsninger o. dsl.; thi dels optager dog dette kun en liden Del af deres Tid, dels er det vel ofte tvivlsomt, om de ere "retteligt kaldede" til en saadan Gjerning. Men selv om en Kandidat ikke er andet end Religionslärer, ja selv om en Mand er Präst i Norge, maa det endda blive sandsynligt, at hans Virkekreds vilde blive större og velsignelsesrigere her, om ikke for andet, saa fordi ingen vil gaa hid, medens en stor Hob ere villige til at indtage hans Plads i Norge. Ja netop af denne Grund har jeg endog ytret: selv om jeg havde et af de vigtigste Embeder i Norge, vilde jeg dog maaske under denne saa skrigende Nød i Amerika anse det for min Pligt at forlade dette Embede, hvortil jeg altid vilde faa en Efterfölger, for at drage hid, hvor ingen syntes villig til at hjälpe. Og det nytter ikke at sige, at andre kunde reise, at andre ere nærmere til det; Prästen og Leviten kunde ogsaa hjulpet ham, som var falden blandt Rövere, ja de havde virkelig været nærmere til det; men mon Samaritanen tænkte paa saadant? Det nytter heller ikke at sige, at, naar man tager Sagen saaledes, maatte alle blive Præster; der er ingen Fare herfor, det bliver altid kun faa, som bekymre sig om Guds Rige. Det nytter endelig heller ikke at sige, at Hedningerne ere ligesaa när, og at man ligesaa vel er forpligtet til at blive Missionär, da jo Hedningernes Nød er endnu större; thi for det første ere dog vi forsaavidt nærmere, som vi allerede ere kristne Brödre og Söstre, og dernäst er det sandelig ogsaa en Skjändsel for Kristenheden, at saa faa ere villige til at forkynde Evangeliet for Hedningerne. Men tilsidst havde jeg her endnu en Indvending at imödegaa med Hensyn til vore fordums Landsmænds Evne til at overtage Præsteembede hos os. Naar man nemlig havde indrömmet, at Norge vel kunde have nogle Kandidater at spare, og at en større og bedre Virkekreds aabnede sig for dem her end derover, saa mente flere tilsidst, at de ikke vare duelige nok til en saa vanskelig Stilling. Da maatte jeg svare, at vi i Almindelighed gjøre bedst i at lade andre dömme om vor Duelighed, nemlig i dette Tilfælde først dem, der prøve Kandidaten ved den ordentlige Examen, og dernäst dem, der kalde ham til geistligt Embede. Og desuden — hvad har en Præst at gjöre? Den vanskeligste Gjerning i Verden ligesom den störste og herligste, Evangeliets Prädiken, en Gjerning, hvortil al menneskelig Kunst og Kraft intet duer; — men dog ogsaa den letteste, simpleste og enfoldigste af alle Gjerninger, fordi den kun bestaar i at gaa med Bud fra Herren, gaa i hans Ærinde og sige Menneskene, hvad han i klare Ord har sagt os og befalet os at forkynde. Den derfor, som "veed, paa hvem hans Tro er sat", kan altid, naar det behöves, vidne derom for andre; og den, som saa fuldstændig har gjennemgaaet den hellige Skrift og den kristelige Troslære og desuden i det hele taget har den Dannelse, som en theologisk Kandidat skul-

de have, maa ogsaa kunne forkynde andre Evangeliet i den Form og paa den Maade, som en offentlig Prädikant skal gjöre, hvis ellers ikke Bedømmelsen ved Examen har været yderst uheldig, eller Vedkommende efter Examen igjen har svedet alt ud.

Saaledes søgte jeg i Almindelighed at bevise for vore Brødre i Norge, at de virkelig havde Evnen til at hjälpe os i den Nöd, hvori vi ere, og som de nødvendigvis maatte erkjende var skrigende stor. Men da man troede, at der ved vore Forhold vare særegne Vanskeligheder, og da man gjerne vilde høre noget nærmere om Forholdene her, ligesom det jo ogsaa var paalagt mig at gjøre saadanne Meddelelser, maatte jeg ogsaa tale noget om vor Kirkeforfatning, om den Lære, som föres iblandt os, og om vore timelige og huslige saavelsom om vore borgerlige og offentlige Forhold, hvortil jeg endelig ogsaa knyttede Oplysninger om vore Skoleforhold.

Fornemmelig var det her Kirkeforfatningen, jeg dvälede ved. Denne er jo hos os saa høist forskjellig fra i Norge. Der er Kirken forenet med Staten, Kongen er dens øverste Styrer, og blandt hans Statsraader har en at tage vare paa Kirkens og den offentlige Undervisnings Anliggender. Efter denne Mands Raad besätter Kongen alle geistlige Embeder, Kaldsretten, som efter Guds Ord egentlig tilhörer de enkelte Menigheder, er altsaa — skjønt vistnok med disses i alle Fald stiltiende Samtykke — gaaet over i Kongens og den verdslige Regjerings Händer. Vistnok er nu ingen norsk Borger länger tvungen til at høre til Statskirken, men der ere dog flere verdslige Fordele forbundne dermed, han kan saaledes ikke väre Embedsmand, hvis han hörer til en anden Kirke; og ligesaa støttes Kirken paa flere Maader ved verdslige Lov og Politibestemmelser. Hvor langt anderledes er det derimod ikke hos os. Her bekymrer Regjeringen sig ikke det ringeste om Kirken og lader enhver Borger gjöre som han vil, enten han vil höre til nogen Kirke eller ikke; han har ligefuldt alle borgerlige Rettigheder og Adgang til ethvert Embede, selv til Präsidentstolen. Det eneste, som Kirken her faar af Staten, er fuldkommen Frihed; enhver Kirkeafdeling, enhver Sect kan indrette sig, som den vil, bygge Kirker, välge Präster o. s. v.; alle beskyttes af Øvrigheden mod enhver Overlast og Forstyrrelse, naar de kun ikke gjøre noget, som strider mod den offentlige Sædelighed. Det er ingen Tvivl om, at megen Vantro og stort Frafald derved bliver aabenbart, ligesom man ogsaa let derved kan fristes til at anse alle Religioner for lige gode. Men for den, der vil holde sig til Guds Ord purt og rent og indrette alt i Kirken derefter, saaledes som den sande lutherske Kirke altid har villet, kan dog intet väre kjærere, end at han saaledes har fuldkommen Frihed og ikke behøver at frygte for Forstyrrelse af nogen menneskelig Magt. Dette vare dog mange i Norge ikke ret villige til at erkjende; de mente, at det dog var godt for Kirken at have lidt menneskelig Støtte, ja det syntes endog, som om mange ansaa en saadan for temmelig nödvendig, hvis Kirken skulde bestaa sig, og som om de frygtede, at med den amerikanske Frihed vilde Kirken staa i Fare for at opløses. Herpaa behøvedes dog intet andet Svar end Herrens Forjættelse, at Helvedes Porte ikke skulle faa Magt over hans Menighed. Han havde intet andet Vaaben givet sine Disciple end Sandhedens Ord; med dette have de seiret, og med dette skulle de seire indtil den yderste Dag. Hvor formasteligt at mene, at Guds Ord, altsaa Gud selv ikke skulde kunne holde Kirken oppe, men at Mennesker skulde kunne det! Hvad er det andet end at holde Kjød for sin Arm og lade Hjertet vige fra Herren? Kirken er stärkest, naar den ingen menneskelig Magt har at stole paa; thi Tvang kan kun skabe Hyklere, og disse ligge som en tung Byrde paa Kirken, de ere ligesom en giftig Byld, der tärer paa dens Livskraft. Faar derimod Ordet kun Lov til frit at virke, da bøier det Hjerterne med uimodstaaelig Almagt overalt, hvor disse ikke forsätlig forhærde sig. Ved Ordet samle vi vore Menigheder, ved Ordet styre vi dem, Ordet gjör dem villige til alle de nödvendige Opofrelser af Gods og Møie. Men da gjälder det ogsaa at have Sandhedens Ord og ikke blot menneskelige Meninger at lägge frem for Menigheden; thi vi formaa intet mod Sandheden. Menneskeklögt kan vel til en Tid synes at seire og Sandheden at

ligge under; men egentlig synes det kun saa, Gud skal nok i sin Tid gjøre det aabenbart, at den Gjerning, som ledede i kjødelig Kløgt, skal opbrændes som Træ, Straa og Hö, medens den, der alene havde Guds aabenbarede Sandheds Ord til Rettesnor, skal bestaa i Ilden som Guld, Sölv og dyrebare Stene. Vel kan det under den Kamp, som nødvendig indtræder, hænde, at en hel enkelt Menighed — ligesaavel som enkelte Personer jo saa ofte gjøre det — kan forhärde sig mod Sandheden og saaledes virkelig fordrive en trofast Präst; men en saadan behøver dog derfor ikke at frygte, han har jo Gud med sig, og Gud vil nok et andet Sted give sit troe Vidne Rum og oplade Hjerter og Øren for ham. Saaledes maa det for den, der vil blive ved Herrens Tale, staa klart og fast, at vi maa takke og prise ham for vor herlige frie Kirkeforfatning, og det haabe jeg ogsaa, at vi af Hjertet gjøre. Og jeg har derfor i Norge, efter bedste Evne, forsvaret Frikirken mod dem, der foretrak Ægyptens Kjødgryder indenfor Statskirkens lune Vægge, og har altsaa ogsaa derved bevist, hvor løgnagtigen vor Modstandere skjälde os ud for Statskirkepræsterne.

Men ikke alene vor Kirkeforfatning var man i Norge bange for, man frygtede ogsaa for, at det ikke stod saa ganske rigtigt til med vor Läre. Grundtvigianerne vil jeg nu slet ikke tale om, jeg opfordrede naturligvis ikke en eneste af dem til at tage Kald iblandt os; jeg omtalte simpelthen, at vi udtrykkeli havde frasagt os de falske Lærdomme, som tillägges denne Retning, saaledes Læren om, at Daabsbekjendelsen skal staae ved Siden af eller over Skriften, Læren om Mulighed af Omvendelse efter Döden, den Läre om Kirken, som findes i "den omarbeidede Forklaring", nemlig at Kirken skal være Samlingen af dem, som ere døbte med den kristelige Daab og bekjende den kristelige Tro, Lären om, at Ordet ikke har gjenfödende Kraft, hvorimod jeg fremhävede, at ogsaa i Daaben er det ikke Vandet, men Ordet, der er lagt til Vandet, som gjenföder. Men ligesaa bestemt, sagde jeg, var vi ogsaa optraadte mod den pietistiske Retning og havde der fornemmelig kjämpet mod Pastor Rasmussen om den Augsb. Confessions 14de Artikel, hvilken vi tage, som den lyder, at ingen skal lære o f f e n t l i g , uden han er ordentlig kaldet, og at altsaa Lägfolks Virksomhed til Opbyggelse altid maa ske i Form af g j e n s i d i g Underholdning, medens det ikke er klart, hvad egentlig Rasmussen har ment. Jeg maatte her tale nærmere om vort Forhold saavel til denne Mands Parti som til de andre Partier, der staa os imod. Jeg kunde da meddele, at vi efter Mödet i Chicago sidst i August havde faaet saa godt Haab om, at Striden med Rasmussen vilde blive udjävnet, at vi endog havde vovet at ordinere hans Venner J. Field og T. Amlund. Om Augustanasynoden turde jeg derimod ikke udtale saa godt Haab, da disse Folk vel havde forladt Generalsynoden, men ikke, som det syntes, fordi de erkjendte det syndige i at høre til den, og da de desuden viste den bestemteste Uvillie mod os, den rettroende Kirke, der baade før havde formanet dem og endnu vilde gjöre alt for at bringe dem til fuld Sandheds Erkjendelse. I Bedømmelsen af dette Samfund var man overhoved i Norge temmelig enig med os; men derimod var der vist ikke saa faa, som toge Rasmussens Parti i vor Strid med ham. Jeg maa tilstaa, at jeg overhoved fandt megen Uklarhed i dette Lærepunct; man tog Sagen mere efter et løst menneskeligt Skjön end efter Guds Ord og Troens Analogi (Sammenhæng, Regel), man "syntes", at det maatte dog väre godt, at Guds Ord blev forkyndt, isär naar Prästen ikke kunde väre tilstede, osv. Men i den seneste Tid havde mange dog begyndt at faa Øinene op og se, at det gik galt, og til min store Gläde hörte jeg kort efter min Ankomst til Christiania et Foredrag af en Student F. W. Bugge, som selv i denne Sag havdeväret Pietist, men ved grundigt Studium af Luther og de gamle lutherske Lærere (Joh. Gerhard, Hollaz, Quenstedt) nu var kommen til Sandhedens Erkjendelse. Der blev senere debatteret over dette Foredrag, men det var bedröveligt at se, hvorledes den grundige Udvikling blev besvaret ved det løseste Snak — ak ja — saaledes er det jo ogsaa saa ofte gaaet os, saaledes gaar det som oftest i Verden; thi Sandheden er haard at gjendrive, og den, som föler, at han ikke kan det, veed dog i Almindelighed godt, at der er mange, som ikke gide at tænke ordentligt

over Sagen, men hellere holde sig til hans löse Tale, der passer for deres Fornuft, end til det Ord, der er Jöder en Forargelse og Gräker en Daarlighed. Jeg holdt det for min Pligt ogsaa at aflägge mit Vidnesbyrd i denne Debat og fremhævede isär, hvorledes det var vor Pligt, hvis der var Nød forhaanden, først og fremst at søge denne afhjulpen paa den ordentlige Maade, ved at arbeide paa at faa flere Präster, paa at faa dem fjernede, der läre falskt eller leve ugudeligt o. s. v. Men dette bekymre de saaledes Vakte og deres selvgjorte Prädikanter sig ikke stort om; de svare blot, at det ikke nytter, og vise derved, at de have mere Tillid til sine egne selvvalgte Veie end til Sandhedens Magt. Skal jeg overhovedet fælde en Dom om, hvorledes det staar til med Lærens Renhed i Norge, da maa jeg om Grundtvigianismen sige, at den vel synes at have tabt sin Magt ved Universitetet og blandt de yngre Präster og Theologer, men dels findes vist mange höikirkelige Anskuelser ogsaa blandt saadanne Präster, der ei hylde den grundtvigske Hovedläre om Daabsbekjendelsens Forhold til Skriften, dels har ogsaa denne Retning trängt sig meget ind blandt Skolelærerne, hvortil vist isär O. Vig har bidraget meget. I Modsätning til dette Parti staa de saakaldte Vakte; men disse ere dog selv temmelig pietistiske og vise dette ikke alene ved sine falske Begreber om Lägmandsvirksomhed, men overhovedet ved denne ængstelige Frygt for, at Evangeliet skal tages forfængeligt, som gjör, at de nästen aldrig tør udtale det glade Budskab om, at al Verden er frelst, uden at omhegne det med alle Slags Vilkaar, som Mennesket selv maa opfylde; ja flere Gange hørte jeg selv af dem, der ikke vilde høre til dette "vakte" Parti, at man ikke turde prädike saa: "Du er frelst, tro det kun!" men man skulde sige: "Din Frelse er gjort mulig ved Christi Gjerning; dersom Du nu selv omvender Dig og tror, saa bliver Du virkelig frelst". Uagtet der derfor var stor religiös Bevægelse i Norge, Kirkerne altid fulde, den frække Vantro forstummet, og religiøs Tale börtes i alle Slags Kredse, saa maa jeg dog sige, at den store Mængde dels famler og söger, uden ret at vide, hvor den skal hen, dels virkelig er inde paa falske Veie. Foruden de ovenfor anførte Vildfarelser har ogsaa i den senere Tid Chiliasmen udbredt sig meget blandt Theologerne, isär Troen paa en storartet Jødeomvendelse, som endnu skal være nödvendig før den yderste Dag. Forvirringen er altsaa stor nok, og vi kunne visselig ikke noksom takke Gud, som ved en saa forunderlig Styrelse har ført os ind paa den gamle sunde Lutherdoms sikre Stier og berøvet alle disse falske Retninger, hvormed de arme Själe i Norge drives hid og did, deres Magt iblandt os.

Angaaende de timelige Forhold, hvorunder vi leve, maatte jeg ogsaa meddele Oplysninger. Man troede, at Prästerne havde det saa särdeles besværligt paa Grund af de mange Reiser, og Prästekonerne paa Grund af Mangel paa Tjenere, ja man mindede mig ogsaa om, hvor slemt flere Präster för havde havt det her, fordi de ikke havde havt Hus. Jeg gjorde da opmärksom paa, hvor meget bedre det i denne Henseende nu var, hvorledes 7 Præstegaarde nu stode færdige, hvorledes Menighederne havde skaffet Reisepenge og i det hele beesträbt sig for at indrette alt bekvemt for sine Präster. Om Prästernes Reiser maatte jeg sige, at de dog stedse blive mindre besvärlige; heller ikke var det saa slemt for Tjenere, som man ofte tänkte, og isär Prästen kunde dog altid gjøre sig Haab om at faa den Hjælp, han behøvede. Men for Resten troede jeg ikke, at en Herrens Tjener burde väre saa bange for saadanne Besværligheder, som dog i Sandhed ere næsten for intet at regne i Sammenligning med, hvad andre Jesu Christi Vidner have maattet lide for Evangeliets Skyld. Man frygtede ogsaa for, at her formedelst slet Regjering var saa usikkert for Liv og Eiendom, og at det var saa farligt at reise paa Dampskibene og Jernbanerne; men ogsaa dette maatte jeg erkläre for at være for en stor Del Spøgelser ved hoilys Dag og noget, som en Præst ikke burde ängste sig for; han burde stole paa, at den, Gud vil bevare, er uden al Fare.

Endelig maatte jeg foruden vore kirkelige Forhold og Præsternes Kaar og Stilling ogsaa tale om vort Skoleväsen og om vor store Trang til at faa dygtige Skolelærere. Jeg udviklede her, hvorledes Staten, ligesom den i alt andet overlader Kirke og Religion til sig selv, heller ikke bryr sig om Religi-

onsskolen, men derimod kun har sörget for verdslige Skolers Oprettelse. Vi have da selv maattet faa Religionsskoler i Stand, og dermed ere vi ikke komne vidt, vi have kun faa faste Skoler, og paa fine Steder ikke engang Omgangsskoler. Men ligesom disse sidste af mange blandt os endog foretrækkes for de faste, saaledes har man ogsaa faaet ret flinke Confirmanter selv uden nogen Skole, derved at Præsten har veiledet Forældrene til selv at undervise sine Börn, flittig katechiseret og ladet Confirmanterne gaa flere Aar hos sig. Imidlertid er dette dog kun en Nødhjälp, og Trangen til Skolelærere er stor, ligesom ogsaa flere Præster have opgivet, at gode Skolelärere kunde være visse paa at faa taalelig god fast Ansättelse i deres Menigheder. Men nogen formelig Kaldelse var ikke udstedt, og saaledes kunde jeg ikke gjöre nogen bestemte Tilbud.

Men til vort Skolevæsen höre jo ogsaa de theologiske Läreanstalter i St. Louis og Ft. Wayne, og ogsaa om disse maatte jeg give Oplysninger. Man erkjendte i Norge fuldkommen Nödvendigheden af, at vi fik os Præster oplærte herover, og glädede sig ved at høre om den lärde og grundige Undervisning i St. Louis, skjønt man indsaa, at det for Sprogets Skyld maatte være vigtigt for os snart at komme derfra og faa noget for os selv, men ligesaa meget Bifald vandt til min store Glæde den praktiske Anstalt i Ft. Wayne, hvori de, som havde erkjendt det urigtige i, at Lägfolk uden Kald opträde som Prädikanter, netop saa det rette Middel til at benytte de Kräfter og Gaver, Gud havde nedlagt hos Lägfolket, og til at lede Väkkelsen paa det rette Spor. Her var det nu, jeg maatte sige, at, ligesom vi selv allerede i Sommer havde sendt tre Elever til Ft. Wayne, saaledes kunde man ogsaa i Norge derved hjälpe os, at Mænd med kristeligt Alvor og nogen Forkundskaber traadte ind i Ft. Wayneseminariet og der bleve uddannede til Präster. Men de maatte naturligvis bringe sikre Vidnesbyrd baade om sin moralske Charakter, sine Evner og om, at de havde nogle Kundskaber, deriblandt ogsaa i Tydsk, ligesom de selv maatte koste sin Overreise og sit förste Ophold i Ft. Wayne, da Menighederne jo ingen Reisepenge havde bestemt for slige Folk og ikke heller kunde ventes at ville gjøre det.

Her har jeg da, saa kort som det har været mig muligt, sögt at gjengive, hvad jeg i Norge fremsatte for vore Brødre der, hvilke Indvendinger og falske Opfattelser, jeg mödte, og hvorledes jeg sögte at besvare disse. Min hele Tid var aldeles optaget af at tale, samtale og skrive om disse Sager; thi saare mange henvendte sig til mig baade personlig og i Breve, og jeg kan ikke andet sige, end at man viste meget stor Interesse for os og stor Lyst til at faa höre, hvorledes vi havde det. Offentlig optraadte jeg (foruden i hin Opsats i Morgenbladet) ved to talrigt besøgte Möder af Theologer paa Universitetet den 26de og 30te Octbr. Ved disse holdt jeg först Foredrag og opfordrede dernäst enhver til at spørge mig om, hvad man endnu maatte ønske at vide, og til at modsige mig, hvis man troede, jeg havde Uret i noget. Da var det, at Pastor J. St. Munch, som anført i Maanedstidenden for Novb. 1860, ogsaa ytrede sig, og da hans Stemme maatte have megen Vägt, fordi han jo selv havde väret Präst i Amerika, vil jeg her fuldstændigere meddele, hvorledes han optraadte. Ved det förste Møde søgte han at forklare, hvorfor han havde forladt Amerika, men erklärede sig ellers ganske enig med mig i alt, hvad jeg havde ytret, og önskede mig et heldigt Udfald af mine Besträbelser. Dette forundrede mange sig over, da den almindelige Mening var, at han havde väret misfornöiet med de amerikanske Forhold. Men i næste Møde tog han sit Bifald tilbage, forsaavidt angik to Punkter i min Udvikling; dels kunde han nu nemlig ikke være enig i, at det var Pligt for den, som kunde, at hjælpe os, dels heller ikke i min Ros over Frikirken. Disse to Ting havde imidlertid netop været Hovedpunkterne i begge mine Foredrag, og saa ondt det derfor end gjorde mig, at Pastor Munch netop heri maatte tage sit Samtykke tilbage, saa tilfreds var jeg dermed, at jeg ved hans Modsigelse netop fik Anledning til endnu mere at udvikle og forsvare disse Puncter; thi Striden kunde naturligvis kun väre til Gavn for Sandheden, som jeg af Guds Ord vidste, at jeg havde paa min Side. Dernäst holdt jeg den 2den Novbr. i Latinskolen for Tilhörere af alle Stænder

et Foredrag, hvorved jeg kortere og i en simplere Form gjentog, hvad jeg ved hine to förste Leiligheder havde sagt. Et Uddrag af alle tre Foredrag lod jeg derpaa indrykke i Morgenbladet for 6te og 7de Novbr.,*) ligesom et andet Referat af samme sandtes i Aftenbladet for den 7de Novbr. Ved Asker Seminarium, hvilket jeg som sagt besögte, talte jeg den 8de Novbr. for de forsamlede Lärere og Elever, og der dvälede jeg navnlig ved Skoleforholdene. Lærerne der toge levende Del i vore Anliggender og lovede at have Opmærksomheden henvendt paa, om nogen af Seminaristerne kunde ansees skikket og väre villig til at träde ind i Prästeskolen i Ft. Wayne. Endelig bör jeg ogsaa omtale, at jeg paa Allehelgensfest den 4de Novbr. paa Opfordring prädikede til Aftensang i Treföldighedskirken i Christiania og den følgende Söndag ligeledes holdt Bibellässning i Enerhaugens Samfund. Jeg søgte derved at give enhver Anledning til at erkiende, at vi prædike den rene Lære, og ved hin Bibellässning kunde jeg ogsaa tilslut lægge alle sande Brödre og Söstre vor Sag paa Hierte og opfordre dem til Forbön for os, ligesom vi bede for dem.

Men Läserne vente nu dog vel endelig snart at faa höre noget om Frugterne af al denne Virksomhed, og denne Forventning skal jeg nu forsöge at opfylde. Desvärre ere Frugterne slet ikke, som vi kunde have önsket; men Herrens Tanker ere ikke vore Tanker, og vi maa lære at sige: Ske din Vilje! Naar vi have forsøgt at gjøre, hvad vi kunne, saa leder Gud Udfaldet til det bedste, selv om det ofte ikke bliver, som vi havde anseet det bedst.. Af Kandidater eller Präster fik vi, medens jeg var i Norge, endnu ingen til at overtage noget af vore ledige Kald; men et Par Kandidater (Joh. Berg og N. Halvorsen) tænkte alvorlig paa det, ligesaa en Student Thormodsäther, som til Vaaren tänker at tage Examen, og endelig ogsaa en Kand. Unger, som strax før min Afreise kom tilbage fra Tydskland. En Kand. Rode tænkte meget paa Sagen, men opgav den tilsidst; en Kand. Glatvidt vovede ikke at bestemme sig, før han saa, at der var blevet fuldkommen Enighed mellem os og Rasmussens Tilhængere. Derimod har en Student Bjørn, som nu til Jul formodentlig har faaet sin Examen, bestemt lovet at komme; han önsker rigtignok at vente til Vaaren 1862, men jeg har ladet ham sige, at han maa overvinde alle Hindringer og komme til Høsten. En Student O. J. Hjorth, som allerede havde lagt Studierne paa Hylden og var bleven Landmand, vil komme over til Vaaren og kan vel i et Aars Tid her fuldende sit theologiske Studium. En Student Magnus vil ogsaa komme over og studere her; men det er uvist, om det kan blive i dette Aar. Endnu et Par Studenter have talt om det samme, og endelig have en Mängde Studenter sagt mig, at, hvis de vare färdige med Examen, vilde de reise strax, og dersom der, naar de bleve færdige, fremdeles var Nöd hos os, vilde de sandsynligvis komme, skiöndt de just ikke saaledes paa Forhaand vilde love noget bestemt. Om alle dem, hvis Navn jeg ovenfor har nävnt, anser jeg det utvivlsomt, at vi maatte takke Gud, om de kom, og enkelte maa jeg endog anse for fortrinlig skikkede til at blive Präster iblandt os. Som Bevis paa at mange virkelig ere blevne grebne af Overbevisningen om, at det er deres Pligt at hjälpe os, vil jeg anföre, at en Student, som havde at kjæmpe med Modstand fra sine Slägtninges Side, erklærede, at, hvis han kunde faa ud af Skriften Stedet Luc. 14, 26, kunde han endda maaske med god Samvittighed blive hiemme, men ellers ikke.

Af saadanne Mänd, som ikke ere blevne Studenter, meldte sig flere hos mig, og fra andre har jeg senere faaet Breve, hvori de ansöge om Prästekald. Desvärre mærkede jeg her, at, hvor forsigtig jeg end havde været i mine Ytringer, saa havde dog mine Ord om, at ogsaa ikkestuderte Folk paa visse Vilkaar kunde antages som Elever i Ft. Wayne eller St. Louis, virket mere, end vi kunde önske. Der meldte sig flere hos mig, som ikke havde nogensomhelst af de nødven-

*) Efter Morgenbladet for 6te Novbr. er Begyndelsen af denne min Opsats optaget i Emigranten No. 50 for forrige Aar, men derimod ikke Fortsättelsen i det fölgende Morgenblad. I hin förste Del var ved en Feiltagelse om St. Olafs Menighed: "om Reisepenge er endnu intet bestemt". Jeg fik senere i mine Papirer se, sagt at der var lovet 150 Dollars i Reisepenge, og har derfor i et fölgende Morgenblad rettet denne Feil.

dige Vidnesbyrd og Egenskaber, og de fleste tage eller vilde vist tage sine Tilbud tilbage, naar de høre vore Vilkaar (se ovenfor). Dog meldte der sig ogsaa enkelte, som vi vist vilde blive tjent med, dersom de kom, og en har jeg endog allerede faaet med herover og sat ind paa Seminariet i Ft. Wayne. Denne Mand, hvis Navn er J. P. Johnsen, er egentlig Seminarist, men læste en Tid i Christiania (hos Heltberg) for at blive Student og hindredes blot derved fra at opnaa sin Hensigt, at han havde en fattig Moder og Søskende at forsörge, og saaledes maatte arbeide mere for at fortjene Livsophold til disse og sig selv end for selv at erhverve sig Kundskaber. Han var Lærer ved Nissens Skole og blev derefter Forstander for Redningsanstalten "Toftes Gave", hvor han var ligetil sin Afreise til Amerika. Han havde udmærkede Attester fra Mänd, som vi maa have den störste Tillid til, og jeg haaber derfor, at han, om Gud lægger sin Velsignelse til, endnu i Aar skal blive saavidt uddannet i Ft. Wayne, at han kan overtage et Prästekald. Ja Herren lede i Naade dette til det gode og hjälpe sin betrængte Kirke for Kristi Skyld.

Samle vi nu alt dette i en Sum, saa se vi, at vi i Aar ikke kunne være sikre paa at faa nogen Præst; dog kunne vi have noget Haab saavel om Johnsen som om Berg, Halvorsen, Unger, Thormodsæther og Bjørn. Derimod kunne vi til næste Aar være nogenlunde sikre ikke alene paa to af disse, nemlig Johnsen og Björn, men ogsaa paa Hjorth, og maaske komme endnu nogle flere af de Studenter, som nu vilde kommet strax, dersom de havde været færdige. Vi tör i det hele haabe, at den yngre Slægt af Theologer i Norge skal være bedre stemt for os, end de äldre, og at vi fra näste Aar af skulle finde villigere Øren for vore Nödraab, end vi hidtil have fundet. Og skulle selv dette Haab skuffes, skulde selv den yngre Stok, som nu var bleven begeistret for vor Sag, senere, naar der fordres af dem, at den skal handle, vende os Ryggen, da maa det egentlig väre Læreforskjel, som stiller sig mellem os, det maa være vort bestemte Vidnesbyrd, som vi aldrig tør lade forstumme, mod de falske Lärdomme i Norge, dette maa det väre, som skræmmer den bort fra os. At noget saadant kan ske, tör vi ikke negte. Ligesom nu mange have villet gjøre Kjärlighedsbudet til intet ved alle Slags Menneskeklogt, og ligesom grundtvigske, pietistiske og chiliastiske Vildfarelser nu søge at gjöre sig gjældende imod den enfoldige luthersk-christelige Sandhed, som vi bekjende, saaledes kan det vel väre muligt, at alle disse Skjärheder i Fremtiden ville vinde saadan Magt i Norges Kirke, at ogsaa dette Haab, som vi nu visselig tör nære, om Hjälp derfra i Fremtiden, vil komme til at slaa feil. Men skulde det gaa saaledes — hvilket Gud forbyde! — da kunde vi jo heller ikke önske nogen Hjælp fra dem, som ikke holde sig til den rene Lære, men vi maatte hellere bede Gud bevare os fra, at saadanne skulde faa Indpas hos os. Da maa vi trøste os med, at i 1863 kunne vi faa tre unge Mänd färdige fra Ft. Wayne og senere hvert Aar flere af vore egne, paa hvis Rettroenhed vi dog kunne stole. Gud vil i alle Fald hjälpe os paa den ene eller anden Maade, som han finder det bedst. Lader os kun stole paa ham!

Men een rig Fangst for vor Kirke have vi dog gjort i Norge, idet den før nänte Student Fr. Wilhelm Bugge har ansøgt om Stipendium for at berede sig til at overtage et Professorat ved den Läreanstalt, vi tænke at oprette for at oplære Präster. Denne unge Mand har baade ualmindelig gode Gaver, herlige Kundskaber og, saavidt Mennesker kunne se, kristeligt Alvor og en sund luthersk Aandsretning; naar han faar studere endnu et Par Aar, er der ingen Tvivl om, at han vil blive saa lärd og dygtig en Professor, som vi kunne ønske, og vi maa derfor haabe, at Kirkeraadet og Synoden maatte se sig i Stand til at skaffe ham den Hjälp, han behøver, for at fuldende sine Studier. Naar vi nu ogsaa lägge denne Frugt til de för nävnte, da maa vi saa meget mere takke Gud og saa meget mindre tro, at vi have arbeidet forgjeves, som han jo lärer os, at en Gjerning, gjort i hans Navn, aldrig er forgjeves, selv om ingen Frugter ere synlige for menneskelige Øine. Overhovedet er jo det vist, at vore Brödre i Norge nu have faaet mere Kundskab om vore Forhold end för, og at enhver, som önskede Kundskab, nu havde Anledning til at faa den. Da jeg derfor i Christiania omtrent havde faaet sagt, hvad jeg havde at sige, og faaet

sagt det saaledes, at alle, som vilde høre. kunde faa vide det, ansaa jeg mig ikke berettiget til at blive der längere for at faa se større Frugter af mine Ord. For enhver sand rettroende Lutheraner var der sagt nok, og det var jo til Norges Kirke som en rettroende Kirke, vi havde henvendt os; det var ikke Meningen. at jeg skulde begynde et Felttog mod alle falske Lärdomme, som jeg fandt i Norge, dertil havde vi vel intet Kald, og det vilde kostet mange Gange saa lang Tid. Jeg forlod altsaa Christiania den 16de Novb. og begav mig til Frederiksstad, for endnu engang at se mine Forāldre, idet jeg tröstig overlod i Herrens Haand at give det Ords Frø, som jeg havde søgt at nedlægge i Hjerterne, den Vext, som maate behage ham.

I Frederiksstad prädikede jeg Sönd. den 18de., og den 20de reiste jeg til Christiansand, hvor jeg ankom den 23de og samme Dag holdt Foredrag. Jeg havde tænkt at komme dersra til England om nogle faa Dage, i hvilke jeg da kunde tale med de Kandidater, som vare der; at komme til Bergen havde jeg nemlig maattet opgive, da Dampskibsfarten allerede ophørte, og at komme til Stavanger, hvor jeg saa gierne vilde have truffet min fordums Embedsbroder i Amerika Pastor G. F. Dietrichsen, havde jeg allerede for længe siden indseet Umuligheden af. Men jeg kom ikke fra Christianssand för den 2den Dcbr., og for ogsaa at benytte disse Dage saa godt som muligt reiste jeg til Mandal og havde der et Möde med Katechet C. J. P. Pedersen fra Farsund, som havde faaet en Kaldelse fra Augustanasynodens norske Menighed i Chicago og, efter hvad jeg hørte, tänkte paa at modtage Kaldet. Allerede fra Christiania havde jeg, da jeg hörte derom, den 26de Octbr. skrevet til ham og advaret ham herimod. Jeg havde nemlig erfaret, hvor aldeles uvidende mange i Norge vare om Forholdene her, og vilde derfor kun tiene Hr. Pedersen med Oplysninger. Jeg vidste rigtignok ikke meget om, hvorledes denne Synode teede sig under sit nye Navn, men jeg kiendte dens Fortid i Generalsynoden og vidste ogsaa, at dens mest indflydelsesrige Mand paa vor venlige og indträngende Anmodning om at söge en nærmere Tilslutning mellem os havde givet det bestemteste Afslag. Dette var det isär, jeg foreholdt Hr. Pedersen og bad ham ikke hjälpe til at forøge den syndige Splid ved at gaa til et Samfund, der ikke vilde have noget med vort rettroende Samfund at gjöre. Paa dette Brev havde jeg intet Svar faaet, men erfarede i Christianssand, at Hr. Pedersen var næsten bestemt paa at modtage Kaldet, og troede nu ogsaa at burde forsöge en mundtlig Samtale. Denne syntes dog heller ikke at lede til noget, uagtet jeg understöttedes af begge Mandals Präster; men da Hr. Pedersen havde for kort Tid til, at vi ret tilbunds kunde faa udvexlet vore Tanker, skrev jeg ham fra Christianssand endnu engang til, og Gud give, at det maatte have hiulpet! Men jeg frygter desvärre, at han ikke har ladet sig overbevise, og efter hvad jeg her hører, er man i Chicago temmelig vis paa at faa ham. Forøvrigt fik jeg i Christianssand kun et temmelig löseligt Haab om, at nogen af de derværende Kandidater skulde ville komme. Jeg forlod som sagt Byen og dermed Norges Land den 2den Dcbr. og ankom over England lykkelig til New York den 21de. Der maatte jeg blive Juledagene over for at prædike for den nye Menighed, som imidlertid var voxet til 64 selvständige Medlemmer (foruden Koner og Börn) og havde tegnet 434 Dollars om Aaret til Præstelön. Jeg kunde endda ikke give nogen Besked om Udfaldet af Ansögningen til Hjemlandene, men hvorledes det end gaar med denne, haaber jeg dog, at denne saa temmelig anselige Begyndelse skal faa en kraftig Växt og Fortsättelse; ogsaa her behøvedes i Grunden kun en dygtig Präst; Gud sende os snart ogsaa hid en tro Arbeider! Den 27de Dcbr. forlod jeg New York, opholdt mig atter en halv Dag i Ft. Wayne for at se, hvorledes det gik baade vore tre äldre Elever der og den nye, Johnsen, som var reist foran mig derhen. Til Chicago ankom jeg den 29de, men maatte, för jeg kunde gaa til St. Louis, først hente min Familie paa Koskonong. Herfra kunde jeg paa Grund af Sygdom i min Familie ikke reise før den 8de Januar i dette Aar, og den 10de naaede jeg endelig hid, hiertelig glad og taknemmelig mod Gud, som atter havde fört mig lykkelig hjem til min kjære Virkekreds.

St. Louis, Mo. den 23de Januar 1861.

Augustanasynoden.

De Svenske og Norske af Nordre Illinois-Synoden fattede ved deres Conferentsmöde i Chicago i April 1860 Beslutninger, hvorved de 1) fuldkommen bifaldt deres Professors Hr. Esbjörns Nedläggelse af sin Professorpost ved Springfield Universitet og 2) ophävede deres hidtige Forbindelse med Nordre Illinois Synode og dermed og med Generalsynoden.

I Juni-Heftet af Maanedstidenden omtalte vi dette Skridt; vi kjendte dengang endnu ikke de närmere Omständigheder, hvorunder det fandt Sted, faa Oplysninger vare fremkomne, Modparten havde endnu kuns lidet udtalt sig; vi indlode os derfor ikke paa nogen Bedömmelse af de egentlige Grunde til Prof. Esbjörns Fraträdelse og de övriges Udträdelse, heller ikke af Maaden, hvorpaa begge skede, hvorvidt den kunde siges at väre imod kirkelig Orden. Vi hilsede Faktum, som det stod der, med uskrömtet Gläde, og uden nogen Forbeholdenhed udtalte vi det som vort Haab, at Herren herved vilde bortrydde den väsentligste Hindring, som vi troede hidindtil havde stillet sig i Veien for et fortroligere Forhold og närmere Forening mellem dem og os.

At et saadant Skridt vilde gaa af uden Strid var ikke at vente; denne förtes da og med al Heftighed Sommeren igjennem og ud paa Hösten i de respective Blade for begge Partier, paa Scandinavernes Side isär af Prof. Esbjörn og Pastor P. Andersen, fra Amerikanernes Side fornemmelig af Professorerne Harkey og Reynolds. Med Overläg forholdt vi os ganske stille under denne Strid, vi omtalte den ikke engang, skjöndt Mangt og Meget der kom for Dagen, som kastede et Lys over meget, som för havde väret os dunkelt, et Lys, hvorved vistnok den amerikanske Humbug paa det kirkelige Gebet aabenbarede sig i hele sin Fälhed, men hvorved sandelig heller ikke de Norske og Svenske stode med Palmer i Händerne.

Under alt dette samledes de svenske og norske Präster med deres Deputerede i Juni Maaned i Clinton og dannede en Synode under Navn af den "Scandinavisk-Evangelisk-Lutherske Augustana-Synode." Forhandlingerne paa dette Möde saavelsom Synodens Constitution udkom, men heller ikke dem omtalte vi, skjönt deri var Adskilligt, som vel trängte til at udhäves og bedömmes.

Grunden til denne vor Taushed var, at vi vilde ikke give dem endog den fjerneste Anledning til at vägre sig for at möde os til fortsat-

te Forhandlinger. Ved vor Conferents med dem i Chicago var det nemlig aftalt, at vi atter skulde samles; en Committe blev nedsat for at bestemme Tid og Sted for et saadant Möde; til at gjöre dette lod vort Kirkeraad en Opfordring udgaa til Committeen, men Intet blev gjort, ikke engang Svar blev os givet. Vor Prästeconferents i Black Earth lod da en Opfordring udgaa til et Möde i Chicago i October f. A., men vor velmente Opfordring blev af "Hemlandet" afvist med Haanord. Vi önskede for vore Landsmänds Skyld, for den lutherske Kirkes Skyld, for Guds Äres Skyld en saadan Sammenkomst; vare de og vi af Hjertet den luth. Kirkes Tro og Bekjendelse hengivne, vare vi altsaa enige om, hvad der var guddommelig Sandhed, da var det Synd af os, om vi ikke forsögte Alt, for at det sörgelige chismatiske Forhold, hvori vi i en Räkke af Aar havde staaet til hverandre, blev hävet; vi kunde ellers väre sikre paa, at Guds Straf over os ikke vilde udeblive; thi Gud hader Secter og Partier; de ere ikke af ham, men af Djävelen. Vi haabede, at en rolig lidenskabslös Forhandling med dem, der nu efter Adskillelsen fra Generalsynoden saameget lettere kunde finde Sted, vilde vise, at i alt Fald en Deel af dem vare enige med os ogsaa i det Pumkt, hvori der ved sidste Conferents synes at väre den meste Forskjel, nemlig i Forstaaelsen af den 14de Artikel af Augsb. Confession. Og viste det sig först, at vi var fuldkommen enige i Lären, da tvivlede vi ikke paa, at de jo og som sandhedskjerlige Christne vilde väre villige til at erkjende, om de havde feilet i den Maade, hvorpaa de havde hävet deres tidligere Synodeforbindelse, og til at rette, hvad der maatte väre misforstaaeligt eller urigtigt i i deres nye Constitution. Herom kunde vi da med saameget sikrere Haab om godt Udfald samtale med dem.

Men al vor Forsigtighed har väret forgjäves; vor Ängstelighed for at gjöre noget, som kunde optages ilde, og hvorved den gode Sag kunde lide Skade, har väret til ingen Nytte. Som för nävnt, vor Opfordring til Möde er afvist, og Grunde ere af dem anförte, der dels ere uretfärdige, dels barnagtige. Pastor A. C. Preus har i et tidligere No. af Maanedstidenden imödegaaet dem og vist deres Uholdbarhed, saa vi skal ikke länger dväle ved dem her.

Derimod ville vi, siden vi ikke kunne muntlig forhandle med dem derom, lidt närmere betragte 1) deres Udträdelse af Missouri-Synoden 2) deres nye Constitution 3) deres Beskyldning mod os for

falsk Läre 4) deres ulutherske Praxis, som blandt andet vises i deres Indträngen i vore Menigheder.

Hvad först deres Udträdelse af Illinois Synoden angaar, da erkjende vi den saavelsom Prof. Esbjörns Fraträdelse for i for sig berettiget. De havde syndet ved at indträde i den Forbindelse, de syndede ved at blive i den, de vare altsaa, saasandt de havde deres Salighed kjär, forpligtede til at träde ud, saasnart Gud gav dem Naade til at se deres Synd.

Men der er to Ting, som de skulde have gjort, men som de have forsömt. För deres Udträdelse skulde de med hellig Nidkjärhed for Sandheden offentlig baade i Skrift og for Synoden have vidnet mod den Ugudelighed og Vederstyggelighed, som bedreves i deres Synode; deres Vidnesbyrd vilde havt dobbelt Kraft, naar det blev fremaaret af dem som Lemmer af Synoden, mod, naar de stod udenfor. Hvem ved, om ikke ved et saadant Vidnesbyrd nogen af deres tidligere Brödre kunde väre blevne overbeviste? Hvem ved, om ikke Synoden selv ved en saadan kraftig Protest kunde faaet Öinene op, hävet sin Forbindelse med Generalsynoden og begyndt et nyt Löb. Saa forfeilet og raaddent helt igjennem kunde dog ikke deres Samfund väre, at et Sandhedens Vidnesbyrd, med den christelige Kjerligheds Varme fremaaret, ingen Virkning skulde have! Nei saa elendigt kunde det dog ikke staa til med Synoden, saa sandt deres Vidnesbyrd om den paa vor Conferents i Chicago skal staa til Troende. I ethvert Fald, de vare forpligtede til et saadant Vidnesbyrd, og de skyldte deres Brödre det. Men dette have de ikke gjort.

Det Samme gjelder med Hensyn til Prof. Esbjörns Nedläggelse af sit Embede, som vistnok gav Anledning til den hurtige Udträdelse af Synoden. Vi have nöie gjennemgaaet alle de offentliggjorte Dokumenter, men finde intet Spor til, at Hr. Professoren har henvendt sig til rette Vedkommende med nogen formelig Protest eller med nogen alvorlig Klage over, at han blev hindret i at opfylde sine Pligter mod Eleverne. Men Professoren var pligtig til at forsöge det Middel, för han skred til den Yderlighed at fraträde. Og Professor Harkey har virkelig Ret i, at Udträdelsen skede paa en Maade, som var stridende mod god christelig Orden. Det havde ikke skadet Professor Esbjörn, om han havde erkjendt dette istedetfor at tage sin Tilflugt til Spidsfindigheder og Udflugter.

Dernäst skulde saavel Prof. Esbjörn som de Övrige ved deres Udträdelse have bekjendt den store Synd, de havde begaaet ved selv at indträde i et saa falsk Samfund og ved at forlede deres arme Menigheder dertil. En saadan aaben Bekjendelse skyldte de först og fremst Sandhedens Herre; thi for ham maa vi gjöre Bod for al vor Synd; dernäst skyldte de og deres Menigheder den; Herren havde sat dem til at väre deres Veiledere, ikke Vildledere. Hvor kunde man vente, at Menighederne skulde gjöre Bod for, at de i saa lang Tid havde havt Samfund med Falsktroende og Falsklärende, naar deres Vildledere ikke gjöre det. Hvilken Opfordring havde ikke isärdeleshed Prof. Esbjörn til at gjöre Bod og bekjende den Synd, han til stor Skade for mange Själe havde begaaet! Hr. Esbjörn var sat til Professor i Theologien, til luthersk Professor. Unge Mänd, bestemte for Lärerembedet, vare betroede hans aandelige Pleie; han var ikke alene forpligtet til selv at veilede dem til den rette Guds Kundskab, men ogsaa til at vaage over, at de ei bleve udsatte for nogen skadelig Paavirkning og i deres Läreaar ei indsugede nogen fordärvelig Gift. Nu fortäller Prof. Esbjörn, at den evangelisk-lutherske Menighed i Springfield, der närmest er at betragte som en Universitetsmenighed for Lärere og Elever, havde en Menighedsconstitution, hvor Artikelen om Lären var af den Natur, at han ikke alene selv i 2 Aar ikke vilde communicere der, men ogsaa saa sig nödt til at advare de skandinaviske Elever derfor. For denne Menighed var 2 af Universitets Professorer, de skandinaviske Elevers Lärere, Präster. I 2 Aar kunde Prof. Esbjörn staa i saadan Forbindelse! Han kunde taale og medvirke til, at de vordende Lärere for de skandinaviske Menigheder modtog deres theologiske Uddannelse af saadanne falsk troende Professorer ved en saadan uluthersk Läreanstalt! Og den samme Prof. Esbjörn, der var saa vel kjendt med den rette Tilstand ved nordre Illinois-Synodens Läreanstalt, kan endda paa Chicago-Conferentsen fordre af os, at vi skulle erkläre denne Synode for rettroende! Vi undse os for at betegne saadan Färd med sit rette Navn. Men Prof. Esbjörn, som i saa lang Tid saa skammelig havde fornegtet sin lutherske Bekjendelse, og begaaet saa stor Synd mod de ham anbetroede Elever og det Samfund, hvis Läreres Lärer han skulde väre, han kan fraträde uden noget Tegn paa Bod og den ene Gang efter den anden uden Protest modtage Eines hädrende Bevidnelse for udvist Dygtighed og särdeles Troskab som lu-

thersk Professor. Ogsaa dem, de forlode, skyldte de saadan Bekjendelse; thi derved, at de saa lang Tid havde pleiet Samfund med dem, derved havde de jo bestyrket dem i deres Vildfarelser, men de kunde ikke bedre end ved en saadan ydmyg Bekiendelse have overbevist disse om, hvor stor den Synd virkelig var, hvori de endnu befandt sig, og om at det var alene en hellig Afsky for saadant Religionsblanderi og en oprigtig Kjärlighed til Sandheden, som bevägede dem til at frastille sig. Endelig skyldte de os en saadan aaben Bekjendelse, os som i saa mange Aar baade her og i Fädrenelandet, i Skrift og Tale og isär ved Conferentsen i Chicago havde maattet höre ilde og döie haarde Ord, fordi vi uafladelig vidnede mod Generalsynoden som uluthersk og erklärede deres Forbindelse med den for uchristelig.

Men saadan offentlig Bekjendelse have de intetsteds gjort; ja end ikke til nogen alvorlig Erkjendelse af deres Synd finder jeg noget Spor hverken i deres offenliggjorte Forhandlinger, heller ikke i deres Tidninger; tvertimod de söge saameget som muligt at renvaske sig selv; jeg har läst deres Forsvars- og Angrebs- Artikler i Hemlandet, Kirketidenden, Olive Branch, Lutheran Standard og Missionäry; overalt give de sig Udseende af at väre de Forfulgte og Fortrykte, Martyrer for Sandheden, medens Amerikanerne skal have al Skylden som de, der vilde fortrykke dem og röve dem det Hellige. Men saadan Fremstilling af Sagen er kun halv sand; de skulle erkjende, de lide ikke for Sandheden, men for Synden: nemlig deres Lettroenhed, Menneskefrygt eller Falskhed. Det er nu noksom bevist af Modstandernes som og af deres egne Erkläringer, at i alt Fald Prof. Esbiörn, Pastor Carlsen og H. P. Andersen vare vel bekjendte med de Mänds Ligegyldighed for Sandheden ja med den vitterlige falske Tro, Mange af dem havde, med hvem de stode i Synodeforbindelse; der blev jo sluttet formelige Overenskomster (compromis), hvorved Man gik paa Accord med Lögnen; Sandheden skulde blive taalt—til en vis Grad, men ogsaa Vildfarelsen; hvad Under nu, om de arme Amerikanere, som ikke forstod bedre og mente, at deres Vildfarelser var Sandhed, sögte at gjöre dem gjäldende og bleve fornärmede over, at deres Compromis paa en saadan Maade blev hävet. Skylden var visselig langt större hos dem, som erkjendte Vildfarelsen og dog vilde drage i Aag sammen med dem, som närede den. Hvor kunde de vente andet, end at Straffen vilde fölge dem i Hälene, naar de saa fristede Herren; Al

den Forsmädelse, som kom over dem formedelst deres Udträdelse, burde de jo anse som en ringe Tugtelse fra Herren; Riset, som slog dem, burde de jo kysse og endda takke Herren, fordi han ikke i sin Vrede aldeles havde overgivet dem til Vildfarelserne, saa de troede Lögnen. I Erkjendelsen af deres egen store Forsyndelse burde de jo med Mildhed have bedömt Amerikanernes Färd, selv om disse i enkelte Stykker, f. Ex. Pengesagerne, gjorde dem Uret, og have vist den rette christelige Kjärlighed og Medlidenhed mod dem, som blev tilbage og ikke havde Forstand til at gaa ud af Generalsynodens Babel Men nei, de aabenbarede ved flere Leiligheder en saadan Bitterhed og Hadskhed, som de aldrig kunne beskylde os for selv i vore skarpeste Artikler, hvori vi angreb dette ugudelige Väsen. Paa samme Tid röber der sig i deres fleste Stykker fra den Tid en saadan Selvgodhed, som om de med Rette fortjente at väre Gjenstand for Verdens Beundring som Mänd, der altid havde kjempet med urokkelig Troskab for Sandheden, den de dog netop ved deres Stilling havde fornägtet. Det er saaledes i Sandhed jammerligt at se den Figur, Hr. Poul Andersen i denne Tid gjör; han skal väre Troshelt à la Luther, den strenge Lutheranismes Forkjämper; med fuld Sandhed minder Prof. Harkey ham om hans märkvärdige Färdighed som Eqvilibrist til at slaa Koldbötter paa det kirkelige Felt. Var det i Presbyterianer-College, Hr. Andersen modtog sin theologiske Uddannelse i luthersk Retning? Var det Luthers Standpunkt han indtog, da han forenede sig med Frankianer-Synoden, som jeg troer selv Generalsynoden ikke vilde have noget at bestille med? Var det Luthers Lare, Hr. Andersen forsvarede, da han i Striden med Olaus Nielsen nägtede Daaben som Gjenfödelsens Middel eller naar han forandrede den lutherske Kirkes Formular ved Nadverens Uddelelse? Var det den lutherske Kirkes gamle Praxis, han fulgte, naar han forkastede Confirmationen, Brug af Vidner, Djävleforsagelse osv. ved Daaben? Var det den lutherske Kirke, han tjente, da han for et Par Aar siden sögte at kaste vore Landsmänd i Norge Blaar i Öinene, forsvare Generalsynoden som luthersk og fordägtiggjöre os som ulutherske? Det lykkets ham ikke; Prof. Larsen og Pastor Ottesen beviste i sin Tid det Modsatte, og Hr. Andersen fik sit Skudsmaal i den Norske Kirketidende i Christiania. Andersen Lutherdommens Forsvarer! Da ve over al Lutherdom! Og trods alle disse og mange flere Beviser for, at Hr. Andersen har väret alt andet end den luther-

ske Kirkes og den lutherske Troes Forsvarer, kan dog Augustanasynoden beqvemme sig til ved hans Bortreise at give ham Vidnesbyrd for, at han med sin utrettelige Nidkjärhed og betänkte Visdom kraftig har bistaaet os i Oprettelsen og Stadfästelsen af lutherske Forsamlinger blandt vort Folk samt i Forsvar for og Udbredelse af Guds Ords rene Läre overensstemmende med den lutherske Kirkes Bekjendelse! Og dog kan Augustanasynoden anbefale ham til den Norske Kirkes Präster "som en høist värdig, erfaren og bekjendelsestro Embedsbroder!" Der er ingen Sandhed, ingen Ærlighed i saadant! Meget bedre at tie stille, hvor man maa fornegte Sandheden for at rose! Hr. Andersen har indehavt en fremragende Stilling blandt de svenske og norske Medlemmer af Nordre Illinois-Synoden, men hans hele Färd har väret en stor Prostitution for ham og dem, og Augustanasynoden har ved sit glimrende Vidnesbyrd om ham godkjendt den, og kun daarligt er det Stempel paa Rettroenhed, den derved har sat sig selv.

Vi hörte ovenfor, at Prof. Esbjörn for sin Fraträdelse, de Övrige for sin Udträdelse anförte som Grund, at de bleve fortrykte og maatte lide Nöd for deres Bekjendelses Skyld, at Kjärligheden til denne var det, som forböd dem länger at blive staaende. Vi tör ikke negte, at der kan väre nogen Sandhed i dette og for Enkeltes Vedkommende vist fuld Sandhed; men vi maa dog gjöre opmärksom paa enkelte Ting dette Punkt vedrörende.

Det var Vaaren 1859 Hr. Andersen optraadte i Norge med offentligt Forsvar for Generalsynoden mod Prof. Larsen, hvem han beskyldte for at have misrepräsenteret den. Det var Sommeren 1859, at han tilligemed flere af de övrige Präster isär Prof. Esbjörn ved Conferentsen i Chicago med al Ihärdighed forsvarede deres Forbindelse med nordre Illinois-Synoden og Generalsynoden imod vore Angreb.

Naar jeg undtager Pastor D. C. T. Andrèn, saa var der Ingen af dem, som da yttrede, at de fandt den ringeste Grund til at oplöse deres tidligere Synodeforbindelse. Prof. Esbjörn udviklede og fremhävede tvertimod i flere Foredrag den store Nytte og Velsignelse, de havde af denne Forening. (Mon ogsaa Eleverne i Springfield?) Omtrent et halvt Aar efter udträde de af Synoden; da er den Nöd, som et halvt Aar för ikke existerede for dem, bleven saa stor, at de ikke engang

have Tid til at iagttage de sömmelige Former og opfylde, hvad vi ovenfor have vist var deres christelige Skyldighed. Nu maa man närmest slutte, at der i Mellemtiden er indtruffet noget särdeles i deres Synode, at der af den er övet et svärt Tryk paa dem; men der er intet oplyst, som beviser dette. Tingene gik der sin rolige men skjäve Gang, saa vidt man kan se. Men Gud kunde pludselig have alvorlig väkket dem og ladet dem se det umulige i längere at blive staaende i et saadant Forhold. Det ville vi gjerne lade gjelde for Enkelte, som allerede paa Conferentsen bevidnede det Sörgelige i Stillingen. Men kan dette gjelde Alle? Nu fortälle de selv, at de i flere Aar have väret Misnöie med deres Forbindelse, at de have väret forurettede og lidt under Tryk; navnlig fremhäver Prof. Esbjörn dette til Forsvar for sin ilsomme Fraträdelse. Men nu spörge vi, hvorledes rimer saadan Bekjendelse sig med deres Erkläringer paa Chicagoconferentsen, og isär Prof. Esbjörns Udtalelser nu og dengang? Have de da ikke der maattet gjöre deres egne Hjerter til en Röverkugle? Os synes dette at maatte väre Tilfäldet. De bekjende nu, at de allerede dengang vare fortrykte og ilde medhandlede og lede megen Nöd for deres Bekjendelses Skyld; for os lode de, som om Alt var godt og vel, og lode os höre haarde Ord, fordi vi havde noget at anke over deres Forbindelse.

Paa den anden Side, var det alene Kjärlighed til Sandheden og Iver for den luth. Bekjendelses Renhed, som bevägede dem til Udträdelse, saa synes det os, de maatte väre venligstemte mod os, som havde väret de uvärdige Redskaber i Guds Haand til at aabne deres Öine for al den Vederstyggelighed, hvormed de saa lang Tid havde besmittet sig i deres tidligere Forbindelse. De maatte komme os imöde, som med aabne Arme traadte hen til dem for ved fälles Raadslagning paa Sandhedens Grund at vinde gjensidig Styrkelse og blive befästede i den rene Läre og ene saliggjörende Tro, hvorved Guds Navn saameget meer vilde blive forherliget blandt vore Landsmänd. Vi saa ganske bort fra alle Personligheder, som vi gjerne tilgave enhver Uretfärdighed, der var vist os, saa viste vi os villige til at bede, ja bade om Forladelse for Alt, hvori vi havde forsyndet os mod dem; kun af den Sandhed, vi havde vidnet imod dem, vilde vi ikke tage tilbage et Jota; vi vilde ikke fornegte Sandheden; det var jo netop om den, det gjalt baade for os og dem; for dens Skyld sögte vi dem, uden den kunde

vi ligesaa gjerne blive hjemme, den alene kunde frigjöre os. Vare vi fravegne Sandheden, kunde de ikke gjöre os en större Tjeneste end ved at overbevise os derom og före os tilbage. Vare de vildfarende i noget Stykke, maatte de väre os takskyldige, om vi kunde med Sagtmodigheds Aand hjälpe dem tilrette. Vare vi enige, kunde det ikke andet end gläde og väre os Alle til Bestyrkelse at se, vi stode paa een Trosgrund med een Bekjendelse til fälles Forsvar. Vi troede, det maatte väre dem saa meget kjärere at komme sammen med os til saadanne Forhandlinger og i saadant Öiemed, som de kom lige ud fra et Samfund, hvor netop paa Grund af Forskjellighed i de vigtigste Trossandheder saadan Raadslagning ikke kunde finde Sted. Men naar de nu gjentagende have tilbagevist os, naar Pastor Brandts venlige Anmodning ved deres Synodemöde om at besöge vor Conferents i Black Earth blev afviste, og den enkelte Röst, som hävede sig for, at man venlig skulde optage det venlige Ord, blev neddysset, da vidner dette ikke om den til Grund for Udträdelsen paaberaabte Kjärlighed til Sandheden. Vi bede dem alvorlig pröve sig selv; Gud skal visselig i sin Tid gjöre sin Dom ogsaa i dette Stykke aabenbar. (forts.)

———:o:———

Kirkekrønike.

Amerika.

Augustana-Synoden. Synodens Präsident, Pastor Hasselquist, beretter os i No. 52 af Hemlandet om en Kirkeindvielse i Burlington, der blev afholdt den 9 Debr. f. A. Ved denne Leilighed, fortälles der, at en Congregationalistpräst, Mr. Salter, holdt ved en Aftengudstjeneste en simpel, hjertelig Prädiken over Betydningen af "Kirke".

Det er dog märkvärdigt, hvor den gamle unionistiske Surdeig vil hänge ved. Augustana-Synoden har skilt sig fra Generalsynoden, men endda tillader Synodens Präsident en falsk Lärer at prädike i den til det rene Ords Forkyndelse indviede Kirke. Kan ikke Augustana-Synodens Präsident i en saadan Handlemaade see en Forsyndelse mod de 3 förste Bud?

Er det ikke en Bespottelse med megen Höitidelighed at paakalde Herren vor Gud og bede ham velsigne som sin Helligdom et Sted, hvor den hovmodige Fornuften skal faae Lov til at forkynde sine falske Menneskelärdomme.

I samme No. af Hemlandet findes en "märkvärdig Dröm", der ligeledes er indsendt af Synodens Präsident.

"Drömmen" skal en letsindig Pige i London i Aaret 1814 have havt Natten efter, at hun kom fra et Bal.

I Drömme syntes det Pigen, at hun vandrede paa en bred Gade i en stor Stad, der var oplyst af et Lys herligere end Solens, thi det bländede ikke. Der var de deiligste Palladser, og Gaderne vare belagte med Guld og gjennemsigtige som Glas, medens Vinduerne saa ud som Regnbuer. Hun kom ind i et Huus större end de andre, hvor Alt var et Lys. Da hun vilde vende sig bort fra alt dette, kom En til hende, opfordrede hende til at gaa ind og sagde: "Er du kommen saa langt og vil nu forspilde dit Arbeide?" En Anden sagde: "Dvät ikke längere, thi hvorfor skulde Du slide Dig ud for ingen Ting? Gak ind og smag, hvor lykkeligt der er derinde!" Hun blev saa ved hans Haand ledet ind i Salen, hvor en ubeskrivelig Lysström mödte hende. Her saa hun de deiligste Gestalter med Kjärligheds- Blikke beväge sig omkring hende i en Dands og efter Musik og Sang saa herlig, at aldrig et dödeligt Menneske havde hört noget lignende. Da Pigen af Frygt kröb hen i en Krog, kom der Flere hen til hende og bad hende tage Deel i Dandsen. Hun svarede: "Jeg kan ikke tage Deel i Dandsen, thi jeg kjender ikke Takten; jeg kan ikke istemme Sangen, thi jeg kjender ikke Melodien." Endeligen kom den Fornemste i Selskabet og bad hende tage Deel med i al denne Gläde; da hun nu ogsaa svarede ham det samme, aabnede Gulvet sig og hun sank i den grälende Lue.

Saa var Drömmen, og vi ville gjerne lade den gjälde for märkvärdig; dog synes vi det märkvärdigere, at et luthersk Blad giver sine Läsere saadant Töieri til Föde og Vederqvägelse, til Opbyggelse. Formodendtlig skal Läseren lokkes til Himmerige ved den prägtige Skildring af al den Herlighed og Glands, som Pigen saa i Staden, hvilken Skildring dog i enkelte Stykker forekommer os at smage alt for megel af de Forestillinger, som en Mahomedaner gjör sig om sine Himmeriges Gläder.

—I Staten New York er af Methodist-Kirken opstaaet en ny Sect, som kalder sig "Nazarenerne".

Efterat väre udelukket af Methodistkirken sluttede de en Forening. Ved en Forsamling prädikede 12 til 15 kvindelige Personer; de paastode, at de vare kaldede af Gud til dette Embede. En af Talerinderne endte saa med en Dands, medens en anden valtsede omkring paa Prädikestolen, og De andre hoppede, sprang og skreg imellem hveran-

dre. Nazarenerne paastaa, at denne Dands skeer i Overeensstemmelse med den Hellig-Aands Lære.

Derpaa traadte en Präst, som var udelukket af Methodistkirken for slet Opförsel, op paa Talerstolen og raabte med höi Röst, at Gud havde givet ham Magt til at helbrede ved Haandspaalæggelse. —

— Episkopal-Kirken i New York har holdt en Forsamling for at samle Bidrag til Luther-Monumentet, som bliver oprettet i Worms i Tydskland. Dr. Mühlenberg, en Sönnesön af den gamle bekjendte Dr. Heinrich Mühlenberg, den förste tydske lutherske Präst i Amerika, er nu Rector i den engelsk-biskoppelige Kirke i Amerika.

— Der findes her i Landet en Sect, som i Aaret 1774 indvandrede fra England. Den kalder sig Shakers eller "Kirken af det tusindaarige Rige."

Disse Shakers have for Skik at dandse ved deres Gudstjeneste, og da det hörer til deres Gudsdyrkelse, kunne de og gjöre det om Söndagen. Dette mente en tydsk Wärt i New York at kunne före sig til Nytte. Han indrettede nemlig Comediespil paa Söndagen og erklärede, at han og Besögerne af hans Theater vare tydske Shakers, som paa denne Maade holdt sin Gudstjeneste. Da Theater om Söndagen ved Lov er forbudt i New York, blev han anklaget og dömt for Sabatsbrud af Juryen, der ikke lod sig narre af dette Gjöglespil.

— Ved den Forsamling, som den evangel.-luth. forenede Synode af Ohio holdt i Octob. f. A., foreslog Pastor Schiedt, at den Beslutning, som var fattet af Synoden i 1854 med Hensyn til hemmelige Selskaber, skulde blive forandret derhen, at de forskjellige Distrikter skulde paaminde alle Medlemmer, som hörte til hemmelige Selskaber, om at udträde af disse Selskaber, da de i modsat Fald skulde udelukkes af Synoden.

Forslaget blev af Synoden—som formodentlig kvier sig ved at stöde de mange Venner af de hemmelige Selskaber— erklæret "at være ude af Orden" og "lagt paa Bordet."

Læserne ville erindre, at det var Synodens Beslutninger og Forhold til hemmelige Selskaber, som for et Par Aar siden bragte Pastorerne Everisch og Beehl, til at forlade Ohio-Synoden og slutte sig til Missouri-Synoden.

—Maanedstidenden indeholdt for nogen Tid siden en Beretning fra Pastor Beehler i San Francisco i Californien. Det er nu ved Guds Naade lykkets ham at danne den förste lutherske Menighed i

nävnte Stad. Menigheden täller 40 Medlemmer. Han har Haab om Menighedens snarlige Udvidelse og önsker blot, at han snart maa erholde en Medhjälper i Embedet.

Tyrkiet.

I hele det tyrkiske Rige belöber Muhamedanernes Antal sig til omtrent 21 Millioner, nemlig: i Europa 4½ Million, i Asien 12½ Million og i Afrika 4 Millioner De Christnes Antal i Tyrkiet er over 19 Millioner, desuden befinder sig i de tyrkiske Lande 200,000 Jöder og 200,000 Hedninger, meest Zigeunere.

Tydskland.

Pastor Löhe, som for kort Tid siden blev suspenderet fra sit Embede, fordi han ei vilde vie et Ægtepar, af hvilke Manden var skilt fra sin forrige Hustru og havde bedrevet Hoer med en anden Qvinde, har igjen tiltraadt sit Embede og bliver i Landskirken. Först forlangte og modtog han dog fra Overconsistoriet et Vidnesbyrd om, at han hidtil ikke havde befundet sig i Modsigelse til sine Embedspligter, ligesom hans opofrende Virksomhed, Hengivelse, Samvittighedsfuldhed og Gaver blev ydet al Anerkjendelse.

Löhe troede, at han atter burde indträde i Landskirkens Tjeneste, da det blev forbeholdt ham Ret til at vidne mod Misbrug og at handle efter sin Overbevisning uden at blive beskyldt for Ulydighed og et uärligt Forhold.

At Löhe i dette Punkt har handlet rigtigt, er vistnok udenfor al Tvivl; men hvorledes Landskirken kan lade en Präst blive staaende paa saadanne Betingelser, uden selv at lägge Spiren til sin Oplösning, forstaaes ikke. Sikrere vilde det väre at bringe Kirke- og Statslovene i Overensstemmelse med Guds Ord.

— I det Böhmiske finder en stark kirkelig Bevägelse Sted. Indbyggerne af den katholske By Spalow ved Semil ere affaldne fra Pavedömmet og ere allerede lovligen traadte over til den evangelisk-lutherske Kirke og have ladet sig indlemme i den lutherske Menighed i Krischlitz. Beboerne af en anden By Vitouchow ere nu just i Begreb med at gjöre samme Skridt. Dette foregaaer i en aldeles pavelig Egn. Er det ikke et Under af Herren? Hver Söndag vandre disse Folk med Qvinder og Börn til den lutherske Kirke i Krischlitz, som er 4 Timer borte. De vare för Sognebörn til Böskow Prästegjeld. Her er et Valfartssted med et Mariabillede, der aarligen besöges af mange Katholiker. Da de kom til deres Präst

Boskow, for efter Loven at anmelde deres Udträdelse, bleve de venligt modtagne af Boskows katholske Indbyggere med de Ord: "Gud styrke Eder, kjäre Folk, i Eders Forehavende, värer frimodige og forlader Eder paa Gud; vi ville snart fölge Eder!"

England.

Ogsaa i dette Land ere under Ledelse af Erkebiskoppen af Canterbury Penge blevne indsamlede for Luthers Mindesmärke i Worms.

Frankrig.

Protestanternes Tal er i de sidste 50 Aar forøget med en halv Million, mest ved Overträdelse fra den romerske Kirke; de tälle nu 600,000.

Spanien.

En religiös Forfölgelse er brudt ud i Spanien. En protestantisk Spanier er arresteret, og man har fundet Documenter hos ham, som indvikle mange Spaniere i den protestantiske Bevägelse; flere ere arresterede, og nogle ere flygtede. De spanske Love mod Protestanter ere meget strenge.

Italien.

Italiens Konge Victor Emanuel har kaldet den berömte Mazarella til Professor i Philosophi ved det katholske Universitet i Bologna.

Mazarella var hidtil protestantisk Präst i Genua; hans Ansättelse ved et af de betydeligste Universiteter i Italien er vigtig, fordi det viser Retningen, som meer og meer gjör sig gjäldende, og hvor lidt Paven med hans Buller er frygtet af Konge og Folk.

— Den katholske Verden er deelt i 1007 Biskopdömmer, hvoraf 681 er i Europa, 128 i Asien, 29 i Afrika, 146 i Amerika og 23 i Australien. Der er i Alt 8 Patriarker, 143 Erkebiskopper, 675 Biskopper.

Rusland.

Ligesiden Peter den Store fik Skarer af vindskibelige Tydskere til at nedsätte sig i Rusland, har Indvandringen til dette Land vedvaret. Tydskerne i Rusland ere saa godt som alle i alt Fald af Navnet Lutheranere, og russiske Keisere have altid sörget for Vedligeholdelsen af deres Religion.

Peter den Store byggede den store Peterpaulskirke, som af Statens Midler rigelig er sörget for. Et stort Gymnasium med 68 Lärere underholdes af Staten, ligesaa 3 andre lutherske Kirker.

I det indre af Landet stiller Forholdene sig vel ikke saa gunstig for

Lutheranerne som i Hovedstaden, dog har Regjeringen Omsorg for, at de ikke vanrygtes.

Lutheranerne ere adspredte over vide Landstrækninger og bestaaer her ikke alene af Tydskere, men og af Finner, Svenske og Folk af andre Tungemaal, og desuden af Efterkommerne af de Tydskere, som paa Peter den Stores Tid indvandrede. De have i Regelen lært det russiske Sprog og kunne intet tydsk; dog er meste Parten af dem af Navnet blevne lutherske, deels fordi de derved nyde godt af Forfædrenes Rettigheder og undgaae Krigstjenesten, deels fordi de have en Sky for at forbande deres Fædre og Landsmænd af den lutherske Tro, hvilket de maa gjöre ved Overgangen til den græsk-russiske Kirke. Deres Uvidenhed i religiöse Ting er mærkværdig, og de tage ikke i Betænkning at deltage i den græske Kirkes Skikke; naar Popen ved Paaskeetider besöger dem i deres Huse, da kysse de det fremragte Kors med samme Andagt som Russerne, saa det selv vækker disses Forargelse, ligesom de og ere ringeagtede for deres Ligegyldighed for det Religiöse og Begjærlighed efter det Jordiske.

For ethvert Gouvernement er en luthersk Præst af Staten lönnet især for de Militæres Skyld; mange af de tydske Soldater fra Östersö-Provindserne garnisonere ofte i Landets Indre. I disse Garnisonspladse har derfor og Præsten sin faste Bopæl; men hvert Halvaar maa han foretage en Rundreise i Gouvernementet efter en foreskrevet Plan. Alle Steder, hvor Militære ligge, maa han besöge; han bliver gjerne 8 Dage paa hvert Sted; hertil möde da alle Lutheranere fra Omegnen, for at gaae til Skrifte og Alters — thi enhver Soldat maa mindst 1 Gang om Aaret gaae til Alters —. I Ugens Löb udförer han Vielser, Daab og Confirmationsforberedelse. Denne sidste bliver saa meget vanskeligere, som Börnene kun have gaaet i russisk Skole, hvor de ei have lært Religion. Det hörer til Sjældenheder, at Börnene för Præstens Ankomst kjender Catechismens 5 Hovedstykker. Det er ikke at undre sig over. Det hendte saaledes, at et udöbt Barn laa for Döden, der var Ingen af de Tilstedeværende eller Naboer, som kunde erindre Döbeformelen. En Fremmed, som var der, var saa heldig at komme paa den, og Barnet blev döbt.

De, som nu bo i stor Afstand fra Præstens foreskrevne Reiserute, ere deres hele Liv igjennem uden al geistlig Pleie. Disse Reiseprædikere staa i Almindelighed i Ry for Havesyge og have ikke noget godt Rygte

de have 400 Rubler af Staten og fri Reise; desuden have de Offer for Forretningerne, de udföre; saaledes faa de aldrig under 3 ofte indtil 25 Rubler i Skriftepenge af hver Communicant. De blive altid gjästvenlig modtagne af Lutheranerne, der sätte en Äre i at have deres Besög; de ere og ivrige for at faa opfört Kirker, hvortil og Russerne yde rigelige Bidrag.

Den lutherske Kirke i Rusland har en theologisk Läreanstalt i Dorpat, der i de senere Aar har havt at opvise flere dygtige og nidkjäre Lärere.

Australien.

Ogsaa i den fjerne Verdensdeel Australien have Lutheranere nedsat sig i ikke lidet Antal. De belöbe sig til 6,230 Voxne og 5000 Börn. De bestaae for störste Delen af Tydskere, der ere fordrevne fra deres Fädreneland Preussen ved den elendige Union.

I Australien er den lutherske Kirke den 4de, idet den episkopale, den romerske og den methodistiske täller flere Medlemmer.

Druserne.

Dette krigerske Bjergfolk paa Libanon, som nu ved sine Voldsgjerninger har opnaaet en sörgelig Berömmelse, danner tillige en säregen religiös Sekt, hvis Läre, skjöndt den har sin Oprindelse i Muhamedanismen, dog adskiller sig derfra nästen ligesaameget som fra Christendommen og bestaaer i en besynderlig Sammenblanding af al mulig Vantro. Et af dens fremragende Lärepunkter er Tilbedelsen af El Hakim, en fattigmidisk Kalif eller Efterfölger af Muhamed, der i vor Tidsregnings ellevte Aarhundrede beherskede Ægypten og var en halvt affindig Tyran. Drusernes nyere Historie er fuld af Stridigheder og Krige, deels med Tyrkerne, deels med Maroniterne, deres christelige Naboer, som bo paa Libanon sammen med dem, saa at mange Landskaber paa samme have en Befolkning sammenblandet af Druser og Maroniter. Tyrkernes Magt i Libanon var for störste Delen kun ringe, idet Indbyggerne regjeredes af en egen Over-Emir, som kun havde at betale en aarlig Tribut til den tyrkiske Regjering. Den sidste af disse Emirer, Beschir, regjerede fra 1789 til 1840 og nöd den Berömmelse at väre en forholdsviis mild Fyrste; skjöndt han ved et Maaltid, hvortil han havde indbudt dem, lod fem venligtsindede Hövdinger paa en forrädersk Maade henrette, og lod den blodtörstige Yussuff, sin Forgängers, Sönner blinde, for at sikkre sig Emiratets Besid-

delse. Hans lange Regjering var imidlertid ingen lykkelig, og han döde tilsidst som en Forviist paa Öen Malta, hvorhen han 1840 under Engländernes Beskyttelse var flygtet for at undgaae den tyrkiske Sultans Hevn.

Da der i Aaret 1835 i Beirut var lagt Grundvolden til den amerikanske protestantiske Mission for Syrien, traadte Emir Beschir med sin Familie hemmeligen over til den maronitiske Kirke, for derved at forstörre sin Indflydelse. Maroniterne höre nemlig til den romersk-katholske Kirke og have i den et stärkt Värn. Mange andre Höfdinger derimod begunstigede Amerikanernes Missioner og Skoler, i hvilke der lärtes Videnskaber i forskjellige Sprog. Under deres Beskyttelse anlagdes Skoler i flere Egne paa Libanon og selv i Deir el Kamr, Drusernes Hovedplads. Men disse Skoler vare af kort Varighed, fornemlig paa Grund af Patriarkens og de maronitiske Prästers Skinsyge, hvem den evangeliske Mission bestandig var en Torn i Öiet.

I den egyptiske Pascha Ibrahims bekjendte Feldttog mod Druserne i Aaret 1838 toge Maroniterne meget virksom Deel ved den frygtelige Ödeläggelseskrig imod hine og hjalp med at lägge deres Byer i Aske. Druserne svoer dem evig Hävn derfor. Maroniterne paa sin Side greb enhver Leilighed for paa ny at ydmyge deres Modstandere. Deres Patriarch gik i sin Nidkjärhed endog saa vidt, at han prädikede et Korstog imod de Vantroe og til den Ende bragte sammen en Här af flere tusinde Maroniter, som udövede de störste Grusomheder paa deres Marsch igjennem de Egne, der beboedes af Druserne. Men Druserne, skjönt de mindste i Tallet, navnlig ogsaa i Deir el Kamr, hvor Maroniterne udgjorde fire Femtedele af Befolkningen, bleve alligevel Seirherrer og toge endog tilsidst den maronitiske Emir tilfange. Dette skete i Aaret 1841. Den herpaa fölgende Forvirring og fuldkomne Lovlöshed foranledigede Sultanen til i 1843 at skride ind og med de europäiske Magters Tilstemning at forordne en Deling af Emiratet. Ethvert Parti valgte sit eget Overhoved under Titel af Kaimakan. Maroniterne valgte en christelig, Druserne en muhamedansk Scheik, som begge vare ansvarlige til Paschaen af Saida. Men da begge Parterne boede blandede mellem hverandre, udbröde altid nye Stridigheder imellem dem, indtil man Aaret 1847 igjen udbad sig de europäiske Magters Bistand, for at udjevne de stridige In-

teresser imellem den mägtige, dels med Rom, dels med den gräske Kirke forbundne Geistlighed, de forskjellige religiöse Sekter og de velhavende Jordeiere. Men hvor lidet den europäiske Statskonst i Längden har väret i Stand dertil, det have de sidste Tildragelser udvist. Iövrigt tager man feil, naar man tilskriver Druserne al Skylden heri, og endnu mere, naar man holder deres Fiender, de saakaldte Christne, for mere end blotte Navnchristne, hvor meget end deres nuvärende skräkkelige Stilling gjör Krav paa vor dybeste Medlidenhed.

———:o:———

Missionsefterretninger.

Vestindien.

Den nye Präsident af Hayti har ved et Konkordat med Paven tilstaaet det romerske Hierarchi en fuldständig Organisation i dette Land. Bladene omtaler Sagen paa en for Paven ydmygende Maade.

Protestantismen skal have gode Udsigter i Landet. I Port-au-Prince udföres ingen verdslige Forretninger mer paa Herrens Dag.

Secretären for det engelsk-baptistisk Missionsselskab siger, at der paa de britisk-vestindiske Öer ere flere Kirkelemmer i Forhold til Befolkningen end i noget andet Land i Verden. Paa nogle af de smaa Öer, forsömmer ikke en eneste Familie den offentlige Gudstjeneste.

Lilleasien.

I Egnen om Erzerum og henimod det gamle Pontus boede engang mange gräske Christne, som for 150 Aar siden bleve tvungne til at gaae over til Muhamedanismen. De ere blevne Tyrker og have levet som saadanne. Men aldrig för have de hört om den nye Lov for Troes- og Religionsfrihed, förend de vende tilbage til deres Fädres Tro. 20,000 af dem vendte sig i forrige Aar til Sultanen med Bön om, at det maatte tilstedes dem at blive Christne. Deres Bön blev indvilget, og de sluttede sig til den gräske Kirke. Andre ere endnu ubestemte men have dog begjäret Präster og Skoler af de amerikansk-protestantiske Missionärer.

Tydskland.

I Erfurt har den 20de og 21de August väret holdt en Forsamling af Katholiker og Protestanter under Ledelse af Grev Stolberg og Professor Leo. Et katholsk Blad siger derom: "Et stort Antal protestanti-

ske og katholske Theologer og Lägfolk have i August forsamlet sig i Erfurt forat forberede en Massеomvendelse til Katholicismen af de Protestanter, som endnu holde fast ved en Traad af Troen og kun i den romersk-katholske Religion finde de christelige Principer." Især delesshed bliver Prof. Leo omtalt med Roes. Med Gläde omtaler samme Blad, at flere protestantiske Tidninger og lärde Mänd i Tydskland antage sig Pavens Sag i det italienske Spörgsmaal.

"Lehre und Wehre" siger herom: "Merkvärdigt bliver det altid, at Prof. Leo, Kreuz Zeitung, Alt-Lutheranerne og Pavedömmet slutte sig saa När til hverandre.

— Pastor Brunn's tidligere omtalte Opraab til i Tydskland at forberede Candidater for Prädikeembedet, for at de efterat have fuldendt deres Uddannelse ved Fort Wayne Seminariet kunde arbeide blandt de tydske Lutheranere herover, har fundet Bifald paa flere Steder i Tydskland, saa Pastor Brunn har god Udsigt til strax over Nytaar at kunne begynde Undervisningen i sin Anstalt med flere Elever.

Der findes i Tydskland et andet Selskab, Dredsner-Foreningen kaldet, til Understöttelse for den lutherske Kirke i Nord Amerika.

— Hvor elendigt det endnu staar til med den lutherske Kirke paa flere Steder i Tydskland, kan man se af et Blad, som bliver udgivet af en Pastor i Hannover. Deri lärer han, "at väre en Christen betyder at väre et dydigt Menneske; altsaa kan enhver, han väre föd Hedning eller Tyrk, väre en god Christen." En anden Tidning i Hannover siger derom, at det vil holde haardt at faa Prästen uden Magt, kun paa Grund af den falske Läre, udelukket af den lutherske Kirke.

Synodemøde.

Synodemödet for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika vil blive afholdt sidste Onsdag i Juni Maaned 1861 i Luther Valley Kirke paa Rock Prairie.

Umiddelbart för Synodemödet vil et Prästemöde af de til Synoden hörende Präster blive afholdt i Prästegaarden paa Spring Prairie, Columbia Co., Wisconsin.

Närmere Oplysninger skulle senere meddeles.

H. A. Preus.
Kirkeraadets Secretär.

—:o:—

Trykfeil.

Side 80, 2den Linie franeden: Missourisynoder; læs: Illinoissynoden.

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

April 1861. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 6te Aarg. No. 4.

Uddrag af Forhandlingerne ved Præstemödet i Black Earth fra 5te til 11te Juli 1860.

(Meddelt af J. A. Ottesen.)
(Slutning fra No. 10 f. A.*)

4). Om Skriftemaalsanmeldelse og privat Skriftemaal..

Denne Sag var refereret af Pastor Ottesen og optog et helt Formiddagsmøde til alvorlig Overveielse. Indholdet af Referatet og de dertil knyttede Forhandlinger kan i Korthed sammensattes saaledes:

Naar Herren har betroet sine Naademidler til den christne Menighed, saa er det en hellig Pligt baade for Präst og Menighed at vaage over, at ikke det Hellige gives til Hunde, eller at Perler kastes for Svin, Math. 7, 6. ɔ: at ikke hans Helligdomme bespottes og forkränkes ved at meddeles isleng eller misbruges af Saadanne, som selv for Menneskeöiet kan bevisligen erkjendes for uværdige dertil.

Og skjönt nu vistnok aldrig det ene Menneske kan se eller vide, om en Anden er værdig, da Troen, som alene gjør os værdige, aldrig kan sees, saa er det dog vist, at omvendt kan Uværdigheden i mange Tilfälde tydelig sees. Hvor saaledes et Menneske vitterlig fremturer i aabenbare Synder, som han efter Paamindelse ikke vil angre og stræbe at afstaa fra, der er det efter Guds Ord klart, at Troen mangler, og at han saaledes er en ubodfærdig og vantro Synder, som ikke skal delagtiggjöres i Herrens Nadver. Men til saadanne aabenbare Synder, det er saadanne, som Andre kan se og bedømme, hörer ogsaa at fremture i Vankundighed og Uvidenhed eller Vranglære i de Ting, som nödvendig udkräves at vide og tro til Salighed. Thi Kundskab er af de Ting, som Mennesker kan pröve og bedømme efter Guds Ord, ligesaavel som Færd og Omgjängelse i Liv og Levnet. Ligesaa vist som nu Menighed med sin Præst skal vaage over Liv og Levnet og paase, at ikke de, som heri vise sig som aabenbare Syndere, stedes til Alters, ligesaavist skal man ogsaa vaage over, at ikke Enkelte henfalde til Vankundighed og Uvidenhed eller falsk Lære. Og dette kan kun ske ved, at alle Menighedslemmer stadigen øves og tillige pröves i deres Christendomskundskab, saa der er et aarvaagent Tilsyn fra Kirkens Side med, at hver Enkelt heller voxer og forfremmes deri end, som ellers ofte sker, gaar tilbage Aar for Aar.

Derfor se vi og af vor lille Catechismus, at der ved Skriftemaal skal ske Undervisning i de ti Bud, Fadervor, om Daabens og Alterens Sakramente.**) Vistnok indrömmes det, at Kundskaben er ikke Alt, at mangen En, som har den

*) Det bedes velvilligen undskyldt, at närvärende Slutning af Prästemødets Forhandlinger först kommer ud nu. Forskjällige Omständigheder, foruden en Overflod af andre nödvendigere Forretninger, har hindret mig i at faa den färdig för.

**) Sml. "christelige Spörgsmaal med dens Gjensvar for dem, som ville gaa til Sakramentet, stillede paa det enfoldigste ved Dr. M. Luther." Luthers lille Chatechismus.

bedste Kundskab, kan alligevel väre en vantro og saaledes uvärdig Altergjäst. Men omvendt er det ligesaa vist, at den, som med Aarene gaar tilbage i Christendomskundskab og falder hen i fuldkommen Vankundighed eller og til vildfarende Lærdom i de vigtigste Troessandheder, umulig kan väre en värdig Altergjæst. Hvor da en Altergjäst beviser tilstrækkelig Kundskab og bekjender sin Tro derefter, og forresten ikke i Livet fornägter dette ved aabenbare Ondskabssynder, der kan ikke Mennesker gaa videre i sin Pröve. Thi vi kunne alene prøve, hvad vi kunne se. Men Hjertet eller Troen i Hjertet ser kun Gud, som derfor alene kan prøve dette.

For nu at gjöre Herrens Befaling fyldest: "giver ikke Hundene det Hellige" ꝛc, saa er det altsaa Kirkens hellige Pligt at vaage over Alt det, som er tilgjängeligt for Mennesket, altsaa baade over Liv og Kundskab og ren Läres Bekjendelse hos de enkelte Menighedslemmer. Ligesaa ensidigt og fordærveligt, som det vilde väre blot at hense til Kundskab og Bekjendelse uden at se paa Liv og Levnet, ligesaa fordärveligt vilde det dog være blot at hense til Livet i det udvortes og forsömme at vaage over Kundskab og Bekjendelse. Thi det er vist, at selv det ærbareste Liv kan skuffe og kan være blot naturlig, hedensk Dyd eller hyklelsk bedragersk Skin, ja er altid dette, hvis det ikke kommer af en sand levende Tro. Men sand levende Tro er umulig, hvor der enten er Vankundighed eller falsk Bekjendelse i Troens Hovedsandheder. Medens derfor vitterlig Fremturen i aabenbare Ondskabssynder er et sikkert ubedrageligt Tegn paa Vantro, som da strax kan sees og kjendes uafhængig af end den bedste Kundskab eller reneste Bekjendelse, som da er kun en död Skat, naar den lader Hjertet fremture i sin Ondskab, saa er det ärbareste, skjönneste Liv langtfra et ligesaa ubedrageligt Tegn paa Tro, men kan altfor let skuffe, og er ubetinget kun et skuffende Skin, dersom det ikke kommer af en Tro, som er betinget af Kundskab og ren Läres Bekjendelse, thi Alt, hvad der sker uden Tro eller af en kun paa Vrangläre grundet Tro, er Synd. Derfor kräves end större Alvor og Opmärksomhed fra Kirkens Side, for at man kan vaage over, at Medlemmerne øves og pröves i Kundskab og rettroende Bekjendelse.

Og ligesom nu Kirken, inden den første Gang rækker Sakramentet til den Enkelte, fordrer foruden Ærbarhed i Liv og Levnet ogsaa en vis Kundskab og Bekjendelse, fordi den ved, at, hvor Alt dette mangler, kan ikke Sacramentet annammes værdigen, saa skal naturligvis ogsaa senere det Samme kräves for värdig Altergang; og saa langt fra, at man med Aarene skulde afslaa Fordringerne i denne Henseende, kræves der jo netop af de Christne, at de skulle voxe i Kundskab ligesaavel som i Naade, 2 Petr. 3, 18.

Og paa samme Maade, som nu Kirken ved den saakaldte Confirmationsforberedelse sørger for, at hver især baade forbjælpes til den rette Kundskab og Bekjendelse og tillige pröves deri, saa burde det ogsaa være Kirkens uafviselige Pligt fremdeles baade at forhjälpe de Enkelte til at forblive deri og tillige at pröve, om dette sker.

Da nu den almindelig saakaldte Catechisation er en Undervisning, hvor man ved Spørgsmaal og Svar paa engang baade indöver og forhjälper til den rette Kundskab og tillige samtidig prøver, om dette saaledes Indøvede er baade forstaaet og tilegnet, saa bør den Skriftemaalsannammelse, hvorom her er Tale, bestaa i en kjärlig Samtale mellem Præsten og de enkelte Altersgjæster, hvor Prästen ved enfoldig Catechisation over de vigtigste Troessandheder kan baade undervise og belære, som og prøve de Enkelte i Kundskab og Bekjendelse.

Naar man her vilde indvende, at den offentlige Undervisning i Kirken baade ved Prädiken og Catechisation med Börnene, som almindelig sker, er tilsträkkelig til at forhjælpe Menighedslemmerne til at bevare og forøge sin Christendomskundskab, saa kan det ikke nægtes, at, hvor en Menighed med Opmärksomhed fulgte sin offentlige Undervisning af en nidkjær rettroende Präst, maatte den tilvisse derved kunne ikke blot vedligeholde, men og foröge Aar for Aar den Kundskab, som ved Comfirmationen erhvervedes.

Men paa den anden Side stadfäster Erfaring altfor meget, at netop, fordi der efter Comfirmation aldrig sker nogen Pröve, aldrig er noget Tegn med

om virkelig Tilhørerne ere opmærksomme og lærvillige nok til at følge den offentlige Undervisning, er der nu saa Mange, som forsømme at vedligeholde sin Børnelärdom, "lägge Bogen bort" og gaa bogstavelig tilbage Aar for Aar, og eftersom deres Vankundighed voxer, saa vexer og deres Uopmärksomhed i Kirken, ligesom Lyst, Iver og Flid for paa anden Maade at belæres og oplyses af Ordet derved og bliver mindre og mindre.

Derfor maa nødvendig en saadan catechetisk Pröve fortsättes, da det vil holde baade Unge og Gamle i Øvelse. Naar de vide, at der er Tilsyn med Kundskaben, saa bliver deri en Spore, som for det dovne Kjöds Skyld er saa tjenlig.

Og i denne Henseende kunde de Präster, som allerede i flere Aar have drevet paa med denne Skriftemaalsanmeldelse og holdt en catechetisk Samtale med Altersgjästerne, af Erfaring vidne, hvor nødvendig og gavnlig den er.

De havde lärt at see Nödvendigheden deri, ved at have fundet saamange, som enten viste en fast utänkelig Vankundighed, hvad dog Gudskelov hørte til Undtagelser, eller ogsaa tydelig viste, at de var gaaet tilbage i Kundskab, havde glemt sin Børnelærdom, og vare usikre og uklare i dens rette Forstadelse. Mod Saadanne var det uforsvarligt fremdeles at række dem Sacramente uden at advare og belære dem.

Skulde en Präst og Menighed forvare sig mod, at Herrens Helligdomme ikke misbrugtes, saa maatte vi gjöre, hvad der stod til os: pröve de Enkelte og derved forhjælpe dem til at öve sig selv i Kundskab, saa de kunde bestaa en slig Pröve og ikke af Hensynken i Vankundighed eller Uklarhed, ja falsk Lære blive uværdige Altersgjäster ɔ: blive saadanne, som Herren netop byder os ikke at räkke hans kostelige Perler til. Og foruden at det vilde stride mod Herrens udtrykkelige Befaling fremdeles uden Viden at give det Hellige til Slige, saa vilde det og stride mod Kjærligheden til Själene, om man lod dem fremture og synke dybere og dybere i en Vankundighed, hvori jo virkelig aabenbar Vanrøgt fra Kirkens Side var stor Skyld.

Men foruden denne sørgelige Erfaring af det høist Nødvendige heri, baade af Lydighed mod Gud og af Kjærlighed til Själene, saa havde de samme Præster mangen glädelig Erfaring at meddele om Nytten og Gavnet af slig Samtale til Undervisning og Prøve. Mange vare herved vakte til at tage op igjen sin länge forsömte Børnelärdom; Unge og Gamle havde atter lärt sin Catechismus, som de saa, de havde glemt. Og ikke blot dette, hvad dog allerede var en stor Vinding, da enfoldig Kundskab altid er den förste Betingelse for sand levende Tro; men med Mange havde de erfaret, at denne Prøve havde ledet dem til större Eftertanke og Opmärksomhed ved Prädiken og Catechisation i Kirken, som og til alvorligere Iver for at forstaa og tilegne sig det Ord, som de hørte eller læste. Med Mange havde de derfor erfaret, at de virkelig gjorde Fremskridt for hver Gang, de fremstillede sig til slig Pröve, saa de klarlig viste, at de havde fulgt den offentlige Undervisning i Kirken eller brugt enhver anden Leilighed til Vext i Christendomskundskab med forøget Opmærksomhed og Eftertanke.

Og naar nu her, som stundom sker, indvendes, at slig Pröve kunde jo ske offentlig som en anden Catechisation, saa indröm ogsaa det, at i og for sig selv var det vel nok, om den hele Menighed saaledes deltog i den offentlige Catechisation, hvad vi jo ogsaa ved var Brug i gamle Dage, ja er, saavidt vides, endnu i Brug i Sverige paa mange Steder.

Men saaledes som Forholdene er nu blandt os, vilde en offentlig Catechisation ikke kunne opnaa, hvad denne private Prøve tilsigter. En naturlig menneskelig Tilbageholdenhed vilde lettelig ved saadan offentlig Prøve forknytte Mangen, som saaledes kun af den Grund vilde svare daarligere, end hans Kundskab virkelig var, saa at det altsaa blev vanskeligt at erholde en paalidelig Vished om Vedkommendes virkelige Kundskabstrin. I saa Fald kunde altsaa lettelig en Enkelt beskjæmmes uden Grund, om f. Ex. Prästen maatte da udsætte en Saadans Altergang, indtil han närmere kunde undersöge hans Kundskab. Dette vilde altsaa väre en Ulæmpe, hvorved Mange kunde saares og bedrøves; medens omvendt, hvis Præsten ikke anvendte slig Forsigtighed,

nærmere at pröve dem särskilt, som ved den offentlige Prøve röbede Vankundighed, saa vilde jo Prøven i Grunden ikke blive for Alle, men kun for dem, som havde baade Kundskab og Frimodighed nok til at svare, hvad man jo for oftest er Tilfælde ved alle slige offentlige Catechisationer, at kun Flinke og Frimodige svare; de Forsagte eller Uvidende tie stille. Og en anden Ulämpe, som og vilde fölge heraf, var, at hvis nu En, ikke af blot Forknyttelse, men af virkelig Uvidenhed, taug eller svarte saa forkjert, at han ikke kunde stedes til Alters, saa krævede dog Kjærligheden, at Saadanne skulde först i Enrum straffes og formanes for slig Vankundigheds-Synd, inden de offentligen skulde beskjæmmes for den hele Menighed. Men her vilde man altsaa udsætte Folk for strax at blive straffet paa den offentlige Maade, som Herren forordner først skal ske, hvor den private ikke frugter. Saml. Math. 18, 16. Og dette vilde under vore Forhold väre dobbelt urigtig, da det jo tildels er kun ved Kirkens Mangel paa ret Tilsyn og Hyrderøgt, at slig Vandkundighed er bleven saa almindelig.

Det ligger derfor i Herrens egen Orden, der nedladende barmhjertig tager Hensyn til naturlig menneskelig Undseelse for offentlig Lugt, at slig Pröve skal i Regelen ske privat.

En anden Sag er, om for Tidens Skyld undtagelsesvis Præsten imellem maa tale med flere paa engang, naar ydre Omstændigheder gjör det vanskeligt eller umuligt at saa tale med hver isär. Især, hvor en Præst er vel kjendt paa et Sted, vil han da letteelig kunne passe at tage dem sammen, som ikke vilde forknytte hverandre, eller i det Hele ordne det saa, at der ikke strax bliver en offentlig Bestjämmelse hverken for blot undselig Tilbageholdenhed eller for virkelig Vankundighed; thi som sagt, selv i sidste Fald skal saadan Synd først privat paatales i Kjærlighed.

Og næst den Pröve og Undervisning, som kunde og skulde ske ved slig Samtale, saa var der saa Mangt og Meget, som Præsten da kunde saa Leilighed til at minde om: f. Ex. om Husandagt, opmærksom og regelmässig Läsning af Skriften og Catechismen daglig, om Børneopdragelse, Advarsel mod verdslig Stræben og vantro Sorg for dette Liv, mod säregne gjengse Skrøbeligheds-Synder end sige mod herskende Skjødesynder ꝛc. Paa den anden Side fik jo ogsaa den enkelte Altersgjäst Leilighed til, netop naar han maaske var villigst til baade at söge og høre Veiledning, at kunne raadföre sig med sin Själesørger om saa mangen Ting, som kunde ligge ham paa Hjerte.

Ligesom en saadan Samtale vil være tjenlig for Menigheden baade til at vække den til större Opmärksomhed for Ordets Gjerning i det Hele og til, at den kan beläres og raades, tröstes og formanes, saa vil Prästen ogsaa kunne have stor Nytte deraf for sin Gjerning. Medens tilvisse en rettroende Präst altid vil og skal vogte sig for al Slags usund og usand Hjertegranskken, som Svärmere öve og ynde, fordi de falskeligen mene at kunne se eller føle den rette Aandelighed; medens han ved, at Gud har ikke sat ham til at prøve Hjertet, men kun til ved Ordet at indöve Menigheden i den saliggjörende Kundskab og alene prøve denne, og om Bekjendelse og Liv svarer dertil, altsaa kun prøve det Aabenbare, ikke Hjertet eller dets "aandelige Tilstand", som Svärmerne formastelig mener at kunne se,—saa vil Prästen netop ved en Samtale og Catechisation i ret Aand have en forträffelig Leilighed til at lære de enkelte Menighedslemmer at kjende, saa han kan tage mangt et Vink, mangen Mindelse deraf om, hvad og hvorledes han bør prædike, som og före sin Sjelesorg i det Hele; kort han vil have stor Nytte deraf for sin hele Embedsförelse, at han desbedre kan skiste Ordet efter Menighedens særegne Behov.

Med Hensyn til det Vanskelige i at indföre og gjennemsjöre en saadan Orden, som det altid vil være i Begyndelsen, saa vilde ikke, som man ofte mener de störste Hindringer bestaa i, at nu og da lokale Forholde eller Altersgjästernes store Antal kunde synes at gjøre det nästen umuligt isär i större Missionsdistrikter, hvor Prästen sjelden kan komme og ofte da har saare knapt afmaalt Tid. Dels vilde her gjelde: ultra posse nemo obligatur ɔ: over Evne gjelder ingen Forpligtelse, og naar Präst og Menighed heri da kun gjorde Alt, hvad

gjøres kunde, saa fik Resten staa i Guds Haand. Dels har Erfaring for de Präster, som alt länge har drevet det, bevist, at de fleste om ikke alle slige Vanskeligheder som oftest lade sig mer og mer rydde af Veien, naar først baade Präst og Menighed erkjendte baade Nödvendigheden og Nytten deraf og saaledes klarlig saa det Uforsvarlige i at lade det gaa hen som hidtil. Den störste Vanskelighed vil derfor ligge i de Fordomme, som mange i Begyndelsen endog i Oprigtighed ville have derimod af Frygt for dette, som noget nyt, uagtet det egentligt er noget gammelt, som baade Catechismus og Ritual og Augsburgs-Confessionen efter Guds Ord indskjærper, men som kun Sløvhed og Utroskab baade hos Lærere og Tilhørere har lidt efter lidt lagt bort.

Det gjaldt derfor ikke at fare frem med nogen lovdriversk Overilelse, heller ikke i Begyndelsen at kräve din Pröve saa strængt, som man senere kan og bør, især, da det jo, som oftere sagt, tildels er Kirkens egen Skyld, at Vankundigheden er bleven saa stor, at saadan Pröve bliver i Begyndelsen isär for äldre noget ubehageligere, end den ellers kunde blive.

Men naar Præsten först i Sagtmodighed og Kjærlighed fremstillede Sagen for Menigheden og paaviste paa den ene Side Herrens Befaling at værne om hans Helligdom, som altsaa krävede slig Prøve og Tilsyn som Pligt af hans Husholdere, og paa den anden Side den øiensynlige store Nytte og Gavn, som ovenfor er vist, vilde flyde deraf, og fik saaledes først Flere og Flere til i fri Villighed at pröve Sagen, saa vilde den med Tiden anbefale sig selv for Alle, som er af Sandheden.

Eftersom nu Flere og Flere prövede Sagen, saa vilde den rettroende Präst ved i al Kjærlighed at formane de Gamle som Fädre, de Unge som Børn snart lade dem se, at her var hverken papistisk Örebigt eller methodistisk usund Hjertegransken, og de vilde da snart af egen Erfaring se baade Nödvendigheden og Nytten og med Tiden faa ligesaa stor Lyst dertil, som de maaske i Begyndelsen, før de kjendte Sagen, havde havt Ulyst dertil, eller endog af ugrundet Fordom Uvilje derimod; og den hele Ordning vilde da snart vinde almindeligt Bifald og gaa af sig selv. Om de Enkelte af Trods senere vedbleve at forhärde sig mod baade Prästens og de Øvriges gjentagne Formaning til at prøve Sagen,. saa vilde Slige snart blive aabenbare, som Folk, der modsatte sig Herrens Ære og Menighedens Bedste, og som altsaa var af dem, hvem netop Herren forbyder os at räkke hans hellige Ting.

Forsaavidt som et altfor stort Antal Altersgjæster paa engang stundom gjorde det fast umuligt, at Præsten kunde saa tale med hver isär, saa fik han da som för sagt for Nøds Skyld heller tage flere paa engang; ligesom det vel og med Tiden gik an at faa ordnet dette ogsaa, saaledes at ikke Saamange kom paa engang, eller og, at Prästen let kunde passe det saa, at han med dem, som han den ene Gang fik mindre Tid og Leilighed til at prøve og undervise, kunde näste Gang søge at faa bedre Tid. Hovedsagen var, at det kom i Gang, at der var et stadigt regelmæssigt Tilsyn med de Enkeltes Kundskab i Christendom. Og om det end i Begyndelsen gik lidt traat, saa at nu og da enkelte Undtagelser for Nøds Skyld maatte ske, indtil baade Präst og Menighed blev vant dertil, saa vilde det snart gaa lettere, og Enhver, som vilde det Rette, maatte se det aldeles Uforsvarlige baade mod Gud og Menigheden i at lade, som hidtil, Herrens helligste Goder uddele iflæng eller paa fri Mark, som Luther spottende kalder slig Troløshed i Embedets Forvaltning.

En saadan Samtale skulde altsaa indholde baade Prøve og Undervisning, Formaning og Paamindelse og tillige efter sit Väsen, om end kun under Spörgsmaal og Svar, en Bekjendelse, saa Prästen hörte af Hver isär, at han erklærte sin Tro og Bekjendelse i Overensstemmelse med den Pröve og Undervisning, som under Samtalen var skeet. Og dette var jo Hovedsagen, om just ikke Bekjendelsen fremkom i en fri bestemt Form, som først kunde ventes at ske med Tiden, og som efter Fleres Mening heller ikke burde forhastes med, førend Menigheden netop ved slig Undervisning var blevet mer og mer oplyst og belärt om det Skriftsmæssige og derfor og velsignede i saaledes at bekjende af fri Hjertes Trang.

Og da nu Absolutionen, om den end sker i Kirken, dog har det Væsentlige af en Privat-Absolution, nemlig at den er en ubetinget Tilsigelse af Syndernes Forladelse, som ved Haandspaalæggelsen ligefrem henvendes til hver Enkelt, saa mente man og, at det ikke var nødvendigt at drive strax paa med at henlägge Absolution til en privat Samtale og afskaffe den i Kirken.

Det forekom tilstrækkeligt for det Förste, at man fik det Väsentlige: nemlig at man ved hin Pröve og Samtale, om end kun i Form af Spörgsmaal og Svar, hörte Bekjendelsen af hver Enkelt, og dernäst, at Absolutionen, som en ubetinget Lössigelse henvendtes til hver isär. Skriftetale og Absolutionen kunde derfor gjerne, indtil videre forblive som hidtil.

Nogle mente dog med Hensyn til dette Sidste, at man ligesaalet kunde strax lade hin Samtale ende med Bekjendelse og Absolution og saaledes opfylde Ritualets Forskrift bogstavelig.

Da dette imidlertid var mindre væsentligt, naar det blot fastholdes, at Undervisning og Pröve af Hvers Kundskab og Bekjendelse skulde altid ske, og at Absolutionen som ubetinget Løssigelse henvendtes til Hver isär, saa enedes Alle om følgende Erklæring:

"Idet Conferentsen med Glæde anerkjender, hvad der allerede er skeet iblandt os til en forbedret Skriftemaalspraxis, gjentager den, at den anser den gamle Praxis fra Norge for uforsvarlig, og tror derfor, at det maa väre enhver Prästs og Menigheds ufravigelige Pligt med alt Alvor at arbeide til fuldstændig Gjennemførelse af det private Skriftemaal overensstemmende med Ritualet."

5) Om Pastor C. L. Clausen fra St. Anscar.

Pastor C. L. Clausen fra St. Anscar var tilstede hos os som Gjäst, og vore Forhandlinger med ham gav os det glædelige Haab, at han ved næste Synode vil anmelde sig til Optagelse og blive optaget i vort Samfund.

6) Angaaende Kaldelse af Präst paa visse Aar.

Paa Forespørgsel herom afgav Conferentsen den Erklæring, at den anser ethvert Contraktsforhold mellem Präst og Menighed, hvorved disse bindes gjensidig til hinanden kun paa en vis Tid eller med en vis Opsigelsesfrist, som stridende mod Guds Ord.

Ved Siden af disse her anførte Sager behandledes i Alt 19 Sager.

Samtlige Deltagere skildtes ad med Tak til Gud, som saa naadigen havde ledsaget os under Mødet og givet os Opmuntring og Tröst af gjensidig Belärelse og Opbyggelse.

Lovet være Gud for al sin Naade og Barmhjertighed, at Han gav os sit rene Sandheds Ord! Han bevare og forfremme os og vore Menigheder deri og väre fremdeles vor Hjälper og Trøster i alt Arbeide til Hans Ære og vor fælleds Glæde og Gavn, Amen i Jesu Navn!

Jacob Aall Ottesen,
Sekretär.

———— :o: ————

En Moder og hendes tre Døttre.

(Oversat fra "Der Lutheraner.")

Den hermed mente Moder er Emilie Antonie, Grevinde i Schwarzburg-Rudolstadt, födt Grevinde af Oldenborg. Hendes tre Döttre ere Sophie Juliane, Christiane Magdalena og den som värdig Psalmedigterinde for vor lutherske Kirke bekjendte Ludemilia Elisabeth.

Emilie Antonie havde 1638 giftet sig med Grev Ludvig Günther af Schwarzburg-Rudolstadt, en vidtbereist erfaren Herre og, som en samtidig Historieskriver siger, en tro, mild Fader for sine Under-

saatter, hvem särdeles den rene Gudstjenestes Vedligeholdelse laa paa Hjerte. I Aar 1646 blev hun Enke. Ved sin Gemahls sidste Villie indsat til sine Börns Formynderinde og til Landets Regent, opfyldte hun sit Kald med sjelden Troskab. I Ligtalen, som holdtes over hende, siges der til hendes Roes, at man ikke havde seet nogen gaae bort fra hende med nedböiet Ansigt, og der fortälles der videre om, hvorledes hun havde efterkommet sine Regent- og Moder-Pligter med stadigt Blik mod Himmelen. Spor deraf findes den Dag idag. Vi have endnu de af hende udstedte Forordninger, ved hvilke de "Nyttige Spörgsmaal til Dr. Luthers Katechismus" indförtes i Skolerne, og hvorved Examina over Borne og Sammenkomster af Prästerne foreskreves. Sendeskrifter til hendes Embedsfolk, ved mange andre Leiligheder, hvilke endnu ere blevne opbevarede, vidne om hendes Nidkjärhed at forbedre Präste- og Skolegaarde, at bygge og vedligeholde Kirker. Og ved Siden af Omsorgen for Undersaatternes Själefred forglemte hun ikke Omsorgen for sin egen Själ. Der gaves ikke i hele Landet nogen regelmässigere og andägtigere Besögerinde af Gudstjenesten paa Sön- og Ugedage end Fyrstinden, som helligede hver Dag med Morgen- og Aftenandagt, til hvilken alle hendes Tjenere maatte indfinde sig; hun nöd flittigen Sacramentet og aldrig uden andägtig Forberedelse, for hvilken alle andre Forretninger maatte staae tilbage. Med Omhu vaagede hun over sine Börns Opdragelse, en Söns, Albert Anton, og de ovennävnte trende Döttres, til hvilke endnu kom hendes Slägtning, Emilie Juliane, Grevinde til Barby, et fader- og moderlöst Barn, som senere blev Albert Antons Gemalinde, Digterinde af: "Hvo veed, hvor när mig er min Ende" og flere andre herlige Psalmer. Ahasverus Fritsch, ogsaa bekjendt Psalmedigter, blev kaldet af hende til at väre hendes Börns Hovmester, og under hans Ledelse tiltog ei blot Arvegreven, men ogsaa Grevinderne saaledes i den rene Läres Forstaaelse og i andre Kundskaber, at de sidste endog kunde läse berömte theologisk-latinske Värker i Ursproget ja före en latinsk Brevvexel med den lärde Gudsmand, Johann Gerhard i Jena.

I Särdeleshed var det Ludemilie Elisabeth, som udmärkede sig ved usädvanlige Kundskaber og desuden ved Sindets Alvor og Mildhed, saa at en gammel anerkjendt Tjener i Huset, Kantsleren Lenz, ofte udraabte: Vilde Gud blot have forundt, at Fröken Ludemilia Elisabeth havde väret en Greve til Schwarzburg! Ved Siden af disse Be-

skjäftigelser lärte de af Moderen, som var en Mesterinde i alle qvindelige Konster og Färdigheder, at forfärdige nydelige Haandarbeider og at tillave lägende Safter og Mediciner, som ledsaget af tröstende Tiltaler raktes til de Syge, der derfor ofte i stort Tal og langt borte fra indfandt sig paa Heideksborgen (Slottet ved Rudolstad).

Dette Liv fortsatte Grevinden ogsaa, efterat hun havde afstaaet Regjeringen til sin Sön, da han var indtraadt i Myndighedsalder.

Med sine Döttre og sin Niece begav hun sig paa Enkesädet Fredensborg, og her toge de med hverandre vare paa deres Herres Huus og Altersörgede for de Syge, Fattige og Faderlöse, tröstede hverandre gjensidigen under det tunge Kors, der mere end engang lagdes paa dem. Indtil Moderens Död i Aaret 1670 boede de saaledes altsaa endrägtigen med hverandre. Da nu Moderen var hensovet under Afsyngen af tredie Vers af Psalmen "Naar min Tid og Stund er forhaand" og af Bibelsproget Rom. 8, 38,39, og da Ligtalen var bleven holdt over den af hende selv foreskrevne Text: "Dersom din Lov ikke havde väret min Lyst, da havde jeg omkommet udi min Elendighed, men din megen Tröst forlystede min Själ" (Ps. 119, 92, 94, 19), droge de trende Söstre til deres Broder paa Heidecksborg; denne var imidlertid bleven formälet med Emilie Juliane.

Her aabnede sig efter saa mangen haard Lidelse en Udsigt til Gläde, da i Begyndelsen af Aaret 1672 Christian Vilhelm, Greve til Schwarzburg-Londershausen, en ädel gudfrygtig Herre, bad om Grevinde Ludemilia Elisabeths Haand, der og blev ham skjänket. Men Herren havde besluttet det anderledes. I Egnen omkring Rudolstadt udbröd Mäslingerne, der ogsaa fandt sin Vei til Slottet. Först blev den äldste Grevinde, Sophie Juliane, angrebet deraf. Da hun snart kom til den Forvisning, at hendes Endeligt var när forestaaende, vendte hun sig ene til Ham, som kunde lyse for hende paa Veien igjennem Dödens Dal, og det gjorde hun med en saadan Tillid og Frimodighed, at hendes Skriftefader, som i hendes Livs sidste fire Dage ikke veg fra hendes Side, maatte bevidne ved hendes Ligkiste, at han i de 22 Aar af sin Embedsvirksomhed aldrig havde seet en saadan himmelsk Andagt og en saadan hellig Kjärlighed til Jesum. Ved hendes Sygeleie finde vi Ludemilia Elisabeth, der pleiede hende med tro söstérlig Omhu og tröstede hende af Ordet, alt som hun tilträngte det, men som ogsaa, ligesom alle Tilstedevärende, modtog Tröst af hende

selv. Thi udaf den Döendes Mund flöd Glädens og Styrkens Ord, som gave Vidnesbyrd om det Liv, hvilket denne nu hedenfarende Själ havde fört i det dödelige Legeme. Under de Omkringstaaendes Bön närmede sig den sidste Time. "Min Jesus forbliver dog min; dersom jeg ikke havde ham, hvor skulde jeg da blive?" sagde hun kort iforveien, ligesaa: "Med Jesu kjämper jeg; med Jesu seirer og overvinder jeg; med Jesu triumpherer jeg." Da hendes Skriftefader kort för, hun opgav Aanden, spurgte hende, om hun endnu kunde höre ham, og om hun vilde indsove i Troen paa hendes kjäreste Jesum, da var hendes sidste Ord: "Kun Jesus alene." Til Ligtext havde hun valgt sig af Psalmen: "Af Höiheden oprunden er" de Ord: "Kom o milde Jesus lille, Töv ei länge, Lyst til dig mit Hjerte mon tränge!

I denne sin salige Bortgang skulde hun snart faa en Efterfölger. Faa Uger derefter blev Christiane Magdalena, hendes yngre Söster, angreben af samme Sygdom. I Begyndelsen havde hendes Omgivelse ingen Frygt, skjöndt den Syge selv lige fra Begyndelsen talte om sit närforestaaende Endeligt. Hvor sandt det var, skulde snart vise sig. Al anvendt Medicin og omhyggelig Pleie formaaede ei at bringe Sygdommen til at vige. Ved Sygesengen stod hendes Broder, som fremfor alle synes at have väret Sösterens Hjerte dyrebar; i Forening med den kjäre Ordets Tjener, som i Udförelsen af sit Embede ogsaa havde staaet Grevinden Juliane bi i hendes sidste Kamp, tiltalte han hende med tröstefulde Ord. Skjöndt hun strax för sit Sygeleie havde modtaget den hellige Nadväres Sacramente, föler hun dog igjen Begjär derefter og siger: "Er jeg end ei värdig, saa vil dog vel Jesu Blod gjöre mig värdig; har jeg end ingen stärk Tro, saa har jeg dog en sand Tro; et lidet Barn kan ligesaa godt holde en Perle, som et voxent Menneske." Hun vil först modtage det den fölgende Dag, men snart igjen vil hun ikke mere vente saalänge, fordi hun, som hun siger, "vil forskaffe sig en rolig Nat;" da hun nu under de Omkringstaaendes Bön var bleven skjänket og bespiist med Herrens sande Legeme og Blod, begynder hun at synge.

Saaledes henrinder den fölgende Nat og den anden Dag; taler Nogen til hende om Bedring, saa svarer hun: I Himmelen er det godt at boe." Da hun begynder at blive svag, tager hun Afsked fra Broderen, hvem hun dog beder at blive hos sig indtil Enden, anordner sin egen Ligbegjändelse og bestemmer til Ligtext Ps. 116, 7,8,9,

efterat hun endnu engang havde bedet höit: "I Navn Gud Faders, Söns og Hellig Aands," blev hun efterhaanden stille; tidligt om Morgenen den 12te Marts 1672 blev hendes Sjel hentet af Herren.

Ludemilia Elisabeth havde ikke for denne sidste Söster som for den förste kunnet väre en tro Pleirinde; hun havde kun väret istand til fra sin egen Sygeseng ved Hilsener at bevidne hende sin Kjärlighed. Sösterens Endeligt erfarede hun ikke mere, hun var selv sit Endeligt när, da hint indtraadte.

Det var den samme Sygdom, som ogsaa havde kastet hende paa Sygeleie, og hvis Ende da snart stod hende tydelig for Öie. Hun baabede ogsaa, "at den Herre Jesus vilde antage sig hende som hendes Söster", og beder Sine, at Ingen skulde gjöre sig noget Haab om hendes Helbredelse, eftersom hun ganske sikkert vidste, at hendes Time var kommen. Hvad hun i de gode Dage selv har digtet, maa nu tjene hende og hendes Kjäre til Tröst; hendes egne Psalmer, i Särdeleshed en Psalme om Daaben, maa vederkväge hende. Med hjertelig Begjärlighed annammer hun Sakramentet, og Guds Lam styrker hende med sit Legeme og Blod, saa hun "som et taalmodigt lidet Lam" kan ligge der og paa ethvert Spörgsmaal efter hendes Befindende kan svare: "Det gaaer mig meget vel; jeg takker Gud, at han har tilsendt mig denne Sygdom; lad ham altid slaae, naar han kun elsker mig," og at hun kan tilföie: "Jeg har endnu langtfra udholdt saa meget, som jeg efter hvad jeg har fortjent burde lide." Lov og Pris fylder hendes Mund, fordi Gud har forlenet hende den Naade "at väre opdraget i den rette, sande, christelige, lutherske Kirke," saa at hun ikke behöver at tvivle paa sin Salighed; Kirkens Psalmer: "Af dybeste Nöd raaber jeg til Dig"; "Jesu du min Gläde"; og "O Ansigt, höit forhaand" er den Stav, ved hvilken hun tröstigen gaaer Döden imöde. Fra sine Egne tager hun Afsked ikke alene med fattet, nei endog med glad Hjerte; hun takker sin Forlovede for al den Kjärlighed og Troskab, han havde beviist hende, nedkalder paa sin Broder og hans Huus den Velsignelse, som Gud har forjättet de Retfärdige; beder sin Svigerinde, Emilie Juliane, "som hun havde elsket höiere end en Söster," "om hendes Troskab ogsaa endnu i Döden." "Min Jesum har jeg i Himmelen og eder paa Jorden," siger hun. Hun lader hilse sin Söster Christiane, hvem hun endnu troer ilive, og efterat hun endnu engang har frydet sig ved, at hun endnu idag med de kjäre Engle skulde istemme: "Hellig, hellig, hellig," og komme til sin Jesu, ja til Gud Fader, Sön, og Hellig Aand, begynder hun at synge: "O Guds Lam uskyldig."

Derpaa bliver hun svag; Emilie Juliane og hendes Skriftefader bede fore for hende, og da hun adspörges, om hun endnu forstaaer det og endnu holder sin Jesum fast i Hjertet, formaaer hun endnu at anföre sit Yndlingsord af Jeremias 31,20 og at svare: "Min Jesum forlader jeg ikke, han forlader ei heller mig, han kan ikke forlade mig, jeg er jo hans Ephraim," og senere formaaer hun endnu at tröste de Omkringstaaende med sin egen Psalme: "Ak hvo der alt i Himlen var!" Da en af hendes Tjenerinder forundrer sig over hendes

glade Udseende, svarer hun: "Jeg forlader Verden og länges efter min himmelske Brudgom; jeg maa afsted til min Brudgom, jeg kan ei länger bie, Det er Jesus, det Guds Lam, Fra hvem mig Ingen river." Saaledes närmede Middagen sig; i Hofkirken ringes til Bedetime, og ogsaa foran Grevindens Seng afholdes den paa Grev Alberts Befaling. Dermed vederqväger den Döende sig endnu engang ret hjerteligen, stadfäster med sit "Ja" endnu alt, hvad der siges hende fore, og venter i Fred paa sin Hjemfart, som da ogsaa paafölger strax efter Kl. 1 om Middagen den 12te Mars 1672. Hendes Ligprädiken holdes over Phil. 1,2. 3.

Er denne de tre Söstres Hedengang ikke tre kloge Jomfruers festlige Indgang til Lammets Bryllup."

———:o:———

Om Kirkeregimente.

(Oversat fra det Tydske.)

Hvad Kirkeregimente er, derom lärer Luther (Erlanger Udgave 6377) paa det Klareste og i Overeensstemmelse med vore Symboler fölgende:

Dette hedder Kirkeembede eller Kirkeregimente, hvor man blot har Ordet og regjerer dermed saaledes, at man ikke över nogen Magt eller Tvang, ligesaalidt som man söger nogen Magt eller Höihed fremfor andre. Men hvorfor det? Fordi Gud vil opholde og regjere sine Kirker, ene og alene ved sit Ord og ikke ved menneskelig Magt. De, som ere i Kirkeembeder og have Prästeembedet, have altsaa Ordet alene til dermed at tjene andre, og ikke skulle de gjöre sig til Herrer. Derfor gjälder det lige meget, enten en Kirketjener er stor eller liden, ung eller gammel, naar han kun har Ordet og förer det ret. Thi det er ene Ordet, hvorpaa man skal se. Dette skal regjere og ikke den Person, som förer Ordet.

Men er det ikke en Jammer over al Jammer, at Herren paa det sidste lärer med saa stor Flid og advarer, at man ikke skal sammenblande disse tvende Riger, men lade dem blive hver for sig i sin Kreds, adskilt fra hverandre, og at dog trods al saadan Lære og Advarsel den skjändige Pave opkaster sig som Kirkens Hoved? Og fordi han vil väre Kirkens Hoved, vil han ogsaa väre en Herre over den verdslige Övrighed og selv ligesom andre Konger og Fyrster regjere med Svärdet. Deraf kommer det, at man har tabt Ordet, gjort et verdsligt Regimente af Kirken, indrettet nye Gudstjenester og sögt og anvendt alt for at lokke Penge fra Folk og foröge de pavelige Prästers Pragt.

Men nu turde nogen spörge og sige: "Hvad det dog kunde väre for

et Regimente, og hvorledes det kunde bestaa, hvor der ikke var noget Overhoved, men hvor alle, som ere i Embedet, vare lige, og ingen skulde have mere Magt eller Myndighed end den anden?" Thi Fornuften agter en saadan Lighed for en Uting og noget skadeligt. Derimod holder Fornuften den Orden for nyttig og god, hvor der er et Hoved, som andre maa se hen til og rette sig efter, og derfra slutter den: Dersom det skal gaa ret til i Kirken, da maatte det ogsaa der väre saaledes; ellers vilde der blive en ren Confusion, det er Uorden. Dette er den Grund, som endnu holder mange fornuftige, vise Folk fangne. Thi omendskjönt de ere Paven fiendske og se den offentlige uimodsigelige Forargelse, saa tänke de dog, der maa väre en Orden i Kirkeregimentet, ville derfor ikke holde med dem, som sönderrive saadan Orden og hverken ville anerkjende Paven eller andre for et Overhoved.

Paa saadant Spörgsmaal skal du läre at svare: Sandt er det, Fornuften holder det for en Uting og en skadelig Vildfarelse, at alle, som ere i Kirkeembeder, skulle väre lige, og den ene have saa megen Magt, Myndighed og Befaling som den anden. For at afvärge slig Uting, har Paven just gjort en Orden baade i Kirken og i det verdslige Regimente, hvor den ene er höiere, har mere Befaling og större Myndighed end den anden. Men her have vi vor kjäre Herres Christi udtrykkelige Befaling. I hans Rige nemlig, som er et aandeligt Rige, skal det gaa anderledes til end i det verdslige Regimente; paa det at enhver skal läre, at ikke menneskelig Myndighed eller stor Anseelse, men ene og alene Guds Ord skal gjälde og regjere i Christi Rige.

Og dog er der ogsaa i saadant Kirkeregimente en Orden og Forskjel, hvilken hedder: differentia donorum, sed non potestatis (Forskjel i Gaver, men ei i Myndighed). Thi ingen har mere Magt eller en anden Befaling, end den anden; og dog har den ene andre Gaver og et andet Kald, end den anden, som Paulus siger Ephes. 4: "Han har sat nogle til Apostle, men nogle til Propheter, nogle til Evangelister, nogle til Hyrder og Lärere."

Dette ere de forskjellige Embeder, og derfor maa ogsaa Gaverne väre forskjellige. Men for saadanne forskjellige Gavers og Embeders Skyld skal ingen tilmaale ham verdslig Magt ei heller ville regjere paa verdslig Vis.

De ere alle med hverandre bundne til Evangeliet, at blive ved samme og intet foretage imod det. Dette er den rette Orden, som skal have sin Gang og forblive i Kirken. Dette er en bedre Orden end Pavens, som tvertimod Christi Befaling gjör en Orden ikke for Embedernes, men for den udvortes Magts og Myndigheds Skyld.

Propheterne Jesaias, Jeremias og andre have ikke väret Ypperstepräster, skjönt de vel ogsaa have havt et overmaade herligt Kald og större Gaver, end Yppersteprästerne; alligevel have de ikke villet tvinge nogen med Magt eller villet have mere Myndighed end andre, men de fromme Jöder have adlydt dem uden ydre Tvang og annammet deres Läre, fordi de vare fuldt overbeviste om, at det ikke var deres Läre, men Guds, at det ikke var deres Ord, men Guds Ord. Ligesaa har den hellige Paulus mange fortrinlige og höie Gaver, og de fromme Biskopper, saasom Timotheus, Titus og andre se hen til ham og rette sig efter ham, ikke fordi Paulus havde mere Magt og kunde tvinge dem; men fordi Kirken overalt, hvor den har seet Ordet og Guds Gaver, har väret de samme Personer, har hört og annammet dem, ikke for Personens, men for Ordets Skyld. Thi alt kommer an paa Ordet, slet intet paa Personen.

Fremdeles S. 380 (Om Forskjellen imellem Övrigheden og Kirkeembedet): I det verdslige Regimente maa det väre saa; hvo, som har Embedet, maa ogsaa have Magten. Men i Kirken hedder det: at tjene og lide, ikke at regjere og have blive gode Dage. Hvo, som vil paatage sig dette, gjöre det. Men hvo, som ikke vil det, han rose sig ikke af, at han tjener i Christi Rige.

S. 381 hedder det fremdeles: Derfor bör enhver vogte sig; Djävelen vil ikke undlade at friste dig, om du ogsaa vil gjöre dig til af dit Embede. Hvor dette sker, der fölger närmest, at man tänker paa, hvorledes man kan kue andre og sätte sig selv endnu höiere op. Paa denne Maade er det da forbi med Ordet og den rene Läre. Herren advarer her derimod og formaner, at man skal lade Äre, Magt og andet fare, og finde sig i, om man end, hvor man har rögtet saadant Embede med störste Flid, faar den störste Utak og maa lide meget.

Her turde nogen spörge: "Dersom da Prädikeembedet intet andet fører med sig end Möie og Arbeide og al Ulykke, saa skulde man meget heller lade det fare og foretage noget andet. Saaledes gjör da rig-

tignok ogsaa Verden ganske redeligen, thi den mindste Part og næsten Udskuddet (om hvem man mener, at de ellers ikke due til noget) bestemme sig til at tjene Kirken.

Men Herren siger her smukt, hvilken Belönning hans Disciple skulle vente sig af saadant Embede, og siger: Det er Eder, som have holdt ud hos mig i mine Anfägtelser, det er, af mit Exempel ser I vel, at jeg har ikke havt mange gode Dage, men allebaande Anfägtelse, Möie og Arbeide af Prädikeembedet; saadant vide I og have seet. Velan, ligesom min Fader har givet mig Riget, saa vil jeg og give Eder det. Igjennem Kors og Lidelse ved stor Möie og Arbeide skulle I komme dertil. Dertil ruster Eder og lader andre Tanker fare! Thi mig er det ogsaa gaaet saaledes. Mit Rige paa Jorden bedder intet andet, end at tjene og lide. Hvo, som vil have det anderledes, han kan söge det andetsteds og give Afkald paa mit Rige.

Men naar man kommer i hint Liv, da skal det blive anderledes. Her maa I tjene, der skulle I sidde ved Bordet. Her maa I ogsaa lide og lade Verden omgaaes med Eder og dömme Eder, som den vil. Der skulle I sidde paa Stole og dömme Verden. In Summa: I hint Liv skulle alle Christne, og i Särdeleshed de, som have fört Prädikeembedet, faa rigelig Lön for, hvad de have gjort og lidt paa Jorden.

Thi ligesom det er en stor Naadesbevisning at sidde tilbords med en Fyrste, saaledes vil Herren ogsaa her bevidne, at naar vi her röqte vort Kald troligen, da skulle vi ogsaa i det andet og bedre Liv have det godt. Derfor skulle i Almindelighed alle Christne, men i Särdeleshed de, som ere i Prädikeembedet, sätte deres Haab til hint Liv og tänke: Det har ikke gaaet Christum, vor kjäre Herre og Overhoved bedre; han har maattet lide og igjennem Lidelser indgaa til sin Herlighed. Nu kan ingenlunde Tjeneren forlange eller have det bedre end hans Herre. Derfor kun kjäkt tilvärks! Maa vi her lide med Christum og for Christi Skyld, saa skulle vi i hint Liv ogsaa regjere med ham. Thi os bör det i begge Stykker at vorde lig vor Frelser, som Paulus siger Rom. 8., baade i Lidelser og i Äre og Herlighed. Det forlene os alle vor kjäre Herre og Frelser Jesus Christus! Amen!

Erlang. Udgave 22, 83: Derfor er det en meget naragtig Ting, naar de byde, at man skal tro Kirken, Fädrene, Concilierne, skjönt der ei findes noget Guds Ord. Djävelens Apostle byde

saadant, men ikke Kirken; thi Kirken byder intet uden at den ved, at Guds Ord er der, som St. Petrus siger: hvo som taler, han tale som af Guds Ord! men det vil vare länge, inden de bevise, at Conciliernes Sätninger ere Guds Ord. Men endnu mere naragtigt er det, naar man siger: Kongerne og Fyrsterne og Mängden troer saaledes. Kjäre, vi ere ikke döbte paa Konger, Fyrster, ei heller paa Mängden, men paa Christum og Gud selv; vi hedde heller ikke Konger, Fyrster eller Mängden — vi hedde Christne. Over Själene skal og kan ingen byde, han vide da at vise dem Veien til Himmelen. Men det kan intet Menneske gjöre, men kun Gud alene. I Ting, som angaa Själenes Salighed, skal derfor intet läres og annammes uden Guds Ord. Item hvor grove Narre de end ere, maa de dog bekjende dette, at de ingen Myndighed have over Själene. Thi intet Menneske kan jo gjöre en Själ död eller levende, ei heller före den til Himmelen eller til Helvede. Og dersom de ikke ville tro os heri, da skal Christus stärkt nok bevidne det, naar han siger Matth. 10, 28: Frygter ikke for dem, som ihjelslaa Legemet, men kan ikke slaa Själen ihjel; men frygter heller for dem, som kan fordärve baade Själ og Legeme i Helvede. Jeg mener dog, at Själen her klart nok er taget ud af alle Menneskers Haand og alene stillet under Guds Magt.

———:o:———

Træk af Reformationens Historie i Nordtydskland.

(Oversat fra "Der Lutheraner".)

Hertug Ernst fra Brunsvig-Lyneburg, — nu en Deel af Kongeriget Hannover — Sön af Hertug Henrik og Margaretha fra Sachsen, født den 24 Juni 1497, blev allerede i sin tidligere Ungdom sendt til Moderens Broder Kurfyrst Frederik den Vise af Sachsen (bekjendt som Reformationens tro Ven).

Under Magister Etbert Nithartz fra Minden og Spalatins Opsyn drog han 1512 til Wittenbergs Universitet, hvor han med hele sin Själ sluttede sig til Luther og var hans trofaste, taknemmelige Discipel. Men ved Siden deraf övede han sig saaledes i Videnskaberne, at han f. Ex. läste og skrev det Latinske ligesaa flydende som sit Modersmaal. Næsten 6 Aar blev han der og tiltraadte da paa sin Faders Befaling Reisen til Frankrig, hvilken efter den Tids Skik alle tydske Fyrstesønner gjorde, for i Paris at tilegne sig fine Riddersäder og for at läre det franske Retsväsen og Forvaltning at kjende. Men hans Fader, som var i Keiserens Ban og derfor vilde nedlägge Regjeringen, kaldte ham allerede 1520 tilbage, for at overgive ham tilligemed hans Brødre Regjeringen. Ernst kom overeens med sine Brödre og overtog Regjeringen alene, Landet var i ubeskrivelig Forvirring, overlæsset med Gjäld, uden ordentlig Forvaltning, en Gjenstand for alle Naboers uafladelige Angreb. Disse verdslige

Anliggender, hvilke Hertugen ordnede med stor Troskab og Indsigt, ville vi her see bort fra og blot holde os til hans Virksomhed i aandelige Ting. Han har selv været sit Hertugdömmes Reformator, hans trofaste Hjelper, Urbanus Regius, har fuldendt og ordnet det Begyndte.

Hvorledes Evangeliets rene Lære først har slaaet Rod i Hertugdömmet Lyneburg, formaaer man ei at eftervise. Saa meget staar fast, at næst Kurfyrsten af Sachsen var Hertug Ernst den første tydske Fyrste, som lod den prædike i sit Lands Kirker. I Aaret 1524 finde vi allerede i hans Residentsstad Celle en luthersk Menighed, og vi have Efterretning om en Religionssamtale, som en Læge fra Zwickau, Wolf Zyclop, der senere boede i Magdeburg, holdt ved Hertugens Hof med Franciscanernes Prior, Matthias Teufel. Ogsaa vide vi, at den forhenvärende Munk Gottschalk Crusius fra Brunsvig, hvem Luther engang kalder en gudfrygtig Mand, og Johan Ondermark fra Gent, hvilken under sit Ophold i Wittenberg havde været Luthers Huus- og Bordgiæst, allerede i samme Aar lærte der. Fra hin Tid foreligger os ogsaa et mærkeligt Skrift fra Hertugen til en katholsk Geistlig, som holdt en Kaplan til at forvalte det Embede og förte Klage over, at denne foredrog en underlig Lärdom og prädikede en Tro, som ikke stod i Samklang med hans Kirkes Läresätninger. Hertugen svarede, at han havde opfordret Kaplanen til at aflägge Regnskab derfor, og at han da vilde se, hvorledes Sagen forholdt sig; iøvrigt burde billigen i slige farlige Tider en sand Hyrde ikke overlade sin Hjord til en Leiesvend, men selv med Troskab föde den, for at det ikke skulde faa Udseende, som om han kun tragtede efter "Faarenes Frugt og Uld."

Vi se, at Hertug Ernst först vilde lade den rene Lære blive grundlagt i sit Land formedelst Prädikenen, inden han selv som Landsherre med sine Befalinger optraadte for den. Men da dette var skeet, mente han ogsaa at burde b[illegible]ge den ham af Gud forlenede Magt.

I Aaret 1525 stillede han Landets Stænderforsamling, bestaaende af d[illegible] höie Geistlighed (Biskopper, Abbeder o. s. v.) Adelen og Landets Städer, d[illegible] Fordring, overalt at tillade luthersk Lære, at reformere Klostrene og at forvalte Kirke- og Klostergodset mere hensigtsmæssigt. At Geistligheden saa surt bertil, som Hertugens Kantsler skriver, er let at begribe; men ogsaa Adelen vilde ei overalt indvilge. Den vilde nok taale den lutherske Prædiken, men befrygtede, at Klostrenes og Stiftenes Afskaffelse vilde geraade dem til Skade. Dog lykkedes det Ernst snart at skaffe denne Modstand til Side, hvorimod Geistligheden kjæmpede haardnakket imod alle Forandringer og saa sig omkring efter Bistand og Beskyttelse. Den knyttede derfor Forbindelse med Hertugens Fader, som var flygtet til Frankrig, og bad ham igjen at vende tilbage og at fratage sin Søn Regjeringen. I denne Hensigt indtraf samme virkelig i Landet, rigtignok ikke, fordi Overbevisningen om den katholske Läres Sandhed drev hem dertil—han skrev, at den gamle Tro for Tiden behagede ham bedre, end den nye, men i Grunden duede de dog begge to intet; han troede, hvad Gud havde givet ham i Hjertet, og dermed havde han nok—men kun fordi han ærgrede sig, at hans Sön havde understaaet sig, at endnu, medens han var ilive, at foretage saadanne Forandringer i Fyrstendömmet.

For Hertug Ernst var denne Tilbagekomst det haardeste Slag, som kunde ramme ham. Hans Pligt som Sön og hans Forpligtelse imod sit Land, som ogsaa i politisk Henseende ved Hertug Hendriks Tilbagekomst paa det Yderste var sat i Fare, strede imod hverandre.

Endelig erklärede han efter modent Overlæg og med sine Brødres Samtykke, at kun da burde Faderens Närvärelse i Landet taales, naar samme gjorde sig fri fra Keiserens Ban, forligte sig med sine Naboer, og som det sömmede sig en christelig Fyrste for Gud og Verden, opförte sig ärligen og sömmeligen imod sin Gemalinde (hvem han for en løs Qvindes Skyld havde forskudt) og endeligen ikke satte sig i Gjeld. Derover fortörnedes Hertug Henrik meget og svarede: "Det var ikke noget Kattespring at gaa til Spanien for at blive fri for Ban (thi der opholdt Keiseren sig paa den Tid); Naboerne havde ligesaamegen Skyld som han; fra Fru Margeretha—saa hed hans Gemalinde—vilde han fjerne al

Forargelse, som han jo ogsaa allerede havde tilbudt hende; men Penge maatte han have." Allerede saa det ud, som om han skulde vinde fast Fod i Landet, og da vilde Reformationen strax igjen være bleven underkuet, da han selv tilranede sig alle Fordelene. Hertuginden Margaretha döde; umiddelbart derefter lod han sig ägtevie med sin Bolerinde. Dette gjorde hans Børns Hierter ganske fremmed mod ham og oprörte Landsstænderne.

Snart saa han, at han intet mere vilde kunne udrette, vendte derfor tilbage til Frankrig, befriede dermed sin Søn fra stor Sorg og betog Geistligheden dermed dens sidste Udsigt til, at deres Modstand skulde lykkes.

Allerede för hans Afreise havde Stænderne paa en Landdag med overveiende Stemmeflertal forenet sig til den Beslutning, af alle Kräfter at ville fremme den lutherske Læres Udbredelse. Ligesom denne Beslutning gav Hertugen Magt til i det Indre af Landet at gaa frem med alt Eftertryk, saaledes rustede han sig ogsaa mod ethvert Angreb udenfra og tiltraadte tilligemed sine Brödre og Hertug Philip af Grubenhagen det Forbund, som Philip af Hessen og Johan af Sachsen havde sluttet i Gotha til gjensidigt Forsvar i Tilfälde af et Angreb fra de Romerske. Ved en Leilighed, da hans Fætter, Kurprindsen Johan Frederik af Sachsen, holdt Bryllup med Prindsessen Sybilla af Cleve, traf han i Aaret 1527 sammen med Luther i Torgau og raadslog med ham om de kirkelige Indretninger. Allerede her anbefalede Luther Urbanus Regius til ham, men endnu var det ham ikke muligt at vinde denne.*) Han maatte altsaa alene begynde paa Arbeidet. Han drog selv fra Kloster til Kloster, fra Stift til Stift, og nästen intet Sted i Landet blev gaaet forbi. Det lykkedes ham ogsaa over Forventning. Selv fra Klostrene og Stiftene vovede kun faa at modstaa ham; blandt Munkeklostrene kun nogle Stifte og det rige Benediktinerkloster i St. Michaelis foran Lyneberg, blandt Nonneklostrene kun Lyne, Ebstorf, begge ved Lyneburg, og Wienhausen beliggende ikke langtfra Celle. Han maatte med List udfri sin Söster Apollonia af dette sidste Kloster; i Lyna blev han endog personligen angrebet. Da han Söndagen Misericordias Domini 1528 med sit Fölge efter fuldendt Prädiken begyndte at synge tydske Psalmer, forlode samtlige Nonner Kirken, vendte derpaa tilbage med Pander fulde af tændt Läder, Peltsværk og deslige og tvang formedelst Rögen og Stanken Hertugen til at forlade Gudshuset; dog opnaaede de kun derved, at han udenfor paa Kirkegaarden lod fortsätte Prædiken for en endnu større Forsamling. Alle Forsög til Forlig sloge feil, hvor ofte de end bleve gjentagne; hverken venlig Opfordring, saaledes som f. Ex. senere Urbanus Regius gjentagne Gange forsøgte med, ei heller Strænghed (Sacramenterne nägtedes Nonnerne, og alt, endog skriftligt Samqvem, forbödes dem med deres Egne) formaaede at udrette noget. Først i Aaret 1670 antog Klosteret luthersk Läre. Til Nonnerne i Ebstorf rettede Hertugen endnu 1533 en Skrivelse, der er bleven os opbevaret, hvori det hedder: "Fordi jeg ei kunde forsvare det for Gud og min Samvittighed, at I i Eders Hierters Forherdelse, Andre til Forargelse, tilsidesatte Evangeliets saliggiørende Ord, saa sendte jeg Eder en Prædikant og min trykte Formaning. I have forkastet begge. Derfor byder jeg Eder alvorligen at nyde Sacramentet ifølge Jesu Christi Indstiftelse, og at følge Præstens Läre med trofaste Hjerter, for at I ikke skulle komme til at spore, at min Sjels Salighed er mig for dyrebar til längere at taale Eders uudstaalige Foragt for christelig Kundskab. Dette byder mit fyrstelige Embede mig at gjöre. Ellers er det ikke min Hensigt at ville fratage Eder Eders timelige Underholdning, men at forholde mig sømmelig og naadig imod Eder i alle ärlige og christelige Sager." Vi maa dog ingenlunde tro, at det kun var voldsomme Forholdsregler, hvorved Reformationen gjennemförtes i de feielige Klostere. Vi have Vidnesbyrd foran os, at det just var Sandhedens Magt, der var indeholdt i Hertugens og hans Prædikanters Breve og Formaninger, som overväldede Hjerterne. Saaledes, for at nævne

*) Ved denne Sammenkomst klagede Ernst til Luther over, at den syndige og gale Skik tiltog ved Hofferne, at man drikkede hverandre til, og at Drukkenskab tog mere Overhaand. Da svarede Luther: "Da burde I Fyrster og Herrer hielpe til", og Ernst svarede: "Desvärre hjälpe vi dertil, kjäre Doktor, ellers vilde det for länge siden väre afskaffet."

et Exempel hos den fromme Abbed Heine i Klosteret Oldenstad, beliggende i Lyneborger Heden, som allerede 1523 heldede til Luthers Lære og hvis Brevvexel med Luther fra 1529 er opbevaret "Altid maa jeg," skriver Luther til ham, "takke Gud og min Frelser, at han ogsaa i denne Jordens yderste Krog har ladet sit klare Lys skinne." Derpaa besvarede han det Spørgsmaal, som Abbeden havde stillet til ham, om Pligten imod Herren vilde byde ham at forlade Klosteret, med "Nei"; den gamle, fromme Mand kunde roligen forblive i Klosteret, hvis der ikke forlangtes af ham at afholde Messe eller at forrette en anden Kirketjeneste, som stred imod Guds Ord; han kunde der tjene sin Herre med Bön og Guds Ords Läsning, undervise de yngre Brödre og före dem videre paa Erkjendelsens Vei. Men det huede ei mere Abbeden at forblive i Klosteret: han udtraadte allerede 1529 med sine Munke— paa tre nær. Men at gjennemføre Reformationen i forhennävnte St. Michaels Kloster og i Landets største og fornemste By, Lyneborg selv, blev endnu Urbanus Regius forbeholdt.

——:o:——

Smaafortællinger.

(Oversat fra Harms's Missionstidende.)

Der kom en Pige fra en liden Naboby og fortalte, at der var kommen til hendes Huus en fattig Haandvärkssvend, hvem man havde givet Natteleie, Spise og Drikke. I Värelset ligger Missionsbladet; Haandværkssvenden læser deri, indtil han gaar til Sengs. Den følgende Morgen tager han syv Penge frem, de eneste han har, og beder Pigen at bringe denne Gave til mig, idet han med Taarer i Øinene siger, at han desvärre ingen flere har. Jeg takkede hjerteligen for denne store Gave og bad Gud, at han vilde gjengjelde Haandvärkssvenden med himmelsk Velsignelse i aandelige Goder den Kjärlighed, som han har bevist Hedningerne.

Endnu en Missionsgave maa jeg nävne, jeg kan det ogsaa, thi de kjäre Givere ere ei mere i denne Verden. En ung Pige var forlovet med en brav ung Mand; begge havde Jesum meget kjär. De boede langt herfra, vel en tyve til tredive Mile, jeg veed ei nøie hvor langt; begge vare af Bondestanden. Det forekommer mig ofte, som om Folkene af Bondestanden have mig hjertelig kjär, jeg ved selv ikke hvorfor? Men det trøster mig ofte, thi mig synes, der fremgaar deraf, at jeg dog vel ikke er fuldt saa stolt, som jeg ofte holdes for, navnligen af Prästerne. Gud give ogsaa, at jeg altid maa vorde mindre og ydmygere. Nu denne Brud havde kort efter sin Forlovelse bedet sin Brudgom, dog at gjøre hende den Tieneste at reise hid med hende. Hun vilde gjerne, at jeg skulde bede med dem og lyse Velsignelse over deres Trolovelse. Han gjorde efter hendes Ønske. Saaledes ankom de begge en Lòverdag, bivaanede Skriftemaalet og om Söndagen Gudstienesten, og da om Aftenen Klokken otte Forsamlingen i mit Huus var til Ende, traadte de begge til mig i mit Värelse og sagde: "De havde forlovet sig i Jesu Navn og med deres Forädlres Velsignelse, og vare i Särdeleshed mig hjerteligen taknemmelige derfor, at jeg engang i en Prædiken, som de havde hørt, havde skieldt saa heftigen paa de hemmelige Forlovelser. Thi de havde länge havt et godt Øie paa hverandre, og vilde vel ogsaa efter den Skik, der nu saa hurtigen havde indsneget sig, som utaknemmelige Børn

hemmeligen have forlovet sig med hverandre, og da først bagefter være komne til Forældrene for at indhente deres Indvilgelse som Tillæg. Men efter hin Prædiken havde den ene forholdt sig taus imod den anden, men, tilføiede de, de havde dog vidst det, at de havde havt hverandre kjær. Derpaa var Brudgommen først ordentligen gaaet til sine Forældre og havde spurgt dem til Raads. Og da de vare tilfredse med hans Valg, havde han begivet sig paa Veien til Brudens Forældre og havde aabenbart dem sit Hierte. Og da de ogsaa havde været vel tilfredse, havde de kaldt Datteren ind og meddelt hende Ynglingens Begjæring og spurgt hende: vil du drage med denne Mand? Da havde hun været sjæleglad, havde ogsaa slet ikke været undselig, men i Forældrenes Nærværelse glad sagt ja, og Forældrene havde lagt deres Hænder i hverandre. Derpaa var de gaaet med hverandre til Brudgommens Forældre, som havde gjort det samme. Jeg kunde ikke undlade at stryge begge Brudefolkene paa Kinderne og sige: "Børn, saaledes have I gjort det ret, Gud velsigne Eder!" Ja, sagde Brudgommen, fordi De der taler om Guds Velsignelse, saa vilde jeg kun sige, at min Brud har bedet mig om at reise herhid til Dem forat anmode Dem om, at De engang vilde bede med os og da ogsaa lyse Velsignelsen over os til vor Trolovelse. Jeg ser, Börn, svarede jeg dem, at I have hverandre hjerteligen kjær, og det glæder mig; jeg tænker ogsaa, da I ere komne til mig, at I ere ærlige Brudefolk og ville forblive ærlige Brudefolk, for at kunne indtræde i Ægtestanden med Guds Velsignelse. Men en Ting maa I endnu sige mig: "Siden I have hverandre kjær, har alligevel den Herre Jesus den förste Plads i eders Hjerter og skal han ogsaa beholde den?" De besvarede dette med ja, jeg stillede dem da paa Pröve, idet jeg spurgte dem, om de, naar nu den Herre Jesus bortkaldte en af dem til det himmelske Bryllup, da ikke ogsaa blot vilde sige: jeg maa være tilfreds, men om de af Hjertens Grund vilde kunne udraabe: Herrens Navn være lovet. De saa först lidt betænkelig paa mig og derefter paa hinanden indbyrdes. Men da jeg erindrede dem om, at jo den Herre Jesus skulde have den første Plads i Hjertet, og at det dog sandelig var bedre at være hos den himmelske Brudgom, end hos den jordiske, da sagde de i det Mindste: vi ville overveie det og ret alvorligen bede til Herren derom. Men Bruden mente senere, at man dog altfor let sagde noget, som ikke var ganske sandt; thi dersom det var ganske sandt, at Jesus havde den første Plads i deres Hjerter, saa kunde de dog ei være blevne saa betænkelige ved det sidste Spörgsmaal. Vi nedknælede derpaa med hverandre, jeg bad med dem og udtalte Herrens Velsignelse over dem til deres Trolovelse. Derefter fortalte de mig endnu, at de tænkte paa med Guds Hjælp snart at gifte sig, og at de vilde forespörge sig hos mig, hvorledes de skulde indrette det med deres Bryllup. Det var Brug hos dem, at der Aftenen iforveien höitideligholdtes en Bulderaften, naar Trolovelsen skulde være i Huset, og at der var Musik og Dands paa Bryllupsaftenen. Men jeg bad dem ret inderligen, ikke at høitideligholde nogen Bulderaften, hverken af det grove eller fine Slags, men at høitideligholde Aftenen i Kredsen af sine Egne med Guds Ord og Bøn, ide:

jeg forestillede dem, at det var skammeligt at buldre sig ind i Ægtestanden, hvilket kun Hedningerne gjorde. Videre burde de pent lade sig ägtevie i Kirken, thi der henhørte Ægtevielsen; at lade sig ägtevie i Husene, var at foragte Kirkerne og var först bleven Brug hos de Fornemme i Byerne, som skammede sig ved Kirken og vilde have noget forud for andre Folk, men dernæst var det rigtignok ogsaa kommet til de fornemme Bonder; de burde derfor hente Kirkens Velsignelse i Kirken. Jövrigt da man ei kunde begynde med Gud og slutte med Djävelen, saa skulde de ganske udelukke Musik, Dands, Kortspil og Drukkenskab fra deres Bryllup, hellere derfor give et lille Bryllup, kun holde Bryllup een Dag og bede deres Præst at komme til dem for at opbygge dem af Guds Ord, og ved Bordet skulde de ikke forglemme den offentlige Bordbøn og den offentlige Taksigelse, og dertil synge passende Psalmer, ligesom da ogsaa aandelige yndige Psalmer ere Bryllupsglædens rette Kryderi. Og dersom de maaske havde nogle iblandt deres nærmeste Slægtninge, som vare vilde, letsindige Kammerater, som ikke havde noget Behag i en christelig Bryllupsgläde, saa skulde de slet ikke indbyde dem at komme; thi i saadanne Sager maatte det gaae efter det gamle plattydske Ordsprog, hvad Fadder, hvad Ven! Da de kjære Folk toge Afsked, lovede de mig, at de vilde ihukomme mine Ord. Det kunde vel være et Fjerdingaar senere, da modtog jeg fra Brudgommen et Brev, hvori der fandtes indlagt en Sum Penge og Brudegaverne, som Brudgommen og Bruden havde foræret hinanden gjensidigen og modtaget som Foräringer fra Forældrene. Han skrev til mig, at hans Brud nu var hos den Herre Jesus. For omtrent 14 Dage siden var hun bleven syg af Nervefeber, havde derpaa strax sagt ham, at der vel intet vilde blive af med det jordiske Bryllup, fordi hun nok kom til at gaae til det himmelske Bryllup. Hun havde derpaa bedet ham, at han endnu engang vilde höitideligholde den hellige Nadvere sammen med hende. Dette var da ogsaa skeet, og derpaa bad hun ham og begges Foräldre at synge det Vers med hende: "Hvor jeg dog er saa hjertelig glad, at Skatten min er O og A, Begyndelsen og Enden" osv. Derpaa havde hun seet venligen paa ham og spurgt ham, om han ogsaa gjerne lod hende gaae til Frelseren, og da han havde grädt lidt, havde hun bedet ham at tänke derpaa, om ogsaa Jesus havde den første Plads i hans Hjerte. Da var han bleven frimodig og havde sagt til hende: "gak kun bort, jeg kommer til dig der igjen, thi jeg vil forblive den Herre Jesus tro, og han skal nu først ret faa Plads i mit Hjerte." Derpaa havde hun bedet ham om, at han dog vilde sende de Penge, som hun havde sammensparet sig ved at tjene, og de Foräringer, som hun havde faaet af ham, til Missionen; det havde han lovet hende og tilföiet, at han ogsaa vilde vedlægge de Gaver, hun havde skjänket ham. Da havde hun fuld af Taknemmelighed trykket hans Haand og sagt: du er saa god. Og derfor sendte han nu alt herhid. Men han vilde ogsaa snart selv komme, for engang at tale med mig, om jeg ikke kunde sende ham til Hedningerne; thi da han nu var ledig og fri, og hans Foräldre endnu havde en anden Søn, som kunde tilträde Gaarden og ernäre dem, saa havde han Lyst til at prædike for Hedningerne om Jesus som vor bedste Ven, og

at det vilde väre godt, om ogsaa de alle gave ham Plads i deres Hjerter. Jeg skrev ham tilbage, han skulde kun komme, vi vilde da tale videre derom. Men han kom ikke, derimod kom efter otte Uger et Brev fra hans Forāldre om, at han ogsaa havde faaet Nervefeber og var hedengangen, og at nu begge Brudefolkene vare gaaede til den Herres Jesu himmelske Bryllup.

Ogsaa han havde paa sin Sygeseng endnu engang modtaget den hellige Nadvere, havde bedet sine Forāldre og Sødskende ikke at sörge som Hedningerne, der intet Haab havde, men meget mere med Glæde at velsigne ham til hans Hedengang. Men dersom de endnu vilde vise ham en Tjeneste, saa skulde de give hans Spareskilling til Missionen. De havde lovet ham det og indesluttet denne Gave i Brevet. Jeg har priset Herren, at han har fört dette Brudepar saa vel.

———:o:———

Kirkekrønike.

Amerika.

Ved sidste Forsamling af den lutherske Tennessee Synode fik 7 Präster i Tennessee tilligemed deres Menigheder ärefuld Afsked fra Synoden for at danne en ny Synode.

— Den reformerte Kirke i Amerika täller 1045 Menigheder med 92,684 Medlemmer. Prästernes Tal er 391. Episkopalkirken i Amerika täller 135,767 Medlemmer og Congregationalistkirken 240,000 Medlemmer.

— Den presbyterianske Synode i Sydkarolina har givet Oprörerne i Syden sin Velsignelse og lovet dem, at de ville anraabe den almägtige Gud om hans Forsorg og Beskyttelse for dem og deres Gjerning.

Norge.

En Mand fra Hedemarken havde hjemme ladet sig döbe af Mormonerne, men da han ikke syntes, det var gjort godt nok, reiste han ind til Christiania for at han kunde faa gjort det tilgavns; det skede da og, thi Manden blev strax syg efter det kolde Bad og döde nogle faa Uger efter, at han var kommen hjem.

I Skien ere fem Personer gaaede over til Mormonismen og have ladet sig döbe i Börsesjö.

I Porsgrund har en ung Mand lig en af Kirkefädrene lemlästet sig selv for ei at blive udsat for Fristelse.

I Stavanger er Imslands store Dandsesal paa Värket bleven

omdannet til et Bedehus, idet en Deel af Byens christeligsindede Venner har leiet den til deri at holde Bibellæsninger.

— Ved Bibelselskabets Aarsmöde berettedes, at der var solgt og uddelt i det forlöbne sidste Aar 1733 Bibler og 3962 Nye Testamenter.

Selskabets Indtägter udgjorde for samme Tidsrum 2854 Spd. og Udgifterne 1572 Spd.

— Fra Stavanger skrives, at der er indtraadt et Schisma i den derværende Frimenighed. Nogle ere udslettede af Samfundet, medens Andre selv have udmeldt sig og ere vendte tilbage til den evangelisk-lutherske Kirke. Lammers's Udträdelse har gjort et nedslaaende Indtryk paa flere af Frimenighedens Lemmer.

— Da den norske Korvet Örnen f. A. besögte Öen Malta, blev en engelsk Dame opmärksom paa de norske Matrosers gode Opförsel, og da hun erfarede, at de alle manglede Bibler, oversendte hun dem 150 Bibler og N. T. i det norske Sprog.

Sverige.

I dette Land er der gjort flere Sammenskud for at fremme Valdensernes Omvendelsesvärk i Italien.

Tydskland.

I Berlin er Datteren af en höi Retsembedsmand offentlig traadt over fra Christendommen til Jödedommen for at kunne blive gift med en meget rig jödisk Kjöbmand.

— Vi have nogle Gange omtalt "Gustav Adolphs Foreningen", der er vidt udbredt over hele Tydskland og ogsaa i andre Lande f. Ex. Sverige har sine Filialafdelinger.

Denne Forenings Öiemed er at understötte trängende lutherske Menigheder; saaledes har og de herværende svensk-lutherske Menigheder erholdt Hjälp af den.

Vi har tidligere udtalt Tvivl om denne Forenings kirkelige Charakter og troet, at den egentlig arbeidede i den unerte Kirkes Tjeneste og altsaa i Virkelighed til den lutherske Kirkes Ruin.

Ogsaa den i Aug. f. A. i Ulm i Tydskland holdte Generalforsamling stadfäster Rigtigheden af denne vor Dom. Superintentent Grossmann foreslog den lutherske Menighed i Prag til Understöttelse, da den tilträngte et Gudshus. Hertil svarede den, som havde Forsädet i Forsamlingen, at Menigheden i Prag ikke havde villet enes med den derværende reformerte Menighed om fälles Brug af Gudshus; der-

for kunde heller ikke Foreningen yde den den forlangte Understöttelse til at bygge Kirke.

England.

En Hr. Hame, som for Keiseren af Frankrig skal have givet ikke färre end 30 Aande- og Bordforestillinger, väkker nu stor Opsigt i London. Han vinder nu stor Yndest blandt Englands höieste Adel, der driver stärkt paa Borddands og Aandesyner. Der udgives et Tidsskrift for at udbrede Lären og det skal alt have 15,000 Abonnenter. Det paastaaer, at 3 Millioner Yankeer allerede hylde denne ugudelige Läre.

Frankrig.

En engelsk Präst, Dr. Cumming, holdt for nogen Tid siden en Prädiken i Paris for en overmaade stor Forsamling. Her erklärede han, at Verden i Aaret 1867 vilde holde sin sextusinde Födselsdag og at Jöderne da vilde vende tilbage til det forjättede Land, og at England paa sine mange Skibe vilde före dem tilbage.

Spanien.

Den spanske Regjering har nylig forbudt brittiske Undersaatter, som opholde sig i Landet, at holde offentlig Gudstjeneste. Den spanske Forfatning siger nemlig: "Det spanske Folks Religion skal for alle Tider väre den ene og alene sande romersk-katholske og apostoliske Kirke. Nationen beskytter samme ved vise og retfärdige Love og forbyder Udövelsen af enhver anden Religion."

Portugal.

I dette Land viser der sig en stärk Uvillie mod det romerske Prästevälde. Der fremföres offentlig Önske om, at Börnene maa undervises efter Bibelen og ikke efter "Catechismer", som ere sammensatte med Kunst og Beregning for Præsteskabets Endemaal. Man önsker det Nye Testament i et meget billigt Oplag, saa den Fattigste kunde erholde det.

Jesuiterne har ingen Adgang til Portugal, og af Had til dem har man negtet at modtage barmhjertige Söstre fra Frankrig. Den pavelige Läre om Marias Syndefrihed har fundet stärk Modstand haade hos Präster og Lägfolk, og Paabudet om denne Läre har bidraget til at undergrave Pavens Anseelse i Landet.

China.

Rev. Muirhead har nylig i en Beretning til Londoner Missions-

selskab givet närmere Oplysninger om Oprörerne i China. Han havde selv tilligemed nogle andre Missionärer besögt dem i deres Leir.

Efter denne Beretning bekräftes den Mening om Oprörerne, at de ere Christne, om end deres Tro i mange Puncter er forskjällig fra den sande christne Tro. De bekjende selv, at de troe paa een sand Gud, den himmelske Fader, og paa hans Sön Jesus Christus, Verdens Frelser og paa den Hellig Aand. De udtrykke et hjerteligt Önske om at komme i Forbindelse med Europäerne baade for Religionens og Handelens Skyld. Deres Lidelser og Ulykker saavel som deres Udfrielse og Seire tilskrive de alene den himmelske Fader.

De sige, at deres förste Öiemed er at vinde Seier, det andet er at gjöre Bytte og det tredie er at udrydde Afguderiet. Dette skeer gjerne paa denne Maade: Kongen, som han kaldes, gaaer med nogle Tilhängere til Templet og udraaber: "I den himmelske Faders og hans Söns, Jesu Christi Navn er dette Afgudstempel herved viet til Undergang." Strax begynder Arbeidet, og Afguderne blive kastede ud. Det er deres Hensigt at ödelägge alle Afgudstempler.

Deres Proclamationer indeholde Stykker af og Hentydninger til de Hellige Skrifter. De have et Slags Daab, som det synes bliver udfört paa alle deres Tilhängere. De troe, de vil blive Seierherrer over hele Landet og da ere de fast besluttede paa at ville bringe det under christelig Undervisning. Der er et almindeligt Broderskab imellem dem, og de betragte Fremmede i et lignende Lys.

Deres Bordbön lyder saa: "Vi takke Dig, o Gud vor himmelske Fader og bede Dig, at Du vil velsigne os med daglig Föde, fri os fra Ulykke og Elendighed og hjälpe os, at vore Själe maa komme til Himmelen."

Deres Morgen- og Aftenbön lyder saa: "Jeg, Din uvärdige Sön og Datter, knäler ned og beder Dig, store Gud, vor himmelske Fader, at Du vil skjänke mig Din naadige Beskyttelse, og stadigen give mig din Hellig Aand til at omvende mit fordärvede Hjerte og aldrig meer tillade, at jeg bliver bedraget af de onde Aanders Fristelse; men bestandig see i Naade ned til mig og for evig befri mig fra alt Ondt formedelst vor Frelsers og himmelske Broders Fortjeneste, han som bar forlöst os fra Synden.

"Jeg beder Dig ogsaa store Gud, vor Fader i Himmelen, at Din Villie maa ske paa Jorden som den sker i Himmelen. At Du vil se ned

og bönhöre denne min Bön, er mit Hjertes oprigtige Önske."

Endelig lyder deres Doxologi saaledes:

"Vi love Gud, vor hellige og himmelske Fader.
Vi love Jesus, den hellige Herre og Verdens Frelser.
Vi love den Hellig Aand, den hellige Viisdom.
Vi love de tre Personer, som i Forening danne een sand Aand (Gud)."

———:o:———

Missionsefterretninger.

Den 27de Juni blev ved den svensk - evangelisk - lutherske Missionsstation i Tranquebar i Ostindien for förste Gang 2 indfödte ordinerede som Missionsmedhjälpere.

— Biskop Gobat i Jerusalem har sendt en ny Expedition med 700 Bibler i det amhariske Sprog til Abyssinien. De bleve vel modtagne af Kong Theodorius, der selv flittig läser i den amhariske Bibel og som er meget ivrig for, at Christendommen skal blive udbredt blandt hans Undersaatter.

— Det store engelske Bibelselskab har uddelt 92,000 Expl. af de hellige Skrifter i Ostindien og 30,000 i China. I Japan har det endnu ikke lykkets Selskabet at udbrede Bibelen, da Japaneserne betragte dens Läre som et politisk System og derfor lägger alle mulige Hindringer i Veien for dens Indträngen.

— Den engelske Kirke i Jerusalem, der ledes af Biskop Gobat, arbeider isär paa Jöderne, af hvilke 15 Voxne ere döbte i det sidste Aar. Han har grundet den förste christelige Skole i Jerusalem, til hvilken der nu er kommen 14 nye. Ved Gobats Indflydelse har der nu dannet sig evangeliske Menigheder i Bethlehem, Ramla, Nazareth, Salt Gilead. Iblandt de tyrkiske Tropper udbredes Bibelen med saa velsignet Fölge, at 1 Officer og 3 Menige har begjäret Daaben.

I Syd-Australien er det lykkets Biskoppen at oprette et Seminar for de indfödte Sorte. 50 sorte Seminarister er allerede her samlede; de väkke glädelige Forhaabninger.

— Brödremenighedens Missionärer ved Tibets Grändser gläde sig ved det grundede Haab, de nu have om, at Tibet og det hele Mongoli ligesaavel som China nu vil blive aabnet for Missionärerne.

— Paa de engelske Öer Antiqua og St. Kitts har Brödremenigheden samlet velordnede Menigheder af Sorte, som vedligeholdes ved

eget Bidrag. De uddanne egne Skolelärere og have alt gjort Begyndelsen med et Prästeseminarium.

— Ved det i November afholdte maanedlige Missionsmöde i Christiania berettedes det, at der ved den norske Mission i Afrika i det Hele er döbt 21 Personer, hvoraf 1 er död.

— Keiseren af Rusland har dannet et gräsk-katholsk Missionsselskab. Efterat han nu har undertvunget den kaukasiske Befolkning, er det ham om at gjöre ad Overbevisningens Vei, ved Udbredelsen af Evangeliets Ord, at före Folket i den sydostlige Deel af hans Rige tilbage til den rettroende Kirke. Selskabets Beskytterinde er Keiserinde Maria Alexandrowna.

— Missionen blandt Karenerne i Bagindien skal i kort Tid have baaret Frugt som ingen anden Mission. Den er grundet og drevet af Dr. Mason og San Quala, en omvendt Karen. En ny Mission er grundet iblandt Röd-Karenerne, en Nabostamme. Den er ligesaa lovende. En anden ordineret Karen Shapan arbeider blandt dette Folk.

— De tydske Missionsselskaber underholde 400 Missionärer, nemlig saa: Brödremenigheden 180; Baseler 70; Hermannsburger 60; Barmer 40; Berliner 30; Bremer 15; Leipziger 10 Missionärer.

———:o:———

Nogle Exempler paa Guds Naades Virksomhed paa Tyrkers Hjerter.

En tyrkisk Lieutenant, der havde sin Dygtighed som Soldat mere at takke for sin Plads end sin udmærkede Dannelse, — thi han kunde ei engang läse, — blev en Dag gjort nysgjerrig ved det, han hørte om de hellige Skrifter. Han kjöbte sig en tyrkisk Bog og lærte ved Hjælp af en, som var duelig i Læsning, at stave sig igjennem et af Evangelierne. Under Läsningen blev ei blot den dagalige Opgave ham lettere, men Ordets Sandhed fandt og Indgang i hans Hjerte, den hellige Aand virkede ved Ordet, og Manden blev saa bekymret for sin Sjelefrelse, at han søgte deres Omgang, som kunde undervise ham i Guds Veie. En grundig Omvendelse, saaledes som kun Naaden kan bevirke samme, var Følgen — og Leutnanten er nu en kjär Daabskandidat.

Nylig blev en 75aarig Tyrk döbt. Han var bleven opdraget som en streng Muselmand, men havde aldrig faaet nogen trøstelig Vished om sin tilkommende Tilstand. Jo ældre han blev, desto mere qvälende blev Tvivlen. Tilsidst begyndte han at läse det nye Testamente og opdagede deri, hvad han for længe siden havde ønsket at finde. Meget i Skriften var vel tungt at troe. Dog hele Fortællingens Tone var af den Slags, at, om Sandheden fandtes noget Sted,

syntes han den maatte findes i denne Bog. Da Lalim Effendi ofte bad med ham og opmuntrede ham til at granske efter den guddommelige Sandhed, veg efterhaanden alle Tvivl; den hellig Aand beseglede Ordet for ham; Jesus beviistes ham kraftigen at være ikke blot Guds Søn, men ogsaa Synderes Frelser. Det var det, han behövede. Da han bad om Daaben, forklarede man ham, at det derved ikke blot gjaldt hele hans jordiske Interesser, men endog hans hele Liv. Men det gjorde lidet Indtryk paa ham: Han sagde roligen: Jeg gad rigtignok ikke dö, førend jeg havde bekjendt mig til Christo. Men lader mig bekjende ham, og da lad dem kun strax afhugge mig Hovedet. Hans Daabsdag vil blive alle dem uforglemmelig, som bivaanede samme, ligesom ogsaa den salige Aftentime vil være det, i hvilken vi med ham og andre af hans Landsmænd, der vare blevne troende, annammede i Fällesskab vor Herres og Frelsers Nadvære.

Overhovedet finder Guds Ord sin Vei ligesaavel til Sultanens Palads som til Tiggerens Hytte. Naar Kolportören ærbödigen nærmer sig den fornemme Herre med en fransk Bibel, kan han blive spurgt efter tyrkiske Skrifter; der kjöbes af ham alt, hvad han har af saadant, ja der udtales Fortrydelse over, at der ikke er meer at faa.

For syv Maaneder siden solgte samme Kolportør en Bibel til en när Beslägtet af den høieste Pascha. Denne Tyrk er nu en Christen, baade i Hjertet og i Bekjendelsen. Han er dreven ud af Paladset og lider meget under den närværende Trängsel. Dog agter han alle Lidelser for intet i Betragtning af den salige Börneret, om hvilken Aanden forvisser ham.

En tyrkisk Landsbyskolelärer kjöbte en Bibel; thi, sagde han, i vor hellige Bog er der saa ofte Tale om Abraham, Moses, Jesus og andre Propheter, og mine Disciple spörge mig saa meget om disse store Mänd, at jeg maa læse eders Skrifter for at tilfredsstille dem. Snart kom han igjen for atter at kjöbe en Bibel; thi en af hans Disciple havde fortalt sine Foräldre saa meget af denne Bog, at han havde seet sig nødsaget til at lade den blive i hint Huus. En anden Skolelärer, som for 11 Aar siden kjøbte sig en Bibel, er nu omvendt og døbt.

———:o:———

Om en kristelig Opdragelse.

(Af A. Bräm. Forts. fra Nr. 12, 5te Aarg.)

Lärer Barnet ikke i Tide at indsee dette, saa vil dets fölgende Gang igjennem Livet blive desto tungere. Thi den trofaste Frelser, der baade kan og vil skjenke alle Syndere Tilgivelse, undlader ikke troligen at tugte og ydmyge dem, som höre ham til. Men det foraarsager da mange mörke Timer for de Själe, som ikke betänke dette og derover komme paa den Tanke, at Herren endnu ikke har skjenket dem Tilgivelse, da

det dog baade er vist og sandt, hvad skrevet staaer: „Dersom I lide Revselse, da handler Gud med Eder som med Börn" (Hebr. 12, 7).

Jeg kjender en Moder, som ved enhver Feil, der forekom iblandt hendes Börn, sögte at vedligeholde den Overbeviisning hos dem: „Det er ikke blot mine Forāldre, jeg har bedrövet, men Faderen i Himmelen og min Frelser, ogsaa af Ham maa jeg have Forladelse, ikke blot af mine Forāldre, dersom jeg vil have Fred i Hjertet." Derfor blev ved Aftenbönnen, som Moderen bad med Sine og for dem, enhver Forseelse bekjendt for Herren og Han anraabt om Tilgivelse. Men ved enhver grovere Feil gik Moderen afsides med Barnet, knälede og bad tilligemed det den himmelske Fader om Forladelse. Var Barnet bleven straffet, saa kom det af sig selv til Moderen og opfordrede hende til at bede med sig, og var derefter igjen fuldkommen beroliget. Börnene gjorde siden af egen Drift, hvad deres Moder havde gjort for dem, og kunde ikke sove ind, uden först at väre blevne sig bevidst, at de vare forsonede med Gud. Jeg har havt Leilighed til at bemärke kjendelige Spor af den Hellig Aands Virksomhed hos disse Börn: med alle deres naturlige Feil vare de blide og föielige og henlevede en lykkelig Barndom. Derved blev det mig klart, at det ikke er andet end Vantro, naar man forsikrer sig selv og Andre, at Börnene ikke have Forstand paa Sligt og ikke föle Noget derved, — og at Herren er rede til at lade os opleve stor Velsignelse af vore Börn, naar vi kun vandre i Troen. Hvad tykkes Eder, kjäre Forāldre?

Hiin Moder havde saare tidligen begyndt at tale til sine Börn om den himmelske Fader og om Frelseren. Men dette skete ikke blot, naar hun havde dem paa sit Skjöd og fortalte dem Et og Andet, som ofte var Tilfäldet; men overalt vidste hun at bemärke og at benytte de mangfoldige smaa Anledninger i det daglige Liv til at vise dem hen til Herren. Ved Maaltidet og ved enhver Gave lärte Börnene, at den kom fra den himmelske Fader; naar udenfor Alt grönnedes og blomstrede, og Barnet havde sin Gläde over Blomsterne eller i Aftenstunden over det deilige Maanelys, da fortalte hun det om den himmelske Faders Kjärlighed imod os. Forāldrene vandrede begge i den levende Erkjendelse af Faderen og den, som han har udsendt, og tjente ham ogsaa i Huuslivets Kreds; derfor var Alt naturligt og uden Tvang. Forāldrenes Tale og Vandel gjorde et heelt, et levende, et ublandet Indtryk paa Börnene, den stadige Henviisning til Herren virkede mäg-

tigen paa deres Hjerter, Ordets Säd rodfästedes og fremspirede i dem. Bibelske Historier fortalte Moderen dem ofte, og det som en Belönning, naar hun ret vilde gjöre dem en Gläde. De hörte dem gjerne, og da deres Smag ikke blev fordärvet ved opdigtede Fortällinger og det uägte Indtryk, de gjöre paa Sindet, saa vedblev de bibelske Historier at väre dem det Kjäreste, de kunde höre. Saaledes samlede de sig efterhaanden en kostelig Skat af Bekjendtskab med den hellige Historie og tillige et rigt Forraad af Forstand paa Guds Villie og paa hans Förelser, som dagligen formeredes derved, at deres Foräldre bedömte enhver Ting, den väre liden eller stor, som forekom i det daglige Liv, efter Guds Ord, og sögte at holde sig langt bort fra Verdens Grundsätninger og dens Maade at see Tingene paa. Derfor havde Forädrene ved Advarsler og Formaninger en höiere Magt til deres Understöttelse, hvorved Opdragelsesvärket meget lettedes for dem. Börnene forstode deres Formaninger og tilegnede sig dem. Man behövede til dem ikke de usle fra Egennytte eller Ærgjerrighed hentede Drivefjedre, hvorved man, til Fordärvelse for deres Tänkemaade, i Almindelighed söger at virke paa de Unge. Herrens Frygt var mägtigere end alt Saadant. De havde stärke Drivefjedre i deres Forsät ikke at lade Syndigheden komme til at raade, i deres Ønske ikke at bedröve Herren, men at gjöre ham Gläde, i deres Frygt for at blive berøvede Samfundet med ham.

Tidlig havde Moderen givet Börnene Anviisning til at bede, til den personlige, barnlige Omgang med Herren. Men for at Bönnen maatte vorde levende, havde hun stedse skjelnet skarpt imellem Bønnen selv og Udenadslären af Bönner og Börnepsalmer. Tydeligt indsaae hun, hvor gavnligt det er at öve Börnenes Hukommelse paa Gjenstande, som siden kunne blive dem til saa megen Velsignelse, og som allerede strax paa en saa afgjörende Maade bidrager til at udvikle deres Sjæleevner; men aldrig kaldte hun det at bede, heller ikke vännede hun Börnene til at gjentage hendes Bønner. Derimod bad hun med egne Ord for Börnene, saalänge de vare smaa, saa at de hörte derpaa og af hendes Exempel fra Ungdommen lärte, at Bönnen bestaaer i Hjertets Tale til Gud. Senere benyttede hun de Leiligheder, som tilböd sig, til at opmuntre Börnene til ligeledes at anraabe Herren, og Börnene behövede ikke länge at lede efter de eenfoldige Ord, hvori de jo ogsaa sige Forädrene, hvad de behöve; —og fra den Tid af bad de med deres egne Ord til Faderen i Himmelen og til deres Frelser.

Herren kjendte sig ogsaa ved dem, og Han kjendes ved Alle, der paa en lignende Maade vises til ham. Af gjentagne Erfaringer veed jeg nu, at der boer et Liv af Gud i saadanne Börn. Naar den Lille paa Faderens Skjöd smiler stille hen for sig og tilsidst siger til sin Fader: "den gode Gud i Himmelen og den kjäre Frelser holder af Minna!"— naar Barnet om Morgenen först har Herrens Navn paa Tungen; naar det lader sit Blik hvile paa Himmelens tindrende Stjernehär og gläder sig over, at den himmelske Fader boer deroppe; naar Ynglingen endnu mindes de salige Timer, som Barnet havde, da det vandrede med Herren; naar Mindet om hine skjönne Dage som en beskjermende Engel förer ham igjennem Forvildelsens Tider, indtil han har gjenfundet det, som engang gjorde ham saa salig: da er det Spor af en Naade og et Liv i Börnenes Indre, som sträkker sig til Mere end hvad Öiet seer og Öret hörer. Sandelig, ogsaa hvad vore Börn angaar, maa vi troe paa vor Herres rige Guddomsfylde, som gaaer ud paa Mere end Forstandens Udvikling, som ogsaa for Barnet har Kräfter til et evigt Liv. Ham, deres Skaber og Herre, Ham tilhöre Börnene; den, der viser dem til Ham, bereder dem en lykkelig Barndom. Da tör de gläde sig i den Kjärlighed, som de föle sig omgivne af, da tör de gläde sig i deres Gud og Frelser, som de have tilegnet sig nogen synderlig Indsigt. Forsee de sig, saa bringes de let til at lade deres egenraadige Villie böie og at ydmyge sig for deres Foräldre og for Gud; og efterdi de have erfaret, hvad det er at have Herrens Fred, blive de ikke rolige, för enhver Splid, som Synden havde frembragt, igjen er bilagt, at de igjen kunne finde sig vel og i deres rette Element. De troe og tvivle ikke, og, da man omhyggeligen har sträbt overalt, ogsaa i Fortällinger og i Spög, at sige dem Sandheden, saa kan de troe og gläde sig ved deres Troe. De adlyde, fordi de ere opdragne dertil, og undgaae netop ved deres Lydighed mangfoldige Anledninger til Misnöie og Smerte. De henleve deres Börneaar i det Element, som er det eneste, hvori vi alle kunne finde Hvile.

Endnu väre det mig tilladt at tilföie et Par Bemärkninger.

1. Af stor Vigtighed er det, hvor og naar vi kunne komme til ret at virke paa Börnenes Hjerter. Under Dagens Forvirring kan man ikke altid faae enhver Ting berigtiget og bragt paa det Rene, men en hjertelig Samtale i en stille Time hjälper meget. Mange Mödre have til megen Velsignelse besträbt sig for om Aftenen i deres Börns

Kreds at komme tilbage paa Dagens Begivenheder, der endnu engang roligen at udtale sig om dem, der at meddele belärende Veiledning og oplivende Tröst, at lade deres Tilgivelse före den forstyrrede Fred tilbage. Andre pleie paa samme Maade om Löverdagen eller Söndagen at gjennemgaae Ugens Begivenheder. Da kan man väre saa aabenhjertig, saa kjärlig og dog tillige saa alvorlig; Lidenskaben tier, og ikkun Kjärlighedens Röst lader sig höre; Dagens eller Ugens Erfaringer ere ikke gjorte forgjäves, men blive benyttede til Velsignelse; Hjerterne komme hverandre saa när. Endnu mere: mange kristelige Huusfädre have den endnu fortrinligere Skik saaledes at samles med alle dem, der höre Huset til, og udtale sig for dem, hvad enten dette skeer i Forbindelse med den daglige Huusandagt eller i en egen dertil bestemt Time. Derved träde de da i et langt inderligere Forhold til deres Tyende og blive ligesom Själesörgere og Präster for hele Familien; Huusväsenet bliver simplere og bedre ordnet, og det hele Samliv vorder hver Enkelt til Velsignelse. For Opdragelsen i Särdeleshed medförer en saadan Indretning den store Fordeel, at Tjenestefolkene, som efte ved deres Uvidenhed og Daarlighed eller ved deres Vanart hindre Börnenes kristelige Opdragelse, nu blive Medarbeidere ved den. Hvor er det herligt, kjäre Huusfader, kjäre Huusmoder, naar dine Tjenestefolk vandre paa den Vei, der förer til Livet, naar de forstaae dig, naar de virke paa Börnene i samme Aand som du og understötte dig i din Gjerning! Denne store Velsignelse kan du tilegne dig, naar du ikke holder dig saa fremmed og fornem mod dine Tjenestefolk, ikke staaer saa uopnaaelig höit over dem, naar du ikke blot gjör Fordringer til dem, men i dit Hjerte föler dig forpligtet til at oplyse og näre deres Själe med Guds Ord, forpligtet til paa en levende og hjertelig Maade at virke til deres Opbyggelse og Veiledning, og ikke at lade det blive ved en tom Skik og forstenet Ceremoni, som du maaskee kan have beholdt under Navn af Huusandagt.

2. Fortällinger ere Börnenes Lyst og Gläde. Hvad der bydes dem i den Form, det tilegne de sig. Men det er ingenlunde ligegyldigt, hvad man paa denne Maade byder dem, ikke heller hvad man byder dem först. Uden Tvivl bör bibelske Fortällinger väre de förste. De interessere de Smaa og höre til en Kreds af Gjenstande, der, som de snart märke, indbefatter det Dyrebareste og Herligste, der er Mennesket givet, — og det bemärke de netop derved, at Forädrene overalt

stille disse Gjenstande i Spidsen og overalt, selv i Fortällinger for deres Börn, hellige Gud den förste Gröde og den bedste Kraft. Ved de bibelske Historier er man vis paa, at de tjene til at näre, at samle og at styrke Barnets Sind; ved dem gjöres det heller ikke nödigt, at man ved sin Fremstilling söger at krydre Fortällingen. Fortäl ligefrem, saavidt muligt med Bibelens egne Ord, bliv ikke trät af at fortälle det Samme paa ny, saa tidt Barnet forlanger det, uden synderlig at ville gjöre Anvendelse deraf, idet du fortäller; men tag derimod under Löbet af Dagens Begivenheder i mange Maader Hensyn til, hvad du har fortalt: det har Barnet mest Gavn og Gläde af. Hvad andre Fortällinger angaar, da maa man see vel til, at man ikke byder Börnene en Föde, som er alt for meget efter det gamle Menneskes Smag og derved aldeles fordärver deres. Intet Under er det, at mangfoldige Börn ikke länger gide höre det Sande og Alvorlige, naar först uforsigtige eller forblindede Fortällere have vakt deres Stolthed, deres Letsind, deres Forfängelighed, have vakt en udsvävende Higen efter at kildre Indbildningskraften med glimrende Billeder. Derfor vogte man sig da vel, endog i det, der synes at väre Smaating, ogsaa Börnene ere jo kun smaa. — Kristelige Foräldre maae derfor snart til at see sig om en Samling af virkelige Begivenheder, som de efterhaanden kunne fortälle Börnene. For det förste er der nemlig overhovedet en stor Forskjäl imellem det Virkelige og det Opdigtede. Opdigtelsen maa väre nok saa god, saa har den dog aldrig det Liv som Virkeligheden, stedse hänger der ligesom en aandelig Afmagt ved den, som Indbildningskraften med sit Farvespil forgjäves söger at skjule. Derimod har Virkeligheden med al sin Eenfoldighed og tilsyneladende Armod en Rigdom og en Kraft, som vidner om dens Skaber, og hvorved den udmärker sig imellem Indbildningskraftens Fostre omtrent som Moses Slange imellem de ägyptiske Troldmänds. Hertil kommer endnu, at det barnlige Sind har en särdeles Forkjärlighed for det Virkelige.

———:o:———

Fra Norge.

I et Brev fra min Familie hedder det: "Professor Larsen er vel nu forlängst kommen hjem igjen, saasom han haabede at skulle komme til sin Familie til Julen. Jeg skulde ret unde ham den Gläde at see det Indtryk, som hans Arbeide her har gjort paa Mange, især de yngre Theologer. 4 af de Kandidater, som nu för Juul vare oppe til Examen, skulle have bestemt sig til at gaa til America som Præster, og de skulle alle väre meget brave og dygtige Folk." Denne gode Nyhed vilde jeg gjerne meddele til Läsernes Gläde.

Febr. 18de 1861. A. C. Preus.

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Mai 1861. } Redigeret af Pastor H. A. Preus. { 6te Aarg. No. 5.

Alle troende Christne ere aandelige Præster.

(Uddraget og oversat fra "Der Lutheraner.")

For at bevise dette, ville vi 1) undersöge, hvad da en Präst egentlig er efter Guds Ord; 2) ville vi se, om da alle troende Christne virkeligen ere saadanne Präster ifölge Guds Ord og ifölge den rettroende Kirkes Tro; 3) ville vi gjöre os det klart, hvorledes deraf, at alle troende Christne ere aandelige Präster, fölger, at de ogsaa have Ret til selv at välge deres Präster.

Vi ville ogsaa udförlig omhandle herved dette, fordi der tales og skrives saa meget om det aandelige Prästedömme, men dets sande Beskaffenhed og Betydning erkjendes ret kun af faa. Medens man paa den ene Side udsträkker de troende Christnes aandelige Prästedömme for vidt, saa indskränkes det paa den anden Side for meget. Saadanne, som tänke og läre nästen ganske papistisk om det hellige Prädikeembede, forskräkkes allerede, naar alle Christnes aandelige Prästedömme blot omtales. De gjöre sig slet ingen Umage for ret at läre at kjende den rene Läre herom; de ere sky derfor ligesom for et grueligt Svärmeri, hvorved Prästeembedet skulde blive ganske ophävet, alle Lägfolk, Mänd og Qvinder, skulde gjöres til lutter Präster, og den allerstörste Forvirring indföres. I det Fölgende skal det blive gjort klart, at alle troende Christnes aandelige Prästedömme paa den ene Side er en stor Herlighed, som Christus har erhvervet dem, og som det vilde väre det störste Guds- og Kirke-Ran at beröve dem; men at paa den anden Side den rette Forstaaelse af alle Christnes aandelige Prästedömme langt fra er farlig for det hellige Prädikeembede, men at den meget mere lärer os at holde det end mere helligt og i Äre.

Dog til Sagen!

a) Hvad er da nu altsaa for det förste en Präst ef-

ter Guds Ord? Sammenfatte vi korteligen, hvad Guds Ord siger derom, saa se vi: en Präst er en Person, som er helliget Gud og besidder en dobbelt Herlighed. Den förste Herlighed bestaar nemlig deri, at et saadant Menneske har Adgang til den hellige Gud selv, kan närme sig ham, träde frem for ham, tjene ham, tröstigen bede til ham for sig og andre og fremböre Offre, der ere ham velbehagelige. Den anden Herlighed, en saadan Präst har, bestaar deri, at han som en Engel eller Sendebud og som en Guds Tjener kan forhandle med andre Mennesker i Guds Navn, kundgjöre dem Guds Vilje, bringe dem hans Ord, prädike og udlägge det og tillige velsigne dem i hans Navn. Alt dette staar med klare Ord i den hellige Skrift. Thi der beskrives Prästerne först som Personer, der ere udvalgte af Gud, ere Herrens Eiendom, ere hellige, og som skulle offre til ham. Da Korahs Parti gjorde Opror imod Arons Prästedömme, da sagde Moses til dem: "Imorgen skal Herren kundgjöre, hvo der er hans, hvo der er hellig, og hvo der skal ofre til ham; hvem han udvälger, han skal ofre til ham", 4 Mos 16, 5. Videre beskrives Propheterne som saadanne, "som närme sig Herren," 2 Mos. 19, 22., ere Herrens Tjenere, Joel 1, 9., og hvis "Arv" "Herren" selv er, 5 Mos. 18, 2. Men med Hensyn til den anden prästelige Herlighed, saa staar der klart skrevet: "Thi en Prästes Läber skal bevare Kundskab, og de skal söge Lov af hans Mund, thi han er den Herre Zebaoths Engel." Mal. 2, 7. Videre siger Gud til Aron og til hans Prästesönner: "At I läre Israels Börn alle de Skikke, som Herren ved Mose haver sagt til eder." 3 Mos. 10, 11, sammenlign Hagg. 2, 12. Endelig hedder det om Prästerne: "I skulle lägge mit Navn paa Israels Börn, og jeg, jeg vil velsigne dem," efter at det just var bleven Aron og hans Präster foreskrevet, med hvilke Ord de skulde velsigne Israels Börn, 4 Mos. 6, 23—27. Luther skriver derfor: „Hvad er nu en Präst? En i hvis Mund Gud lägger sit Ord, som Malakias siger, Cap. 2, 7. Prästens Läber bevarer Lären, item, han ofrer og beder for de andre. En saadan Präst i Troen tör träde frem for Gud, bede for Folket, före Ordet for det og foreholde Gud dets Vel; derefter tör han fra Gud gaa ud til Folket, forelägge det Guds Svar og Befaling." (2 Mos. 19, 6 Opp. Tom. III, 1520.)

b) Nu opstaar det Spörgsmaal: "Er da i Virkeligheden

efter Guds Ord alle troende Christne saadanne Prä-
ster?" Svar: Ja visselig, og de alene!

Vel paastaa Papisterne, at der ifölge Skriften kun gives to Slags Präster i den nytestamentlige Kirke, egentlige eller kirkelige, og uegentlige eller aandelige Präster. De egentlige Präster ere Embedspräster, som vi sädvanlig kalde Präster, Pastorer, men hvilke Papisterne falskeligen fremstille som saadanne, der ved en vis Indvielse beredes til som indviede Präster at kunne gjöre Sakramenterne virkelige, gyldig absolvere, ofre for Levende og Döde, frembringe Christi Legeme (som de udtrykke sig) og til at kunne fuldbyrde andre lignende prästelige Forretninger. De troende Christne ere derimod efter deres Mening kun uegentlige Präster, og de kaldes saa, blot fordi de kunne og skulle offre sig selv ved Faste, Almisse, ved Bön for sig og andre, ved Sang, Lov og Tak, som og ved alle Slags Selvfornegtelses Gjerninger. Men slaa vi op det nye Testamentes hellige Skrift, saa finde vi, at i den kaldes kun de troende Christne, men ogsaa alle troende Christne, Präster, medens de, som staa i det offentlige Kirkeembede, ikke noget Sted bäre dette Navn. De, som beklåde det offentlige Prädikeembede, kaldes i Skriften meget mere Christi Tjenere og Husholdere over Guds Hemmeligheder (1 Cor. 4, 1.), Biskopper eller Aeldste (Phil. 1, 1. Apostl. Gj. 20, 28. 1 Tim. 3, 1. 2. Tit. 1, 5. 7. 1 Petr. 5, 1. Jac. 5, 14.), Tjenere, (1 Cor. 3, 5.), Forstandere (Hebr. 13, 17, i det Gräske staar nemlig "tois heguminois hymon", hvilket egentlig hedder eders Forstandere sml. Thess. 5, 12.), Hyrder og Lärere (Eph. 4, 11.), Herrens Tjenere (2 Tim. 2, 24.), Menighedens Tjenere (2 Cor. 4, 5. Col. 1, 24. 25.) Selv de umiddelbar Kaldte kaldes i det nye Testamente ikke Präster, men Apostle, Propheter (1 Cor. 12, 28.), ja ogsaa Präster og Lärere (1 Tim. 2, 7. 2 Tim. 1, 11), Medäldste (1 Petr. 5, 1.), Aeldste (2 Joh. 1,) osv.; men Apostlernes Hjelpere kaldes Evangelister i mere indskränket Betydning (Eph. 4, 11. sml. 2 Tim. 4, 5., hvor Luther omskrivende har oversat det gräske Ord Evangelist med det Ord: "Evangelisk Präst"). Kun fem Gange omtales nytestamentlige Präster udtrykkeligen i hele det nye Testamente: 1 Petr. 2, 5. og v. 9. 10. Aab. 1, 6. 5, 10. 20, 6. Paa det förste Sted 1 Petr. 2, 5. hedder

det: "Og vorder selv, som levende Stene, opbyggede til et aandeligt Hus, et helligt Prästedom, for at frembäre aandelige Offere, velbehagelige for Gud ved Jesum Christum." Paa det andet Sted 1 Pet. 2, 9. 10. hedder det: "Men I ere en udvalgt Slägt, et kongeligt Prästedom, et helligt Folk, et Folk til Eiendom, at I skulle forkynde hans Dyder, som kaldte eder fra Mörket til sit underfulde Lys. I, som fordum ikke vare et Folk, men nu ere Guds Folk; som ikke havde erholdt Barmhjertighed, men nu have fundet Barmhjertighed." Paa det tredie Sted, Aab. 1, 6., läse vi: "Og (Christus) haver gjort os til Konger og Präster for Gud og sin Fader." Ligeledes hedder det i det fjerde Sted, Aab. 5, 10.: "Og du haver gjort os til Konger og Präster for vor Gud." Det femte Sted endeligen, Aab. 20, 6., lyder saaledes: "Salig og hellig er den, som haver Del i den förste Opstandelse; over disse haver den anden Död ikke Magt, men de skulle väre Guds og Christi Präster, og skulle regjere med ham i tusinde Aar." At i de to förste Steder, 1 Petr. 2, 5. og v. 9. 10, ikke Prästerne, men deres Tilhörere eller de troende Christne kaldes det hellige og aandelige Prästedom, derom kan der ikke väre nogen Tvivl; thi de, som Apostlen kalder saa, tiltales i det Foregaaende saaledes af ham: "Higer som nyfödte Börn efter den aandelige uforfalskede Melk, at I kunne voxe ved den." 1 Petr. 2, 2. Vi se heraf, at efter Guds Ord er ikke blot en stärktroende, fuldkommen, men ogsaa enhver uerfaren, ung, svag Begynder i Christendommen, hvem endnu "Melk" maa gives og ikke stärk Mad, en hellig kongelig Präst. Ligesaa klart er det, at ogsaa i Aab. 1, 6. og 5, 10. de Troende og ikke Prästerne som Embedets Forvaltere kaldes Präster; thi paa begge Steder blive strax foran de, til hvilke Prästenavnet gives, omtalte som saadanne, hvem Christus har toet fra deres Synder og med sit Blod kjöbt til Gud af alle Stammer og Tungemaal og Folk og Slägter." Aab. 1, 5. 5, 9. Men hvem turde paastaa, at kun Prästerne vare frelste og forsonede med Gud? Hvad nu endeligen Stedet Aab. 20, 6. angaar, saa kaldes deri alle de Guds og Christi Präster, som have Del i den förste Opstandelse, hvorunder man uden al Tvivl ikke har at forstaa Prästerne som saadanne, men de Troende, "som hverken havde tilbedet Dyret, ei heller dets Billede og ikke havde taget Märket i deres Pande og paa deres Haand", Aab. 20, 4. [Uden Tvivl erklärer Luther dette Dyrets Märke paa Pande og Haand rigtigst

og sikkrest for "Lydighed mod Paven og hans Love, som vi med Haanden og aabenbar Vandel holde og bekiende. Thi," vedbliver Luther, "hvo som ikke har gjort, levet og talt offentligen, saaledes som Paven har villet og forordnet, han har våret et Dödens Barn. Om han end i Hjertet har våret anderledes sindet, saa har han dog udvortes maattet antage og tegne Dyrets Märke." (Luthers Värker Hall. Udg. Tom. XXI S. 804.)]

Men at Messias, vor kjäre Herre Jesus Christus, vil gjöre alle Sine til Präster, er allerede klart forudforkyndt i det gamle Testamentes Skrifter. Saaledes finde vi hos Propheten Jesaia i 61 Capitel den hellige Forjättelse, at Messias skal komme for at tröste og gjöre alle Sörgende i Zion salige, hvilket endeligen beskrives saaledes i 5 og 6 Vers: "Fremmede skal staa og föde eders Faar og en Udländings Börn skal väre eders Agermänd og eders Vingaardsmand. Og I skal kaldes Herrens Präster og man skal kalde eder vor Guds Tjenere. Disse Ord udlagde den gamle fortrinlige lutherske Skriftfortolker Sebastian Schmidt paa fölgende Maade: "ligesom i det gamle Testamente Nogle vare Präster, de Övrige Hyrder og Agermänd, saaledes ere i det nye Testamente alle Troende Präster som de, der have den saliggjörende Kundskab. Hedningerne udenfor Kirken ere Agerdyrkere, Hyrder og Vingaardsmänd som de, der ikke have denne Kundskab." (Forklaring til Es. 61, 6.) Paa samme Maade udlägger ogsaa Johannes Brenz, den berömte Würtembergske Reformator, dette Sted Jes. 61, 6. Han skriver i sin Forklaring over Propheten Jesaias til det anförte Sted: "Propheten taler her ikke blot om en eneste Klasse af Mennesker i Kirken (om Prästerne,) men om den hele Kirke, som ved den apostoliske Prädiken samles baade af Jöder og af Hedninger. Men han forjätter Alle i Kirken den höieste Värdighed og Anseelse, naar han siger, de skulle väre Herren vor Guds Präster og Tjenere, men de Fremmede og Udländingerne skulle väre deres Tjenere, Hyrder, Arbeidsfolk og Vingaardsmänd, paa det de ved at overlade de simple Arbeider til Andre kunne udöve deres Prästeembede. I Moses Samfund var ikkun den ene Levi Stamme bestemt og indviet til at forrette den offentlige Gudstjeneste i Helligdommen; iblandt dem var der Grader, nogle vare Präster, andre vare Leviter; men det var ikke tilladt nogen af de övrige Stammer at an-

masse sig Udförelsen af hines Forretninger, som skrevet er, 4 Mos. 18 Men i Kirken bliver efter Evangeliets Aabenbarelse og Udbredelse ei blot en Familie eller en Stamme, eller en Klasse af Mennesker, indviet til Präster, men alle, som tro paa Christum og ere Medlemmer af Kirken." (Opp. Tom. IV, fol. 790.) Lignende Forudforkyndelser, at i det nye Testamente det priviligerede levitiske Prästedömme skulde ophöre og herefter enhver troende Christen väre Präst, findes ogsaa i Jes. 66, 21. Jer. 3, 16. 17. Mal. 1, 11. Ps. 110, 3. 4. Imidlertid maa man dog ikke heraf drage den Slutning, at först det nye Testamentes Troende vare blevne aandelige Präster, men at den gamle Pagtes Troende ikke havde havt Del i denne Herlighed. Nei, det väre langt fra! Det forholder sig med Prästedömmets Naadegave som med alle de andre.

I det gamle Testamente fremstilles paa mange Steder Naade, Syndernes Forladelse, Retfärdighed, Kraft, Liv som noget, der först i Fremtiden var at vente af Messias, ikke af den Grund, som om disse Goder endnu ikke vare tilstede, men fordi alle disse Goder vare en Frugt af Frelsen ved Messias og altsaa nytestamentlige Goder i det gamle Testamente. Derfor tale ogsaa Apostlerne i det nye Testamente ofte saaledes, som om Lys, Naade, Retfärdighed, Börneret, Liv, kort Evangeliet med sine Goder först var kommen i Verden med Christum, og som om der tilforn kun havde väret Nat, Mörke, Lov, Vrede, Träldom, Död, kort Loven med al dens Skräk. Vel var det gamle Testamente en anden Ökonomi eller Guds Husholdning, under hvilken Gud förte sit Folk og styrede sit Rige i denne Verden, men Naaden, og Naadegaverne, som den gamle Pagts Troende havde, vare de samme, som det nye Testamentes Troende besidde. Der er jo kun en Tro og en Vei til Salighed, Eph. 4, 5. Matth. 7, 14. Vi Christne tro efter Ap. Gj. 15, 11. at vorde salige ved Jesu Christi Naade, ligesom Fädrene för Christi Födsel. Om Christus vidne alle Propheter, at ved hans Navn skulde alle, som tro paa ham, faa Syndernes Forladelse. Tro vi nu paa Christum, som allerede for 1800 Aar siden er kommen, saa troede hine paa Christum, som först efter Aartusinder eller Aarhundreder skulde komme. Jesus Christus er igaar og idag den samme, ja og til evig Tid, Ebr. 13, 8. Han er Lammet, der er slagtet, fra Verdens Grundvold blev lagt, Aab. 13, 8. Hans Döds Kraft räkker nemlig paa samme Maade ligesaavel til den forbigangne Tid som til

Fremtiden. Derfor tale da ogsaa allerede Propheterne saaledes, som om Christus var föd og död allerede paa deres Tid: "Os er et Barn födt, en Sön er os given", Jes. 9, 6. "Visseligen haver han taget vore Sygdomme paa sig og baaret vore Piner" o. s. v. Jes. 53, 4—12. Derfor läse vi da ikke blot, at allerede Abel og Cain (denne sidste uden at have Ret dertil) og Job övede Prästedömmet ved at ofre (1 Mos.) 4, 3—5. sml. Ebr. 11, 4. Job 1, 5), men og at Gud kort för Lovgivningen lod sige til Israeliterne: "Adlyde I nu min Röst og holde I min Pagt, saa skulle I väre min Eiendom fremfor alle Folk; thi den hele Jord er min. Og I skulle väre mig et prästeligt Kongerige og et helligt Folk." Vel knytter Gud her Prästedömmets Rettighed til Retfärdighed ved Opfyldelse af den guddommelige Lov, men just heraf er det klart, at alle sande Troende ogsaa i det gamle Testamentes Tid vare Präster for Gud; thi hvo, som troer paa Christum, i ham opfyldes den Retfärdighed, som fordres af Loven (Rom. 8, 4.), thi Christus er Lovens Ende til Retfärdighed for hver den, som troer, Rom. 10, 4.

Men ikke desto mindre er der dog en stor Forskjel imellem en aandelig Präst, der levede under den gammeltestamentlige, lovmässige Ökonomi eller Husholdning, og en aandelig Präst, som lever under Evangeliets Husholdning. Denne Forskjel angiver Apostelen, naar han skriver: "Men jeg siger: saa lang en Tid Arvingen er et ungt Barn, er der ingen Forsijel imellem ham og en Tjener, dog han er en Herre over alt Godset. Men han er under Formyndere og Husholdere, indtil den af Faderen beskikkede Tid.

"Saaledes og vi, da vi vare unge Börn, vare vi gjorte til Trälle under Verdens Elementer. Men der Tidens Fylde kom, udsendte Gud sin Sön födt af en Qvinde, som blev lagt under Loven; paadet han skulde frikjöbe dem, som vare under Loven, at vi skulle faa den sönlige Udkaarelse. Men efterdi I ere Börn, haver Gud udsendt sin Söns Aand i eders Hjerter, som raaber, Abba Fader! Saa at du ikke länger er en Tjener, men en Sön; men er du en Sön, er du ogsaa Guds Arving formedelst Christum," Gal. 4, 1—7. Saalänge altsaa den gamle Pagtes Lov endnu laa paa Guds Börn, stode de ligesom under Lovens Formynderskab. Gud havde derfor iblandt andet udseet sig en säregen Stamme, Levi Stamme, og en säregen Slägt, Arons Familie, for at visse prästelige Forretninger alene ved dem skulde kun-

ne gyldigen forrettes. Et Offer f. Ex. kunde väre forrettet nok saa nöiagtig efter Guds Forskrifter, var Offerhandlingen ikke udført ved en levitisk Präst, saa var det intet Offer for Gud, 3Mos. 17, 1—6.*)

Da Usa vovede kun at tage Pagtens Ark, for at holde den, da den syntes at ville falde om, maatte han dö Döden, 2 Sam. 6, 6 7. Derfor turde Ingen offentligen rögte Prästeembedet, som ikke kunde bevise, at han nedstammede fra Aron, Esr. 2, 62., Neh. 4. 67. Skjönt altsaa allerede i den gamle Pagtes Tid alle i Sandhed troende Israeliter ogsaa besad Prästeværdigheden, saa stod de dog under Lovens levitiskmässige Prästedömme. Dette Formynderskab er nu ophävet. Efterat Christus, den sande Ypperstepräst, paa Korsets Alter havde frembaaret det eneste Offer, der i Virkeligheden kunde forsone Gud, blev Forhänget i Templet revet i to Stykker fra det överste til det nederste (Matth. 27, 51.), formedelst Guds usynlige Haand, saa at enhver nu kunde se og faa Adgang til alt, hvad ellers kun Prästerne turde beskue. Herved betegnedes, at den sande Ypperstepräst var indgangen i det sande Allerhelligste og at derfor det forbilledlige Prästedömme med dets Gudstjenestes Skyggeväsen nu var til Ende (Ebr. 8, 1—7. 10, 1—18.) og at alle de, som tro paa den rette eneste Ypperstepräst, der er kommen, og som aandeligen födes af ham, de ere rette Prästebörn, "den udvalgte Slägt, det kongelige Prästedom, et helligt Folk, et Folk til Eiendom" (1Petr. 2, 9.), som have Ret til "med Frimodighed at träde frem for Naadestolen" (Ebr. 4, 14—16.) og forrette alle Prästehandlinger.

Hvad gjör nu den, som negter en troende Christen den prästelige Värdighed? Han negter, at Christus er den sande Ypperstepräst, eller i al Fald at Troen forener med Christo og gjenföder og gjör til et sandt Prästebarn, ligesom det at nedstamme fra Aron forbilledliggjorde det. Og enhver, som i det nye Testamente vil gjöre andre Personer i Christenheden, de saakaldte indviede Geistlige til de egentlige Präster, ved Siden af eller over de troende Christne, han gjör det nye Testamente igjen til det gamle, stiller de Christne, som ere befriede ved Christum, igjen under Lovens Formynderskab og Aag, og negter altsaa, at han, som skulde komme, at Messias og med

*) Kong David (2 Sam. 24, 18—25) og Propheten Elias Offer (1 Kong. 18, 19. ff), hvilke begge ikke vare af Levi Stamme, vare overordentlige og skete paa Guds særegne Befaling.

ham det gamle Testamentes Skyggers og Forbilleders Legeme og Väsen er kommet (Col. 2, 16. 17. Gal. 4, 9. 10. Ebr. 9, 6—10.); han gjör de Christne igjen til gammeltestamentlige Jöder.

Men, siger man, kalder du ikke selv de Christne kun aandelige Präster og Konger? Tilstaar du da ikke selv, at de lige saa lidt ere sande egentlige Präster, som de ere sande egentlige Konger, skjönt de i Skriften bäre beggeÄrestitler? Vi svare: Netop fordi de Christne ere aandelige og ikke legemlige Präster og Konger, derfor ere de alene de sande og egentlige Präster og Konger.

De legemlige Präster i det gamle Testamente fik deres Värdighed ved legemlig Födsel og Nedstammelse og bleve indviede ved jordisk legemlig Olie; men de Christne blive Präster ved den aandelige Födsel, nemlig ved Troen i den hellige Daab; de salves dertil ved den rette himmelske Salveolie, den hellig Aand. Det gamle Testamentes legemlige Präster nedstammede fra Aron, den sande Yppersteprästes blotte Skygge og Forbillede; de havde at bestille med Skygger og Forbilleder og vare som Präster kun udvortes Präster; men de troende Christne nedstamme som aandelige Präster fra Christo Guds Sön, den sande väsentlige Ypperstepräst, som er kommen i Verden; de have at bestille med Forbillederne og Skyggernes Väsen og Sandhed, med Legemet selv, og ere ikke blot udvortes men indvortes Präster for Gud og Christo. De "have et Alter (Christum), af hvilket de have Magt at äde, som tjene ved Tabernaklet" (Ebr. 13, 10.); deres Prästeklåder ere ikke af Linned eller Guld, som Möl og Rust fortäre, men evige, himmelske "Saligheds Kläder og Retfärdighedens Klädebon", Jes. 61, 10.

Medens tusinde af gammeltestamentlige legemlige Präster for deres Person hverken kunde offre eller bede eller forrette nogen Gud velbehagelig Prästehandling, altsaa ingen sande Präster vare, saa ere derimod de troende Christne saadanne aandelige Präster, hvis Offre ere Gud behagelige ved Jesum Christum; de ere altsaa sande Präster, 1 Petr. 2, 5. Rom. 12, 1. Ligesaa forholder det sig med deres Kongedömme. Medens de legemlige verdslige Konger trods deres kongelige Pragt og ydre Magt kun ere Skyggekonger, der blot herske over det Legemlige og Jordiske, og medens de i Döden, ofte allerede i dette Liv, tabe Throne og Krone; saa ere derimod de tro-

ende Christne som **aandelige** Konger trods Tiggerdragten, de ofte båre, doz sande Konger, som overvinde den hele Verden og herske over Kjöd, Synd, Ulykke, Död, Djävel og Helvede, og som netop, naar de dö, annamme Ærens uforvisnelige Krone for at båre den evindelig herske med Christo til evig Tid.

———:o:———

Kirkeraadsforhandlinger.

Den 28de Febr. 1861 holdtes Kirkeraadsmöde i Prästegaarden i Black-Earth. Tilstede vare Pastorerne A. C. Preus, N. Brandt og H. A. Preus og Lägmedlemmer Aslak Olnäs og A. Aadnesen. Tjeran Johnsons Fravärelse undskyldtes.

Fölgende Sager forhandledes:

1. Indberetning fra Pastor Jensen om hans paa Kirkeraadets og Pastor Stubs Opfordring i dennes mange Menigheder foretagne Reise. Kirkeraadet er Gud hjertelig taknemlig for den Hjälp, Han ogsaa ved Pastor Jensens Tjeneste yder disse ved Pastor Stubs Sygdom saa forladte Menigheder, og önsker, at Pastor Jensen ogsaa fremdeles maatte kunne betjene dem ved Siden af de andre Präster, som kunne faa Tid til at reise derop. Vi haabe tillidsfuldt, at Herren vil väre os saa naadig, at Han snarligen sender La Crosse-Menighederne en egen Präst. Pastor Jensen kunde maaske af Pastor F. C. Claussen faa nogen Hjälp igjen til Betjeningen af sine Menigheder i Minnesota.

2. Pastor Brandt anmeldte, at han paa Pastor Stubs Opfordring i Midten af Marts vilde foretage en Reise til La Crosse-Menighederne. Kirkeraadet bevidnede sin Gläde herover.

3. Secretären foreläste en Skrivelse, han havde modtaget fra en Del Menighedslemmer i Beaver Creek, hvori de klage over Pastor Fredriksens Indträngen i Menighederne der. Da Kirkeraadet var vel tilfreds med den Svarskrivelse, Secretären i No 3 af Maanedstidenden havde ladet indrykke, fandt det det ei fornödent end yderligere at optråde offentlig mod Hr Fredriksen.

Derimod besluttede Kirkeraadet i en Skrivelse til samtlige disse Menigheder at bevidne dem den hjerteligste Deltagelse, som Kirkeraadet har med dem, og forsikre dem om, at Kirkeraadet gjör alt, hvad der staar i dets Magt, forat formaa den förste Präst, som ankommer fra Norge, til at overtage disse Menigheder.

4. Refereret en Skrivelse af 2den Januar fra Prof. Larsen ledsagende Ansögninger fra DHrr. Seminarielärer O. J. Holm i Tromsö og Kirkesanger Krohn i Malanger, af hvilke den sidste söger Ansättelse som Skolelärer og Kirkesanger og den förste som Präst. Kirkeraadet gjennemgik Ansögernes Skrivelser og Attester og tillige en Opsats i en Afholdstidende af Hr Holm.

I Anledning af disse Ansögninger fattede Kirkeraadet följgende Beslutning:

Kirkeraadet tilskriver Hr. Holm. Hr. Krohns Ansögning om Skolelärer- og Kirkesangerpost offentliggjöres i Maanedstidenden.

5. Refereret en Skrivelse fra Prof. Larsen med Tilläg til hans tidligere til Kirkeraadet indsendte Reiseberetning.

I samme Skrivelse underretter Prof. Larsen Kirkeraadet om, at Lärercollegiet ved Concordia College, St Louis, i Anledning af Spörgsmaalet om Prof. Larsens mulige Forflyttelse til Gymnasiet i Fort Wayne har udtalt som sin Mening, at det anser det tjenligst baade for vore Studerendes Tarv og for Prof. Larsen selv i Betragtning af hans fremtidige Virksomhed som Professor i Theologien, at han forbliver ved Semenariet i St. Louis.

6. Refereret Pastor Korens paa Secretärens Vegne gjorte Uddrag af Forhandlingerne ved det Möde, som Kirkeraadet holdt med Menigheden i Big Cano i Januar Maaned d. A. i Anledning af den Strid, som var opkommen mellem en Deel af denne Menigheds Medlemmer og dens Själesörger Pastor F. C. Claussen.

Besluttet: Pastor Korens Referat vedlägges Protokollen.

8. Refereret Parochialrapporter fra Prästerne Stub, Jensen, F. C. Claussen og H. A Preus.

Kirkeraadet maa udtale sin särdeles Beklagelse over, at ikke de övrige Präster, trods Kirkeraadets gjentagne Opfordringer, have indsendt sine Rapporter. Kirkeraadet maa have dem indständigt anmodet om, at det sker hurtigst muligt, ligesom og at Rapporter blive fuldständige.

9. I Anledning af en Forespörgsel, om Synodemödet kunde udsättes nogle Dage, for at Prof. Larsen kunde väre tilstede ved Mödets Begyndelse, erklärede Kirkeraadet, at det ikke troede, det vilde väre rigtigt, da derved flere Repräsentanter paa Grund af Höslaatten kunde blive forhindrede fra at afgive Möde. Derimod vil Prästeconferentsen

blive afholdt umiddelbart efter Synodemödet istedetfor för, som tidligere var bestemt.

10. Kirkeraadet besluttede at tilmelde Präses Wynneken og Professorerne Walther, Crämer og Sihler vor Synodes Sammenträde sidst i Juni paa Rock Prairie og at udtale vor hjertelige Gläde ved at se dem eller andre af de tydske Pastorer bivaane vort Synodemöde.

Ligeledes besluttede Kirkeraadet at indbyde Pastorerne Rasmussen, Fjeld og Amlund til vort Synodemöde.

Da enkelte af Kirkeraadets Medlemmer maatte afreise allerede Fredag Morgen, fik Kirkeraadet ikke Tid til at fortsätte Forhandlingerne angaaende Forandringer i Synodens Love.

H. A. Preus.
Kirkeraadets Secretär.

———:o:———

Börnenes Hjerter omvendt til Fædrene.

Oversat fra Harms's Tidsskrift.

Denne Fortälling har jeg vel ikke oplevet selv, men läst den og det med megen Möie i et gammelt, ganske blegnet og af Musene söndergnavet Haandskrift. Men den bärer saa aldeles Sandhedens Präg, at den kan tale for sig selv, skjönt den har tildraget sig for mere end tusinde Aar siden. Helst vilde jeg have gjengivet den ganske saaledes, som den i hint Haandskrift var skrevet; men det kan jeg ikke, fordi jeg kun gjorde mig et Udtog deraf. Jeg fandt det paa Raadsbiblioteket i Lyneborg, hvor jeg dengang opholdt mig nogle Dage og med begge Borgermesteres Tilladelse gjennemforskede Byens Raadsbibliothek. Da jeg senere boede flere Aar i Lyneborg, fandt jeg dette og andre gamle Haandskrifter ikke meer, og hörte, at en Jöde, hvem Borgermesterne havde solgt flere gamle Rustninger og Vaaben, sandsynlig havde taget disse Haandskrifter med sig, for at han i England kunde sälge dem til höi Pris. Haandskriftet havde til Titel: "res gestae Landolfi, Apostoli Sahzonum, qui Horzae ripas ad habitant," d.e. Landolfs Gjerninger, Apostel for de Sachser, som boe ved Floden Örze. For sex Aar siden har jeg allerede fortalt, at denne Landolf i hele denne Egn har bygget den förste Träkirke paa det Sted, hvor Guden Wodans Offersted var, hvilken Plads endnu under Navn af: den kolde Kirke hörer til Hermansborger Prästland, efterat Kirken ved et af Vendernes röverske Indfald var nedbrändt, og Hermann

Billung havde opbygget Stenkirken i Hermannsburg. Der blev ogsaa fortalt om denne Landolf, hvorledes han efterhaanden har omvendt den hele Egn til Christendommen og som en ret Feldtherre just der indviet Steder for den sande Guds Tilbedelse, hvor forhen de hedenske Vederstyggeligheder gik for sig. En halv Miil fra Hermannsburg, langs med Örze flyde tvende smaae Floder, Örze og Wieze, i hverandre. Her ligger Byen Müden. Tät ovenfor det Sted, hvor Wieze flyder i Örze, laa her midt i den sidste Flod en underskjön lille Ö, som omtrent kunde have en 90 til 100 Fod i Omkreds. Hvor ofte har jeg som Barn besögt denne yndige lille Ö og i hele Timer opholdt mig der. Jeg kjendte i hele Omegnen ingen yndigere Plet, og det var altid en särdeles Gläde for mig, naar jeg kunde vandre did. Paa begge Sider af Öen strömmede de hurtigt flydende, klare Strömme i Örzen, der var igjennemsigtig til Bunden; over den fine glimrende Sandbund og imellem de lange, tätte, grönne Klynger af Vandranunkler, legede og joge Skarer af flinke Foreller omkring. Begge Strande vare forbundne med Öen ved en liden Bro. Gik man over Broen af den venstre Örzearm, saa traadte man ind paa grönne Enge og i den store Prästehave, som var indhegnet med et höit Gjärde, og strakte sig langs med den venstre Örzestrandbred. Gik man fra Öen over Broen af den höire Örzearm, saa traadte man ind i Prästegaarden. Denne Ö var ganske indesluttet af höie Ege og Elleträer; flere stärke, gamle Ege med tykke Stammer og höie Toppe stode paa Öen og overskyggede den ganske og aldeles med sit grönne Lövtag. Det var saa stille, saa kjöligt og saa hyggeligt paa denne Ö. Selv den hedeste Sommer havde ingen Magt over den, den var grön og kjölig, naar alt omkring den var vissent og borttörret af de hede Solstraaler. Og endnu, medens jeg skriver dette, beväger det mig smerteligt, at jeg maa sige: denne Ö er forsvunden! Hvorledes det da? Den er falden som Offer for Nyttighedens Afgud. De skjönne Ege ere fäldede og forbrugte til Bygningstömmer, de höie Elle ere fäldede og brugte til Ved, Öen er forsvunden, begge Örzearmene ere tildämmede, og en lige Flodseng förer nu Örzen igjennem grönne Enge, som sträkke sig langs med begge Bredder. Ja, de ere ogsaa vakre, disse langt udstrakte, grönne Enge, og de ere tillige meget nyttige, men den gamle Öes vidunderlige Skjönhed er borte, sporlöst forsvunden, og i den hele skjönne Örzedal er ikke noget Sted, der kan sammenlignes med den. Örzedalen, ellers

rigt befolket med Nattergaler langs Flodens Bredder, har nu ikke en eneste mere at fremvise. De stakkels Dyr elske Mörke, Skygge og Ensomhed, for at kunde synge deres Sang for Gud og Mennesker, men denne nymodens Cultur fordriver dem alle. Det skader jo heller ikke, deres Sang indbringer jo ingen Penge!

Nu paa denne äldgamle Ö var der i de hedenske Tider en Helligdom for Guden Thor eller Donar, som han ogsaa kaldtes af vore tydske Forfädre. Under disse Ege og Elle stod hans Alter, en stor, rund Sten af Granit. Ved Siden af denne store Sten laa et stort Antal af saakaldte Tordenkiler, thi enhver Tordenkile, som en Sachser fandt, nedlagde han ved Thors eller Donars Alter. Men naar I ikke ved, hvad Tordenkiler ere, da gaaer til Eders Präster eller andre lärde Folk, de ville sige Eder det, maaske ogsaa vise Eder saadanne.

Disse Tordenkiler ere jo Forsteninger af Södyr, som ere blevne tilbage fra Syndfloden. Men endnu i min Barndom kaldte Folket disse Stene Tordenkiler, og den Tro var almindelig udbredt, at saadanne Tordenkiler i et stärkt Tordenveir faldt ned fra Skyerne paa Jorden. Dette hidrörer fra den hedenske Tid. Vore hedenske Forfädre troede nemlig, at Thor eller Donar, Hovedguden Wodans Sön, var Tordenguden, en Mand med vakkert, alvorligt Ansigt og gult Skjäg, hvis Bläsen foraarsagede Torden; i Tordenveir kjörte han gjennem Luften paa en Vogn, trukken af Bukke, og da kastede sine Tordenkiler paa Jorden med Lynilden, for at Folkene skulde frygte og äre ham. Men han var efter vore Forfädres Mening ei blot Tordenens, men ogsaa Rettens Gud. Hvo der sluttede en Overenskomst med sin Nabo, han gjorde det ved Thors Alter, og hvad man havde tilsagt ved Thor, det var ubrödeligt. Han vaagede ogsaa, som man mente, over alle Retsforhold og Love i Landet; han anraabtes til Vidne ved Edsafläggelser. Og ve den, der bröd Ret og Lov, ja ve isär Menederen; Thors Tordenkile traf sikkert den fräkke Overträder og knuste ham. Deraf kom det da ogsaa, at alle Tordenkiler, som man fandt, nedlagdes ved Thors Alter, som Vidnesbyrd for den Gud, der beskyttede Ret og Lov og med väldig Haand straffede den Lovlöse og Mensvorne. Under Ege, Hyldeträr og Elle boede han, derfor fandt man ogsaa altid disse Träer, som vare helligede ham, ved hans Offersteder. Vore Forfädre vare bekjendte for deres ubrödelige

Troskab. Selv den hedenske Historieskriver Tacitus siger om dem, at hos dem et Ord har gjäldet mere, end hos Romerne en Ed, og at gode Säder holdtes helligere hos dem, end Lovene hos Romerne. Derfor kan I let tänke Eder, hvor höi Äre Guden Thor stod i hos vore Forfädre, og hvor helligt hans Offersted var. Men desvärre viste sig ogsaa ved Thors Afgudsdyrkelse den hele hedenske Vildhed, thi ogsaa ham til Äre blev Menneskeoffre slagtede for at forsone ham, naar paa en eller anden Maade en Forbandelse hvilede over Menigheden formedelst Brud paa Overenskomst. Og hvor ofte monne ogsaa denne Ö have drukket slagtede Menneskers Blod! Paa Landolfs Tider, efterat han allerede havde fundet Indgang med den christelige Läre hos Hermann Billung i Hermannsburg, var Prästen for Thors Offersted paa hin beskrevne Ö en gammel sölvhaaret Olding, hvem Haandskriftet kalder Henricus d. e. Henrik, og som havde väret en mangeaarig, trofast Ven af Hermann. Men siden Hermann var bleven en Christen, havde Henrik stolt trukket sig tilbage fra ham; han holdt ham for en Trolös, og truede ham med Thors Straffedom, som efter kortere eller längere Tid vilde ramme ham, fordi han havde forladt sine Fädres Tro. Hermann sögte en Samtale med sin gamle Ven; men Thors stolte Präst afslog ham den. Da nu Landolf paa en stor Folkeforsamling ved de syv Steenhuse havde faaet Tilladelse til frit at prädike den christelige Tro i det hele Land, da forsömte han heller ikke at besöge Thors Helligdom paa Öen og prädike Evangeliet til Folket, som der var forsamlet til Offer. Henrik kunde og turde ikke forhindre Prädikenen, men optraadte efter samme som den mest afgjorte Fiende deraf, og kaldte ligefrem de Saxer, som havde omvendt sig til Christentroen, eller som endnu maatte omvende sig, Trolöse, der nok vilde rammes af Thors Hevn. Flammende af Nidkjärhed oplöftede han en af de Tordenkiler, som laa ved Thors Alter, viste den til Folket og forklarede, at med en saadan vilde Thor straffe de Frafaldne. Ved disse Ord hävede sig Landolfs ärefrygtbydende Skikkelse, og med mildt og saligen forklaret Smil saa han paa den gamle Henrik, og sagde: Broder, de Christnes Gud er bedre, end din hedenske Gud. Se, saalänge har han, den ene sande Gud, taalet eders hedenske Väsen, har seet, hvorledes I have slagtet Menneskeoffere og have väret eders Medmenneskers Mordere, og istedetfor at straffe eder for eders Synd og Forbrydelse, har han baaret eder med stor Kjärlighed

og Taalmodighed, og ogsaa nu opløfter han ei Hevnens Arm imod eder, men siger tvertimod: Börn, jeg har seet igjennem med Uvishedens Tider, men nu er Frelsens Time kommen, jeg udbreder mine Naadesarme imod eder, og beder eder, lader eder dog forlige med eders Gud. Men din Gud har ingen Kjärlighed. Hermann har ikke gjort nogen Forbrydelse, han er kun bleven Christen, han afskyer kun de Forbrydelser, som han för har gjort. Han beviser dig Kjärlighed, bevarer Venskab til dig, og har bedt dig: Broder, kom lad os tale med hinanden om vor Tro og se, hvis Tro er den rette; saadan Kjärlighed lärer han af sin Christengud. Men du hader din Broder, hvem du forhen elskede, og som dog ikke har tilföiet dig noget Ondt. Du negter ham endog en venlig Samtale; et saadant Had lärer du af din Hedningegud. I Mänd, vendte han sig derpaa til det omkringstaaende Folk, hvilken er den rette Gud, den som elsker og lärer Kjärlighed, eller er den Gud, som hader og lärer Had? Folket taug forbauset, og der var indtraadt en Dödsstilhed, saa man kunde höre Aandedrättet. Da opløftede Landolf paa ny sin Röst og vidnede for Folket om vor Guds Kjärlighed, som rev sin enbaarne Sön fra det faderlige Hjerte og sendte ham til de arme Syndere for at forbarme sig over dem. Han vidnede fremdeles om Guds Söns Kjärlighed som forlod sin Faders Throne, kom til Menneskene, paatog sig deres Kjöd og Blod, vandrede omkring blandt Menneskene med Kjärlighedens Heltemod, fulgt af sine tro Apostle, overvandt overalt som den stärke Troens Helt Fienden, Satan, befriede Menneskene fra Satans Strikker, aabnede de Blindes Öine og de Döves Ören, gjorde, at de Halte kunde gaa ret, og helbredede de Syge, ja greb den väldige Död med sine guddommelige Arme og tvang den at lade sit Rov fare. Han vidnede fremdeles, hvorledes Frelseren som den trofaste Guds Helt opofrede sig selv for Synderne, for at frigjöre den hele Menneskehed, der var fangen af Djävelen, fra deres fälles Fiende og frelse Menneskene ved Ret og Retfärdighed; at han derefter led Döden, nedsteg i Graven og nedfor til Helvede, for at overvinde Död, Grav og Helvede og derpaa efter sin seierrige Opstandelse vendte tilbage til Faderen for igjen at sätte sig paa Guds Throne, hvorfra han var udgangen. Ogsaa der har hans Kjärlighed og Forbarmelse ingen Ro! derfra sender han bestandigen sine Apostle og Prophеter, har ogsaa sendt mig til eder, ikke for at straffe eder, ikke for at fordömme eder, nei for at bede

eder: lader eder forlige med Gud, at han kan udbrede sine Naadearme til eder og sige til eder: kommer, alt er beredt, Jesu Himmelssal staar aaben for eder, hans Blod har ogsaa frelst eder, han vil forlade eders Synder, og har beredt Boliger for eder, hvori I skulle boe. Lader eder döbe, at eders Synder kan forlades eder og I vorde Guds Börn. Efter saadant Vidnesbyrd nedknälede Landolf, som han altid pleiede, efterat have prädiket for Hedningerne, og bad til den Herre Jesum, at han ved sin Hellig Aand vilde oplyse Hedningernes Hjerter, saa de maatte annamme den guddommelige Prädikens Ord, og at deres Hjerter, ligesom engang Lydias, maatte oplades. Ja, han var kjäk nok til at bede Herren, at han vilde bevidne sig som den levende Gud iblandt det her forsamlede Folk. Stille og glad reiste han sig. Endnu lyttede alle til hans Ord. Det syntes, som om enhver overveiede Prädikenen og Bönnen i Hjertet. Da reiste sig Henriks trende Sönner, Thors Präster ligesom han, og hans eneste Datter, som var Freyas Prästinde, hvis Helligdom befandt sig omtrent to Mile längere borte, opad Örzen; de erklärede med aabent udbrydende Harme: Vor Folkeforsamling ved Stenhusene har vildledt Folket, saa den har tilladt Christenprästen at forkynde den christelige Tro. Hid til os hver den, der er Fädrenes Guder tro. Gudernes Hevn og Död over de Frafaldne! Folket traadte over til Henriks Börn, Landolf stod alene. Beväbner eder med Thors Tordenkiler, raabte de unge Präster, dräber Forföreren med Thors Pil. Landolf foldede bedende sine Händer og skuede med forklarede Öine op imod Himmelen. Hans Hjerte ibukom glad den Martyrkrone, som Gud vilde pryde ham med. Endnu engang faldt han under Bön paa sine Knä og bad med klar Röst: Herre, min Gud, jeg ser Himmelen aaben. Herre, jeg kommer med Gläde, men velsign dette Folk, velsign disse mine Landsmänd, tilregn dem ikke deres Synd, bring dem til de Christnes sande saliggjörende Tro, gjör dem til din Kirkes Börn. Derpaa traadte han til Folket og sagde: dräber mig, jeg gaaer gjerne til min Jesus i Himmelen. Da stillede den gamle Henrik sig hen foran Herrens trofaste Vidne og sagde med en Bevägelse, han kun med Möie formaaede at undertrykke: du har et modigt Hjerte, du skal ikke dö som en feig Usling, jeg elsker dig, du er en Helt, og din Christus er ogsaa en Helt. Han döde for Syndere, siger du, og har overvundet Död, Grav og Helvede. Jeg vil se, om jeg kan elske ham. Endnu kan jeg det ikke

Neppe havde han udtalt, för Hermann ilsomt traadte til. Han var gaaet efter sin kjäre Landolf, for at se, hvor han vilde hen; thi han vidste, at han var gaaet til Öen. Han rakte Henrik Haanden, og Henrik vendte sig ikke bort, men tog fat paa hans Haand. Derpaa förte han begge til sin Gaard. Imidlertid overtrak Himmelen sig med mörke Skyer. Inden man saa sig for, var Himmelen sort, Tordenen rullede, og Lynene funklede. Thor kjörer igjennem Skyerne, skrege de unge Präster, han er vred over de Christne. Ærens Gud, Herren paa de store Vande tordner, og hans Röst hugger med Ildflammer, raabte Landolf og gik med Hermann og Henrik hen mod Öen. Lydlös stod Mängden der, alles Öine skuede ufravendte op i de sorte Skyer og i de blinkende Lyn. Da bragede det igjennem Luften, en bländende Straale for ud af Skyerne ned blandt Mängden og sönderslog Offerstenen; Folket blev ubeskadiget. Men Landolf raabte höit: O Herre barmhjertige, naadige og taalmodige Gud, Du som er af megen Troskab, som tilgiver Synd og for hvem ingen er uskyldig! Brödre, Gud har talet til eder fra Himmelen; ikke Thor er Gud, han vilde ellers ikke have forstyrret sit eget Alter og vidnet imod sig selv. Herren er Gud; Han har sönderknust Alteret. Han har ladet eder leve, giver Gud Æren! Folket adspredte sig. Men Henrik gik med Hermann og Landolf til Hermannsburg i den Förstes Hus og forblev der otte Dage, i hvilken Tid han af Landolf underviistes i den christelige Tro. Dybt bevägede denne Undervisning ham, endnu mere det helt forandrede Huusväsen hos Hermann. Efter otte Dages Forlöb vendte han med begge tilbage til Öen og lod sig döbe i Örze. Men paa det Sted, hvor den runde Sten havde ligget, blev der bygget et lidet Kapel med et Alter, og paa Alteret stod den korsfästede Christi Billede. Det var den anden store Seier, som Landolf tilkjämpede sig. Henrik blev fra nu af hans trofaste Medhjälper. Den hele store Indflydelse, som han hidindtil havde väret i Besiddelse af som Thors höitagtede Präst, anvendte han nu til Christi Ære. Det var, som om Oldingen var bleven ung igjen. Med den förste Kjärligheds hele Nidkjärhed, med en nys omvendt Christens glödende Varme vidnede han om den Herre Jesus Christus, den stärke Helt, Satans og Thors Betvinger, som havde offret sig selv for Menneskene og var död Heltedöden; Saxerne gik hobevis over og lode sig hobevis döbe af Landolf. Kun hans Sönner forbleve haarde og hans Datter ligeledes. Denne

sidste, som i Haandskriftet kaldes Ikia, betraadte aldrig mere Faderens Huus, og de tre Sönner, Tyr, Freyr og Schwerting, som saa ömt havde elsket deres Fader og saa höit havde äret ham, erklärede ham, at de ikke mere vare hans Sönner, siden han ikke mere var Thors Präst. Da begav den gamle Olding sig, snart ene, snart ledsaget af Landolf eller Hermann, hver Uge engang paa Veien for at besöge sine Sönner og sin Datter og prädike den Herre Jesum for dem. Om Vinteren afskräkkede ham ikke Sneen, om Sommeren ei den brändende Sand; stöttet paa sin Stav trängte han igjennem. Christi Kjärlighed opflammede ham, og Kjärligheden til hans Börn drev ham; han vilde saa gjerne drage sine Börn med sig til Himmelen. Han havde opdraget dem til Afgudstjenesten; dersom de gik fortabte, syntes det ham, som om de gik fortabte ved hans Skyld. Derfor vandrede han derhen hver Uge, fordi de skyede hans Huus, som om det var forpestet. Og naar han havde prädiket for dem, saa vendte han tilbage at bede for dem. Ja, han havde udbedt sig det af den Herre Christus, at han ikke vilde lade ham dö, inden han saa sine Börn vandre paa Guds Vei. Saaledes var halvandet Aar henrundet, og endnu syntes hans Börns Hjerter ubevägelige og haarde som Sten. Men Henrik vandrede, prädikede og bad uträttelig, indtil han endelig maatte bukke under for Alderdom og Ansträngelser. Otte Dage laa han da og stred med Gud i Bönnen, at han ikke maatte lade ham dö, förend han havde seet sine Börn omvendte. Han sendte Bud til sine Börn, at han var syg; Börnene kom ikke. Han lod dem bede, at de skulde hente den faderlige Velsignelse, de svarede: de vilde ikke have den. Saaledes syntes alt Haab forsvunden. Men Skriften siger med rette, at Kjärligheden er stärkere end Döden. Og er Menneskekjärlighed stärkere paa Jorden, hvor stor og stärk maa da ikke Jesu Kjärlighed väre! En Morgen sad Landolf ved sin Vens Leie for at tröste ham, og, som han mente, for at forberede ham paa Döden. Han havde just rakt ham Sakramentet, da träder Schwerting, den Yngste af Henriks Sönner, til Faderens Leie og siger: Fader, Ikia länges efter eder, hun er dödssyg, hun vilde bede eder om Tilgivelse, hun har sendt mig til eder. Men I kan ikke komme, vedblev han, I er selv dödelig syg og vil vel endnu dö för end Ikia, eders Barn. Ak, hun er saa bange, thi hun har ikke seet eder siden hin Dag paa Öen, og det er hendes Skyld! Da udbreder sig ligesom en Solglands over Henriks blege Aasyn, og, idet

han böier sig hen til Landolfs Öre, hvisker han til ham: bed med mig til Christum, at jeg maa kunne gaa hen til Ikia, min Datter, og du med mig, at jeg maa see deres Daab. Landolf nedknäler ved sin Vens Leie og beder, og Henrik beder med paa sit Leie. De foreholde Herren Hans Ord, at han har sagt: Hvor to eller tre blive enige om noget i hans Navn, hvadsomhelst de bede, det vil jeg give dem; de tvivle ikke, at Han er den almägtige og levende Gud; derfor maa han dog give Kraft og Naade, at Henrik maatte komme til Ikia og see sin Datters Daab. Og da de vare tilende med at bede, reiste Henrik sig op fra sit Leie, böd dem bringe sin Hest, bad sin Ven og Sön at hjälpe ham op paa den, og da han sad paa Dyrets Ryg, gik det fremad, langs Örzen, til Freyas Helligdom, hvor Ikia var Prästinde. Landolf paa den ene og Schwerting paa den anden Side ledede Hesten og holdt den vaklende Olding. Hvo der möder Toget, tilslutter sig samme, thi de se Guds Haand, og efter tre Timer naar Henrik til Ikia. Han finder hende döende, men endnu ved fuld Bevidsthed. Et saligt Smil flyver hen over hendes dödblege Träk. Fader, siger hun, Christenguden er den rette Gud, Hans Haand er bleven mig for stärk, jeg har väret et ugudeligt Barn imod eder! Vil I forlade mig det? Mit Barn, svarede Faderen, jeg har tilgivet dig, og jeg har bedt til min Gud, at han ikke vilde lade mig dö, för jeg havde seet din og dine Brödres Omvendelse, at I vende eder fra de falske Guder til den levende Gud, som har gjort Himmel og Jord, og er död for Syndere og har bedet for Misdädere. Jeg tilgiver dig, min Datter, og Christus tilgiver dig ogsaa, dersom du lader dig döbe til dine Synders Forladelse. Se her, idet han viste paa Landolf, her er Herrens Tjener. Landolf, döb mit Barn, inden hun dör. Ikia, vil du blive döbt? Hun svarer; Fader, annammer Christus mig? Mit Barn, jeg har annammet dig og er ikke vred paa dig, og jeg er et syndigt Menneske. Og Christus, min Herre, er Guds Sön og er död for Syndere, men lever nu og har Dödens og Helvedes Nögler; han antager dig, tro kun. Spörgende rettede hun sit Öie paa Landolf; da siger denne: Ikia, der staaer skrevet i Guds Ord: "det er en troværdig Tale og aldeles värd at annamme, at Christus Jesus kom til Verden for at gjöre Syndere salige, iblandt hvilke jeg er den störste," saa siger den hellige Apostel Paulus. Og Jesus siger til Röveren paa Korset, som ganske nylig havde forbandet ham, men derpaa kom til

Besindelse, omvendte sig og sagde: Herre, tænk paa mig, naar du kommer i dit Rige; Han siger til ham: Sandelig jeg siger dig, idag skal du väre med mig i Paradiset! Saa döb mig, Fader, inden jeg dör; jeg tror, at Christus er Guds Sön. Da gik Schwerting ud og hentede Vand i en Skaal og rakte Skaalen frem til Landolf. Men da denne havde talt Velsignelsen over Vandet og vilde döbe Ikia i den treenige Guds Navn, da knälede Schwerting ned ved sin Söster's Leie, og frem af Folkets Mängde, der var forsamlet foran Dören, stormede to höie Mänd og knälede ved Schwertings Side, og alle tre raabte: Fader, döb os med vor Söster.

Daaben skete. Da den var fuldendt, og det Ord udtalt over de fire Daabsbörn: Al Naadens Gud, som nu haver igjenfödt eder formedelst Vand og Aand, han styrke og opholde eder fremdeles faste i Troen indtil eders Endeligt! Fred väre med eder! da jublede den gamle Henrik, som ogsaa var sunken paa sine Knä: "Herre, nu lader du din Tjener fare med Fred; thi mine Öine har seet den Frelse, som jeg har bedet om fra Herren. Han vilde ikke lade mig dö, förend jeg havde seet mine Börns Omvendelse." Og da han havde sagt dette, böiede han sit Hoved og hensov. Landolf optog den Döende i sine trofaste Arme. Men Ikia döde ikke, men Herren, som aandeligt levendegjorde hende, gav hende ogsaa det legemlige Liv igjen. Hun kom sig, og hendes Helbredelse blev til ny Frelse. Thi snart efter blev Freyas Alter nedbrudt, og Christi Alter af den trofaste Landolf indviet paa samme Sted. Han grundede der et Kloster, kaldt monasterium, hvoraf Stedet fik Navnet Munster. Henriks Lig blev bragt til Hvile paa Kirkegaarden i Hermannsburg. Saaledes bleve Börnenes Hjerter omvendte til Faderen, og det varede ikke länge, saa var Hedenskabet forsvundet i Örzedalen, og den Herre Jesus var bleven den Konge i Landet, for hvem de böiede sine Knä.

———:0:———

Missouri-Synodens Mission blandt Indianerne i Amerika.

Nogle af vore Menigheder have nys begyndt at understötte den Mission, som Missouri-Synoden driver iblandt Indianerne; dem vil det vist väre kjärt at läse Beretningen om denne Missions Tilstand, hvilken ved Synodemödet i St. Louis i October Maaned sidstleden blev

fremlagt af den Commission, som er udvalgt af Synoden for at lede Missionens Anliggender. Ogsaa er det vort Haab, at med det nöiere Kjendskab til den forfärdelige Elendighed, hvori Indianerne ligge, og til Missionens Tilstand iblandt dem, en större Iver for Guds Riges Udbredelse iblandt dem vil väkkes iblandt vore Menigheder. Vi ere jo i saa uendelig en Gjäld til Gud for den Naade, han beviser os ved at lade os höre og faa Tröst af hans salige Evangelium; det kan vel heller ikke slaa feil, at jo en og anden omkring i vore Menigheder har fölt Trykket af den store Synd, som hviler paa os for vor Ligegyldighed for Missionens hellige Sag. Visselig vil enhver saadan med Begjärlighed gribe den Anledning, som nu lägges os lige for Dören til at vise Gud vor ringe Tak for den store Naade og Barmhjertighed, han daglig beviser os og Vore.

Beretning fra Missionscommitteen for den ev.-luth. Synode af Missouri.

Forventninger og Forhaabninger, som Synoden närer om Indianer-Missionen, ere hidindtil blevne uopfyldte; ja denne Mission synes maaske for mange at have gjort Tilbageskridt istedetfor Fremskridt, uagtet store Offre ere ydede den fra vor Synodes Side. Alligevel ville vi frimodigen skride til at afgive vor Beretning overensstemmende med Sandheden.

Ved Enden af det forrige Synodalaar havde vi to Stationer, den ene under Missionär Miessler i Bethanien i Michigan; den anden under Missionär Clöter i Gabitawigama i Minnesota. Betragte vi den förste Station i Bethanien, saa vare netop dengang Indianerne i Michigan af Regjeringen i Washington blevne opfordrede til at vandre til Isabella County, som laa 25 Mile bortfjernet fra Bethanien, forudsat at de ikke kunde paavise en anden Jordeiendom, som de retmässigen havde erhvervet sig. I det nye County skulde de som fri Gave fra Regjeringen faa 80 Acres Land for hver Familie tilligemed Skolehuse, Möller, gode Veie o. s. v. Da dette County tilbyder en meget god, skjönt noget lav Jordbund, og da en vakker Ström, Chippeway River, flyder midt gjennem det, saa vare allerede dengang de fleste Indianere i Bethanien tilböielige til at modtage Regjeringens Tilbud; Methodisterne iblandt dem bröde ogsaa strax op til det nye County og solgte deres Landeiendomme i Bethanien. Den Menighed, som vi havde samlet i Bethanien, var endnu nogen Tid tvivlraadig, da dens Med-

lemmer jo fra vor Side vare forsörgede med Land af bedste Sort i og omkring Bethanien. Dette var rigtignok ikke endnu skrevet over til dem som deres egen Eiendom, men der var bleven tildelt enhver Familie et Stykke paa 30 til 40 Acres Land, hvilket ifölge en Overeenskomst. der var skrevet og overleveret til dem, skulde forblive deres ubestredne Eiendom; det var forudsat, at de om muligt aarligen skulde gjöre smaa Afbetalinger, i Sukker eller andre Ting, ogsaa Arbeide, for efterhaanden at betale den ubetydelige Kjöbesum for Landet. Ved den sidste Udbetaling skulde det fuldgyldige Kjöbebrev udfärdiges til enhver Indianer-Familie. Missionär Miessler haabede, at de ikke vilde forlade hans og deres kjäre Bethanien, og sögte at opmuntre dem til at blive. Alligevel have de ikke blot fattet en anden Beslutning, men ere ogsaa allerede allesammen dragne bort til Isabella County, hvor Methodisterne antog sig de fleste og endnu mer end för omspandt dem med sit Garn. Indtil ifjor Vaar droge de kun frem og tilbage fra Bethanien til Isabella County for forelöbig at rydde og plante, men nu har Bladet vendt sig; Isabella County er deres Hjem, og de komme til Bethanien kun i Besög. At under slige Omständigheder Missionärens Virksomhed iblandt dem meget maatte hindres, er klart, da Gudstjenesterne i Bethanien kun sjelden kunde besöges af dem, og Skolen nästen aldeles gik ind. Og dog var Missionär Miessler netop nu bleven istand til at forkynde dem det levende Ord i deres Modersmaal, hvilket indtil for et Aar siden ikke var Tilfäldet. Han havde ogsaa väret istand til at afskedige Tolken og kun i overordentlige Tilfälde forbeholdt sig hans Tjeneste.

Den undertegnede Missionscommission önskede med Hensyn til Bethanien at forelägge den höiärvärdige Synode det Punkt til Overveielse, om det ikke vilde väre raadeligst at forlägge Stationen Bethanien de 25 Mile til Isabella County for saaledes at kunne med Alvor fortsätte vor Virksomhed iblandt disse os anbefalede Indianere.

Med Hensyn til Missionsfarmens Tilstand i Bethanien, ville vi anföre, at der til de gamle Bygninger i Löbet af de sidste 3 Aar er opfört en ny Ladebygning, at Jordbunden bärer gode Produkter, og at den hervärende Missionseiendom i Bethanien i Tilfälde af Salg i det mindste vilde indbringe $ 1200. For Öieblikket anlägges midt igjennem Eiendommen en god "State-Road", hvorved Landet naturligvis stiger i Värdi: Regne vi endnu til Missionsfarmen Vär-

dien af det Land, som tidligere blev overladt til Indianerne, men hvortil de nu ved deres Bortgang fra Bethanien synes at have tabt al Ret, saa beløber samme sig i det Mindste til $4 per Acre, altsaa ialt $2,560, da der er 640 acres, saa at Missionens hele Eiendom i Bethanien turde väre at anslaa til 4,000 Dollars.

Undertegnede Missions-Commission beder nu den höiärvärdige Synode, at den, ifald den maatte beslutte Stationen i Bethaniens Ophävelse eller Forflyttelse, da vilde träffe Bestemmelse, om Missionseiendommen der strax skal sälges eller forpagtes, eller om man skal bie med Salget eller Forpagtningen, indtil Missionären kan bedömme, om han kan finde Indgang hos Indianerne i det nye County Isabella eller ei, eller om han maaske endog tör haabe, at de vil vende tilbage til Bethanien.

Med Hensyn til Stationen Gabitawigama i Minnesota saa har Missionär Clöter virket der hele to Aar, nemlig indtil September i Aaret 1859, understöttet af Ynglingen Heinrich Crämer, saa godt som det under de närvärende Forhold har väret muligt; fra den Tid af stod han ganske alene. Han selv har i längere Beretninger, som ere blevne offentliggjorte i "Der Lutheraner", givet den höiärdige Synode en Fremstilling af hans nuvärende Virksomhed; af dem kan man se, at denne hidindtil kun kan kaldes en forberedende. Synlige Frugter ere endnu ikke opnaaede, og naar allerede Missionär Miessler maatte föle det vanskelige i at staa alene i Bethanien, saa maatte Missionär Clöter paa Grund af sit Ubekjendtskab med Indianersproget i Begyndelsen föle det endnu tungere, at han ingen Medarbeider havde; thi af de to unge Mänd, som i Aaret 1858 i Milwaukee besluttede sig til at reise til ham for at hjälpe ham ved Landbruget, maatte den ene afskediges som uduelig, og den anden, ved Navn Declos, blev af Familie-Hensyn efter kort Tids Forlöb beväget til igjen at forlade Stationen. Ogsaa Missionär Clöters unge Tolk, Heinrich Crämer, maatte for at fortsätte sin Uddannelse vende tilbage til Fort Wayne, saa at alle ydre og indre Forretninger paa Stationen siden Aarets Udlöb have ligget paa een Mands Skuldre. Missionärens Virksomhed har väret indskränket til Husbesög hos enkelte Familier, som han af og til har kunnet faa fat paa. Hvor dybt Chippeway-Folket i Minnesota er sunket ved Drik og skjändigt, utugtigt Liv, derom give alle Missionärens Beretninger det sörgeligste Vidnesbyrd,

Han selv fik i Slutningen af forrige Aar et Kald som Präst fra en tydsk Menighed; han afslog imidlertid dette, fordi han erkjendte det ifölge Guds Villie som sin Opgave fremdeles at holde ud hos sine Indianere. "Hvorledes skulde det väre muligt", dette er hans Overbevisning, "at faa see Frugter hos dem, naar vi ikke ville holde längere ud hos dem, end vi hidindtil have gjort. Af de gamle Indianere lader der sig rigtignok ikke vente meget; dog bör vi närmest vende os til dem, for at vinde den kommende Slägt. Indianerne ligger nedsunkne i den dybeste moralske og derfor ogsaa legemlige Elendighed, og deres aandelige Slövhed har hidtil gjort alle Forsög frugteslöse til at virke paa dem; dog hvo formaaer at sätte Guds Aand Tid og Grändser? Hvo ved, om ikke ogsaa disse Dödningeben endnu engang ville röre sig? Om vi skulde väre Redskaber at dette skal ske ved vor Tjeneste, vide vi rigtignok ikke. Jeg närer aldeles ikke nogen Forhaabning med Hensyn til vor Mission, jeg ved ikke, hvilket Udfaldet vil blive med Indianerne og vor Mission — men jeg har bestemt mig til at blive endnu längere hos disse Indianere." Saaledes lyde Missionär Clöters Ord af hans seneste Breve.

———:o:———

Tillæg

til min Beretning om min Reise til Norge.

Ved at gjennemläse min Beretning om min Reise til Norge i Martsheftet af Maanedstidenden, savner jeg selv en taknemmelig Anerkjendelse af den megen Velvillie og Forekommenhed, jeg overalt i Fædrelandet blev modtagen med. Jeg har kun sagt, at man viste vor Sag megen Interesse og syntes at have stor Lyst til at høre noget nærmere om vore Forhold. Men jeg maa dog ogsaa sige, at alle, som jeg paa Grund af min Sendelse kom sammen med, baade mod mig personlig og mod vor hele Sag udtalte og viste almindelig Godhed og Venlighed. Bladene aabnede mig sine Spalter, og passende Rum til de Møder, jeg holdt, blev overalt beredvilligen givet; overalt blev der vist mig Gjæstfrihed, og de Mänd, som kunde have nogen Indflydelse i den theologiske Verden, vare altid rede til at staa mig bi med Raad og Daad.

At jeg i min Beretning kunde forsømme at omtale dette, havde kun sin Grund i, at jeg havde saa rigt et Stof for mig og maatte skrive min Beretning i stor Hast. Af denne Grund kan den vel ogsaa lide af mange andre Mangler, som jeg maa bede den velvillige Læser godhedsfuldt at undskylde.

St. Louis, Mo., den 19de Marts 1861. Laur. Larsen.

En christelig Opdragelse.

(af A. Bräm. Slutning.)

Naar Börnene vide, at det, som man fortäller dem, er sandt, gläder det dem langt mere og gjör et dybere Indtryk; Livet virker igjennem saadanne Exempler mägtigen paa dem. Det samme gjälder om Lignelser og Fabler, naar de ikke udgives for Mere, end hvad de ere: Barnet holder sig da til den Läre, som de have tjent til at gjöre anskuelig. Opdigtelser derimod, som man fra först af har udgivet for sande, läre Börnene dog i det mindste längere hen i Tiden at erkjende for, hvad de ere, og da bliver den sörgelige Fölge den, at hiin oprindelige Sands for det Sande taber sig. Barnet vänner sig til det, som ikke er sandt, paa godt Dansk til Lögn, det begynder at leve i en Phantasi-Verden og at föle sig hjemme der, og, da den opdigtede Fortälling umulig kan virke paa dets Gemyt med samme Kraft som den, der er hentet fra det virkelige Liv, saa virker den derimod forstyrrende og sväkkende paa dets Indbildningskraft. Jeg föler mig derfor opfordret til at udtale det Önske, at Mänd, som have Gaver og Kald til at skrive for Ungdommen, dog ret vilde henvende deres Blik paa den store og rige Virkelighed, for derfra at hente Stoffet til det, som de meddele Ungdommen. Hvorfor skulle vi og forlade den store Skueplads for Guds Virksomhed, for i dens Sted, som Verden gjör, at skabe os det tomme Skin af en anden Art af Tilvärelse?

3. Der gives ingen Maade at behandle Börnene paa, ved hvilken Själeevnernes Udvikling tager en mere velsignet Gang, end ved den, der udgaaer fra Troen. Visselig er Gudsfrygt nyttig til alle Ting og har Forjättelse baade for dette Liv og for det tilkommende. Det mere stille, rolige og alvorlige Väsen, som en Vandel for Guds Aasyn frembringer, bidrager tillige til at bevare de unge Själe for adspredt Tankelöshed, skjenker dem en höiere Kraft, en Stadighed og Flid, en Sands for det Aandrige og Dybe, og for i Stilhed fuldkommen at tilegne sig det Meddeelte, som man hos troende Börn burde give bedre Agt paa og til Guds Äres Udbredelse tage mere Hensyn til: ligesom vi paa den anden Side nöiere burde lägge Märke til og flittigere pege hen paa Erfaringens Vidnesbyrd om, at det Forfänge-

lige og Syndige svække og adspreder Sjæleevnerne og i Särdeleshed ogsaa hindrer Tänkekraftens Udvikling til Klarhed og Konseqvens. Dog, hvo troer os? — Fremdeles er det af stor Vigtighed for Börnenes Dannelse, at Forāldrene ikke oversee eller ringeagte den Indflydelse, som det huuslige Liv, den daglige, levende, hjertelige og belärende Omgang har paa Börnenes Udvikling. Her viser sig ret Vigtigheden af, at Mödrene, som Herrens Ord byder, ere huuslige (Tit. 2, 5), at de söge og finde deres Virkekreds i deres Hjem; at de ansee det for noget Vigtigt og Behageligt, selv at undervise deres Börn, at vække og skärpe deres Fatteevne, at besvare deres Spörgsmaal; at de formedelst Herrens Aand selv have erholdt et aabent Öie til allevegne at erkjende hans Viisdom, i det Smaa som i det Store, og overalt at lede Börnene til at agte paa den. Det kjendes snart paa de Börn, der have saadanne Forāldre, og, hvor de fattes, kan ingen Skole erstatte dem. Forāldrenes Huus er Barnets förste og bedste Skole, hvor det modtager de dybeste Indtryk. Israels Ungdom havde ingen anden, og meget mindre nödvendig vilde Skolen blive iblandt os, kjäre Huusfädre og Huusmödre, naar vi med mere Alvor tragtede efter hver i sin huuslige Kreds, at vorde Redskaber til Guds Riges Udbredelse; naar vi selv sträbte stedse at tiltage i den Art af Dannelse, at vi ret ere inde i det, som Guds Ord giver os Forstand paa, og formedelst det erkjende, at alle Ting ere vore, erkjende vor himmelske Faders Gjerning og Regjering i dem alle; naar vi alvorligen tragtede efter endelig engang at faae Ende paa den selvforskyldte Umyndigheds Tilstand, hvori vi ere kloge paa hundrede andre Ting, kun ikke tilgavns paa det, hvorved vi kunde tilvende os og vore Börn den rigeste Velsignelse; naar det hellige Land blev vort klassiske Land og de hellige Skribenter vore Klassikere eller Mönsterforfattere; naar vi stedse mindedes, at Viisdom er kosteligere end Guld, og bestemte noget af den Tid, som vi saa ivrigen anvende til at samle Midler for os og vore Börn, til at forsyne disse sidste med Skatte af en bedre Art. Sandelig, Fädrenehuset kan blive Mere, end det nu er. Lader os ikkun troe og söge og bede! Denne Sag er saameget vigtigere og alvorligere, som vi leve i en Tid, da mange Forāldre maae see de Skoler, som nærmest ere bestemte for deres Börn, besmittede ved hans Indflydelse, der forförer dem, som boe paa Jorden. Gjerne ville de lade deres Börn komme ud iblandt andre, for at de kunne öve sig og opnaae en vis Selvständighed; men de maae

nödvendig forlange, at Guds Ord skal väre den Sol, der beskinner en saadan lille Börneverden, og de maa nödvendig grämme sig, naar de see, at man vil sätte noget Andet istedetfor den. Skulde der her ikke gives nogen Udvei? Skulle Forüldrene uden videre udsätte deres Börn for saadanne fordärvelige Indvirkninger og, eftersom det nu engang ikke er anderledes, selv lägge deres Börn i Armene paa vore Tiders Molok? Velsignelse over den Skole, i hvilken Herrens Navn boer! Men, indtil det bliver bedre med de mangfoldige andre, hvor dette ei er Tilfäldet, vilde det väre til megen Velsignelse, at troende Forüldre, saavidt muligt, selv bleve deres Börns eneste Lärere. Allerede Pestalozzi var jo betänkt paa at flytte Skolen ind i Dagligstuen, skulde da ikke den Eenfoldighed og Kjärlighed, den Klarhed og Viisdom, som kommer fra Herren, formaae at udrette, hvad der ikke vilde lykkes ham? Hvad tykkes Eder, mine Brödre, hvem Gud har skjenket större Indsigt og rigeligere Gaver end os? — Der er et gammelt Spaadomsord, som siger: „Du skal ikke mere see et haardt Folk, Folket med de pluddrende Läber, som Ingen kan forstaae, med det stammende Maal, som Ingen kan fatte" (Es. 33, 19) — skulde det nu ikke snart vorde opfyldt? Veien bane vi dertil, naar vi overlade Verdens Vise deres Sprog og tale eenfoldigen, hvortil det jo visinok udfordres, at vi kjende Sagen grundigere og bedre have gjennemtänkt, hvad vi sige; naar vi lade Verden beholde sine Kaster af Höitoplyste og derimod sträbe at sörge for dem, som tilligemed os ere den store Faders Börn og af Herren beskikkede til Prästeer og Konger, for at de atter maae blive istand til at sörge for deres Börn. Dyrebare Brödre, det er ikke Ret, at Israel har overgivet sig til Ægypten og Assyrien, for at mättes med Bröd (Jer. Begr. 5, 6), thi hos Herren var Bröd til Mättelse. Men lader os vende tilbage til hans Ord! Da skulle vi ikke fattes Manna, da vil Han udgyde sin Aand over os, og det skal da til Hans Ære vorde kjendeligt, at i Jerusalem skinner et Lys, som er herligere end Solen.

———:o:———

Kirkekronike.

Norge.

Nordre Odalen. Forstanderen for Frimenigheden der har indsendt til Övrigheden sin Indberetning for 1860. Menighedslemmernes Antal er i Aarets Løb forøget med 2, en Gaardsmandskone og en Pige. Med Undtagelse af denne Gaardmandskone ere alle Medlemmerne ugifte, 7 Mänd og 10 Qvin-

der. Forstanderen for Menigheden er en Skrädder Sören Eriksen Odderbraaten 37 Aar gammel. Siden Menighedens Stiftelse har ingen Fødsel, Dødsfald eller Ægteskab fundet Sted inden Menigheden.

Christiania. Til Biskop i Throndhjem er Sognepräst til Gjerpen Pastor Grimelund udnävnt og til Biskop i Tromsø Sognepräst Essendrop.

I Throndhjems Adresseavis hedder det: „Efter Forlydende skal de af Professor Larsen holdte Foredrag over kirkelige Forhold i Amerika have bevirket, at flere Theologer tänke paa at modtage Kald dersteds."

Skien. Ved det Forhör, som blev afholdt i Anledning af 5 Fruentimmers Daab i Gjeldervandet, forklarede Snedkersvend Jens Pedersen, at han var beskikket Distriktspräsident for "De sidste Dages Hellige" her i Norge i Distriktet fra Mandal til Skien og havde blandt Andet at vaage over, at de levede efter Guds Lov. Han er födt i Aremark og som Barn døbt i Statskirken. Under sit Ophold i Fredrikstad gik han over til Mormonerne og blev senere Diakon i Drammen og senest Präst og Distriktspræsident. Siden han var tiltalt og straffet i Brevik for at have forrettet Daab som Mormon, har han ved Skarpen Nord i Langesund döbt Rebslager Hans Olsen og Kone. Han opgav, at der i Skien er ialt 10 Mormonere; han syntes at föle sig overbevidst om sin Läres Sandhed. Han negtede at have forrettet Daab i Borgesjø.

Angaaende Lammers hedder det i Brevigs Adr: "Desværre skal det være saa langt fra, at Lammers tænker paa at forholde sig rolig for at komme til Opgjör med sig selv med Hensyn til sit Forhold til Statskirken, at det nok meget mere ansees for vist, at hvis Nogen opfordrede ham dertil, skal han ville stifte "en fri luthersk Menighed" paa den Augsb. Confess. Grund. Han siges at väre foranlediget dertil ved en Henvendelse til ham fra Beboerne af Uhlefos Brug, der skal väre kommen i nogen Meningsforskjäl med Prästen i Holden. De anmodede Lammers om at komme derop og samraade sig med dem om deres religiöse Anliggender. Vist er det, at Lammers efterkom denne Anmodning.

— "Korrespondenten" skriver: "Hr. G. A. Lammers har, som der berettes, i disse Dage i Laurvig under stormende Tilløb offentlig holdt religiöse Foredrag, ligesom han for kort Tid siden, efterat han havde udmeldt sig af Frimenigheden, og forinden han var vendt tilbage til Statskirken, holdt lignende Foredrag ved Holden Jernvärk. Vi kunne ikke afholde os fra i den Anledning at ytre, hvorledes det forekommer os at väre mindre vel overveiet af Hr. Lammers nu offentlig at fremträde paa en saadan Maade eller som Religionslärer, efterat han har lagt for Dagen en mageløs Vaklen i religiøse Anliggender, saa at han i kort Tid har kunnet nedlägge sit Läreembede i Statskirken, udmelde sig deraf, stifte en ny Frimenighed, atter lösrive sig fra denne og igjen i disse Dage vandre tilbage til Statskirken, som han ellers har gjort til Gienstand for de mest upassende Angreb. Det synes ei, at Hr. Lammers selv ikke uden Ængstelse maa have ladet sig overtale til disse religiøse offentlige Foredrag, og at denne Ængstelse i høi Grad maatte väre bleven forøget hos ham ved hine stormende Tillöb, da han jo tillige maatte befrygte, at de i en væsentlig Grad kun-

ne være fremkaldte ved hans store Vaklen, der paa Grund af det store Ry, hvori han ikke uden Grund staat for sin sjeldne Begavelse og store Talenter, har vakt megen Opsigt baade her i Landet og Udlandet. Om Hr. Lammers Tilbagevenden til Statskirken have vi udtalt vor Glæde og vort Haab; vi skulde derfor i dobbelt Henseende önske, at han nu i meget lang Tid vilde holde sig aldeles passiv, og vi ere da aldeles forvissede om, at den Pension, som engang var ham tilstaaet og senere ved hans Udtrædelse blev ham berøvet, atter vil blive ham indrömmet.

— Tromsø. Den bekjendte katholske Propaganda i Finmarken, der som bekjendt for nogle Aar siden erhvervede Altengaard i Alten Talviks Præstegjäld, hvor Centralpunktet for dens Virksomhed skulde väre og hvor en Pensionsanstalt eller en større Skole skulde oprettes, har tilkjøbt sig Kjöbmand Holsts Gaard i Byen. Denne Eiendom, der er rummelig nok til foruden Beboelsesleilighed at afgive Skolelokale og Plads for Trykkeri ligger paa Torvet i Byens Centrum, og Valget af dette Sted til Hovedstation synes ei ugunstig for Propagandaens Virksomhed. Til Eiendommen hører en betydelig Tomt, hvorpaa Kapel skal opføres. Det er lykkets en af de katholske Præster Hr. Boller, der i Vinter stadig har opholdt sig i Byen, at gjöre nogle Proselyter, ligesom han skal have Haab om at vinde en halv Snes andre Personer for sin Läre. Hr. Bollers Foredrag er meget besøgte, fornemmelig af Folk af Almenklassen, der vel for det meste drives derhen af Nysgjerrighed.

— "Norsk Kirketidende" No. 42 indeholder en Artikel med Overskrift, "De nyeste Vækkelser i Amerika og paa de brittiske Øer", hvori disse religiøse Bevägelser, som fandt Sted her for et Par Aar siden, blive skildrede. Til Skildringen slutter sig en Dom over disse Vækkelser, der isär for Amerikas Vedkommende er ret gunstig. Vi, som paa nært Hold have været Vidne til denne Bevægelse, kunne naturligviis ikke samstemme i denne gunstige Bedømmelse. Den Mening, vi midt under Bevägelseus häftigste Strømning udtalte om den, har hvad vi ville kalde dens Efterveer ikke kunnet forandre.

Os forekommer det klart, at det hovedsagelig var en Trældoms-Aand, som reiste Bevägelsen, at Egenretfärdigheden og den aandelige Hovmods Aand ligemeget närede den og fandt sin Näring ved den, og at Modesygen og den politiske og anden Speculation gjorde den saa almindelig. Hermed nägte vi ikke, at Enkelte af en dybere og alvorligere Trang kunde drives til at fölge med Bevägelsen, heller ikke, at Han, som har sagt, "at alle Ting maa tjene dem til Gode, som elske Gud", har ladet denne Bevägelse ogsaa blive saadanne til Velsignelse. Men fordi Gud lod hin Bevægelse, som Satan reiste blandt Pharisæerne og det ganske Jødefolk, og som ikke lagde sig, för de fik Christum naglet til Korset, fordi Gud lod den formedelst Jesu Död blive os til Salighed, som tro paa Ham, saa blev derfor ikke hin Bevägelse en Bevægelse eller Väkkelse af Gud. Guds Ord alene kan i Sandhed väkke et Menneske; jo renere det bliver forkyndt, des sandere og sundere er Vækkelsen; jo mere det bliver forvendt og tilsat med Menneskesätninger, des mindre bliver det en virkelig aandelig Väk-

telse; derfor er saa ofte det, man kalder Väkkelse, et Comedispil af Djävelen; hvorved han binder dem til sig med nye Strikker, som han ikke länger kan holde fast med de gamle.

Men hvor lidt af Guds rene Ord der i Regelen löd her under alt det Skrig, som hørtes, dertil behøvedes ingen dyb eller lang Undersögelse for at overbevise sig om. At enhver oplyst Christen maatte advare sine Brödre for enhver Deltagelse i det syndige Uväsen, som drives, falder af sig selv.

Amerika.

I "Lutheriche Zeitchrift" af Paster Brabst, der selv tilhører Generalsynoden, findes fölgende Yttringer om Tilstanden i denne:

"Siden mer end 20 Aar bliver i den luth. Kirke i dette Land et Forsög gjort til at stille en ny Sect, der nävner sig "amerikansk-luthersk," og hvis Ledere bestandig mer og mer lösrive sig fra den "Evang.-Luth. Kirke," som denne er udbredt i alle Verdensdele. Medens de seile under luthersk Navn, kaste de luthersk Läre over Bord og behandle den med Foragt.

Man venter snart en heftig og afgjort Kamp mellem Stifterne og Tilhængerne af den nye Sect og paa den anden Side de troe Tjenere og Lemmer af den gamle Kirke indenfor Generalsynoden. Gud forbarme sig over vor Kirke og føre de vildfarende Sönner tilbage til Moderen, at den befrygtede Adskillelse kan blive unödvendig.

— "The Olive Branch" det engelske Organ for Nordre Illinois Synoden, er gaaet ind. Det har väret redigeret af Prof. Harkey, der saavidt muligt har søgt at tilfredsstille de to Partier, der bekjempe hverandre i Generalsynoden, nemlig Platformisterne med Prof. Schmukert i Spidsen og de mer luthersksindede.

Prof. Harkey kunde naturligviis ikke tilfredsstille Nogen af Parterne ved saadan holdningslös Politik, hvor i Grunden Intet skulde väre Løgn og derfor heller ikke noget Sandhed. Bladet var efter vort Skjön meget slet redigeret. Foruden de ledende Artikler — der altid smagte som lunket Vand —, hvormed Redaktionen sögte at holde sig oppe og ikke forspilde det med noget af de stridende Partier, indeholdt Bladet jävnlig vämmelige Beretninger om "revivals," Omvendelser, Fremskridt odl. derpaa fulgte gjerne Opraab og Opfordringer til at hjälpe Bladet, Läreanstalten, Professorerne, Præsterne, Studenterne og Menighederne, gjerne ledsagede af hjertegribende Skildringer af den store Nød og paa den anden Side af, hvor uendelig vigtigt det var for hele den lutherske Kirke, at de fik Pengehjälp og deres Bestaaen blev sikret. Endelig indeholdt Bladet en og anden politisk Nyhed, morsom Fortälling og tilslut en Deel Avertissementer. Trods al Anstrengelse og alleslags Forsög forat holde Bladet oppe, det har dog med Februarnummeret maattet standse, og dette anseer vi for glædeligt, thi noget sandt Godt kunde det dog ikke udrette.

— Efter sidste No. af Olive Branch staar det kun daarligt til med Illinois State University i Springfield. Universitetets Gjäld er 15000 Dollars.

I Extramøde af Universitets Trusteer besluttedes at forflytte Anstalten til

et andet gunstigere Sted og sælge Bygningerne, saafremt ikke 15000 Dollars kunde indsamles inden 1ste April blandt Indvaanerne i Springfield og det omliggende County. Der er nok liden Sandsynlighed for, at Pengene blive opdrevne, altsaa al Rimelighed for, at Universitetet bliver flyttet fra Springfield.

———:o:———

Kirkeindvielse.

Onsdagen den 27de Februar blev den norsk evangelisk lutherske Kirke i Perry, Dane Co. indviet efter vor Kirkes Orden. Tilstede vare følgende Præster: A. C. Preus, H. A. Preus, Brandt, Ottesen, Magelssen, Duborg, Fjeld og undertegnede Stedets Præst. Pastor H. A. Preus holdt Indledningstalen i Chordøren og Pastor A. C. Preus Indvielsestalen. En overordentlig stor Menneskemasse havde samlet sig, forat overväre denne höitidelige Handling, saa at den rummelige Kirke var aldeles fuld. Og det var for os en Glädesdag i mere end een Betydning. Menigheden har de 19 Aar, den har bestaaet, gjennemgaaet saamange baade ydre og indre Kampe, at det flere Gange saa ud, som om den skulde gaa tilgrunde; men ved Guds Naade er nu den värste Strid overstaaet, og Menigheden staaer med Bevidsthed paa vor kjäre Luthers Kirkes Grund. Derfor var der ogsaa stor Gläde i Menigheden over, at Herren havde hjulpet os saa langt.

Saa give da Gud, at denne Kirke maa staa som et Minde for os alle om, at Herren, i hvor mørkt det end seer ud, aldrig forlader dem, der holde fast ved hans rene Sandheds Ord.

R. R. Brodahl.

———:o:———

Universitetsfondet.

	Hovedsum	$ 16,000
Tegnet ved Pastor Magelssen		
I Rock River Menighed:		
Endre Thomsen	$ 10.00	
Ole Endresen junior	10,00	
Ole Endresen senior	10.00	
Endre Endresen	6,00	
Halvor Aslacksen	10,00	
Michal Olsen	10.00	
	55	55
Tidligere tegnet	125	
Tilsammen	180	
Ved Pastor Brodahl		
I Richland Menighed:		
Amber Olsen	$ 20	
Ole Olsen	30	
Johannes Johnsen	30	
Christian Monsen	30	
Morten Monsen	30	
Nils Hansen	30	
Lars Hansen	10	
Ole Christoffersen	10	
Christian Jacobsen	10	
Nils Nilsen	10	
Anders Grini	10	
Peder Evensen	10	
Ole Evensen	20	
	250	250
I Perry Menighed:		
Hans Johnsen Dahle	20	
John Dahlby	10	
Knud Grimstvedt	15	
John Grovum	20	
O. B. Dalen	50	
Hans Björndalen	5	
Ellef Knudsen	10	
Aadne Tollefsen	5	
Nicols Syversen	5	
Kittel Saga	5	
Syver Tjöstilsen	5	
Ole Kittelsen	2	
Osmund Tjöstelsen	5	
Tärje Ormsen	15	
Knud Bendixen	3	
	175	175
	Hovedsum	$ 16,480

Rettelse i Marts=Heftet:
Side 78 Linie 28 fraoven staar Mand læs Mænd.

———:o:———

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Juni 1861. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 6te Aarg. No. 6.

Den norske Kirketidende.

Norsk Kirketidende No. 4 indeholder en Oversigt over de amerikanske kirkelige Forhold. Den taler först om de "store Opväkkelser" i Nord Amerika. Omendskjöndt den erkjender, at Väkkelsen "mangler det faste Grundlag: Naadens Midler, Ordet og Sacramenterne," at "de konfessionelle Forskjelligheder (i Lären) ere oplöste i mer eller mindre uklare Fromhedsövelser og praktiske Gudsfrygts regler ofte af en temmelig pelagiansk Natur," at den ei kan gläde sig ved det "Methodistisk-krampagtige i Bevägelsen," saa kan den dog ikke "fälde den ensidige Total-Forkastelsesdom." Forstaa vi Kirketidendens noget utydelige Udtryk ret, saa ere vi paa den modsatte Side af den i vor Bedömmelse, den vi dog ikke mene er saa ensidig; forövrigt har vi tidligere omständelig udtalt vor Mening i dette Punkt. —

Derpaa kommer Kirketidenden til vor Fordring til Theologerne i Norge, at de skulle komme over og arbeide i Herrens Vingaard her. Paa samme Tid, som Kirketidenden vel "ved at skattere Hr. Larsen og hans Kollegers trosfreidige og frimodige Tale," har den dog to Ting at anke over, nemlig: at vi "med en vis Heftighed fordre, at urolige tvivlende Kandidater skulle kaste sine Tvivl bort", og at vi med vor "i flere Henseender respektable Betoning af det objektive Kald ere tilböielige til at overse den subjektive Side af Kaldet."

Hvad nu den förste Anke angaar, da er dog vel for en oplyst Troende ingen Ting simplere end denne, at ikke alene Präster men enhver Christen har i Guds Navn at fordre af en Anden, at han kaster sine Tvivl bort og ikke lader dem herske og hindre ham fra at väre Gud og hans Ord lydig. Hvor saadan Tvivl viser sig hos en Broder, der vil netop Kjärligheden tvinge os til at stille den ueftergivelige Fordring til ham, at han skal tro Ordet og ikke gjöre Gud til en Lögner,

men derimod lade Tvivlen fare og sende den tilbage til ham, som skikker os den, nemlig Djävelen; Sa vi maa sä[tte] [A]flydelsen af denne Fordring som Betingelse for Saligheden; thi den som ikke tror, han er fordömt." Altsaa netop ved med Bestemthed i Guds Navn at fordre af vor Broder, at han tror og lyder Ordet, derved hjälpe vi ham til at "finde Herren." Naar Kirketidenden siger, at "Tro og Trosfrimodighed kan intet Menneske give sig selv," da ere vi naturligvis enige deri, og det er langtfra vor Mening at ville opfordre nogen, som ikke tror, til at reise herover; men, forsaavidt Tvivl vil hindre hans Tro fra at vise Ordet Lydighed, da stille vi den bestemte Fordring til ham, at han med Troen skal kaste Tvivlen bort. Hvad man almindelig nävnet "Trosfrimodighed," forsaavidt derved betegnes en säregen Trostilstand, saa fordre vi ikke den, anse den heller ikke for fornöden for at drage til Amerika som Präst eller for i andre Stykker at väre Guds Ord lydig; thi den kommer i Regelen, efterat vi have taget Fornuften med alle dens Tvivl fangen under Troens Lydighed. Om jeg ikke har ret Frimodighed i min Tro, det vil Gud tilgive mig, men dersom jeg ei vil tro, da er jeg allerede dömt. — Og her ere vi allerede komne ind paa det andet Ankepunkt, at vi "overse den subjektive Side af Kaldet." Vi maa centud tilstaa, at vi ikke fatte Kirketidendens Tale om "en respektabel Betoning af det objektive Kald" og en samtidig "Overseen af den subjektive Side af Kaldet." Kirketidendens Mening kunde synes at väre den, at der lyder to Herrers Röster til os, en gjennem det objektive Kald og en gjennem det subjektive, og at Spörgsmaalet nu egentlig bliver om, hvilken af disse man helst skal fölge; man maatte da naturligvis kunne adlyde hvilken af Herrerne man vilde, thi hvis man ei kunde det, da blev der i al Fald for den Christne intet Spörgsmaal om, hvilken man skulde fölge. Dog noget saa galt kan Kirketidenden ikke mene; men nogen anden Mening kan vi ikke finde i dens Ord.

For os stiller Sagen sig simpelt hen: Naar Kaldet sker til os, da har vi at pröve, om det er et Kald fra Gud, og denne Prövelse sker alene efter Ordet som Prövesten, og vore Fölelser osv. kommer her slet ikke i Betragtning; derimod vil ikke alene Kaldelsen selv og Maaden, hvorpaa den har fundet Sted, komme ind under denne Prövelse, men ogsaa de udvortes Forhold, hvorfra og hvortil vi kaldes; deraf ville vi nemlig erfare, hvor Trangen er störst, og hvor vore Evner og

Kräfter bedst kunne anvendes til Guds Riges Fremme, og paa den anden Side ville vi derved komme til Visbed, om vi uden Synd kunne forlade vort tidligere Kald. Jo mere vi under denne Prövelse kunne se aldeles bort fra vore egne Fölelser, vor egen Lyst og egne Interesser, desto bedre, desto klarere ville vi erkjende Guds Villie og Kald til os; skulde det nu indträffe — som desværre altfor ofte er Tilfäldet — at vore Ønsker, Fölelser, Lyst, Interesser, med et Ord vort indre Kald ikke saa ret vilde forliges med den erkjendte Guds Villie og Kald, da skulle vi ikke — af Frygt for at "overse den subjektive Side af Kaldet" — begynde paany med at undersöge, om vi skulle fölge Guds Villie og Kald eller "vort indre Kald," men vi skulle gaa i os selv og gjöre Bod, fordi vi ikke föle et indre Kald der, hvor Guds eget Kald lyder til os. Og kunde vi end ikke sige, at vi med "Frimodighed" fulgte Kaldet, vi skulde dog lyde Herrens Stemme, og den gode Samvittigheds Vidnesbyrd vilde være os en Tröst under Mangelen af Frimodighed.

Derpaa kommer Kirketidenden til Pastor Ottesens Afhandling "Om Sognebaandet," hvilken den aftrykker uden videre Bemärkninger. Kun af Pastor Ottesens Anmärkning til nävnte Afhandling og af hans Ytring, at "Hovedsagen er, at Kirketidenden förft maa bevise, hvem der ere de rettroende Menigheder og Präster," tager Kirketidenden Anledning til nogle baade personlige og ubeföiede Udfald mod Pastor Ottesen.

Det er dog klart, at Kirketidenden, naar den vil dömme, om Pastor Rasmussen eller vi havde Ret i den Strid, vi have fört, maatte först bevise, hvilke Präster og Menigheder vare de rettroende. Men det Bevis har Kirketidenden, saavidt vi have seet, aldrig leveret, og den giver det heller ikke ved at sige: "Denne Hovedsag er ikke klaret af Hr. Ottesen for Pastor Rasmussens Vedkommende ved, at Hr. O. skriver nogle Artikler i Maanedstidenden og saa udsteder Banbullen." Ganske vist, det kommer slet ikke an paa, at Pastor Ottesen skriver Artikler, men om de Artikler, som han eller en anden skriver, ere skrevne "af Guds Ord"; Pastor Ottesen har skrevet Artikler om Stridens Gjenstand og bevist sin Paastand ved Skriftsteder og Anförsler af Symbolerne og de lutherske Fädres Skrifter. Saalänge Kirketidenden ikke engang har forsögt at gjendrive disse og altsaa end mindre

bevist, at Pastor Ottesens Paastand og Beviser ikke holde Stik, saalänge burde Kirketidenden ikke lägge sin Besyver med i Laget.

Vi haabe med det Förste at faa se i Kirketidenden ikke som hidindtil noget löst Snak frem og tilbage, men en ordentlig Fremstilling af dens Forklaring af den 14de Artikel i den Augsb. Confession, og hvorledes den vil bringe sin Opfattelse i Samklang med de Skriftsteder og de Citater af Fädrene, som af os ere anförte som Beviissteder for Rigtigheden af den Läre, vi före i Overeensstemmelse med ovennävnte 14de Artikel.

Da Kirketidenden ogsaa er paa Nakken af os, fordi vi med den Augsb. Conf. forkaste Chiliasmen ɔ: Läreu om et tusindaarigt Herligheds-Rige her paa Jorden, saa länges vi efter at faa se den tydeligere udtale sin Tro med Hensyn til dette Lärepunkt.

Forövrigt ville vi i Anledning af Kirketidendens forskjellige Stikkerier og Beskyldninger mod os for Objektivisme, Symbolisme, Formalisme udtale den dybe Bedrövelse, vi have fölt ved i Kirketidenden at have bemärket en sörgelig Tilböielighed til Indifferentisme, Unionisme osv. paa samme Tid, som vi ikke miskjende Kirketidendens oprigtige Besträbelser for at tjene Herrens Menighed i vort kjäre Fädreland, ja ogsaa iblandt os herover. Vi haaber, at den mer og mer maa erkjende, at den rette Tjeneste skeer kun "i Sandheden," og Sandheden er altid kun een. Det er vor fulde Overbevisning, at vi aldrig kunne holde for fast ved Sandheden eller holde os for när til den. Herren har befalet os, at vi skal läre Folket at holde alle hans Befalinger. Saa sagtmodige, saa overbärende, saa lemfäldige og kjärlige vi ogsaa bör väre i vore Domme ligeoverfor Synderne og de Vildfarende, saa strenge, skarpe, ja exclusive bör og skal vi väre ligeoverfor Synder, Vildfarelser og Vranglärdomme, og det paa den ene Side for Synderens og den Vildfarendes egen Skyld og paa den anden Side for Sandhedens Skyld, at den kan skinne og erkjendes klart, som Gud har aabenbaret den, thi det er ved Sandhedrn, at Synderen og den Vildfarende skal frigjöres.

Da vi endnu af og til beskyldes for Grundtvigianisme og Wexelianisme af enkelte Modstandere blandt Ellingianerne og i Augustanasynoden, saa tör vi vel uden at synes ubeskedne, til Slutning aftrykke Kirketidendens gunstige Dom om os i dette Punkt. Den findes i det samme Stykke, vi ovenfor har gjennemgaaet, og lyder saaledes:

"Vore Venner have med Kraft og Nidkjärhed udrenset den subjektive Grundtvigske-Retnings Surdeig af sin Midte, saa der hörer en Pastor P. Andersens uvidende Fräkhed til for at beskylde dem for det Kjätteri."

— I et Par andre Nr. af Kirketidenden findes en Opsats, betitlet "Statskirketugt." Det er virkelig med Gläde vi have gjennemläst denne Kritik af "Statskirken." Den adskiller sig fra de fleste tidligere Angreb, som vi have seet hjemmenfra, deri, at Indsenderen ikke opholder sig med Klager over Manglerne og Misbrugene i Statskirken, men han lägger Oxen ret ved Roden af Träet. Han gaar ud fra den ägte lutherske og apostoliske Läre, at "Kirken er egentlig de Helliges Samfund," og beviser deraf, at "Statskirke" indeholder en Modsigelse, og at den ifölge denne indre Modsigelse ofte maa ikke alene lade Kirkens Gjerning til Själenes Frelse väre ugjort, men endog modarbeide den. Han paaviser, hvorledes den Tvang, som Statskirken över dels directe dels indirecte ved Meddelelsen af borgerlige Goder og Forrettigheder til dens Medlemmer, forvirrer Kirkebegrebet og leder Folk i det elendige Bedrag, at Forbindelsen med det udvortes Kirkesamfund gjör En til Christen. Derpaa dväler Indsenderen ved Umuligheden af at kunne öve en ordentlig Kirketugt, hvorved Kirkebegrebet paa flere Maader atter forvirres til ubodelig Skade for Själene.

Forfatteren träder ikke op med noget Skrig om Udträdelse, som jo en Tid syntes at väre bleven Modesag blandt en Del Vakte, ja han synes med Rette ikke at anse den som den rigtige Vei; han siger derfor: "Farligst vilde Brudet ogsaa väre, om det blev foranlediget af de Troende ved Udträdelse af Statskirken;" derimod yttrer han: "Mindre farligt vilde det väre, om den verdslige Kirkestyrelse frivillig slap Kirkens Töiler og sagde til Menighederne: "Styr Jer nu selv, dan Jer selv Eders Forfatning, vi vil herefter Intet have at gjöre med det, der vedkommer Eders Religion og Eders Tro;" herved giver han tilkjende, at han anser denne Udvei som den bedste, skjönt han har intet Haab om, at Kirkestyrelsen tänker paa saadanne Forholdsregler. Derimod vender Indsenderen sig snarere med sit Haab til den nedsatte Kirkekommission, og udtaler det Önske, at den ved at holde sig samlet om det ene store Kirkeprincip maatte kunne anvise den Vei, hvorpaa "Kirkeordningen maatte föres fra Träldom under

Staten og Bedraget til fri Selvstyrelse under Sandhedens Lov," og saaledes en "fredelig Udvikling af Statskirken til Menighedskirken" kunde finde Sted.

Siden vi have omtalt denne Opsats og bevidnet vor Glæde over den, maa vi gjöre opmärksom paa en Enkeltbed, hvori vi maa erkläre os at väre af en anden Mening end den, Indsenderen synes at väre. Det hedder nemlig, at da kun bodfärdige Syndere bör modtage Syndernes Forladelse, saa burde Prästen i Skriftetalen sige til Absolvenderne: "Mange af Eder kjender jeg som Ubodfärdige, Mange kjender jeg slet ikke, jeg kan derfor ikke absolvere Eder." Det förste er rigtigt, de aabenbar Ubodfärdige afvises; men det andet Led ikke; thi naar En har skriftet o: afsagt sin Synds- og sin Tros-Bekjendelse, da kan Prästen ikke afvise ham, fordi han ikke kjender ham närmere, men han maa paa hans Begjäring meddele ham Absolution; thi Skriftefaderen sidder ikke i Skriftestolen for at pröve og dömme Hjerter og Nyrer; han kan kun gaa efter det, som er aabenbart, og dömme det.

———:o:———

Missouri-Synodens Forhandlinger om Absolution.

Af Forhandlingerne ved Missouri-Synodens sidste almindelige Möde meddele vi i Oversättelse fölgende Referat

om Absolutionen.

1) Luthers og den lutherske Kirkes Läre om Absolutionen i korte Träk. 2) Den nöie Sammenhäng af denne Läre med Läeren om Retfärdiggjörelsen.

I

1) Absolution eller Syndsforladelse er, efter Luthers Läre, Evangeliet, hvad enten det forkyndes til mange eller enkelte.

Luthers Skrift til Raadet i Prag: „Men at binde og at löse er aldeles intet andet, end at prädike Evangeliet og gjöre Brug deraf, saa at Nöglerne ere ei andet, end dette Embede, hvorved man bruger Ordet i Brug og Övelse.

Den anden Erkläring til Nürnberger Raadet: Altsaa er Evangeliet selv en almindelig Absolution".

Anm. Vel skönder Luther ogsaa den almindelige Absolution, som i den tydsk-lutherske Kirke pleier at udtales efter Prädikenen, ikke heller dadler eller forkaster han den; men under Absolution forstaar han sädvanlig Privatabsolution, der for ham ei betyder andet end Evangeliet, som forkyndes til det enkelte Menneske, som derved modtager Tröst for den Synd, han har bekjendt.

2) Privatabsolutionen er fölgelig ikke en Magt udenfor eller ved Siden af Evangeliet til at forlade Synder, men den er intet andet end Evangeliets Prädiken til den enkelte Synder.

Kirkepostillen Paaskeetirsdag: „Der er mellem disse kun den Forskjel, at det Ord, som i Evangeliets Prädiken forkyndes overalt offentligen og i Almindelighed til enhver, dette forkyndes i Absolutionen i Särdeleshed til en eller flere, der begjäre det."

3) Husholderne og Uddelerne af Absolutionen i det offentlige Embede ere Evangeliets Prädikanter, men ellers er det alle Christne, fordi den hele Kirke oprindeligen er Indehaver af Nöglerne; men den, som ved Kirkens Tjeneste tilgiver Synden, er den treenige Gud.

Kirkepostillen Quasimodog: „Nu er Sogneprästen eller Prädikanten, som din Själesörger, eller ogsaa enhver Christen i saadant Tilfälde begjäret og sendt, at han skal tröste dig. Skjönt derfor Magten til at forlade Synderne tilhörer Gud, skulle vi dog ogsaa vide, at han udöver og uddeler saadan Magt ved dette ydre Embede, hvorfor Christus sender sine Apostle og befaler dem, at de skulle i hans Navn forkynde Syndernes Forladelse til alle dem, som begjäre den".

Sammesteds: "Hvo som er i Anfägtelse, han gaa hen til eller lade hente til sig sin Själesörger eller en anden god Ven, klage sin Nöd for ham og begjäre Raad og Tröst af ham. Thi han kan bygge derpaa, hvad Christus her siger: Hvem I forlade Synderne osv."

Huspostillen paa Peders og Pauls Dag: „Kirken, d. e. alle Christne have saadan Magt og Befaling, at de ikke skulle lade nogen Synder forsage, men tröste ham og tilsige ham Syndernes Forladelse i Jesu Navn.

Anm. Paa andre Steder indskrænker Luther det, at Lägfolk tilsige Absolutionen, til Nødstilfälde. Saaledes siger han blandt andet: "Deri lyver du ogsaa, at jeg paa den Maade har gjort alle Lägfolk til Biskopper, Präster, Geistlige, saa at du uden videre uden Kald ogsaa kunde forrette Em-

bedet; men hvor from du end er, fortier du, at jeg ved Siden af skriver, at Ingen ukaldet skal understaa sig at gjöre det, undtagen i den yderste Nød." Huspostille XIX p. Trin: Andre Christne have, skjönt de ei have Embedet, dog i Nødstilfälde ogsaa Befaling til at trøste dig, naar du er forsagt for dine Synders Skyld.

Af saadanne Ord skal du da drage saa vis Tröst, som om Christus selv personligen talte dem fra Himmelen. Den tilsyneladende Modsigelse vil fölgende Sted af Kirkepostillen Quasemodogeniti häve: Vi have vel alle Magt til at höre Skrifte; men ingen skal understaa sig at öve denne Magt offentligen, undtagen den, som er udvalgt af Menigheden. Men hemmeligen tör jeg vel bruge den, f. Ex. naar min Näste kommer til mig og siger: Kjäre, jeg er besväret i min Samvittighed, tilsig mig Absolution, da kan jeg frit gjöre det. Men hemmeligen, siger jeg, maa det ske".

4) **Absolutionen bestaar a) ikke deri, at Skriftefaderen sidder der som Dommer og afgiver Kjendelse over de Skriftendes indre Tilstand, b) ei heller i en tom Forkyndelse eller Tilönskning af Syndernes Forladelse, men c) i en kraftig Meddelelse deraf.**

Til a.) Apologien: Absolutionen er ligefrem Befalingen at forlade Synder; den er ikke en ny Domstol til at udforske Synder; thi Gud er Dommeren; han har ikke befalet Apostlerne Dommerembedet, men Udövelsen af hans Naade nemlig, at sige dem lös fra deres Synder, som begjäre det".

Til b) og c) Huspostillen paa XIX p. Trin: „Naar du begjärer af din Själesörger, at han skal absolvere Dig, og han siger: Jeg forkynder dig i Guds Sted ved Christum alle dine Synders Forladelse o. s. v". "Men takker Gud, at han har givet Menneskene en saadan Magt, at forlade Synder".

Anm. Her kalder Luther vistnok Absolutionen en Forkyndelse af Syndernes Forladelse, men en saadan, som virkeligen meddeler Syndernes Forladelse.

5) **Absolutionens Virkning.**

a) **grunder sig ikke paa Menneskets Anger, Skrifte og Fyldestgjörelse, b) men Absolutionen fordrer Tro,**

virker og styrker c) uden Tro gavner den Mennesket intet d) skjönt den derfor ikke er en Feilenögle.

Til a) Huspostillen Quasimodog: "I Pavedömmet har man prädiket: hvo som begjärer Syndernes Forladelse, han skal betänke sine Synder og skabe sig selv en Anger og Fortrydelse. Paa saadan Anger har man derefter begrundet Syndernes Forladelse. Nu kan det väre, at dette er taget fra de Gamles Exempel, der ligesom vi ikke vilde udtale Absolutionen til nogen, uden han bekjender sig for en Synder og forholder sig, saa man ser, at Synden gjör ham ondt. Saadant er ret, og det skal väre saa. Men naar man vilde sige, at en saadan Anger eller Smerte over Synden fortjener, at Synderne derfor skulle forlades, da er det falskt og urigtigt, thi Angeren er ingen Fortjeneste, men det er Synden, som ret föles i Hjertet, og Syndens Kraft og Regimente. Derpaa bör man ikke bygge Syndernes Forladelse og Naaden".

Til b) Huspostillen Quasimodog: "Troen alene formaar at fatte saadant Ord. Og Hjertet er det eneste rette Skrin, hvori det lader sig indeslutte, at det saaledes er klart og vist, at vi maa retfärdiggjöres alene ved Troen. Der maa jo väre Anger og Fortrydelse: thi ellers kan du ikke af Hjertet have Afsky for Synden, vil heller aldrig af Hjertet begjäre, at den skal forlades dig. Men det er den rette Vei, at du indfinder dig der, hvor mit Ord er, og hörer det og annammer det med Tro, da frigjöres du fra Synden.

Huspostillen Mariä Magdal.: "Absolutionen er et guddommeligt Ord, hvori Synderne forlades enhver i Särdeleshed, hvorved Troen styrkes og väkkes."

Til c) Om Bodens Sakramente: "Men hvor Troen ikke er, hjälper det intet, om Christus og Gud selv fäldte Dommen. Thi Gud kan ikke give nogen det, som ikke vil have det. Men den vil ikke have det, som ikke tror, at det er givet ham, og han tilföier Guds Ord en stor Vanäre."

Til d) Om Nöglerne: Men du siger ligesom Sektaander og Sophister: mange höre dog Nöglenes Binden og Lösen, alligevel bryde de sig ikke derom og forblive ubundne og ulöste, derfor maa der väre noget andet, end Ordet og Nöglerne, Aanden, Aand, Aand maa gjöre det. Men mener du, at den ikke er bunden, som ikke tror Bindenöglene? Han skal nok i sin Tid erfare det, at Bindenöglen ikke

har våret forgjäves, ei heller feilet paa Grund af hans Vantro. Saaledes ogsaa hvo, som heller ikke troer, at han er lös, og at hans Synder ere forladte, han skal ogsaa nok med Tiden erfare det, hvor sikkert hans Synder have våret ham forladte, men at han ikke har villet tro det. St. Paulus siger Rom 3, 3., vor Vantro gjör ikke Guds Trofasthed til intet. Saa tale vi nu heller ikke om, hvad Nöglerne gjöre eller give. Hvo som ikke annammer det, han har vel intet, men Nöglerne feile derfor ikke. Naar en Konge giver dig et Slot, og du ikke vil modtage det, saa har Kongen derfor ikke löiet, ei heller feilet, men du har bedraget dig og bärer Skylden; Kongen har visseligen givet det."

Anm. Feilenögle, Vaklenögle, clavis errans er den pavelige Vildfarelse, at ikke enhver af Pråsten udtalt Absolution ogsaa lösgiger for Gud i Himmelen. Denne Vildfarelse staar i Sammenhäng med den anden Vildfarelse, at man gjør Absolutionen afhängig af Angeren og Fyldestgjörelsen og lader den bestaa i en Domserkjendelse af Pråsten. Derved bliver hele Absolutionen gjort vallende og usikker. Luther vil slet ikke vide noget om en clavis conditionalis (en ved Troen betinget Nögle) som ikke viser os til Guds Ord, men til vor Anger, skjønt han i sin Godkjendelse til Raadet i Nürnberg ikke tager i Betänkning at tale om en absolutio conditionalis (en ved Troen betinget Absolution.)

6) Ved Privatabsolutionen meddeles vel ingen våsentlig forskjellig eller bedre Forladelse end i Evangeliets Prädiken; den er heller ikke paa den Maade nödvendig til at faa Forladelsen, som om der uden den ingen Forladelse fandt Sted; dog har den sin såregne Värd og Nytte, fordi ved den den Enkelte gjöres vissere om, at Syndernes Forladelse ogsaa tilhöre ham.

Anden Erklåring til Raadet i Nürnberg: Skjönt vi holde for, at Privatabsolutionen er meget tröstelig og christelig, og at den bör vedligeholdes i Kirken, saa kunne og ville vi dog ikke besvåre Samvittighederne saa haardt, som om der ingen Syndernes Forladelse skulde våre uden alene ved Privatabsolutionen."

Om Skriftemaal og Sakramente: I Skriftemaalet har du ogsaa den Fordel, at Ordet rettes til din Person alene. Thi i Prädikenen flyver det hen i Menigheden, og skjönt det ogsaa träffer

dig, saa er du dog ikke saa vis derpaa, men her kan det ingen træffe uden dig alene."

7) Med Privatabsolutionen staar Privatskriftemaal i nöie Sammenhäng, hvilket sidste jo ikke er andet, end at man begjärer Absolutionen. Dernäst har den ogsaa den Nytte, at den giver Skriftefaderen Leilighed til at forhöre Folkene, at öve Prädiken og Katechismus, at forvare dem imod uvärdig Brug af Sakramentet, at meddele allehaande Raad i svåre Samvittighedstilfälde. Endeligt er den en Övelse i Selvydmygelse. Summa: den er en Övelse af Loven og Evangeliet.

Brev til Frankfurterne: "Thi saadant Skriftemaal skeer ikke blot derfor, at de skal fortälle Synden, men at man kan forhöre dem, om de kunne Fadervor, Troen, de ti Bud, og hvad Katechismus lärer. Thi vi have vel erfaret det, hvorledes Hoben og Ungdommen lärer lidet af Prädikenen, naar de ikke särskilt spörges og forhöres."

I Prädikenerne imod Billedstormerne: "Der er mange tvivlsomme vildledende Ting, som Mennesket alene ikke let finder tilrette med, ei heller begriber. Naar han nu staar i saadan Tvivl, og ikke ved nogen Udvei, saa tager han sin Broder tilside, foreholder ham den Nöd, som ligger ham paa Halsen, klager ham sine Bröst, sin Mantro og sin Synd og beder ham om Tröst og Raad."

I Visitationsartiklerne: "Man bör ei heller lade nogen gaa til Sakramentet, undtagen han er forhört af sin Själesörger, om han er skikket til at gaa til Sakramentet. Thi St. Paulus siger 1 Cor. 11, at den er skyldig i vor Herres Legeme og Blod, som annammer det uvärdigen. Nu vanäre ei blot de Sakramentet, som annamme det uvärdigen, men ogsaa de, som give det til de Uvärdige. Thi den store Hob löber til Sakramentet for Vanens Skyld, og ved ikke hvorfor den skal bruge det. Men hvo som ikke ved dette, bör ikke ledes til Sakramentet."

Om Skriftemaalet til Sickingen: "Men at vi villigen og gjerne skrifte, dertil skal for det förste det hellige Kors drive os, d. e. den Skam og Skjändsel, at Mennesket villig aabenbarer sig for et andet Menneske, og anklager og forhaaner sig selv. Det er et kosteligt Stykke af det hellige Kors. O naar vi blot vidste, hvilken

Straf en saadan villig Skam forebygger, og hvor den forskaffer en naadig Gud, naar Mennesket til hans Ære tilintetgjör og ydmyger sig selv, vi vilde da grave Skriftemaalet frem af Jorden og hente det over tusinde Mile borte."

8) Skriftemaalet er ikke befalet af Gud, men alligevel höist nyttigt. Derfor skal man ikke paatvinge det som et nödvendigt Stykke, men hvor det er, bör det vedligeholdes; hvor det er kommet i Forfald, bör det oprettes ved at anbefale og prise dets Nytte.

Kirkepostillen XIV p. Trin: „Papisterne kunne ikke af det ny Testamente bevise, at man skal skrifte Synden".

II

Låren om Absolutionen og Låren om Retfårdiggjörelsen staa i et nöie Vexelforhold til hinanden. Dette indsees

A) deraf, at Låren om Retfårdiggjörelsen er det Fundament, hvorpaa Låren om Absolutionen grunder sig, og den Kilde, hvoraf den flyder. Uden Retfårdiggjörelsen var Absolutionen utänkelig.

B) deraf, at ved den rene lutherske Låre om Absolutionen forklares, oplyses og forherliges ei blot Retfårdiggjörelsen som en fri fuldkommen erhvervet Naadegave af Gud, der annammes ved Troen alene, men at Låren om Retfårdiggjörelsen bliver ogsaa og fornemmeligen ved Privatabsolutionen ret tröstelig og tilgjängelig for Synder; thi i Absolutionen tilegnes ham Retfårdiggjörelsen af Naade ikke som en Gave, der ligger i en fjern Fremtid, eller som först skal erholdes ved lange Bodskampe og Forberedelser, men som en Gave, der er fuldkommen erhvervet og bragt enhver enkelt ved Evangeliets Ord.

C) Endnu mer indlysende er den nöie Forbindelse mellem begge Lårdomme, naar vi se hen til, hvorledes Forfalskning af Låren om Absolutionen ogsaa enten forudsåtter falsk Låre om Retfårdiggjörelsen eller drager den efter sig. Dette vil blive desto klarere for os, jo mer vi ved enkelte Exempler efterviser det.

1) Den papistiske Låre om Skriftemaal som en Fyldestgjörelse for Synden, om den nödvendige Opregning af alle Synder, den papistiske Låre om Absolutionen som en Dommerhandling af Skriftefaderen, om Feilenöglen, maa nödvendig röve den arme Synder Retfårdiggjörelsens Tröst, ja tilintetgjöre Retfårdiggjörelsen selv, og paa den anden

Side er hele Papisternes Läre om Absolutionen den uundgaaelige Följge af deres Vrangläre om Retfärdiggjörelsen som en Naade, der de congruo og condigno (ved tilbörlig og ret fuldkommen Fortjeneste) er forhvervet.

2) De Reformertes Läre om et decretum absolutum (en ubetinget Raadslutning) og en voluntas signi et beneplaciti (en aabenbaret og en hemmelig Guds Villie) gjör, paa samme Maade som Feilenöglen, at Absolutionens Tröst forsvinder, saa at intet Menneske kan väre vis paa, at ved Skriftefaderens Absolution hans Synder ere ham forladte for Gud i Himmelen. Fremdeles idet de erkläre Absolutionen for en tom Forkyndelse af Syndernes Forladelse, borttage de det ordentlige Middel, Broen og Stien, hvorved Retfärdiggjörelsens Naade vorder vor Eiendom. Endeligen anvise de Troen en ganske falsk Stilling, og gjöre den til noget, som skal frembringe Retfärdiggjörelsen ved Bön og indvortes Arbeide, og lade den ei väre det, den er, nemlig Haanden, som annammer den tilbudte Naade.

Den methodistiske Forkastelse af Absolutionen som en sand Meddelelse af Syndernes Forladelse, er i Grunden intet andet end en Gjentagelse af den reformerte Vrangläre; isär maa Sammenblandingen af Retfärdiggjörelsen og Helliggjörelsen, af Forladelsen og dens Forsikring i Hjertet, hvilket er et Grundträk i Methodismen, dels gjöre Absolutionen unyttig, dels borttage dens Tröst.

3) Pietismen udenfor den lutherske Kirke har ikke opstillet nogen säregen Läre om Absolutionen; men derved, at Pietismen paa uevangelisk Maade betoner det förste Stykke af Boden, at den ängsteligen inddeler Själenes Tilstand i visse Classer, at dens Advarsel imod Misbrug af Tilegnelsen af Syndsforladelsen staar i Misforhold til Tröstéembedet, og endelig ved den Maade, hvorpaa Pietismen sädvanlig taler om Troen, idet den altid fremstiller den mere med Hensyn til dens Kraft til at fornye Hjertet, end med Hensyn til dens Väsen, der bestaar i at annamme og modtage, ved alt dette stilles Lären om Retfärdiggjörelsen og om Troen ikke ubetydeligt i Skygge; naturligt maa denne uevangeliske Behandling af Lären om Retfärdiggjörelsen og om Troen ogsaa fordunkle og svække Absolutionen og fratage den dens tröstende Kraft.

4) De romaniserende Lutheraneres Läre om Absolutionen som de ordinerede Prästers udelukkende Embeds-Forrettighed, hvorved Abso-

tution af Lægfolk faar Sted eller intet Rum og erklæres kun for et tro-stleligt Tilsagn uden virkelig Meddelelse af Syndernes Forladelse, støder grovt an imod Læren om Ordets og Sakramenternes umiddelbare Kraft, og berøver, saavidt den formaar, Synderen den Trøstens Fylde, som ligger i Luthers Lære om Absolutionen som en Magt, der er givet hele Kirken og enhver enkelt Christen til at forlade Synder. (Forts.)

———:o:———

Augustana-Synodens Constitution.

Allerede i meer end et halvt Aar har denne Konstitution nu været offentliggjort, uden at der desangaaende har været yttret nogen offentlig Bedømmelse. Jeg har ofteret tænkt paa at underkaste den en offentlig Prøvelse, havde ogsaa for en Tid en saadan omtrent færdig, men af forskjellige Grunde er den ei bleven offentliggjort. Nu tør vel Tiden være kommet, da der bør siges Noget om dette kirkelige Aktstykke.

Saavidt som jeg kan erindre Konstitutionen for nordre Illinois Synode, den jeg ei nu kan gjenfinde i mine Samlinger af saadanne Sager, saa synes Augustana-Synodens Konstitution for største Delen kun at være en Oversættelse deraf, naturligviis med de nødvendige Forandringer, forsaavidt den egentlige Bekjendelse angaaer. Men i alle Enkeltheder forøvrigt følger den temmelig nøiagtigt Illinois Synodens Konstitution, om jeg ei tager Feil.

Hvad nu den Artikel angaaer, som nærmest skal udtale Synodens Bekjendelse, da er derimod ingen Indvendinger at gjøre; den er i Formen aldeles Luthersk, idet at alle den Lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter anerkjendes, med Undtagelse af Luthers liden Katechismus. Men det er formodentlig kun en Forglemmelse, at denne ei er udtrykkelig nævnet, og jeg skal ei gjøre videre Bemærkning derved eller drage nogen Slutning deraf til Skade for Synodens Troskab mod Bekjendelsen. Ikke desto mindre har jeg dog troet i Konstitutionens Enkeltheder at finde ikke ubetydelige Grunde til at frygte for, at den i Paragraphen tilsyneladende nedlagte Lutherske Bekjendelse ikke er saa velgrundet og velforstaaet, som det maatte kunde ønskes og ventes.

Der ere nemlig nogle Bestemmelser, som maa synes paafaldende og hvor man nødvendigviis maa komme til at spørge, om Grunden til at det er saa. Saaledes følgende Bestemmelser: 1 Cap. Art. 4, der lyder: "Antallet af Lægmænds Stemmer maa aldrig overgaae Antallet af Præsternes, og dersom en "Delegat er tilstede fra en vakant Menighed eller Pastorat, skal han have Ret "til Sæde og Tale, men ei deeltage i Stemmegivningen, undtagen at Synoden "anderledes maatte bestemme".

I 1 Cap. 5 Art. angaaende Synodens Pligter: "at undersøge og afgjøre "alle Anklager imod Præster, (falsk Lære alene undtagen). I 7de Cap. 2 Art.

hedder det: "Ved hvert Synodemöde skal der ogsaa holdes et Möde af "Ministerium", som alene bestaaer af de ordinerede Präster, som tilhøre Synoden, forat examinere og ordinere Kandidater til det hellige Prädike-Embede, "samt for at dömme og afsätte eller suspendere Præster og Kathecheter for Vildfarelser i Läreu — samt for andre Endemaal, som alene angaar Præsteskabet."

Af disse Bestemmelser mener jeg med fuldeste Grund at kunne gjöre følgende Paastande:

1) At Synodens Konstitution vil tillägge Prästerne en säregen og høiere Magt i Kirkens Bestyrelse, end der tilkommer dem efter Guds Ord og den Lutherske Kirkes Bekjendelse.

2) At Synodens Konstitution endvidere vil berøve Kirken, det er de Helliges Samfund, de Troende, den vigtigste Ret, som de eie, nemlig den at prøve og dömme Lären, hvilket ogsaa er stridende mod Guds Ord og den Lutherske Kirkes Läre. Jeg mener, at disse Paastande fremgaae saa klart af de anførte Synodeparagrapher, at jeg alene finder det fornödent at bevise deres Ukristmässighed og Ulutherskhed.

1) Af den hellige Skrift vil det väre klart, at det offentlige Läreembeder ikke tillige i sig indbefatter en Fortrinsret til Andel i Kirkens ydre Bestyrelse. Allerede derfor finde vi, Ap. Gjerningers 6te Capitel, at Apostlene forlange af Menigheden i Jerusalem, at den skulde udvälge Forstandere til at forestaae Menighedens verdslige Anliggender, saasom Apostlene vilde "blive varagtige "i Bön og Ordets Tjeneste". Den 28de Artikel i den Augsburgske Konfession udhäver dette saa fuldständigt, at jeg kun behøver at henvise dertil, som til en Artikel, der af Guds Ord viser os, at det offentlige Läre-Embede i Kirken ikke har nogen säregen Magt til at styre eller regiere dens udvortes Anliggender, men simpelt indeholder i sig dette: "at prädike Evangeliet, at forlade og beholde Synderne og at forvalte Sacramenterne". Augsb. Conf. Art. 28. Heraf følger igjen ligefrem dette, at naar Präster deeltage i Kirkens ydre Styrelses-Anliggender, da gjøre de dette ei ifölge en säregen Magt, der er givet dem i saadanne Sager som Kirkens Lärere, men som saadanne, der, fordi Läreembedet er dem betroet, maa antages at besidde en større Kundskab i Guds Ord og Kirkens Orden, og som Følge deraf en større Indsigt og visere Veiledning i Kirkens Styrelse, et Fortrin, som de da meget let kan komme til at dele med mangen Lägmand. Bestemmelsen i Augustana Synodens Konstitution Cap. 1, Art. 4 maa derfor nødvendig komme i Strid med Guds Ords Bestemmelse om Läreembedets Gjerning og derfor og med 28de Art. i den Augsb. Conf. Thi hvorfor skulde vel ellers en Lägmand ei have Stemmeret i Kirkens Anliggender undtagen at väre "paired" med en Geistlig? Og hvad er Augustana Synodens Bestemmelse og Praxis, dersom en Präst møder frem fra en Menighed uden en ledsagende Delegat? Eller dersom en Präst af Synoden möder paa Synoden, uden at hans Menighed tilhører Synoden?

Jeg vil i Anledning af disse Bemärkninger ligefrem tilstaa, at for 10 Aar

siden, da vi först dannede vor Synode, havde ogsaa vi nogle saadanne romaniserende Ideer, men aldrig i den Grad, som det sees, at de raade i Augustana Synode, og vi have ikke holdt en eneste Synode, hvor ikke Lägmedlemmernes Antal har väret 3 Gange saa stort som Prästernes, og ved de sidste 3 Synoder have de Alle stemt og i alle Sager. Kun 2 Gange, 1 Gang i 1853 og 1 Gang i 1855 er den § i vor Konstitution bleven anvendt, som bestemmer, at i visse Tilfälde skulle et Antal Lägmænd lige med Prästernes Antal afstemme Sager. Vi have indseet dens Urigtighed og ville søge at faa den udslettet.

2) Men langt alvorligere bliver den Anke mod Augustana Synoden, som fremgaaer af de Bestemmelser, hvorved Delegaterne eller Synodens läge Medlemmer ere aldeles og ubetinget udelukkede fra Retten til at bedömme Lären. Her synes en romaniserende Retning inden Synodens Prästeskab at väre aldeles aabenbar. At denne Bestemmelse er aldeles skriftstridig er klart af mangfoldige Steder i den hellige Skrift: f. Ex. Math. 7, 15. 16, hvor Herren byder at vogte sig for falske Propheter, hvilket man jo ei kan uden at pröve og dömme; Apost. Gjern. 17, 11, hvor Lucas roser de Beroenser, fordi de dagligen ransagede Skrifterne, om og alle Ting forholdt sig saaledes, som Apostlerne lärte. Endvidere 1 Cor. 10, 15, hvor Paulus siger til Corinthierne "Jeg taler som til Forstandige; dømmer I det, jeg siger;" Endelig og 1 Joh. 4, 1. "pröver Aanderne"! Aldeles afgjørende og uimodsigeligt med Hensyn til Lägmandens Ret til at prøve og dømme Lären er tilsidst Ap. Gjern. 15, 5. 12, 22. Visselig troer og erkjender jeg, at det hörer med til det kirkelige Læreembede at prøve og dømme Læren; men denne Ret maa og tilhøre Lægmanden ifølge de ovenfor anförte Skriftsteder. Vel paastaaer den katholske Kirkes ivrige og lærde Forsvarer Kardinal Bellarmin, at ved det i Ap. Gj. 15de Cap. omhandlede Synodemöde er der kun Tale om en Lærestrid mellem Apostlene og Presbyterne, men foruden at en saadan Udlæggelse er i fuldkommen Strid med V. 5, V. 22 og 23, hvor det sees, at Lægmænd have deeltaget i Striden, i Forhandlingerne og i Skrivelsen til Menighederne i Antiochia, Syrien og Cilicien, saa ville vel Augustana Synodens Præster ei antage Bellarmin som deres Autoritet. At den ovenfor givne Forklaring af de anförte Skriftesteder for Resten ikke er noget Nyt, vil jeg vise ved følgende Citater:

Tertullian siger: "Eller troer du ikke, at det er tilladt for den Troende at optänke og udrette, hvad der er overeensstemmende for Gud, hvad der gavner til Tugt og hvad der nytter til Salighed? — I Anhanget til de Schmalcaldiske Artikler, hvilket Skrift jo skal være symbolsk i Augustana - Synoden, hedder det: "Altsaa handler Paven paa begge Sider som en Tyran, at han "forsvaret saadanne Vildfarelser med Magt og Raserie og vil ikke taale "nogen Dommer. Og dette andet Stykke" (at han ingen Dommer vil taale) "gjør meer Skade end alt hans Raserie; thi saasnart den rette Dom og "og Kjendelse er taget fra Kirkerne" (d. e. Menighederne), "saa er det ikke "muligt, at standse falsk Lære eller urigtige Gudstjenester, og maae da for den "Sags Skyld mange Sjæle blive fortabte. — Luther siger i sit Skrift mod

Kong Henrik af England: "Det tilhörer alle og enhver Christen at kjende og "dömme over Læren, og det saaledes, at den er forbanoet, som krænker en saa= "dan Ret endog kun paa et Haarsbred. Thi Christus har selv anordnet saa= "dan Ret i ugiendrivelige og mangfoldige Sprog". Luther anfører nu "Matth. 7, 15 og fölg. Matth. 24. 1, Joh. 4, 1. — Fremdeles siger Luther i sit Skrift: "Grund og Aarsag udaf Skriften, at en christelig Forsamling eller Menighed har Ret og Magt til at dömme al Lære"; hans Ord lyde saa: "Menneske=Ord og Lære har sat og forordnet, at man skal overlade alene til "Biskopperne og de Lærde og Koncilierne at bedömme Læren; hvad disse be= "slutte, skal al Verden holde for Ret og for en Troens Artikel. — — — — — "Derfor lade vi Biskopper og Koncilier beslutte og fastsætte, hvad de ville; "men hvor vi have Guds Ord for os, der skal det staae hos os" o. s. v. End= videre skriver Luther i sit Brev til Raadet i Prag: "Det syvende og sidste "Embede er at dømme og kjende over al Lære. Sandelig, det er ikke for en "ringe Aarsags Skyld, at disse Præstelarver og malede Christne have revet dette Embede til sig". —Den berømte lutherske Dogmatiker Chemnitz giver i selve Gjerningen et herligt Exempel paa, hvad hans Mening er i dette Punct, idet han førte en vranglärende Skolerector for Menigheden og lod ham af denne dømmes, som af den höieste Domstol.

Men dette mener jeg indtil videre kan være nok for at bevise, at Augustana Synoden i dette Stykke af dens Konstitution har gjort sig skyldig i en grov Vildfarelse.

Besynderligt maa det synes, at denne Synodes Præsteskab skulde saaledes fare vild, imedens at de altid have villet give sig Skin af, at de ville forsvare Lägmandens Rettigheder og villet beskylde os for falsk Lære og Praxis, fordi vi vilde holde det kirkelige Læreembedes Gjerning: Ordets offentlige Prædiken og Sacramenternes Forvaltning uantastet hos de Personer, til hvilke Menigheden selv efter Guds Ord har overgivet det. Men efter det, som nu staaer skrevet i deres Konstitution, sende vi nu deres Beskyldninger imod os heelt og holdent tilbage, for ei at tale i Hr Pastor Carlsens Kraft = Udtrykke: "med dubbelt Kraft tilbaka". Besynderligt maa det synes, at en Synodes Präster ville forsvare Lägmänds Ret til offentligt at lære Andre, naar de i de= res Synodekonstitution berøver dem Ret til at dömme en falsk Lærer, hvilket vel maa være saa anordnet, fordi de ei ansee Lægmanden dygtig til at bedøm= me, om Lären er falsk eller ei. Men ere Lægmændene nu, efter deres Mening udygtige til at skjønne og dömme, om en Läre er falsk eller ei, hvorledes kunne de da väre dygtige til at forklare og udlægge den sunde og rene Lære? Her sy= nes det mig aldeles klart, at enten har Augustana Synodens Präster her gjort sig skyldige i den allerurimeligste Selvmodsigelse, eller ogsaa have de alene hyklet for Menigmand, naar de forhen gave sig Mine af at ville forsvare Läg= mænds Ret.

Men jeg troer ogsaa i Augustana Synodens Konstitution at finde Beviser paa en pietistisk Retning. I 7de Cap. Art. 4 hedder det: "Den störste Om=

"sorg bör anvendes, for at Ingen optages eller beholdes i Läreembedet, som ikke "har de tilbörlige Egenskaber for det hellige Embede. Derfor skal ikke i noget "Tilfälde Ordination bevilges, saafremt ikke Ministerium gjennem personlig "Samtale* og paa anden Maade forvisser* sig om den Ansögendes "levende Tro* og oprigtige Gudsfrygt* o. s. v. Disse Udtrykke vilde jeg gjerne tage i bedste Mening og forstaae dem med det stiltiende Tillæg eller den Underforstaaelse: forsaavidt Mennesker, der ei ere Hjertekjendere, kunne forvisse sig om disse Ting; men deels synes jeg, at Ordene i et saadant Doument, som en Synodekonstitution ere i höi Grad uforsigtige og vildledende og derfor daddelværdige, deels faae de en foröget Betydning, naar de sammenholdes med Beretningen om Ministeriets Forhandlinger Side 14 (i den svenske Rapport), hvor det hedder: "Det blev nu eenstemmigt besluttet, at, saasom "Ministeriet nu havde forvisset*) sig om de ovenfor nævnte Præstekandidaters Omvendelse og christelige Erfarenhed tillige med deres Duelighed og Kald "til Prädikeembedet, skulde Ordination med dem holdes" o. s. v. Heraf synes det uimodsigeligt, at Augustana-Synodens Ministerium tiltroer sig Gave til at kjende Hjerterne; thi de have forvisset sig om Kandidaternes Omvendelse; men at forvisse sig om en Sag, er jo at komme til en saadan Erkjendelse og Overbeviisning om Sagen, at den ikke kan forholde sig anderledes; hvis der endnu er Mulighed for, at Sagen kan forholde sig anderledes, da kan jeg endnu kun sige, at jeg kan have et Haab, eller et grundet Haab, eller et velgrundet Haab, alt eftersom Haabet er svagere eller stärkere. At forvisse sig om en Andens Omvendelse maatte da betyde, hvis det ei er blot Baas, at man havde den Overbeviisning om en Anden, at han umulig kunde väre en Hykler. Men dette er en umulig Ting for Mennesket, og den, som troer dette og lærer dette, er en Svärmer. Endmeer, jeg kan sige, forargelig bliver denne Ministeriets Forhandling, naar man bemärker, at Ministeriets Forhandlinger kun har varet i det höieste 3 Timer og at i denne korte Tid 8 Kandidater skulde prøves 1) i deres Omvendelse 2) i deres christelige Erfaringer 3) i deres Duelighed til Prädike-Embedet 4) i deres indre Kald til Præste-Embedet 5) i deres ydre Kald dertil. Til at prøve alle disse Ting har Ministeriet altsaa havt i det høieste 15 Minutter for hver Kandidat. Det undrer mig da ei, at Ministeriet kan have begaaet Misgreb, endog i saare simple Ting. Saaledes mener Ministeriet at have forvisset sig om, at alle Kandidaterne havde udvortes Kald til Menigheder. Men dette forholdt sig nu ikke saa med Hr. Pastor Jacobsen i Chicago, der ved denne Leilighed blev prøvet og ordineret. Han blev ordineret i Juni, men blev ikke kaldet af Menigheden i Chicago før i August eller Sepbr. og selv da kun for en kort Tid, nemlig til Paaske det følende Aar. Har nu Ministeriet i et saadant Hastvärk ei tilsträkkelig kunnet orvisse sig om de Ting, som man dog kan see og höre, hvorledes kunde det da forvisse sig om det Usynlige, nemlig Troens Liv, Gudsfrygtens Oprigtig-

*) Udhävet af mig E. C. F.

hed og Omvendelsens Sandhed? Eller hører der ei meer til en sand Omvendelse end dette, at kunne fortælle en Omvendelseshistorie? Thi fra Forhandlingerne Side 13 sees det, at Ministeriet har ladet enhver af Kandidaterne fortälle sin Omvendelseshistorie. Jeg behöver ikke at gjöre opmärksom paa, hvorledes Ministeriet ved en saadan Examensmaade maa ligefrem opmuntre til Hykleri og Falskhed. Men denne Maade har altid været Pietisternes Maade og bliver derfor til Bestyrkelse for de før givne Beviser paa, at det hele velærværdige Ministerium af Augustana Synoden foruden at være romaniserende ogsaa er pietistisk.

Der ere adskillige andre Indvendinger at gjöre mod denne Konstitution, saa som Cap. 1, Art. 10, der paalägger den Präst og Menighed, hvor Synoden holdes, at besørge Synodepersonalets Underholdning, Art. 13, som paalægger enhver Menighed, der er forenet med Synoden, et aarligt Bidrag til Synodens Udgifter, og Art. 14, der forordner, at de Menigheder, der ei opfylde Konstitutionens Paalæg, skulle nægtes Repräsentationsret i Synoden. Alt dette seer nu vistnok statskirkeligt og hierarchisk ud, isär naar man mindes, at Prästerne baade i Ministerium og Synoden har Bugten og begge Enderne. Jeg synes at og disse Bestemmelser pege hen paa en "Pave Synode"; men disse Bestemmelser ere ringe Misgreb i Sammenligning med de ovenfor paapegede; Synoden vil i disse sidstnævnte Puncter kun byde over de timelige Ting, og det er dog for Intet at regne imod det at ville drive Menighedernes Repräsentanter bort fra Zions Mure, hvor de skulle vogte med over Kirkens helligste og dyreste Skat, nemlig Guds Ords rene Lære.

Maaske ere disse Vildfarelser ufrivillige og forvoldte derved, at man har altfor slavisk fulgt det daarlige Mønster, som man havde i nordre Ill. Synodes Konstitution! Give Gud, at det var saa, og at Augustana Synoden derfor og snart maatte foretage de Rettelser og Forandringer, som maatte være fornödne, for at dens Konstitution kan blive en ret Orden for et rettroende Samfund. Vist og sandt er det, at det hele Arbeide seer ud som et Hastvärks-Arbeide, og at man af Mænd, der havde saa mange Aars Erfaring i de frikirkelige Forholde, kunde have ventet noget ganske Andet!

Chicago Marts 25de 1861

A. C. Preus.

———:o:———

Augustanasynoden.

(Fortsättelse fra No. 3.)

I den foregaaende Del af vort Stykke om Augustanasynoden have vi bevist, hvor uforsvarlig dens Lederes Färd har väret; hvorledes de have gjort sig skyldige i Religionsblanderi og sluttet Forbund med dem, som de selv vidste vare aabenbare falske Lärere; hvorledes de have fört deres Menigheder paa Afveie; hvorledes de have forfulgt dem,

som med Sandhedens Vidnesbyrd advarede dem og søgte at hjälpe dem tilrette; hvorledes de til disse deres forrige Synder nu lägge den nye, at de ville give sig et Skin af, at de slet ikke have väret paa nogen Afvei, men väret Sandhedens uforfärdede og trofaste Forsvarere, medens det er paa Modstandernes Side, al Uret har väret. Vi have endelig eftervist, hvor uvenlig, ja med hvilken Foragt de have afvist vor Imödekommen. De give os al Grund til heraf at drage den Slutning, at de i Virkeligheden ikke erkjende, hvad der i de forskjellige Punkter er luthersk o: christelig Sandhed, at altsaa den i deres Constitution indförte Antagelse af den lutherske Kirkes Symboler kun er at betragte som et Udhängsskilt, der ganske vist vil bedrage den, som derfra vil slutte til Synodens navnlig dens Lederes Rettroenhed og sunde lutherske Retning.

Men ikke alene dette Synodens og Ledernes Forhold i Anledning af Udträdelsen af Generalsynoden ogsaa deres nye Constitution, deres Angreb paa os og deres tidligere og sildigere Praxis bekräfte Rigtigheden af denne vor Dom.

Da Pastor A. C. Preus har udsendt en Critik over deres Constitution, som findes indrykt foran i dette No. af Maanedstidenden, saa skal jeg kun ganske kort beröre de Artikler i Const., som vidne om grov Vildfarelse eller idetmindste om en stor Uklarhed i vigtige Punkter.

I 1 Kapitel Art. 4 hedder det, at Antallet af Lägmänds Stemmer maa aldrig overstige Antallet af Prästernes, og at en Delegat fra en vacant Menighed eller Pastorat skal have Ret til Säde og Tale, men ei til at afgive Stemme, uden Synoden anderledes bestemmer.

Af denne Art. viser det sig, at Augustanasynoden ganske har miskjendt en **lutherisk Synodes** Begreb; dette hänger höist sandsynligt sammen med et falskt Begreb om **Kirke** og **Embede**. Augustanasynoden betragter ifölge denne Art. Prästerne som det Väsentlige, der maa til for at danne en Synode, medens Delegaterne ere at betragte som en Accidens, som et Atpaaslång; er Prästen ikke tilstede, da har Delegaten ingen Ret til at deltage i nogen Beslutning. Prästerne bliver altsaa dem, som egentlig constituere Synoden Men et saadant falskt Synodebegreb kan kun have sit Udspring fra og finde sin Begrundelse i det falske katholiserende Kirkebegreb, ifölge hvilket Prästerne som en säregen af Gud indsat Stand ikke alene nödvendig maa väre med, men väre med som det väsentligste Led til at danne Kirken. En sand Lutheraner erkjender strax dette Kirkebegreb for

falsk; han siger med Fädrene i den Augsb. Confession, at Kirken er "hellige Menneskers Samfund" uden Hensyn til, om disse ere i Prästeembedet eller ikke; han siger, at Embedet: "at prädike Ordet og forvalte Sakramenterne," er anbetroet Kirken, og at Embedets Forvaltere, Prästerne, ere Gaver skjänkede Menigheden af dens Herre Christus.

Ifölge dette ägte lutherske Kirkebegreb maa altsaa en Synode, der har at skaffe med Menighedernes Anliggender, väre en Forbindelse af disse, der ordner sine Anliggender ved Befuldmägtigede paa de almindelige Synodemöder. Ved disse Möder have Prästerne Säde og Stemme som Menighedernes kaldede og befuldmägtigede Tjenere og kun som saadanne, hvorfor heller ikke en Präst, som ikke forvalter Embedet i en til Synoden hörende Menighed, bör have nogen Stemme ved dennes Möder; paa den anden Side derimod maa Menighederne have Ret til at sende en eller flere Befuldmägtigede af sine Lägmedlemmer, bör — vel at märke — saa meget mer lade sig det väre magtpaaliggende at befuldmägtige et Lägmedlem, hvor den ikke kan lade sig repräsentere ved sin Präst. Augustanasynoden kommer som sagt til den modsatte Slutning, höist sandsynligt fordi dens Forudsätning, dens Kirkebegreb er falsk.

Dette bliver end meer indlysende, naar Man läser 1ste Kap. 5te Art, sammenholdt med 7de Kap. 2den Art. Her bestemmes, at ikke Synoden, men Ministerium ɔ: Prästerne alene, skulle afgjöre alle Anklager mod Prästerne for falsk Läre, medens Synoden skal faa Lov til at afgjöre alle andre Anklager, som ikke angaa falsk Läre. Ligesaa skal alene Ministerium have Ret til at "dömme og afsätte Präster for Vildfarelser i Läreu — samt for andre Endemaal, som egentlig angaa Prästeskabet alene." Her träder os imöde denne samme skarpe Sondring imellem "Prästeskabet" og Synoden (dens Lägeelement.) Dog det er endnu ikke det slemmeste ved Bestemmelsen; nei det värste er, at den kränker Menigheden i dens lige saa meget helligste Rettighed som sväreste Forpligtelse, nemlig at pröve Aanderne og dömme Lären; at dette tilkommer og paaligger Menighederne, ja hver enkelt Christen og ikke blot Ministerium eller den enkelte Präst, har Pastor A. C. Preus i sin ovennävnte Opsats tilsträkkelig bevist med flere Steder af Skriften, ligesom han og har anfört flere Citater af vore Bekjendelsesskrifter og af Fädrene; jeg henviser derfor Läseren dertil.

Derimod vil jeg gjöre opmärksom paa det Mistillidsvotum, Augu-

stanasynoden giver Sandheden, og den Umyndighedstilstand, hvori Menighederne sättes ved denne Bestemmelse. Har man ubegrändset Tillid til Sandhedens Magt, saa frygter man ikke for at tage Lägfolk med, hvor der reiser sig Spörgsmaal om, hvad der er Sandhed; men stoler man paa sin egen Visdom og Klögt, da er det saa naturligt, at man bliver ängstelig, naar der synes at komme formange, isär naar man er af den daarlige Mening, at man ved Stemmeflerhed kan afgjöre, hvad der er Sandhed. Bestemmelsen vidner ligesaa om liden Tillid til Lägmänd, at de ville böie sig for og lade sig overbevise af Sandheden.

Endnu et maa jeg omtale, för jeg forlader dette Punkt, nemlig Bestemmelsen om, at Ministeriet skal kunne suspendere og at afsätte Prästen. Dette er et Indgreb i Menighedens hellige Ret. Ingen menneskelig Magt har Ret til at träde mellem en Menighed og dens kaldede Präst og skille den fra hverandre. I deres Forhold til hinanden staa de ikke under nogen anden Myndighed end Herren og Hans Ord.

Synoden (ikke Ministerium) kan udstöde en Präst af Synoden, kan alvorlig formane Menigheden til at skille sig ved ham og kan i fornödent Fald udstöde Menigheden af Synoden, men Menigheden, hvem Gud har givet Retten til at kalde sin Präst, har alene Retten til at afsätte ham fra Embedet — naturligvis efter Ordet.

Ovenstaaende Bestemmelser vidne altsaa om Vildfarelse eller Mangel paa den fornödne Klarhed og Bestemthed i Lären om Kirken; Fölgen heraf, som strax viser sig, er, at Synoden tilkjender Prästeskabet en Magt, som kun den romerske Kirkes Geistlighed gjör Fordring paa, og utilbörligen indskränker ja kränker den almindelige Christenstand i dens hellige Rettighed og Forpligtelse til at dömme Lären og beröver Menighederne deres Ret til at afsätte sine Lärere og sätter dem i det Hele taget under et uforsvarligt Formynderskab af Synoden.

En anden Bestemmelse i Synodens Constitution, som indeholder en stor Vildfarelse eller et grovt Misgreb, findes i 7de Kap. 4de Art., hvor det hedder: at "Ministerium gjennem personlig Samtale eller paa anden Maade forvisser sig om den Ansögendes levende Tro og oprigtige Gudsfrygt. Denne Bestemmelse er af samme Surdeig som den meget omtalte, der findes i Elling Eielsens Constitution,

kun at denne sidste er mere ubestemt. Denne siger nemlig, at Ingen kan blive Medlem af Eielsens Samfund, uden at han er omvendt eller paa Omvendelsens Vei; Augustanasynoden gaar endnu videre og siger, at de kunne og skulle forvisse sig om Andres levende Tro og Oprigtigheden af deres Gudsfrygt. Dette er jo aabenbart et Indgreb i den Magt, den levende Gud har forbeholdt sig selv. Han alene kan granske Hjerter og Nyrer og forvisse sig om deres sande Beskaffenhed. Mennesker, selv det saa höitbetroede Augustana-Ministerium, kan kun forvisse sig om den grundige Kundskab, Dygtigheden til at läre Andre og den ubesmittede Vandel. En mere närgaaende Prövelse kan dog ikke lede längere end til mer eller mindre sikre Formodninger og Forhaabninger. Det Mere er Svärmernes og Secternes Tro og Färd; dels mene de at kunne sikkert dömme, om En er omvendt eller ikke, dels mene de ved saadanne Bestemmelser at kunne give sig Präg af at väre frommere, helligere og mere alvorlige end Andre.

Og hermed ere vi färdige med Augustanasynodens Constitution, thi et og andet, som ellers kunde väre värd Omtale, er dels mindre väsentligt dels ialfald berört af Pastor A. C. Preus i hans Opsats.

Vi gaa nu over til deres Angreb paa os. Angreb der ere af den Beskaffenhed, at de i ethvert Fald vidne mod deres Rettroenhed.

Vi forbigaa de mere personlige Angreb, hvori vi beskyldes for Uredelighed, Egenraadighed og Ukjärlighed. Vi tröste os til, at vore Modstandere nok ville frafalde disse Beskyldninger, naar vi först kunde blive enige med dem i Lären. En ret Iver for Sandheden vilde da overbevise dem om, at netop den sande Kjärlighed til Själene gjör nidkjär for Sandheden og aabenbarer Hadet til Lögnen. Vi forbigaa det nedrige Angreb paa Prof. Larsen i Anledning af dennes Prädiken i Chicago, imödegaaet i No. 12 af Maanedstidendens forrige Aarg. Vi ville heller ikke dväle länge ved deres Beskyldning med os forat väre et "Statskirkeparti." Vort Svar i Maanedstidenden No. 8 f. A. have de ikke kunnet gjendrive. Beskyldningen har de stukket i Lommen, men de have ikke havt Villie eller Mod nok til offentlig at tage den tilbage saa lidt som deres ovennävnte uforsvarlige Yttringer mod Prof. Larsen.

Ei heller ville vi her indlade os paa deres för Udträdelsen af General-

synoden paa os gjorte Angreb, af hvilke det sidste findes endog saa silde som i 1ste No. af 3die Aarg. for 1860 af norsk-luthersk Kirketidende, hvor Pastor Hatlestad tager fat paa os, fordi vi ikke vilde lade, Genera synoden gjälde for en rettroende luthersk Synode. Ogsaa vort Tilsvar herpaa i No. 5 forr. Aarg. af Maanedstidenden har Pastor Hatlestad stiltiende puttet i Lommen. Disse Angreb ere visselig af den Natur, at de beviser, at vore Modstandere dengang med Uret kaldte sig Lutheranere, og at dette maatte ansees som et Rov af dem.

Nei vi ville holde os til deres sildigere Angreb paa os i "Hemlandet" No. 36, 39 og 40 i Anledning af vor Forklaring over den 14de Art. af den Augsb. Konf.

I No. 36 latterliggjör "Hemlandet" denne vor Forklaring, ligesom vi omtalte i No. 10 f. A. af Maanedstidenden. At i Grunden Luther selv med os bliver Gjenstand for "Hemlandets" Latter og Spot vil sees af fölgende Citat af hans Udläggelse af 1ste Pet. Brev i Aaret 1523, hvor han udtaler sig nästen med de samme Ord, som vi have gjort. Det hedder her:

"Altsaa er der kun en udvortes Forskjel (mellem Prädikanter og christelige Lägfolk) paa Grund af Embedet, hvortil en af Menigheden bliver kaldet; men for Gud er ingen Forskjel; kun derfor bliver nogle dragne frem af Hoben, at de i Menighedens Sted skulle före og forvalte det Embede, som de alle besidde; ikke at en har mere Magt end den anden. Derfor skal ingen af sig selv opträde og prädike i Menigheden; men man maa träkke en frem af Hoben og sätte dertil, hvilken man igjen kan afsätte, naar man vil." Vil Hemlandet fremdeles nägte, at det gaar an, at det overdrages til En at udöve den Magt, som i Grunden alle besidde? Ved saadan Negtelse ikke blot latterliggjör Hemlandet sig selv og ikke os, men beviser, at det fortolker 14de Art. af Augsb. Confession falsk.

I No. 39 f. A. af Hemlandet hedder det: "naar vi betänke nogle af disse norske Prästers nymodens Läre om Kirke og Embede, deres Forkastelse ogsaa af en begrändset Lägmandsvirksomhed tilligemed deres Fordömmelse af den historiske Pietisme, og alt hvad dermed er beslägtet, saa — kunne vi ei vente andet, end at et nyt Möde vil give Anledning til ny Strid, og vi have iaar havt Strid nok."

I No. 40 anker "Hemlandet" omtrent paa samme Maade over, at vi fornegtede en Christens Rettighed til offentlig at udöve det aande-

lige Prästedömme, og over vor Läre, "at, naar nogle Christne välge sig en Lärer, give de ham Fuldmagt til at forvalte Prädikeembedet i deres Sted og paa deres Vegne."

Her er et bestemt Lärepunkt, hvori vore Modstandere erkläre sig uenige med os og paastaa, vi ere vildfarende, nemlig i Lären om "Kirke og Embede." Vi vilde gjerne antage, at vore Modstandere i Grunden vare uvidende om, hvad vi egentlig lärte, men dels har vi — om end i al Korthed — mundtlig forhandlet med dem derom, dels har vi i vor Maanedstidende saa udförlig behandlet og udviklet vor Läre i dette Stykke, dels har de selv i Hemlandet saa ganske rigtig fremstillet vor Läre, at vi ikke kunne lade saadan Undskyldning gjälde."

Vor Läre kalde de nu en "nymodens" Läre om Kirke og Embede; paa Grund af denne vor "nymodens" Läre ville de ikke komme sammen og forhandle med os, fordi der blot vilde komme Strid deraf.

Skjönt vore Modstandere aldrig tydelig have fremstillet deres Läre om Kirke og Embede, saa have de dog, idet de forkaste som nymodens vor udförligt fremstillede Läre om dette Punkt, dermed bevist, at de tro og läre falskt i Stykket om Kirke og Embede, eller ogsaa have de vitterligen beskyldt os for falsk Läre, skjönt de vidste, den var ret, og fölte, at de selv i Grunden vare enige med os i den. Det sidste er der nu ingensomhelst Grund til at tro om dem, hvorfor den förste Slutbliver sikker, at de läre falskt. Thi at vor Läre i dette Punkt er sand, det have vi ved flere Leiligheder bevidst af Guds Ord, ligesom vi have anfört mangfoldige Vidnesbyrd af vore yperste Kirkelärere derfor og ere villige til at rykke i Marken med lige saa mange igjen, om det paafordres.

Vi ville ved denne Leilighed hjerteligen bede vore Modstandere, da de vise sig ganske ukjendte dermed, at gjennemläse fornemmenlig hvad Luther har skrevet over dette Lärepunkt f. Ex. i ovenanförte Forklaring af 1ste Petri Brev, i Skriftet om Messens Misbrug, do. om det babyloniske Fangenskab, do. til den tydske Nations christelige Adel, do. om Vinkelmesse og Prästevielse o. a. St.

Naar vi nu sammenholde disse vore Modstanderes egne Yttringer, hvorved de vise, at de ikke holde den lutherske Läre om Kirke og Embede, med deres ovenfor omtalte Bestemmelser i deres Synode-Konstitution, saa bestyrkes vi derved i den Dom, vi paa Grund af disse Bestemmelser have fäldet, at de ere romaniserende i dette Lärepunkt. Af mange

af deres Yttringer ligesom af hele deres Constitution er det nemlig klart, at de ikke höre til deres Tal, der ligesom Anabaptisterne ville aldeles ophäve det kirkelige Embede. Men naar de nu ikke ere at finde paa denne Side, heller ikke holde den lutherske Middelvei, saa maa de väre paa Veien til Rom; og desvärre de gaa ikke alene paa den Vei. Hele Buffalosynoden, Mangfoldige i Ohio-Synoden ja endog i Generalsynoden ere paa samme Vei og romanisere noget ganske forfärdeligt i Läreu om Kirke og Embede.

Nok herom; dog för vi gaa over til vort sidste Punkt, ville vi i Anledning af denne vor Anklage mod Augustanasynoden for falsk Läre have udtalt, at vi dermed ingenlunde ville paastaa, at hvert enkelt Medlem af Synoden har en falsk Tro og Läre i dette Stykke. Personlig have vi kun kunnet overbevise os om, at Pastorerne Carlsen, Hatlestads, O. Andersens og Professor Esbjörns Läre er falsk. Vi glemme f. Ex. ikke saa snart Professorens ved Conferentsen i Chicago givne Forklaring over Kaldelsen; den var et altfor kosteligt Vidnesbyrd om Professorens theologiske Dygtighed, hans Bibelkundskab og Kjendskab til den lutherske Kirkes Symboler til, at den ei skulde präge sig fast i vor Hukommelse. Vi haabe, at der findes flere maaske blandt Prästerne, som ikke dele disse deres Lederes Vranglære, men som i Hjertet ere lutherske; men er dette Tilfäldet, da er det deres Pligt at protestere, og ikke ved deres Taushed give Samtykke til saadan falsk Läre. (Forts.)

—— —:o:——

Forslag til Forandringer
i den norsk-evangelisk-lutherske Synodes Love.

Det var Kirkeraadets Önske at have kunnet allerede for længere Tid siden fremlägge for Menighederne et fuldstændigt Forslag til Forandringer i Synodens Love. Men Kirkeraadets Tid har ved flere af dets Möder väret saa optaget med løbende Forretninger, at det ikke har väret det muligt til denne Tid at faa sit Forslag færdigt. Synodens Love bestemmer imidlertid, at Forslag til Forandringer i Lovene skal offentliggiøres mindst 4 Uger för Mødet. For at nu denne Sag kan komme under Behandling paa Synoden, har jeg troet det rigtigst at offentliggiøre den Del af Udkastet til Forslaget, som i sidste Kirkeraadsmøde blev udarbeidet. Men jeg maa udtrykkelig giøre opmærksom paa, at ikke alle Bestemmelser ere antagne af samtlige Kirkeraadsmedlemmer, ligesom og, at det er Kirkeraadets Hensigt at samles forat faa Forslaget færdigt för Synoden.

H. A. Preus.
Kirkeraadets Secretär.

Kirkeforfatning
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Capitel I.

Om Kirkens Lære, Bekjendelse og Ceremonier.

§1. Uforandret.

§2. Den eneste Kilde, Regel og Rettesnor for Kirkens Tro, Lære og Levnet er Guds hellige Ord aabenbaret i det gamle og nye Testamentes kanoniske Skrifter, som skrevet staaer 2 Tim. 3, 16.

§3. Den norsk-lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter eller symbolske Bøger ere vor Kirkes Bekjendelsesskrifter, fordi de indeholde en ren og uforfalsket Forklaring og Fremstilling af Guds Ord. Disse Bekjendelsesskrifter ere: a) de 3 gamle Symboler: det apostoliske, nicänske og athanasianske, b) den uforandrede augsburgske Confession, c) Luthers liden eller mindre Katechismus.

Anm. Da den Lutherske Kirkes övrige symbolske Böger hidtil for det Meste ere vore Menigheder ubekiendte, kunne de ikke endnu optages som vor Kirkes symb. Böger.

§4. For at møde en i den christelige Kirke især i vor Tid fremträdende Vildfarelse, udtaler vor Kirke i dette Punkt sin Tro i følgende Bekjendelse: (Speciel Synodalbeslutning No. 2.)

§5. For at bevare Enheden i Kirkens gudstjenstlige Ceremonier anbefales til Menighedernes Anerkjendelse og Brug den norske Kirkes Ritual af 1685 og Alterbogen af 1688.

Capitel II.

§1. I Overensstemmelse med Gud Ord og efter den apostoliske Kirkes Forbillede ordnes og ledes denne Kirkes fälles Anliggender ved en Synode eller Kirkemøde.

§2. a) Stemmeberettigede Medlemmer af Synoden ere 1) de af Kirkens Präster, der forestaa Menigheder, forenede med Synoden, 2) valgte Repräsentanter fra Menigheder, forenede med Synoden, samt Kirkeraadets Lægmænd.

b) Raadgivende Medlemmer af Synoden ere: 1) Präster, der have sluttet sig til Synoden, men som forestaa Menigheder, der ikke have sluttet sig til Synoden, 2) Repräsentanter fra Menigheder, som staa uden Forbindelse med Synoden, men hvis Lære og Kirkeorden stemmer overens med Kirkens, 3) Saadanne Menigheders ordentligkaldede Stolelærere, 4) theologiske Professorer, 5) theologiske Kandidater,

§3. Medlemmer af denne Synode ere kun saadanne Präster, som ere retteligen prövede samt ordentlig kaldede og indviede til det geistlige Embede.

§4. Synodens Embedsmänd ere:

1) Præses.

2) Kirkeraad, bestaaende foruden af Präses af 2 Præster og 3 Lägmænd.

3) Kasserer.

§5. Naar en Menighed önsker Tilslutning til Synoden, da skal den derom indsende til Kirkeraadets Secretær et Andragende undertegnet af Menighedsraadet, bestaaende af Præsten og Medhjælperne. Med dette Andragende maa fölge 1) en Afskrift af Menighedens Forfatning, Love og Bilove, udvisende dens Lære og Bekjendelse og Menighedsordning. 2) en af Menighedsraadet undertegnet Erklæring om, at Synodens Kirkeforfatning er forelagt Menigheden i et offentligt Menighedsmöde og af Menigheden antaget, hvilke Dokumenter af Präses forelægges Synoden, der enten bevilger eller forkaster Andragendet.

———:o:———

Kirkekrønike.

Amerika.

Der viser sig Tegn til, at Presbyterianerne af den gamle Skole ville komme til at stille sig i to Partier. Den politiske Strid synes at være den eneste Grund hertil. Presbyterierne opfordres til at sende sine bedste Mänd til näste Generalforsamling.

— For nogen Tid siden fortalte vi vore Läsere, at den bekjendte falsk-lutherske Professor i Generalsynoden, Hr. Smucker, udgav en Katechismus, der var meget forskjellig fra Luthers, hvis Lärdomme den i flere Stykker fornegtede. Herimod optraadte Missionary's Redaktör, Pastor Passavant, i sin Tid meget skarpt.

Nu indeholder Generalsynodens mest udbredte Blad "Lutheran Observer" en ledende Artikel; i denne anbefaler den den nye Katechismus som Lärebog for den amerikansk-lutherske Kirke til almindelig Indförelse baade i Menighedsskolerne og ved Seminariet i Gettysburg.

Net saa! Först den augsburgske Confession bort fra Prästerne, saa Luthers Katechismus fra Folket — saa haabe vi, de ville stryge det falske Flag, hvorunder de seile.

— En Präst i Indiana, der kalder sig luthersk, skriver, at det efter 10 Dages väldige Anstrengelse er lykkets ham at fylde "Bodsbänken". Han sig dr föler even til at takke de andre Präster, som havde ydet ham Hjälp. "Isär," siger han, "ere vi vore Brödre af Methodistkirken takskyldige, fordi de saa talrige vare tilstede og med Syngen og Beden stode de Sörgende (som sadde paa Bodsbänken) bi".

— I den vestlige Del af Michigan skal Spiritualismen (Aandemaneri) gjöre store Fremskridt. I Coldwater har dens Tilhängere bygget et Forsamlingshus, som koster 10,000 Dollars og som er forsynet med en for en Kirke ny Indretning, nemlig en Dandsesal.

— I Columbus, Ohio, er en Dörstumanstalt, der er meget besögt. De Dövstumme gaa jevnlig til Kirke, ledsagede af deres Lärer Dr. Stone. Saasnart Prästen begynder Prädikenen, oversätter Dr. Stone den i Fingersproget for sine döve Elever; Ogsaa Psalmerne meddeles dem paa samme Maade.

— Hvilken gunstig Mening ogsaa Kirkesamfund af en forskjellig Tro have om Missouri-Synoden vil sees af fölgende Stykke, som findes i den "Reformerte Kirketidende" af Pennsylvanien:

"Den lutherske Missouri-Synode, hvis Medlemmer for störste De-

len om ikke udelukkende bestaar af europäisk-tydske Präster og som slet ingen Forbindelse har med Generalsynoden, bestaar af 253 Medlemmer, nemlig 174 Präster og Professorer og 78 Skolelärere. Af de förste ere 118 stemmeberettigede og 56 raadgivende Medlemmer. Omendskjönt vi undertiden have omtalt disse Brödres exklusive*) Retning med Misbilligelse, kunne vi dog ikke andet end anerkjende det meget Gode, som findes hos dem, nemlig det oprigtige Alvor og Villighed til at yde Offer til Befordring af deres Läre- og Missions-Anstalter. Vi tvivle, om der findes et andet christeligt Samfund i Amerika, der i Forhold til deres Formuesomständigheder ere saa rundhaandede i deres Gaver til christelige Öiemed, og dog ere deres Menigheder for det meste at finde i nye Distrikter i de vestlige Stater.

— Nogle Medlemmer af New Yorker Ministerium og af Pennsylvania-Synoden ere sammentraadte for at danne en "luthersk Synode af New-Jersey". Den vil blive engelsk og forene sig med Generalsynoden; dog antager den den Augsb. Confession som sin Bekjendelse.

— Ogsaa en Canada-Synode for de lutherske Präster og Menigheder i Canada tänker man paa at stifte.

— Da der for nylig blev gjort det Forslag at udgive et religiöst Tidsskrift, der skulde väre officielt Organ for Generalsynoden, viste Luth. Observer, at dette var rent umuligt, da i dette Tilfälde saamange Retninger og Forskjelligheder i Läaren maatte repräsenteres i Bladet, at intet levende Menneske vilde väre i Stand til at löse Opgaven. Det maa hedde at opgive sig selv.

— Det amerikanske Traktatselskab oplyser, at i de sidste 2 a 3 Aar har Selskabets Indtägter väret 50,000 Dollars mindre end Udgifterne.

— Prästen Thom. Atkins i New York vil danne en ny Sekt med Navnet: "Congregational-Episcopal-Union Church". Som Lärerund skal Westminster-Bekjendelsen og Episkopalkirkens Artikler gjälde. Af Embedsmänd skal der väre: Biskoper eller Prädikanter, Presbyter eller Äldste og Diakoner. Biskoperne og Presbyterne skulle läre, forvalte Sacramenterne og öve Kirketugten, Diakonerne

*) Deres Retning kaldet saa, fordi de udelukke og fordömme al falsk Tro og Lære.

skulle pleie de Fattige. De skulle alle välges af Menighedslemmerne med to Tredjedels Stemmeflerhed. Episkopalkirkens Liturgi og fri Bön skal bruges ved Gudstjenesten. Atkins mener, at dette er den oprindelige biskopelige Ordning; han vilde den 6te April begynde Udgivelsen af et Tidsskrift "The Englishman".

— De tydsk-lutherske Tidninger i dette Land advarer Menighederne for en Tydsker Georg Dietz, der forsöger at stifte et Religionssamfund og udbrede en Religion, der skal have mest Lighed med den mohamedanske.

Hans Läre er omtrent fölgende:

1) Siden 1861 har Gud besluttet at udbrede sit Ord med Ild og Svärd.

2) Som Guds udvalgte Redskab er han umiddelbart kaldet af Gud til at sätte Guds Beslutning i Verk og ufortövet udföre den.

3) Alle Prästter ere, saafremt de vilde blive Guds Tjenere, forpligtede til uden videre Betänkelighed at väre ham behjälpelige i dette Anliggende, da det saa er Guds Villie.

4) Han har ifölge Guds overordentlige Befaling fornyet Guds 10 Bud og foröget dem til 16, og saaledes maa herefter alle Mennesker antage dem.

5) Hans ovenanförte Läre er bekräftiget af 3 troværdige Vidner.

Norge.

I Stavanger bestaar nu 2 Qvindeforeninger for Christendommens Udbredelse blandt Jöderne. Stavanger Missionsforening for Israel holdt den 22de Januar d. A. sit 17de Aarsmöde. Selskabets Indtägt, der for sidste Aar bestod af 166 Spd. 44 ß. er anvendt til:

1) Selskabet i London for Christendommens Udbredelse blandt Jöderne.

2) Til Foreningen for Jöderne i Basel.

3) Til den rhinsk-westfalske Forening for Israel i Cöln.

Ogsaa i Christiania omgaaes man med den Tanke at danne et Selskab for Missionen iblandt Jöderne.

— Det hedder, at Frimenigheden i Trondhjem er ifärd med at opløse sig; flere af dens indflydelsesrigeste Medlemmer skulle allerede väre udtraadte uden dog endnu at have sluttet sig til Statskirken, hvilket man imidlertid haaber, de snart ville gjöre.

Danmark.

— Her skal en ny Sekt väre opdukket, som kalder sig Pentorier og lärer, at Gud har aabenbaret sig ikke i 3 men 5 Personer. De läre altsaa en Femenighed istedetfor en Treenighed.

———:o:———

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 26de Juni Kl. 9 holder Synoden for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika sit Møde i Luther Valley Kirke paa Rock Prairie.

Blandt de Sager, som ville komme under Forhandling ved Mødet, ere følgende allerede bestemte:

Af forrige Synode.

1) Vor Læreanstalt, Stedet for dens Anlæg, Bygninger o. s. v.

2) Forslag til Forandring i Kirketugtsbestemmelserne.

3) Forhandlinger om 14de Artikel af den Augsb. Confession.

4) Antagelsen af de Symboler i den lutherske Kirke, hvilke den norsk-lutherske Kirke hidindtil ikke har anerkjendt som sine Symboler.

Af Kirkeraadet:

1) Bevidnelse af Stipendium til Kand. theol. Bugge i Norge for at fortsätte sin Uddannelse til Professor ved vor vordende Læreanstalt.

2) Forslag til Forandring i Synodelovene.

3) Forandringer i Bestemmelserne om Universitetsfondet.

4) Pastor Duborgs og flere Menigheders Optagelse i Synoden.

Kirkeraadets geistlige Medlemmer har desuden overdraget enkelte af Præsterne at forfatte Referater over den lutherske Kirkes Lære om Absolutionen og Sognebaandet, hvorover Forhandlinger ved Synoden vil finde Sted, saafremt Tiden maatte tillade det.

De med Synoden forenede Menigheder opfordres indstændig til at lade möde ved Repræsentanter, ligesom det var meget at önske, at samtlige udenfor Synoden staaende norsk-lutherske Menigheder vilde benytte sig af deres Ret til at sende Delegater. Allerede flere af de ovennävnte Sager ere af den Vigtighed, at det maa interessere enhver af vore Menigheder at deltage i Forhandlingerne over dem.

Synodelegaterne kunne ikke afreise før paafölgende Tirsdag Aften den 2den Juli.

De, som komme igjennem Janesville, have at gaae til Orfordville, hvorfra det kun er 3 Mile til Pastor Magelsens Præstegaard.

Herren være os naadig og velsigne vor Sammenkomst for Jesu Skyld til HansÆre og Kirkens Gavn!

H. A. Preus.
Kirkeraadets Secretær.

Taksigelse.

Med inderlig Tak til Gud og de velvillige Givere bekjendtgjör jeg herved at have modtaget nedenstaaende Kjärlighedsgaver. Paa $2,50 nær ere Pengene anvendte til Kjøb af Tøi til Kläder, hvilke nogle Kvinder i Rock River Menighed godhedsfuldt have syet uden Betaling. Ogsaa dem bevidner jeg for deres Godhed og kjärlige Omhu min hjerteligt Tak.

Fra	Ole Rød, Pine Lake	$1,50
"	Ole Nielsen, do.	1,00
"	Halvor Waller, do.	1,00
"	Ingeborg Bedstul, do.	2,00
"	Sara Rustad, do. . .	0,50
"	Ole Halvorsen, Oconomowoc . .	0,50
"	Maren Röd, Ashippun	0,50
"	Eriksen, do.	1,00
"	Christopher Simensen, Ashippun .	0,25
"	Olava Forseth, Rock River . . .	1,00
"	Kirsti Østli, do. . . .	1,00
"	Erland Rönningen, do. . . .	1,00
"	Ole Halgrimsen, do. . . .	0,50
"	Gunder Naas, do. . . .	1,00
"	Iver Andersen, do. . . .	2,00
"	Tron Andersen, do. . . .	1,00
"	Anders Meen, do. . . .	0,50
"	Morten Knudsen, do. . . .	0,50
"	Tosten Rasmussen, Rock River .	0,50
"	Christian Forseth, do. . .	1,00

Fra Abraham og Halvor Waller 1 Par Stövler.
" Ingeborg Svendsholdt fra Pine Lake 1 Skjorte.
" Christine Hovland, Anne Kaarfald, 2 Skjorter.
" Fru D. Brandt 1 Par Benklæder og 2 Halsbind.
" Thore og Svalan Bjugsdatter, 1 Silkehalstörkläde.
" Anne Aamodt 1 Par Vanter.
" Marthe og Kari Hagemoen og Ingeborg Rönningen, 3 Par Strömper.

Rock River Prästegaard den 17de Mai 1861.

J. D. Jacobsen.

———:o:———

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Juli 1861. | Redigeret af Pastor H. A. Preus. | 6te Aarg. No. 7.

Missouri-Synodens Forhandlinger om Absolutionen.

(Forts. fra No. 6.)

Efterat foranstaaende Referat i Sammenhäng var foreläst, blev hver enkelt Sätning deraf tilligemed Beviisstederne af Symbolerne og Luthers Skrifter endnu engang hört og mundtlig gjennemgaaet, idet Synoden forhandlede det fölgende om Referatets förste Del nemlig de 6 förste Sätninger. Med Hensyn til den 7de og 8de Sätning erklärede den vel, at de ikke hörte til dette Referat (hvorfor de heller ikke bleve videre gjennemgaaede), dog besluttede den, at de skulde aftrykkes med de andre i Synodalberetningen. Til at gjennemgaa den anden Del blev der desvärre ingen Tid tilovers.

Förste Sätning: Absolution eller Lössigelse fra Synder er efter Luthers Läre Evangeliet, hvad enten det forkyndes til mange eller til enkelte.

Efterat det var bleven bemärket, hvor overordentlig vigtig denne Sätning var, og hvor önskeligt det var, at vi alle bleve ret klare og enige om den Sandhed, som deri var udtalt, efterdi der i vor Tid netop herom herskede en i Sandhed babylonisk Forvirring og efterdi der vistnok heller ikke iblandt os manglede Uklarhed i dette Punkt, saa blev der först udtalt, at, naar Absolutionen her kaldtes Evangeliets Prädiken, da var hermed de hellige Sakramenter ingenlunde udelukkede, men meget mere inbefattede, saasom da jo ogsaa Sakramenternes Forvaltning var en Prädiken af Evangeliet, og netop en synlig Forkyndelse deraf, hvorfor de ogsaa af de gamle lutherske Theologer kaldes det synlige Ord.

Dernäst reiste sig Spörgsmaal: Om ikke Absolutionens Begreb i den givne Forklaring var opfattet altfor vidt, — om da enhver Prädiken

af Evangeliet i Virkeligheden var en Absolution? — Derpaa blev svaret: Visseligen er enhver Evangeliets Prädiken Absolution; thi saadan Prädiken er jo intet andet end en Fremräkkelse og Uddeling af den forhaandenvärende og i Evangeliet indeholdte Syndsforladelse, hvad enten den sker offentligen til Hoben, eller i Särdeleshed til den Enkelte.

Paa den Fordring, som nu blev fremstillet, at ved Definitionen af Evangeliets Prädiken som Absolution tillige Nödvendigheden af Troen paa Evangeliet maatte fremhäves, gaves fölgende Svar: Det kommer her fremfor alt an derpaa, at man indser, at Evangeliets store Skat, Forlösningen, som ved Christum er sket for alle Mennesker, og Syndsforladelsen, som derved er erhvervet, bringes til alle Mennesker efter Christi Befaling: "Prädiker Evangeliet for alt Creatur". Til alle, som höre det, forkyndes og fremräkkes Syndernes Forladelse, hvad enten de tro eller ikke tro. Prästen udtaler altid Absolution, naar han forkynder Evangeliet, og visselig ogsaa til dem, som ikke tro; thi Absolutionen er en guddommelig Handling og ikke afhängig af Menneskenes Tro eller Vantro. Den Vantroende stöder vistnok Absolutionen, som ved Evangeliets Prädiken ogsaa er skjenket ham, fra sig, og netop derfor gaar han glip af den.

Herimod blev indvendt: Efter Guds Ord kan og tör man jo dog ikke forlade de vantro Syndere Synden, men man skal og maa meget mere beholde dem den; da nu de Vantroende ikke blive delagtige i Syndsforladelsen i Prädikenen, hvorledes kan da Evangeliets Prädiken altid väre Absolution? — Svar: Den Kjendsgjerning at den hele Menneskeslägt er forlöst og forsonet ved Jesum Christum, og at derved alle Synder hos alle Mennesker fra Guds Side ere forladte, hvilket Evangeliet jo netop forkynder, tilbyder og giver, den kan aldrig nogensinde ved Menneskenes Vantro blive til Usandhed, om end den Vantroende ikke annammer den, men stöder den fra sig og derfor, ja netop alene derfor gaar fortabt. Ligesom Absolutionen eller Lösegelse fra Synder derfor ikke kan väre noget andet end Evangeliets Prädiken, enten den saa sker offentligen eller särskilt, saaledes er ogsaa enhver Evangeliets Prädiken, enten den sker ved Ord eller Sakramente, altid en Absolotion fra alle Synder.

Da der af de gjentagne Gange udtalte Betänkeligheder fremgik, at den forönskede Klarhed og Enighed om den förste Sätning endnu ikke

var forhaanden, saa saae Synoden sig foranlediget til at forhandle endnu vidtlöftigere og grundigere om dette Punkt. Man udtalte sig först derhen: At der endnu ikke er den rette Enighed iblandt os synes at komme deraf, at mange tänke sig Evangeliet som Naade-Middel adskilt fra Naade-Skatten, nemlig omtrent som naar en Konge ved et Bud lod opfordre til at komme paa et bestemt Sted, hvor en Skat skulde uddeles, her er Skatten ikke hos Budet, men maa söges og hentes andensteds fra; medens det dog her forholder sig saaledes, at Evangeliet indbefatter i sig Naade-Skatten, der bestaar i Syndernes Forladelse, og at Evangeliets Forkyndelse og meddeler denne Skat. Om Skatten fremräkkes er ikke afhängig af, om Menneskene tro eller ei, nei Skatten er altid tilstede i Ordet og räkkes alle, som höre det. Solen skinner, om end alle lukke Öinene til, saa de ei se dens Lys. Til Forklaring kan man anföre Exemplet om Ynglingen af Nains Opväkkelse. Christi Ord: "Yngling, jeg siger dig, stat op!" var ingen tom Lyd, ingen tom Forkyndelse, men vakte hos den döde Yngling Hörelse og Liv. Saaledes opväkker Evangeliet den aandelige Hörelse, Troen, og meddeler altsaa Forladelsens Skat, som det bärer i sig.

Hertil sluttede sig nu fölgende Spörgsmaal, der dukkede op i Synoden: Vi udtale og bekjende altid den Sätning: Ved Christi Opväkkelse fra de Döde har Gud absolveret hele Verden d. e. gjort den lös fra Synden; naar Verden paa Grund heraf allerede for länge siden er absolveret og friet fra Synden, hvad er da Absolutionen eller Evangeliets Prädiken i Kirken? Er den ogsaa en Frigjören eller blot en Forkyndelse af den Frigjörelse, som allerede er skeet?

Svar: Hele Verdens Absolution er i Guds Hjerte skeet i det Öieblik, da Forlösningen var fuldbragt ved den Herre Christum, og fordi Forlösningen stod for Gud som fuldbragt allerede fra Evighed af, saa kan man sige: I Guds Hjerte var Verden allerede fra Evighed af absolveret. Men vi have den endnu ikke. Hvad maa nu ske, for at vi kunne erholde den? Gud har ikke knyttet Erholdelsen af Absolutionen til noget, som vi havde at gjöre, for at fortjene den, men af fri Naade vil han give og skjänke os den. Der gives nu intet andet Middel, hvorved vi modtage Gaven, end Troen paa Jesum Christum. Men paa det at Absolutionen kan blive annammet af os, saa maa Gud bringe os den, og netop ved Evangeliet bringes der os det, som er i Guds Hjerte. Evangeliets Prädiken bringer os altsaa Absolutionen, som

er i Guds Hjerte, paa det at Troen skal annamme den; dette ligger i Apostelens Ord: "Hvorledes skulle de tro paa den, om hvem de ikke have hört?" — Hvor Evangeliets Prädiken forkyndes, der träder den kjäre Gud selv frem for Synderen og siger: Jeg er forsonet og forkynder dig hermed, at alle dine Synder ere dig forladte. Ligesom det nu ikke vilde väre en tom Forkyndelse, men en sand Meddelelse af Forladelsen, naar Gud talte umiddelbart paa denne Maade til Synderen, saaledes er ogsaa Prästernes Prädiken og Absolution vel intet andet end en Forkyndelse af Forladelsen, men en saadan Forkyndelse, som virkelig bringer og giver Forladelsen. Vi tydeliggjöre os Sagen bedst ved Hjälp af et Billede. Vi Mennesker ligge alle af Naturen fangne i et grueligt Fängsel; Christus har sprängt dette Fängsels Porte; vi vide, se og föle det vel ikke, men de ere sprängte. Og om end vi saa det, havde vi dog ikke Hjerte til at gaa ud, fordi vi maatte frygte for, at vi udenfor strax vilde blive grebne og kastede ind igjen. Men Evangeliet er Guds salige Budskab til os: Gaar ud, I ere forlöste, I ere benaadede, I ere fri! Evangeliet er altsaa ikke en Forkyndelse af, at vi först skulle blive forlöste og benaadede, men at vi allerede ere frelste og benaadede, og Absolutionen i Evangeliet er intet andet end en Gjentagelse af Absolutionens Kjendsgjerning, som allerede er sket ved Jesu Opvälkelse fra de Döde.

Her blev igjen det Spörgsmaal fremfört: Naar Verden ved Christi Opvälkelse er absolveret, absolveres den da endnu engang ved Evangeliet? Naar man maa sige, Verden er allerede absolveret, maa man da ikke ogsaa paastaa, at Evangeliets Prädiken kun er en Forkyndelse af Absolutionen?

Herpaa svaredes der: Man siger ikke: vi blive endnu engang forlöste og forsonede, men hvad der engang er sket, tilegnes os. Naar Apostelen siger: „Er en död for alle, saa ere de alle döde", saa er det samme Tilfäldet her. Er en opreist til Livet, saa ere de alle opreiste til Livet. Saa vist som Christus er död og det netop for alle Mennesker, saa vist anser Gud alle Mennesker som döde for deres Synders Skyld. Christi Död har som Döden for alle Mennesker tilintetgjort Synden. Er derimod Christus ogsaa opreist i alle Menneskers Sted, saa ere alle Mennesker erklärede for retfärdige i Christo; thi Christus behövede som den Retfärdige ikke for sin Person at retfärdiggjöres ved Opväk-

kelsen, men dette er skeet for vor Skyld, i hvis Sted han er død og opstanden, og altsaa ere alle retfärdiggjorte i Christo. Forsoningen og Retfärdiggjörelsen er allerede skeet i Guds Dom, men vi have den endnu ikke. Derfor har Gud nu udvalgt Ordet for at give os den. Ikke ved egne Gjerninger skulle vi fortjene den, men Troen skal gribe den. Men skal Troen gjöre det, saa er Ordet nödvendigt, fordi uden Ord er ingen Tro mulig. Ordet og naturligvis ogsaa Sakramenterne ere derfor Midlet, hvorved Skatten meddeles os. Naar der under en blot Forkyndelse af Forladelsen forstaaes dette, at man blot fortäller derom, saa maa der svares med Nei paa det Spörgsmaal, om Evangeliets Prädiken kun er en Forkyndelse af Absolutionen; den er derimod en saadan Forkyndelse, som tillige giver, hvad den forkynder. Et Exempel kan tydeliggjöre dette. Naar en rig Mand havde bestemt en stor Foräring til nogen, og en fortalte mig derom, saa kunde det ikke gavne mig noget; men naar jeg laa i Fängsel som en, der var dömt til Döden, og Kongen, som havde benaadet mig, sendte sin Tjener til mig med Forkyndelse af Tilgivelse, saa havde jeg i Virkeligheden faaet Tilgivelse. Saaledes har Gud ogsaa benaadet os i Christo og lader Tilgivelsen forkyndes mig i Evangeliet. Enhver Skabning har Ret til at sige til mig: Du er forlöst og forsonet med Gud, din Synd er dig forladt; derfor siger ogsaa Christus: "Prädiker Evangeliet for al Skabningen". Fyndigere kunde Herren ikke have talt. Overalt hvor Skabningen naar, skal dette salige Budskab udraabes: Mennesket er forlöst og forsonet med Gud; hvo som tror, han har, hvad Budskabet siger, nemlig Syndernes Forladelse, Liv og Salighed. Til videre Forklaring tjente ogsaa endnu dette Exempel: Naar en Domstol har frikjendt en Fange, er han fri i Domstuen, men saalänge han endnu ikke ved det, er og bliver han en Fange. Naar nu Domstolen sender et Bud til ham med det Budskab: du er fri, saa er dette Budskab ingen blot Fortälling, ingen tom Forkyndelse, men en virkelig Meddelelse af Friheden. Saaledes er ogsaa Evangeliet ingen tom Forkyndelse af Forlösningen, som er skeet ved Christum, og af Forladelsen, som er forhvervet ved ham, men en saadan Forkyndelse, som i Virkeligheden meddeler og tilegner Forladelsen.

Til den Bemärkning, som herpaa fulgte, at Forladelsen, som er skeet paa Guds Side, meddeles ved Evangeliet, saa at som mange gamle Alterböger sige, Samvittigheden beroliges, tilföiedes den Forklaring:

Man tänke sig Gud som en rig Mand, som udsteder en Anvisning til mig paa en Million. Naar Gud har undertegnet, saa er Summen min Eiendom, thi Anvisningen lyder paa mit Navn. Men Anvisningen maa bringes mig, for at jeg ved den ogsaa kan vorde vis paa Gaven og blive glad ved den. Gud har nu ved sin Söns Opväkkelse tegnet under; men jeg har endnu ikke Anvisningen. Derfor har den Herre Christus indsat Prädikeembedet, d. e. gjort den Ordning, at Evangeliet bliver forkyndt; ved dette Budskab bringes den Million Guldgylden til mig. Evangeliets Ord er en Forkyndelse af det, som Gud for länge siden har gjort, derfor bringer det Syndsforladelsens Skat. Udstederen af Anvisningen har gjort Manden rig, om han endnu ikke ved det; ved Forkyndelsen erfarer han det, men da meddeles ham ogsaa Rigdommen. Fordi Kirken blandt andre ogsaa bruger den Absolutionsformel: "Jeg forkynder dig Forladelsen," saa mene mange, at Absolutionen er en tom Forkyndelse. Formelen: „Jeg forkynder dig Forladelsen." er ganske rigtig, god og kostelig, men da den dog let kunde opfattes efter den reformerte Vrangläres Mening, saa bruge vi ikke den alene. Fordi Forkyndelsen virkelig er Forladelse, derfor sige vi: "Jeg forlader dig dine Synder." Christi Ord: Gaar hen i al Verden o. s. v. er det samme som hint: Hvem I forlade Synderne o. s. v.; i dette sidste vises kun, hvilken Betydning, Kraft og Virkning Evangeliet har. Ikke er der derved oprettet et nyt Embede ved Siden af eller udenfor Evangeliets Embede, men der er dermed blot lärt, at Evangeliets Embede er intet andet end Syndsforladelsens Embede.

Imod ovenanförte Fremstilling af Sagen blev en Betänkelighed udtalt paa fölgende Maade: Naar jeg tror paa Christum, saa har jeg Syndernes Forladelse; Absolutionen kan derfor ikke bringe mig noget, som jeg ikke allerede har. Ved Ord og Daab er Forladelsen mig tilegnet, jeg har den altsaa bestandig og urokkelig; derfor kan Absolutionen kun väre en Erindring for mig om det, som jeg allerede har. Naar jeg forglemmer det, saa siger Absolutionen mig: Betänk hvad du har. Da Petrus vandrede paa Havet, gik alt godt, saa länge han erindrede Christi Ord: 'Kom hid!" men da han ved Synet af Uveiret forglemte dette Ord og begyndte at synke, udstrakte Jesus sin Haand til ham, for at han ikke skulde synke. Den Haand, som

trak Petrus frem, er Absolutionen for os, idet den tröster os, naar Syndsforladelsens Naadesol er bedäkket med Anfägtelsens Skyer. Absolutionen er altsaa kun Trösten imod Anfägtelse, Tvivl og Modlösbed.

Her erindrede man, at Taleren uden Tvivl mente Absolutionen i snevrere Betydning; men vi tale i Almindelighed om Evangeliet som Absolution. Videre svaredes der: Hvad der nylig er bleven sagt, beror, naar man tager Ordene, som de lyde, dog vel paa en vrang Forestilling. Naaden, som vi faa, stikke vi ikke til os, ligesom vi stikke et Stykke Bröd i Lommen, saa at man kunde sige: Hvad jeg allerede har stukket til mig, kan ikke mere gives mig; nei, Naadegoderne er af en ganske anden Natur, de gives og modtages uafbrudt.

Saalänge vi vandre i Troen, gives og modtages de bestandig. Troen er jo intet andet end at modtage; deraf fölger, at Naadegaverne altid gives, Gud giver dem Troen bestandig. Det er sandt, at jeg i Daaben har annammet Syndernes Forladelse, Liv og Salighed, derfor har jeg den; imidlertid havde vi intet, naar Gud ikke stedse gav os; min Absolution bestaar deri, at jeg giver d. e. Gud giver ved mig. Jeg kan ikke sige: Jeg har, derfor kan jeg blot erindres om det, hvad jeg har; nei, det maa hver Dag paa ny gives mig. Men Gud giver mig derved, at han foreholder mig sit Ord. Troen griber Ordet og modtager derved, hvad Ordet slutter i sig. Naar jeg siger: Hvad jeg har, det har jeg i Troen paa Ordet, saa fölger deraf ikke: Altsaa kan Absolutionen ei väre andet end en blot Erindring; men deraf fölger kun dette: Absolutionen giver mig intet videre, end hvad jeg allerede har. Ordet giver bestandig, Troen modtager bestandig. Indvendingen häves saaledes: Troen er en bestandig Modtagen af Ordets Skatte; derfor bör Ordet stedse prädikes; og det kan ikke prädikes nok for Menneskene, de kunne ikke noksom absolveres, ikke nok modtage den hellige Nadvere. Vi leve her i Troen, den kan ikke modtage nok; hisset, hvor vi skulle skue, vil det väre anderledes. Til at forstaa dette, tjener ogsaa, hvad der Luc. 7. staar skrevet om den store Synderinde; den Herre Christus bevidner og erindrer ikke blot: „Mange Synder ere hende forladte," men tilsiger hende endnu engang särskilt Absolutionen.

Paa det Spörgsmaal, hvorfor man alligevel ikke siger, at Verdens Synder ere den forladte, uagtet Verden allerede for 1800 Aar si-

den er absolveret? fulgte det Svar: Dersom man saaledes uden videre og uden Forklaring sagde: Verdens Synder ere forladte, saa vilde det väre misforstaaeligt; mange vilde nemlig forstaa det saaledes, at alle Mennesker vare omvendte og troende og kom i Himmelen. Naar man imidlertid siger: Fra Guds Side ere Synderne tilgivne Verden, saa er dette rigtigt talt. Men hvad hjälper det mig, om Gud siger til mig: Jeg er din Ven, og jeg alligevel tänker, han er min Fiende? Gud er vel forsonet med os, men vi ikke med ham, derfor siger Apostelen: "Lader eder forlige med Gud". Gud maa räkke os Forsoningens Haand, dersom vi skulle blive forsonede med ham. Den har han rakt os, han er forsonet med Verden, men vi tro ham ikke og frygte af den Grund for ham; derfor siger han ved Evangeliet: Du behöver ikke at frygte, jeg er forsonet med dig, tro kun, saa ere alle dine Synder forladte. Man tänker sädvanlig, at Ordet er alene et Middel, hvorved en saadan Forandring bevirkes i Hjertet, at en Tro opstaar, som er levende, og denne Tro holder man for et saa herligt Värk, at Gud for dens Skyld benaader Mennesket, men man betänker ikke, at Troen i og for sig er en tom Haand, som blot lader sig fylde.

Et Synodemedlem bemärkede: At Evangelium og Forladelse af Synden var et og det samme, det var ham klart; men naar man kun prädiker et Stykke af Evangeliet, som f. Ex. de Dödes Opstandelse, saa kunde man dog vel ikke sige, at det var Absolution. — Derpaa svarede man: Det er et og det samme, om en Del eller det Hele af Evangeliet prädikes, det er altid Absolution. Naar man saaledes prädiker om de Dödes Opstandelse i Almindelighed, saa prädiker man intet Evangelium; thi saadan Prädiken virker hos de Ugudelige Skräk og Forfärdelse; men naar man prädiker, at de Troende ville opstaa og netop opstaa til det evige Liv, saa er det et ganske herligt og trösteligt Evangelium. For at begrunde, at Absolutionen ogsaa indeholdes i det mindste Stykke af Evangeliet, anförtes et Exempel om en Anfegtet, som ved det Sprog: "Gud hjälper baade Mennesker og Qväg", paa engang blev revet ud af al Angst og Nöd og mägtig tröstet.

Til Slutning blev endnu fölgende udtalt i Anledning af den förste Sätning: Man maa ikke forvexle, hvad Christus har gjort, og hvad der er sket med Christo. Hans Lidelse, Död, Opstandelse var ingen Absolution, men vel var hans Opväkkelse fra de Döde en

saadan. Vor Prädiken og Absolution er efter den moralske Virkning ei andet, end hvad Gud har gjort med Christo; Forskjällen bestaar kun deri, at Gud ved at opväkke sin Sön har absolveret hele Verden, men vi absolvere kun Enkelte, Prästerne f. Ex. kun deres Menigheder. Christus er traadt i vort Sted; han blev straffet, fordömt for os, vi i ham. Han blev endelig i vort Sted kastet i Dödens Gjäldstaarn, men paa tredie Dag lod Gud ham ud igjen og forherligede ham. Ligesaalidt som Christus var en Synder, ligesaalidt blev han straffet paa Korset for sin egen Person, men vi bleve straffede i ham, i ham ere vi ogsaa retfärdiggjorte. Ved Christi Opväkkelse erklärede Gud hele Verden for retfärdig. Naar vi alle vidste dette, saa var det nok, men da vi ikke vide det, saa vilde Skatten blive ubenyttet, dersom vi ikke fik det at vide. Derfor siger nu Gud: Hvad jeg har gjort, skal forkyndes. Saa vist som Christi Opväkkelse er en sand Absolution, saa vist er ogsaa min Absolution ingen blot Fortälling, men en virkelig Meddelelse af Forladelsen. Absolutionen er en Guds Gjerning, som gjälder indtil Verdens Ende. Vor Absolution er intet andet end en Gjentagelse af Guds Gjerning i Christi Opväkkelse. De Reformerte derimod anse Evangeliet for intet andet end en Fortälling om Forlösningeu, som har en saadan moralsk Kraft, at den bringer Mennesket til et andet Sindelag og ved dette Sindelag sätter det i en saadan Tilstand, i hvilken det behager Gud. Til vor Salighed maatte to Ting ske,

1) Syndsforladelsen maatte erhverves, det har Christus gjort.

2) Som en Fölge af Christi Fortjenestes Fuldkommenhed og Fuldmyndighed maatte den treenige Gud forlade, det har Gud gjort og gjör det endnu fra den ene Dag til den anden indtil den yderste Dag, men ikke mere saaledes, som ved sin Söns Opväkkelse, der engang er sket, men ved Evangeliets Forkyndelse. (Forts.)

——:o:——

Til Redaktøren af "Norsk Kirketidende" i Christiania.

I Nr. 4 af "Kirketidenden" for dette Aar findes om de kirkelige Forhold i Amerika en lang Redaktionsartikel, som begynder med Brasilien og ender med Chiniqui, Indianerne, Mormonerne og Negerslaveriet, men som dog kun om vor norske Kirke herover taler noget udförligere. Her begynder den da först med min Sendelse til Norge, og istedetfor at mange der tröstede mig med, at det vilde "dra' efter" med Kandidaterne, og at de nok vilde komme, naar de først fik betänkt sig lidt, saa synes det hellere at have draget efter med "Altid.," saa

at den nu har mange Betänkeligheder og Indvendinger saavel mod vore "Fordringer" som mod vor Läre, som den ikke havde, da jeg endnu var derover. Herved er det ingenlunde min Mening at dadle Kirketidenden for Mangel paa oprigtig Ligefremhed; jeg har selv herover (f. Ex. i min Beretning i "Maanedst."for Marts) optraadt skarpere mod det falske og urigtige, jeg fandt i Norge, end jeg derover gjorde. Det er saa naturligt: först naar det hele Samvære er forbi, kan man ret overse hinandens Stilling og komme til en bestemt Mening derom. Træffer man, medens man er sammen, paa noget mishageligt hos hinanden, saa vil man saa gjerne tage det i den bedste Mening og haabe paa, at andre gunstigere Indtryk snart skulle udslette det ugunstige; men er først Underhandlingen forbi, og har man maattet skilles ad uden at komme til den önskede Enighed og uden at faa sit Haab om gjensidig Forstaaelse opfyldt, da träder først Modsätningen skarpt frem og bliver klart udtalt. Gud ved, hvor taknemmelig jeg i mit Hjerte er for den Velvilje, hvormed saa mange, og blandt dem ikke mindst Kirketidendens Redaktør, kom mig imøde, og jeg haaber, at ingen Strid paa Kirkens Mark skal forstyrre det personlige Venskab, som altid har bestaaet mellem os; men for Guds og hans Sandheds Skyld kan jeg ikke andet end svare paa de Angreb (jeg kan i en Hast ikke finde noget finere Ord), som i hin Artikel ere gjorte paa os.

"Krtid." kan som saa mange andre i Norge ikke ret fatte vor "Fordring" paa Hjälp. Den agter vor "bestemte Ligefremhed" og vor "troskreidige Tale"; men kan den da ikke forstaa, at denne Frimodighed enten maa väre en ugudelig Frälhed, hvis det, den fordrer, er imod Sandheden, eller maa have sin Grund i denne alene? Ve os, hvis vor "faste Overbevisning" (Ebr. 11, 1) var grundet paa Lögn! Men den er — Gud alene være derfor lovet — grundet paa hans klare og tydelige Ord. Vor "Fordring" gaar simpelthen ud paa, at enhver, som kan, skal hjælpe os, og at ingen skal se hen til egen Lyst eller til noget jordisk, men alene spörge, hvor han kan gavne mest. "Kirket." advarer for at ville dømme om, hvor man kan virke mest, men hvad i al Verden er det da, en Kristen skal spörge efter? Jeg for min Del maa sige, at dette netop er det, som jeg altid søger at gjøre til Rettesnor for mine Handlinger; jeg spörger altid, naar der erTale om at gjöre noget, om jeg dog derved kan gjøre noget godt, og naar der maa vælges mellem flere Ting, spørger jeg, hvormed jeg kan gavne mest. Saa lärer jeg alle dem, hvis Lærer jeg er, og skulde jeg deri tage feil, saa vilde "Kirket." i Sandhed gjøre en uberegnelig Nytte, om den kunde beläre mig bedre. Vistnok er det sandt, hvad "Kirket." siger, at med fuldkommen Visshed ved ikke nogen anden end Herren, hvormed vi bedst kunde opfylde Kjärlighedens Bud; men vi have dog intet andet at rette os efter end efter de Vink, han ved sin Styrelse giver os til rettelig at anvende hans Ord, og skulde vi da end ved alvorlig Prövelse ikke komme til at vælge det, som virkelig var det allerbedste, da vil Gud dog styre selv vore Misgreb til det bedste. Men at ville vente,indtil man i sit Indre föler "en alvorlig og kraftig Kaldelse," som man "ikke kan unddrage sig," det er kun Sværmeri, og mod saadanne Paastande vilde visselig Luther, hvis han levede nu, tale netop ligedan som mod Svärmerne paa hans Tid, der ogsaa raabte "Aand, Aand!" og ikke havde nok i Ordet. Hvo som vil gjøre Hjertets indre Dragelse til det bestemmende for sin Handlemaade, i den ene eller anden Henseende, den kjender dog endnu ikke Skriftprincipet ret, og hvor klart og grundigt "Kirket." end i sin Tid paaviste Skriftprincipets Forvanskning i "den omarbeidede Forklaring," saa har den dog, saalänge den kan tale,som den denne Gang gjør, selv endnu ikke lärt Pontoppidans herlige Indledning til Forklaringen. Jeg har altid indrömmet, at den indre Dragelse ogsaa bør tages med i Betragtning, men jeg siger, at denne indre Dragelse burde komme, hvor der ere saamange stärke Dragelser udenfra; og altid maa man desuden huske, at vor Lyst eller Ulyst ligesaavel kan komme fra Kjødet som fra Aanden, og aldrig tør man derfor lade denne väre det vigtigste eller eneste afgjörende. Nei — den kan i det höieste være med iblandt de Forhold og Omstændigheder, hvori Gud ved sin Styrelse har sat os, og som vi ef-

ter Guds Ord maa bedømme for at faa vide, hvorledes vi skulle handle. Og det Guds Ord, som her næsten alene er nok, er det store Bud om Nästekjärligheden: saa og saa, maa jeg sige til mig selv, har Gud styret det for mig, i disse Livsforhold har han sat mig, disse Gaver har han givet mig, og baade her og der er Nød; hvorledes kan jeg da bedst i Gjerningen "elske min Näste som mig selv?" Se dette er den simple Maade, hvorpaa efter min inderligste Overbevisning en Kristen i alle Tilfälde har at bestemme sin Vei i Livet, og hvorved han ogsaa vilde faa Lyst og indre Drift til sin Gjerning; thi "hans Lyst er til Herrens Lov" (Ps. 1, 2.) og ikke til at fölge sit eget daarlige Hjerte. Hvorledes er det da muligt, at lydige, ydmyge Guds Börn kunne andet end hjertelig sämstemme i en saadan Läre? At saa mange virkelig sätte sig imod den, og at saa faa handle derefter, maa altid blive et saare slet Vidnesbyrd mod den norske Kirke, om jeg end — det har jeg atter og atter gjentaget — hermed ikke vil dömme nogen enkelt.

"Kirket." vil have "et specielt Kald" for at forlade Fädrelandet; men hvis den hermed mener det udvortes Kald, saa kan jeg neppe tro, at den norske Statskirke nogensinde har kaldet saa specielt, som vore stakkels Menigheder nu have gjort i en Række af Aar. Desvärre mener den vel hellere et specielt indre Kald; men hvor staar det nogensinde skrevet, at Gud vil give os et saadant? Det var et Embede af ganske speciel Beskaffenhed, som Gud gav Moses og f. Ex. Jeremias; men mon de fölte nogen speciel indre Dragelse? Nei, det var dem ganske og aldeles imod at udføre den Gjerning, Gud paalagde dem. Herre send en anden! bad Moses, og hvor jamrer ikke Jeremias sig over det Straffeembede, Gud har givet ham iblandt hans Folk! Ja selv den Herre Kristus bad, at hans himmelske Fader vilde tage den Kalk fra ham, som han skulde drikke, hvis det var muligt. Saaledes kunne vi vistnok finde os i, at mange krympe sig for at fölge Kaldet herfra, skjøndt de se, at det er Herrens; thi vi kjende vel vort eget Kjøds Skrøbelighed og vide, hvor uvillige vi ofte ere til at lyde Herren. Men for den oprigtige lykkes det dog at faa Mod, og naar han forgjäves en Tid har bedet, at Herren vil sende en anden, saa gaar han dog tilsidst i Guds Navn selv, og Gud giver ham den Lyst, han behøver. "Det gaar nu ikke an," siger "Kirket.," "at Mennesker med en vis Heftighed fordre, at urolige, tvivlende Kandidater skulle kaste sine Tvivl bort, thi Tro og Trosfrimodighed kan intet Menneske give sig selv;" derimod skulle vi "respektere den kjämpende og först og fremst indskjärpe en saadan, hvad han har at gjöre for at finde Herren". Men, kjære, det er jo netop dette, vi gjøre med vor Fordring! "Herren er när," siger "Kirket.," "for alle dem, der oprigtig söge ham ad den af ham lagte Vei;" men denne Vei er jo ingen anden end at tro Evangeliet, og dette er det kun, vi eller Gud gjennem os (thi dette Ord er Guds) fordrer af den urolige og tvivlende. Vi kunne forsaavidt respektere en saadan Själs Kamp, som denne jo, hvis han er oprigtig, er grundet paa Erkjendelse af Synden og Sorg over samme; men det er dog alene ugudelig Vantro, som gjør, at han tvivler og er urolig; thi Guds Evangelium siger uden alt Forbehold til en saadan Själ, at hans Synder ere ham forladte. Og dette fordrer Gud, at han skal tro, Gud vil her ikke vide af nogen Indvendinger; hans Disciple maa derfor ogsaa kun fordre det samme, og det kan aldrig ske bestemt (jeg vil ikke sige heftigt) nok; ve dem, hvis de foreskrive de stakkels kjämpende Själe egne Øvelser og Gjerninger i Stedet for at byde dem alene at tro paa Guds uindskränkede Naade.

Har et Hjerte først faaet denne enfoldige Tro med Hensyn til sit eget Forhold til Gud, da faar det nok ogsaa Tro til at erkjende og fölge hans Kald, hvor han kalder til at virke som et evangelisk Sendebud til andre. Jeg vil derfor endnu kun opholde mig ved en Ting, som "Kirket." siger herom, nemlig at en Präst under vore Forhold skulde behöve en særegen Gave til at styre (1 Kor. 12, 28.), som kun kan opnaaes ved Erfaring, og denne skulde man faa ved at virke som Lärer ved en Skole eller som underordnet Geistlig under en ældre prövet Mand. Hertil maa jeg sige, som jeg mundtlig i Norge har sagt, at for det første er neppe en saadan säregen Styregave synderlig mere nödvendig her end der, og for

det andet maa man i saa stor en Nöd med Tak modtage de mindre Gaver, selv om större naturligvis kunde väre önskelige. Og hvad Erfaringen angaar, saa tänker jeg, den Erfaring, man fra Lärerstillingen bringer med over i den prästelige Virksomhed, er omtrent som den Kundskab, man kan saa i Svømning, førend man gaar i Vandet. At en underordnet geistlig Virksomhed derimod under en äldre Mands Veiledning er den allerbedste Erfaringsskole, er vist; men Nøden, Nøden — tillader ikke saa mange Forberedelser; naar en holder paa at sulte ihjel, nytter det ikke at ville gjennemgaa en Skole i Madlavning, før man hjälper ham, men man maa strax give ham, hvad man har af Mad, enten det er raat eller kogt, daarligt eller vel tillavet. For Resten kunde ogsaa saadanne mere forknytte Kandidater faa en Stilling som Kapelan hos en af vore äldre Präster, hvorved denne kunde faa mere Tid til at virke ved Missionsreiser eller paa anden Maade.

Dersom jeg nu ikke vilde tage alt i den bedste Mening, saa kunde jeg af det ovenfor udviklede slutte, at "Kirket." og med den vissselig mange af vore norske Venner vare uenige med os i Kristendommens Hovedsandheder, Retfärdiggjørelsen og Skriftprincipet; men jeg tror, at det falske og urigtige, som jeg ovenfor har søgt at gjendrive, mere har sin Grund i Uklarhed end i noget andet. Derimod maa jeg forsvare vor Kirke mod den Beskyldning for altfor stor Stivhed og Strenghed i Lären, som ogsaa i ovennævnte Artikel er gjort imod os. Forelöbig kan jeg forsikre, at hverken Missourisynoden og „den lärte og elskelige ge Prof. Walther“, som skulle forföre os, eller vi stakkels vildledte, der skulde dandse efter disse lärde og elskelige Forförerers Pibe, i noget eneste Stykke afvige fra Luther eller Chemnitz eller de mange andre herlige Mend, som i og kort efter Reformationens Tid virkede i fuldkommen Enighed for Sandheden. Vistnok er man i vore Dage ikke vant til saadan Enighed og Bestemthed, men den fandtes dengang; og hvor meget end den nyere Tid vil rose sig af Fremskridt og Frihed, saa sige vi den lige op i Øinene, at den ikke er värd at løse disse Lärerers Skorem, men først og fremst burde sätte sig ved deres Födder og lære, hvad de vidste, för den begyndte at tale om Fremskridt. Vi sige den, at dens Frihed kun bestaar i, at den ikke vil lade sig binde af Ordet, og at den derfor bliver Syndens, allehaande Menneskemeningers Træl, medens Gud ved sin Naade har förk os uvärdige tilbage til hin gamle Sandhed, og denne har frigjort os. Den nyere Tid kan ikke begribe, at man kan lade sig lede af Guds Ord alene i Stedet for af „overlegne Mänds“ menneskelige Meninger; dette kommer deraf, at den ikke ret tror paa Guds Ord, ikke fatter dets Klarhed og Tilsträkkelighed. Dersom jeg maa tale om min egen Erfaring, mon jeg da ikke skulde have truffet (personlig eller i Skrifter) paa andre „lærde og elskelige“ Mænd end Prof. Walther? Og dog fulgte jeg i Norge ingen, jeg forkastede Pietismen, jeg forkastede Grundtvigianismen. Jeg havde Retfærdiggjørelseslæren i mit Hjerte, men jeg fandt ingen theologisk Retning, som vilde passe ret dertil; man studerede jo ikke Symbolerne eller Luther eller de gamle Fædre, men for at følge Tidens Fremskridt (!?) slugte man efter fattig Leilighed, hvad man kunde af den nyere Theologi. Herover derimod blev jeg strax henvist til hine gamle gode Kilder, og da varede det ikke länge, för jeg saa det — klart som Dagen —, at der var Sandheden, en Erkjendelse, som baade jeg og saa mange af os, Präster og Lägfolk, stedse ere blevne mere og mere befästede i. Derfor kunne vi opträde med Frimodighed og Bestemthed ligeoverfor hvem det skal være, fordi vi vide, at vor Tro og Läre er begrundet i Guds Ord, og fordi vi med god Samvittighed kunne sige, at vi have holdt dette altfor meget i Ære til at lade os trække om ved Näsen af „overlegne Mänd“. O hvor vilde ikke de lærde Theologer i Europa foragte os, om vi amerikanske „Buskttheologer“ ogsaa ligesom de vilde opträde med egne theologiske Anskuelser og Opdagelser! Og med Rette; thi hvad Anledning have selv vore ypperste Mänd herover havt til at samle menneskelig Lärdom i Sammenligning med hine? Men fordi vi have Fädrene med os, og de have dem imod sig, derfor ere vi dog selv i theologisk Henseende en ikke uanseelig Magt; og fordi vi have Guds Ord med os, og de have det imod sig, derfor maa deres Visdom blive tilskamme ligeoverfor vor

Daarlighed; Gud er med os, og han er stærkere end alle Verdens "overlegne" og "lærde og elskelige" Mänd.

Dette väre nu nok sagt om vor Läre og Theologi i Almindelighed! Af de enkelte Stykker, som vi maa høre ilde for, maa naturligvis det fortärskede Spörgsmaal om Lægmandsvirksomhed atter for en Dag. I den Udholdenhed, hvormed vi have søgt at bringe denne Sag til Klarhed, kan enhver se et Bevis paa, hvor alvorligt vi mene det med Læren, og hvorledes vi ikke sky noget Offer eller nogen Anstrengelse for enten at overbevise andre eller, om vi feile, selv blive overbeviste. Jeg har aldrig kunnet finde nogen Greie paa det, som i denne Sag er forebragt imod os, og „Kirket." bringer ikke denne Gang noget nyt, men henviser til, hvad den før engang har skrevet derom, og fortæller os, hvad vi sandelig før vidste, at en Präst ikke er bevist at väre afvegen fra den rene Läre dermed, at Pastor Ottesen „skriver nogle Artikler i Maanedst. og saa udsteder Banbullen". Nei ganske vist, dermed er Sagen ikke afgjort; det kommer kun an paa, om O. efter Guds Ord har Ret. Derimod skal jeg til Gjengjäld for denne vigtige Oplysning meddele „Kirketid.", at vi nu er komne til den Overbevisning, at dersom vi efter saa mange og lange Forhandlinger herom ikke ere komne til Enighed, saa maa Forskjellen ligge dybere, og vi ville derfor fra vor Side tage fat paa Hovedlärdommene om Retfärdiggjörelse, Absolution o. s. v., og vi saa da se, hvordan det da vil gaa. Et Stykke af Pastor Ottesens klare og forträffelige Opsats om Sognebaand anförer „Kirketid." ogsaa, formodentlig for at misbillige den, men dog uden at sige noget om den. Og endelig ere vi i en Anmærkning blevne dadlede, fordi vi anse Chiliasmen for Kjætteri. Om dette sidste Punkt kunde være mere at sige, end jeg denne Gang har Tid til eller tør bede om at faa Plads til i „Kirketid". Kun saa meget maa jeg sige, at hverken Bengel eller nogen af Nutidens Theologer, hvor symboltroe de end kunne väre anseede for at väre, kunne beväge os til at vige fra Guds Ord. Dette lärer os kun om Kors og Trängsel for Kirken herneden og siger, at det hermed skal blive värre og värre indtil Dagenes Ende, saa at Menneskens Søn neppe skal finde Troen paa Jorden, naar han kommer; ja det bliver aldeles umuligt at føre et saadant Kristenliv, som Skriften overalt beskriver, dersom Korset bliver taget bort, saa at Menneskene i hine Herligheds-dage, som selv de finere Chiliaster dog vente, maa blive Kristne og leve som Kristne paa en ganske anden Maade end vi. Denne ene Betragtning, som vi komme til paa hvert Blad af Skriften, forbyder enhver Chiliasme, medens der paa den anden Side ikke findes et eneste Sted i Skriften, om hvilket en Fortolker kan sige: det maa forklares til Fordel for den. I Joh. Aab. 20 læres den ikke mere end Omvendelse efter Døden i 1 Petri Brev; det er kun ved tvungne Forklaringer imod Troens og Skriftens Analogi, at man har faaet begge Lärdomme udaf disse Steder. Hvad Bengels „reale Opfattelse" af Spaadommene angaar (efter hvilken man formodentlig skal tro, at det virkelig før den yderste Dag her paa Jorden skal blive saa, at Ulv og Lam skulle grässe tilsammen, og en Löve æde Straa, og en Slanges Føde väre Støv), saa var det vel netop den, som bragte Jøderne til at forkaste Jesus; thi i al sin Ringhed svarede han lidet til mange af Profeternes glimrende Skildringer, dersom ikke disse havde været at forstaa aandeligt, og med rette erklærer derfor den Augsb. Conf. 17de Art. alle Indbildninger om jordisk Herlighed for Kristi Rige for jødiske Fabler. I denne Artikel er al, baade grov og fin, Chiliasme forkastet, ligesom i den lille Katechismus i Forklaringen til 3die Art. den grove om en tilkommende dobbelt Opstandelse er forkastet. Og for nu ogsaa at tage et andet Hovedpunkt med, enhver Lære om en tilkommende Herlighedsstand for Kirken her paa Jorden, lad den nu være saa fin og aandelig, som den være vil, strider mod Skriftens Lære om, at den yderste Dag er nær og kan komme hvert Dieblik; men jeg har i en norsk Kirke hört prädike, at de gode Apostle havde taget feil, naar de bestandig ventede paa den yderste Dag, og maaske ville de Herrer Chiliaster ogsaa vide det bedre end de Mänd, der „talede, drevne af den Hellig Aand". Ja de ere nødte dertil, om deres „klogtige Fabler" skulle gjælde; og dog har deres Svärmeri saa meget Skin for sig (netop ved denne „reale Opfattelse") og saa meget

tiltalende for Kjödet og især for den hovmodige Tidsaand, at de i Sandhed kunne regnes til de „kraftige Vildfarelser". Den enfoldige Christen faar rede sig ved at betragte, hvorledes de komme i Strid med flere Hovedlærdomme, som ovenfor vist, og et godt Kjendetegn har han ogsaa deri, at der neppe er to Chiliaster, som ere enige. Herren bevare i Naade sine Troende fra dette Satans Blendverk!

Ja Enighed! Ikke alene er den nästen forsvunden fra Jorden, men hvor den findes, gjælder den for et Bevis paa Död, Stivhed o. s. v. „Krtid." udtaler jo selv sin Gläde over Pastor Muus's Optræden i Chicago „uden dog i et og alt at kunne tilträde hans Ytringer". Hvad glæder „Krtid." sig da over? "Kjärligheden gläder sig i Sandhed" 1 Kor. 13, 6, men det, "Kirket." ikke kan tilträde, anser den vel ikke for Sandhed? den kan da ikke gläde sig i dette? og formerker da ikke Sorgen derover Glæden over det, den fandt rigtigt? Jeg for min Part og mange andre „beklage" med Pastor Ottesen Pastor Muus's Ytringer; men vi troede, at Muus netop ved dette Möde var bleven bragt til större Enighed med os. Jeg har senere ikke hört noget, som kunde betage mig dette Haab, men maaske har „Krtid."; for Resten skal intet Hensyn til Synodalforbindelse hindre os fra at vidne i Kjærlighed mod enhver Vildfarelse hos vore Brødre.

Og hermed faar jeg tage Afsked fra Norge for denne Gang. Gud velsigne alle oprigtige Sjæle der og lede sin sande Kirke der og allesteds sikkert ud af Tidens Trängsler til den evige himmelske Herlighed og Fred! Amen.

St. Louis Mo. 10de April 1861.

Laur. Larsen.

Til Maanedstidendens Redaktör!

Ovenstaaende Opsats afsender jeg netop til „Norsk Kirketidende", og for at vore Menigheder kunne erfare, hvorledes jeg ogsaa efter min Tilbagekomst fra Norge her söger at fortsätte den Gjerning, jeg der begyndte, indsender jeg den til Optagelse ogsaa i Maanedstidenden. Allerede fra England den 5te Febr. sendte jeg en „Afskedshilsen til Norge", hvori jeg meddelte de ringe Frugter, min Virksomhed indtil da havde baaret. Den 17de Febr. sendte jeg atter en indtrængende Opfordring, og saaledes skal jeg, om Gud vil, fortsætte privat og offentlig at lägge vore norske Brödre vor Nöd paa Hjerte. Som en god Tidende kan jeg meddele, at en yngre Broder af mig, der har gode filologiske Kundskaber og muligens i näste Maaned tager filologisk Embedsexamen, til Sommeren vil komme hid for i St. Louis at studere Theologi og derefter modtage Prästekald iblandt os.

Laur. Larsen.

———:o:———

Missouri-Synodens Mission.

(Fortsättelse fra No. 5.)

Missionsstationen Gabitawigama's ydre Tilstand er fölgende; vi have forskaffet os en Claim paa 160 acres Land ved Övre-Missisippi. Paa den er nogle Agre Skovland ryddede og Missionsbygningen opfört, naturligvis blot Bjelkebygning; tät til det ryddede Land ligger en herlig Prairie, hvorpaa der kan höstes Foder nok for begge Hestene og Hornqväget. Efterat Stationens förste Anläg rigtignok har krävet större Summer, skriver Missionär Clöter, at Missionens fremtidige Bestaaen kun vil kräve nogle faa hundrede Dollars aarligen, saa länge intet Overordentligt forefalder, da mange af

de Produkter, som ere nödvendige for Husholdningen, nu avles paa Farmen. Derhos haaber Missionären ogsaa, at han i den rolige Vintertid vil kunne gjöre temmelig gode Fremskridt i Indianersproget.

Undertegnede Missions-Commission foreslaar ärbödigst, at den höiværdige Synode vil fatte en Beslutning om Stationen Gabitawigamas fremdeles Bestaaen; Commissionen vil raade, at man om mulig skaffer Pastor Clöter en anden Missionär, der kraftigen kan staa ham bi i indre og ydre Anliggender. At lade Stationen gaa ind, dertil kunne vi ikke raade. Skulde det ikke väre muligt og gjörligt at sende Missionär Clöter en anden Missionär til Hjälp, saa kunde man lade Stationen bestaa under hans Styrelse alene, indtil Gud enten skjänker os en dygtig Hjälper i Heinrich Crämer eller paa anden Maade skaffer os en dygtig Mand.

De to Indianergutter Paulus og Philipp, som for nogle Aar siden sendtes fra Bethanien til Fort Wayne, for der at forberedes til Lärerembedet iblandt deres Folk, gjorde begge flere Aar igjennem meget gode Fremskridt. Den ene af dem, Paulus, er desvärre löben bort og driver omkring hos fremmede Indianere i Egnen af Detroit og St. Clair. Han undviger Missionär Miessler, naar denne gjör Forsög paa at lede ham til Bod og til et gudfrygtigt Liv. Den anden Gut, Philipp skaffer sine Lärere megen Gläde og gjör gode Fremskridt. Han er det tydske Sprog fuldkommen mägtig, saa at han med Färdighed läser og skriver tydsk, ja ogsaa tänker paa tydsk. Sin Övelse i Indianersproget har han nylig opfrisket ved et längere Besög, han aflagde hos sin Moder i Bethanien. Han gik villig og gjerne tilbage til Fort Wayne.

Vende vi nu tilbage til Begyndelsen af vor Beretning, saa kunne vi ikke undlade at takke Herren vor Gud, at Han i det sidste treaarige Tidsrum har värdiget os at drive hans Värk iblandt dette Lands Hedninger. Amerikas Indianere ere dog i Särdeleshed voxede os til Hjertet, og iblandt dem igjen isär Chippewayerne, som bo os närmest. Om udvortes synlige Frugter kunne vi efter det, som er sagt, ikke tale, meget mere maa vi frygte for, at Bethanierne ere gaaede tilbage. Ond Indflydelse fra Hvide, der paa alle Sider omgive dem, har hjulpet med dertil; dog ere endnu herlige Elementer iblandt dem, som burde pleies. Da for Exempel Missionär Miessler gjorde et af sine Besög i det ny Isabella County iblandt de Indianere, som vare dragne bort

fra ham, udgöd en Enke Rebekka Glädestaarer, da han traadte ind i hendes Hytte; disse Glädestaarer gjaldt ikke hans Person, men Guds Ord, som han bragte hende. Ogsaa tidligere har Missionär Miessler hört af nogle af sine Indianere, da der var Tale om deres Bortflytning til Isabella County, at det vilde väre dem kjärt, om han selv vilde drage med dem. Om Chippeway-Indianerne i Minnesota have vi ovenfor maattet sige, at de endnu mere end Bethanierne ligge i den dybeste Elendighed, men alt dette maa kun end mere anspore os til at fordoble vore Kräfter for ved Evangeliets Prädiken at afvärge den indbrydende Syndefordärvelse. Kun naar vi ingen flere Missionskräfter havde at raade over, naar vore Missionärer selv ikke mere havde Sind til at fortsätte det hidtilvärende Missionsvärk, kunde vi opsöge andre Arbeidspladser i Guds Rige. Der blev dog ogsaa i de henrundne Aar döbte flere i Bethanien, ligesom den 110aarige Sarah efter Missionärens Beretning hensov i Bodfärdighed og Tro, ligesom ogsaa den salige Isaak. Vel bliver der af mange tro Hjerter i Synoden gjort opmärksom paa, at Missionen forholdsmässig tager for mange af Synodens Kräfter i Beslag, medens med de samme Midler noget Större kunde udrettes f. Ex. med Hensyn til Forsörgelsen af prästelöse Menigheder i mange af Unionens Stater; men vi kunne efter vor Samvittighed ikke andet end lade Gud raade for, hvad vor Mission koster. Hvor Mange i Synoden vilde ikke blive nedslagne, naar de hörte, at vor Hedningemission under de nervärende Omständigheder var opgivet, medens de dog gjerne have bidraget til, at Hedningemissionen fortsättes.

Tak väre hermed sagt til alle dem, som rigeligen og gjerne have offret af deres Formue paa det, at Herrens Rige ogsaa maatte komme til Hedningerne; Tak, hjertelig Tak väre sagt til den ärvärdige Missionsforening i Nürnberg, som saa kjärlighedsfuldt ogsaa i det forbigangne Tidsrum har sörget for Missionären Miesslers personlige Fornödenheder; endelig bringes endnu i Särdeleshed Tak til de forskjällige Foreninger af Fruer rundt omkring, som have offret mangen Time til de arme Hedningers Tjeneste og med flittige Händer have arbeidet for dem. Herren styrke vore Missionärer, som drive vor Missions Gjerning under saa vanskelige Omständigheder, saa de ikke tabe Mod og Frimodighed til fremdeles at ofre Missionen deres Kräfter. Han os alle gjöre han flittigere og ivrigere i Bönnen, ogsaa flittigere til at give, paa det at Missionens Värk ikke skal standse, Amen!

Udgivet blev for Missionen:

1) Til Missionär Clöter ved Herrerne Böhlau og Piepenbrink $ 2633,52
2) Til Philip og Paulus, Indianergutter i Fort Wayne $ 100,15
3) Til Missionär Miessler ved Hr. Pastor Sievers $ 1689,73

$ 4423,40

I Missionskassen er for närvärende Tid $ 769,43, hvoraf $ 710, 03 ere i Hr. Böhlaus Händer og $ 59,40 i Pastor Sievers Händer.

Missions-Commissionen for den ev. luth. Synode i Missouri, Ohio og andre Stater:

Ferdinand Sievers, Präses.
A. Hügli.
Ferdinand Böhlau, Kasserer.

Anm. Desuden har Missionär Miessler ladet fälde Furutömmer paa Missionsfarmen, som giver en Netto-Värdi af omtrent $ 800,00. Det har foraarsaget temmelige Bekostninger at hugge og flaade Tömmeret; dog ville disse Bekostninger nu rigeligen erstattes, og desuden en god Gevinst blive tilovers. Saa haabe vi.

Ovenstaaende Missionsberetning fremkaldte en längere og levende Debat, som ligefrem dreiede sig om, om vor Indianermission for Fremtiden skulde bestaa eller opgives. Fra den ene Side blev gjort opmärksom paa Indianernes frygtelige moralske Fordärvelse, som i Särdeleshed aabenbarede sig i Drukkenskab og Horeri, paa deres exempellöse Ligegyldighed for Evangeliet, paa det mangeaarige frugteslöse Arbeide forbunden med store Pengeopoffrelser, paa vore Missionärers Modlöshed, som gjentagne Gange aabenbarede sig i deres Beretninger o. a. m. Ligeoverfor alle disse nedslaaende Kjendsgjerninger, som ogsaa träde for Lyset i den nys hörte Missionsberetning, blev der spurgt, om det ikke var bedre ganske at opgive Indianermissionen, i det Mindste Stationen i Minnesota som den mest haablöse, og hellere anvende de mange Penge, som udgaves derfor, til at missionere iblandt adspredte prästelöse Troesfäller.

Herimod protesteredes der paa det Alvorligste fra den anden Side. Det hed: Indianernes sädelige Fordärvelse maa ikke lede os bort fra det Arbeide, som Gud har befalet os, thi at der herske Laster og Skjändigheder iblandt dem kan ikke forekomme os fremmed, da de jo befinde sig i hedensk Blindhed og Mörke. Ogsaa deres Ligegyldighed imod

Guds Ord maa ikke drive os fra dem; vi bör meget mere holde ud hos dem, saa länge de höre og taale os, og först da, naar de heller ikke mere ville dette, maa vi ryste Stövet af vore Födder; men vilde vi derfor opgive dem, fordi vi se liden eller ingen Frugt, da kunde vi med ligesaa megen Ret opgive mange af vore tydske Menigheder. Vi har jo ikke derfor begyndt Missionen, fordi vi haabede stor Frugt, men fordi Gud har befalet det. Om han lader os se liden eller ingen Frugt, saa er dette ikke noget Tegn paa, at vi arbeide forgjäves; han pröver kun vor Tro, om vi paa hans Befaling og hans Forjättelse tröstigen i Haabet ville udströ Ordets Säd. Vi bör tänke paa Exempler som Hans Egedes, der ogsaa i en Räkke af Aar maatte have Taalmodighed, men hvis Arbeide dog endelig kronedes med et herligt Udfald; eller som den norske Mission i Afrika frembyder, hvor först efter mer end tyveaarigt Arbeide den förste Hedning döbtes. Hvad vore Missionärer angaar, saa ville de faa mere Mod og Freidighed, naar vi alle selv have mere Tro og flittigere bede for dem og deres Gjerning. Hvad de mange Penge angaar, som vor Mission koster, saa bör de slet ikke komme i Betragtning, naar vi betänke, hvormeget vi have udrettet, om ved vort Arbeide ogsaa kun en eneste Indianersjäl bliver frelst, ikke heller vilde Penge tilflyde saa rigeligen til andre Öiemed.

Derfor ville vi, istedetfor at blive trätte, ved tilsyneladende Mangel paa Frugter, meget mere opmuntre hverandre til med ny Iver at drive vor Mission, i Särdeleshed da Gud endelig har ladet det lykkes for Missionär Miessler at läre Chippeway-Sproget saa vidt, at han kan prädike i samme, — det er jo en Gave skjänket os af Gud, som vi maa anvende. Men vor Missionscommission ville vi väre taknemmelige, fordi den giver os saa usminkede sandfärdige Beretninger, og tillige takke Gud, at han har skjänket os en saa ärlig Missionscommission.

Herpaa blev besluttet, at begge Missionsstationerne, som Synoden har, bibeholdes, og at Arbeidet paa dem fortsättes.

Missionär Miessler blev anmodet at fölge de Indianere, som ere dragne fra Bethanien til Isabella Co.; dog skulde han ikke afskjäre sig selv Muligheden til, hvis det var fornödent, at kunne vende tilbage til Bethanien; det overlodes til Missionscommissionen at ordne alt, hvad der var fornödent dertil.

Missionscommissionen skal skrive til Missionär Clöter i Minneso-

ta, at vi ere beredvillige til ogsaa fremdeles at understötte ham, naar han erkjender det for Guds Villie fremdeles at arbeide der. Dog skulde han ikke blot derfor holde ud paa sin Post, fordi vi paalagde ham det, men han burde ogsaa selv have Frimodighed til Gjerningen. Han burde derfor pröve sig selv; havde han freidigt Mod eller vandt han det ved vort Vidnesbyrd, da skulde han tröstigen fortsätte. Iövrigt ville vi ikke lade Stationen gaa ind, om han ogsaa skulde erkjende, at han ikke var den passende Mand for samme.

Dernäst skal Missionär Clöter adspörges, hvorledes vi efter hans Mening under hans Forhold bedst kunne yde ham Hjälp, og Missionscommissionen skal bemyndiges til at efterkomme hans Önsker.

Her vil det väre mest passende at bemärke, at Missionär Miessler paa mange Synodalrepräsentanters Önske ved det 9de Mödes Slutning holdt et Foredrag i Chippeway-Sproget; Hr. Heinrich Crämer var Tolk.

———:o:———

Dr. M. Luthers Lilla Catheches

Svensk-Engelsk Oversättelse af L. P. E.

Händelsesvis er denne svensk-engelske Oversättelse, som er trykt i Galesburg. Ill. 1856, faldet mig i Händerne. Istedetfor Luthers herlige Fortale, som vi ellers er vant til at finde i alle Udgaver af Kathechismen, finder man her en Fortale af Hr. L. P. E., hvori man först underrettes om, at den svenske Kirke i 326 Aar ikke har havt en tro og rigtig Oversättelse af Luthers Kathechisme, og hvori da loves af Hr. L. P. E., at den svenske Kirke i America nu ved ham skal faae den. Hvilke Fortrin nu denne Hr. L. P. E's Oversättelse kan have fremfor andre svenske Kathechismer, eller hvilke Mangler de äldre svenske kan have lidt af, det kan jeg ei afgjöre, da jeg ei har Anledning til at anstille nogen Sammenligning. Paa selve Oversättelsen, saaledes som Hr. L. P. E. har leveret den paa Svensk, skal jeg heller ikke udsätte Noget, og hvad den engelske Oversättelse angaaer, da kan den og passere, omendskjönt Sproget i enkelte Vendinger falder tungt, f. Ex. naar han i Forklaringen over Budene bestandig siger: "we should fear and love God, so "as" eller "so shall", hvilket synes mig ikke engelsk eller tungt engelsk og at det vilde väre bedre at sige: "we should so fear and love God, as not" o. s. v. Men dette er

Smaakling; väsentligt synes det mig derimod, at hele Afsnittet om Skriftemaal og Absolution er udeladt, og allerväsentligst den Paastand, at dette er skeet, fordi at dette Afsnit ei skal väre skrevet af Luther selv og ei engang havde väret at finde i hans Kathechisme i Luthers Levetid og ei vedkommer Läeren. Da Hr. L. P. E. formodentlig er Professor i Luthersk Theologi, saa har jeg undersögt Sagen, saavidt ske kunde med de videnskabelige theologiske Hjälpemidler, som staae til min Raadighed, og efter det Resultat, som jeg da er kommet til, maa jeg paa det Bestemteste modsige Hr. L. P. E. og derimod paastaae ei alene, at Luther har skrevet den lille bakkre Anviisning, "hvorlunde man skal läre de Eenfoldige at skrifte", men fremfor Alt, at en lignende Formaning til Skrifte fandtes i Luthers Kathechisme ligesiden 1529. Det kan väre muligt, som Augusti mener, at Bugenhagen kan väre Forfatter deraf; men sandsynligt er det ikke, da "Luthers Aand og "Pen giver sig noksom tilkjende deri". Vistnok er det saa, at Anviisningen til Skriftemaal ei fandtes i den saakaldte editio princeps fra 1529, men den fandtes i begge Octav-Udgaver, som udkom strax efter i samme Aar. Jeg kan ikke troe andet, end Hr. L. P. E. her forvexler 2 ganske forskjellige Ting. Dr. Johan Knipstrov, Generalsuperintendent i Forpommern, tog nemlig 1554 dette Stykke om Skriftemaal og Absolution ud fra det Sted, hvor Luther havde sat det, nemlig mellem begge Sacramenterne, og dannede det til et eget Hovedstykke i Kathechismen, som et Slags 6te Part, og betitlede det: "om Skriftemaal og Himmeriges Nögler", og ogsaa Mathesius havde allerede för gjort noget Lignende. Som et säreget Hovedstykke eller som en säregen Part af Kathechismen er det altsaa ei skrevet af Luther, men i Luthers levende Live, allerede i den 2den Udgave af hans Kathechisme og i alle de fölgende Udgaver og sandsynligviis forfattet af Luther selv, fandtes en "Formaning til Skrifte", indfört i Katechismen mellem den 4de og 5te Part. Jeg kan imidlertid ikke indsee hvilke Grunde, der skulde beväge en Luthersk Lärer til at udelade denne Deel af Kathechismen, selv om Kathechismen, Börnelärdomsbogen, ei havde indeholdt det för 1554, 8 Aar efter Luthers Död. Det er klart at see, at Aarsagen, hvorfor Mathesius og Knipstrov og efter dem Concordiabogen optog Anviisningen til Skriftemaalet som et säreget Hovedstykke i Kathechismen, var netop at udhäve Skriftemaalets Vigtighed ligeoverfor Calvinisterne, som sögte at fortränge Skriftemaal og Absolution ganske ud af

Kirken. Da nu den lutherske Kirke her i dette Land befinder sig ganske i den samme Stilling ligeoverfor Secterne og Kryptopresbyterianerne inden den lutherske Kirke selv og da vore symbolske Böger paa det Bestemteste fastholder Lären om Nögle-Embedet og da Kathechismen endelig er den eneste of Symbolerne, foruden det apostoliske Symbolum, som blive Menighederne ret nöie bekjendt, saa synes det mig en saare betänkelig Sag af Hr. L. P. E., at han saaledes har udfeiet dette Afsnit af sin Kathechisme. Og isär bliver det betänkeligt formedelst de Grunde, som han angiver: at det ei er skrevet af Luther, at det ei fandtes i Kathechismen paa Luthers Tid, og sidst, men värst, fordi det ei vedkommer Lären. Hr. L. P. E. mener nemlig ogsaa i sin Fortale, at Afsnittet om Skriftemaal og Absolution "har meer at gjöre med Kirkeskikken end med Lären". Men da nu Afsnittet udtrykkelig vil läre "de Eenfoldige" 1) hvad Skriftemaal er, 2) hvad Absolution er, og dette igjen er det samme som at läre dem, hvad Löse- og Binde-Embedet er, saa synes det ganske besynderligt, at den lutherske Kirke meer skulde bortkaste dette fra Börnelärdommen end nogen anden Läre, naar den har meer end 300 Aars Hävd der. Det er os ikke ligegyldigt, hvad den svenske Kirke her gjör i denne Henseende endog af den Grund, at der er saa megen Forbindelse mellem de svenske Menigheder og vore Menigheder og Beskyldningen mod os for Papisme oftere bliver begrundet netop alene dermed, at vi holde fast paa Skriftemaalet og Absolutionen, jeg mener Loven derom, saaledes som den er os overantvordet af de lutherske Lärefädre. Og meget hellere end at betage Menigheden nogen Anledning til at läre Reformatorernes Läre derom at kjende, vilde vi önske at bringe dem til en nöiere Kundskab derom.

A. C. Preus.

———:o:———

Hvorledes en Munk nylig er kommen til Erkjendelse af Sandheden.

(Oversat fra det Tydske)

Pastor Natalis [illegible] hans Klosternavn, han hedder egentligen Frantz Ammer. Han er födt i München, Baierns Hovedstad, og indtraadte som Präst i de skoløse Karmeliters Kloster først i Regensburg, dernäst i Würzburg. Som saadan nød han i selve Klosteret stor Agtelse, og der vistes ham megen Tillid. Som Beviis herfor kan gjälde, at han, skjønt han var den Yngste, dog blev valgt til Prokurator, og som saadan havde Kassen under sig og var tillige Bib-

liothekar. Som Prädikant var han af de mest yndede og som Præst i Skriftestolen ualmindelig søgt. Før hans Overgang, da han allerede havde forladt Klosteret, kom hans Skriftebørn til ham og bad ham ofte paa rørende Maade ikke at gjøre dette Skrift, og efter hans Overgang vilde mange tage Afsked med ham. Jeg var Vidne til, at en af hans Skriftebörn forsikrede ham, at han ikke vidste, hvorhen man skulde vende sig, og en anden spurgte ham, om de ikke vare Skyld i, at han gjorde et saadant Skridt. Men Sagen laa dybere. Som Bibliothekar havde han Leilighed til at läre det rige og skjønne Bibliothek at kjende, og märkværdigt — hvo mindes ikke her om Luther! — han saar Luthers Bibeloversättelse tillige med Luthers Värker ihænde. Han begynder at læse, Mörket viger, det bliver lyst i hans Sjæl (Egentligen skulde disse Böger väre under Laas, og deres Läsning er paa det strängeste forbudt.)

Fra Luther gaaer han til de andre Reformatorers Skrifter, og nu opstige Tvivl paa Tvivl i ham, han läser videre og finder Modsätningen imellem disse og hans Kirkes Läre uoverstigelig. Luther har nærmest antændt et Lys i ham over Ordetslöftets Sandhed og Berettigelse; dette var da ogsaa Udgangspunktet for hans Spörgsmaal, da han nærmede sig den herværende Kirkes evangeliske Forstandere og hos samme søgte närmest kun Belærelse i Form af en videnskabelig Samtale i Juni d. A. Fra Kirkeraad Dr. F.s Side anvendtes den største Forsigtighed, for ikke til Slutning at blive skuffet, som jo i saadanne Tilfälde saa let er muligt. Denne gjorde ham opmærksom paa Betydningen af dette hans Skridt, forklarede ham, at, naar han ikke kunde forblive Ordensgeistlig, saa maatte han vorde verdslig Geistlig, og viste ham fremfor alt, hvad han i fordisk Henseende tabte ved sin Overgang, og hvorledes han hos os intet havde at vinde i udvortes Henseende. Men alt dette gjorde ei mere noget Indtryk paa ham; han erklärede at väre forberedt herpaa.

Løfteforny elsen kommer nu i Klosteret, deri kan han ikke mere tage Deel, han aabenbarer sig for Provincialen. Denne besvärger ham ikke at gjøre dette Skridt, endnu engang at overveie Sagen og bie i det mindste, indtil han kom tilbage fra sin Visitationsreise. Dette lover han ham. Men Provincialen vender ikke tilbage til den fastsatte Tid. Derfor henvender han sig med Brev til ham og beder om sit Udtrædelses-Bevis. Det Svar, som Provincialen giver ham herpaa, er alvorligt og fuldt af Nidkjärhed, hvilket vi ikke ville miskjende, skjønt han til Slutning overgiver ham til Satan.

Saaledes udtraadte han den 6te October af sit Kloster og optoges den 10de i den evangeliske Stadsmenighedskirke under stor Deltagelse fra den evangeliske Kirkes Side. Paa vor Ansögning har han fundet et Tilflugtssted i Krischona i Basel, hvorhen han afreiste samme Dag. Gud give, han med en alvorlig evangelisk Tro og Vandel maa gjøre alle de Løgne, som ultramontane Blade udströe om ham, til intet og at han ei maa skamme sig ved sin gode evangeliske Bekjendelse, som han har bekjendt for mange Vidner. Vi derimod ville ogsaa

for Fremtiden gjerne taale den Skam, som vi erfare for hans Skyld, ja endog en høi og lav Pöbels aabenbare Gemenheder.

———:o:— ——

Kirkekrønike.

Tydskland.

— I Donauworth i Bayern blev den 30te Debr. f. A. den förste lutherske Gudstjeneste afholdt igjen efter 150 Aars Forlöb. Paa Reformationens Tid var Staden fuldkommen luthersk.

— I den helt katholske Landsby Ipalow i Böhmen ere 60 Personer traadte over til den lutherske Kirke. Alle Beboerne i Landsbyen, som have naaet 18 Aars Alderen, ville gaa over til vort Kirkesamfund, för denne Alder maa Ingen i Østerig träde ud af den romerske Kirke.

— Baptisterne tälle i Tydskland, Schweitz og Danmark 7,900 Medlemmer, hvoraf de fleste findes i Preusen. I de tre sidste Aar er 3,077 voxne Personer döbte af dem, og Menighedernes Antal er forögel med 5.

— Fra Weimar berettes, at der forberedes en masservis Overträdelse til den katholske Kirke. En liden Menighed i Schoppendorf har med stor Majoritet — kun 4 af 28 Borgere vägrede sig — fattet Beslutning dertil og staar i Underhandling med den bispoppelige Stol i Fulda. Grunden, hvorfor den vil overträde, er, at den vil have sin egen Skolemester, som dog det hertugelige Ministerium ikke vil bevilge den, da den ei er istand til selv at betale ham.

— I Neudettelsau er der, som bekjendt, en Diakonisseanstalt. Ved en Forsamling af Foreningen for det kvindelige Diakoni bleve fölgende Punkter behandlede: 1) Nödvendigheden af Diakonissernes Lydighed. 2) Diakonissernes Forhold til Ægtestanden og til den ugifte Stand og til Uafhängighed af Familien. 3) Diakonissernes Fattigdom og Forsagelse af Eiendom.

"Lehre und Wehre" udtrykker sin Forundring over, at netop over disse tre Klosterlöfter: "Lydighed", "Kydskhed" og "Fattigdom" ingen Forhandlinger ere offentliggjorte.

— Fra Wien fortälles, at der for nogen Tid siden kom en Israelit til en Präst og begjärede at blive Christen. Prästen prövede ham og blev forundret over hans gode Christendomskundskab. Paa Spörgsmaal om, hvorledes han havde erholdt den, svarede han, at han havde väret Lärer i forskjellige Huse og underviist Börnene i Katechismus. Han havde da lärt Katechismus, som man lärer Musik. De katholske Forāldre havde intet Anstöd taget deraf, at han var Jöde.

England.

Prästen Freemantle af den episkopale Kirke har udgivet et Skrift, der helt igjennem er rationalistisk d. e. Fornuften sättes og fölges som Dommer over Skriften; Erkebiskoppen af Canterbury har i den Anledning tilsendt ham en Formaningsskrivelse, der er vedtaget af alle Englands Biskopper. I denne Skrivelse udtaler Erkebiskoppen deres

dybe Beklagelse over, at et Medlem af Kirken kan have udtalt saadanne Lärdomme, der ere saa aabenbart afvigende fra Kirkens Läre. Han erklärer, at det er under alvorlig Overveielse, om han skal sättes under Tiltale for den kirkelige Domstol, eller om de skal lade Synoden fordömme Skriftet."

— De tidligere omtalte Sammenkomster, som fandt Sted ved Midnatstider i London til faldne Qvinders Redning, siges at have baaret särdeles gode Frugter. Flere af dem skulle ved den kraftige Forkyndelse af Christi Forsoning väre bleven "saare ydmyge, hellige og hengivne Christne."

Frankrig.

Den reformerte Kirke i Frankrig gaar utvivlsomt en Splittelse imöde. Siden rum Tid har der uddannet sig to Partier, et strengere og et friere; det sidste paastaar, at Kirken er en Samling af Mennesker, som tro, hvad de ville, og kun ved nogle historiske Minder ere forbundne med hverandre. De stille Christi Guddom i Tvivl, ja endog hans Charakters Hellighed; de forkaste enhver Troesbekjendelse og fordre den töileslöieste Frihed.

— Den luth. Kirke i Frankrig täller mellem tre og fem hundrede tusinde Själe. Prästernes Antal er 300. Lutheranerne boe isär paa Grändsen af Tydskland i Elsas.

I Spidsen for den lutherske Kirke er Over-Consistoriet og Directoriet. Under dem ere Inspektörer, Consistorier og Presbyterier.

Over-Consistoriet bestaar af 27 Medlemmer, nemlig: 1 Präsident og 1 Lägmand, valgte af Regjeringen, 16 Lägmänd, valgte af Inspektionerne, 1 theolog. Professor valgt af Fakultetet, og af 8 Präster, som ere Inspektörer. Det möder i Strasburg saa ofte, som Regjeringen sammenkalder det. Det har at vaage over Forfatningen, Lären og Gudstjenesten; det er höieste kirkelige Domstol.

Directoriet bestaar af 5 Medlemmer, der ere paa Livstid; af disse välges 1 Präsident, 2 Lägmedlemmer og en geistlig Inspektör af Regjeringen, og to Deputerede udnävnes af Over-Consistoriet. Directoriet foreslaar Präster for Regjeringen, har Opsyn over Skolerne og Seminariet og udnävner Professorerne.

Inspektionerne ere Distrikter under Bestyrelse af inspektorale Forsamlinger. Af disse er der nu 8 i Frankrig. Hver Inspektoral-Forsamling täller alle Prästerne i Distriktet og ligesaamange Lägmänd med en Kirkeinspektör som Präsident, der välges af Regjeringen. Disse Kirkeinspektörer visitere hvert Sogn 1 Gang i 4 Aar; de ordinere og indsätte Prästerne og have Opsyn med Distriktet i det Hele.

Consistoriernes Antal i Frankrig er 44. Baade Prästerne i Distriktet og Lägmänd välges dertil.

Endelig har hver Menighed sit Menighedsraad.

Ved det theol. Seminar er der 6 Professorer; Studenternes Antal var sidste Aar 70.

Den lutherske Kirke i Frankrig har ingen Magt til selvständig at ordne sine Anliggender. Magten er hos Staten, hvis Tryk Kirken

paa mange Maader föler. Blandt Prästerne har Rationalismen fundet betydelig Indgang. Den lutherske Kirke har ikke udbredt sig meget i de senere Aar i Frankrig.

— Keiser Napoleon ophidser den katholske Geistlighed mer og mer imod sig. Det synes at väre hans Hensigt for Fremtiden selv at udnävne og indsätte de franske Bisskoper uden at spörge Paven derom. Derover er Paven bleven rasende og har sagt: "De som pleie at kalde sig Kirkens Sönner, burde heller blive kaldte Mörkets Sönner", og "Fräkheden og Sturmskheden gaar saa vidt, at man foreslaar at grundlägge en ny Kirke i Frankrig, hvilken skal väre fuldkommen uafhängig af mig."

Spanien.

Kaptein Lakey, Förer af Skibet "Sabra Ann", havde i mange Aar faret paa Spanien. Da han märkede en Längsel efter bibelsk Kundskab hos dem, med hvem han kom i Berörelse, skjenkede han en af sine Venner en Bibel og nogle Traktater. Da Prästerne erfore det, stillede de ud en Vagt paa 4 Mand og lurede efter ham i 17 Dage for at gribe ham, naar han forlod sit Skib og betraadte Strandbredden. Forat redde sit Liv maatte Kapteinen flygte fra Landet og overgive sit Skib i den britiske Konsuls Händer.

Portugal.

Den portugisiske Regjering kom for 14 Aar siden i Strid med Pavestolen; denne har iblandt Befolkningen virket til Roms Skade. Läreren om Jomfru Marias ubesmittede Undfangelse har fremkaldt Protester med Citater af Bibelen og Kirkefädrene. For tre Aar siden forsögte Rom forgjäves at faa indfört i Landet barmhjertige Söstre med deres jesuitiske Skriftefädre. Af Frygt for Jesuiterne har der dannet sig et Selskab, som söger at udbrede Bibelen som det bedste Middel mod disse Farer og at opmuntre til Bibellåsen.

Tyrkiet.

Den preussiske Consul i Beyrut har offentliggjort en Beretning om den elendige Tilstand, hvori de syriske Christne befinde sig. Han angiver Tallet paa de Christne, som ved Forfölgelsen bleve berövede deres Eiendom og fordrevne fra deres Boliger, til 120,000, hvoraf 75,000 tilhörte Libanon, 20,000 Damascus, de övrige boede i de närliggende Byer. De Myrdedes Antal belöb sig til 14,000, hvoraf 6,000 i Damascus. Desuden regner han, at 5,000 senere ere döde af de udstandne Mishandlinger og Plager. Mer end 500 unge Piger og Koner ere bortförte, og den christelige Befolkning i Omegnen af Damascus er med Vold tvungen til at antage Islam.

Asien.

Nutiden synes at väre lige saa rig paa kostbare Fund som paa märkelige Opfindelser.

Saaledes har nu Dr. Basilius Leveshon, et udmärket Medlem af den Russiske Kirke i Jerusalem, faaet fat i en Udgave af de fem Moseböger, som hidindtil har väret i Samaritanernes Besiddelse.

Denne Udgave, der kun mangler nogle faa Blade i Begyndelsen og Enden, siges at väre den äldste, som man endnu kjender. Den skal nemlig väre afskrevet omtrent paa det förste Tempels Tider. At den ligesom flere af Samaritonernes Skrifter först i det sidste Marti ere blevne bekjendte, har sin Grund i Samaritanernes Frygt og Iversyge, der gjorde, at de holdt deres hellige Skrifter skjulte isär for alle Fremmede.

China.

Anföreren for de chinesiske Oprörere har i "Times" og "The Union" i Washington ladet indföre en Skrivelse, hvori han aabent bekjender sig til Christendommen.

— En vigtig Indrömmelse er gjort den katholske Kirke. Vicekongen i China har tilstaaet den et betydeligt Stykke Land for Oprettelsen af en katholsk Kirke; paa det samme Sted stod tidligere den bekjendte Gouvernör Yeh's Pallads.

———:o: —

Missions-Efterretninger.

Amerika.

Den tydsk-luthr. Synode af Jowa har begyndt en Mission blandt Indianerne. Vi fortalte for kort Tid siden, hvorledes en af dens Missionærer, Pastor Braüniger, blev myrdet af Indianerne.

De to andre Missionærer Krebs og Seyler have besluttet at ville arbeide blandt Upsaroka = Indianerne ved Deercreek, dog opholde de sig ikke for Ciebliket iblandt dem, men iblandt Schienne- og Sioux-Indianerne. Synoden er bestemt paa at udsende endnu en Missionær nemlig Keßler saasnart de erholde de nødvendige Pengebidrag fra Tydskland. Synoden har besluttet indtil videre ikke at ville oprette nogen fast Missionsstation, men Missionærerne skulle drage omkring med Indianerne og leve paa Indianervis. Først naar Menighed er dannet, ville de muligen oprette faste Stationer.

Danmark.

Paa et stort Missionsmøde i October f. A. erklærede Bestyrelsen for det danske Missionsselskab sig villig til at være Hovedbestyrelse for samtlige Missionsforeninger i Danmark. Det bestemtes, at Hovedbestyrelsens Medlemmer skulde være bosatte i Kjøbenhavn eller nærmeste Omegn. Det besluttedes og, at man vilde give den af Pastor Brandt i Byen begyndte Missionsskole den kraftigste Bistand. En Rundskrivelse til Præsterne opfordre disse til at udbreve Kundskab om Missionen ved at anbefale det danske Missionsblad til Menighederne.

Tydskland.

I sidste Aarsberetning om sin Mission oplyser Pastor Harms, at Indtægterne for sidste Aar beløb sig til 31,582 Rbd. og da Udgifterne kun vare 28,-136, saa var Overskudet 3400 Rbd., der med forrige Aars Overslud udgjorde

6000 Rd. Harms har derfor besluttet at bygge et andet Missionshuus med en anden Lærer, saa at hver af Skolerne hvert andet Aar kunde udsende en Skare af 12 Missionærer.

Harms's Missionärer arbeide som bekjendt i det sydlige Afrika ganske nær de norske Missionspladser. I Natalkolonien har han nu 3 Stationer med 50 Döbte, blandt Betschuanerne 3 Stationer med 45 Døbte, blandt Zulu-Kafferne 2 Stationer med 15 Döbte og en 3die anlægges der, altsaa ialt 8—9 Stationer med 110 Døbte.

Med Bedrövelse underretter Harms Forsamlingen om, at Missionærerne i Betschuanerlandet havde vägret sig ved at anerkjende Pastor Hardeland, som Harms havde sendt dem som Superintendent. Senere Efterretninger meddele dog, at nogle af dem alt har underkastet sig, og at der er Haab om, at de andre fölge efter.

Afrika.

MissionærSchreuder melder i en Skrivelse til Hovedbestyrelsen, at de sidst Udsendte ankom til hans Station den 25de Aug., samt at han snart vilde fordele dem omkring paa de forskjellige Stationer. Man var da ifærd med at tække det nye Stationshuus. Missionshuset ved Unodwengu (Kongegaarden) var färdigt i Aug. og beboes indtil videre af to Hermansburgere. Paa Umpumulo var atter nylig en Indfödt bleven döbt ved Navn Untonjane. Schreuder skriver: "Tilstanden blandt vore Döbte her er, Gud väre storligen derfor lovet, hidtil ret opmuntrende, og vi haabe, at Han vil lægge flere til, som blive frelste." Udland havde været meget syg, men var da i Bedring. Af en Privatskrivelse fra Missionær Oftebro erfares, at der har været megen Sygdom i hans Familie. Han tænkte paa at flytte til en af de andre Stationer, da Klimaet paa hans Station (Empageni) er mindre sundt.

— Det viser sig nu, at det Rygte var falskt, hvorefter Dronningen af Madagaskar skulde have frasagt sig Regjeringen til Fordel for sin Sön, der er en Christen. Hendes blodige Edikter mod de Christne gjælde endnu, og de fleste af disse lide fremdeles under Fattigdom, Fængsel og Slaveri. For Öieblikket kan ingen christen Missionær eller nogen Fremmed faa Adgang til Öen; de indfødte Christne ere derved afskaarne fra al Forbindelse med deres Trosbrødre andetsteds. De Christnes Antal foröges dog, og Kirkernes Antal fordobles.

Betschuanere hedder en Kafferstamme i Sydafrika, hvor Harms driver sin Mission. Vakeberg og Schröder ere Missionärerne der blandt en Gren af dem, som hedder Bakwaina. I den korte Tid, de have väret der, ere 33 döbte; Setschele hedder Kongen. Han er en venlig Mand og oprigtig Troende; efter enhver Gudstjeneste holder han en Tale til Folket, hvori han beder dem at hengive sig til Herren. Han lever i et ordentligt Huus og er klædt som en Hvid. Paa Grund af Landets Tørhed er han nu med sit Folk draget til en ny Egn, og Missionärerne have og brudt op og fulgt dem.

En anden Gren af samme Stamme er Bamangatos med deres Konge Sikho-

me. Blandt dem virke Harms's Missionär Schulenburg. Han siger, Folket er begjärlig efter Guds Ord, og Børnene gaa flittig til Skole. Mange kunde læse, før han kom.

Blandt de Bassutos har det fransk-reformeret Missionsselskab 17 Missionärer, og blandt Batlapi arbeider Londoner Missionsselskab ligesom og blandt Bamokololo.

— Til Hovedbestyrelsen er Brev indløben fra Pastor Schreuder af 5te September. Han melder de Sidstudsendtes Ankomst til hans Station den 25de August. Schreuder vilde fordele dem omkring paa de forskjellige Stationer. For Øieblikket holdt man paa at tække det nye Missionshus. Missionshuset ved Kongegaardene var færdigt i Slutningen af August og beboes indtil videre af 2 Hermannsburgere. Paa Umpumulo var nylig attet en Indfødt bleven døbt ved Navn Umonzane. Tilstanden blandt vore Døbte her, siger Schreuder, er, Gud være lovet, hidtil ret opmuntrende, og vi haabe, at han vil lægge Flere til, som blive frelste. De levede alle taalelig vel. Udland havde været meget syg, men var nu bedre. Af Levnetsmidler var der lidet, og de vare i høi Pris.

— Af Dr. Kropf's Reise i Afrika hidsættes fölgende i Oversættelse:

I det Indre af Afrika leve fredelige Folk. De ere glade, naar man ikke stjæler, sælger eller myrder dem. Syd fra Schoa, i en Egn, der hidtil ikke har været udforsket, leve Pygmäer, Dokos kaldet. En Slave fortalte mig, at Landet syd for Kaffa og Susa er vedt og sumpigt, overgroet med Bamboo-Skove, i hvilke disse Dokos, der ikke ere høiere end fire Fod og af Störrelse som tiaarige Børn, drive omkring. De ere af mørk Olivenfarve og leve i en aldeles dyrisk Tilstand uden Boliger, uden Templer, uden hellige Träer, hvorved i det mindste Gallas-Stammen udmærker sig. Dog have de en dunkel Anelse om et höiere Väsen, som de kalde Yer, og til hvilket de undertiden bede i høieste Angest og Nød. Den Stilling, de indtage under deres Andagt, er derhos ganske enestaaende og eiendommelig. De staa ikke, knäle ikke, kaste sig ikke paa Jorden, men staa paa Hovedet, idet de holde Födderne imod et Trä eller en Sten. I denne Stilling bede de saaledes; "Yer, dersom Du virkelig er til, hvorfor tillader Du, at man slaaer os ihjel. Vi bede Dig ei om Näring eller Kläder, thi vi leve af Slanger, Myrer og Muus; Klæder träkke vi aldrig paa. Du har skabt os, hvorfor lader Du os træde under Fødder?"

Disse Dokos have intet Overhoved, ingen Lov, ingen Vaaben, ingen Boliger, ei Ægteskab eller Familie; de jage ikke, de grave og saa ikke, de leve blot af Rødder, Frugter, Muus, Slanger, Myrer, Honning o. s. v. De klyve omkring paa Träer ligesom Aberne. Begge Kjøn gaa fuldkommen uklädte. De have tykke fremragende Läber, platte Näser og smaa Øine, Haaret langt og flagrende. Neglene paa Hænder og Fødder lade de gro lange, for at bruge dem som Klöer til at udgrave Rödder og Myrer og til at sönderrive Slanger med; disse sluge de raa. Ild er dem ubekjendt. Men nogen Pynt ynde de dog;

og båre gjerne Halsbaand af Slangebeen og Træringe i Ørene. De formere sig meget hurtigt, men vide intet om Giftermaal, Ægteskab eller Familie, Mänd og Qvinder løber uden Forskjæl om mellem hverandre. Mødre die deres Børn kun en kort Tid og overlader dem til sig selv, saasnart de have lært at søge Myrer og at bide Slanger. Uden Modstand tages de til Fanger i Tusindtal af omstreifende stärkere Racer og bortsälges og anvendes i Särdeleshed som Huusslaver; de ere nemlig lärvillige og lydige. I stärk Modsætning til dem have de dristige og indsigtsfulde Gallas udbredt sig over uhyre Strækninger af Afrika sydlig for Abyssinien og over de bedste Provindser deraf. De drive Agerdyrkning og Qvägavl. Kun omkring Æqvator leve de endnu paa nomadisk Viis. De Gallas drive Agerdyrkning og Qvægavl, have Ploug, saa og høste Havre, Hvede, Byg, Mais. Qvinderne passe Qvæget, Stude, Faar og Gjeder; de have og Omsorg for Huusväsenet. Deres Hytter og Huse ere runde og kegleformede og tildäkkede med Tag af levende Gräs. De staa tät ved hverandre i Skovgrotter, paa Bakker og Bjergskraaninger. Klimaet er varmt og sundt og Landet ualmindeligt frugtbart, rigt paa Kilder, Damme og Floder. Skovfulde Bjerge og Bakker hæve sig i Overflødighed, de ere især rige paa Enebärtræer. Hvilket et herligt Land vilde dette "Ormonia" eller Gallas-Gebet väre, om det stod under Christendommens Velsignelse og europäisk Civilisation!

China.

Søndagen den 31te Juli f. A. blev den første protestantiske Gudstjeneste i Chinas Hovedstad, Pekin, afholdt af nogle Amerikanere. Som det synes nyde Amerikanerne säregne Fordele i China, fordi de vise sig ikke saa krigerske mod China som Franskmændene og Engelskmändene.

Japan.

Fire christelige Partier have nu sine Missionärer i Japan, nemlig: de Episkopale, de Nederlandsk-Reformerte, Presbyterianerne af den gamle Skole og Baptisterne. De ere alle meget hindrede i deres Arbeide ved de strenge gamle japanesiske Love imod Christendommens Udbredelse.

Den lutherske Mission i Ostindien.

Vi meddele efter Leipziger "Missionsbladet" nedenstaaende "Opraab" fra Missionscollegiet, fordi det giver i Korthed et temmeligt klart Overblik over den derværende lutherske Missions Tilstand for Øieblikket, de Kampe og Trängsler, den i seneste Tid har havt at gjennemgaae, og endelig det faste Haab om en seierrig Udgang, som besjæler den.

Der er al Grund til at nære Frygt for, at Hr. Pastor Kelber, Missionär i Leipziger-Missionsselskabets Tjeneste, er omkommet paa sin Reise fra Ostindien til Tydskland. Han vilde vende tilbage til Fädrenelandet med sin Hustru, da han efter Lägernes Raad ikke längere kunde udholde Indiens brändende Sol. Skjønt rum Tid er forløben siden hans Afreise, havde man dog endnu ingen Efterretninger havt om Skibet, hvormed han drog afsted.

Missionär Kelber har i et længere Tidsrum virket i Ostindien, og Kirken taber i ham en dygtig og nidkjär Arbeider i Missionens Tjeneste.

Opraab til vor Kirkes Kandidater til at indträde i den ostindiske Missions Tjeneste.

Naade og Fred väre med Eder!

Til Eder vende vi os, kjäre Brødre i Herren, I som ere udrustede og beredte til Tjenesten i Ordets Embede og vente paa, at en Menighed maa overlades til Eders aandelige Pleie; vi ville tale et Ord til Eders Hjerte om vor Missions Nødstilstand; maaske det kunde gjøre nogle af Eder — det väre nu mange eller faa — villige og frimodige til at stille Eder i den missionérende lutherske Kirkes Tjeneste. Men forlener Herren vor Gud dette vort Ord, at det ogsaa beväger og träffer en eller anden af dem i Hjertet, som allerede ere i Embedet og staa ved en Menighed, saa ville vi prise ham, som böier Menneskenes Hjerter som Vandbäkke og giver dem sine Tanker i Hjerterne.

Vi ved, kjäre Brödre, at vor Mission i Tamulernes Land de seneste Aar har gjennemgaaet megen Sorg og Nød. Rigtignok har Gud ikke ladet det fattes os paa noget af det, som vi trænger til fra ham. Han har altid lagt flere Lemmer til og udvidet Missionsgebetet for vor lutherske Kirke baade när og fjern, som med Hjælp og Bøn har sluttet sig til det Värk, hvilket vi drive i vor Kirkes Tjeneste. Han har skjenket os Arbeidere og Midler til deres Udsendelse og Underholdning. Han har Aar for Aar ved vore Missionärers Tjeneste ladet optage Hundreder af Hedninger i sit Naaderige paa Jorden. Men Menneskenes Synd har forstyrret Gjerningen, som hans Naade ved os vilde udrette, og formindsket den Velsignelse, han skjenkede os.

Fredens Ord, hvilket hans Sendebuds Mund skal forkyndes for de Fredløse, er ved Striden om Kastespørgsmaalet blevet hindret og opholdt i sit Löb baade blandt vore Sendebud derude og blandt Missionens Venner i Hjemmet. Vanskelige Spörgsmaal, som ikke let lader sig löse, forekomme i enhver Mission, og det har ikke siden Pauli og Barnaba Dage manglet paa Strid paa dette Gebet. Men Christi Aand lärer, dersom man vil lade sig lede af Ham, at finde begge Dele, baade Sandhed og Kjärlighed. Og istedetfor at lade sine egne Tanker og Tilbøieligheder til en fremmed Erkjendelsesmaade väre underordnet den, som vor Missions Historie og vor Kirkes Grundsätninger tydeligt nok frembyde, og istedetfor paa Grund af denne rette Erkjendelse at opfylde de Pligter, den nødvendige Taalmodighed og skaanende Kjärlighed krävet, hvilke i Særdeleshed en Missionär aldrig maa blive træt af at øve, istedetfor at gaa en saadan Vei, har man derude bragt Avind ind i Menighederne, optändt Tvedragtens Ild iblandt dem og rystet vor Missionskirkes hele Tilværelse i Ostindien. Det var et Aar fuldt af Bedrøvelse og Paakaldelse til Herren. Gud være lovet, at han har gjort os vor Byrde lettere og atter skjenket vor Mission Fred. I hjertelig Enighed virke Missionærerne sammen, og i villig Lydighed bistaa de vort Missionskirkeraad i Trankebar. Vel ere alle de Vanskeligheder langtfra endnu ophævede, som for den praktiske Fremgangsmaade i det Enkelte turde fremgaa af hint Spörgsmaal. Men vi se dog atter igjen alle vore Sendebud vandre paa Fredens og det broderlige Samfunds Veie, som behager Gud vel. Og vi tør vel haabe, at ogsaa i Hjemmet de, som endnu ere utilfredse med vor Stilling og Fremgangsmaade og derfor holde sig stilte fra os, igjen ville finde Veien tilbage til os.

Og Herren vor Gud lader os ogsaa allerede se Fredens Frugter derude. Missionskirkeraadet udfolder bestandigen mer og mer sin velsignelsesrige, ydmyge og betänksomme Virksomhed, der er en sand Hjertens Vederqvägelse for os. Seminariet gaaer med faste Skridt stedse mer og mer det Maal imøde, som er sat for det, nemlig at blive en Dannelsesskole for en Lärerstand af Indfødte. Blomstrands Virksomhed, som har faaet den Opgave at forfatte nyttige Skrifter i det tamuliske Sprog for Kirke, Skole og Huus, har gjort en meget lovende Begyndelse og skal, om Gud vil, tilfulde udfolde sin Virksomhed, saasnart han bliver understöttet af det Trykkeri, hvilket vi have besluttet at ville oprette i Trankebar, og som vi allerede have begyndt at iværksätte ved at udsende en Faktor dertil. Endeligen begynder ogsaa Arbeidet paa Menighederne, som ved de sidste Aars Stridigheder i mange Henseender var bleven forstyrret, allerede hist og her at prydes med ny Velsignelse, siden med Freden ogsaa Tilliden mer og mer er vendt tilbage.

Men hvad der for nærværende Tid ligger tungt paa vor Mission, er Man-

gel paa Arbeidere. Vore Missionærers Rækker ere blevne altfor meget udtyndede. Wolff og Meischel have, ifølge vort Raad, seet sig om efter en Virksomhed paa en anden Mark. Ochs og Wendlandt have selv skilt sig fra os paa Grund af Kastespørgsmaalet. Kelber maatte paa Grund af haard Sygdom tiltræde Tilbagereisen til Europa, maaske for aldrig at vende tilbage igjen til Ostindien. Bairlein har paa Lægens Raad, for at undgaa Faren for et Hjerne- eller Nerveslag, besteget Skibet, som skal bringe ham til Europa. Vi have ogsaa allerede maattet give Broder Kremmer, som siden 13 Aar har arbeidet uafbrudt i Ostindien, Tilladelse til for det næste Aar at gjøre en Reise til Europa for sin Sundhed, saafremt vi ellers ønskede at bevare os denne dyrebare Kraft for vor Mission. Saaledes er Antallet paa vore europæiske Missionærer, som for nærværende Tid ere i Tjeneste, sunket ned til syv. Det umaadelige Arbeide, som hviler paa dem, truer med at tilintetgjøre deres Kræfter før Tiden, hvis de ingen Hjælp faa. Mindst 15 ordinerede Missionærer burde vi have derude, dersom den rette Pleie og nødvendige Omhu skulde anvendes blot paa de Menigheder, som allerede ere samlede. Og hvad bliver det da med at samle nye? Mange af vore Stationer burde deles, fordi de ere for store; der burde oprettes Stationer paa Steder, hvor vi have Medlemmer af vor Kirke. En stor Mark for Missionsarbeidet iblandt de 12 til 13 Millioner Hedninger i Tamulernes Land ligger for os; fornemmeligen i de vestlige Gebeter af samme er der opladt en vid Dør for os. Men hvorledes skulle Kræfterne af vore Syv kunne overtage alt dette? De ere heller ikke engang tilstrækkelige til det Allernødvendigste. I deres Breve raabe de altid og altid igjen paa Medhjælpere, og lægge os det paa Hjerte og Samvittighed, at vi bære Omsorg for at sende dem Medarbeidere. Og med dem opløfte ogsaa vi vor Røst bedende og spørgende, om der ikke maatte findes nogle villige til at indtræde i dette vor Herres Jesu Christi hellige Værk! Thi skjønt der, Gud ske Lov, ikke fattes vor Planteskole her paa Disciple, som med Flid forberede sig til Missionstjenesten, saa befinder der sig dog Ingen deri, hvem vi strax kunde udsende. Men vi trænge til hurtig Hjælp.

Kjære Brødre! Den lutherske Kirke i næsten alle Lande har forenet sig til det Tamuliske Missionsværk, hvis Ledelse er os overdraget. Skulde den ikke have flere Tropper at stille i Marken? Vi have at gjøre god igjen en gammel Forsømmelse i vor Kirke. Den har altfor længe overseet Herrens Befaling, "Gaaer hen i al Verden," og dog er denne Befaling ligesaa klar som indtrængende. Men betænker derhos, hvilket dyrebart Minde fra vore Fædre Missionen er; at fortsætte deres Bygning er ved guddommelig Styrelse tilfalden os. Taarer og Sved af en Ziegenbalg, en Schwarz, en Fabricius hænge derved. Deres Ben hvile hist i Jorden, og i deres Kirker forkynde vore Sendebud Livets Ord. Da vor Kirke i Hjemmet forfaldt i dens Indre, da udslukkedes ogsaa snart i den den missionerende Kjærligheds Ild. Dens Sendebud hist vare deels en Skam for dens Navn; snart ophørte man ganske med at sende nye. Mange Kirker og Bedehuse, Tusinder af evangelisk-lutherske Christne bleve overladte til Englænderne. Først siden tyve Aar staar vor Kirke der igjen i alvorligt Arbeide. Hvormeget er der at indhente, hvormeget at vinde paa ny! Men hvor ere vor Kirkes Sendebud? Hvem skal den sende?

Kjære Brødre! Da paa vor Missions sidste Generalforsamling denne Nødstilstand blev fremlagt, da opfordrede samtlige lutherske Landes Afsendinger os til at lade et saadant Opraab udgaa til Eder i det Haab, at det i det mindste maatte bevæge Nogle til at betænke vor Kirkes Nød og af Herrens Aand lade sig gjøre villige til vor Herres Jesu Christi Missionstjeneste. Det er ikke os, det er den missionerende lutherske Kirke, som træder frem for Eder med det Spørgsmaal: Hvem skal jeg sende? Hvo vil være vort Sendebud? Herren, vor Gud give, at hist eller her det Svar maa komme tilbage fra villigt Hjerte og freidigt Mod: "Her er jeg, send mig!" Amen.

Det evangelisk-lutherske Missions-Collegium i Leipzig.

Dr. Harleß; Dr. Graul; Hardeland; Dörffling; Luthardt.

Universitetsfondet.

		Hovedsum $	16,480
Tegnet ved Pastor H. A. Stub*)			
Coon Prairie Menighed:			
Pastor H. A. Stub forøget sin Subskription fra 50 til 100 Doll.	$50	—	50
I Westprairie Menighed:			
Ingebrigt H. Rash,	25	—	25
Kilapoo Menighed:			
Kristen Haarersen,	15		
Ole Halvorsen,	15		
Anders Andersen,	10		
Ole O. Fertum,	10		
Niels P. Björke,	10		
Hermon Opem	10		
	70	—	70
I Boizwick Valley:			
John Halvorsen,	25		
Ole O. Loe,	20		
Lars Strand,	10		
	55	—	55
I La Crosse Vally:			
Gunerus Simonsen,	50		
Kristian Hulberg,	25		
Simon S. Onerud,	10		
Peder Pedersen,	10		
Thore K. Hovby,	5		
Augen Evensen,	20		
	120	—	120
I Halfway Creek:			
Halvor Kittelsen Röskevig,	5		
Ole O. Black,	20		
Fredrik Gulbrandsen,	20		
	45	—	45
I Trempeleau Menighed:			
Knud A. Lunden d. ældr	10		
Syver Jansen,	25		
Gunder A. Lunden,	10		
Guulek Olsen,	10		
Jacob Tönnessen Lavold,	10		
Halvor Kristoffersen,	5		
Syver Iversen,	5		
Ole Olsen d. yngr,	5		
Carl Markussen,	5		
Ole A. Lunden,	5		
Johan Pedersen,	2		
Peder Tönnessen Lavold,	5		
	97	—	97
Tegnet ved Pastor P. M. Brodahl:			
I Perry Menighed:			
Isaack Suflestad,	20		
Poul Olsen Suflestad,	20		
Ole Arnesen, Ruste,	20		
Ole Jörgensen Hastvedt,	20		
Ole Jörgensen	10		
Poul Kittelsen,	10		
Anders Beehuus	10		
Tarje Tarjesen,	5		
Stener Olsen,	15		
Simon Nielsen,	4		
Ole Olsen Bakke,	25		
Knud Christensen,	5		
Sigur Halvorsen,	5		
	169	—	169
		Hovedsum $	17,111

*) Ovenstaaende Subskription blev tegnet ved mit Besøg omkring i Menighederne i August Maaned f. A. og da jeg ei senere paa Grund af min svære Sygdom har kunnet besøge Menighederne, er Subskriptionstegningen ei bleven fortsat. Coon Valley Menigheder fik jeg ei besøge forleden Høst og har ei heller senere været istand at komme der; dette er Grunden til, at ingen Subskription der er optagen.

H. A. Stub.

—:o:—

Regnskab over Bidrag

til den lutherske Hedningemission blandt Indianerne.

Indkommet ved Offring

i Liberty Kirke paa Takfigelsesdagen 29de Novbr. 1860, indsendt ved Pastor J. A. Ottesen $18,83

i Vestre Koskonong Kirke, Hellig 3 Kongersdag 1861, 50,66

i Østre Koskonong Kirke, Söndag 24de Febr. 1861, 14,45

Indkommet senere fra Ole Teigen $ 1,00, Knud A. Juve $ 1,00, Enke Marthe Gilvarhuus $ 1,00 (samtlige af vestre Koskonong Menighed) 3,00

Tilsammen fra Koskonong $ 86,94

Indkommet ved Offring

i Spring Prairie, Hellig 3 Kongersdag 1861, indsendt ved Pastor H. A. Preus $ 38,00

Indkommet privat Gave fra Truls Farnäs af Spring Prairie Menighed, 10,00

I Alt fra Spring Prairie, $ 48,00

Tilsammen $ 134,94

Disse $ 134,94 er af Undertegnede afsendt til St. Louis gjennem Pr. Larsen for at leveres til Missourisynodens Missionskasse. I "Lutheraner" er af Kassereren givet Kvittering for samtlige Poster. J. A. Ottesen.

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

August 1861.	Redigeret af Pastor H. A. Preus.	6te Aarg. No. 8.

Synodalforhandlinger.

Synoden for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika samledes i Luther Valley Kirke paa Rock Prairie Onsdag den 26de Juni 1861 Kl. 9 F. M. Mödet indledes med Gudstjeneste ved Pastor A. C. Preus, som prädikede over Rom. 12, 6—14. Efter endt Gudstjeneste sammentraadte Synodens Medlemmer. Repräsentanterne og Delegaterne indgave sine Fuldmagter, som overgaves til en Committe, bestaaende af Pastorene H. A. Preus og C. F. Magelsen samt Repräsentant fra Luther Valley Menighed J. Ingebrigtsen.

Med Undtagelse af Pastor P. M. Brodahl, der havde anmeldt Sygdomsforfald, vare samtlige Synodens Präster tilstede, nemlig:

A. C. Preus, Präst til Chicago Jll's og annekterede Menigheder
H. A. Stub, " " Coonprairie Wis. " "
H. A. Preus, " " Springprairie Wis. " "
N. Brandt, " " Rock River " " "
J. A. Ottesen, " " Koskonong og Liberty Prairie Wis. " "
B. Kern, " " Little Jowa, Jowa " "
L. Larsen, Professor ved Concordia College St. Louis, Mo.
F. C. Clausen, Präst til Norwegian Ridge, Minn. og Big Canoe, Jowa,
C. F. Magelsen, " " Luther Valley Wis. og annekterede Menigh.
N. E. Jensen, " " Highland Prairie Minn. " "
B. J. Muus, " " Holden " " "

Af Kirkeraadets Lägmedlemmer mødte Aslak Olsnäs og A. Aadnesen. Den sidste var tillige Repräsentant fra Luther Valley Menighed.

Fölgende med Synoden forenede Menigheder havde sendt følgende Repräsentanter:

Luther Valley: Iver Ingebrigtsen, Harald Omelstad, A. Aadnesen.
Jefferson Prairie: Thor Halvorsen, Thore Helgeson.
Long Prairie: John Hove, Elling Hove.
Rock Run: Halvor A. Aasen.
Norwegian Ridge: Herman Pedersen.

Little Iowa: Gulbrand Lommen, Ole Bakken, Gulbrand Olsen.
Liberty Prairie: Lars Røthe, Nikolai Erdahl.
Østre Koskonong: Jens Næset, Johannes Eriksen Lie.
Vestre Koskonong: Gunder Mandt, Halvor Gjärdesjordet, Torger Guttormsen.
Clermont: Christen Lie.
Norway i Iowa: Ole Herbrandsen.
Springprairie: Nils Lie, Nils Fosmark.
Lodi: Hans Hansen Spilde.
Bonnet Prairie: Ole Olsen Flesje.
Roche-a-Cree: Sjur Hansen.
Madison: Halle Steensland.
Heart Prairie: Jørgen Andreas Nilsen.
Skoponong: Jakob Andersen Kaase.
Sugar Creek: Peder Jensen Gromstuen.
Whitewater: Gregor Kittelsen.
Primrose: Henrik Iversen Domholdt.
Big Canoe: Erik Ellessen.
Wiota: Hans Schager, Johan Ruud.
Waupacca: Jørgen Olsen Braalstad.
Pine Lake: John Johnsen Svenholdt.
Rock River: Christian Forsät.
Houston: Kjøstul Evensen Sandland.
St. Ansgar: Gulbrand Myhra, Peder Golberg.
Painted Creek: Christian Smedsrud, Knud Steen.
Janesville: N. Svege.
Chicago: Nils Olassen Grimmestad.
St. Olafs Menighed: Aslak Andersen Aaby.

Følgende med Synoden ikke forenede Menigheder havde sendt følgende Delegater:

Coonprairie: Thore Houg, Gunder Sørum.
New Hope og Jola: Ole Braalstad.
Highland Prairie: Lars Jaer.
Rushford: Isak Aslaksen.
Red Oak Grove: Christian Eriksen Rukke.
Freeborn: Torkild Gulbrandsen.
Silver Lake: Lars Larsen Lövberget.
Shell Rock: Iver Dahl.
Coonvalley: Johannes Ingebretsen Lindlökken.
Albany: Gulbrand Lyste.
Vermont: Erik Knutsen Sævre.
Holden: Lars Knutsen Aaker.
Ashippun: Ingebrith Salvesen

Springdale: Mikkel Burnlaug.
Port Washington: Gjermund Gjermundsen.
Perry: Ole Ruste, Hans Dale.

Fra Kickapoo og Westprairie Menigheders Delegater var indsendt Undskyldning for, at de ikke kunde møde. Undskyldningen antoges af Synoden.

Efterat Repræsentanternes og Delegaternes Fuldmagter saaledes vare gjennemsete og antagne, erklærede Formanden Pastor A. C. Preus Synoden for sat, hvorpaa Prästerne Ottesen og Jensen valgtes til Sekretærer, og Formanden oplåste fölgende Synodalberetning:

Beretning,

til det 5te Synodemøde for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika, 26de Juni 1861.

Kjäre Brødre i Herren! Naade väre med Eder og Fred fra Gud vor Fader ved Jesum Christum vor Herre, Amen!

Med denne apostoliske Hilsen byder jeg Eder Velkommen til dette Møde, bedende at Gud for Christi Skyld maatte skjänke os Naade til i Fred og Kjärlighed at forhandle og beslutte i de mange for vort Kirkesamfund vigtige Gjenstande, som ville blive denne Forsamling forelagte.

Det er ikke vel muligt at komme tilsammen med Eder til et Synodemøde i dette Gudshuus og i denne Menighed uden at komme i Hu, da vi for over 10 Aar siden mødte tilsammen her i samme Hensigt, og uden at anstille en Sammenligning mellem da og nu. Forskjellen er i enhver Henseende stor, men og — Gud være derfor alene lovet og priset — i enhver Henseende til det Gode; den kjære Herre Gud harført os uden nogen vor Fortjeneste, ja trods megen Skröbelighed og Daarlighed blandt os selv til en klarere og fuldere Erkjendelse af den sunde Lærdom og derved ogsaa, til en klarere Forstaaelse af, hvad vi i en saadan Forsamling som denne have at gjöre, og dette skylder ikke jeg mindst at bekjende. Ja Gud väre takket og priset for sin Naade, at vel i Ydmyghed, men dog med Sandhed og uden Pral kunne vi sige, at vi ere gaaede fremad. Men der er desuagtet Meget at gjøre for os i Fremtiden. Det gaaer os ikke anderledes med denne Gjerning end med vor egen Helliggjörelses Fremme: jo klarere vi see, desto mere see vi ogsaa, hvormeget der endnu fattes; jo meer vi erkjende, at Gud i Naade har hjulpet os, desto meer kjende vi os ogsaa fremdeles trängende til hans Bistand. Derfor erkjende vi ogsaa ydmygeligen, at den alvorligste Stræben fremdeles er fornöden: Endnu har ikke Guds Ord faaet en saadan Indgang i Hjerterne, som det burde; endnu maa vi beklage megen Daarlighed, Synd og Elendighed inden vort Samfund. Selv i de Menigheder, som have Præster bosiddende blandt sig, staaer endnu Meget tilbage at ønske i flittig Kirkesögen, i flittig og andægtig Brug af Guds Ord, i Brug af en ordentlig Huusandagt, i indbyrdes Formaning og Belärelse, i en ret Lydighed under Ordets Myndighed, i en ret og gudelig Brug af denne Verdens Goder, i en god og christelig Optugtelse og Oplærelse af Ungdommen, i et velordnet Religionsskolevåsen og i mange andre Ting, som fölge af et

alvorligt christeligt Menighedsliv, skjönt jeg skylder Sandheden at erkjende, at alle disse Ting blive alt meer og meer magtpaaliggende inden vore Menigheder. Det er ikke at undre paa, at det staaer noget daarligere til i de talrige Menigheder—omtrent 80 i Tallet—som endnu savne den Formaning og Belærelse, som följer af en i Menigheden bosiddende Sjælesørger, og som ei have anden geistlig Betjening end nogle faa aarlige Besøg af den nærmest boende af os faa Präster, som maa dele os, saa godt vi kunne, mellem disse mange prästeløse Menigheder, skjönt denne Missionsvirksomhed i höi Grad lammer vor Virksomhed i vore Hjemmenigheder. Men hvormeget endog vore Hjemmenigheder klage over Savnet af vor stadige Virksomhed hjemme, saa kunne vi dog ei blive siddende rolige hjemme, naar Raabet lyder til os fra vore Troesfæller: "kom over og hjälp os!" og isär da de fleste af disse Menigheder saa alvorligt og saa oprigtigt søge at faae Sjæleſörgere til sig og ingen have alene af den Grund, at de ingen kunne faae! Ak at de unge Theologer hjemme i Fædrenlandet dog engang maatte kunne höre og tage sig til Hjerte deres herværende Troesbrödres Nöd.

Saasom denne Nød egentlig er vor störste Nöd og den, som ligger os mest og alvorligst paa Hjertet, saa have vore største Anstrengelser ogsaa gaaet ud paa at söge denne Mangel paa Präster afhjulpet. Vi have opsøgt unge Mænd blandt os, der havde gode Evner og et godt Lov i Menigheden, og have opmuntret og understöttet dem af al Magt, saa at de ved rettroende Läreanstalter kunne erholde den Uddannelse, som er nödvendig til Prästeembedets værdige Förelse; men saasom alle disse Mänd manglede de fornødne Forkundskaber til Theologiens grundige Studium, saa vil deres Uddannelse endnu tage lang Tid, og selv den blandt dem, som hastigst kunde ventes at blive færdig, vil endnu behöve omtrent 2 Aar til Fuldendelse af et ordentligt Studium; thi vi ville vel vogte os, at vi ei skulde give Anledning til, at vore Menigheder skulde kalde umodne, udygtige eller vel endog uvidende Mænd til deres Sjælesørgere. Saa har og nu Landets politiske Forviklinger lagt os Hindringer i Veien i denne Henseende for de af vore Studenter, som studerede i St. Louis, da Lärerne ved Concordia College nødtes til at standse Underviisningen og sende Studenterne hjem. Saa har vort väsentligste Haab for Nutiden väret vendt til en fortsat Hjälp fra Fädrelandet; vi have stillet Opraab efter Opraab til Fædrenekirken, ikke om Pengehjälp, men om Lærerhjälp; vi have gjort det offentligt og vi have gjort det privat. Sidstleden Sommer sendte vi med Menighedernes Understöttelse Hr. Professor Larsen hjem for mundtligt at fremlägge for de theologiske Kandidater og Studenter vor Kirkes store Nød formedelst Mangel paa Lærere. Maaskee tör vi nu haabe, at dette vil frugte, da vi nu have Visheb om, at Hr. Kand. Bjørn har modtaget Kaldet fra Manitowoc Menighed, samt at Kand. philologiæ Larsen, Broder til Professoren, samt Studiosus theologiæ Hjort ville komme hertil for at tjene vor Kirke, ligesom der ogsaa tales om enkelte andre Theologer, som have deres Tanker henvendt paa vor Kirke, deriblandt isär at nævne den dygtige og begavede Kand.

Bugge, der har ansögt om Stipendium forat uddanne sig til Professor ved vor Læreanstalt. Betragtende alt dette, er der ikke Grund for os til at blive modlöse, men meget meer til at takke Gud for hans Naade og Miskundhed, at han hjælper os saavidt. Derfor bør heller ikke de Menigheder, hvis Kald ei endnu er blevet besvaret, blive utaalmodige, men med Tro og Haab forvente Herrens Time og tage i Ydmyghed den Lærdom, som Herren visselig ogsaa ved denne deres Nødstilstand vil give dem. I Besynderlighed bør de komme i Hu at bede Høstens Herre, at han vil sende troe Arbeidere i sin Viingaard, og at det er bedre ingen Lärer at have end at have en blind og derfor vildledende. Saa bør ogsaa Menighederne vogte sig for, at de i denne sin aandelige Hungerstilstand ei lade sig forlede til at modtage som Føde for Själen den aandelige Gift, som bydes dem fra alle Kanter af alle Slags Sektaander; lad Menighederne komme i Hu, hvormeget bedre det er for dem at lade sig föde med de den sunde Lærdoms Brödsmuler, der falde fra den rettroende og reenlærende Kirkes Bord, naar Herren nu ei vil give meer, end at sidde ved Sektaandernes tilsyneladende overflödigt dækkede Bord og æde deres aandelige Gift. Meget bedre er det da for dem at blive hjemme i sine Huse og med sine Familier at opbygge sig med deres Bibel, deres Psalmebøger og med Luthers, Müllers, Brockmanns, Hersleb's og andre rettroende Læreres Postiller og Skrifter end at tänke paa at søge nogen Opbyggelse i sekteriske og derfor vildledende Forsamlinger.

En anden särdeles vigtig Gjenstand for Kirkestyrelsens Omsorg og Menighedernes Deeltagelse er Oprettelsen af en säregen Læreanstalt blandt os. Vistnok har Herren ogsaa i denne Henseende naadelig viist os en Vei, hvorved vi for en Tid ogsaa kunne have denne Mangel afhjulpen; höiligen taknemlige maa vi være mod den kjäre Herre Gud, som førte os til Kjendskab med de kjäre rettroende og for Guds Ords Sandhed nidkjäre Brødre af Missouri Synoden, og taknemlige maa vi väre mod dem, som saa redebon og med store Opoffrelser for dem selv have hjulpet os ved at give vore Studenter Adgang til deres ypperlige Læreanstalter i St. Louis og Fort Wayne. Men det kan dog ikke sømme sig for et saa stort og med Hensyn til timelige Hjälpemidler saa formaaende Samfund, som vort, at ligge andre til Byrde længere end høist fornødent. Og for ikke at blive misforstaaet med Hensyn til denne Fornödenhed for at ligge Andre til Byrde med vore Studenters Oplärelse, da bör den ikke grunde sig paa Mangel paa de nødvendige Pengemidler, men alene paa Mangel paa de nødvendige Lærekräfter. Ganske i Modsigelse med, hvad der er Sädvane blandt Samfundene her i Vesten, skal det erkläres, at vore Menigheder ere saa mange, saa store og af den kjäre Herre Gud saa rigelig velsignede med denne Verdens gode Ting, at de i al Mag og uden nogen följelig Opoffrelse kunne oprette en meget anstændig Läreanstalt, om vi kun havde de dertil fornödne duelige Lærere, og om Menighederne ei gjöre det, naar Lærere kunne faaes, da vilde Aarsagen kun være en ugudelig Gjerrighed. Nogle af vore Menigheder have taget sig af denne Sag med en Iver, der er al Ære værd, medens at andre

Menigheder kun have gjort det Halve af, hvad der burde gjöres, og atter andre have kun gjort Lidet eller Intet. Nu er imidlertid maaskee Tidspunktet kommet, da det baade er nödvendigt og muligt at vi kunne begynde en Læreanstalt for os selv; det er saare uvist, naar Underviisningen igjen kan paabegyndes i St. Louis; og nu kommer Professor Larsens Broder hertil og vil som dygtig philologisk Kandidat blive en fuldkommen dygtig Lärer i mange Fag; vort Samfund kunde maaskee ogsaa paa Ansøgning faae Tilladelse af La Crosse Menigheder til indtil videre at henlægge Læreanstalten i La Crosse's store og velindrettede Präftegaard, hvorfor jeg sikkert haaber at närværende Forsamling vil omfatte Sagen med ny Iver og forstaae tillige at vække en ny Iver for denne Sag i de Menigheder, hvor den hidtil har väret mindre paaagtet. I Forbindelse med det her Anförte vil jeg endnu beröre Hr. Kandidat Bugges Ansögning om Stipendium i 2 Aar, 300 Daler for Aaret fra 1ste Juli 1861—62 og 400 Daler for det næstefter følgende Aar, for ved fortsat Studium at uddanne sig til Professor. Hr. Bugge er af alle sine Lärere saa vel anbefalet baade med Hensyn til Evner, Kundskaber og Karakteer, at jeg paa det Varmeste anbefaler hans Ansøgning. I Anledning af Alt, hvad her er sagt, vilde jeg henstille til Synodemødet at give Kirkeraadet fölgende Bemyndigelse:

1. At træde i Underhandling med LaCrosse Menighederne om Tilladelse til at henlägge vor Læreanstalt midlertidigt i deres Præstegaard.

2. At antage 1 Lärer eller om Midler dertil kunde faaes 2 Lärere til, foruden Professor Larsen.

3. At bevilge det ansögte Stipendium til Hr. Kandidat Bugge.

Allerede i flere Aar har det været en almindelig Erkjendelse blandt os, at vor Synodekonstitution led af adskillige Mangler. Den er affattet i de förste Aar efter vort Komme her, da vi endnu fattedes Erfaring i en fri Kirkes Stilling. Et Forslag, hvoraf en Deel har väret offentliggjort, og som Kirkeraadet, saagodt som Tid og Omständigheder have tilladt det, har sögt at forberede, vil blive denne Forsamling forelagt. Ved dette Forslag er ogsaa de nödvendige Forandringer gjorte til en bedre og rigtigere Kirketugts Fremme og sidste Synodes Paalæg til Kirkeraadet udfört.

Med Hensyn til de Symboler i den lutherske Kirke, som ikke ere antagne i vor Fædrenekirke og derfor heller ikke ere blevne optagne blandt vort Samfunds Bekjendelsesskrifter, saa kan der ei väre Tvivl om, at det vilde være til stort Gavn for vor Kirke, at alle den lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter kunde blive antagne som vor Bekjendelse. Men det kunde jo lidet nytte at prale med en Bekjendelse paa Papiret, der ei kjendes af Menighederne. Ved sidste Synodes Afholdelse var der Haab om, at en norsk Oversättelse af alle de symbolske Bøger snart skulde blive at faae; men endnu er ingen saadan Oversættelse kommen hertil og Sagens Stilling er derfor fremdeles netop den samme som i 1859. Denne Forsamling kan derfor neppe heller denne Gang gjøre meer end at omtale den og anbefale Skrifterne til Menighederne, saasnart de maatte blive at erholde her i Landet.

Af Forandringer inden vort Samfunds Lærerstand ere fölgende indtrufne siden vor sidste Synode: Jeg er fraflyttet Koskonongs Menighed og efter Kaldelse tilflyttet vor Frelsers Menighed i Chicago. Hr. Pastor Ottesen har paa samme Tid efter Kaldelse gaaet fra Manitowoc til Koskonongs Menighed. Hr. Pastor Stub har formedelst længere Tids Svagelighed seet sig nødsaget til at faae Tilladelse fra sin Menighed til at foretage en Reise til Norge, hvorfra han dog tænker at komme her tilbage, om Herren maatte skjænke ham hans Helbred igjen. Hr. Professor Larsen har paa Grund af de politiske Forviklinger og da Underviisningen ved Colleget i St. Louis maatte ophöre, forladt St. Louis i April og har siden den Tid deels hjulpet Pastor Stub og besögt Menigheden i Rush River, deels er han beskjæftiget med at korrigere vor Udgave af Luthers Folkebibliothek. Hr. Pastor C. L. Clausen er atter efter flere Aars Forlöb blandt os og vil vel, naar han begjærer Optagelse som Medlem af vor Synode, selv nærmere udtale sig. Hr. Past. Duborgh, en födt Slesviger, der taler baade det danske og tydske Sprog, og forhen Medlem af den tydske Synode i Wisconsin, er gaaet over til vor Kirke. Han har i henved 1 Aar opholdt sig hos Hr. Pastor Herman Preus og bistaaet saavel ham som Pastor Brandt som Hjælpepräst. Han har nu modtaget Kald fra Menighederne i Walworth Co. og vil her begjære Optagelse i Synoden. Dette er tilligemed den för omtalte Tilgang fra Norge de inden vort Samfund skete Forandringer i vort Lærerpersonale.

Inden vore Menigheder har der siden sidste Synode i Almindelighed väret roligt og Forholdet mellem dem og deres Präster godt. Der har ikke väret Anledning til at anstille Visitation i flere Menigheder end Rock Prairie og Wiota. Derimod har Kirkeraadet maattet afholde et Møde med Big Canoe Menighed i Anledning af en Strid mellem denne Menighed og dets Sognepräst Hr. Pastor F. Clausen, idet Mange havde udtalt den Beskyldning mod Pastor Clausen, at han förte falsk Lære. Ved dette Møde blev det oplyst, at disse Beskyldninger vare ugrundede, og at Hr. Pastor Clausen deels kun havde fortalt sig, deels kun brugt misforstaaelige Udtryk. Hr. Pastor Clausen erkjendte meget redebon disse sine Feiltagelser, saavidt de havde fundet Sted, og bad Menigheden om Tilgivelse for det Anstød, som han derved havde givet, og erklærede, at han dermed ikke forbandt nogen falsk Tro, ligesom og Menigheden paa sin Side erkjendte, at den havde syndet baade derved, at den paa saadanne Grunde beskyldte sin Präst for falsk Lære, samt og i Maaden, hvorpaa disse Beskyldninger vare blevne förte. En af Menighedens Repræsentanter, Hr. Erik Elleffen, havde deeltaget med i disse Beskyldninger mod Hr. Pastor Clausen og var forhindret fra at väre tilstede ved hiint Menighedsmöde; men han har sideneſter for Kirkeraadet tilstemt Menighedens Erkjendelse og erkjendt sin Synd i denne Sag.

Vor Stilling til de øvrige lutherske Samfund blandt vore Landsmænd her i Amerika kan jeg ei heller lade uomtalt i denne min Beretning, thi da det er en saare vigtig Sag, som og ligger vore Menigheder meget paa Hjer-

tet. I denne Henseende er Forholdet til Hr. Pastor Rasmussen og hans Venner os meest magtpaaliggende, baade fordi de visseligen staae os nærmest, og fordi vi ere komne i en særegen Stilling til dem, og Forvirringen bliver da endmeer forvirret, saalænge de dog synes at staae bestemt adskilte fra os. Det har derfor været vor alvorlige Bestræbelse saa klart som muligt at lade dem see vort Troesstandpunkt og om muligt at overbevise dem om, at vi ei ville Andet, end Guds Ords rene og fulde Sandhed. Den Konferents, som vi for henved 1 Aar siden holdt i Chicago, ledede os paa begge Sider til den Erklæring, at den Differents, som vi da erkjendte, ei kunde være Grund nok til kirkeligt Schisma, ja ledede endog til, at Nogle af os troede, at vi burde og kunde meddele Ordination til de til nogle af Hr. Pastor Rasmussens Menigheder ankomne Pastorer Hr. John Fjeld og Hr. Niels Amlund. Det er vort hjertelige Ønske og vor inderlige Bön til Gud, at den Zions Skade, som ved dette Schisma forvoldtes, maatte kunne heles, og det vil derfor vel og ved denne Forsamling blive en Sag af Vigtighed videre at forhandle med DHrr. Pastorer Rasmussen, Fjeld og Amlund for at see, om vi ei kunne komme til en fuld Troeseenhed med dem, og saaledes en fuldstændig Forening paa Sandheds Grund finde Sted. Og hvem tvivler vel paa at en saadan Forening vilde være den kjære Herre Gud velbehagelig? Han er jo Kjærlighedens, Fredens og Ordenens Gud, men Partier, Splittelser og Tvedragt er Djävelens Värk.

Med den siden vort sidste Synodemöde stiftede Augustana-Synode staae vi nu i et meer adskilt Forhold. Denne Augustana-Synode er stiftet af de norske og svenske Menigheder, som forhen tilhørte nordre Illinois- og Generalsynoden. Med disse Menigheders Præster havde vi i Juli 1859 en Konferents i Chicago, ved hvilken de erklärede os for rettroende. Vi havde hovedsagelig den Indvending mod dem, at de stode i en uluthersk Kirkeforbindelse, der maatte gjøre deres Troskab mod Bekjendelsen tvivlsom; der var ogsaa en Tvist mellem os angaaende Lægmänds Ret til offentlig at prædike; men Spörgsmaalet blev ikke fuldständigt behandlet, og deres Meninger derom syntes ganske konfuse. Kort efter udtraadte de virkelig af Illinois- og Generalsynoden, og vi troede nu, at der ei vilde blive Noget til Hinder for fortsatte Forhandlinger med dem og en mulig Udjevning af Schismaet ogsaa her. Men alle vore Beströbelser for at knytte nye Underhandlinger med dem have været forgjæves, og vi ere af de ledende svenske Präster blevne afviste paa en Maade, der geraader dem til liden Ære. Augustana-Synoden synes siden Kirketidendens Ophør ei at have noget kirkeligt Organ, hverken i det norske eller svenske Sprog; det kunde derfor synes vanskeligt at bedømme deres Troes Standpunkt; men af deres Synodekonstitution og enkelte leilighedsviis udtalte Yttringer synes det temmelig vist, at Synodens Ledere føre falsk Läre angaaende Kirken og Läre-Embedet. Ønskeligt vilde det dog väre, om der kunde gives os en Leilighed til endelig at forhandle med dem og komme til en sikrere Overbeviisning om, hvorvidt den ganske Synode stikker i disse Vildfarelser, og om der kunde väre nogen Mulighed for, at de kunde overbevises om disse Vildfarelser. Vis-

hed med Hensyn til dette vilde og være saare gavnligt for vore Menigheder, da de derved bedre kunde bevares mod Indträngen af denne Synodes Præster. Burde maaskee ikke derfor denne Forsamling indbyde Augustana-Synoden til en almindelig Konferents, hvortil ikke blot Präster, men og Lägmänd kunde have Adgang?

En af de sørgeligste Følger af Partistridighederne med disse forskjellige lutherske Samfund er den Forvirring og Splittelse, som derved frembringes i Menighederne og Setlementerne. Menighederne og Setlementerne splittes derved saaledes op, at saare Lidet eller Intet kan udrettes til Opbyggelse for Unge eller Gamle. Hvor der maaskee kunde og burde være kun een Menighed med een Präst, er der nu stundom 2—3—4 Menigheder med hver sin Præst, hver sin Kirke og hver sin Skole, eller ogsaa med slet ingen Präst, Kirke eller Skole, fordi at Setlementet er splittet op i saa smaa Dele, at ingen af Partierne formaaer at gjöre Noget, imedens at Strid og Tvedragt lägger alt christeligt Liv slet øde. Dette er praktiske Følger af Partierne og praktiske Beviser imod Partierne, som Ingen kan nägte, men som desvärre kun igjen er udvortes Afbillede af den aandelige Ødeläggelse, som ved Partistridighederne anrettes i Själene. Kunde de forskjellige Samfund nu kun bringes til at see, hvor syndigt det er, naar de, som Nogle, tränge sig ind i vore Menigheder, eller som Andre, kun paa enkelte Misfornøiedes Opfordring komme der og oprette Menighed mod Menighed, da vilde ikke fuldt saamegen Skade anrettes. Derfor vilde det visseligen väre vel, om denne Sag kunde blive ret udförligen behandlet i denne Forsamling, idetmindste at vore Menigheder kunde klart faae see, at Sognebaandet er grundet i Guds Ord og i den christelige Kirkes Orden, og at det kun er en tankelös Tale, naar man mener, at den borgerlige og politiske Frihed i Amerika skulde kunne ophäve Guds Ords Regel og give Menighederne nogen christelig eller kirkelig Ret til at vælge sig Lärere, eftersom Ørene klöe.

Jeg maa endnu, før jeg slutter, udbede mig den ärværdige Synodes Opmærksomhed for en kort personlig Forklaring. Siden jeg sidst stod blandt Eder, er en tung Forandring foregaaet i min jordiske Stilling, og denne har foranlediget, at min Hu har vendt sig til Fædrenelandet, ja jeg havde endog givet mit Minde til, at der skulde søges Kald for mig hjemme. Jeg troede nemlig, at hvis jeg blev kaldet hjem, at jeg da i et saadant Kald kunde see en Tilladelse fra Gud til at gaae hjem. Men alle mine kjäre Medbrödre, min närvärende Menighed og alle Menighedslemmer trindt omkring, saamange som jeg har talt med, have gjort mig saa alvorlige og grundige Modforestillinger, at jeg ei har turdet Andet end give efter, og jeg har derfor under 10de Juni sidstleden tilskrevet min Familie hjemme, at alle Ansøgninger fra mig om Embede der, som ei vare afgjorte, skulle tages tilbage og ingen nye nu indgives. Det har kostet mig megen indvortes Kamp at gjøre dette; det har været mig, som skulde jeg underskrive min egen Landsforviisning fra et Land, som jeg stedse vil elske, og hvilket jeg troede, at jeg engang skulde komme til at tjene. Men skee Herrens Villie! Paa ham kaster jeg alle Sorger for mig og Mine! Da jeg

veed, at denne Sag har været meget omtalt, saa har jeg troet at burde gjøre denne vistnok ganske personlige Meddelelse.

Og hermed befaler jeg denne Forsamling Gud og hans Raades Varetägt! Amen.

Chicago, den 24de Juni 1861. A. C. Preus.

Optagelse i Synoden.

Foruden Synodens Präster vare tilstede Pastorerne C. L. Clausen fra St. Ansgar, H. P. Duberg og ifölge Indbydelse fra Kirkeraadet Pastor J. R. Field.

Den sidste optoges som raadgivende Medlem for dette Møde; ligesaa forelöbig Pastor Duborg.

Pastor C. L. Clausen begjærede igjen at optages som Medlem af Synoden. Han bekjendte, at det havde väret Synd af ham, at han for nogle Aar siden havde nedlagt sit Præsteembede. Tillige maatte han bekjende, at han gjennem indre Kampe og ved sine Medbrödres Hjälp, men fremfor alt ved Guds Naade havde lärt at indse, at den saakaldte "kirkelige Anskuelse", han för havde havt, og som betragter de 3 apostoliske Trosartikler som inspireret Guds Ord ved Siden af Skriften, var falsk og en farlig Vildfarelse, som han maatte forlaste og fordømme baade hos sig selv og hos Andre, skjøndt han troede, at der ogsaa blandt dem, som vare hildede i denne Vildfarelse, kunde väre oprigtige Christne. Men han ansaa sin egen Vildfarelse i dette Stykke som en stor Synd, som han hjertelig angrede og bad Gud og Mennesker at tilgive ham.

Efter denne Bekjendelse optoges Pastor C. L. Clausen igjen i Synoden, idet denne bevidnede sin Gläde og sin Tak til Gud, der atter har fört denne vor kjære Broder tilbage til vort Samfund.

Skolelärerne Jakob Midbøe fra Koskonong, Peder Hektoen fra Coonprairie og Knud Ingebretsen fra Longprairie vare tilstede og optoges som raadgivende Medlemmer for dette Möde.

Følgende 16 Menigheder bleve paa Ansögning optagne i Synoden, efterat deres Ansøgninger vare gjennemgaaede af den samme Committe, som havde gjennemgaaet Fuldmagter:

Coonprairie Menighed.	Bad Ax	Co.	Wis.
New Hope "	Portage	"	"
Jola "	Waupacca	"	"
Highland Prairie "	Fillmore	"	Minnesota
Rushford "	"	"	"
Red Oak Grove "	Freeborn og Mower	Co.	Minn.
Freeborn "	"	"	"
Silver Lake "	"	Co. Minn. og Worth Co. Jowa	
Shell Rock "	"	Co.	Minn.
Greenfield "	Filmore	"	"
Bloomfield "	"	"	"

Northprairie Menighed, Filmore Co., Minn.
Rootprairie " " " "
Houston " Houston " "
Lime Creek " Worth og Winnebago Co. Jowa
Rush River " Pierce og St Croix " Wis.

Conprairie Menighed havde forsømt at erklære sin Tilstemning til Synodens Grundlov og Bilove, og som Betingelse for dens Optagelse blev det derfor sat, at den skulde indsende til Kirkeraadet en saadan Erklæring. Samtlige Menigheder paalagdes ogsaa at indsende til Kirkeraadet en Afskrift af sine Love, for at det kunde sees, at disse ikke stred imod Synodens.

De 9 Delegater fra de ni førstnævnte af disse Menigheder fik efter denne Optagelse Stemme som Repräsentanter.

Senere refererede Pastor H. A. Preus som Kirkeraadets Sekretär de Forhandlinger, som Kirkeraadet havde havt med Pastor Duborg, som nu var tilstede for at andrage om Optagelse i vor Synode. Da Pastor Duborg som født Slesviger var vort Sprog temmelig mægtig og havde hørt, at vi havde saa stor Trang til Präster, og da han af Hjertet tilstemte den rene Lære, som vort Samfund söger at fremme, havde han ifjor henvendt sig til Kirkeraadet og tilbudt vor Kirke sin Tjeneste, efterat han först havde udmeldt sig og faaet ærefuld Afsked af den tydsk-lutherske Synode af Wisconsin, hvortil han før havde hørt. Kirkeraadet havde derpaa nedsat en Examenscommitte, bestaaende af Præsterne A. C. Preus, H. A. Preus, N. Brandt, J. A. Ottesen og Professor Larsen, som da var samentraadt med Pastor Duborg først paa Springprairie den 16de og dernäst i Chicago den 28de August og havde examineret ham samt erklåret ham duelig. Senere havde Pastor Duborg holdt tilfredsstillende Prädiken samt Katechisation og havde over et halvt Aar opholdt sig hos Pastor H. A. Preus samt senere og hos Pastor Brandt som deres Hjälpepræst, hvorved han havde faaet baade mere Øvelse i Sproget og tillige Anledning til at sätte sig ind i vore Forhold, saa at nu paa Kirkeraadets Anbefaling de norsk-lutherske Menigheder i Walworth Co. havde kaldet ham som deres Präst. Kirkeraadet indstillede derfor til Synoden at optage Pastor Duborg som Präst i vor Synode.

Enstemmig antaget.

Efter disse Optagelser bestod altsaa Mödet af 13 til Synoden hørende Präster, 1 Præst som raadgivende Medlem, 2 Lägmænd af Kirkeraadet, 3 Skolelårere som raadgivende Medlemmer, 54 Repräsentanter og 9 Delegater, tilsammen 82 Medlemmer.

Desvärre havde Synoden kun den Gläde at se Pastor Stub i sin Midte. Da han for sin Helbreds Skyld just stod paa Reisen til Norge, maatte han allerede den 3die Dag forlade Mødet og tog da et kjærligt Farvel med os. Saafremt Gud igjen gjör ham rask, agter han sikkert at komme tilbage; i modsat Fald maa han blive i Norge. Hans Afsked var derfor os Alle dobbelt tung, da det jo saa let kunde blive saa, at vi aldrig mere fik se den kjære Broder

blandt os. Paa Synodens Vegne, udtalte Formanden vort Farvel til Pastor Stub, takkede ham for hans lange Virksomhed iblandt os i 13 Aar og önskede Guds Velsignelse for ham og hans Familie, samt at Gud maatte gjengive ham hans Helbred og dermed og os hans Tjeneste i vor Kirke.

Tiden for Möderne, osv.

Med Hensyn til Tiden for Möderne beslutte des, at de holdes fra Kl. 8½—12 Formiddag og fra Kl. 3—6 Efterm. Herfra gjordes kun den sidste Dag—Tirsdag — Undtagelse, da Møderne paa denne Dag begyndte Kl. 8 Form. og Kl. 2 Efterm. Møderne aabnedes og sluttedes med Bøn, Psalmesang og Läsning af den hellige Skrift.

Om Absolutionen.

Professor Larsen hävde paa Formandens Begjäring forfattet fölgende Referat over Luthers og den lutherske Kirkes Läre om Absolutionen.

Idet det er overdraget mig at levere et Referat om Absolutionen, har jeg ikke väret i Stand til at gjöre bedre en at fremlägge Missourisynodens Referat om denne Sag paa dens Möde i Oktbr. forrige Aar, hvilket findes indrykket i Maanedstidenden for Juni d. A. og lyder saaledes:

1) Absolution eller Syndsforladelse er, efter Luthers Läre, Evangeliet, hvad enten det forkyndes til mange eller enkelte.

Luthers Skrift til Raadet i Prag: "Men at binde og at löse er aldeles intet andet end at prædike Evangeliet og gjöre Brug deraf, saa at Nöglerne ei ere andet, end dette Embede, hvorved man bringer Ordet i Brug og Ovelse.

Den anden Erklärung til Nürnberger Raadet: Altsaa er Evangeliet selv en almindelig Absolution".

Anm. Vel kjender Luther ogsaa den almindelige Absolution som i den tydsk-lutherske Kirke pleier at udtales efter Prädikenen, ikke heller dadler eller forkaster han den; men under Absolution forstaar han sädvanlig Privatabsolution, der for ham ei betyder andet end Evangeliet, som forkyndes til det enkelte Menneske, som derved modtager Trøst for den Synd, han har bekjendt.

2) Privatabsolutionen er fölgelig ikke en Magt udenfor eller ved Siden af Evangeliet til at forlade Synder, men den er intet andet end Evangeliets Prädiken til den enkelte Synder.

Kirkepostillen Paasketirsdag: "Der er mellem disse kun den Forskjel, at det Ord, som i Evangeliets Prädiken forkyndes overalt offentligen og i Almindelighed til enhver, dette forkyndes i Absolutionen i Särdeleshed til en eller flere, der begjære det."

3) Husholderne og Uddelerne af Absolutionen i det offentlige Embede ere Evangeliets Prädikanter, men ellers er det alle Christne, fordi den hele Kirke oprindeligen

er Indehaver af Nøglerne; men den, som ved deres Tjeneste tilgiver Synden, er den treenige Gud.

Kirkepostillen 1ste Söndag efter Paaske: "Nu er Sogneprästen eller Prädikanten, som din Själesørger, eller ogsaa enhver Christen i saadant Tilfælde begjæret og sendt, at han skal trøste dig. Skjøndt derfor Magten til at forlade Synder ene tilhører Gud, skulle vi dog ogsaa vide, at han udöver og uddeler saadan Magt ved dette ydre Embede, hvorfor Christus sender sine Apostle og befale dem, at de skulle i hans Navn forkynde Syndernes Forladelse til alle dem, som begjäre den."

Sammesteds: "Hvo som er i Anfägtelse, han gaa hen til eller lade hente til sig sin Sjælesörger eller en anden god Ven, klage sin Nöd for ham og begjære Raad og Tröst af ham. Thi han kan bygge derpaa, hvad Christus her siger: Hvem I forlade Synderne osv."

Huspostillen paa Petri og Pauli Dag: "Kirken d. e. alle Christne have saadan Magt og Befaling, at de ikke skulle lade nogen Synder forsage, men trøste ham og tilsige ham Syndernes Forladelse i Jesu Navn.

Anm. Paa andre Steder indskränker Luther det, at Lägfolk tilsige Absolutionen, til Nödstilfälde. Saledes siger han blandt andet: "Deri lyver du ogsaa, at jeg paa den Maade har gjort alle Lägfolk til Biskopper, Präster, Geistlige, saa at de uden videre uden Kald ogsaa kunde forrette Embedet; men hvor from du end er, fortier du, at jeg ved Siden af skriver, at Ingen ukaldet skal understaa sig at gjöre det, undtagen i den yderste Nöd." Huspostillen 19de Söndag efter Tref. "Andre Christne have, skjönt de ei have Embedet, dog i Nödstilfälde ogsaa Befaling til at tröste dig naar du er forsagt for dine Synders Skyld.
Af saadanne Ord skal du da drage saa vis Tröst, som om Christus selv personligen talte dem fra Himmelen. "Den tilsyneladende Modsigelse vil fölgende Sted af Kirkepostillen for 1ste Söndag efter Paaske häve: "Vi have vel alle Magt til at höre Skrifte; men ingen skal understaa sig at öve denne Magt offentligen, undtagen den som er udvalgt af Menigheden. Men hemmeligen tör jeg vel bruge den, f. Ex. naar min Næste kommer til mig og siger: Kjäre, jeg er besväret i min Samvittighed, tilsig mig Absolution, da kan jeg frit gjöre det. Men hemmeligen, siger jeg, maa det ske."

4) Absolutionen bestaar a) ikke deri, at Skriftefaderen sidder der som Dommer og afgiver Kjendelse over de Skriftendes indre Tilstand, b) ei heller i en tom Forkyndelse eler Tilönskning af Syndernes Forladelse, men c) i en kraftig Meddelelse deraf.

Til a.) Apologien: Absolutionen er ligefrem Befalingen at forlade Synder; den er ikke en ny Domstol til at udforske Synder; thi Gud er Dommeren; han har ikke befalet Apostlerne Dommerembedet, men Udøvelsen af hans Naade, nemlig at sige dem lös fra deres Synder, som begjäre det."

Til b) og c) Huspostillen paa 10de Søndag efter Trin.: "Naa du begjärer af din Själesørger, at han skal absolvere Dig, og han siger: Jeg forkynder dig i Guds Sted ved Christum alle dine Synders Forladelse osv." "Men takker Gud, at han har givet Menneskene en saadan Magt, at forlade Synder."

Anm. Her kalder Luther vistnok Absolutionen en Forkyndelse af Syndernes Forladelse, men en saadan, som virkeligen meddeler Syndernes Forladelse.

5) Absolutionens Virkning.

a) grunder sig ikke paa Menneskets Anger, Skrifte og Fyldestgjørelse, b) men Absolutionen fordrer Tro, virker og styrker Troen, c) uden Tro gavner den Mennesket intet, d) skjönt den derfor ikke er en Feilenögle.

Til a) Huspostillen 1ste Söndag efter Paaske: "I Pavedømmet har man prædiket: hvo som begjärer Syndernes Forladelse, han skal betænke sine Synder og skabe sig selv en Anger og Fortrydelse. Paa saadan Anger har man derefter begrundet Syndernes Forladelse. Nu kan det väre, at dette er taget fra de Gamles Exempel, der ligesom vi ikke vilde udtale Absolutionen til nogen, uden han bekjender sig for en Synder og forholder sig, saa man ser, at Synden gjør ham ondt. Saadant er ret, og det skal väre saa. Men naar man vilde sige, at en saadan Anger eller Smerte over Synden fortjener, at Synderne derfor skulle forlades, da er det falskt og urigtigt, thi Angeren er ingen Fortjeneste, men det er Synden, som ret føles i Hjertet, og Syndens Kraft og Regimente. Derpaa maa man ikke bygge Syndernes Forladelse og Naaden."

Til b) Huspostillen 1ste Søndag efter Paaske: "Troen alene formaar at fatte saadant Ord. Og Hjertet er det eneste rette Skrin, hvori det lader sig indeslutte, saa at det altsaa er klart og vist, at vi maa retfærdiggjøres alene ved Troen. Der maa jo väre Anger og Fortrydelse: thi ellers kan du ikke af Hjertet have Afsky for Synden, vil heller aldrig af Hjertet begjäre, at den skal forlades dig. Men det er den rette Vei, at du indfinder dig der, hvor mit Ord er, hører det og annammer det med Tro, da frigjöres du fra Synden.

Huspostillen Maria Magdl.: "Absolutionen er et guddommeligt Ord, hvori Synderne forlades enhver i Särdeleshed, hvorved Troen styrkes og väkkes.

Til c) Om Bodens Sakramente: "Men hvor Troen ikke er hjälper intet, om end Christus og Gud selv udtalte Dommen. Thi Gud kan ikke give nogen det, som ikke vil have det. Men den vil ikke have det, som ikke tror, at det er givet ham, og han viser Guds Ord en stor Vanäre."

Til d) Om Nøglerne: Men du siger ligesom Sectaanderne og Sophisterne: mange høre dog Nøglenes Binden og Løsen, alligevel bryde de sig ikke derom og forblive ubundne og uløste, derfor maa der väre noget andet, end Ordet og Nøglerne, Aanden, Aanden, Aanden maa gjøre det. Men mener du, at den ikke er bunden, som ikke tror Bindenöglen? Han skal nok i sin

Tid erfare det, at Bindenøglen ikke har været forgjæves, ei heller feilet paa Grund af hans Vantro. Saaledes ogsaa hvo, som ikke troer, at han er løs, og at hans Synder ere forladte, han skal ogsaa nok med Tiden erfare det, hvor sikkert hans Synder have været ham forladte, men at han ikke har villet tro det. St. Paulus siger Rom 3, 3: vor Vantro gjør ikke Guds Trofasthed til intet. Saa tale vi nu heller ikke om, hvad Nøglen gjør eller giver. Hvo som ikke annammer det, han har vel intet, men Nöglen feiler derfor ikke. Naar en Konge giver dig et Slot, og du ikke vil modtage det, saa har Kongen derfor ikke löiet, ei heller feilet, men du har bedraget dig og bärer Skylden; Kongen har visseligen givet det."

Anm. Feilenögle, Vaklenögle, clavis errans, er den pavelige Vildfarelse, at ikke enhver af Prästen udtalt Absolution ogsaa lössiger for Gud i Himmelen. Denne Vildfarelse staar i Sammenhäng med den anden Vildfarelse, at man gjör Absolutionen afhängig af Angeren og Fyldestgjörelsen og lader den bestaa i en Dommerkjendelse af Prästen. Derved bliver hele Absolutionen gjort vaklende og usikker. Luther vil slet ikke vide noget af en clavis conditionalis (en betinget Nögle), som ikke viser os til Guds Ord, men til vor Anger, skjönt han i sin Erkläring til Raadet i Nürnberg ikke tager i Betänkning at tale om en absolutio conditionalis (en ved Troen betinget Absolution.)

6) Ved Privatabsolutionen meddeles vel ingen väsentlig forskjellig eller bedre Forladelse end i Evangeliets Prædiken; den er heller ikke paa den Maade nödvendig til at faa Forladelse, som om der uden den ingen Forladelse fandt Sted; dog har den sin særegne Værd og Nytte, fordi ved den den Enkelte gjöres vissere paa, at Syndernes Forladelse ogsaa tilhörer ham.

Anden Erklåring til Raadet i Nürnberg: Skjönt vi holde for, at Privatabsolutionen er meget tröstelig og christelig, og at den bør vedligeholdes i Kirken, saa kunne og ville vi dog ikke besvære Samvittighederne saa haardt, som om der ingen Syndernes Forladelses skulde väre uden alene ved Privatabsolutionen."

Om Skriftemaal og Sakramente: I Skriftemaalet har du ogsaa den Fordel, at Ordet rettes til din Person alene. Thi i Prædikenen flyver det hen i Menigheden, og skjønt det ogsaa træffer dig, saa er du dog ikke saa vis derpaa, men her kan det ingen træffe uden dig alene."

7) Med Privatabsolutionen staar Pivatskriftemaal i nöie Sammenhäng, hvilket sidste jo ikke er andet, end at man begjärer Absolutionen. Dernæst har det ogsaa den Nytte, at det giver Skriftefaderen Leilighed til at overhöre Folk, at øve Prædiken og Katechismus, at forvare dem imod uvärdig Brug af Sakramentet, at meddele allehaande Raad i vanskelige Samvittighedstilfälde. Ende-

lig er den en Øvelse i Selvydmygelse. Summa: den er en Øvelse af Loven og Evangeliet.

Brev til Frankfurterne: Thi saadant Skriftemaal sker ikke blot derfor, at de skal fortälle Synden, men at man kan forhøre dem, om de kunne Fadervor, Troen, de ti Bud, og hvad Katechismus lærer. Thi vi have vel erfaret det, hvorledes Hoben og Ungdommen lärer Lidet af Prædikenen, naar de ikke særskilt spörges og overhøres."

I Prædikenerne imod Billedstormerne: "Der er mange tvivlsomme, vildfarende Ting, som Mennesket alene ikke vel kan finde sig i eller begribe. Naar han nu staar i saadan Tvivl, og ikke ved nogen Udvei, saa tager han sin Broder tilside, foreholder ham den Nöd, som ligger ham paa Halsen, klager ham sine Brøst, sin Vantro og sin Synd og beder ham om Trøst og Raad."

I Visitationsartiklerne: Man bør ei heller lade nogen gaa til Sakramentet uden har er overhört af sin Sjælesörger, om han er skikket til at gaa til Sakramentet. Thi St. Paulus siger 1 Cor. 11, at den er skyldig i vor Herres Legeme og Blod, som annammer det uvärdigen. Nu vanäre ei blot de Sakramentet, som annamme det uværdigen, men ogsaa de, som give det til de Uvärdige. Thi den store Hob löber til Sakramentet for Vanens Skyld, og ved ikke, hvorfor den skal bruge det. Men hvo som ikke ved dette, bör ikke stedes til Sakramentet."

Om Skriftemaalet til Sickingen: Men at vi villigen og gjerne skrifte, dertil skal for det förste det hellige Kors drive os d. e. den Skam og Skjändsel, at Mennesket villig aabenbarer sig for et andet Menneske, og anklager og forhaaner sig selv. Det er et kosteligt Stykke af det hellige Kors. O, naar vi blot vidste, hvilken Straf en saadan villig Skam forebygger, og hvor den forskaffer en naadig Gud, naar Mennesket til hans Ære tilintetgjör og ydmyger sig selv, vi vilde da grave Skriftemaalet frem af Jorden og hente det over tusinde Mile borte."

8) Skriftemaalet er ikke befalet af Gud, men alligevel høist nyttigt. Derfor skal man ikke paatvinge det som et nødvendigt Stykke, men hvor det er, bør det vedligeholdes; hvor det er kommet i Forfald, bör det oprettes ved at anbefale og prise dets Nytte.

Kirkepostillen 14de Söndag efter Trin: Papisterne kunne ikke af det nye Tistamente bevise, at man skal skrifte Synden."

Hertil skal jeg kun gjöre nogle faa Bemärkninger, som ogsaa for en stor Del ere tagne af Missourisynodens Forhandlinger om dette Referat, hvilke ville blive indrykkede i Maanedst. for Oktbr. og fölgende Nummere.

Til 1. Sandheden af denne Sats bliver först ret indlysende, naar man har det klart for sig, at Meddelelsen af Syndsforladelsen fra Guds Side ikke er afhængig af nogetsomhelst menneskeligt, hvilket altid maa være uvist og vaklende, men alene af Guds Gjerning og Ord. Til vor Frelse maatte to Ting ske: 1) vor Syndsforladelse maatte erhverves, det har Christus gjort for os

2) Gud maatte i Kraft af denne Christi Fortjeneste tilgive os vore Synder eller udtrykkelig erklære sig forsonet; det har han gjort ved at opvække Christum fra de Döde (som skrevet staar: "han blev opreist til vor Retfärdiggjörelse") og ved fremdeles at prædike for al Skabningen Syndernes Forladelse. Idet Gud opreiste Christum, erklærede han sig tilfredsstillet og forsonet, al Verdens Synd for betalt og udslettet og Verden for retfärdig; i Guds Hjerte var altsaa allerede derved al Verdens Synd forladt, ja fordi Gud fra Evighed havde besluttet dette, kunne vi sige, at allerede fra Evighed af var al Verdens Synd forladt i Guds Hjerte. Men vi havde dog ikke denne Forladelse, og den kunde ikke komme os til gode, förend vi vidste om den og troede paa den, og dertil behövedes Ordet. Derfor maatte Gud lade forkynde denne sin Naade for os, og det gjör han ved Evangeliet, som altsaa ikke kan blive noget andet end en Forkyndelse af Syndsforladelse d. e. Absolution. Ved Evangeliet träder Gud hen til Synderen og siger: Jeg er forsonet og ikke længere vred, jeg forkynder dig derfor herved alle dine Synders Forladelse, og dersom Synderen tror dette, saa har han det. Dette er altsaa den Magt, som Christus gav sine Disciple i Mark. 16, 15. hvor han sagde: "Gaar hen i al Verden og prädiker Evangelium for al Skabningen." Noget større og bedre kan ikke gives; thi "hvor Syndernes Forladelse er, der er Liv og Salighed," Samfund med Gud og alt godt; Privatabsolutionen kan derfor, ligesaa lidt som Sakramenterne, umulig give noget større og bedre end Evangeliets Prædiken, men i Virkeligheden sker ved enhver Forvaltning af Naademidlerne Absolution.

Hermed er ikke sagt, at den i Evangeliet forkyndte Absolution er en anden end den, der engang for alle er skeet i Guds Hjerte: nei — hin giver og uddeler kun enkelt Menneske, hvad der allerede er indeholdt i denne. Thi det hjelper ikke, at Gud i sit Hjerte er forsonet med os og er vor Ven, naar vi ikke vide noget om det, men mene, at han er vor Fiende; derfor siger ogsaa Apostelen: "Lader eder forlige med Gud" (2 Kor. 5, 20.), skjønt han netop har sagt: "Gud var i Christo og forligte Verden med sig" (2 Kor. 5, 19). Men ligesaa fuldständig som han i sit Hjerte var forligt med al Verden, ligesaa bestemt vil han, at hans Sendebud skulle indbyde al Verden til at tro dette og saaledes lade sig forlige med ham; thi han byder dem at "gaa hen i al Verden og prädike Evangelium for al Skabningen." Kraftigere havde Christus umulig kunnet tale end ved at sige som her, at saa langt som Skabningen naar, saa langt skal ogsaa det glade Budskab forkyndes om Syndernes Forladelse.

Til 2. Saavel Mark. 16, 15 som og Joh, 20, 23 (og Matth. 16, 19. 18, 18.) indeholde ikke alene en Befaling til Evangeliets Prädiken i Almindelighed, men ogsaa til at meddele Privatabsolution; thi naar Evangeliets Indhold er Syndsforladelse, og naar denne skal prädikes til alle, saa er det klart, at den ogsaa skal forkyndes hver enkelt for sig, naar han begjærer den. Kun er det i Joh. 20, 23 (og Matth. 16, 19. 18, 18) tydeligere betegnet, at Syndsforladelsen skal gives den enkelte; men Hovedforskjellen mellem disse

Steder og Mark. 16, 15 er dog egentlig den, at hine Steder nærmere angive, at Evangeliets Indhold er Syndernes Forladelse.

Til 3. Her er først at märke, at Gud ordentligvis kun forlader Synden ved Mennesker. Denne Magt kunne Mennesker øve, fordi den kun bestaar i at forkynde noget fuldbragt, give og meddele noget, som er forhaanden, og som skal gives til alle undtagen "Hunde og Svin" (Matth. 7, 6) d. e. saadanne, som aabenbart vise sin Foragt for Gaven. Dernæst er at märke, at Magten er givet ikke, som Katholikerne og mange falske Lutheranere paastaa, til en säregen Præstestand, men til den hele Kirke, som dog offentlig udøver den ved bestemte dertil kaldede Personer. Sakramenterne ere nu af en saadan Beskaffenhed, at deres Forvaltning altid er en offentlig Embedshandling, som altsaa kun i Nødsfald tör udføres af andre end dem, som ere kaldede dertil; men Ordets Forkyndelse, hvad enten den sker i den Form, at man i Almindelighed taler om den Syndsforladelse, som er rede for alle Mennesker, eller den ene Broder forsikkrer den anden om hans Synders Forladelse, kan ske baade ganske privat, Broder mellem Broder, og som en offentlig Embedshandling; i sidste Fald maa ogsaa den kun i Nödsfald udföres af den, som ikke har Embedet. Naar Sværmerne mene, at en Absolution, udtalt af et uomvendt Menneske, ikke er kraftig, saa vise de derved, at de ikke ville stole alene paa Guds og hans Ord, men paa Mennesker; "de holde Kjöd for sin Arm, og deres Hjerte viger fra Herren." (Jer. 17, 5).

Til 4 a. De katholske Præster ville sætte sig paa Dommerstolen, naar de sidde i Skriftestolen, dette kommer af, at de ville grunde Forladelsen paa Angeren og Boden, som dog intet Menneske kan se, i Stedet for paa Ordet alene.

Til 4 b og c. Naademidlerne indeholde tillige Naadeskatten, og Syndsforladelsens Forkyndelse er ikke nogen tom Lyd, men en virkelig Meddelelse af Forladelsen. Dette fölger simpelthen deraf, at Ordet, om det end udtales af Mennesker, dog er Guds og indeholder ikke, hvad Menneskene skulle gjöre, men hvad Gud selv har gjort. De Reformerte og mange falske Lutheraner betragte derfor urigtigen Evangeliet kun som en Fortælling, der har den moralske Kraft, at den virker en Forandring i Hjertet, hvoraf der da opstaar en Tro; og denne Tro anse de da for en saa herlig Gjerning, at Gud for dens Skyld maa benaade Synderen, i Stedet for at Troen kun er en tom Haand, der lader sig fylde af Gud. Foruden "Jeg forkynder dig alle dine Synders Forladelse," som efter vort Ritual bruges ved Absolutionen, er derfor vistnok ganske rigtig og god, men fordi den dog let kan lägges reformeret Vranglære ind i den, sige vi ogsaa, naar det behöves: "Jeg forlader dig alle dine Synder."

Heller ikke maa man mene, at naar vi engang have faaet og virkelig troet paa Syndernes Forladelse i Daaben og Ordet, saa er enhver fölgende Evangeliepræediken, saa længe vi ikke atter aabenbart falde fra, kun en Erindring og Paamindelse om den saaledes engang givne Naade, men ingen virkelig Meddelelse af samme. Gud giver og meddeler os uafbrudt ikke noget andet,

end hvad han først gav os, men netop det samme. Ordet giver altid, Troen tager altid. Troen er jo nemlig ingen död eller fix og færdig Ting; den begjärer stedse mere og behøver stedse mere at modtage Guds Naade. Derfor maa Ordet stedse prædikes og kan aldrig prädikes nok for Menneskene, de kunne ikke nok absolveres, ikke nok modtage Nadveren. Saaledes maa det vedvare, saalænge vi leve her i Troen; först i Beskuelsen hisset skal det blive anderledes. Sml. Luk. 7, 48, hvor Christus giver Kvinden Syndernes Forladelse, skjønt han i V. 47 havde sagt, at hendes Synder allerede vare hende forladte.

Til 5 a. Vistnok er Anger nødvendig for at fremkalde en Begjäring efter Absolutionen, uden hvilken ingen kan komme til at tro paa den, og ligesaa er Skrifte eller en Udtagelse af sin Begjæring om Absolutionen nødvendig for at kunne faa Privatabsolutionen; men Betingelse for Absolutionen er ingen af Delene ligesaa ligesaa lidt som vore Fyldestgjørelser eller Gjerninger, hvormed vi ville betale Gud for vore Synder. Thi Betingelsen for Absolutionen er kun Christi Fyldestgjørelse, og med vore egne Fyldestgjörelser vække vi kun Guds Vrede. Derfor maa Prädikanten vistnok prädike Anger, men han maa vogte sig for at fordre den paa en saadan Maade, at Folk skulde bringes til at Grunde sit Haab om Syndsforladelse paa den; derimod skal han kraftig bruge Loven for derved at virke Anger og Sønderknuselse og drive til at begjære Forladelse.

Til 5 b og c. Naar Absolutionen fordrer Tro, saa er denne Fordring ikke Lovens, men Evangeliets Fordring, som ved selve sit Indhold virker sin Opfyldelse. Naar jeg ser en rig Mand holde sin Haand frem mod mig og byde mig en Gave, da er det vistnok nødvendigt, at jeg, dersom jeg skal faa Gaven, ogsaa strækker min tomme Haand frem og modtager den; men det er netop Synet af den rige Haands Kjärlighed, som giver mig Mod til at række min Haand ud. Saaledes väkker Synet af den Kjärlighed, Gud viser os ved at give os Syndernes Forladelse, ogsaa i os Troen eller styrker den, om vi allerede för have den; men hvis vi ville foragte denne Guds Kjärlighed og indbilde os, at vi ikke behøve hans Gave, eller at det ikke er hans Alvor, naar han giver os den, da faa vi den naturligvis ikke, men blive fordømte for vor Vantros Skyld, uagtet vore Synder fra Guds Side virkelig vare forladte.

Til 5 d. Evangeliet eller Absolutionen som det Middel, hvorved Gud rækker sin Naade, der ikke er betinget af noget hos os, kan ikke feile; men vel kan Troen, som det Middel, hvorved vi modtage Naaden, desværre altfor ofte mangle. Hvis dette først blev ret klart erkjendt, saa vilde baade Prädikanterne faa mere Mod til frit og freidigt at räkke TilhörerneEvangeliets salige Trøst i hele dens Fylde, og Tilhörerne vilde faa mere Lyst og Frimodighed saavel til Ordets Hörelse i Almindelighed som til at bruge Privatabsolutionen.

Til 7. Det er en falsk Forskiel, som ofte gjöres, at i Prædikenen bliver Syndsforladelsens Skat kun under visse Betingelser fra vor Side tilbudt, men i Privatabsolutionen virkelig ubetinget meddelt; den ene er ligesaa vel en virkelig og ubetinget Meddelelse som den anden, og Privatabsolutionen kan

ikke heller i sig selv indeholde nogen særegen Tröst; thi Evangeliet indeholder allerede i sig al Trøsts Fylde. Men Forskjellen er, at Gud i Privatabsolutionen ligesom i Sakrameterne henvender sig särskilt til den enkelte, og at det derved bliver letteré for denne at tage Naaden til sig. Saaledes siger Engelen ogsaa Mark. 16, 7: "Siger det til hans Disciple og til Peder," for derved særskilt at trøste denne Dicipel, der var falden saa dybt og derfor let kunde komme til at tvivle paa, om Budskabet ogsaa gjaldt ham.

Til 7 og 8. Privatskriftemaal er intetsteds i Skriften befalet, heller ikke i Jak. 5, 16, hvor Katholikerne ville finde Grund for det. Men det er for saa vidt en nödvendig Betingelse for Meddelelsen af Privatabsolutionen, som denne jo ikke kan meddeles til andre end dem, som begjäre den. Og ligesaa giver det ogsaa Själesorgerne en god Anledning til at udföre den Pligt, som paaligger ham, at vaage over, at Nadvären ikke uddeles til de uvärdige, og at overhøre Coummunikanterne i deres Christendom. Dog skal man ikke med Tvang drive til Privatskriftemaal paa en saadan Maade, som om Folk derved skulde blive bedre Christne, men blot kraftig prädike baade Lov og Evangelium og derved virke baade mere Trang til Naaden og mere Tro paa Naaden, da vil nok Folk selv mere og mere af egen Drift komme til privat Skrifte

Efteraf dette Referat vor opläst, bemärkede Pastor Muus, hvem det var ogsaa overdraget at referere samme Sag, at han var enig i det Væsentlige af det foreläste. Kun vilde han gjöre opmärksom paa enkelte, som det syntes ham mindre nöiagtige Udtryk. Saaledes troede han, at "Meddelelse" i 4de Sats ikke var rigtig. Han mente, det burde hede: Gud giver og skjænker Syndernes Forladelse i Evangeliet eller Absolutionen til Alle, som høre Ordet, og medens Alle altsaa i den Forstand faa den, saa kan kun de Troende beholde den. Den Vantroe har den, men forkaster den og har den ikke längere. Han troede, at i "Meddelelse" laa mere, baade at en Ting gives og modtages, og at det derfor ikke burde siges, at Gud meddeler Syndsforladelse til de Vantroe, som dog ikke kunne modtage den.

Fra den anden Side bemärkedes: Udtrykket var uvæsentligt, naar vi kun vare enige i Sagen, at nemlig fra Guds Side Syndernes Forladelse i Absolutionen eller i Evangeliets Prädiken gives og skjænkes lige virkeligt baade til Troende og Vantroe, Ubodsfärdige og Bodsfärdige, Judas'er, saavelsom Peter og Paulus, kort aldeles ubetinget til Alle, som høre den. Paa samme Tid er det ligesaa vist, at de Ubodsfärdige forkaste og forsmaa denne Gave, idet de ikke ville tro Gud, naar han selv giver dem Syndernes Forladelse. Disse gives ligefuldt Syndernes Forladelse; thi Ordet kan ikke feile, men de forkastede den i Vantro; og fik altsaa ingen Brug eller Nytte deraf, ligesom en Fange, som ei vil tro, at han er benaadet, faar virkelig Benaadelsen, naar den forkyndes ham, men hvis han foragter og forkaster denne Naade, bliver han i sit Fängsel og dör da som en Fange, ikke for de Forbrydelsers Skyld, som var Aarsag til hans Fängsling, thi alle disse er han benaadet for, men fordi han foragter Benaadelsen. Saaledes ogsaa med Syndere, som ej ville tro. Alle deres

Synder ere udslettede i Christo, kastede i Havets Dyb, naglede til Korsets Træ og kan ikke skade ham. Dette siger Gud dem i Ordet, giver og meddeler dem denne Benaadelse og Udlösning. Men fordi de ikke vilde tro det, saa ere de fordømte ikke for Syndernes Skyld i sig selv, thi de ere alle udslettede, men fordi de ikke tro. Derfor heder det: hvo som ikke tror, er fordømt, fordi han ikke troede paa den enbaarne Söns Navn, og den Hellig Aaand skal overbevise Verden om Synd, fordi de ikke tro. Vantro er den eneste Synd, som fordömmer.

Muus var enig heri og mente, at man altsaa ikke maa sige: Den Vantroe har Syndsforladelse, men at, om han end fra Guds Side faar den, saa beholder han den ikke, har den altsaa ikke. Forresten var det jo klart efter Skriften, at Gud var i Christo og forligte Verden med sig, og at Christus er en Forligelse for vore Synder, dog ikke alene for vore, men for den ganske Verden, og ikkun Benaadelse fremrækkes og gives i Ordet til Alle, som høre det, ubetinget af deres Tro eller Vantro, kun at den Vantro ikke vil modtage den og derfor ikke faar godt deraf.

Fjeld var enig i dette om Absolutionens Væsen, men man maatte og söge at værge mod Misbrug. Naar det saaledes siges, at Alt er færdigt, at alt er rede, og at Syndernes Forladelse gives Alle, saa at det er nok kun at tro dette, saa maatte den dog altid minde om, at en død eller blot historisk Tro er ikke nok, dette maatte väre en levende Tro, hvortil jo og hörer en sand Omvendelse, og det maatte dog vises, hvorledes man kommer til denne.

Fra den anden Side udhävedes, at naar her siges: Tro det kun, saa har du det! eller at Troen er nok, saa menes naturligvis altid den sande, levende Tro, ligesom ogsaa Skriften simpelthen siger: "hvo som tror, skal have Livet", "din Tro haver frelst dig," og "af Naade ere I frelste formedelst Troen." En død Tro er ingen Tro, men en falsk Indbildning. Der var ogsaa sagt, hvorledes Troen kommer, nemlig netop ved dette ubetingede Evangelium, at al Synd er forladt, hvilket alene kan virke Troen. Dette sker ikke uimodstaaeligt, thi Mennesket kan modstaa, kan forhärde sig, men hvor Mennesket ved Guds Kraft i Ordet beväges til ikke at modstaa, der kommer Troen netop af at höre dette Ord, som skrevet staar: "Troen kommer af Hörelsen" (Rom. 10, 17.) Om nu Ubodfärdige kunne misbruge dette som og ethvert Guds Ord, saa maatte man ikke af den Grund forholde de Oprigtige den Guds Gave, som han byder os rälle Alle, men udraabe aldeles ubetinget: al Verdens Synd er forladt, saa og din, hvo du end er, hvor stor Synd du end har; tro det, saa har du det! Vil du ikke tro, saa er du fordömt. Der var ogsaa udhævet, slig Tro alene kan findes i det Hjerte, som af Loven har lært at angre sin Synd, altsaa hører Omvendelse nödvendig med til denne sande Tro; og paa den anden Side maa der nødvendig følge et nyt Liv af denne Tro; thi det flyder af Troens Natur.

Man gik derpaa nærmere ind paa förste Sats. Larsen begrundede den nøjere: Absolutionen er Syndsforladelse, er Evangeliet, hvad enten det forkyndes for mange eller enkelte. Altsaa naar jeg prädiker Evangelium, saa giver og

skjänker jeg i Guds Navn Syndsforladelse til Alle, som høre Ordet. Gud siger da til Alle, at deres Synder ere kastede i Havets Dyb. Derfor er Evangeliets Prædiken Absolution, og Absolution er Prædiken af Evangeliet. Deri er ingen Forskjel. Det er kun en Forkyndelse og Meddelelse af det, som er skeet for os, og som Gud har gjort. Det blev dernäst bemærket af forskjellige Medlemmer af Synoden, hvorledes Hovedindholdet af al Prädiken skal være at forkynde Syndernes Forladelse. Loven er kun en Tugtelse og Forberedelse til, at vi kunne annamme dette. Prædikenens Kjärne er at forkynde Evangeliet, det er, at Gud ikke er vred, men en forsonet Fader. Dette er Guds egentlige Gjerning i Ordet, og Lovens Tugt kaldes derfor kun en fremmed Gjerning, som Gud gjör for at komme til denne sin egentlige Gjerning, den at give og skjænke Syndernes Forladelse At prædike dette Evangelium er derfor det vigtigste og egentlige Formaal, som en Evangeliets Tjener har. Dette er saare vigtigt at fastholde. Ingen af Sekterne prädike saaledes, Ingen uden den rettroende lutherske Kirke. Alle Andre prædike mest om det, som maa foregaa i os, som en fortjenstlig Betingelse for, at Gud fra sin Side forlader Synden, vi derimod om, hvad Gud har gjort, som den eneste Betingelse for at han fra sin Side skjänker os Syndernes Forladelse. Og det hjälper lidet, om Sekterne eller alskens Navnlutheranere udhäve, at dette, som först maa foregaa i Mennesket som Betingelse for, at Gud kan forlade dem Synden, er, som de sige, Guds Gjerning eller sker med Guds Bistand. Nej, vor Frelse grunder sig ikke paa noget i os, end ikke som en Guds Gave; thi da kunde jo og Rationalister, som bygge paa sin Fornuft, beraabe sig paa, at den jo ogsaa er en Guds Gave og oplyst af Guds Ord; men Frelsen hviler alene paa, hvad Gud har gjort udenfor os, aldeles ubetinget af nogetsomhelst i os. Nu er det ganske vist, at uden Anger og Tro kan ikke dette moddtages og blive til Salighed, men det er ikke for denne Angers og Tros Skyld. Da kunde jeg aldrig faa tröstig Forvisning om mine Synders Forladelse; thi jeg maatte altid erkjende, at min Anger langtfra var saa dyb og inderlig som den burde väre, og saalänge jeg mente, at först naar jeg blev rigtig sönderknust, skulde Gud af Medlidenhed med min Sönderknuselse väre mig naadig, saa kunde jeg aldrig tro. Det kan jeg kun ved at høre et aldeles ubetinget Evangelium, at min Frelse ikke blot er gjort mulig i Christo, hvis jeg angrer og tror, men at Frelsen er virkelig færdig i Christo for Alle. Dette kan alene give mig Mod til at tro. Og da nu Troen paa Frelse fra Synd, paa en fuldkommen Udslettelse af mine Synder, som för antydet, ikke kan virkes i et Hjerte, som ikke erkjender sin Synd, saa skal netop Loven prädikes paa det allerskarpeste for at vise Menneskene, at alt vort eget er Synd og skyldigt til Guds Vrede, for at Naaden ret kan blive søgt og desto bedre smäge. Og det bemærkedes tillige, at Loven aldrig kan prædikes skarpere end netop saaledes, som de rettroende Lutheranen prædike den i det ubetingede Evangeliums Lys. Thi kan det af Guds strenge Vrede i Loven sees, hvor stor Synden er, saa sees dette end klarere, naar det i Evangeliet heder: Denne strenge retfärdige Gud var saa vred over din og min

Synd, at da den laa paa Jesum Christum, saa sparede han ikke ham, skjönt det var hans egen Sön, men gav ham hen i Döden; og paa den anden Side, naar jeg allerede af Loven alene ser, hvor jeg har syndet mod Gud, hvem jeg skylder al Lydighed, hvor meget større maa jeg ikke da se min Synd mod ham, naar jeg hörer, at han har elsket mig saa, at han ikke sparede sin enbaarne Søn; da kan altsaa først den rette Sorg over Synden komme, som ikke blot er Skræk over Straffen, men er barnlig Sorg over at have gjort denne naadige Gud imod. Men da se vi og, at dette Evangelium netop lader os slutte saa, at naar Christus har baaret al Straf og opfyldt al Lydighed, altsaa udslettet al Synd, saa er jeg fri. Og at give et hjerteligt, oprigtigt Ja til dette Evangelium er jo at tro Syndernes Forladelse. Saaledes prædikes altsaa Loven til at väkke os af Syndens Slummer, og Evangeliet til at vise os paa den ene Side, hvor stor Synden er, siden Christi Död var fornöden, og paa den anden Side, at vi ikke behøve at blive i Skræk og Sorg, men at nu Alt er rede, vor Frelse virkelig färdiggjort fra Guds Side. Hvo som nu heraf lader sig overtale til at give Gud Ret i dette Naadens Budskab ɔ: tro, han maa og gläde sig i denne barmhjertige Gud og Fader og saaledes faa Lyst til hans Villie, det vil sige: hans Troes Frugt maa blive Kjærlighed. Og Loven skal da altid lyde ogsaa for de Troende for at vise dem, hvilke Frugter Troen skal bäre, ikke af Tvang, men af Trang, ikke for at faa Naade, thi den have de i Troen, men fordi de have faaet Naade, fordi det flyder af Troens Natur, at de gjerne ville tjene den Gud, som forlod dem al deres Synd, som skrevet staar: "hvo som forlades meget, hän elsker meget" (Luc. 7, 47).

At sige, at Frelsen kun er gjort mulig i Christo, kan vel gaa an, naar "Frelse" tages i samme Betydning som "Salighed"; thi min Salighed bliver først virkelig, naar jeg t r o r, derimod naar "Frelse" tages i Betydning af Forlösning, da er det falskt at sige, at den kun er gjort mulig; thi da skal det siges ubetinget, at den virkelig er fuld færdig for Alle. Der høres saa ofte, at Folk ere bange for at fremstille Forlösningen i Christo saaledes ubetinget og prædike, at al Verdens Synd er forladt; og dette er det netop, som man saa ofte skriger mod de rettroende Lutheranere. Men hvad der er Sandhed, skal prädikes og maa ikke forholdes de Oprigtige, selv om Hyklere og Ubodfærdige tage det forfængeligt. Det er derimod Synd og stor Fare i at fremhäve Bod og Omvendelse paa en saadan Maade, som om Gud först for denne Bods Fortjenestes Skyld, som han virkede i os, vilde forlade os Synden, og saaledes at Naaden gjöres betinget af noget i os. Hertil oplæstes nogle Ord af Luther i hans Skrift "om Nöglerne" fra 1530: "Husk, at Nöglerne eller Syndernes Forladelse ikke kommer an paa vor Anger eller Värdighed, som de (d. e. Papisterne) falskelig läre; thi det er ganske pelagiansk og antekristeligt; men tvertimod, at vor Anger, Gjerning, Hjerte og alt, hvad vi ere, skal grunde sig paa Nöglerne . . . . Angre skal du, det er sandt; men at Syndernes Forladelse derfor skulde blive sikker og Nöglens Gjerning derved bekræftes, det er at forlade Troen og fornegte Christum. Han vil tilgive og skjænke dig

Synden ikke for din Skyld, men for sin egen Skyld, af lutter Naade ved Nøglen" (Luth. Volksbibl. III S. 121). For endmere at vise, hvorledes Luther paa det alvorligste og frimodigste fremhæver Absolutionens Vished som grundet alene paa Guds Gjerning og Ord, oplæstes endnu et andet Sted af samme Skrift, hvor han siger: "Deraf følger, at Paven, saalænge han har havt Feilenöglen (se Referat 5te Sats), endnu aldrig har absolveret noget Menneske i det hele Pavedömme og hverken havt Nögel eller Nøgels Brug, men, saavidt som det har staaet til ham, har fyldt Helvede med Feilenøglen og den uvisse Absolution. Thi uvis Absolution er netop det samme som ingen Absolution; ja det er det samme som Løgn og Bedrageri. Det kan man kalde at regjere Christi Kirke og røgte Christe Faar." (Sammestedes Side 91).

Der gjordes og opmärksom paa, hvor falskt det er, naar man ofte hörte den Mening, at i Absolutionen skal Syndernes Forladelse tilsiges ubetinget, men i Evangeliets Prädiken skal man ikke saaledes ubetinget udraabe, at alle deres Synd er forladte, som höre Ordet. Slige falske Profeter ville da omgjærde Evangeliet med en hel Del Betingelser, at først hvis du angrer og söger og ydmyger dig, eller med et Ord, først hvis du omvender dig, först da vil Gud for denne Omvendelses Fortjenestligheds Skyld forlade dig Synden. Da kan Ingen komme til Tro, og dette er af Frygt for Hundene at negte Børnene Brödet eller endog forgifte Brödet for Börnene. Evangeliet skal altid prædikes lige ubetinget, aldrig saa: din Synd er forladt, hvis du omvender dig og tror, men saa: din Synd er forladt, det skal du tro. Og da skal man til Straf og Tugt for alle Ubodfærdige fremstille, hvilken skrækkelig Synd det er ikke at tro, og dernäst forhjälpe dem til Tro ved af Loven at lede dem til Syndserkjendelse og Anger og Ruelse over Synden. Og det eneste Gjärde, man kan sätte om Evangeliet, er: tror du ikke, saa er du fordömt, og dette er at binde Syndere. Dette samme sker jo, hvor den private Absolution nægtes en vitterlig ubodfærdig Synder. Der skal jeg sige: Du viser, at du elsker Synden, fremturer haardnakket i ugudeligt Liv eller falsk Lære, fölgelig har du ikke Troen. Havde du den sande Tro, kunde du ikke fremture saaledes; hvis du i Sandhed troede paa den Syndsforladelse, som du siger, at du tror paa og begjærer, saa kunde du ikke andet end elske Gud og hade Synden. Men du beviser her Vantro, derfor skal vi beholde dig dine Synder, erklære dig bunden, at din Vantro haver bundet dig, saa at du er fordömt, fordi du ikke tror, at alle dine Synder ere udslettede i Christo. Og det kan virkelig blive aabenbart, om En er vantro. Thi den som fremturer i aabenbare Synder og ikke vil angre og afstaa derfra, han beviser sig som en Vantro og Ubodfærdig. Saaledes skal og i Evangeliets Prædiken Bindenöglen ledsage Løsenöglen, derved at det heder: Fra Guds Side ere virkelig alle dine Synder forladte og udslettede ved Christi fuldkomne Forlösning, saa der nu slet intet Andet kräves af dig end at tro dette, saa er du salig; men hvis du nu i fræk Vantro forkaster denne Skat, som her rækkes dig, hvis du i Stedet for at tro denne Syndsforladelse og i denne Tro hade al Synd — vedbliver at elske Synden, saa er du fordømt, ikke fordi at jo ogsaa

dine Synder virkelig vare udslettede i Christo, men fordi du spotter Gud og gjør ham til en Løgner ved ikke at tro ham paa hans Ord, naar han selv forsikrer dig om sin Naade. Pastor Fjeld erklærede sig fuldkommen enig deri, at Christus er død for Alle, og at en Evangeliets Tjener skal forkynde dette ubetinget. Hans Hovedpligt er at prädikke Christus og ham korsfästet og intet Andet; først Christus for os, dernäst Christus i os. Men naar det da heder: tro kun saa har du det Alt, saa var det särdeles vigtigt altid at fremhæve, at kun den sande, levende Tro menes, at dertil hører, baade at Anger og Ruelse over Synden gaar forud, som og at Troens sande Frugter fölge efter. Løsenöglen bør derfor altid bruges med stor Forsigtighed, at ikke Folk skal blive trygge og mene, at en kold, död Tro er nok, og dog falskelig trøste sig med, at deres Synd er forladt. Flere Andre bemärkede hertil gjentagende, at her handledes nærmest om Absolutionens Väsen som Tilsigelse af Syndernes Forladelse, og at man derfor altid ved Tro mente den levende og sande Tro, der udgaar af et angerfuldt Hjerte og beviser sig i et helligt og gudeligt Liv, og at naturligvis en Prædikant altid skal läre sine Tilhørere alle Guds Raad til Salighed. Der udhævedes og gjentagende, hvorledes baade Lov og Evangelium, begge Dele, altid skal prædikes, for at Hjerterne baade kunde vækkes og tröstes, straffes og ledes paa Sandheds Vej til Salighed.

Da Talen blev om, hvorvidt Absolutionen i visse Tilfälde, som Erik Ellefsen mente, skulde tilsiges betinget, i andre ubetinget, naar nemlig Prästen kjendte Vedkommende som bodfærdig, saa bemärkede Pastor Muus, at en betinget Absolution er ingen Absolution, og at enten skal den tilsiges ubetinget eller og slet ikke. Flere Andre af Synodens Präster erklärede det for en stor Synd at gjøre Absolutionen betinget, at de var at forkorte Guds salige Evangelium med selvvalgte Betingelser, eller at forgifte Brødet for Børnene; thi ved en betinget Absolution vil et bedrövet Hjerte kun martres og ängstes, og det var en Bespottelse mod Gud at gjøre det Ord til et ängstende Skräkkebud, som Gud havde befalet sine Tjenere at främbære til de Bedrøvedes Trøst og Husvalelse. Naar Absolutionen lyder betinget: hvis du angrer ret af Hjertet, og hvis du tror og har det oprigtige Forsæt — saa er Absolutionen ingen Tröst; thi jeg maa da altid tvivle og sige: ja, mon min Anger var ret inderlig nok? Da anklage vi os altid, at der manglede saa meget, og kan altsaa ikke tröste os ved at tro, at vi virkelig fik nogen Forladelse. Derimod skal det lyde ubetinget, saa den Bedrövede kan sige: vel er min Synd stor, og min Anger, Tro og Forsæt saare skrøbelige, men naar nu Gud, uagtet alt dette, forsikrer mig, at han for Christi Skyld har udslettet alle mine Synder, saa maa jeg dog ikke lägge en ny Synd til alle mine andre, at jeg skulde gjöre ham til Løgner og ikke tro. Se derfor kan netop Troen komme af Hörelsen af en ubetinget Absolution, men som oftest vil kun Tvivl väkkes af den betingede, eller ogsaa ville Sjælene ved denne henvises til at bygge i aandelig Egenretfärdighed paa sin egen Bod og Tro.

Herved kom og Talen hen paa, hvad der var Skriftefaderens Pligt, naar

han skulde pröve en Altersgjæst, inden han absolverede ham. Da nemlig Pastor H. A. Preus havde ytret, at det var en djævelsk Tanke, naar en Præst vilde udfritte et Skriftebarns Hjertes Tilstand for paa den Dom, som han kunde fälde derover, at grunde Absolutionen, saa erklärede Pastor Muus, at efter hans Mening var det netop Prästens Pligt at forsöge, saavidt et Menneske formaar, at udfinde Hjertets Tilstand, ikke for at dömme over Hjerter og Nyrer, men for saavidt muligt at udfinde, om den Skriftendes Bekjendelse gaar ud fra Hjertet og ikke er en blot Mundtro.

Heraf udspandt sig en meget lang Diskussion, hvori det viste sig, at man paa begge Sider var enig om, at det ikke var nok, at de Skriftende blot med Munden kunde opramse nogle udenadlærte Ord af Katechismen eller Spørgsmaalsbogen, men at Prästen ogsaa skulde söge i Samtalen at erfare, hvorvidt de havde tilegnet sig Ordene i enfoldig Forstaaelse, og at han da baade skulde straffe og formane, trøste og veilede efter Guds Ord og paa den Maade hjälpe de Skriftende til at komme til sand Syndserkjendelse og levende Tro, saa at Bekjendelse maatte blive oprigtig af Hjertet, og at fremdeles ogsaa Livet skulde prøves, og hvor da enten Vankundighed eller falsk Troesbekjendelse eller ugudeligt Liv bevislig var forhaanden, skulde efter Guds Ord Vedkommende ikke absolveres. Derimod kunde ikke Pastorerne Muus og Fjeld samt Erik Ellefsen og nogle faa til enes med de øvrige Synodemedlemmer i, at det var galt at tale om saavidt muligt at pröve Hjertet. Da Gud kun kjender] Hjertet og aldrig har befalet Nogen at pröve den Andens Hjerte, da det tvertom er Synd mod 8de Bud at mene ilde eller have Mistanke, hvor jeg ikke kan bevise noget Ondt "ved 2 eller 3 Vidner", saa er det umuligt, at en Præst engang kunde eller skulde forsøge paa Sligt, som ikke er befalet. Ja det er Gudsbespottelse at ville forsøge paa at gjøre efter, hvad Gud alene kan. Det gjør Paven, det gjøre Methodisterne. Disse sætte sig i Guds Sted og mene at kunne prøve Hjerterne, eller i alle Fald, at de skulle forsöge det saavidt muligt. Men da kunde aldrig en Præst blive færdig med et Skriftemaal; han kunde aldrig väre vis paa, at han havde faaet vide alt, og den Skriftende kunde heller aldrig väre vis paa, at han havde skriftet oprigtig nok; thi Menneskehjertet er bedrageligt. Syndsforladelsen blev da grundet paa Sand, da den Skriftende altid maatte sige: mon Prästen kjendte mig ret? mon han forstod mig ganske? eller kanske, hvis jeg havde sagt det eller det, som jeg nu taug med eller glemte, saa vilde han ikke have absolveret mig? Skriftestolen blev da en Marterstol, der aabnede Adgang til et skräkkeligt Aandstyrani. Og heller ikke Præsten kunde nogensinde faa Fred, da ogsaa hans Hjerte er bedrageligt, og han altid maatte frygte for at have afsagt en urigtig Dom over sin Näste i en Sag, der dog angik dennes evige Salighed eller Fordømmelse.

Fjeld mente dog, at en Præst maa, saa godt han kan, prøve at udfinde Hjertets Tilstand. En Præst maatte dog ifölge Guds Ord og sit eget Troeslys i Ordet kunne nogenlunde skjelne mellem Troende og Vantro. Dertil skulde Præsten komme ved at pröve Liv og Bekjendelse. En Husholder ma väre tro

og derfor gjöre, hvad han kan, til at lære at kjende, saavidt muligt, deres Hjertets Tilstand, der ere ham betroede.

Hertil bemärkedes af den anden Side, at vistnok kan En i visse Tilfälde se, at en Anden har et ubodfärdigt Hjerte og altsaa er en Hykler, hvis han vil have Absolution, nemlig naar En enten gjør en Bekjendlse, som indeholder falsk Tro, f. Ex. at han grunder sit Haab om Syndsforladelse paa sig selv eller egen Värdighed, eller naar han beviser et aabenbar ugudeligt Liv, som han ei vil angre og afstaa fra; — da se vi vel heller ikke der Hjertet, men sige, at her lader Gud hans Hjertes Tilstand blive aabenbar som ubodfærdig; thi da er det efter Ordet umuligt, at Troen kan bo i et saadant Hjerte. Derimod omvendt kan vi aldrig sikkert se eller kun nogenlunde vide, hvem der er en sand oprigtig Troende. Vistnok er Troen ikke en död Ting, men et Liv, som maa bryde ud i allehaande gode Frugter baade i Tanker, Ord og Gjerninger, og hvor jeg ser Saadant, skal jeg altid haabe og tro, at det er oprigtigt og kommer fra et troende Hjerte; men et Menneske kan dog aldrig med Vished vide, om det er saa; thi kun Gud ser Hjertet, kun han kan skjelne ägte Guld fra det, som blot har Guldets Glands, og som i vore Øine ofte kan skinne ligesaa skjønt, ja vel saa det, som Guldet selv. En Hykler kan ogsaa bekjende ret med Munden, han kan forstaa Læren, kan gjøre alle gode Gjerninger efter os, ja endog overgaa de Oprigtige, men först naar Gud lader Hykleriet blive aabenbaret, kan vi se det; indtil da skal vi tro det Bedste, og det er altid Synd mod det 8de Bud at have Mistanke, saalænge Intet er bevidst. Dernäst selv om vi kunde se eller nogenlunde dömme, om En var troende, og hans Bekjendelse oprigtig — hvad dog, som ovenfor vist, er umuligt —, saa er det dog ikke paa denne Tro hos de Skriftende, at Absolutionen skal grundes. Naar en Synder viser sig bedrøvet over sin Synd, saa skal jeg ikke foreholde ham hans oprigtige Bod og Tro eller granske derefter og martre ham for at finde ud dette, men simpelt hen, naar jeg hører, at han bekjender sig som en arm Synder, der begjærer Naade for Christi Skyld, foreholde ham Guds Ord, at der siger Gud til ham: Alle dine Synder ere dig forladte. Det Hovedsagelige i Evangeli-Prädiken og saaledes og i Absolutionen er jo ikke blot at fordre Anger og Tro, men meget mere at prädike saa, at de arme Syndere kan väkkes til Anger og Tro. Pastor Muus mente fremdeles, at vi som Tilsynsmänd skulde søge saavidt muligt at prøve Hjertets Tilstand og tilse, om Bekjendelsen var sand. Det syntes ham forresten, at han maatte väre misforstaaet, siden saa lange Modbemärkninger kunde fremkomme, hvoraf han syntes saare lidet rammede ham, da han altid havde ment, at man kun skulde prøve af Bekjendelsen og Livet. Paa Opfordring lod derfor Muus diktere til Protokollen, at det var hans Mening, "at det var en Prästs Pligt at pröve Hjertets Tilstand, saavidt et Menneske formaar." Han forklarede sig da närmere derhen, at dette skulde han forsøge at gjøre ved at pröve de Skriftendes Bekjendelse og Liv og saaledes saavidt muligt pröve, om deres Bekjendelse var troende.

Past. Fjeld bad tilføiet, at han var ganske enig med Muus heri.

Hertil bemærkedes fra den anden Side, at dette, "saavidt muligt at prøve Hjertet," eller "prøve, om Bekjendelsen er troende", er noget andet end at prøve Bekjendelse og Liv. Det hjelper ikke, om Muus siger, at han ikke mener noget andet, det er ligefuldt noget Andet; Enhver som kan Norsk, maa lägge noget Andet deri. Og da Pastor Muus svarede Ja paa det Spörgsmaal, hvorvidt han ved,"saavidt muligt at pröve, om Bekjendelsen er troende" forstod at prøve, om den er rettroende o: stemmende med ren Läre, saa erklæredes fra den anden Side, at denne Mening ikke ligger i disse Ord, da Enhver derved maa forstaa at prøve saavidt mulig, om Bekjendelsen er oprigtig eller udgaar fra Hjertet. Men dette er umuligt for et Menneske, og det er en Selvmodsigelse at paastaa, at vi saavidt muligt skal forsøge paa noget, som er umuligt, og som Gud ikke har befalet os, men tvertom forbeholdt sig selv alene. Det gik ikke an for Lärere at bruge falsklærende Udtryk og saa blot sige, at de mene dem rigtigt eller mene dem ganske anderledes, end hvert Barn, som kan Norsk, med al Ret maa forstaa dem. Derfor maa disse Udtryk tilbagekaldes af Muus eller erkläres som indeholdende falsk Läre.

Enkelte Repräsentanter optraadte til Forsvar for Muus og troede, at naar Muus havde den rette Mening, saa var det ikke værdt at väre saa nöje med Udtrykkene, om de ikke var saa ganske klare. Dertil svaredes fra den anden Side, at ved Lären kom det an paa, hvad man sagde, ikke paa hvad man mente. Hvis en Lärer bruger falske Udtryk og forbinder en sand Mening dermed, saa maa han väre villig til at tilbagekalde de falske Udtryk. Vil han ikke dette, saa er det enten en Stridighed, som er syndig og mod Kjærligheden, eller og at han virkelig i disse Ord lägger en anden Mening tillige foruden den han siger, at han har. Gud har befalet os at have en rigtig Form paa den sunde Lärdom, og at vi ikke blot skal mene Et, men og tale Et (2 Tim. 1, 13. 1 Cor. 1, 10.)

Efter mange og vidtløftige Forhandlinger optoges følgende Forslag til Afstemning,

Synoden erklärede det, i Overensstemmelse med Guds Ord og den lutherske Kirkes Bestemmelse, for falsk Läre, at en Skriftefader, saavidt han formaar, skal prøve de Skriftendes Hjerters Tilstand eller pröve, om deres Bekjendelse er troende; thi at prøve Hjertets Tilstand eller pröve, om en Bekjendelse er troende, formaar intet Menneske, og dette har Gud derfor heller ikke befalet. Skriftefaderen skal kun ved alvorlig Flid og bedste Evne prøve den Skriftendes Liv og Bekjendelse.

Der besluttedes at dele Forslaget i to Dele og at stemme over den förste Del, "Synoden erklärer — ikke befalet," ved Navneopraab, samt at Deltagerne i dette som i alle andre Læresporgsmaal paa denne Synode skulde have Stemme.

Förste Del antoges med 70 Ja mod 6 Nei; 5 stemte ikke, og 1 — Pastor Stub var fraværende.

Anden Del antoges eenstemmig; (For øvrigt se Navnefortegnelsen Bilag No. 1.)

E. Elleffen sagde at han for sit Vedkommende godt kunde forstaae Pastor Muus's

Mening og ganske kunde forene den med Synodens, og at han derfor var for sin Part tilfreds; men da han og troede, at mere klare og tydelige Udtryk kunde vælges, ønskede han, at Muus vilde forandre sine Udtryk.

Derpaa sattes under Afstemning et af E. Elleſſen fremsat Forslag til en Erklæring, saalydende:

Synoden erklærer, at den Läre er falsk, som lærer, at Skriftefaderen kan kjende Skriftebarnets Hjerte: fremdeles lärer dem, at Skriftefaderen har intet Andet som Grund for sin Handling end den Skriftendes Bekjendelse og Levnet.

Her stemte de Ja, som ved förste Del af det foregaaende Forslag enten ikke stemte eller stemte Nej. Alle de Andre, som der stemte Ja, erklærte, at de ikke vilde stemme over E. Ellessens Forslag, da de ved første Stemmegivning havde udtalt sig tilsträkkelig om denne Sag.

Der henstilledes til Muus at tilbagekalde sine Udtryk, da Synoden nu ved at antage det första Forslag havde erkläret dem for indeholdende falsk Lære.

Muus erklärede, at han endnu ikke havde faaet nogen anden Overbevisning.

Derfor foreslog H. A. Preus, at Synoden skulde give fölgende Erklåring:

"Da Pastor Muus ikke har tilbagekaldt eller forkastet de Udtryk, at man skal saavidt muligt prøve Hjerterne og pröve, om Bekjendelsen er troende, hvilken Läre Synoden har erkjendt for at være mod Guds Ord, saa vil Synoden udsætte denne Sags Behandling indtil videre, i Haab om, at Pastor Muus ved nøjere Overvejelse og Belärelse senere vil komme til at erkjende sin Vildfarelse."

Antaget mod 6 af Repræsentanternes Stemme.

Derpaa gik man atter over til de enkelte Satser af Referatet om Absolutionen, hvoraf dog kun de 4 første bleve fuldständig dröftede og antagne. De antages alle enstemmig, kun med den Undtagelse, at Pastor Muus tilligemed 2 andre af Synodens Medlemmer vilde have Ordene "kraftig Meddelelse" i 4de Sats ombyttede med Ordet "Given."

Synodens Tid tillod den ikke videre at behandle denne Sag, som allerede havde optaget over to Dage, og den maatte derfor afbryde den, efterat 5te Sats var bleven oplæst, og dens Dröftelse paabegyndt.

Universitetssagen.

Til at forberede denne Sag havde Synoden allerede første Dag netsat en Committe, bestaaende af Professor Larsen, Prästerne Koren og H. A. Preus, samt Lägmændene Aslak Olsnæs, Guldbrand Myhra, A. Aadnesen, Lars Aaker og Aslak Aaby. Denne Committe indleverede følgende Indstilling:

Indstilling fra Committeen for vor Kirkes theologiske Läreanstalt.

1 I Overeensstemmelse med, hvad der allerede paa tidligere Synoder har väret erkjendt for önskeligt, vil Committeen foreslaae, at de til vor Läreanstalts Oprettelse fornödne Forarbeider strax paabegyndes.

2 Som det Sted, hvor den bør anlägges, foreslaaer Committeen Decorah i Iowa.

De Grunde, der bevæge Committeen til dette Forslag ere fölgende:

1. Denne Bys Beliggenhed midt inde imellem flere af vore talrigste Menigheder, hvormed den der studerende Ungdom vilde komme til at blive optaget ret egentlig i vort Kirkesamfunds Skjød.

Foruden den Kirke, til hvilken Menigheden i Byen har anskaffet sig Tomt og paabegyndt en meget lovende Subscription, findes der rundt om Byen 6 Kirker (een endnu ikke færdig) af hvilke den fjerneste ikke er mere end 13 Mile fra Byen.

2. De ganske särdeles Bekvemmeligheder som i denne By findes til Bygningsmaterialier.

3. Dens sunde og behagelige Beliggenhed.

4. Dens centrale Beliggenhed, forbunden med let Adkomst til Stedet.

3 Til Tomt m. v. for Læreanstalten foreslaaer Committeen, at Synoden kjøber et Landstykke, beliggende i Decorah, hvilket Pastor Koren har sikret sig, for det Tilfälde at vor Läreanstalt blev henlagt til denne By. Eiendommen er 32 Acres stor og koster 1,500 Dollars, af hvilket 500 Dollars er betalt.

4. a. Fremdeles forslaaes, at Synoden udvælger en Bygningscommission bestaaende af 5 Medlemmer. Denne Commissions Instrux forsattes af Synoden. Commissionens Bygningstegninger, Overslag m. m. oversendes til Kirkeraadet, fra hvilket et Uddrag deraf sendes omkring til Synodens Präster for at forrelægges Menighederne, fra hville det tilbagesendes til Kirkeraadet, ledsaget af de fornödne Bemærkninger. Kikeraadet afgjør derefter endelig Sagen.

4. b. De til disse Arbeider fornödne Penge, har Committeen tænkt sig tilveiebragt paa den Maade, at den ene Halvdeel saavidt muligt tilveiebringes af det Beløb, som hidtil er subscriberet, medens den anden Halvdeel paaregnes tilveiebragt ved ny Subscription.

5. Da paa Grund af de politiske Uroligheder Undervisningen i St. Louis er bleven afbrudt, saa foreslaaer Committeens Majoritet at vor Läreanstalt strax med de Midler og Lärekræfter, som nu ere forhaanden, sättes i Gang indenfor en af vore egne Menigheders Kreds.

Forsaavidt den fornödne Plads dertil kunde erholdes, foreslaaes Undervisningen strax paabegyndt i Decorah, for at undgaae de Vanskeligheder og de Udgifter, som en senere Flytning vilde foraarsage.

Skulde den fornødne Plads ikke være at faae der, saa foreslaaes Undervisningen begyndt indtil videre i La Crosse Prästegaard, forsaavidt Menigheden derstedes vilde give sit Samtykke dertil, eller i Coonprairie Præstegaard.

En Minoritet i Committeen foreslaaer, at Synoden kun indgaaer paa denne Beslutning, forsaavidt som det maatte vise sig, at Undervisningen ikke kan begyndes til rette Tid efter Feriene i St. Louis; men at derimod, dersom dette kan skee, vor Læreanstalt fremdeles bliver i Forbindelse med Concordia College, indtil vore egne Bygninger kan tages i Brug.

6. Committeen foreslaaer, for det Tilfälde at det foregaaende Majoritetets Forslag tages tilfølge af Synoden, at Synoden forsaavidt Missourisynodens

Präses stadfäster de gode Vidnesbyrd om ham, udstede Kaldelse til Pastor F. A. Smidt i Baltimore som Lærer ved vor Läreanstalt.

7. Med Hensyn til Lærernes Lønninger erklærede Prof. Larsen sig villig til, om en Flytning nu kom til at foregaae til La Crosse Prästegaard, at renoncere paa det Halve af sin hidindtilvärende Gage, 1000 Dollars, og meente, at hver af Lärerne kunde slaae sig igjennem med 500 Dollars aarlig. Committeen meente dog at maatte foreslaae 600 Dollars for hver Lærer, for det Tilfalde, at de erholdt fri Bolig, og forholdsviis mere om dette ikke kunde skee. Flytningsudgifterne for begge Lärerne udredes af Universitetsfundet.

Det besluttedes, at Afstemningen af hver § ansees som forelöbig, saa at der, naar Indstillingen er gjennemgaaet i dens Helhed, atter bliver Anledning til at stemme endelig over hver enkelt §. Tillige besluttes, at ogsaa Delegaterne skulle have Stemme i denne Sag. Efter forskjellige Bemärkninger antoges förste § mod 1 Stemme; 1 stemte ikke. Ved Forhandlingen om § 2 nävntes som Sted for Læreanstalten forunden Decorah ogsaa La Crosse; tillige omtaltes ganske löselig Madison og Janesville. Det bemärkedes da, at det for det Første syntes rimeligt, at Läreanstalten henlagdes til et Sted i Nærheden af Missisippi, da nu de fleste og talrigste Menigheder vilde blive längere vest. Dernæst maatte man tage Hensyn til, at Læreanstalten kunde blive anlagt ikke blot i en By eller paa et Sted, hvor der var Menigheder i Nærheden, men midt i en Menighed, hvor Elever og Lärene daglig kunde nyde godt af et christeligt Familieliv omkring i Menighedslemmernes Huse.

Dette var af särdeles Vigtighed for en saadan Anstalt, for at den ret kunde trives. Og omvendt vilde det väre til stor Velsignelse for Menigheden, naar den saaledes i Kjærlighed antog sig dem, som med Tiden skulde vorde Ordets Forkyndere. Den vilde derved vækkes til större Iver og Deltagelse for Herrens Sag, og hvadsomhelst Opofrelse eller Kjærlighed, de maatte vise i slig Moderpleie for en saadan Anstalt, vilde Gud visselig efter sin Forjättelse gjengjelde hundredefold. Den Understøttelse i streng økonomisk Henseende, som slige Menigheder ved og omkring Anstalten kunde give, var vistnok vigtig, og ogsaa i den Henseende var det jo saligere at give end at tage; men dette var dog ikke Hovedgrunden til netop at faa lagt Anstalten midt i en Menighed; thi deri kunde jo og vilde vel ogsaa fjernere Menigheder med Glæde deltage ved at sende Varer, som jo nu saa let kan ske ved Jernbaner fra fjernere Menigheder eller ved selv at kjöre Varerne frem fra de nærmere. Hovedgrunden til, at man burde lægge det midt i en Menighed, var det daglige Familieforhold, som derved alene vilde kunne finde Sted mellem Anstalten og Menighedens Lemmer. Og Erfaring fra andre os bekjendte rettroende Læreanstalter, saaledes som de i St. Louis og St. Wayne, har vist, hvilken usigelig stor Velsignelse Gud i Naade kan give af en saadan gjensidig Paavirkning mellem Anstaltens Lärere og Elever paa den ene Side og en christen Menighed paa den anden. Ligesom de vordende Präster derved itide faa Øie for og blive fortrolige med et sandt christeligt Menighedsliv og derved faa mere Erfaring og

Dygtighed til i den Menighed, de engang skulle overtage, paa Sandheds Grund og i en sund Aand at lede og udvikle et saadant Liv, saaledes vil omvendt Menigheden derved vækkes og fremskyndes mere og mere heri, og med Tiden paavirke de andre Menigheder i Samfundet og med Guds Bistand udøve en velsignet Indflydelse i alt videre og videre Kredse.

Vi have saaledes seet Universitetsmenigheder, der i Sandhed ere blevne ligesom Samfundets Hjerte, hvis Slag høres og kjendes stedse videre og videre.

I denne Henseende syntes de Fleste, at Decorah anbefalede sig bedst. Her var nemlig ikke blot mange og store Menigheder rundt omkring Byen, thi det samme kunne og siges baade om La Crosse, Madison og Janesville; men i selve Byen var der en ganske anselig Menighed, som kunde byde Anstalten Velsignelsen af hint Familieliv. Vistnok kunde dette og haves, naar man anlagde Anstalten midt i en Landsmenighed, og da havde vi ogsaa, Gud være lovet flere større Menigheder, om hvem vi vissselig kunde haabe, at de i al Kjærlighed med Glæde og Tak til Gud saaledes vilde antog sig Anstalten. Men det var tillige vigtigt, som før sagt, at have den i en By, hvorved Husholdningen lettedes; og da burde det være en By, som i alle Fald ikke i Begyndelsen var saa stor, at den Uro og de Udskeielser, som gjerne findes i Storbyerne, kunde forstyrre og skade Eleverne. Da man nu til Decorah ventede en Jernbane, som alt var under Arbeide, og saaledes Adkomst og Tilførsel vilde våre saare let, og da dette Sted tillige syntes at være eller i alle Fald snart at ville blive et Midtpunkt i den norske Befolkning, saa troede de Fleste, selv Enkelte, som för havde anbefalet La Crosse, at Decorah fortrinsvis maatte siges at opfylde de Fordringer, som man her burde gjöre til Stedet for en Läreanstalt.

Efterat nu Synoden havde taget alt dette under alvorlig Overveielse, sattes det først under Afstemning, hvorvidt Anstalten skulde anlägges i Närheden af Mississippi eller i en af de äldre östlige Menigheder. Paa 3 nær stemte alle for Mississippi. Dernæst stemtes over § 2 i Committeens Indstilling, som antoges mod 10 St., der foretrak La Crosse. Decorah blev altsaa antaget som det Sted, hvor vor vordende Läreanstalt skal anlægges.

(Fortjättes i næste No.)

Kirkelig Maanedstidende

for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Septbr. 1861.	Redigeret af Pastorerne H. A. Preus, og J. A. Ottesen.	6te Aarg. No. 9.

Synodalforhandlinger.

(Slutning).

Dernæst gik man over til § 3 af Committeindstillingen angaaende Indkjöb af de 32 Akres Land, som vare foreslaaede. En foreslog, at kun 10 Akres burde kjøbes. E. Krogh fra Liberty Prairie havde derimod i et Brev til Synoden foreslaaet at kjöbe en stor Farm, hvor Studenterne baade kunde gjöre lidt Nytte og tillige vænnes til Arbeide og saaledes senere blive mere skikkede for det praktiske Liv. Flere Andre indvendte: a) mod første Forslag, at 10 Akres syntes for lidet, da det var godt at have et större Areal ledigt omkring Anstalten, for at den ikke skulde blive ganske ombygget af Forretningsgader, og dernæst at lidt Land til Havedyrkning, lidt Hö og Havn, Träplantning etc. ogsaa var nödvendigt, ligesom og at vist flere norske Haandværkere med Tiden vilde nedsætte sig der, og disse kunde faa leiet eller kjöbt Tomter omkring Collegiet, hvormed Menigheden vilde voxe; og b) mod andet Forslag, at Erfaring ved alle andre Läreanstalter har vist, at det i Regelen aldrig lönnede sig i økonomisk Henseende at drive en stor Farm paa den Vis.

Nödvendig Adspredelse og Legemsøvelse vilde jo Eleverne alligevel altid kunne have af at hugge det nödvendige Ved, stelle med lidt Haveväsen og passe de Kjör eller Heste, som Anstalten maatte holde, men videre kunde de heller ikke overtage uden Skade for Studeringerne, og i Ferierne, hvor netop Høstningen sker, er jo oftest de fleste Elever borte fra Anstalten og kan da med langt större Fordel arbeide paa egen Haand hos Farmerne og derved fortjene sig lidt til Hjälp til Studeringernes Fortsättelse.

Efter disse Oplysninger, som baade Erfaring og närmere Eftertanke over Sagens Natur stadfäster, besluttede Synoden at henlägge hint Forslag om at kjöbe en stor Farm og lade den drive ved Eleverne, og Forslaget om de 10 Acres toges tilbage, hvorpaa § 3 i Committeindstillingen enstemmig antoges, saa at altsaa de 32 Acres strax skulde kjøbes. Synoden bevidnede tillige Pastor Koren og hans Menighed sin kjærlige Tak for den Omhu og Opofrelse, som de havde vist ved itide at sikre Synoden en saa bekvem Plads for Läreanstalten.

§ 4 a) og b) antoges enstemmig efter nogle Forhandlinger. Til at foreslaae

Medlemmerne af Bygningskommissionen nedsattes en Valgkommitte, og Kirkeraadet bemyndigedes til at give Bygningskommissionen de fornødne Instruxer samt til at lade Omkostningerne ved dens Reiser, Tegninger etc. dække af Universitetsfondet.

Til Medlemmer af Bygningscommitteen foresloges og valgtes Præsterne V. Koren og C. L. Clausen, Gulbrand Olsen af Decorah, Jörgen Brunsvold af Big Canoe og Jens Næset af Koskonong Menighed.

Ved § 5 gjorde Committeens Minoritet, som bestod af samtlige Committeens Præster, opmärksom paa, at saafremt ikke Urolighederne i St. Louis fremdeles skulde gjøre det usikkert eller endog umuligt at fortsætte Undervisningen der, saa burde man fortsätte der, indtil man fik de nye Bygninger i Decorah færdige. Af de norske Elever er der nu allerede 4 Classer, og Enhver vilde se, hvor høist ufuldkommen Undervisningen vilde blive, naar denne skulde overtages af høist to Lärere, i Modsætning til i St. Louis, hvor der er en 6—7 särdeles dygtige Lærere. Og overhovedet tränge vi endnu Alle, baade Lærere og Elever, altfor vel til den Belærelse og Stötte, som vi kunne faa af disse kjære Troesbrødre i St. Louis, saa det syntes ikke værdt at ombytte det Uvisse for det Visse, hvis det ikke var höist nødvendigt for Krigsurolighederne Skyld. Var det nødvendigt, saa var det en anden Sag, da maatte det naturligvis ske.

Da imidlertid flere hentydede til, at de vare imod at fortsätte i St. Louis paa Grund af, at de havde hørt, at Lærerne der ikke ansaa Slaveri for Synd, besluttede Synoden at gaa ind paa at behandle det Spørgsmaal, hvad Skriften lärer om

Slaveri.

Professor Larsen og flere andre af Præsterne viste af Skriften, at Slaveri ikke er Synd, navnlig udvikledes 1 Tim. 6, 1—2., hvor det heder: "Saa Mange, som ere Trælle under Aaget, holde deres Herrer al Ære værd, paa det at Guds Navn og Lärdommen ikke skal bespottes." Slaverne skulde altsaa ikke blot lyde og äre sine Herrer, men endog holde dem al Ære værd, og det Modsatte, siger Apostelen, vilde bespotte Guds Navn og Lärdommen.

Og i det 2det Vers heder det, at de Slaver, som have troende Herrer, ikke skulle foragte dem, fordi de ere Brødre, men tjene dem desto hellere, fordi de, som annamme deres gode Gjerning, ere troende og elskte. Apostelen kunde umulig sige om slige Herrer, at de vare troende og elskte, hvis det var Synd i sig selv at holde Slaver, eller hvis det havde väret en nødvendig Fölge af deres Tro, at de skulde frigive sine Slaver, saasnart disse vare blevne Christne; thi Apostelen taler jo her til troende Slaver. "Lær og forman dette," siger han endelig til Slut, og derpaa vedbliver han V. 34: "Dersom Nogen lärer anderledes og holder sig ikke när til vor Herres Jesu sande Ord, han er opblæst, skjönt han Intet ved o. s. v." I det gamle Testamente läres paa mange Steder, at ikke blot Gud tilled Slaveri, men og i visse Tilfälde ved Lov befalede det, f. Ex. 2 Mos. 21, 1—7. Naar der var et Bud om, at en Herre

skulde frigive en ebraisk Träl i det 7de Aar, saa kunde ikke deraf sluttes, at ogsaa nu enhver Slaveeier skulde frigive en Slave efter 7 Aar. Thi dette hører til den jødiske Politi- og Regjeringslov, som ikke er bindende for os*). Gud har vistnok ofte taalt mange Synder i det G. T. for Hjerternes Haardheds Skyld, derimod har han aldrig befalet noget, som er Synd i sig selv. Saaledes taalte han Flerkoneri og gav Regler derfor, derimod har han aldrig befalet, at en Kvinde skulde blive en Mands Medhustru. Det var umuligt; thi dette er Synd i sig selv. Derimod har han befalet, at En i visse Tilfälde skulde sælges som Slave. Og Slaveri er jo kun en egen Form, skjønt tilvisse den haardeste Form af Tjenerforhold.

Erik Ellessen modsagde denne Bevisførelse og mente, at personlig Frihed var ikke blot det höieste Gode, men og en Rettighed, som Ingen kunde beröve den Anden, men som vi derimod skyldte ubetinget at bevare for vor Näste og give ham, hvis det stod i vor Magt, saa at en christen Herre efter Nästekjärligheden maatte være forpligtet til at give sin Slave fri, da du skal elske din Næste som dig selv. Han mente, at i 1 Thim. 6, 1 vilde Apostelen kun formane Trællene til Lydighed og Taalmodighed, at de rolig skulde finde sig i sin Stilling, men at det ligefuldt var Herrernes Pligt at frigive dem, naar de bleve christne og saaledes modne for Friheden.

Fra den anden Side bemærkedes dertil, at Friheden vistnok er et Gode, ja det höieste timelige Gode, men dog kun et timeligt Gode, som kan og maa undværes, naar Gud ikke giver det. Derimod var den ingen Rettighed, som vi havde af Naturen. Vi have ingen Rettigheder; "vi have intet bragt med til Verden," "men naar vi have Føde og Kläder, skulle vi dermed lade os nøie." 1 Tim. 6, 7. 8.) For Resten ere vi Alle af Naturen Syndens Trælle og havde som Straf fortjent al Nöd og Elendighed, baade i Tid og Evighed. Vi have altsaa Intet at fordre som Rettighed, men maa takke for, hvad Gud giver os, var det end i den menneskelige Hovmods Øine noksaa ringe. De Kaar, hvori Gud sätter os, ere hans gode, naadige Gave til os; om han i Viisdom behager at sätte os i en ringe, nedlidende Stand, saa er det dog Naade, og det Eneste, Gud tilsigter med sine Førelser, er, at vi kunde opnaa den christelige Frihed i Troen ved at vorde Jesu Christi Frigivne og derved Guds Trælle. Med Hensyn hertil er det aldeles ligegyldigt, enten jeg i de udvortes Kaar er Träl eller fri, rig eller fattig, i høi eller ringe Stand. "Hver blive i det Kald, hvori han er kaldet," heder det. "Er du kaldet som Träl, da bekymre det dig ikke" (det er altsaa ligegyldigt for det christelige Liv); "men kan du og blive fri, da brug det hellere," siger Apostelen 1 Cor. 7, 20, 21. Thi Frihed er et Gode ligesom f. Ex. Penge og Gods; hvis Gud lader os faa det, er det vel; hvis ikke, bekymre det dig ikke. Apostelen siger i 1 Tim. 6 slet intet om, at Herrer skulle give sine Slaver fri, det läres intetsteds i Skriften, fölger heller

*) Paa samme Maade kunde da og siges, at naar En fik en andens Jordegods for Gjäld, saa skulde det tilbagegives i det 7de Aar.
Maanedst. Red's Anm.

ikke af det Ord: du skal elske din Näste som dig selv. Da maatte det ligesaa vel blive Pligt, at en Godsbesidder skulde dele sit Gods med sine leiede Arbeidere, og den Rige dele ligt med den Fattige. Men dette Bud byder os ikke, at vi skulle gjöre vor Näste lig med os selv, men at vi skulle tänke os i hans Sted og gjøre mod ham, hvad vi da, om vi vare i hans Sted, med Billighed kunde önske og vente, at han vilde gjöre mod os. En Slave kan saaledes med Billighed vente af sin Herre, at denne skal behandle ham kjärligt og mildt og läre ham Christendom og saaledes gjöre ham til en Jesu Christi Frigiven; og dette er virkelig ogsaa Herrens Pligt efter Kjärlighedsbudet. Om Herren derimod vil give ham den ydre Frihed, naar han er skikket dertil, maa som al Kjärlighedsbevisning være en fri Sag, ligesom det er en fri Kjärlighedsbevisning, om en Gaardmand vil dele sin Gaard med en tro Tjener. Saadant kunde Ingen gjøre til nödvendig Pligt for en Anden. Men om end altsaa Slaveri ikke var Synd i sig selv, saa indrømmedes dog tillige, at det i sig selv var et Onde, hvoraf mange gruelige Synder og Afskyligheder lettelig fulgte og end mere i det virkelige ofte fölge. Naar derfor saaledes en Herre sälger Mand fra Hustru eller omvendt, saa er det ubetinget Synd i sig selv; thi det er at adskille, hvad Gud har forenet. Ligesaa naar Slaver ikke faa läre Guds Ord. Alle slige Misbrug maatte man fordømme, ligesom man ogsaa maatte erkjende, at Slaveri var en Fölge af Synden. Saaledes er jo Armod, Sygdom og al Nöd i Verden Fölger af Synden, men derfor var det ikke Synd i sig selv at väre fattig eller syg.

Flere af Synodens Præster erklärede, at de altfor vel kunde undskylde, at ikke Alle strax kunde fatte dette, da de selv maatte tilstaa, at de länge, førend de närmere havde undersøgt Sagen efter Guds Ord, havde troet, at Slaveri var Synd i sig selv, isär ved at läse eller höre om saa mange skjändige Ugudeligheder, som ofte fölge deraf. Men da de närmere havde prövet Sagen efter Guds Ord, maatte de dog tilstaa, at det var ikke Synd i sig selv, men vel et Onde, og det ikke mest for Slaven, men ofte maaske i en höiere Grad for Herren, da det for ham let blev en Fristelse til Hovmod og Vilkaarlighed af alle Slags.

Flere önskede at behandle Slaveriet saaledes, som det findes her i det virkelige Liv, men dertil svaredes, at dette var et historisk eller politisk Spørgsmaal, som ikke hörte hid, da der jo dertil udfordredes historiske Beviser, saasom Kjendskab til Lovene herom i de enkelte Stater og paalidelig Kundskab om de Misbrug, som paastodes at gaa i Svang. Derimod maatte naturligvis Enhver indrømme, at hvorsomhelst En nävnte et saadant Misbrug og for Exspurgte: Er det Synd at mishandle en Slave? eller at sælge Mand fra Kone? eller at holde dem fra at läre Guds Ord? — saa kunde Enhver efter de 10 Bud svare Ja hertil og sige: Alt saadant har Gud forbudt og vil han straffe. Saaledes kunde opregnes hundrede Ting. Det vistes og, at Stedet hos Philemon langtfra beviser, at Paulus vil, at Philemon skal frigive Onesimus, men

dette Sted var maaske for mange ikke rigtig klart, hvorfor man heller burde holde sig til det klare Sted 1 Tim. 6.

Pastor Fjeld kunde ikke mene Andet, end at Slaveri var Synd i sig selv. Om Paulus eller Apostlene i den første christne Tid tillod flere Ting, som vare Levninger af Hedenskabet eller Jødedommen, saa kunde ikke deraf sluttes, at dette ikke ligefuldt var Synd. Saaledes se vi, at Paulus lod En omskjäre; han syntes, at Slaveri stred mod hele det Nye Testamentes Aand.

Fra den anden Side bemærkedes hertil, at Apostlene aldrig have tilladt syndige Levninger af Hedenskabet, og at Omskjærelsen, som Gud selv havde befalet i det gamle Testamente, dog ikke var Synd i sig selv. Vistnok hänger der mange Synder ved de Troende, men Gud forbyder og fordømmer dog alle disse Synder og byder os at afstaa derfra. Havde Slaveri väret Synd i sig selv, maatte han have straffet hine "troende Herrer," ligesaavel som han straffede Horen (jml. 1 Cor. 5, 1.), og han kunde da ikke have kaldt hine Slaveeiere "troende og elskte."

Pastor Muus mente og, at det ikke i sig selv var Synd at holde Slaver; derimod troede han, at Christendommen vilde lede til at afskaffe en saa fordærvelig Institution, og at derfor en Vedbliven med Slaveri vilde være Synd.

Svege mente og, at Slaveri ikke er Synd i sig selv, men et Onde, som enhver Borger i Kjærlighed og ved lovlige Midler burde arbeide mod.

Thor Halvorsen mente omtrent ligesaa, at naar man taler om Slaveri i sig selv, kunde det ikke väre Synd; thi da maatte Paulus have straffet hine christne Slaveeiere og befalet dem at frigive sine christne Slaver eller i modsat Fald paalagt Menigheden at udelukke dem som andre gjenstridige Syndere.

C. L. Claussen erklærte og, at Slaveri efter Guds Ord ikke er Synd i sig selv, men at det er ligesaa klart efter Guds Ord, at det er et af de allerstørste timelige Onder, som derfor enhver Christen maa ønske borte og i Kjärlighed søge at afskaffe.

Erik Ellessen mente fremdeles, at Slaveri maatte være Synd, og kunde ikke finde sig i det modsatte. Han tænkte sig, at maaske vare hine Slaver, hvorom Paulus taler, saadanne, som vare solgte for Gjæld eller satte paa Slaveriet for Forbrydelser. At det ene Menneske kan faa ubetinget Eiendomsret over det andet, syntes han i ethvert Tilfælde var mod Guds Ord, og det syntes ham ikke af de anförte Steder indlysende, at Slaveri i noget andet Tilfälde end for Forbrydelser kunde siges ikke at være Synd.

J. Ingebrigtsen maatte ogsaa tilstaa, at han endnu ikke kunde erkjende, at de anførte Steder eller den brugte Bevisförelse overbeviste ham om, at Slaveri i Almindelighed kunde siges ikke at väre Synd. Han syntes, at den anden Side mere omtalte et ideelt Slaveri, som ikke var til i Virkeligheden.

Tilsidst fremlagde samtlige Synodens Prästet følgende enstemmige Erklæring:

Skjöndt det efter Guds Ord i og for sig ikke er Synd at holde Slaver, saa er dog Slaveri i sig selv et Onde og en Straf af Gud, og vi fordömme alle de

Misbrug og Synder, som ere forbundne dermed, ligesom vi, naar vor Kaldspligt fordrer det, og naar kristelig Kjärlighed og Viisdom byder det, ville arbeide for dets Ophævelse.

A. C. Preus. C. L. Clausen. N. Brandt. H. A. Preus. J. A. Ottesen.
V. Koren. Laur. Larsen. F. Chr. Claussen. N. E. Jensen. B. J. Muus.
C. F. Magelssen. H. P. Duborg.

N.B. Pastor Stub var fraværende.

Paa Spörgsmaal til Lägmändene i Forsamlingen, hvorvidt de vare tilfredsstillede ved denne Erklæring som indeholdende Prästernes Lære heri, svarede 28 Ja, 10 Nei, 28 stemte ikke, 2 vare fraværende (se Navnefortegnelsen Bilag No. 1).

Senere fremlagdes i denne Sag nedenstaaende Erklæring, som besluttedes tilfört Protokollen:

Undertegnede Medlemmer af Synoden see sig herved nödsagede til at afgive følgende

Erklæring:

Slaveriet, som en Institution betragtet, kan kun bestaae ved bestemt Lov, og da Lovene, hvorpaa det er støttet staae i aabenbar Strid med Guds Ord og den christelige Kjærlighed, saa er det Synd; og da Slaveriet inden de Forenede Stater har været et af dette Lands största Onder baade for Kirken og Staten, saa ansee vi det for vor absolute Pligt ved lovlige Midler som christne og gode Lands-Borgere at gjöre alt, som staar i vor Magt til at formilde, formindske og om muligt at afskaffe Slaveriet, naar vort Lands Bedste og christen Kjærlighed fordrer samme af os.

Denne vor Erklæring forlanges vedföiet Protokollen.

E. Ellefson. Jørgen Olsen Wraalstad. Gulbrand Myre. Johannes E. Lee.
Ole Olsen Wraalstad. Halvor A. Aasen. Isak Aslagsen.
Lars Jaer. Ole A. Ruste.

Universitetssagen.

Efter denne Afbrydelse i Universitetssagen vendte Forsamlingen igjen tilbage til at forhandle over Committeens Indstilling § 5. Minoritetsindstillingen sattes først under Afstemning ved Navneopraab, hvorved 47 stemte Nei, 29 Ja, 3 stemte ikke, og 3 vare fraværende (se Navnefortegnelsen Bilag No. 1).

Da saaledes Minoritetsindstillingen var forkastet, sattes Majoritetsindstillingen § 5 under Afstemning og blev enstemmig antagen.

Ligeledes antoges § 6 med det Tillæg: I det Tilfælde, at Pastor Schmidt ikke kan modtage Kaldelsen, overdrages det til Kirkeraadet at kalde en dertil dygtig Lærer.

Derpaa antoges § 7 med det Tillæg, at Synoden bevilger 100 Dollars aarlig for de første 2 Aar til Böger for et College-Bibliothek. Paa Forslag af Gulbrand Lommen blev der tillige besluttet, at Professor Larsens hidtilværende Lön regnes til 14de Oktober dette Aar, og fra den Tid af træder den nye Bestemmelse i Kraft.

Derpaa toges de enkelte Paragrafer for anden Gang under Behandling, og Synoden antog dem alle enstemmig uden videre Debat.

Gud Herren give da sin naadige Bistand til Gjennemførelsen af disse for vort Samfund saa vigtige Beslutninger! Han opvække villige Hjerter til at fremme dem og lade sin Ære og vor Värt i Sandheds Ord derved befordres i Jesu Navn!

Om Stipendium

for Stud. theol. F. W. Bugge.

Kirkeraadet meddelte ved dets Sekretär, Pastor H. A. Preus, at Stud. theol. F. W. Bugge i Christiania havde erklæret sig villig til at tjene vor Kirke som Universitetslærer, forsaavidt vor Synode vilde tilstaa ham et Stipendium paa 2 Aar, for at han i dette Øiemed kunde fortsætte og udvide sine Studeringer. Kirkeraadet havde baade af Professor Larsens Udsagn om ham og af Vidnesbyrd fra hans Lärere ved Universitetet al Grund til at haabe til Gud, at vort Samfund i ham vilde erholde en mere end almindelig dygtig Lärer, da han var särdeles anbefalet baade for ualmindelig gode Evner og grundige Kundskaber og for et fromt christeligt Sind og oprigtig Hengivenhed for den rene Läre. Kirkeraadet havde derfor sat sig i Brevvexling med Hr. Stud. Bugge. Efter dette havde Kirkeraadet ment, at man burde bevilge ham 300 Dollars det første Aar for at tage Examen i Christiania og 400 Dollars for det andet Aar, som Kirkeraadet ansaa det tjenligst, at han tilbragte ved en rettroende Læreanstalt her i Amerika. Kirkeraadet indstillede derfor til Synoden at beslutte:

"Til Stud. theol. F. W. Bugge bevilges et Stipendium for 2 Aar, 300 Dollars for det förste Aar og 400 Dollars for det andet Aar paa den Betingelse, at Hr. Bugge tilbringer det sidste Aar ved en af Kirkeraadet närmere bestemt rettroende theologisk Läreanstalt her i America."

Denne Beslutning antoges af Synoden, som derpaa bemyndigede Kirkeraadet til at ordne det Fornødne med Hensyn til Gjennemförelsen af denne Sag.

Synodens Incorporation.

Da der vare nogle Formmangler ved den skete Incorporation af Synoden, og da det nu ved Læreanstaltens Oprettelse blev dobbelt vigtigt at have denne Sag i fuld Orden, nedsattes der for at undersøge denne Sag, en Committee, bestaaende af Prof. Larsen, Pastor C. L. Clausen, Thore Helgeson, Lars Aaker og Erik Ellessen. Denne Committe refererede følgende Indstilling:

Til Synoden!

Kommitteen, som har väret nedsat for at ordne Inkorporationsvæsenet, kan paa Grund af Mangel paa de nødvendige Dokumenter ikke gjöre andet end henstille til Synoden at beslutte fölgende:

Kirkeraadet bemyndiges til:

1) at gjøre alt fornödent for at inkorporere Synoden i Staterne Illinois, Jowa og Minnesota;

2) at revidere og foretage de fornødne Forandringer i alle tidligere Synodal-

og Kirkeraadsbestemmelser angaaende Synodens Inkorporation og finantielle Anliggender.

Rock Prairie 2den Juli 1861.

C. L. Clausen, Formand.

Laur. Larsen, Sekretär.

Denne Indstilling vedtoges af Synoden enstemmig og uden Debat.

Taksigelse til Missourisynoden.

Da vi nu ved at oprette en Läreanstalt for os selv komme til at udträde af den kjærlige og velsignelsesrige Forbindelse, hvori vi hidtil have staaet med den rettroende Synode af Missouri, Ohio og andre Stater, foresloges der, at vor Synode i den Anledning skulde tilsende Missourisynoden en Takadresse, saalydende:

"Synoden paalægger Kirkeraadet at udtale for Lärerne ved Concordia College og for Missourisynoden overhovedet vor Kirkes inderlige og hjertelige Tak for al den Kjärlighed, de have bevist os, og for al den Velsignelse, vi have havt af vor Forbindelse med dem, fornemmelig derved, at de ved Guds Bistand have hjulpet os til større Fasthed og Klarhed i den rene Läre, ligesom Synoden tillige udtaler det Haab, at vort Brodersamfund med dem fremdeles maa fortsättes, om end vore Läreanstalter adskilles."

Denne Indstilling fremkaldte nogen Debat, idet 1 af Synodens Præster og flere Lägmænd, skjönt de fuldtvel skattede og vare hjertelig taknemmelige for den ganske exempellöse Kjärlighed, som Missourierne med store Opofrelser for sig selv havde vist os, dog ikke for sin Person kunde sige, at de ved Missourisynodens Hjälp vare komne til større Klarhed og Fasthed i Läen, hvorfor de ønskede Ordene "fornemmelig — den rene Läre" udslettede. Flere andre saavel af Prästerne som af Lægmändene syntes imidlertid, at de netop i denne Henseende havde allermest at takke for, og vilde ikke paa nogen Maade have hine Ord udslettede. Udstrygningen forkastedes med 43 mod 32 Stemmer, og Forslaget i sin Helhed antoges.

"Kirkelig Maanedstidende."

Da den hidtilværende Redaktør Pastor H. A. Preus erklärede, at han manglede Tid til det store Arbeide, som var forbunden med at redigere denne Tidende, og tillige fölte Ansvaret for stort og derfor frabad sig dette Hverv, saa besluttedes, at man skulde välge 2 Redaktører, som saaledes burde dele Arbeidet og Ansvaret. I de Love for "Maanedst.," som forrige Synode gav, foretoges derfor den Forandring, at i § 2 Ordene "en Redaktör" forandres til "Tidendens Redaktion," og at overalt, hvor Ordet "Redaktør" stod, skal der nu staa "Redaktion." Derefter valgtes Præsterne H. A. Preus og J. A. Ottesen til Redaktører. Pastor H. A. Preus havde længere Tid Betænkeligheder ved at modtage Valget, og Ottesen vilde kun modtage det paa den Betingelse, at Pastor Preus vedblev. Pastor Preus udbad sig Betänkningstid, og da han paa kjærlig Overtalelse senere lovede at vedblive som Redaktør sammen med Ottesen, modtog ogsaa denne Valget.

Da der blev gjort Forslag om, at Synoden herefter skulde udgive "Mndt." paa eget Forlag, gjordes opmærksom paa, at ifölge de paa forrige Synode forfattede Love for "Maanedst." havde Kirkeraadet Myndighed til at ordne dette.

Revision og Forandringer i Synodens Grundlov og Love.

Kirkeraadet havde foranstaltet et Udkast til Forandringer i Synodens Grundlov og Love, som forelæstes for Forsamlingen. Da der ikke var Tid til grundig at gjennemgaa de enkelte Paragrafer särskilt, besluttedes, at dette Udkast trykkes med de övrige Synodalforhandlinger for paa denne Maade at blive bekjendt for Menighederne, saa det derefter kan forelægges som Grundlovsforslag for næste Synode (se Bilag II.).

Tid og Sted for näste Synode.

Da baade Läreanstaltens Oprettelse og Omständighederne i det Hele lod os Alle erkjende det Tjenlige i, at et Synodemöde kunde holdes näste Aar og ikke som hidtil först samles om to Aar, besluttedes enstemmig, at Synoden sammenträder, om Gud vil, anden Thorsdag i Juni Maaned 1862.

Pastor Muus indböd Synoden til at samles i hans Menighed, Holden i Goodhue Co., Minnesota. Denne Indbydelse modtoges med Taknemmelighed, og saaledes besluttedes som Samlingssted for næste Synode Holden Kirke i Goodhue Co., Minn.

Valg paa Embedsmänd.

Valg paa Embedsmänd skede ved Stemmesedler, og efterat først et foreløbigt Prövevalg havde fundet Sted. Valgets Udfald var fölgende:

Til Formand A. C. Preus		med	59 Stem.
Til geistlige Medlemmer af Kirkeraadet	Pastor N. Brandt	"	27 "
	" V. Koren	"	23 "
Til Suppleanter	Pastor H. A. Preus	"	22 "
	" B. J. Muus	"	20 "
	" C. L. Clausen	"	18 "
Til Lægmedlemmer af Kirkeraadet . .	Aslak Olsnæs	"	35 "
	Gulbrand Lemmen	"	34 "
	Jacob Midbøe	"	21 "
Til Suppleanter	Erik Ellefson	"	20 "
	Gulbr. Myhra	"	16 "
	Iver Ingebrigtsen	"	10 "

(den sidste efter Lodtrækning med Gunder Mandt, som ogsaa havde 10 Stemmer).

Til Kasserer	Thore Helgesen	med 50 Stem.

Taksigelse.

Synoden bevidner Pastor Magelssen og hans Menighed sin kjärlige Tak for deres velvillige Gjästfrihed og for al Kjærlighed under Opholdet; Pastor Magelssen anmodes om at frembäre denne Tak for Menigheden ved næste Gudstjeneste.

Om Lägmandsprädiken.

Da der, efterat de foregaaende Forhandlinger vare tilendebragte, var en liden Tid tilovers, besluttede Synoden at omhandle denne Sag, saavidt Tiden tillod. Som Indledning hertil læstes der en Opsats af Pastor Ottesen i Maanedstidenden for ifjor om Sognebaand samt et Referat herover, som det var ham overdraget at udarbeide til Synoden. Synoden gik derpaa over til at behandle de paa forrige Synode opstillede Resolutioner om denne Sag, hvilke dengang ikke alle Medlemmer havde kunnet antage i deres Helhed. Men efter kun en ganske kort Forhandling maatte Synoden slutte sit Möde, da Tiden var langt fremskreden, og flere af Medlemmerne skulde afreise. Synoden besluttede derfor at afbryde Forhandlingerne for denne Gang, men at denne Sag skulde være den første Forhandlingsgjenstand paa næste Synode.

Gudstjenester under Synoden.

Under Synoden holdtes, som för meldt, Gudstjeneste Onsdag F. M. ved Pastor A. C. Preus, der prädikede over Rom. 12, 6—14.

Fredag Aften ved Pastor Ottesen, hvem det var overdraget at holde Pastoralprædiken. Hans Text var Eph. 4, 11—16.

Söndag F. M. prädikede Pastor C. L. Claussen i Luthervalley Kirke og Professor L. Larsen i Janesville, Begge over Dagens Evangelium, og Söndag Efterm. prädikede Pastor H. A. Preus over Dagens Epistel i Luther Valley Kirke.

Synodens Slutning.

Da det efter Afbrydelsen af Forhandlingerne om Lægmandsprædiken Tirsdag den 2den Juli Kl. 7 Aften var foreslaaet og besluttet, at Synoden nu for denne Gang skulde slutte sine Möder, skiltes man ad med Bön og Psalmesang og med Herrens Velsignelse, som Formanden udtalte over Forsamlingen.

Gud velsigne og bevare sit Sandheds Ord iblandt os alle! Amen i Jesu Navn.

(Bilag No. 1).

Votering ved Navneopraab ved

	Förste Del af Forslaget til Erklæring om, hvad en Skriftefader skal prøve hos sine Skriftebørn.	Tilfreds med Præsternes Erklæring som udtrykkende deres Lære om Slaveri.	Committeens Minoritets Indstilling i Universitetssagen § 6.
Pastor A. C. Preus	Ja		Nei
„ H. A. Preus	Ja		Ja
„ H. A. Stub.	afreist	afreist	afreist
Professor L. Larsen	Ja		Ja
Pastor V. Koren	Ja		Ja
„ J. A. Ottesen	Ja		Ja
„ C. F. Magelssen	Ja		Ja
„ B. J. Muus	Nei		Ja
„ N. E. Jensen	Ja		Nei
„ F. C. Claussen	stemmer ikke		Ja
„ C. L. Clausen	Ja		Nei
„ J. N. Fjeld	Nei		stemmer ikke
„ H. P. Duborg	Ja		Ja
„ N. Brandt	Ja		Ja
E. Ellefsen	Nei	Nei	Nei
Skolelärer P. Hekton	Ja	Ja	Ja
Gunder Sørum	Ja	Ja	Ja
Thor Halvorsen	Ja	Ja	Nei
Thore Helgesen	Ja	Ja	Nei
Jörgen Andreas Nilsen	Ja	stemmer ikke	Nei
Ole Wraastad	Ja	Nei	Ja
Thore Hong	Ja	stemmer ikke	Nei
Johannes J. Lindløkken	Ja	Ja	Ja
Erik K. Sævre	Ja	stemmer ikke	Ja
Jörgen O. Wraalstad	Ja	Nei	Nei
Christian E. Rukke	Ja	stemmer ikke	Nei
Knud Steen	Ja	do.	Nei
Mikkel Brunlaug	Ja	do.	Ja
Gunder Mandt	Nei	do.	Nei
Aslak Olsnäs	Ja	Ja	Nei
John Hove	Ja	Ja	Ja
Elling Hove	Ja	Ja	Ja
Lars Larsen Lövberget	Ja	Ja	Nei
Halvor Gjerdjord	Ja	Ja	Nei
Harald Omelstad	Ja	Nei	Nei
Gulbrand Lyste	Ja	stemmer ikke	Nei
Torkild Guldbrandsen	Ja	do.	Nei
Iver Dahl	Ja	do.	Nei
Nicolai Erdahl	Ja	Ja	Nei
Ole Ruste	Ja	stemmer ikke	Ja
Hans Schager	Ja	do.	Nei
Johan Ruud	Ja	do.	Nei
Christian Forseth	Ja	Ja	Ja
John Svendholdt	Ja	Ja	Ja
N. Svege	Nei	Ja	Ja
Lars K. Aaker	Nei	Ja	Nei
Kjöstul Evensen	Ja	Ja	Nei
Torger Guttormsen	Ja	stemmer ikke	Nei
Halvor Aasen	Ja	Nei	Nei
Peder Golberg	Ja	Nei	Nei

	Første Del af Forslaget til Erklæring om, hvad en Skriftefader skal pröve hos sine Skriftebörn.	Tilfreds med Professernes Erklæring som udtrykkende deres Lære om Slaveri.	Committeens Minoritets Indstilling i Universitetssagen § 6.
Ole Flesje	Ja	syg	syg
Lars Röthe	Ja	stemmer ikke	Nei
Nils Lie	Ja	do.	Nei
Nils Fosmark	Ja	Ja	stemmer ikke
Gregor Kittelsen	Ja	Ja	Ja
Peder Jenson	Ja	stemmer ikke	Nei
Hans Hansen Spilde	Ja	do.	Nei
Nils O. Grimestad	Ja	Ja	Ja
Jacob Midböe	Ja	Ja	Ja
Jacob Andersen	Ja	stemmer ikke	stemmer ikke
Johannes E. Lie	Ja	do.	Nei
Jens J. Næset	Ja	reist	reist
Hans Dale	Ja	stemmer ikke	Ja
Gjur Hansen	Ja	Ja	Ja
Aslak Aabye	Ja	Ja	Nei
A. Aadnesen	Ja	Ja	Nei
Iver Ingebrigtsen	Ja	Nei	Nei
Gulbrand Myhra	Ja	Nei	Nei
Lars Jaer	Ja	Nei	Nei
Christen Lie	Ja	Ja	Ja
Gjermund Gjermundsen	Ja	stemmer ikke	Ja
Christian Smedsrud	Ja	Ja	Nei
Knud Ingebrigtsen	Ja	stemmer ikke	do.
Halle Stensland	stemmer ikke	do.	do.
Ingebret Salvesen	do.	do.	Ja
Herman Pedersen	do.	Nei	Nei
Henrik Iversen Domholdt	do.	stemmer ikke	do.
Ole Herbrandsen	Ja	Ja	do.
Gulbrand Olsen	Ja	stemmer ikke	do.
Gulbrand Lommen	Ja	Ja	do.
Ole Bækken	Ja	Ja	do.
Isak Aslaksen	Ja	stemmer ikke	do.
	70 stemte Ja 6 stemte Nei 5 stemte ikke 1 fraværende 82 i Alt.	28 Ja 28 stemte ikke 10 Nei 2 fraværende 14 Præster 82 i Alt.	47 Nei 29 Ja 3 stemte ikke 3 fraværende 82 i Alt.

(Bilag No. 2).

("J. J. N.")

Kirkeforfatning for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i America.

Cap. 1.

Om Kirkens Läre, Betjendelse og Ceremonier.

§ 1. Kirkens Navn skal være "den Norsk-evangelisk-lutherske Kirke i America."

§ 2. Den eneste Kilde, Regel og Rettesnor for Kirkens Tro, Lære og Levnet er Guds hellige Ord, aabenbaret i det gamle og nye Testamentes kanoniske Skrifter, som skrevet staar 2 Tim. 3, 16.

H. A. Preus foreslaar som § 2: "Det Gamle og Nye Testamentes kanoniske Skrifter ere som Guds skrevne Ord den eneste Kilde, Regel og Rettesnor for Kirkens Tro, Lære og Liv."

§ 3. Den norsk-lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter eller symbolske Böger ere vor Kirkes Bekjendelsesskrifter, fordi de indeholde en ren og uforfalsket Forklaring og Fremstilling af Guds Ord. Disse Bekjendelsesskrifter ere: a) de tre gamle Symboler i det apostoliske, det nicænske og det athanasianske, b) den uforandrede Augsb. Confession, c) Luthers liden eller mindre Catechismus.

Anm. Da den lutherske Kirkes övrige symbolske Böger hidtil for det Meste ere vore Menigheder ubekjendte, kunne de endnu ikke optages som vor Kirkes symbolske Böger.

§ 4. For at bevare Enheden i Kirkens gudstjenstlige Ceremonier anbefales til Menighedernes Anerkjendelse og Brug den norske Kirkes Ritual af 1685 og Alterbog af 1688.

Cap. 2.

Om Ordningen og Ledelsen af Kirkens fælles Anliggender.

§ 1. I Lighed med den apostoliske Kirkes Forbillede (Ap. Gjern. 15) ordnes og ledes denne Kirkes fälles Anliggender ved en Synode eller et Kirkemöde.

§ 2. Medlemmer af Synoden ere:

A. Stemmeberettigede: 1) de af Kirkens Präster, der forestaae Menigheder, som ere forenede med Synoden; 2) valgte Repræsentanter fra Menigheder, som ere forenede med Synoden; 3) Kirkeraadets Lägmänd.

B. Raadgivende: 1) Præster, der have sluttet sig til Synoden, men som kun forestaa Menigheder, der ikke have sluttet sig til Synoden; 2) Lærere ved vor Kirkes Lärcanstalter; 3) ordentlig kaldede Skolelærere i Menigheder, hvis Läre og Kirkeorden stemmer med Kirkens; 4) theologiske Candidater, som höre til vort Kirsamfund; 5) Repräsentanter fra Menigheder, hvis Lære og Kirkeorden stemmer med vor Synode, men som ikke staa i Forbindelse med Synoden.

§ 3. Synodens Embedsmänd ere: 1) Formand; 2) Kirkeraad, bestaaende af Formanden, 2 andre Präster og 3 Lägmänd, der samles saa ofte mindst 2 Medlemmer af samme maatte finde det fornødent; 3) Kasserer.

§ 4. Ingen Präst kan optages i Synoden, med mindre han er rettelig prövet, ordentlig kaldet og kirkelig indviet til det geistlige Embede.

§ 5. Naar en Menighed önsker Tilslutning til Synoden, skal den indsende Andragende derom til Kirkeraadets Sekretær. Med dette Andragende maa fölge: a) Afskrift af Menighedens Forfatning og Bilove som Beviser for, at dens Lære, Bekjendelse og Kirkeordning er ägte evangelisk luthersk; b) en rettelig bevidnet Erklärung om, at Synodens Kirkeforfatning er antaget i offent-

ligt Menighedsmøde. Disse Papirer skal Kirkeraadets Formand forelægge Synoden ved dens næste Møde til Synodens Afgjørelse.

§ 6. Enhver med Synoden forenet Menighed sender en af sin Midte valgt Repräsentant til Synodemöderne. Repräsentanterne skulle medbringe til Synoden Bevis fra Menigheden for deres Valg.

§ 7. Ligeoverfor de enkelte Menigheders indre Ordning og Styrelse er Synoden kun en raadgivende Forsamling. Ingen Beslutning af Synoden i saadanne Anliggender kan derfor have forpligtende Kraft for den enkelte Menighed, med mindre denne selv frivillig antager den, og hvis en Menighed finder, at den strider mod Guds Ord eller at den ikke er tjenlig for den under dens særegne Forhold, saa har den Ret til ikke at fölge Beslutningen. Dette bør da anmeldes til Kirkeraadet tilligemed Angivelse af Grundene dertil. Hvis ikke inden sex Maaneder efter Synodens Möde slig Anmeldelse indsendes, ansees Beslutningen antagen af Menigheden.

§ 8. Synoden skal

a) vaage over Lärens Renhed og Enhed og derfor, naar det ansees fornødent, paatale og advare mod indträngende Vildfarelser i Liv eller Läre, især mod Sekter, som ville tränge ind, eller mod uchristelige Retninger, som maatte gjöre sig gjäldende i Tiden;

b) före Opsigt med Prästernes og Lærernes Embedsförelse samt med Menighedernes kirkelige Tilstand;

c) fremme Brugen og Udbredelsen af rettroende Läreböger og Opbyggelsesbøger;

d) søge at udjävne kirkelige Stridigheder, naar vedkommende Parter begjäre det, samt meddele Raad og theologisk Betänkning i kirkelige Spørgsmaal;

e) fremme den indre og ydre Mission, oprette og bestyre Läreanstalter til rettroende Præsters og Skolelæreres Uddannelse;

f) optage Präster og Menigheder i Synoden;

g) hvor en Präst eller Menighed trods gjentagen Formaning haardnakket fremturer i vildfarende Läre eller ugudeligt Liv, da suspendere eller tilsidst ophäve Kirkesamfund med Saadanne;

h) vælge Synodens Embedsmænd og nærmere bestemme deres Forretningskreds samt disse Embedsmænds Protokoller.

§ 9. Kirkeraadet skal paa Synodens Vegne udføre Synodens Beslutninger og overhovedet i Tiden mellem Synodemöderne söge at virke til Gjennemførelsen af det Synoden tillagte Hverv og ved sin Formand indgive Beretning derom til Synoden.

§ 10. Til denne Ende skal Kirkeraadet

a) begjäre aarlige Indberetninger fra Synodens Präster om deres Embedsforretninger, samt om hvorledes det staar til i Menigheden med Kirkegang, Altergang, Husandagt, Børneopdragelse, Kirketugt o. s. v., samt med Hensyn til säregne Vildfarelser og indträngende Sekter, eller om hvorledes det Hele Menighedens kirkelige Tilstand er;

b) saavidt muligt ved sine geistlige Medlemmer eller ved andre af Synodens Præster holde Visitats hos alle Synodens Präster engang mellem hvert Synodemøde og indberette derom til Synoden;

c) paa kjärlig Maade raade og veilede, formane og straffe efter Guds Ord, naar det gjøres fornödent, eller dets Vistand dertil begjæres, det väre sig af Präst eller Menighed, og overhovedet føre Tilsyn med, at Prästerne rettelig forvalte Ordets Embede ved ren Prädiken, Lære og Praxis, christeligt Liv og en sand evangelisk Sjælesorg, samt at Tilhörerne flittig bruge Ordet og annamme det i villig Lydighed;

d) hvor en Präst eller Menighed trods gjentagen Formaning efter Guds Ord fremturer i Synd i Liv eller Lære, da for at forebygge Forargelse eller Forførelse midlertidig indtil näste Synodemöde erklære alt kirkeligt Samfund med saadanne ophävet;

e) paa Synodens Vegne välge Lærere ved Läreanstalterne samt udøve Overbestyrelsen og Tilsynet dermed paa den Maade, som Synoden bestemmer;

f) besörge Provelsen af dem, som ere villige til at modtage Kald til Prästeembedet, samt besørge deres Ordination og Indførelse i Menighederne og ligeledes besørge Prövelsen af Præster, som fra andre Samfund ønske at indträde i denne Kirkes Tjeneste;

g) midlertidig indtil näste Synodemöde optage Präster og Menigheder i Synoden;

h) naar säregne Omstændigheder gjør det fornødent, ved sin Sekretair sammenkalde overordentligt Synodemøde.

§ 11. Naar undtages Cap. I. § 2 og § 3, som ikke kunne forandres, kan Forandring i denne Kirkeforfatning ske paa fölgende Maade: Den foreslaaede Forandring fremlægges for Synoden, og hvis denne bifalder Forandringen med to Trediedeles Stemmeflerhed, skal Forslaget meddeles til alle de med Synoden forenede Menigheder, for at disse kunne erklære sig derover, hvorpaa da Sagen atter optages ved næste ordentlige Synodemöde. Hvis da Forslaget vinder to Trediedeles Stemmeflerhed, er Forandringen antagen. De Menigheder, som ikke indsende nogen Erklæring, ansees som samtykkende i Forandringen.

§ 12. Alle andre Sager afgjöres i Synodemöderne ved simpel Stemmeflerhed, saafremt de ikke ere Læresporgsmaal; thi disse kunne ikke afstemmes, men afgjøres alene efter Guds Ord i Overensstemmelse med Kirkens Symboler. Hvis derfor en Beslutning fattes, som strider derimod, er den ugyldig og intetsigende, og enhver, som deltager i at fatte eller gjennemföre en saadan Beslutning, bør drages til Ansvar for denne Synd.

Bilobe.

§ 1. Synodens Formand har at føre: 1) en Copibog over afsendte og modtagne Embedsbreve, 2) ved Synodens Sekretärer en Forhandlingsprotokol over Synodemödernes Forhandlinger, hvilke Protokoller revideres af Synoden.

§ 2. Kirkeraadet har ved sin Sekretär at føre: 1) en Forhandlingsprotokol, 2) en Copibog over afsendte og modtagne Embedsbreve, hvilke revideres af Synoden.

§ 3. Enhver Præst i Synoden bør føre: 1) en Ministerialbog med Dagsregister over alle udjörte geistlige Forretninger, 2) en Protokol over alle Menighedens kirkelige Forhandlinger, 3) en Copibog over alle afsendte og modtagne Embedsbreve, 4) ved Skolelärerne en Protokol over Skolevæsenet. Disse Protokoller fremlägges og revideres ved Visitatserne.

§ 4. Enhver Menighed bør ved en dertil Valgt före en Forhandlingsprotokol over alle Menighedens ydre økonomiske Anliggender.

§ 5. I Regelen bør Ingen stedes til Alters, som har opholdt sig et Aar inden en Menigheds lokale Omraade uden at have sluttet sig til den.

§ 6. I Kirketugtssagen har hver enkelt Menighed fuld Myndighed til endelig Afgjörelse i sidste Grad (Math. 18, 17). Dog bör baade Präst og Menighed i tvivlsomme Sager gjerne söge det Raad og den Veiledning, som i en

ordnet Kirke kan haves enten af Synode og Kirkeraad eller af Präftemöder eller andre Menigheders Møder, og for Ordens Skyld i ethvert Tilfælde anmelde for Kirkeraadet gjennem dets Sekretär, naar Nogen efter Guds Ord er excommuniceret af Menigheden.

§ 7. Hver enkelt Menighed har fuld Ret til at kalde, indsätte og suspendere eller afsätte en Präst og enhver af sine Embedsmänd, Alt naturligvis ikke i Vilkaarlighed, men i Lydighed under Guds Ord. Dog bør og i saadanne Sager, hvis der er nogen Tvivl eller Vanskelighed derved, Menigheden gjerne söge det Raad og den Veiledning, som kan haves i et ordnet Kirkesamfund, og for Ordens Skyld anmelde for Kirkeraadet gjennem dets Sekretär alle slige Sager.

§ 8. Hvis ifølge Grundl. Cap. 2 § 8 og § 9 d. Synode eller Kirkeraad i christelig Orden efter Guds Ord har suspenderet eller endelig ophävet Kirkesamfund med en Præst paa Grund af vitterlig Fremturen i Synd i Liv eller Läre, bör hans Menighed, hvis dette ikke allerede er skeet, tage ham i Tugt efter Guds Ord, og hvis dette heller ikke frugter, afsätte en saadan Präst som en utro Hyrde eller en falsk Profet, hvem Herren befaler os at fly. Forsømmer Menigheden dette, gjör den sig delagtig i fremmede Synder; hvis ifölge de samme Paragrafer af Grundloven Synode eller Kirkeraad i christelig Orden efter Guds Ord har suspenderet eller ophævet Kirkesamfund med en Menighed paa Grund af vitterlig Fremturen i Synder i Liv eller Läre, da bör Präften og de Oprigtige i saadan Menighed, hvis al christelig Tugt efter Guds Ord mod de Gjenstridige bliver frugteslös, udstöde eller skille sig ved disse, da de ellers gjøre sig delagtig i fremmede Synder.

De specielle Beslutninger,

som findes tilføiede den gamle Grundlov og Love, blive saaledes uforandrede.

(Bilag No. 3).

Fortegnelse

over Synodens Embedsmänd og Präster og deres Adresser.

Kirkeraad.

Formand	Pastor A. C. Preus	Box 2149 Chicago, Illinois.
	" N. Brandt	Oconomowoc P. O. Waukesha Co., Wis.
	" V. Koren	Decorah P. O. Winneshick Co., Iowa.
	Aslak Olsnäs	Sweet Home P. O. Dane Co., Wis.
	Gulbrand Lommen	Decorah P. O. Winneshick Co., Iowa.
	Jacob Midbøe	Utica P. O. Dane Co., Wis.

Redaktører.

Pastor H. A. Preus	Leeds P. O. Columbia Co., Wis.
" J. A. Ottesen	Utica P. O. Dane Co., Wis.

Kasserer.

Thore Helgeson	Ogden P. O. Rock Co., Wis.

Präster.

Pastor A. C. Preus	Box 2149 Chicago, Illinois.
" H. A. Stub	f. T. Bergen i Norge.
" N. Brandt	Oconomowoc P. O. Waukesha Co., Wis.
" H. A. Preus	Leeds P. O. Columbia Co., Wis.
" J. A. Ottesen	Utica P. O. Dane Co., Wis.
" V. Koren	Decorah P. O. Winneshick Co., Iowa.
" P. M. Brodahl	Black Earth, Wis.
" F. C. Claussen	Spring Grove P. O. Houston Co., Minn.
Professor Laur. Larsen	Halfway Creek, La Crosse Co., Wis.
Pastor C. F. Magelssen	Orfordville P. O. Rock Co., Wis.
" N. E. Jensen	Rushford P. O. Filmore Co., Minn.
" B. J. Muus	Norway P. O. Goodhue Co., Minn.
" C. L. Clausen	St. Ansgar P. O. Mitchell Co., Iowa.
" H. P. Duborg	Whitewater, Wis.

Forandring i "Maanedstidendens" Redaktion.

Da Pastor H. A. Preus ved sidste Synodemöde paa Rock Prairie erklärede, at han ikke länger saa sig istand til at fortsätte med "Maanedst.s" Redaktion, baade paa Grund af det meget Arbeide og det store Ansvar, som han derved maatte have, besluttede Synoden, at der skulde herefter välges to Redaktörer, som saaledes kunde dele baade Arbeidet og Ansvaret.

Valget faldt da paa Pastor H. A. Preus og mig.

Endskjönt jeg for mit Vedkommende skulde meget önsket at kunne väre fri for dette "Arbeide og Ansvar", hvortil jeg altfor meget syntes, at jeg manglede baade Tid og Dygtighed og derfor destomer ogsaa Frimodighed, saa troede jeg dog, at det var min Pligt i Guds Navn at modtage dette Kald, forsaavidt Pastor Preus var villig til at vedblive som Medredaktör. Da han efter längere Betänkning erklärede sig villig, saa modtog jeg ogsaa Valget og tilträder da nu denne Gjerning med Bön til Gud, at han vil give Naade og Lykke, Visdom og Dygtighed til Arbeidet og da og Frimodighed til at bäre Ansvaret.

Med Hensyn til Bladets fremtidige Redaktion behöver jeg neppe at give nogen vidtlöftig Redegjörelse. Da jeg af og til har skrevet lidt deri tilforn, haaber jeg, at Läserne kjende mig nok til at vide, i hvad Aand jeg vil näst Gud söge at arbeide som Redaktör. Min Bön til Gud er i al Fald, at jeg altid maa arbeide og skrive i samme Aand, som den hvori Pastor H. A. Preus hidtil har ledet den, og jeg bekjender mig af Hjertet til det Forord, hvormed Pastor Preus overtog Redaktionen ved Begyndelsen af 5te Aargang 1860.

Hvad Forretningsskrivelsen for Enhver af os angaar, vil Pastor H. A. Preus fremdeles som hidtil levere de sädvanlige Bidrag til "Kirkekrönike." Det övrige Arbeide ville vi fordele, eftersom Tid og Leilighed kan falde for Enhver af os. Da vi bo saa langt baade fra hverandre og fra Trykningsstedet, vil det naturligvis ikke altid väre muligt, at den Ene kan läse den Andens Indsendelse, inden Bladet udgives, men da vi ved Guds Naade arbeide i samme Tro og Aand og paa den ene Sandheds Grund, saa frygte vi ikke for at bäre Ansvaret med for Hverandres Artikler, selv om vi ikke altid kunne läse Hverandres Opsatser, inden de trykkes. Imidlertid have vi vedtaget, at hver af os sätter sit Märke under Redaktionsartikler, saa det vil

2

staa "Red. H. A. Preus" under Pastor Preus's Redaktionsartikler og "Red. J. A. O." under mine.

Opsatser eller passende Oversättelser, eller Meddelelser om kirkelige Forhold, som maatte egne sig til Optagelse i Bladet, ville vi lade vore Venner bidrage med lidt flittigere end hidtil, og vi maa destomere anmode om saadan Medhjälp, da vi Begge forresten have saa meget at bestille, at vi, som det vil erindres fra Synoden af, maatte forbeholde os saadan Hjälp, inden vi modtog Valget til Redaktörer.

Alle Indsendelser til Optagelse i Bladet eller Breve vedkommende dets Indhold bedes adresseret som hidtil til Rev. H. A. Preus, Leeds P. O., Columbia Co., Wis.

Gud lade da vort fälles Arbeide for ogsaa paa denne Maade at bidrage til christelig Oplysning iblandt os tjene til Hans Äre og Hans saliggjörende Sandheds Befästelse i vores Alles Hjerte! Amen.

Koskonongs Prästegaard Aug. 14de 1861.

Jacob Aall Ottesen.

Min Adresse er: Utica P. O. Dane Co., Wis.

———:o:———

Kirkeraadsforhandlinger.

Den 18de Juni holdt Kirkeraadet Möde i Whitewater.

Tilstede vare Pastorerne A. C. Preus, N. Brandt og H. A. Preus.

Tjeran Johnsens og Aslak Olsnäs's Fravärelse undskyldtes.

Pastorerne Ottesen, Larsen og Duborg optoges som raadgivende Medlemmer.

Först gjennemgik Kirkeraadet det i tidligere Kirkeraadsmöde forfattede Udkast til Grundlov og Love for Synoden og foretog i flere Punkter forskjellige Rettelser. Da Kirkeraadet ei kunde finde den fornödne Tid til at fuldende Redaktionen af den hele Lov, blev det overdraget Prof. Larsen og Pastor Ottesen at foretage den endelige Redaktion af de Bestemmelser i Loven, der svare til § 9, 10, 11 i den gamle Lov, paa det at hele Udkastet kunde fremlägges for Synoden.

Kirkeraadet beskjäftigede sig forövrigt med at forberede forskjellige Sagers Behandling paa den kommende Synode.

H. A. Preus,
Kirkeraadets Secretär.

Den 26de Juni 1861 samledes Kirkeraadet i Prästegaarden paa Rock Prairie.

Tilstede vare Prästerne A. C. Preus, N. Brandt og H. A. Preus og Lägmedlemmer A. Olsnäs og A. Aadnesen. Fölgende Sager forhandledes.

1. Refereredes Indberetning fra den Examenscommitte, der af Kirkeraadet var nedsat for at pröve Pastor Duborg. Committeen erklärede, at Pastor Duborg havde nu bestaaet saavel den theoretiske som praktiske Pröve saaledes, at den kunde tröstigen anbefale vore Menigheder at kalde Pastor Duborg som deres Präst.

2. Secretären anmeldte, at de norsk-lutherske Menigheder i Walworth Co., Wisconsin, havde udstedt Kaldsbrev til Pastor Duborg.

Pastor Duborg aflägger i Prästernes Overvär den forordnede Prästeed. Kirkeraadet besluttede: Det indstilles til Synoden at optage Pastor Duborg som Medlem af den. Fremdeles besluttedes at underrette den Committe i Norge, der paa Kirkeraadets Vegne kalder Präster, om, at Walworth Menighederne have kaldet Präst.

3. Formanden refererede en Skrivelse fra Stud. theol. Bugge i Christiania, hvori han erklärer sig villig til at antage en Professorpost ved vor Läreanstalt.

Kirkeraadet besluttede at indstille til Synoden, at der bevilges Stud. Bugge det af ham begjärede Stipendium paa den Betingelse, at han tilbringer sit sidste Stipendieaar ved den Läreanstalt her i Amerika, som Kirkeraadet närmere maatte bestemme.

4. Pastor Koren anmeldte, at Little Jowa Menighed havde besluttet at kalde Hr. Skolelärer Jac. Midbö paa Koskonong til Kapellan. Da Hr. Midbö havde undslaaet sig for at modtage en fra Coon Prairie Menighed tidligere udgaaen Kaldelse, önskede Pastor Koren at höre Kirkeraadets Formening om, hvorvidt der kunde gjöres noget mere for at bortrydde de Betänkeligheder, som hindrede Hr. Midbö fra at antage Kaldelse som Präst.

Kirkeraadet besluttede at forhandle närmere med Hr. Midbö ved Prästeconferentsen paa Spring Prairie.

5. Refereret Fuldmagt fra St. Martins Menighed ved Rock River til Kirkeraadet til at kalde Präst for Menigheden.

H. A. Preus,
Kirkeraadets Secretär.

Den 9de Juli 1861 sammentraadte Kirkeraadet i Spring Prairie Prästegaard.

Tilstede vare Prästerne A. C. Preus, N. Brandt og V. Koren.

Fölgende Sager forhandledes:

1. Pastor Muus fremlagde Kaldsbrev fra Menighederne i Nicollett Co., Minnesota, i Forening med Menighederne i Brown, Watonwan, Blue Earth og Carver Counties samt ved Crowriver tilligemed Anmodning til Kirkeraadet om at overtage Kaldelsen. Kirkeraadet anmodede Pastor Muus om at gjöre, hvad der stod i hans Magt, for ved sine personlige Bekjendtskaber i Norge at virke til Kaldets snarest mulige Besättelse.

Kirkeraadet udfärdigede de i den Anledning nödvendige Skrivelser.

2. Instrux udfärdigedes for den af Synoden nedsatte Bygningscommisssion for Läreanstalten i Decorah med Paalåg om efter Raadförsel med en dygtig Arkitekt at besörge de fornödne Planer, Tegninger og Overslag indsendte til Kirkeraadet senest inden 31te December 1861.

3. I Anledning af Synodens Beslutning om vor Läreanstalts Flytning fra St. Louis anmodes Pastor H. A. Preus om at foresporge sig hos Menighederne i La Crosse Valley om, hvorvidt de vilde väre villige til at overlade den Menigheden tilhörende Prästegaard til midlertidig Afbenyttelse for Läreanstalten, dersom der i Decorah for Öieblikket ikke skulde findes beleilig Plads for den.

4. I Anledning af en til Hr. Skolelärer Jak. Midbö fra flere Menigheder udgaaen Kaldelse besluttedes efter Forslag fra Prästeconferentsen, at en Prövelsescommitte nedsättes med Paalåg om snarest muligt at foranstalte den i Anledning af Kaldelsen fornödne Pröve afholdt.

Til Medlemmer af denne Committe valgtes efter Conferentsens Forslag Prof. Larsen samt Prästerne N. Brandt, H. A. Preus og J. A. Ottesen.

5. I Anledning af en fra Pastor Stub til Kirkeraadet stilet Anmodning om geistlig Betjening for hans Menigheder af Synodens övrige Präster under Pastor Stubs Fraväreelse under hans Reise til Norge henvendte Kirkeraadet sig til Prästeconferentsen desangaaende. Pastor H. A. Preus lovede at besöge Menighederne strax efter Conferentsen i Juli, Pastor Ottesen i September og Pastor Magelssen i Slutningen af October.

V. Koren,
p. t. Kirkeraadets Secretär.

Den 10de Juli 1861 samledes Kirkeraadet atter i Spring Prairie Prästegaard.

Tilstede vare Prästerne A. C. Preus, H. A. Preus (som Suppleant i Pastor Brandts Sted) og Koren.

Fölgende Sager forhandledes:

1. Ifölge Synodens Beslutning udfärdiges Takadresse til Missourisynoden og dens Lärercollegium i St. Louis.

2. Formanden paatog sig paa Kirkeraadets Vegne at tilskrive Stud. theol. Bugge i Christiania og meddele ham Synodens Beslutning i Anledning af hans Ansögning om Stipendium for at forberede sig til at overtage en Professorpost ved vor Läreanstalt.

3) Det overdrages Pastor H. A. Preus at tilskrive Past. Schmidt i Baltimore og forelöbig meddele ham Underretning om vor Synodes Beslutning at kalde ham til Lärer ved vor Läreanstalt.

V. Koren,
p. t. Kirkeraadets Sekretär.

Aar 1861 den 16de August holdtes Kirkeraadsmöde i Koskonong Prästegaard efter foregaaende Tilsigelse.

Tilstede vare Prästerne N. Brandt og H. A. Preus og J. A. Ottesen som Suppleant og Lägmedlemmer Jac. Midbö og Aslak Olsnäs.

Professor Larsen optoges som raadgivende Medlem.

Pastor H. A. Preus valgtes til at fungere som Secretär.

Fölgende Sager forhandledes:

1. Angaaende Läreanstalten.

A) Det förste Spörgsmaal, hvorom der forhandledes og fattedes Beslutning, var om Läreanstalten midlertidig skulde begynde sin Virksomhed i Decorah eller i La Crosse Menigheds Prästegaard.

Professor Larsen fremlagde 2 Skrivelser, der oplästes. Den ene fra Pastor Koren meldte, at han vistnok ikke endnu havde leiet noget Skolelocale i Decorah, men at der vilde väre Anledning til at faa leiet tilsträkkelig Rum for Skolen, Lärerne og Eleverne om end ikke samlet paa et Sted, og at Professor Larsen derfor til bestemt Tid kunde bebegynde Undervisningen i Decorah. I den anden Skrivelse giver Past. H. A. Preus Underretning om Udfaldet af hans Sendelse til La Crosse Menighed—at denne nemlig havde overladt Prästeboligen til Afbenyttelse for Läreanstalten saalänge, indtil Menigheden fik sin egen Präst og paa den Betingelse, at Bygningerne vedligeholdtes i forsvarlig

Stand. Pastor Preus gjorde i sin Skrivelse opmärksom paa den sörgelige Tilstand, hvori La Crosse Menighederne for Tiden befinde sig, paa den Fordel, det vilde väre for Läreanstalten under de närvärende Omständigheder at begynde sin Virksomhed der, og hvilken Velsignelse det med Guds Bistand vilde bringe disse arme, forladte Menigheder. Han ansaa det höist nödvendigt og vilde derfor foreslaa, at det bestemtes, at Skolen begyndte sin Virksomhed i La Crosse Prästegaard.

Efterat Kirkeraadet havde taget Sagen med alle dens Omständigheder under nöie Overveielse, fattedes fölgende Beslutning:

"Da den Grund, som bevägede Synoden til at beslutte, at man först skulde forsöge strax at faa Plads for Läreanstalten i Decorah, var, at man troede derved at undgaa Omkostninger og Vanskeligheder ved en senere Flytning, og da det nu viser sig, at man snarere vil kunne spare Udgifter ved at gaa först til La Crosse, idet derved Husleien, som i Decorah maatte blive temmelig stor, nu kunde indspares, og da Tilstanden i La Crosse Menighederne gjör det saa höist önskeligt, at Läreanstalten midlertidig kunde holdes der, og da der endelig endnu ikke er nogen Vished for, at man kan faa leiet passende Rum i Decorah, saa tror Kirkeraadet ikke at burde udsätte länger med denne Sag, men at handle i Synodebeslutningens Aand og til Kirkens Gavn ved at beslutte, at Läreanstalten strax midlertidig begynder i La Crosse Prästegaard, som Menigheden velvillig har overladt til dette Brug."

Kirkeraadet beviser ogsaa paa vort Kirkesamfunds Vegne La Crosse Menighederne sin hjertelige Tak for den Redebonhed, hvormed de have overladt Prästegaarden til Afbenyttelse for Läreanstalten indtil videre.

B) Med Hensyn til Optagelse i Anstalten, Betaling, Ferier o. s. v. fattede Kirkeraadet fölgende Bestemmelser:

a) Elever, som ere under 14 Aars Alder, bör i Regelen ikke optages i Anstalten.

b) Der fordres ved Optagelse af Elever, at de kunne läse Norsk godt, skrive en ordentlig Haandskrift og have omtrent saa stor Kundskab i sin Kristendom, som man fordrer af en vel forberedt Confirmant.

c) Eleverne bör medbringe Attester fra sine Präster for, at de have nogenlunde Evner til at studere og forat deres Vandel og Opförsel har väret saadan, at man kan have grundet Haab om, at de ville böie sig under Guds Ords Tugt i Anstalten.

d) Eleverne have at holde sig selv med Sengkläder, Lys, Vaskevandsfad, Haandkläder og Stol.

e) Kostpengene for de Elever, som ville uddanne sig til Präster, fastsättes til 40 Dollars for Aaret, der betales i Forskud med 10 Dollars Qvartalet, og for de Elever, som ikke ville studere til at blive Präster, til 60 Dollars Aaret eller 15 Dollars Qvartalet, der ligeledes betales i Forskud. Disse sidste Elever have ogsaa at betale i Skolepenge 32 Dollars for Aaret med 8 Dollars Qvartalet.

Kirkeraadet har i Forventning af rigelig Understöttelse med Penge og Levnetsmidler fra Menighedernes Side sat Kostpengene saa lavt som muligt; skulde denne Understöttelse blive betydelig mindre end paaregnet, saa en Forhöielse i Betalingen for Kost maa indtræde, da vil Kirkeraadet senere fatte närmere Bestemmelser herom.

f) De regelmässige Ferier i Anstalten blive: 14 Dage ved Juul, fra Tirsdag Aften för Paaske til Onsdag Morgen efter Paaske og 2 Maaneder om Sommeren til den Tid, som af Kirkeraadet närmere vil blive bestemt.

g) Prof. Larsen bemyndiges til at leie Folk til at före Huusholdningen ved Anstalten; ligesaa overdrages det Professoren at kjöbe det nödvendige Indbo; Belöbet hertil udredes af Universitetsfondet.

h) Professor Larsen ansättes som Bestyrer for Läreanstalten.

C) Da Kirkeraadet har bragt i Erfaring, at kun 4 a 5 Underkasserere have indsendt Regnskaber til Synodens Hovedkasserer, Thore Helgesen, saa vil Kirkeraadet herved alvorlig paaminde Underkassererne om uopholdelig at indsende samme og deri give Fortegnelse over Störrelsen af de tegnede Bidrag som og over alle Indtägts- og Udgiftsposter saavel af Capital- som Rentebelöbet.

D) Da vor Läreanstalt for Prästers Uddannelse nu skal begynde sin Virksomhed i La Crosse med 2 Lärere, anmodes herved samtlige Underkasserere om at gjöre sig al Flid for snarest mulig at inddrive de forfaldne Renter af Fondet.

Da der tillige kräves betydelige Udläg baade til Indkjöb af Land i Decorah og til at paabegynde Bygningernes Opförelse der m. m., saa bedes ogsaa Kassererne om at söge at sende af Capitalen saa meget, som de kunne. Forat lette Forsendelsen bedes Kassererne at sende det, som kommer ind af Capitalen, til Pastor V. Koren, Decorah P.

O., Jowa, og det, som kommer ind af Renterne, til Prof. L. Larsen, Halfway Creek P. O., La Crosse Co., Wis.

2. Pastor H. A. Preus refererede, at han ifölge Kirkeraadets Bemyndigelse havde meddelt Pastor F. Schmidt Underretning om Synodens Beslutning at kalde ham til Professor ved vor Läreanstalt. Fra Pastor Schmidt var Svarskrivelse indlöben, hvori Hr. Schmidt vel ikke aldeles bestemt erklärer, at han kan modtage Posten, men dog udtaler det som sin sikre Formening, at han vil kunne antage Kaldelsen og allerede i Löbet af September overtage sin Post ved Skolen.

Pastor Brandt oplyste, at han havde tilskrevet Hr. Präses Wynnecken for i Overensstemmelse med Synodens Beslutning at erholde hans Vidnesbyrd om Hr. Pastor Schmidt.

Kirkeraadet udfärdigede Kaldsbrev til Pastor Schmidt som Professor ved vor Läreanstalt, hvilket Pastor Ottesen skulde oversende Hr. Schmidt, saasnart det forventede Vidnesbyrd fra Präses Wynnecken indlöb.

3. Refereret fölgende Indberetning fra den til at pröve Hr. Skolelärer Midbö af Kirkeraadet nedsatte Kommitte:

Til

Det höiärværdige Kirkeraad for den Norsk-Evang-Luthersk Kirke i Amerika.

Efterat Kirkeraadet havde beskikket undertegnede til at sammenträde som en Examenskommittee for at pröve Hr. Skolelärer Jacob Midböe, hvorvidt han maatte väre dygtig og skikket til at overtage Ordets Embede iblandt os, samledes vi paa Koskonong Prästegaard Torsdag den 8de August og underkastede Hr. Midböe en omhyggelig Pröve i det Gamle og Nye Testamentes Bibelfortolkning, i christelig Moral og Dogmatik samt i Kirkehistorie. Vi maa herved indmelde til Kirkeraadet, at Hr. Midböe tilfredsstillede os särdeles vel baade med Hensyn til Rettroenhed og med Hensyn til Kundskaber. Vi kunde da og tilstede ham at underkaste sig den praktiske Pröve, og Torsdag 15de August hörte vi ham prädike i Koskonongs vestre Kirke over Evangeliet paa 2den Pintsedag. Ogsaa denne Pröve bestod han särdeles godt, og da vi senere samme Dags Aften havde til vor Tilfredshed prövet ham i Pastoraltheologi, tillade vi os herved at anmelde for Kirkeraadet, at vi efter disse theorethiske og praktiske Pröver maa ansee ham for särdeles dygtig og skikket til at kunne näst Guds Bistand med Velsignelse

overtage Ordets Embede iblandt os. Vi anbefale ham derfor til vor Kirkestyrelse, og nedbede for ham den treenige Guds Naade og Velsignelse til den Gjerning, som Höstens Herre maatte anvise ham i sit Arbeide hos os.

Koskonong Prästegaard 15de August 1861 i Examens Committeen.
Laur. Larsen. H. A. Preus. N. Brandt. Jacob Aall Ottesen.

I Anledning af denne Indstilling besluttede Kirkeraadet:

Med inderlig Gläde har Kirkeraadet läst Pröveleskommitteens Indberetning; med hjertelig Tak til Herren for den dyrebare Gave, han har skjänket vort Kirkesamfund i Hr. Jacob Midbö, anbefaler Kirkeraadet ham til vore Menigheder som Kandidat til det hellige Lärembede i Kirken.

4. Pastor H. A. Preus bemyndiges til paa Kirkeraadets Vegne at tilmelde Valgkommitteen i Norge, at Whitewater og tilliggende Menigheder have kaldet Pastor Duborg til Präst for disse Menigheder.

5. Pastor Ottesen bemyndiges til paa Kirkeraadets Vegne at indbyde Pastorerne Rasmussen, Amlund og Fjeld til et Möde med vor Kirkes Präster i Decorah 6te Novbr. d. A. H. A. Preus,
f. T. Kirkeraadets Secretär.

———:o:———

Kirkekronike.

Amerika.

Den 17de Juli forenede en Del Medlemmer af den evangelisk lutherske Synode af Pittsburg sig og dannede med Modersynodens Samtykke en ny og uafhängig Synode under Navn af den evang.-luth. Synode af Canada.

Pastor Neckenberg af Toronto valgtes til Präsident og Pastor Gerndt til Secretär.

— Den Presbyterianske Kirke af den Nye Skole i Amerika bestaaer af 22 Synoder, 105 Presbyterier, 134,760 Medlemmer, 1,478 Kirker og 1,558 Präster; deres Udgifter til Hedninge- og Hjemme-Mission belöbe sig til 172,000 Dollars.

— Den tydsk reformerte Kirke i Amerika täller 2 Synoder, 1054 Menigheder, 407 Präster, Medlemmer 57,032.

— Ved Pennsylvania-Synodens 114de Aarsmöde valgtes Pastor Mann til Präsident.

Synoden besluttede, at for Eftertiden skulde Forhandlinger og Referater gives saavel i det engelske som det tydske Sprog; det förste skulde väre ligegjäldende med det sidste; der skulde välges en engelsk saavelsom en tydsk Sekretär.

Synoden valgte Pastor Passavant, Redaktör af Missionary, til Kapellan for de tydsk lutherske Soldater, som ere dragne i Krigen.

— De saakaldte "Forenede Brödre i Christo", en af en vis Otterbein stiftet Sect, har i deres sidste Generalconferents fattet fölgende Beslutning med Hensyn til hemmelige Selskaber:

"Vi troe, at hemmelige Forbindelser i deres Natur og Fölger ere onde (et hemmeligt Selskab er ethvert, hvis Indförelsesceremoni eller Foreningsbaand er en Hemmelighed); ethvert Medlem eller Präst, som skulde forbinde sig med et saadant Selskab, skal blive behandlet som i Tilfälde, hvor de gjöre sig skyldige i anden Umoralitet, ligesom 12te og 20de Afsnit af Kirkeordningen foreskriver."

Det er dog sörgeligt, at der skal findes Lutheranere, der ikke erkjende Guds Ords Läre i dette Stykke saa klart som Secterne.

— I Cambridge i Massachusetts lagde Frimurerne Hjörnestenen til en ny Methodistkirke. En Universalistpräst sagde ved en lignende Leilighed: "Vi behöve ikke at sige, hvorfor vi lägge Hjörnestenen til Kirke paa Frimurer-Vis; thi Frimureriet er äldre end den christelige Kirke, ja det er Christendom." Saadan gudsbespottelg Tale skal offentlig lyde!

I Frankrig er der 350,000 Frimurere og paa hele Jorden mindst 100 Millioner.

— I Hr. Erikssens Tale ved Augustana-Seminariets Examen hedder det om Seminariet: "Du veed, at Du ikke ved nogen ydre Glands kan tildrage Dig de Mägtiges naadige Blikke!—Vär glad ved den Tanke, at det er ikke de Mägtiges Yndest, Du skal söge at vinde—kom ihu, at det er ikke Gods og Rigdomme, Du skal eftertragte."

Hr. Eriksen skammer sig ikke ved at bruge saadanne hule Talemaader. Seminariets Bestyrelse og Hemlandets Direktion skammer sig ikke ved at acceptere dem ligeoverfor de storartede Tiggerier, som Pastor Andrén som Seminariets Agent lader sig bruge til at drive hos Konge, Erkebiskop og Provster og rundtomkring i alle Sveriges Menigheder.

Atter dette samme skamlöse Bläreri.

— Pastor Bredberg, oprindelig en Lutheraner, men i länger Tid Präst for de svenske Methodister, er nu gaaen over til Episkopal-Kirken og er ansillet som Präst for den svensk-episkopale Menighed i Chicago, som tidligere blev betjent af Pastor Unonius.

Sin Overgang fra det ene til det andet Samfund siger "Hemlandet", at Pastoren forsvarer med, at det er det samme, hvad Navn han har—luthersk methodistisk eller episkopal!

— Den vestlige reformerte Synode har kaldet Dr. Ebrard, Consistorialraad i Speier, til tydsk Professor ved Seminariet i Tiffin.

— Med Sabbatererne synes det at gaae nedad. Deres Söndagsskoletidende er gaaen ind; deres andet Blad, Sabbath Recorder, underretter sine Läsere om, at det herefter vil udkomme maanedlig istedetfor ugentlig og ved Aarets Ende vil indgaae.

— Det amerikanske Traktatselskab har i dette Aar kun modtaget i Gave $93,926 og ved Salg af Böger $213,413, medens Indtägterne ifjor belöb sig til i Gaver $111,946 og ved Salg $232,636. Ogsaa det Amerikanske Colonisationsselskab, der overförer frie Negre til Colonien Liberia i Afrika, har kun faaet halv saa stor Collect i Kirkerne som i forrige Aar, og de milde Gaver ere formindskede med en Tredjedeel. Gaverne belöbe sig til 16,019 Dollars. Der blev sendt 308 Negre til Liberia, af hvilke 136 vare födte Slaver.

— Af Augustanasynodens Möde i Juni d' A. i Galesburg sees, at Synoden har besluttet at anlägge en Coloni i Grundy, Butler eller Black Hawk Countier, Iowa, "eller paa den Plads, som kan tilbyde större Fordele og Donationer." I Midten af Colonien skal en By anlägges, hvorhen Seminariet skal forflyttes, naar det findes tjenligt. 2500 Acres Land skulle väre subscriberede, og som Haandpenge skal der betales 1 Dollar for hver Acre, för nogen Handel sluttes.

Directionen for Augustana - Seminariet skal udarbeide Forslag og de närmere Vilkaar, der da skulle forelägges Folket, för Man paabegynder Subscriptionen. Minnesota-Conferentsen foreslog, at Colonien skulde anlägges i Dacota County, Minnesota.

I en senere Bekjendtgjörelse opfordrer Seminariets Direction dem, som ville tage Land i Colonien, til at opgive, hvormeget de önske, og til at indsende 1 Dollar, for at ikke Seminariet skal komme til at udbetale alle de forelöbige Udgifter.—Storartet Spekulation!

Norge.

Rigsarchivar Christian Lange er afgaaet ved Döden. Han blev theol. Kandidat i 1833 og Rigsarchivar 1845. Foruden en Masse rent historiske Arbeider har han og udgivet sin bekjendte "de norske Klostres Historie." I ham, siger "Norsk Kirketidende", har den norske Kirke mistet en sandhedskjärlig, talentfuld, lärd og med uträttelig Flid arbeidende Historiker, der i sin Retning vel er uerstattelig i den närmeste Fremtid.

— En Mormon ved Navn Laurits E. Larsen fra Frederikshald har skaffet sig mange Tilhörere blandt Arbeidsklassen paa Hadeland. Da han havde forledet 3 a 4 Personer til at lade sig döbe af ham, blev han fängslet og dömt til 5 Dages Fängsel paa Vand og Bröd.

— Ifölge kongelig Resolution skal forhenvärende Pastor Lammers erholde udbetalt den ham tidligere tilstaaede Pension.

— Det officielle Referat af det 2det skandinaviske Kirkemöde i 1859 er udkommet.

Det indeholder 2 Forslag, som ei kom under Behandling paa Mödet, nemlig et af Kand. Juelsen, at Kirkemödet skulde erkläre, at det ansaae det Princip, som ligger til Grund for Dödsstraf, som uforeneligt med Christendommens Aand. Det andet Forslag var af Provst Blöck, og löd saa: 1) Det skandinaviske Kirkemöde forener sig om den Grundsandhed, at Jesu Christi Menighed har forplantet sig fra Slägt til Slägt ved Daaben i Faderens, Sönnens og den Helligaands Navn, og at den Forsagelse og Tro, der saavel i den protestantiske som i den romersk-katholske Kirkeafdeling findes knyttede dertil, er Menighedens uforanderlige Bekjendelse. 2) Kirkeraadet vil derfor virke hen til, at denne Grundsandhed maa vinde almindelig Anerkjendelse i de nordiske Trillingrigers Folkekirker og praktisk Anvendelse saaledes, at den geistlige Ordination kun forpligter til Menighedens Bekjendelse samt til ifölge deraf at forvalte den hellige almindelige Kirkes tvende Sacramenter, som de ere os overleverede, og at prädike i ärlig Overensstemmelse med den samme Kirkes hellige Skrift. 3) I de i den lutherske Kirkeafdeling gjäldende symbolske Bögers Indhold ser Kirkemödet en grundig Veiledning til Udviklingen af Menighedens Bekjendelse i en skriftmässig Lärebygning."

Det maa staa elendigt til med den lutherske Kirke i Danmark, der har saadanne ulutherske Lärere. Det lutherske Kirkemöde burde na-

turligvis have negtet saadanne Präster Säde ved Mödet.

— I Stavanger blev 5 Individer, der havde tilhört Vennernes eller Qväkernes Samfund, ved den hellige Daab indlemmede i den evangelisk-lutherske Kirke. 2 Personer döbtes i Domkirken, 3 i Hetlands Kirke.

England.

I London er et Missionsselskab for Sömänd i Londons Havn. Missionärerne prädike for dem i deres forskjellige Sprog. En egen Bygning er opfört for dem, hvor der er Läsevärelser, Vaskevärelser, Skolevärelser, Bank og Observatorium. Alt staar under Secretären, Hr. Fieldwick's Bestyrelse. Da Selskabet blev vaer den store Mängde Skandinaver, som aarlig anlöb Londons Havn, og sporede hos dem mer end almindelig Religiösitet, sendte det sin Missionär Tydskeren Thiemann til Christiania i Norge for at läre Norsk, paa det han kunde blive istand til at prädike i det norske Sprog.

Selskabet har nu og opfört et eget Huus for de norske Sömänd, hvor de kunne finde et simpelt men hyggeligt Hjem under deres Ophold i London.

Danmark.

Den 9de Mai afgik Dampfartöiet Waldemar til Kiel med 600 skandinaviske Mormoner, hvoriblandt en hel Del Svensker. Fra Kiel vilde de da over Hamburg begive sig til Utah i Nordamerika.

— Den 29de Mai var det 50 Aar, siden N. F. S. Grundtvig blev ordineret til Präst af Biskop Münter. En Forening af Damer havde indsamlet Bidrag og ladet arbeide en syvarmet Lysestage af Guld efter Beskrivelsen i 2den Moseb. 25 Kap. Den blev overrakt Oldingen af Enkedronningen, ledsaget af en Deputation. En anden Forening havde samlet 3000 Rdl. for at bekoste en billig Udgave af Grundtvigs Psalmer og aandelige Sange tilligemed "Sangvärket". En tredie Forening har indsamlet Bidrag til en Guld-Skuemynt, der paa en Side bärer hans Brystbillede, paa den anden en Döbefont og et Psalmevers.

Grundtvig holdt Tjeneste i Vartous Kirke, hvor 40 Präster vare tilstede med Kultusministeren i Spidsen. Efter Tjenesten overrakte denne Jubellläreren Biskopstitelen med Rang som Själlands Biskop, som Vidnesbyrd om Kongens Paaskjönnelse af hans lange prästelige Virksomhed.

— Ved det i Juni afholdte Missionsmöde i Aarhuus fremkom Pastor Rönne med Forslag til Dannelse af en kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark. I § 3 af dette Forslag hedder det: "Foreningen söger at fremme dette Maal ved Evangelister eller Missionärer, hvem den Hellig-Aand umiddelbar kalder og udruster med sine Gaver til Ordets Forkyndelse."

Der synes ikke i den hele Forsamling at have väret en Eneste, som har havt noget at sige til Paastanden om en saadan **umiddelbar Kaldelse** af den Helligaand. Ogsaa Christiania norske Kirketidende refererer det uden nogen Bemärkning, som om Alt var i sin Orden.

Tydskland.

I Corback gaaer Unionen fra Seir til Seir; den luth. Menighed i Zuschen har efter sin Prästs Död faaet den reformerte Präst til Själesörger. Modsigelse nytter intet, og man har föiet sig.

Pastor Rocholl i Sacksenberg er afsat fra sit Embede, fordi han ei vilde finde sig i efter Regjeringens Bud at meddele Sakramentet efter reformert Ritus. Ved sin Fraträdelse sagde han til Menigheden: "Et af to blev mig at välge mellem. Enten maatte jeg fra idag af med besväret Samvittighed tjene ved dette Alter som en **halv** Mand, eller jeg maatte idag nedlägge mit Embede og bevare min Samvittighed, som er fangen i Guds Ord saaledes, som vor dyrebare luth. Kirke forkynder det, hvis Tjener jeg er og, saa sandt Gud vil hjälpe mig, vil blive. Jeg kan da kun sige: Lever vel! Tilgiver ogsaa mig, naar jeg har feilet mod En eller Anden af Eder! Miskjender ikke mit Skridt, om I end ikke kunne forstaa det! Fred väre med Eder!"

I Rhoden og Wrexen er Nadveren for förste Gang uddelt paa unionistisk Vis.

— Generalsynoden for den lutherske Kirke i Preussen er dannet af Menigheder og Präster, der ere udtraadte af Landskirken paa Grund af Unionens Vedersfyggelighed.

Det sidste Aar var for denne Synode et Prövelsensaar. Der var nemlig af flere Präster inden Synoden reist en Protest mod Synodens Constitution, fordi den var i Strid med den lutherske Bekjendelse og mod den Magt, som ifölge Constitutionen var tillagt Synoden og Over-Kirkecollegiet, og endelig mod et af dettes Medlemmer, fordi han havde forsvaret Mänd, som offentlig prädikede Chiliasme. Der var stor Frygt for, at Synoden paa Grund heraf vilde splittes. Synoden holdt sine Möder fra 13de Septbr. til 11te Octbr. f. A. Man kom sammen med stor Mistillid til hverandre, og sväre vare Beskyldningerne, som bleve gjorte mod Overkirkecollegiet. Men man ydmygede sig, og Gud var med og lod Medlemmerne ved Synodens Slutning gaa hjem efter at väre blevne saa vidt enige om de vigtigste Spörgsmaal, saa de med fuld Tillid til hverandre kunde blive sammen og arbeide sammen i Synoden. Saaledes skulde Sandhedens Fiender ikke faa Anledning til at gläde sig over, at den Tvedragtens Säd, som Satan havde saaet, fik Lov til at spire.

I de sidste 4 Aar er Synoden bleven foröget med 8 nye Menigheder, saa Parochiernes Tal nu udgjör 59. 5 Präster vare traadte over fra Unionen, og 15 Candidater havde meldt sig til det hellige Embede.

Det mest brändende Spörgsmaal, som forelaa, var om **Kirkens Forfatning**. Fra den ene Side betragtedes Kirken som et Naaderige, som alene ved Ordet og Sacramenterne bliver holdt sammen og regjeret, og at denne Regjering ligger hos Pastorerne, og at det saakaldte Kirkeregimente kun har med de ydre Kirkeanliggender at skaffe,

fastholdtes med Bestemthed. Fra den anden Side blev paastaaet, at Kirken var et Legeme, for hvilket fra Begyndelsen af Läre- og Styre-embedet var indsat, saa at Kirkeregimentet indtog en Övrigheds Plads, og at Kirkeordningen, Synodalbeslutningerne var at anse som en guddommelig given Ordning, som ikke uden Synd kunde blive overtraadt.

Paa Synoden erklärede nu 7 Präster, at de ei vilde erkjende Kirkeordningen som en guddommelig given Ordning, som man ikke uden Synd turde overträde; de forbeholdt sig denne friere Stilling, men vilde ikke löse Baandet, som forbandt dem med den lutherske Kirke i Preussen, heller ikke skille sig fra det höiärvärdige Overkirkecollegium. De vilde före deres Embede efter Guds Ord, Kirkens Bekjendelser og gammel Sädvane. Synoden besluttede, at den kunde bäre disse Brödre, fordi den haabede, at de og vilde taale den anden Anskuelse. Overkirkecollegiet skulde til näste Generalsynode faa udarbeidet Forslag til en ny Kirkeordning. Udtrykket "Kirkelig Övrighed" i den gamle maatte ei forstaaes, saa det kom i Strid med 28de Art. af Augsb. Conf.

Angaaende Lären om det tusindaarige Rige, eller at "Christi för sin Gjenkomst til Dom vil komme for at grunde et Herligheds Rige, i hvilket idel Hellige skulle regjere med ham paa Jorden," forkastede Synoden et Forslag om at give en ny Bekjendelsesakt eller Forklaring til den 17. Art. af den Augs. Conf., men besluttede at rette en belärende og formanende Skrivelse til Menighederne, der med Hensyn til et Rygte, som var udspredt om, at Synodens Kirkeforfatning var udvoksjet af Chiliasmen, skulde berolige Menighederne ved at erkläre dette Rygte som falskt og grundlöst.

Ogsaa Forholdet til Missionsselskabet i Leipzig blev stillet fast. Elever ved Skolen, som vare fra den luth. Kirke i Preussen, havde tidligere fordret ubetinget Ret til at henvende sig til fremmed Präst for at söge til Guds Bord, da det var mod deres Samvittighed at communicere i en Menighed, hvor Reformerte eller Unerte bleve stedede til Guds Bord sammen med Lutheranere. Synoden havde holdt med Eleverne og truede med at skille sig fra Selskabet. Sendebud fra dette vare tilstede ved Synoden, nemlig Prof. Luthardt og Direktör Hardeland. Da disse erklärede, at ingen Elev skulde blive tvungen til at modtage Sakramentet af en mistänkt Geistlig, og selv udtalte sig misbilligende over Deeltagelse i en saadan Nadvere, besluttede Synoden at ville vedligeholde den hidtilvärende Forbindelse med Missionscollegiet i Leipzig.

— De seneste Efterretninger fra Tydskland melde os, at Pastor Ehlers, Medlem af Overkirkecollegiet for Generalsynoden i Preussen og Redaktör af Synodens Kirkeblad, er afsat som Redaktör, fordi han er optraadt mod Collegiets övrige Medlemmer og har angrebet dem for falsk Läre. Tillige berettes, at ikke alene Pastor Dietrich men ogsaa Past. Wolf i Magdeburg har sagt sig lös fra den retslige Forbindelse med Overkirkecollegiet for den lutherske Synode i Preussen, ligesom de heller ikke ville ansee sig bundne til Synodebeslutningerne. Grunden til denne Fraskillelse er den falske Läre om Kirkeregimentet, som Overkirkecollegiet med dets Formand Prof. Husche og störste Parten

af Synodens Präster paastaar, det har ifölge guddommelig Ret, ifölge det 4de Bud, medens de udtraadte Präster paastaar, at det har sin Magt kun efter menneskelig Ret og derfor ikke kan fordre Lydighed ifölge det 4de Bud, men kun raade og vente, at deres Raad höres af Brödrene og befölges for god Ordens Skyld. Ehlers af Overkirkecollegiet forkaster Husches Läre som falsk.

— En Begivenhed har indtruffet i den katholske Verden, der har vakt en uhyre Opsigt ikke alene i Tydskland, men og i Schweitz, Frankrig, Holland og Italien.

Den romerske Kirkes mest berömte Historieskriver, Dr. Doellinger, Professor i München og Forstander for den derværende katholske Kirke, skulde efter Opfordring holde en Räkke katholske Forelåsninger. Disse aabnede han med en Tale, hvori han fordömte Pavens verdslige Magt og paa det allerkraftigste tilraadede dens Afskaffelse.

Den pavelige Nuncius i München, som var tilstede, forlod strax Forsamlingen. Et Uddrag af Talen blev strax telegraferet til den franske Regjering og foer som en Löbeild gjennem de katholske Lande. Alle ultramontane Blade fordömmer naturligviis Dr. Doellinger, men andre ledende katholske Organer i Tydskland, især og Lederen for det katholske Parti i Schweitz, tager ham i Forsvar og forlanger Sammenkaldelsen af et ökumemsk Consilium.

— I Würtemberg er Concordatet med Paven forkastet af Kammeret med 63 Stemmer mod 27.

— I Hessen er den kirkelige Tilstand höist sörgelig. Ifölge den storhertugelige Ordinationsformular maa Ordinanden forpligte sig til at foredrage "den ganske christelige Religion, saavel efter den lutherske som efter den reformerte Läre." Endog Månd som Prälat Zimmermann og Dr. Palmer lade sig bruge til at sätte saadant Comediespil i Gang.

———:o:———

Præsidentens Proklamation.

Landets Präsident, Abraham Lincoln, har udstedt en Opfordring til det hele Folk til at holde den 26de September som en almindelig Bods- og Bededag, enhver efter sin Bekjendelse. Präsidenten finder det sömmeligt, at vi erkjende Guds Haand i de Hjemsögelser, som ere komne over vort Land, at vi med Bedrövelse ydmygeligen bekjende vore Feil og Synder som en Nation og som Individer og bede Herren om hans Barmhjertighed.

Gud give, at det ganske Folk maatte alvorligen tage sig denne vor Präsidents Opfordring til Hjerte! Gud väre lovet, at vor höieste Övrighedsperson offentlig erkjender og opfordrer os alle til at erkjende, at det er Folkets Synder, som have bragt Krigens Rädsler over vort Land, og at Herren alene atter kan skjänke os Fredens Velsignelser.

At vor Kirkes Präster og Menigheder ville i Präsidentens Opfordring se en Guds Opfordring, vide vi, og jo mere vore Hjerter trykkes af den almindelige Nöd og Elendighed, jo mere vi med Tak til Gud erkjende det Rigtige i Präsidentens Opfordring, med des större Alvor og Oprigtighed ville vi da samles til Bod og Bön paa den anordnede Fastedag den 26de September.

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Octbr. 1861.	Redigeret af Pastorerne H. A. Preus og J. A. Ottesen.	6te Aarg. No. 10.

Missouri-Synodens Forhandlinger om Absolutionen.

(Slutning fra No. 7.)

Anden Sætning: Privatabsolutionen er derfor ikke en Magt, der bestaaer udenfor eller ved Siden af Evangeliet, til at forlade Synder, men den er intet andet end Evangeliets Prædiken til den enkelte Synder.

Da denne anden Sätning med Nødvendighed følger af den første og ved Samtalen herom allerede var omtalt, saa blev den uden videre Discussion vedtaget.

Tredie Sætning: Absolutionens Husholdere og Uddelere i det offentlige Embede ere Evangeliets Präster; men ellers alle Christne, fordi den hele Kirke er den oprindelige Eier af Nøglen; men den treenige Gud er det, som ved deres Tjeneste forlader Synden.

Til denne Sætning blev först gjort den Bemärkning: at Gud forlader Synden, tro alle Denominationer; at han ved Mennesker forlader Synden, tro näst Lutheranerne ingen, foruden de Romerske, som dog tro aldeles vrangt; mange Lutheranere tro vel, at Gud forlader Synder ved Prästerne, men ikke ved almindelige Christne. Vi burde alle blive ret klare herom, at der paa Jorden ordentligvis ei gives nogen Lösgivelse fra Synder, uden ved Mennesker. Videre blev der erindret om: hvorledes Erfaringen lärer, at selv de iblandt de saakaldte Lutheranere, som endnu have den Läre, at Præster kunne forlade Synder og at Gud overhovedet forlader Synden ved Mennesker, og kun ved Mennesker, alligevel ofte ikke tro det. Mange søge Forladelsen deri, at der foregaar noget i et Menneskes Hjerte, og at Mennesket paa Grund heraf endelig hörer den helligAandsRöst iHjertet: dineSynder ere dig forladte, du er et Guds Barn! Men saadanne Erfaringer ere ikke Veien til Syndernes Forladelse, men omvendt: paa Forladelsens Vei gjør man saadanne Erfaringer. Hvoraf kommer det, at et Menneske har Syndernes Forladelse og

er vis derpaa?—Derved at man bygger paa saadanne Erfaringer og Fornemmelser, bygger man paa en slibrig Grund, selv om disse ere bevirkede af den hellig Aand; thi idag kan man have dem, men imorgen maaskee ikke mere. Hvo som bygger Forladelsens Vished paa saadanne indre Tildragelser og kommer i Dödsnød, hvor han maaske intet mere sporer deraf, farer hen med Ak og Ve. Derfor skulle vi vide: Forladelsen er altid tilstede, Christus har erhvervet den og anbetroet den, som en Skat til sin Kirke, og der vil han ikke uddele den paa anden Maade end ved Naademidlerne. Naar jeg nu tror, at den ogsaa er tilstede for mig, fordi jeg veed, jeg er døbt, jeg tror Evangeliets Forjættelser, jeg har gaaet til den hellige Nadvere og tröster mig ved den dyrebare Forjættelse: dette er mit Legeme, som gives for dig, dette er mit Blod, som udgydes for dig til Syndernes Forladelse, — naar jeg staar saaledes, da staar jeg ret. Alt andet, hvorpaa man bygger, er en Grund ved Siden af den rette Grund, naar man overhovedet endnu har denne; men hvor mange have dog forladt den rette Grund. Det forbliver evigt sandt: Syndernes Forladelse er forhvervet alene ved Christum, uddeles alene ved Evangeliet og gribes alene ved Troen. Hvad jeg ved den hellig Aands Virkning föler i Hjertet, det er Forladelsens Frugter; om jeg end ikke finder disse hos mig, men tror Evangeliet, saa har jeg dog Syndernrs Forladelse.

Det Spörgsmaal: Naar jeg beder Fadervor og tror, har jeg da ogsaa Syndernes Forladelse ved Mennesker? besvaredes saaledes: Ja, ganske vist! thi alt Guds Ord, ogsaa Fadervor, er os meddelt ved Mennesker som Midlere. Havde ikke Apostlene modtaget Befaling til at prædike, saa havde vi heller ikke noget Guds Ord. Modsætningen imod dette Udtryk: "kun ved Mennesker, er blot denne: at jeg ikke skal vorde vis paa Forladelsen ved hemmelige Stemmer og overordentlige indre Erfaringer eller Fornemmelser. Derpaa indlader Gud sig ikke, men siger: Slaa Bibelen op. läs, hör Evangeliet og tro,—det er Veien; naar du gaar denne Vei og tror Ordet, skal du ogsaa, saa ofte det behager mig, føle Aandens Vidnesbyrd; thi dette er en Frugt, som følger paa Troen og Forladelsen.

Aarsagen, hvorfor mange støde sig paa den Lære, at Synder forlades ved Mennesker, er, fordi de mene, at vi tro, at Præsten ved Ordinationen har annammet en säregen Beskaffenhed, saa at, naar han kun siger Ordene, han da meddeler Forladelsen ved en hemmelig Kraft og ligesom borttryller Synden. Men denne Mening beror paa grov Misforstaaelse; thi dette er ikke vor Kirkes Lære. Denne lärer meget mere saaledes: Forladelsen er tilstede og skal udraabes i al Verden; Naadens Ord, som er givet Kirken, er Guds eget Ord; hvor det lyder, der lyder Guds Stemme. Saa vist som der staar i Bibelen: "Tro paa den Herre Jesum Christum" og "Hvo som paakalder Herrens Navn, skal vorde salig", saa vist taler Gud til os, naar han lader os disse Forjættelser forkynde. Ikke i Prästens Beskaffenhed, men i Ordet ligger Magten til at forlade Synder; ikke fordi Prästen siger det,

men fordi det er Guds Ord, om end et Barn sagde det, derfor har jeg Syndernes Forladelse. I saadan Lære er der ikke Spor af en elendig Præste-stolthed. Mange sige: Ja, den lutherske Kirke er forträffelig, det staar ei til at nægte; men dens Läre om Absolutionen er dog noget, som lober ved den fra Pavedømmet. Men Gud bevare! den lutherske Lære fordømmer den papi-stiske Vranglåre om Absolutionen; dens Absolution er det livsalige Evangelium, uden hvilket en ret Forsikring om Naaden og Syndernes Forladelse slet ikke er mulig. — Naar vi sige, vi modtage Forladelsen blot ved Mennesker, saa ville vi hermed sige det samme, som Luther vil, naar han saa ofte siger, vi modtage det ved det legemlige og mundtlige Ord. Spörgsmaalet er altsaa kun, om det er det legemlige og mundtlige Ord, hvorved jeg vil opnaa Syndernes Forladelse; naar dette er Tilfäldet, saa er det ligemeget, om jeg låser det, eller i Tanker mindes samme, eller om jeg hører det af Præsten, eller endog af et Barn, — det forkynder og bringer mig altid Forladelse. — Vi begrunde vor Läre iblandt andet ogsaa paa det herlige Ord af sidste Söndagsevangelium (19de Sønd. efter Trin.): "Som har givet Menneskene saadan Magt." Hvorfor nævnes det af Evangelisten i Särdeleshed, at Folket prisede Gud, som havde givet Menneskene saadan Magt? Han vil dermed betegne, at den hellig Aand havde i hint Folk, som endnu ikke erkjendte Christum for sand Gud, dog virket denne herlige Erkjendelse, at der er givet Menneskene saadan Magt til at forlade Synder. Ligesom Christus her, ogsaa ifölge sin menneskelige Natur, har forladt Synder, saaledes forlades ogsaa os nu vore Synder ved Mennesker.

Med Hensyn til den sädvanlige Indvending, som mange gjøre: Hvorledes kan du formaste dig til at ville forlade mig Synden? Du kan jo ikke vide, om jeg staar i Naade hos Gud! blev der gjort den Bemærkning: Denne Indvending kommer derfra, at Folkene tro, der maatte først väre foregaaet noget i dem, saa at de paa Grund deraf kunde fortrøste sig til Syndernes Forladelse, medens dog Erfaringen förft virkes ved Forladelsen. Efter Skriften tilhører Forladelsen alle, skal ogsaa siges til alle, kun ikke til Svinene og Hundene d. e. Saadanne, som ved aabenbar Ugudelighed og Ubodfärdighed give tilkjende, at de foragte den fremrakte Skat, ligesom Svinene träde kostelige Perler under Födderne og Hundene anfalde ofte dem, som ville räkke dem noget.

For mangesSkyld, for hvilke saadantSprog om saadanLäre endnu turde väre noget fremmed, blev der tilföiet: Naar vi sige, Forladelsen sker ved det Ord, som Mennesker tale, saa mene mange, at vi overhovedet vare Fiender af indre Erfaringer og byggede hele Christendommen paa Gudstjenestens udvortes Ceremonier. Vel läre vi: Gud vil skjänke Forladelsen til alle Mennesker, har ogsaa allerede gjort det ved sin Søns Opväkkelse; men vi läre ogsaa tillige: Hvo som skal höre Evangeliet ret, for ham maa først Loven prädikes i hele dens Skarphed og med al dens Gru og Skräk. Hvo som ikke er sønderknust og bøiet ved Loven, ham gavner Absolutionen intet, og at meddele den til en saadan, vilde hedde

at gyde Vand i et Fad, som var fuldt. Naar vi paastaa, at Absolutionen er tilstede for enhver Synder, saa er dermed ikke sagt, at et Hjerte, som af Naturen er haardt som en Klippe eller Diamant, ikke maatte sönderslaaes og knuses, naar Absolutionen skal bringe Frugt; men vi sige dette: Naar Hjertet er sönderslaaet og knust ved Lovens Hammer, da skal intet andet forkyndes for Synderen end: Du arme Synder, kryb hen til Korset, Christus har bödet for dine Synder og tilintetgjort dem, tro det kun, de ere dig alle forladte; men ikke skal der tilraabes ham: Bed, kæmp saa længe, indtil du føler, at du har Syndernes Forladelse, Gläde og Fred. Kun saadanne sönderknuste Hjerter tjener Absolutionen tilgode, ikke fordi den ei tilhører de andre, men fordi det er umuligt at have Troen, uden at Lovens Virkning er gaaet forud. Her erindredt man om, at den foreliggende Sätning var af overordentlig Vigtighed, thi den er et Kjendetegn paa vor kjære lutherske Kirke. Sekterne tro ikke, at den Magt at forlade Synder er givet til Menneskene; romaniserende Partier indskrænke denne Myndighed til en Menneskeklasse, som har Fortrinet; men vor Kirke alene lärer: Gud har givet hele Kirken denne Magt, enhver Christen tør og skal forkynde det herlige Evangelium for den anden og tilraabe ham: Du er forsonet, frygt ikke, tro kun, dine Synder ere dig forladte! Lader os være ret enige heri, at vor Kirke, saa meget som ligger hos os, maa ogsaa blive det, som den er,—alle Bedrövedes Tröster.

Imod den Indvending, som ofte gjøres: Præsten er selv et syndigt Menneske, hvorledes vil han da forlade Andre deres Synder? blev fremhævet: 1) Christus har befalet, at Präster og alle Christne skulle forkynde Evangeliet, altsaa absolvere, og 2) Guds Ord, som er den Absolution, der siges af Menneskene, bliver Guds Ord ogsaa paa syndige Läber.

Et Spørgsmaal blev endelig endnu opkastet og besvaret, nemlig dette: Hvorfor Luther som oftest ikke indskränker Absolutionen af alle Christne i Almindelighed paa Nödstilfælde, ligesom Daaben, og hvorfor han dog igjen paa enkelte Steder kun taler om Nödstilfælde? Svaret var fölgende: Begge Sakramenterne have ifølge deres Væsen en offentlig Charakteer, det ligger derfor i sammes Natur, at deres Forvaltning stedse sker offentlig; hvorimod Absolutionen er Evangeliet, hvortil alle Christne som aandelige Präster ere kaldede at forkynde det til enhver Tid. Forskjellen ligger altsaa i begges Væsen. Men naar Luther desuagtet paa enkelte Steder indskränker Absolutionen paa Nödstilfælde, saa taler han uden Tvivl om en saadan Absolution, som har en vis offentlig Charakter.

Fjerde Sætning: Absolutionen bestaar ikke i en Domserkjendelse af Skriftefaderen, ei heller i en tom Forkyndelse eller Tilønskning af Syndernes Forladelse, men i sammes kraftige Meddelelse.

Hertil blev givet den Forklaring: At den lutherske Kirke saa ofte udtaler det, at Absolutionen ei er nogen Domserkjendelse, kommer deraf, at Papisterne paastaa dette. Fornemlig at retfærdiggjøre deres Lære, at man i Ørebigten skal aabenbare enhver Synd, og at Absolutionens Kraft afhänger deraf, at man har skriftet rent, d. e. fortalt alle sine Synder til Skriftefaderen, saa forsvare de

Romerske sig dermed, at jo enhver Dommer, som skal fælde en Dom, maa vide den Anklagedes Bröde, og det ikke blot Factum (Gjerningen), men ogsaa Omstændighederne, som enten gjøre Synden større eller mindre. Saa lidt som en Dommer kan fælde en ret Dom, naar han ingen Vidner hører og ikke ganske nöie udfinder Sagens Stilling, ligesaa lidt, sige de, kan Prästen i Skriften fälde en Dom, naar ikke alle Synder skriftes med alle Omständigheder. Lutheranere derimod holde Absolutionen ikke for en Dom af Skriftefaderen over Sjæletilstande, men fordi den tilhører alle Mennesker og Synderen kun kan retteligt omvendes derved, at han modtager Evangeliet med sand Hjertenstro, saa forkyndes dette tröstelige Evangelium for den arme Synder, som bodfærdig bekjender sine Synder, og han siges løs derved, saa at derfor Absolutionen er Guds Naadeseekution mod den arme Synder.

Det Øvrige, som er indeholdt i Sætningen, er allerede ovenfor omtalt.

Femte Sätning: Absolutionens Virkning grunder sig ikke paa Menneskets Anger, Skriftemaal eller Fyldestgjörelse, men Absolutionen kräver Tro, bevirker og styrker den; uden Troen gavner den Mennesket intet, skjønt den derfor ei er nogen Feilnögle.

Om denne Sætnings første Del: "Absolutionens Virkning grunder sig ikke paa Menneskets Anger, Skriftemaal eller Fyldestgjörelse", udtaltes følgende: At der läres: Ingen kan erfare Absolutionens Trøst, uden den, som staar i ret Anger, det misforstaaes ofte saaledes, som om Angeren var en fortjenstlig Betingelse for Absolutionens Kraft og Frugt. Vel kan den sande Tro jo ikke rodfæstes i noget Hjerte, som endnu er kjödeligt, sikkert og uden Anger, men man kan ikke grunde nogen Trøst derpaa, at man har Anger. Derfor er det farligt at prädike saaledes, at man, istedetfor ved sin Prädiken at virke Anger, kun altid kräver Anger; derved komme Folkene paa saadanne Tanker, som om Angeren var fortjenstlig Betingelse for Syndsforladelsen.

Sætningens anden Del: "Absolutionen kræver Tro, bevirker og styrker den," blev forklaret paa følgende Maade: Saa indlysende som dette synes at være af sig selv, saa vigtigt er det, og saare mange Opvakte finde Anstöd i den lutherske Läre om Naademidlerne, fordi de indbilde sig, at vi tro, at Mennesket ved blotte ydre Midler kan komme i Himmelen; thi vi sige jo, Daaben gjør salig, Absolutionen gjör salig, den hellige Nadvere gjör salig, gjøre altsaa de udvortes Midlers Brug til et opus operatum (d. h. vi lære, at den blotte udvortes Brug af Naademidlerne var fortjenstlig til at opnaa Saligheden). Men saadanne burde dog betänke, at Bebreidelsen om opus operatum kun träffer Papisterne, som sige: Dersom vi blot ei skyde nogen Bom for, saa gjør Daabens, Absolutionens og Communionens Brug salig.

Vi derimod sige: Det er endnu langt fra at være nok, ei at skyde nogen Bom for (dersom vi overhovedet kunde lade väre at skyde nogen Bom for), men

der maa overhovedet være meget mere forhaanden, nemlig Troen, dersom vi skulle bruge Naademidlerne til Frelse og vorde salige. Men hvad mere end Troen skulde der väre nödvendig? Ere ikke den levende Christendoms samtlige Kræfter indeholdte i Troen? Vel er det vist, Daab, Absolution og Nadvere gjöre os salige, men dersom vi tro. Saaledes er enhver Betänkelighed ophävet, som om vi gjorde Naademidlernes Brug til opus operatum. Naar der siges, at Absolutionen kräver Troen, bevirker og styrker den, saa er denne Fordring først og fremst ikke at forstaa som en lovmässig Fordring, men som en Evangeliets Fordring. Det vil sige saa meget som: Troen udfordres for at nyde Absolutionens Frugt. Hvad hele Sätningen angaar, kan den träffende oplares ved Exemplet om en rig Mand, som fremrækker en Gave til en Fattig. Derved at Gaven räkkes, bevæges den Fattige til at sträkke sin Haand ud, og idet han gjør dette, modtager han tillige Gaven.

Det tredie Stykke af Satsen: "Uden Tro gavner Absolutionen Mennesket intet", blev erkjendt for at være klart for alle, og derfor blev strax det fjerde Stykke behandlet: "Skjönt den derfor ikke er nogen Feilnögle." Herover udtalte Synoden sig saaledes: Skjønt denne Sætning er gjentagne Gange forklaret i Referatet, saa er den dog saa vigtig, at vi ikke saa hurtig tør gaa den forbi. Man bör ret holde fast ved Forskjellen af Fremrækkelsens Middel (Evangeliet) og Modtagelsens Middel (Troen). Fremrækkelsens Middel feiler aldrig og kan aldrig feile. Dersom vi Präster alle troede, at vi ikke havde nogen clavis errans (Feilnøgle), vilde vi meget gladeligere og mere trøstigen forkynde Folkene Evangeliets overvættes Tröst i dets hele Fylde. Men skjønt vi efter Principet ikke tror nogen Feilnøgle, saa kommer der dog mange Betænkeligheder for os i Praxis, om vi tör række Evangeliets Skat i dens hele Fylde, hvoraf der viser sig, at vi, som ere opvoxne under Tidens Indflydelser, dog have noget af Troen om Feilnöglen tilbage i vore Hjerter. En af Medlemmerne stadfästede dette ved sit eget Exempel; han havde, sagde han, ellers ogsaa ment, naar Mennesket ikke troede, saa gik Absolutionen ham ligesom bort henover Hovedet, men maatte derimod lägge Luthers Ord paa Hjerte: Solen, som skinner paa en Tyv og Røver og en ärlig Mand, bliver den samme Sol, og Guldet i en Skurks Haand bliver det samme Guld. Herhen hörte ogsaa Ordet i Lignelsen om Sädemanden: "Derefter kommer Djævelen og tager Ordet fra deres Hjerter." Dette gjälder ogsaa om Sakramenterne. Skatten gives altid, men modtages ikke uden Troen. Dette er ogsaa en stor Trøst for Själesørgeren, at han ikke behøver at martre og ængste sig, saaledes som engang Caspar Schade gjorde, at han dog ikke maatte komme til at meddele Absolutionen til nogen Uvärdig; thi naar Prästen er vis paa, at hans Absolution ikke er nogen Feilnøgle, saa bortfalder Betänkeligheden.—Dernäst blev det udtalt: Det, som er bleven sagt om Feilnøglen, er ikke alene vigtigt for Præsterne, men ogsaa for Tilhörerne. Hvorfor komme ellers oprigtige Christne ikke med ret Begjärlighed og Længsel til Skriftemaal? Hvorfor

har man saa stor Uvillie imod Privatskriftemaal? Hovedgrunden er, fordi de tänke: Naar du veed, at du er en Christen og har Syndernes Forladelse, da tör du gaa hen; veed du derimod ikke dette, saa tör du ikke gaa hen, du kunde ellers modtage Absolutionen, dig selv til Dom, ja du modtog slet ingen Absolution, men Forbandelse og Fordömmelse. Vidste og troede de, at hver Gang, naar Prästen siger: Dine Synder ere dig forladte, dette da forholdt sig saa, at Gud i Virkeligheden siger Ja og Amen dertil, at Ordet virkeligen löser, Nöglen virkeligen lukker op, saa vilde de have langt större Längsel efter den store Skat. Men de tänke ofte: Nöglen passer vel, men jeg maatte väre en bedre Dör, dersom den ikke skulde feile for mig; men dette er falsk, Nöglen feiler aldrig, saa sandt Gud lever i Himmelen, saa vist er jeg absolveret, naar Prästen absolverer mig; naar jeg derfor ikke faar Syndernes Forladelse, skal jeg ikke sige: Nöglen har feilet, men: Jeg har feilet. Jeg tör ikke lade den bodfärdige Erkjendelse, at jeg er en stor Synder for Gud, afholde mig fra at benytte mig af Löseneglen; thi denne Nögle söger netop lutter Syndere og löser dem. Prästerne have Befaling af Gud til at forlade Verden Synden, jeg hörer til Verden, altsaa skulle ogsaa mine Synder forlades mig, saaledes bör jeg slutte, naar jeg erkjender mig selv for en stor Synder ligeoverfor Gud. Gud kräver af mig, at jeg skal modtage Forladelsen, d. e. tro, og fordi ingen Tro er mulig uden Anger, derfor fordres ogsaa Anger, men om Angerens Grad skal jeg ikke plage mig. Naar jeg har saa megen Anger, at jeg gjerne vilde have Syndernes Forladelse, saa er det nok. Gud siger ikke, at Angeren, men at Troen har Forladelsen. Jeg bør slet ikke spörge, om jeg har en vis Grad af Anger, men om jeg har Tro, og naar jeg märker, at der endnu fattes mig i Troen, skal jeg begynde at tro. Ikke skal man martre sig med det Spörgsmaal, om man engang har havt den Tid, hvor man har oplevet overordentlige Erfaringer paa sin Sjæl; thi du kan for 30 Aar siden have gjort herlige Erfaringer, ja endog have dem mange Aar igjennem uafladelig, og dog alligevel nu intet spore deraf. Dette er ogsaa vigtigt, f. Ex. ved at tröste en Syg. Ham skal jeg ikke spørge: Har du da nogensinde erfaret dette eller hint? og naar han svarer Ja, da tilraabe ham: Nu se, fordi du har erfaret dette, derfor vär frimodig og tro, at du er et Guds Barn. Nei en saadan bør jeg spørge: Vilde du gjerne have den Herre Jesum og hans Naade? og naar han siger Ja dertil, da forkynde ham Evangeliets fulde Tröst.

Tvende Spørgsmaal med Hensyn til det fjerde Stykke af foreliggende Sætning opkastedes og besvaredes endnu i Synoden: 1) Vi sige: Absolutionen er aldrig en Feilnøgle, men fremräkker Forladelsen, saa ofte den udtales, og tro dette fast allesammen; men skulde det ikke väre nødvendigt, ved en udtrykkelig Erklärung af Synoden at slaa en Skodde, Bom for, saa at denne Sandhed ikke skulde blive misbrugt i Kirken?

Svar: Det forholder sig dog vel saaledes med os endnu, at det er langt mere nödvendigt, först ret grundigen at erkjende den udsalte Sandhed, for at vi ogsaa kunne läre at prädike ret trøsteligen og at fremräkke Evangeliets store

Skat i hele dens Fylde, end at være bange for Misbrug, og der behöves visselligen mer at advares hos os mod, at vi ikke slaa en Bom for, hvor Gud ingen har Skudt for. Det er jo vist, at der maa advares mod Misbrug, men vi maa jo dog tage os i Agt for, at, naar vi have udöst Evangeliets rige Tröst, vi da ikke igjen indhegne den med Betingelser, saa vi sige: Ja, min Kjære, men nu maa du våre saa eller saa beskaffen, naar du vil vove det, at tilegne dig Tröſten. Vi bör vel betänke, at vi slet ingen Ret have til at gjöre Betingelser, og at den Präst, som siger en betinget, og netop fra Guds Side betinget Absolution, er forbandet.—Naar vi sige, at Absolutionen skal siges til ethvert Menneske og at den er hver Gang gyldig, saa kunde vel nogen komme paa den Tanke, at der var ingen Kirketugt nødvendig, og at enhver, som kommer, maa tilstedes til Absolutionen og den hellige Nadvere; men dette er ingenlunde sagt dermed. Skjönt hele Verden efter Guds Befaling skal absolveres, saa skal Absolutionen dog ikke meddeles dem, som sige os, at de ikke ville våre absolverede. Men det sige saadanne os, som leve ubodfærdigen i aabenbare Synder eller i aabenbart Kjätteri. Disse absolveres derfor ikke af os, fordi vi ellers vilde misbruge Guds hellige Navn, hvilket er os forbudt i det andet Bud. Om end saadanne turde sige, at de vilde absolveres, saa er det dog ikke sandt; thi de ville ikke absolveres fra alle Synder, da de jo ville forblive i enkelte modvillige Synder eller i Kjætterier.

2det Spørgsmaal: Naar Løsenöglen aldrig kan feile, saa kan ikke heller Bindenöglen nogensinde feile; men hvorledes forholder det sig nu med det falske Ban, hvorved Bindenøglen misbruges? og i hvilket Tilfælde maa Ban ansees for at våre Misbrug af Nøgleembedet?

Svar: Den lille Katechismus svarer herpaa saa tydeligt, at der ikke kan gives noget tydeligere Svar. Bindenöglen skal nemlig bruges mod offentlige og ubodfærdige Syndere. Den er og bliver nu vel altid Bindenøglen, hvor den end bruges; men naar man beholder saadanne Synden, hvem man ikke tör beholde den, saa er det Misbrug af Bindenøglen og falsk Ban. Med Hensyn til Ban er Mtth. 18 en sikker Regel for os, givet af Christus selv, hvorefter vi skal gaa frem. Derved udfordres det ikke at se i Hjertet; thi der dömmer man over det, som ligger aabent for Dagen, nemlig over offentlig Synd og Ubodfärdighed, hvilken sidste netop derved bliver aabenbar, at den offentlige Synder ved det tredie Trin af Formanelsen ikke vil höre Menigheden. Her maa man ikke forglemme, at den, som skal fortjene Ban, maa altid være overfört i Samvittigheden, at han med Rette udelukkes og holdes for en Hedning og Tolder.

Sjette Sætning: Ved Privatabsolutionen meddeles vel ingen våsentlig forskjellig eller bedre Syndsforlådelse, end i Evangeliets Prädiken, den er heller ikke i den Forstand nödvendig til at faa Syndsforladelsen, som om der uden den slet ingen Forladelse fandt Sted; alligevel har den sit såregne Vård og Nytte, fordi den Enkelte gjøres derved vissere om, at Syndernes Forladelse ogsaa tilhörer ham.

Denne Sätnings første Punkt, at der i Privatabsolutionen ikke meddeles nogen väsentlig anden eller bedre Forladelse end i Evangeliets Prädiken, er allerede bleven forklaret med ved den første Sætning; thi naar Evangeliet er väsentligen intet andet end Absolution, saa meddeler ikke heller Privatabsolutionen noget väsentligt andet, end Evangeliets Prædiken. En Lignelse kan gjöre det klart, hvorledes Privatabsolutionen forholder sig til den almindelige Absolution i Prädikenen. Med den almindelige Absolution ved Prædikenen forholder det sig saaledes, som naar en rig Mand kaster en Hob Guldstykker iblandt en Mängde med den Hensigt, at enhver skal modtage et Guldstykke; hvo, som nu griber til, han har det. Men med Privatabsolutionen forholder det sig saa, som om en rig Mands Tjener trykker Guldstykket i Haanden paa en Undselig, som ikke vover at gribe til. Ligesom her den Enkelte ikke har et bedre Guldstykke end den anden, saaledes gives ei heller ved Privatabsolutionen noget andet eller bedre, end ved Prädikenen. Det er en falsk Forskel, som ofte gjöres, at Syndsforladelsens Skat i Prædikenen kun forkyndes eller ogsaa tilbydes, men i Privatabsolutionen meddeles. Naar Dr. Luther taler om större Forvisning om Syndsforladelsen i Privatabsolutionen, saa vil han intet videre sige hermed, end dette: at det falder den Troende vanskeligere at tilegne sig Trøsten i den almindelige Prædiken, end i Privatabsolutionen. Paa den Bemärkning, om ikke alligevel Privatabsolutionen gav en säregen Trøst, som Evangeliets Prädiken ikke ydede, blev der svaret: Hvorledes kan nogetsomhelst give en säregen Tröst, naar Evangeliet er al Trøstens Fylde? Sakramenterne ere intet andet, end et synligt Ord, deres Indhold ere derfor ganske det samme, som Ordets. At Gud ved Siden af Ordet endnu har forordnet Sakramenterne, hvori han handler med den Enkelte, dermed har han taget Hensyn til de Troendes Tilstand; fordi det nemlig ved dette Livs Skrøbelighed bliver vanskeligere for den Troende at tilegne sig Trøsten, naar den kun forkyndes Hoben i Almindelighed, derfor er Gud, som Luther siger, ikke saa karrig, men har forordnet, at Trøsten paa allehaande Maader skal rækkes til de Troende. Vi se altsaa heri Guds underfulde Nedladelse til sine Troendes Ströbelighed; fordi han veed, hvor vanskeligt det falder dem at gribe Trøsten i den almindelige Prädiken, derfor har han givet Privatabsolution, Daab og den hellige Nadvere for de Enkelte, paa det enhver maa vide, her er jeg den Person, med hvem Gud taler og handler.

Det Spørgsmaal, som her blev opstillet, om Christus i de Ord: "Hvem I forlade Synder o. s. v., har indsat Privatskriftemaal? blev besvaret med et bestemt Nei, ligesom der ogsaa blev bemærket, at der i Stedet Jak. 5, 16, "Den ene bekjende sine Synder for den anden," hvoraf Papisterne vilde bevise deres Ørebigts guddommelige Indstiftelse, kun var Tale om Bekjendelsen af gjensidige Fornärmelser og Forsyndelser iblandt de Christne; men rigtignok bevidnede man, at Privatabsolutionen var indsat i Christi Ord Joh. 20, 23. Dette sidste bevistes paa følgende Maade: Herren har befalet, at hans Folk skal trøstes med en vis Trøst; han vil, at alle skulle vorde salige; Evangeliet

skal prädikes for al Skabningen. Er hermed Evangeliets Prädiken for alle befalet, hvor meget mere for den Enkelte! Naar ogsaa de Ord: "Hvem I forlade Synderne" o. s. v. ere intet andet end en videre Forklaring af Christi Befaling: "Gaar hen i al Verden og prædiker Evangeliet for hele Skabningen" og saaledes kun en Udfoldelse af Evangeliets Skatte, som fremrækkes ved Prädikenen, saa kan man dog ikke nägte, at Herren har herved särligen befalet Privatabsolutionen. Denne ligger vel allerede i den almindelige Befaling: "Prädiker Evangeliet for hele Skabningen," men fordi vi let kunde tänke, at den ikke ligger deri, derfor har Herren særligen udtalt det i det andet Sted som den nærmere Bestemmelse af hin Befaling. Paa det Spörgsmaal, som nu igjentages, om der da ikke netop paa Grund af den säregne Indsættelse af Privatabsolutionen ogsaa laa en særegen Trøst deri? fulgte det Svar: Rigtignok kan man sige, at der ligger en säregen Trøst deri, naar man kun ikke dermed mener, at der ligger et säreget Gode deri; men den säregne Trøst er, at jeg veed, jeg faar her Syndsforladelsen for min Person.—Saaledes er altsaa Privatabsolutionen vel en säregen Guds Indstiftelse, men dette ikke saaledes, at der gives os i denne säregne Indstiftelse en særegen Gave, som ikke skulde ligge i Evangeliets almindelige Prädiken. Bedst siger man saaledes: *Privatabsolutionen kan tjene mig dertil, at jeg vorder mere forvisset om Syndsforladelsens Trøst, den er ikke en större Forsikring end det Ord, som offentligen prädikes, men den kan gjøre mig mere forvisset, fordi der siges: Du, du er Manden; dig, dig ere dine Synder forladte; den hjälper mig derfor Noget fremfor den offentlige Prädiken.* For at gjøre dette ret tydeligt, dertil betjente man sig af fölgende Lignelse: En hel Stad har gjort Opstand imod sin Konge, og alle Indbyggere ere blevne truede med at skulle lægges paa Steile og Hjul, og det fra de Laveste til de Höieste; men Kongen er naadig og lader hele det oprörske Borgerskab tilbydes Pardon. Der ere nu nogle Hovedanførere: Opröret (ligesom jo de sande Christne anse sig selv for at være de Værste af Oprörsstifterne og med Apostlen de Største iblandt Synderne), disse tänke nu med Frygt og Bäven: Gud veed, om du er med indsluttet i Pardonen! Ja, naar enhver for sin Person havde Pardonen i Hænderne! Naar nu Kongen udskikkede sine Sendebud og lod sige til enhver: Du Hans, Peter, eller hvad du nu heder, er benaadet, det vilde dog uden Tvivl gjøre dem alle forvissede om Naaden og glade i Hjertet.

Med Hensyn til ovenanförte Udsagn blev bemärket: Naar der er ingen väsentlig Forskiel imellem Privatabsolutionen og Evangeliets Prädiken, og den ene fremrækker ikke nogen anden Gave, men ganske det samme som det andet, saa kunde man ikke begribe, hvorfor Privatabsolutionen fremhævedes og priistes saa meget; en saadan maatte jo slet ingen Forstand besidde, som ikke ligesaa godt kunde tilegne sig den offentlige Prädiken og tröste sig derved som ved Privatabsolutionen.—Derpaa blev svaret: Da kan man heller ikke begribe, hvorfor den Herre Christus ved Siden af Prädikenen endnu ogsaa har indstiftet

Daaben og den hellige Nadvere; thi imellem den og Nadveren er heller ikke nogen væsentlig Forskjel. Da maa man ogsaa undre sig over, at Christus efter sin Opstandelse siger: "Siger det til hans Disciple og til Petrus;" da maa man ogsaa sige: Petrus har ikke havt nogen Forstand, at han ikke kunde tilegne sig Tröften, da den blev bragt til Apostlene i Almindelighed, til hvilke han jo ogsaa hørte; men Petrus tænkte: Du er ei mere en Apostel, derfor lod Herren bringe Trøst til ham i Särdeleshed. Vore Gamle sige: det er ikke det, som gjör den Christne Skrupel, om Verden er forlöst, men om han selv er forløst, d. e. om den almindelige Forlösning ogsaa vedkommer ham for hans Person. Vi burde falde ned paa vore Knä og takke Gud for, at han har aabnet os en saadan Tröstens Kilde, paa vore Knä burde vi ile didhen, hvor vi kunne finde Privatabsolutionens Trøst. Dermed er nu ingenlunde sagt, at man skal gjøre Folkene Samvittighed deraf, nöde og drive dem til Privatskriftemaal, men det skal kun være en Opmuntring for os Præster, at vi freidig og frimodigen skulle tilbyde dem den Velsignelse, som Evangeliet rækker, i hele dens Fylde. Jövrigt er her heller ikke Tale om Privat-Skriftemaal som et kirkeligt Institut; thi det har Herren ikke indstiftet, at der altid för den hellige Nadvere skal skriftes, men vi tale nu om Privat-Absolution for sig, denne bör vi erkjende retteligen i dens Herlighed. Det vilde väre falskt og urigtigt, dersom vi vilde forsøge at paatvinge Folkene Privatskriftemaal; det vilde hedde, at spände Hestene bag Vognen. Nei, vi ville begynde det helt anderledes; vi ville ret frimodigen og freidigen forestille dem Privatabsolutionens store Herlighed, da ville de tilsidst indstændig fordre af os at række dem Privatabsolutionen.

Herimod bemærkedes: Men der synes dog at fremgaa af det Sagte, udtales vel ogsaa her og der, at de, som ikke bruge Privatskriftemaal, ere dadelværdige og at agte for slettere Christne, end de, som bruge dem. — Svar: Vi have hver Gang, saa ofte vi have talt om Privatskriftemaal, nedlagt udtrykkelig Advarsel mod saadant Galskab. Jo alvorligere vi jage efter Helliggjørelsen, desto mere ville vi erkjende, hvor vanskelig Syndsforladelsens Trøst er at fatte; da ville vi efterhaanden indse, hvilken stor Salighed det er, at Evangeliets Forjättelser ikke blot forkyndes i Almindelighed, men ogsaa tilegnes os ved bestikkede Tjenere i Privatabsolutionen i Särdeleshed: men en forbandet og skammelig Vederstyggelighed er det, naar man paa saadan Maade forsöger at paatvinge Menighederne Privatskriftemaalet. Naar den Lære, hvorom der handles i Referatet, ret kommer til Klarhed, da vil det komme af sig selv, hvad vi önske; derfor skulle vi blot drive Läven ret. Mange Hyklere gaa til Privatskriftemaal, og mange retskafne Christne til det almindelige Skriftemaal. At Privatskriftemaal anses saa ringe, ligger i Mangelen af den rette Erkjendelse af denne Läre, at Prästen har Magt at forlade Synder, og at hans Ord, fordi det er Guds Ord, er gyldigt; dette er endnu ikke ret grebet af Hjertet og er endnu ikke blevet ret levende i Hjertet. Man tænker: Nu, jeg

hörer det jo hver Söndag, troer det ogsaa og erfarer Ordets Kraft paa mit Hjerte; vi tro ikke fast, at vi have Syndernes Forladelse kun ved Ordet, og ikke formedelst vort Hjertets Tilstand; det ligger skjult i os alle, at vi begrunde vor Tröst paa vort Hjertes Tilstand, medens den dog er i Ordet. Kan der gives noget Tröstеligere, end at Gud träder os arme Syndere saa när i Privatabsolutionen? At Menighederne endnu ere opfyldte med saa megen Uvillie imod Privatskriftemaal, ligger ogsaa deri, at vi Präster endnu ei forstaa at prädike Evangeliet saaledes, som vi burde. Jo livsaligere og yndigere vi forstode at foreholde Folkene Evangeliet som en Guds Kraft, desto mere Tro vilde der sikkerlig opväkkes, og jo mere Tro der opvaktes, desto mere Anfägtelse vilde der gives; og jo mere Anfægtelse, desto mere Begjærlighed efter Trøst vilde der opstaa, og desto mere vilde Folkene komme for at hente sig Tröſten i Privatabsolutionen.—Men vore Menigheder skulle ikke tänke, at nu den Tid er kommen, hvor vi ville kaste Garnet over dem, fordi vi saa frisk, freidig og frimodigen prise Privatabsolutionen for dem; nei, men at vi ville tale og prädike saa frisk, freidig og frimodigen derom, skal ske, deels fordi det hører til Forkyndelsen af Guds hele Raadslutning, deels paa det at, naar vi engang ere døde, og vore Menigheder komme endelig til Indsigt af Privatabsolutionens store Skat, de da ikke kunne sige: Vore Präster have dog frygtet i denne frie Republik at tilbyde os denne Skat.

Paa det Spørgsmaal: Er Privatabsolutionen et Naademiddel af lige Rang med Sakramenterne? svarede Synoden: Ja, men den er ikke coordineret, men subordineret Evangeliet, d. h. den er ikke noget ved Siden af eller udenfor Evangeliet, men den udflyder deraf. De Schmalkaldiske Artikler tale om fem Slags Maader af "Raad og Hjälp imod Synden", 1) ved Prædikenen, 2) ved Daaben, 3) ved Alterets hellige Sakramente, 4) ved Nöglens Kraft og 5(per mutuum colloquium et consolationem fratrum (ved Brødres gjensidige Samtale og Trøst), og sammensatte alle disse Stykker under Overskriften: "Om Evangeliet."

Man samtykkede nu enstemmig med Satsens förste Punkt og foretog det andet Punkt, at Privatabsolutionen ikke var nödvendig til at faae Syndernes Forladelse paa den Maade, som om der uden den ingen Syndsforladelse fandt Sted. Hertil bemärkede man: Sätningen er et Bevis paa, at man maa anvende den största Forsigtighed, naar man fremstiller Forskjellen imellem Privatabsolution og almindelig Absolution for Folket. Man maa ikke forestille dem det saaledes, som om den samme Skat ikke gives i den almindelige Absolution, som i Privatabsolutionen. Det er jo vist, at det almindelige Skriftemaal ikke har de Fortrin, som Privatskriftemaal har, men man tør ikke fremstille Sagen saaledes, som om ikke den samme Syndsforladelse modtoges i det almindelige Skriftemaal, som den man faar i Privatskriftemaal. Ogsaa i det almindelige Skriftemaal, som vi bruge det för den hellige Nadvere, sker jo i en vis Forstand en personlig Bekjendelse og en personlig Tilegnelse; thi man har et bestemt Antal Christne for sig, som bekjende deres Synder, begjære Naade og modtage Absolutionen; den

er derfor med Hensyn til den personlige Tilegnelse noget mere, end den almindelige Prädiken, og man maa i Prädikenen vel tage sig i Agt for, at man ikke antaster Guds Helligdom. Allerede den ringeagtende Tale om det almindelige Skriftemaal er farlig; jeg bør ikke agte det ene ringe, for at stille det andet høit, men begge skulle meget mere forblive i deres høie Værd.

Den 6te Sätnings tredie Punkt, der handlede om Privatabsolutionens säregne Värd og Nytte, blev, fordi det allerede var omtalt forud ved det første Punkt, uden videre antaget og dermed Forhandlingerne over Läeren om Absolutionen for denne Gang sluttede.

Nogle Bemærkninger til Ovenstaaende.

Naar vi have meddelt denne forträffelige Afhandling om Absolutionen, ville vi for at forebygge, at ikke norske Läsere skulle misforstaa, hvad der siges om Privatabsolution i Modsätning til almindelig Absolution, gjöre opmärksom paa, at det, som i denne Opsats kaldes almindelig Absolution, er noget ganske andet end hvad Mange hos os med Uret pleie at kalde saa.

Ved almindelig Absolution forstaaes nemlig, og i denne Betydning tages det her, at Syndsforladelse tilsiges alle de Tilstedevärende, uden säregen Henvendelse ved Haandspaaläggelse til hver isär. Og dette bruges hos vore Troesbrödre af Missourisynoden, ikke blot ved Altergang, men paa mange Steder hver Söndag strax efter Prädikenen fra Prädikestolen af.

Den saaledes efter Prädiken brugelige almindelige Absolutionsformel, som Prästen skal opläse hver Söndag fra Prädikestolen, er efter Missourisynodens Alterbog saaledes:

Först Bekjendelse: "Efterat vi have hört Guds Ord, ville vi nu ogsaa ydmyge os for Guds höie Majestät og först bekjende og sige saaledes: O almägtige Gud, barmhjertige Fader! jeg arme, elendige, syndige Menneske bekjender for dig al min Synd og Misgjerning, hvormed jeg altid har fortörnet dig og timelig og evig vel fortjent din Straf; men de gjöre mig alle hjertelig ondt, og jeg angrer dem meget og beder dig ved din grundlöse Barmhjertighed og ved din kjäre Söns Jesu Christi hellige, uskyldige og bitre Lidelse, at du vil väre mig arme, syndige Menneske naadig og barmhjertig. Amen!"

Absolution: "Paa denne Eders Bekjendelse forkynder jeg Eder alle, som hjertelig angre Eders Synder, tro paa Jesum Christum og have det gode alvorlige Forsät ved Guds den Hellig Aands Bistand

herefter at ville bedre Eders syndige Liv, i Kraft af mit Embede, som en kaldet og beskikket Ordets Tjener, Guds Naade og tilgiver Eder i min Herres Jesu Christi Sted og paa hans Befaling al Eders Synd i Navnet Gud Faders, Gud Söns og Gud den Helligaands. Amen.

Omtrent den samme Formel bruges ogsaa hos dem ved Altergang, idet Prästen efter en kort Skriftetale oplǟser denne Bekjendelse og absolverer dem Alle under Et, uden särlig Henvendelse ved Haandspaalæggelse til hver isär.

Hos os er derimod det, som Mange anse som en almindelig Absolution i Kirken för Altergang, i Virkeligheden en Privatabsolution, i den Forstand, at Absolutionen, det er Tilsigelsen af Syndernes Forladelse i den treenige Guds Navn, virkelig henvendes ved Haandspaalæggelsen til hver Enkelt, og dette skulde derfor hos os ikke kaldes almindelig Absolution, da det virkelig er Privatabsolution, om den end meddeles for Alles Öine, thi hos os er virkelig det beholdt, som netop gjör Privatabsolutionen saa meget trösteligere end den almindelige, at her kan hver isär sige: Gud har virkelig sagt til mig, at mine Synder ere mig forladte; netop mig, skjönt jeg er den största Synder, gjaldt denne fulde Afløsning fra alle mine Synder. Heri har altsaa ikke den norske Kirke lidt saa stort Tab som den tydske, da vi virkelig kan sige, at hos os forkyndes endnu Syndsforladelsen ikke blot i Almindelighed under Et til Alle (hvorved som ovenfor anfört ofte En og Anden i Skröbelighed kunde ängstelig spörge: mon det virkelig gjaldt mig, jeg som er saa stor en Synder), men den forkyndes endnu dog Gud väre lovet hos os til Hver isär ved hver Altergang, og Hver isär kan altsaa have den store Tröst mod al Angest for at ikke han skulde väre ment med, at det virkelig sagdes til ham särskilt.

Hin almindelige Absolution, som bruges hos Missourisynoden, findes altsaa ikke hos os hverken fra Alter eller Prädikestol.

Den egentlige Forskjel paa den saakaldte Privatabsolution og almindelig Absolution er derfor egentlig ikke, at hin skeer i Enerum og denne offentlig for Alles Öine i Kirken, men at i hin henvendes Syndsforladelsen ved Haandspaalæggelse til Hver isär (ligemeget enten det skeer offentlig i Kirken eller privat i Skriftestolen), i medens i den almindelige Absolution henvendes kun Syndsforladelsen til Alle under Et, og dette er da i Grunden blot en Prädiken af Evangeliet i Almindelighed. Deraf se vi, at vi dog endnu har beholdt det Väsentlige af

Privatabsolution, da jo altid hos os Syndsforladelsen tilsiges Hver især, idet den ved Haandspaalæggelse henvendes til hver Enkelt, og det er i sig selv uväsentligt, enten dette sker offentlig o: i Menighedens Forsamling, eller privat o: i Enerum. Det er dog en Privatabsolution, fordi den henvendes särlig til Hver isär.

Naar derimod i denne Afhandling Talen er om Privatabsolution, saa menes derved, at hver Altersgjäst möder for Prästen og i Enerum bekjender sin Synd og derpaa nedknäler og annammer Aflösning under Haandspaaläggelse.

Men medens vi saaledes med Tak til Gud kan gläde os over, at Tidens Lunkenhed og Slövhed dog endnu ikke har faaet Lov til at berøve os Tröstem af denne särlige Henvendelse af Syndernes Forladelse til Hver isär, altsaa af Privatabsolutionen efter dens egentlige Väsen, saa maa vi dog med Sorg bekjende, at det egentlige Privatskriftemaal saa godt som er tabt hos os.

Vistnok kunde man tilnöd paastaa, at naar Altersgjästerne fremstille sig for athöre Skriftetale og derpaa nedknäle for paa den Bekjendelse, som Prästen da har fremsagt, at lade sig ved Haandspaaläggelse hver for sig tilsige Syndernes Forladelse, at de ogsaa om end stiltiende dog i Gjerning (faktisk) aflägge en Bekjendelse, idet jo deres tause Nedknälen dertil kan kaldes en Bevidnelse af Hjertets Ja til Bekjendelsen, saa det altsaa kunde siges, at efter sit Väsen er dog ogsaa her virkelig de to Ting tilstede, som skal kräves, inden man meddeler Privatabsolution som en Aflösning til Hver isär, nemlig:

1) Begjäring og Forlangende om saadan särlig Aflösning hver for sig o: af Privatabsolution, hvilket de jo tilkjendegive ved at indskrive sig og fremstille sig til Skriftetalen, og dernäst 2) Bekjendelse af, at de erkjende sig som arme Synder o. s. v., som de jo stiltiende aflägge derved, at deres Forbliven og Nedknälen dertil tages eller erkläres som en Bevidnelse af deres Ja dertil.

Men da det desvärre i saa mange Tilfälde gaar saa tankelöst og vanemässigt til hermed, saa at Mange hverken er sig bevidst nogen levende Trang eller Begjäring efter Privatabsolution, det er efter Syndernes Forladelse netop henvendt til dem hver isär paa denne Maade, og Mange heller ikke altid af Hjertet tale Bekjendelsens Ord efter eller er sig bevidst, at deres Nedknälen og Forbliven ved Alteret skulde baade for Gud og Mennesker bevidne Hjertets Ja dertil, saa maa vi

tilstaa, at ogsaa vor norske Kirke har her lidt et stort Tab, og at vi derfor Alle, naar vi ved Guds Naade faa ret Öiet for den Tröst og Formaning, som ligger heri, maatte inderlig önske ved hans Bistand at före det tilbage til den gamle Ordning, som og vore Fädre havde för, at hver enkelt Altersgjäst särlig bekjendte eller skriftede for Prästen og derpaa modtog Privatabsolution.

Men hermed gjälder det ogsaa hos os, at vi ikke maa forhaste os og ikke tänke at paatvinge Folk dette, uden först at söge ved kraftig og klar Prädiken af det livsalige Evangelium at väkke Hjerterne til ret Längsel og Begjär efter den rige Tröst, som ligger i denne Ordning med Privatskriftemaal og -Absolution og som her saa klart og grundigt er paavist, at vi ikke noksom kunne anbefale vore kjäre Läsere at overveie det alvorligt og under Bön til Gud om hans Hjälp til at tage den rette Formaning og Belärelse deraf.

Naar derimod ogsaa vi advare mod at paatvinge Nogen Privatskriftemaal, förend den rette Trang dertil er vakt ved Evangeliet, saa maa heller ikke vore norske Läsere misforstaa det, som om vi her ved Privatskriftemaal forstaa det samme, som Mange hos os vistnok med Urette kalde saa, nemlig at Prästen har en Samtale med hver Altersgjäst til Pröve, Formaning og Belärelse og til forsaavidt og at höre hans Bekjendelse. Nei langtfra. Dette heder egentlig kun Skriftemaalsanmeldelse, eller Pröve för Altergang, og herom er der ikke Tale i den för optagne Beretning fra Missourisynoden, og det falder hverken den eller os ind at advare mod at kräve strax slig Pröve eller Anmeldelse. Thi der stedes aldrig nogen til Alters uden slig Pröve, og det vilde aldrig falde den ind at antage En til Alters, som i Trods mod gjentagen Belärelse erklärte, at han ikke vilde möde sin Präst til saadan Pröve för Nadveren. Red. J. A. O.

—————:o:—————

(For "Kirkelig Maanedstidende").

Dr. M. Luthers lille Katechismus. Smaa Oplysninger.

Da det har behaget Pastor A. C. Preus i No. 7 af denne Tidende at gjöre nogle Anmärkninger ved min Oversättelse af Luthers lille Katechismus, udgiven i Galesburg 1856, faar jeg hermed anholde om Plads for fölgende Oplysninger:

1) Min Oversättelse er aldeles ikke, som Hr. Pastoren paastaar, en svensk-engelsk Oversättelse, men en svensk Oversättelse, trykt tilsammen med en engelsk Oversättelse, tagen fra Henkels reviderede Oplag af Concordiebogen (New Market, Va. 1854), hvilket min Fortale bestemt udviser. Om dette Oplag hörer til "de videnskabelige theologiske Hjälpemidler, der staa til Hr. Pastorens Raadighed," kan han af sammes Fortale Pag. VI se, at den lille Katechismus i Henkels Oplag er gjennemseet af Dr. J. G. Morris i Baltimore. Anmärkningerne om det engelske vedkommer saaledes ham og ikke mig, og om han har ladet trykke "Svensk-Engelsk" i Concordiebogen, faar han selv svare derfor. Forövrigt kan den, der forstaar Tydsk, let se, at Dr. Morris's Oversättelse er mere ordret efter Originalen end Pastor Preus's Forslag, der ikke en Gang er hans Eget, men er hentet fra Ludvig's Oplag i New York.

2) Hr. Pastoren dadler det, at jeg har udeladt Luthers lange Fortale. Dertil svares: Denne Fortale maa vel ikke indeholde noget egentlig doktrinelt? Man har aldrig fundet den i noget authoriseret Oplag af Luthers Katechisme i Sverige, af den simple Grund, at man der har fuldständigere Regler for "fromme og troende Präster," hvorledes de skulle holde Katechisation. Fortalen er i og for sig selv ganske god, men det er vanskeligt at forstaa, hvad Börn og Almenheden skal gjöre med den. Derfor har heller ikke Pontoppidan optaget den i sin Forklaring over Luthers lille Katechisme, men istedet derfor sat en egen Fortale og en Formaning til Skolelärere, og i nogle norske Oplag af Luthers lille Katechisme, f. Ex. Stavanger 1849, er den forkortet og omarbeidet til omtrent en Fjerdedel af Luthers Fortale, medens den i andre norske Oplag aldeles mangler.

3) Da Hr. Pastoren tror, at jeg forvexler to ganske forskjellige Ting, naar jeg siger, at "Afhandlingen om Skriftemaal (saadan den findes i Concordiebogen — thi nogen anden kunde man vel ikke vente, jeg skulde indtage) hverken er skreven af Luther eller i hans levende Live, saa tror jeg, at Pastoren uagtet sine "theologiske Hjälpemidler" sammenblander 4 Ting. Disse ere: 1) Formaning til Skrifte, som staar i Qvarto-Oplaget (1529) af Luthers store Katechismus, og findes i Müllers symbolische Bücher, Stuttgart 1848 S. 839—844. Det er til denne, Augusti mener, Bugenhagen kunde väre Forfatter, og om hvilken det heder: "Luthers Aand og Pen giver sig

noksom tilkjende deri." At denne er en ganske anden og længere Afhandling end den, som findes i Luthers lille Katechismus, kan vel enhver se, naar han blot vil. 2) En kort Maade at skrifte paa, som staar i et Oplag af lille Katechismen af 1529 og findes hos Müller Side 959, og er, som enhver kan se, noget ganske andet end hvad som staar efter 4de Part af Luthers lille Katechisme i Concordiebogen med Overskrift: Hvorledes man skal lære de Enfoldige at skrifte. 3) En Skrifteform af Luther indført i senere Oplag af lille Katechismen (ifølge Köllners Vidnesbyrd Side 499), men som dog, ifølge Müllers Erklæring, ikke fandtes i Wittenbergs Oplaget af 1539. 4) Det i Concordiebogen værende Stykke, som staar efter 4de Part: Hvorledes man skal lære de Enfoldige at skrifte, og om hvilket her alene er Spørgsmaal. Derom siger Müller Side LXXXIX: "Det femte Hovedstykke, saaledes som vi have det i Concordiebogen, er i den Form bestemt ikke af Luther (entschieden nicht von Luther). —— Denne Afdeling indsattes omtrent fra Aar 1564 (saaledes 18 Aar efter Luthers Død) mellem Hovedstykkerne om Daaben og Nadveren, især i Modsætning til Calvinisterne, hvilke søgte at faa Skrifte og Absolution bort fra Kirken, og kaldes, uagtet den har en saadan Plads, det 6te Hovedstykke. —— Fra hvem dette Hovedstykke i sin nuværende Form skriver sig, er endnu ikke afgjort. Fordum tilskreves det den første Generalsuperintendent over Pomern, Johan Knipstrov —— men Mohnike har vist, at Knipstrovs Text lyder ganske anderledes end vor."

Som nu Müller havde flere "videnskabelige Hjälpemidler" end baade Pastor Preus og jeg, saa havde jeg god Grund at sige: at Afhandlingen om Skriftemaal, "ihvorvel indtagen i Concordiebogen, aldeles ikke er forfattet i Luthers Livstid, end mindre af ham selv," og jeg "maa derfor paa det Bestemteste modsige Hr. Pastoren," og paastaa, at han, midt under det at ville synes lærd, ikke har rigtig Rede paa hvad han taler om.

4) Jeg har ikke sagt, hvad Hr. Pastoren paastaar, at denne Afhandling om Skriftemaal "ei vedkommer Læren," men jeg har sagt, at den "har mere at gjøre med Kirkeskikken end med Læren." Derom kan enhver overtydes, som gjør sig det Besvær at oplede den i gamle Katechismen (thi man har i 50 Aar ikke fundet den i nogen Katechis-

me i Sverige) eller i Concordia Pia. Der viser det sig klart, at de tre Spörgsmaal om Skriftemaal udgjöre en Tredicdel af denne Afhandling, og to Tredicdele deraf optages af "en kort Maade at skrifte paa," som indeholder, hvad man skal sige til Skriftefaderen, og hvad han skal paa sin Side sige i flere Omgange, samt hvorledes man skal behandle dem, der have store Samvittighedsbesvär eller ere bedrövede og anfägtede. Om dette ikke er mere Kirkeskik end Läre, slaa vel alle gamle Märker feil.

Det kunde kanske väre nödvendigt at minde om, at jeg har aldeles intet imod Skriftemaal og Absolution i og for sig selv. Tvertimod er det en velsignet Indretning efter Herrens Befaling i den Lutherske Kirke, og bör man paa ingen Maade lade den falde. Men jeg ser ingen Nödvendighed for, at de skulle forrettes paa den Maade, som dette Formular foreskriver, saa länge som den 7de Art. i den augsburgske Confession giver Frihed i Kirkeskikken. At den norske Hjemlandskirke betragter Sagen aldeles paa samme Maade som jeg og den svenske, bevises af tvende Oplag af Luthers lille Katechisme, udgivne under Kirkens höieste Myndigheds Auspicier, nemlig: "det authoriserede Oplag" og den lappiske Katechisme af Aar 1837, hvilke begge ligge for mig. Ingen af disse To indeholder den omtvistede Fortale af Luther eller Afhandlingen om Skriftemaal. At dömme efter disse og andre Oplag af Luthers lille Katechisme, som jeg har seet, anser den norske Kirke alene de fem Parter, Morgen- og Aften- samt Bordbönnerne og Hustavlen for doktrinelt symbolske. Hr. Pastor Preus og den saakaldte norsk-lutherske Kirke i Amerika vil vel ikke beskylde Hjemlands-Kirken for at väre "krypto-presbyteriansk" af den Grund, at den ikke har det omtvistede Formular i Katechismen, og vel heller ikke overalt forretter Skriftemaalet i Overensstemmelse med det samme?

Tilsidst kan det tillägges, at naar de norske Venner i Wisconsin-Synoden engang blive färdige med deres Afhandling om Augustana Synoden, vi da nok skulle give ogsaa den en liden Dröftelse.

L. P. E.

L. P. E. har begjäret som en Retfärdighedshandling af os, at vi skulle optage hans ovenstaaende "Oplysninger."

Skjönt ved tidligere Leiligheder Redaktören af Hemlandet, Hr. Past. Carlsen, har negtet os Anledning til at retfärdiggjöre os i Hemlandet for skammelige Beskyldninger, som nävnte Blad havde indeholdt, saa have vi dog ei villet negte Professorens Oplysninger Optagelse i Maanedstidenden, da de i Virkeligheden ere "Oplysninger" angaaen-

de Dr. Luthers lille Katechisme og forhaabentlig ville lede til end flere "Oplysninger" om samme Skrift, hvilke vi mene maa väre kjärkomne for Maanedstidendens Läsere; dog maa jeg udtrykkelig tilföie, at jeg efterat have gjennemgaaet det omtvistede Spörgsmaal efter Müllers symbolske Böger — og ham maa vi vel erkjende for vor Auctoritet — ikke kan finde, at Hr. L. P. E.'s Paastande og Anker mod Pastor A. C. Preus väsentlig er andet end Udflugter og Haarklöveri, skjönt Pastor A. C. Preus kan have givet Hr. E. Vaaben imod sig derved, at han Side 212 siger "Anvisningen til Skriftemaal" fandtes ei i den saakaldte editio princeps o. s. v. istedetfor "Formaning til Skrifte" fandtes ei i den Udgave; dog synes Preus's egne Ord i det Fölgende at vise, at det er en Skrivfeil af ham, og at han virkelig har ment "Formaningen til Skrifte." Det er Past. A. C. Preus isär om at gjöre at bevise, at der här väret et Stykke om Skriftemaalet i den lille Katechisme allerede paa Luthers Tid, ja af Luther selv, om end Formen og Pladsen, Stykket har havt, kan have väret forskjellig i de forskjellige Udgaver; derpaa grunder han sin Anke mod Prof. Esbjörn, fordi denne har udeladt dette Stykke om Skriftemaalet i sin Udgave af Katechismen. Hr. L. P. E. indrömmer selv, at der er et saadant Stykke om Skrifte af Luther i hans lille Katechisme, men mod Anken over at have udeladt det forsvarer eller undskylder han sig med, at det findes kun i de "gamle" svenske Udgaver af Katechismen, men i ingen af de nyere, og med at det er udeladt i Wexels's Udgave af Katechismen og i den lappiske, som er oversat efter Wexels's Udgave.

Dog — jeg skal ikke närmere gaa ind paa at oplyse Hr. L. P. E's Besvarelse; kun maa jeg til Hr. E's Udtryk "de norske Venner i Wiscon-Synoden" gjöre opmärksom paa, at den af Hr. L. P. E. omtalte Afhandling selv viser, at den er forfattet ikke af "de norske Venner i Wisconsin-Synoden," men alene af Undertegnede, Maanedstidendens davärende Redaktör. Red. H. A. P.

——:o:——

Missions-Efterretninger.

Afrika.

I Negerstaten Dahomey paa Slavekysten döde forrige Aar Kong Ghezo.

Hans Sön slagter nu hver Uge 100 Mennesker, med hvis Blod Faderens Grav bespränges. 4000 Menneskeoffer udfordres idetmindste, för Kongen kan finde Hvile i sin Grav.

Den norske Mission.

Vi aftrykke af 2 Breve fra Missionspräst Oftebro Fölgende:

I den ene Skrivelse, dateret Empangeni 9de Januar, hedder det:

"Med et Sendebud fra Umpumulo fik vi Mäslingerne hertil, men kun 2 af de Indfödte har havt dem, og det er nu over 3 Uger siden nogen var syg af dem. Vore Börn hoste nu meget og vi troede länge, det var Forbud paa Mäslinger, men det er nu länge, siden de begyndte at hoste, uden at det bliver til Andet. Kighosten har väret slem i Natal, men vi have ikke seet til den her. Schreuder har nu en Stund

opholdt sig paa Unodwengu, og Folket skal flittig bivaane Prädiken der. Larsen har väret paa Entumeni, men er nok nu vendt tilbage, og Schreuder vil vel ogsaa snart tilbage til Entumeni. Han skal like sig godt paa Unodwengu, og maaskee kommer han til at flytte did. Herren skjänke os Alle et godt og velsignet Nytaar, rigt paa Hans Hjelp og Tröst i alle Pröver og Farer, som skal möde os! Vi have adskillige Slags Pröver daglig at friste herude, saa vi jo längere jo mere föle os trängende til at bäres, stöttes og hjelpes af vor trofaste Frelser. — Det har regnet meget ofte i denne Sommer, og sidste Söndags og Mandags Aften tordnede det frygteligt. Men vi have denne Sommer ikke endnu havt det saa varmt, som vi pleiede, först nu er det hedt nok. Vi have länge havt det knapt for Levnetsmidler til vore Indfödte, men nu leve vi godt med den grönne Mais. Herren velsigne Eder alle baade til Legeme og Själ!

Efterskrift:

Entumeni 22de Januar 1861.

Jeg sendte disse Linier med Beretningen til Unodwengu, men för den naaede did, var Schreuder vendt tilbage til Entumeni, og her sidder jeg nu. Den 18de dennes kom nemlig Bud fra Schreuder — bringende Eders kjäre Breve af 24de Oktober, for at anmode mig om at komme herop til Entumeni for at samtale om Anlägning af nye Stationer. Jeg kom her forleden Torsdag og var igaar hos Prindsen og frembragte de ham sendte Gaver, skal imorgentidlig vende til Empangeni, men först i Selskab med Schreuder gaa nedover Ethowe for at söge en bekvem Byggeplads omtrent et Par norske Mil herfra. Vi komme nu altsaa til, om Gud vil, saasnart Regntiden er over, at flytte fra Empangeni, og saa komme vi til at bo i den trange Vogn, til vi faa bygget en Hytte, saa i denne til vi faa bygget et Huus. Herren väre med os og hjelpe os, saa vil det gaa godt. Jeg troer ikke, vi komme til at opgive Empangeni som Station, jeg haaber Nogen vil komme igjen at bo der og nyde Godt af alle vore Frugttrāer. Du kan ikke begribe, hvorledes vi saamange kunne bo i Vognen saa lang Tid, men hvor trangt I forestiller Eder det at väre, I ville finde det endnu trangere og ubekvemmere, hvis I fik gjöre en Reise deri. Kantre! ja er det ikke netop den store Fare, man altid er udsat for i Vognen? Vognreise er meget farlig, og Mange omkomme derved. Man kommer til et vanskeligt Sted, man ser Faren, vil standse Oxerne og kan ikke faa; de standse lidt, men idet man forsöger

at komme ud af Vognen, skabe Oxerne sig gale og deslige, og saa gaar det da, som det kan. Det händte engang, at jeg, idet Vognen gik, faldt bagländs over Vognsiden og Forhjulet, men da min Tid ei var kommen, blev jeg liggende saa, at Efterhjulet gik ved Siden af mig, og jeg fik ingen Skade. Min stakkels Kone, som sad i Vognen med et lidet Barn paa Skjödet, led värre af Forskräkkelsen end jeg af Faldet. Ogsaa hun gled engang paa Träkstangen, idet hun skulde stige ned af Vognen i en Bakke, og idetsamme hun faldt, begyndte Oxerne at gaa, men ved Guds Hjälp standsede de, da Foden allerede sad fast under Hjulet; ikke för fik jeg träkke Foden bort fra Hjulet, förend Vognen gik i fuldt Löb ned ad Bakken."

Af den anden Skrivelse fra Entumeni af 22de Januar:

Igaar bragte jeg Ukekjwajo Gaverne fra Eder. Jeg gik ikke med ganske let Hjerte til ham; thi saa Mangt har faldt til mellem os ved Folkets og Satans List, at jeg var meget bange for, at vi skulle blive Uvenner. Men nei, Herren tillod det ikke! Da jeg havde hilset ham, begyndte jeg strax at sige, at jeg ikke kom idag for at tale om noget af Alt, hvad der havde faldt til, siden vi sidst saaes; jeg kom i gode Venners Navn for at overbringe ham Gaver, som de, da de hörte om, at han gjerne lod sig fortälle om Guds Ord og Salighedens Vei og havde begyndt at läre at läse, med stor Gläde og varme Bönner for ham havde forarbeidet og sendt ham. Jeg optog nu Täppet og fortalte ham, at det var syede Roser, og hvem det var sendt fra. Skjöndt hans Yndlingstäpper ere sorte med lange Haar, og hvide Uldtäpper ere ude af Mode, saa beundrede han dog Täppets Skjönhed og Kvalitet, og vidste godt at skjelne det fra de almindelige Täpper, som man kjöber. Jeg sagde, han kunde, saasnart det blev lidt stygt, sende det til os, og han skulde faa det hvidt og nyt tilbage. Dernäst Tobakspose, som han sammenlignede med Stjernehimmelen, saa Röghuen. Han beundrede dens Skjönhed og beklagede, at den var saa liden, havde den väret saa stor (idet han holdt Händerne en halv Fod paa hver Side af Hovedet) saa havde den väret smuk. "Denne passer din Christian, og det er bedst, du tager den med til ham og skaffer mig en större." Jeg indrömte villig dette; thi han (Prindsen) har stort Hoved og hans tykke, uldkrusede Haar staar nu altid parykmässig sine 1 a 2 Tommer fra Skalden, saa han ikke kunde faa den paa Hovedet, og jeg syntes, det vilde väre for leit, hvis den deilige Hue skulde have

blevet liggende hos ham maaske blot som et Vehikel for at gjemme Perler og Sligt i. Jeg beholder den altsaa, til den kjäre Giverinde giver Besked derom. Nu kom jeg med Skammelen. Den blev han meget glad over, prövede den under Hovedet og sagde, at den skulde väre god at hvile paa, naar det var varmt. Jeg stavede med ham Navnet, som han lo hjertelig godt af, men mest af Alt beundrede han Duskene paa Hjörnerne. Jeg fortalte ham, hvorledes den var forfärdiget, at den var syet med en Naal helt over og at den var saa kostbar, at hverken jeg eller Nogen af os herude kunde kjöbe en saadan Tingest, hvis den skulde betales efter dens Värd. Men her maa jeg med det samme erindre, at det er ude af Veien at lägge saameget Arbeide paa deslige Ting for uciviliserede Folk; thi de kunne aldrig vurdere det. Man kan fortälle dem saa nöiagtig, man vil, hvad deslige Arbeider have for os at betyde, saa kunne de dog ikke begribe Förskjellen f. Ex. mellem vävet, trykt og broderet Töi, saa at, hvis Du havde blot havt slige Roser trykt paa Uldtöi, saa havde det gjort det Samme. Han var meget glad over den, og jeg maatte sige, at den var smuk (det er den höieste Tak, kongelige Personer yde. Nu, mit Ærinde var forresten at bede om Tilladelse til at anlägge en ny Station der i Närheden, men det slap jeg at bede om; han begyndte selv at dadle mig, fordi jeg sad efter dernede og ikke kom op i det sunde gode Land; han havde ventet paa, at jeg skulde komme, og Alle, som havde bedet om at bygge der, havde faaet den Besked, at Landet var mit, da han ventede, at jeg skulde komme og bo sammen med ham deroppe, som vi havde boet sammen nede ved Empangeni. Jeg sagde, jeg kom nu for at tale med ham om at faa Plads til Station heroppe, og spurgte, hvor han vilde jeg skulde bygge. Det stod til mig selv, jeg maatte gaa og opsöge mig det bedste Sted jeg kunde finde. En anden Ting havde jeg endnu at fremkomme med, nemlig Spörgsmaalet om, hvordan det var med Mose's Sag, om han endnu vilde straffe Mose med yderligere Bod. Nei, den Sag var forbi, Mose kunde bo hos mig som för, og han kunde ogsaa komme til ham igjen; den Sag skulde ikke mere beröres. Nu vare alle Stene faldet fra Hjertet, og Alt var godt, og jeg vendte taknemmelig tilbage, skjönt jeg ikke fik Anledning denne Gang til at samtale videre med ham om Guds Ord. Eders Gaver har sikkert ved Herrens Velsignelse bidraget til at gjöre ham saa venlig stemt. Han indlod sig ikke synderlig paa at udspörge om Eder, hvorledes I kunne

komme paa at sende ham disse Ting; thi baade havde jeg sagt ham det og han ved allerede temmelig Besked derom, men jeg venter, at han en anden Gang vil optage den Sag at spörge efter Eder. Nu da! imorgentidlig skal jeg bryde op for at vende tilbage til Empangeni, og Schreuder vil gaa med et Stykke paa Veien, for at vi tilsammen kunde udsöge det bedste og bekvemmeste Byggested.

———:o:———

Kirkekrønike.

Tydskland.

— I Sydtydskland har dannet sig en ny Sect: "De Nykirkelige", der paa en forunderlig Maade blande Jödisk, Chiliastisk og Katholsk mellem hverandre. At äde Svinekjöd anse de som syndigt; de tilbede Jomfru Maria. De vente paa det tusindaarige Rige og afholde sig derfor fra Egteskab. Napoleon den 3die ansees af dem for Antichristen

— Vi have tidligere fortalt vore Läsere, at Pastor Brunn i Steeden havde besluttet at oprette en Skole for at forberede Mänd til Indträdelse i Missourisynodens theologiske Seminarier, og at han i den Anledning udstedte et Opraab i Tydskland om Hjälp. Han beretter nu, at hans Foretagende har fundet stort Anklang i de forskjellige Dele af Tydskland.

Han havde begyndt Skolen med 7 Elever, og 2 andre havde meldt sig. 300 Thaler vare skjänkede ham i Tydskland til Elevernes Underholdning, og omtrent ligesaameget var sendt ham fra Venner i Missourisynoden. Det i Sachsen endnu bestaaende men for längere Tid uvirksomme "Ev.-luth. Missionsselskab blandt de tydske Udvandrere i Amerika" har lovet ham sin kraftige Understöttelse.

Pastor Brunn har ogsaa begyndt et Slags Missionsblad, hvori han vil meddele Underretning om de tydske Udvandreres Stilling i Amerika saavel borgerlig som kirkelig, om de forskjellige Kirkesamfund iblandt dem, isär de lutherske; han vil fornemmelig give Meddelelser om Missourisynoden, dens Läre, dens kirkelige Fornödenheder, dens Kamp; ved disse Meddelelser vil Pastor Brunn väkke Interesse i Tydskland for den Sag, han arbeider for, vise, hvor nödvendigt det er, at den luth. Kirke i Tydskland kommer de tydske Lutheranere i Amerika til Hjälp; og hvorledes Missourisynodens faste confessionelle Stilling maa opfordre Lutheranerne i Tydskland til netop at räkke dem den Hjälp, de kunne yde. Pastor Brunn har under Titelen "Guds Ord og Luthers Läre" allerede givet et Forsvar for Missourisynoden, der ogsaa i Tydskland er bleven skammelig bagtalt og beskyldt for falsk Lärdom isär af Buffalo- og Jowa-Synodens Udsendinger. Brunn fortäller, hvorledes han allerede havde havt flere Beviser paa den gunstigere Mening, Mange vare komne til om Missourisynoden. Pastor Brunn har i flere Aar staaet i Correspondence med nogle af Missourisynodens Lärere; efter mange Tvivl og mange Kampe er han nu kommen til den fuldeste Overbeviisning om Missourisynodens Rettroenhed og dens Läres fuldkomne Overeensstemmelse med Symbolerne.

Han erkjender, at Missourisynoden ved at holde sig strengt til de gamle lutherske Fädre har fremstillet den rette rene Läre i alle de Punkter: om Kirke, Embede, Kirkeforfatning, Chiliasme osv., der nu ere de brändende Spörgsmaal i Tydskland, hvorom alle Slags vildfarende Meninger have villet gjöre sig gjäldende.

Ved nu at fremstille Missourisynodens Kirkestrid og dermed den gamle lutherske Läre, som den med ligesaa stor Dygtighed som Fasthed har kjämpet for mod Secter saavelsom mod falske lutherske Samfund, haaber Pastor Brunn at bidrage til, at Luthers Läre ogsaa blandt Tydsklands Theologer og Menigheder skal blive mere bekjendt og finde flere Venner, end det hidtil har väret Tilfäldet.

Det gläder os, som ikke have väret uvidende om den store Miskjendelse ja Forfölgelse, Missourisynoden saavel her som og tildeels i Tydskland har väret Gjenstand for, at väre Vidne til den Anerkjendelse, som Herren nu lader den mer og mer vinde i Tydskland blandt nidkjäre Lärere og lutherske Theologer. Vi ere forvissede om, at Herren vil velsigne det Sandhedens Vidnesbyrd, den saa höilydt og uforfärdet har aflagt, og bryde det en aaben Bane ogsaa i Tydskland.

Ogsaa et andet anerkjendende Vidnesbyrd for Missourisynoden fra en udmärket Theolog i Tydskland ville vi her tilföie.

Dr. K. K. Münkel har i "Neue Zeitblatt" leveret en Opsats over Chiliasmen; i denne paaviser han, hvorledes al Chiliasme er af kjödelig Natur trods sit aandelige Skin, at til Grund for den ligger den falske Läre, at Kirken skal holde Kjödet for sin Arm. Med Materialismens og de materielle Interessers Herredömme, siger han, hänger Chiliasmens forfärdelige Herredömme i vor Tid sammen. Chiliasmen er Kirkens eller Gudsstatens Dannelse paa Principet af aandeligt Svärmeri. Han paaviser, hvorledes Katholicismen og Secterne ere chiliastiske; dernäst hvorledes den svärmeriske Phantasi indenfor den lutherske Kirke netop i Chiliasmen söger Tröst over og Hjälp mod Kirkens sörgelige Forfald. Derfor, siger han, er det vor Pligt ganske at bryde med dette Svärmeri og forkaste det i alle dets Gestalter, Farver, Arter og Familier.—Saavidt Chiliasmen er Svärmeri, saa vidt modsträber den den Hellig Aand. Derpaa tilföier Dr. Münkel: Jeg kan derfor kun billige, at de lutherske Missouriere i Amerika ere optraadte saa alvorlig mod Chiliasmen og paa ingen Maade have villet taale den. Vilde de väre eftergivende mod Chiliasmen, saa vilde de sätte deres hele Kirke paa Spil; thi Chiliasmen er ikke alene grundstyrtende, den er en hel Fletning af Vildfarelser og maa nödvendig ytre sin forvirrende Indflydelse paa den hele Salighedsläre."

Jeg har noget längere dvälet ved disse anerkjendende Vidnesbyrd om Missourisynoden, fordi ogsaa i den norsk-lutherske Kirke Enkelte have begyndt at kaste Stänk paa den og paa os, der slet ikke have skammet os ved at bekjende at have väret dens dygtige Läreres opmärksomme Disciple. Prof. Larsen gjorde i sin Skildring af den religiöse Tilstand i Norge blandt andet ogsaa opmärksom paa den Udbredelse, som Chiliasmen ogsaa i Norge syntes at have faaet, og som luthersk Lärer forkastede han den naturligvis baade i dens fine og gro-

ve Skikkelse. Höiſt opirret over en ſaadan formentlig Formaſtelſe af Prof. Larſen har Norſk Kirketidende i Chriſtiania i ſin Bar.iagtighed begyndt at raabe ſaa höit paa Miſſouri-Paven og Paveſtolens Anner i Wisconſin, at endog Doctor medicinä J. Hanſens Skrift om Menneſkelighed og Orthodoxi har givet Echo til dette ynkelige Skrig.

Vi ville raade den Norſke Kirketidende (Doctor Hanſen tilraaber vi blot: "Skomager bliv ved din Läſt") foruden at gjennemläſe ovennävnte Münkels Afhandling i April Heftet af nävnte Tidsſkrift, at gjöre ſig lidt mere bekjendt med Fädrenes Skrifter; den vil da med Guds Hjälp i det ſom i andre Stykker erkjende, hvad der er Sandhed; dernäſt vil den läre, at Luther i den Tid aldrig udſatte ſig for at faa Navn af Pave, fordi han uden nogen Frygt ligeoverfor Pave, Keiſer, Adel, Borger og Bonde paaſtod, at Sandheden var det eneſte, der ſkulde gjälde; denne Luthers og, ſom vi mene, Vorherres Regel ville vi gjerne, ſaavidt Gud giver os Naade dertil, fölge, om vi end derfor ſkal komme til at hedde Paveſtolens Anner; thi vi tröſte os da med. at vi blive i Anneret til Vorherres Paveſtol, og det ville vi heller end väre Anner til den falſke Unions Paveſtol, hvis Decret ſom bekjendt lyder ſaa: "De forſkjellige Anſkuelſer have hver ſin Berettigelſe, de tjene til at udvikle og fixere Lärebegrebet, der endnu ikke er beſtemt og afſluttet."

Boganmeldelse.

J Norge er udſtedt Subſkriptionsindbydelſe paa Luthers fuldſtändige Kirkepoſtille. Märkeligt nok har den aldrig för väret overſat hverken i Norge eller Danmark. Overſättelſen ſkal väre anbetroet dygtige Händer.

Som Tillägsheste til "Folkevennen" er "Egedes Dagbog i Udtog" ved Eilert Sundt udkommen i Chriſtiania.

Förſte Hefte af Concordiabogen eller den evangeliſk-lutherſke Kirkes Bekjendelſesſkrifter i norſk Overſättelſe er udkommet paa Jacob Dybwads Forlag i Chriſtiania. Som för bekjendtgjort udgives Värket af de theologiſke Profesſorer C. P. Caspari og Gisle Johnſon. Förſte Hefte ſlutter med Apologiens Art. 3 § 53.

Subſkriptionspriſen for hele Värket er 1 Spd.

J Chriſtiania er udkommen en Kirkehiſtorie af Rasmus T. Niſſen, Lektor i Theologien, Priis 36 ß.

Den roſes for at väre ſund lutherſk, jävn, kortfattet og folkelig.

Skolelärer Berge i Chriſtianſand indbyder til Subſkription paa en Prädikeſamling af Biſkop Peter Hertsleb. Pris i Skindbind 1 Spd. 6ß.

Regnskab

over

Bidrag, indkomne til Understöttelse for de norske Elever i St. Louis og Fort Wayne.

Indkommet:

Af en Hvedekollekt paa Koskonong og Liberty Prairie—stor $220,18—anvendt til dette Brug		$115,18
(Af Resten er anvendt til Professor Larsens Reise til Norge 40 Doll.—til Læreanstalternes Husholdningskasser 65 Doll.)		
Af Offer i Gjerpen Kirke i Manitowoc Co.—stort 10 Dol. 53 Ct.—, i Valders Kirke i Manitowoc Co. — stort 7 Dol. 81 Ct. —, i Manitowoc By Menighed—stort 9 Dol. 20 Ct.—, i alt 27 Dol. 54 Ct., anvendt til dette Brug		12,54
(Resten 15 Dollars anvendt til Prof. Larsens Reise til Norge).		
Fra Rock Prairie Menighed, indsendt ved Past. Magelssen i Oct. 1860		17,00
= Rock Run — —=— = = —=—		9,00
= Rock Prairie — —=— = = i Feb. 1861		10,43
= Rock Run — —=— = = —=—		4,00
= Pastor A. C. Preus som personlig Gave til O. J. Hagestad		10,00
= = J. A. Ottesen —=— = = Ole Jul . .		10,00
= = —=— —=— = = O. J. Hagestad .		5,00
= = H. A. Preus's Menigheder i Januar 1861 . .		15,00
= = —=— —=— i Marts 1861 . .		14,00
= = —=— —=— i April 1861 . .		20,00
= Little Iowa Menighed ved Past. Koren til Thomas Johnson .		25,00
= Ole Tronklev 1 Doll., Ole P. Dalemo 1 D., Past. Muus 1 D., indsendt ved Pastor Muus		3,00
Til Ole Jul fra Gjerpen Menighed i Manitowoc 11 Doll. 30 Ct., hvoraf 5 Dollars i brukne Bankers Sedler . . .		6,30
= Ole Jul fra Walders Menighed i Manitowoc Co. . .		6,30
= Clermont Menighed i Iowa, indsendt ved Tallak Gundersen .		7,00
= —=— = —=— Torkil Halfstensen .		4,50
= fire unge Piger i Little Iowa Menighed, samlet ved Johanne Sivesind		5,00
= Claus O. Lee paa Liberty Prairie til Knut Bergh . .		10,00
		$309,25

Udgivet:

Til Lars Folkestad, St. Louis, September 1860 .	$5,00	
= —=— — November = .	10,00	
= —=— — Februar 1861 .	14,00	
= —=— — Marts = .	5,34	
= —=— — Juli = .	4,00	
		$38,34
Til Ole Johan Hagestad, Ft. Wayne, Novbr. 1860 .	15,00	
= —=— —=— = = .	5,00	
= —=— —=— Marts 1861 .	2,60	
= —=— —=— = = .	10,00	
= —=— —=— April = .	7,00	
		39,60
Til Nils Eide, St. Louis, Novbr. 1860 . .	15,00	
= —=— —=— 26de = = . .	5,00	
= —=— —=— Marts = . .	11,00	
= —=— —=— April = . .	9,00	
		40,00

Til Ole Jul, St. Louis, Novbr. 1860 . . 15,00
" —"— —"— " " . . . 10,00
" —"— —"— Febr. 1861 . . . 10,00
35,00

Til Knut Bergh, St. Louis, Novbr. 1860 . . 20,00
" —"— —"— Marts 1861 . . 10,00
30,00

Til Amund Mikkelsen, Ft. Wayne, Januar 1561 . 10,00
10,00

Til Thomas Johnson, Ft. Wayne, Febr. 1861 . 25,00
25,00

Til J. P. Johnsen, Ft. Wayne, Marts 1861 . 8,00
8,00

On deposit hos Prof. Craemer i Ft. Wayne . . . 33,85
Expresudgifter ved Forsendelsen af Penge til Prof. Craemer . 6,50
—"— " Larsen 28,96
$289,25

De hos Prof. Craemer staaende Penge skulle anvendes til Eleverne i Ft. Wayne efter deres Behov; ligesaa de hos Prof. Larsen staaende Penge til at dække den Gjäld, Eleverne i St. Louis havde der, da de for Krigens Skyld maatte reise bort.

———:o:———

Regnskab

over

Bidrag, indkomne til Husholdningskasserne for Läreanstalterne i St. Louis og Ft. Wayne.

Af en Hvedekollekt paa Koskonong og Liberty Prairie—stor 220 Dol. 18 Cents — anvendt til dette Brug til Concordia College, St. Louis $45,00
til Ft. Wayne Seminarium 20,00
65,00

(Af Resten er anvendt til Prof. Larsens Reise til Norge 40 Dollars—til Eleverne 115 Dollars 18 Cents).
6te Jan. 1861 fra Spring Pr. Menighed til Conc. Coll. 10,00
—"— —"— til Ft. Wayne Sem. 5,00
15,00

Marts 1861, fra Little Iowa Menighed til Con. Coll. 20,00
—"— —"— til Ft. Wayne Sem. 10,00
30,00

April 1861, fra Norw. Ridge Menigh. til Conc. Coll. 6,45
—"— —"— til Ft. Wayne Semin. 8,55
15,00
$125,00

For alle de i begge ovenstaaende Regnskaber anförte Udbetalinger har jeg modtaget Kvittering med kjärlig Tak til Gud og de velvillige Givere. Jeg frembærer da denne Tak under Et med Bøn til Gud, at han efter sin Forjættelse vil lönne Givernes Offervillighed for denne Sag og naadig velsigne Ga-

verne, saa at hans salige Ord dermed maatte fremmes iblandt os, ham til Ære og os alle til Glæde og Gavn.

Koskonong Præstegaard 13de Juli 1861. J. A. Ottesen.

Kvittering.

Modtaget af Kristi Kravig, østre Koskonong, til Elever i St. Louis et Par Lagen og 2 Pudevar, som jeg har givet til Ole Jul, samt fra Fru Linka Preus et Par Strömper til Brynild Hovde, for hvilke herved kvitteres med forbindtlig Tak.

St. Louis, Mo., 18de Januar 1861. Laur. Larsen.

:o:

Regnskab

over

Omkostningerne ved Prof. Larsens Reise til Norge.

Indkommet:

Ved Past. H. A. Stub fra Coonprairie Menighed	$13,00	
La Crosse By „	3,25	
Kickapoe	2,85	
udlagt af Pastor Stub selv	20,95	
	——	$40,00
Ved Pastor Brandt fra hans Menigheder		40,00
—:— H. A. Preus fra Sager Creek Menighed	3,00	
—:— —:— Skoponong „	6,00	
—:— —:— Roche a Cree „	6,00	
—:— —:— Newport „	5,00	
—:— —:— Portage „	2,00	
—:— —:— Lemonweir „	3,00	
—:— —:— Norway Grove „	10,00	
—:— —:— Spring Prairie „	10,00	
—:— —:— Bonnet „ „	2,00	
—:— —:— Madison „	2,00	
—:— —:— Lodi „	1,00	
Et Offer paa 27 Doll. 54 Ct., hvoraf 12 Doll. 54 Ct.	——	50,00
blev anvendt til Eleverne i St. Louis og Ft. Wayne		15,00
Ved Pastor Ottesen fra Koskonong og Liberty Prairie Menigheder af en Hvedekollekt, som for Resten blev anvendt til Understöttelse for Eleverne i St. Louis og Ft. Wayne samt for begge disse Læreanstalters Husholdningskasser		40,00
Ved Pastor C. F. Magelssen:		
fra Rock Prairie Menighed	20,35	
„ Rock Run	9,25	
„ Albany	3,45	
„ Ingebreth Thorsen paa Jefferson Prairie	0,50	
ellers indkommet	0,50	
udlagt af Pastor Magelssen selv	5,95	
	——	40,00
Ved Past. V. J. Muus fra Menigheden i Nordre Waseca, Minn.	5,00	
udlagt af Pastor Muus selv	35,00	
Ved Pastor F. C. Claussen fra Big Cano og Norwegian	——	40,00
Ridge	12,00	
nd agt af Pastor Claussen selv	28,00	
	——	40,00

Fra Pastor H. A. Preus 10,00
Ved Pastor C. L. Clausen:
fra St. Ansgar Menighed 17,81
" Sixmilegrove " 3,50
" Little Cedar " 2,67
" Freeborn " 5,30
" Austin " 2,71
" Silver Lake " 3,92
" Lime Creek " 4,09
40,00

Ved Past. V. Koren fra Painted Creek Menigh. . 10,31
" Clermont " . . 8,55
" Little Jowa " . . 21,14
40,00
Ved Pastor N. E. Jensen 40,00
Ved Past. P. M. Brodahl fra hans Menigheder . . . 26,25
fra ham selv 13,75
Ved Prof. L. Larsen fra Rush River Menighed . 15,50
" Menomonie " . . . 1,25
" Hans Torgersen i Chippewa Mgh. 0,25
17,00
$492,00

Udgivet:

Kjöbt Kaarter over Minnesota, Wisconsin og de Forenede Stater samt Jernbaneveiviser, hvilket alt opbevares hos vore Kommissionärer i Norge til Veiledning ogsaa for dem, der i Fremtiden tænke paa at reise herover som Präster 7,25
Reise fra St. Louis til Hamburg 110,11
Reise fra Hamburg til Moss . . . 17 Spd. 4 Ort 4 ß
" til Sarpsborg, Frederikshald, Christiania og derfra til Asker Seminarium 5 — 4 " 23 "
Ophold i Christianina fra 17de Octbr. til 16de November . . . . 17 — " " 6 "
Bekjendtgjörelser i Aviserne, Opvarming, Oplysning af Lokale til Foredrag . 2 — 4 " 2 "
Reise til Christiansand, Ophold der og Reise til Mandal . . . . 16 — " " 9 "
59 Spd. 3 Ort 20 ß = $69,91
Reise fra Christianssand over England til Portland, Maine, £ 23. 2 Shilling 11 Pence = 115,72
Reise fra Portland, Me., over Chicago til St. Louis . . 44,52
Rente af Penge, som maatte laanes til Reise . . . 9,00
$356,51

Der bliver altsaa tilovers 135 Dollars 49 Cents, som ifølge Bestemmelsen skulle anvendes til Understøttelse for de Elever, som uddannes til Præster iblandt os.

Idet jeg herved offentliggjör dette Regnskab, maa jeg som Undskyldning for, at det ikke tidligere er skeet, anföre, at Regnskaberne fra de forskjellige Præ-ster ikke tidligere ere indkomne. For at tilveiebringe Reisepengene i saadan Hast, som var fornødent, maatte Prästerne dels selv gjöre Udlæg, dels laane; og som man af Regnskabet vil have seet, have endnu ikke alle Præster faaet sine Udläg godtgjorte, ligesom de heller ikke alle endnu have indsendt Regnskab over, hvor meget hver enkelt af deres Menigheder have bidraget. De ere

imidlertid ved Prästemødet paa Spring Prairie i forrige Uge erfarede, at ingen af dem vilde have sine Udläg tilbagebetalte af det Overskud, der var i Behold hos mig, men at de alle ønskede dette anvendt til vore Prästeelever, saa har jeg ikke villet vente längere med at offentliggjøre Regnskabet, idet jeg overlader til de Præster, der endnu ikke have indsendt specielt Regnskab, selv at offentliggjöre dette, om de maatte ønske det.

Koskonong 15de Juli 1861. Laur. Larsen.

———:o:———

Universitetsfondet.

Hovedsum $17,111

Tegnet ved Past. N. E. Jensen.

I Highland Pr. Menighed:

Ole Johannesen Øverland	$20
Evind Ellertsen Dahl	25
Johannes Olsen Øverland	10
Ole Hansen Vendsel	15
Johan Larsen Steensgaard	10
Kristen Svenringsen Vharen	10
Ole Palmesen	10
Bjørguf Gjermundsen	10
Gunnar Dahle	10
Hans Olsen Nordbø	10
Knud Tollessen	10
Angers Svenningsen Byholt	20
Kjöstuf Knudsen Storyslie	10
Carl Frantsen Rue	10
Peder Eriksen Helgeland	10
Isak Eivendsen	25
N. E. Jensen	50
H. Jensen	25
Harald Olsen	10
Kittel Olsen Jordgrav	10
Lars Halvorsen Jahre	10
Lars Larsen Humle	10
Carl Olsen	10
Halvor Eriksen	10
Ole Grindeland	10
Nils Eivendsen	25
Ellert Eivindsen	25
Johan Henrik Semmen	10
Hans Paulsen	10
Johan Larsen Jahre	10
Johannes Olsen Gaarder	10
Anders Peersen Falla	10
Herman K. Hemmestvedt	10
Ole Jørgensen	10
Kristian Jensen	10
Kristoffer Olsen	10
Even Gislesen	10
Hans Jensen Bjørka	10
Halvor Hansen Nordbö	10
Gjermund Jørgensen	10
Hans Svenungsen	10
Ole Halvorsen Nordnäs	5
Knud Johannesen Øverland	15
Halvor Jensen	25
Lars Trulsen Ask	20
	—— 615

I Houston Menighed:

Torjer Grover	25
Hans Olsen Krognæs	25
Stener Knudsen Meaas	10
Ole Olsen Bergsland	15
Ole Bjørgussen Tveten	10
Gjermund Aslaksen	10
Kjøstuf Evensen Sandland	10
Gunder Halvorsen Bjørnstad	10
Kristian J. Fasen	12
Ole Jansen Jul	10
Torger Olsen Kragenäs	15
Leif Olsen Kragenäs	20
Gunder Björgussen Tveten	10
Amund Thorsen Barskaar	10
Mikkel Larsen Reskild	10
Knud Amundsen	10
Ole Stutelien den Ældre	10
Abraham Jörgensen Bukøien	10
Mikkel Mikkelsen Sinnäs	15
Tobias Henriksen	10
Gulbrand G. Kastenborg	25
Kristian Halvorsen Brokke	15
Ole Halvorsen Skreie	10
Guttorm Guttormsen	10
Jon Evensen Homme	10
Albert Olsen	10
Ellef Olsen Hellem	10
Lavrents Andersen	10
Ole Amundsen	5
	—— 362

I Rushford Menighed:

Styrk Gjernäs	30
Söndre Reishuus	30
Torbjörn Fladeland	50
Isak Andersen	30
Brigt Brigtsen	20
Jørgen Thorsen	20
Henrik Henriksen	30
Johannes Kristensen	5
Anders Jensen	10
Jonas Petersen	5

Tollef Fladeland	25	
Erik Lien	30	
	——	285
I Greenfield Menighed:		
Anne Arnesen Aaberg	25	
Johannes Ellessen Sörlien	25	
Herbjörn N. Ingolsland	15	
Aamund Olsen Aakre	10	
Østen Herbjørnsen	10	
Halvor S. Bostrak	10	
Halvor Olsen Saugslaate	10	
Jon Nilsen Boxerud	10	
Nils Jensen Boxerud	10	
Ole Jensen Kasen	10	
Knud Pedersen Husevold	15	
Thomas Halvorsen Rollaug	5	
	——	155
I St. Olafs Menighed:		
Hans Jonsen Gronnesteen	10	
Tron Kristensen Horgeset	20	
Emil Falch	20	
Anders Torgersen Moen	10	
Jon Arntzen	2	
Ole Andersen	5	
Hellik Gulbrandsen Baatvedt	10	
Nils Nilsen	10	
Ole Jensen	3	
Ole Monsen	10	
Johannes Bendixen	10	
Kittel Olsen Tvetene	10	
Endre Slougsmark	5	
Halvor Knudsen	10	
Anund Andersen	20	
Abraham Kristensen	20	
Torbjørn Isaksen	10	
Ole Evensen Folkestad	10	
Knud Larsen	10	
Helge Nilsen Lie	5	
Herjus Olsen	10	
Od Nilsen Lie	5	
Ole Sjursen Sætre	20	
Knud Eriksen Rokne	10	
Ole Olsen Kaasin	20	
Nils Sjursen	15	
Guul Kristoffersen	10	
Erik Himle	10	
Ole Anundsen Buen	10	
Ole Helliksen Flate	10	
Anders Sjursen	5	
Jon Larsen	5	
Amund Nilsen	10	
Aslak Halvorsen	10	
Jon Pedersen	10	
Ole Østlie	5	
Erik Reiersen	10	
Leiuf Evensen Folkestad	10	
Anders Ellefsen	5	
Ellef Pedersen	5	
Jacob Knudsen	15	
Peter Andersen	10	
Ole Ellingsen	10	
Jon Bottolfsen	10	
Halvor Sigbjörnsen	2	
Sebjörn Halvorsen	3	
Hans Iversen	3	
Kristoffer Halvorsen	3	
Ole Gulbrandsen	20	
Elling Andersen	20	
Lars Sjursen Gildarhuus	5	
Peder Hansen	3	
Kristoffer Kristoffersen	10	
Reier Reiersen	15	
Aslak Aaby	10	
Erik Knudsen	10	
Magne Bottolfsen	10	
Tollef Goolberg	20	
Ole Kolbjørnsen	10	
Johan Sörensen	10	
Peder Olsen	10	
A. Nilsen	10	
Anders Jonsen Rue	10	
Even Torkelsen Staven	10	
Søren Andersen	10	
Kristian Mikkelsen	20	
Halvor Torjersen	5	
Augen Kristiansen	10	
Kristian Kristensen	10	
Asle Eriksen	10	
Jon Gundersen	10	
	——	719
Tegnet til Universitetsfondet i Louisvalley Mgh., La Crosse Co., Wis.		
Johannes Andersen	50	
Kristen Klemetsen	50	
Syvert Olsen	40	
Ole Hulberg	25	
Ole Johnsen	10	
	——	175
Hovedsum . .		$19,322

Kirkelig

Maanedstidende

for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Novbr. 1861. } Redigeret af Pastorerne H. A. Preus og J. A. Ottesen. { 6te Aarg. No. 11.

Philip Melanchtons Tale ved Dr. Martin Luthers Baare.

(Efter Norsk Kirketidende).

[Den 18de Februar 1546 döde den dyrebare Guds Mand og Reformator i Eisleben. Den 25de ankom Liget under Ledsagelse af Greverne af Mansfeld med 45 Heste til Elsterporten foran Wittenberg, hvor Universitetet, Raadet og Borgerraadet var forsamlet. I et stort Ligfölge, hvori Luthers Enke, Sönner og Paarörende befandt sig, blev Kisten fört ind i Slotskirken, hvor Dr. Bugenhagen prädikede over 1 Thes. 4, 13. 14, men under saa mange Suk og Taarer, at han oftere maatte standse under de Tilstedeværendes lydelige Graad. Derpaa holdt Melanchton nedenstaaende Sörgetale paa Latin, men som snart efter blev oversat paa Tydsk].

Ihvorvel jeg i denne vor egen tilligemed alle fromme Hjerters og Christi Kirkes fälles dybe Sorg for egen Bedrövelse kun vanskelig kan tale, vil jeg dog ikke undlade at henvende nogle Ord til denne christelige Forsamling. Jeg vil ikke paa Hedningernes Vis tale blot til den Afdödes Ros, men ogsaa minde denne Forsamling om Guds höie, forunderlige Styrelse af sin Kirke og om de mangeslags Farer, hvormed den til alle Tider har at kjämpe, forat christelige Hjerter desto flittigere og grundigere kunne betänke, hvad der altid skal väre Gjenstand for deres Tragten, og hvad de först og fremst skulle anraabe Gud om, og hvilke Exempler de skulle stille sig for Öie, forat have dem til Regel og Rettesnor for hele sit Liv. Omend derfor de Ugudeliges kjödelige Hjerter agte Guds Ord og den christelige Religion for Intet og mene, at al den mangfoldige Forstyrrelse og Uorden i det menneskelige Liv og al Slags Forvaltning kommer ganske tilfäldigen og uden Guds Styrelse, saa skulle dog vi, der ere Christne, kraftigen befästes ved saa mange klare og aabenbare Vidnesbyrd fra Gud og tydelig og bestemt skjelne mellem Guds Kirke og den övrige ugudelige Hob, og urokkelig slutte, at Gud regjerer og opholder sin Kirke ved sit underbare Raad og sin Kraft. Tillige skulle vi ret läre at beskue og forstaa Guds Styrelse af sin Kirke, med Taknemmelighed paaskjönne de af Gud sendte Lärere og betragte, hvorledes de, saalänge de levede og lärte, styredes af Gud, og stille os de höie, ypperlige og redelige Lärere for Öie som vore Fädre og vise dem den tilbörlige Äre.

Om denne höivigtige Sag skulle vi tale og minde hverandre, saa ofte vi ihukomme den ärværdige Herre, Dr. Martin Luther, vor kjäre Fader og Lärer, hvem vi, der ved Guds Naade vide, at han var en höi, ypperlig og tro Christi Tjener og Evangeli Prädikant, af Gud synderlig kaldet og os given, skulle elske og äre, om end mange ugudelige Mennesker have näret et bittert og uforsonligt Had mod ham, og for os selv skulle vi omhyggelig sammenholde og betragte alle de Vidnesbyrd, som klarligen godtgjöre, at hans Läre ikke er et uchristeligt, oprörsk Menneskepaafund, men at han troligen har lärt og udlagt den rette, rene, ene nödvendige og saliggjörende Läre i Kirken.

Derfor skal han med Ret og Skjel indordnes blandt de höie og ypperlige Mänd, som Gud i Besynderlighed har kaldet og sendt for at samle og gjenopbygge sin Kirke paa Jorden, og vi skulle vide, at saadanne Mänd ere at agte for Menneskeslägtens skjönneste Blomst, inderste Kjerne og Krone! Thi om man end kan agte og berömme ogsaa enkelte blandt Hedningerne som store og fortræffelige Mänd, saa kunne de dog ikke sammenlignes med vore höie Lärere og Veiledere og staa langt under en Jesaias, Johannes den Döber, Paulus, Augustinus, Dr. Luther! Saadan Ulighed og Forskjel mellem de Mänd, Gud har givet Hedningerne til det verdslige Regimentes Nytte, og dem, ved hvem Han styrer sin Kirke, skulle vi Christne forstaa samt rettelig give Agt paa.

Men hvilke ere nu de säregne Stykker af den sande Läre, som Dr. Luther i det Liv og Läreembede, der nu er afsluttet, har bragt for Lyset og udbredt, og hvorfor han billigen er at prise? — Vi se jo, at for Tiden mange, ja store Mänd ere os fiendske og bittert klage over Kirkens store Forvirring, og at megen unyttig Kiv fremkaldes, som Ingen ser sig istand til at standse eller bringe til Enighed. Til saadant Skrig svarer jeg, at Guds Styrelse med de forskjellige Partier i Kirken i denne Verden altid er saaledes beskaffen, at naar den Helligaand tugter Verden, opstaar strax Tvedragt og Spaltning; men Aarsagen i og Skylden for saadan Uenighed er alene deres, der ikke ville höre Guds Sön, om hvilken den himmelske Fader har befalet og sagt: "Denne skulle I höre!"

Dr. Luther har atter bragt for Lyset og med Flid forkyndt den sande, rene, christelige Läre, som tilforn i mange vigtige Stykker var bleven fordunklet; thi det er aabenbart og kan ikke negtes, at den störste, groveste og haandgribeligste Vildfarelse har hersket i Munkenes Läre om Boden. Denne Vildfarelse har han draget frem for Lyset og lärt, hvori den rette christelige Bod bestaar, og hvad der kan give de Hjerter og Samvittigheder, der skjelve for Guds Vrede over Synden, en sikker, ubedragelig og varig Tröst.

Han har ogsaa rettelig forklaret den rette Paulinske Läre, at Mennesket alene ved Troen bliver retfärdig for Gud; han har fremdeles paavist og flittigen lärt den nödvendige Forskjel mellem Lov og Evangelium, og mellem den höie, guddommelige Retfärdighed ved Aanden og den udvortes verdslige Tugt eller Fromhed. Han har endvidere lärt, hvori den rette Guds Tilbedelse

bestaar, og hvorledes den skal ytre sig, og revet den hele Kirke udaf den hedenske Blindhed og Uforstand, som drömmer om, at man kan tilbede Gud, omend Hjerterne stikke i hedensk Tvivl og i saadan Tvivl fly Gud. Derimod har han underviist Folket om, at den rette Paakaldelse maa ske i Troen og en god Samvittighed, og har henviist os alene til den eneste Midler, Guds Sön, som sidder ved Faderens Höire og beder for os, og ikke til Billeder af Sten eller Trä, til döde Mennesker eller afdöde Hellige, ligesom den store Hob i forfärdelig Blindhed tager sin Tilflugt til saadanne Billeder og döde Mennesker og anraaber om deres Hjälp.

Han har ogsaa troligen lärt om sande, gode Gjerninger, som behage Gud. Han har fremhävet Forskjellen mellem sande, fornödne, christelige Gjerninger og den barnagtige Övelse af Ceremonier og andre Bestemmelser og Bud, som have sit Udspring fra Mennesker, og hvorved Guds rette Paakaldelse i Aand og Sandhed hindres.

Forat den rene christelige Läre tillige kunde vedligeholdes og forplantes til Efterkommerne, har han i vort tydske Sprog saa klart og tydelig oversat Propheternes og Apostlernes Skrifter, at denne Oversättelse giver den christelige Läser meget mere Lys og Forstand end mange andre tykke Böger og Kommentarer. Desuden har han ogsaa forfattet ypperlige Forklaringer til enkelte Böger, om hvilke endog Erasmus har erkläret, at de langt overgaa alle Andres Forklaringer, som vi endnu have.

Og som der staar skrevet (Nehemias 4) om dem, der gjenopbyggede Staden Jerusalem, at de "med den ene Haand arbeidede paa Bygningen og med den anden förte Svärdet," saaledes har han tillige maattet kjämpe mod den rene Läres Fiender og dog ved Siden heraf skrevet mange udmärkede Skrifter, rige paa christelige, tröstefulde Lärdomme, og hjulpet mange arme, vildfarende og besvärede Samvittigheder med christelige Raad og Tröst.

Da nu de vigtigste Hovedstykker af den christelige Läre ligge höit over den menneskelige Fornuft, som f. Ex. Lären om Syndernes Forladelse og om Troen, saa maa man ogsaa indse og bekjende, at han var underviist af Gud, ligesom ogsaa Mange af os selv have väret Vidne til, hvilke höie, aandelige Kampe han har udstaaet, i hvilke han har lärt at forstaa, at vi ved Troen sikkert maa slutte, at vi af Gud ere tagne til Naade og blive bönhörte.

Derfor er der ingen Tvivl om, at fromme, christelige Hjerter evindelig og altid ville prise og ophöie den store Velgjerning, Gud har beviist sin Kirke ved denne Mand, Dr. Luther, og först og fremst love og takke Gud derfor, dernäst ogsaa offentlig bekjende for al Verden, at denne dyrebare Mands ufortrödne Flid og Arbeide ved Prädiken og Skrift har hjulpet dem frem i Sandheds Erkjendelse, og at de ere skyldige til at väre ham taknemmelige derfor.

At alligevel ikke faa endog ädeltänkende Mänd for Tiden have klaget over, at Dr. Luther har väret noget for haard og hvas i sin Skrivemaade, derom vil jeg ikke disputere, hverken for at undskylde eller forsvare ham, men lade det bero med det Svar, som Erasmus ofte har

givet herpaa, at "Gud i den sidste Tid, i hvilken stor Elendighed og mange Bröst have taget overhaand i Verden, ogsaa har givet den en haard og skarp Läge."

Da nu Gud har betjent sig af et saadant Redskab mod Evangeliets Fiender, som med stort Overmod, Fräkhed og Ugudelighed stride mod Sandheden, ligesom Han taler Profeten Jeremias (1, 10): Se, jeg har lagt mine Ord i din Mund, at du skal oprykke og sönderbryde og adsprede og fordärve og bygge og plante etc., og da han ved Dr. Luthers haarde Skrifter har villet forfärde dem, saa kunne de kräve Gud til Regnskab derfor; men de skulle forgjeves trätte med Ham derom; thi Gud regjerer ikke sin Kirke efter menneskelige Raad og Visdom og danner ikke alle sine Redskaber efter eet Maal.

Tillige maa Enhver, der ret har kjendt og ofte väret sammen med Dr. Luther, bevidne, at han har väret en overmaade vennesäl Mand, og at han, naar han har väret blandt Menneskene, har väret mild, venlig og elskelig i al sin Tale og slet ikke fräk, stormende, egensindig og trättekjär; men ved Siden heraf var der dog et Alvor og en Frygtlöshed i hans Ord og Miner, som der skal väre hos en saadan Mand. Kort, hans Hjerte var oprigtigt og uden Falskhed, hans Mund venlig og huldsalig, og han lagde Vind paa, hvad Paulus fordrer af de Christne: "Alt, hvad der er sandt, hvad der er ärbart, hvad der er ret, hvad der er rent, hvad der er elskeligt og hvad der tales vel om." Derfor er det vitterligt, at den Haardhed, som han i sine Skrifter har betjent sig af mod den rene Läres Fiender, ikke har havt sin Rod i et trättekjärt og vredagtigt Sind, men i et stort Alvor og Iver for Sandheden. Saadant Vidnesbyrd maa Alle vi og mange andre Fromme, der have seet og ret kjendt ham, give ham.

Hvilken skjön, herlig Tale vilde ikke alt dette give Stof til, hvis jeg havde foresat mig efter Fortjeneste at berömme denne Mand og i sin Helhed at fortälle hans Livs Historie, saaledes som den har väret i hans treogtresindstyve Aar, under vedholdende, stor og alvorlig Flid, Gudfrygtigheds Övelse, Tro, Guds Tilbedelse og andre christelige Dyder, samt i alle gode og nyttige Studier og Övelser. Der er aldrig sporet eller bemärket hos ham noget utugtigt Väsen eller andre Laster; der er aldrig hört noget Ord af ham, der kunde lede til Oprör og Forstyrrelse; tvertimod har han altid troligen raadet og hjulpet til Forsoning og Fred; han har aldrig blandet fremmede Handeler ind i Religionssager eller brugt Ränker for at fremme sin eller Sines Overvägt. Saadan Visdom og Dyd er saa stor og sjelden, at den ikke kan erhverves ved menneskelig Evne og Flid; men der hörer en guddommelig Gave og Naade dertil, hvilken gjerne holder saadanne store Männ som Dr. Luther, der af Naturen har et heftigt, for alt Stort og Ædelt brändende Gemyt, i Tömme.

Det vilde blive for vidtlöftigt at omtale hans övrige Dyder; dog vil jeg antyde nogle: Jeg er saaledes selv ofte kommen over ham, medens han under hede Taarer har bedet for den hele Kirke; thi han tog sig daglig en säregen, bestemt Tid til at betragte nogle af Psalmerne og under Suk og Taarer at anraabe Gud, ligesom han i

det daglige Liv ofte blev vred paa dem, der enten af Ladhed eller for deres Forretningers Skyld foregave, at det var nok blot med et kort Suk at anraabe Gud; thi derfor, sagde han, er Form og Maade at bede paa bleven os foreskreven, for at vore Hjerter, naar vi läse eller fremsige saadanne Bönner, derved skulle opväkkes og varmes, saa at ogsaa vor Mund kan bekjende, hvilken Gud det er, vi anraabe.

Fremdeles have vi ogsaa väret Vidne til, hvorledes han, saa ofte vidtlöftige og vanskelige Spörgsmaal have väret for om betänkelige og farlige Sager, der hurtig skulde afgjöres, har udvist meget stort Mod og Standhaftighed og ikke ladet sig skrämme af den förste lille Modstand, eller er bleven forsagt ved Trudsel, Fare eller Skräkkebilleder; thi han forlod sig paa Guds Bistand og Hjelp som den sikre Grund og urokkelige Klippe og lod sig ikke en saadan Tro og Tillid rive ud af Hjertet.

Han har ligeledes havt en saa overlegen skarp Forstand, at han fremfor Andre hurtig kunde se, hvad man i indviklede, dunkle og vanskelige Sager skulde raade til eller gjöre. — Han vidste, hvorledes Forholdene overalt vare og märkede sig med stor Ombyggelighed alle deres Sind og Karakter, med hvilke han havde at gjöre. Hvilken stor Veltalenhed han har besiddet, viser hans Böger og Skrifter, hvoraf man kan see, at han i Sandhed kan sammenlignes med alle dem, der ere berömte som de ypperste Talere.

At nu en saadan dyrebar Mand, der var udrustet med saa sjeldne Aandsgaver og besad en saa udmärket Lärdom og stor Forfarenhed, der var begavet med saa mange höie og usädvanlige Dyder, der af Gud i Besynderlighed var kaldet og udvalgt til at gjenoplive Kirken, der ogsaa af Hjertet har elsket os Alle som en Fader, er vandret bort fra dette Liv og revet ud af vor Midte, maa naturligen dybt smerte og bedröve os. Thi vi ere nu ganske som arme, ulykkelige og forladte Faderlöse, der have havt en dyrebar og forträffelig Mand til Fader og nu ere blevne denne berövede. Men uagtet vi skylde Gud Lydighed og maa hengive os i Hans behagelige Villie, ville vi dog beholde vor kjäre Fader i en stedsevarende Ihukommelse og ikke lade os denne rive af vort Hjerte. Ja, vi skulle takke Gud for, hvad Han har givet os i ham, og med ham gläde os i det frydefulde, salige og evige Samfund, som han nu nyder med Gud og Guds Sön, vor Herre Jesus Christus, og med de hellige Fädre, Profeter og Apostler, hvilket han, da han levede, i Troen og Fortröstningen paa Guds Sön altid paa det Inderligste havde begjäret og med stor Längsel forventet, da han nu ikke alene erfarer, at det tunge Arbeide og den stadige Flid, han har bevist ved at plante og udbrede Evangeliets rene Läre, i Evigheden bliver lovet og priset af Gud og den hele himmelske Menighed, men ogsaa selv, efterat väre udlöst af dette dödelige Liv som af et Fängsel og hensat i en anden, uendelig höiere, herligere, guddommeligere Skole, nu skuer Ansigt til Ansigt og erkjender den guddommelige Majestäts höie, uudgrundelige Väsen, de to Naturer, den guddommelige og den menneskelige, i Guds Söns ene Person, samt det Guds underbare Raad, hvorved Han har skabt og forlöst sin Kirke her paa Jor-

den.—Disse og andre store, herlige og ypperlige Ting skuer han nu for sine Öine, og har med Engelene stor, hjertelig Lyst og Gläde i Beskuelsen og Betragtningen af den guddommelige Visdom og dens Gjerninger.

Mange af os have endnu i levende Erindring, hvor gjerne og med hvilken stor Lyst han pleiede at tale om Guds Styrelser med de hellige Profeter, om deres Läre og Formaninger, om deres Kampe, Farer og Forfölgelser, og hvor underbart Gud reddede dem, hvorved han klarlig gav tilkjende, hvor stor Längsel han havde efter at väre hos disse höie og hellige Personer. Med disse er han nu inderlig forenet og fryder sig over at höre deres levende Röst og tale med dem, saa ere og de igjen hjertelig glade i sin Medtjener, og Alle tilsammen sige Gud evig Tak, der af sin grundlöse Naade og Barmhjertighed samler og opholder sin Kirke blandt Menneskene.

Derfor skulle vi ingenlunde tvivle om, at denne vor kjäre Fader Dr. Luther er i evig Salighed hos Gud, og dog ere vi med Rette bedrövede over, at vi nu ere ene og forladte. Men fordi vi ere skyldige at väre den guddommelige Villie, der har kaldet ham bort fra os, underdanige, skulle vi vide, at Gud ogsaa forlanger af os, at vi flittig skulle mindes hans Dyder og Velgjerninger som en Gave af ham. Denne Taknemmelighed skulle vi troligen yde ham og sandelig erkjende, at han har väret et besynderligen udvalgt Guds Redskab, samt flittig tilegne os og bevare hans Läre. Desforuden skulle ogsaa hans Dyder, som billigt er, väre os et Forbillede, og flittigen skulle vi hver efter sin Evne efterfölge ham i Gudsfrygt, Tro, alvorlig og brändende Guds Tilbedelse, Troskab og Flid i vort Embede, Kydskhed, Tugt og varsom Vandel, samt uafladeligen faa mere og mere Lyst og Längsel efter at fly og undgaa Alt, som kan opväkke Forstyrrelse og anden Forargelse.

Og som vi billigen ofte mindes andre store og hellige Mänd, ved hvem Gud har styret sin Kirke paa Jorden, som Jeremias, Johannes den Döber, Paulus etc., saaledes skulle vi ogsaa ofte betragte denne store Mands Läre og Liv og derunder sende Gud vor Taksigelse og Bön, hvilket ogsaa sömmer sig at gjöre i denne Forsamling. Forener Eder derfor med mig af et oprigtigt og christeligt Hjerte og Tro til Gud i denne

Bön.

O, almägtige Gud, vor Herres og Frelsers Jesu Christi evige Fader, Du, som har skabt og udvalgt Dig og din evige, enbaarne Sön Jesus Christus og den Hellig-Aand en evig Menighed, Du, som er en vis, naadig, barmhjertig og retfärdig Dommer, i Sandhed stärk og mägtig til at gjöre, hvad Dig behager, vi sige Dig Tak for, at Du af den menneskelige Slägt samler din Kirke, din enbaarne Sön til evig Arv, og opholder det hellige Prädikeembede, og for, at Du ogsaa i vor Tid har gjenoprettet det ved din tro Tjener Dr. Martin Luther, og vi bede Dig af vort ganske Hjerte, at Du ogsaa uafladeligen vil opholde og regjere din Kirke allevegne og besegle og bevare din sande, rene Läre i os, ligesom Profeten Jesaias beder for sine Disciple (Jes. 3): an-

tänd ogsaa vore Hjerter ved din Hellig-Aand, at vi maa paakalde Dig i Sandhed, og styr og ophold vort Liv efter dit Ord og Villie!—

Efterdi endelig store, fortræffelige Læreres og Regenters Död ofte varsler Efterkommerne store Straffedomme, saa ville vi herved have mindet og formanet alle dem, hvem Kirkens og Skolens Embede er anbetroet, at de nöie betragte den hele Verdens nuværende fælles Fare og betænkelige Löb. Thi vi see, at paa et Sted den tyrkiske Tyran grueligen fnyser og raser, paa et andet vore Fiender true os ogsaa med tunge Krige og Ödelæggelser i vore tydske Lande. Ogsaa finder man her og der mange andre trodsige og ugudelige Hoveder, der ville understaa sig til med stor Trods og Frækhed at forvirre og fordærve Kirkens rene Lære, nu da de ikke længer have Dr. Luthers Alvor at frygte. Paa det at nu Gud naadigen maatte afvende saadanne Straffe, skulle vi ogsaa desto flittigere indrette vort Liv, Omgjængelse og Studier christeligen, og altid have i vort Hjerte og for vore Öine det tröstelige Sprog, at vi, saalænge vi bevare Evangeliets Lære blandt os, höre, lære, elske,ære og fremme den, skulle være Guds Bolig, Tempel og Menighed, som Guds Sön Joh. 16 og har sagt: "Den, som elsker mig, vil holde mit Ord, og min Fader skal elske ham, og Vi skulle komme til ham og fæste Bolig hos ham."

———:o:———

Forklaring af Pastor Harms ved Missionsfesten i Hermannsburg over Mr. 11, 20—33.

(Oversat fra det Tydske).

I det Foregaaende höre vi, hvorledes Jesus, vor Herre, forbandede det ufrugtbare Figentræ. Nu hedder det videre: Den fölgende Morgen gik Jesus og hans Disciple forbi og saae Figentræet, at det var visnet indtil Roden. De Vantro pleie nu vel her at spörge: Hvorledes kan da Herren saaledes forbande det uskyldige Træ? Er da det at undres over? Om de selv have et ufrugtbart Træ staaende i Haven, agte de det ikke værd den Plads, det staaer paa, men ville snart skaffe det af Veien; de tör gjöre saadant, men naar Herren gjör det, da er det ikke ret.—Det Andet er her Petri Forbauselse over, at Træet saa snart var fortörret indtil Roden. Hvorover forbauses han? Over det Under, som bestod i Træets hurtige Henvisnen: idag forbandet, den næste Morgen allerede ganske hentörret. Det er et Under af Guds Almagt. Et Menneskebarn maa jo til enhver Tid forundre sig over den guddommelige Almagts Gjerninger, men det kommer af Menneskehjertet. Den guddommelige Forstand derimod, som faaes ved Troen paa den levende Gud, finder alle Guds Undergjerninger ganske i Orden; thi en Gud uden Undergjerninger er ikke den levende Gud Derfor henviser Jesus sine Disciple ogsaa til Troen og siger v. 22 haver Tro paa Gud. Har jeg den sande Tro, at vor Gud er den levende Gud, da vilde jeg forundres saare, naar jeg ingen Under og Undergjerninger fandt hos ham. Ligesom hist paa en umiddelbar M

de, saaledes gjör den samme Gud ogsaa paa en middelbar Maade Undere ved de Mennesker, som troe; derfor siger Jesus videre med et tertrykkelig höitidelig Forsikkring: "Sandelig, jeg siger Eder, hvo der sagde til dette Træ: Löft dig og kast dig i Havet, og tvivlede ikke i sit Hjerte, men troede, at det vilde skee, hvad han siger, saa skal det vederfares ham, hvad han siger. Derfor siger jeg Eder: Alt, hvad I bede om i mit Navn, troer kun, at I skulle faae det, saa skal det vorde Eder tildeel." Dette Ord fordreies, formindskes og svækkes paa den forskjelligste Maade af Menneskene. Men her staaer det fast: "Jeg siger Eder: Alt, hvad I ville bede om." Men der maa bedes om det i Troen og uden Tvivl, som Herren siger her: dersom han ikke tvivlede i sit Hjerte, men troede, at det vilde skee, hvad han siger, saa skal det vederfares ham, hvad han siger.

Herren bruger dertil et Exempel om et Bjerg, der laae foran ham. Hvo som vilde sige til dette Bjerg: löft dig og kast dig i Havet osv.— Er det kun en Talemaade i Herrens Mund? Herren er ikke nogen Mand fuld af Talemaader, men af Gjerning og Sandhed. Derfor er dette at forstaae ordret saaledes, som han har sagt det. Det maa skee. Thi med den tvivlfrie Tro griber Mennesket ind i Himmelen, henter Guds Almagt ved, bevæbner sin svage Arm med guddommelig Kraft. En saadan Beden er vel overhovedet bleven sjelden, men i vor Tid endnu sjeldnere. Guds udmärkede Redskaber have alle været saadanne Bedere; en saadan Beder var Paulus, og med sin Bön har han erobret Verden; en saadan Beder var ogsaa Luther, og med sin Bön har han stödt Paven den tredobbelte Krone af Hovedet, ligesom vi da ogsaa böre Luther sige: Idag har jeg nedlagt for Guds Födder alle hans Forjättelser, som jeg kunde nävne af Skriften, at han maa bönhöre mig. Ogsaa siger han: naar du beder, maa du isär gjöre Amen stärkt: Amen, Amen, ja, ja, det skal visseligen saaledes skee. Thi Alt kan jeg tiltroe hans Almagt, som kan hjälpe, Alt kan jeg tiltroe hans Kjärlighed, som vil hjälpe, Alt kan jeg tiltroe hans Troskab, som har givet Forjättelsens Ord og ogsaa holder det. Derfor naar en Bön ikke bönhöres, da ligger Skyl den hos mig, jeg har ikke troet. Men hvad en saadan Bön i Troen formaaer, derom have vi mange Exempler i Skriften. Elias bede efter 3½ Aars Törke om Regn, da kommer stor Regn. Da Petrus er i Fängslet, indsluttet i Länker, og bevogtet baade foran og i Fängslet, paa det han maatte blive henrettet den paafölgende Dag, da bede Menigheden uden Ophör for ham til Gud, og Petrus befries i samme Nat. Saaledes finde vi det ogsaa i den hele Kirkehistorie.—Men til Bönneramsen har Gud ingen Forjättelser givet. Hvoraf er det nu kommet, at Bederne ere blevne saa faa? fordi Menneskene ingen Tro have? Og hvorfor er der ingen Tro? Fordi intet Menneske mere er et Barn, selv de 10aarige Gutter og Piger ere ikke mere Börn, men forkjälede, forfängelige og näsvise Smaaherrer og Damer. Kun Börn kunne tro, thi naar Frelseren siger: I maa vorde som Börn, saa betyder det just at troe. Dertil lärer Herren os endnu Et, som er vigtigt for Bönnens Bönhörelse v. 25. Naar I staae og bede, da forla-

der, om I have noget imod Nogen, at ogsaa Eders himmelske Fader skal forlade Eder Eders Overtrædelser. Men dersom I ikke forlade, skal Eders Fader, som er i Himmelen, ei heller forlade Eder Eders Overtrædelser. At bede med et uforsonet Hjerte hedder ligefrem at bede Gud ikke at ville bönhöre Bönnen. Det er umuligt at et saadant Menneske kan bede (til Bönhörelse), saa at han kan bönhöres; thi han kan ikke troe paa Guds Kjärlighed. Har du ikke Hjerte til at forlade din Broder alt og af Hjertet, saa er din Bön länkebunden, du kan ikke naae til Himmelen og bede, saa du kan bönhöres.

Men nu hører det til Dagsorden, de maa arbeide og äde hverandre med grove Ord og Fiendtlighed, snart for og snart bag. Men du kan ikke troe, at Gud elsker dig, naar du ikke elsker din Näste. Men troer du ikke Guds Kjärlighed, hvorledes skal da din (troløse) Bön, der er uden Tro, vorde bönhört? Dette tager til Hjerte for Missionen; thi Pengene drive ikke Missionen, Bönnen driver Missionen; thi der Gud driver Missionen, der følge Pengene af sig selv. Men omvendt, hvor Pengene ere Hovedsagen, hvor man bestandig skriger: Giver Penge hid, da drive Menneskene Missionen, den falder snart om. Den Mission, som skal omvende Hedningerne og udrive dem af Satans Vold, er et Undervärk af Gud. Have I derfor vor Mission kjär, saa beder jeg Eder: Beder, beder for vor Mission, beder i Troen, beder med forsonede Hjerter, saa kan vor Mission ikke gaae tilgrunde, saavist som Guds Ord aldrig forgaaer. Nu det Andet i Texten, v. 28, de Ypperste-Präster og Skriftkloge spörge Jesum: Af hvad Magt gjör du dette? De havde Ret til at spörge saa; thi de vare de Ypperste-Präster og Ældste, Vägterne over Israel. Naar Nogen kom her i min Menighed og vilde her holde Forsamlinger, saa maatte jeg spörge ham: Hvem har kaldet dig dertil? De Ypperste Präster havde altsaa Ret til dette Spörgsmaal, men dermed var ikke deres djävelske Hensigt berettiget; de vilde gjöre Jesum til Vinkelprädikant, og dog havde Johannes den Döber selv offentlig betegnet ham som den sande Messias, da han havde henviist hele Verden til ham: Se, dette er det Guds Lam, som bärer al Verdens Synd Men Johannes vidste det fra Gud, fordi han ved Jesu Daab med egne Øren havde hört det Ord af Gud: "Denne er min Sön den Elskelige, i hvilken jeg haver Velbehagelighed." Derfor gjör nu Jesus ogsaa det Spörgsmaal til de Ypperste-Präster: Johannes's Daab, var den af Himmelen eller af Mennesker? svarer mig. Men de tänkte ved sig selv og sagde: Sige vi, den var af Himmelen, da siger han: hvi troede I ham da ikke? Men sige vi, den var af Mennesker, da frygte vi for Folket, thi alle holdt Johannes i Sandhed for at väre en Profet. Saa indhyllede de sig løgnagtigen i Uvidenheds Kaabe og sagde: vi vide det ikke. Da svarede Jesus dem: saa siger jeg Eder heller ikke, af hvad Magt jeg gjör disse Ting. Der ere de slaaede paa Munden. Mine Kjäre, hele Kirkens Vel afhänger af dette Embede, borttages dette Embede, saa bortfalder Kirken. Saaledes kan ogsaa Hedningemissionen ei drives paa anden Maade, end ved dette Embede. Präster maa udsendes med Naademidlerne, men ordentlig kaldte, underviste og ordinerede Präster,

ikke saadanne, der tilberedes lidt en 3—4 Uger og da udsendes. Disciplene havde ogsaa lärt 3 Aar hos Jesus.

———:o:———

Fra Trediveaarskrigen.

(Oversat fra Harms's Missionstidende).

I Hermannsburger Menighed er et Forsthus, som ligger omtrent ½ Mil borte fra Landsbyen omkring Kirken; Stedet hedder Queloh, og ligger midt i Skoven. Neppe en Fjerdingvei paa den anden Side er en vakker Bøgeskov, Buchhorst kaldet. Her har der i gamle Tider boet to Bønder, den ene hed Drewes og den anden Hinz. Begge vare fromme og gudfrygtige og den lutherske Kirke af ganske Hjerte hengivne. De levede under Trediveaarskrigen og havde at bäre sin rigelige Del af alle de Trængsler, som denne jammerfulde Krig førte med sig; de bare ogsaa gjerne alt for Guds Skyld. Skjönt de flere Gange vare rent udplyndrede af katholske Soldater, havde de dog beholdt det, der var dem kjärest, deres Böger, nemlig Bibel, Psalmebog, Huspostille og Katechismus. Dem trængte de ogsaa til; thi Landsbyskoler gaves der endnu ikke. I hele Sognet Hermannsburg gaves der kun een Skole, nemlig i Landsbyen, og denne besögte Børnene kun et Aar eller ogsaa kun et halvt, nemlig för Confirmationen. Jövrigt maatte enhver Husfader selv väre Skolelärer. Det maa og i mange Henseender have været en herlig Tid. Hver Aften nemlig, naar Skorstensilden blev tändt paa det saakaldte "Flett," og Qvinderne vare beskjeftigede med at koge ved Arnestedet, forsamlede Husfaderen sig med alle sine Husfæller, Børn og Tyende omkring Ilden. Da bleve de Smaa underviste i at stave og läse, hvorved Tjenestegutterne og Pigerne troligen stode Husfaderen bi. Derpaa blev Katechismen taget frem, nogle Psalmer bleve sungne, et Afsnit af Bibelen forelæstes, hvilket man under Samtale gjennemgik, hvorved mangt et vakkert og opbyggeligt Ord blev talt: ogsaa ihukom man de gamle Fortällinger og Sagn, som hørte hjemme i Landet og var nedarvet fra Fädrene til Børnene; man talte om de brugelige Love, Säder og Skikke og Fletttimen var saa rig paa Glæder og Belärelse, saa Gamle og Unge glädede sig hele Dagen til den. Men denne Fletttime var ogsaa en fast Borg imod alle nye Forandringer, og man kan bevise det, at alle Nyheder, d. e. alle ugudelige Nyheder, først da ere trängte ind, efterat Fletttimerne vare ophørte. Dette Flett med dets Arnested var ligesom Husets Helligdom, paa en Maade Husalteret. Derfra kunde Bonden ogsaa overskue sit hele Hus og afværge enhver Uorden. Af Värelser til Familiens Brug gaves der sädvanlig i hele Huset kun et, som kaldtes Dönz. Det brugtes mest til at spise og spinde i, og blev benyttet af alle, Bedsteforäldre og Forældre, Børn og Tjenestefolk, thi ogsaa Kosten blev nydt i Fællesskab, og at Kaarfolkene skulde have deres saakaldte Kaar for sig selv, kjendte man ikke noget til. Det vilde jo have bragt Bonden evig Skam. Ligesaalidt holdt man det for muligt, at Bonden skulde spise adskilt fra sit Tyende; alle dannede en stor Familie.

Jeg har allerede anført, at disse Folk under Plyndringen dog havde reddet det, de holdt mest af, deres Bøger. Det gik til paa den Maade: I enhver Dagligstue eller Dönz befandt sig som Husgeraad kun et stort Bord, et Slagbord, et Skab, en Träbänk og en Skammel, men ved Siden af Kakkelovnen stod en väldig Bedstefaderstol, som var overtrukken med Læder, hvorpaa Bonden vel ogsaa pleiede at udvile sig en Stund, naar han om Aftenen kom fra Marken. Sædet, der ligeledes var overtrukken med Läder, var löst, saa det kunde lukkes op og til; under dette Sæde laa Bøgerne, saa Ingen kunde se dem, naar Sædet var lukket til; hvorfor ingen Ubekjendt kunde vente dem der. Det var ogsaa nødvendigt, at de forvarede deres Bøger saa vel; thi de katholske Soldater førte under Trediveaarskrigen en sand Ødelæggelseskrig imod alle lutherske Böger. En Qveld sad Fader Drewes, Bonden i Huset, med sine Folk i Fletten omkring Arnestedet; de talte netop om den store Seier, som de Lutherske under General Torstensen havde tilkjämpet sig ved Leipzig; Husfaderen mente, at der nu vel snart var flydt Blod nok, og Freden maatte være när. Da traadte hans Nabo Hinz hastig ind og sagde: Nabo, Lad dine Kreaturer hurtig løs og lad os flygte til Skoven, de Keiserlige ere nu blot en Fjerdingmils Vei borte. Hurtig satte enhver afsted, Qväget fik Mundkurv paa, at det ikke skulde bröle, de faa Klädningsstykker og nogle Levnetsmidler skrabedes sammen, og derpaa ilede man saa hurtigt og saa lydløst som muligt bort i den tykkeste Skov. Hinz sluttede Toget og stillede sig, da Qväget var forsvundet, bag et Trä for at se, hvad Soldaterne vilde gjöre. Han behøvede ikke at vente længe; thi neppe efter et Qvarters Tid slog en lys Flamme op imod Himmelen; begge Huse tilligemed Sidebygningerne stode i Luer, Soldaterne vare blevne rasende og havde stukket alt i Brand, fordi de ikke fandt noget. Hinz ilede nu bag efter de andre ind i den tætte Skov, og da han havde naaet dem, fortalte han dem Ulykken. Da faldt de alle paa Knä og takkede Herren, fordi han havde frelst deres Liv og Qvæg; ingen fik det Indfald at fälde endog en eneste Taare; de kunde jo bygge sig Hytter i Skoven, deres Hjerter hang ikke ved det Jordiske. Men hvad var det, som paa engang presfede et saa dybt Suk fra Fader Drewes, saa alle ordentlig fore sammen? Hvad bragte klare Taarer i Øinene paa den stærke Mand, som man endnu aldrig tilforn havde seet gräde? Fader Hinz, sagde han med en Röst, der var halvt qvalt af Smerte: vore Bøger, vore Bøger! Ak de ere nu ogsaa tilintetgjorte i Ilden, vor og vore Börns eneste Skat og Tröst! Og se, da gräd de alle, Mänd og Qvinder og Børn, Drenge og Piger, som om deres Hjerte vilde briste. Endelig sagde Oldefaderen Hinz, en 80aarig Olding: Stille, Börn, ere vore Böger brändte, saa er dog vor Gud og Frelser ikke brändt med; ham have vi i Hjertet, og hans Ord have vi ikke blot i Bibelen, men ogsaa i Ihukommelsen; jeg skal hver Morgen og hver Aften fremsige Eder et Kapitel af Hjertet. Nu bleve de stille, hvorpaa han foldede sine Händer og begyndte strax at bede först den 23de Psalme og dernäst den 73de Psalme og endelig det 8de Kapitel af Romerbrevet, alt Vers for Vers fra Begyndelsen indtil Enden. Mon mine kjäre Läsere ogsaa alle havde väret istand

hertil? Spörger Eder engang i Stilhed herom, og hvo som maa sige: jeg kan det ikke, han stamme sig ret af Hjertet! I Särdeleshed gjorde de Ord Indtryk: "om jeg end vandrer i Dødens mörke Dal," fremdeles de: "om end mit Legeme og min Sjæl forsmægte," ogsaa de: "jeg er vis paa, at hverken Död eller Liv o. s. v.," og da de alle havde siddet stille en Stund, løftede de glade deres Hoveder, gave hverandre Haanden og udbrøde enstemmigen i de Ord: "Fra Gud vil jeg ei vige." — Derpaa sov de roligt i Skoven og laa saa lunt og sikkert under deres Guds Vinger og under Granernes beskjermende Grene, saa Solen allerede skinnede ind imellem Grenene til dem, da de vaagnede op. Nu bleve Køerne malkede for at saa Frokost til Børnene, og derpaa forsamlede alle sig om Oldefaderen Hinz og paamindte ham om hans Løfte. Oldingen tövede heller ikke, men bad först den 27de og dernäst den 42de og 43de Psalme og endelig det 12te Kapitel af Hebräerbrevet saa andägtig, troende og uden Anstöd, at det syntes dem allesammen, som om han läste det op af den store Bibel, der havde været under Lænestolen; paa de fleste Steder bade de alle Ordene med. De saa alle taknemmelig paa Oldingen, og efterat de først havde bedet Velsignelsen og derpaa drukket Melken og til Slutning læst Takfigelsen, bleve de Øvrige i Skoven, men Bönderne Drewes og Hinz med begge deres Tjenestegutter begave sig paa Veien til det Sted, hvor deres Huse havde staaet. Til Afsted tilraabte Oldefaderen Hinz dem ligesom i Drömme: Børn, ser ogsaa efter Bøgerne! Langsomt nærmede de sig til Brandstedet, forsigtig lyttede og saa de omkring, men intet var at se eller at høre, alt var dödsstille, kun Fuglene hoppede og sang i Grenene. Endelig bleve de Brandstedet vaer, men da de vilde løbe til, trängte en svag Jamren fra Hjørnet af Skoven sig frem til deres Øren. De vare Christne, derfor gjorde de ikke som Prästen og Leviten, men som den barmhjertige Samaritan; de gik hen til det Sted, hvorfra Klagelyden kom, og hvad saa de? To haardt saarede Krigsfolk, siddende ved Kanten af Skoven paa begge Bedstefaderstolene. Hvorledes vare de komne derhen? Krigsfolkene, som vare dragne derigjennem, havde havt med sig disse Saarede, som formedelst Svaghed ikke havde kunnet gaa længere. Da havde man besluttet at lade dem blive tilbage der. At lade Husene staa for deres Skyld, at de dog kunde have Husly, dertil havde de skuffede Krigsfolk ikke kunnet betvemme sig, da de vare rasende over at finde Husene tomme. For dog at bevise deres Kammerater et Slags Menneskelighed, havde man släbt begge de gamle Stole ud af Husene hen til Kanten af Skoven, sat de Saarede i dem og derpaa begyndt Ødelæggelsesværket; derefter vare de dragne afsted. Og nu, da de Saarede saa de fire Mänd staa foran sig, hvis Huse deres Kammerater havde nedbrændt, ventede de sig intet andet end Døden. Men ikke Vrede eller Hevn, nei Fred, salig Glæde straalede af hines Aasyn. Gud havde jo bevaret dem deres kjære Bøger; nu kunde deres Huse gjerne være borte. Krigsfolkene behandledes ikke som Fiender, men som Velgjörere; man bar dem i Skoven til de Øvrige, og da man der saa Stolene, og Säderne bleve lukkede

op, og Bøgerne vare uskadte, da begyndte man saa høit og saligt at takke, love og prise, at Englene i Himmelen sikkert have jublet med; selv de smaa Börn løb til Bøgerne og kyssede dem andägtigen og fulde af Gläde. Begge Krigsfolkene bleve behandlede som Närbeslægtede. Man gav dem Melk at drikke; man kunde jo nu ogsaa, da Mordbrändernes Skare var trukken bort, igjen hente Levnetsmidler sammen fra Byerne. Man vilde ogsaa bringe de Saarede til den nærmeste Landsby, men de vare for svage og bade om at maatte blive i Skovhytten. Intet vedergvægede her begge Krigsmändene bedre end Oldefaderen Hinz's Opmuntring af Guds Ord og hans Bön. De omvendtes endnu i den ellevte Time til den Herre Jesu; derpaa havde de ogsaa modtaget den hellige Nadvere af Prästen i Hermannsburg, efterat de havde bekjendt deres Synder, modtaget den hellige Absolution og erklæret, at de troede paa Jesum Christum, Guds enbaarne Søn, og at de tillige vare overbeviste om, at Christus i det velsignede Brød gav dem sit sande Legeme at äde og under den velsignede Kalk sit sande Blod at drikke. Denne hellige Nadvere var en ret salig Glädesdag for Skovbeboerne. Men Gud vilde berede dem en endnu säregen Glæde. Thi da den sidste Time närmede sig for Krigsmændene, kaldte de begge Bönderne og Bedstefaderen til deres Dødsseng, takkede dem endnu engang med Taarer i Dinene for den Frelse, de havde fundet for deres Själe, og testamenterede dem deres Soldatertrøier med den Bemärkning, at de efter deres Død skulde aabne Sömmene derpaa. Dette skete, men förft efterat de vare blevne ærbart begravede; man fandt nu saa mange Guldstykker indsyede i Trøierne, at ikke blot de afbrændte Huse og Staldbygninger igjen kunde opbygges, men saa at ogsaa Tjenestefolkene kunde faa en anselig Belønning, og en ny Alterbog blive foræret til Kirken. Godseieren i Hermannsburg havde paa sin Andel af Kirkegaarden ladet anvise en Plads for begge Krigsmändene; deres Grave ved det nordøstlige Hjørne af Kirkegaardsmuren bleve forsynede med en Gravsten. Denne Sten har ligget der, indtil det saakaldte Allodium, efterat Godseierens mandlige Stamme var uddøet, blev solgt og dermed ogsaa Stenen. Den bar følgende Indskrift paa Latin: I Aaret 1642 efter vor Herres Jesu Christi Födsel døde og blev her begravne Frederik Bensel fra Bøhmen og Martin Jurischitz fra Lausitz, som uden deres Vidende havde reddet Bibelen og ved Bibelen bleve evig frelste. Paa den anden Side af Stenen stod de Ord: Henrik Hinz og hans Sön Peter og Johan Drewes have ladet denne Sten hugge for to Gylden tagen fra disse Soldaters Tröier.

———:o:———

Præstemödet i Springprairie Præstegaard fra 4de til 11te Juli 1861.

Forhandlinger om Lægmands offentlige Bøn og Tale i Opbyggelsesforsamlinger.

(Meddelt af Sekretæren J. A. Ottesen).

Ved Mödet var Professor Walther fra St. Louis tilstede som Gjäst.

Forresten vare fölgende Präster af vor Synode tilstede: A. C. Preus, N. Brandt, H. A. Preus, J. A. Ottesen, B. Koren, Laur. Larsen, F. C. Claussen, C. F. Magelssen, B. J. Muus, C. L. Clausen, H. P. Duborg, samt en Tid af Mödet Skolelärer Jacob Midböe fra Koskonong. Prästerne P. M. Brodahl og N. E. Jensen vare ved Sygdomsforfald hindrede fra at möde. En af de sidste Dage ankom ogsaa Prästerne Lochner, Steinbach, Strassen og Link af Missourisynoden.

Blandt de Sager, som behandledes, meddeles her efter Mödets Beslutning Forhandlingerne om Lägmands offentlige Bön og Tale i Opbyggelsesforsamlinger.

Den Orden og Maade, hvorpaa Gud i sit Ord har befalet, at Christne offentlig skulle i Fällesskab opbygges af Guds Ord, er den, at de skulle samles i dertil ordnede Forsamlinger og der lade visse dertil prövede og kaldede Personer paa Alles Vegne offentlig läre, formane, straffe, tröste og bede fore, samt forvalte Sakramenterne.

Denne Ordning kaldes Prädikeembedet i Kirken, og de dertil indsatte Mänd kaldes Lärere, Prädikanter eller Präster.

Naar da Christne bo tilsammen paa et Sted, er det altsaa efter Guds Ord deres Pligt at oprette denne hans givne Orden iblandt sig ved at kalde og indsätte en dertil skikket Person som deres Präst til Udövelse af Embedets Gjerning i deres offentlige Sammenkomster til Opbyggelse af Guds Ord. Han har da altsaa alene den Pligt at läre, formane, bede fore etc. i deres Forsamlinger. De Andre have ikke denne Pligt, men derfor heller ikke Ret; thi hvor ingen Pligt er, der er heller ingen Ret.

Hvor derfor Christne have eller kunne have Präst, af hvem de kunne rettelig og tilsträkkelig betjenes med Ordets offentlige Prädiken og Sakramenternes Forvaltning, da er dette den af Gud anviste Orden og Maade, hvorpaa de offentlig skulle opbygges, og dermed skulle de nöies med Tak til Gud, som hjalp dem til at faa Hans Orden blandt sig.

Men hvis de da ved Siden heraf ville i Prästens Fraværelse ordne andre offentlige Forsamlinger blandt sig, hvori de söge Opbyggelse i Fällesskab, ikke blot ved at läse gudelige Böger (thi slig Läsegudstjeneste er naturligvis i sin Orden), men derved, at En eller Flere opträde som Lärere for de Andre, da er dette Conventikler eller Opbyggelsesforsamlinger, som stride mod Guds Orden.

Hertil hörer altsaa hverken Läsegudstjenester, hvor Christne i Prästens Fravär samles for at lade Guds Ord läse, eller Husgudstjenester, naar Husfaderen eller den, han sätter dertil, lader Guds Ord og Bön lyde frit eller efter Bog, det väre nu, at blot Husets Folk ere tilstede, eller Slägt og Venner er forsamlet til en gjästevenskabelig Sammenkomst. Det er dog Husgudstjeneste, om end nok saa Mange var tilstede. De Fremmede er nemlig da ikke samlet i den Hensigt at forhandle Guds Ord, men i en anden Hensigt, kun at da denne, som Alt, hvad Christne gjöre, bör helliges ved Ord og Bön. Medens enhver Sammenkomst af Christne skal, som Alt, hvad de gjöre, väre til Opbyggelse (sml. Rom. 15, 2) og derfor bör helliges ved Ord og Bön, saa er ikke derfor enhver Sammenkomst ordnet til det Öiemed, at man skal opbygges af Guds Ord. Öiemedet kan väre f. Ex. en selskabelig Sammenkomst til Deltagelse i Sorg eller Gläde, eller til fälles Raadslagning og Ordning i timelige eller aandelige Anliggender*) eller lignende. Om da Husfaderen eller de, som indbyde til slige Sammenkomster i andre Öiemed, ville, for at Alt kan ske til Opbyggelse, lade Guds Ord og Bön lyde, saa er ikke dette en Opbyggelsesforsamling, men Forsamling til et andet Formaal. Det, som det her kommer an paa, er, om en offentlig Forsamling gaar sammen i det bestemte Öiemed at have en fällesskabelig Opbyggelse af Guds Ord ved at lade En eller Flere opträde som de Andres Lärere, da er dette en offentlig Gudstjeneste-Forsamling, og da skal efter Guds Orden kun en ordentlig kaldet Präst opträde som de Andres Lärer.

Efter denne Fremstilling erklärte alle Prästemödets Medlemmer sig enige i, at: "hvorsomhelst En opträder i dertil ordnede offentlige Opbyggelsesforsamlinger og beder fore, lärer og formaner etc., der udöver denne faktisk det offentlige Prädikeembede. Men dertil har efter Guds Ord Ingen Ret, med mindre han er ordentlig kaldet dertil."

Dette Sidste, at Ingen skal saaledes opträde, med mindre han er ordentlig kaldet, er ogsaa klart udtalt i den Augsburgske Confessions 14de

*) F. Ex. Bryllup eller Gravöl, der har saadan selskabelig Sammenkomst ikke närmest Opbyggelse af Guds Ord til Hensigt, derfor er ikke dette en Opbyggelsesforsamling. Det var derfor da baade sømmeligt og rigtigt, om Husfaderen lod saadan Sammenkomst hellige ved Guds Ord og Bön. Ligesaa om en Forsamling af Christne, der vilde overlægge og ordne noget om Skole eller Kirke eller i rent borgerlige Anliggender lod Guds Ord lyde og nedbad Guds Bistand til at forhandle Alt til Guds Ære og deres eget sande Vel, saa var det ganske i sin Orden og det var derfor ikke en Opbyggelsesforsamling. Red.

Artikel, som havde våret forhandlet ved Mödet i Chicago og hvori man da ikke saa ganske enedes. Nu maatte imidlertid Alle enes i, at denne 14de Artikels rette Mening var klar nok i sig selv, og at Ordene der bestemt og tydelig udtalte det her Anförte.

Men paa denne Tid maatte og Alle enes i, at Nöd her som overalt kan i visse Tilfälde berettige til at bryde denne Orden.

Hvor saaledes enten ingen Präst haves eller kan haves, eller om der er Präst, dog han enten ikke rettelig betjener dem, men förer falsk Läre, eller ikke tilsträkkelig kan betjene dem, men kun saa sparsomt, at de ikke derved kunne föres til Troen eller bevares deri og värges mod Vildfarelser, saa de Christne maatte forsmägte af Mangel paa Tilsyn, da kan det med rette siges, at der er Nöd, som bryder Love.

For nu at afhjälpe saadan Nöd, skulde da de Christne först gjöre alt Sit for at faa den afhjulpen efter Guds Orden, altsaa söge at faa en Präst, om de ingen havde, eller om de havde En, som enten förte falsk Läre, eller forargeligt Liv eller i Mageligbed forsömte sit Tilsynsembede, da afsätte ham efter christelig Formaning og Tugt, naar det ikke hjalp, og söge at faa en rettroende Präst istedet, eller om den, de havde, vel baade lärte ret og med störste Flid og Troskab rygtede sit Kald, men ikke kunde räkke at betjene dem tilsträkkelig, da söge at faa en Präst til.

Men hvor nu Intet af alt dette kunde ske, da havde de enkelte Christne Pligt og Ret til at ordne slige Opbyggelsesforsamlinger og udöve Prästens Gjerning selv, som de bedst kunde, forudsat at Alt skete efter Guds Ord og i christsömmelig Orden.

Dog maatte man da altid fastholde, at de, som opträde som Lärere i slige Forsamlinger, de handle ikke da blot i Kraft af deres almindelige Prästedömme, men handle virkelig da som Forsamlingens Nödprästér, der da for Nödens Skyld maa bryde Guds Orden, og uden det Kald, som han ellers kräver, udöve Präste-Embedets Gjerning i offentlig Forsamling.

Men da nu slig Nödforvaltning af Embedet skulde have til Hensigt at afhjälpe Nöden, saa at de Christne kunde derved bevares fra at forsmägte, saa er det klart, at man maatte nöie tilse, at Nöden virkelig kunde lettes ved slige Opbyggelsesforsamlinger, som de da uden Präst maatte ordne.

Hvor derfor enten Ingen havde Gaver til at läre og formane eller

bede fore eller f. Ex. En kunde have Gaver til at bede fore eller tröste i al christelig Enfoldighed, men derimod slet ikke til at overbevise dem, som sagde imod, saa at usunde eller falske, uchristelige Retninger kunde tillige gjöre sig gjäldende af Andre uden at kunne grundigen gjendrives eller kun ledte til Ordstrid og forfängeligt Misbrug af Guds Ord, hvor altsaa slige Forsamlinger istedetfor at afhjälpe Nöden, blot kunde foröge Nöden, ved at Mange kunde forvildes eller forföres, da var det klart, at Christne maatte da afholde sig aldeles fra slige Forsamlinger, naar saaledes deres Hensigt ikke kunde opnaaes.

For at kunne afgjöre, om slige Conventikler eller Nödforvaltning af Embedet var berettiget, var det derfor ikke nok at se hen til, om der virkelig var saadan Nöd forhaanden, at Själene uden denne Nödhjälp maatte forsmägte, men man maatte ogsaa undersöge, om virkelig der var dertil tjenlige Gaver og ikke slige usunde Elementer iblandt Forsamlingen, som kunde gjöre det Sidste värre end det Förste og blot före den i end större Nöd.

Efter disse Bemärkninger overdroges det Hr. Professor Walther at udarbeide en udförligere Udvikling af denne Sag. Professoren fremlagde da i näste Dags Möde fölgende Fremstilling, som alle Mödets Deltagere enstemmig vedtog:

"Den hellige Apostel Paulus siger Rom. 3, 2 om det Gamle Testamentes Kirke eller de Troende paa den Tid: "Dem er betroet, hvad Gud har talet." De vare altsaa Besiddere og Forvaltere af Guds Ord eller Embedet. Da de Christne i Corinth splittede sig indbyrdes af den Grund, at Nogle isär holdt med Paulus, Andre med Apollo, Andre med Kephas, og Enhver roste sig af den, som han isär holdt med, da straffede Apostelen dette og skrev til dem: Derfor rose Ingen sig af Mennesker, thi alle Ting er Eders, väre sig Paulus eller Apollos eller Kephas eller Verden,—alle Ting ere Eders, men I ere Christi (1 Cor. 3, 21—23). Apostelen erklärer altsaa, at selv det, som hine höie Apostle og Guds Tjenere havde, var de troende Christnes Eiendom. Ordets Embede er altsaa ikke en Privateiendom, som kun tilhörer Kirketjenerne, men et Fällesgods, som tilhörer alle Kirkens sande Lemmer, hvorfor og Petrus siger til disse: Men I er en udvalgt Slägt, et kongeligt Prästedömme, et helligt Folk, et Folk til Eiendom, at I skulle forkynde Hans Dyder, som kaldte Eder fra Mörket til sit vidunderlige Lys (1 Petr. 2, 9). Troende Christne skulle derfor ikke

tänke, at det er nok, om de for sin Person höre, antage og tro Guds Ord, de skulle ikke tänke, at de ikke have noget Ansvar for, om ogsaa Guds Ord prädikes og Sakramenterne forvaltes for Andre, og blot sige som saa: dertil have vi jo Prästerne. Nei, den, som Gud har givet Troen, ham har han ogsaa derved gjort til en aandelig Präst eller til en Prädikant og paalagt ham Omsorg for hans Nästes Frelse.

Naar Herren selv siger: "Saaledes er skrevet og saaledes burde det Christum at lide og opstaa og lade prädike i hans Navn Omvendelse og Syndernes Forladelse for alle Folk" (Luk. 24, 46. 47), saa gjälder dette ikke blot Apostlene og Prästerne, men den hele Kirke, det vil sige alle troende Christne indtil Dagenes Ende. Hvo som derfor ikke vil väre en Prädikant, han vil heller ingen Christen väre; thi en Prädikant og en Christen er Et og det Samme.

Hele det Nye Testamente er derfor fuldt af Formaninger til de Christne til at bruge Guds Ord ikke blot for dem selv, men og for deres Näste, for deres Brödre og Söstre. Saaledes läse vi f. Ex. i Coll. 3, 16: Lader Christi Ord bo rigelig iblandt Eder i al Visdom, saa I läre og paaminde hverandre med Psalmer og Lovsange og aandelige Viser", og Eph. 6, 14. 15: "Saa staar de omgjordede om Eders Länder med Sandhed . . . Födderne ombundne med Färdighed i Fredens Evangelium", og 1 Thes. 5, 11. 14: "Formaner derfor hverandre og opbygger den Ene den Anden, ligesom I og gjöre, . . . men vi formane Eder Brödre, paaminder de Uskikkelige, tröster de Mismodige, ophjälper de Skröbelige. Fremdeles 2 Thes. 3, 14. 15: "Dersom Nogen ikke lyder vor Formaning i Brevet, da märker denne og haver Intet at skaffe med ham, at han maa skamme sig", og Math. 18, 15: "Dersom din Broder synder mod dig, da gaa hen og straf ham mellem dig og ham alene", og 1 Cor. 6, 5: "Er der da end ikke en Vis iblandt Eder, som kunde dömme mellem sine Brödre." Eph. 5, 11: "Og haver ikke Samfund med Mörkets ufrugtbare Gjerninger, men straffer dem heller." Philip. 1, 27: "Kun at I vandre värdigen Christi Evangelium, saa at . . . I stride med mig af en Sjel for Evangelii Tro." 1 Petr. 3, 15: "Men värer altid rede til at forsvare Eder for Enhver, som begjärer Regnskab af Eder om det Haab, som er i Eder." Math. 10, 32. 33: "Derfor, hvosomhelst der vil bekjende mig for Menneskene, den vil jeg og bekjende for min himmelske Fader, men hvosomhelst der vil negte mig for Menne-

skene, ham vil jeg og negte for min himmelske Fader." Ebr. 10, 24: "Lader os give Agt paa hverandre, saa vi opmuntre hverandre til Kjärlighed og gode Gjerninger", og endelig Jacob 5, 19, 20: "Bröbre! dersom En iblandt Eder er faren vild fra Sandheden og Nogen omvender ham, han vide, at hvo, som omvender en Synder fra hans Veis Vildfarelse, han frelser en Sjel fra Döden og skjuler Synders Mangfoldighed."

Af alt dette se vi, at enhver Christen ikke blot har Embedet, men at han ogsaa, hvis han vil vandre som en Christen, skal og maa forvalte det, nemlig saaledes, at han ogsaa bekjender Ordet, lärer, formaner, tröster, straffer og paa alle Maader drager Omsorg for sin Nästes Frelse ɔ: for hans Omvendelse saavelsom for hans Opholdelse i Troen. Overalt, hvor den Christne er, skal han vise, at han er en aandelig Präst, mod Sine, mod sin Ægtefälle, sine Börn, sine Södskende, sit Husfolk, sine Naboer og Venner og mod Alle, hvor og naar Gud förer ham sammen med dem. For dem Alle skal han forvalte Ordets Embede i brändende Kjärlighed og gudelig Visdom.

Men Gud ved, hvorledes endog hans kjäre Christne endnu have Kjöd og Blod ɔ: hvor svage og skröbelige de fleste ere; derfor har Gud tillige indstiftet den hellige Ordning med Prädikeembedet. Ifölge Guds Ord skulle nemlig bestemte Personer, som ere dertil forberedte, begavede, udrustede og prövede, altid välges, kaldes og udsondres af de Christne til at udöve Embedet offentlig iblandt dem, det vil sige: til offentlig i deres Navn at forvalte Guds Ord og de hellige Sakramenter, lede deres Forsamlinger til fälles Opbyggelse ved Guds Ord og väre de Christnes Mund i disse.

Overalt, hvor de hellige Apostle havde grundet christelige Menigheder, der overlode de, naar de reiste, den fälles Opbyggelse ved Guds Ord ikke saaledes til de omvendte Menigheder, at Enhver skulde offentlig läre og före Ordet i Forsamlingerne; men til denne bestemte Gjerning ansatte de säregne Personer, som de kaldte Ældste eller Biskopper eller Lärere eller Forstandere. Saaledes skriver derfor Paulus til sin Ledsager og Medarbeider Titus: Derfor efterlod jeg dig paa Creta, at du skulde udrette, hvad som fattedes, og indsätte Ældste i hver Stad, som jeg befol dig, saafremt en Saadan er ustraffelig o. s. v., thi det bör sig en Biskop at väre ustraffelig som en Guds Husholder . . . og som holder fast ved det sande Ord (Tit. 1, 5—11). Saadanne Ældste eller Biskopper havde der.

for ikke blot det Kald, ligesom andre Christne, at bruge Guds Ord som aandelige Präster mod deres Näste; men de havde bestemte Menigheder, hvis aandelige Betjening i det offentlige Embede var overantvordet til dem alene. Derfor skriver Petrus: "De Ældste iblandt Eder formaner jeg som Medäldste: Föder den Guds Hjord, som Eder er betroet (1 Petr. 5, 1. 2). Dette var ikke blot en god menneskelig Orden, men en Ordning af den höieste Gud selv. Vistnok valgte Menighederne selv sine Ældste eller Biskopper eller Lärere, men disse blive dog i Skriften erklåret for ligesaavel indsatte af Gud, som de hellige Apostle og Profeter selv. Thi saa skriver Apostelen Paulus: "Og han (nemlig Christus, Guds Sön) beskikkede Nogle . . . til Hyrder og Lärere" Eph. 4, 11; og til saadanne af Menigheden valgte Biskopper siger den samme Apostel: "Saa giver Agt paa Eder selv og den ganske Hjord, hvori den Hellig Aand satte Eder til Biskopper" Ap. Gj. 20, 28. Uagtet derfor alle Christne i deres Stand og Kald skulle og kunne privat läre eller väre Lärere, saa skulle de dog ikke väre Lärere for den ganske Menighed, eller vaage over den, eller arbeide paa den og forstaa den, men dette skal kun visse kaldede Personer. Thi saa staar der skrevet: "Adlyder Eders Veiledere og värer dem hörige, thi de vaage over Eders Sjele, som de, der skulle gjöre Regnskab" Ebr. 13, 17, og "Vi bede Eder Brödre! at I skjönne paa dem, som arbeide iblandt Eder og ere Eders Forstandere i Herren og paaminde Eder" 1 Thf. 5, 12. 13 og "de Ældste, som ere gode Forstandere, skal man holde dobbelt Ære värd, mest dem, som arbeide i Tale og Lärdom 1 Tim. 5, 17. Saadanne Biskopper blive derfor i Skriften kaldte Menighedernes Engle: sml. Aabenb. 2, 1. 8. 12. 18. 3, 1. 7. 14.

Dette er da en uudsigelig naadig og vis Stiftelse af den barmhjertige Gud, hvorved fremfor Alt skal bevirkes, at Guds Ord kan fremdeles blive prädiket rigeligt og purt og rent i den christelige Kirke, de falske Profeter blive afvärget, og de hellige Sakramenter rigtig og uforfalsket efter Guds Ord blive forvaltet og rakt de Christne, saa at ikke en eneste Sjel bliver försömt eller overseet, og at den christelige Kirkes og alle enkelte christelige Menigheders hele guddommelige Husholdning kan gaa for sig i god, velsignelsesrig og Gud velbehagelig Orden.

Omendskjönt derfor alle troende Christne i Kraft af deres Tro have det Embede, som Prästerne forvalte, saa skulle de dog ikke forvalte

dette saaledes, at de derved forstyrre eller ophäve det af Gud stiftede offentlige Prädikeembede. Saa alvorlig end den hellige Skrift formaner alle Christne til i deres Stand og Kald, i de Forhold, hvori Gud har sat dem, trolig og ivrig at forvalte Ordets Embede mod deres Näste, saa heder det dog ogsaa: "Ikke Enhver understaa sig at väre Lärer, og mindes, at vi skulle have desto störra Ansvar" Jacob 3. 1, og Paulus, efterat han har sagt: "Gud har sat i Menigheden . . . for det tredie Lärere," gjör dernäst det Spörgsmaal til Corinthierne: "Monne Alle väre Lärere" 1 Cor. 12,28. 29. Han vil dermed sige: O, Nei! men offentlige Lärere eller Menighedslärere ere kun de, som Gud har i og ved Menigheden indsat dertil. Derfor skriver den samme Apostel til de Romere: "Men hvorledes skulle de prädike, dersom de ikke blive udsendte" (Rom. 10, 15). I offentlige til Opbyggelse ordnede Forsamlinger af Christne at läre, formane, tröste, straffe, bede fore eller offentlig forvalte Daab og Nadver, dette Alt er derfor ikke en Sag, som tilkommer de almindelige Christne, men kun dem, som de Christne have efter Guds Orden og Befaling ordentlig udvalgt, kaldet og indsat til Forvaltning af det offentlige Kirkeembede.

De kjäre Christne ere dog ikke derfor bundne til Mennesker i deres Salighed. Hvis et Nödstilfälde indträder, om f. Ex. de Christne ikke have nogen ordentlig offentlig Prädikant, eller hvis denne var en falsk Lärer, eller hvis de blev saa lidet betjent af ham med Naademidlerne, at de maatte forsmägte, hvis de ikke selv drev det offentlige Prädikeembedes Forretninger iblandt sig, da er det ikke Uret, om ogsaa Lägfolk i saadant Nödsfald drive Guds Ord og Bön i offentlig Forsamling eller forvalte den offentlige Daabshandling. Thi, da de som aandelige Präster allerede formedelst Troen have Embedet og kun for Ordenens Skyld ifölge Guds Villje ikke skulle forvalte dette offentlig i Forsamlinger af Christne, og da Ordningen kun er gjort for deres Saligheds Skyld, saa er det ret, at de i Nödsfald bryde den blotte Ordning, og tröstig bruge sin oprindelige Ret og fast haabe, at Gud da ogsaa i Naade vil anse og velsigne for dem deres offentlige Udövelse af hans saliggjörende Naademidler. Men da handle de ikke ifölge den ordnede Brug af deres aandelige Prästedömme eller ifölge deres almindelige Christen-

ret, men som Nødpræster eller Nødpastorer, omtrent ligesom engang Medlemmerne af Stephanä Hus, "som beskikkede sig selv til at tjene de Hellige" (1 Cor. 16, 15. 16): De forvalte nemlig da for Själenes Nøds Skyld Prästeembedet eller det offentlige Prädikeembede. Derfor hedder det ogsaa i den lutherske Kirkes symbolske Bøger: "I Nødsfald kan og en slet og ret Lägmand absolvere en Anden og blive hans Sognepräst og Pastor, (minister et pastor) ligesom St. Augustin skriver, at to Christne vare tilsammen paa et Skib, hvoraf den Ene døbte den Anden og derpaa blev igjen absolveret af denne." Schmalkaldiske Artikler, Traktat om Biskoppernes Magt og Embedskreds. Müllers Udgave Side 341 latinske Text 67."

—:0:—

Augustanasynoden.

(Fortsættelse fra No. 6.)

I det Foregaaende have vi bevist, at Augustanasynodens Udtrædelse af Nordre Illinois Synoden skede paa en syndig Maade, og at den ikke giver Synoden det Vidnesbyrd for Rettroenhed, som man ellers kunde have Grund til at drage deraf; at Augustanasynodens Constitution ei hviler paa lutherske Principer, men er gjennemsyret af den papistiske Surdeig; at deres Beskyldning mod os for falsk Lære er ugrundet, og at den derfor bliver en Anklage mod Augustanasynoden selv for, at den hylder falsk Lære i de nävnte Punkter, hvori den er uenig med os.

Vi komme nu til vor sidste Anke mod Augustanasynoden for uluthersk Praxis.

1) Her have vi da først at omtale Augustanernes Indträngen i vore Menigheder. "Hvor Gud bygger en Kirke, der er Djævelen strax ved Haanden og sätter op sit Kapel," det har vi mer end en Gang maattet erfare. Saa og i Whitewater. Her har i flere Aar bestaaet en rettroende Menighed, som jeg ved Pastor Duus's Afreise blev kaldet til at betjene. Pastor Hatlestad fra Milwaukee fandt dog ingen Betänkelighed ved at tränge sig ind her og stifte en Menighed, i hvilken han optog flere Personer, som vare Medlemmer af den derværende lutherske Menighed, og af hvilke nogle først meget senere anmeldte sin Udträdelse af vor Menighed, andre indtil denne Dag have undladt at gjøre dette. At fordre af disse Personer nogen Attest fra den Menighed, til hvilken de hørte eller før havde hørt, faldt naturligvis ikke Hr. Hatlestad ind, og dog har dette väret en bestandig Praxis ikke alene i den lutherske Kirke, men af Kirkefædrene se vi, at ogsaa den äldste Kirke ansaa en anden Fremgangsmaade for uforsvarlig og uchristelig.

En Dreng, der af mig blev forberedt til Confirmation, confirmerede Hr. Hatlestad uden med et Ord at henvende sig til mig i den Anledning. Ogsaa i Koshkonong Menighed har Hr. Hatlestad trængt ind og prædiket. Dog tror jeg, hans Forsøg paa at fiske der, kun har skaffet ham daarlig Fangst.

Af Forhandlingerne ved Conferentsen i Milwaukee sees det, at Conferentsen billigede saadan Indtrængen i lutherske Menigheder; thi den besluttede at sende Hr. Hatlestad til Neenah Menighed; og dog var der en Professor theologiä, nemlig Hr. Esbjörn, tilstede, hvem man dog kunde have tænkt skulde have kjendt saa meget til den lutherske Kirkes Låre og Orden, at han kunde have advaret de andre for en saa syndig Fremgangsmaade, men her ser vi det Ord stadfæste sig: "naar en Blind skal lede en Blind, da falde de begge i Graven. Låseren faar nu ikke tro, at der var lutter Hedninger i Neenah Setlementet, da vilde jo en saadan Mission været skjön; nei, der har nu i 11 Aar bestaaet en luthersk Menighed, som i de seneste Aar har våret betjent af Pastor Brandt; men det lader til, at ialfald denne Del af Augustanasynoden ligesom Methodisterne betragter den lutherske Kirke som Hedningemark, hvor den har at missionere af alle Kræfter. Jeg tvivler ikke paa, at enkelte af mine Embedsbrødre kan paavise mange lignende Træk paa saadan Missionsiver hos Augustanerne, dog bliver saadan Praxis lige uchristelig, og Skylden saa meget større, da vi have seet Augustanasynodens Præster ved flere Leiligheder klage haardt paa Methodisterne, som have trängt ind i deres Menigheder. Heraf maa man slutte, at i al Fald en Del af Augustanasynodens Lærere anse saadan Færd for uchristelig; men er det da Nöden og Hungeren, som driver Hr. Hatlestad og Ligesindede? Herimod taler igjen Klagerne, som nu og da have lydt over, at Arbeiderne ere saa faa, men Høsten saa stor. Forholder det sig virkelig saa, da synes det, de gode Folk kunde have nok at gjøre uden at ligge og gnave som Rotter i vore Menigheder. To Ting har imidlertid bragt mig til at betvivle Rigtigheden deraf; for det förste, at deres "kirkelige Statistik" viser, at af deres 49 Menigheder er der 20 Menigheder, hvor Kommunikanternes Antal ikke overstiger 50, og 9 Menigheder, hvor Antallet er under 100. For det andet har man havt Exempler paa, at enkelte af Augustanasynodens Präster i längere Tid have gaaet hen uden at have nogen Menighed at betjene, ligesom de have ordineret Personer til det hellige Embede, uden at disse endnu have havt Kald fra nogen Menighed.

2) Og her komme vi til det andet Stykke i deres Praxis, som vi maa erklåre for uluthersk, nemlig: at de meddele Personer Ordination, førend disse endnu have modtaget Kald fra nogen Menighed. Dette hänger saa naturligt sammen med deres uklare eller falske Låre om Embedet; thi romaniserer man i dette Stykke, saa overvurderer man Ordinationen og mener, at enhver, som har modtaget denne, dermed er Präst, medens dog faktisk først Menighedens Kaldelse gjör en til offentlig Lårer og Præst.

3) Paa flere Steder i Augustanasynoden driver man endnu paa med Bönnemøder og revivals. Endog uden at Præsten er tilstede, taales det, at den ene efter den anden af Menigheden, ja endog Personer udenfor Menigheden, som Methodister, träde op i saadanne offentlige Forsamlinger med Bön og Taler; ja dette methodistiske Uvæsen ikke alene taales, men forsvares endog, skjönt det saa klarlig er forkastet i den 14de Art. af den Augsb. Confession. Selv i Generalsynoden, hvor et Parti har drevet paa dette Väsen som Hovedsagen, har ikke

alene Pastor Brobst i "Lutherische Zeitschrift" gjentagende fordömt det som uluthersk, men ogsaa Pastor Passavant har i Missionary talt imod det. Forövrigt strider dette Uvæsen ikke alene mod den 14de Art. i Confessionen, men vidner og mod den rene Läre om Naademidlerne.

4) Fra gammel Tid har der blandt de Præster, som höre til Augustanasynoden, herstet ret en babylonisk Forvirring i Maaden, hvorpaa de have forrettet de forskjellige gudstjenstlige Handlinger, fornemmelig Sacramenterne, og endnu forretter nogle dem saa og andre saa. Nu har jeg rigtignok seet, man har paaberaabt sig Confessionens Paastand, at det til Kirkens Enhed kun er fornødent, at man er enig i Lären, medens Ceremonierne kunne väre forskjellige. Men for det første er det ingenlunde Confessionens Mening, at man vildt hen skal forkaste gamle opbyggelige Ceremonier under Paaskud af, at det er katholsk og vildledende; Luther viste noksom i Modsätning til de Reformerte og Sakramentererne, at hans Princip i det Stykke var at beholde alt, hvad der ikke aabenbart var Misbrug og gudsbespotteligt; dernæst er der Ceremonier, som slet ikke länger kan ansees som ligegyldige, men hvis Forandring i mange Tilfælde i alt Fald vilde indeholde et Frafald paa Grund af den Betydning, de under Kirkens Kamp og Udvikling have faaet; dette mener jeg f. Ex. er Tilfældet med Maaden, hvorpaa Daaben udföres, nemlig ved Overöselse eller Neddukning; endelig—og det er det Vigtigste — høre de Formler, de Ord, som benyttes ved disse Handlinger, slet ikke til Ceremonierne, om de end falskeligen ere blevne regnede dertil.

Ingen vil saaledes paastaa, at det var christelig Daab, om Nogen blev döbt i Navnet "Guds, Dyds og Fornufts" eller "Friheds, Ligheds og Broderskabs"; hvorfor? fordi disse Ord höre med til at bestemme Daabens Väsen, om den er en christelig eller uchristelig Daab, og fordi de ingenlunde ere at betragte blot som en Ceremoni. Det Samme er Tilfældet ved Nadveren med de Ord: "Det er Jesu sande Legeme" og "det er Jesu sande Blod." Men netop her har der i Augustanasynoden väret brugt en anden Formel, nemlig: "Jesus sagde: det er mit Legeme" osv. Det kunde vel synes, at begge Formler indeholde det samme, og at der intet er at sige imod, at den sidste benyttes, saa meget mer, som det jo virkelig er sandt, at Christus sagde saa; og dog er det saa langtfra, at det er ligegyldigt, hvilken af Formerne man bruger, at man endog med Ret kan sige, at den første Form er bleven den lutherske Kirkes Schibolet eller särlige Kjendemräke. Strax ved Reformationens Begyndelse udbröd Strid om Nadverlären mellem Luther og Zvingli, og denne Strid er fört selv med Heftighed indtil denne Dag mellem den lutherske Kirke og den reformerte. Striden gjælder, om Christi Legeme og Blod virkelig er tilstede i Nadveren, hvilket Zvingli og de reformerte Lärere negte, eller — som Luther siger—om Herrens Ord "er" skulde blive staaende. Zvingli satte nemlig "betyder" istedet, andre reformerte Lærere have paa forskjellige Maader søgt at dreie dette lille Ord og lagt en fra den simple, enfoldige forskjellig sögt Mening deri, hvoraf Følgen i alle Tilfälde bliver, at Nadveren ophörer at väre Jesu Christi Legems og Blods Sacramente og bliver blot Brød og Vin.

Da nu Djävelen vilde spille de Lettroende et Puds og indbildte dem, at det gik an at forene disse to modsatte Lærdomme om Nadveren—hvilket i Grunden ikke var andet end at ville forene Løgn og Sandhed, Christus og Belial med hverandre —, saa tog Djævelens Haandlangere sin Tilflugt til at udfinde en Formel, der skulde blive begge Parter tilags. Saaledes fremkom nu den Formel: "Christus sagde: det er mit Legeme" osv.; denne Formel skulde smage baade Lutheranere og Reformerte, i den skulde begge Parter kunne lägge sine modsatte Meninger ind; thi her heder det: Christus sagde jo vistnok saa, men hvad han mente, det har han ei sagt; naar vi nu bare bruge de Ord, som Christus sagde, saa kan enhver af os lægge sin egen Mening deri og beholde vor Tro ubeskaaret og dog väre lige gode Venner og Brödre; men hvor nederdrägtigt det er saaledes at komme overens om at lade Christus mene to modsatte Ting, det vilde eller kunde de Karle ikke indse.

Nu er det meget muligt, at de gode Folk i Augustanasynoden, som have brugt denne Formel, slet ikke have kjendt til noget af alt dette, men paa den anden Side er det vist, at denne Formel er et af de sørgelige Minder om den Tid, da disse Präster med Hud, Haar, Hjerte og Nand—hvis de havde nogen—tilhørte den reformerte Kirke; at de, trods deres tilsyneladende Agtelse for den lutherske Lære, endnu ikke have faaet udrenset denne og lignende Levninger af den reformerte Surdeig, vi ser, at den sidder dem meget dybere i Hjertet, end de selv tro.

5) En Levning af samme Surdeig er den Absolutionsformel, som bruges i Augustanasynoden. Hvilken Form de svenske Präster bruge, det ved jeg ikke; men nästen alle de norske have brugt den betingede Absolutionsformel. Den reformerte Kirke kan ifølge sin falske Läre om "Ordet" og Troen ikke andet end forkaste den ubetingede Absolution; den lutherske Kirke kan kun bruge denne og maa sige: den betingede Absolution er ingen Absolution. Beviset herfor skal jeg ikke före her; i Forhandlingerne ved vort sidste Synodemöde og i Missourisynodens Forhandlinger over Absolutionen, som findes i de 3 a 4 sidste Nummere af Maanedstidenden, er der Bevis for enhver, som vil se. Hvad Pastor Ole Andrewsen yttrede paa Chicago-Conferentsen vidnede ogsaa om, at hans Lære om "Absolutionen" var falsk og väsentlig reformert.

6) Som bekjendt bruges i Augustanasynoden ved Daaben ingen Djævleforsagelse, ligesom en Del af Prästerne ikke antage Faddere for Barnet.

Det er vistnok saa, at disse to Stykker ikke vedrøre Daabens Väsen; imidlertid kunne de ei ansees for ganske ligegyldige Ceremonier, hvilket man og kan slutte af deres høie Alder i Kirken.

Hvad nu Djävleforsagelsen ved Daaben angaar, da kan man gjerne sige, at den, som tror paa den treenige Gud, forsager ogsaa Djævelen, at altsaa Forsagelsen er indeholdt i Bekjendelsen; men hvorfor da bortkaste en saadan Handling ved Daaben, naar den er ganske rigtig? At Djävleforsagelsen ei kunde taales i Rationalismens Tider, er ganske klart; thi i Regelen negtede de Djævelens Tilvärelse og ansaa Djävelen og det Onde for ensbetydende; men saa-

dan Mening er jeg forvisset om, ingen af Augustanasynodens Lærere hylde; men af hvad Grund udelader man da Forsagelsen? Det er dog virkelig noget, den Døbte bør love, ligesaa vel som han lover at tro, og noget, som han bør mindes og drive paa hele sit Liv igjennem. Omvendelse og Tro er jo fra Menneskets Side Betingelsen for Meddelagtighed i Naadens Goder og Guds Rige. De svenske Präster ville vel undskylde sig med, at de ikke have været vante dertil hjemmefra; men ikke engang den Undskyldning skal de norske Präster af Augustanasynoden komme med; hos dem staar det upaatvivlelig i Forbindelse med deres tidligere reformerte Standpunkt.

Det samme gjälder og om Ikkebrugen af Faddere og visselig i endnu høiere Grad. Kirken skylder baade sig selv og de Smaa, som den ved Daaben optager i sit Samfund, at den har saa megen Omsorg for dem, at den kräver Faddere ved deres Daab. Kirken har og fra de ældste Tider forbret dette; kun enkelte Sekter har undladt det. Hvormed vil man nu forsvare Undladelsen heraf? Forsvares kan det visselig ikke uden med Sekternes Grunde, og de ere nu værre end ingen.

Allerede i den af Luther udgivne Daabsbog anordnes Djävleforsagelsen og Faddere. Jeg har nu omtalt de Punkter, hvori der i Augustanasynoden finder en Praxis Sted, der er forskjellig fra den övrige lutherske Kirkes. Her vil jeg dog stille de 5 förste Punkter og sätte dem i en anden Klasse end det 6te. Den Praxis, som i de fem første er anket over, kan ikke taales i den lutherske Kirke, fordi den er imod Guds Ord; at forsvare den, er at fornegte den lutherske Kirke og stride mod Guds Ord. Det sjette Punkt, navnlig Forsømmelsen af at antage Faddere, omhandler en Ordning, som bestandig har været tagttaget baade i den lutherske og i den äldre christelige Kirke; uden særlig Grund at sætte sig ud over denne Ordning vidner om en høi Grad af Hovmod eller af Dumhed eller kanske helst begge Dele.

Førend jeg slutter denne min Fremstilling og Kritik af Augustanasynoden, maa jeg dog nævne en Ting i denne Synode, som i høi Grad har maattet vakt Forargelse hos lutherske Christne, som vare Vidne dertil.

Jeg mener det Tiggeri, som uafladelig er drevet af denne Synodes Präster. De kunne gjerne sige, at det er saa ganske almindeligt hertillands blandt de religiöse Samfund. Jeg svarer, den lutherske Kirke har aldrig til nogen Tid nedvärdiget sig til at drive Tiggeri paa saadant Vis, om den end, hvor Nød virkelig har väret forhaanden, kan have bedet Trosbrødre om Hjælp og modtaget den med Taksigelse. De kunne sige, at de have ingen anden at gjöre Regnskab derfor end Giverne, men det kommer da ogsaa an paa, om Sagen er rigtig fremstillet for Giverne; at det ikke i alle Stykker har været Tilfælde, mener jeg, de følgende Linier skal vise.

Jeg vil ikke gaa ind paa at skildre Hr. Paul Andersens — bedrøvelig Ihukommelse! — Fortjenester, naar han med Tiggerposen paa Nakken gjennemreiste halve Amerika og besögte Creti og Pleti for at samle til Kirken i Chicago. Det

er vel Hr. Andersens Iver ogsaa i denne Retning, som Augustanasynoden priser saa höit ved hans Afsked!

Derimod indeholder Missionary for 2den Febr. f. A. et af disse her saa sædvanlige men saa sørgelige Tiggerbreve, undertegnet blandt Andre ogsaa af Prof. Esbjørn. I dette Opraab klages der over de haarde Tider og den store Nöd, hvori Menighederne befinde sig; dette har nu været det staaende Thema ved de følgende Opraab til Hjälp, som ere komne fra Augustanasynoden. Men Prof. Esbjørn og Venner lade det ikke blive med i bint Opraab at skildre Nøden med de mørkeste Farver, forat opväkke Medlidenhed og lade Läserne føle Storheden af Forpligtelsen til at hjælpe; nei, for at opnaa dette, skamme de sig ikke ved at benytte nogle lave Kunstgreb. Saaledes omtales der, at der er 200,000 Skandinaver, naturligvis for at väkke hos Läseren den Tro, at disse 200,000 Skandinaver se med usiavendt Blik til dem og vente sin aandelige Betjening af dem; at der var en norsk-luthersk Synode, hvortil største Parten af disse Skandinaver hørte, og ved hvem de i alt Fald saavidt Forholdene tilstedede bleve betjente, og at der paa den Tid neppe var over 3 a'4000 confirmerede Skandinaver, som stod i Forbindelse med dem selv, blev naturligvis ikke omtalt; om det var sket, saa kunde jo derved muligens hos Læseren været vakt Formodning om, at vor Synode før en Del kunde afhjälpe den store Nød, og saadan Formodning vilde da gjort et Slaar i de gode Herrers Samfunds-Kasse.

Paa den Tid var der Tale om en Forbindelse mellem den tydske Wisconsinsynode og Nordre Illinois Synode om fälles Läreanstalt. Strax hørte alle Tydskerne i Missisippi Dalen under de gode Folks Omsorg; men at nu ikke nogen skulde falde paa, at der kunde skaffes de tydske Lutheranere nogen Hjälp fra de tydsk-lutherske Läreanstalter her i Vesten, saa sätter Hr. Prof. Esbjörn med Collegaer disse tydsk-lutherske Synoder i Klasse med Baptister og Methodister, fra hvem Generalsynodens Menigheder ingen Hjælp kunde modtage; de sige nemlig i Opraabet: "Missouri - Synodens Anstalter ved Fort Wayne og St. Louis, Buffalo-Synodens i Buffalo og den Skole, som de med Pastor Löhe Forbundne forsøge oprettet ved Washburg i Jowa, udsende ogsaa et betydeligt Antal Lärere i den Del af Landet. Men vi formode, at de med Generalsynoden forbundne Menigheder ikke ville være mere fornöiede med, at deres säregne Gjerning bliver udført paa det Vis, og de Forpligtelser, som de skylde den lutherske Befolkning i disse vidtstrakte Egne, blive mödte paa det Vis, nei ikke mer end ved Methodisternes, Baptisternes og Andres Virksomhed, som aarlig anvende ti Tusinder af Dollars paa deres tydske og skandinaviske Missioner." Man vil gjerne ophøie sig selv og gjöre sig selv uundværlig, men kan ikke opnaa det paa nogen anden Maade end ved at tye til det jammerlige Middel at nedsætte andre, hvis Skorem man dog ei er värd at löse.

Senere, efterat de Norske og Svenske have skilt sig fra Nordre Illinois-Synoden, finde vi i "Missionary", Generalsynodens Organ, et Opraab fra Pastor Hatlestad; hån söger i dette Hjælp for sin Menighed i Racine; Hr. Hatlestad tig-

ger de samme Folk om Hjälp, fra hvem han med Brødre nys har skilt sig for Lærens Skyld.

Det samme gjälder om Hjälpen fra Gustav-Adolph Foreningen. Det er ikke længer end siden Juni Maaned d. A., at der i No. 25 af Hemlandet findes en Opfordring fra Pastor Norelius til Synoden at søge Hjælp hos denne Forening for den svenske Menighed i St. Paul, ligesom andre svenske Menigheder i Amerika tidligere havde nydt saadan Understøttelse. Gustav-Adolph Foreningen bestaar af Reformerte, Unerte og saakaldte Lutheranere; dens Skydspatron er den nuværende Konge af Preussen, der har lagt for Dagen alt andet end nogen Yndest for den lutherske Kirke. Foreningens Standpunkt er fuldkommen unert; den har derfor ogsaa negtet at yde lutherske Menigheder med en udpræget luthersk Karakter og bestemt Bekjendelse den ringeste Hjälp. Menigheder derimod, som have vist sig mere ligegyldige for den lutherske Tro, eller endog aabenbart staaet paa Unionens Side, have altid været sikre paa Foreningens Penge-Understöttelse. Foreningen kan ei betragtes som en trofast Ven af den lutherske Kirke, men vel som en Ven af vor Kirkes bittreste Fiender. Man sige ei: der er en Afdeling af Gustav-Adolph Foreningen i Sverige; thi det er kun en Skam for den lutherske Kirke i Sverige, om dens Medlemmer samvirke med sin egen Kirkes Fiende; det viser, hvor megen Slaphed og Laxhed for den rene Läre, der hersker i den svenske som i den norske Statskirke.

Det er nu vistnok saa almindeligt her i Amerika, at man hverken ved at yde eller begjäre Hjälp til kirkelige Indretninger spørger noget efter Bekjendelsen; men det kommer ene og alene af den forfärdelige Ligegyldighed for Sandheden, som her er saa gjängs; dog derfor bliver det ikke mindre urigtigt at medvirke til Vildfarelsers Udbredelse, hvor man har saa god Anledning til at virke i den rene Sandheds Tjeneste og for "Troens egne Husfolk." Nu er det jo vistnok en Forskjel mellem at yde Hjälp til og modtage Hjälp af den sande Troes Fiender; dog at begjære Bistand af Saadanne til Kirkens Fremme bliver altid en farlig Sag, da vi derved gjøre os dem forbundne og saa let komme i et Afhängighedsforhold til dem, hvilket de ville benytte til at fordre af os, at vi skaane dem og ei forbitre dem ved at sige dem Sandheden. Derfor siger og Apostelen Paulus i 1 Thes. 4, 11. 12: "Elsker at väre stille og udrette eders egne Ting og arbeider med eders egne Hænder, saasom vi have budet eder, at I maa omgaaes sömmeligen mod dem, som ere udenfor, og at I ikke skulle have noget behov." Bedre er det at betragte saadan Nöd som en Trosprøvelse og taalmodig bäre den, indtil Gud frir ud. Ogsaa er det kun et daarligt Bevis for Vedkommendes Nidkjærhed i at bekjende Sandheden, naar man erholder Hjälp af dem, der er dens Modstandere. Tal rent ud af Posen, hykle ikke for dem ved at tie, hvor du skulde tale, forsøg ikke at udjävne Modsätningerne, som om Løgn og Sandhed i Grunden vare et, men sig dem, at du kan ei andet end fordømme disse og hine Stykker hos dem, og du skal visselig finde andet end Venskab og Hjælp af alle dem, som blive i Vildfarelsen og ikke høre Sandhedens Røst.

I længer Tid har Augustanasynodens Präster sögt Pengehjälp fra Sverige; de have indsendt Ansögning om Understøttelse til Kongen, og da den ei blev bevilget dem, have vi hört deres Klager over den Uret, som derved er skeet dem, Senest har Synoden lönnet en egen Agent, Hr. Pastor Andreen, for at han ved Foredrag og Taler skulde vække Interessen for Synoden hos Høie og Lave blandt Sveriges Befolkning. Det har og lykkets Hr. Pastor Andreen vist over deres egen Forventning. Kong Carl har tilladt, at Collecter blive optagne i Löbet af et eller to Aar i alle Landets Kirker. Det väre langt fra os endog blot at tro om den agtede Hr. Pastor Andreen andet, end at han har handlet med den störste Samvittighedsfuldhed og ei anført andet, der kunde tale til Gunst for Sagen, end hvad han selv har anseet for rigtigt; naar vi dog finde adskillige Urigtigheder netop heri, da skrive vi hans Mangel paa Kjendskab til Forholdene det til Regning, og Ønsket om at udrette saa meget som muligt for den Sag, han var kaldet til at virke for, kunde saa naturligt bringe ham til at se mangt og meget med andre Øine, end som det maa vise sig for den Uinteresserede; og det gjälder saa meget mer, som Pastor Andreen vistnok har maattet se meget med Andres Øine og stole paa Andres Beretninger.

Et gammelt Ordsprog siger: "Hjælp dig selv, saa hjälper dig Gud!" Ret forstaaet indeholder dette Sprog en Sandhed, der tillige giver os en Regel for, naar vi kunne söge og vente Hjælp, nemlig: naar Nöd virkelig er forhaanden, og vi selv — men forgjäves — have anvendt de Kräfter og Goder, Gud har givet os, til at afhjälpe den. Augustanasynoden og dens Agent har ment, at dette netop var Tilstanden hos dem, og at de saaledes ogsaa vare berettigede til at søge Hjälpen hos deres Landsmänd. Det hedder saaledes blandt andre Steder ogsaa i No. 51 af Hemlandet: "Vare Forsamlinger (Menigheder) have allerede gjort alt og gjøre endnu alt, hvad de formaa, ja næsten over Formue" — nemlig for Læreanstalten. Saadanne Paastande mene vi ere overdrevne og ere ei overensstemmende med Sandheden. Man sammenligne dog engang Synodens kirkelige Statistik; man vil da se, at Synoden täller 4967 Communicanter. Disse, der tilsammen dannede 49 Menigheder, havde — formodentlig i et Aar — til Studenterne bidraget 596 Dollars 26 Cents. Professorens Løn staar ei angivet, men da der jävnlig har väret klaget over, at han havde saa meget tilgode, har Menighedernes Bidrag til Läreanstalten i det Hele neppe oversteget 1000 Dollars d. e. omtrent 25 Cents paa hver Communicant. Hvorledes Synoden nu kan sige, at de have gjort alt, hvad de formaa, ja nästen over Formue, er ubegribeligt. Saa fattige ere hverken de svenske eller norske Menigheder af Augustanasynoden; de norske ere for en Del af de äldste Indvandrere blandt vore Landsmänd og täller i sin Midte flere af de rigeste Nordmänd i Amerika; flere af de svenske Setlementer ere nästen saa gamle som vore äldre, og da Svenskerne ere et tarveligt, flittigt og arbeidsdygtigt Folk, saa er i Regelen deres økonomiske Forfatning god; med et Ord, Augustanasynodens Menigheder maatte ansees istand til at kunne have ydet et tidobbelt saa stort Bidrag som det, de have ydet til deres Læreanstalt,

saafremt der i det Hele havde været den rette Iver for Sagen og virkelig Villighed til Opoffrelser. At sige noget andet, at rose dem, fordi de have gjort alt muligt, ja næsten over Evne, er at sy Menighederne Puder under Armene.

Det er paa den store Nöd, hvori Augustanasynodens Menigheder ere stedte, hvorpaa Opfordringen om at komme dem tilhjälp er grundet; er denne Nød ikke virkelig tilstede eller langtfra ikke i den Grad, som er foregivet, saa har Synoden ei gjort Ret i at paakalde Andres Medlidenhed og Gavmildhed. "I dit Ansigts Sved skal du æde dit Bröd," det Ord gjälder ogsaa her. Vi skal ikke for Andres Ansigts Sved bygge os Kirker, Læreanstalter o. s. v. og selv mageligt og roligt ruge over vor Skat eller for den nyde Livets Goder.

Det kunde aldrig have faldet vort Samfund ind at opfordre vore Landsmänd i Norge til at samle Penge til os, hvor stor end vor Nød for Präster har våret og endnu er. Et enkelt af vore mindre Sognekald har aarlig ydet mer til vor Läreanstalt og de Studerende end hele Augustanasynoden tilsammen, dog kunde vi ikke sige, at der var gjort alt muligt, ja nästen over Formue — langtfra! Ja, om der i vore Menigheder ei skulde kunne samles det Fornödne til vor Läreanstalts Bestaaen, jeg tror neppe, en eneste blandt os vilde foreslaa, vi skulde henvende os til Norge for at erholde Pengehjälp. I Virkeligheden vilde det jo väre baade Synd og Skam. Her reise de i tusindvis fra Fädrelandet, fordi Nøden er saa stor der, at store Distrikter have trängt til, at andre ere komne dem tilhjälp med Levnetsmidler; de komme over her, hvor de strax have fundet et godt Udkomme, hvor Farmerne have havt flere gode, ja et udmärket godt Aar, saa der jævnlig har väret Tale om at sende Hjælp til de betrængte Egne i Hjemmet; vi höre der tales ved enhver Leilighed om de langt bedre timelige Forhold, hvori vi leve her i dette rigt velsignede Land, end de, hvori vore Landsmänd hinsides Havet befinde sig, og Enhver vinker til Sine, at de skulle kommer over og nyde godt af Landets Fedme, og endda skulde vi begjäre Hjälp af dem, som heller kunde tränge til Hjälp af os paa Grund af vore bedre timelige Vilkaar. Nei, skulde saa ske — som Gud i Naade afvende — at vore Menigheder ikke vilde yde det Fornödne til vor Läreanstalts Bestaaen, da vilde vi ei gaa hen og lägge den Byrde paa Andre, som vi selv ei vilde bäre, og sy os selv Puder under Armene, men vi vilde sige til vore Menigheder: efterdi I skjönne saa lidt paa den store Naade, Gud har bevist Eder ved at give Eder Livets Ord, at I ei af Tak derfor ville meddele rigeligen af de overflödige Goder, han har lagt i Eders Skjød, saa väre I forbandede for Eders Gjerrigheds Skyld, og Gud skal tage sit Naades Ord bort fra Eder!

Augustanasynoden vil maaske sige, at dette er noget dumt, overspändt Töieri; nu ja, bedömt efter Verdens Maalestok er det vist saa; vi faa da tröste os ved, at Guds Ord ogsaa i det Stykke fälder en anden Dom end Verden.

I Chicago bleve vi jo enige om, at Conferentsen skulde fortsättes; jeg har derfor her confereret en Smule med den ärede Synode. Skulde jeg i noget Stykke af min Opsats have feilet og mod min Vilje fremført noget urigtigt, da beder jeg paa Forhaand om Tilgivelse og skal strax være villig til at tilbagekalde; og skulde Frugten af Conferentsen blive Enighed, da skal Ingen glæde sig mere derover og saa hurtig være rede til at räkke Haanden til Forlig som

Red. H. A. P.

(Indsendt).

Ærede Hr. Redaktör!

Hr. Pastor Rasmussen har, som jeg ser af Septemberheftet for dette Aar af hans Kirkel. Tidende, af Augustheftet af "Lehre und Wehre" for Aaret 1856 meddelt sine Läsere Artiklen "Slaveriet og Bibelen;" men paa en uredelig Maade har han derved fortiet, at jeg kun havde optaget Artiklen med den udtrykkelige Erklåring, ikke at kunne stemme-overens med den deri fremstillede Läre. Da det nu er mig meget vigtigt, at ogsaa de norske Brödre ikke tro, at jeg om Slaveriet lärer mod Guds Ord og Luthers Läre, saa beder jeg Dem indständig om at offentliggjöre denne min Dadel gjennem Deres Blad, som saa trofast tjener Sandheden. Til Slutning kan jeg endnu give Dem den glädelige Forsikring, at ogsaa Forfatteren af Artikelen "Slaveriet og Bibelen" nu selv erkjender det vildfarende i samme og derfor nu med vor hele Synode af Hjertet underskriver, hvad jeg i November-heftet af "Lehre u. Wehre," Aarg. 1856, af Melanchtons og Luthers Skrifter har meddelt om Slaveri. Det er forövrigt sörgeligt nok, naar en kristelig Präst i denne bevägede Tid kalder Publikums Lidenskaber til sin Forbundsfälle imod trofaste Bekjendere af den bibelske Sandhed. Gud tilgive ham det! I den Herre Jesu

Deres C. F. W. Walther,
Redaktör af "Lehre u. Wehre."

St. Louis, Mo., den 3die Oktober 1861.

Ovenstaaende Indsendelse fra den höit ärede Hr. Professor lade vi ledsage af en Oversättelse af de i Indsendelsen omtalte Steder af Melanchton og Luther. Vi ville ikke tilföie nogensomhelst Bemärkning; enhver kjender vor Mening om dette Lärepunkt; i en Tid som denne anse vi det rigtigst at lade Fädrene tale til dem, som ei ville höre os; vi haabe, at de maaske ville höre en Luther og en Melanchton.

Red. H. A. P.

Melanchton og Luther om Slaveri.

Da i Aaret 1525 Bondeopstanden udbröd i Schwaben, udkom de bekjendte "tolv Artikler af Bönderne," hvori de oprörske Bönders Fordringer vare angivne. Deri hedder det: "For det Tredie har det hidtil váret Brug, at man har holdt os for deres livegne Folk; hvilket er til at ynkes over i Betragtning af, at Christus har forlöst og kjöbt os alle med sin kostbare Blodsudgydelse, Hyrden ligesaavelsom

den höieste, ingen undtagen. Derfor stemmer det med Skriften, at vi ere frie og ville være frie. Ikke at vi ere ganske frie, ikke at ville have nogen Övrighed lærer Gud os ikke."

Imod dette skriver först Melanchton fölgende:

"Det er ogsaa en Forbrydelse og Vold, at de ikke ville være livegne. Men naar de anföre Skriftbeviis og sige, at Christus har gjort os frie, saa er det talt om aandelig Frihed, at vi ere visse paa, at vor Synd ved ham er borttagen uden vor Fyldestgjörelse, og at vi dristig tör vente, bede om og haabe godt af Gud, og at Christus giver Sine den Hellig Aand, hvorved de gjöre Djævelen Modstand, saa at Djævelen ikke kan kaste dem i Synd ligesom de Ugudelige, hvis Hjerter han har i sin Magt, og som han driver til Mord, Hoer, Gudsbespottelse o. s. v. Derfor boer kirkelig Frihed i Hjertet og lader sig ikke se med kjödelige Öine. Udvortes bærer en Christen taalmodig og glad al verdslig og borgerlig Orden og bruger den ligesom Spise og Klæder; han kan være livegen og underdanig; han kan ogsaa være adelig og en Regent; han kan holde sig til Sachsisk Ret eller Romersk Ret i Brug og Deling af sit Gods. Alt saadant förer ikke Troen vild; Evangeliet fordrer, at man skal holde saadanne verdslige Ordninger for Freds Skyld. Paulus til de Epheser 6 V. 5. 6 7. ""I Livegne værer eders kjödelige Herrer lydige med Frygt og Bæven, med villigt Hjerte, som Christo, ikke alene med Öientjeneste som de, der ville tækkes Menneskene, men som Christi Tjenere; og gjöre saadan Guds Villie af Hjertet velvillig"" o. s. v. og til Kol. 3, 22: ""I Livegne værer eders kjödelige Herrer lydige i alle Ting o. s. v. Hvo som gjör Uret, skal faa Vederlag for, hvad han gjorde Uret."" Saaledes har Joseph selv i lang Tid været en Livegen i Ægypten og mange andre Hellige. (Se Luthers Verker, Hall. Udg., Tom. XVI, S. 26, 27, 48).

Imod den samme Artikel af Bönderne skrev Luther fölgende:

"Der skal ikke være nogen Livegen, fordi Christus har befriet os alle. Hvad er det? Det er at gjöre christelig Frihed ganske kjödelig. Har ikke Abraham og andre Patriarker og Profeter ogsaa havt Livegne? Læser St. Paulum, hvad han lærer om Tjenerne, som paa den Tid alle vare Livegne Derfor er denne Artikel stik imod Evangeliet og röversk; thi dermed tager enhver sit Legeme fra sin Herre, hvis Eiendom det er. Thi en Livegen kan vel være Christen og have christelig Frihed, ligesom en Fange eller en Syg er en Christen og dog ikke er fri. Denne Artikel vil gjöre alle Mennesker frie og af Christi aandelige Rige gjöre et verdsligt udvortes Rige, hvilket er umuligt. Thi verdsligt Rige kan ikke bestaa, hvor der ikke er Forskjel paa Personer, saa at nogle ere frie, nogle Herre, nogle Undersaatter o. s. v. Som St. Paulus siger Gal. 3, 28, at i Christo er Herre og Tjener et Ting. Derom har min Herre og Ven, Urban Rhogius skrevet godt og tilstrækkeligt, der kan du læse mere. (Sammesteds S. 85. 86).

Kirkelig
Maanedstidende
for den norsk-evangelisk-lutherske Kirke i Amerika.

Decbr. 1861. | Redigeret af Pastorerne H. A. Preus og J. A. Ottesen. | 6te Aarg. No. 12.

Den christelige Konfirmation.

(Oversat fra det Tydske).

Den christelige Konfirmation holdes i Kirken for Katechismens og Bönnens Skyld, for at den kjäre Ungdom kan blive underviist i sin Christendom og forhört i Katechismus, at den ikke med Fare og til Forargelse skal komme til at nyde det höiværdige Sakramente uden Forstand. Men naar de have lært Katechismen, da skal man med hele Menigheden holde Bön for dem, anraabe Gud under Haandspaalæggelse og lyse Velsignelsen over dem, hvorved de altiaa stadfästes i deres Christendom, modtage Vidnesbyrd om deres Daab, for at de kan vide at tröste sig med deres Daab imod Djävelen og erindre sig, at de skulle leve for Gud i en ret Tro, i Hellighed og Retfärdighed, som er Gud velbehagelig. Saaledes har Patriarken Jacob med säregne Ord og Ceremonier velsignet sin Sön Josephs Börn (1 Mos. 48). Saaledes have ogsaa de hellige Apostle sendt Petrus og Johannes til Samaria, at de med Bön og Haandspaalæggelse skulde paakalde Herren, deres Gud, for de unge Christne, at Gud med sin hellig Aand vilde oplyse, styrke og fylde dem, paa det at de maatte blive bestandige i deres Christendom imod Djävelen, Verden og deres eget Kjöd, som er fordärvet med Synder og fuldt af Gift. Denne Brug have de kjäre Fädre för Pavedömmet fulgt; de have först flittigen underviist de unge Christne i Katechismen og deres Christendom, inden de have stedt dem til det höiværdige Sakramente. Men naar de kjendte Hovedstykkerne af den christelige Lære, saa have de fremstillet dem for den hele Menighed og anraabt Gud over dem, at han ved sin Aand vilde bevare dem i Jesu Christi sande Erkjendelse.

Pommersk Kirkeorden 1534.

Samtale om Helligholdelsen af Søndagen.

(Oversat fra Tydsk.)

Anton. Det maa dog I Lutheranere ogsaa bekjende, at de Reformerte opfylde det tredie Bud bedre end I?

Bernhard. Om enkelte Mennesker vil jeg ikke handle, men hvad den reformerte Kirkes Läre og Skik angaaer, da er det ingen Opfyldelse af det tredie Bud.

Ant. Det er dog alt for meget at dömme iblinde af Eder. Gjör mig dog engang Rede for Eders Mening og Läre om det tredie Bud.

B. Meget gjerne. Jeg vil begynde fra Adam. Gud hvilede paa den syvende Dag efter at have skabt Mennesket. Derved havde Adam altid Sabbath i Paradiset. Han havde al Fred i Gud og det forhindrede ikke hans Beskjäftigelse i Haven; ved den forblev han dog ganske i Gud. Men efter Syndefaldet var Freden og Sabbathen borte. Da oprettede Gud af Naade Forjättelsen, og gav Loven som et Tilläg ved Siden. I Loven var det tredie Bud tilligemed det förste og andet fuldt af Forjättelse, at nemlig Gud af ren Naade og Nedladenhed vilde endnu bo iblandt sit Folk. Dette, nemlig Menneskehedens höie Kald til det inderligste Samfund med Gud, skal Israel overveie hver Sabbath, og det skal holde Längselen efter Christum vaagen hos dem, efter ham, som skal bringe Paradissabbathen igjen. Hvo som ikke vil agte derpaa, maa udryddes. Nu er Christus kommen og har gjort Fred, den Fred, som overgaar al Forstand, som ei heller nogensinde ophäves ved nogen Beskjäftigelse hos dem, som have og bevare den. Vi Christne have altid Sabbath i Christo, som er vor Fred; og hvo som foragter denne Sabbath, hans Själ er udryddet af Guds Folk. Saaledes er Forjättelsen i det tredie Bud opfyldt.

A. Men det klinger jo altfor södt, det vil Folk ikke höre meget efter.

B. Desvärre. Christus kom i Verden, og de fleste misbruge ham igjen. Saaledes bliver Verden moden til Enden.

A. Det er jo meget bittert; jeg tänker, det var godt, först i det Mindste ved Foreninger og deslige at bringe hvert Söndagsarbeide dybt i Skam, saaledes som det er i Nordamerika og England, da har man gjort et stort Skridt fremad. Det tredie Bud er dog meget vigtigt.

B. Ja vigtigere, end du med alle dine Foreninger forstaar, det

paa ganske anden Maade. Saaledes at äre Dagen i og for sig eller at se end den mindste Fromhed i at sidde stille (hvad Gud aldrig har ment) er en stor Miskjendelse og Foragt af Guds Ord, d. e. af Jesum Christum, Gudmennesket. Ved at drive det paa den Maade kommer man ikke Christum närmere, men sikkert längere fra ham.

A. Da forsvare I vel Söndagsarbeide?

B. Ja vist! vi forlange det. Vi forrette om Söndagen det allersödeste Arbeide, at lade Gud altid dybere drage ind i vort Hjerte ved Hans Ord og Sakramente; saa ville vi altid blive mere sabbathmässige for hele Livet. Desuden komme vi, til Vidnesbyrd om vor Frihed fra Loven, ikke sammen paa Sabbathen men paa Söndagen; men de, som holde Sabbathen som de Reformerte, for dem er Christus ikke kommen, de forstaa ham aldrig.

A. Men arbeide I ikke videre om Söndagen?

B. Ikke til Erhverv; hvo som vilde gjöre det, vilde paa det grovesle og fräkkeste handle imod Kjärligheden til Gud og Nästen; men hvo, som redder noget, der er i Fare, eller hjälper Nästen i hans Nöd, han har gjort et godt Värk. Vi ere i Menneskenes Sön Herre over Sabbathen.

A. O ja, det lader sig höre. Det klinger ganske godt. Men farligt er det dog at sige det offentlig. Folket bliver fräkt deraf og bryder sig intet mere om Söndagen.

B. Omvendt, min Kjäre, fordi I ikke have en sand Christus og der fattes dem det rene Evangelium, maa I med Magt bringe dem til at sidde stille om Söndagen, hvad der dog er tom Gudstjeneste, ligesom det at gaa til Kirke hos Vranglärere. At bekjende Sandheden om den salige Frihed og Forlösning i Christo er aldrig farligt, men derimod vel at fortie den, thi det förer til Helvede. Er du större end Gud, siden du frygter for, at hans Kjärlighed her ikke skulde gjöre godt?

A. Ja noget farligt forekommer det mig. Folk er ikke derefter.

B. Kjärligheden alene bringer dem tilrette, den vil Gud forsöge paa alle; og hvor den er forgjäves, der er Dommen for Dören. — Iövrigt taler du som Kaiphas.

A. Hvorledes det? det frabeder jeg mig.

B. Han mente ogsaa, Jesus var vel ikke saa ond, kun var han farlig for Folket — derfor maatte han korsfästes.

A. Nu der have vi det dog riglig igjen — videre ved du vel intet? Saa korsfäste vi vel endog Christum, fordi vi holde mere paa det tredie Bud end I?

B. Det tänkte netop ogsaa Pharisäerne og vare saa langt fra Maalet som I. Gud hviler ved Ordet i Hjertet, det er Sabbathen — og vi läre med Gläde Guds Ord i Menigheden og løve og prise og tilbede vor Gud i en Aand. Det er vor Söndag: at väre opstanden med Christo og tilsammen at prise dette. Men jeg erkjender mig for skyldig og bekjender, at jeg intet ved uden Jesum den Korsfästede.

———:o:———

Et Vidnesbyrd for Lærens Renhed i Missourisynoden.

Som vi i sidste No. af Maanedstidenden omtalte, er i den senere Tid en og anden bleven saa bange for vor Orthodoxi (d. e. Rettroenhed), at de have erklæret den for falsk Tro; især har Hr. Doctor medicinæ — ikke theologiæ — Hanssen i et säreget Skrift gjort sig Umage for med "slaaende," men ikke "träffende" Grunde at bevise denne Paastand; og saa hedder det, at det er Paven i St. Louis (Hr. Professor Walther maa her med Dr. Martin Luther dele den Ære at blive tituleret efter sin värste Fiende), som med sine frygtelige Dekretaler gjör os hovedgale. Skjönt nu Professoren staar og falder for sin kjäre Herre Christum — og vi ogsaa —, og han selv ikke vil have sin Läre prövet efter nogen anden Regel end Guds Ord, saa har vi dog atter anseet det for tjenligt her at anföre et Vidnesbyrd, som viser, at der dog er ganske anderledes dygtige Folk end vi stakkelsk norske Präster i Amerika, der i Professor Walther har fundet en ualmindelig begavet og den sande Tro forkyndende Lärer i Israel.

I Dr. Rudelbachs og Guerikes Tidsskrift 2det Hefte 1861 findes nemlig fra K. Stroebels Haand en Bedömmelse af "Redaktionens Forord til 15de Aarg. af "Der Lutheraner": "Hvorfor hänge vi saa fast ved den lutherske Kirke," hvilket fortrinlige Stykke findes oversat i Maanedstidenden 3die Aarg. No. 11 ff. I denne Bedömmelse siger K. Stroebel blandt andet:

"Forordets Forfatter er Prof. Walther, en af disse ganske faa, som i vor Tid virkelig vide, hvor de evangelisk-lutherske Tömmer hänge, og som ogsaa forstaa at skjäre en correct-luthersk skrivende

Pen for at give det nöiagtige Udtryk for sin Overbevisning. Det er en sand Vederqvägelse at läse disse Blade. Man finder ikke der noget af denne elendige Videnskabelighed, der söger at formidle Theologien med Fornuften, ikke noget af denne "söstерlige" Längsel efter det kjäre Pavedom og efter det hundredhovede Sakramentererskab, navnlig intet Pust af "Mildhedens og Maadeholdenhedens Aand" (tvertimod hedder det et Sted i Forordet: "Rationalisterne, Unitarierne, Swedenborgianerne nävne vi her ikke, thi da de nägte den hellige Treenighed, saa ere disse Mennesker ikke at regne blandt de Christne, men til Hedningerne"); — men just derfor finde vi heller ikke noget Spor af Hykleri og Smigreri, af ärelös Lögn og Bedrag, af Örekløeres Taage og Dunst, men overalt er der Klarhed og Sandhed. "Sildigere siger Stroebel: "I dette amerikanske og et Par andre tydske Aandsprodukter, som han just har nävnt, er der i faa Blade samlet mere godt og nyttigt end ellers i hundrede store Bind af den theologiske Dagslitteratur."

Licensiat K. Stroebels Dom har efter vor Mening en ikke ringe Vägt. I mer end 10 Aar har vi i Rudelbachs og Guerikes Tidsskrift läst hans Bedömmelser af en Mängde theologiske Skrifter, og de have altid forekommet os blandt de fortrinligste af den Masse Kritikere, som findes i dette bekjendte Tidsskrift. Det hvorved Stroebel udmärker sig for de andre Kritikere er, at han holder sig fast og bestemt til Luthers og de gamle lutherske Dogmatikeres Läre, dernäst at han ingen Complimenter gjör, men siger de store lärde tydske Herrer Professorer sin Mening bent ud uden det mindste Omsvöb. Hans Sprog er kraftigt og bestemt; der er ingen af de nuvärende lutherske Forfattere, hvis Sprog forekommer os at have mere Lighed med Luthers end K. Stroebels. Red. H. A. P.

———:0:———

Til Norsk Kirketidende i Christiania.

Norsk Kirketidende er os stärkt paa Nakken for vor Exclusivitet d. e., at vi slet ikke ville taale, men aldeles udelukke og fraskille os enhver Afvigelse, Fordreielse og Vildfarelse i Läaren; den beskylder os derfor for Formalisme, Orthodoxisme o. s. v.

Istedetfor noget andet Forsvar for os ville vi denne Gang minde "Kirketidenden" om Luthers Ord, der findes i No. 33 af "Kirketidenden" og som vi for vore Läseres Skyld aftrykke her:

"Det er let skeet, naar man ikke af alle Kräfter holder ved det kjäre Ord, at man taber det for stedse, og Sagen er ikke at agte saa ringe, som Verden gjör, og som nogle uforstandige Aander, bedragne ved Djävelen angaaende Sakramentet eller i anden Vildfarelse, foregive, at man ikke skal stride saa hart om en Artikel og derover splitte den christelige Kjärlighed, men om man end var uenig i et Stykke, naar man ellers i andre er enig, vige og lade det gaa, og alligevel vedligeholde broderlig og christelig Enighed og Samfund. Nei, kjäre Mand, Intet for mig af den Fred og Enighed, over hvilken man taber Guds Ord; thi dermed var allerede det evige Liv og Alt tabt. Det gjälder her ikke at vige eller at indrömme Noget, dig eller noget Menneske til Gunst; men for Ordet skal alle Ting vige, det hede Fiende eller Ven. Thi det er ikke givet for udvortes og verdslig Enheds og Freds Skyld, men for det evige Livs Skyld. Ordet og Lären skal skabe christelig Enighed og Samfund; hvor Ordet og Lären er enig, der vil det Andet vel ogsaa fölge; hvor det ikke er saa, der bliver dog ingen Enighed (i Grund og Sandhed) alligevel. Derfor tal ikke til mig om nogen Kjärlighed og Venskab, hvor man vil lade Ordet eller Troen lide Afbräk. Antog vi först det og blev derom enige, saa havde Djävelen alt vundet Rum, og snart indtaget en Alen, naar man veg ham en Fingersbred! Luther."

———:o:———

Anmeldelse af den tydsk-lutherske Kalender.

Pastor Brobst i Allentown, Pennsylvania, har sendt os sin tydsk-lutherske Kalender for 1862 til Anmeldelse. Vi gjöre dette med Gläde og önske blot, at den var skreven paa norsk, saa vort Folk kunde have godt af den. Den indeholder ret meget läseværdigt Stof.

1) En kort Beretning om Luther og hans Venner ved Oversättelsen af Bibelen.

2) Troende Mänds Vidnesbyrd om Luthers lille Katechismus.

3) Gode gamle kirkelige Skikke og Sädvaner.

4) Sandheder imod Vildfarelser.

5) Kirkelige Vink.

6) Kirkelige Efterretninger af almindelig Interesse.

7) I Aarets Löb afdöde luth. Präster i Amerika.

8) Fortegnelse over de lutherske Präster i Amerika — med deres Postoffice angivet.

9) Lutherske Tidsskrifter i Amerika.

10) Lutherske Synoder i Amerika.

Af No. 3, gode gamle Skikke, ville vi her anföre nogle:

Bön ved Indgang i Kirken.

Enhver Kirkegjänger läse en stille Bön, naar han er kommen i sin Kirkestol.

Medbringer Psalmebog.

Enhver Kirkegjänger, navnlig hvert Menighedslem, tage Psalmebog med i Kirken, og enhver synge saa godt, han kan. Ingen väre stum, som ei af Naturen er det.

Ordenes Udsigen.

Ved Sangen skulle Psalmens Ord, som altid indeholder vigtige Sandheder, ikke blive slugte, men tydeligt og forstaaeligt blive udtalte.

Deltagelse i Bön.

Naar Prästen träder for Alteret og siger: "Herren väre med eder!" svarer hele Menigheden: "Og med din Aand!" Og naar han siger: "Lader os alle bede," saa bede alle i Stilhed. Troen og Fader vor sige den hele Menighed lydeligt efter. Nogle andre gamle Kirkebönner blive af Prästen og Menigheden vexelvis udtalte.

Menighedens Mund.

Naar Prästen staar for Menigheden og beder med den, er han dens Mund, taler ikke i sit, men i dens Navn for Guds Trone; derfor holder han ikke hver Gang en ny Bön, men beder ofte de gamle bekjendte Bönner i Psalmebogen, hvilke udtale den almindelige Trang og som Menighedslemmerne let kunne bede med.

Bön for Syge og Helbredede.

Naar et Menighedslem er sygt, bliver det anmeldt i Kirken, og Prästen beder med Menigheden for den Syge. Saa bliver der og offentlig i Kirken takket, naar Gud har gjort den Syge sund.

Almisser.

Ved hver Söndags-Gudstjeneste bliver Gaver for Fattige og Trängende samlede, og enhver Menighed understötter selv paa christelig Vis sine syge Medlemmer. Ap. Gjern. 2, 42—47.

Forsørg for Enker og Faderlöse.

Da den christelige Forsorg for Enker og Faderlöse lige saa vel som Syngen og Beden hörer til en Gud velbehagelig Gudstjeneste, saa sörger enhver Menighed for sine fattige Enkers Underholdning og for de fattige Börns christelige Opdragelse. Jak. 1, 27.

Ordnet Godgjörenhed.

Ethvert Menighedslem anser sig som Guds Husholder (1 Petr. 4, 10.), holder Regning ogsaa over Ugens Indtägt og lägger hver Söndag noget tilside for kirkelige Öiemed, eftersom Gud har givet ham (1 Cor. 16, 1. 2.) Jöderne gave Tiende (1 Mos. 28, 22; 3 Mos. 27, 30—34. Luc. 18, 12. Christne give naturlig heller mer end mindre.

Stridigheder.

Naar Strid opstaar mellem Menighedslemmer, bliver Sagen om muligt i Menigheden bilagt af Prästen og andre forstandige Mänd, uden at man gaar for den verdslige Domstol.

Tilsyn med unge confirmerede Folk.

Naar unge Folk efter Confirmationen själden eller slet ikke besöge Gudstjenesten og ikke mere gaa til Alters, saa spörger Menigheden, hvoraf det kommer, söger de fortabte Lam og Faar og bestrüber sig for at bevare dem ved Hjorden og ved Livets Bröd og Vand.

Fortegnelsen over lutherske Synoder i Amerika hidsätte vi her og bemärke kun, at de fleste desvärre kun af Navnet ere lutherske.

			Präster.	Menigheder.	Communicanter.
1.	Synoden af	Pennsylvanien	102	275	42,000
2.	do.	New York	60	55	11,688
3.	do.	Maryland	32	41	6,484
4.	do.	Vest-Pennsylvanien	40	88	11,482
5.	do.	Nord-Carolina	23	38	4,200
6.	do.	Syd-Carolina	42	54	9,859
7.	do.	Virginia	30	63	3,748
8.	do.	Illinois	32	36	3,305
9.	do.	Vest Virginien	20	37	2,039
10.	do.	Nordre Illinois	52	75	5,297
11.	do.	Texas	20	22	2,850

		Præster.	Menigheder.	Com'canter.
12.	Synoden af Nord Indiana	26	62	2,048
13.	do. Syd-Illinois	10	27	1,250
14.	do. Iowa (engelsk)	16	45	1,400
15.	do. Tennessee	32	85	5,800
16.	do. Wisconsin	28	55	5,500
17.	do. Iowa	37	50	5,000
18.	do. Minnesota	8	12	1,500
19.	do. New Jersey	7	14	1,200
20.	Hatwick Synode (i New York State)	25	30	4,255
21.	Alleghany Synode	30	106	7,008
22.	Øst Pennsylvanske Synode	61	117	12 488
23.	Miami Synode (Ohio)	27	48	3,634
24.	Wittenberg Synode (Ohio)	20	39	2,407
25.	Øst Ohio Synode	36	63	3,951
26.	Olive Branch Synoden (Indiana)	9	24	1,272
27.	Pittsburger Synoden	45	[illegible]2	8,000
28.	Engelske Synode af Ohio	12	32	2,480
29.	Kentucky Synoden	11	15	798
30.	Melanchton Synoden	17	36	4,300
31.	Central Pennsylvanske Synode	34	93	8,500
32.	Almindelig Synode af Ohio	95	241	34,340
33.	Almindelig Synode af Missouri	185	160	25,000
34.	Buffalo Synoden	27	35	5,000
35.	Union Synode (Indiana)	9	15	2,000
36.	Frankean Synode (New York)	26	31	3,100
37.	Norsk-luth. Synode af Wisconsin osv.	15	115	10,000
38.	Mississippi Synoden	7	11	2,000
39.	Augustana Synoden	32	60	5,597
40.	Michigan Synoden	10	20	1,800
41.	Canada Synode	9	20	1,200
42.	Holston Synode (Tennessee)	7	18	1,200
		1,366	2,575	270,780

Af lutherske Tidsskrifter udgives:

12 i det tydske Sprog,
6 i det engelske,
2 i det norske og
1 i det franske.

Hvad vi sagde om Synoderne gjälder og om Tidsskrifterne, at de fleste ere kun af Navn lutherske; derhos ere flere af dem halvt politiske, halvt religiöse.

"Der lutherische Kalender" for 1862 er at erholde tilkjöbs hos Pastor S. K. Brobst i Allentown, Pennsylvania. Red. H. A. P.

Sandheder ligeoverfor Vildfarelser.

Hjertelig Bön af Bönnebog.

Man kan ligesaa godt bede hjertelig eller af Hjertet af en Bönnebog, som man kan synge af Hjertet af en Psalmebog. Jesus bad endog paa Korset sin Bön af en Bog, nemlig af Psalmernes Bog, og han bad dog vist af Hjertet (Matth. 27, 46. og Ps. 22, 2. Luc. 23, 46 og Ps. 31, 6.) Gode Bönneböger ere for en stor Del sammensatte af Bibelen og stemme med den overens. Derfor er det en Synd mod Guds Ord, naar Folk foragte gode Bönneböger.

Forbeden og "bedende Folk."

Prästen kan lige saa godt alene bede fore for en Menighed, som Forsangeren alene kan synge fore. Alle de, som oprigtig bede med, naar Prästen beder fore, ere bedende Folk, og deres Bön er ligesaa behagelig for Gud, som om de selv bade fore. Enhver Menighed skal have en god Forbeder og en god Forsanger og ret mange Medbedere og Medsangere.

Bön i Kammeret og for Folk.

Bön i Kammeret, paa et stille ensomt Sted, hvor Gud alene ser og hörer, er udtrykkelig befalet i Skriften (Matth. 6, 6.) Den offentlige Bön for Folk, forat blive seet og hört af dem og forat aflägge en Bekjendelse for dem eller bevise sin Omvendelse, er ikke befalet (men forbudt) Matth. 6, 5. Ved from Vandel, ikke ved fromme Ord alene, skulle vi bevidne for Menneskene, at vi ere Christne. 1 Petr. 2, 12. Ebr. 13, 18.

Ordets og Sacramenternes Kraft.

Guds Ord har som en levende Säd i sig selv en mägtig Kraft, som ingen Prädikant men Gud selv lägger deri (1 Petr. 1, 23. Saa er det og med de hellige Sacramenter. Naar god Säd falder i god Jord, spirer den op og bärer Frugt, om Sädemanden er god eller ikke. Saa kan og Folk under Prädiken og Sacramenternes Forvaltning

blive vakte og omvendte ved Ordet af Präster, som selv ikke ere, hvad de skulde väre.

En ubibelsk Optälling.

Optällingen eller den nöie Angivelse af, hvem der ere omvendte og hvem ikke, ligesom det her tillands navnlig ved Opväkkelsesforsamlingerne bliver drevet, er ubibelsk og syndig; thi der dömmer man sädvanlig efter Ord og ikke efter Gjerninger (end mindre efter Tro), og almindelig overser man de Stille i Landet (Ps. 83, 4.), de bedste, hvis Liv er skjult med Christo i Gud (Coll. 3, 3.), medens de, som prale med deres Gran af Christendom eller gode Fölelse, blive hävede til Skyerne.

Vedholdende Opväkkelse og Omvendelse.

Hvor Evangeliet ei bliver forfalsket, men rent lärt og prädiket, der bliver bestandig, Sommer som Vinter, Folk opvakte og omvendte; der behöver man ei at vente paa en stor overordentlig Opväkkelse, men man har en det hele Aar igjennem gaaende Opväkkelse og Omvendelse, en bestandig Voksen i Naaden; der tänker man ikke paa at offentliggjöre det i Tidningerne, naar nogen bliver omvendt.

Gode og slette Frugter.

"Paa Frugterne kjender man Träet," siger Skriften. En god Frugt af sand Omvendelse er ägte Fromhed i Hjemmet, naar Foräldre ret christelig opdrage deres egen Säd, deres dem af Gud betroede Börn. En slet Frugt og et daarligt Bevis paa sand Omvendelse og christelig Troskab er det, naar Foräldre, som ude rose sig af saa megen Beden og saa stor Fuldkommenhed, i deres Hus ingen Tugt holde, men lade deres Börn opvokse uopdragne og ugudelige. Det er og et slet Tegn, at man gjerne finder en overmaade slet Börnetugt i saadanne religiöse Samfund, som ville väre bedre end andre.

Kirkelige Vink.

Skolen. Enhver christelig Menighed burde have en christelig Skole og enhver tydsk (norsk) Menighed en tydsk (norsk) christelig Skole.

Höiskoler. Lutheranerne skulde give vel Agt paa, at de ikke sende sine Börn paa saadanne Höiskoler, hvor de blive vildfarende i Troen og bortvendte fra deres Moderkirke.

Välg det bedste. Menighederne skulle ikke alene välge deres bedste Mänd til Menighedsraadet, men og sende deres bedste og forstandigste Mänd som Repräsentanter paa Synoderne.

Gudshus renligt. Kirken, Guds Hus, burde ikke alene være det skjönneste Hus i Egnen eller Staden, men ogsaa blive holdt rent.

Besvære Qvinder. Apostelen Paulus advarer for de falske og sværmerske Lærere, som snige om her og der i Husene og forföre og forvirre svage Qvinder i deres Tro. 2 Tim. 3, 6.

Kirkelige Tidender. Enhver Lutheraner burde ikke alene være bekjendt med Bibelens Indhold, men og med Kirkens Tilstand, Trang og Begivenheder og derfor holde og læse kirkelige Tidender.

Börnenes Undervisning. Ved Börnenes religiöse Undervisning skulde man og virke paa Forældrene, og just derfor holde Katechisme-Undervisningen i det Sprog, som Forældrene forstaa.

———:o:———

Fortælling af Harms.

En Soldat, som havde den Herre Jesum meget kjær, fortalte mig meget af sit Liv. Der forekom deriblandt Fortællinger, som kunde bringe Haaret til at reise sig; dem vil jeg ikke her fortælle. Jeg har kun fortalt dem igjen til den kjære Gud og bedet ham, at han dog vilde lade vort arme Tydskland vederfares Naade. Men han har ogsaa fortalt mig, hvorledes han er kommet til Troen paa den Herre Jesum, og det vil jeg her fortælle igjen; det turde maaske blive en og anden til Velsignelse. Ham kan denne Fortælling ikke bringe nogen Skade, han er allerede hos Herren. Manden var lidt over 30 Aar, da jeg lærte ham at kjende. Jeg har, sagde han, i de sidste 10 Aar været Soldat, har reist omkring i det hele hannoverske Födeland, i Særdeleshed i de urolige Aar, hvor vi snart maatte drage fra det ene Sted til det andet. Jeg er ogsaa kommen udenfor mit Fædrelands Grændser, har været i Altenborg og Slesvig-Holsten. Jeg har ligget i store og smaa Stæder, i store og smaa Landsbyer snart længere, snart kortere Tid, og har lært Land og Folk at kjende. Jeg har været sund og syg, jeg har havt Overflod og lidt Mangel. Jeg har marscheret til Fods og reist med Jernbanerne, jeg har besögt Kirker og Skuespilhuse, jeg har været lystig paa Dandsesalene og har sukket i Hospitalerne. Jeg har lært at læse, skrive og regne, og har drevet Geographi og Historie, maaske endnu noget mere end almindelige Soldater ellers pleie at gjöre. Jeg var vel anseet hos mine Foresatte og blandt mine Kammerater, jeg gjaldt for meget dannet efter mine Forhold.

Hvor jeg laa i Qvarter, var man vel tilfreds med mig; thi jeg var venlig mod Folkene og opförte mig ikke som en Grobian eller Skurk, saaledes som mange Soldater gjöre det og endog rose sig deraf. Dersom nogen vilde have spurgt mig efter min Religion, saa vilde jeg have sagt ham, jeg var en Christen. Men, kunne de tro det? om Christendommen vidste jeg ei det mindste. Vel har jeg ofte paa Kommando våret til Kirke; men laa det deri, at det var paa Kommando, eller at vore Officerer altid bleve staaende foran Kirken, naar vi maatte ind i Kirken, eller laa det hos Prästerne, nok, jeg erfarede aldrig noget om Christendommen. Min hele Religion bestod deri, at det var skammeligt at stjäle og Pligt at adlyde sine Foresatte. Men hvorfor det ene var skammeligt og det andet Pligt, det vidste jeg heller ikke. En Bibel havde jeg ikke, bede kunde jeg ikke, havde heller aldrig i hele min Soldaterstand og paa alle mine Reiser og Marscher hört bede eller hört aandelige Sange synge, undtagen i Kirken; men der havde jeg aldrig sunget med, ei heller bedet med, jeg havde heller aldrig seet et Menneske läse i Bibelen. Dog dette vidste ogsaa jeg, at der er en Gud til, men paa ham tänkte jeg ikke og kjendte ham ikke heller. Jeg kan endnu aldrig begribe, hvorledes det har våret muligt, at jeg er bleven bevaret fra grove Synder og Forbrydelser, da jeg henlevede aldeles uden Gud i Verden. Det kan maaske ligge deri, at jeg satte noget i at väre et ordentligt og redeligt Menneske, hvem ingen kunde sige noget Ondt om. Rigtignok indsaa jeg dengang ikke, at det var den afskyligste Ugudelighed at leve som et Menneske uden Gud, og som en Christen uden Christum, ligesom jeg heller ikke holdt saakaldte Smaating for Synd, saasom at bande, engang imellem at drikke lidt over Törsten, at dandse, spille Kort, og saaledes slaa Dage og Nätter ihjel. Derved var det forunderligt, altid manglede der mig noget, og jeg vidste ikke, hvad? Engang spillede vor Regimentsmusik paa Kongens Födselsdag den Choral: "Nu takker alle Gud," da kom Taarerne mig i Öinene, og jeg vidste ikke hvorfor? Det er dog forfärdeligt, tilföiede han, indtil sit tredivte Aar at leve i et christeligt Land, at tjene i en christelig Här, at ligge i christelige Städer og Byer, at gaa i christelige Kirker og dog ikke at se eller at höre noget om Christendommen, intet at vide om Christum og at väre uden Gud. Det maa dog väre kommen vidt med Tydskland! — Da kom jeg en Dag i en By, hvor vi skulde hvile 8 Dage, og jeg blev indqvarteret hos en

Bonde, som optog mig venligt. Da han havde anvist mig mit Bärelse, spurgte han mig, om jeg vilde spise hos dem eller heller for mig selv alene. Jeg svarede venligt, at jeg spiste heller i Selskab med dem. Da det netop var Middag, förte han mig med i Stuen, hvor Bonden og hans Familie tilligemed Tjenestegutter og Piger alle spiste ved et Bord. Men hvorledes blev jeg tilmode, da Maden blev baaret frem, og alle reiste sig med den höieste Ærbödighed, og Husfaderen begyndte med andägtig Stemme: "Alles Öine vogte paa dig, Herre! du oplader din milde Haand og mätter alt det, som lever, med Velsignelse." Derpaa fulgte Fadervor og Slutningen af Luthers Bordbön og derpaa de Ord: Denne Mad velsigne os Gud Fader, Gud Sön og Gud den Hellig Aand, Amen. Alle, endog de mindste Börn, stode hos andägtigen og med foldede Händer, og man saa paa dem, at de bade med, endog det mindste Barn, en Gut paa tre Aar, var stille, som om det var i Kirken. Kun det sidste Amen talte han med höit, sandsynlig af barnlig Gläde, at man nu skulde spise. Jeg havde reist mig med, af naturlig Höflighed, men mine Ben bävede under mig af indre Bevägelse. Jeg spiste lidet, Bonden mente, jeg var undselig og opfordrede mig venligt til at spise. Da alle vare mätte, og man havde väret ret munter ved Bordet, reiste alle sig igjen med samme Ærbödighed som i Begyndelsen, foldede Händerne, og Husfaderen sagde: Takker Herren, fordi han er god og hans Miskundhed varer evindelig o. s. v. Luthers hele Taksigelse indtil Enden. Derpaa rakte Alle hverandre hjertelig og venlig Haanden og önskede hverandre: Velbekomme Maden, og enhver gik til sin Gjerning, Börnene til deres Läsning, thi de skulde snart til Skole. Stille og fordybet i Tanker satte jeg mig efter Maaltidet i et Hjörne. Da kom den lille Gut til mig, stöttede sig imod mit Knä og sagde med venlig Hjertelighed til mig: Fortäl mig engang noget om den kjäre Frelser! Jeg begyndte i min Forlegenhed at fortälle om Lam og Faar, om Stude, Æsler og Heste; thi om den kjäre Frelser vidste jeg intet. Men Gutten vedblev, jeg skulde fortälle ham om den kjäre Frelser og trängte saaledes ind paa mig, at jeg endelig sagde, jeg vidste intet om ham. Og du er saa stor og ved intet om Frelseren, da kommer du heller ikke i Himmelen. Ja paa Himmelen havde jeg rigtignok endnu aldrig tänkt, men det var noget forfärdeligt for mig at höre min Dom af et Barns Mund, at jeg ikke kom i Himmelen. Jeg gik ud, besögte mine Kammerader i Byen, men

blev ikke befriet fra min Uro og besluttede at lade Tiden til Aftensmaden gaa forbi, inden jeg gik hjem igjen. Endelig Klokken 9 gik jeg derhen igjen. Spisetiden var vel forbi; men man havde venligt opbevaret mig min Part. Jeg begyndte at spise. Da kom den lille Gut, som just skulde til Sengs, igjen löbende til, saa alvorligt paa mig og sagde: först bede, saa spise. Det var et nyt, et endnu haardere Stöd. Jeg kunde ikke bede, da foldede Barnet sine Händer og bad for mig: "Kom, Herre Jesu, vär vor Gjäst! velsign os disse Gaver, som os beskaaren est." Saaledes skal du bede, sagde Barnet og gik derpaa til Sengs. Hvert Bid blev nästen siddende i Halsen paa mig. Derpaa kom hele Hustyendet ind igjen, og nu blev der holdt Aftenandagt, först sunget, saa det trängte en igjennem Sjelen, derpaa et Kapitel läst i Bibelen og hist og her forklaret paa den enfoldigste Maade. Endelig knälede alle ned, jeg med, og der blev gjort Bön om Syndernes Forladelse, om Salvelse med den hellig Aand, om de hellige Engles Varetägt imod Djävelen o. s. v. Jeg blev helt ör derved, jeg skammede mig, saa jeg ikke kunde slaa mine Öine op, og dog fölte jeg saa vel i mit Hjerte. Dernäst gave de alle hverandre Haanden, önskede hverandre en god Nat, og enhver gik bort med sin Bibel. Kun Bonden og hans Kone bleve endnu i Värelset og läste for sig et Kapitel i Bibelen, og mig rakte Bonden ogsaa en Bibel, om jeg maaske endnu vilde läse i det kjäre Guds Ord. Jeg gjorde det ogsaa, men forstod endnu intet deraf og gik derefter til Sengs. Der bad jeg, inden jeg gik til Sengs: O Gud, du, som er dette Huses Gud, vär du ogsaa min Gud. Afgjörende blev for mig den näste Söndag, hvor alle gik til Kirke undtagen en, som maatte passe Huset, som man kaldte det. Der feirede jeg en Gudstjeneste, som jeg aldrig skal forglemme. Fra den Tid er det blevet anderledes med mig og jeg har nu Frelseren af ganske Hjerte kjär, ved nu ogsaa, at jeg kommer i Himmelen og gläder mig dertil. Og nu til Slutning det Spörgsmaal til alle mine Läsere: er det ikke märkvärdigt? Ti Aar reiser en christelig Soldat omkring i det christelige Tydskland igjennem Städer og Byer iblandt Christenfolk uden Gud, uden Christum, ved intet om Bibelen, hörer intet om Frelseren og Saligheden, indtil han endelig, i et Bondehus, finder Frelseren, som syntes andre Steder at väre kommen afhaande! Dersom denne Soldat var kommen i eders Huse, mine kjäre Läsere, vilde han have fundet Frelseren

hos eder? staar Lyset hos eder paa Lysestagen, eller under Skjeppen? Jeg vil sige Eder et Sprog til det nye Aar: "Saa vil jeg da i denne Stund Med Herren gjöre det Forbund, Om sig al Verden fra ham river, Jeg og mit Hus ham tro forbliver."

———:o:———

Kirkeraadsforhandlinger.

Aar 1861 den 15de Oktbr. sammentraadte Kirkeraadet i Rock River Prästegaard.

Tilstede vare Formanden, Pastor A. C. Preus, Pastor N. Brandt og Jocob Midböe. Pastor H. A. Preus og Aslag Olsnäs havde meldt Forfald. Pastor Ottesen tilkaldtes som Suppleant.

1. Pastor Ottesen refererede to Skrivelser fra Missourisynodens Präses, Pastor Wyneken, den ene som Svar paa den Adresse, som ifölge vor Synodes Beslutning skulde udfärdiges i Anledning af, at vi havde besluttet Oprettelse af en egen Läreanstalt, den anden som Svar paa vor Begjäring om hans Vidnesbyrd om Professor Schmidt. Da dette Vidnesbyrd var särdeles anbefalende, besluttede Kirkeraadet, at nu skulde den i forrige Möde udfärdigede Kaldelse til Hr. Professor Schmidt oversendes ham. Präses Wynekens Breve vedlagdes Protokollen.

2. Pastor Brandt refererede en Skrivelse fra Pastor N. E. Jensen, hvori denne anmelder til Kirkeraadet, at St. Olafs Menighed, som hidtil havde väret betjent af ham, havde nu ved Guds Hjälp faaet en egen Präst i Pastor L. Steen, som var ankommen fra Norge i Höst og havde nu overtaget sit Embede der i St. Olafs Menighed.

3. Pastor Ottesen anmeldte, at Gud havde hjulpet Manitowoc Menighed til Präst, idet Pastor L. M. Biörn havde modtaget Kaldelse fra denne Menighed og var nu lykkelig ankommet hid og havde overtaget Embedet der.

4. Pastor A. C. Preus anmeldte, at Christen Ruud i Wiota havde skjänket til vort Universitetsfond sine eiende Aktier i Dampskibet "Löven" paa Randsfjorden, som tilsammen lyde paa 575 Norske Speciedaler, og som efter Sigende nu skulle have sin fulde Värdi. Kirkeraadet besluttede med Tak til Gud og den kjäre Giver at modtage denne Gave og overdrog til Pastor Ottesen at tilskrive Hr. Christen Ruud og bevidne ham kjärlig Tak for hans rigelige Gavmildhed til vor Kirkes Läreanstalt.

5. Refereret en Indberetning fra Professor Larsen angaaende Läreanstalten i La Crosse.

a) Professoren meddelte heri et fuldständigt Regnskab over de nödvendige Udgifter, som han har havt til Indkjöb af fornödent Inventarium og forskjellige smaa Forbedringer i Husets Indretning, saavelsom Regnskab over hans og Professor Schmidts Reiseudgifter. Disse Regnskaber approberedes af Kirkeraadet og anvistes til Udbetaling af Kassen.

b) Tillige anmelder Professoren, at han havde väret saa heldig at faa leiet et Par venlige og flinke Folk, Christian Nelsen og Kone til at forestaa Husholdningen for Läreanstalten og tillige gaa tilhaande i det Arbeide, som behövedes. Manden er tillige Snedker, og kan saaledes hjälpe til med det nödvendige Snedkerarbeide. For ham og hans Hustru havde Professor Larsen lovet en Lön af 14 Dollars Maaneden. Disse Folk kunne imidlertid ikke blive der länger end til 1ste April näste Aar, og Professoren anmoder derfor Kirkeraadet om at väre betänkt paa, om man muligens fra den Tid kunde faa en Familie, som for längere Tid kunde paa denne Maade tjene Anstalten.

c) Med Hensyn til Husets Indretning oplyses, at der nedenunder er et stort Kjökken, som ogsaa benyttes til Spiseværelse, et Spiskammer, et lidet Värelse for Husfolkene og to sammenhängende Värelser, et stort, hvori 6 Elever og et lidet, hvori to Elever ligge. Disse samme to Värelser benyttes tillige til Läse- og Underviisningsvärelser, men da der slet ikke kan anbringes flere Senge der, saa maa tre Elever sove paa et Värelse ovenpaa, som skulde väre Professor Larsens Kontor, og hvor nu heller ikke flere Senge kunne anbringes. Foruden dette Värelse er der ovenpaa 4 Rum, men i det ene af dem, kan neppe anbringes nogen Ovn, saa dette er derfor taget til Klädeskammer for alle Husets Beboere, hvorved det ogsaa er blevet pakfuldt. Professor Larsen med Familie har saaledes kun et eneste Värelse, og Prof. Schmidt med Familie har 2 Värelser, som hänge saaledes sammen, at de ikke kunne deles. Dersom der altsaa skulde komme flere Elever, maatte de enten sove i Klädeskammeret eller og i Professor Schmidts ene Värelse, hvortil han ikke er uvillig, skjönt det vil blive i höi Grad indskränket for ham. Om nogen Elev kan faa Husly hos nogen af Naboerne, er meget uvist. Paa Forespörgsel fra to, som önskede at komme ind i Skolen, har man derfor vel ikke svaret bestemt Nei, men

dog forklaret hvor trangt det allerede er for de 11 Elever, som nu er der, og udtalt det Önske, at de vilde bie til näste Aar. Af det her anförte vil det sees, hvor nödvendigt det er, at Anstalten allerede til näste Sommer kunde faa mere Rum, thi netop jo bedre Undervisningsplanen er, desto flere nye Elever ville melde sig; ja det er vel höist sandsynligt, at Antallet til näste Aar vil mer end fordobles; og Prof. Larsen tilföier, at han har tilskrevet Pastor Koren, som Kirkeraadets Sekretär og Medlem af Bygningskommitten, og anmodet ham om at skaffe bedre Lokale bygget eller leiet i Decorah fra näste September af, ligesom han nu henstiller til det forsamlede Kirkeraad det Haab, at man i Guds Navn vil arbeide af alle Kräfter til dette Værks heldige Fortsättelse.

d) De 11 Elever, som nu ere i Läreanstalten, ere fordelte i to Klasser: 5 i den överste, som skulde svare til Quarta i Concordia College, og 6 i den nederste, som svarer til Quinta og Sexta, da deri tildels er to Partier. Som vedlagte Plan udviser, har den överste af disse Klasser 26 og den nederste 24 Timers ugentlig Undervisning, men da begge Klasser i 6 Timer ere sammen, bliver Arbeidet for Lärerne 44 Timer, hvoraf Schmidt har vist den Godhed at overtage de 27, saa at Larsen, som foruden Bestyrelsen og Overopsynet tillige skal saavidt mulig betjene Menigheden, har de övrige 17. Den vedlagte Plan meddeles her:

Timetabel for Qvarta.

Tid	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag
9—10	Gräsk	Latin	Latin	Latin	Gräsk	Latin
10—11	Religion	Tydsk	Religion	Tydsk	Religion	Tydsk
11—12	Latin	Algebra	Græsk	Algebra	Latin	
2— 3	Sang	Engelsk	Sang	Historie	Historie	Fri
3— 4	Engelsk	Norsk	Kaligrafi	Norsk		

Timetabel for Quinta og Sexta.

Tid	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag
9—10	Norsk	Tydsk	Norsk	Latin	Latin	Latin
10—11	Religion	Latin	Religion	Tydsk	Religion	
11—12	Latin		Latin			Tydsk
2— 3	Sang		Sang	Engelsk	Engelsk	
3— 4		Arithmetik	Kaligrafi		Arithmetik	Fri
4— 5	Tydsk	Geografi	Fri	Geografi		

Ifölge ovenstaaende Timeplan for Läreanstalten har altsaa:

Quarta.				Quinta og Sexta.		
Religion	(Larsen)	3 Timer ugentlig			3 T. ugl. kombinerede	
Latin	(Schmidt)	6 do.	do.	(Larsen)	6 =	do.
Græsk	(Schmidt)	3 do.	do.	(L. 2, Schm. 2)	4 =	do.
Tydsk	(Schmidt)	3 do.	do.			
Engelsk	(Schmidt)	2 do.	do.	(Schmidt)	2 =	do.
Norsk	(Larsen)	2 do.	do.	(Larsen)	2 =	do.
Historie	(Larsen)	2 do.	do.			
Geografi				(Schmidt)	2 =	do.
Arithmetik				(Schmidt)	2 =	do.
Algebra	(Schmidt)	2 do.	do.			
Sang	(Schmidt)	2 do.	do.		2 =	do. (kombinerede)
Kaligrafi	(Schmidt)	1 do.	do.		1 =	do. (do.)
		26 do.	do.		24 Timer ugentlig.	

e) Over den daglige Husorden vedlägger Professoren en Plan, saavidt Tidens Inddeling angaar. Med Hensyn til de mange mindre Regler, som naturligvis fornödiges, ere Eleverne forelöbigt henviste til de i St. Louis gjeldende, som ere de äldre af dem bekjendte.

Dagsorden for den norsk-lutherske Läreanstalt f. T. i La Crosse Prästegaard.

Kl. 5½ staa Eleverne op.
» 6 holdes Morgenandagt, hvorpaa Eleverne strax begynde at arbeide paa deres Lektier.
» 6½ Frokost. Derefter fortsättes Arbeidet til 8½.
» 8½ — 9 Fritid.
» 9 —12 Undervisnings- og Arbeidstid med Frikvarter Kl. 11.
» 12 Middagsmad, hvorpaa Fritid til Kl. 2.
» 2 — 5 Efterm. Undervisnings- og Arbeidstid med Frikvarter Kl. 4.
» 5 — 7 Fritid.
» 6 Aftensmad.
» 7 —8¾ Arbeidstid.
» 8¾ Aftenandagt, hvorefter det er Eleverne tilladt at sidde oppe til Kl. 10 og arbeide eller gjöre, hvad de önske. Lignende Arbeidstid eller Forfriskningstid efter Behag er Onsdag Eftermiddag Kl. 4—5 og hele Lördag Efterm. I den egentlige Fritid er alt Arbeide forbudt.

Lördag og Söndag Aften holdes Andagt Kl. 8½. Söndag Morgen staa Eleverne först op Kl. 6. Andagt holdes Kl. 6½ og Frokost Kl. 7.

Hveranden Söndag skulle Eleverne gaa i Kirke; de have da höist 4 Mil at gaa. Ellers holdes Husgudstjeneste om Formiddagen.

I Anledning af denne Indberetning af Prof. Larsen besluttede Kirkeraadet, at Sekretären skulde tilskrive Prof. Larsen og bevidne ham Tak for den Orden og Dygtighed, hvormed Alt synes indrettet paa det Bedste.

Jock River Prästegaard i Kirkeraadet, Tirsdag 15de Oktbr. 1861.

J. A. Ottesen,
f. T. Sekretär.

———:o:———

Forandring i Udgivelsen af "Maanedstidenden."

Ifölge Beslutning i Kirkeraadet ved dets Möde i Decorah 9de November sidstleden skal "kirkelig Maanedstidende" herefter udgives 2 Gange maanedlig, nemlig: den 1ste og 15de i hver Maaned, 1 Ark eller 16 Sider af samme Format som hidtil hver Gang. Prisen nedsättes til 75 Cents aarlig. Forlaget overtages herefter af Prästerne, som saaledes indestaa for deres antegnede Subskribenter, hver i sit Distrikt og indsende til Hr. Solberg kvartalsvis Betaling for alle deres Subskribenter.

Denne Forandring indträder fra 1ste Januar 1862 og Subskribenterne bedes herefter at indsende Subskription og Betaling til deres närmeste Präst af vort Samfund eller til den närmeste Hjälpeagent, som han har ansat. De Subskribenter, som ikke have nogen Präst af vort Samfund i deres Närhed, kan antegne Subskription og indsende Betaling til En af Redaktörerne.

"Maanedst." bliver som hidtil forsendt fra Trykkeriet til hver Subskribents Postoffice. Enhver, som önsker Bladet, maa derfor opgive nöiagtig det Postoffice, hvortil han önsker Bladet forsendt med Posten.

Under Forventning af, at en hyppigere Udgivelse af Bladet vil foröge Subskribenternes Antal, er Prisen nedsat til 75 Cents aarlig. Skulde der blive Overskud, vil dette anvendes til et kirkeligt Öiemed.

Red.

———:o:———

Flere Præster.

Som det vil sees af de Kirkeraadsforhandlinger, som et andetsteds er meddelt i dette No., har Gud väret saa god at sende os ihöst flere Medhjälpere til vor Gjerning her. Pastor L. M. Biörn er saaledes kommet til Manitowoc og har overtaget Menigheden der, og Pastor L. Steen har overtaget St. Olafs Menighed i Minnesota. Gud velsigne de kjäre Brödre i deres Arbeide og lade deres Gjerning lykkes til Guds Äre og deres og deres Menigheders Gläde og Gavn. Ved vor Läreanstalt har Professor F. A. Schmidt begyndt sin Virksomhed. Näst de udmärkede Vidnesbyrd, som han medbringer fra sine hidtilvärende Foresatte, og som allerede maatte lade os takke Gud for denne Medarbeider, maatte vi af det Bekjendtskab, som vi ved sidste Prästemöde i Decorah havde Anledning til at gjöre baade til hans Retroenhed og Dygtighed erkjende, at vi ikke nok kunne prise og takke Gud, som saa naadigen hjälper os med at beskikke tro og dygtige Lärere ved vor Läreanstalt. Som bekjendt have vi länge väret bekymrede for, hvorledes vi skulde, naar den Tid kom, faa en Lärer, der foruden at väre rettroende og af et oprigtigt Hjerte hengiven den rene Läre, havde ikke blot almindelig klassisk og theologisk Dygtighed for saadan Lärerpost, men tillige fuldkommen Färdighed i det engelske Sprog. Ogsaa heri har Gud nu hjulpet os ved at sende os denne kjäre Broder. Gud lägge da sin Velsignelse til hans Troskab og Flid i Arbeidet ved vor Läreanstalt!

———:o:———

Et godt Exempel.

Af Kirkeraadsforhandlingerne fra Mödet i Rock River Prästegaard se vi, at Pastor A. C. Preus har anmeldt, at Christen Ruud i Wiota har skjänket 575 Spd. til vort Universitetsfond. Da vi netop nu, om Gud vil, skulle söge at faa opfört de nödvendige Bygninger for vor Läreanstalt, saa er denne rigelige Gave desto mer velkommen, og vi maa ret takke Gud, som giver baade Evne og Villighed til saadant Offer for denne vigtige Sag. Den samme kjäre HErre vil og efter sin Forjättelse rigelig velsigne saadan Gave, naar den skjänkes for Evangeliets Skyld og lade enhver glad Giver erkjende, at det er saligere at give end at tage. Han väkke os mange Andre til en lignende Offervillighed heri.

Kirkekronike.

Amerika.

I "Evangelical Review" findes en Opsats af Professor Reynolds over Prädikeembedet. Prof. lärer her i Overensstemmelse med Skriften og vor Kirkes Symboler, at alle Christne ere af geistlig Stand, og at det kun er Embedet, som skiller Prästerne fra dem, og at Embedet kun bestaar i Overdragelsen fra den ganske Menigheds Side af de Rettigheder, som oprindelig tilkommer alle Christne. Heraf slutter han, at Deltagelse i Kirkeregimentet tilkommer Tilhörerne og erklärer sig bestemt mod Ordningen i Generalsynoden, hvorefter alene Ministeriet, med Udelukkelse af Lägfolket, har at afgjöre ikke alene om Prövelsen og Ordinationen, men og den egentlige Läretugt, ligeledes anker han over, at Lärere ordineres, för de ere blevne kaldede. Imod Prof. Reynolds forsvarer "Lutheran Observer" Generalsynoden og dens Praxis og paastaar med den katholske Kirke, at der tilkommer Prädikeembedet visse Prärogativer og s ä r e g n e Forretninger, at, naar Prästen er indsat i sit Embede og har aflagt sin Ed, da har hans Embedshandlinger en Auctoritet og Kraft, som kun ved Embedet kan blive meddelt. Guds Ord og Sakramenter bliver altsaa efter "Observers" Läre först kraftige og virksomme i den ved Ordinationen meddelte Embedskarakter. Det er vel at lägge Märke til, hvorledes altsaa dette Parti i Generalsynoden, der fordömmer de strenge orthodoxe Lutheraneres Läre om Absolutionen, om Gjenfödelsen i Daaben, om Christi Legemes og Blods Närvärelse i Nadveren som papistiske, er ganske enigt med den romerske Kirke i dens falske Läre om Embedet som säregen Stand. Som saa ofte beröre ogsaa her Yderkanterne hverandre.

Forövrigt ville vi her erindre, at Prof. Reynolds hörer til Nordre Illinois Synoden, fra hvilken Augustana Synoden for $1\frac{1}{2}$ Aar siden skilte sig for falsk Läres Skyld. Märkeligt er det, at den i Nordre Illinois Synode saa ansede og formaaende Prof. Reynolds forfegter den rene Läre om Embedet og paastaar "Tilhörernes" Ret til Delagtighed i Kirkeregimentet, medens Augustanasynodens Präster siden sin Udträdelse af Illinoissynoden har beröver Lägfolket i Menighederne den det tilkommende Delagtighed i Kirkeregimentet, og forkastet den rene Läre om "Embedet" og gjentagende angrebet og bespottet os, som ogsaa i dette Stykke have villet blive ved Fädrenes Läre.

Vi have aldrig gjort stort af Prof. Reynolds, og hans Opträden paa Chicago-Conferents kunde kun bekräfte vor daarlige Mening om ham, men i disse to Stykker har han dog aabenbar Ret ligeoverfor "Lutheran Observer" og—Augustanasynoden.

— Cumberland.—Presbyterianerne her i Landet have 25 Synoder, 1077 Prästers, 1458 Menigheder, 99,723 Menighedslemmer.

— Den förste engelsk-lutherske Menighed i Chicago har ved et Möde den 1ste Septbr. besluttet at indstille Gudstjenesterne paa Grund af Pengemangel, dog vil den holde sig rede til at begynde paanyt, saasnart Tiderne blive bedre.

Det synes, Generalsynodefolkene tager det med Menigheden omtrent som med at lukke og aabne en Butik—det Hele er business-Sag.

— H. W. Beecher, den bekjendte Congregationalist - Prädikant i New York, har i sit Blad "Independent" offentliggjort en Prädiken, i hvilken han paa almindelig rationalistisk Vis feider mod Lären om Retfärdiggjörelsen ved Troen og Verdens Forsoning ved Christi stedforträdende Lidelse, Död og Blodsudgydelse. Ved hans tilsyneladende Iver for Guds Rige og overordentlige Gaver skal da ikke herefter nogen bedrages, der af Hjertet troer paa Christus som sin kjäre Forlöser. Ogsaa i Maanedstidenden blev nok—bedrövelig Ihukommelse!—enkelte Stykker af og om ham optagne for flere Aar siden.

— I San Francisco har en rig norsk eller svensk Kjöbmand, Hr. Johnson, dannet en skandinavisk Menighed og lovet at tilskyde de nödvendige Penge til Kirkens störste Udgifter, blandt Andet til Prästelön.

— De "sydlige Lutheranere" have i Charleston begyndt Udgivelsen af et Kirkeblad, der skal redigeres af Dr. Bachmann. Det lader til, at man der ogsaa tänker paa at danne en sydlig "General-Synode".

Dr. Kurtz, "Luth. Observers" Redaktör, er vel bedrövet over Adskillelsen, dog udtaler han sin Gläde over, at det nye Blad vil holde fast ved de lutherske Lärepunkter, som han forstaar dem, nemlig: "Lären om Syndefaldet, om Forlösningen ved Christum og Retfärdiggjörelsen ved Troen alene;" ikke et Ord bliver nävnt til Gunst for Lären om Gjenfödelsen i Daaben og Christi virkelige Tilstedevärelse i Nadveren.

Disse to sidste Punkter forkaster nemlig som bekjendt Dr. Kurtz; derfor gläder han sig og over, at de nye saakaldte "Sydlige Lutheraner" forbigaa dem.

Norge.

"Gjengangeren", en Avis paa Horten, udtaler de alvorligste Beklagelser over den Vending, det religiöse Svärmeri der har taget. Skylden herfor tillägges isär Pastor Müller i Sandefjord. Paa Grund af de forskjellige sörgelige Fölger af hans Svärmeri og Fanatisme har Formandskabet og 10 af Sognets bedste Mänd, deriblandt Lensmanden og Doktoren, udstedt en Besväring over Pastoren, der indeholder 8 Klagepunkter, og som de agte at fremlägge for Provsten ved forestaaende Visitats.

— Den 24de Juli sluttede Kirkekommissionen sine forelöbige Forhandlinger for atter at samles den 22de Octbr. Man har isär beskjäftiget sig med Behandlingen af Konfirmations-, Skriftemaals- og Ægteskabssagen. Kommissionen skal väre enig om, at det tvungne Konfirmationslöfte ophäves, medens Forderedelse beholdes; Sognebaandet for Konfirmationsforberedelse og Löfte ophäves. Ligesaa er man enig om at ville ophäve Skriftemaal og Absolution som nödvendig Betingelse for Altergang. Angaaende Ägteskabssagen ere ei Forhandlingerne afsluttede.

— Det tredie skandinaviske Kirkemöde aabnedes den 29de Juli med Gudstjeneste i "vor Frelsers" Kirke i Christiania. Biskop Arup prädikede over 1 Pet. 1, 22.

Fra Kirken gik man til Universitetets Festsal, hvor Pastor W. A. Wexels hilste Forsamlingen og holdt sit bebudede Foredrag over den norske Kirkes Tilstand.

Der var omtrent 400 Deltagere tilstede ved Mödet.

Til Leder for Forsamlingen valgtes Pastor Svend Brun i Christiania. Om Eftermiddagen holdt Kyrkoherde Welinder et Foredrag over den svenske Kirkes Tilstand og Prof. Hammerich over den danske Kirkes Tilstand.

Tirsdag optraadte den engelske Udsending Pastor Schmettau med Tak for Hjälpen til de syriske Christne og med Indbydelse til den evangeliske Alliances Möde i Genf. Herfor takkede Formanden Udsendingen.

Dr. Kalkar holdt et Foredrag over Missionen.

Mödet sluttedes Onsdag Aften med Gudstjeneste i Trefoldighedskirken.

Grundtvigianerne maatte vist erkläre sig vel fornöiet med Udfaldet af Mödet, den lutherske Kirke kan kun sörge. Vi haabe senere at faa Tid til lidt närmere at dväle ved nogle af Forhandlingerne paa Mödet.

Tydskland.

I Anledning af Pastorerne Diedrichs og Wolffs tidligere omtalte og senere Pastor Rüthjans Fraskillelse fra "Over-Kirke-Collegiet" for Breslauer-Synoden har Prästerne af Liegnitzerlutherske-Diocese holdt en Conferents for at overveie Kirkens Tilstand og blive enig om, hvilken Stilling de skulde indtage til de 3 udtraadte Präster. De have udstedt et Opraab til Prästerne og Menighederne af den lutherske Kirke i Preussen og bedet dem, at de vilde medvirke til, at der atter bliver holdt en Synode. De erkläre aabent, at de anse den Läre om Kirkeregimentet, som enkelte af Overkirkecollegiets Medlemmer, navnlig dets Formand Geheimeraad Huschke, har forsvaret, og som ikke blev misbilliget af Synodens Majoritet, for stridende med Skriften og Bekjendelserne, og at de ikke kunne opsige Sakramentsamfund med de udtraadte Präster, fordi de staa paa samme Bekjendelsesgrund som disse.

Opraabet er udstedt af 7 Präster, deriblandt den oftere omtalte Pastor Ehlers, Medlem af Overkirkecollegiet.

I Pfalz havde Kirkeregimentet for nogen Tid siden tilstedet, at den afskaffede gamle rationalistiske Psalmebog kunde tages i Brug ved Siden af den lutherske. Nu har Ministeriet paa en Del Rationalisters Bön forordnet, at kun den rationalistiske bliver for Eftertiden at bruge. Herimod protesterte Dr. Ebrard, hvorfor han har maattet fraträde sin Post som Medlem af Kirkeregimentet.

Dr. Münkel fortäller i sit Tidsskrift om en 14aarig Pige, der om Aftenen kom hjem fra at have vogtet Gjäs og holdt en väldig Bodsprädiken for Bönderne i höitydsk Dialekt. Faderen förte hende som et Guds Under til Hr. B., for hvem hun fortsatte sin Präditen med Engletunger. Hr. B. tog Sagen rolig og erklärede det Hele for en ganske ligegyldig Sag, thi Pigen kunde ikke sige ham andet, end hvad der stod i den hellige Skrift. Derover forbittredes Pigen, Hovedet blev ligesom omdreiet, Skummet stod hende af Munden, Lemmerne vare ligesom fordreiede; hun udbröd i de frygteligste Forbandelser og Gudsbespottelser og löb med Hovedet mod Väggen. Först ¾ Aar efter kom hun sig, forstod ikke et Ord höitydsk og vidste Intet af, hvad der var foregaaet med hende. Münkel bemärker hertil: "Hvilket betegnende Fingerpeg er det ikke, at en Bodsprädikants Tilstand, som ofte er udgivet for en overordentlig Virkning af den Hellig Aand, saa ofte gaar over til en sand satanisk Tilstand.

— I Tyrol har Professor Greuter udstedt et Opraab til Folket, at det skal indgaa til den österrigske Keiser og bede ham om ei at tillade Protestanterne at erholde nogensomhelst Religionsfrihed i Tyrol. Det synes, at Folket i dette Land er saa erkekatholsk, at denne Petition bliver almindelig undertegnet.

— I Baden har Prästen Henhöfer ved en Fest for den indre Mission holdt en Prädiken, som senere er trykt, hvori han siger: "Jesus var ingen ordineret Geistlig; han var ei ansat af den jödiske Kirke, men han var en Lägmand eller som vi nu vilde sige, en Opbyggelsesprädikant, en Reiseprädikant; han handlede ganske i sit eget Navn, eller som Han sagde, ifölge Guds, hans Faders, Befaling. Han holdt Forsamlinger snart her og snart der i Landet, ligesom Lägprädikanterne i Baden gjennemreise Landet og overalt holde Forsamlinger."

En flögtig Fyr denne Henhöfer.

— I et af de sachsiske Hertugdömmer prädikede en Landsbypräst paa sidste Palmesöndag over den "rette Benyttelse og Behandling af Husdyrene." Paa Spörgsmaalet om, hvorledes han kom til et saadant Passionsthema, svarer det "Weimarske Söndagsbud": Kjäre Läser, erindre Dig kun, at efter Evangeliet holder Herren, ridende paa et Æ s e l, sit Indtog i Jerusalem.

— Den bekjendte Gustav-Adolphs-Forening har til Maal at understötte de saakaldte Protestanter i de katholske Lande med at underholde deres Präster og bygge Kirker og Skoler for dem. Men efterdi denne Forening er dannet og er virksom efter unionistiske Grundsätninger, saa har der i Stade i Hannover dannet sig en Luther-Forening med samme Formaal. Den bestaar af 212 Medlemmer med en Indtägt i det sidste Aar af 460 Daler. Foreningen har ansögt Kongen om at maatte optage en Collect i Kirkerne ligesom Gustav-Adolphs-Foreningen, men dens Bön blev den afslaaet.

Kongen af Preussen, en aabenbar Fiende af den lutherske Kirke, har erklaret sig for "Gustav-Adolph-Foreningens" Skydsherre i Preussen. Lutheranerne i Sverrig og i Augustanasynoden burde ogsaa heraf skjönne, hvorvidt de kunne have noget med denne Stiftelse at gjöre.

— 22 Medlemmer ere udtraadte af det frie Religionsselskab i Magdeburg, fordi Uhlich, Menighedens Forstander, havde övet Kirke-

tugt mod En, som modsagde ham, og havde frataget ham Tale- og Stemme-Ret paa et Aar.

Italien.

Prälaten Liverans i Florents, bekjendt for sine historiske Arbeider, har udgivet et Värk med Titel: "Pavevældet, Keiserdömmet og Kongeriget Italien", hvori han paaviser Umuligheden af Pavens verdslige Magt. Liverans var Pavens Yndling, medens denne endnu var Cardinal. Paven vil ikke afsätte ham fra sine höie Embeder, för han er ordentlig dömt.

— I Livorno var Befolkningen bleven ophidset af de katholske Präster til at hindre den protestantiske Gudstjeneste, som i nogen Tid var holdt af Valdenseren Rebetti, der endog havde gjort nogle Proselyter. Den 8de Mai blev Forbittrelsen saa heftig, at en Bande bröd ind hos en protestantisk Familie og rövede et lidet Barn, som den bragte til den katholske Geistlighed for at det kunde blive optagen i den ene saliggjörende Kirkes Skjöd. Dette deres Forsät blev imidlertid ved Politiet hindret fra at blive udfört. Politisoldater bröd nemlig ind i Kirken og tog Barnet tilbage.

— I Pisa drog Kunstneren Lorenzo Paggi til den evangeliske Kirke for at döbe sit 2 Dage gamle Barn. Paa Veien rövede en Folkehob ham Barnet, bragte det til "Catedralkirken," hvor Barnet blev döbt efter den romerske Kirkes Ritus. Derfra drog Hoben til Valdenserkirken og vilde indtränge der; men Menigheden havde stängt og beskyttet Dörene. Efterat have sönderslaaet Vinduerne drog Banden sig tilbage for Politiet, som nu viste sig.

— I Florents har dannet sig en luthersk Menighed med Prof. Borioni som Forstander.

— Antonio Salvorii, en agtet Präst i Brescia, har offentliggjort en Indbydelse til Geistligheden til at grunde en fri katholsk Kirke for at häve den Spaltning, som er begyndt mellem Kirken og Nationen og mellem Geistligheden og Folket.

Tyrkiet.

I Norsk Kirketidende findes fra dens Korrespondent fölgende Efterretning fra dette Land:

Vor nye Sultan er saare energisk og m o r a l s k. Han har f. Ex. intet Harem og vil ikke vide af Spirituosa i Slottet. Hans Aktivitet er magelös, og inspicerer han selv Alt. I hvilket Forhold han vil

stille sig til de Christne, kan man endnu ikke vide; men man har Grund til at haabe det Bedste. Jeg kan godt lide at se ham. Han er en rigtig mandlig Personlighed. Med Tyrkermissionen gaar det fremdeles daarligt. Schauffler er nu färdig med Revisionen af det nye Testamente og har faaet Tilladelse af Porten til at lade det trykke i Konstantinopel; men jeg tror ikke, at der for Öieblikket idetmindste vil findes mange Kjöbere dertil. Med den armeniske Mission, isär her i Staden, gaar det i den senere Tid ogsaa daarligt. Amerikanerne forstaa, efter min Formening, slet ikke at omgaaes Orientalerne. De ere for stive og frastödende for dem. Desuden mangler Penge, da Krigen i Amerika gjör, at Flere, som för sendte betydelige Gaver, nu ikke kunne. Dersom der ikke kommer Hjälp fra andre Kanter, frygter jeg for, at det protestantiske Kommunitet vil gaa ind. Dets Repräsentant hos Porten, samt övrige Funktionärer maa nemlig have Noget at leve af. Det vilde dog väre sörgeligt, om saa skulde blive Tilfäldet. For Tiden ere Pengeforholdene her saa fortrykte, at de herboende protestantiske Rajaer Intet kunne bidrage. Ak, kunde De, Hr. Redaktör, faa en liden Sum ind til Hjälp for det protestantiske Kommunitet i Konstantinopel, saa gjorde De en god Gjerning, jeg er overbevist derom. Men, der kan vel ikke ventes Noget fra Norge, da der jo er Nöd i flere Retninger der, og da man for nylig har sendt Meget til Syrerne.

De spörger: Hvorfor gaar det saa smaat med Tyrkermissionen? Hertil svarer jeg: Den väsentligste Grund er vistnok de orientalske Christnes slette Exempel. Naar jeg siger til en Tyrk: Hvorfor vil du ikke blive Christen? svarer han: Jeg vil ikke blive Drukkenbolt, Lögner, Bedrager og Snigmorder. Det samme Svar faar man af en af de spanske Jöder i Konstantinopel. Selem Effendi har forladt Amerikanerne og arbeider nu i engelsk Tjeneste. Han sagde til mig at Amerikanerne gave ham for liden Frihed i enhver Henseende. Om föie Tid skal han ordineres af Biskoppen af Gibraltar. Jeg for min Part tror, at han vil kunne virke mere i den engelske Missions Tjeneste. Det gjorde forresten Manden saare Ondt at skille sig fra Amerikanerne, isär fra Schauffler, der er en saare forträffelig Mand.

Han har som födt Tydsker heller ikke det stive, forbeholdne amerikanske Väsen.

——— :o: ———

Missionsefterretninger.

Afrika.

Af en privat Skrivelse fra Missionär Oftebro dateret Ekowe 24de Mai 1861 hidsättes Fölgende:

"Sidst jeg skrev Dig til, berettede jeg, at jeg da skulde tänke paa at anlägge en ny Station, og nu bo vi allerede her, saa godt vi kunne. Dagen efter jeg skrev, reiste jeg med Schreuder nedover for at udfinde Byggeplads, men vi fandt ingen, og jeg maatte igjen hjem. Den 12te Februar var jeg med Ingebretsen igjen heroppe, fandt og bestemte Tomten, gik til Entumeni, fik Schreuder med ned, og da Stedet fandt hans Bifald, vare vi saavidt komne. Nu sendtes efter et Par Ugers Fotlöb Ingebretsen med vore Gutter, Vogn og Oxer for at bygge et Torvhus til midlertidig Bolig; men baade blev han upasselig for en Tid, og som endnu fremmed for Sproget kunde han ikke godt komme af det med Gutterne, og jeg maatte op selv en Uges Tid, satte Reisning paa Torvhuset, og paa en Dag tömrede og väggede vi det Hus, hvori vi nu bo. I en Cirkel med 14 Fods Gjennemsnit reises en 12 a 14 Stokke, som alle samles i en Spids oppe, de omringes med nogle Rader Lägter, hvortil syes först Rör og siden udenpaa Gräs, og saaledes faar man snart et Hus, der ser ud som en meget stor Hösaate. Torvhuset er endnu ikke täkket, og vi bo fremdeles i Saaten, som vilde väre bedre, var den tättere, men desvärre Vinden bläser nästen ligesaa stärkt inde som ude. Mandag den 29de April forlode vi Empangeni, et Tog af 22 Själe i det Hele, en fuld Vogn, en Flok Kväg, 4 Svin, 1 Snes Höns, 1 Dusin Ænder, 1 Due og en tam Antilope. Vi ankom hertil den 1ste Mai velbeholdne. Et Par Vognläs havde vi faaet op för. Min Kone fandt sig overmaade vel fornöiet med Pladsen, hvilket jeg var glad over. Gaa vi et Par Steenkast bag Huset, kunne vi see nedover til Söen, og gaa vi en 10 Minuters Vei hen paa Udpynten af denne Höilandsslette, kunne vi se Lavlandet og Söen lige fra Imwolozis Munding til Umvoti, vi kunne se op til Entumeni og se Bjergene ved Umpumulo. Friskt godt Vand have vi til Höire og Venstre; ellers er hele Ikowe (läs Ikjaawe — engelsk w) bölgende Sletter med större og mindre Skove i alle Fordybninger. I kunne skjönne, at vi ere komne lidt tilveirs nu og have skiftet Atmosfäre. Ja, det faaer vi ogsaa at föle; thi vi fryse dygtig allesammen;

haade er Forandringen stor, og vi ere for tyndt klädte, da vi altid ved Empangeni havde det varmt nok. Vi have dog alle havt Hilsen, siden vi kom hid og nyde med Smag den frie rene Luft; havde vi bare et godt Hus, — men det koster Arbeide. Vi have väret i Skoven og hugget stort Tömmer og begynde nu at skjäre Bjelker og Bord, have Folk til at skjäre Gräs og skulle snart begynde at lägge Murstein, men om vi faa Hus op iaar er tvivlsomt, og Födemidler ere dyre og vanskelige at faa. Dog, Gud give Helbred og Lykke, saa vil det nok gaa. Til Entumeni er det knap 2 norske Mil; anden Pintsedag var jeg der under Schreuders Fraværelse og prädikede; jeg reiste om Morgenen og kom tilbage Aftenen, naturligvis til Hest. Ja, nu har jeg ogsaa faaet Hest; thi jeg har Haab om, at den vil kunne leve her. Folket her er nok saa flittigt til at besöge Gudstjenesten, og ganske ordentlige Hedninger. Prindsens Residents er kun ½ Mil herfra. Paa Empangeni sidder nu kun en gammel Mand tilbage, som skal passe paa Huse og Haver. Vi savne vore Potetesagere og meget Andet.— Ugekwajo voxer i Kongeværdighed alt mere og mere, og Veien synes nu banet for ham til Enevälden. Men desvärre, jeg har intet Godt at sige om ham. Han er dog fremdeles meget venlig sindet imod os. Men Nyt foregaar dog: Han har faaet sig et Enes Heste fra Abesutuerne, lärer at ride, har faaet Buxe og Skjorte paa og har beordret Folket at kläde sig, alle som kunne og ville. For et Aar siden vilde man ikke faaet en Zulu til at tage et Par Buxer paa for nogen Pris, nu höre vi ikke andet Dag for Dag end Tiggen om Skjorte, Buxer, Tröie, Halstörkläde o. s. v. Ak, hvilken Hvile, om man var fri for det evige Tiggeri; det er en af de störste Plager! Min Kone maatte her om Dagen tage Töi kjöbt til Tröier til Börnene og sy Prindsen et Par Buxer, og han fik en af mine Skjorter, men saa kom en Tjener löbende efter Halstörkläde, og da maatte hun klippe et Stykke af et Hannas Kjoletöi. Han bruger dog ikke Buxer, uden naar han rider til Hest.

Gud lad os nu snart höre at I leve vel! Jeg faar ikke skrevet til nogen Anden nu; thi jeg har det travlt om Dagen, og om Aftenen er det saa koldt, at jeg ikke kan sidde at skrive. I näste Maaned skulle vi til Entumeni til Konference, og til den Tid haaber jeg at faa Torvhuset färdigt, saa ville vi väre bedre deran. Schreuder er for Tiden en 14 Dage paa Stationen ved Kongegaarden, og Nielsen har väret

her nu en Uge og bliver her nu en Uge til for at hjälpe med paa Saugebänken. Vi have faaet hugget og for en Del hjemkjört 1½ Tylt Tömmerstokke tildels 24 Fod lange og 2 Fod tykke og derover, af det bedste Tömmer i Afrika (Yellow wood).

I Missionen er paa alle Stationer Själe, som ville vorde Christne, men store Ting have vi dog ikke at tale om, men Gud ske Lov for hvad som er! Anden Paaskedag blev en Gut, Umanlempi, optagen i vor Menighed ved Daaben; han heder nu Daniel. En Zulu, som vilde blive Christen, men ikke turde for sine Slägtninge, römte til Umpomulo, hvor han nu er i Forberedelse til Daab. Hils alle Slägtninge og Venner, som spörge efter os! Herren velsigne Eder alle til Legeme og Själ!

— Missionspräst Wettergreen, der som bekjendt afreiste med Dampskib fra England den 6te Mai, skriver, at han i god Behold ankom til Kapstaden efter en behagelig Overreise af 5 Uger. I Kapstaden tilbragte han nogle ret hyggelige Dage hos christelige Venner, til hvem han var anbefalet af Mr. Knolleke, det brittiske og udenlandske Bibelselskabs Sekretär i London. Fra Kapstaden skulde Reisen fortsättes til Port Natal med Seilskib, da ingen Dampskibsleilighed var forhaanden. Wettergreen er forhaabentlig nu ankommen til sit Bestemmelsessted.

— Til det paatänkte Missionsskib skal efter Forlydende hidtil väre indkommet i det Hele omtrent 1,000 Spd.

Norge.

I Juli holdt det norske Missionsselskab sin Generalforsamling i Throndhjem.

Spörgsmaalet om Skolens og Hovedbestyrelsens Flytning og Planen for Elevernes Uddannelse vakte den meste Debat. Vägtige Stemmer vare for at kjöbe en Gaard ved Christiania, hvorfra Eleverne kunde bivaane Forelänsningerne ved Universitetet, hvor de mente Elevernes Uddannelse burde afsluttes.

Hovedbestyrelsens Forslag om, at saavel den som Skolen bliver i Stavanger, og at Eleverne fuldende deres Uddannelse ved Skolen, blev dog antaget.

Kjöbmand Wesenbergs Forslag om at anskaffe et Missionsskib vandt Forsamlingens Bifald, og den lovede at virke efter bedste Evne for Sagens Fremme.

— I Christiania har dannet sig en Committe med Stiftsprovst Jensen og Prof. Caspari i Spidsen, der vil arbeide for Missionen blandt Jöderne.

Ved opbyggelige Möder og passende Skrifter ville de söge at vække Sandsen for Jödemissionen, og til forskjellige Tider vil Committeen give Offentligheden Meddelelse om sin Virksomhed. Alle Bidrag bedes sendte til Committeens Kasserer Kjöbmand Wang. Indtil videre vil Committeen sende de indkomne Bidrag til Dresdener-Jödemissionen, der ledes af Missionär Pastor Becker.

— Bergens Missionsforening har foreslaaet at bygge et Missionsskib paa omtrent 120 Læster til en Værdi af 16,000 Spd. Omkostningerne tænkes tilveiebragt ved frivillige Bidrag, saa Udgiften ei skulde komme Missionskassen til Byrde. Skibet bliver Missionens Eiendom og tænkes bestyret af en særegen valgt Bestyrelse. Flere Bidrag vare allerede indkomne, deriblandt fra en Ubenævnt 100 Spd.

———:o:———

Rettelse og Tillæg til Regnskabet i Oktoberheftet.

Side 316, Linie 10 f. o. staar:

Expresudgifter ved Forsendelse af Penge til Prof. Cramer	$6,50
skal være	0,50

I næste Linie skal det hedde:

On deposit hos Prof. Larsen	28,96

Summen 289,25 er ligefuldt rigtig, kun at der skulde været tilføiet, at der var 20 Dollars tilbage i Cassen. Disse 20 Dollars har jeg overleveret til Professor Larsen, som ved sidste Præstemöde indsattes til at føre dette Regnskab over Bidrag til Studenterne og til Læreanstaltens Husholdningskasse.

Saadanne Bidrag bedes derfor herefter indsendte til Professor Larsen, til hvem ogsaa Eleverne for Fremtiden ville henvende sig i alle Regnskabssager, som angaa Understøttelseskassen for trængende Studerende.

Koskonong Præstegaard, Novbr. 1861. J. A. Ottesen.

Kvittering og Tak.

Med hjertelig Tak paa Skolens og Elevernes Vegne erkjender jeg herved at have modtage følgende Kjærlighedsgaver:

a) til Læreanstaltens Husholdning.

Fra Andreas Jensen i Halfway Creek Menighed 3 Bush. Potetes og 1 Bush. Rødbeter og Gulerødder;

(NB. fra de i forrige Kvittering anförte Gaver fra La Crosse Valley Menighed fragaar 2 Dollars, som jeg maatte betale for at samle og fremføre Levnetsmidlerne);

b) til Understöttelse for trängende Elever.

Offer under Præstemødet i Decorah paa 24de Söndag efter Trin.

i Big Canoe Menighed		$6,50
i Kirken paa Washington Prairie	alle i Little Iowa Menighed.	35,00
" " Østprairie		8,70
" i Stavangersetlementet		5,30
" i Calmar		17,80
i Decorah By		7,71
i Vestre Kirke		16.59
Kollekt paa Koskonong		31,00

Decorah den 12te Novbr. 1861. Laur. Larsen.

Rettelse
til mit Regnskab over indkomne Bidrag til min Norgesreise.

Side 317, Linie 19 f. n. staar: "Et Offer paa 27 Dollars 64 Cents," her skal tilföies: "fra Menighederne i Manitowoc Co." L. L.

